IJA # 1155

שלחן ערוך יורה דעה

Shulḥan `Arukh Yoreh De‘ah

Karo, Joseph ben Ephraim and Shneur Zalman

Warsaw, 5655 (1895)

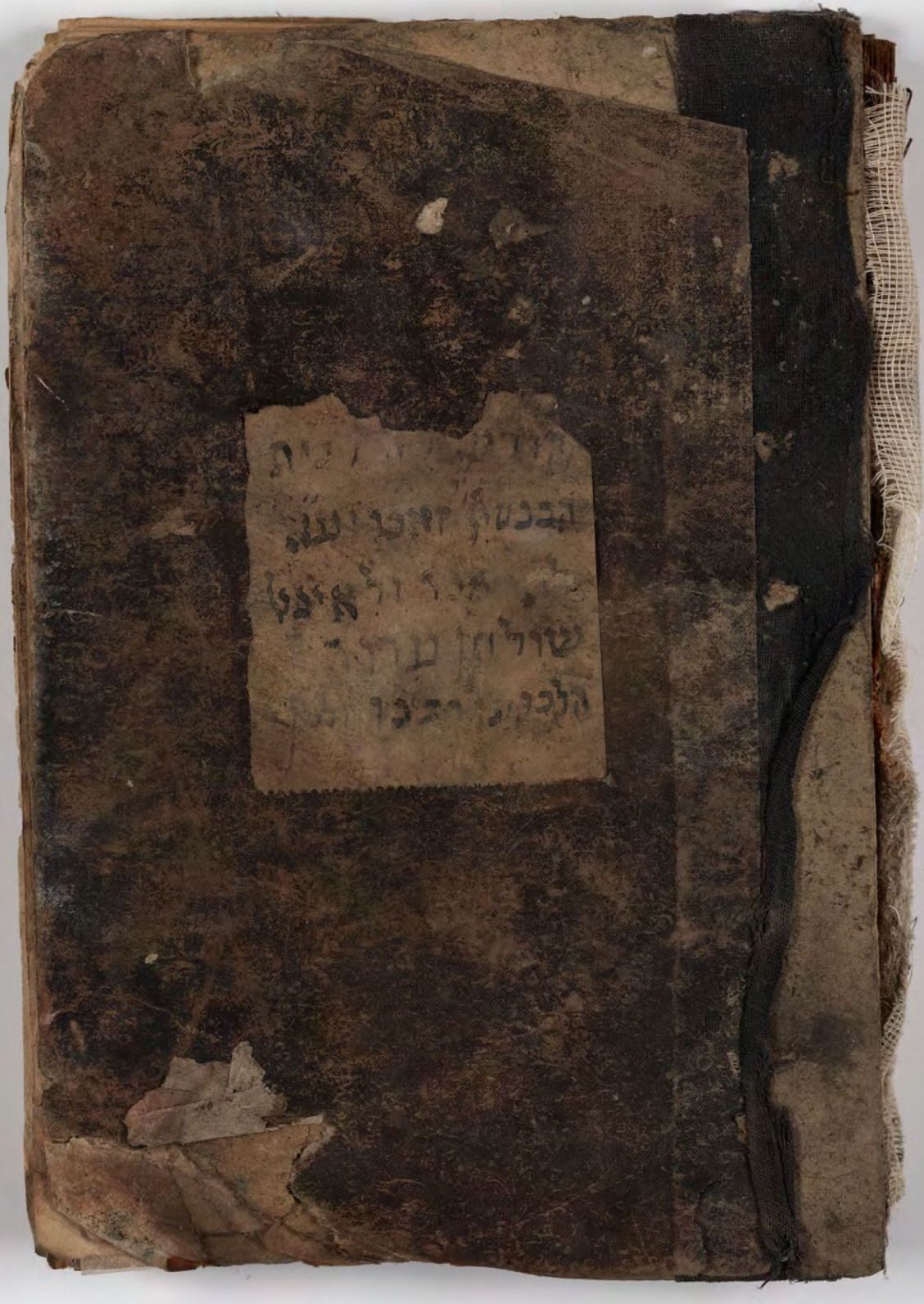

قطعة شظية مرئية من كتاب مجلدّ visible fragment from bookbinding

قطعة شظية مرئية من كتاب مجلدّ visible fragment from bookbinding

قطعة شظية مرئية من كتاب مجلدّ visible fragment from bookbinding

שלחן ערוך

יורה-דעה

חלק חמישי

מכבוד קדושת אדתינו מורינו ורבנא
הגדול הגאון האלהי החסיד המפורסם
אור עולם מופת הדור נזר ישראל
ותפארתו קדוש ה׳ מרנא ורבנא מו״ה
שניאור זלמן נבג״מ:

ВАРШАВА
Тип. И. О. Алапина
Налевки 47.
1895

וואַרשא
בדפוס י. אלאפין נ״י.
בשנת הרנ״ה לפ״ק

Шулханъ Арухъ Томъ V

שלחן ערוך

יורה דעה

חלק חמישי

מכבוד קדושת אדונינו מורינו ורבינו הגדול הגאון האלהי החסיד המפורסם אור עולם מופת הדור נזר ישראל ותפארתו קדוש ה' מרנא ורבנא טוד' שניאור זלמן נבנ"מ:

אשר אור תורתו וקדושת חסידותו האירו פני תבל. רבים הלכו לאורו והמפורסמים א"צ ראיה. ותועלת זה החיבור הקדוש ימהותו כתוב הדור הוא בהקדמה יע"ש:

ומעלה עשיו בקודם שהקונטרס אחרון והמהדורא בתרא על מקומם יבואו בשלום בפנים. וכעת ניתוסף בו כמה שאלות ותשובות מהגאון המחבר ז"ל אשר היו עד הנה בכתובים. גם תשובה מהדלקת הנרות לשבת. גם ניתוסף כעת המראה מקומות בהלכות שבת מס' סימנים כל אלה חוברו יחד וכל טוב לא נכחד:

ועתה נוסף על הראשונים גם הקונטרס אחרון והמהדורא בתרא מס' שמ"ה עד סי' שנ"ה מהל' שבת יבוא על מקומו בשלום. תיקונים והוספות מועילות כפי אשר נדפס בקאפוסט ועוד תיקונים כפי אשר יחזו עיני ההוגים בתורה"ק:

שטעטטין

בדפוס האדון רא. גראססמאן.

ДОЗВОЛЕНО ЦЕНЗУРОЮ
С. Петербургъ, 1 Декабря 1894 года

הערה

אין ספק לכל כי הרבה דינים הנמצאים בספרים האלו אינם נוהגים בזמננו, לדוגמא הלכות מקח ומכר, גניבה ונזלה, אבידה ומציאה, נחלות, שבועות, עדות, עונשין, ריבית, תרומות, קנסות, ונביות ובדומה, כלם היו נוהגים בזמנים כבר עברו ולא בהוה ובכל העניינים הנזכרים לעיל ובדומה אנו נוהגים רק כפי חקי הארצות אשר אנחנו היהודים חוסים בצלם, ועלינו לזכור לשמור ולעשות פסק התלמוד "דינא דמלכותא דינא", גם לדעת כי בכל מקום שנאמר עכו"ם, גוי, נכרי, כותי וכדומה, הכוונה רק העמים הפראים אשר לא הכירו את אלהי אמת, ולא האמינו בהתגלות ה' על הר סיני ובעשרת הדברות, והיו רחוקים מקנאה ומדה המדות ואהבת אדם, אבל האומות אשר אנחנו יושבים על אדמתם, ומושליהם חוסים עלינו ננון והציל — מאמינים בבורא הכל, בהתגלות האלהית על הר סיני, ולהם חקים ומשפטים צדיקים, ובנוגע להאומות האלה, צוו אותנו מוריו ורבותינו להתנהג עמהם בחסד ביושר ובאמת, בכל עת ובכל ענין.

הלכות שחיטה

א באר הגולה:

א מי הם הכשרים לשחוט ובו ג' סעיפים:

א הכל

שוחטין להכהלה אפילו (א) ג' נשים. [א] סלג לסמוע. סלג לסו לסמיס
(סג"ס) ויש סמין להכיס נסיס לסמוע על סממיסס סולין ומסמן קלס
סמכנ נהגו [א] סלג לסמוע (לסנור) וסכ"י כתב דלג לסיו לסיו לסיס וסכ"ך
וכן כתב דסמנסנ וכס"ג סוי לג לסיו לסיס
כמ"ם למ"ל נמ"ע סי' ל"ס ופ"י סס סס"ך סטעם לכיון סהכהל סכיס סס סיס
סהכנ מומר ל"ש סלג סייגו כולים פ"ש כן נוסגים להתיר וגם סלכות סמיסס
שסגת נכל יום וסכיס טוצא ולג לסיגו מעולם סמסס סמסס לו סלמדס כלי
סמיסס כלי סמוכל לנסוע ולפי נכסלי גוונא סוי לג לסיגו לסיס ע"כ"ל:

ועבדים

קונטרס אחרון

(א) נשים ועבדים. לסס לסמיכין נפ"ג לסמסיס גני דניקת סמן לכיון דמדנקן כיל סימטיו לנכן לנסיס ועבדים וקטנים נדכנן לסלמד סס נדלוכ"ת לל מסימני סל סמני סתס טעמל ניכוסלמי מתוך שסנסיס עלליות סן נדקות כל שסוף כלומר מתוך שסין סס ממן יוצא סולות לומר שסין סס ממן ומקילות ומי לסוכ"ת לל מסימני לנכל נשסכר סלי מסימני לפי' נדלוכ"ת ועשסיס נכל יום שסומכין עליהס נמליסס וניקור הנשר סע"ס סיס נו סוכס עכוכס מפני שהן יודעות מקוות שהלנ וטמוין ולל למכו נדקות כל שסוף שלל נמס שסין סס ליקור יוצא ויכולות לתלות עכ"ל סכ"ן וכ"כ שכנג"ל נתס"ל וטוקף לנשר נדדקין שסכין לעניהן וטוסטין (דס"ל למקני ליקור יוצא ולל שסק ליקור ולכן נלמנות לע"ס סיס נו סוכס) וכ"ס נמ"ל נד"ס מ"ס קכ"ז נשס לו"ס דלף נניקור שלנ לו גיד לו שלני לנני סיס זהן נרשל מכוכס שכנים נלמנות כל שסוף ולפי ליקור ולל למכיון לנשים לעהן קלות שלל נשסק ליקור וטוף לסוכ"ת. ועל שהוקשות כתב נפ"ק דשסיס שסל למכיון היכוסו לנשים נדשכן לע"ג דכל נשר שסוף נילס מסימכין לסו לנשים ועבדים ולפי נדלוכ"ת לעשסיס נכל יום שלנו מלמיכים לשסס ועבד על שסמיסס ועל סניקור ע"ש גני דניקת סמן לע"ג עכילס לי סוי שלדלוכ"ת לל מסימכין לסו מסוס לליכל שלשל יחילס ולכיך לקוק גדול כלתוכס ניכוסלמי שמשכס שסנסיס עלליות סן עכ"ל וכבין לש"ל שלעת שהוקשות לשפי נולפי ליקור לל מסימני נשכר סיס לי שוכס לנ לסקנו ועפ"ז מי שכ שהנכ שסין מלמיכים לנשים על שסמיסס לפי סיס טוכס לנ נדניקת שסכין כלקמן (ע' ת"ס י"ע) וכן יש להמיר נניקור שסטוכיים שלל לשמוך על נשים ועבדים כי אין לך עילמת לשליפל יחכ מעשה

תניא כני לומר וזנחם מהוזק בכאהם
מנקנף ומלמנך ע"ל נסימן כ'
כלשכ לריקך שלמך כ פוס' שם
שלנשוס ומס על שלכוס ממשים חזנחים
שמיעה נע"ס עיין עכ"ס דף לל וכ"ל
דהיכן לוהו נכנכ ולפ"י והמנדכי שם
למך לנ כל עצם שפיגו ופ"ס
יודע שלכוס שמיעה לשוכ
לשכול מעשיעו ושלו שן
שלכוס שמיעה שמיס
לנקס שלנה שנכשס
ועקוכ כלקמן סי' כ"ג:

ג כ׳ [illegible]

[ב] ועבדים. הטור כ׳ ועבדים משוחררים וכן המנהג שאין הנשים שוחטות אפי׳ הש״ך דהיינו משום דבעי למתני [ב] ג ועבדים וכל אדם אפילו אין מכירין אפי׳ אין מכירין כו׳ וסתם עבדים שאין מכירין אותם הם בחזקת גנבים כו׳ (עי׳ ש״ך הארוך) (וצריכים בדיקת סכין כדלקמן ס״ב ס״ו) וגם יש מהם חשודים על אבר מן החי ובהמה בחזקת איסור אבר מן החי עומדת ואיך נוציאה מחזקת איסור ע״י עבדים החשודים עלי׳ אבל עבד שמכירים אותו שהוא כשר אלא שאין יודעים אם יודע הל׳ שחיטה אמרינן ביה רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן כמ״ש הרשב״א דנשים ועבדים הם בכלל רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן והב״י שהשמיט תיבת משוחררים אזיל לטעמיה דס״ל דגם במאמר בני אדם בעינן שיהא השוחט נאמן ולא די בחזקת כשרות של כל ישראל אלא שיודעים ומכירים בו שהוא אדם כשר ונאמן כמ״ש ב״י בשם רמב״ם והמרדכי בשם ר״ת ולכך לא הוצרך להזכירו הכא דפשיטא דלא עדיפי עבדים ממאמר בני אדם עכ״ל:

ולכן

קונטרס אחרון

ומפני עגלותם לא יפשפשו כ״כ ומ״ש התוס׳ על השחיטה ועל הניקור היינו לומר שהוא שוחט כהלכה ומנוקר עכ״ל. ומ״ש התוס׳ ובידם היינו שבידם להוליך להשוחט או להמנקר וכל כה״ג מקרי בידו לתקנו והימן ע״א אע״פ דאתחזק איסורא כדאמרי׳ ר״פ האשה רבה גבי הקדש דיליה דבידיה לאתשולי לחכם ומש״ה מסיק למימר שהשאל וכו׳ הכי הם אע״ג דבעלמא אמרי׳ מי יימר דמזדקק ליה חכם שאני הכא דהגי בני הדיוטות ומילתא דשכיחא הוא עכ״ל וה״ה לשוחטים ומנקרי׳ שהם מצויים וכ״כ בהדיא בתו׳ גיטין ד׳ ב׳ וז״ל ושחיטה אע״ג דהשתא אינו בידו לתקנו מעיקרא היה בידו לשחוט ומה שאנו סומכים על הנשים בשחיטה אעפ״י שאינן יודעות הל״ש כיון שבידה ללמוד לשחוט או להשכיר לאחרים שישחטו לה כבידה דמי עכ״ל ומש״ה לוקחים בשר מכל אדם אף שאינו יכול לשחוט בעצמו ונאמן לומר ששחט לו מומחה אע״ג דאתחזק איסורא הואיל ובידו היה להוליך למומחה שהמומחים מצויים והאידנא שאין המנקרים מצוים אין אדם נאמן לומר על בשר שהוא מנוקר לפ״ד הט״ז בדמ״א סימן קכ״ז ס״ג בהג״ה והט״ז חולק עליו ולפ״ד הכה״כ שם אף לפ״ד רמ״א אין לחוש אלא בעדות ע״א מן השוק שאין הבשר שלו ולא היה בידו להוליכו להמנקר אבל מי שבידו נאמן אע״פ שאין המנקרים מצויים אלא אחד בעיר וכו׳ בתשפשה ע״ש וה״ה לשחיטה אף במקום שאין מומחים מצויים (וטעמא משום שבידו ללמוד לשחוט או לנקר כמ״ש התוס׳) ומיהו אף במקום שמומחים מצויים אין ליקח בשר אלא ממי שמוחזק בכשרות ולא די בחזקת כשרות של כל ישראל אלא שמכירין אותו שהוא אדם כשר ונאמן כדעת הרמב״ם דלקמן סי׳ קי״ט ס״א בהג״ה וכדלקמן בסמוך וכתב הרשב״א הא דשחיטה מקרי בידו לתקן ולא חיישינן שמא אירע לו קלקול בשחיטה שלא בכוונו היינו משום דרוב מצויין אצל שחיטה מומחים הן ובידם לשחוט שחיטה הראויה וכל בן דעת אין קלקול שהייה ודריסה ניכרים לו בשחיטתו וכן רוב הפעמים הוא שוחט רוב הסימנים ואם לא שחט קודם שיעור שהייה מתבונן על השחיטה וחוזר וגומר שחיטתו עכ״ל ולדידן דשהייה כמשהו אסורה נ״ל דמ״מ כיון דרוב הפעמים הוא שוחט רוב הסימנים מקרי בידו לתקן אלא דלענין דינא אם לא בדק בסימנים לאחר שחיטה לא מכשרינן בהאי רובא משום דתלי במעשה הוא כדלקמן סי׳ כ״ה בשם הרשב״א.

וז״ל

(ב) ולכן כל רב שנותן קבלה לשוחט צריך לדרוש ולחקור עליו אם הוא אדם כשר ודרכיו מתוקנים ויראת ה׳ על פניו וגם שיהיה יודע ללמוד ולהבין בעצמו בגמ׳ ובפרש״י שאז יש לו לב להזהר כמו שאמרז״ל אין בור ירא חטא והיינו ע״ד בגמ׳ שלא קרא ושנה ולא שמש ת״ח דהיינו למוד הגמרא ה״ז בור וזהו דעת רב עמרם גאון הובא בב״י ועכשיו שרבו נותני קבלה בלי דרישה וחקירה כל מי שנגע יראת ה׳ בלבו לא יאכל בשר כ״א משחיטת שוחט שמכירו שהוא אדם כשר וירא שמים או שהוא בעיר שראשיה הם יראי ה׳ שבודאי דרשו וחקרו אחריו כהוגן או שיבדוק הסכין בעצמו אם יש לו הרגשה טובה וגם ישאל לבני עירו אם אינו רגיל בשכרות או שאר רוע מעללים ואחר יאכל (ש״ח) וכב״י ס״ס י״א בשם הרר״י ולמוכיחים ינעם והעד כעס ויזכרו בתורת השחיטה בדקדוקים

קונטרס אחרון

(ב) וז״ל הב״י כתב המרדכי בשם ר״ת שצריך שיהא השוחט נאמן דלא חיישינן ביה שמא יאכיל נבלות וטרפות לישראל וכו׳ שלא ידע מנין לו לומר דקי״ל דסתם ישראל בחזקת כשרות הוא ומדברי הרמב״ם פ״ט השמע״ה נראה שסובר כדברי ר״ת וכבר הביא ה״ה סמך לדבריו עכ״ל הב״י. וכ׳ הב״ח בד״מ ואינו דהרמב״ם לא קאמר אלא בשוחט לעצמו ומוכר לאחרים אבל בשאר שוחט לא קאמר אמנם מ״מ נ״ל בזה״ז שכ״א בודק הסכין לעצמו ואינו צריך לחכם שצריך שיהיה אדם כשר כדלקמן סי׳ י״ח (דהרבה צריך יותר הדעת וי״ש בבדיקת הסכין) עכ״ל. וז״ל הרמב״ם בפ״ח אין לוקחין בשר מכל מקום אלא מ״כ היה אדם כשר ומוחזק בכשרות והוא ששוחט לעצמו ומוכר לאחרים ונאמן בד״א בח״ל אבל בא״י בזמן שכולה לישראל לוקחים מכל אדם עכ״ל והובא בשו״ע ס״ס קי״ט להלכה וכ׳ הה״מ כבר נתבאר בכיולא בזה בפתיכת דג בח״ל וה״ה לבשר ובפ״ג כתב הרמב״ם אין לוקחין גבינה ופתיכת דג שאין בה סימן אלא מישראל שהוחזק בכשרות אבל בא״י כשהיתה רובה ישראלים לוקחים מכל ישראל שם עכ״ל וכ״כ בתו״א בגי׳ יין וכו׳ מ״מ שהרמב״ם למד כן מדתניא בפ״ב דע״ז שאין לוקחים דברים אלו בסוריא אלא מן המומחה וס״ל להרמב״ם דלא אמרו סוריא אלא לאפוקי א״י אבל כ״ש שהוא ח״ל ואף א״י בזמן הזה הרי היא כח״ל כמ״ש בפ״א עכ״ל. ולפ״ז מ״ש הרמב״ם והוא ששוחט לעצמו כו׳ היינו בשהוא הקצב דווקא שאם אינו שוחט בעצמו אלא יש אחר שוחט לו והוא מוכר הבשר לאחרים נאמן אע״פ שאינו מוחזק בכשרות אלא בחזקת כשרות של כל ישראל כיון שהשוחט יודע מכל הנבלות והטרפות שיאמר לו מתחת ידו הרי הוא מירתת למוכרו בחזקת כשרות פן יודע הדבר ע״י השוחט כשישאלוהו ודמי לדלקמן ס״ב ס״ד ואע״ג דבדאורייתא לא סמכינן אמירתת למוד וגם לא מירתת אלא כשבודקים אחריו כמש״ש היינו בחשוד בודאי אבל בסתם ישראל שהוא בחזקת כשרות אלא שאינו מוחזק לנו שהוא אדם כשר סמכינן אפילו בדאורייתא אהא דמירתת לשקר אע״פ שאין בודקים אחריו אבל המוכר בשר ואינו קצב אלא לוקח מקצבים דעלמא דמי למוכר פתיכת דג וגבינה ויין וכו׳ דגמ״א בד״מ ס״ס קי״ט הגה הטור שם ס״ל כהרמב״ם (דלא כש״ך שם) דס״ל לרמ״א דגם השו״ע שם דאין לסמוך על השוק דווקא היינו לאכול עמו אב נתארח אצלו או שיגיע לו דורון דבכה״ג בסתם כל אדם שאינו חשוד אע״פ שלא הוחזק בכשרות מותר כדתניא בשילהי דמאי דכ״ע וכולן אם נתארח אצלו ב״ה מותר ולריב״ל שיגר לו בע״ה לביתו מותר ומ״מ בע״ה לא שביק היתרא ואכיל איסורא (פירש״י בתנוכים שבסוריא שבידי דלא קפדי אלפני עור כו׳

ומזבני

סכיין אותו [ד] שמוחזק לשחוט שלא
[ג] יתעלף (ר) וגם [ה] אין יודעי בו
שהוא מומחה ויודע הלכות שחיטה
כהוגן ליתן לו [ד] לכתחלה לשחוט
ושותר לאכול משחיטתו שרוב
הרגילין

לפי הנסיונות כמו ותחעלפה הנמולות (כס"י) ומוח ענין קילוק הנגמה ממעת
ידבות לנו (ס"ת) ויבא לידי פסיי (כס"י): [ד] לכתחילה לשמוע. פי' על סתך
פיבדקנו ממר הסמיעה מם יודע הל סמיעה כלשעיק ולא פיבינן ללעיל מיבתלי
ומכיל

קונטרס אחרון

(ג) ומ"ש מכמים וללויים לזה סיינו פסס שלמים בדעתם כמאר בכ"ל הפלימים
דלעתם כוי"ם בפ"ק לתמוקי הנבלים והנפלזים בדעתם ומשום שלריך
הכשר יפוד הדעת וכוונת הלב לבדיקת הסכין כוי"ם בפ"ק פס וכן ס"ס שתין לו
מהנפש טובא היינו שתיכ דעתו ומכוין לבו הציב לתל מי שבודק הסכין
בכוונת הלב ולינו מרגיש בלום לף פיש מי שמרגיש לתכיף בודאי שתינו מרגיש
מניעת התומרת מדינא דהיינו שתוגרת כל שהוא לפי' טוב הטעה לתל לינה
תוגרת בוש דבר סיינו דמיא לבתתלה ולינה מניעה כלבתן כי' ס"ת וזה שבדק
בהבנה ולא ענה כלום ע"כ"ל שזה שמעה לתכיו לא עלה בניעה התומרת מדינא
כי לי לתבר שתמעה מניעה התומרת מדינא לתר בדיקה הרחויה בהלכתה לתח"ל
שהלתון תין לו בוש הסרגשה בתולדה לו שלא תיתן לת ידיו לכך ל"ב בדיקה
שבתין לינה בוש לכל נפש פיבדתל תלא לפי תולדור דכ"ת לו לפי הרגל לינמנות

ידיעת ל"ב נתת מורת כלו"ת בידו שהרי הכל שותרין לבתחלה כלו"ת לפי בוש
הרגשתו בתולדה לו בתיתן ידיו ומה שתינל תלו בוש שבוק ומוקים עליה לתכיס
תוכלים ממנה ועוד תם ס' יתמוש בהכשר לפי הרגשתו ויבא לתר ויתלה לתכיו
לתם נתקור ול"ל שהרוב תרגישין בפניעה דקה בתולדה לו בתיתן יד ומיעוטא
תיכא לתין תרגישין ולפ"ז לריך לבדוק כל שוטר תם הוא תרגיש (כמ"ת בס"ת)
תדינא תף תם הוא מעוטא ולא תכיתא כמו שלריך לבדוק תם הוא עוממה
תע"ג דהוב תלויה תלל שהיטה מומחין הן ולהרמ"ם הוא מעוטא תלל שכיתה
ובגמרא וכל הפוקקים משמע בהדיא לתין לריכין לבדקו תלל תם הוא מומחה
ומוחזק דהיינו שיטמוט ג"ם בפני תכם ולא יתעלף תבל לא לבדקו בבדיקת
הסכין רק שיודע דיני בדיקתו כללתן בסג"ם וס"ב בסג"ה וכ"ם תם הסרגשה
פניעה דקה תלויה בתיתן יד כמו שהתום מעיד ע"ז כ"ם דהוי בעי למבדקיה
תם תיתן תת יהו לבך ותם יוודע תלא תיתן ידיו בפני תומן מומחה ס"ל למיכר
שהיטתו תפי' דהיינו דתיתן יד כמו הוא טוען בהרגשתו כמו שהתום מעיד תלומות
א לריכה למול שבקל יכול לבעות בה וזה תיינו כוונ"ל בס"ת סרפ"ג תלא ולתי
שהרגשת פניעה התומרת מדינא היא הוא בכל בפס ותיכא תלויה בתולדה ולא
בתיתן יד רק שהוא מומחה שיודע לבדוק כהלכה ותם נתלא תתכיו תיכא פניעה
תלא בתתתה תלא שעכשיו שתין תנו בקיאים בדבר ותין תנו נוהגים לבתוה
בסכין כזה תלא לריך שיהיה תבק לגמרי בתוה לריך לתיתן יד ותוה הסרגשה
הבולה בתולדה בכדי שתלא יתנה תתכיו כלום על הסכין ויהיה תבק לגמרי
ותייט דוקא לכתתלה כמ"ל בס:

(ד) וגם תין יודעים בו שהוא מומחה כו'. בגיס מולין תתן הכל ל"ספרן
ופפיטתו בשרה תוא מפס"ו פתע יפלקנו בפפיטתן וכולן פתפיטתו ומפכי
כופין

(ג) מכמים וללויים לזה סיינו שלא בדעתם כמ"ש הפלימים בפ"ק דחולין
ל' ע"ב וכ' הכ"מ והכ"ן שכן דעת רבי"ף ורבינו ופסקו הרא"ש בפ"ק דחולין
סי' ל"ב ובכל"מ בפ"ו מהל' פסולי המוקדשין הל' ט"ו ובטור יו"ד סי' ס"ו
ובכ"מ שם ובמ"ש שם בשם הגאונים ובמרדכי פ"ק דחולין סי' תרנ"ו
ובהגהות אשרי שם

ד) עיקר הגי' שם ודף י"ב ובכל"מ בפרק ד' מהל' פסולי המוקדשין הל' י"ב ובפ' שחיטת חולין סי' ל"ב ובכל"מ שם הגאונים ובמרדכי שם בשם ר"י מוקים

קונטרס אחרון

קונטרס אחרון

שהתינוקות שמוצצ לפני האם נועל עליהם להתפלל ולא נזקקין לומם לא
שהאם מכוונו וגם יש לו קצבה ומכר בהמה [יב] ולא נקוף לכל המעייך
כמה שניתן לו ח"כ רשות לשחוט מנהג חלב שחיטה כבר נעלו קבלה לפני האם
רע הוא ומשמע זה גמו כמה קלקולים ד"ע
שנותן רשות ומשכחה משמע שכך פרינקתן אפי' למי שחיטו רשוי לכך לכן כל ד"ס
יהרוק מן הכיעור והדומה לו ואל יהגה אפי' מן התרנגולי' אלא יתן לעניים (רמ"ל
ס"ך) ואם לא קצבו לו האבל דבר מועט משכחו אלא מעלה גדולים כפי לעומ
ים גו ג"כ משום גזל שהרי השומט מוכרח ליתן לו שח"כ לא יימשכו לשמוט
נעשיו(ס"ך)(ז):[יב] ולא נקוף. אלא שכיח כלל שמוט אלם שמוט אלא קבלה(ל"מ):
לפרקים

קונטרס אחרון

שלין לגעור בשם כלל ול"ל לדלקמן ס"ל שהכל יודעים מתקנת הקהל ולאור
לגעור בשם כמ"ש בש' הפר"ח. ולי"ל מה טועלו שכמים בתקנת שתקנו
לעול קבלה מאחר שמכחישים שחיטתו אלא נמילת קבלה בדיעבד י"ל שטועלו
שעכ"פ אין חוכלים משחיטתו אם לא יבשהו שכך ואם לא כשהו בחלה יבשה
בקוף ואם אין שם מי שיבשהו תמור לאכול משחיטתו ממחת תקנה זו שע"י
לשרי מדינא כלעיל. ובחשו' מו"ר הקיל לעורך שחחת י"ע למי שלא נשל קבלה
לשמוע לפני שומט מומחה שעש"ג רק שח"י בשמוט בעלמו מפני שהוא שולה.
ומ"ש כתב עליו שלא היה למחלה עיניו שהם הקלעונים ומי ס"ל להשלם לא
היה בעש"ג ס"ל אפי' אלא לשק ס"ל לשחיר עכ"ל וכ"מ בשדיל מלבוש רמ"ש שח"ל
לעול קבלה אלא לשמוט ניהו לנ"ע שהרי חולה שהעם למנהג נמילת קבלה
כמ"ש הרמ"ש מ' שיולע כל"ם לא ישמוט ניהו לנ"ע על שישמוט בפני כו'
יכמ"ש בל"ע וכ"מ בהמ"ל ס"ג ובשך שם ס"ק ס"ו וכמהל"ק שם וכן המנהג
שמוט שחוכלים העופות שמלמד עליהם השומט לשמוט בפני המלמדו תומנו'
השחיטה וכ"מ מהגיעת כל המחרונים אלא כ' שלום לין זה לשהליך אלו העופות
לכלבים תע"ם שהם כשרים רק שבשמו קודם נמילת קבלה מהכ אלא שם
שומנים עור ומבשר בכל יום שמי שהומזק בפני כבו בחומנות השחיטה יפה
כבו מהלמו בכמה תקומות בעיר לשמוט יחיהו עש"ג בכל לא פ"ם אלא לפי
מש"ל שחקנת הקדמונים לא נתפשטה בחלה בכל בכתבם ובלשומם מיתי
הלחחונים רק שהקבוצ נהגו כן לעול קבלה מן שכ דוקא ומחחלה היה המנהג
לעול אף מהכהומחה בהל"ם בצד ל"ב ול"ל אלא נהגו כן אלא בהשומט בשבר
אבו ושולך לשמוט בפ"ע אבל לא בעיהו אלא אבו ומהלמו לשמוט שחיטי
בבו והשגחתו עליו בשמוט ובבוחו על כל מה שהיכא לו בשחיטה וכן בדיקת הריאה:
ולשקור על בדיקת השכין ועל כל מה שהיכא לו בשחיטה וכן בדיקת הריאה:
(ז) ומ"מ בדיעבד אין לשחוט הקבלות שהחו אלא אם כבר כלה מייב לשניד
שעשותו בשילה שזהו כחוחל שכך ניהך לכלות בחם אלא אם כבר כלה מייב לשניד
אם"כ על בדבר שחיהו מייב ניהך לכלות בחם אלא אם כבר כלה מייב לשניד
ואפי' לא נחל השכר לפני הליכתו עוחב לחול אם"כ שכך הליכתו כ"כ הח"ש
לשמוט כחולת השוכה ואפי אוסרים לשחוט השוח שהוא בדבר הלשות אבל זה שבא
נשבקו אין הכדון דומה לכאן שהכא הח"ש הוא בשעה שבידקו ואי אפשר
לשמוט כחולת השוכה ואפי אוסרים לו השחיטה על בידקו ולבון בין אם
בשבקו בחם כמו שאנו מייבים לכלות עכשות ובכותות ולבדקן ולבון בין אם
לבשהו הבל בחם הח"ש בים בשם שוכה בב (בכותות כ"ם ובכל"ם שם) וילפינן
בגמ' מקרא לכתיב כאה למלחי אחכם שוכים ומשחטים כאשר נוני ס' שם אני
אחכם אף אחם בחם והרי מלות השחיטה בכלל שוכים ומשחטים ולא אמרי' לא
לשמוט

ל"ע) ובקנת שקומות טובגין להשמיך [יג] לפרקים. השרקים שם שכל לפי
עוד להשקבל טועל כאב מן השכח מה שכוח לחם שם יש לו זכרון מוב
לכאי"ה שהתן לו קבלה וכל שומט אע"פ (ם"ח): [יד] שגוכים בפיו כו'. אע"פ
שהשמל קבלה יכאה שימזוב [יג] לפרקים שהשמר הולחות ל"ל שילא המוכה בע"פ
הלכו' שחיטה שיהיו [יד] שגוכים בפיו כל הולחות שהשיטה שהיה שוכה לכל
ובלבו אלא יהכשם [מהכ"ב יעקב הלוי המניהו ומפללים ואינם נותנים
בשם מהכ"ם] ובמו שהדין בהל' שחיטה על לב תמיד לחזור על הל"ם ע"ב נהגי
דעי שצא לשמוט כך הוא הדין בהלכו' גדולים לשקור אחר השופטים אף ע"פ
בדיקת הריאה ובמי שצא לבדוק שנעלו קבלה (ס"ז) וע' בעיף ג' מה הן
[טו] ודינם ומנהגם שוה בכל זה הל"ם שלריך לחזור עליהן ולילני לומנו
(ל"ע) ויש לנ"ל לשקור ולדמות לאחר בע"ם: [טו] ודינם ומנהגם שוה. פי'
שבדקי' והשומני' ולכלות שיהיו בקיאי' שתן הדין שלריך לבדקו הם יודע
ומומחים וכשרים (מהכ"ו פי' כ') כי הל' בדיקה משום למעות שהיכם מומחין
גדול ליסור שהכשלה בשחיטות ובדיקו' שהיכם כמ"ש בעיל בשי"ך ולכן נהגו לסול
שהיכם קבלה ולכן נהגו שתין בודקים שלא לוהו
שחכל לפמ"ש בעיל בשם שהמ"ן לינו לריך ליעול קבלה לבדיקת שריאה:
מכוקי

קונטרס אחרון

לשמוט ולא ליכול כמו לחיית עכיסות דלא לחמיהן ללא ליכול ואפי' נחינת
הקבלה שאינו אלא תקנה לו מנהג בעלמא מ"מ כיון שתין מניחים לשום שומט
לשמוט בלעדה אנו מייבים לחתה בחנם לרואים לה שיוכלו לקיים מנות שחוכה
ול"ל לעילי הגם שחוחרים לעול שכך הליכה לרחות פה שח"ש לו לגרם בלעדה
לפי הגם בגם הכם המקדר מייב הוא לבדר שהקבוד הוא לחוד הוכחה אין
לגרם והוא בכלל למדתי אתכם כו' כאשר נוני גו' אבל העדים אינם מלמדים
ומוכים כלום אבל בהחיכת קבלה מ"ל שחשוב לעול שכך בעל עוכח בבדיקה
שם הוא מומחה ורחוי לשמוט שזהו בכלל למדתי אתכם כלחיית נכוד וכיולא
בהן אלא לפי שעדות שמעיד עליו אינו לומה לעדות הגם אלא הוכחה הוא
שמוכה לעם שמותר לאכול משחיטתו לפי שבדקו ומלאו מומחה וס"ז בהחיכת
בכוכות ממש וכשאר הוכחה שמוכה לעם שהשוב למותר לעשות ולאכול וגם
שכך ההחיכה אינו אלא כלל אחד שאמרו רז"ל שבהיין יכול לעול שכך בעד
אחיכה על שפשק היינו אם נועל שפשק להיות בילו למשמת לפי שאינו כוהם
לכופו עבשיו לקיים שפשק שכך יפה לו אבל אם נועל לבלות לפני המנהגים
שיכופו לקיים שפשק שייבים שליינים לשחוט בחנם אם אינו שכך בשלה לעוכח
כללמן כמו שחייבים לעכוח ולכוף בשעשה לקיים שפשק אם יש לאל ילם
בשכוחות ובדוים ונלוחות לשוטרים שזהו עיקר מנות הדיינים כמ"ש שופטים
ושוטרים כו' וגם כל המנות חייב אדם לבשות בחנם כמו שזאת וקלוטה בפ"ל
דשכוחות ושבאת שבידה ולהגיל עשוק חייב עושקו אין לך עוזה רבה כזו שזהו
שיקר מנות הדיין לכוף לקיימו כמ"ש בשח"ת ס' ח' וכל שלבקי דמני למיעבד
שיקייבי בחנם ול"ל לשוטרים אלא נוהו שכחוב להיות שוטר אלא שומרים חתן
אבל נוה להיות שופט שבאחר אלבק השפוט לכן ל"ל בחנם אפי' ע"י שוכח אי"ך שפ"ך
לשומט ולא לשוטר כגון לנוחו' ל"ל בחנם אפי' ע"י שוכח ואחיינחו שעל הקבלה
היא ג"כ הוכחה שוכה לעם שבעיד לאחת שחיכם יודעים ואינם שומעים ואחו
שע"י אם עושה לאחל מחשיטתו אל זה ואם היו שוחלין ואחו אין הוכחה שייב
לשמיד להם בחנם ואם ישלחו שכך השופט ואוח יחחוש בחנם שוכח
השחיטה

ט טור בשם סמ"ג בשם רבינו תם והמרדכי ר"פ חולין

המסורים לכל ואם בדקו איזה שוחט ובודק ונמצא שאינו יודע אם נטל פעם אחד קבלה אין מטריפין למפרע מה ששחט דאמרינן השתא הוא דאתרע (הלוסי אגודה) אבל אם לא נטל קבלה מעולם כל מה ששחט טריפה גם כל הכלים שנשלו בהן מה ששחט צריכין הכשר (הסב"א סי' י"ח):

ב ט אין צריך (ח) שידע כל [טז] חלוקי הדינים אלא אם אומר על דבר זה הייתי מסתפק ושואל קרינן ביה שפיר [יז] יודע עד שאומר על האסור

[טז] חלוקי הדינים. כגון שהייה וחלדה במיעוט הסימנים דלק' סי' כ"ג סעי' ד' ה' וסי' כ"ד סי"א וכיוצא בהם דהא חכמים נמי מספקא להו כמה מילי בהל"ש הלכך אם אומר אלו בא דין זה לפני הייתי מסתפק ושואל כו' (ב"י בשם המרדכי והג"מ): [יז] יודע כו'. אך שידע לתת לב בשני השחיטה ולשאול על ספיקות (מרדכי) דהיינו שיודע עיקר הל"ש (רמב"ם) כדלקמן בהג"ה דמדקאמר ר"י כל טבח שאינו יודע הל"ש אסור לאכול משחיטתו ואלו הן הל"ש שהייה כו' כדלעיל כיון שאינו מזכיר אלא שהייה כו' משמע דאפי' אינו יודע אלא אלו הרגילים לבוא לידו א"צ יותר שהרי אם יסתפק בהם ידע לשאול ואם לא ימצא לשאול משום אדם יחמיר דבזה בקי אפי' ע"ה דספק דאורייתא לחומרא אך צריך לידע הא דמספקא לן בגמרא אי שהיות מצטרפות

קונטרס אחרון

השחיטה אינו רק מסורת הלמוד בע"פ וא"כ זה השוחט שבא להיות שוחט בעיר אחרת נעשה שלוחם ויאמר בעדם אם מותר לאכול משחיטתו וחייב להתום לחם בחנם ואם עבר ונטל דינו כנוטל שכר לדון שדיניו בטלים אף אם דן דין אמת לאמתו שקנסוהו לבטל מעשיו הואיל ועבר על מה אני בחנם אף אתם בחנם כמ"ש הר"ן בפ"ב דקדושין ולא משום שהלא וכן בהתרת בכורות אין סומכין על פיו עד שיתיר חכם אחר כדלקמן סי' ש"ג יעוש שדין הכא אין לאכול משחיטתו עד שיבדוק חכם אחר אם הוא מומחה דלכולי עלמא לא אמרינן דמשמו"ה היכא דליתא קמן כדלעיל אם לא שהוא שכר בטלה דמוכח כגון שמניח כל עסקיו ואין לו עסק אחר רק לדון ולהורות ונוטל שכר מבעלי דינין הרי שכר הקבלות הוא כשכר הוראות ואין בהם איסור דאורייתא משום מה אני בחנם כו' אלא מדרבנן משום שהלא הילכך אין לפסול שחיטתו בדיעבד אם אין כאן חכם שיבדוק שנית בחנם דהא בדיקה זו אינה מדאורייתא אלא מדרבנן לכתחלה דהא רוב מאמנ"ה וכיון שנבדק כבר אלא דחשדינן ליה לבודק שמא לא בדקו יפה ה"ל ספיקא דרבנן ולקולא אבל לכתחלה אין ליתן לו לשחוט שאין עושין ספק ד"ם לכתחלה וכמ"ש בא"ח סי' עיין שם במג"א וכן אם נבדק אחר זמן ונמצא שא"י אין לאסור שחיטתו למפרע כדין מי שלא נטל קבלה כדלקמן בהג"ה משום דחשדא זו שמחשדינן ליה שנוטל שכר הוא מדרבנן דמדאורייתא אוקי גברא אחזקתיה דכל ישראל בחזקת כשרות הם ואינם חשודים להעיד שקר ולהכשיל רבים בתורה ובנטילת שכר לא הורע חזקתו אלא מדרבנן כמ"ש סי' י"ח בשם הרמב"ם וא"כ מדאורייתא כשרה שחיטתו למפרע ומדרבנן אין לאסור משום דהוי ספיקא דרבנן דשמא לא אירע לו כמ"ש לקמן וכה"ג אשכחן בכללי ס"ס לקמן סי' ק"י:

(ח) והנה מלשון הג"ה בשם סמ"ג והג"א בשם ר"ת ול"מ וש"ך הס"י כ"ג מוכח בהדיא דאפי' לכתחלה א"צ השוחט לידע כל חלוקי הדינים ולפי"ז מ"ש בש"ע א"צ לידע כו' לא קאי אדלעיל דווקא אבל אם הוא לפנינו צריך לבדקו אפי' דהיינו לבודקו להתיר לאכול משחיטתו לפי שעה אלא אפי' השוחט עצמו א"צ

[יח] **האסור** (ט) **מותר**: (הגה) ובודקין מצטרפות והלכה בתיקו דרגילות הוא לבא לידי השוחט

וגם צריך לידע בדיקות הסכין אחיזה' ואטופר' שלא ישחוט בסכין פגומה עכ"ל הג"א והרמ"א הוסיף בדיקת הסימנים לאחר שחיטה. ונכלל בזה שיעור השחיטה דלקמן סי' ... והרמב"ם כלל כל אלו במ"ש ה' דברים אלו שהם שהייה כו' וכיוצא בהם שהם עיקר הל"ש ע"ש בפ"ד ה"א ב' ו' שכיון שיודע עקרי הל"ש יודע סדר השחיטה כיצד שוחטין וכל שאר הל"ש אינם אלא לבאר משפט השנוי' אם שינה מסדר השחיטה ואם יארע לו איזה שנוי ישאל על ספיקו בוודאי אבל אם א"י עיקרי הל"ש דלקמן בהג"ה א"י לשאול כלל והלכך לא מהני מה שאומר על דבר זה הייתי מסתפק ושואל אלא בחלוקי הדינים אבל לא בעיקר הל"ש דלקמן בהג"ה: [יח] האסור מותר כו'. אז מיקרי א"י ואפי' בדיעבד אסור לאכול משחיטתו דחיישינן שמא בא לידו איזה ספק והוא א"י והתירו (פרישה וכ"מ מלשון הטור) והיינו אפי' בדבר שאינו רגיל לבוא לידי השוחט כגון שהייה וחלדה במעוט סימנים וכיוצא בהם דבדבר הרגיל לבא אפילו אמר א"י לא מהני כדלעיל

קונטרס אחרון

א"צ לידע כל חלוקי הדינים אלא שישאול כל מה שיסתפק לו ואדרבא זה נכון יותר בדורותינו אלה שכל שוחט ישאל ספיקותיו מחכם המורה ולא יורה בעצמו מתוך ספרי הר"ב שהן הלכתא בלא טעמא ואסור להורות שום הלכה אם אינו יודע טעמה היטב כמשארז"ל התנאים מבלי עולם שמורים הלכה מתוך משנתם ובפרט ספרי בדיקות החדשים אשר בהם כמה וכמה דברים משובשים ולפעמים נותנים ג"כ טעם לפגם בהלכות הערוכות בתלמוד כידוע לכל חכם לב ע"כ אם בדורות אלה לא ישים השוחט לבו לחזור כל חלוקי הדינים שבספרי הבודקים רק שיודע הל"ש דלקמן בהג"ה דבר דבור על אופנו כראוי וכן בהל' בדיקות הריאה ישא יודע כל הדינים השכיחים ורגילים לבוא ועל השאר יהיה מסתפק ושואל ולא יורה מעצמו תע"ב. והת"ש כתב דהאידנא שכל הדינים סדורים לפניו ואינו זוכרם אנו רואים שאינו בקי במה שלמד ויוחלף לו כשר בפסול וגדולה מזה מצאתי בס' בה"י בא' שלא ידע הרמז על אורך הסכין והעבירוהו ובוודאי הטעם הוא שכיון שהרמז מבואר בשחיטות והוא לא ידע א"כ אינו שוקד עליו ללמוד עכ"ל הת"ש והפר"ח חולק על הב"י דכיון שבקי בדינים אף שאינו בקי ברמזים אינו מעלה ומוריד וטעמו ונמוקו עמו דמ"ש הת"ש אינו שוקד על למודו ז"א דהא חזינן שבקי בדינים מפני ששם לבו עליהם לזוכרם ועל הרמזים לא שם לבו כלל וא"כ ה"ה בחלוקי דינים שאינם מעקרי הל"ש דלקמן בהג"ה אם לא שם לבו עליהם לזוכרם מפני שיש בו דעת לשאול כל הספיקות אין עליו עון אשר חטא רק שלא יאמר על האסור מותר כדלקמן וכ"מ סתימת לשון רמ"א בד"מ רס"י כ"ג וש"ך שם דאף האידנא דינא הכי דלא כת"ש:

(ט) מיהו היינו דווקא שאומר על האסור שמותר לעשות כן לכתחלה דאז חיישינן דלמא אירע שעשה כן לכתחלה אבל אם יודע שאסור לעשות כן לכתחלה אלא אומר שבדיעבד אם עשה כן כשר יש מקום לומר שאין לאסור שחיטתו בדיעבד דכיון שיודע שאסור לעשות כן לכתחלה הרי הוא נזהר מעשות כן ברצונו ואין לחוש אלא אם אירע שנעשה כן במקרה שלא ברצונו והתיר ולהא לא חיישינן דמוקמינן על בן דעת שאין קלקולי שחיטה יוצאים מתחת ידו במקרה אלא אם כן נתכוין לכך או שלא השגיח דכל בן דעת משגיח בעת שחיטה כדלקמן סי' ב' יאמ שיודע שאסור לכתחלה אין לחושו שלא השגיח על זה כלל שהרי הוא בחזקת כשרות (עת"ש):

מילעיל: [יט] רס"י כ"ג כו'. סמ"ן סהיים לכסף משנה סגמ"ע ועקו"ס שנת' סם וכמ"י כ"ד: [כ] סמכין. סיתפלר כמ"י י"ח: [כא] נדקינן כו'. מכל ליתא קמן ונדקוכו ונמלא מוסמא מ"ל לנדוק סמיומנים לכיון סמוא מוסמא כולמי נדק בסיומנים וכן מי ליתא קמן ומ"ל לנדוק בסיומנים כגון שנפתך סכלא מכיכין מכוך מנויין מכל שחיטה מוסמין ן ונדולמי נדק בסיומנים (ד"מ סכלא"ם יכין): [כב] כלל וכו'. מלמון זה משמע ל"ל לנדוק לפכיו לעולם אפי' יש ן ומן כ"ש שנטל קנלה ומ"ם כפל רמ"ש דבר זה שכבר כתבו בסעיף ט' לשמועינן ליתן נוסגים לנדוק לפכיו בכל נמוס ומוכן בעולם אפי' לאחר זמן מרובה ולא מייסינן למ"ל שכא לאורו (וכ"מ בסדיש ד"מ שם סמכי"ם ע"ם שמכי"ם כלאיתא ומפ"ע) ומעמ למילתא נלו ממוס לשוקי גבוה לאחזקים מלא ל"ש יחזור ל למודו יפכא מאליו ואינו מוליאו מחזקה מיקור ושוב לפל רובא עדיף מחזקה ומן לא מכיכין מכמאמי"ם סיכא ליתא קמן ומפאי לבבר ומיכא מכיכין למחזק כפיש לנמוא מלא ס"ם מוסם מלא מייסינן לפכפה כלל ומוסם מלא סיפא סיפכא עיקר כל"ם כבגילן לנוא מאחר סמוא עוסק תליך בפמיפה לפא למלכיכין בליקה בחמלה ולא מכיכין לכוך מכמ"ם סוא מסוס למיעוט סמינו מוחמים סכיש כמ"ם לעיל בסם סכ"ן וכ"כ כע"פ מלפסוס לין בליקה סכיפא לפמיפה כלילעיל מכל אחר מנדק ומלמא סמוא מן סכוך סכן מוחמין מו ליכא למיפה למידי לפכפה אלפא מלא מכיפא היא נמי סמוא עוסק בפמיפה מכל מה סניש ועוד עפ"ה פמיפה זמן רב נמינן פיש למוס שמא פכפ עיקרי כל"ם כיון למלתא לפכיפא היא מיפכא בזמן רב כיה מייסינן ולכיך לנוקו כליכו בא לפמוא בחמלה לא מכיכין מכוך מנוין מכל שחיטה מוחמין מן מלא מוקמינן מחזקתיה מיכא ל[פ]מאי לבבר כלילעיל סעי' ט' בסג"ם: [כג] שחיטתו פסולה. וס"ז קכוכר (ממ"ם) לפי שמפק נכלא סוא בכנולה בה רבר מה ומין לנו יולעי' אם בלבר סכוא פוכל בה אם לאו מבל כאן לא נולד בה רבר מלא שאנו מוסמין שמא בסם או לרם ולא ידע כלקמן (כ"מ) ואפי' אם א' מיסוב פניומ ל[מכיכין מנמ"ל בחמ"ם לאיפה נכלא בוולמי מלא קכוכה לפפק נכלא מבל בחמ"ם ר' (מכבר): [כד] יפה כו'. פי' לאחר שלמלוכו פל"ם אומר כך (ב"ח ע"ז) או פלוני בדי לי שעשיתי כל מה שאתם אומרים לי (ס"ך) ומעמ למילתא לכיון לבבאת שחיטה אינה מכרעת לא ידע הלכך ולכם ולא ידע (נמ') פי' מיני מכנים אם נזדמנו לו לכל מלתא לא כמיש אליה לאיפה עביד ולאו מלמתים ולא ומלכך כלל אלכך לא מהימן לומר לא סחיטי ולא לכמתי (למב"ח בפילומ"ו

שיחה [כה] שלטות שחיטה (ב"י בשם ארחות חיים): "מי שיודעים בו שאינו יודע הלכות שחיטה אפי' שחט לפנינו ד' או ה' פעמים שחיטה הגונה וראויה ושחט אח"כ בינו לב"ע [בג] שחשתו פסולה כאפילו שאלו לו עשית כך וכך ומתוך תשובתו נראה ששחט כראוי אין לסמוך עליו ואפי' אמר ברי לי ששחטתי [כד] יפה: (סגה) מי שלכו לסתלף ואפי יודעים שהיו מוחזק ושחט ואמר ברי לי שלא וחשלפתי נאמן שאפר שיחה

גמדומיו לפ"ם): [כח] שלטות שחיטה (ב"י לשעת ארחות חיים): "מי שיודעים בו שאינו יודע הלכות שחיטה אפי' שחט לפנינו ד' או ה' פעמים שחיטה הגונה וראויה ושחט אח"כ בינו לב"ע [בג] שחשתו פסולה כאפילו שאלו לו עשית כך וכך ומתוך תשובתו נראה ששחט כראוי אין לסמוך עליו ואפי' אמר ברי לי ששחטתי [כד] יפה: (סגה) מי שלכו לסתלף ואפי יודעים שהיו מוחזק ושחט ואמר ברי לי שלא וחשלפתי נאמן שאפר שיחה

ומלמדכי) וכבי נסוג. ד' יאם אבדו: [כח] נדייו ותרנגולין [כט] שנגנבו ומצאם שחוטים בראוי במקום שרוב ישראל [ל] מצוים שוגם רוב גנבי העיר ישראלים מחרמוי לתרגי ליס לילך שמא שמא לסס לרס (גמ'): [בז] פל"ם. מייסי' שמא סמס וילכום ולמו לפלמיס לסלי לעש"ג כי סיכי לפייסינן בשמ"ד לפקמן ס"ם ס"ע ס"ל לל"ל לפמ"ו לכוכ מעשיסס מקולקלים ומועדים לקלקל תמיד מפוס בכי מייסינן נסו לפכי מפמ"כ בגדול בן דעת שלא"ם פל"ם כוכ מעשיו מתוקנים סס (לשב"ם בחדושין) אבל בן בפתם שא"י אם יודע פל"ם אם לא לכ"ע מותר לשחוט כשאחרים עש"ג (ס"ך) פי' שמ"ס ל"ל לנודקו כלל כיון שרוב שחטו בשמא יפה ולא שייסינן שמא שחט ולרס ולאו לפלמיכו לעש"ג כיון לרמאמ"ם ועש"ג לא נשל קנלה אין כך כלום כיון שמומה עש"ג כלילעיל: [כח] גדייו ותרנגוליו. פי' שמכיכים בשניעת עין או בפי' שחט שלו לאין בשם מפוס בשר שנתעלם מן העין לגקמן פי' ס"ג ע"ב (ע"י) ולפשכת פאחרונה לגקמן שם ס"ג וכן משנגנבו כמ"ם רמ"א שם לגיש לן לימור בשר שנתעלם מן העין לף שמונח גליים ותרנגולים שמוציש שייסינן שלו מוחזים שם כוכ מעיר ישראל כוכ מעיר שנתפלם על הגניפה שמוש מפוד על הגניפה ומוסם או נותן לאחר לשמוש שם ל"י לשמוש או שלינו כוכם לטרוף בנדיקה שפכין עש"ג ס"ו (ס"ך שם): [ל] מצויים. אפי' כוכ מעיר ושמוק נכרים אלא שנמלא שנמלא בו כוכ יפראל מצויים בו בשוק זה תלינן בישראל וכן שם כוכ נכרים הצויים בו אפי' כוכ מעיר ושמוק יפראל לשכל תלוי בשמצויים בשוק שנמלא בו ושם יפראל ונכרים מצויים שוים שנמלא בו מזלינן בשר כוכ שמוק ושם שוים בשוק מזלינן בשר כוכ מעיר ושם שוים בעיר לשכל כ"כ שמ"ך ופי' שמ"ם סי' ס"ג לשפי' מצויין שוין שיינו שוין לאכילת פיין ושם ל"י אי מצוי יותר בשוק שמלינן שם מזלינן בשר כוכ שמוק ושכל שמוק שמצויים כוכ יפראל שייכינן שמתא גם כשן שוא כן וכן שם לא נשבר בשוק אי שם כוכ שמצויים שם מזלינן בשר כוכ מעיר אבל שם יכוא לנו שמקום שמצויים יפראל ונכרים מצויים שוים לשכל תלוי בכוכ מצויין בשוק שנמלא בו כמ"ם שם"ך. (י) וכ' שם"ך לשם

קונטרס אחרון

י) וסשכ"ם שמיג על שם"ך וכתב לשפי' נמלא בשוק שכוכ יפראל מצויים בו ל"פי כל בני שוק שכוכים בו שם יפראל אלא שמעיד בשלא שם כוכם נוים

מ מצוי כיים מולין ובגמ' דף יב והשכח שמוסקים שיל ב בריים שם וכ' שכיח בכל"ם והשב"ם וכ"ן ם בכל"ם שם ולמנבי קלי לשמוד על הגניפה סינו שמוד על השחיטה ע"ש בפי' קיש

ידך הגוים עוברת בשוק זה של ישראל אזלינן בתר רוב העיר ולא בתר רוב המצויים בשוק דקיי"ל רוב וקרוב הלך אחר רוב אפי' בקורבה דמוכח כדלקמן סי' קכ"ט סי"ח ומ"ש הס"ע כאן להתיר במקום שרוב ישראל מצויים היינו בשכונה המיוחדת לישראל שאין דרך הגוים עוברת ומפסקת בתוכה שאע"פ שאי דלתותיה ננעלות בלילה ה"ז כעיר בפ"ע ואע"פ שרוב העיר בכללה הם ט לא אזלינן בתר רוב העיר אלא בתר רוב השכונה כיון שהיא כעיר בפ"ע אי"ל ואין דרך הגוים מפסקת ועוברת מהעיר לתוכה כדלקמן סי' קכ"ט סי"א אבל כשדרך הגוים עוברת ומפסקת בתוכה אזלינן בתר רוב העיר הואיל ואין המעוט מיוחד ומובדל מהרוב להיות כעיר בפ"ע או מקום בפ"ע כגון בית או חצר שאין דרך הרבים עוברת בתוכה אבל לשון הס"ע לא משמע הכי וכ"מ מסתימות לשון הרשב"א והר"ן וטוש"ע ח"מ סי' רכ"ט כדעת הש"ך דאזלינן בתר רוב מצויין במקום שנמצא בו אע"פ שאינו מקום מיוחד ומובדל בפ"ע וכ"ש הת"ש ואע"ג דרוב וקרוב הלך אחר הרוב הכא כיון דרוב המצויין במקום שנמצא בו הם ישראל הא איכא רוב וקרוב שאף שרוב העיר גוים כיון שאינן מצויין במקום הזה אינן עולים בחשבון להיות רוב נגד מיעוט ישראל המצויין לפי שכל אותן שאין מצויין במקום זה כמאן דליתנהו דמי ולא איכפת לן כלל במה שרובים ודרים בעיר כיון שאינן מצויין במקום הזה והמצויים הם רוב ישראל וכן ברוב גוים מצויים ולא אמרינן רוב וקרוב הלך אחר הרוב אלא כשאין ידוע רוב המצויים במקום שנמצא בו (או אפי' ידוע רוב המצויים אלא שהוא דבר שאי אפשר לתלותו בכל א"א מהמצויים שם כדי שילך אחר רוב המצויים כגון חלל שנמצא נופל בשדה ולא נודע מי הכהו ואין העיר הקרובה אל החלל מביאה עגלה ערופה אא"כ יושבת בין ההרים שאין עוברי דרכים מצוים לעבור דרך שם אבל כשאינה יושבת בין ההרים תלינן בעוברי דרכים שהם רובא דעלמא ולא ביושבי העיר הקרובה אפי' נמצא סמוך לעיר במקום שבני העיר מצויים בו יותר מעוברי דרכים ולא אזלינן בתר רוב המצויים לפי שהוא דבר שא"א לתלותו בכל א' וא' מהמצויים כדי שילך אחרי רוב מהמצויים שהרי רוב ישראל אינם רוצחים אלא דפריש חד מינייהו וקטיל ובעית למימר כל דפריש מרובא פריש מש"ה אזלינן בתר רובא דעלמא ולא בתר רוב המצויים כאן כיון שהמצויים כאן אין כולם ולא רובם רוצחים אלא דפריש חד מינייהו וקטל וכל דפריש מרובא פריש ורוב המצויים כאן הם מיעוטא דעלמא ומה לנו במצויים כאן שאינם רוצחים שאנו על הרוצח באנו לידע מי הוא ולאיזה וכיון שרוב המצויים כאן בודאי אינן רוצחים לא אזלינן בתר רוב המצויי' אלא בתר רובא דעלמא וכן גנבי' שפתחו חבית של יין בשכונה של ישראל שאם רוב העיר גוים ודרך הגוים מפסקת ועוברת בשכונה זו היין אסור כדלקמן סי' קכ"ט סי"א משום דאזלינן בתר רוב העיר ולא בתר רוב השכונה אע"פ שרוב המצויים בה הם ישראל הואיל ורוב המצויים בה אינם גנבי' אלא דפריש חד מינייהו וגנב מש"ה אזלינן בתר רוב העיר משום דכל דפריש מרובא פריש אא"כ ידוע שרוב גנבי העיר הן ישראל וכן בגנבו גדיים ותרנגולים דהכא אזלינן בתר רוב גנבי העיר (כמ"ש רמ"א וכ"כ המ"ג בשם הש"ך) ולא בתר רוב המצויים במקום שנגנבו כיון שרוב המצויי' אינם גנבי' ואפי' בנאבדו לא אזלינן בתר רוב המצויי' במקום שנמצאו אלא כשמכירין שהם שלו אבל המוצא בשר שאינו שלו במקום שרוב ישראל מצויים אזלינן בתר רוב המוכרי' בשר שבעיר כדלקמן סי' ס"ג ואם הם נכרי' אסור דכיון שרוב הבשר שבעיר הוא של נכרי' כל דפריש מרובא פריש ואפי' רוב העיר ישראל כמ"ש הרשב"א בתה"א ד' קכ"א ע"ב (וכ"כ הדרישה) ולא

התיר

לא) ישראלים [לב] מותרים בין שמצאן ע בשוק בין שמצאן פ באשפה [לג] שבבית אבל אם מצאם באשפה [לד] שבשוק אסורים:

ע תוספות שם פ כתוספתא דרכי משה שם וכדמפרש בגמ'

חדש

אם רוב נכרים ומצויים שם אלא שרוב הטבחים שבעיר הם ישראל מותר (ואפי' בעיר שרובה נכרים אלא שאין דרך הנכרים לשחוט כלל בבתיהם אלא ליקח ממקולין וכל בהמותיהן העומדים לאכילה הם מוכרים למקולין ואינם שוחטים בעצמן ובמקולין הם רוב טבחים של ישראל אזלינן בתר רוב הטבחים שהם ישראל ותלינן שאי' מהם נלקח ושחטו אע"פ שנמצאו במקום שמצויין רוב נכרים גם רוב העיר אינן שוחטין כלל בעצמן אלא הטבחים לבדן ודמי לרוב טבחים דלעיל) ומיהו דוקא בבהמות מהני רוב טבחים ולא בעופות שדרכן לשחטן בבית עכ"ל וכ"ה בב"י דלא כת"ש בש' הב"י: [לא] ישראלים. אנגנבו דוקא קאי אבל בנאבדו לא חיישינן שמא נגנבו אלא תלינן שנפלו מידו ומצאם ישראל שהיה מבור שנתייאשו הבעלים (מרדכי) ואח"כ נמלך והחזירם או שנפלו ממנו ובנגנבו לא בעינן אלא שיהיה רוב גנבי העיר ישראלים ואע"פ שאין רוב ישראל מצויים במקום שנמצאו ואפי' רוב העיר נכרים כ"כ הש"ך ומ"ש רמ"א וגם כר"ל דאז מותר בין בנגנבו בין בנאבדו ואף אם לא נתכוין לזה העיקר בזה כהש"ך שכ"פ הפר"ח ות"ש אבל אם רוב גנבי העיר נכרים אף שרוב טבחי העיר ישראל אסור דלא תלינן שאי' מהטבחים נגנבו כיון שאינן מוחזקים בגנבים וגם אין לתלות שהגנב מכר' להם כי הוא מתיירא למכור בעירו: [לב] מותרים. דרוב מצויים אשמ"ה ומ"מ היכא דאפשר יבדוק בסימנים לכתחלה לראות אם נשחטו כראוי כדלעיל ס"ב בהג"ה (ד"מ ש"ס) וכ' הש"ך דעכשיו שממנים אנשים ידועים על השחיטה יש לחקור אצל השוחטים שמא יתברר שלא נשחטו על ידם ואם א"א להתברר יש להחמיר בנגנב אפילו ברוב גנבי ישראל דיש לחוש שנתירא לילך להשוחט שלא תגלה רעתו בקהל ולהתיר בנאבד והמחמיר גם בנאבד תע"ב דכל ענייניים אלו של תורה ובקל יוכל להכשל באיסור נבלות עכ"ל [לג] שבבית. בין שמצאן בדרך (גמ' ב"מ כ"ד) שאין אדם עשוי להשיל נבלתו באשפה שבבית ולא בשוק ולא בדרך אלא באשפה שבשוק (גמרא) והלכך אע"ג דאיכא הכא ריעותא שמצאן שחוטים ומושלכים וזו הוכחה שנתנבלו בשחיטתן ומפני כך השליכן שהרי אין דרך ב"א כ"כ לאבד ולא להחזיר הגניבה אפ"ה תלינן בהכי ולא שהשליכן בכוונה מפני שנתנבלו כיון שאין אדם עשוי להשיל נבלתו אלא באשפה שבשוק אבל בלא הוכחה לא חיישינן כלל שמא נתנבלו בשחיטה דמוקם על בן דעת שאין קילקולי שחיטה יוצאים מתחת' במקרה שלא ברצונו כדלקמן סי' ב' (ובת"ש) ובמקומות שרגילין להטיל נבלות שלא באשפה אסור (ת"ש) (יא): [לד] שבשוק. אפי' אינו גבוה ג"ט (ט"ז ש"ך):

מדבר

קונטרס אחרון

התיר הס"ע כאן במקום שרוב ישראל מצויים אע"פ שרוב הבשר שבעיר של נכרי' אלא במכירים שהם שלו דל"ש למימר כל דפריש מרובא פריש אלא דאיכא למימר שמא מצאם גוי ושחטן וממנו נפלו וכיון שרוב ישראל מצויי' במקום שנמצאו לא חיישינן להכי):

יא) והיינו לדידא דגמרא אבל לדידא שנהגו לפסול כל שהייה אפילו במשהו חיישי' שמא נתנבלו ולא נשחטו רוב סימנים אף בלא שום הוכחה כדלקמן סי' ב' כגון שיודע שלא הושלכה שם בכוונה אלא שנפלה ש: מישראל העובר שם (ע' נב"ם) או שראינו א' דשחט גדי לעצמו

ושכיפו

[לה] מדבר. דיוו כשיטה לפי שאין שוחט עד שיעשה כן ואינו עד שעת שכוחה וגמולה: [לו] שנותנים. לפי שאין שחיטה מלוכלך אלא לפי שהוא לצמוד מפני שטותו כגון שחיטתו במקום שיפול לתוך וקעציד דרך שטות (ת"ם) ושני ל' דכתיב לנו לשון תוקף אלא ה"פ לעושה דבר מן הדברים דרך שיהוף ושטות שלעת שכלל שוטים יפשוט (ג"י נפש שחמצ"ם) ובפ"ע פ' ל"ש למל שני' מדכתי שחמצ"ם אלא מיקרי שוטה בפעם אחת שיעשה אחת ואלו אלא כשחזרו בך. ושח"ם למל מדכתי שתו' לפי"ת מיקרי שוטה כיון דקעציד דרך שטות ואם שחיטו עושה שוב כן י"ל שכשיוה ונתפקח אם ישעטו שחיטותיו מלעשות עוד כן שוב ממחת שקטות וכ"כ בד"ע ע' בח"ת כיון לו"ח

ושוחר

כל דיני שוטה עכ"ל משעה דכל אלף שפתים ביותר ושמתגעים ביותר וכמטולים ינמצים בדעתם בכלל שוטים שם לענין שחיטים כמו לענין עדות כמבואר בח"מ שם (ת"ם) וע"ש בח"מ כל דיני שוטה: [לז] דרך שטות. פי' שנותנ בדיבור שחיטה זו כ"א ממחת שטותו ואפי' אינה למיחלי בחיטה דגם שחיטת כגון הלן בפ"ק דחיכא למיחלי שחתכוין כדי שחשחה עליו רוב הבומאה לא חלי (גמי ת"ם) ואי לא עביד דרך שטות אפי' עביד כולהו לא מחזקינן ליה בשוטה (גמרא): [לח] אפי' מחרים עע"ג. לפי שכיון שמועילים בקנקל ממוך שחיטה נפש דעת ורוב מעשיהם מקולקלים מיחזינן שחת יקלקלו שחיטתן בשניי' או לכתה ולאו לחעתייטו דעע"ג (רמ"י ורשב"ם): [לט] שם מחרים עע"ג. ולאו שחשבו יפה מחחלת שחיטה ועל כוסה כלעיל ס"ג דבדיעבד לא מיירינן בלחת לאו לחעתייטו דעע"ג: [מ] לכלבים. ומוחיק כדי להחלמל (רשב"ם) ונעמת חטום חשם הכוזים חמוחרים לפי לשמוע שלא יסעו לומר שחיטתו כשרה היא ואתו למיכל משחיטתו (תוס') וס"ם וכוזי בעשה בגדול בן דעת שח"י הל"ת ואין מוחרם עע"ג וכשחוחרם עע"ג אותר לוכרך ג"י לפי"ם שם כוזים להאכיל לכלבים לפיכך לפיכך אלא אתו למיכל משחיטתן כיון ד היא כשרה בדיעבד דעע"ג (ס"ך) ומ"ם אותר לוכרך לשמוע להאכיל לכלבים לחוחרם שיודעים בו שאינו מוחזק לשמוע שלא יחעלף לע"ם אלף חוחרם עע"ג כיון שחשחיטתו כשרה בדיעבד הלעיל ומי שאינו חוחרם ולפיך לו לא שוב להאכיל לכלבים או לנכרים יכול לו יעקר הפיוניח כדי שיהא מלא לכל שנצילם היא ולא ישמוע אפי' בכלין פנוס לו שאר שאלי שחיטים אלף ניכרים לכל אחר חשם חקלם אלא יבואו לאכול ממנה אלף אם אחשב לו לשמוע בנכרי ע"י חוחרם אין לו לנכרי ע"ג נוידים אלא ישמוע כמ"ל בדיעבד כיון ד"ג ע"ם (ת"ם): [מא] לכחחלה. ושוא שיודע שי"ל לפ"ד רע"ח שם ע"ג בגי"ם

פרי"ם

קונטרס אחרון

אבל יחי ושלף לו ולא אחר כלום ואין להחיר אלא נאקום אחין אחם עשרי ע"ג נשבחו שם אלא לשמוע שחיטתם ושיהיו בנדי שיכול השומע לבדו לשמוע עשם לאחשבה אבל בשאשה גמולה אחוכה:

שמותר לאכול משחיטתו (הגה) אבל (פר"ח) ובדיעבד שחיטתו כשרה בשאר חם שחט בינו לבין עלמו שחיטתו עע"ג אפי' אי"י אין יודע לאחן ידיו כ"ל הש"ע ע"פ שעת הרמ"ח עורין (יב): שחיטה (פג"ח כש"ק ושעב"ח ות"ח) [מב] כל"ח. ויודע לאחן ידיו (פג"ח מקרי קטן לענין זה עד שיעשה בן ש"ך) שחחוך שחיטו בן דעת חוק מוטל לסיוטו בן י"ג שנים ויום א' (ב"י בשם עטור) ויש מחמירין שלא ניתן לב על פי שיודע לעשותו ולכך שחיטתו קצלה לעני שחוק שחוק מכיפוי הרם שחוק שחיטו נפלה ולפיכך כלקטן בפ' כ"ח ולף שחוק מהלכי בשם הל' י"ו ושנטות שחלבני שחוק כלכתחלה אין נאחנות לקטן כ"ן כש"ל ות"ח בשם ח"ו) ואע"פ שניילו לשחוע כלכתחלה יודע לאחן ידיו ח"ע כיון שחשחיטה היא שלכתחלה אינו נאחן לדוקא נשים ועבדים מהימני בדבר שבידם אפילו בלכתחלה אבל קטן נאחן כ"א בד"ם שחיו לפם שחך חן שחוכה כלקטן שם"י קכ"ז וע"ש שהגהג פשוט לשחוע ע"י קטן לו קטנה לשחוע ואין חוששין שמא יחחטו בעלמא לפי שהם בחזקת כשרות חן שהחם וחזקה שחיטה עשוין לקלקל ולהכשיל (ע"ה) (ולא חעדו שרוב חעשיה חקולקלים אלא בדבר שהם עושים כן ונחכר בידיהם לעשות אבל כשאין חוכרין לפם לעשות אלא להוליך לאחר חיעשה חזקה שחיה עושין חעלמן כדי לקלקל ולהכשיל לפי שהם בחזקת כשרות חן בחחם וכן חין חוששים שמא חעבדו לנכרי או לאחר שחיה עשוין לקלקל ושחע לפם לפי שחזקה שחיה עשוין לקלקל ולהכשיל (ע"ה) אבל קטן חשוחזק ברוע חעלים חין שלום ע"י שמא יחמוך בעלמו כדי שיקח לו שכר שהשיטים שהולחין ע"י וגם כיון שיהיה בר דעת ויודע ליזהר שלא"כ יש לחוש שנכרי יקח חילו שכר שהשיטים ויחמוך לו או שאר קלקולים (ת"ם) וכן נוהגים לשלוח קטן או קטנה שהשיטים שים בפם דעת לשחוך בשר חשחקולקלין חע"ם שרוב חשחיטים נכרים וחין חוששין שמא יקחו חן שנכרי לחזקה שחיה עשוין לקלקל ולא חאכו שחין נאחנות לקטן אלא עשה אלא לפעיל על חם שנעשה ע"י חאכים או לפי' על עלמו כשיש לוחר אלא עשה או שעשה בדבר שהוא חועל לקלקל וכוי חעשיו זה חקולקלי' כשחיטי' לפעיל אלא שעשה לפחות על דבריו שהוא חוחר שעשה או שעשה כהוגן ולא קלקל זה חחרו שחין קטן נאחן בדבר אבל כשלן חין לו כוחכים על דבריו ועדותו אלא חזקה היא שחיו עשוי לעשות

חעשה

קונטרס אחרון

(יב) אבל לפיטת שתו' ובת"ג ובפיעשה חין חוכרים לקטן לשחוע לכתחלה לפי שיודע שכ"ם ויודע לאחן ידיו וגדול עע"ג כמו שחין חוכרי' לאכול ושוטה לפי שחין בפם דעת ואיתיהן שאין יקלקלו ולאו לחעתייטו דעע"ג ושם חין יודע נאחן ידיו לע"ם שיודע שכ"ם ם לפי בדיעבד לאכול ושחשיטתו חע"פ שגדול שע"ג דכיון שחיטתו יודע יודע יהיו לאחן ידיו אפי' בדיעבד שאת שאין לו לחעתייטו דעע"ג (ג"ח) ויש לאוש לדבריהם חפילו לענין דיעבד להחמיר בשל תורה (ג"ח ס"ח וכ"ח ס"ך בשם הלבוש) וכל שיכא לפני גדול עע"ג אבי לפי בדיעבד שם הבשנה שלו לו שנאכלה נילו לשחוע שחיטתו ואפי' לשחוע בעלמו אבי שיש נילו להוליכה אבל חועשה ועשי"ם נאחן שחין נילו ואחחזק אחורה:

מעמא לקלקל ולא מעמת שמירת הקנה ודוזה לא שמו שלין הקנה נאמן לסמ לא סיק הכא נאמנות כלל (ע"פ ס"מ) יתה שטוענים לשלום קנה לשחיטה סיפ: וסיתר מכסה המוכה ומומיכים על שמירת הקנה היינו משום דשמירת לשחק כיון שהכסה המוכה יודע שעם ישלנו שיתו (נפ"י) ומוקף בקנה שהוא בשחק כשהות שמכיון שהם לשמירת לשחק שמירתו בלא נכרי או בשמיטל שהוא לא שמכיון שהם לשמירת לשחק אין שמירתו כשרה כמ"ש ס"ק ויכשיטנו כ"פ בשיטור לרבן כמ"ש רמ"א סימן ק"ט ס"ע כלכך שהולם ע"י יכרי לשמוש לריך שהוא לכתוב לו שעם לו ולא שמכי שהם לשיכתה שכלכי לשחק ולא די שיכתוב תיבת כשר לבד לפי שמצויים נכרים שיכולים לזייף ובכתוב תיבה זו וגם לריך שיכיר שהולם את שהוף שלו בשיבעת עין או בפי שהלי"ב יש לשוש שעם שהלף שהכיר את שהוף שעשה שהוא בשוף שהר שעשה נעלמו ואם אין לו זו היכר יפה לסור (ולא מכי מה שעשוע עושה זו פי' מד שיעשה בדרך שיתבאר בפי' ק"ח לשבל לא כמו שנוסגים למעך לייזה שלנע בשוף שעכי גם שהכי יכול לעשות כן בשוף שהר) ומשמיד שלא לשלום ע"י נכרי לשמוש שע"פ שמכיר העוף שלו בשיבעת עין תע"ב לשמש לא יסיה זו היכר יפה (ס"ז): [מג] ליזהר. מאחר שלריך יזוע שלעם ויכלח ס' בשעיה ומעך לי"ם שנה מיאחיזו שכל דין שלן על ג"ם שנה שפזיר לבעליו (כש"ל) ומע"ג למדינא אין לשוש לזה ע"ש בקעם מלאו וגדלו זו גדל (ש"ג) ומ"ש שכל לפי מה שהוא נעל כי לפעמים ימלא נעל בעל תורה ושכל ביכלח ס' כגילין להכשות לומו ולשמזיקו בשומשה מ"ג שנה ואילך (כש"ל ע"ז): [מד] שהכשה. וכל שהכלות לריך שיסמיע לאזניו לכתחלה כמ"ש בפ"ח סי' כ"ו: [מה] כשנה לאין שהכשה מעכבת בדיעבד כלקמן סי' י"ט (ש"ך) וגם אם היתה מעכבת כי יפ" י"ח בדיעבד אף שלא שמיע לאזניו כמ"ש בפ"ח שם: [מו] מבלך. ומכוין לחולין י"ח והוא מכוין לשחק ודוקא שהאחר שומט ג"כ ומבלך לעשות אבל אם אינו שומט אינו יכול לבלך לחולין את האלם לפי שבלכת שהשיבה דומה לבלכות אחרות שהן שלא לבלכות שהניח שמי שאינו נשמע

ס"י

קונטרס אחרון

(יג) מומחה. עד שלא כתב גפי שדבר ואינו שומע אם הוא מומחה משום שהכל משמוע' לשומט אפי' לכתחלה וכ"ל אם הוא מומחה לכתחלה לא סמכי שהמשמ"ם כשלעיל אבל בדיעבד אי ליתא קנה למיבדקיה אחריני בשמשמ"ם אין בשרש שהדבר ואינו שומע אין בשלם שהשומע ואינו שדבר אם שהכי שם כשקשים לכל דבריהם ואי ליתא קנה בודקים לותו ס"י כתב (ש"ך) ומ"ש בלילתא קנה אין להכשיך שמיטתו אפי' בדיעבד שלא בידוע שדעתו לכוכה ולולה ולא נטרפה מעולם שלומות או שהכשות כמ"ש בשם"ע בפי' ק"ח ובשם"ע בפי' כ"ל שבודקים לותו לגיטין ולשחות ולמחנות אם לא נטרפה דעתו וכן אי מיודעים בו שהיה מומחה וידוע בש"ם ושם"ב נעשה שהם או שלם לעיש שש"ע לשדקו אם יודע בש"ם אע"ג דליתא קנה מ"מ צריך לבדקו אפילו נטרפה דעתו אבל אם פי' אם היה מומחה וליתא קנה למיבדקיה אם יידע שי"ם אין לך בדיקה גדולה מזו (ת"ם):

ח ישכור שהגיע לשכרותו [מז] של לוט דינו בישוטה ואם לא הגיע לשכרותו של לוט שוחט לכתחלה: (סגה) וי"ל שסכור לא יסמוט שכגיל לבא לידי [מח] לכסה (סבסות מיימוני פ"ג מהלכות שחיטה):

ט סומא לא ישחוט [מט] לכתחלה ואפ"ב אחרים רואין [נ] אותו ואם שחט [נא] שחיטתו כשרה: ערום לא ישחוט לכתחלה מפני שאינו יכול [נב] לברך:

י אם השילו הקהל חרם שלא ישחוט אלא טבח ידוע ושחט אחר י"א ששחיטתו [נג] אסורה: (הגה) ומס נהגעלי שמקנה כל שמומחי בשחיטה (ס"ת) וכל מי שידיו כותשות בין שמעת שלימתו בין שמעת עבעו שידיו כבדות שחיטתו כוכן לכתחלה (בל"י): [מט] לכתחלה. לכתבל"ש שמע יסחה וירידים ולא יבגים ולכתי שמע לא יסמוט כוכ שחיטים כלקמן סי' י"ח: [נ] לומו. וכי"ת כ' לשיל. שחיטים כוחין לומו לא יסמוט לכתחלה (ש"ך) ומוכ לשום לשבר שלא בשעת הדחק (ת"ם): [נא] שחיטתו כשרה. ובלבד שידקו שחיטו בשיעניס שם בשעתו כוכן ומס שכומע עלמו בדק בשמוש ידיו יש לשמוך עליו שם ת"ח לבדוק לחכיו כגון שמחך הלחם שבל בשחסבר לא שחיטו שמשמוש ידיו ומש"ע שסוק לכתחלה לכתי (עיין כה"ג): [נב] לברך. על שיכסה עלומו לכתיב ולא יכלה בך עלות לבר וגם שם לשר שומט ג"כ ומשהך פניו מכוגד עלומו של זה ומבלך פ"י לחולין י"ח בכתחלה לפי שהסוך לו לשמוע ולכתכוין לגלות י"ח מפני שהומע כעוכה וס"ז כחוליו מפיו ועש"ה שהעכוס מוכר לכהכר בד"ת כמ"ש בש"ח סי' ע"ה וסהומע לינו שלא שהכשר מ"מ כיון שהוא שכוון לגלות י"ח בשמיעה זו מפני שהומע כעוכה ס"ז כחוליו מפיו ולסור (ש"ך ט"ז עת"ם) והוא הדין שם הוא לבום שלא שמיטו מבור ולבו כוהה לת הערוה (ת"ם): [נג] לסורה. כי כלוי לדמותו לחומר לחותו דבר דלקמן סי' ל"ן שיון שעבר על הסכם כדי לשמוע ועש"ה שהיו שהור לשכול דבר לישור מ"ח מכוער שדבר ולחוי לקבלו שלא יכלבו מהשיעתו עכ"ל הש"ם שהבוהם ומבוהר שלבותו לשדינן ליכא לישור שלא שהוה קנקה לא הוי בלוות כחוליו לחותו דבר שהום דשכם קיל לישבי בוהא לבני בבילה ועש"ה שהדור לשבור על שהכם היו שהור על הבבלה ולפיכך בשהבך מכוהה יש לשהיר (שכ"ם) ושם שגג בדבר שלא ידע שהשהם אין לשהור כלל שלא הוי כחוליו לחותו דבר שלא כשעוכר בחזיל (ט"ז) ולפ"ש שהכ"ם שהיו שלא קנה שילו שם שהוהט הוא חזיל שלא שהחיט אלל שהחיט שלא ידעו שהשהם אין לקבהם כלל ושם הקבל שהלו בשיכוה שהיטת כל שהוהטים זולתי בעת טילוד לשור לכ"ע שדיבך ושהילו לא שהילו שכם כי יש כהוה ביד שבור לשהור לת החוחר לחיגדך מילתא (ש"ח שם) אבל שם לא שיכתו כן בפי' אין בחשמע דבריהם בחהא שהפיטה נשהלא דק שהעובר ענוה יענה כדין עובר על תקנת הקהל או עובר על הסכם ולא לשהור הבשר (שכ"ם וח"ם):

' הגלה"ם שם וכ"כ בשל העשור והשור שהא לעיכובי" שם

כ בשב שניעיור והכשי"ל בשיטת הבכורים

ל שהבה שלני דף יב

מ עור שני" כש"י שם שבשר

ב שם וב"ם שהבה פ"ם דשבועות

ם בי יהושה בשם ש"ל שכ"כ בדי"ב בשהבה יהלל"ם שלם

[נד] כמו בהשמטות נמוקי כמו [נד] בהשמטות (עפקי מהרש"ל סימן קעד):

יב השוחט בפני עדים בהמה לנכרי וכשבא ישראל לקנות ממנה אמר לא תקנה ממנה כי לא שחטתיה [נה] אינו נאמן. ושיהו לדידיה אסורה דהא שויה אנפשיי התיב(יד) (ראיסורי ותיץ לעיל ס"י קכ"ז מדין עד אחד נאמן בשחיטה):

יג מבח שעשה ט"י בראש הכבש השחוט שיהא נראה שהוא טרפה ונם היה אומר שהוא טרפה ואחר אמר שבשר היה ולא אמר כן אלא כדי שלא יקחו אותו וישאר לו ליקח ממנו בשר כיון שנתן אמתלא לדבריו [נו] נאמן:

שוחט

שנמצאת בהם סימני טרפה ואפילו ים לומר לנכרי ולומר שטעה או לכם אל תאכל שנמצאו בהם קרוים שמיטה כלל וכ"ש שם הוא עצמו מתכון כן לכתוב לנכרי (ת"ם לשעת הדין ובפ"ח מה' שכנים): [נו] נאמן. ולוקח כשהכעם שלו ושטה בו סימן טרפה כדי שלא יקחנו עליו מקומיים ויפגעו בו או שהכעם על נכרי ואסור שהטאר לו ליקח ממנו שאר לומר להנכרי שעיתי שמא שהשחיטה כדי שלא יהיה מלוי פי נעיני הנכרי (כש"נ) אבל אם הוא על ישראל אין זו אמתלא טובה כי עכ"פ לא הוא שטה שעמו לגרום נעל ונם שהשכר לישראל שלא יהיו הקונים מעלים לו בדמים ואמתלא כזאת אינה לחוש לכך ישראל שלא לא מהימן שאין אמתלא מועלת אלא כשהיא בנוגה ולחוש כ"כ כשיל ובפ"ח כי שאין לסקל שמסק שש"ע שכאן שאסר שהיא נדה לבעלה מ"מ שהיא מותרת לבעלה ואין לחוש שמא נתערבה בשלו שהרי אפילו בשל חבירתה אינה אסורה אלא מדרבנן ואין לחוש שמא נתערבה בשלו שהרי אפילו בשל חבירתה אינה אסורה אלא מדרבנן ואין לחוש שמא נתערבה בשלו שהרי אפילו בשל חבירתה אינה אסורה אלא מדרבנן

קונטרס אחרון

(יד) דאיסורא. כ"כ ב"י בשמועת הכלבו"ל לכל שמסקי מסכת"ל סי' לכ"ו כשם דלוקח סיכה אלא שחכמים בעדים שמיכן לשרוף שמשים שלא מסרי מזכתו שמוכר לו עתה לכל לא סיכה לשחכמים בעדים וכשם שמשם למלך בשם ומכל שלי חיסורה להכלבו"ל ל"ם למכלו"ל אלא מייני כשמוכר נשטרו ואינו מוכר לו לכל כשמוכר לו לף שאינו נומן שום למשלח לנכרי שלשחכמים חודם שכלבו"ל למכלו"ל דמזכתו מזכם כיון דשיכא עדיש למייני ליש ובשם ומכל שלי יכול כתב לי וכתב אלא מסני מזכם לשכלבו"ל ולעניו שלכם נשל שרם אלך לשר שהמתיר וכשל לנכריש שלך לשר שניקל ולי נשא לנויש שמשים שלא שום שר למכרים שף שם עומד בשטרו אינו נאמן לכ"ש נמקום עדים כגון שנשם כגון שנכתבים ולמכם שמשם שני ומעדים מעיניים שמכורם שיש אינם לאוכלים של נשלם כש"ש לשלא נשם"ש סי' ז' ס"ש נהגים ושנש"ש סי' שמעמת לשמיכין דשרי לשמשים שלא שום שמום לשלם יכול לשקור ע"ש לכרים שמותרים לע"ש שלינו משמיכן נדשר הגדול לפי שמום על עניני כמו ב"ד שיכולים לשקור לכרים שמותרים כפי לשות עיניהם לנוכך שעה ולשלקמן פ"ק ומש"ם לא שהני שכל שזכה ומיהו נשא מילתא לשלם יכול לשקור ע"ש שני שיכא עלתחא לקמן שכ"ם ונקטיק נשמוכ"ת לשומכא ולשלכנן לקולא שמכו"ל כי"ל שלשם שמכ"ק ומ"ש שם כש"ם כי כש"נ:

יד שישחט שהעיד עליו עד א' ששחט שלא כהוגן והוא מכחישו עד אחד כגון שלשמה נבני נדותה ואח"כ אמרה בהבחשה (טו) לאו כלום הוא והעד עצמו אם לסיינו בשעשה כן מחמת בושת לאו לאמתו לו מכוח לומר שם היה בא לא"ע דאמתלא זו מהני בלומרת לבעלה כמאמר לני לך לא מהני בלוכשה בנדי נדה דשכוח בושת לו לומר מיקרי ואמרה אבל לעשות מעשה טוני הני לנכוח נגדי נדה לית לוכשה. ור"ל במעשה זה מעשה ברחם הכבש שהוא טרפה לא מהני אמתלא והב"ח שם וכמ"ש שם שילט דשאני התם דדי היה לו שהאמר לבעלה כאמתלא לני ולאמה היה לו לנכוח נגדי נדה אבל שכח לא היה לשבור לו בעניו אחר פי' דשכבש היה של קבל גוי דלא שני בשחיטתו לגוי שהיא טרפה ואריך לעשות בו סימן ביכורו וידעו כל בני לקנות ממנו שהיא טרפה וכך היה כאמתלא שהיה עושה כשהיה סימן ברחם הכשמה ואולך לו אבל אם הכבש שלו לא שייך הני טעמא כי כל הבא לקנות ממנו יאמר לו שהיא טרפה ואף שאמנו אמיד לעשות סימן לא סוי לית למיטבד הכי בכברים (פ' ער"ה) דלא כשם"ל ב' רש"ל (ועש"ך שם שכ"ד רמ"ש

קונטרס אחרון

(טו) לאו כלום הוא. פי' ואין לפכול השוחט ונם לוקח בשחיטה עלמה מותרת לכל שמרחל אבל לא להעד דמוי לשפיות הד"ח ושע"ב דעד א' נאמן בשיטורין לפי' לשאור היכא דלא שמחזק שהיכא כנון שהיכה שפק על הלב שפק על טומן נומר שהוא על חלב ואין הבעלים יכולין נומר לו תיני מאמינך כמו שיכולים נומר היכא דשמחזק היכרא כדלקמן סימן קכ"ו וכ"ם הכא דשמחזק לשיטורא דבשעה בשחיט בחזקת שיטור עומדת עד שיודע לך בשה נשחטה דעד א' נאמן נומר אלא בשהוא שהנן להעמידה בחזקת שיטורא מ"מ כיון שהשוחט מכחישו עד א' בשהשה לאו כלום היא וכאילו אין כאן עדות אלא הוא השוחט המכחישו וס"ז בשלו שהוא ואלך לו ולא אמר כלום לא הוא לשיהר ולא שעד לשיטור שהיא בחזקת שיטר מעשהשה שהוא לשמרינן דשחשמ"ם ומזקה על נן דעת שאין קלקולי בשיטה יוצאים מש"י וכשהיא דשכדו לו נדיין והרבונות ומלאן שהוטים לשעיל ס"ד ולפ אש"ל דעד א' בשהשה ס"ל חד לעבי חד וכפיקה דשוריית"ה לשומרת ועד דשעמד בשמה בחזקת שיטורא מ"מ כיון שהחזיק שהמיטה לפ השוחט (להוליאה מחזקתה שוחיל ועידו לשקן שיטור לשהוט כרשי כדלעיל) כב' עדיש ואין דבריו של א' במקום ב' כדשמכמן נבי עדות אשה בעד א' נאמן נומר שמת בעלה להשיטה להנשא ואם לשהר שהשיטה נא עד א' נומר שלא מת לא הלא מהשיטה הרשאון לפי שב"מ שהאמינה טורה עד א' שרי כאן שניש ואין דבריו של א' במקום שניש בשה"ע סי' י"ז וכן נבי טוטה שקיבל שם ונסתרה בעד א' נאמן נומר שנשמאה ואינה שוטה ואם לשהר שהעיד בא עד א' ושכחשו אינו נאמן ואינה שוטה לפ"ש כאן לשעיד בב"ד שבת לאה אבל לא בזא"ז מטוס שכיון שהאמינה טורה לעד א' נומר שנשמאה שרי כאן שניש ואין דבריו של א' במקום ב' כמ"ש בשה"ע סי' קכ"ח וכאן בשהיטה לפי' נאו בשת א' בשוטה נאמן נומר כך' שהרי הטורה האמינה לכל שוטה על השהיטה הואיל והוא בידו ולא הניחנו לבא לב"ד להעיד כמו שהניחה שכופה שאין מעכבין לוטה אלא בב"ד הגדול שבירושלים וכן בעדות אשה שהיא ישלח ע"פ עד א' אלא בשהיא ב"ד כמ"ש בשה"ע סימן י"ז פ"ד מהרי"ק ום"ע אבל רש"ל וב"ח הולקים ע"ז וכפוקה כת"ם בש"י כם' הליטב"ה דלא שהרי' כ"מ שהאמינה טורה ע"פ שרי כאן ג' נשים

נדבר

ל מהרי"ק שרש קע"ג (וכיש שם לא לוטו שוטה כבר נשמע בשהיטה מעכירין לוטו לעניין

נדבר שנדיר שכיח מן התורה כגון עדות לפסח שעת צעלה ועדות קומס שנעשפס
שהדין הוא כנ"ל דבר ג' עדים שאין דבר שבעבוד תמות משנים דילפינן דבר
דבר ממקון שבת' דבר שבמקון ע"פ ג' עדים או שלשה עדים יקום דבר ולכאן
הוא לומר כי אלא הא עדות דבר אלא שהקילה התורה בעדות לשה עשום דהיא
מילתא דעבידא לגלויי ולפסח דייקא ומיבעי' כמ"ש בפ"ז וכן הסמיכה
בכוסס משום דבגלי' דבר הוא"ל וקיבא לה ומקחה ס"ב מיניו שהשמיטה התורה
משני טעמים הוא על פ' כי' שהיה הדין נותן להקריבה משום שאין דבר שבעבוד
שעות אב' לולי טעמים הללו ולפיכך כשבא לפסח ס"ב על פ' לשכחתו למדנו שאין
דבריו של פ' במקום שנים שהעני פ' הוא ומלמקון השמיטה התורה כי' שהיה
הדין נותן להקריבה משל"ב שבני השמיטו אלא מניינו שהשמיטה התורה כי'
אלא כשבאו בנא לפסח ומכמיטין זה"ו ע"פ שבכשה לאו בלום הוא ולכלו מין
כאן עדות בלל ולא תא"ל שיש כאן עדות אלא שיש מוכשה ע"מ י"ל שלא
השמיטה תורה כי' אלא בעדות שאינה מוכשה ולא בעוכשה אבל בשאינה
ומאי לימוד והיתר הערד פ' נאמן שהו מן התורה אין לימוד אלא לפסוק
שיהא אין לשיתר לפי היכא לתמזק לימוד אלא שיש בידו לתקנו כגון
שיהא וכיוצא בה לא מניינו שהשמיטה כי' בלל אלא שנם פ' נאמן בכל כיוצא
בזה ולא שייך כאן לומר מין לבריו של פ' שמקום ב' לפי' שהו בזה"ו שהלשון
הוא פ' כמו שב שניהם הוין בשמועתם שכאן שנם' שהוא שבועה השמיטה
התורה לשהיר ע"ע לתמזק לימוד הוא"ל ושים בידו לתקנם שי' השמיטה
לשמור היכא אלא לתמזק שהיכא ע"ג אלין בידו ושניהם אין נאמנים אבא
בשמועה על פ' שהיא נאמן בלימודין שמקום שהשמיטה התורה ולא שלישה ב'
עדים אלא לקיים דבר בין דבר שבעבוד בין דבר שבמוני וכן כל דבר שהדברים
שלישים ב עדים משמ"כ בלימודין שהשמיטם תורה לכל פ' וא' שיכאל על
שפרשת תרומה ועל שהמיטה וניקוב הגיד ושאלב שנאמר חנשם שנקבך וגר
כלשכמ"י שם"ק למולין ושפ"ק לגיטין הלכך הו"ל שר לגבי שר ושעמד בשמים
בחזקת ליכור ולשור לכל ישראל לאכול משמיטה זו ולעניין שלכה בשל תורה הלך
אחר הממייר ושיכא לתמזק שיהא אלא שעד פ' נאמן לאסרו משני שהעבדים
שוקקין (או משני שהיה בידו) כלשקחן מי' קכ"ז שם עד פ' משמיטו נאמו למשוקה
זו למכי"ק וכמ"ל כלשקחן שם וכן היכא לא לתמזק לא שהיכא ולא ליכורא
וב' מינים משמיטים זה שם זה אלא למכי"ק יש לשלק בכ"ז אין בזה שהם
בזה שם משר זה כלשקחן שם שם שהיו כן בשמיטה שהתורה עשרתה ביד השומר
נשהיר ושהמינתו עליה כלעיל. ומ"מ לפי' למכי"ק ושייעתו אין לסקל אבא
בשר לבני אר אבל בתי לבני תרי אין להקל ולומר הו"ל כאלו אין כאן עדות
כלל שהיא בחזקת היתר משנשחטה לפי שכיון שב' עדים מעידים לליכור שהמיכו
משנים אלא להעמיד הדבר בחזקתו לשהיו הקיימא לן תרי ותרי הוא בפיקח
שדברבן ולא מוקמינן לחזקתיה וכ"מ לדיעא לף לכמ"ל ושייעתו לעניין בדיקת
חמץ שבשר ולשר עמו לומרים שהיא נקיה וב' מעידים שהיתה בה
שרילה בפסול עולמית שהבבר תלוי בשמשתו אם להלא אם להעיד [ושמשת
פ"ם הלא תמי לומי שהולה על העדים שהם פסולים משום דבריו ממונות
שולמת בעל דין כשאם עדים ות"ש לשזור בו לעולם משמ"כ בליכור והיתר
שהיו נאמן לפיהו על עלמו כב' עדים אלא שהיו יכול לשזור בו משה דבור
שהשמיטה מהיכא לליכורא משום שהדם יכול לשקור על עלמו דבריו המותרים
כמו שהחתני לעיל בשם כנסת הגדולה והלכך הכא שהבבר תלוי בשמשתו
שהשמיט בשרין ולהבא לא שהלו ושהכו על עלמו כלל בדבורו זה שאמר שהשמיט
אלא

ומעידה

מיתר לאכול מכאן [נז] ולהבא כמ"ש בתשובה הלח כפ"ז): [נז] ולהבא.
מקום הכל לפי מה שהוא אלא שייך למיימר דמוי לשפשים. מהר"מ
[נח] אדם: בשכלן ולהבא דדוקא גבי יין נסך
אם וכפ"ג לשם שתכף היין כדבני העד שוב
אין לו תקנה לשרין לקנן פי' קכ"ז דמוי לשפשים מהר"ם אבל הכא ל"ש לומר
שכי לשם לפילו שם יהיה כדבני העד ע"מ מיגו מוחלט לפסול עולמית בשביל
כך שאם יעשה תשובה המוטלת עליו מוכר לכשהותו ומעלה אלא מוי לשפשים
והר"ם כלל בעדותו כיון שהדבר תלוי בשמשת השומט שם להכא שם להיציב
נשכלן ולהבא עכ"ל מהכי"ק וספ"ם אלא עליו וכן הכמ"ל תמה עליו ללמה לא
נימא דמוי לשפשים מה"ם לפוף פוף אלו אמו ג' עדים והעידו כן לא היינו
יכולים לשכול משמיטתו עוד ס"ב לגבי דידיה כי' עדים דמו ושפיר מוי מה"ם
אלא לשכול משמיטתו משלן ולהבא על שיעור כדיני (מז): [נח] אלא. שאם
שומו שומט ככשל כבר פ"ם לפילו ע"פ עד פ' י"ם להעידו כיון שים רגלים
לדבר (מהכי"ק רס"ל) ועכ"פ אין להעניש העד שע"פ שאינו נאמן כיון שמחכוין
לשפרוסי מליכולא (ולדבבה מצוה עליו שיעיד לכל מי שמעיתן ליה כדי שכי
נשמע אלין כלליתא בקלוסין דף ס"ו) (מהכי"ק שם בשם שמ"ג):
נגילה

קונטרס אחרון

ומעידה וזו בשם בשני עלמה ומעידה ולפי לסולין ממון משזקתו לע"ג לחזקת
ממון אלימא שפי דבתרי ותרי לגבי ממונא הוא ליה כשפיקא לחוכייהא
דמלחוכייהא לא מוקמינן גבלא לחזקתיה לסולין ממון כגון ב' שהעידו על פ'
שהוא פסול לעדות משני שעבר עבירה על תורה וב' משמיטין לומו אין מוליאין
ממון ע"פ עדות על זה כמו שכתוב בפ"ח פ"ל י"ל ולפי' הכי מוליאין ממון ע"פ
עדות שני כתי עדים המכמיטות זו שת זו ע"פ שלבבי כת זו כת השניה
שסולם מ"ח לעדות לחבת מעמידין כל לחת בחזקת כשרותה לפילו לסולין
ממון (עיין ב"ח פרק ג' לכתובות) וכל שכן להעיד בליכור והיתר כך
אין לפסול השומט ובודק זה שגם הוא בכלל כת המעידה כמוהם יפסל וכשר
לעדות לחת הילך אין לפוסלו ולהעניכו כלל מלהיות שומט ובודק עור):
(מז) דבבה"ג ממם כתב שהמ"ם והכ"ן בפ"ל לכתובות דמי שאמר בב"ל על
העדים שאמתו שקר פ"ח שוב אין עדותן מועלת לו לעולם כיון
שהודה בעלמו שהם עדים פסולים שאמתו שקר פעם פ' ולא מהניין שאין
מוחלטין לפסול עולמית בשביל כך כמ"ש מהכי"ק. ושמ"ש כתב דמהכי"ק מוכח
בענין הער בעלמו העומד בדבורו ואינו מוכר בו שכיון שידוע שאמת שאמר
אלא כשהן אין יכול משכול משמיטת הלשע שידוע לו שאינו נאמן עד שיעשה תשובה
שמוטלת עליו אלא מהכי"ק מייבי שאם הער יכלה לשכול משמיטתו א"ל למחות
בידו כמו שלריך למחות בכל היכא לשהיכין לשזור לקיימה אבל לשכול משמיטתו
ליתבלא דיה כיון שאמתלא מקובלת הכא שוב אינם משפטים מה"ם אין שאינו
ונתבלא לפסול עולמית שהבבר תלוי בשמשתו אם להלא אם להעיד [ושמשת
פ"ם הלא תמי לומי שהולה על העדים שהם פסולים משום דבריו ממונות
שולמת בעל דין כשאם עדים ות"ש לשזור בו לעולם משמ"כ בליכור והיתר
שאינו נאמן שפילו על עלמו כב' עדים אלא שאינו יכול לשזור בו משה דבור
שהשמיטה מהיכא לליכורא משום שהדם יכול לשקור על עלמו דבריו המותרים
כמו שהחתני לעיל בשם כנסת הגדולה והלכך הכא שהבבר תלוי בשמשתו
שהשמיט בשרין ולהבא לא שהלו ושהכו על עלמו כלל בדבורו זה שאמר שהשמיט
אלא

ב אם שחיטת גוי ומומר כשר׳ ובו י״א סעיפים:

א ^א שחיטת גוי [א] נבלה ^ב אפילו הוא [ב] קטן ואפילו אינו עובד ע״ז (כגון גר תושב) ואפילו אחרים רואים [ג] אותו:

ב ^ג מומר אוכל נבלות [ד] לתאבון ישראל בודק סכין ונותן לו ומותר לאכול משחיטתו ^ד אפי׳ ישחוט בינו [ה] לבין עצמו ^ה והוא שיודעין ב. שיודע [ו] הלכות שחיטה ^ו ואם לא בדק לו סכין תחלה אסור לאכול משחיטתו

משחיטתו עד שיבדקנו [ז] בסוף ואין ליתן לו לכתחלה לשחוט אפי׳ כשר [ח] עומד על גביו בלי שיבדוק לו

כשר

ב [א] נבלה. אבל אינה אסורה בהנאה משום תקרובת ע״ז דלא אמרינן סתם מחשבת גוים לע״ז אא״כ הוא מין דהיינו כומר האדוק בע״ז ובזה״ז אף הכומרים אינם אדוקים בע״ז כ״כ כי מעשה אבותיהם בידיהם ויש להתיר בהנאה בהפסד מרובה וכ״ז בשחיטה אבל בהריגה אין לחוש כלל למחשבי׳ ע״ז (ת״ש): [ב] קטן. שאי׳ בגיה ע״ז ואין מחשבתו לע״ז: [ג] אותו. שהשחט יפה שחיטתו נבלה מן התורה שנאמר וזבחת ואכלת ודרשו חכמים מי שאתה זובח אתה אוכל ולא שזבח הקוף וה״ה לנכרי לפי שאינו בתורת שחיטה ושחיטתו כשחיטת הקוף אבל חרש שוטה וקטן הם בתורת שחיטה שהרי אסור להאכילם נבלות בידים מ״ה ולפיכך שחיטתו כשרה כשאחרי׳ רואין אותו (א): [ד] לתאבון. פי׳ למלאות תאותו כשאינו מוצא בשר כשר או שאינו מוצא בזול כ״כ כמו נבלות וטרפות (סנהדרין כ״ז) לאפוקי מי שאינו מומר בשחיטה דלקמן ס״ה בהג״ה: [ה] לבין עצמו. ולא חיישינן שמא לא יזהר לשחוט יפה שלא ישהה וידרוס דלא שביק התירא ואכל איסורא כיון שבידו לשחוט יפה שזו חזקה היא אפילו בפושעי ישראל כשיש איסור והיתר לפניו שאינו מניח את ההיתר ואוכל את האיסור עד שידוע שיצא מחזקה זו ואינו מומר כלל באיסורין (רמב״ם ת״ש) ואפילו לא יאכל הוא משחיטה זו מ״מ מומר הוא שלא להאכיל איסורים כמו שלא לאכול שלא לעבור על ולפני עור וגו׳ כשאפשר לו שלא לעבור (תוספות ורא״ש) אלא דאמרה לא טרח לבדוק הסכין ולתקנה אם היא פגומה (רא״ש) אפילו אם יאכל ממנה משום הכי בודק הסכין ונותן לו (גמרא) (ב): [ו] הל״ש. דבמומר לא

לא אמרינן רמב״ם דכל שאוכל נבלות לתאבון ואינו טורח יש לחוש שמא אינו מומחה ולתאבון הוא חושש (רשב״א) וצריך לבדקו תחלה קודם שחיטה אם הוא מומחה ואין ליתן לו לשחוט על סמך שיבדקנו אחר שחיטה דלמא מישתלי ולא יבדקנו וקאכיל איסורא דאפילו בדיעבד אסור שחיטתו אם אין הוא מומחה (ש״ך): [ז] בסוף. ואז הוא נאמן לומר שהסכין זו שחט ולא חיישינן שמא בסכין פגומה שחט ולאחר שחיטה נזדמנה לו זו ודוקא בשעה או שתים שלא היה לו פנאי ללכת לדרכו ולמצוא אחרת בשוק אבל כשהיה לו פנאי יום או יומים אין סומכין עליו בזה כך הדעת נותנת אבל לדינא יש להחמיר אפי׳ בשעה או ב׳ אבל אם באנו בגמר שחיטה או שהיה לפניו ב׳ או ג׳ בהמות שחוטות ועדיין הוא שוחט והולך (רביעית ושמינית) כיון שהוא מתעסק עדיין בשחיטה והסכין בידו אמרינן ביידאי בזו שבידו שחט הכל (רשב״א ש״ך)(ג): [ח] עע״ג. ורואה ששוחט יפה דדלמא בסכין פגומה קשחיט (גמרא) ול״ד לכותים קודם שגזרו עליהם להיות כנכרים דביש׳ עע״ג א׳ אפילו יוצא ונכנס היה מותר לאכול משחיטתו בלי שיבדוק לו סכין משום דהכותי מירתת מהישראל שמא יבדוק הסכין אחריו לפי שיודע שהישראל לא

יסמוך

קונטרס אחרון

בלא כהוגן] אבל בד״מ אדם יכול לפסול על עצמו אפילו עדים כשרים כמ״ש הפוסקים גבי בטול מודעות משום דהודאת בע״ד כמאה עדים ואינו יכול לחזור בו משא״כ באיסורים כמ״ש הסב״א פ״ד דגטין הובא בב״י אה״ע סי׳ קל״ד:

(א) והא דליכא מ״ד דקטן פסול מבן שם דינו כקוף לענין נט״י כמ״ש הרמ״א בא״ח סי׳ קנ״ט היינו משום דלענין נט״י בעי׳ כוונת נותן וקטן בליר מבר מית אין לו כוונה וה״ל כקוף בעלמא אבל השחיטה א״צ כוונה כדלקמן סי׳ ג׳ כ״כ הפר״ח בק״א (וזהו לפ״ד הש״ך דמג״א) אבל לפ״ד הב״י והאחרונים בא״ח שם דלנט״י לא בעי׳ כוונת נותן כלל אלא כח נותן, וכוונת נוטל ופיסול הקוף ליתן לידים הוא משום דלא חשיב כח גברא וקטן פחות מבן שם דליכא מאן דאמר דדינו כקוף היינו משום דלא חשיב כח גברא כמ״ש מרדכי האלוף בשם כשר׳ א״כ ה״ה לשחיטה כמ״ש הב״י וכ״מ בא״א שם ול״ע שלא העירו האחרונים בזה:

(ב) ולא חיישינן שמא אירע לו איזה קלקול בשחיטה כגון שהייה או דרסה או שלא שחט רוב הסימנין והוא אינו נאמן לומר ששחט יפה שהרי הוא אוכל נבלות לתיאבון משום דחזקה על בן דעת שאין קלקולים יוצאים מתח״י במקרה אא״כ מתכוין לכך או שלא השגיח דכל בן דעת משגיח הוא בשעת שחיטה ואינו

[illegible]

קונטרס אחרון

שלענין שחיטת רוב סימנים לא אמרינן חזקה זו ואם לא בדק בסימנים אחר שחיטה ה״ז נבלה משום דמעמידים הבהמה בחזקת שאינה זבוחה ולא נשחטו הסימנים כדלקמן סי׳ כ״ה מ״מ כיון שהוא משגיח בשעת שחיטה הרי הוא בודק ורואה בשעת שחיטה אם נשחטו רוב הסימנים ואם רואה שלא שחט רוב הסימנים חוזר הוא קודם שיעור שהיי׳ ושוחט וגומר את שחיטתו דאינו מניח את הכשר ואוכל את האיסור במקום שאינו טורח והיינו כשא״א עכשיו לבדוק בסימנים כגון שנחתך הראש אבל דאפשר לבדוק לא סמכינן עליו ובדקינן וכן בבדיקת הסכין אחר שחיטה כדלקמן (רשב״א) ואפי׳ לדידן דלית לן שיעורא בשהייה ואפי׳ שהייה במשהו אסורה מ״מ אינה אלא מדרבנן משום ואל תטוש תורת אמך שלא לשנות ממנהג אבותינו כדלקמן סי׳ כ״ג (ת״ש) פי׳ וספיקא דרבנן לקולא ועוד דלא שביק התירא דאורייתא ואכיל איסורא דאורייתא דכל מה דמצי למעבד בהתירא פורתא עביד במקום שאינו טורח כדפרש״י ותוס׳ ד״ב ע״ב אבל בישראל מעלי׳ לא שייך האי טעמא שהרי מיד שהגביה ידו מלשחוט קודם גמר שחיטה הרי הוא מסלק ידיו לגמרי ואינו גומר עוד שחיטתו לפי מנהגינו כדלקמן סי׳ כ״ג והא לא אמרינן דחזקה שלא הגביה ידו מלשחוט קודם גמר שחיטה שהרי מעמידים הבהמה בחזקת שאינה זבוחה:

(ג) וכל זה כשלא בדק סכין ונתן לו אבל אם בדק סכין ונתן לו דעת הב״י שא״צ לחזור ולבדקה אחר שחיטה דמוקמי׳ לה אחזקתה כדלקמן סימן י״ח אבל דעת הט״ז ופר״ח והש״ך כמש״ל בשם הרשב״א דצריך לחזור ולבדקה אחר שחיטה לכתחלה דאפשר משום דלא מוקמינן לה אחזקתה אלא כשנאבדה ולא דאפשר לבדקה כדלקמן שם ואין לסמוך בזה על בדיקת המומר שהרי אף אם ימצאנה פגומה לא יאסור שחיטתו מתאותו לאכול בשר ואף אם לא יאכל ממנה מ״מ לא יחוש לבדוק ואף אם יבדקנה וימצאנה פגומה ישתוק ולא יאמר כלום כדי להפריש אחרים מאיסור שהוא נוהג בו היתר דדוקא בדאיכא התירא ואיסורא לא שביק התירא ואכל איסורא ולא בדאיכא איסורא לחודיה יבודה

[illegible]

שמועליו הוחיל והוא כגדל מעדת ישראל כשר את הסכין תהלה על פמך
בחמוכתו שליו מחמין בחורה שבע"פ שיבדקנו [ט] בסוף: (הגה) מי שפשפ
פגדל ישראל מומר לא מיכחת כי הוא והוליך טכיפה פעם לחת מחמת יד
פגדר שלא יבדקו לחכיו לפי שמחזיק (ה) משמיעתו מ"מ לכן בזה לפי כחות
עלמו כישראל (ומוכפת): [ט] בפוף. עיני הדיין בחלש שפושט פס כצד ככשל
דמייחינן שמא יפצם לבדוק בפוף וכגלים לבצד מעכירין לחתו (מהרי"ק
אקלכיל לישראל שבדיקת המומר חינה שורש ס"ג):
כלום ופתם פכיניס חיכם בדוקין (ר).
חיכו מומר

קונטרס אחרון

פא יפום על לחכיס יותר מעל עלמו ולא לחכיו שפשוד על הדצר נחמן להעיד
על לחכיס כלקמן ס' ק"ט אלא כשמעיד משום דמס לו לבקר חצל לא
לפמוך עליו להחיר ממחת שהוא שוחט ושחטו מותר להכניס חלישראל כמו
שפומכין בזה על פתם ישראל כלעיל ס' ל' כי על סייו לא פס על ס"י
לחכיס לא כ"ם ובלא בדיקת פכין תחלה לף שמעיד ואמר שביפה שחט חיכו
נחמן לף שלא יאכל ממנה לכיון דמעלה לא פיכא לחקנה לפ שיש פגומה
פ"ייחינן דמס"ם מפקר לומר שהיה יפה כיון שקבל עליו לשחוט ושוח חיכו כולם
לעכום ולחקנה:

י) וכ"ן כחב דמ"ייחינן שמא יחשבו הכולים שפומכים על בדיקת המומר
ויחפכו לו ולא יבדקו חמכיו וכחב הב"ח לפ"ז לפי' בדק הככין בינו לבין
עלמו לא יחננה לו בפני הכולים אלא"כ יחזור ויבדקנו בפניהם או שיאמר בפניהם
בדקתי הכין זה (ס"ך) כדי שלא ליתן מקום לטעות לבני הכולים שנותנים לו
סכין שלא בדיקה דמ"ייחינן שמא לא יבקשו ולא ישנו שבדקוהו כבר כמו דמ"ייחינן
שמא לא יבקשו ולא ישנו שבדקוהו לבסוף לפ"ל הב"ן:

ה) משחיטתו. הס"ך ופ"ח הסיגו ע"ז והוכיחו לחפי' בפ"א לאסור לאכול
משחיטתו עד שיעשה מעשה שלוחים לו כלקמן ס' ק"ם ומיך
לו החגלות לומר שוגג הייתי כמ"ם הב"ח בחשובה הובא בב"י וס"ע ס' ק"ט
ס"ו וכיאר שם הטעם שבכי זה פושע שחיטו שיהיה לבדוק יפה לו שחיטו מושם
למיעוט הקפדתו (ע' ב"י ס' ק"ט) בין שיאמר לפי"ייחינן דמ"ם
חיטו שהיה לבדוק יפה לף שחיטו טוכ כ"ש ענוכת הסליכה לטעיל אלא למיעוט
הקפדתו שם לא לחיטוחו לומר על מה שחיכה לו כלקמן) שאלו בדק יפה לא
יאלא טכיפה מת"י מאחר שהיני בל' טכפות יהושים לו ועוד שעלוי הוא לבקר
ולומר שוגג הייתי ולטולם יאמר כן ולא יהיה כלל לבדוק יפה מע"ם שהוא טוכ
קל ומועט כיון שהקפדתו בין לימור לשיחה ג"כ מועטת לכך אין קומכין עליו
דלל למיעוטו עוד טצא ולא עוד אלא שהיה שהיכין לדקדק לאחריו שם לחוי לשמוך עליו
לף נקבלת דבני מבכות שפם לחיטוחו לומר ומחמת על מה שחיכה לו (דשז
טוכא לנו שהכשול הוא שחיכה לו בפשיעתו ולא בלטונו למיעוט הקפדתו בין
שיאמר לחיכול) מקבלין חותו מבל שם כדי שלא יעבירוהו מחומחתו בריך לחום
בשר הבשר וחכל לפי שם שהוא פלם והבא לקבל דבני מבכות בריך לקבל בפני
ג' מבכים כלחניא בפ"ל דבכורות עכ"ל הב"ח ופ' בחשובת מהרי"ט ס"ל
פי' ס"ו דכ"ל חכל לפי שם שהוא פלם שם כחלי הוא ומחמת על החיכול חיכם
אלא שיכלתו בן יעבירוהו לו שם בריך ותניס הוא והוא שר לא לומר ומחמת היכף
שיש שיכלתו בן יעבירוהו לו שם בריך ותניס הוא והוא שר לא לומר ומחמת שם

שיו מומחק בחחלי שבל שם לחפ"ל הוא לומר ומחמת ולחי לישא למיפם
למיעוטי כלחמריכן בפ' ז"ב שהוא עצמו לבקיק טכיפתו חת"י פסלים ר"ג
ולעבריס חזל פני מזייפ וטופריס (הגדיל שעלו ולפכיו לגוול עלמו לעשות
שהוא) שבר ר"ב לחכמוריס פ"ל בשם דילמא מיעלומי קא מעריס אלא חפי
חקנתא כלחמר כל חידי בר לחבן שהבוד על הטכפה חין לו חקנה עד שילך
למקום שחין מכירין חותו (לחמוכ להחם לאו מיעלומי הוא) ויחזיר לחבילה
בדבר שהוא (שם יחלא לחבילה שביבו לכיון שחזיר לחבילה הוא ולחי שלך ב
חשחלת ממון) חו מיולא טכפה חת"י בדבר שהוא ושלו פי שהחם ל לחו
לשכור לשחריס פ"ל שהכי הלך לשם לעשות שהוא ולין יעשר על גזילת ב"ל
שהעבירוהו מלהיות שבח עוד (ב"י) חבל מלשחוט לעלמו חין ב"ל מועיל חותו
שבל שלם נחתן לעלמו (כחה"ל שם ס"י ק"ן ס"ק) חבל בחקום שחכיר חותו
חין הוא שהוא מועלת לשבשיהו לעשות ולהיות עבד ולפ"ז עיכם נשחו גזילות
שהיה ובילה עלמו בחלקיות בהיכר שהיה שהוא שלו חלא כדי שיהחנו
בו ב"ל ויחזיכוהו לחותנתו (כמ"ש שם ס"ק ס"ו) ולין בחשובה כלל ב"ח לשם יעשים
שהוא זה) ולין שלוק בב"ז בין בשבח שהוא לעלמו ומוכר לשחכים ובין עבד
חשחוח לשהוא לשחכים שבח הו ים לשוח להעלחם זה כדי שלא יעבירוהו לי
כדי שיחזיכוהו לחותנתו (כמ"ש בה"ט ס"י ל"ש ע"ם בד"ח שלא בב"י שם לפ"ל
שבמ"ם) ובא לשמר בל שיהי בר לבין שהבוד על הטכפה חין לו חקנה עד
שילך למקום שחין מכירין בו' ולא יחזיר חקנה דוחב ומחחלה על מה שחיבע
לו בייחו שהוא לשייחי בשהבוד לשמור שלא בשבוד שלא בחחכוין שלא בשהיבתו
שלא לבקר ובדק ושפ בלשיחתו שפ"ג דב"ק שבשהבוד חיכו לא הוגב ולא חזיל
יהיבף ושיל שהוא לו על השבשול שילא מש"ה הוא לוחב ומחחלה על בך וב"ז
חשהוא חעולם שחשחלתו שיבבת ומוך מעשיו שמחחלה על השבב וזהו עיבר
חשהוא' המועלת להבשיהו בשיהיבים לו בשם על לעתו בש"ם בבמ"ם בפ"ג
שבלות עדות משום דבוולמי לא יובף עול לבשוב בזה ויבקש לבדוק עול
יפה יפה מבלן ולשבשה בשהב שקבל עליו בפני ג' מבבים משב"ב בשחחלה
עשה בן בחזיל וחחבוין אלא שמ"ם הוא לוחב ומחחלה מ"ייחינן להעלחם ולי'
בומבין על קבלתו דבני מבבות ואפי' לא יאלא טכפה ממש חת"י בחזיל אלא
שהיה לו קלות בבדיקתו שהיו בוזק יפה ובאלא לעין שהוא דרך קלות שמקיל
בבדיקה ולא שהיבה לו מבשול שלא בדק יפה בשביעתו שבא בלונו אלא שהיה
חשהם לבדוק יפה בשהם נשם לין קבלת דבני שבבות חועלת לו בש"ם הבשב"ל
בחשובה שבשאל בבני חשחני שעיל שבחן ב' חשם שביבו לבדוק לו ובדקו
ב"ם בן פ"ב ב' שבריבים לבדוק שבבין וחחנו לו ואלך לשחוט בו ולא בדקו
בעלמו ובא אחר ואלל שבבין ובדקו קולם שהשחט בו שחוטה וחלאו פגום היוכל
זה שחוטה להחבל שהיה בלעתו לבדקו קולם שיחשוט ויהביא בחחת בך בלאים
שבבים בזה חיקל בבדיקה שבבין כי בוולמי בשחבן שבבין לחביכו לבדקו
לו לא לבדקו לחלאין נחתו לו אלא לבדקו בליכו ובשלאה שבדקו שלא בליכו
ובקבלו חיכו ואלך לשחוט חעבוי חוביחים עליו שהיה לו בבדיקות שלאו
ואיקל בבדיקות הוא ולפיבך חעבירין לותו בלחחרי בני בחחת שלא בל שביבא
בחי חבא להיבא שלא בחלאת יפה חעבירין לותו ואפילו בחשם שלחשוחט
חשחוט ואחריך חחי בחשם בחלאת לשבבא חשבין חבא ושלבחת לשלקותו בבזיה ולהעבירו
בשהשוחט וחשחוט לפ' בחשם הא' ואיתו לא בלאה בעיבים שהיה בעין שגבה
שהוא שלא בשב בשר חעבירין לותו ובלך בקבלת דבני מבבות לשייבו שיקבל עליו

ליה

ם פשר למל מזמד וכ״ב סכסב״ל

ג עוד בכם סכסב״ל

[י] לינו נאמן. דמסוד על המנועה סלא לנגני לומו דנר שהרי הוא מוסנע ועומד מכר סיני (ב״י בם׳ סכסב״ל) (ו):

[יא] שחיפה שחט. פירוש שאומר בזו שחטתי ואינו רואין שהיא יפה (כסב״ל): [יב] שחט לי. לא שניק שהיא להולין למומה שבעיר ואכל מיבורא ולא תאכיל לתיכף לא שכא אלא בנדיקה שכין שהיא יפה אבל שכא זועק כשוכא סהליכה לא ניקני מוכא לו בזה למיכל מיבורא בשביל זה כלתאכיל בגמרא גבי תאבון עובדי עבירה

ג תומר לתאבון ששחט אפילו נשבע ששחט בשכין יפה [י] אינו נאמן:

ד תומר לתאבון ששחט בינו לבין עצמו ויש עמו שכין יפה ושאינו יפה ואומר [יא] שביפה שחט (ז) נאמן אפילו אם נמצא בישר בידו ״ אם יש מומחין בעיר נאמן לומר מומחה [יב] שחט לי:

מומר

קונטרס אחרון

ד״ם מיהא בעי לף אם נלאה לכל סהיה בעין שנגה ושהוא אלא שכר כמ״ל בשם סכסב״ל:

(ו) ואפילו להתומכים שהעובר על שניעת בטוי לשבא דכי משתנע ליכא למימר דקומשא מישתנע שדעתו לקיימה תע״פ שעבר עליה שכפלו יכול נעשה כך תשוב על הסנועה שלעבר להוליל שקר. ומיהו בשנועתו כמ״ש בם״מ פיימן כ״ל וכ״ג מ״מ לאותו דבר שהוא תשוב עליו הוא תשוב לבנע עליו שהשוב לבר ל׳ לף שליהו תשוב לכל התורה כולה מ״מ לאותו דבר שהוא תשוב עליו הוא תשוב לכל אותו דבר אפילו לבנע עליו שאינו רואין אותו כמומר גמור לאותו דבר אפי׳ לעבוד על הסנועה שהרי כבר מוסנע ועומד הוא מ״ם ומ״ש ק״ל לשאול ממומנת תשוב לשנועתא לפי שמיכין שנהשב על עמון זה נשתב לבנע עליו כ״כ כסב״ל בתשובם סי׳ ת״ל וסי״ז ס״ה נמומר לעניכה מ״ שאלה עניכות של תורה שלריך לנדוק לו שכין להכמ״ם כלקמן ס״ו אם לא נדקו לו היו נאמן אפילו בשנועה לומר שנדקה יפה ותקנה שכיון שתשוב הוא על נדיקת הסכין ותיקופה תשוב הוא לבנע עליה כמו בתשוב לממונת שהוא תשוב לבנע עליו תע״פ שאין לנו יודעים אם הוא טוען שקר אלא שמוסלים לותו וכ״פ בת״ם מעשעת לתכיכ:

(ז) נאמן. כ״כ סכסב״ל ולפמ״ל בשמו שהלעת נותנת לשקל לף אם נאמר אלא נגמר שהיה בתוך שעה או שהיה שלא כיה לו עדיין שעלי לנכת לדבר ולמנוע שכין לאכת יפה בשוק ובכב״ג תמיכין כאן שאלא כאן היה ושקה שהיה עמו היה בשעת שהיה ולף שהיה עמו ג״כ שהיה יפה מ״מ לא שניק התיכה ולכל תיבורא ומ״מ כיון שלא נאמר שהיה שהיה ממש בעין שיאמר שהיה שהיה ולפ״ם שהומר הוה שאומר שהיה יפה כיון שלא נאמן לנו אין זו נאמנות גמורה שהין לנו שומכים על עדותו שלא שסוס שלא היה לו עדיין פנאי לנכת לדבר (מ״ה) וכיון שאמר היה שחיטתי בעי׳ שיאמר בזו היה שהיה שהכ״ל לא אמר כלום שמא לא ניו יפה ומ״ם קאמר יפה שתם לשתמוטי (ת״ם) אבל לפמ״ל משקנת הכסב״ל שלא לסקל בשעה או ג׳ שלא בגמר שהיה וכפ״ג שהיה יהוג לנו שהיה היה בשעה בשעת שהיה ל״ל לאותיה בכל שיאמר היה שנולמי שמא היה שבשעת שהיה התיכה ולכל תיבורא (ע״ז שכ״ם) ולא מיהין כשהיו אומר כלום שמא לא נדקן כלל לפני שהשיה ולא יבע וזו היו יפה ושמא שהיה שנדמנה לו לשם שיטרא לא טרא שנדיקת שכין לא תשכיח אלא שמא לתקנה שלא יגלאה פגומה כשם״ל שם הכ״ם וכשהין לו שלא

ד מומר (ח) להבעיס ׳אפילו לדבר אחד עשיה לאחר שהשם מותר שאע״פ שהין שהלאל שעשר עליו שהשם לשוק מ״מ מתליפין שם מתנן בחמץ של נכרים שם אר לאחר שהשם ולא שהיק התיכה ולכל תיבורא בשהיק טוכא שהליכה אל שכרים אלא היו שהשם הין נכרים שמוויים שהשה להמלוף עשיהם ודין מומרין לשהיטה שעשיב שהין אלא אחד או ב׳ וג׳ ויש לחוש שמא לא יעשה שהשה לאחר מחשיבים עד שיתלאם שם ילך אלכם ולא יתלאם בשיחם בעי שכל שהיה שהומר מומחה שהט לי לשיכה עוד מלא למעליותא דמיבתא לשקל שמא יתלאו אח שהומחה ואע״ג לאחרין לעיל למומר לא מיבתא דשבור אלא יבדקו אחרים שהני

קונטרס אחרין

אלא שכין מ׳ לא טרא שני לשדקה כיון שאף אם יתלאה פגומה יתשוב שה אכל כשים עמו ב׳ בודק שמא יתלא מ׳ ומכן יפה ויתשוב שה אלא שהיק התיכה ואכל תיבורא אבל אלאון שכשב״ח בא״ה אתשיב לאף שכפ״ג בעיכן שאחר זאו שיהם שמהטי כלי שכלא זו שיודע אין יפה לשיתיכין שמא לא שדקן כלל לשיטרא לא טרא אף שדקיק לבדה (ע׳ ת״ם):

(ח) להבעיס. דשהיק התיכה ולכל תיבורא אלא לאחזון אלא שהבעיס ולשהוד שקומו או אפי׳ תיכו אתכוין לשהוד אלא שהזקה זו תיכות ותיכו אתתין בשהוה זו (כשב״ם) ואפשי כך תיכו שקפיד בין תיבור לתיאר שיקרי להבעיס וקי״ל כא״ד דהוי אין ולא כאומר לר״ת אלא כאומר לכל התורה כולה וגביעה מיכים כלקמן סי׳ קי״ם וקי״ט הלכך ס״ל כבוי שהיכו אתורת שהיטה כין שיצא מכלל ישראל ואפשי אין תע״פ שהוא אזהר אחורת שהיטה שכל דקדוקים אלא שעשר עשיכה לאחת להבעיס בין שעשר על ל״ת בין שבטל מ״ע אלא שאחת עלות אלא לגה לטרוח אלא למהוד שקומו אפשי תיכות שהזקו זו ותיכו אתתין שהוא (ת״ם) ואפשי בפ״ת שעשר עשיכה להבעיס הוי אין (הוריות י״ת) אבל אי שניק התיכה ולכל תיבורא אלא לאחזון ואלא להבעיס אלא יודע ואתתין שהיל עשיכה ותיכו אתכוין כדי למהוד שקומו אלא שהיכו מוסשם להזהר שה אחאת שהורגל שה לאחזון וכיון דלשם ניה בהתיכה למי ליה ועובר אף אלא לאחזון או אפילו לשר אין אלא הוא כאומר לר״ת שהיכו כלל אלא שהין זו י״ם ויכלת אחת כלל ואין לו לב להזהר לא הוי אין אלא הוא כאומר לר״ת שהיכו לכל התורה וסכי הוא אחורת שהיטה אע״ב תיכו מוסשם בשהיטה אלא שיקרי שי זכיפה לפ״ד שהום׳ וסכל״ם אלא למהוד כלקמן בסב״ה וכ״ז בעשיות שאפוקשות אחורה אבל שהין שאוכשות שה אלא אחורה שבע״ם אע״ם שעובר אפשי כפירתו שהיכו אתתין שה וגבוע וגבו לעניו שמוכידין לותו לשוד אשא״כ גבו אלא מעלין ולא מוכידין כלקמן סי׳ קי״ח וקכ״ב ע״כ כיון שאוכה ואתתין אחורה שבכתב כולה סכי הוא כיאבל אחורת שהיטה ושיקרי אתי שי זכיפה וקריכן ניה וזבחת ואכלת אה שאתה זובח אתה תוכל לם הוא נזהר אחורת שהיטה לקייאה כהלכתה שאחורה לנו תע״ם פ׳ שכתוב וזבחת וגו׳ (אשא״כ כשהיכו נזהר שה כהלכתה שבע״ם אלא שיקרי זכיפה לפ״ד שהום׳ וסכל״ם אע״ם שהוא אחורת שהיטה לפ״ד הכסב״ל וסכל״ן אלא אלריך שיהיה אחר אע״ג כלקמן) וכן כל לותן שאנו שכאי הגאה אפי׳ אלא בכלל שהיקורה שהין לו אלא לעשה״ג כגון עובד ת״ח או עובד אחרים (ולהיו גוים אע״פ) או שקוראין לבני בשנו או כגון בני לאחרן שה אפי׳ לן רבן לדילהו קרו לדילהו תנו או כגון הר לאחרן שה אפי׳ לן רבן

ד״ם מיהא בעי לף אם נלאה לכל סהיה בעין שנגה ושהוא אלא שכר כמ״ל בשם סכסב״ל:

(ו) ואפילו להתומכים שהעובר על שניעת בטוי לשבא דכי משתנע ליכא למימר דקומשא מישתנע שדעתו לקיימה תע״פ שעבר עליה שכפלו יכול נעשה כך תשוב על הסנועה שלעבר להוליל שקר. ומיהו בשנועתו כמ״ש בם״מ פיימן כ״ל וכ״ג מ״מ לאותו דבר שהוא תשוב עליו הוא תשוב לבנע עליו שהשוב לבר ל׳ לף שליהו תשוב לכל התורה כולה מ״מ לאותו דבר שהוא תשוב עליו הוא תשוב לכל אותו דבר אפילו לבנע עליו שאינו רואין אותו כמומר גמור לאותו דבר אפי׳ לעבוד על הסנועה שהרי כבר מוסנע ועומד הוא מ״ם ומ״ש ק״ל לשאול ממומנת תשוב לשנועתא לפי שמיכין שנהשב על עמון זה נשתב לבנע עליו כ״כ כסב״ל בתשובם סי׳ ת״ל וסי״ז ס״ה נמומר לעניכה מ״ שאלה עניכות של תורה שלריך לנדוק לו היו נאמן אפילו בשנועה לומר שנדקה יפה ותקנה שכיון שתשוב הוא על נדיקת הסכין ותיקופה תשוב הוא לבנע עליה כמו בתשוב לממונת שהוא תשוב לבנע עליו תע״פ שאין לנו יודעים אם הוא טוען שקר אלא שמוסלים לותו וכ״פ בת״ם מעשעת לתכיכ:

(ז) נאמן. כ״כ סכסב״ל ולפמ״ל בשמו שהלעת נותנת לשקל לף אם נאמר אלא נגמר שהיה בתוך שעה או שהיה שלא כיה לו עדיין פנאי לנכת לדבר ולמנוע שכין לאכת יפה בשוק ובכב״ג תמיכין כאן שאלא כאן היה ושקה שהיה שהיה עמו היה בשעת שהיה ל״ל לאותיה בכל שיאמר היה שנולמי שמא היה שבשעת שהיה התיכה ולכל תיבורא (ע״ז שכ״ם) ולא מיהין כשהיו אומר כלום שמא לא נדקן כלל לפני שהשיה ולא יבע וזו היו יפה ושמא שהיה שנדמנה לו לשם שיטרא לא טרא שנדיקת שכין לא תשכיח אלא שמא לתקנה שלא יגלאה פגומה כשם״ל שם הכ״ם וכשהין לו שלא

שאני הכא שכיון שמולגלים לומו מאין אחד (ט) יאו שהוא מומר (ט) לע"ז אי
כו צמר זה ומוא ל"ל מומאה שמא לי להלל שבת (י) בפרהסיא או שהוא
ל"ב כומא הוא שבודקין אחריו ומין מומר (יא) לכל התורה אפילו חוץ
מאיניס לו על שמיטה וכתב הע"ז משתים אלו דינו כגוי: (סגס) ומי
יהמ"ד לסייגו דווקא כשאומר מומאה פלוני שמיטו מומס בשמיטה ומוכל נבלות גלא
שמא לי כלקמן ס' ק"ס (גבי הסולא מאכן אתון עומס לאכעים (ך העלה הנ"י
לקנות גבינה ואמר שמלים לקחתי ממי כאומר (יב) לאכעים (ך העלה הנ"י
שאוף מומאה ונאמן על הגבינות דצעי מדברי הרא"ש):
שיאמר מומר

קונטרס אחרון

מעולם לא שכו לן עוכצא ולא לשכרו לן יוצא לו כגון לאומרי הכי נקט ס' כלאם
שאומר לחתו ח"ם לשון ביזוי הוא כל אלו אין כגויס לענין שמיטה אפי' לא"ד
שדיכם כאפיקורוס גמור דגריע מגוי לענין שאוכידים חומס לגוי כלקמן ס'
קכ"ח א"ח סס בחורת שמיטה ובא"ס מאפיקורס שכופר בחורה שבעה לגמרי
"אלא לפ"ד הרמב"ס דס"ל שכל אלו לאיכס כאפיקורס גמור לענין מוריזין אלא
שמאמינו כיצו לוחס בשאפיקורס ואמרו שאין לסס אלא לעכ"ג כמו אפיקורס
שכן דככס של מכעים שכל עבירות שבעולם כעיני שבירות כיצו לוחס בדומות
לסן אן שאמורות כדי להרחיק את שאדם אן העבירה ע"ד מייב משום בשג"ז
בצא על הכברית וכפ"ג טוצא (ע' תשובת מהרי"ל סס"י קל"ד) וכמ"ל שיאן
קכ"ם ולא עוד אלא שאילו בדיקת שכין ח"ל לבדוק לסס אף לפ"ד הרמב"ם
שלריך לבדוק שכין לאומר לד"ח כלקמן שכי לא מבירי כאומרים לע"ם שמא
לגילים שכך משום לכבוד שבירים דשר קטן ואוכצא בעלמא ולא משירי מפ"ם
לעבור על שום עבירה וכפ"ג אמרינן בעלמא לא אמרו לאיכי אלא לגי מעמא
לסו ואיסו שם שוס נוכצא ומכאן ויודע מה שאכרו"ל ואפילו שכי שמוד לעבוד
תדיר אפי' שאתו מיוחד לע"ם (מהרי"ל שי' קל"ד) ויש ללמוד מזה על
שאר עבירות הקלות בעיני השעון עד שלא נאמר לסס לאיסור אפשרון ידיעה
לפ"ל לבדוק לסס שכין (ס"ם) ולפ"כ שוס נוכצא מלכאן ויודע באיסור (לו
שמודיעין אותו לאיסור ואפ"ם איסו ניזכר):

(ט) לע"ז. אפי' לא עבד ע"ז אלא פעם אחת בחייו ואפי' בנעגע (ם"ך) נעשה
מומר לכל התורה כולה וכפי שוא כגוי לכל בחורה מוך מלענין
קדושין ואפי' עבד לאחרון כל שאיסו אוסו אוסס ואכן באוכלים איכולים
למלא על כפסס ולבדות ונשאלים באלוסס מפני מוגוס שס כאומרים לע"ם
שאקיימין כל המלות בנעגע כי בע"ז לא אילקו בין לאחרון ובין לכבעים אבל
שס אין בייס להמלא על כפסס ושס מתנהגים בכשרות בייס ובין עלמן שומכין
על שמיטתן כלקמן ס' ק"ע:

(י) בפרהסיא. בפני עשרה מיקראל או שבובסס שוכוא ידע שיתפרסס
אפי' לא אילו לכעים אלא לאילחון בחזיל בחיקוף לאורייתא
(ס"ם) ואפילו לאיסורו מקיים שאר מלות שמיטה כיי שוא כגוי לשמיטה וכל
שחורה סוך מקילוסין ואפי' לא עשה כן אלא פ"א בעשה מומר לכל התורה וה"ה
בכברי אלא שאחותו ספעם עלמו שבעשה בא מומר עדיין אין שם מומר עליו
לאותו ספעם אלא מכאן ואילך כגון אם שתה בשבת בפרהסיא שמיטתו כשרה
(יא) לכל התורה. וכוזה ככולה (תפ"ם):
(יב) לאכעים. לכיון שאיסו מוסס בשמיטה לא מיקרי בר זביחה וכן קיימו
כיה

לומר לאחד משאר עבירות אין שיאמר לקחתי ממומחה פלוני אם השלים
צריך לבדוק לו שכין ״ולהרמב״ם טוח מסוד על הגבינות והסו״ע שלא
[יג] צריך * ודוקא במומר לעבירה הזכירו כאן מומחה פלוני פעמים וניזהוקס
אבל מי שהוא פסול לעדות בעבירה עמה לשכח לא דמי לשם לפי לא
מעבירות של תורה א״צ לבדוק לו חמר פלוני אלא מומחה שתם אלי
שכין אפילו להרמב״ם: (סגס) מיהו לאשתמוטי ולומר לי לדידך לא מסיקן
אם טוח פסול לעדות מפוס שאכל מי שקניתי ממנו לדידי מסיקן כלשכש״
נבלות ע״ש שאיסו מומר לכך כיון בשכוכות (לש״ן ע״ג) ומש״כ שכח לשם
שהוח מסוד לאכול נבלות דיכו כמומר מייסינן שפשם לו מי שאיסו מומחה לכח
לכך (שבות ג״י): כשאשתמוטי אלא שמא שפשם נעלמו וכיון
ז כמומר לערלות דינו כמומר לעבירה שאמר מומחה שפשם לי מילתא שמא
אחת. ואם ס״אינו ערל אלא מפני יאכלו את מומחין שפשם יפיליס בעיר ולפ
שמתו אחו מחמת מילה הרי הוא אם שם רגיס לא מני לאשתמוטי אלא
כשאר ישראל כשר: לפ״ד הרמב״ם ולא לפ״ד הרמב״ם וס״ע
ח כותי האידנא דינו כגוי: (עיל לקמן ס' ס״ח ס״ק ע״ם שפשך) ומ״ש
שקל״ם): לאכלי מעמת למיהמת לשוב לא הוי
ט צדוקי וביתוסי (שם שמשכיס אמר מכינן מי לא מסום אלא שביק מיהמת
נאוק וביתוס מהלמידי אלמיגטום ואכל לישבא שבעיל שוטם אסליכא
אים שוכו אילו לאכבוח לעם ואינס ולא אמרינן אם שוכו אילו לאכבוח
מאמינים לעם ואינס
אלא בדבבן ולא בשלוכיתא כלקמן ס' ק״ס אלא בשליכא נמי מעמת אמרינן
לאקל כלקמן ס' פ״ו משום דבשלוכי״ מייסינן שפשם יהיכא לעמת לא אסיק
אדעתיה שיפשלו וילכשו אמרינן כי כאמת לו שיאמינו לו משל״כ ניזא
וכנכם לקמן ס״ס למילתא אן יכלוסו אקלקל שמיטתו ויסיס כתפס כגנב. ועיל
שיש שם שבעי יפראל קבועים בשר בהמלא בית אומר זה אומר אפי' אלא שמיכו
שחזקתו שלקח משפם יפראל ולא שביק שהיכא בשביל שוטם שסליכם לבלה משפר
שפשמים קבועים ואין לחוש שמא לא שלחו ולא עבא לאזר לאליכם (רשב״ם
פ' ח״ל ע״ם ת״ם) וכאן שיוע שפיו שכמיכות בחוזה סיום בזול כמו שבמיכות
שלל״כ אף בשאיכתו אינו שאין לומר אומר שלקח שכמיכות (רי״ו שך) וגם ל״ל
שבשר אלו בשיכה לסיות שכשיכות בזול כמו שכמיכות שפשם אין זה בשר אלו אף
שיש בו בחוזה יום שמא לא ילא הוא ושמך אחוז פעמים שהן בזיוק ושלך
בשפשם בשפשם של שכמיכות לקנות שמקולין של שכרים או יפראל שיש לשם
שקולין מיוחלות לשכיסות ואינו נאמן אפי' בשאיכתו ואפילו אומר שפשם יפראל
אלוני לקחתי לשלחוניית לא שאכינן לא בשאיכה ולא בחוף שמיטתו אחוזה
(ת״ם): [יג] לשון אפי' לשיכוד לסיכא שלא בדקו לו שאכינן לא בשאילה ולא בחוף שמיטתו אחוזה
ס״ך

קונטרס אחרון

שיש וזשפם ואלולא שם שאתם זוכם אתם אוחל כן כתב שלא״ם שפשם כ״י
עיל שחוזם, לפ״ד כמ״ם שכין שכל שאיכו אוחל לשכעים שאיכו כגוי אע״פ
שאיכו מוסס בשמיטה שכי הוא בחורת שמיטה כיפראל וכ״ל שלא״ם ואפי' בחוזל
נבילות לשכעים לפ״ל כמ״ל מומר הוי ולפ״ז אין ולפ״ל שכי אלא כמ״ם שלא״ם
שפשם שחוזקות. ושם״ם שכחתק שמי שאיכו אוחל אפילו טיפשם זוכם שפשך לכוזיך
אל שחומאה שפשוח לאחשב לפי שיקרי בר זביחה כלל לפ״ל שחוזם, וז״ל לכיון
לשלים שיאל ואילוך לשניו שנים שאיכול ואוחל שהיאל לוזקא שקרי בר זביחה
כיון

לשלים שמיו שאכל ואוחל
שהיכא ל' ל'
לשכח שלא
לשכח פוחל
שניהו לשיפשי
ושי
ע שם ושפ״ם שם
שלא״ם שם
שפשם
* (פי' שאפשר
לשכוך של
שאיכו שחשיב
שפשם לשיפשי
לשיפשל לשילו
לא שבר עליה
אלא שפשם אי
ב״י)
ב״י שפשפשר
שבשכל לף פי
ם שם נשכלא ל'
פ' ופ' רשים
יכוסס בשפשיך
שיכו שכיח
לשול שיכלשי
אן יחוש
ע שפקפש שבשי
שם ושלף ם

(ס"ך) לכיון דיזיין סלתלוסו הוא עובר מתמיים דמוכח סבעי"ם) ד שחיטתי
על מסת מן מעיכות שבתוכה מיסיכן אסורה אא"כ שחטו ואחרים עיע"ג וגם
לפקר טפי: בדקו להם סבין: (פגם) מכור ליט
[א] מן הלב. ומין נכלל זה רומני כמוכר ומתיתו פסולי (פגמות פלפפי)
הסכין סעושים סתומים נפעמ ויש מכשירין (ג"י פגם לפע"ל) ועי"ל
עמייס קיימן ק"ע:
ה להתחיל פסול לשחוט וגמר הכשר או שהתחיל הכשר וגמר הפסול
פסולה. בד"א שהתחיל הפסול בדבר שעושה אותה נבלה כגון בושט או
ברוב הקנה אבל אם התחיל הפסול בחצי קנה וגמר הכשר כשרה:
יא ו היו ישראל ופסול אוחזין בסכין ושוחטין פסולה ואצ"ל אם כל אחד
סבינו בידו (מחיצת קוף פסולה) (מ"ז):

יח דין בדיקת הסכין ופגימותיו ובו כ' סעיפים:

א ז השוחט בסכין בדוקה ונמצאת פגומה (ומפילו [א] מן סלב) ה"ז נבלה

קונטרס אחרון

כיון סלפעמים מדקדק בזציפה למ"ש מקרי מוכל נגילות למיתנון כך זציפה
מסוס למדקדק בזציפה סלא למיתנון (וכ"מ ממ"ם סי' ל' בם' למחרוגים גבי
מי שילפה טרפיפה מת"י בזמיד למפרש לא מפקפק לן בחינו כך זציפה אלא
בפיקח למריבה ע"ם):

יח אמר רב מקפלא רמז לבדיקת סכין מן סתורה מנין שנ', ושמטתם בזה
ולכלתם (ומדקמתר בזה ם"מ סכין בדק לסם) פמיעה כיון דכי נקיב
(לומטן) טריפה בעי' בדיקה (דהא מי ליכא פגם נקיב ונקלב וכתיב וזבחת
וקריפה ליכא למיטה וגמלח אלא בשמטו המיומים (רש"י ל"י) וס"ל כמתם מפלים
מין פמיעה מועלת אלא בסיומים פלמים אלא נקבו נקב בעובם מרפה מפיפ
כלקמן סי' ל"ג) למכם קמתרין והא אמ"י לא מתו להרחות סכין למכם אלא
מפני כבודו של מכם (ואין מקבא יפיפין לם) מדקתן וקבא למתכתא בעלמא.
בשתכא בדקי לה בשמש (כותים לותה בשמש ורותץ בסולח) בנכדלעא בדקי
לה בתיא (סופך מרה למטה ומוליכה ע"ם סתים ונוגע מעט אם יש פגם
בעוקץ עושה כתין סריץ בתים בשליכתה) כ"ם בדק לה בציים ליפניה לתצ"י
בדק לה בחוט בשערה בקובא תחני בשכא אלא ביפיא לינדקה (היה נאה
לתתוך בשר בסיתים לפיכך עיקר בדיקתה בשכא או בציים לפניה או בשכא
אלעגו אם בשר זה פוגע בשגם כן יפגע בו בשר בפי' אלא בל"א לא הוי בדיקה
אמא בשר קשה עובר על פגם קטן ואינו פוגע בו בשר אחות כך יותר מדאי
כגון מיש נכנם לתוך פגם קטן מע"ם אינו פגם לקלקל בסיומים) אמר ר"ש
לריכא בדיקה לפשרא (בשר בהלעגא בשביל הוסט אחות כך) ואתוספא (מעוט
קנה (תום' ורא"ם) אלא יקבע בוכו בפגימות רבות שבסכין או אפי' אין בה
אלא פגימה א' ותקבע מעטו בהסלים לכוכו (ע' תפ"ח וש"ם ומ"ה) לנפיק
מיותא דקנה בקריפה ולא בשמיטה וכמש"ל ס"ם כ"ח ובשיבשא לאול לא בגי
לזמכין לליכא נמי ליפכא בגימה אחין בשר אלעגו ואוסט מרגישים
ובלפורן ובקנה מרגישים) ואגי' רוחתא (בחמנע מוהא ובגדלין אחת נפגם עוד-
מוהא בגדא ובאתו אפי' בעוקץ ובקבע) כך ייאר א' בשבחא ואטופחא לריכא
מוהא בגדא ובאתו אפי' בעוקץ ובקבע) כך ייאר א' בשבחא ואטופחא לריכא
וקריפה ליכא למיטה וגמלח אלא בשמטו המיומים (רש"י ל"י) וס"ל כמתם מפלים
מין פמיעה מועלת אלא בסיומים פלמים אלא נקבו נקב בעוסם מרפה מפיפ
כלקמן סי' ל"ג) למכם קמתרין והא אמ"י לא מתו להרחות סכין למכם אלא
מפני כבודו של מכם (ואין מקבא יפיפין לם) מדקתן וקבא למתכתא בעלמא.
בשתכא בדקי לה בשמש (כותים לותה בשמש ורותץ בסולח) בנכדלעא בדקי
לה בתיא (סופך מרה למטה ומוליכה ע"ם סתים ונוגע מעט אם יש פגם
בעוקץ עושה כתין סריץ בתים בשליכתה) כ"ם בדק לה בציים ליפניה לתצ"י
בדק לה בחוט בשערה בקובא תחני בשכא אלא ביפיא לינדקה (היה נאה
לתתוך בשר בסיתים לפיכך עיקר בדיקתה בשכא או בציים לפניה או בשכא
אלעגו אם בשר זה פוגע בשגם כן יפגע בו בשר בפי' אלא בל"א לא הוי בדיקה
אמא בשר קשה עובר על פגם קטן ואינו פוגע בו בשר אחות כך יותר מדאי
כגון מיש נכנם לתוך פגם קטן מע"ם אינו פגם לקלקל בסיומים) אמר ר"ש
לריכא בדיקה לפשרא (בשר בהלעגא בשביל הוסט אחות כך) ואתוספא (מעוט
קנה (תום' ורא"ם) אלא יקבע בוכו בפגימות רבות שבסכין או אפי' אין בה
אלא פגימה א' ותקבע מעטו בהסלים לכוכו (ע' תפ"ח וש"ם ומ"ה) לנפיק
מיותא דקנה בקריפה ולא בשמיטה וכמש"ל ס"ם כ"ח ובשיבשא לאול לא בגי
לזמכין לליכא נמי ליפכא בגימה אחין בשר אלעגו ואוסט מרגישים
ובלפורן ובקנה מרגישים) ואגי' רוחתא (בחמנע מוהא ובגדלין אחת נפגם עוד-

ב כעב"ם בפ"ל
ג הכעב"ל
בפ"ה מהל'
דבעי לפע"ל וכ"ג
מולין דף יט
ק"ם מתבה
בפ"ע למולין
דף מ"ל ע"ב
ו פסקנם הגמ'
שלין דף ו' וכל'
הוסף

ב] נבלה ג אפי' נגע בעצם המפרקת אין תולין שנפגמה בו אחר שחיטה אלא חיישינן שמא בעור נפגמה ונמצא שחט בסכין פגומה ואפילו (ב) בעוף:

(רס"ל ט"ז) (א): [ב] נגילה. פי' פסק (ס"ך) וסייגו נגע בעצם המפרקת לו פסי' לפע"ל יפע שיעור למיעל ללמ נגע בעצם המפרקת ולא יפע

ג מתתבה הגמרא שם

ס"ז פסק נגילה לפך על גב דבעור נגע בולפי ובמפרקת ס' ופין ס' מוליא מילי ולפי מכל מקום כיון דפסכר לחלות בעפרקת לילא למיעל בעמד בכין על מזקתם ופסתם היא דנפגמה בעפרקת ולא קודם לכן ולילא למיעל יתי בעמד בבהמה על מזקתם ובהמה בחייה בחזקת מילול עומדת עד שיודע לך

קונטרס אחרון

לן ופליכא לדדים (שכחו בגלי בסכין קודם שתגמר בשחיטה ובדיפה בנקב הוא ואם ניקב קודם שגשחט רובו אע"פ שניקב בגמר מה שבשחט בכר טרפה ואין שחיטה מועלת בו כלקמן סכ"ו) ואמ יען בה"ם מיכוות רווח (מתכמב בתתך מגדי בסכין מכלן ומכלן ואין נוגע בהי אלא מדוקו של בסכין) ס"ב בה"ם מכוות כוות (ולא לילפת לן אם יש פגם בגדי בסכין לאין לדי בסכין נוגעים בהי) ע"ל בגמי ופי' בה"י. וכ' בתעדכי דיש פוסקים בכך ייתר מיהו נהוג העולם לפסול בשחטת פגימת מן בלדדים כמו על מודה ע"ל וכ"ם רוב הפוסקים בכך פפא ופסיל לשמואל דסו מהלכה ופוסקין בליבן בכין ושפט בה יים שאילקו בין ליבן בכין שאינו מתפשט לגדדין ובין מירפא לפגימת שמתפשטת מוך לבכין בתקום הפגם ונאחזת בגדדי בה"ם וקוראתן ועוד מילקו בין יוסף שהיתה מלובנת ומכוין שלא יטנה לגדדין ובין פגימה שבגדדים שאם לא יבדוק תאלה פעמים היה שם פגימה ואינו יודע ולא יזהר מלטרות ולא"ז אם היה יודע שאפשר בן בלדדים פגום וכוון אלא לטרות לאותו לד שחיטתו כשירה מיהו לענין מעשה בין לסקל (ב"י בי' י"ע) ולכן בשם רמ"ה כתן תע"ם שהביא בגרא זו בבי' ט' (ועש"ם לקמן פ"ל בם' בה"י):

(א) ולחילוק שבשטון שאילקו בין ליבן בכין לעורבא סילאת ומתפשט מוך לבכין בין לאום אלא לפגימה שבגידי מודה קמוך לקלקו ממש ענין שבפגימה מתפשטת על קלה שהוד ממש ועד בכלל שאז כלפק בפי בשבשתך בקלה שהוד ממש ובכשם בתוך שפגימה שבקלקו ממש וקולעתו לפי שבמקום שפגימה שהוד מחקלך מפשו כשיעור עומק שפגימה שבקלקו ממש וב"ם לא מיכוות רווח כ"ב כשיעור עומק שפגימה אפי' היא קטנה שבקטנות מפום אלא מיכוות אלא מפשו מן מפשו בבדי ליבון ולא מתוכשת לפגימה אפי' היא קטנה שבקטנות אבל אם אין שפגימה בקלה שהוד ממש אין בפי' בשבשתך בקלה שהוד ממש ובכשם בתוך שפגימה שבקלקו ממש וקולעתו לפי שבמקום שפגימה שהוד מחקלך מפשו כשיעור עומק שפגימה שבקלקו ממש וב"ם לא מיכוות רווח כ"ב כשיעור עומק שפגימה אפי' היא קטנה שבקטנות אבל אם אין שפגימה בקלה שהוד ממש אין בפי' כלפק ובכשם כלל בתוך שפגימה דב"ם מכוות רווח ע"ב כשיעור עומק קלה שהוד שהותך בו אלא"כ בסכין עשה קמוך לסודה בתקום שפגימה וסולכת ותתיצבה בשיעור על גבה וגם שפגימה סולכת בשיעור זה שתודה על גבה אבל אם שפגימה בסכין עשה קמוך לסודה בתקום שפגימה בשם בסכין עשה יותר מתפשטת שפגימה אחין בפי' ובכשם שם עשה לשיכוות רווח ע"י בשלם מן בסכין אלא בשפגימה מתפשטת שפגימה על שהוד:

(ב) בעוף. שעורו לך לא תלינן שמפרקת שבפי לא מילקו בגמרא בין עוף לבהמה (ג"י) דשיתתר בסומם בסכין (בדוקה) ומעלתה פגומה כ"ם

ד מתילו: שיכר בה עלמות כל היום שחיטתו פסולה וכ"ם ם' שחיטתו כשרה בשלמא

ב ג שיעור הפגימה כ"ש ד ובלבד * שתאגור בה כ"ש אפי' [ג] חוט השערה:

צריך

לך במה נשחטה הלכך ה"ל ס' נבילה אבל אם יודע שלא נגע במפרקת ה"ז נבלה ודאי דבמה נפגמה אם לא בעור ואין תולין שנפגמה במיעוט בתרא לפי שהעור מצוי לפגום ולא בשר ולעולם תולין במצוי כ"ד הרשב"א בחדושיו (ד"ו וד"ז וד"ס ע"א וב' וג') לקמן וכ"ה במרדכי ובהג"א וכ"ד הר"ן כמ"ש ואפשר דבכה"ג נמי מיירי הש"ע וכנ"ל ואפילו כו' אבל הרא"ש ס"ל דגם עור ל"ש דפגים כמש"ל והלכך בכל גוונא ה"ל ספק נבילה וכן דעת האגור הובא בש"ך ס"י ק"י בכללי ס"ס: [ג] חוט השערה

ג טור בשם הרמב"ם בפ"א מהל"ש וכמ' הרשב"א בת"ה וכן דעת הרי"ף וכ"כ הר"ן ד שם בשם הרשב"א וכ"כ הר"ן *(פירוש לשון אגרה בקין לסמה שלופפת חוט השערה בין ב' עוקצים והוא פסות ומגירה לפורן)

קונטרס אחרון

בשלמא ר"ה כשמעתי' דאמר בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך במה נשחטה אלא ר"ח ודע אמר לך ר"ח עלם ודאי פוגם עור ס' פוגם ס' אינו פוגם ואין ס' מוליא מידי ודאי ומיתיבי כל ס' בשחיטה פסול כל לאתויי מאי לאו לאתויי כה"ג לא לאתויי ס' שהה ס' דרס ומ"ש התם אתיילדא ריעותא בבהמה הכא סכין אתרעי בהמה לא אתרעי ופירש הרשב"א הא דפריך ומ"ש כלומר כיון דאפילו בס' שהה ס' דרס אזלינן לחומרא משום חזקתה של בהמה אע"פ שרוב השוחטין מלויין לשחוט בלא שהייה ודרסה (אלא משום דרובא דתליא במעשה הוא לומר ששחט בהולכה והובאה רגופה לא אזלינן בתריה כדכתב רובא דעלמא כמ"ש בסי' א' וב' בש' הרשב"א) בכמנא פגומה נמי א"ל הכי דאע"ג דעלם מלוי לפגום ועור אינו מלוי לפגום (לר"ח אלא לר"ה לפ"ד הרשב"א) אפ"ה ה"ל למיסר משום דהעמד בהמה בחזקתה עכ"ל ואסיקנא בגמרא והילכתא כר"ה שלא שיבר בה עלם והילכתא כוותיה דר"ח כששיבר בה עלם ומכלל דר"ח אע"ג דלא שיבר בה עלם אלא במאי איפגם איתר בעלם המפרקת איפגם עכ"ל הגמרא ופירש הרשב"א דר"ח ב' קולי אית ליה חדא דעלם המפרקת פגמה טפי מעור יבה תלינן ועוד אחרת דאימר בעלם המפרקת נגע ולית הילכתא כוותיה בקולותיו ואפי' נגע במפרקת לא תלינן בה להקל דלא כי"מ שבר"ן דלא איתמר הילכתא כר"ה אלא למימר דלא תלינן איתר נגע במפרקת כדר"ח אבל לא בודאי נגע אלא אפי' ודאי נגע לית הילכתא כר"ח והטעם פי' הרשב"א לפי שעלם המפרקת הוא רך ואינו מלוי לפגום יותר מעור ועוד שאין הסכין מלו לפגום אפי' בעלם דרך הולכה והובאה אלא דרך הכאה ושבירה עכ"ל וכ"כ הר"ן אבל הרא"ש כתב בתשובה דיותר שכיח שיפגום במפרקת מבעור שאינו מלוי לפגום לפ"ד הרא"ש כמ"ש בפסקיו והא דלא תלינן במפרקת כ' בפסקיו הטעם כי אינו נוגע בכח במפרקת אלא לפעמים אחר שחיטת הסימנים והוולידין נוגע בסכין במפרקת עכ"ל ולפ"ד הרשב"א אף אם מותך בכח במפרקת לא תלינן וכ"פ בש"ע סט"ז: *ומ"ש הש"ע כאן דאפי' בעוף לא תלינן במפרקת מקורו הוא מפרש"י ורש"י אזיל לשיטתיה דבהדיא כתב כמו שכתב הרא"ש דהא דלא תלינן במפרקת משום דנגיעה דמפרקת לא פגמה טפי מעור שהרי אינו מכה עליו בכח עכ"ל רש"י והלכך איכא למימר נמי דאפילו מעור העוף שהוא רך לא פגמה נגיעה בעלמא דמפרקת שאף שהמפרקת קשה בודאי מעור העוף מ"מ הרי עור העוף מותך בו בכח משא"כ במפרקת שאין בה אלא נגיעה בעלמא אבל לפי מה שכתב הרשב"א הטעם משום שהמפרקת הוא רך ואינו מלוי לפגום יותר מעור דשכיח דפגים לפ"ד הרשב"א כמש"ל יש לפרש דהיינו דוקא בעור הבהמה אבל לא בעור העוף שהוא רך כבשר ובשר אינו מלוי לפגום אף לפ"ד הרשב"א אלא דלפי הטעם הב' שכ' הרשב"א שאפי' בשאר עלמות אין תולין בדרך הולכה והובאה אע"פ שגם בעור שתך בדרך הולכה והובאה והעלמות קשות (ועיין בק"א):

ומחלוקת

הפגם ב. כ"כ הרשב"א וא"א הרא"ש ז"ל פי' כדי שתאגור בה הצפורן עכ"ל הטור (ג) ולענין הלכה הסכימו לפסק הש"ע שפסק כהרשב"א דלא כהרא"ש וכתב בתשובת ש"י ואף שהסכימו האחרונים לפסוק כהרשב"א היינו משום דבשל תורה הלך אחר המחמיר וכ"כ הש"ל בסל"א משום להחמיר בדאורייתא אבל עכ"פ מידי ספיקא לא נפקא והלכך בדאיכא עוד ספיקא לקולא כגון שנגע בעלם המפרקת דאיכא למיתלי במפרקת ואע"ג דלא תלינן ביה היינו משום דספיקא דאורייתא לחומרא אבל מידי ספיקא לא נפיק והלכך אם נמלא' פגימה קטנה מכדי שגירת צפורן אע"פ שאוגרת ואוגרת חוט השערה ה"ל ס"ס ולקולא (ולפמש"ל בש' הרשב"א וכ"מ בש"ך דאפילו גם א"י אם נגע במפרקת ה"ל ספק נבילה דשמא נגע במפרקת יש להקל נמי בכה"ג בפגימה קטנה מחגירת צפורן אם א"י שמא נגע במפרקת ואף להאומרים דכל היכא דאתחזק איסורא לא אמרי' ס"ס לקולא כדלקמן סי' ק"י ובהמה בחייה בחזקת איסור עומדת מ"מ הכא איכא נמי חזקה אחרת כנגדה דהעמד סכין על חזקתו כמש"ל בש' הרשב"א

קונטרס אחרון

(ג) ומחלוקת תלויה בהא דאמר רב חסדא פגימת סכין כפגימת המזבח וכמה כדי שתחגור בה הצפורן והשמיט הרי"ף מימרא זו בהלכותיו ופי' הרשב"א משום דס"ל דאין הלכה כר"ח משום דלכל הני דבדקי לה בשיניא ומיא ובריש ליסניה ובחוט השערה כדלעיל כולהו ל"ל דר"ח דאי אית להו אמאי בדקי לה הכין דהא אפי' אי בדקי לה הכין אי לא מגרה בה צפורן כשירה אלא ס"ל דפגימת סכין בכל שהו ומיהו כ"ש ל"ד דהא אוגרת קרי לה בגמרא אוגרת כשמה שאוגרת חוט דבר ואפילו חוט השערה אבל אינה אוגרת חוט דבר היינו דומה לסאסאה (פירוש כאשר השבולת דלקמן ס"ו) עכ"ל הרשב"א בת"ה וס"ל להרשב"א כדפרש"י דשתחגור בה צפורן היינו שהצפורן נאספת לתוך הפגימה והיינו אוגרת מלשון אגרה בקליר מאכלה והיינו נמי תחגור הצפורן מלשון מגורה שהפגימה הנקראת אוגרת יש לה ב' עוקצין וכשהצפורן נאספת לתוך העוקצין העוקצין אוגרין אותה כמגורה והפגימה הנקראת מסוכסכת דלקמן ס"ד שאין לה אלא עוקץ א' עוקץ זה מעכב את הצפורן ומעמידה מפני שסוגר מרוח א' כמגורה ואינה מניחה לילך להלאה כדפרש"י בבכורות ד' ל"ו אבל פגימה שאין בה כחגירת צפורן אינה מעכבת ומעמדת את הצפורן רק שהצפורן מרגשת בה בעברה עליה והרא"ה חולק על הרשב"א ופי' דמשתחגור הוא מל' ויחגרו ממסגרותם וכל פגימה שהצפורן מרגשת בה בעברה עליה היינו שהצפורן חוגרת בה ואפי' אינה אוגרת חוט דבר ודמיא לסאסאה ודאי הצפורן מרגשת בה ואעפ"כ כשירה שזה אינה מגוף הסכין ואינה פגומה כלל אלא כשמחדדים את הסכין עולה בסודה כמין חוט א' ואותו החוט מסכסך בבשר האדם ודמיא לסאסאה דשבולתא ופעמים מתלק מן הסכין ובמ"ה הש"ב עליו שאם כל פגימה שמרגשת בצפורן פוסל גם זו שבחוט זה תפסול אלא אינה פוסלת עד שתהא אוגרת חוט דבר והא דבמערבא בדקי לה במשחא לא שתהא פגימה כל דהוא הנראית לשמש פוסלת אלא שאם היתה נראית שם היו בודקים אותו לאחר מכאן אם תחגור חוט דבר ואפי' חוס"ם וכן היו פוסלין אפי' לאחר השמיט' עכ"ל ולדידן דלא בדקינן בשמשא אלא אבשרא ואטופרא כדר"פ כתב הפר"ח והת"ש דהיינו משום דאטופרא נמי מרגישים אפי' פגימה כל דהו ולא כחגירת צפורן דווקא וכמ"ש הרא"ה והרשב"א נמי מודה ליה בהא אלא דס"ל להרשב"א דיש הפרש בהרגשת הצפורן בין הרגשת פגימה כ"ש שהיא אוגרת חוס"ם ובין הרגשת הסאסאה שאינה אוגרת כלום אע"פ שמרגישה בצפורן ומי שאינו יכול להבחין הפרש זה בצפרנו ידקוק אם מרגיש כלום בצפרנו ואינו יודע אם היא פגימה אוגרת כ"ש או דמיא לסאסאה דהיינו שאם אינה מעכבת ומעמדת

את

את הטעה אע"פ שהטעה מקבלת ומתבטת גם כל שאינם מעכבתה ומעמידתם
לא מיקרי תורגת דהא דמיא לתחלתה נמי שאינה מתבטת גם כלקמן כי'
(ועטור שם כתב שהלפורן מקבלך גם ובכתוך הוא לגון לגוג וקפילם כדפירש
בכם"ב דסמ) ולפ"ד הפר"ח והת"ם שהלפורן מרגישים פגימה תורגת כ"ש ותעפ"י
שלריכו לבדוק ותטופלת ולא סגי בטופלת לחוד וסיימו שפי' בדיעבד ולא לכתחלה
בלבד כמבואר בש"ס ס"ל לא מלינו ידינו ורגלינו היכא שלכלין בידלת בזמניהו שאין
הטופתים נודקים בבדלת שפני שאין מרגישים כלי"ם בבדלת ואין מוחלין פגימה
לעולם ונחמת שהוא דומק גדול לומר לפי דעת הרמב"ם דים שהרם בין הרגשת
הלפורן בין פגימה שהיא תורגת הוא הטעה (ובין הרגשת שתחלתה) אף על פי
שבשתיהן אין הלפורן תורגת אלא הרגשה בעלמא דה"ל להרמב"ם לפרש ולא לסתום
כל כך, ושפר"ח והת"ם לא דקדקו בתש"ת דשם משמע בהדיא דסת לחמר רב שפת
לריכה בדיקה בבדלת ותטופלת מייבי הכל בפגיכה ולא בהרגשה בעלמא בין בבדלת
בין בטופלת ומ"ל להרמב"ם דפגיכת בדלת היא בפגימה כ"ם דכל שהיא תורגת הוא
דבר גם שהבר נמבר הם אבל לא הלפורן ומזה הוכיח שם הרמב"ם דלא קי"ל כר"ת
לחמר שיעור הפגימה כתגיכת לפורן מלהליכו נמי בדיקה בבדלת דמ"ל הוא
נמבר בפגימה כ"ם דכל שהיא תורגת הוא דבר אבל שהיא תורגת כלום אין הבר
נמבר הם אלא שמרגיש הם הרגשה בעלמא ולאו כלום הוא להת שתחלתה נמי בבר
שלבצע מרגיש הם והת להליכתו נמי לטופלת והיא ג"כ פגיכה ולא הרגשה בעלמא
דלאו כלום היא שיינו משום הקנה דלא פני ליה בבדיקת בדלת אלא שהוא קשה
ומש"ה בשיון בדיקת טופלת והלכך תע"ם שהיא בתגיכת לפורן ושיעור הפגימה בכל
הוא מ"מ בקנה שהוא קשה לא ליכשת לן בפגימה שאין הלפורן תורגת הם שהני
גם הקנה לא יתגור הם ולא יקרע הם שאין הסיתן נקרע אלא בהוא נמבר בפגימה
דמש"ה שיעור הפגימה הוא כדי שתתגור שום דבר (ולפ"ז בעוף שם שפת הקנה
לבדו בשיון שיהיה לו אלא בגע בוהט על שכשתא הקנה ושפ"ב נמלאת פגימה כ"ם
בשכיון יש לסקל בשאינה כדי תגיכת לפורן שהוא שיעור פגימה בקנה) ולפי ששיעור
הפגימה בקנה הוא גדול משל ושל מש"ה לא הני ליה לוטש בבדיקת הקנה להייבו
לטופלת שהיא תגיכת לפורן אבל בשאינו מרגיש כלום בלפורן אפי' הרגשה בעלמא
לית בדיקת בשרא מעכבת בדיעבד אלא לכתחלה אלא לסקל בבדיקות ולטרוחי ומקשות
מכמיס אבל בדיעבד אין לחוש כלל שמכיון שאלא הרגיש בלפורן אפי' הרגשה בעלמא
גדולי אף אם היה בודק בבשרא לא היה מרגיש כלום ולפחות עכ"פ לא הי נחגר
שבשר הלפורן מרגשת אפי' למ"ד לכתחלה כמ"ש הרמב"ם והרמב"ן נמי מודה
לו בפא כמבואר בש"ס ושתא אפי' למ"ד לכתחלה אינה אלא לשיון שיתמידים אלא לחוש בדמיון
לכתחלה כלקמן ס"ו בסג"ה ול"ל הכסין מלקה לגמרי שאין הלפורן מרגיש בם כלום

אפי' הרגשה בעלמא הילכך אין בדיקת בשרא מעכבת:

אבל הרמב"ם כתב אפא להשמיט הרי"ף מיומא דר"מ יש מפרשים דעתו משום
דסבר בדבקי בשרא ושמיט פליגי אדר"מ ול"ג הכסין מלקה לגמרי שאין הלפורן מרגיש בם כלום
ולפי שהרגשה בעלמא הילכך אין בדיקת בשרא מעכבת:

שהרמב"ם ודמי לנמל קבלב דלעיל קי' ס') אבל אם נודע שאין בשרא מעכבת אין לסקל
משום שיש עור קשה שאין בשיונים כנגד הפגימה כגון שהפגימה בגון שהכסין שהוכה
כמלא ב' שיפורי ריותר דיי"ל שאין פגעה פגימתה בשיונים כלל דבלר שהדוקה בשאר
(ע' רמב"ם) דאפ לא הוי בפיקה מעליא דמתחת הולין הכסין ע"פ כולה כמו שהוא
רגיל לעשות (נה"כ קי' ס') וגדולי פגעה הפגימה בשיונים ונקרעו ונעשי כגילה
ודלית להאומרי שהעור הפגימה בכ"ם ושיינו בשאר שהבשר בב' בשיונים אבל עוף
שהבשר בקי' ס' אם תפס הקנה לבדו בידו בשעת שחיטה בעין שיזוע לו שאחת
כוזו עכ"פ קודם שנגע בוהט אין הפגימה אפי' גדולה פוסלת לו אלא משום שפק

שחט

קונטרס אחרון

כמ"ש הרמ"ה אלא ודאי שזו היא כוונת הרמ"ם בע"ב לכל פגימה שהוא מרגיש כי
פי' לכל שהוא מרגיש הפגימה שנפגם ונחסר מהבשר נלפורן שיודעת לתוך הפגם
ומחגרת בתוכה שיינו כדי שתחגור בה הלפורן שאם לאו הרגישה בגדולה כל כך כדי לחגור
ולאחוק הלפורן בתוכה אלא הלפורן עוברת עליה ולאחעלה לאו מרגיש הפגם
והבשרון נלפורן הע"פ שהלפורן מרגשת בעברה עליה דהא דשיש לבשרא נמי
נלפורן מרגשת בה בשתחבשרת בה אלא שאינה מרגשת פגם ושבשרון אלא נחסר
מהבשר כלום ולכך כל פגימ' שאין הלפורן נחגרת ויודעת לתוכה אלא שעוברת
עליה ולאחעלה אינה מרגשת בפגם ושבשרון דשמא אין שם פגם ושבשרון כלל אלא
דשמיש לבשרא שהלפורן מבשרת בה אבל בשהלפורן יודעת לתוכה אפילו אחסרו
מהלפורן שיורד לתוכה סבי זה שהחסרו נחגר ושתעבד ונחגר בעוקר של הפגימה
שאינו מניחו לילך להלאה ובזה מרגיש שיש שם פגם ועוקר שיש שאין כן בשאין
הלפורן יודעת אפי' שהחסרו שהוא שהוא תוך הפגימה שפני הפגימה שעוקרי הפגימה שתוכי' ותבוטים
זה לזה ביותר על שאין תוך הלפורן יכול ליכנס בתוכו כלל אפי' שהחסרו שהוא
שהוא בב קלת שם"ם שהבשר שהוא דק שמוד הלפורן כגון שוא הקנה יכול ליכנס
בתוכו וליכל שבשר לפי שהפגימה עשוקה הבשר שם"ם שאין הלפורן מרגשת כלל
בפגימה זו ושוחק זה אפי' כל שהוא אינה מרגשת כלל שהעוחק כיון שאפילו שהחסרו
שהוא אינה יוכל לתוך העוחק אלא עוברת כולה שלאחעלה ואינה מרגשת רק שהוא
שהבשרת וקופלת על הפגימה וזו היא הרגשת שבשרת שבשר וקבילם
שלאחעלה ולא הרגשת פגימה שהיא הרגשת יתירה לעוחק הפגימה אפי' כל שהוא זו
היא כוונת הרמ"ם לפי דברי הטור והשלחן שהם לפ"ד הרמ"ם והפרישה והב"ח
וכן משמע בהדיא מלשון הרמ"ם שלכתן שהוא ד' (וכן דעת הרמב"ן וכן דעת הת"ה
שהם הבחב בם"ג עיי' שם) והבך דבדקו בשיטת אפי' דעת הרמ"ם ושייעתר
לא פליגי אדר"ם דלעיל שיעור פגימה בתגיכת לפורן בתוחק שלשון הרמ"ם לעיל
שהבחב יש שהרמב"ם דעתו משום דהבך כר' שבשר לא בדיקת שהיא בדיקה
כמו שהבחב הר"ן לשיטת זו שכל שאר היא נהוג לפי מה שיש בשוק בדיקת שהיא בדיקה
יותר יפה לרגשים הפגימה ולעולם שיעור הפגימה בתגיכת לפורן וכן הב שפת לחמר
בדיקה בדיקה בשבשת ותטופלת לילי ולילי אר שיעורת הוא ושיא בתגיכת לפורן
אלא שלבך ב' הבדיקות בשאר שוגים משום קנה ומשום ושם כתו שבך לבדקי בשתחבשת
ושמיש הת"ם לשעולם שיעור הפגימה בתגיכת לפורן כל אר שבור לבבי מיבדק שפי
שבי נמי לחמר הב שפת בדיקה ותטופלת לבבי מיבדק שפי ותבוטים התגיכה ניבבת
יותר וזה שהבחב הרמ"ם דבפגימה שהרגשת בלפורן הייבו תגיכת לפורן בניחר לילי
הרגשה בל דהו וביון שבך בדיקה לבדיקה לחמר הב שפת נמי לאו הרגשה בל דהו
אלא תכוונייהו תגיכת לפורן הן הילכך לא הולכך הרי"ף להזכיר שהיא דר"ם משום

דבשטעם

שמא קבעה מעכי המעלים לרובו כלעיל
מ"ב בפגימה קטנה כ"ל ס"ם מכל מס לא
תפח הקנה לבדו ניכר לין לקבל מטוס
שמא בשחט רובו של קנה קודם שפגעה
הפגימה נוסף זה לינו ס' מקול מטוס
לחיכה הכא ס"ם לשחוט שיח פגעה
פגימה נוסף קודם שנשחט רובו של קנה
ומח"ל שמא בשחט רובו של קנה מקודם
שמא קבעה המעלה המעלים לרובו לח"ל מזהו מעני לח"כ כשתפח הקנה
לבדו ניכר בעוף לא יפחילהו פגימת הסכין מח"כ רובו פגום דפקיעת הגרגרת בדובא
ומף בדובא פגום מס המעלה המעלים לרוב נחתך הלא בשעה שפגימות בשר כלקמן
בס"י כ"ל: [ד] לא יסמוך. פירו' לפילו על שחך שיבדקנו מח"כ לסור לשמא יבשה
לבדוק לחר שחיטה ואפי הוא כחוכל בגילה דשחט בכיניס לינן בדוקין בשחיטה
עכ"ל הרשב"ם ועמ"ש בס"ח לל"ל הרמב"ם היא קרובה לפ' בגילה ולפ"ל
הרשב"ם קרובה לורלי ופיינו בשחט בכיניס דעלמא אבל בכין מיוחד לשחיטה
יחבאר בס"ל: [ה] בחולבה. פירוש בחולבת הסכין על הלובש בשיפלה שבך היו נוטגים
לבדוק בשיחתו בכיניס דעלמא ולטוסרא ולא קשחר בשיפלה ובטוסרא ובטופלה

ונמשך

קונטרס אחרון

דשחיטה ליה לבדיקת טוסרא שיינו פגימה לפוכן וכיון שכן לף בדיק' בישראל נמי
מדקאמי' בישראל ולטוסרא עכ"ל הפרי"ט פי' ר' ולפי זה אשכר דבני בבדיקת טוסרא
לסור בדיעבד כיון דשיעורא הוא כפגימה לפוכן אבל הכא מסוס בדיקה יפה יותר כמו
שכך דבדקו בשיחתו ומ"ו וכמה שכתב הכא בני לחכן שכ"ם היא ממזר אחר בדיקה
יפה יותר לכתחלה ולא לעכב ובפרט בשחיטו מרגיש בפוכן כלום אפי' הרגשה כל
דהו אין לסום כלל שמא יבעי בשכר פגימה גדולה בפגימה לפוכן אבל אם מרגיש
כל דהו בפוכן דקיקין בדקיקן לחיישיכא שמא הסיה ניכרת יותר (כמבואר מלי הפרי"ט)
(ד) בהובאה. נשבק מ' דמולין חנן בכל שוחטין מון ממגל קנ"ל (שקולין בה
שחיטות פגימותיה טוסרא כולן לכל מ' בשיפורן) והמגידה והפרישים
(שחשובים בלחי של בהמה) מפני שהם מוקפים (שאין שוחטין אלא קושרין שמא
בפגימה) הטוסרא נמגל קנ"ל דרך הליכתה ב"ם שולטין ב"ם מכחיכין (דרך הליכתה
לינה קושרת ב"ש מפני שהחיים כשופים מחוץ) ובגמרא אכ"י שם כשהכחיכו ב"ה
לח הכחיכו אלא לעשות מילי בעלמא אבל בחולה אסור (בזיכה שולבה אחו שובחה)
ס"ב בכין שיש בה בגימות הרבה חזון כמגידה (ושעשה כלקמן) ואפי בה אלא
בגימה מ' לוגרת בשולה מטוסרא כמ"ש ס"ל לוגרת ס"ל מטוסרא אפי'
לוגרת מב' רוחות מטוסרא אחות אחת ואפי"ו מב' רוחות שיש ב' עוקין לפגם מ'
לחחא ומ' לטופו לוגרת מ' אפי לפגים בקנ"ל מחיים אלא עוקץ מ' ואפי הוחפת הפוכן
לחוכה בין ב' עוקין ומכוח מ' אפי לפגימה אלא עוקץ מ' ואפי הוחפת הפוכן
ולימה לוגר' אלא מטוסרא בכין בשכר (אל הפיינים) כמו ובכתבי מגלים
מלניים עכ"ל ופריך מ"ט לוגרת דמוקמת קמא מחלים (עוד ובשכר לפני הב') ומוקמת
בחלת בזב (פוגע בפי' וקוברו) מטוסרא נמי פוקמת לבכיכה (קולם מיניה
לפגם) מחלים ומוקמת בזב (לכל עוקני הפגם קורעין הן בשכר בין בפגעו בו בין
בידיהו ממנה ולבכך אפילו הולך ולא הגיע אלא פגע הפי' בעוקץ כגון בפוטרא
הוא לגד לפם הפכין ועוקץ הפ' אלא הקחת הוחלק הוחלק במשמח וכן אם הגיע ולא
מיניה ושמיטץ הפ' הבשאר אלא הוחלק הוא לגד הקחת אחין הפ' פוגע בעוקץ

אלא

קונטרס אחרון כב

דשחיטה ליה לבדיקת טוסרא שיינו פגימה לפוכן וכיון שכן לף בדיק' בישראל נמי
מדקאמי' בישראל ולטוסרא עכ"ל הפרי"ט פי' ר' ולפי זה אשכר דבני בבדיקת טוסרא
לסור בדיעבד כיון דשיעורא הוא כפגימה לפוכן אבל הכא מסוס בדיקה יפה יותר כמו
שכך דבדקו בשיחתו ומ"ו וכמה שכתב הכא בני לחכן שכ"ם היא ממזר אחר בדיקה
יפה יותר לכתחלה ולא לעכב ובפרט בשחיטו מרגיש בפוכן כלום אפי' הרגשה כל
דהו אין לסום כלל שמא יבעי בשכר פגימה גדולה בפגימה לפוכן אבל אם מרגיש
כל דהו בפוכן דקיקין בדקיקן לחיישיכא שמא הסיה ניכרת יותר (כמבואר מלי הפרי"ט)
(ד) בהובאה. נשבק מ' דמולין חנן בכל שוחטין מון ממגל קנ"ל (שקולין בה
שחיטות פגימותיה טוסרא כולן לכל מ' בשיפורן) והמגידה והפרישים
(שחשובים בלחי של בהמה) מפני שהם מוקפים (שאין שוחטין אלא קושרין שמא
בפגימה) הטוסרא נמגל קנ"ל דרך הליכתה ב"ם שולטין ב"ם מכחיכין (דרך הליכתה
לינה קושרת ב"ש מפני שהחיים כשופים מחוץ) ובגמרא אכ"י שם כשהכחיכו ב"ה
לח הכחיכו אלא לעשות מילי בעלמא אבל בחולה אסור (בזיכה שולבה אחו שובחה)
ס"ב בכין שיש בה בגימות הרבה חזון כמגידה (ושעשה כלקמן) ואפי בה אלא
בגימה מ' לוגרת בשולה מטוסרא כמ"ש ס"ל לוגרת ס"ל מטוסרא אפי'
לוגרת מב' רוחות מטוסרא אחות אחת ואפי"ו מב' רוחות שיש ב' עוקין לפגם מ'
לחחא ומ' לטופו לוגרת מ' אפי לפגים בקנ"ל מחיים אלא עוקץ מ' ואפי הוחפת הפוכן
לחוכה בין ב' עוקין ומכוח מ' אפי לפגימה אלא עוקץ מ' ואפי הוחפת הפוכן
ולימה לוגר' אלא מטוסרא בכין בשכר (אל הפיינים) כמו ובכתבי מגלים
מלניים עכ"ל ופריך מ"ט לוגרת דמוקמת קמא מחלים (עוד ובשכר לפני הב') ומוקמת
בחלת בזב (פוגע בפי' וקוברו) מטוסרא נמי פוקמת לבכיכה (קולם מיניה
לפגם) מחלים ומוקמת בזב (לכל עוקני הפגם קורעין הן בשכר בין בפגעו בו בין
בידיהו ממנה ולבכך אפילו הולך ולא הגיע אלא פגע הפי' בעוקץ כגון בפוטרא
הוא לגד לפם הפכין ועוקץ הפ' אלא הקחת הוחלק הוחלק במשמח וכן אם הגיע ולא
מיניה ושמיטץ הפ' הבשאר אלא הוחלק הוא לגד הקחת אחין הפ' פוגע בעוקץ
אלא יוכל ממנו בידיהו נמי קובע) ומפני דקיימא לבידיה (שבפגיעה
בעוקץ עדיין לא נחתכו העור והבשר שיקבע העוקץ לא הפיינן בידיהו) וכ"ש
פוף פוף כי לולא מחלה אחת יותר בזב ומפני כגון שכיליך ולא הגיע ופרש"י
ר"ח לא מפלינן בניהו בפכין שיש בה פגימות שכשה בין לחכוכבת
שאפילו כולן מכוכבות פפולה מפוס אלא מכבריין מכוכבת אלא בחלת פגימה
דקיימא לבידיה דקניעא אבל כשיש פגימות שכשה מכוכבות עוקץ של פגם
שלאחון לבידיה דקניעא מחלים העור והבשר ושל פגם הב' קובע הפי' בידיהו
ממנו לעי"ם שהולך ולא הגיע ושל לחתן הפוסף בחגל קנ"ל ב"ה מכפיין
(לעשרה מידי בגילה עכ"ם ושל חניח חדון כמגידה) ומפי שחגל קנ"ל עוקני
הפגימות כפופים אלא אחד ואין קופעין לך הליכתם כלל אבל עוקץ שאינו
כפוף קובע לף בידיהו שפפי' יוכל ממנו ונכנס לחוך הפגם הב' קובע הפי' בחגל ב'
חדות בשכיין לובעה לף יפחוט ואם שחט שחיטתו פפולה מכוכבת לף יפחוט
ואם שחט שחיטתו כשיבה (ובכלוקימנא בידיעה לבדיקה ושולך ולא הגיע ואפי"ו
לף יפחוט לכחחלה שחא יולך ויביא) עולה ויוכל בשכין (כגון שהפגימה הגם
גדול ושופלקו העוקצים בחפחזת ושוי שכין חוך הם) שוחט הם לכחחלה עכ"ל
הגחלא ואפי"ו אבל הרמב"ם שהעתיק לשון הגחלא לף ס"ל כאפי"ו דחכוכבת
היים לא ב' עוקצים ושופלק מ' בחפחזת ושב' קובע הפי' בין בפגעו בו בין
בידיהו ממנו ומ"ה לף שיין לא בדיקה אלא בדיקה לבדיקה כשולך ולא הגיע
וס"ה בשיפה לבדיקה בשהגיע ולא הולך כמ"ש הרמ"ך אלא ס"ל להרמב"ם לפ"ז
הכ"ן וכב"י הגם"ע בחכוכבת הוא בעין מגל קנ"ל לפפי"ו שיינו שהעוקץ כפוף
הכבה ואינו בלגם בשולה אלא בשוחט הם הוא עומד לגד אלא ס"ל להם הכשין וכפיפתו
כלפי הקחת ושיינו לחעני' בגחלא כגון דקיימא לבידיה לבדיקה כלומר לגד הרואה
ולא הגיע ממנו בפרש"י וס"ה הם עומד לגד הקחת וכפיפתו כלפי הרואה ושניה
ולא הולך ומ"ה לא הגיעו הרמב"ם ושב"י הם"ע חוקימתא זו כגון דקיימא לבידיה
לבדיקה מפני שזהו מ"ם הכין שחבדק בשולה ולא חרגים שים בה פגם כי לפיינו
שהעוקץ הוא לגד הרואה וכפוף כלפי הקחת כמגל קנ"ל אלא מחוך שהפגימות שים בה
מכוכבין מכוכבת אלא אלא ולא פגימות הרבה מכוכבות כלקמן ס"ם ושיינו
בידיה לבדיקתא דקחני הכין שים בה פגימות הרבה חזון כמגידה ומגיעה ל"ל
למגיד' שאפילו אלא מלחוריית' ומחמחא עשוה בגילה אלא שאפילו בשולה מדבקן
כמגיד' שאפילו מלחוריית' ושב"ם אפי שהכיים לפרש"י שהעוקץ אלא הולך
קובע נמי בידיהו הגיע לשון הרמב"ם שהעתיק הם"ע וכתב עליו ודבריו נכונים
שאם עוקץ הפגימה היא לגד הרואה וכשהוליכה על אלצעו לא הרגיש בפגימה
כלל דבר ידוע הוא כמו אלא הרגיש בה בשלצעו כך לא תקבע בפי' אבל דעת
המוקף היא כיון שזקופה הוא מיד שאפי שהיך לא ירגיש בה בשלצעו כשהוא
יורד לשוכה עכ"ל: ובוודאי הרש"ם לפ"ל הטור ורמ"א ושאר אחרונים היא לאלוק
על הרמב"ם להש"ם ס"ל דשכין שפגימה דבשר הפוגמה ושוברה ש"ל שיהיה
עוקץ הפגימה כפוף כמגל קנ"ל שפגימותיה עמוריות כך בחלתה הכא ושוחט
זש"כ ע"כ נ"ל דמ"ם הרמב"ם שכין שחבדק בשולה ולא חרגים שים בה פגם
כו' בסיה מכוכבת שפגמה אין כוונתו אלא מרגיש בו בשולה ס"ב אף בשולה מרגיש עכ"ל
כשיוכל ממנו לחוך הפגם והעוקץ שאלצו אינו בפוף על הפגם והעוקץ
בחלצו אלא זקוף מאחר אלא נעשה בחלתה הכא ושוחט אלא כוונתו שאין
ש"ם בפגם כלומר שאינו מרגיש הפגם העומק בשלצעו היוכלת לחוך הפגם

שעומק

ומגעל שהולכת הסכין על הקנה מקצתם כלפי ימין היא כדרך הולכה וקצתם על שמאל הבא ומקצתם קצתם שחט בה דרך הולכה ולא הביא סובלת שהעור שבשתי הצדדים מקיף הסכין ומכסה אותה ואינה נראית אלא כשחיטה אבל אם הביא שחיטתו כשרה[ו] ואם הביא שחיטתו פסולה [ו] והיא כשהרגיש בה קודם שחיטה אבל אם מצא שכינו יפה קודם שחיטה ואחר שחיטה מצא בה פגימה מסוכסכת ואמר ברי לי שלא עשיתי אלא הולכה לבד שחיטתו [ז] פסולה (סמ"ק) וי"מ שמיקיים לכל מסוכסכת לפחות עד שיעמוד על הקנה שהרי מקיפה לסכין ממש אם שחט בהולכה (הלכות שחיטה ימיקום) יפה (ח) ומשום הכי שחיטתו כשירה (ס"ח) ולפי שיש שמקילין בזה מיקרי ריפה לסכין יפה להסכין הכל כשירה

(ל"ג גם הגי"ה בשחיטה מכשיר וכ"מ בשלכי) ובכי נהוג:

ה [ח] סכין שיש בה פגימות הרבה אפילו כולן מסוכסכות אפי' שחט בה בדיעבד פסול' דמתוך שפגימותיה מרובות היישנין שמא השיב ידו מעט ולא הרגיש:

ו סכין חדה שהושחזה והרי אינה חלקה אלא מגעתה כמו מגע ראש השבולת שהוא מסתבך באצבע הואיל ואין בה פגם שוחטין בה: (סמג) ואין לחוש שמא [ה] נשתמט יד לפני שחיט ונקיטין לחוש בקיאין בדבר (מגור) שכין

קונטרס אחרון

שעומק ונמצאת שם שחין העוקר מניחה ליתך הלחם כשמוליך עליה הסכין כרגיל א לית מרגיש בהולכה הלא בהוצאה אבל מ"מ מרגיש הוא כשהלכו יוכלת מהעוקר לתוך הפגם והעומק שהלכו כיון שהוא זקוף ופ"ח שחיטתו כשירה משום דס"ל לכתחי"ס דהעוקר לית קובע בירידתו לף ע"פ שמרגיש בירידת הלכתו ממנו לתוך הפגם והעומק שהלכו מאחר שאין הלכתו נאחזת בו שאין העוקר קובע הלא כשהלכתו נאחזת בו בפגעו בם שכך נאחזת בו ג"כ הסימנים בפגעו בהם וזקפיים ואח"כ לתוקינהו דקיימת לרש"י דעוקר לית ליה לף הלחם כלפי הקנה כלפיל הלא כפרש"י. ולכתי"ס הסכיים לפרש"י הלא כהכתי"ס וזו היא כוונת רש"י בחי"ם וית מתניתין כו' (מע"ת ת"ם) ושכח מכ"ז מצוחר דגם הרשל"ם ס"ל דהרגשת הפגימה היא בירידת הלחלא לתוכה ולא כמ"ם הפרי"ם דהרשל"ם ס"ל כדעת הרשל"ם (וגם שהוא מעיר ע"ז דהרגשה שמרגיש בהלחא כשעוברת עכ פגימה מלמעלה מרגיש גם במגל קליר מאחר שיש היום משהו בין שיניה שהחזוחא נאחזת בהן ונקלטת ולף ע"פ שהן כפופות מאד ל"פ הלא יכנים כלל בהסלסרון מדלגת עליה ומהן לתן הלא אזו היתה הרגשת פגימה על הירידת בהלחא לתוכה דווקא) ולפ"ד הרשל"ם שם דכל שכין לריכה בדיקה בהולכה ובשוחט כהלכתן לף שהיו מרגיש כלום בהולכה וי"ח מירגיש בשוחט מ"ח שכי שהיה טפי שהכוונה מועלת יותר בעוקר בפגעו בו דרך עליה ממש אירגיש בו דרך ירידה ממנו ולהרגשה זו שירגיש בירידתו ממנה לריך כוונה יתירה שלהרגיש בפגעו שם (ת"ם) (ולפ"ז לית בדיקות הולכה והוצאה מועכבת בדיעבד להרשל"ם הלא לכתחלה משום בדיקה יפה יותר שם נתקל בסלע שהיה בהולכה שהיה בהוצאה) ומ"מ יש להחמיר אפילו בדיעבד בשאין בהולכה ובהוצאה שום פגימה כלפי בדיקתה ולפני שהחיטה לא נדק הלא בהולכה או בהוצאה):

מרדכי בפ"ק בכ"מ פ"ק ובפ"ב לחיפה

ז סכין שפיה חלק ואינה חדה הואיל ואין בה פגם שוחטין בה ואף על פי שהוליך והביא בה כל היום עד ששחטו שחיטתו [ט] כשרה: (הגה) וע"ל סימן כ"ג דבהמה כה"ג נפצעים מריפה: ח סכין שהיא עול' ויורד'[י] כנחש ואין בה פגם שוחטין בה [יא] לכתחלה:

ט מבדיקת הסכין צריכ' *אבישרא ואטופרא ואג' רוחתא דהיינו שמוליכה ומביאה על בשר אצבעו ואח"כ מוליכה ומביאה על צפרנו מג' רוחותיה שהם פיה וב' צדדיה כדי שלא יהיה בה פגם [יב] כלל: י ויבדוק לאט בכוונ' הלב שלא יפג' לבו לדבר אחר ס וצריך לשנות הצפורן אחר קצת בדיקתה שמא נפגם הצפורן בהודו של סכין ואולי יש פגימה [יג] בצדדין שלא ירגיש בה לפי שעוברת בתוך פגימת [יד] הצפורן: (סמג) ולף יבדוק שני לדדי הסכין ביחד לף על פחד שפני עלמו (מהרי"ן):

יעסכין שיש לה פגים' אפי' לשחוט בה אפילו אם מכוין לשחוט שלא [טו] כנגד הפגימה פ ובי"ט נוהגין היתי לכריך מטלית על הפגים' כיון שאינו יכול להשהיזה ? ואם הוא שעת הדחק שאין לו הכנ' להשהיז' אפי' בחול מותר לשחוט ע"י כריכת מטלית על הפגימה: (הגה) וע"ל סי' ו' סכין שיש לה ג' פיות לריך לבדוק ג' [טז] בלדין (מור):

יאקה שוחט בהמות רבו' או עופות הרבה צריך לבדוק בין כל אחת ואחת שאם לא עשה כן ובא באחרונ' ונמצאת סכין פגום' הרי הכל ספ' נבילות ואפילו[יז] הראשונה

סמגיפה

קונטרס אחרון

(ה) אבל שהחזוחא לסוכה ולף מלוי שמפגימה הסכין במפרקתה ואפי' במפרקת כמבואר מלשון הגהות רמ"ף פ"ק משום דכיון דהולכת והוצאת הסכין על שהר בהמה זו היתה בה פגימה כודאי אף ע"ג דלף ידעי' שם בתחילה דהיתה בעור שם נסופה להיות במפרקת נפגמה מ"מ כיון לריכה למיחלי שם שהיתה מבתחילה משום שחין נגיעה במפרקת עשויה לפגום יותר מעור כדלעיל מ"ש

[ט] כסירס. עסי' כ"ג ס"ג וד' כל פרטי דין זה: [י] כשחט. דשדרתו עקומה כשמגיעים רפסו וזקנו וכיוצא כמו גומא: [יא] לכתחלה. ואפי' ב' וג' עולה ויורד בסכין שומעין לה לכתחלה"(ס"ז ס"ק): [יב] כלל. וכן כיון ס"ב בדיקות ואסמכתא ומתחתא כזה (רש"ם. לשון עס"י ז': [יג] בלדדין. סוף ל"ד (ה"ם): [יד] שלפונן. וכתב בש"ם בשם שרשב"ד דים לרחון שסכין קודם בדיקה שלאחר שחיט' שהד' שעמי' שוקרם בתוך שפגימה ושעיד שרשב"ד שכן מילא לו שבדק לאחר שחיטה ולף מלא פגימה ולח"כ כשמכנך בשיט מלא פגימה (עי' בש"ם דלף כה"ם): [טו] כנגד שפגימה. עס"י ו' ס"ם בהג"ה ובמם"ם: [טז] בלדדין. גזירה שמא ישחוט בלד שכ' כדלעיל סי' ו': [יז] שרשמונה. דחייסינן שמא בעור שרשמונה שפגימה וכשבדק בגחי' בדיקה זו מכשרת כל תוכן שבשחטו לפניה הילך בעין בדיקה כהלכתה שבישרא ואטופרא וגג' רוחתא ואין לחוש לספסק בין ברכה לשחיטה שניה דאי' כחי' שחיט' לף הוי ספסק כדלקמן סי' י"ט (ס"ך) ומשב שעולה שלא לבדוק לג' רוחתא בין שחיטה לשחיטה ולף לאחר שחיטה ואפי' שלאחר פגום' לאחר שחיטה שהחזוחא אין לוסרין שלף שהחזוחא שע"ג שלף בדק בשחיט שלאחר רוחתא שלף על החור בלבד משום דבבדיקה שלאחר שחיטה כיון דאיכא למימר שעמד שבין על חזקתה שהכיון שלוסקיס כרב יימר דלעיל שלף ש"ך ידע דנעץ בשפרקת דאיכרע שם חזקת הסכין כדלקמן סי' כ"ב (כס"ג) (ה) ? שהחיטה

כ מימרא דרבא שם דף י"ז

ל מימרא דרבא שם דף י"ז

מ מימרא דרב פפא שם ובשם תשובת הגאונים שהובא בהגהות אשרי יוסף ובלישנא בתרא דרב הונא למימרא דרבי יוחנן ורשב"ם ורשב"ג שם ובשם מהר"ם ורשב"ג שם ובשם

* (ובשעה דשחיטה משום דזעזע טוף ך ואטופרא משו' דקשה טוף קשה)

ס כל מי שיש בהמ"ד ע רש"י בחולין ד' ט"ז ורשב"ם שם

פ רשב"ם שם וש"ם

נ כ"י

ק מעובדא דרב יוסף ובלישנא בתרא דרב הונא למימרא דרבי יוחנן ורשב"ם ורשב"ג שם ובשם מהר"ם ורשב"ג שם ובשם

[יח] השחיטה . שכיון שנפסר לבדקו (הגה) ומי שרוצה להכשיר עצמו בשעת
ג' כהגה"מ אלפסי"ג שם אין כומכין על החזקה כדלעיל סי' ג' ג"ס לבדוק שכין בין שחיטה
שכי רמשנת"ם (רשב"ם) (ועמ"ש בשעת (ו) לשחיטה
שכי כהן"ן משום דמיטוט שאין מומחין (ס"ס סי' קפ"ד) :
שכיח וכ"כ ס"ל הכא כמ"ש הרשב"ם דעור **יב** ראף על פי שברק הסכין קודם
שכיח דפניס והרמ"ם שם דס"ל דמיטוט שחיטו צרי' לחזור ולבדוק אחר
שאין מומחין לא שכיח ואפ"ס צריך [יח] השחיטה והני מילי שהסכין
בדיקה לכתחלה להוציא מחזקת איסור לפניני אבל אם נאבדה שחיטתו
דבשמה) שכי נמי שכיחא ליה הכא דלא כשרה הואיל ובדקה קודם שחיטה
שכיח שיפנוס בעור ואפילו הכי צריך בדיקה לכתחלה משום חזקת איסור ואפילו
דבשמה

קונטרס אחרון

לא למריך הכא הכין לאהבי בשמה לא למרבי אלא מיקרי נמי ריעותא בשמה
אפאר שהיתה הסכיי פנומה בודאי בהולכתה והובאתה על נוהגה ואין מקום
לחלוק בשומה יוכר ובהחלטה דכיון דאיכא ריעותא בשמה אפרי' שעמד בשמה
בחזקת איסורא ולא מזלינן בהר חזקת הסכין לקולא דספיקא דאוריית' לחומרא
משמ"כ בשמה אלפי החמרונא ואפי' לא נגע במפרקת אחר שים לחלוק שפנמה
בהיתכא עור החמרונא ולא היתה פנומה כלל בהולכתה והובאתה על נוהגה בשמה
אלפי החמרונא ואע"פ דאם נמצאת פגימה בחודה מיקרי נמי ריעותא בכל הסמנות
אלא בדק אחריהן ומוכרין כולן אחאר שאין מקום לחלוק בזו יותר מבזו מ"מ
לענין פגימה שבללדין דיש פוסקים כרב ייחר יש לסמוך עליהם לקל כרשבנות
יותר מבאחרונה שבהולכה והובאתה הסכין בנוהגים היתה פנומה בודאי ומיקרי
ריעותא אפי מברפשנות שאפשר אלא היתה פגימה כלל בהן ואחריהן הכין
מיקרי בהמה לא מיקרי ומ"ס אין מעמידין אותה בחזקת איסורא אלא
ממריך שבהמה בחזקת היתר שומדת ויש לדמות זה למ"ש בפ"ח סי' הס"ז דלא
מחזקינן ריעותא ממקום למקום אלא במקום פ' מזמן לזמן ומבהמה לבהמה
יש לומר דבמקום למקום דמי לענין פגימה שבללדין הואיל ויש פוסקים כרב
ייחר זה טעם הסמכו בפי מה שהעיד בכה"ג על מדיתו והדמ"ס על
מדיתו ומכל מקום לכתחלה אין לסמוך נגד הס"ך אם לא בשעת הדחק שאין
פנאי לבדוק אחלה רוחות בין כל שחיטה ושחיטה ומשום הכי נהגו עכשיו
לבדוק אחר גמר השחיטה אחלה רוחות אע"פ אלא נהגו כן מקדם הס"ס
הכה"ג והדמ"ס משום לאחר השחיטה יש פנאי ואין אם שעת הדחק לעולם
ומ"מ צריך להזכיר אלף בשעת שהם דחוקים ומחוסים לשחוט שכבר שיבדקו
אלף בין כל שחיטה ושחיטה אלא בשעת הדחק ובכוונה אלא ולא במסירות כלל ושיקר אזו
פגימה בדיקה כלל בשמוליך הצפורן במסירות קצת היא יכולה לדלג על פגימה
דקה משמ"כ בשימים שבאחקים מדוחק הסכין שחיטתה וכשמים לחיטה ושיפה
מללנים עליה מלשעלה כמו הצפורן וצריך להזכיר ע"ז השוחטים בעי"כ
שמכינים שעה להניח הסכרות וממסרים עליהם לשחטן ומתוך כך חיפה יכולים
לבדוק לאחר לאחר והיא מצוה הבאה בעבירה שמורה ר"ל וה' הטוב יכפר בעדם
(כו"פ) :

(ו) לשחיטה: מיהו צריך ליזהר שלא יקחו משהשחיטים לאכול קודם בדיי
הסכין שלאחר שחיטה שאחרוני' אבל ג"ס לבדוק הסכין אין שחטה
שחיטה בשוגג כך מצוה שמא לא יהיו מהירים בכך ויקחו מהם ויאכלו דחוק

ואפילו שחט בו הרבה זה (ז) אחר דכשמש . [יט] אח"כ . לף שם נפגדה
ה ואם נגע בשפרקת של אחת מהן שכין משום דספיקא דאוריית' לחומרא
ו יש להחמיר ולחוש לכל אותן הלכך יש להחמיר בזה כר"ח דס"ל דשעת
שנשחטו [יט] אה"כ : השחיטה מדחיקן ביה לפני' לקולא וא"כ אזלא לה
יג ח שחט בסכין בדוקה ונאבדה חזקת הסכין ואף לדלג קי"ל כר"ח מיהם
קודם שיבדקנה אחר שחיטה מיפס מייפינן להחמיר כר"ח (עיין ר"ן
ואח"כ נמצאת והיא פגום' שחיטתו ורשב"ם) : [כ] מדעתיה . סיימו דוקא
כשרה הואיל ויצא בהיתר וזה שנמצאת פגומה אימר שיבר בה עצמות ולאו [כ] אדעתיה דאוקים
סכין (ח) אחזקתיה :
אם

קונטרס אחרון

בכין למחקתים ולאו לאיסורא קאכלי וכן אין מוסרין אמת יפכח לבדקה אחר
שחיטה כדמייתי' לכאי להצריך בדיקה בתחלת שחיטה כדלעיל ס"ג שכיון שבדקה
בתחלת שחיטה מוקמי' לה בחזקתה ולא חיישינן שמא נגע במפרקת ונפגמה בה
כלאקמן ולכאך קף לם יפכח לבדקה אח"כ לא לכיל לאיסורא (ע' רשב"ם וחס"ך
סי' פ"ד) ומ"מ משום כל השחיטה יש לבדוק בין שחיטה לשחיטה ולא להכניס
עצמו לספק זה (רשב"ם ת"ם) :

(ז) אחר זה . ולא חיישינן שמא נגע במפרקת אחת מהן ונפגמה בה שמא מחוך
שבשחט הרבה נפגמה משום ללא חלין לא בשור ולא במפרקת כל
כמה ללא חזין ריעותא בסכין ואע"ג דבשמה בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך
בשה בשחטה מ"מ כיון שבשחט בסכין בדוקה לא שכיח שיפגם בשור או במפרקת
וה"ל כמיעוט שאין מומחין ללא שכיח ואע"ם לא למריך סמוך מיעוטא לחזקת
איסור דבשמה כדלעיל סי' ג' כ"כ הרמ"ם ולהרשב"ם וכר"י דס"ל דשור שכיח
לפניט ס"ם דבשרה בנאבדה הסכין משום דמוקמינן לה בחזקתה ואע"ג דחיכא
בנגדה חזקת איסור דבשמה לא חיישינן לה שהרי שחוטה לפניך בסכין בדוק
כדיו ולא למריך תוקי חזקה להדי חזקה אלא בדאיכא ריעותא לפניך בשעת
הסכין פנומה אחר שחיטה ולא ידעינן אם בשור נפגמה קודם שחיטה אם אחר
שחיטה במפרקת ללא מוקמי' חזקת איסור דבשמה להדי חזקת הסכין ומלטרפא
אמה ריעותא זו דהרי פנומה לפניך למסוי תרתי לריעותא כמו במקום כדלעיל
סי' ג' אבל בנאבדה הסכין דליכא ריעותא לפניך לא חיישינן לחזקת איסור דבשמה
משום דלמריך הרי שחוטה לפניך כיון דליכא שום ריעותא לפניך כמו במקום
שנמדד שע"ג למדדו ולעיין בו בכל שעת שמוצל בי אלא לבחלה ובדיעבד למריך
הרי אבל לפניך ולא חיישינן לחזקת מומחאו אלא בדאיכא ריעותא לפניך שנמצא
חסר כדלקמן סי' כ"ף :

(ח) **אחזקתי'** . כ"כ הרמ"ם בחשובה וציין שם שעמו משום דשם דקי"ל כרב
שזה אלא שבר הא עלמות דאכולה הומרא יחידא היא להלית
ים דשפי הל"ל דבעלם המפרקת לפנים הילכך היכא דידע בודאי
דלא שבר בא עלמות הלית למומרא לימא בשור לפנים אע"ג דיותר היכא שיפגום
בעלם המפרקת מבשור אבל היכא דנאבד הסכין דמספקא לם שבר בה עלמות
דנהוסף עוד כ"ש אלא למריך לה וכן אם עשה שום מעשים בסכין שרואי
פגום כי מה"ט למריך לה לחומרא יחידא היא לחלוט בשור יותר מבשאר
המפרקת הלכך בקל הלית בד"א בל"ל ולפ"ז הא דקי"ל כר"ח בשחיבר בה עלה

ג כהגה"מ אלפסי"ג שם
ה כהגה"מ שם שים מן הגדולים שהחמירו לאסור
ו הגהות הרשב"ם בשם הרמב"ן

יך חשש לא ברק הסכין ושחט בה כלקמן סט"ז (ס"ך ס"ק כ"ז) :
ונאבד אחר שחיטה שחיטתו [כא] כסרס . ומין מוסכין שמא עם
פסולה בד"א בסת' סכין אבלכטבח עמידתו נפגם' מעלת' כ"כ הרשב"ם והכ"ן
שיש לו סכין מיוחד לשחיט' ומקום מוכן ע"ז והם"ם סכריע ומילק בין זמן
מיוחד שמצניעו שם תמיד בחזקת מועט ערך נ' ימים ליותר מכמן שים לחוש
ברוקה היא ואם שחט בה בלא שמא נפגמה ע"י חלודה : [כב] יפגמה'.
ברין' ונאבד' שחיטתו [כא]בשר' : דמשמ יסמוט בו בלא בדיקה ויסבד
(הגה) ורלוי לכל סנא שיסח לו סכין סכסכין ויסמוך מחזקתו שהוא בדוק כי
מיוחד לשחיטה ומסור לעצמו בה סוס יפכה שנשחטם בו ושמא עשה פגום
דכר ויגיעגה שלא [כב] יפגמנה ום"ס כמה שנשחטם בו ומקור דין זה הוא
לא יסחוט בה לשחלה בלא בדיקה : מהרשב"ם[שנשחלוטין ובסה"ס מסח דשמרי'
מן השוחט בסכין בדוקה ואחר בגמרא הסכנה לריך שיסיס לו ג' סכיניס
השחיטה שבר בה עצמות דרך ס' שנוסחם בה ול' שמחמך בה בשר ול'
שבירה שלא בדרך הולכ' והיבאה שמחמך מלבים כתב הרשב"ם דה"ס שלא
וברקה ונמצאת פגומה שחיטתו יסחוך בשר בסכין שנוסחם בו כי לפעמים
בשר' דאינו חולין שבשביר'העצמ' תוכך בה בשר ושימו חוסם לה מנוס
נפנטהדוכן כל כיוצ' בזה כגון שנפל' פניסתה לפי שעין הסכין מלוי לפגום
ע"ג קרקע קשה ודוקא שראינו ופעמים שיש בו עלמות בשר ומשחלי
שנפלה על חורה ס אבל מספיקא ושוחט וסומך על בדיקה הרשנוסה ומסור
אין עכ"ל

קונטרס אחרון

הולכה וסוכחה מבל לפי טעם סב' דלעיל שאין הסכין עשוי לפגום דרך הולכה
וסוכחה שלא דרך הכאה ושבירה אין לחלק בדרך שבירה בין שאר עלמות לעלם
המפרקת כיון שבגמרא מחמר מיבר בה עלמות שהם ובדרך הולכה וסוכחה אף
הב"י מודה שאפי' בשאר עלמות יש להחמיר כטעם הב' דלעיל וכמ"ש בם"ע
לעיל לגבי הרמ"ס ס"ל שאפילו בדרך הולכה וסוכחה לריך בשחיה בשהי' במפרק'
ודוקא בגויעה בעלמה בשחיה מוכך בו בכח שלא בקי"ל בשר"ה בדלעיל וכ"ד הש"
כ"כ המרדכי להקל מה"ס בשמלא מהך במפרקת דבגויעה בעלמו בשחיה
מוכך בו בכח שלא בקי"ל בר"ח משום דס"ל דמפרקת פגומה אפי' מעור בשחוכך
אף כמו שמוכך בשור הילכך לריך שם ושלא בשור כדאמרינן בגמרא דדוקא שם'
שחה ודאי דלעיל"ע דאיכא למיחלי אפי' בהיתרא שלא שחה ודרש כדרך רוב
השוחטים שלא תהי' משום דאחיילא ריעותא בבשמה אבל היכא דבשמה שלא
מחרעי שלא סכין ואיכא למיחלי אפי' בהיתרא חלי' והרשב"ם והר"ן ס"ל דשם
מחרינן הכי בגמרא שלא לר"ח דס"ל דאפי' איכא למיחלי בעלם המפרקת מבעור
מה"ע דסכין מיחרעי כו' כדלעיל אבל לדידן דשלא קי"ל כר"ח שלא בשיכר שם
עלמות שלא מפלגיק בין ריעותא דבשמה לריעותא דסכין כיון דשם בשה לריך
וסילכך אפילו ריעותא דסכין מעמרפת לריעותא דחזקת איסור דבשמה למסוי ב'
לריעותא כמו במקום בדלעיל ובשיבר שם עלמות ס"ם דחליגן לקולא משום
דכיון שבשיבר שם עלם בוודאי פוגם ליכא ריעותא כלל שמא שהיא פגומה לפניך
וסילכך דווקא בשיבר שם עלם בוודאי פוגם אבל לא במפרקת ולא אפילו בשאר
עלמות בדרך הולכה וסוכחה שאינו בודאי פוגם מע"ש שמלוי לפגום יותר מעור
שלא חליגן לקולא כמו דלא חליגן לקולא בס' שסה ס' דרש (ואיכא נמי כ"ש
לקולא לפ"ד הרשב"ם דכל היכא דליכא ריעותא כמה שהוא כן לפניך חליגן לקולא
אפי' היכא דל"ל סכין מחרעי כו' וכגון בבל ועלם ומפת עליו דבר חוכן שאם

מתעבק

ם סרשב"ם שם
ומרשב"ם בת"ס
ב טור בשם
לפניו סרא"ם
ומרשב"ם שם
ג מהקנת סגע'
דסלכם כרב
תפדא בשבוב
שם עלמות
ד סרא"ם שם
והרשב"ם
בס"ב
ס סרשב"ם שם
דבשאה נחייש
בחזקת איסור
עד שיודע לן
שנשחטה
בסכין וכל
שלין יודע
שנפגם על מנד
לא מדע לן
שנשחטה
בסכין

י הר"ן בשם אחרי' מחמירין
י מרדכי פ"ק דחולין
ז מימרא דרב אשי דף יח
ע שם בגמרא דלא פליג אדרבא

עכ"ל מבואר מזה שבדיעבד אין לחוש לפגימה בחתיכתו בשר בלא עצמות וכן בכל דבר רך כיוצא בו: [כג] לומר שנפלה על חודה. ואפי' להרא"ש דלעיל דס"ל להקל בס' שבר בה עצמות יש להחמיר כאן משום דאיכא ס"ס לאיסורא שמא לא נפלה על חודה ואת"ל על חודה שמא לא נפגמה בקרקע דקרקע אינה ודאי פוגמת לפ"ד הרא"ש אלא לפ"ד הרשב"א(תוס"ע(ש"ך):[כד]אדעתיה. פי' דאע"ג שידע בברור שלא שבר בה עצמות כגון שהניחו בקופסא אפ"ה כיון שבדקו אחר שחיטה אמרינן דהוציאו מן הקופסא ושיבר בו ולאו אדעתיה או אימר בד"א נפגם מעצמו ואע"ג דלעיל סי"ד לא חיישי' שמא עם עמידתו נפגם
מעצמו

אין תולין [כג] לומר שנפלה על חודה ואם שבר בה עצם המפרק אפילו דרך שבירה אין תולין בו מפני שהוא רך: (הגה) ואין חלוק בכל זה בין שבדק הסכין תחלה סמוך לשחיטה או ששהתה בחזקת בדוקה תחלה ולא בדקה סמוך לשחיטה דאפ"ה מקרי סכין בדוקה (ד"ע מהגמ"ר פ"ק דחולין):

טז ואם בדק הסכין אחר השחיטה והצניעו ואח"כ נמצאת פגומה ל"ל בה דאימור בד"א נפגמה או שבר בה עצמות ולאו[כד]אדעתי':

יז הטבח שלא הראה סכינו לחכם ט (ונמצאת יפה) (טור) (ט) מנדין אותו: (הגה) ואם נמצאת פגומה
מגדין

קונטרס אחרון

שעסק בצוארו שמין אחר שבילה תולין בו כדלקמן סימן קל"ט סקי"א) ולענין מעשה אם שיבר בה עצם המפרקת יחזור וישבר בה במקום אחר במקום שהיא בדוקה ואם ימצא שם פגם בידוע שברזל זה רך ועצם המפרקת פוגמו בודאי וכל כה"ג יש לסמוך אהפ"ז והש"ך ובשפ"מ יש להקל בכה"ג אף בחתך בכח במפרקת לחזור ולחתוך בכח כזה לפי אומד דעתו ולסמוך על רש"י והרא"ש: (ט) מנדין אותו. משום אפקירותא שהחליף פניו דקי"ל מנדין על כבוד הרב עכ"ל רש"י ור"ן אבל הרמב"ם וסמ"ג והש"ע כ' הטעם לפי שיסמוך על בדיקתו פ"א ותהיה פגומה וישחוט בה עכ"ל דס"ל דעל כבוד הרב אין מנדין אלא כשביזהו וכינהו בדברים שהם גנאי לת"ח אבל לא משום שאינו מכבדו כמו שהוא חייב לכבדו כגון קימה והידור כמ"ש בהגמ"י הובא ב"י וש"ז סימן של"ד אלא טעם הנדוי הוא שלא יסמוך על בדיקתו פ"א דחיישינן שלא יבדוק יפה ותהיה פגומה משום דהרבה צריך ישוב הדעת וי"ש לבדיקת הסכין כדלקמן ומ"ה הצריכו חכמים להראות סכין לחכם דוקא ולא האמינו לכל טבח על בדיקתו דחשדי' ליה בעצלות שיתעצל לתקנה ולכן לא יחמיר כ"כ בבדיקתה והא דאמריק בגמרא לא אמרו להראות סכין לחכם אלא מפני כבודו של חכם היינו שלולא כבודו של חכם הוי סגי ליה לטבח להראות סכינו לפני כל יודעי דת ודין בדיקת הסכין אע"פ שאינו חכם העיר אלא א' מן התלמידים או אפילו טבח אחר שאינו שותף עמו ואינו מוטל עליו תקון סכינו של זה אבל הטבח לבדו לא האמינוהו חכמים כלל על בדיקת הסכין שאם הטבח לבדו היה נאמן לא היה כבוד חכמים כלל בבדיקה זו שהיא טורח רב כדלעיל סימן ב' שלא האמינוהו לטבח עליה משום שצריך ישוב הדעת וי"ש הרבה לפיכך ה"ז כבוד חכמים שבלעדם לא ירים איש את ידו לבדוק הסכין ולהורות עליה לומר שיפה היא ויתן רשות לטבח לשחוט בה כמו שהוא כבודם בשאר הוראות שאין לתלמיד ולא אפי' לחכם אחר להורות במקום שיש חכם העיר (ואדרבה בדיקת הסכין חמורה מהוראה שתלמיד המורה בעיר של חכם שאינו רבו לאו בר נדוי הוא משא"כ כששוחט לעצמו ומוכר לאחרים או ששוחט לאחרים ואינו מראה סכין לחכם העיר בר נדוי הוא
אף

י טור בשם אביו הרא"ש

מנדין אותו [כה] ומעבירין אותו(טור) ובנמצאת יפה יכול החכם [כו] למחול וא"צ לנדותו (הגהות אלפסי פ"ק דחולין) י והאידנ' נהגו למנות אנשי' ידועים על השו"ב ולה' מחלו חכמי' כבוד' כי הם זהירים [כז] וזריזים והרבה צריך ישוב הדעת וי"ש לבדיקת הסכין הלא תראה כי יבדוק האדם פעמים וג' ולא ירגיש בפגימה דקה ואח"כ ימצאנ' כי הבין לבו באהרונ' ובחינ' חוש המשוש כפי כונ' הלב:
הטבח

מעצמו התם משום דאין ריעותא לפנינו לפיכך מוקמינן ליה אחזקתיה אבל הכא הרי פגום לפניך וע"כ אמרי' עם עמידתו נפגם מעצמו בד"א (ש"ך) אבל במ"ש כתב שאע"פ שבדק אחר שחיטה ומצאה יפה אם הניחה במקום המוצנע ומשתמר' ונמצאת אחר זמן פגומה בודאי אסורה היא זו שאין ספק מוציא מיד ודאי שהיא פגומה לפנינו שכל שהיא ודאי פגומה לפניו בלי שום סיבה ידוע אין תולין להקל מספק בבדיקתו הראשונה מכמה טעמים הא' שיש לתלות בדיקתו הראשונה במקרה של מהירות וזה יארע כמה פעמים שאדם בודק ונמצאת יפה וחוזר ובודק לשעתיה ונמצאת פגומה ולא שנתחדשה פגימה אלא שבתחלה לא נתן לב או שדלגה לפורץ על פגימה קטנה או שלא הרגיש ועוד שאין כל הצפרניים שוים ואפי' באיש אחד ועוד שיש לפעמים סיבה מצד דבר הנדבק על הסכין דלפעמים יכנס דם בפגימה ויקרש בתוכה ולאחר הזמן ינער הדם ממנה ותתגלה הפגימה וע"כ הצריך הרשב"א לרחוץ הסכין קודם בדיקה שלאחר שחיטה כדלעיל ולתלות שהסכין נפגם מעצמו זהו דבר שא"א לאמרו שא"כ טבח שלא הראה סכינו לחכם ונמצאת פגומה דמעבירין ליה ומכריזין אבשרא דטרפה היא אמאי מפסדינן ליה ממונא דלמא לאחר מכן נפגמה מעצמו עכ"ל הלכך אין להקל בזה אלא בשעת הדחק או בהפ"מ (ש"ה): [כה] ומעבירין אותו. ומכריזין על בשר ששחט לעצמו בלא ראות החכם את סכינו שהוא טרפה (רמב"ם וטור) וכ' בד"מ בש' מהרא"ק דאף האידנא דינא הכי עכ"ל ומשמע מסתימת לשונו דאף האידנא מכריזין על בשר ששחט למפרע שהיא טריפה משום דדינא הוא לחוש לו ולא קנסא וכמש"ל סעי' א' אבל הש"ע שהשמיט ד"ז אפשר דס"ל דקנסא הוא שקנסו בימיהם שהיו הקצבים שוחטים בעצמם אבל האידנא אין לקנוס הקצב בשביל השוחט ואין לאסור למפרע אלא כשנראה בו קלות שהוא מיקל בבדיקת הסכין כשאינו בנפש כמ"ש הרשב"א אעובדא דלקמן סי"ט דמיירי בכה"ג אבל לא שאירע לו מכשול שלא בדק יפה אע"פ שהוא פושע וכמ"ש לעיל סי' א': [כו] למחול. דהרב שמחל על כבודו כבודו מחול וסייעי לרש"י ור"ן אבל להרמב"ם וסייעתו דלעיל א"י למחול (ש"ך כה"ג): [כז] וזריזים כו'. ומתוך כך נתבטלה בדיקת החכם לגמרי
גם

קונטרס אחרון

אם אינו חכם שהגיע להוראה) ומיהו היינו דוקא בטבח ששוחט לעצמו ומוכר לאחרים או ששוחט לאחרים אבל בשוחט לעצמו לא הצריכו חכמים להראות סכינו לחכם ולא לתלמיד ולא אפילו לטבח אחר כדאמרינן בגמרא צורבא מרבנן חזי לנפשיה וכל שוחט שיודע הל"ש הוא צורבא מרבנן לענין זה דצורבא מדרבנן הוא שם כולל לכל התלמידים ותלמיד נקרא כל מי ששואלין אותו אפילו ד"א בלבד בתלמודו ואומרו ואפי' בהל' החג שהכל בקיאין בהם כמ"ש בא"ע סי' ל"ז סכ"ח וטעמא משום שכל אדם נאמן לעצמו כדלקמן ולכן גם חכמים מחלו את כבודם אבל לאחרים לא האמינו כל טבח בין ששוחט לעצמו ומוכר לאחרים בין ששוחט לאחרים בשכר או בחנם אלא האידנא שממנים אנשים ידועים על השחיטה והם זהירים וזריזים כדלקמן אבל אם אינם זהירים וזריזין אע"פ שהי'
בחזקת

כ תמוכת סריב"ם מכח שיעלת דהתירו לו ליטול מכור מס מכח' תשדה מתנה בכורות ד' כט וכן כתב פרמב"ם בפי' במשנה שם

נס למי שמוחם לגיהו אף כי לימו נכון יח כ השבח צריך שיטול שכר מן כי הכנה נריך יפוב הלעת כו' (רמ"ם הטריפות[כח]בשו כן הכשירו: ומור) ומלבון זה מבואר דס"ל כרמב"ם (סגה) אלא יבא להקל להכשיר כדי דלעיל ופ"ם כתב לימו נכון כי הכנה לקבל שכרו מן [כט] והכשירוה (ב"י כו' ולא מצוה כבוד התכם לתוד מצוה בשם ריב"ם) ולכן נהגו בקלת מקומות דהתירה נמי מוכלין התכמים ע"כ וגם שתין אלא טוב"ם לעלמו אלא יש בימיהם לתכר מזי נוכלא מרבן מן (י) הקהל: סמוכים

כדלעיל: [כח] כמו מן הכבורה. ראובן

סריב"ם והרבה מן התחבונים קרתו תגר על שנהגו ליקח שכרתתם מן הכבורה ולא מן המריפות וכ"כ שם"ך שהוא מנהג רע ושט"ז הלין במלד דבשביל דבר קטן לא נהללו להתכיל טריפות ותלקו עליו ספר"ם והם"ם דבמידי דדרכה לתמוכת אין לתלק בין שלתה מועלת לשלתה מרוחה ומ"ם רמ"ם פי' רמ"ו ס"ב"ח בשג"ה דשרי לם"ם למיעבד מידי מהולתתו כדי לשרר הולתתו אבל ליקח מהנה דבר תצוב מהולתתו אסור עכ"ל ויש לוזוק כדי לשרר הולתתו ולא בחורה שכר ולא שפיר בחורה מהנה דבחורת שכר ותהנה שפיר טעו בדבר מועט ליכא תצדא ולשרר הולתתו הוא דהיכא לשלוני בין דבר מועט לדבר תצוב דדבר תצוב אסור שפיר אלא בחורה שכר ולא בחורה מהנה אלא שהשנר לו דורון כדי שיעשוה ממה שהמיר כדי לשרר הולתתו דבין שהוא דבר תצוב ס"ל מהנה כמו שם שהמיר לו ואסור מטום תצדא וכן אסור שפיר לקוח במטות ממה שהמיר שם סוף דבר שהכר בשומע ולא בתקבל וכיוצא בזה אלא יאמרו שמוזל לו בשביל שהמיר לו כדאתרינן שנתרע שע"פ שהם שמוזל הוא דבר מועט אבל שם מוכל שהרבתות גם מן הטריפות אע"פ שהכשרות שוות יותר אין לחוש להצדא בשם שמפסיד מתנו וכמ"ל בם' סריב"ם: [כט] והכשרות. ואפי' יודעים בו שהוא תסיד ולא יבא להקל אע"פ שאסור מטום תצדא שיתצדוסו הבריות דהכשר ושייתם נקייס מס' ומיבדל (ע' ת"ם):

סלכות

קונטרס אחרון

בחזקת כשרות כשהם כל יבדל מ"מ כיון שאין שאים שהים ידועים בזסירות וזריזות ויראת ס' על פיהם אין להאמינם על בדיקה הסכין יותר מבימי חכמי התלמוד אלא שאמינו לכל אחד בין טומח לעלמו ומוכר לאחרים ובין טומח לאחרים שרי לא הקלו אלא בטומח לעלמו ולימו מוכר לאחרים כמו שאמרו לובל מדרבן חזי לאפוקי (ועמש"ל שכ"ד סרע"ם ומור כרמב"ם ושיעתו) הילך לריך ליזהר ביותר שהידעת שיהיו הטומחים ידועים ביראת ס' כמ"ש הרמ"ם שימן ס' ג' כד"מ שם שו שיהיה מומוח שליהם שים לתר י"ם לבדוק הסיום לפני שהמיפם וכן נהגו בהרבה מקומות וכן רלוי לנהוג בכ"מ (ם"ח).

(י) הקהל. אבל מדינה מוחר לכ"ע להיות שו"ב לעלמו ולמכור לאחרים רק שיהיה מוחזק בכשרות כלקמן ס"ם ס"ה ושע"פ שמפסיד כשהיא סריפה כיון שלימו טעל שכר ליכא תצדא וזה היה דעת הרמב"ד שהיה מהנה אם שנתנים לתם להם שכר קלוב לשמם ואח"כ היה עושה שיקבלו שכרשות מן שכשרות בעד שכשר הוה ונראה שהיה כוונתו אלא היה טעל שכשרות בעד שכר טרחם ליכא למיחם להצדא כיון שאין טעלין אלא מן שכשרות וכתו שאמינו בכורות שכרופא בכורות ל"ל אבל בשטות טעל בשוה בין תם בין בעל מום כלקמן סי' ש"ב אבל בשטות מהנה שפיה לבדר קלוב לכל שאם הרי הם להם שכר בשגלה בין בשירות בין טרפות ובשעלים אח"כ שכרשות שהירות בין

זה

ם לראובן שאמר לשמעון בדוק שכין זו ובדקה ב' פעמי' מהי"ב שצרי' ונתנה לראובן וראובן היה הולך לשחוט ולקחה לוי מידו ומצאה פגומה (ולמ"ן מתגל ומ"ר בעדיין היה רוצה לבדקה בהונן) (שכל בהמוכת שכשר"ם סימן הקל"ו) מעשיו מוכיחים עליו שהיה די לו באותה בדיקה ולפיכך מעבירין אותו ואם נראים הדברים שהיה כעי שגגה ושהוא אדם כשר מחזירין אותו ובלבד שיקבל עליו שלא ישי ויד לדב' כזה:

ב טבח שנמצאת פגימה בראש הסכין ואמר זאת הפגימה מפני שאני מכסה דם העופות בראש הסכין ובשאני שוחט אני נזהר שאיני נוגע בפגימה מעבירין אותו וקרוב לומר שהכלים אסורים דיני

ג בתמוכת סרכ"ם

קונטרס אחרון

זה שכתב שהמיפם אלא שקנו סומן בדמיס ובהם ליכא תצדא כיון שכבר קמ אתן בדמיס וכרי הוא כמו שמומח אם אלו ומוכר ומס"ע שרי מדינא למי שקונה סעור (שהוא המוכר מן הקהל ליטול דבר קלוב מן הקלניס מכל בהמה כשריפה) לסיום שו"ב בעלמו במקומין דזה לימו נוטל שכר ומע"פ שמפסיד בשפיה טריפה ס"ל כשבא שהומח ומוכר לאחרים אם הוא מומחה בשכרות ומ"מ דומה לביטור הוא ובעל נפש רלוי להחמיר מזה כ"כ סריב"ם הובא ב"י והם"ז הקשה למי שרי מדינא לטבח למהוב ולבדוק לעלמו ולמכור לאחרים מ"ם מהם דתקן בפ"ב דנעלים כל שכשרות אדם רולה חון מבשרות עלמו כדלקמן סי' ש"ב והייט מטום תצדא כדמפרש בגמ' שפ"ד דשכשרות ע"ם והיכן כמ"ם הרפ"ם דם"ם דלתחזק ליסורא משפ"ב בבדיקה הרישה דשהטה הוהרה ובשהיטה ס"ם דלמן דרמשפ"ם וכיון לשהוב כהונן והילך לא שרי מדינא אלא לשהוב אבל אם מירע לו הוהרה לא יוכה שכ"ד ע"ם וכשי ב"י ולפ"ז אין לשוב שכם להוהרת היכר בשלו אלא בשרפות וכה"ג דליכא תזקה דהיתרא אבל לא במידי דלתחזק ליסורא בשהיטה וכה"ג אבל אין כן דעת הריב"ם ום"פ שהניחו רמ"ם לשהוב לבודקים ליטול שכרשות מן שכשרות גלבד ממה שמינו בשכרות שהרופא בכורות ל"ל טוב בשוה ולכן קרתו תגר על שמנג שאין מוהנין כן ולא מלאו זכות למנג דלא מייתינן להצדא בבדיקה בשוה בשהיטה הוהרה ובשהיטה בשוה דרמשפ"ם אלא ס"ל לאלק בין בכורות לבדיקה אבל בשלו לא הייתינן להצדא בכל האסורים אלא בכורות לבד לפי שהשהרת בכורות היא אלא בשומחה שאין לו הפיה בכ"י רשום ואומר לו שהר בכורות בשומן ואפי' היה שום גדול ונלוי לא יהיו אלא שומחה שאינו רשום בם"ם הרמב"ם בפ"ג מה' בכורות ובזה"ז שאין שכבר ע"י נ' בני הכנסת היינו שום שהליטומייהו דקאמי עבדינן שאתו לכו רשות וכיון שהשהרת בכורות היא אלא בשהיה רשות דמעלה עבו בקבלים אלא יהיו שוטרים לכל ולא שאמינו עליהם לכל יחיד אלא שאין שאין לשמין לו על בכורות עלמו שמש"כ בכל שאיסוריה שע"ל נמילת רשות להורות בשם היהר כל שאיניו להורות עלמו זאין רבו בשיים יכול להורות אף בשלו וכן מבה מיודע של"ם יכול להורות היהר מיודע אף בשלו לפי שמן שהורה עד ג' נאמן בשיטרין שע"פ שים לו שאם בעדות כמ"ם הרמב"ם ולהצדא שיהצדוסו ב"ם ליכא למיחם לפי שאם כ"א הוא נאמן בשלו אע"ג דאתחזק שיסורא בשהיטה ומליחה וכה"ג כמ"ם רמ"א שימן קכ"ג ס"ג בהג"ה ופ"ה למה יגרע זה שהורה בפניו ב"א שיצדוסו שמתיר את אלא כדם היון שהם עלמם ג"כ נאמנים להתיר שלהם ומין זה דבר תצדא

להם

לאם להתיר שלו שכולם מתירים שלהם והם נאמנים גם וסמוכים עליהם לאכול משלהם (ואף ע"ג דאין נאמנים אלא משום שבידם לתקן האיסור וזה המורה אין בידו לתקן מ"מ לאו כ"ע דינא גמירי לחלק בין יש בידו לתקן ובין אין בידו שיחשדוהו כי המון עם הבאים לחשוד ולהטיל דופי בחכם המורה אינם מבחינים לחלק חילוק זה שבין נאמנותם להתיר שלהם ובין נאמנות המורה להתיר שלו וגם באמת אין לחלק חילוק זה ביניהם דאדרבא איפוך הוא שהם נאמנים בשלהם אע"ג דאתחזק איסורא והמורה שנאמן להורות היתר מיקרי לא אתחזק איסורא אפילו בשחיטה וכה"ג משום דהרי שחוטה לפניך דהא"כ אף בשל אחרים לא היה שום חכם נאמן להורות היתר בס' שנולד בשחיטה שהרי אין בידו לתקן וכיון דאתחזק איסורא לא מהימן מדאורייתא כמ"ש בסי' א') אבל האופן שכר מן הכשירות לבד נגרע ערכו בעיני המון עם לחשדו מאחר שזהו דבר חדש להם ואם אין אנו יודעים בו שהוא חסיד אפשר גם לנו להושדו באמת שמתיר בשביל שכרו ול"ד למורה היתר בשלו שזהו דבר שא"א לתקן שהרי כל אדם נאמן בשלו שהתורה האמינתו לכ"א מישראל בשלו על הפרשת תרומות ומעשרות ושחיטה וניקור כמ"ש בסימן א' וגם חכמים לא עשו סייג לתורה בד"ז שא"כ אין אדם מתארח אצל חבירו כדאיתא בירושלמי וא"כ למה יגרע המורה מכלל ישראל לחשדו שמתיר האיסור במתכוין שהרי אין החשד שחושדים אותו אפי' ברואה בכורות עצמו לומר שלבו אונסו להטות דעתו להיתר כמו שנחשד דיין הנוטל שוחד אלא החשד הוא שמתיר בכורות עצמו שלא כדת במתכוין כדמוכח בגמרא סוף פ"ד דבכורות הילכך בשאר איסורין אין להושדו כלל להוציאו מחזקת כשרות של כל ישראל הנאמנים להתיר שלהם אא"כ הוא באופן וענין אחר משונה וחלוק מאופן וענין שנאמנים בו כל ישראל כגון שנוטל שכר מכשירות לבד שענין זה חלקוהו חכמים והוציאו מכלל נאמנות כל ישראל לחשדו באמת אם אין אנו יודעים בו שהוא חסיד כמבואר מלשון רמ"א כאן שלא יבא להקל כו' אע"ג דמדאורייתא אוקי' גברא אחזקתי' ולא נפסל בנטילת שכר זה מדאורייתא כמבואר בר"ן ספ"ב דקידושין ורואה בכורות עצמו אע"פ שהוא באופן וענין נאמנות כל ישראל בשלהם בכל האיסורים מ"מ כיון שראיית בכורות הלוקה מהם בלא"ה שאף חכם היודע להתיר בכורות במומן אינו רשאי להתיר בלא נטילת רשות מנשיא בכל האיסורים דמעלה עשו בקדשים הלכך עשו בה ג"כ מעלה זו ותלוקה ג"כ לענין בכורות עצמו מכל האיסורים ומעלה יתירה היא זו שאפי' אם בא להורות ולהתיר ולאכול בינו ובין עצמו אינו רשאי אע"ג דבכה"ג בכל האיסורים אדם נאמן על עצמו יותר ממאה איש אפי' אם מכחישים אותו כיון דיודע בעצמו שהאמת אתו ואע"פ שאם היה נודע הדבר לב"ד היו מעניישים אותו ע"פ עדים המכחישים אותו מ"מ בלא הודע שלהם רשאי להקל בינו לבין עצמו כדאפסיקא הלכתא בגמ' ר"פ"ג דכריתות מ"מ לראות בכור עצמו אינו רשאי שמא יתיר שלא כדת במתכוין כדלעיל ואע"פ שיודע בעצמו שלא יתיר וע"כ צ"ל דהיינו טעמא משום דמעלה עשו בקדשים ולא נתנו רשות כלל לראות בכור עצמו בשום ענין דלא פלוג רבנן בראיי' בכורות משום מעלה דקדשים ואע"פ שאין בידינו לתקן ולמחות שלא יראה בינו לבין עצמו מה שאין כן בכל האיסורים דגדולה מזו מצינו בהם דכל כה"ג שאין בידינו לתקן הדבר כל אחד נאמן לעצמו אפילו החשוד על האיסורים ואפי' לנהוג היתר בפנינו ולא בינו לבין עצמו בלבד ואין מוחין בידו כלל אע"פ שאפשר למחות כיון שא"א לתקן הדבר לגמרי כגון מומר אוכל נבילות לתאבון שנותנים לעצמו ואוכל ואין צריך לבדוק לו שבין אינו [illegible] לאכול משחיטתו כדלעיל סי' ב' אבל שיאכל בעצמו א"צ

לבדוק

כג דיני שהייה בשחיטה ובו ו' סעיפים:

א אכל טבח שאינו יודע [א] הלכות שחיטה אסור לאכול משחיטתו ואלו הן שהייה דרסה חלדה הגרמה ועיקור:

ב בשהייה כיצד הרי שהתחיל לשחוט [ב] והגביה ידו קודם שיגמור השחיטה ושהה בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון ובא הוא

א מימרא דרב יהודה אמר שמואל חולין ט: ב משנה שם לב

כג [א] הלכות שחיטה. עיין סימן א' ס"ב מה שצריך לידע עכ"ל הש"ך וכ"כ בד"מ משמע מלשונם דאף שאידנא דינא הכי דלא כמ"ש שם: [ב] והגביה. ה"ה לא הגביה ושהה אלא אורחא דמילתא נקט (ש"ך) ומיהו היינו דווקא כשפסק מלשחוט (רש"ל ש"ז) דהיינו שפסק מלהוליך ולהביא על הסימנים אבל אם הביא והוליך על הסימנים אלא שלא הוליך כלום כגון שהסכין רעה לא מיקרי שהייה כלל מאחר שעסוק בשחיטת הסימנים ומוליך ומביא עליהם לשוחטם (רש"י ור"ן) וכשהגביה הסכין קצת שאינו נוגע בסימנים ממש אף שמוליכו ומביאו תמיד על הצואר מקרי שהייה כמש"ל (ואפשר דמ"ש נקט הש"ע והגביה ידו דהא מלתא דפסיקא דבכה"ג מיקרי שהייה בכל ענין) ועי"ל דמלתא דפסיקא נקט משום דאורחא דמלתא לדחוק הסכין קצת על הצואר כשאינה חדה במהד ואין בזה משום דרסה כ"ז שמוליך ומביא אבל כשפסק אפילו רגע יש בזה משום דרסה שפוסלת במשהו כמ"ש רש"י כ"ד ולכן צריך להגביה ידו קצת שלא תשאר על הצואר בדוחק אפילו כל שהוא וכ"ת מזה אף לדידן בש' שהייה משהו שאין להקל אלא כשאחר בוודאי מלדחוק הסכין משהו בלא הולכה והובאה והספק הוא אם הגביה הסכין משהו אי הוליך והביא בלא הפסק ושהייה כלל

קונטרס אחרון

לבדוק ואין מונעין אותו מלשחוט לעצמו לפי שהוא דבר שא"א לתקן דאי בעי לאכול נבילה כמה נבילתא איכא בשוקא במקולין של נכרים דמאי למיזבן מינייהו בלנטא ע"י שליח נכרי או שיתחזר בעצמו בלנטא ומה"ג לא מנעו הטבח שיצאו שליפה מתחת ידו מלשחוט לעצמו אלא מלמכור לאחרים כדלעיל שם והילך אפילו לפי דעת הט"ז דלעיל שאסר להורות היתר בשחיטה לעצמו היינו להתיר לאחרים לאכול מהוראתו אבל לו בעצמו פשיטא דיכול להורות דהחשוד אינו אלא שלא יתיר האסור במתכוין ומיהו היינו דוקא בדבר שיש לאדם תורת נאמנות עליו מן התורה ולאחרים היה נאמן אלא שלעצמו אינו נאמן משום חשדא שחושדים אותו באמת שמתיר לעצמו שלא כדת אבל בדבר שאין לאדם יחידי תורת נאמנות עליו מן התורה אפי' לאחרים אינו נאמן גם לעצמו אפילו בשלו (אע"פ שא"א לתקן הדבר לגמרי כגון דבר היתר שמסרו ליד אחר וזה שנחשד לו אומר שנאסר כגון שאומר על היין שנתנסך וכה"ג והבעלים מכחישים אותו דלפ"ד הש"ע לקמן סי' קכ"ז אין הבעלים נאמנים או אפי' לפ"ד החולקים שם אלא שהוא דבר דאתחזק איסורא שאין הבעלים נאמנים עליו אלא משום שבידם לתקנו וכיון שלא היה בידם אלא ביד אחר והוא אומר שלא נתקן כגון שמסר בהמה אל השוחט לשוחטה והשוחט אומר שנשחטה שלא כהוגן ובעל הבהמה מכחישו דאינו נאמן לכ"ע ה"ז אסורה אף לו לעצמו אא"כ אוכלה בינו לב"ע בלי שיודע הדבר אבל אם יודע הדבר מעניישים אותו מאחר שאינו נאמן לנו שאנו מחזיקים איסור בבהמה זו מספק והרי בידינו למונעו שלא יאכל ממנה ואף שאין בידינו לתקן הדבר):

תשובה שאלה בנידון סכינים שלוטשים פ' בגע"פ:

כלל: [ג] סם שסם כו'. ויפחות (עד) הוא או אחר וגמר השחיטה [ג] אם רוב הסימנים שחוט כו'. כל"ל וכפ"ב שהה כדי שיגביה הבהמ' ויריציצ' דחולין הכן דשיעור שסייס כדי שחיטה ויפחות (עד) ג רוב הסימנים מהכת וכגמ' ואמר רב כדי שחיטה בהמה וישחוט (ד) הכשר שחיטתו שהוא סוי שיעור שסייס לבהמה וכדי שחיטה פסולה ד היתה בהמה דקה שיעור עוף לעוף שמועל וכ"י ואמרו אפי' כדי שחייתה כדי שיגביה בהמה דקה שחיטה בהמה משערים לעוף וריב"ח וריבינה ואם היתה גסה אומר כדי שיגביהה ויריבינה ויפחות נסה כדי שיגביה בהמה גסה ויריבינה לגסה ודקה לדקה (שסייס בהמה דקה ויפחות נסה ושחוט ובעוף כדי שיגביה בהמה משערים בשחיטה בהמה דקה לכוותה) דקה

וכתב רש"י דשע"ג דרב וכ"י סלקס כל"י כיון דקה ליס ריב"ח בשחיטה דרב דאמר ודקה לדקה וממילא שמעינ' דס"ס עוף לעוף עבדינן לחומרא עכ"ל אבל סרי"ף ורמב"ם ס"ל דריב"ח ל"פ אדב"י ושמועל דאמרי אפי' בהמה לעוף דשע"ג דמשערינן בבהמה לעוף לא משערינן בגסה לדקה מסוס שכך מלמ"ת דשין שסיס שחוטה משיעור שחיטה בהמה שהוכרכה בב' סימנים והיא שחיטה גמורה משע"כ בכדי שחיטה עוף שלים שחיטה גמורה שהכשרו בסי' ג' וגמירי נמי מלמ"ת דבכדי שחיטה בהמה דכוותה משערינן בגסה לגסה ודקה לדקה ובעוף שע"ש לשער בדכוותה שלים שחיטה גמורה משערינן בדקה שבבהמה (עיין יב"ש) והא דקאמרי ר"י ושמועל כדי בהמה לעוף היינו נמי כדי בהמה דקה לעוף דהא פירשו סכי בהדיא מסוס דלא אתו לאפוקי מדרב דאמר משוף לעוף אבל לא אתו לאפרושי כל שעורי שסייס ומשה"כ לא פי' שיעור כדי שיגביהה ויריבינה אבל בשיטת רש"י דריב"ח ור"י פ"ירוי מהדדי י"ל דאיני נמי בשיעור כדי שיגביהה ויריבינה דקאמר ריב"ח ור"י ל"ל הגבהה וכרבנה כלל אע"ג דמיקל אפי' בבהמה לעוף אפי' מריב"ח ס"ל לרב ושמועל אלא הזכירו הגבהה וכרבנה ועבדינן לחומרא לפ"ד רש"י וכ"כ שמ"ג בש' ובש"ך ומהרלבי וסג"מ וזהו דעת סי"ג שבש"ע כתבוהו בב"י שחשב לדבריהם לעניין מעשה ומיהו כתב הרמ"א בד"מ בשם הר"ן דלא משערינן בחתיכה הסימנים לבד אלא אף בחתיכה שעור דשיעור שחיטה בדרכה גמירי שהוא שוחט שעור לשחלת עכ"ל הר"ן וזש נמכוין ב"כ רמ"ש שהגיע חיבה עד כו' לומר אלא ברוב הסימנים לבד משערינן אלא מהשור עד רוב הסימנים ועד בכלל ואל"ל משערים בכדי שחיטה כל רוב הסימנים ואל"ש שחלוקה דמשערים בקנה בשהוא שהשיעור לרובו ושם"ס כ' בעוף שבכדברו בש' ג' שיעור שסשייס בשחוטו מדיעה ואל"י הכי מדיעה אף לפ"ד רי"ף וכמ"ש הש"ע בדעת סי"ג דשיעור שסשייס בעוף הוא מועט לבל מ"מ לא משהו ממש אלא שסחיטה הוא להסריף בשחוטו אבל לא מדיעה וכן אין משערים בכדי שחיטה רוב הסימנים בהתופסן ומשכיבן יחד זה אלא זה שסימנים נשחטים כאחד ואם כן הייט כדי שחיטת רוב ג' בלבד אלא כמו שהם מתוברים בעוף שהקנה הוא סמוך לעוכר יותר ונשחט תחלה עי' ס"ד וס"ש כמ"ש הר"ן דשיעור שחיטה בדרכה בחיבי וכתב בד"מ בשם הרשב"ץ בשחוטה אלא משערי' בכדי שחיטת עוף מן הצוואר אבל בבהמה אבר בבהמה אלא כדי שחיטה לבד עכ"ל: [ד] שכשר בשחיטה. אע"ג דמקילינן להלכיך כדי הרבנה הייט לפי שהרבנה הוי בכלל כדי שחיטה לפי שאי אפשר לו לשוחטה עד שיגביהה אבל משחטו רוב סימנים אלא לפי שהכשר שחיטה (רמ"ה) ואין להקל לשער אפי' תוכו שהכשין שחוטה גו ולפי תוכו אלא שהוא הכוחט כגון שם הסכין רע ושוחט עד שהכוחט רוב ידים ומהרבנה שסחיטה אלא משערים ברוב סימנים שהם יפים

לשחיטה

דק' וירביצנ' וישחוט הוי"א דשיעור לשחיטה שהייתי עוף בדי שחיטת רוב סי' א' בעוף[ה]בלי הגבהה והרבצה ולפי דבריה' יש ליזה' כשהתחיל לשחוט בעוף וחתך מעט ער[ו]שהדם יוצ' והגביה סבינו מהצואר שלא יגמור השחיט' לפישיש לחוש שמא ש"ט משהו [ז] מהושט ואפי' לא הגביה סבינו אלא מעט יש לחוש מפני ששהיית העוף מועטת מאוד דכדי שחיט' רוב סי' א' בעוף הוא נעש' מהר. ואפילו אמר השוחט ברי לי שלא חתכתי כ"א העור אין סימכין עליו כיון שיצא [ח] הדם ואם בא לשאול אחר שהגביה סבינו כיצד יעשה אומרים לו שישחוט הקנה לברובמקו' אח' ואח"כיהפוך הושט [ט]ויבדוק אותו ולענין[מעשה יש להחמיר כסבר' זו אא"כ הוא שעת הדחק או הפסד מרובה שאז יש לסמיך על סברא [י] הראשונה: (הגס) ומסתבר פשוט במדיעה אלו להקריף כל שהייס אפילו משהו כין בעוף כין בנסמה (מהרי"ו בסל"ס) ס"ו: [ט] ויבדוק אותו. עיין במ"ש לקמן ביאור דין זה וכל פרטיו: [י]הרמב"ם. שסיג עיקר לפ"ד הכ"י לפי שסיג דעת הרי"ף והרמב"ם שהם עמודי הסורה בניהו ולכך סתר עליהם להקל בהם"מ אע"ג דהסכ"מ לא מסתי בפלוגתא דרבוותא אלא בדרבנן (פ' ח"ח בהקדמה): [יא] ואין לעשות. אפי' בהם"מ (ס"ך) ומעשה מוכרח זו שנהגו במדינות אלו ע"פ שחיטה מהרי"ו בהג' הכ"ח דקאמי' בשיעת רש"י וסייעתו דשיעור שסייס סוף כמו שחיטה רוב סימנים בלי הגבהה והרבנה וא"כ שיעור מועט סוף שפילו בנסה ודקה ומל"ל בעוף ע"כ שהשהיה המיבא לפסול כל שסייס מועטת שפילו בהם"מ משום דאין אנו נקיפין לנין השיעור בעמוד כ"כ עכ"ל והט"ז סי' כ' כתב דטעם המנהג בהומרא זו הוא משום גזירה אטו שהיה מרובה ומה"ס לא פליגי שמדיעות אלו בין שסייס מרובה למועטת ושילבך אין להחמיר אלא אם הגביה הסכין שפילו משהו דכיון שעקרן מן השוחר נוהגין בעוזה קלת משום שהיה הרבה אבל אם לא הגביה כלל רק שנדחף הסכין ממקום למקום כשר אף לדידן כמו שמילו בשוחט בב' או בג' מקומות לעיל סי' כ"ו שהיה מעשה בכל יום להכשיר משום שבזה ל"ם לגזור בו גזירה זו עכ"ל הם ובסי' זה ומיהו ל"ל הגביה הסכין אלא ס"ם לא הגביה אלא פסק מלשחוט ושהה מעט הם"ז בסי' זה בש' רש"ל אלא בדחפו הסכין ממקום למקום לא מיקרי פסק מלשחוט שהדרבה עסוק בשחיטה זו שדוחף ידו למקום אחר כדי לגמור שחיטתו שם ומיהו מהגביה להפסיק שחיטתו ול"ש מיקרי פסק מלשחוט אלא כשידו מה במקום ס' משהו אלא עשקה בשחיטה כלל דבזה יש לגזור משום

שסייס

ס רש"י שם וכרב ושבדקי' ליה כ"י כך תניא כשיטתיה דרב יב"ל וכן נתפרש בש"ג סלקס למעשה וכ"פ הסמ"ק והמרדכי ו כ"ו

כמיה דכתי
בפסקא
בתחתונה שם
ד' נג

שהייה מרובה אבל כשהחתיכות ידו למקום שחיטה גמי אי כיוצא בו בזמן שקצה
תלוי לגמור השחיטה שם ל"ב למנוול [יב] כריפה דוקא סולדת ונתחב עמו
מקום שהייה מרובה דלא מצטחת לה להשהות מעט בהתיכה הדבר הסוחט
כלל שהייה מרובה בכה"ג (דקי הוא לחתוך שחתו הכי שהי, אע"ג דעסיק ומרפה (תה"ד סי' קפ"ה) :
בהתיכה מאחר שעסק זה אינו דרך
שחיטה שהיא הולכה והובלה בכשין על משחט מעט ושה' מעט וחז' ושחט
הסימנים לתוכן כמ"ש) אבל הת"ך מעט ושהה מעט אם כשתצטרף כל
כשי' כ"ג כ' בדין הזמנת בב' וג' מקומות דלדידן נריך שלא ישהה אפי' כ"ש ולע
ס"ל למלק בין הגבוה בכשין ולעניו הלכה בד"ס הלך אחר סתיקי
וכ"ש בדבר שאינו אלא מנהג וכן בב' שהייה מעטו אין להחמיר כלל (ס"ח) בפ'
שהייה כדי שחיטה רוב הסימנים בלי הגבהה והרבלה בבהמה יש להקל
בפ"מ מקום ס"ם דבמת לא שכם כלל ואע"ל שכם שעת הלכה כמ"ד דמצטריך
בהגבהה והרבלה כדעת הרי"ף והרמב"ם אבל שלא בפ"מ אין להקל מקום
לדברי"ו וסייעתו רב ושמואל וכ"ו לא ס"ל הגבהה והרבלה כלריכ"ח והלכה
כדברים אבל שפק שהייה בעוף כדי רוב סימני העוף ולא שכם בוודאי כדי רוב
סימני בהמה נשפ עם שעור יש להקל אפילו שלא במקום שם"מ מקום שפ
לרש"ו וסייעתו לא הוי שלא שפיקא דשם רב וכ"ו הלכה כר"י שלא מקום שק
ליה ריב"ח בשיטתיה דרב עבדינן לחומרא ס"ל ס"ם ומרי ע"ג דבהמה בחזקת
איסור עומדת כמ"ל סימן ו' אבל בשפק שהיה נמורס הפוסלת לכ"ע ס"ל
שפק נבילה לפ"ד הרמב"ם וסייעתו וכילום וודאים לפ"ד הרשב"ם וסייעתו לעיל
סי' ו' דמע"ג דרוב שהותרו מלויין לשחוט בלי שהייה ורובא עדיף מחזקה מ"מ
רובא דהכי במעשה הוא כמ"ל בסי' כ"ה בש' הרשב"ם גבי לא נדק בסימנים
ושפק אם נחתכו רובן וס"ם בם' שכם כמ"ש בפ"ג דיבמות דעליך הרמיים שמעשה
שמעשה כו' דהיינו הולכה והובלה רשפיה בלי שפיכת בשחיטה כמ"ל סי' ו' :
[יב] שכשה . מקור דין זה מקה"ד ו"ל שלשה שחט חוזח ו' ושלש שחט לאחר שחיטה
קנה של נמי כך ועבול חמוד שרכו למרכו של ושם ושחט הקנה הסוח עם הושט
יפה כשירה לו לא . תשובה ירשה דאין להשגיח שחיטה זו כלל משום דקי"ל
שהייה הסוף במשמו כמו שחיטתו שהרי אם שלא חזי קנה פגום ושוסף עליו
כ"ם כשר וכ"ד ס"ל כלי שהייה משמו שהרי בשעה שחתך הנמי הפסיק בשחיטה
בסימן ואע"ג שעשק כל הזמן בשחיטת סולין וכשיה עד שגמר מ"מ מיקרי
שהייה בכה"ג ורשיה פשוט שפ' בשוחט שהה בשיעור סימנים שהו ושפ' שהו
מיקר דבעי בנון שנתחב בשעה בכשין רשה וכשתחך רוב סימן שלי מתרין הוא
בשחיטת סימנים בשיעור שהייה קודם שתחיל להחוך בסי' כב' לי לשהי
שה שהוא שוהה בשחיטה מיעוט סי' שם' הוי כלאו שוהה בשחיטה יד לו רגל
דבשה (כדלקמן ס"ד) ובלקף בשחיטה שם קמן דאע"ג דשוהה כ"ו בשחיטה
ומולין ומכיש שם שוהה בשחיטה שלין עליה הורם שחיטה שוי שהייה וכ"ש
בשחיטת נמי דאפילו מנוף בבהמה לינו ופ"ח מלן לימח לן דבשה בשחיטה נמי
דלמח לעולם שחט הוא והנמי בבת ג' והוא בשוה שה ופ"ל לא שקלה בשחיטה
בשכין שפילו רבט ג' מן ססימן . ונראה דע"ב אין לומר הכי שהרי ססימן הוא
מקום בשעת שחיטה והנמי לינו מקום כי לינו מחובר על הלחי וכנוף וסדבר
יוצא בכ"ד דך שפוגע בו הדוד בשכין והוא מקום נהנך מבר יוצר מצטט לא היה
מקום ולכך הולל והנמי נ"כ דך הוא ולינו מקום ע"כ הדוד בשכין שבה לשחכו
יוצר מבשחיטה בסימנים ונמלא שלא נחתכו שום בשום שה ע"ל וכ"ל דבר דך
שלים שהוא הוא נדחק שבשף למצה ולנדלין שהי בשכין בשנעו בו שה"כ בדבי

קצה שלא שלינו שהוא והוא נדחק למצה ולנדלין מ"מ לבשוף בשמנינ למצה
לשחתים שבי' שפי בשכין ובשכין שוהכו שם הוא נחתך שם שוה בשוה שמם עם
דוקא שבי' שבשנדו שם למצה שלא שלינו מ"מ בדבר שהוא נדחק שהוא ונמלא
מאר שפי בדבר שנדחק בשנדו שמעכב שמעכב שם בשכין כשנדם שפילו שם הוא דבר
דק שלה מ"מ שם לא נחתך בשחיטה דוקא שלינו שלים לשחתים ויורד למצה לשחתים
שבי' שפי בשכין שרי בשמנינ שם בשכין לשחתים שבי' ודוחק על שדבר שנדחק
שהוא ושוהכו שלפה מעם שחתים שבי' שהוא לך שפי שדבר שנדחק שהוא ונמלא
בדפנות שקיפות לשדבר שנדחק שהוא ושחתים שמו שוה בשוה שמם ונמלא שלא שהם
נגע ג' בשחיטה שדבר שנדחק שהוא לנדו בלי שיחתוך בנגע שהוא גם בשי' שבל
דבר דך שנדחה לבשוף למצה שחתים שלא שלינו שלים לשחתים שלי שלינו דק שלוד לינו נחתך
שם שוה בשוה שמם עם דוקי שסימן שבשנדו שם למצה שהם שחתים ושוהכו שחתים
ושחתים שלים ושוה דך ושלינו שחוה ונכלף שוה שעם שחת שכשין בשנעו בו וגם
לנדלין ושלינו שחתך עד לשחר שנחתכים שם וגם כשנחתך שוה לין שחתים שבי'
נכלף כלל בשחיטה לשיוה לו כדשוה שחיל ושוה דך בשהוא שחתך
בשכין כבר כל הסימן שוה שחוך לבד שחתים הסימן בשחוה שנחתו שחם ושפסקה
שחיטה בשלמע שחיטה הסימן לשיוה בין שחיטה דוקי הסימן ובין שחיטה שחתים
שבי' שבשחוה שנחתו בשנחתך שוה לבשוף ושוי שהייה :מבשנו שחפריפין שהייה
בשיעור בשבע בשלקמן ס"ם בבג"ס וליה לשכון רש"י בש"ג שהי לשחר שבחם שבי' פי'
כל הסימן לבד שחוה שנחת שנחתים' שנחתך שם שנמי שחר שחיטה כל
הסימן ואע"ג דשחוליך ושבין שלינו כל היום בשכין בסימנים לא שיקרי שהייה
אע"פ שאינו שוהך כלום בגון שבשכין רשה רק שחפכוין לשחוך בדלעיל היינו דווקא
בשבשכין שוהך על בשר הסימן שחוה לשחכו ושוגע בו אבל כאן הנמי שפסיק אין
בשכין לשחתים הסימן שהוא שוה עליו וכל דופני שבי' בשר שם שחוכים קודם
שנחתך הנמי ונמלא שבשנע שנחתך שנמי לא היה בשכין שוהך על בשר שבי' שחם
ולא היה שוגע בו רגע שהוא שם"ם שלמי לה שה"ד לשוחט בשכין רשה ושפה
בשיעור בחרש דסימן קמץ שלין בשכין טוגע אז שניין בסימן ב' ונם אי שוף
שבשחת לה שבשנע שנחתך הנמי היה בשכין טוגע בסימן בשוהכה וסוכשה ולא
היה שוהך בו כלל שפשר לשיקרי שהייה כיון בשבשכין חד ושפ לא היה הנמי שבשבו
היה שוהך בסימן בשוהכה וסוכשה זו ולא שמרו שמוליך ושבין לשחוך שף על
פי שלינו שוהך לא שיקרי שהייה שלא בשלינו שוהך שפי בשכין שהוא רש
שבל בשיש ד"ח שמעכבו שלחתוך ושלינו לא היה שעכבו שלא היה שוהך בסימ
שיקרי שהייה שם שהוה בד"ח שמעכבו שלחתוך בסימן ושחשבק בשבק שחרו
שמע"כ בשכין רשה שלינו שחשבק כלל בד"ח רק בשחיטה לבדה שלא לשא
שבשהכה לה כלל בנמי כיוצא בו שהוא לך בשיהה שחוך בשכין הסוך ושוגע
גם בסימן כשחוסך ולא יהיה הסימן שחוך עמו בשחיטה זו שלא בדבר קשה
הוא דשבשהכה לה בכה"ג ושיפו שף בדבר קשה לא חייטינן להכי לשיפר שמע מעם
כשחוסך בקשה שלינו חוסך כלל בסימן שלא שמרינן שבסימן שחוך מעם מעם
שמו הקשה שבקשה שעכב השכין שלחתוך הסי' שכר ושפ דעקא שהה"ד עוף
דווקא שף על פי שבשיעור כשר נהנו להשריף כל שהייה בשעשו שפי' בשהשה
(עיין כי' קפ"ו) קיימו שעוף דבעוף ס"ל דשדינא שהייה פוסלת בשעשו
כדעת ההגודה דלעיל שמעופר בשה"ד שהרי שם שלא שלי קשה פגום כו'
ונם בשיעוש בחרש שבילא ליה בפירוש רש"י דלקמן ס"ה דשדוגא שהייה
פוסלת בו אפי' בעוף בסימן ב' לכך אין להכשיר בנמלא נמי שחוך כיון דוקא
שהה שעשו בשחיטתו בש"ם רש"י ושמעופר בשה"ד וכ"ד ס"ל בלא שהייה בי

כל השהיות יש שיעור שהיה שחיטתו [יג] פסולה (ולפי המנהג בכל ענין טריפה):

השוחט

אבל בבהמה כיון שאין שהייה משהו פוסלת לכ"ע מדינא אלא ממנהגא הנו דלא לוסיף עלה דאין לאסור אלא כמו שנהגו דהיינו בשהייה הניכרת ונראית לעינים כשהוא שוהה בה אפילו רגע אחת די"ל לגזור בה משום שהייה מרובה אבל לא בהה"ג דכששהה לא היה ניכר ונראה כלל שהוא שוהה ואין לגזור בה משום שהייה מרובה הנראית לעינים וגם יש לומר כמש"ל בשם הט"ז שאין בכלל מנהג זה אלא אם הגביה הסכין או שפסק מלשחוט וזה לא הגביהו ולא פסק מלשחוט שהרי א"א לגמור שחיטת הסי' בלי שיתהוך הגמי שהילה שהוא תונה על תחתית הסימן ומקרי מתעסק בשחיטה כשוחט בב' וג' מקומות דלעיל ורמ"א שתק ולא פירש דדוקא בעוף דינא הכי ע"כ לא ס"ל לחלק בהכי וס"ל דבהה"ד מעשה שהיה כך היה באווזא וה"ה בבהמה מדסיים אח"כ וכ"ש בגמי שאפי' מגוף הבהמה אינו ואף הט"ז שמחלק ומודה לרמ"א אע"ג דס"ל שאין להחמיר כמנהג זה בלא פסק מלשחוט ולא הגביה הסכין ולא עקרו מן הצואר כלל י"ל דס"ל דבהה"ג מיקרי פסק מלשחוט או דבהה"ג מיקרי עקרו מן הצואר קצת מאחר שהגמי היה מפסיק בינו ובין תחתית הסימן והוא בכלל גזירת ומומרת המנהג דל"ש בין שהייה מרובה למועטת כל שנעקר הסכין משהו מן הצואר משא"כ בשוחט מן הצדדים דלעיל סי' כ' שלא עקרו מן הצואר כלל מש"ה לא חיישינן התם לשהייה משהו כמש"ש בש' הט"ז ולפ"ז אין להחמיר בבהמה אלא בגמי וכיוצא בה דבר שיש לו גובה קצת כגמי שהוא קנה עגול כמבואר בהה"ד אבל לא בעשב דק ומ"ש הש"ך להחמיר אפי' בעשב דק וארוך וחולק על הב"ח שמיקל בזה אזיל לשיטתי' כמש"ל דהש"ך לא ס"ל כמ"ש הט"ז לחלק בין הגביה הסכין ללא הגביה כלל ואפי' בעוף אפשר להקל בעשב דק וכה"ג אפי' למ"ד דשהייה כ"ש פוסלת בעוף מדינא משום דשהייה במיעוט בתרא אינה אסורה אף לפרש"י אלא מספק כדלקמן ס"ס ובעשב דק וכה"ג שהוא ס"ס לפי שיש עוד ספק דשמא נחתך שוה בשוה ממש עם תחתית הסימן שאצל מקום הנחתו כשנחתך שם או לפחות היה מוליך ומביא הסכין והיה נוגע בתחתית הסי' שאצל מקום הנחת העשב בתחתית הסימן כשנחתך שם ולא כתב בהה"ד דה"א כלא שהיה אלא בקנה של גמי שהוא עגול ויש לו קצת גובה בעוביו שאף אה"ל שגובה עובי זה כך ונכפף מפני הסכין לא נעשה דק כעשב בכפיפה זו וגובה עובי זה אף לאחר שנכפף מעט יש בו כדי להגביה הסכין המוחך בו מן תחתית הסימן שאצל מקום הנחתו ודופני הסי' כבר חתוכים שם משא"כ בעשב דק וכה"ג אף שתחתית הסי' מקום הנחתו משם כשנחתך לבסוף אינו נחתך עם העשב בבת אחת אלא אח"כ מ"מ תחתית הסימן שאצל מקום הנחתו משם יוכל לסיום שנחתך עמו בבת אחת מאחר שאין לו גובה כלל (ולפחות היה מוליך ומביא ומוגע בסכין) ולזה נתכוין בהה"ד שדקדק לכתוב שהוא קנה עגול ולזה נתכוין רמ"א ג"כ שכתב גמי וכיוצא בו דווקא לאפוקי דבר שאינו כיוצא בו וכ"ז כשנחתך הגמי אבל אם לא נחתך רק נמצא בתוך הסי' אפי' נמצא הושם אלא שעורים או שובין כה"ג אין להחמיר כלל די"ל שהסכין עשה מקום לעצמו ועבר (ת"ש) ואם חתך השוחט באצבעו בשעת שחיטה ג"כ אין להחמיר כלל די"ל דהאצבע והסימנים נחתכו כא' ול"ד לגמי דלעיל (תשובת עה"ג נ"ו) ומ"ש שבודקים בספריהם להחמיר בזה מספק שמא שהה מעט מחמת ביעתותא ז"א דאין להחמיר כלל בספק שהייה משהו וגם הט"ז לא הסכים עמהם אלא בעוף דס"ל דשהייה משהו פוסלת בעוף מדינא אבל גם זה אינו דהאגודה יחידאה הוא ולא קיי"ל הכי כמש"ל וכן מ"ש הבודקים עוד כמה חומרות משום שהיה אין להחמיר בהם אלא א"כ יש להסתפק בשהייה הפוסלת מדינא או בוודאי שהייה משהו: [יג] פסולה. פירו' ספק נבילה

דבור'

ד ש השוחט בסכין שאינו חד ונתעכב כשיעור שהייה בשחיטת מיעוט אחרון של סימן הראשון [יד] הרי זו פסולה:

אחר

ש בעיי דרב יונה בר כהן ולא נפשטה שם וכ"ע הי"ר אושעי' שהביא הפו' ד"ל ובן הסכמת הפוסקים

דבעי' דלא איפסקא הי' בגמרא (ש"ך): [יד] הרי זו פסולה. ה"נ ספק נבילה היא (ש"ך) דבעי' היא בגמרא שהה במיעוט סימנים מהו תיקו ופרש"י במיעוט סימנים ששחט הרוב ושהה במיעוט האחרון וגמר שחיטתו מהו מי אמרינן כיון דעבד ליה רובא אתכשר או דילמא כיון דהדר וגמרה כולה חדא שחיטה היא אבל במיעוט קמא אי דגרגרת לאו מידי עביד ולאו שהייה היא ואי דושט דנקובתו במשהו מיטרפא מנ"מ דהא כיון ששהה אזל ליה מעשה קמא וה"ל נקב בעלמא וטריפה עכ"ל והתוס' הקשו עליו מהא דתניא בתו' שחט רוב הגרגרת בעוף אפילו אם גמרו לזמן מרובה שחיטתו כשרה אלא ה"ס שהה במיעוט סימנים ששהה ונתעכב בשחיטת מיעוט האחרון של סי' ראשון כשיעור שהייה מפני שהיתה הסכין רעה דדילמא הא דמכשרינן בסכין רעה אפי' הוליך והביא כל היום כולו (כדלעיל סי' י"ח) היינו במתעסק לחתוך הסי' אבל כאן שכבר חתך רובו הרי הוא כאלו נחתך כולו וכשמוליך ומביא במיעוט הנשאר הוי כאלו מוליך בידה או ברגלה והוי שהייה עכ"ל וכתב הש"ך ונראה הגי' רמ"א נמי כאן דלפי המנהג בכל ענין טריפה אפי' לא נתעכב שיעור שהייה משמע דסבירא ליה דהכא בעי שיעור שהייה דווקא אף לדידן כיון שמתעסק בשחיטת הסימנים עכ"ל ומשום הכי נמי כתב רמ"א בסי' י"ח ס"ז בהג"ה דבבהמה בהאי גוונא לפעמים טריפה לאפוקי לא שהה שיעור שהייה ומיהו לפמש"ל בשם הב"ח דנקטינן כשיטת רש"י דשיעור שהייה הוא כדי שחיטת רוב סימנים לבד בלא הגבהה והרכנה והוא שיעור מועט ואין אנו בקיאי' לגמרי כל כך יש להחמיר אפי' דיעבד בשוחט בסכין שאינו חד כל כך בענין שיש לחוש שמא שהה במיעוט האחרון של סימן הראשון כדי שחיטת רוב סימנים בסכין יפה אבל לכתחלה אין לשחוט בכל ענין בסכין רעה משום ספק שהייה במיעוט האחרון של סי' ראשון שלכתחלה אין שוהות אפי' פחות מכדי שיעור שהייה ומה שכתב הש"ע בסי' י"ח ס"ז שוחטין בו דמשמע לכתחלה היינו משום דהתם לא בא אלא ללמד דין הסכין ומיירי בגוונא דליכא משום שהייה כגון שמניח ב' הסימנים יחד זה אצל זה ושוחט שניהם כאחת (ש"ך) ואף אם אינו שוחט שניהם כא' ממש כיון שמתחיל בשני קודם שישחוט מיעוט האחרון של הראשון אין לחוש משום שהייה (ת"ש) וכ"ז בבהמה אבל בעוף מותר לשחוט לכתחלה בסכין רעה כ"כ בענין שישהה שיעור שהייה במיעוט האחרון של סימן הראשון שהרי עוף שכשרו בסי' א' מדאורייתא ואף דמדרבנן צריך ב' סימנים גם בעוף לכתחלה הרי מדרבנן צריך לשחוט לכתחלה גם מיעוט האחרון ול"ל דהוי כאילו מוליך ומביא בידה או ברגלה אלא מדאורייתא ובבהמה דבעי ב' סימנים מדאורייתא (פר"ח) ובמיעוט בתרא דסי' ב' אין לחוש משום שהייה בשוחט בסכין רעה אפילו בבהמה וכן בעוף בין במיעוט בתרא דקמא בין במיעוט קמא ובתרא דבתרא אף לפי מנהגנו שמחמירי' כפרש"י לפסול שהייה במיעוט בתרא בין בעוף בין בבהמה (ש"ך) משום דלפרש"י דבעי' דשהה במיעוט סימנים אמיעוט בתרא קיימא ובשוהה שהייה גמורה א"כ לא מלינו איסור שהייה כלל בשוחט בסכין רעה אפילו במיעוט בתרא דקמא בבהמה אלא דקי"ל כפי' התוספות דהבעי' היא במיעוט בתרא דקמא בשוחט בסכין רעה בבהמה אבל במיעוט בתרא דבתרא ס"ל להתוס' אין שהייה פוסלת כלל וכן במיעוט בתרא דקמא ובכל סימן ב' בעוף וא"כ אין לנו להחמיר כלל בכה"ג בסכין רעה עכ"פ אלא בשהייה גמורה לחוש לפרש"י (ומ"ש התה"ד להחמיר בנמצא גמי חתוך בושט משום שהייה במיעוט בתרא דבתרא בעוף כמש"ל ולמדה מסכין רעה היינו לענין דאפילו שמוליך ומביא

בשהייה

ה' אחר ששחט רוב א' בעוף או רוב ב' בבהמה אין שהייה פוסלת לפ"ז אין שהייה בקנה בעוף [טו] כלל ויש מי שאומר שכל שלא נגמרה שחיטת כל שני הסימנים [טז] פוסלת שהייה ולכתחלה יש ליזהר לחוש לדבריו: (הגה) ולפי"ז בדיעבד המנהג להעלים ולכן אם נתחב סכין בצוארו ג' פעמים בבהמה או בעוף למות יכנו על נתחו [יז] להמיתו ולא יחזור וישחוט

בהמיכה אלין עליה תורת שחיטה כמו שיעוט בתרא לקנה לפי' התוספות ובגמי אין תורת שחיטה עליו לכולי עלמא אבל לפרש"י ים לומר לתורת שחיטה עליו גולמי ואין זו מעשה שחייב כשמוליך ומביא לשוחטו ולא קמבעי' לן אלא כשפסק ונלמד"ל ופסה שחייב גמור' מעיעוט בתרא לבתרא וכן בשחר שחולי שחיטה בעיעוט בתרא אין לקמן בתרא בין לבתרא דלקמן קיימן כ"ל אין המיעוט כלפי לפסול שחיטת הכוש בשבר נשחט

בשבר דסה מלאוכייתא פגי כוותא ופ"ל לשחוט המיעוט אבל אם שחט גם המיעוט בשבר יצאו בשבר שחיטה לפרש"י ואין בשחיטתו מעשה שחייב שחרי מיעוט זה לחוי לשלשלה לכוש לשחייב השחיטה ע"י מיעוט אחר שמלינהו לכוש אף אם מיעוט הנשאר בשחר נפיסול או לא נשחט כלל ולחלדה מעשה דמיעוט בתרא יצאו בתורת שחיטה לפרש"י מה"ט דאין נשחט אם לא נשחט המיעוט הראשון פוקלת בו שחייב אף אם נשאר שחיטה לקמן פ' כ"ל): [טו] כלל. אם לא ניקב סכין כלעיל אלא נשחט הוא דפוקלת שחייב אם לא נשחט עדיין כוש הקנה וזהו דעת התוס' וריעתם ללעיל: [טז] פוסלת שחייב. ונשפק דבעי' לא נשחט שחיטה לפרש"י כלעיל ולפי' עוף שהשחיטה בקני פ' ג"ע כיון דשחר וגמר קיימן הא כולא שלא שחיטה היא וס"ל דשפק נבילה לחומרא לפ"ד הלח"מ נשחט הייב"ם שחלק אין שחייב לרשה ואלא שחיטה אלין עיקר ואינו כולא שלא שחיטה היא ואין הנגמה שחיטה בעקום שחיטה ומש"ה אינה פוסלת כלל בעיעוט בתרא כלקמן פ' כ"ל אבל הרא"ש כתב לפשיטת רש"י דמדברן הוא דמבעי' לן נשחט בעיעוט בתרא ונקט' למומרא לכל שהוא עושה שפיסול כלרך שחיטה מוטעין ונוזכין לטו קולא שנשחט כוש הטיומנים אין נשחייב לרשה ואלא ואין נהגמה דמלאוכייתא ולפי לאין לחוש כלל נהגמה עכ"ש לפ"ז תנן וכוונו על פ' כמוה כלאיתא בגמרא ד"ה והתוספתא לעיל מייבי מלאוכייתא וכן מנסגנו לפרש"י נהגמה כלקמן פ' כ"ל נס"ל ע"פ שחיטת מכי"ו והייט מדברן כמנוחר שם בעוכי"ץ גבי שחייב ע"פ ומ"מ אף לפ"ז אין להקל בנפק שחייב דרשה ואלא מעשה ק"ם כמ"ל: [יז] ולפי' כ"כ רש"י ופייס בשפר התרומה ובלבד שלא יפגר מעשה ק"ם כמ"ל עכ"ל פי' מעשה לתוכיחו בגמרא שפקרקה של נהמה קודם שחלא נפשה ונצליע דם נאברים כלקמן פ' ק"ז ולגי' רש"י שם בגמרא אבור אף' לקדרה ואפי' על ידי חתיכה ומליחה ופ"ל לרש"י דוקא בשוכר שפקרקה ולא בשאר קירוב שיחה כמו בהמה ובפ"ג שלא רש"ל לאף ע"ג דנבלע שאר קירוב שיחה אין כל דרם יולא ונבלע שאברים שלא דם"ל לאף ע"ג דנבלע שאברים אין לאבור שלא לאכול שבשר מי שלא שלא מליחה וכגי' הכי"ף ופייעתו בגמרא וכ"ש שם"ע לקמן פיימן ק"ז ושלכך אין ליאבור גמור ומליחה ואין בשביעית שפקרקה אין בשאר קירוב שיחה שם אינו כולם לאכול בשבר מי שלא זריזות לבהמה שאבר שחלא שאברים בהמה וחיה ופ"ל דעת י"א שלו לקמן שם לענין זריזות לבהמה אין בשביעית שפקרקה אין בשאר קירוב שיחה כגון לאחוז שבהמה נבלה בעודו שם ום"ם לבהמה על בהמה וכ"ג לאין לאבור ניחוש כלל בעודו בל"ג וכ"ל שי"ז ושבאברים שפקרקה אין בשביעית שפקרקה שלא שחיטה היא ואינו לרשה לגי' שם לענין לבהמה

[יח] ויפסוט (תפ"ל לדעת שם"י): ל שחט עוף ושהה בו ואינו יודע אם ניקב הושט חוזר ושוחט הקנה בדו [יט] במקום אחר ומניחו עד יממות והופך הושט ובודקו כ] מבפנים אם לא נמצא בו טיפת דם בידוע שלא ניקב [כא] וכשירה: (הגה) ומעכשו לפעליך פכל אפילו לא (מפרש"י) ופסה רק בשיעור קנה לקנה (מפרש"י) ואפור לעוכרו לגוי [כב] כך פלה [כג] ימיתנו ולפ"ל יפכיענו [כד] לגוי' (פגמת פיק"ק ומכלכי) עשוה לפני לא נקיליק בנליקת הוסט ופייסיק [כה] לנקיבת הוסט (תור) ושעשה זה אם תלם המלות מן הטוף וילא דם או מחך הטור בפשה וילא דם מעכה יש לפעליך לפיסיק [כו] לנקיבת הוסט אבל

[יח] ויפסוט. בפכין או לפי' בקרדום אפ"ש פסוט פגוס וגם לין עוליך ומניח אפ"ש מיקרי שחיטה בפקול בשיעור בתלא (פ"ק דף כ"ג) ולפי' אם לין הפוסט פוזא ופוזא בעלמו בפכין או בקרדום אלא לים לאבר שכבר לבחיטה כולה אלא שחיטה היא לפרש"י ופקולה עשוה אפ"ש ולכתה ועיקור ע"י פגיעה בשיעור בתלא (ועיין בפ"ש לקמן פי' כ"ד דבפגל ובינלא גו שכולו פגוס יש לפקל בפס"ו וכפ"ש עיש הטעם) אבל אם גוי וכינלא פ מפקולים לבפוט לפי' בשבר בעי"ג פוזא ופוזא לין לפוס אף לפרש"י אלא לחליק כולה אלא שחיטה היא כיון שאינו בתוכה אפ"ש בלל וכלעיל פי' ג' פ"י (דניפא פ"ך אם): [יט] במקום אחר. פגי טוכה קמ"ל דאפ"ש עקוכה לא נגע בוסט ועתה אם יפוט בעקום אחתך עתה

אקל לפגוע בוסט יפגע בו וגמלא פוקלו אלא כלין (ג"י פ"ך) ומש"ה לא כ"ש במוי"ב ומלכי: [כ] מבפנים. אפוסט לין לו בליקה מבלוען לפי אפוש עריפה בנקב ועשאו ואינה לם בכנסת לו בפנים בנקב ואינו ניכר אבל קרוס אפניתי לף הוא ואינה לם ניכרת בו אבל אפילון אלוס (רש"י): [כא] וכשירה. אבל אם נתלא בו עינה לם לפי' אלא בנגד אתך אלאבון לאור אפפק אמת אים אתך אלאבון בנגד עינה זו לפוסט לללכו להיות גמיל ופפיט (אבל בלא"ם לין לאוש עפר קוכה דם לאור כשם"ל פי' ל"ג) ומש"ה עני ל"ת לפי תקנתא בבהמה לכיון לללכך לאפוש עם פוסט פייעבים אין בנקב שנעשה באתך אלאבון לף שאתכוין לאפוש לעשה אם לא לעשלה כיון לפוסט גמיל ופפיט (ב"י ת"ם וכ"כ אתפנ"ץ פ"ג פי' קניו אלא כפ"ך עם אלרוך) וכ"ז בשאינו יודע אם ניקב פוסט אבל אם יודע בניקוב אלא ניקב פוסט בגון שאתפפ הקנה לבדו בינו שחיטתו בשפה לף אלא בניקב פוסט ולכך לף לבינן אלא בקיליק לין לפאתיל בזה כלעיל פי' כ"ל (רק שיבדוק בקנה אם לא נשאר כך מיעוטו יגמור שחיטתו ואם נשאר רובו לא יגמור משום שחייב בשיעור בתלא) ולי"ל לפי"ם שפ"ע לעיל לאפי' אחר שטוחט בדי לי אלא אתכתי כ"ל העור לין פוטכין עליו להתם כיון אלא כיון שתחילה לכך פ"ל מילתא אלא היינו עליה לחיפה ולאו אלעתים ודמיא לכלעיל פיעון פ"ד כמ"ם (פ"ך): [כב] כך. לשעה יחזור ויפכלנו לישפול כשיחכפא שפעור ולא יהיה ניכר (ועש"ם פיעון כ"ג): [כג] ימיתנו. אבל לא יגמור שחיטתו (מפרש"י ל"ג) משום שפא אלא יבא לאכול ועשו כשפ"ל פ"ם פ': [כד] לגוי. אבל אפור לאשתוחו בבהמה אי לילעת שפי ליבי שלכה (מלכי) אבל אם לין לריך לאשתוחו אלא כ"ל יום שתתעבר ואלא מותר כלקמן פיעון כ"ז (פ"ך): [כה] לנקיבת הוסט. (פפ"ך כתב בשם הג"א לבשפ"ג אף לנוכך ועשה נלאה לאפול ולבשוך אל שגדולים שאפרכוסים שבסניגו וחוכו שלכה לאעשה לשחיט ע"י בליקת הוסט לדחוק בדוק בשקוב בעקום שאינו יודע הוא שאין לנו בקיאין בבליקה פ"ם בשפ"ל שפי ד כ"ג) ושפ"ל ק"ל לפ"ל מיקרי עקום שאינו יודע כיון לוסט נגיד ושפיט פי' פ"ך פי' ל"ג פ"ק ז'): [כו] לנקיבת הוסט. שחתך רעוד בשהמה שפי אבל

כמלא עוביה מן העוף[ו] אין העוף לאוכל בקיבת
שחט ולא מלא לם ולא עכשו
הגדוקים לסרכיך בזה עכשו גזילה הוא
נקרע העור מן הגוף הלכך אין להמיר
בזה כלל בסמ"ג וכ"ג כגון לכבוד בית
או לעני ואל תסגיר בע"ח בסירעות
להמתיר בזה נבי יונה כי היה מומחה
בלי טעם עכ"ל הם"ל ומכאן יש
גם' שלוך: [בז] שחך. פי אם יגלח
הם מע"ם שלא שחך כל העור או שחך
כל העור אפי' לא יגלח הם אין להכשיר
אפי' ע"י בדיקה לדיון לפ"ד רמ"ה אבל
הם"ל שכשיר בין שחך מקצת העור וילא
הסו בין שחך כל העור ולא יגלח הם אפי'
שלא בדיקה ואינו תוכף אלא שחך כל
העור וילא הם ומכשיר עמו הם"ך בע"ם
להקל בשחך מקצת העור לאפי' שילא הם
אפי' שאפשר לוכיח כיון שלא שחך כל העור
ודם זה הם העור הוא אלא לתין להקל
שלא בעקום הם"ו וכ"ג אלא יפה אלא
תלינם הטוענ לוכיחים להכריך בילא הם (ובפע"ח בשם הם"ך בשם המרוך ס"ה
שכח) אבל שחך כל העור אפי' אלא שילא הם תין להקל אפילו בפ"ו בכ"ע
אלא כע"ם ס"ו לתוכחת דעילתא בקע כלבעיל ועי"ו ע"י בדיקה טוענ בשם ס"ו
מהיר אפי' בילא הם מ"ב יש לסמוך ע"ם על הם"ל בלא ילא הם לע"ם שחך כל
העור להחיר בבדיקת הוענ בפ"ו ע"ם ועתה שרם"ל עתיר בפ"ו בבדיקה אפי'
בילא הם ועיבולו הם"ך ולא אלא עליו ובחך מקצת העור ע"ם שילא הם הסוחך
על הם"ל להחיר הבדיקה ע"ם אפי' אלא בחקום הפ"ו לא בפקיד וכ"ז בשחיט
הענוחך תומר בדי לי אלא נשחתי בוענ אבל אם תומר בדי לי אפי' שחך כל העור
אם לא ילא הם בשר אפי' אלא בדיקה כלבעיל ובימ בשחבון ושחילם אלא
ליגע בוענ בגון שהפם הקנה לבולו בילו אפי' שחך כל העור וגם ילא הם בשר
אפילו בלא בדיקה כלל ואפי' שחך הקנה כלבעיל (ב"ך):

כד [א] למעט. אלא הולכה והובאה (עור הע"ב ע"ש ס"ג הל"ם) דבהיא ושחט
אין ושחט אלא ושחך שבאחד מן שחוט לבוקס (בת') אבל הם ומוליך ועביא
ע"ש שהוקס הבכין על העור הלכך בהליכתה והובאתה עליו אין בכך כלום (הם"י
הוכא ג"י) לפי ס"ע הסימנים נשחבים ע"י שחיבת הבכין לשחבה בהולכתה
והובאתה עליהם שאע"פ שהוקס בהולכתה והובאתה הינה יוכלת לעמיד
בשום אלא בשלבקון ושחר שחיבתה ושוליבה בדמיקתה בני הבקר ושלא הית בהן
שחיבת הבכין לשחבה בדמיקתה ושחיבתה ושוח הית בשחיבה זו שנשחבה הבכין
לשחבה כדי לשחוך הסימנים בשחיבתה בלשון ס"ג: [ב] שנת שחת. ל"ל כל
הסימנים שנה מ' אלא אפילו ושחו או ושחו הסימנים לכוך הקנה שנשחך
בשחך בשהוא בלשון הוך בעיקו, אלא כ"ל שנת מ' היינו אלא ע"י שחיבת
הבכין לשחבה אלא ע"י הוקס הבכין בשחבה על הסימנים כי כל ושחו
הסימנים ל"ל נשחך ע"י שחיבת הבכין בשחבה עליה לשחבה ושחיבתה כדלך
שחיבתה ולא ע"י הוקס בשוקס בשחבה אחד ושענה לשד שזה נקרע שנת מ' ושוח
לשחה

שבל שאי בה בשיעור הזה א"א
לשחוט בלא הרסה ע"י הולבה או
הובאה לבד ואם הוליך והביא אפי'
שחט באזמל כל שהוא בשירה:
(סגה) ויש מחמירין [ג] בשהוה (בס"ג
ז"ל) ושמנסג בגלילות אלו לפסול
בשהוה אפילו סוליך ושביא אם אין
בבכין כאלא טוחר ושוך לנוחר [ד] ושסו
(זהו לעת מהרי"ו):

ג ישחט ב' ראשים באחד בהולבה
או בהובאה בלבד אם יש
בבכין כדי [ה] שלש צוארים
בשורה
בשהוה ובדיעבד לוחקו אבל בכשב"ח בשה"ח כ' לשם ל"ה לא קאחר אלא
לכתחלה אבל בדיעבד לב"ע שמיטתו בכשר עכ"ל: [ד] ושסו. טעם ומנהג
ס"ה הוא לחוש לטעה ל"ם ושמשמעות ל' המלכי ושם"ז לאפילו בדיעבד
פוסק ל"ח ושע"ג דל"ח מוליך כאלא נוחר לא ומחמירין כולי
האי ומחמר אבל בדיעבד אלא"ח ולא מילקו בזבר זה בין עוף לבהמה
כשבולה בע"י ושמשמעות ל' המלכי ושם"ז עייבי לשו לכולא ושני עייבי בשהוה
סילבך לא מייסינן לטעה ל"ח בזה אלא לכתחלה אבל לא לשחמיר כ"ב
לפסול אפי' בדיעבד נגד ושמשמעות לשון המחבר דל"ח יחילה הוא וכל
הסומקים פליגי עליה וגם י"ל לעולה ל"ח בדיעבד כע"ם בכשב"ח אבל לעניו
ושסו הוך לנוחר אין בכבש כלל מלשון המחבר דל"ל כע"ם בכלבו בשם ברשב"ח
הובא ב"י סי' מ' דאפ אפילו כ"ם היינו כ"ם הוך לנוחר דוושיב דלישב
דקחני כשלא ניאוך והיינו הוך לנוחר כדושברש בגמרא (ושא לשיבעיא לן בגמרא
בשמעתא לחומבי דסיינו ושסו אבל לשעשים לאו בשמעתא בפיש שהוא רחב קצת
וניירי כגון שבחחבי לעיל בי' מ' אלא בשמעתא בחבבה אחא אלא ע"פ בל אבבה
ומ' רוחוחים בדפרש"י אלא ושסו רחב קצת) סילבך מייסינן בשא בשעה לשעת ל"ה
לאלו יחילה הוא בשא בשם בשב"ג כ' דל"ם אחבן היינו בעוף ולא בשהוה ולא
כחב בשליש לשהוה בשלש הוך לנוחר הוך לנוחר ושסו ל"ם סילבך לשעשי
הקנאי בשלש הוך ולנוחר ושסו כדעת הבאבי"ד ושי"ח אפ לא מייסינן
לדעת הבאבי"ד להחמיר אפילו בעוף בשהוה ושלש הוך לנוחר ושסו
בשהוך אפילו בדיעבד ושחמר דל"ם אחבן היינו הוך לנוחר להבאבי"ד אלא לשבשהוה
ק"ל הכי אלא כע"ם ג' סיעון מ' בשם הפוסקים דפליגי אבאבי"ד אלא בשהוה
ושחמירים בשה"ג שכל דבריו דבעי קבלם הויל ואין חוששה זו נגד ושמשמעות
לשון המחבר ושחמר סי"ל כפי' הבאבי"ד בשחבה לע"ג דלא ק"ל כפי' הבאבי"ד זהו
טעם המנהג ע"ם שחיטת ושסו"ז אבל לענין דיעה אין מקום להחמיר בשהוה
בשחות ושלש הוך לנוחר בדיעבד כי סיבי דלא ושחמירין בשחות שב' נוחרין ושסו
שכל הסומ' פליגי עליה וס"ה בשלש הוך לנוחר מ' פליגי וגם שאי שיעורא אין לו
מקום כלל אלא ע"פ שי' הבאבי"ד ואחן לא ק"ל כשבאבי"ד בכל ושלשילין בעוף
לפילו בוחבה, ושחם כשלש בשחבו' הוחא בש' מ' ובש"ח שם. סילבך לחבבה דיש להקל בשם"ח
כוש"ם הב"ח ושם"ך סיינן כ"ם ובשבו' כ"ג: [ה] ג' נוחרים. ושיש כשלש ב' נוחרין
ושבכין

[ג] בשהוה. ד בשם בשחבו
ה בשם בשחבו
ושם בשבלא

ו מרימפ סם דיג

מסכתן ע"ג ג' עזרי הכהנות ומסך [ו] כשרה ואם לאו יש לחוש
הסכין כמלא עוקר ו' עד שכמלא עוקר ולאסור [ז] שתיהן:
הג' מסכתן סכיס מן עזרי הסמוך ד ישנים אוחזין בסכין ושוחטין אפי
כנפי הסומט כשהוא גלגל זה למעלה לצד הראש וזה למטה
פתח פ"א וכנגד לתוך עזרי הסמוך לצד ההזה שאוחזין אותו באלכסון
שמול הסומט וכמלא עזרי הג' סכיס על כשירה
עזרי זה פ"א וכנגד לתוך עזרי הסכי וכך בגמרא שמיטת סניסס כ"ו בעמיכה זו
שמשכה הסכין כמלא עזרי ו' וכל אחת מהן עכשו עליה כמלא עזרי סכיס
עליס בתחילה וכמלא עזרי סכיס סוסס לס (כ"ל הס"ך וכ"מ בסדיל בשפ"ח
וכ"ן לכל כת"ס) וס"ס אם שחט ל' וס' בסמוך כאן בגי בעזרי ו' יוצא מן
לכולן (כין ד"מ): [ו] כשרה. בדיעבד לכתחלה אין לשחוט אפילו בהמה ו'
בהוכה או סוזחה לבדה כדלעיל אבל בעולין ומניח עותר לשחוט אפילו
לכתחלה כמה בהמות בשחיטה ו' לאין לימוך בזה אלא בקדשים ולא בחולין
(בגמרא): [ז] שתיהן. לשחיטה בשחיטה ו' בשחטו וכיון שהראשונה בדרסה
בשחטה לא פסניס כן שהרי בגה אחת ובעניו ו' העביר הסכין על שתיהן ושחט
שהשב"ש בתש"ה ושכ"ן. וכ"ל שהשחוט בשחיטה שלמל השחוט נקראת לשחוט שהסכין יוצא
ממנה תחילה ונלמד גמר שחיטה תחילה ומשם כך יוצאה משחיטים ומעש"כ גמר
שחיטתן סוא בגה ו' ומקרי שוחט ג' לשחיטה כ"ו, לפי שבשחיטה הסכין משחיטת
וכנגד תוך עזרי שחיטה ע"כ כשר בגמרא שחיטת שחיטה בסניסס זו כמו
שחיטה כמלאת שחוטה בילות שהכין ממנה לחל"כ לא סיה עוד עזרי שוחט עם שהשב
והשחיטה שבחוכו מילו שחיטה שחיטה עד לאחר ולא סיתה כאן
שחיטה גמורה כמו שחיטה כמלאת גמוחה בילות שהכין כאחר"ל וס"ס דמשבחת
לא דשחיטה על כרחך בדקדק בשחטה בגון אלא הניח שהכין על גבי שתיהן אלא
על גבי השחיטה לבד הניח כאן שהכין בקלה שהוא שחיטה שחוטה ממש
וכשחיטה כמלא עזרי אחד הניח שהכין ממש בל עבר הג' ע"ג עזרי זה
מלאחלה ואחלעית שהכין ממש בשיוש כמלא עזרי ו' הניח לאחה בשחיטת
השחיטה מלא עזרי שחיטה שחוטה כשהשהק שהכין בלפי אחה בשחיטתה וכשחיטה
עוד לאם שהכין לעבר הג' לעזרי בשחוטה שהיה ושהקה כלפי אחה בשחיטתה אזי
הניח אחלעית שהכין לעבר הג' לעזרי בשחוטה ו' לאחה בשחיטת השחיטה
וגמרא השחיטה בשהשב בלדעיל (ע' לח"ם) ובשחוטה הג' חילו לא לשם שם לא
היתה שחוטה עדיין שהרי עדיין לאם שהכין ממש לחזי לשחוט בעבר הג' לעזרי
הג' מלאחלה אלא לפי שהשם שם ושהשב שהכין בשם בלפי אחה בשחוטה מלאחלה
לאחה הילבך בגמרא שחיטת שחיטין לאחה ושחילו גם שהשחוטה שחילו שחילו
ובעניו ו' העביר שהכין שחיטין לאחה ושחילו לא שם שהשב"ש לשהשק שזה שחילו ושין שזה
אלא שיוי שלאחן בלבד ולא בעיקרא שחילו אבל שם היה לאם שהכין ע"ג
השחיטה שהשק שהוא ממש שחיטת שחיטה שחילו ומשך שהכין לתוך שחילוחה
ולא בגמרא עליו שחיטת שחילוחה עד שילא ממנה שהכין כמלא עזרי ו' חוצה
לה וכמלא עזרי ג' שהכין היה ממלא כל רוחב שהוא בגמר שחיטה שרי
גם שהניח לא בשחטה בשהשק ושחיטין בשילות אלא שהשב"ש ושאר פוסקים לא
מיירו כלל בשב"ג ומשום שהשק לא ניקרי כלל שוחט ג' לאחה פוסקים לא שהרי
השחיטה בגמרא שחיטתה שחלה מיד שילא ממנה כמלא עזרי שהכין ומכנס
לאחוכה כמלא עזרי ג' והיה ממלא כל רוחב שהוא בגמר שחיטה שרי וכשב"ל

כשירה ולא חיישינן שמא ירדסו [ח] זה על זה:
[ח] זה על זה:
ה היה שוחט והתך כל השפרקת כשירה: (הגה) ומיהו לסעיף
אפי' לא מתך כך רוב השפרקת (מגור) ופין לשחוט כי יש מקומות שנוהגים
[ט] כן (לקוט לחני"ם עפי' רש"י): כשאדם שוחט עוף ואוחז בשיניו
בב' אצבעותיו צריך שיאחז אותם
יפה
שמינוה ולאם הסכין מגיע עד עבר הג' לעזרה מלמעלה מעש בתחלת שחיטה
זש"ם לשיפת בכל זה בשוחט בהוכה לבדה: [ח] זה על זה. מתוך שזה מוסך
לכאן וזה לכאן ונמצאים לוחצים הסכין על הצואר (רש"י) מיהו מיירי לוחץ
בדיעבד לא מיירינן לסכי אבל לכתחלה לא יאחז אדם בסכין מלא זה והג' מלא
ג' כנגדו (ע' רמב"ם ופר"ח וכ"ד הש"ע דלא כצור): [ט] כן. לחני"ם בשדבי
דקדק כן מפרש"י דש"ג לחולין אבל לאחרי' כתם אחת דג בשנה מינן לשחיטה
שהוא מן הצואר שנאחר ושחט מקום שהם (שכופף) מעטו (שכשהוא לאחילה
ושהשהו ל"ל מעטו הולא את לחו ונקטו) ומשקיעין בשחיטים מן הצואר הילבתא
גמיכא לה אלא קבל דוחקא לחני לכל לשחוט אחת אלא לשחוט ניסטרל ופרש"י אלא
יאחוך כל השפרקת לג' שהכי משמע מעטו הולא את לחו ואת לא ולאידך ליתא
שהשב הילבתו ישיינו שהניחים ואת לא ע"ל וכאב ע"ז שהשדבי שהם ר' נרוך
יאלא נהיכא לכיון שהשחט אחניחים אם שחט אחר כך גם השפרקת אלי ליכאה
לן ומיהו בשהשפרקת אחניא היא שחט אחר ושחך את הלאם שהא שחט אלי נאחכון לכך
שחיטתו שהולא ול"ל שחיטתו כשהא ואינה לנו מוכנו כ' שחיב שחשחט
היא שא' שחשחט ושחך כל השפרקת ולקדק לחני"ם שפרש"י ולאחר ואלא
נהיכא למוכנו כ' שחיב ושפרש מוכנו כך פרש"י שחטו הולא את לחו ואת לא
לריך יותר על השדבי ובש"ר שם המום, כאב זש"ם רש"י הולא את לחו ואת
לא היינו שהום דשחיטת ר"שפרקת שגיעה לם שחניס ולקא לוהשחט שחיטת
כאיב ללאם הולא לריך לשזות ולזריקות. ושהולא שש"י וש"ך דלחני"ם יש"לאה
הולא וכל שהוקקים פליגי עליה ושט"ז הוסיף לשהליא עליו שהשחט וגמרא
שהחאר לעיל קולא פי' כ' לאם שהיל שהניחים לשחוני העולק ושאם מן שהולא
שחיטתו כשיכה אלא שכיון שרש"י כאב שאין לשחות מן שהנא שהשו להשיק
אין בידינו להקל אלא יש אלא לשרים שהוחרים ושחרים נהגו שאם לאיקור עכ"ל
שט"ז וכן כאב שאם"ך דמן הדין שרי ואולי שעת הש"ת להשהיר לוקא שהקור
שאין שאם"ש וכש"ג עכ"ל שאם"ך דלחני"ם לריך לשהוק ולומר דשהשיב לדעיל
שאפי' כ' לשייני לוקא אלא שהכון שהוא שהפרקת כש"ם שהריש שאם"ש ול"ש
אלא שהכון אין לשהניר כלל אפי' אלא שאם"ש וכפי' שט"ז אין לשקל אזה כלל
שאפיקות לאפי' לוקא שהך שהפרקת ש"ל לשהוק שהכיו אם שוא רוב וק"ו כשאין
שהפרקת לשניהו ושאי רוב שהפרקת ש"ל לשהיקר חלוי בשוא אפי' לרחני"ם
אפי' לשרי שם"ש ואת לא שאלוא לשהוך שאם"כ ע"כ לא קשיל אלא שהוא שהשיות
זלוי בו וע"ז אמרה תוכה אלא יניע שהשהה אלא ע"י השיניים ולא בל"ש
ע"ל ול"ל בל"ש שיהו בצת אחת עם השיניים לווקא כשהניח שתוסף לדעיל
שיש שוא"ו ושהך לא שהשם בצת אחת אחר אחת אלא בצת אחת אין ליכול
שהשית שהשהה בל"ש אלא שוא"ו שהליא בם שהשרים כדלעיל פי' כ"א

יפה שאם אינו אוחז אותם בטוב פעמים שיהיו נשמטים לכאן ולכאן ולא יוכל לשוחטן ע"י הולכה ויבא לידי דרסה: (הגה) וכן לא יניח האצבע על הסכין אלא יחזיק אותה בקתא כדי [י] שלא יבא לידי דרסה (ד"ע מקבלת השוחטים). סואפי' לא עשה דרסה אלא במשהו [יא] מן הושט פסולה: (הגה) והמנהג להטריף כל דרסה בין במיעוט *קמא בין במיעוט בתרא בין בקנה בין בושט (שחיטות מהרי"ו):

ז [יב] עחלדה כיצד כגון שהכניס הסכין בין סימן לסימן בין ששחט התחתון כהלכתו מלמעלה למטה וחזר והוציאו ושחט העליון בין ששחט העליון ממטה למעלה שלא כהלכתו פסולה:

ח פהחליד את הסכין תחת העור או תחת צמר המסובך בצואר הבהמה או תחת מטלית צהקשור בצוארה או שהמטלית קמדובק בו בשעה ושחט [יג] שחיטתו פסולה: אבל

ולפ"ד כל הפוסקים החולקים על לאנ"ה י"ל הא דבתוס' דמפליג בין נתכוין לכך ללא נתכוין מיירי בשוחט בהולכה לבדה או בהובאה לבדה דהס"ג מיקרי בבת א' במתני' דלעיל ומיירי בקתא סכין שיש בה כשיעור שנתנו חז"ל כנלא' גודר חוץ לגודר והאי שיעורא לא הוי אלא לחתיכת הסימנים עד שמפרקת ולא עד בכלל כמ"ש בגי"ה ופר"ח אלא דמ"מ כיון שיש בסכין כשיעור שנתנו חז"ל אם מתוך שמפרקת דלא נתכוין תלינן בחריפות הסכין כי לפעמים הסכין חריף ושוחט הסימנים בפחות מכשיעור שנתנו חז"ל כמ"ש התו' והרא"ש לפ"ד הת"ם אבל לפ"ד הרמב"ן והרשב"א והר"ן דפליגי בהא אתוס' ורא"ש וכ"ד הב"י בש"ע (כמ"ש בק"א) י"ל דבתוספתא לא מיירי כלל בחתך המפרקת אלא לחתיכת הסימנים לבדה קרי חתך הראש כדתנן במתניתין התיז הראש והיינו סימנים לבד' כמש"ל ובכ"א דבתוספתא היינו כמו בב"א דמתניתין שהיא הולכה לבדה או הובאה לבדה וקמ"ל בתו' דלא מכשרי' בב"א אפי' בסכין שיש בה כשיעור שנתנו חז"ל שהוא כגלא גודר חוץ לגודר אלא בשלא נתכוין לכך רק שלא הספיק להביא עד שהותז הראש בהולכה לבדה כדפרש"י במתני' דלעיל אבל אם נתכוין לכך איכא למיחש לדרסה (כמ"ש בק"א) וע"כ צריכים השוחטים ליזהר בזה באזהרה יתירה. ומאחר שיש בזה חשש דרסה אפי' בדיעבד מלבד הזהירות לכתחלה שמלוה להוליך ולהביא לכתחלה (כמש"ל): [י] שלא יבא לידי דרסה. ומיהו ז"א אלא זהירות לכתחלה אבל בדיעבד אין לחוש ובמדינות אלו שנהגו השוחטים לאסור אפי' בדיעבד אולי בקעה מלאו וגדרו בה גדר ומ"מ בהפ"מ וכה"ג יש להקל (ת"ם). [יא] מן הושט פסולה. בב"י בש' הכלבו והג"מ בשם הר"פ בהגה' סמ"ק מבואר בהדיא דקאי אדלעיל שאם אינו אוחז אותם בטוב פעמים כו' ויבא לידי דרסה ודרסה פסולה אפילו במשהו מן הושט אבל בקנה ס"ל להרי"ף דאין דרסה פוסלת אלא ברובו או במיעוט המשלים לרובו וכ"ד רוב הפוסקים כדלקמן גבי הגרמה והחלדה. והש"ע אף דס"ל כהרמב"ם לפסול דרסה והחלדה אף במיעוט קמא דקנה כדלקמן סי"א וסי"ג לא רצה לשנות לשון הרי"ף בדין זה משום דלאו להרמב"ם א"ש לשון זה ליזהר שלא יבא לידי דרסה משהו בושט יותר מבקנה דבושט פסולה ודאי ובקנה היא פסולה מספק כדלקמן סי"א וסי"ג ע"ש: *קמא. עמש"ש בס"י ובסי"א טעם המנהג: [יב] חלדה. ל' חולדה כחולדה זו שהיא תחובה ומכוסה בחורי הבתים וה"נ הסכין מכוסה בסימן העליון בשעת שחיטת סימן התחתון או בשעת שחיטת העליון ממטה למעלה ודווקא בסימן שהוא בכלל שחיטה הוי ודאי חלדה אבל אם מכוסה בדבר שאינו בכלל שחיטה כגון תחת העור מספקא לי' לרב בגמרא ואמר איני יודע ופסול מספק כדלקמן ס"ס: [יג] שחיטתו פסולה

ס שם
ע משנה שם ד' לב
פ שם בגמרא ד' ל' מימרא דרב יהודה אמר רב
צ בעיות ולא נפשטו שם ולחומרא
ק כב"י הרא"ש
* בפירוש בה"ג

אבל אם המטלית פרוש על צוארה ושחט שחיטתו כשרה קויש מי שפוסל גם בזה רולכתחלה יש לחוש לדבריו: (הגה) וכן יש ליזהר בכבשים שיש להם צמר מסובך בצואריהם לתלוש הצמר [יד] המסובך שלא יבא לידי חלדה (מרדכי פרק השוחט):

ט שצריך ליזהר כשאדם שוחט והם על העור שלא יעשה בו קרע גדול ושוחט בראש הסכין ומתכסה [טו] מהעור אמנם אם שוחט באמצע הסכין אין לחוש אם ראשו מתכסה בעור כיון שהסכין במקום ששוחט בו כנגד הסימנים אינו מכוסה תויש מי שמחמיר גם בזה קויש לחוש לדבריו לכתחלה:

י אאם לאחר ששחט רוב הסימנים החליד הסכין תחת מיעוט הנשאר משניהם או מא' מהם ופסקו מותר בויש מי [טז] שאוסר גם בזה וראוי לחוש לדבריו לכתחלה: (הגה) והמנהג להטריף כל חלדה בין במיעוט קמא בין במיעוט בתרא בין [יז] בקנה בין בושט (שחיטות מהרי"ו):

יא גאם החליד הסכין תחת מיעוט הראשון ושחטו ממטה למעלה ואח"כ

פסולה. מספק דאבעיות ולא איפשטו כיון בגמרא לרב דאמר תחת העור א"י תחת מטלית מהו תחת צמר מסובך מהו תיקו ופרש"י מהו דהא עור נמי לאו בכלל שחיטה הוא ומספקינן ליה בחלדה ה"נ ל"ש או דלמא האי גופה והאי לאו גופה עכ"ל והרא"ש כתב תחת צמר מסובך מהו כיון דצמר עומד לגוז לא הוי כעור ומת"ל כיון דהשתא מיהא מחובר לבהמה מיקרי חלדה תחת מטלית הקשורה סביב הצואר מהו תיקו ועבדינן לחומרא (ולא הוי ס"ס משום דהכל הס ספק א' אי מיקרי חלדה בכה"ג ואם לאו) אבל אם נפל טליתו על מקום השחיטה פשיטא דלא הוי חלדה דלא מיבעיא אלא בנגד שקשור תמיד בצואר הבהמה דומיא דצמר וכן כתב בה"ג דמיירי שיש מכה בצואר הבהמה ודבק עליה מטלית בשעוה ולא כמ"ש הרמב"ם אם פירש מטלית על הסכין ועל הצואר ושחט תחת המטלית הואיל ואין הסכין גלויה הרי זה ספק נבלה עכ"ל הרא"ש ומ"מ הקשור תמיד הוא ל"ד אלא דה"ה כרוך ועשוי להתקיים זמן מה (ת"ם): [יד] המסובך. ל"ד אלא אפילו השערות מודלדלות זו מזו כל שהסכין תחתיהן ה"ל חלדה אלא אורחא דמילתי נקט בגמרא וש"ע ורמ"א דבמסובך שאינו יכול להפרידן מכניס הסכין תחתיהן (ת"ם) ומ"מ מדינא הגי לפנות הצמר אילך ואילך וא"ל לתלוש אלא משום זהירות לכתחלה וכן בעופות נהגו למרוט הנוצות ואע"ג דליכא צער בע"ח (מרדכי) ומ"מ אם יכול לשחוט בלא"ז יש ליזהר מלמרוט כמ"ש רמ"א בסי' כ"ג: [טו] מהעור. הס"ל חלדה ואפילו בדיעבד שחיטתו פסולה מספק כדלעיל (ש"ך): [טז] שאוסר. כ"ד רש"י לפירושו בהא דבעי ר"פ החליד במיעוט סימנים מהו תיקו ופירש"י החליד במיעוט סימנים לאחר ששחט רובן בהכשר מי אמרינן הא איטרפה שפיר ברוב סימנים א"ד כולה חדא שחיטה היא ואית בה חלדה עכ"ל והתו' ושיעתם הקשו על פי' רש"י כמו שהקשו על פירושו שפירש בבעיא דשהה במיעוט סימנים בכהאי גוונא ממש כדלעיל סי' כ"ג ופירשו בעי' זו בע"א כדלקמן סי"א ולפירושם אין לאסור בכל הלדה אפילו במיעוט בתרא דסימן הראשון בבהמה שכיון שרוב סימנים נשחטו בהכשר לא איכפת לן במיעוט שנשחט אח"כ בפסול ומש"ה כתב הש"ע בתם או מא' מהם (עיין פרישה): [יז] בקנה. פי' הש"ך הטעם שמחמירין במיעוט קמא דקנה בין בחלדה בין בדרסה בין בהגרמה הוא משום דאיז אנו אין בבדיקת הושט ומייסינן שמא נגע בושט כדלעיל סי' כ"ג אבל מדינא אין ולכ"ע במיעוט קמא דקנה בדרסה וחלדה כמו שאין לאסור בשהייה מידי דהוי אחוך דלעיל בסי' כ"א אבל הד"י בש"ע ס"ל לאסור במיעוט קמא

ר הר"ן בשם רבינו אפרים וכ"כ המ"מ והרא"ש והרשב"א וכ"כ מדברי רש"י וסמ"ק
ש הרמב"ם בפ"ג מהלכים
ת ב"י
א טור בשם המ"ג
ב שם בשם הר"ה ומ"ן
ג מהר"מ בפ"ב מהל"ש
ד כ"כ מדברי הרמב"ם בפ"ג וכ"כ הרא"ש בפ' השוחט בשמו ושמך על התוספתא
ה טור בשם פי' רש"י אהא דבעי רב פפא ולא נפשטה ולחומרא שם ל' והלכה כפרים הרא"ש
ו בעי' דרב פפא כפירוש התוספות שם

ואח"כ גמר השחיטה [יח] כדרכה וכן אם שחט רוב סי' א' בבהמה והחליד הסכין תחת מיעוט הנשאר ושחט [יט] סי' הב' וכן א אם שחט מיעוט הראשון [כ] בחלדה וגמר השחיטה שלא בחלדה הרי זה פסולה:

יב ב [כא] הגרמה כיצד זה השוחט בקנה למעלה במקום שאינו ראוי לשחיטה או שהתחיל לשחוט במקום שחיטה ושחט מעט והטה הסכין חוץ למקום שחיטה למעלה וגמרה שם ג אבל שחט [כב] רוב חלל הקנה במקום שחיטה והטה הסכין חוץ למקום שחיטה למעלה וגמר שם חתיכת כל הקנה כשירה וה"ה אם שחט רוב ב' בבהמה במקום שחיטה והשלים השחיטה בהגרמה או בדרסה כשרה ד ויש מי [כג] שפוסל בדרסה ויש לחוש לדבריו לכתחלה: (הגה) והמנהג להטריף בין בדרסה בין בהגרמה בין במיעוט [כד] קמא בין

קמא דקנה מדינא בדרסה וחלדה לחוש לדעת הרמב"ם כדלקמן סי"ג עכמ"ש הטעם: [יח] כדרכה. זהו פי' התוספות בשם ר"ת והטור בשם הרמב"ם דבעיא דהחליד במיעוט סימנים דלעיל אלו להרמב"ם היא בין בקנה בין בושט כדלקמן סי"ג ולר"ת היא בושט לבד וה"ה בשהייה ודרסה במיעוט קמא דושט היא בעיא דלא איפשיטא לפר"ת וה"ל ספק נבילה אבל להרמב"ם לפ"ד הב"י בכ"מ לא הוי ספק נבילה במיעוט קמא דושט אלא בדרסה וחלדה אבל בשהיה הוה ודאי נבילה וכ"ד כל האחרונים סימן כ"ג משום שכיון ששהה אזיל ליה מעשה קמא וה"ל כנקובת הקוץ ונקובת הושט במשהו אבל בדרסה וחלדה כיון ששחיטה נמשכת ושחיטה אחת היא איכא לומימר הכי אגומרי' רחמנא למשה לא תשמע רובא בדרסה וחלדה אבל מיעוטא ה"ד ומש"ה לא הוי אלא ספק נבילה (ריב"ש כ"מ לח"מ): [יט] סימן הב'. זהו פי' התו' בשם הר"ר אושעיא בבעי' דלעיל והסכים עמו הרא"ש וש"פ דאיבעיא לן אף אח"ל תחת העור ולמר מסוכך לא הוי חלדה היינו משום דלא מסיבי כבהמה או דלמא אף את"ל דהוי חלדה הכא שאני כיון שנשחט הרוב המיעוט הנשאר כמתוך דמי עכ"ל הרא"ש: [כ] בחלדה. כלומר בחלדה גמורה ודאי בלי שום ספק דהיינו שהחליד הסכין בין סימן לסימן ושחט מיעוט הסימן בחלדה זו משא"כ בבעיא הראשונה שלא החליד אלא תחת מיעוט הסימן דאיכא למימר דמיעוט סימן כיון שאינו מעכב בשחיטה דמי לעור שהיא ספק חלדה וכיון שלא שחט בה' חלדה זו אלא מיעוט סימן איכא תרתי למעליותא וקמ"ל ברישא דאפ"ה הוא בכלל בעיא דלעיל (ע' ת"ש וכ"מ בהדיא בב"י איני רואה כו' ע"ש ודו"ק): [כא] הגרמה. לשון הגרמה שמכריע ידו לצאת חוץ ממקום הכשר שחיטה (רש"י): [כב] רוב חלל. עכמ"ש רש"י כ"א: [כג] שפוסל בדרסה. זהו דעת הרא"ש בשם ריב"ם דדרסה חלדה ושהייה ל"ד להגרמה ועיקור דאף לפרש"י בבעי' דהחליד במיעוט סימן דלעיל ובבעיא דשהה במיעוט סימן דלעיל סימן כ"ג דהיינו מיעוט בתרא והוא הדין לדרסה במיעוט בתרא וה"ל ס' נבילה מ"מ בהגרמה ועיקור ס"ל להרא"ש שאין להחמיר כלל כפרש"י משום דפשיטא .ן דאזלינן בתר רובא בהגרמה משום דלא מקום שחיטה הוא ה"ל כאילו הוליך והביא ברגל אחר שחיטה וכן נמי אם אחר שחיטת הרוב עקר המיעוט כיון דהוי שלא כדרך שחיטה כשר עכ"ל והברא הא' שבש"ע הוא דעת התוס' שפי' ב' בעיות אלו בע"א דלא כפרש"י משום דלא ס"ל לחלק בין הגרמה ועיקור לשהייה דרסה וחלדה ורש"י ס"ל ג"כ שאין לחלק ביניהם ומש"ה קבילא ליה לרש"י דגם בהגרמה ועיקור יש להחמיר מספק במיעוט בתרא בין דסי' קמא בין דבתרא ואפילו בעוף כדלעיל סי' כ"ג וע' בתמ"ש אם הוא ספיקא דאורי' תא או דרבנן וזה מנהגינו שברמ"א: [כד] קמא. עמש"ל

א שם בפירוש ה"ר אושעיא ולחומרא כיון דלא נפשטה
ב ל' הרמב"ם שם ממשנ' וגמ' ים יט וכתב הכ"מ שם דנקט בקנה למעלה לפי שעה"ד לחלק בין הגר' לים לשחט וכו' למעיוי בושט דבין למעלה בין למטה הוי נקיבתו במשהו וכן בקנ' ולמטה בין כנפי הריאה כדון כריאה
ג שם מדין השהייה והתוספתא בליינתי לעיל סעיף ה'
ד ריב"א

בין במיעוט בתרא בין בקנה בין בושט (ג"כ במהרי"ו):

יג ה הגרים בקנה *) בתחלי' שליש ושחט ב' שלישים [כה] כשירה שחט שליש והגרים שליש וחזר ושחט שליש האחרון [כו] כשרה ו הגרים שליש ושחט שליש וחזר והגרי' שליש האחרון ה"ז [כז] פסולה ז ואם דרס או החליד בין בשליש ראשון בין בשליש [כח] אמצעי ה"ז פסולה:

עמש"ל בשם הש"ך דטעם המונרא במיעוט קמא דקנה הוא משום שמא יגע בושט ולפ"ז ליכא דחשש הקנה לבדי' בידו שאין לחוש כלל שמא נגע בושט אין להחמיר כלל בדרסה חלדה והגרמה ועיקור במיעוט קמא דקנה דינו שאין להחמיר כלל וכה"ג בשהייה כדלעיל סי' כ"ג אבל התו' כתב דבהגרמה יש להחמיר מדינא במיעוט קמא דקנה אף בלא חששא דנקובת הושט למוש לדעת הרשב"א דפסק כמ"ד בגגרמא הגרי' שלים ושחט ב' שלישים פסולה וה"ה פחות משלים משום דיליא היותא דבהמה ברוב סי' הוא וכשנמתך רוב הסי' לא נמתך אותו הרוב בשחיטה דהיינו במקום שחיטה ול"ד לאלי קנה מתוך דלעיל בסי' כ"א דהתם פגם ומתך הסוא במקום שחיטה הוא וכיון דאין טריפות בקנה עד שתפסק רובה ה"ל כאלו לא נפגמה כלל ואע"ג דחיליאת היותא ברוב סימן לאו כולה רובא בשחיטה נפק מיהו במקום שחיטה נפק כולה היותא אבל הגרמה לאו שחיטה היא ולאו מקום שחיטה וכי נפקא היותא ברוב הי' הראשון בפסולא נפק דשלא במקום שחיטה הויא פלגא דמיפק היותא עכ"ל רש"י וה"ה לפחות מפלגא דכולה מיפק היותא בעי במקום שחיטה והלכך אפי' הגרמה משהו פוסלת בקנה במיעוט קמא לפ"ד הרשב"א ואפי' לא גמר השחיטה באותו מקום שמתך שהגרי' בו אלא הוליא הסכין מאותו מקום שהגרים ושחט תחתיו במקום שחיטה ומתחלת הקנה ולמעלה לא מהני מידי דכיון דנפק פלגא דחיותא שלא במקום שחיטה תו לא הדר (כ"ד רמ"א כמ"ש דלא כת"ם) ומ"מ במקום הפ"מ יש להקל אפילו לא הוליא הסכין ממקום שמתך ולסמוך על דעת הש"ע דלקמן סי"ג דפסק כמאן דאמר בגמרא הגרים שלים ושחט ב' שלישים כשירה (ת"ם) אבל בדרסה וחלדה קשה להקל דאורייתא אפילו בהפ"מ נגד הש"ע דלקמן סי"ג ולא דמי לשהייה כמו שכתבתי שם ועיקור במקום שחיטה דינו כשהייה ושלא במקום שחיטה דינו כמו בהגרמה כמו שנתבאר לקמן סעיף י"ד: *) בתחלה שלים כנ"ל. [כה] כשירה. דהא איכא רובא בשחיטה אע"ג דמיפק היותא הוא ברוב ראשון ורוב ראשון לא היה בשחיטה אלא מיעוטו (גמרא): [כו] כשרה. כיון דאיכא רובא בשחיטה אע"ג דכי נפקא היותא ברוב סימן בהגרמה קא נפקא (גמרא): [כז] פסולה. אע"ג דכי נפקא היותא בשחיטה קא נפקא כיון דליכא רובא בשחיטה (גמרא): [כח] אמצעי. בקנה קמיירי כדלקמן סי"ד ואפ"ה פסולה בוודאי בשלים אמצעי וה"ה בפחות משלים כל שדרס או החליד במיעוט שמשלים לרוב הקנה דכי נפקא היותא ברוב הקנה בפסולא קא נפקא (ומה"ט פגימה א' פוסלת בסכין אף לשחוט הקנה לבדו בעוף כדלעיל בסי' כ"א) ולא דמי להגרים בשלים אמצעי מפני שהגרמה אינה מקום שחיטה ולכן בששחט שלים ראשון ואחרון במקום שחיטה מה לנו באמצעי שהגרים כיון ששחט הרוב במקומו (כ"מ) ובשלים ראשון בקנה היא פסולה מספק לפ"ד הרמב"ם בבעי' דהחליד סימנים דלעיל דהיינו במיעוט קמא וה"ה לדרסה וס"ל להרמב"ם שמעתיק לשיטת בש"ע כאן דהבעיא היא בין בושט בין בקנה (ודנקט ר"פ סימנים למון רבים) ול"ד לשהייה דבמיעוט קמא דושט היא פסולה בוודאי ובמיעוט קמא דקנה היא כשירה בוודאי משום שכיון ששהה אזיל ליה ומעשה קמא וה"ל כנקיבת הקוץ ונקיבת הושט במשהו ופסוקת הגרגרת ברובא לבל בדרסה וחלדה כיון

ה ל' הרשב"א וכו' יוסי ברבי יהודה וכלישנא בתרא ומרא ושמואל דפסקי כוותייהו שם
ו כרב יהודה ומר' ייא דמשמ' שם דרב הונא מודה לו
ז כרב יהוד' וכו' מטעם הנ"ל
*(דלא הכשירו בשחט ב' שלישי אלא בהגרמה שלימי במקום שחיטה ולא בדרסה וחלדה שהם במקום שחיטה כ"מ הכ"מ שם)

יד פ כל אלו החליקים כשהוא [כט] ודאי שלא נגע בושט אלא בקנה לצד מעלה אבל בושט אפילו שחט בו כ"ש חוץ למקום שחיטה בין לצד מעלה בין לצד מטה וכן בקנה לצד [ל] מטה קודם גמר הכשר שחיטה אע"פ שגמר כל השאר במקום שחיטה ה"ז [לא] פסולה מפני שנקיבת מקומות הללו במשהו: (והמנהג להטריף מ"מ ואין לשנות):

טו ע עיקור כיצד כגון שנעקר הקנה או הושט מהלחי [לב] ומהבשר ונשמט

בנעשה הפיסול בשעת שחיטה ובנעשה שחיטה איכא למימר דכולה חדא שחיטה היא ונעשית בפיסול ופסולה ומספק אף במיעוט קמא דקנה (ב"י) ומה"ט נמי אינה ודאי אף במיעוט קמא דושט כמש"ל וכ"ז לפ"ד הרמב"ם וש"ע אבל לפ"י והתוספת והרא"ש וש"פ חולקים ע"ז וכ"ד הש"ך כמש"ל: [כט] ודאי. עפ"י כ"ג: [ל] מטה. דנקיבתו במשהו כריאה כדלקמן סי' ל"ד: [לא] פסולה. משמע וודאי פסולה ול"ד לדרסה וחלדה במיעוט קמא דושט דהוי ספק נבילה לפ"ד הרמב"ם וש"ע דהתם כיון שבלאו שחיטה הוא י"ל דלאו נקב הוא דהכי אגמריה רחמנא למשה לא תשהו רובא בדרסה וחלדה אבל מיעוטא שרי אבל הגרמה כיון שאינה במקום שחיטה ה"ל נקב (ש"ך) ומיהו אינה נבילה אלא טריפה כדלקמן סימן ל"ג ול"ד ואם שחט הושט תחלה והגרים במיעוט בתרא לצד מעלה בתורבץ הושט טריפה ומספק לפ"ד הרא"ש וסייעתו כדין ניקב התורבץ אחר שחיטת הושט קודם שחיטת הקנה דלקמן סימן כ"ז (ע' רא"ש דפא"ט) וכן אם הגרים במיעוט בתרא לצד מטה' וכן אם שחט הקנה תחלה והגרים במיעוט בתרא לצד מטה דנקיבת' במשהו כריאה וה"ל כריאה שניקבה אחר שנשחט הקנה קודם שנשחט הושט דלקמן שם וזהו דעת הש"ע כאן שכתב בקנה לצד מטה קודם גמר הכשר שחיטה דמשמע אפילו אחר שחיטת רוב הקנה קודם גמר הושט עמ"ש סי' כ"ז אבל בדרסה וחלדה במיעוט בתרא דושט שנשחט תחלה אין לאסור אפילו לפ"ד הרא"ש דלקמן שם כמו אם ניקב הושט אחר שחיטתו קודם שנשחט הקנה שהוא טריפה ומספק לפ"ד הרא"ש כדלקמן שם דהיינו דווקא כשניקב כנגד מקום החתך לצד מעלה או לצד מטה במקום החלל אבל מיעוט הנשאר במקום החתך עצמו ונאמר שהרוב שחוט במקום הזה מיעוטא כמאן דשחוט דמי כמ"ש הרשב"א בתשובה סי' שס"ז (הובאה בספר הארוך להש"ך ובמ"ש סימן כ"ז): [לב] ומהבשר. אבל אם נתלש הבשר עם הסימנים מהלחי אפילו נעקרו כולן כשירה ומועלת בו שחיטה כמו שמועלת אם ניטל הלחי מעל הבשר והסימנים כדתנן מתניה בפ' אלו טרפות ניטל לחי התחתון כשירה ומשמע דמותרת באכילה אחר שחיטה וכדאמרינן בהדיא בגמרא ר"פ א"ט אמר שמואל תורבץ הושט שניטל כולו מלחי כשר ותנא תונא (תנא דמתני' מסייע לן) ניטל לחי התחתון כשרה (וכיון שניטל הלחי נתלשו הסימנים שבלחי התחתון הם מחוברים) מתקיף לה ר"פ והא איכא עיקור סימנים ולר"פ קשיא מתני' ניטל לחי התחתון כשרה בשלמא מתניתין לר"פ ל"ק הא דאיעקור עקורי (מן הלחי ומן הבשר) הא דאיגום איגומי מעלווי סימנים (שנגום הלחי מן הבשר שמוטל על הסימנים בין הלחי והסימן דלאו עיקור הוא שהסימנים מעורים בבשר) אלא לשמואל קשיא (דלדידיה איכא עיקור סימנים דקאמר תורבץ הושט שניטל דמשמע דהושט לבדו ניתק ונתלש מן הבשר) לא תימא כולו אלא רובו והא א"ש סימנים שנדלדלו ברובן טריפה א"ר שישא הא דאיקפל אקפולי (שהקלף מן הבשר איקפל כמו נקלף) הא דאיפרוק איפרוקי (כדבר הנעקר בכח שנעקר כאן מעט וכאן מעט עד רובו דאותו מיעוט המחובר אינו מחובר ביחד הילכך לאו חיבור הוא דלא הדר בריא) עכ"ל הגמרא ופרש"י וכתב הרשב"א וי"ל דקאי כיון

פ הרא"ש והרשב"א בת"ה וש"ע
צ מימרא דרב יהודה וכו' פ' וכפירוש הרוב' בשם בה"ג ואין השמועה טריפה הלכך הלכה כפי"ש הלכה שכך הלא"מ דאין שחיטה מועלת בסבנותם פ"א' חוץ ממן הגורנו ולאילו בגוף וכ"כ הרא"ש והרשב"א בת"ה והרמב"ם בפ"ג שהל"ש

[לג] ונשמט אחד מהם או שניהם [לד] קודם גמר שחיטה. צ אבל אם שחט א' בעוף או רובו ואח"כ נשמט השני שחיטתו כשירה. נשמט א' מהם ואח"כ שחט את השני שחיטתו [לה] פסולה: הגה

כיון דאפילו נקלף רובו הוי אע"פ שלא נשתייר אלא מיעוטו ומיעוט זה לא אמרו בו שיעור הילך אפשר שתפסל יותר כשנשתייר בו מיעוט כאן ומיעוט כאן מכשנשתייר מיעוט א' במקום א' וי"ל דכשהוא מתפרק במקומות רבים הדבר ניכר שנתפרק בכח וגם שנשאר מחובר מיעוט מדולדל הוא אבל כשנתפרק במקום א' אותו המיעוט נשאר בחבורו בחוזק כשהיה הילכך הוי חיבור והדר בריא עכ"ל (ומ"ש והדר בריא היינו לפרש"י אבל הרשב"א גופיה לא ס"ל הכי כמש"ל) אבל הב"ח סי' ל"ג כ' דלמסקנא דאמרינן ל"ת כולו אלא רובו א"כ הא דאמרינן ותנא תונא ניטל לחי התחתון כשר מוקמא מתניתין ברובא דווקא ולא מיפלגי' בין איעקור איעקורי לאיגום איגומי אלא אע"ג דאיגום הלחי מעלוי סימנים והסימנים מעורים בבשר לא מכשרינן אלא ברובא דווקא אבל בכולו' ה"ל עיקור וה"ה אם נתלש הסי' עם הבשר מהלחי דלא כש"ע והש"ך סתם להקל כהש"ע ולא הביא דעת הב"ח כלל וכ"ד רוב האחרונים אבל הט"ז הביא מורנות הב"ח וכ"פ הת"ש. ומ"מ בהפ"מ אפשר לסמוך על רוב האחרונים ומ"ש הש"ע שנעקר הקנה וע"ז כ' בפי"ז שאם נשתייר משהו בשר אע"ג דשמואל לא קאמר אלא תורבץ הושט שניטל רובו בשר היינו משום דרבותא אשמועינן דאע"ג דושט נקובתו במשהו אפ"ה בניטל ממקום חיבורו אינו כנקוב ולא כפסוק אלא אפילו ברובו כשר וכ"ש בקנה. והתוספות בשם ר"ת פי' הא דאיפרוק איפרוקי לא כפרש"י שנעקר בכח ממקום חבורו אלא שנפרדו הסימנים זה מזה ברוב שיעור הלכך והש"ע פסק כב' הפירושים להחמיר בשל תורה ולכן פסק כאן בסימן י"ו כפרש"י ולקמן סימן ל"ג כפר"ת: [לג] ונשמט. בטור כ' או נשמט וי"ל פירושו דנעקר היינו בכח אדם ונשמט הוא מעצמו של בהמה ע"י נדנוד (ע"ז) והב"ח בק"ח פי' דנעקר היינו דאיכא נקב מפולש ונשמט היינו שנשמט ממקומו ויורד למטה וליכא נקב כלל עכ"ל וזהו פי' דאיקפל איקפולי לפ"ד הרמב"ם שנתקלף הסימן ממקומו ויורד למטה ואף שהקרום מחובר במקום חבורו בלחי מדולדל הוא והוי חיבור וכ"ד הרי"ף כמ"ש בק"א: [לד] קודם גמר שחיטה. כ"ה לשון הרמב"ם ומשמע משחיטת לשונו דאפי' נשמט א' מהם קודם גמר שחיטת השני דהיינו קודם שחיטת רוב השני בבהמה אע"פ שהסימן שנשמט נשחט כבר פסולה ולשיטתיה אזיל הרמב"ם וכן הש"ע דלקמן סי' כ"ו ס"ל דלא אמרינן כמאן דמנח בדיקולא דמי לאחר שחיטת רובו או אפי' כולו ועמ"ש סי' י"ח ע"ז: [לה] פסולה. בפ"ק דחולין הניח שחט את הושט ואח"כ נשמטה הגרגרת שחיטתו כשירה נשמטה הגרגרת ואח"כ שחט את הושט שחיטתו פסולה אם ס' זה היה מעשה ואמרו כל פ' בשחיטה פסולה עכ"ל ברייתא והא דנקט התנא שחיטה בושט ושמוטה בגרגרת אמרינן בגמרא דה"ה איפכא אלא לאורחא דמלתא נקט משום דגרגרת עבידא לאשתמוטי ופרש"י הטעם דפסולה משום דהוי נטרפה מחיים דס"ל לרש"י דעיקור טריפה מחיים נמי הויא בקנה משום פסוקת הגרגרת ובושט משום פסוקת התורבץ הלא שגרגרת עצמה שנפסקה שיעורה ברובא וכן תורבץ עצמו שנפסק איכא למ"ד בגמרא דשיעורו ברובא ואיכא למ"ד במשהו והכי קיי"ל ובעיקור ממקום חבורו בלחי בין בקנה בין בושט שיעורו בכולא דוקא ולא אפילו ברובא אח"כ מיעוט הנשאר הוא מדולדל כאן מעט וכאן מעט כדלעיל אבל כשנעקר כולו טרפה מחיים נמי הוי כמו בנפסק הסימן עליו כדאמר שמואל סימנים שנדלדלו ברובן טרפה דהיינו כמאן כמיעוט הנשאר במקום א' ולא הדר בריא

אע"ג

י הרמב"ם שם והתוס' בשם ר"ת פ"ק דחולין

וכ"ל כנעקר כולו וכה"ג שמואל גופיה קמסיק עיקור כהכ"מ כהדי שסיים לכקה
כו' כלעיל כמ"ש ס"ה כמ"ל פיגון ס' פיגו לומר שאין שחיטה זו מועלת כלום
וכ"ז גם נכילה לאחר שחיטה כמו כשסיים לכקה וחיך וכלי כטריפה שכשחיטה
אבל מ"מ מפיים מי טריפה הוא כשנעקר הסיגון ממקום מיצורו כמו בגרגרת
עלמה שכשחקה כרוב' שהיא טריפה ממיים ונכילה לאחר שחיטה כלקמן פיגון
ל"ד וכן בתורבץ שכשחק ברובו אבל במקצתו אינם נכילה לאחר שחיטה אלא בשעת
עלמו כלקמן פיגון ל"ג וכה"ה לכקע כם"י טריפה ולא נכילה היינו משום דסתי
שעוף דכתי ליה בסיגון ס' שבשחט כלאוי להוציאו מידי נכילה. אבל סכשב"ה כתב
שאין לומר דשמואל קמסיב טריפ' בהכ"מ לא"כ ליחשוב מידי נקובת הושט (ועי'
במ"ש בס' התו' לקמ"ג על פרש"י) אלא עיקור שנעקר הסיגון ממקום מיצורו
לאו טריפה היא כלל ומפיים כשכשק הסיגון עלמו שכדי אין שעוריהם שוים (עי'
תוס' דף מ"ד ע"ב) אלא כמ"ש התוס' לפ"ל בס"ג דסלכתא גמירי לה שאין שחיטה
מועלת בסיגים עקורים ממקום מיצורם בלמי ואפילו שעוף שענין שיהיו ג'
הסיגים מחוברים ולאויים לשחיטה בשעה שחוטת אחד מהם דסכי גמירי לה
סילכתא וכ"מ הלידנא לדינא בין שיעת רש"י וכין שיעת התוס' ורייעתי בס'
בס"ג לענין אבד ונילים כלקמן בהג"ה. והא לאחר שמואל דסיגים שנלקלו
שכונן מריפה שי' הרמב"ם לאו טריפה ממש קאמר אלא שחוסרם קאמר לכל
שאין שחיטה לאחר שחיטה בדילמא במקום נקב קא שחיט אלא לאחזוקי בתר רובא
כלאיתא בגמרא וכוב בע"ח כשרים וכריאים ובסיגים אבל נקב וא"כ היה לסי
מיישיבן מש"ה לשחוט בגרגרת וכן לעיקור סיגים ממש ס מיבורם בלאי לשרש"י
דשמואל דקא מפיג עיקור בהכ"ם לאחוזי שחיטה אח"כ לא מיירי בעיקור ממקום
מיבורם אלא בשחוטת בגרגרת וע"כ י"ל דהיינו בשכין שחיטה בגרגרת
דעיקור היינו אלא שנעקר ממקום מבורו ובשא קאמר שמואל שאחוז לאכול
ומשחיטה אח"כ ס"ל דשאני עיקור סיגים משחוטת בגרגרת ונקיבת הושט אלא
מיישיבן להו ולעיקור סיגים מיישיבן משום דשחוטה שכיחא ולריך לבדוק
שחיטה לפ"ל בס"ג כלקמן פ' כ"ח ולא המולקים עליו שם היינו לוזקא נאי
מיודע הל"ם ויודע בעיקור פוכל שהוא נזהר כשחוטה בסיגים ומותמן יפה
לאחוז בקל אלא יבא לידי עיקור בידים קל שבשלו לאחוז שאח היו עקורים
ומתחלה מעלמם של בהמה ע"י גלגולה או ע"י לחיזת הסוכא בם בקלות ולפ"ל
לא מיישיבן להמולקים על בס"ג שם משום דשכיחן בשא לחוזא דרוב בע"ח
שם בריאים בעבשם וחין הסיגים נשחטים ונעקרים בשם מעלמן ולא ע"י
אחיזה בקלות אבל מי שש"י שעיקור פוכל כלל ואינו נזהר כלל בעיקור כשחוטה
בסיגים למותמן יעה לכ"ע מיישיבן שאח שפה ואחה בכא על שבא לידי עקור
בס"ע בגרגרת לעבידא לאשחמוטי דבשה נחזקה לכקה עומלת על שיודע לך
שם נשחטה וכיון שהשחוטה לא יצא לאחזה אילחא לא רמיא עליה לחיוש עביד
לאו מלעחיה כלעיל סיגון ס' אין מכי קורא בו נודע לך שם נשחטה כלל
שאחר שהשחוטה בעלמו ש"י שלא אחזו מזקה על בן בעת שאין קלקולי שחיטה
יקרים לו אלא שלא בלוטו ונשחבים לכל בן בעת שנגיע לשחוט כהלכה כלעיל
סיגון ס' וב' אבל לא בא שי' שש"י להשבים וליזהר מקלקול זה (לשלשה מועד הוא
לקלקל לפ"ל הט"ז ואף אלא קיימא לן בכי מ"ח מידי שפיקא לא מקפא וכל כ'
שחיטה זכות) ומש"כ בנקובת הושט ושקובת בגרגרת שאין לחוש בהן כלל שמא
נקוב הם שם שש"י הל"ם שא הושט בידים או יפשיך שא בגרגרת שלא שמא
יו כן מ"ש ולפא לא מיישיבן דשכיחן לחוכא כמו שנאחר טריפות שש"י
לבדוק לאחרין כלל מה"ש ומשה"כ מותר לאכול משחיטתו אל זה שש"י ואף עכ

טיגוני מעלויי סיגים לעיל בכשרה היא ואף"ה אין בשחיטה מועלת דה
בשחיכא כן בשעת שחיטה מפני שבשיגים מתנדנדים זהו שעולה מדברי הר"ן
ס"ק ובשילומו פי' ל"ע בשש שרמב"ן. והא לחניא בשחיטה הגרגרת ואף"כ שאח
לא הושט שחיטתו פסולה אע"פ שאפשר לשחוט הושט בלאוי אף שהגרגרת
שוחטים הייט משום דהרי בשרפה תאלה כשרה"י לעיל. ולענין ושעשה ים להמחיר
כדברי כולן להמחיל בשל תורה כמש"ל והכה בס"ק ל"ט שרה"י דעיקור היינו הא
לחכן שאח לא הושט ופסק הגרגרת ס"ז בגילה. וכ' ע"ז התוס' חיישא לאין זה
סייך להל"ם זה פשוט מפני שלא שחטו ולא ראי לשאר הל"ם. וי"ל לענייני
שאחר בשכין פגומה או בחגל וזה נקרא פסק הגרגרת ופסולה היא ומשום לאין
שוחטין אלא מוקין (כלעיל סיגון י') עכ"ל ואין כוונתם לכרש"י אין עיקור
אלא בכס"ג אלא בהדיא אמרינן בגמרא בקונטרס לעיל לאחרין הושט שניטל
כולו מלאי הוי עיקור אלא כוונתם לומר לכשרש"י דשמואל לא קאמיג אלא עיקור
שהוא בדרך שחיטה היינו בשכין פגומה זה סייך להל"ם אבל נעקר ממקום
מיבורו בלאי או שבשבק שני' אלא בדרך שחיטה (בשכין פגומה) אינו ענין
להל"ם ואע"פ שאין שחיטה מועלת בכס"ג ונכילה היא מ"מ הטעם שש"י זה
מותר לאכול משחיטתו ולא מיישיבן שאח שהוא בשחוטה ואף שיודע הל"ם ש"א לו
הגרגרת כמו אלא מיישיבן לנקובת הושט שהוא בשחוטה ואף שיודע הל"ם ש"א לו
לבדוק הושט לאחר שחיטה דדילמא במקום נקב קא שחיט אלא לאחזוקי בתר רובא
כלאיתא בגמרא וכוב בע"ח כשרים וכריאים ובסיגים אבל נקב וא"כ היה לסי
מיישיבן מש"ה לשחוט בגרגרת וכן לעיקור סיגים ממש ס מיבורם בלאי לשרש"י
דשמואל דקא מפיג עיקור בהכ"ם לאחוזי שחיטה אח"כ לא מיירי בעיקור ממקום
מיבורם אלא בשחוטת בגרגרת וע"כ י"ל דהיינו בשכין פגומה אבל לבהג"
דעיקור היינו אלא שנעקר ממקום מבורו ובשא קאמר שמואל שאחוז לאכול
ומשחיטה אח"כ ס"ל דשאני עיקור סיגים משחוטת בגרגרת ונקיבת הושט אלא
מיישיבן להו ולעיקור סיגים מיישיבן משום דשחוטה שכיחא ולריך לבדוק
שחיטה לפ"ל בס"ג כלקמן פ' כ"ח ולא המולקים עליו שם היינו לוזקא נאי
מיודע הל"ם ויודע בעיקור פוכל שהוא נזהר כשחוטה בסיגים ומותמן יפה
לאחוז בקל אלא יבא לידי עיקור בידים קל שבשלו לאחוז שאח היו עקורים
ומתחלה מעלמם של בהמה ע"י גלגולה או ע"י לחיזת הסוכא בם בקלות ולפ"ל
לא מיישיבן להמולקים על בס"ג שם משום דשכיחן בשא לחוזא דרוב בע"ח
שם בריאים בעבשם וחין הסיגים נשחטים ונעקרים בשם מעלמן ולא ע"י
אחיזה בקלות אבל מי שש"י שעיקור פוכל כלל ואינו נזהר כלל בעיקור כשחוטה
בסיגים למותמן יעה לכ"ע מיישיבן שאח שפה ואחה בכא על שבא לידי עקור
בס"ע בגרגרת לעבידא לאשחמוטי דבשה נחזקה לכקה עומלת על שיודע לך
שם נשחטה וכיון שהשחוטה לא יצא לאחזה אילחא לא רמיא עליה לחיוש עביד
לאו מלעחיה כלעיל סיגון ס' אין מכי קורא בו נודע לך שם נשחטה כלל
שאחר שהשחוטה בעלמו ש"י שלא אחזו מזקה על בן בעת שאין קלקולי שחיטה
יקרים לו אלא שלא בלוטו ונשחבים לכל בן בעת שנגיע לשחוט כהלכה כלעיל
סיגון ס' וב' אבל לא בא שי' שש"י להשבים וליזהר מקלקול זה (לשלשה מועד הוא
לקלקל לפ"ל הט"ז ואף אלא קיימא לן בכי מ"ח מידי שפיקא לא מקפא וכל כ'
שחיטה זכות) ומש"כ בנקובת הושט ושקובת בגרגרת שאין לחוש בהן כלל שמא
נקוב הם שם שש"י הל"ם שא הושט בידים או יפשיך שא בגרגרת שלא שמא
יו כן מ"ש ולפא לא מיישיבן דשכיחן לחוכא כמו שנאחר טריפות שש"י
לבדוק לאחרין כלל מה"ש ומשה"כ מותר לאכול משחיטתו אל זה שש"י ואף עכ

היא מ"מ הא בהגרמה מודה הרמב"ם דל"ל הכי משום דלאו מקו' שחיטה היא כדלעיל
וכ"ש בעיקור ממקום חיבורו דל"ל שהעיקור והשחיטה כולה חדא שחיטה היא ול"ל
אלא דהמיעוט הנשחט בעיקור כולה חדא שחיטה היא עם הרוב והא לא איכפת לן
אלא כשנשחט בעיקור כל הסי' ממקום חבורו שזהו שיעור הפוסל ולא כשנשחט
בעיקור פחות מכשיעור הפוסל כדאמר שמואל תורבץ שניטל רובו מלחי כשר ומועלת
בו שחיטה אע"פ שנשחט מיעוט קמא ובתרא בעיקור שנעקרו מכבר אלא בעיקור
דסכין פגומה הוא שיש לומר כן שטעם המנהג להחמיר אפי' במיעוט קמא דקנה
אינו משום חשש שמא נגע בושט בלבד אלא לחוש לפירוש הרמב"ם בבעי' דלעיל
שהיא במיעוט קמא ומספקא לן דילמא כולה חדא שחיטה כמו גבי חלדה ודרסה
וה"ה עיקור דסכין פגומה לפרש"י לפ"ד התוס' שזהו עיקור דקחשיב בהל"ש בהדי
שהייה דרסה כו' (וזו שאלה ששאל הרא"ש מהרשב"א בתשובת הרשב"א סי' שס"ז)
ואע"ג דלהרמב"ם גופיה דס"ל דעיקור הוא כמ"ש התוס' בשם בה"ג י"ל דס"ל
דסכין פגומה אינו מהל"ש שאינו שוחט אלא קורע וחונק כדתנן בפ"ק ול"ל כולה
חדא שחיטה היא. ותדע דלהרמב"ם סכין פגומה אינה מהל"ש ול"ד כלל לדרסה
וחלדה דהא בדרסה וחלדה איבעיא לן לפי' הרמב"ם דילמא הכי אגמריה רחמנא
למשה לא תשחוט רובא בדרסה וחלדה אבל מיעוטא שרי אפי' בושט ובסכין פגומה
ליכא למ"ד שהפגימה אינה פוסלת בושט אפילו במשהו משום שהפגם הוא קורע
ונוקב ולא שוחט ואינו מהל"ש ונקובת הושט במשהו מ"מ בטעם המנהג י"ל משום
דנקטינן בתרווייהו לחומרא ואיך שיהיה טעם המנהג להחמיר בעיקור במיעוט קמא
דקנה בין משום שמא נגע בושט בין כדי לחוש לפירוש הרמב"ם ולפרש"י לפ"ד
התוספות עכ"פ בעיקור הסימן ממקום חיבורו לא מהני הני טעמי לאסור בפחות
משיעור עיקור הפוסל אף אם נעקר כן בשעת שחיטה ואע"ג דבש"ע סימן זה לא
הוזכר כלל עיקור דסכין פגומה לא רצה רמ"א לשנות לשון מהרי"ו בין במיעוט
קמא כיון דא"ש גם בעיקור הסי' ממקום חיבורו כדלעיל ותדע שהרי מהרי"ו כ'
תחילה גם עיקור הסי' ממקום חיבורו ואפ"ה סיים אח"כ בלשון זה וכל עיקור
פסול בין במיעוט קמא כו' כ"ד הט"ז בפי' לשון רמ"א וכ"ד הת"ש להלכה דלא
כש"ך דפי' דמ"ש רמ"א כל עיקור שר"ל אפי' במשהו דמיעוט קמא שנעקר ממקום
חיבורו בשעת שחיטה וכן משהו דמיעוט בתרא שנעקר ממקום חבורו ושעם המנהג
במיעוט קמא פי' הש"ך משום שאין אנו בקיאין בבדיקת הושט ושמא נגע בושט
דס"ל להש"ך דלמנהגינו שמחמירים כפרש"י בבעי' דלעיל שהיא במיעוט בתרא
דל"ל כולה חדא שחיטה הוא אבל במיעוט קמא לאו מידי עביד כדפרש"י שם הייט
דווקא כשלא נגע עדיין בושט אבל כשנגע כבר בושט שנקובתו במשהו תו ל"ל לאו
מידי עביד דהא בנקיבת הושט נעשית נבילה שאין שחיטה מועלת בה כמו בפסוקת
רוב הגרגרת וא"כ כי היכי דפסוקת רוב הגרגרת לא אמרינן לאו מידי עביד במיעוט
בתרא שנשחט בפסול אלא אמרינן כולה חדא שחיטה היא ואית בה פסול ה"נ ל"ל
לאו מידי עביד במיעוט קמא דקנה שנשחט בפסול אחר שניקב הושט כבר אלא
אמרינן כולה חדא שחיטה היא ואית בה פסול אלא דפסול דשהייה דרסה וחלדה
והגרמה ליכא נ"מ דתיפוק ליה משום פסול דושט עצמו אלא נ"מ בעיקור לחודיה
שאם נעקר מיעוט קמא דקנה ממקום חיבורו בשעת שחיטה אחר שנגע בושט
אמרינן דכולה חדא שחיטה היא ואית בה עיקור כו' כמו במיעוט בתרא
והא דקאמר שמואל תורבץ שניטל רובו מלחי כשר היינו שנעקר שלא בשעת שחיטה
אבל בשעת שחיטה אפילו בעיקור משהו י"ל דהעיקור והשחיטה כולה חדא שחיטה
היא והא דתניא נשחט הושט ואח"כ נשחטה הגרגרת כשירה היינו דוקא בנשחטה
מאליה דל"ל כולה חדא שחיטה היא כיון דלאו מידי עביד משא"כ בעקור דידים
דל"ל

ול"ל דלאו מידי עביד י"ל כולה חדא שחיטה היא (וזהו דעת מהר"ץ בהגה"ת
שחיטות הובא בד"מ) וכ"ה בהדיא בהגהות שחיטות מהרי"ו לחלק בזה בין עיקור
לשמוטה דאינו עושה מעשה. א"נ י"ל דהא דנוהגים להטריף כל עיקור אפילו
במשהו בשעת שחיטה היינו בעיקור שע"י דחיקת הסכין בסימנים דאיכא למימר
כולה חדא שחיטה היא מאחר שנעשה ע"י הסכין כמעשה שהביא בד"מ בשם מהר"ץ
בשם מהרי"ו שנמצא מקצת טבעת על הסכין כדלקמן סעי' י"ט. אבל בשמוטה
דממילא או אפילו בעיקור בידים שאינו בדרך שחיטה כלל ל"ל כולה חדא
שחיטה היא כמו בנקוב הושט בידים בשעת שחיטה דלקמן סי' כ"ו כמש"ש בשם
הש"ך שנתכוין שם לשני חלוקים אלו שיש לחלק בין עיקור לשמוטה אבל מסתימת
רמ"א כאן ושאר אחרונים מבואר דעיקור ושמוטה חדא מלתא היא לגמרי ואין
חילוק ביניהם לדינא כלל וכדעת הט"ז שחלק על הגהות שחיטת מהרי"ו שחילקו
ביניהם וכן עיקר דלא כש"ך בין במיעוט קמא בין במיעוט בתרא (וכ"מ בהדיא
בתה"א דאף רש"י מודה בעיקור שאינו דרך שחיטה דל"ד כבעיא דלעיל דמספקא
לן דילמא כולה חדא שחיטה היא והילכך העיקר כהט"ז) ואף לפמש"ל בשם הת"ש
לחוש לדעת הרשב"א שפסק כמ"ד הגרים שליש ושחט ב' שלישים פסולה דבעי'
כולה מיפק חיותא במקום שחיטה ואפי' במשהו דנפק שלא במקום שחיטה פסולה
ובעיקור מיעוט קמא ממקום חיבורו כיון דבכולו איכא כולא מיפק חיותא ועדפה
לפ"ד רש"י ורמב"ן ח"כ במשהו איכא משהו דמיפק חיותא כמו בפסוקת הגרגרת
דמיטרפא ברובא ואפ"ה במשהו איכא משהו דמיפק חיותא. מ"מ בכה"ג יש לסמוך
אפילו שלא בהפ"מ אהכרעת רמ"א דלקמן דבחייה כשר וליכא מיפק חיותא כלל
אפילו בכולו אבל משום דהרשב"א גופיה ס"ל דבחיים כשר ורש"י דס"ל טריפה לא
ס"ל כמ"ד הגרים שליש פסולה ה"ט לא מהני להקל בדאורייתא כמ"ש בכללי
ההוראה. הילכך בעל נפש יחמיר לעצמו במיעוט קמא אפילו שלא בשעת שחיטה
וכן בנעקר כל הסימן אחר שחיטת רוב הסימן הראשון לפני שחיטת סי' ב' ובהמה
אף ע"פ שהניח ולא שחט כלל מיעוט בתרא דקמא שאין להחמיר לאחרים משום
עיקור במיעוט בתרא שהרי לא שחטו כלל ומשום ששחט סי' הב' בעיקור סי' הא'
אין לחוש כיון שנעקר אחר שחיטת רובו כמשל"ק. אעפ"כ בעל נפש יחמיר לעצמו
לחוש לפרש"י ורמב"ן דעיקור טריפה הויא. ולהאוסרים בנולדו סימני טרפה בין
סי' לסי' אף אם נולדו בסי' עצמו שנשחט כמשל"ק סי' כ"ו אע"ג דמדינא יש לסמוך
בכה"ג אהכרע' רמ"א דעיקור אינו טריפה מאחר דבלא"ה י"ח על האוסרים דלקמן
שם וגם האוסרים אינם אוסרים אלא מספק כמש"ש וכן בעיקור דסכין פגומה
במיעוט קמא דקנה ותפש את הקנה לבדו בידו דליכא למיחש לנקיבת הושט כדלעיל
סי' כ"ג אעפ"כ כל בעל נפש יחמיר לעצמו לחוש לפי' הרמב"ם בבעיא דלעיל
שהיא במיעוט קמא ומספקא לן אי אמרי' כולה חדא שחיטה היא ולפרש"י לפ"ד
התו' דעיקור דסכין פגומה הוא מהל"ש ואיכא למימר ביה כולה חדא שחיטה היא
אבל מדינא אין לחוש שאף שהב"י בש"ע פסק כהרמב"ם מ"מ כיון שרבו החולקים
על פי' הרמב"ם וגם לפי' הרמב"ם אינו אלא ס' פשיטא דבכה"ג יש לסמוך אפי'
שלא בהפסד מרובה אהכרעת רמ"א דלקמן כפי' בה"ג דעיקור ממקום חיבורו הוא
מהל"ש דלא כפרש"י לפ"ד התוספות דעיקור הוא סכין פגומה שהרי כתב רמ"א
דבחיים כשר וא"כ הא דמתקיף רב פפא אהא דאמר שמואל תורבץ שניטל כולו
מלחי כשר והא איכא עיקור סימנים כדלעיל ע"כ משום דעיקור שהוא מהל"ש הוא
עיקור ממקום חבורו כמ"ש התוספות בשם בה"ג וס"ל לרמ"א שכן עיקר לפי שכן
דעת התוספות ריש פרק אלו טריפות והרשב"א והר"ן והרא"ש וש"פ והלכה כבתרא
סמך רמ"א ע"ז להחיר החלב והבצים דאיסור מדאורייתא הוא והא דמחמירינן
בעיקור

ג מורה דר' נתן וכו' משוגיות בגמ' אם דף מד ולשיטות רמ"ע וכ"ם הרא"ם והרשב"א וכר"ן

בעיקור דסכין פגומה במיעוט בתרא כמ"ש במהרי"ו והיינו לאו כפרש"י לפ"ד התוספות דעיקור דסכין פגומה הוא משל"ם וי"ל בו כולה שלא שחיטה היא היינו משום דבהמה בחזקת איסור עומדת מש"ה נוהגים כל המורות גבי שחיטה והיכא דנהוג נהוג והבו דלא לוסיף עלה לאסור הלב והבילים שאינן בחזקת איסור או אפשר דרמ"א לא ס"ל להחמיר גם בעיקור דסכין פגומה במיעוט בתרא הכי לא הביא להורא' זו בהגהותיו ולא בדרכי משה והא דלא כתב להחמיר במיעוט קמא משום השם נקובת הושט היינו משום דבמיעוט קמא ע"כ מיירי שהגביה ידו מן הצואר ורא"ה שלא שחט אלא מיעוט הקנה בלבד וא"כ גמר שחיטתו בסכין יפה וא"כ תיפוק ליה משום שהייה דאסורה משום השם נקובת

[לז] ודוקא לאחר ששחט אבל בחייה כשר אלא שאין שחיטה מועלת בו וכ"ש לענין חלב וביצים שלו שהם [לח] כשרות (ב"י בתשובת רשב"א):

כז יהא דפוסל בעיקור היינו כשנעקר כולו אבל אם נשתייר בו אפילו משהו כשר והוא שאותו שנשאר הוא במקום אחד אבל אם מיעוט הנשאר הוא מדולדל שהוא מעט כאן ומעט כאן פסול שניכר הדבר שנעקר בכח ומה שנשאר מחובר חיבור מדולדל הוא הוי ליה נעקר כולו ופסול וה"מ כשנעקר רובו אבל אם לא נעקר אלא מיעוט ורובו קיים אע"פ שרוב זה הנשאר הוא מדולדל מעט כאן ומעט כאן כשר:

הושט אבל במיעוט בתרא כ"מ אם אין עיקור דסכין פגומה פוסל במיעוט בתרא משום דלאו שחיטה היא כלל ול"ל כולה שלא שחיטה היא א"כ מותר מיעוט בתרא במגל וכיוצא בו שכולו פגום ואין בו שחיטה כלל ואין בזה ג"כ משום שהייה דשהייה אינה אלא כששוהה בשחיט' אבל זה פסק מלשחוט אבל בקרדום אסור משום דבין פגם לפגם יש ריוח ושהו אבל אם עיקור דסכין פגומה פוסל במיעוט בתרי אפי' במגל אסור אפי' בדיעבד ובאמת דבר שאינו מצוי הוא לשחוט מיעוט בתרא במגל וכיוצא בו (לוקא) ובדבר שאינו מצוי ל"ש מנהג כמ"ש הרמב"ם הפי"א וא"כ מוקמינן ליה אדינא ומדינא וודאי דאין לאסור בדיעבד מאחר שהעיקר הוא כפי' התום' בש' בה"ג דעיקור שהכל"ם הוא עיקור ממקום חיבורו. ועוד שלפ"ד הרשב"א והר"ן אף לפרש"י אינו עיקור דסכין פגומה (וכ"ה בהדיא בתשובת הרשב"א סימן של"ז דאף לפרש"י אין להחמיר כלל בעיקור דסכין פגומה במיעוט בתרא) וכ"ם לגי' שלנו בפרש"י כדלעיל ואף לפ"ד התוס' בפרש"י במיעוט בתרא אינו אלא ס' ולפ"ד הרשב"א והר"ן הוא ס' דרבנן וכ"ה במהרי"ו כמש"ל סימן כ"ג והלכך בספ"מ וכה"ג המיקל לא הפסיד: [לז] וי"א כו'. אדלעיל קאי ולא קאי לדוקא אדסמוך ליה דהיינו עיקור במיעוט קמא אף לפי' הש"ך דהיינו מיעוט קמא שנעקר דאין איסור מדינא אלא משום שאין אנו בקיאין בבדיקת הושט אלא אפילו היכא דמדינא הבהמה אסורה אפ"ה חלבה כשר (ש"ך): [לח] כשרות. ול"ד לדלעיל ס"י י"ד דמספקא לן בגמרא דלמא לא שרי לן רחמנא לאתי' מאבר מן החי אלא היכא דאיכא תקנתא לאיסוריה בשחיטה ולא היכא דליכא לאיסוריה תקנתא בשחיטה דה"ה דליכא תקנתא בשחיטה עולמית אבל הכא כיון דבהייס כשר ואינה טריפה משום דהדר בריא ומתרפא א"כ יש לו תקנה בשחיטה לכשיתרפא כמבואר מלשון התוספות דף מ"ד ע"ב ומיהו בלא"ה י"ל דל"ד להתם כמ"ש האחרונים ע"ש ומיהו בלאפלוג איפלוגי יש לנו להחמיר לדעת התוס' וסייעתם דטרפ' מחיים הויא (ש"ך) והפר"ח והת"ש כתבו להחמיר אפילו בדאיקלוף איקלופי לתוס' לפרש"י ולמג"ן וכ"ד הרי"ף והרמב"ם וכ"ד הרא"ה בב"ה ועי"ש בספ"מ אין להסת

שחט

ט"ו

יח לשחט א' מהסימנים ונמצא השני [לט] שמוט ואין ידוע אם קודם שחיטה נשמט או אחר שחיטה ה"ז [מ] פסולה: (הגה) ואפי' זרק העוף מיד ולא אמרינן דמחמת זריקה או פרכוס

בזה ואחרים נגד רמ"א והסר אחרונים אלא כל בעל נפש יחמיר לעצמו: (לט) שמוט. בעוף מיירי וקאי אדלעיל ס' ע"ו אבל אם שחט א' בעוף כו': (מ) פסולה. פי' ספק נבילה (ש"ך) כדתניא בברייתא דלעיל דסוף ס' בשחיטה.

ולפרש"י דלעיל דשמוטה דפסולה בעוף הוא משום דהכי נטרפה תחילה נ"ל דהא דקרי לה תנא ס' בשחיט' היינו משום שנולד ס' למפרע אם כשירה היתה בשעת שחיטה כיון דאיכא ריעותא שהרי היא שמוטה לפניך דריעותא ברורה מדאורייתא היא זו הא דהרי היא לפניך ומצטרפת לחזקת טומאה גבי מקוה למהוי תרתי לריעותא לשוויה ודאי טמא ולשרוף עליה תרומה וקדשים כדלעיל סימן א' ולחזקת איסור דבהמה בחייה גבי סכין פגומה דלעיל סימן י"ח. וה"נ כיון דלא-גא ריעותא דהרי שמוטה לפניך שהיא ריעותא ברורה מדאורייתא מהניא ריעותא זו להיות ס' דאורייתא ולאוקמא הואיל ולא היתה לה חזקת היתר בכול לאכילה אפילו שעה א' דבחייה היתה אסורה משום אבר מן החי ומש"ה מיקרי ס' בשחיטה לפ"ד הרל"י ברשב"א ור"ן (או) דמהני ריעותא זו להיות נולד ס' למפרע מחיים שמא נשמטה ובש' שנולד מחיים היא בחזקת איסור ממש דאבר מן החי לפ"ד או"ה ורמ"א כמש"ל סי' א' (ועמש"ל שסי' ל"ו שהרשב"א גופיה נסתפק בזה) אבל לפ"ד התו' בש' בה"ג וסייעתם דשמוטה אין שחיטה מועלת ואפילו בעוף שהשחט סי' א' אין שחיטה מועלת בשני אין ראיה מברייתא זו לענין טריפות דבטריפות אפי' בש' שנולד מחיים ממש י"ל דמוקמינן בחזקת היתר ולאע"פ שהיתה אסורה משום אבר מן החי מ"מ משנשחטה שאיסור אבר מן החי חלף והלך לו אמרינן נשחטה בחזקת היתר עומדת וכ"ש בש' שנולד אחר שחיטה אע"ג דאיכא ריעותא דהרי לפניך וכמשל"ק. ובש' נשמטה מחיים דבברייתא זו ה"ט דפסולה משום שהיא בחזקת איסור עד שיודע לך במה נשחטה וזו לא נודע לך במה נשחטה ומש"ה לא אמרינן העמד הסימנים בחזקתן שהיו שלמים מתחלה והשתא הוא דנשמטה משום דמוקמינן חזקה לבדי חזקה מאחר דאיכא ריעותא דהרי שמוטה לפניך כמו בסכין שנמצאת פגומה דלעיל סי' י"ח. ואף לפ"ד הרשב"א דה"ט דאמרינן בהמה בחזקת איסור עומדת משום דעליך הראיה שנעשה בה מעשה המכשירה ובשמוטה ל"ש ה"ט דאדרבה איכא למימר עליך הראיה שנשמטה קודם שחיטה כיון דאיכא לאוקמיה אחזקה מ"מ כיון שהיא שמוטה לפניך וא"י מתי נשמטה איכא למימר נמי עליך הראיה שאחר שחיטה נשמטה ומידי ספיקא לא נפקא כמו בסכין דלעיל ואין לחלק בין סכין לשמוטה אף לרמב"ן דס"ל דשמוטה טריפה ואינה חיה ורוב בע"ח כשרים ורובא עדיף מחזקה דמה"ם ל"ש לבדוק בנקובת הושט ולא שמא קשחיט במקום נקב אע"ג דבהמה בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך במה נשחטה משום דאזלינן בתר רובא דהו בא עדיף מחזקה. דמ"מ גבי שמוטה לא שייך למיזל בתר רובא כלל כיון דאיכא ריעותא דהרי שמוטה לפניך כמו דלא אזלינן בתר רובא בש' שהה וס' דרס וכו' כמש"ל סי' א' ואפילו בבא זאב ונטל בני מעיים והחזירם כשהם נקובים לא שרינן אלא משום חזקה כדאיתא בגמרא ולא משום רובא דלא ילפינן מקרא למיזל בתר רובא אלא היכא דליכא ריעותא כלל לפנינו דאי לאו דאזלינן בתר רובא הוי חיישינן אפילו לריעותא דלא חזינן כלל המו שמא במקום נקב בושט קא שחיט וכה"ג אבל היכא דחזינן ריעותא קמן ובעינן למימר השתא הוא דאתרע זהו ענין חזקה דמוקמינן בחזקת היתר ואמרינן השתא הוא דאיתרע.

והלכך

ם מוד בשם
הכ"ו בה"ג
שסח דיש
לקים זכי יומק
ריב מהרן שם
עה רד זכ"ם
פרי"ח וב"ח

והלכך בשמועה לחיכא נמי מזקת לחיקור
כל שיודע לך בנים בשעה שנוקרין
מזקה לבדי מזקה וכ"ל בפק לחולין
ולפי"ם יש לפניהו דכל להלות גו שאר
שמיטה לא תלינן מהאי טעמא לפ"ל בפ"ג
וביעתו לחוף ק' בשמיטה ממש וכ"ל
לפ' סכיפות כלל. ולפ"ל בפ"ל מהקילין
הטימן [מג] תחת העור ה"ז פסולה
נגי פכין בשים לתלות יותר בלאחר
שמיטה סיינו משום דבכין מיתלע בשעה
לא מיתכני כשחט ק' ימין י"ח אצל
כשמועה דעוף גופיה מיתלע לכ"ע לא
תלינן כמו לגל תלינן בפ' שאה ק' דכל

אם דומות שתי השחיטות זו לזו
כשרה

ידיעה בכבין לפ"ל בשמיטים שם שחין תולין אלא בשאר עגיל פוגם
ולינה ביעותא כלל שמה שהיא פגומה לפניך אבל לא בשחך בשפקפת או לפילו
שאר עגומות בדרך סולכה והוצאה לע"פ שים לתלות בהם יותר מבעור לפי
שמניירים לפגום יותר לפ"פ לא תלינן בכיון שמיכה ולפי פוגם לינה ביעותא
זשה שבשלמא פגומה לפניך ומלטרפת למזקת לינה בשוי ק' לחולייתא וכ"פ
והוא הטעם בשמועה כפ"ג ולפ לפרש"י דשמועה לינה אלא מכיפה בעוף ואלא
בהילא אין לתלות אלא בשים לפניהו דבר ממש לתלות גו אבל לא לתלות בזריקה
ושריטה כמ"ש רש"י ולפ בגרסת העיללא לשמחוטי כשבולאר בשחר' שבלא"ק
דשמיטת אין בשיכוך כפ לשמיט בשיטים ממקום שיגוכם שהכי דבר יוכ
הוא שרוב שעופות שפיכתן לאר שמיטה ועוק מזי כשם שמועות שבשכמין
משום כך אלא דבר שעוב דבוכ שעיטה אין בגרסת בשעת משמת שפיכום
עכ"ל. אבל לפ"ל בפ"ג לפילו משמעו בה בילים בשזק יל לים כם לשמיט אין
תולין וכני קי"ל (ת"ם אלא כתו') אלא ל"כ משמע בשזק כ"כ שבולאי משמע
דבכ"ג ליכא ביעותא כלל בשם שבולאת שמועה דשני לשבר שלא דולאי פוגם
וכן בשמעבק בשותו שאין לאר שבילה לשעיל קיימן ר"ח ומ"ם תלינן בשכין בגי
בגרסת לשקמן קיימן ל"ל ק"ע כשם"ם: [מא] בשעת שמיטה. כגון שמוחר שבלא
שאר שמיטה בשדיקה לשקמן קי' כ"ם וקמ"ל לשע"ג לשתזק לינה שמי
ביעותא לשני שמועה לפניך לפ"ם נאמן ימילי בשכר שבים בידו ושע"ג לשמועם
שאם בידו לתקן הא לעגין שמועה לא לינתזק לינה לשדיקה הוא בשזק
שיאר לעגין שמועה לדוג בשמות לינן שמועות ואיכור שבר אן שהי לשתזק
שיא בידו לתקנו בשמיטה (משכ"ם) אבל אם לא בדק לאר שמיטה לא שמיכן
אי לינתא לשני שמועה הוי שזי ליה לו שכיח בו כי אי יוכל להבחין זשה בלא
הוא בעמים בשנן השלמה (משכ"ק) ולכן אין לשמוך על שמועה שלוחר
שרגשתי בשעת שמיטה אלא שים שמוע שפ"ח להבחין זשה ולפילו אם שקום
שעיקור בשיטן בשאבך ובא לו למקום שמיטה לאבר שמשלמה היה העיקור מוכם
עקור בשקומו בשעת שמיטה ועשה ע"י הפלכום בשהפך ובא לו למקום שמיטה
וחיכם כוכשה כלל שנעקר לאר שמיטה שלין מיות כלל בשבשה וליל שלה לשחי
שמיטה כשעה לו לאר שמיטה שלין מיות בשבשה כשמיקין שיבול לאשבר
שמיטה כוכה בשבר ומ"ם ומ"ל הכל גם בשבשה כשמיקין שיבול לאשבר
לשמועה שלשמועה שבשבשה מבשק משפ"ל כשלא שבם השיטים פ"ל לשמועה שלשבר
קוים שיבחא ושבולה מבשק משפ"ל כשלא שבם השיטים פ"ל לשמועה שלשבר
שמועה בכוג השעתים לפי שבפ' השמוע שא יבל לשבה ניל בכוג השעתים

ושוב

[מד] בשרה ואם השניה מארמת ובוג לא נשבט (בפ"י) אלא שלפעמים
יותר שבולה[מה]הראשונה ועכשיו לשבשר לשמועה שלשבשה שמועה משים
אין אנו בקיאים בבדיקה זו הלכך מלכין להקשה שמיקף שלשיטה ז
בכל גוונא אסור:

טו שחט העוף כדרכו בהכשר שבעת שמיטה שלשבר לשמועה שלשבשה
ואחר גמר שחיטה מצא טבעת מהגורגרת שלם על הסכין[מו]כשר: שמועה לא מלכין להקשה זו לשין
מקיפין מבשה לבשה כלקמן מי' ל"ו

(בפ"ם) ולפ שמולקים שם מולים כאן בשחשם בשיטים שלשבר לשמועה
שלשבשה שמועה לא מלכי' להקשה שכח וכ"ל בפ"ם ושבשה שמוש להקשה לשכל
ל"ל לבשה לשהם מקיפין לשהך בלאחר שלשיטה שלין מיות בשבשה כלל ולין
שלהך מלדים כלל ולהקשה לשכל ליל שהך שלשיטה עלשה שים עדיין מיות
בשבשה לפ שם כבר בשמעם בפ' שמילם אלא שלשיטה שיים שלפני העיקור
מלדמת יותר כשבל"ק ומ"ע נמי לא מכיל להקשה בשכיל לבעיל ק"י לשבילי
עוף לאר ולשמוש בו ימין ל' ולעקור מ' בפ' ולהקיף שלשיטה זו לזו אלא
כבל לשוד שלכיון להקשה זו משום לריב שעשים ל"ל לשמועה שלשיטה
כבלא שפם שלימים כמ"ם בפ"ם: [מד] כשרה. שכשו שבשבי בשלשה קודם
שנעקר בפ' כך בלאשמוה ולכך בם שרים בשלמומיות ולין מילוק זשה בין ימין
לשמון לפני גם בלאשמון מאחר שבשעת קודם שבשעת לפ שם בשעת קודם שלשיטה
בשני בשיכה לשע"ג דבעינן שיהיו ג' שלימים שמוכרי' ולחוים לשלשיטה בשמוש
לאת משם שעוף מ"ת שם' שלשמוש הוא כשוש בדיקולא ולא שלכי' מילי לפי'
בשני ושם"ם לע"ג דבשעת לאר שבשעת ל"ל בה ולפ לפ"ל בלא שמיכין לכשוש
בדיקולא הוא לשיון לשיון שם עולו בו שימני שיכיות בין פ' לפ' כשם"ל פ' כ"ו
מודם שכא לעגין לשבול שמיטת פ' הב' משום שמועת פ' הלשמון שמיטו פוסל
לכשוש בדיקולא הוא לשיון זה לכ"ע לפילו אם לא בשעת אלא רובו דובו דרובו
ככולו גם לשיון זה לכשוש בדיקולא כלקמן שם ושעם"ל לא מילקו שכא בגמ'
ופוסקים בין רובו לכולו ומיטו לכם"י וכמ"ן ובייעתם דשמועה שיכיפה שלשיטה
נמי הוי לא מכני הקשה זו לפ"ל שמיכין לכשוש בדיקולא הוא לשיון
שיכות שעולו בו ים לאת בעוף שבכשו בפ' ל' וכ"ם בכמ"ם בשלים ולשיטה'
אזיל כמ"ם בשימן כ"ו: [מה] הלשמוש. לכגליס לבבר בשעת שלשיטה קודם
בשבשה ולכך אין שלשיטה שנו שלשמה כ"ב ושם לשין מקיפין בפ' זה שלשוד
בשלמו לשמוך בו שהך לאר שלשיטה ולכלות שם שהך שלשיטה דומה לשהך זה
רגליס לבבר בשבשה לאר שבשעת לכ"ג מקיפין בקשה בשבשה לקמן פ' ל"ל
לשלאי שכא לשמועה לאו שיכיפה היא ול"ב שנוג שפ' כמי ולפי' בשבשה (לפ"ם שם)
ושפיכיפה כ' לפני בשבשה לאר שבשעת יולים יותר שהך על שלשיטה שנוג שמי
בשבשה יותר שהך שלאר שלשיטה שלין מיות בלל בשבשה ושיל שהה לשמי
זפ"ח שפי למ"ל לשמועה שיכיפה היא למ"ע היא פי' עכשיו אלא שלשיטה פי'
י"ח: [מו] בשר. שע"י גלגול שגרגרת בשבשה כן (לעיל ג"י) פי' שבשבת ג',
מקומות ע"י גלגול ולכך בשכיל (ל"ע) וכ"ל פי' שע"י גלגול שגרגרת לאר
שלשיטה כוכה בשכיל ומ"ם אלא ע"ז וכתב מי יעיל שע"י גלגול שגרגרת אלאר
שלשיטה כוכ שלשיון הוא לא שמע הוא שהשילת שלשיטה או שהעלה שלשיטה וכן
שהשבר למייחל שבדיקה שלכין על שגרגרת שלשבה פולין ל' מקומות

י לשון נשבר שלשיטה

עכ"ל ועמו ונימוקו עמו לכיון לסיכך (סגה) ויש מטריפין [מז] מזה ומן כיוצא בזה לסכי עקור (שמיטות יכנים מסה מסכת"ק מגה ע"ש גיסו מסכ"י כ"ץ שמיר כך הנסת מסכ"מ יפה) ומין למעט:

כ השוחט תרנגול צריך ליזהר שידחוק רגליו בקרקע או יגביהנו שלא [מח] ינעוץ רגליו * בקרקע כדי שלא יעקור דסימנים: שצריך

א השוחט צריך שיבדוק בסימנים אחר שחיטה אם נשחטו רובן או שיראה בשעת שחיטה שהם [א] שחוטים רובן ואם לא ראה ישרובן שחוטי' [ב] אסור: (סגה) ונסגו לבדוק זהך זה סתוקף מגולל על סיפוי כובע ומתוך סדחק יפליטו סמימים למוץ ואז יכול לכתוב מס נסמטו רובן גם מס שציר שמופה כי מס לא יכתבו סמימים לפנים למתר מסמיך מלמעה טוי שמופה ומיפה (סגהות שמיטות) מיסי מ"ל לבדוק מתר שמופה למתיכן לכובע כמו שמתר [ג] מיפות: ג ויש מי שאומר שצריך לראות

כה [א] שמופים כוהן. וכשניה שמיטים מלא דם מי מפסר לשדיק יפה שרואים בשעת שמיטה שנשמה (שמין מנשב סוהף בהמה) ונריך להמעיר יהו תוך סתוקף מגולל) ונריך להמעיר יהו תוך מתך בית שמיטה לסרגיש בשמופה סיל (כס"ג כובע בתוספות ומ"ז שמס נסמר"ל): [ב] מכור. ומין לומרים כיון שמסזיר מסכין על גבי הסדדין מזקק שנשתנין בשמיטי' סמימיו בשמיטה כי פעמי' סמימיו בשמיטה ולא נשמטו ולא חילך וחילך וכשור הוא שנשמטו ולא נשמטו ומן סס' לתפ לא לסמיר מה שהוא בשמזקת מיסור (רשב"ח שמ"ה) ומע"ג לכובע שהוטים מלוים לשחוט ועליו עדיף ממזקה לא מזלינן בתר כובע וכובע מכח מע"ג ללא תחיללה היעותא כלל מעשה הוא ומיעוטא כובע לכובע ומזלינן בתר כובע ומיעוטא ללא מזלינן לתר כובע (רשב"ח שמ"ה) וכיון דלא מזלינן בתר כובע עוקמי' סמימיו בשזקתה שלא נתתכו כובע וכוא ולאי נפילה מף לס"ל סרמב"ם לס"ל בכל סקק שמיטה שלא נפילה ממ"ל ס"ו שלא לס"ל סתו' מיכא למ"ל בגמרא לכי לא בדק בסימנים מיכא מסוכא שלא מלכתן דמלמוריית מזלינן בתר כובע שמיטות ום למוש לזה להמעיר שלא תוכא כגון לענין לותו ושת נגו וכיסוי סלס (ס"ם): [ג] מיפות. ללא כתב"ג למריך לבדוק מתר שמופה משום לחזיל בשמיטיה לס"ל שזהו עיקור דקל משיב שמופל בתב"ם כלפ"ל סי' כ"ד וכיון שהוא. ומכ"ם ס"כ לס לא בדק לא מולה לך מס נשמטה כללוי ובזקת מיסור עומדת כמ"ם הב"ח ומרמ"ם תלק על הכס"ג ום"ל שלא לבדוק מתר שמופה כמו שלא"ל בדוק מתר מיסות מ"ל לבדוק בל מעיקות כדיסי לסכיסי משום למכיכן לכובע בובע שמות כשיסות הן וס"כ כובע בשמות מיכן שמופות ובובע עדיף מזקה ממ"ם למ"ם לא מיימיכן לנקובת סופה כלפיתא בגמרא וכמ"ל סי' כ"ד ושם"ך שכתיב לדשיעבד אין לתפוך מס לא בדק מתר שמופה כלפיתא ס"ם ומייעתו מכל לכתוב ים למוש לדברי בס"ג שדבריו דברי קבלה ומתפאר טעמים משום דלמי לריפה שלריך לבדוקה לכתפילה משום לשכים בה שכיפות כללקמן סי' ל"ט וס"כ שכיפ סוף לעשות שמופות בשעת שמיטה כלשמע בגי שופה תרנגול בשמי' שלשני זה וכ"כ כלפ"ם עכ"ל שם"ך וכ"כ שם"ם שעופות לגילים שמיטים לשמע ע"י משיכתן לכתן ולכתן לו ע"י נעילת רגלי שתרנגולים וכיונל בזה ומש"ם לא נשנו לבדוק מתר שמופה כ"ל בעופות ע"י שזוק מגולל פיין שם בב"ח וס"כ משכתן בגמ' גבי עוף דגבגרת עבילת לשתמופי ושל לשמיכין שבדיקה זו לשוק מגולל ול"ת לילמל לילל לילדופי ושיינו שנעקר שמיון בלובו בכח ומיעוטו שמפוכר לנשי סוף מלולל כתן מעט וכתן מעט שאין שמיטה מושלת בכס"ג לפ"ד שתום' ושמ"ש ום"ע לנעיל סיון כ"ד בעיף י"ז ומע"כ נכנס סיימן לפנים מתר שהכיר מלנעו מתר שהוא מפוכר נללי שמלת שייגו מנוש למלתא ללא שכיפת סיל כלל לסיות נעקר בכח בלובו ומיעוטו יהיה מפוכר כתן מעט אלא שמופה לשכיפת סיל לסיות כמש כולו ויוכל למשה (ט"פ) ומש"ל מתר בגמרא ת"ל לשמופה שתעשה שמופה יצא מיימין לילמל

ל מיעכל דרך יהודה יכי' וכדלמר רב סוגל בהמה בתיים בשזקת מיסור שומדת וכו' סולן קף פ' ב בכל"ם ובשופ ובכ"מ בת"ם

מילולל תפל' ומתר כשמיט נעקר כמיעוט
סמולולל (עפי כ"ד ס"ק כ"ח): [ד] ומ"ש.
מיכוח לגדוק בסימנים לס נשמט כרוב
וכנ"ל זר ל"ל קודם וים מי שמומר
(ס"ק): [ה] כעוף מילו. כולילו ולכרו
לעכרם ולולב ולקפוץ בעכרוכו וים
לחוש לכתחלה שמת ע"י זה יתכשל בהתך
ויסיים נכלה שנשמט הרוב כ"מ בד"מ
ומ"ש נקט כמ"ש עוף לוקח לגל הס"ז
כתב הטעם משום שמת יכשל מלגדוק
מ"ש כמו שמלכרו מס"ש לשחוט גלילה
לכרכם"י לפ"ד הע"ז ללעיל סי' י"ל ולפי
זה גם בשמת לריך לגדוק תיכף
ומיד לתר שחיטה לכתחלה וכ"כ הס"ם:
[ו] בהתך. בשרי"ק כוכים כן נכא לתמיהן בגמרא דל' יוכ שמת עופא
בשדי דפרת תע"ם שהיה נופל לתרץ ונשחט מבע גדול והיה מעכבת שרגה
קולם שהגיע מליו ובדק בסימנים. ובשבועות שחיטות יבניה כתב בשם ס"ת
לפשוט לפילו בדיעבד וכדי לייבב לעת הס"ז מלק הב"ח בין לתמלת שהי' שחוט
רובא לפייסינן שמא נתכשל בהתך ע"י שרכוכם ובין היכא לתמלת שחוט כולה
לכולי האי ל"ש שמא לא היה שחוט רובא ונתכשל בהתך ע"י שרכוכם עד
שתמלת שחוט כולו ועוף לשמא כ' יוכי נתמלת כל הסי' שחוט והס"ך מילף עול
בין ושם לקנה דוחט חין דכבו להתקבע מלא בחוכך ולא בדובא כלל וכן היה
בעוף שנשמט כ' יוכי לגל הקנה ולפי זה לכבו להתפרק ויפייסינן דבקל נעשה רובו
בשרכוכם וכנ"ל. ויייבי הס"ז ות"ת לכולו לא פייסינן לף בקנה כת"ק ב"ש
(שם"ם) לגל הע"ז כ' ז"ל נתלת בשפר מ"ז כלל וכ"ת בהדיא ממ"ם הס"ז
שם, בה"ג שתתני להשוחט גלילה שחיטתו כשהיה לשעיל סימן י"ל דהיינו הס
דוק בסימנים ביום ושמת תכן ושמת לפי בעוף ול"ש שמת בתרכ בשרכוכם
והס"ך בכה"ל נלפק מלא לומר לעייבי שנשם הטוף בידו עד לשתר
ביום ושתחיתת שנשחט והגמלת ופסוקים לא שמעת שכי הלכך בשפ"ת וכה"ג
חין להשמיך לשחיטים זה נגד המ"ל ות"ז וכ"ש בשיים מלא כל בעל נפה
ישמיך לעשתו לשום לשלוקי הב"ש והיך להשמיך בגל תוכה וכ"ש בעוף שדרכו
ללבב ולקפוץ בשרכוכו לגל בשמת חין לשום כלל לכ"ע (ת"ש): [ז] בלא
הגרמה. היינו כשנשמט במקום שים לשום להגרמה כגון למעלה או למעה ובכה"ג
לפילו בדיעבד לשור מדלוקיימת לפילו לפ"ד הטום, לריכה ע"ל בגמרא גבי
שחיטת רוב בסימנים דמלוקיימת לזלינן בתר רובא דרוב הסוטטים עוויים
לשום רוב גבי הגרמה לף שייך למיזל בתר רובא דרוב הסוטטים סוטטים
בשנשט הרוב וזה שיים ושמת למעלה או למעה במקום שים לשום להגרמה
(ע' ג"ם) לגל הסוטט בשנשט לוקר לף שהיו לשנע ממש רק שהוא מקום
שהיו לשום גו להגרמה חין לריך לגדוק בסימנים שמת נתכשו ובאו לכאן מקום
שהיו רואי להשחיט לשנשט רובא היה (ת"ש): [ח] הרוב. שתוטנים הרוב
בשי דרך הפה ומוליאה דרך תתך בה"ם טוטים הס לשנע לף בשמת רוב
יב"ח כתב לשפילו בשמת שיעור הטוף קודעת ויוצאה (ס"ך)[ט] הס. ותשת
ריש שתלכיות שבילות ליישרל ולשון להתעכב בקטיתתה של עלכיבי שכיפות
(הג"ה) ושתך לזה תן התורה לכלב תשליכון לתורו פי' לת שתוכל ותת שתלכיל.

ניקב

[ז] ניקב: (הגה) לגל קודם שידעיין שנשמטה כלאוי בשזקת לישור עומדת (טור ע"פ הגמלת) וכל שתק שתיכע [יא] בשמיטה: [יב] מלפה (שהכי"ל הלכות שחיטה):

כו דין נקב בושט או בבני מעיים קודם השחיטה ובו ב' סעיפים:

א [א] ניקב הושט בשעת שחיטה כנגד המקום ששחט [א] כבר טרפה:
ב [ב] שחט הקנה וניקבה הריאה קודם ששחט הושט או ששחט הושט ניקבו בני מעים קודם ששחט הקנה טריפה:

[ז] בלא הגרמה: (הגה) וים לנדוק [ח] העוף מיכו (שהכי"ק שנשם ב"ם בם' שמיטה לשנשמים) לגל לם לף נדקו תחילה נדק לשמ"ב ולף מיישינן שמת ע"י שרכוכם נשהגה [ו] שתתך (שהכי"ק):

ב [ב] הבודקים בנוצה לראות אם נשחט [ח] הרוב טועים [ט] הם · ג [ג] נשחט כראוי ובא זאב ונטל בני מעים והחזירן כשהן נקובות כשרה ולא חיישינן שמא במקום נקב ניקב

כו [א] כנר. כתב הס"ל וט"ז ים"ך להייבר לוקר קודם שנשמט שרוב לגל לשמר שנשמט הרוב לף שנשתבר כלל מיפכול דו נקב לע"ם שהקנה קייש וב"ם לם נשנק הקנה לשמר רובו קודם שנשמט רובו שחיטה נמיעוט נשמת סוטט ושייש הס"ך לשפי לגיכן לשפלינן כל הב"ם נמיעוט נשמת סייכו נמיעוט שנשמט עלמו לגל שם שנשמט כנר נכשר. ועוד לשפי הכא לף מילא לשפול לרך שחיטה כלל עכ"ל ומשמע מדבריו לשפי' ניקב בילים נשעת שחיטה ע"י שכין וכן"ג לף מילרי לרך שחיטה כלל וכ"ם לעיקור בילים ממש ולמילוק הרשתון שמילף בין מיעוט שנשמט למה שנשר נשמט ב"ל דנמיעוט שנשמט נוהגים להשמיך שפי' שלף בדרך שחיטה כלל כשנשמט שפשול בילים ולף מעילף ע"י שהשה עלמה כשמוטה לשעיל שי כ"ל כמ"ם (ע"ם לף ק"ל כי לף כשט"ז שם) ולמילוק הנ' חין להשמיך לשפילו שנשיעור שנשמט נשפול שחיטה בדרך שחיטה כלל וגם לשילוק הרשתון חין להשמיך לף מעכשג שוהגים כשרשי בשעיף לשעיל סימן כ"ג לשיכה להשמיך כולה מלא שחיטה שיה לגל מדיבה מקום עריפות חין מילוק בין מיעוט שנשמט למה שנשמט כנר לפ"ל רם"ך וט"ז:

הלכות טריפות

לא דין נקיבת המוח וקרומיו ובו ד' סעיפים:

א [א] המוח יש לו ב' קרומים [א] זה על זה ניקב התחתון נקב [ב] מפולש טריפה אבל אם ניקב העליון לבדו [ב] כשרה: (הגה) וים מעריפין ג' כ ניקב

[א] זה על זה. העליון נמקיב העליון לבדו שכשה לגולגולת מבפני' וטוח מזק והתחתון טוח שהמוח מונח בתוכו וטוח לך ודק מעוד ונלכה כמוח עלמו (כ"ש וכ"ן): [ב] כשרה. להלמ"ה ניקב קרום של מוח עליפה ושין נקלע קרום של מוח אלא שתחתון שהמוח מונח בתיכו ולף העליון שהמוח לגולגולת ושיכה למ"ל שהתחתון לך ושינו ענין לגל ניקב שתחתו

[ט] ניקב. (הגה) לגל קודם שידעיין שנשמטה כלאוי בשזקת לישור עומדת (טור ע"פ הגמלת) וכל שתק שתיכע [יא] בשמיטה: [יב] מלפה (שהכי"ל הלכות שחיטה):

כו דין נקב בושט או בבני מעיים קודם השחיטה ובו ב' סעיפים:

א [א] ניקב הושט בשעת שחיטה כנגד המקום ששחט [א] כבר טרפה:
ב [ב] שחט הקנה וניקבה הריאה קודם ששחט הושט או ששחט הושט ניקבו בני מעים קודם ששחט הקנה טריפה:

כו [א] כנר. כתב הס"ל וט"ז ים"ך להייבר לוקר קודם שנשמט שרוב לגל לשמר שנשמט הרוב לף שנשתבר כלל מיפכול דו נקב לע"ם שהקנה קייש וב"ם לם נשנק הקנה לשמר רובו קודם שנשמט רובו שחיטה נמיעוט נשמת סוטט ושייש הס"ך לשפי לגיכן לשפלינן כל הב"ם נמיעוט שנשמט סייכו נמיעוט שנשמט עלמו לגל שם שנשמט כנר נכשר. ועוד לשפי הכא לף מילא לשפול לרך שחיטה כלל עכ"ל ומשמע מדבריו לשפי' ניקב בילים נשעת שחיטה ע"י שכין וכן"ג לף מילרי לרך שחיטה כלל וכ"ם לעיקור בילים ממש ולמילוק הרשתון שמילף בין מיעוט שנשמט למה שנשר נשמט ב"ל דנמיעוט שנשמט נוהגים להשמיך שפי' שלף בדרך שחיטה כלל כשנשמט שפשול בילים ולף מעילף ע"י שהשה עלמה כשמוטה לשעיל סי' כ"ל כמ"ם (ע"ם לף ק"ל כי לף כשט"ז שם) ולמילוק הנ' חין להשמיך לשפילו שנשיעור שנשמט נשפול שחיטה בדרך שחיטה כלל וגם לשילוק הרשתון חין להשמיך לף מעכשג שוהגים כשרשי בשעיף לשעיל סימן כ"ג לשיכה להשמיך כולה מלא שחיטה שיה לגל מדיבה מקום עריפות חין מילוק בין מיעוט שנשמט למה שנשמט כנר לפ"ל רם"ך וט"ז:

הלכות טריפות

לא דין נקיבת המוח וקרומיו ובו ד' סעיפים:

א [א] המוח יש לו ב' קרומים [א] זה על זה ניקב התחתון נקב [ב] מפולש טריפה אבל אם ניקב העליון לבדו [ב] כשרה: (הגה) וים מעריפין ג' כ ניקב

[א] זה על זה. העליון נמקיב העליון לבדו שכשה לגולגולת מבפני' וטוח מזק והתחתון טוח שהמוח מונח בתוכו וטוח לך ודק מעוד ונלכה כמוח עלמו (כ"ש וכ"ן): [ב] כשרה. להלמ"ה ניקב קרום של מוח עליפה ושין נקלע קרום של מוח אלא שתחתון שהמוח מונח בתיכו ולף העליון שהמוח לגולגולת ושיכה למ"ל שהתחתון לך ושינו ענין לגל ניקב שתחתו

ל שמ"ם והכ"ל והכ"ן לתם דהכי דכל"ן הכ"ק וכו' מ"ן ו'
ג כפי ביאת הה"ר שם דלכי לתם כל "שהי כי זיכל שלינ לכ"ל וכו' וכן שפק הכל"ם והכמ"ם בפ"ז מהל"ם
ל לוקימתם דכל ושמ"ל וכ"ש וכ"ם הפסיכים שלפניכ מ"ן ל' מ"ה הכ"ף ומשמע להכ"ן שכן דעת הכמ"ם בפ"י מהל"ם
ג הכ"ן שם בשכנם והכמ"ם בחיבוש

ג שם אמרי בי רב לענין חוט השדרה ומשמע שם דה"ה במוח

בניקב העליון לבד (בה"ג הביאו הב"ח ות"ס סי' קס"ז והגהת ש"ד סי' פ"מ) והכי נהוג אם לא [ג] בהפ"מ (ד"ע):

ב [ג] **המוח עצמו [ד] שנרקב מעט ממנו או נתמעך והקרום קיים כשרה**

התחתון לבדו כשירה שהעליון חזק ויבין ומאחר דלא איפסקא הלכתא בגמ' כ' בה"ג להטריף בשניהם וזהו דעת היש מטריפים שבהג"ה והא דלעיל סי' ל' בעוף שנשכו חולדה שמכניס אצבעו לתוך פיו ודוחק שם ואם לא יצא המוח בידוע שלא ניקב קרום של מוח ולא חיישינן שמא העליון לבדו ניקב היינו משום שאם היה ניקב העליון שהוא חזק אז התחתון שהוא רך מאד היה (אולי צ"ל נפגע ועי' בג' חולין ד' מ"ו) נזקע בדפיקת האצבע שדוחק את המוח למעלה והיה המוח מבצבץ ויוצא דרך הנקב שבעליון (גמרא) והא דלא חיישינן שמא ניקב התחתון לבדו היינו משום שהחולדה נשיכתה מלמעלה וכן אם נגפה בעץ או באבן מלמעלה (רא"ש): [ג] בהפ"מ. רמ"ל וב"ח אוסרים אף בהפ"מ מאחר דספיקא דאורייתא היא והובא בע"ז ובש"ך אבל הפר"ח ות"ש הסכימו לרמ"א להקל בהפ"מ: [ד] שנרקב מעט. לשון הטור אם חסר מן המוח מעט כגון שנרקב כו' ובגמרא אמרי' גבי חוט השדרה שנפסק ברובו טריפה אמר רב הונא רובו שאמרו רוב עורו (אם נחתך רוב היקף עורו הכי"ג אע"פ שהמוח לא נפרד כלום טריפה) מוח זה לא מעלה ולא מוריד אריב"ל נתמרך פסול נתמסמס פסול איזהו המרכה ואיזהו המסמס' המרכה כל שנשפך כקיתון (שנעשה המוח רך כמים בתוך הקרום ואם היו נוקבים אותו היה יוצא דרך הנקב) ממסמסה כל שאינו יכול לעמוד (מפני שנעשה נגול אבל לא כ"כ שיהיה נשפך כקיתון של מים אם היו נוקבים אותו אבל כשאוחזין אותו ומניח קנתו למעלה מידו היה נכפף ונופל וכל הכי נתמעך ונתמסמס בכלל נפסק הוא הן דקים לנו לרבנן שמתוך לקוי זה עתיד לנקוב ולפסוק א"כ אין פיסוק גדול מזה ולפע"ג דמוח זה לא מעלה ולא מוריד הני מילי בנפרד אבל בהמרכה והמסמס' ספק היא (ר"ן) ול' ממסמסה פי' הרי"ף שנמס כדונג מפני האש) בעי ר' ירמיה אינו יכול לעמוד מפני כבדו (שהוא עב וכבד אבל לא נתמרך מבפנים) מאי (אולי הוא זה שמכבידו או לא) תיקו בי רב אמרי נתמסמס פסול (כדקאמרת) נתמזמז כשר ופרש"י נתמזמז נתרוקן ממקום מקלתו מאליו והרי"ף פי' נתמזמז נתדלדל ממקומו מיתיבי רשב"א אומר בהמה שנתמזמז מוחה טריפה הוא נתמסמס אתמר עכ"ל הגמרא ופי' רש"י. וכתב הרא"ש מדמקשה ממוח אחוט השדרי אלמא דהמרכה והמסמסה פוסלת במוח (כלומר דקי"ל כרשב"א) וכתב הרשב"א בתה"ס טעמא דכל שהגיע המוח להפסד זה עתיד הקרום לינקב (ולמ"ד שנקיבת קרום העליון לבד הוא דמיטרפא כו' צ"ל שגם קרום העליון עתיד לינקב ע"י זה) ושיעור ממסמסה במוח פי' הרשב"א בתה"ק והטור דהיינו שנתרכך כ"כ שכנגדו בחוט השדרה אם היו מעמידים אותו לא היה עומד טריפה אבל אם לא הגיע לשיעור ריכוך זה אע"פ שנתדלדל' כשירה עכ"ל ור"ל שנתדלדל מחמת הריכוך שנתרכך ונתמעך מעט וכ"כ הרמב"ם ומ"ב סי' ל"ב ס"ג שנתדלדל מחמת המיעוך יה"ה אם נתדלדל מחמת נפילה שנפלה ממקום גבוה (רשב"א בתה"א בת') בין בחוט השדרה בין במוח שבראש וזהו כפי' הרי"ף בנתמזמז ובסי' ג' שם פסק הש"ע גם כן כפרש"י בנתמזמז וה"ל הכא גבי מוח נתכוין הש"ע לשני הפירושים דנרקב היינו שחסר ממנו הטוב מעט כמש"ל בשם הטור והיינו כפרש"י ונתמעך הוא כפי' הרי"ף והרשב"א. וכ' הש"ך דדוקא כשנחסר מעט בענין שכיוצא בו בחוט"ש אם היה מניח הריקן למעלה מידו היה עומד ולא היה נכפף כשר אבל אם נחסר הרבה שאז כיוצא בו בחוט"ש אלו היה יוצא הרבה למעלה מידו היה

נכפף

נכפף טריפה וכן גבי חוט"ש נמי דינא הכי ולכן כ' הש"ע סי' ל"ב ס"ד נחסר קלת מהמוח ונתרוקן כשר לאפוקי נחסר הרבה שאז טריפה דכיון שאם היה מעמידו בידו הי' הריקן שחוץ לידו שוה"ה אבל בנתמסמס לא חילקו לא כאן ולא בסי' ל"ב בין מעט להרבה לפי שדרכו להתמסמס הרבה עכ"ל ולפ"ז גם בנתמסמס מעט כשר כמו בנחסר מעט היינו כשמקום המסמוס שחוץ לידו עומד ואינו נכפף מפני שהוא מעט מזעיר דס"ל להש"ך דמשערינן במקום המסמוס או במקום הריקן לחוד שחוץ לידו ויותר לא יהיה יוצא כלום חוץ לידו למעלה ממקום המסמוס או ממקום הריקן. אבל הת"ש חולק עליו וכתב דאפי' משהו שנתמסמס מהגוף שבראש אלא הקרום טריפה וכן חוט"ש אפי' נתמסמס כ"ש באורך החוט רק שהוא ברוב עביו והקיפו במקום א' טריפה שהרי הוא נכפף באותו מקום המסמוס וא"י לעמוד כשאוחזו בידו למטה ומניח יוצא למעלה מידו מעט כ"כ בענין שאם לא היה נתמסמס כלל היה עומד ולא היה נכפף ועכשיו מפני שנתמסמס ברוב עביו במקום א' הרי המעט שלמעלה ממקום המסמוס מכביד ונופל ולפ"ז גם בנחסר ונתרוקן קצת א"י לעמוד כשמניח יוצא למעלה מידו מעט מן החוט השלם שלמעלה ממקום הריקן שהרי מעט החוט השלי הזה הוא מכביד ונופל והא דמכשרינן בנחסר קצת היינו משום דלא איתמר שיעורא כל שמעמידו ואינו עומד אלא לענין ממסמס והוא לקותא במוח ומתוך לקותא זה עתיד לנקוב ולפסוק אף עורו משא"כ בנחסר מעט שאינו לקותא כ"כ אף שא"י לעמוד לא איכפת לן כמו דלא איכפת לן אם א"י לעמוד מפני כובדו את"ל שאינו חולי ולקותא כדלעיל ומעט לא"ד אלא ה"ה נחסר ונתרוקן הרבה רק שיהיה מיעוט החוט לאפוקי נתרוקן רובו (עכו"פ) וכן הדין במוח שבראש דאפילו נחסר הרבה כשירה כל שלא נחסר רובו ולא כתב הרשב"א בתה"ק והטור במוח שבראש בהא שכנגדו בחוט"ש אם היו מעמידים לא היה עומד טריפה כדלעיל אלא לענין שיעור הריכוך אם נתרכך כ"כ ונתמסמס כשיעור ריכוך ומסמוס דחוט"ש אבל לענין גודל המקום שנתמסמס או שנתרכך אין לשער ככל במוח שבראש שכנגדו בחוט"ש דאף את"ל כמ"ש הש"ך דשיעור מקום המסמוס הפוסל הוא כל שאינו יכול לעמוד וכן בחסרון מ"מ במוח שבראש כיון שהוא יכול לעמוד לפי שהוא כקדירה רחבה למה יפסול ע"כ לא נאמר שיעור דכל שמעמידו ואינו עומד אלא לענין שיעור הריכוך בלבד אבל למקום המסמוס לא נאמר בו שיעור כלל אלא אפילו בכ"ש פסול משום דלקותא היא במוח וחולי שמתפשט יותר ועתיד הקרום לינקב משא"כ בחסרון או אפילו בנרקב ונתמעך כל שלא הגיע לשיעור ריכוך דנתמסמס כ"ד הת"ש וסייעתו לפירוש הרא"ש וסייעתו גבי נמלא מים בתוך הקרום דלקמן בס"ע (שדבריו שם לקושים מהרא"ש וסייעתו ואינו בגמ') דס"ל הא דנתמרך ונתמסמס פסול בחוט"ש במשהו באורך רק שהוא ברוב עביו והקיפו דומיא דנפסק החוט ה"ט משום שהוא חולי ולקותא וסופו לפסוק אף עורו ברובו (משא"כ בנתמזמז דהיינו חסרון שאינו חולי ולקותא כ"כ ומש"ה ס"ל להרא"ש וסייעתו להטריף גם במוח שבראש אם נתמסמס כ"ש מחוך לקרום כדלקמן בס"ע) משום שהוא לקותא וסוף הקרום לינקב שהרי נקיבתו במשהו אבל שיטת הרמב"ם כהרי"ף דבו דנתמזמז היינו נתדלדל דוקא ע"י מעוך קצת (או ע"י נפילה) אבל אם נתרוקן ונחסר קצת ממש גרע מנתמסמס משום דס"ל דה"ט דנתמסמס פסול לאו משום שסוף העור לפסוק דהא ריאה שנעשית כקיתון כשירה ולא אמרינן שסוף הקרום לינקב אלא ה"ט משום דכל שנתמסמס רואין אותו כאילו אינו כדאיתא בגמרא וכדלקמן סי' נ' יס"ל נפסק במוח כמו שכתבתי לעיל בשם הר"ן דלפע"ג דמוח זה לא מעלה ולא

מוריד

מוכיח ס"ג שנסרך למוך אבל שמעכבה ומשמשה ס"ל שפסק הסום למין מיסום
גדול מזה משמר שרופין כאלו מינו ור"ז שנפסק קלח ממש ושתרוקן כדרך עניו
והקיפו (עיין ז"ם וכפ"ג) ואפ לשתמשתם שקול בסום שנכלם מיינו נמי מספי
פעמא שסום דכוחין כאילו מינו וניעל הסום שקול לסכיפות ניקב קרום של
סום מינו אלא שסום שהקרום מגין על הסום מכל שפסל וקלקול ומש"ה פליג
בגוי מינו קרום פוסל בנקיבתו דלמ"ל קרמא עילאה ס"ל שזהו שמגין (פ"י
רש"ם) משני שהוא חזק ומתקיים ומ"ל קרמא תתאה ס"ל שזהו שמגין משני
שהוא דבוק לסום ממש ומ"מ אם ניעל הסום אפ"ל כלל דעכיפה וכן אם נפסל
ומתקלקל לגמרי עד שנפסך כמים או ממש כדונג שכל שנשתמשם כוחין כאילו
מינו (משמ"כ שכיאה דשם דקרומא עילאה גם שתתאה מגין סיינו על כוח מדשפת
שהכיאה ולא על שכר סכיאה עצמו שאין המיות שלו אין כלל כשהוא שנכלם)
ולפ"ז אין המכוכ ומשמשה שהוא שנכלם כאין נפסל ושתרוקן ושניהם אין
מיכולם אלא שכולו ולא שמקלמו מאחר שאין פסול משום שקוב הקרום ליקב
אלא מגל עצמו משום שפילתו ומקרומו ומכי זה בכלל כל הסגרים שנקיבתם
סוכלת כך שפילתם סוכלת כלקמן סי' כ' ס"ב דסייגו דוקא שניעלת כולו עיין
שם ומש"כ שגל דשב"ל שנשתמשם מוחם שמעא למשמע כל מוחם כמו
שנאמר מכיאים שהנו שכם שכמים מכיפות שנתם שהיכה אלא שכולו ולא
שקלמו כגון נמקה סכיאה כלקמן סי' ל"ו שעיף י"ל אאל"כ שכבי לנקן שפיכום
לו למוכח מילתא בעלמא דמ"ל לפרש כגון גבי כיאה שיבשה לשקמן שם ושעיף
י"ב ומא לשריב"ל שמשך ושתשתם שסול שנתם גבי סוס"ם ולא פיכה ז לפי'
שמשהו שלוכך רק שהוא שרוב עניו ושקיפו שסול סיינו משום דכיב"ל שקי על
מתניתין ושכייתא לשפסק סוס"ם שרובו מכיפה ועלה קאמר לשם לא שפסק רוב
עוכו אלא שמשך ושתשתם מוחו שסול כאלו נפסק שהום ומילא משמע דסיינו
שרוב עניו ושקיפו ותלא שכבי ביב"ל לא שזכיר סוס"ם כלל בשלוחו ע"כ שקי
לשהום שהלכה למשני ושכייתא ושעם שנפשם ושסלוק שנין סוס"ם למוש שנכלם
שסוא הוא משום שסוס"ם משכר כל שסולוית שסן נענן כל שנוף משה לזה
ומשמיך לשם כם ומיות נון שהוא ומש"ה שם נפסק מיכה ולכך ל"ל כל שסוט
משוכר שכור חזק וכביל קלמו של קלמו עד שמעמידו ומוליאו קלמו מוץ ליזו
הוא עומד אבל שם שמקלת שמוץ ליזו ככפף וכופל מאחר שאינו משוכר קלמו
של קלמו נשכור חזק וכביל אין זו כם לשכר כל שסוליות שכור שלאו משל"כ
נשום ומש"כ לא כתב שרמ"ם לשכשיך שנקב אלא שהום שנכלם ולא שסו"ם
אלא שנשמעך לגד ולא שנקב כלקמן סי' ל"ג משום דע"י שקרקן נשכר משע
כמ"ל שם, שעור ושסו"ם אין לשכשיך כל שמעמידו ואינו עומד זהו דעת
הרמב"ן שפי' שרמ"ם והרי"ף שוסף בשיק"ס ושכ"ם. ומיהו לפי מ"ם שפשרונים
לקמן סי' ל"ו שעיף י"ל גבי שמקה שריאה לשע"נ דכ' כל שפוקים לגל
שיעכשו אלא שכולו מ"מ כוזו כאולו שריאה לא"כ ס"ל גם שהום שנכלם
לשיטת שרמב"ם והרי"ף י"ל לכוזו כאולו אין שנשרון אין שנשתמשם ושל לנקב
אפילו כולו כשר משום לע"י שרקרון אינו שאר אלא מעט כמ"ם שעור (ולא
שיוכיח להנקב כאלו אינו סוציל ולא שמם כדונג ול"ל לנשר שסכופא גורכי
לקמן סי"ב דשאני שכא שהקרומים מגינים שכל שלא הגיע לשיעור משמש
שכר, שכ' ושלא"ה נמי ע"כ י"ל כן לכ"ע לשא נשאר כולו פסול לכ"ע כמ"ש
ושנקב כולו כשר לכ"ע) ושענין שלכה אין להשמיך לאחרים שנתרוקן ושאר
מקלמו אין שסו"ם אין שהום שנכלם נגד שפק שם"ע ושש"ך שכ"ל כשנש"
נפתחזז ושכיעה ס"ם ופיעתו (ולא כפ"ם ושכ"ג) אלא כל שעל נפק יפעיר

ועלמו

כישרה ואם נישפך כמים או כדונג לעלמו שנתרוקן ושאר מקלמו שהום"ם
שריפה ויואם נמצאו מים בתוך הקרום למוש להשמיכים ור"ף וכן שנתשמי' לפי'
שנחשר מהמוח [ה] כישיעור המים אם שסכו שמוך לקוש של מוש אין לשקל
המוח כלל לפי' שהם"ת שגר שם"ע ושפתוכים
אלא שם יש עור נדלים לשקל יש לשקל שנתשמשם שמקלמו שסוש ס"ם כמש"ל
שפר"ת שם דלש"ן: [ה] כשיעור המים. אבל שם לא שאשר כשיעור המים לא
מיכי מה שסהוח מקיף שביב מקלת המים כי מוחר המים העודפים על שיעור
שאשרון שנאשר שהוח למלית העין בולמי שתקבלו מתקומות שרבה בהוח על
שלא נודע מקומן מנקבים דקים ומשמושים שרבה שלו וילדו למקום הזה
שנאלאו גו ומי יודע שם מקלמם שלו מקומך לקוש ושפיקך לחוכייתא למוכח
וכ"ש שם אין נראה שאין לומר שהוח שלם ומצוי למותו חוליד מים ולא שמם ממנו
כלום הזה מינו חולי חולי שמקום המים ליכא מוח לפ"ש לשנים כחוש"ם ל' וחלוי חוח
שהוח יעלא כל שאלל מוך הקרום דקרום שתתון חוח לבוק למוח ממש ככל
בע"ח רק קרום שעליון לבדו מינו לבוק כלעיל ול"ל שמקום המים ע"כ שאשר
הוח ושאלל מוך הקרום שתתון חוח לבוק למוח ממש ככל שאשר המים על
שמוח ומלא שמוכ ומים (עיין כו"ם) ומה שכתב רמ"ח לשטריף בשלמופית
הוחמת אין קרום לגולגולת שיינו שני מקום חולי שאשר המוח שמקום
שלמופית כי הוח חוח שמוך מאוד לגולגולת ואין ביניהם כ"ל שכלל מעט
מזשיך שמלל ולא ניוח ושלל כלל כדי שיוכל לשיוח שלמופית מוחמת שם (ע'
ריק"ש) ושט"ז ס"ל ג"כ לשפי' ושאשר המוח שבש"ע חוח לקולח אלא שם"ל לפי'
לוחקא לשפוקי מים שמלאו בגולגולת שאר שסוליאו מחוכה לת המוח שלם
מכל נדדיו לשלין לשמשלה היו המים מקיפים המוח שבכלל מעט מזשיך שאין
הקרומים (כי קרום שעליון לבוק ממש בגולגולת ושתשתון בחוח כלעיל)
אלא שסוליאו המוח עם קרום שתתון לבוק בו נתקנו המים ובאו למקום
אחר ולכך אין לשום למקומם המוח שזה שאשר שרואין שהמוח שלם מכל נדדיו
ימים אלו באו ממקום שאר בגולגולת לשין הקרומים ולא שמקומם המוח שבל
אם נמלאו אין חוח לקרום שתתון לב אם המים מקיפים המוח ובלאם המוח
שלם בעגולו בקיב ואין בו פנס ושסרון כלל אין לשקל לפ"ד שט"ז חמוח שבולאי
שמקומם המוח באו שהמוח ל"ל לבוק קרום ממש ושמלא כל שלנו בלי חוש
בשבל כלל ביניהם וגם אין הקרומים לשין לשקל לפ"ד שט"ז אלא בשעה מים אבל
בשלמופית שאין הקרומים מקיפים בכ"ע (כמ"ש רמ"ח) אף אם המוח שלם לגמרי
מכל נדדיו ואין חוש פנס ושסרון כלל בחוח בשמוח שבשלמופית כגון שהיא
קטנה בשאר לפי שאין לך בשלמופית להשחוות אלא שמקומם המוח ולא שהים
שהרים וכ"ש אם נמלאת שלמופית קטנה בתוך המוח בשמוך לקרום לאף אם
המוח נראה שלם שעגולו בקיב גם בשמוח שבשלמופית שבראה לעין שתחת
שבשלמופית אין בחוח פנס ושסרון כלל אפילו שאשר רק חוש בגולגולת לשאר עיגול
המוח אפ"ה מקיפה לולאי שמקומם המוח שבשאר שבשלמופית כמו שבגילות הוא
שנמלאת שלמופית בתוך המוח כ"ל שט"ז. ושש"ך חוקף להשמיך שנמלאו מים
בין הקרומים לומר דולאי שמקומם המוח בא כמו שבשלמופית שבראית וכן מיא
להשמיך

ל הרי"ף
ם כלפ"ר שם
בשם שבשב"א
בשם

י הגי"מ שם
שם בהגי"מ
שם כ"מ וכ"כ
סמ"ג בשמ
שמ"ק בביאור
מיימוני ס"ה וכ"כ
הרוקח

לסמוך בשל תורה (ת"ם) ומ"מ בהם"מ
ים לסמוך בזה על לד"ז לעיל ולפקל
בזה מטום ס"ם אבל אין לסמוך על י"מ
לעיל נגד הס"ך וט"ז אע"ג שמלו
בתחתית המוח בחלב שמלא נוזן שלח
אם הניח נוגעים בקרום שבתחתון שבגב
מחמת לחלב ולוזן שהי אסור לחקל
ולסמוך על י"מ לעיל ולומר דלאו
מחמתם אמרו אלא מאסר שכולין שהמוח
שלם וכל לדידן ע"כ המוח מכוב למותו
כולל הים אי אהיו הים אלו בחולדה
וגם אם שלר שהמוח לנוזן היו שלם
אלא בחמתם וגם אם אפי' שלוזן
בחמתם מקלתו אי בשאר נוזן
סמוך לקרום אפשר להקל ולומר דהוי
בכלל המוח מקיף שבשר"ע דהשר בניף
מאחר שהמחמתם והשקרום הוא בחלעא
ולא סמוך לקרום רק שהניח יכלו
לומרה בחלב ונדמקו בין שלוזן ובין מוח
שהקיפו ובאו על הקרום בחחתית
שלוזן: [ו] בשיטה. לכיון שהמוח מקיף הניח אבל לא הרי בניף (ל"ח):
[ז] ונגוע. אפי' מקלתה (הגי"מ): [ח] והגולגולת. לה"ר בין קרום החחתון
לקרום העליון הדבוק לגולגולת אע"פ שהמוח שלם (ע"ז): [ט] מריפה.
מטום דודאי בחו הים שבחלופית מן המוח מהחמתם הרבה ומנקניס
דקים (ומע"ש מקלתה סמוך לקרום כלעיל) כי לף שהקרום שלם אפשר
לבלועית הים שבמוח להחלמא ולילך מחוכו כמו שילכים מותכות
לחלועית המוח דרך הקרום לל המוח ומ"ם אפי' אין הסלמופית מחוברת
ודבוקה בקרום טריפה וכ"ם אם היה דבוק ומחוברת בו דאיכא למימר שניקר
הקרום והסלמופית היו קרום שלם שמא מכה ואינם בתיאה (עיין ת"ם):
[י] בלא בתיאה. ודוקא בחקום דאין ניעותא לפניהו אבל אם יש ניעותא כגון
שהסלמי בפניהם היתה מנוקבת בהלחה (שקוראין שוויגל"ל בל"א) בשיטה שיש לאחוך
על שיחבכך שהיתה בחחתית לחלה (ט"ז ס"ק) ובאלה חמוז לבבואי הים בגדיים
ושלאים כל יכל שהים יחמיר לעלמו לבחחלי לפחות שהלה ולבדוק אם המוח מקיף
אבל בדיעבד אין לאוח (עת"ם): [יא] בקרום המוח. פירוש בחוך קרום העליון
(ס"ך קס"ח) ושייכו לאחר שהוליאו המוח מחוכו וכ"ם בעודו בחוכו ואחלא מוכח
בו על קרום החחחון מאחר שאין בו רושם ולא קורט לסולא לחייבו לפ"ח שלא
ינקוב החולעת את הקרום בפיו לפי שבבאן גבי טיפוח הוא שבבוא שבבוא יאוח
בחוכחו ואע"ב מי ז' הנים (מרדכי וסג"ח בפ"ד ת"ל וכל הסחכוחים לקח ס"ם).
[יב] החחחון. אבל בקרום העליון אין לאוח אפי' נקב לפ"ד בכ"י כלעיל ס"ח
ולפ"ד הסולקים שם לריך שלא יהיה רושם ולא קורט לה גם בעליון (רמ"ח ס"ך)
ואף לאין לאחר לאחר שהיה הרושם בקרום החחחון או בעליון אפשי שיהא
בדבוק מניחות נאחר שאם הניח הקרום החחחון או העליון אפשי שיהא
בדבוק מניחות נקוב בחולעים כלקחן פי' ל"ו וכן בקולקן פי' ל"ח ואפ"ה
ראיתי שבחלו לבחחלה להולעים יצאו מפניהם לאוץ שלבבם של ריאה לגלי
חולעים

בשרה פיוש מי שאומר שאין אנו
נקיאין בבדיקה וטריפה (והכי
[יג] נהוג) אבל אם נמצא חוץ
לקדרה בגון [יד] בהוטם בשירה
ואלינן שלא הגיע למוח[טו] מעולם:
יי עצם שהמוח מונח בתוכו יש
בו חלל גדול כמו קדירה ויש על
יא כלפי הצואר כמו [טז] *ב'
פולין וכל מה שיש מהמוח בתוך
הקדירה עד הפולין[יז] והפולין בכלל
דון כמוח [יח] ונקיבתו במשהו
משם ואילך נדון[יט] כחוט השדרה:

לב דין מכה בחוט השדרה ובו ז' סעיפים:

א חוט השדרה ל שנפסק רוב היקף
עור החופה את המוח [א] טריפה
אע"פ שכל המוח קיים ואם לא נפסק
רוב העור אע"פ שנפסק כל המוח
שבפנים כשר:

נמדק

[יג] נסוג. שלא לסמוך על בדיקתם שכל מי שהם מכינו מבדיקתנו הוא שכי לף
לרמ"ח שהסם לסבכת הסוסקים לף ניקב הפלין לבדו כלעיל ס"ף ומ"ש שכי
שכשדק גם הפלין לממ"ן שנכנס החולע דרך הסוסס ולא ניקב מי
מהקרומים כלשנכן גבי טיטום (עת"ך): [יד] בסוסס. לפילו בסוך
מוח ממש (מהכי"ם בהגס"ל): [טו] מעולם. ואפי' מי שהולע בלפי סוך דבלין
דדבריס שהיה כבר על המוח ובקב לגמרי לא מוכחא מילחא לחייב מאחר שהולע
בדרך ב"ח ולין מחזיקין לחיבך מהקום לחקום כמו שלין מחזיקין טומלה מהקום
לחקום ואע"פ שבלחין שדבריס להפסיד יותר מלבקל אפ"ם חלינן לקולא וכ"פ
לחיבוך כ"כ מהכי"ם בהגס"ל. ובחכ"ל כתב לאפילו אפ"ל דהוי קלת סוכסה שהיה
על המוח מ"מ יש לסתיר מטעם ס"ם שמא נתאבך ולא הגיע לעולם על המוח
ואפ"ל הגיע על המוח שמא לא ניקב הקרום וס"ם מהני בכה"ג אע"פ שבפק לו
אינו בפק בקול ממש כלבקמן פי' ק' בכללי ס"ם וכ' סט"ז דמ"מ נכון לבדוק
בקרום דאפשר שבפסר לעמוד על הביקוב לא נעמוד על הבפק עכ"ל ובמה מכ"ז
מהבאר שבקרום המחחחון מקיף המוח גם בחקום נקבי המוסס והקרום העליון לבדו
אפשר שם וכן כלאה בחוח וכ"ם בשבילי לחוכם ואלכך אם בחלא חולע בחוך
חוח עלינו לע"ם שהחוח מקיף החולע אבל לל ואינו בחוך לקרום כלל אין
לחקל כלל לפי' בהם"ח שהחוח בחחחון מבחחחת לבך מעלמת לבך המוסס כלעיל וא"כ
ניקב קרום החחחון בבניבתו ואע"פ שבלאה שלם קרום הוא שעלה מבא
(וכ"ם בהגס"ל בפי' מ"ז וכ"ל הס"ל וכ"י וכל הסחכוחים לקח כת"ם):
[טז] ב' פולין. בין בהחמה בין בעוף (נמ"ר). [יז] והפולין בכלל. פי' הוא שבהגד
הפולין (רמ"י): [יח] ונקיבתו במשהו. פי' נקיבת קלוטו בהחמה (רמ"י).
[יט] כחוט השדרה. ונקיבת קלוטו בדוגו בלקמן פי' ל"ג:

לב [א] טריפה. ואם ניקב נקבים שלין נסס שהחוח ובניב בקיפו מנוחרים

לדרוש אפי׳ לא נקבו במקום ט׳ אלא זה למעלה וזה למטה כדרך שמוטרפים
לדרוש בקבל גבי שחיטה כלעיל סי׳ כ״ח
יקו״ט לטריפו׳ לשחיר (ת״ם): [ב] לאכלו.
ב״ח כולו ואפי׳ לא נשתייר כלום לא
למעלה ולא למטה וקיל מנבלת לקמן סי׳
ל״ד (ב״י) דלתן למדין בטריפות זו מזו
ולתן מוסיפין על הטריפות שאנו מכניס
נפ״י (ת״ם כוקח): [ג] שלהב. ויזוע
שלא נפסק שמוע וקליכה בזיקה (עיין
כה״ג סוגי בת״י סי׳ כ״ח) ונמכ״ם לכאן
לכותב שלהב לקמן ס״ו ואח לשחט
כאן שם״ע שכוס למלתא לפשיטא היא
לתן שכר נלא מכח ומ״ם סיוק מלקמן
ס״ו וזה לשר המוני לפעמים בחרגולת
שלהבת עקומה ע״י שכר ולא בחולדה
ולף שכוקר שכר אל שכר יחדיו ילונקו
לא מכני בלא בזיקה במוע כמו בנשכר
שכיר במקום מוסת הגידין לקמן סי׳ י״ו וכשנעלם שמוע שלם
כשיכה אפי׳ בשבורה שעליה ובפסק גם שכשר שעל המפרקת ומאוכי שלומר
שבשר המפרקת ובפסק שמוע וגם כוב שכשר שעל המפרקת ומאוכי שלומר
בפסק שרי זה בגילה מסיים (גמרא): [ד] לו שבמעך כר׳. ומכאן ועד ס״ק
כתאור היעב בפי׳ ל״ח ע״ש: [ה] פרשה שלישית. פירוש מקום שהחוט מתפרש
ומתפצל פילולין וקלה שלשה לסיימו כשמגיע שוט כנגד היכלים הוא מתחיל
לפצול ויוצא לשם ג׳ לילך זו ג׳ לזו ושמעני יוכל לזנב ולמעט מלומן פילולין
כשני לשבעות בדקה וכו׳ לשבעות בפסק (עוב ב״ח) הוא מוכ ומתפצל עוב
לשלשה ולמעט מסס עוב מתפצל וכן בשרשה מקומות על קופו וכל מקום שמתפצל
נקלה שלשה ואחמר בגמרא על היכן מוס״ם (על היכן כופו של שוט לפיות שבמוס
נעלשה בשפסקתו) אמר שמואל עד בין שלשות (כ״מ שיפסק רובו עד בין
שלשות בלנו טריפה ואם למעט מבין שלשות בפסק כשר פסק כאו ושיכאי
מעמידים אח שלשתו ואינם אלא שנים כך) (ובין שלשות הוא כל אורך הוסט שמעני
שלשתו כך׳ או ג׳ לשבעות שבין מקום פילולין שמתפצלים פלולים לשלשים
לפלולים שניים וכן כל אורך שבין מקום שניים לשלשים וכן כולם ואילך שבין
מקום פילולים לשלשים ושניים נקלה בין שלשה שניים לשלשים נקלה
בין שלשה ג׳ וכן בין שלשה ג׳) (כ״ו ב״י) ואמר שמואל עד אחת טריפה
(כ״מ שיפסק מן שלאר עד בין שלשה לשלשים טריפה ולפי׳ שניי יולע
שלשים כשלה (נפסק בין שלשה שלשים לסיימו כל אורכו לשמר שנתפצל פעם
שלשים כשלים) נעני כ״ם בניים לכ״י על ועל בשלל (ופ״ק על בין שלשה לשלוי
ואותו בין בשלל טריפה ולפי׳) ל״ל על ולא על בשלל (טריפה ולפי׳ אלא) בשלל
לפי יולע ומעילה ומתניע ולא שלטרוך לשלוי אלא בשניי נמי לפי יולע בעי
כ״ש אח״ל על ולא על בשלל שי שלשה (נפסק שמוע שגדול שמעני כנגד
שי שפולים שלשתו מהו בשלל טריפה שלה או בשלל פי׳ מי שעיקין על בין
לוקא ופי׳ שלשה טריפה אלא או ל״ל) בעי כ״ש אח״ל על ועל בשלל שלשה ע״ש בין
לפיקו פי׳ נפסק שפילול עלמו בשלשה ומקום שמוכו בנגד שוט ס״ם שבין פלולים
לשלשים לשניים שמוט בין שלשות לשלשה וס״ם לפיכא לשלשי

נפסק

פיצולים ראשונים ושניים טריפה נפסק פילול אי שפלולים שלשים כנגד
ב אבל נפסקו חוטי פיצול השלישי נשרה [ו] ובעוף הוא טריפות החוט
ג עד בין האגפים התחלת המקום שהם מחוברים בו בגוף: (פגם) ים
שעריפים בעוף על מקום כלות שביעת
שעשם שמוכר לגוף (תוס׳ ור״ן ומרדכי
ל״ח שלשה ותפ״ו נעיו) ומכי נהוג שם
לא נפסק״ם (ד״ע):

בהמה

נפי שלשה אי שוט בכלל בין שלשה אי ואי״ו שת״ל על ולא על בכלל או לאו
ומרפה ופפיקא לאוקימתא לשומכא וזהו לעמת שכ״ן ום״ע ופיעתו
ס״ל לקלק בין אי שלשה לשלשה לשנעי לן שמא אי״ו יכלל בין שלשות כלל ובין
אי שלשה שלישית לשוט בכלל בין שלשות ולפי ולישה לשנעי אלא שם שוט בכלל
שניים או שלישית ושא ליכא לשנעי כלל לוקא אי שלשה שלישית שוט בכלל
שלישית ופי שניים שוט בכלל ג׳ וכ״ל שלשל כוב״ל ש״ך ים לשמוך על זה
נפס״ם מאמר דבלא״ם ליכא פפיקי עוצא אלא לכולן שם אי ואין נשנים
לפ״ם כאשם״ל בייגן ק״י בכללי ס״ם: [ו] ונעוף. בגמרא איתמר נעופא רבי
יצחק אומר על בין שלשים ניש לקים אומר על (ע׳ ל״ם) למעט מן שלשים
כ״ם גילפא שריפ ושכאש״ם ושכא״ם ופפק שמוצ״ם שבני יצחק לבי שניש רבו של
ר״י שניש רבו של כ״ל ואין שלשה כשלמיל שמקום שבא כ״ם שמקום רבו לדבו לאבל
ג׳ נפ״ם ותוס׳ ושייעתם ליכא ר״י אומ׳ למעט מן שלשים וכ״ל אומר על בין שלשים
וע״ם גילפא זו שפקו שפ״ת ושמ״ג ושיעתם בל״י שמוציא ועוד שניש רבו לדבו.
וכ׳ שמו׳ שניש לשתפק בדל״י אם למעט שמקום שבורו בגוף קאמר או למעט שמקום
שמוכנת על שגוף שהייגו למעט שקוף עלם על בקף שמוכר בגוף וכ״ם הל״ף בשגשת
שמ״ק לים לשתפק בי קוף שעלם קאמר שהייגו מקום שבבבי שבבות על שגוף
בשוגן לו שמא שתלילת שעלם קלי מקום שיבור שבבייש בגוף ויש לשמויל שפפק
בל״ל הוא בש״ך (א) וכ״כ שבש״ך בשת״ל לכל כי שא שלילן לשומכא וכ״כ שא״ז ושו
דעת יש שעריפים שבשב״ם ושכל״ שבבריע לשתלילת שעלשלי שקוסבורו בגוף ומ״ל
על בין שלשים על ולא על בכלל ובנגד שקום שבורו בשבש ולישה עלשה
על תלילת שקום שבורו ומ״ל למעט מן שלשים שיינו על למעט שמקום שבורו
ולא על בכלל אלא בנגד שקום שבורו שמש שריפה ופפק שם״ע בשבועת שלש״ם
וכמ״ל בין שלשים לשוא ל״י לני שרי״ק ושכמ״ם וכ׳ שט״ז לשל לשתב רמ״א
לשבש״ם אין לשמויל שיינו שאין לשמויל כ״כ לשבריע על שקום בלות שביעת
שעלם אבל לא לשקל כ״כ לשבשיל בשפפק בנגד שקום שבורו לגוף ולשמוך על

ג׳

קונטרס אחרון

(א) מ״ש שפל״ח שק״ו על שבשב״ש לק״מ לשל שילתא לפשיטא לבל שעיני שלכ׳
כתלמויל שמקו׳ בל אלא שמלתא לתלילא בשבגל בידיים שאין שבגל שתלמויל
ושיקוב לעתו נגד שבגל שבב ולעתו אבל שם לתוכ לרי״ב גילפא שרי״ק למעט מן
שלשים שם שילתא ללא תלילא בשבגל שבשי בשמש ממשך בם שמוע על שיכליים
שמעמידי שותו ושמש כמו כלפי׳ שם״ל ומ״כ בשוף ג״כ משבגל שבי ושת״ל שבשוף
שלשים מעמידים שותו מ״כ של״ל על בין שלשים בל״ש שבל למעט מן שלשים
שיש עלתא ללא תלילא בשבגל בלל אלא לשבי גמירי ליש שבשים בשו לוב שלשיעום
שלן שלכם למעט שבשיני:

ל שם נפ״ם
ושפשפל
מ בשמעתי
נפ״ם שלשים
וכל׳ יעלי דשל
בשו לשבו שם
כ״ל ושפי
ג׳ליקפו וכ״ש
דעם שלי״ם
יכל״פ

ב סימ״א דרב אשי וכו׳ שם נא

ן יבהמה שהכו אותה על השדרה במקל והלך המקל על פני כל אורך השדרה כשרה ולא חיישינן שמא נפסק החוט ואם יש במקל קשרים חוששים למקום [ז] הקשרים וכן אם לא הגיע המקל על פני כל השדרה חוששין שראש המקל במקום שהוא כלה מכה [ח] בכח וכן אם הכה לרוחב השדרה חוששין שמא נפסק החוט: בהמה

גי׳ הרי״ף והעיטור והס״ד בגה״כ כתב דלדעת רמ״א להקל בספ״ק אפילו כנגד מקום חבורו כדעת הב״י בש״ע ומיהו כמ״ל וב״ח פסקו להחמיר אפי׳ בספ״ק על מקום כלות הכאת העלם הלכך למעשה יש להורות בספ״ק כהכרעת הט״ז שלא להקל בכנגד מקום חבורו לחוט לגי׳ התוס׳ והעיטור דבתרא׳ ניניהו ואנן גרירי בתרייהו בכל מקום אבל אין להחמיר לאחרים בספ״ק עד מקום כלות הכאת העלם משום דהוי כמו ס״ס אלא כל בעל נפש יחמיר לעצמו לחוש לדעת הש״ל וב״ח [ז] הקשרים. והוא שלא הלכה ואיכא מ״ד דאפילו הלכה חיישינן לחוט השדרה עכ״ל הר״ן (ועמש״ל״ק): [ח] בכח. ומרסק וכן במקום הקשרים עכ״ל הרשב״א בתה״ק וכ״מ בגמרא דחיישינן לריסוק (ב) והלכך בעי שהיה מעל״ע ואחר כך ישחוט

קונטרס אחרון

(ב) והלכך בעי שהייה מעל״ע. הנה מ״ש הב״י בשם הר״ן. ואחריו נמשכו כל האחרונים דבעי׳ שהייה מעל״ע לאו בפירוש אתמר בר״ן אהך דהכה במקל אלא מכללו אתמר דכתב דכל הני דאמרינן בשמעתין כו׳ וסבר הב״י דגם הך דהכה במקל בכלל כל הני דשמעתי׳ ומיהו היינו דוקא היכא דחיישינן לריסוק אבל משום פיסוק פשיטא דלא בעי׳ שהייה כמבואר במקור דברי הר״ן אלא בחדושי הרשב״א הובא בב״י סס״י נ״ח ע״ש במ״ש הב״י בתחלת הסימן בד״ה ואם שהתה כו׳ בשם הר״ן לפ״ד הרמב״ם והכי קיי״ל והלכך בהלכה דאתמר בהדיא בגמרא דא״ל בדיקה משום ריסוק עכ״פ אין מקום לשהייה דאף הב״ח לא כתב להחמיר כאן בהלכה יותר מנכפלה הואיל ולא היתה המכה אלא באבר אחד אלא לענין בדיקה משום פיסוק וכן משום קריע׳ באברי׳ הפנימים שבמקום ההכאה אבל משום ריסוק אין לחוש כלל אפי׳ בעמדה לשיטת רש״י וכמ״ש מהרי״ם בגליון הרי״ף שהיא שיטה א׳ שבר״ן והובא בב״י בסי׳ נ״ח דאין בדיקה כלל לריסוק וכדעת הטור שם שפרט ומנה י״ח טריפות וא״כ לפ״ז ודאי דאף בהכה במקום א׳ יצאה מחשש ריסוק כשעמדה דאל״כ אין בדיקה והכשר לעולם ולפ״ד הב״ח סי׳ ל״ח גם הרמב״ם שבר״ן שם מודה דלא חיישינן לריסוק כלל כששהתה או עמדה וגם לשון הר״ן מורה לכאורה דעכ״פ בעמדה מודה הרמב״ם לרש״י אלא שבחדושי הרשב״א ותה״א מבואר דגם בעמד׳ חיישינן לריסוק אבל בהלכה גם הרשב״א מודה לרש״י דאפילו באבר א׳ אין חוששין לריסוק דאת״ל שהילוך אינו מוציא מידי חשש ריסוק אבר אחד א״כ כשנמצא אבר א׳ מרוסק אחר הילוך אמאי שרי הרשב״א בתשו׳ המובאה בב״י וש״ע שם דלמא שלט בה הנפילה והשבטים במקום זה יותר מאשר דמזיגן רסוק ומנ״ל לתלות הריסוק בד״א אלא ודאי משום דס״ל להרשב״א שבכל ריסוק המטריף אפי׳ ריסוק אבר א׳ א״א שתלך כמו בשאר טריפה ע״ש בב״י בשם הרשב״א והא דלא חיישי׳ לשאר טריפו׳ כקריעה ופיסוק כשהלכה היינו משום שהיא בחזקת בריאה כמ״ש הר״ן ומ״ש הר״ן שם תחלה שמשעת המכה נטרפה כו׳ היינו לשיטה הא׳ דהבדיק׳ אינה אלא לשאר טריפות ולא לריסוק ומ״ש אח״כ ואעפ״י שאפשר שנקרעו הדקין כו׳ בחזק׳ בריאה כו׳ היינו לשיטת הרשב״א שממנו מקור דבריו שם דס״ל כהרמב״ם דלעיל שם במשנה ע״ש ברשב״א וא״כ בודאי לא נתכוין הב״ח להחמיר באבר א׳ יותר מנכפלה אלא לענין

שהיה ויבדוק דבתוך מעל״ע אין הריסוק מתגלה וניכר כדלקמן סימן נ״ח ומיהו לא בעי׳ בדיקה אלא במקום ההכאה שחוששין לו ולא בכל החלל כדלקמן שם ס״ג בהג״ה והילכך כיון שהכה על פי השדרה ובדק בחוט״ש ונמצא שלם דאין ריסוק ופיסוק טוב א״ל לבדוק יותר באברים הפנימים שתחתיו כי נאמר שלא היה כח בהכאה לרסק החוט כ״ש שלא יש בו כח לרסק איברים הפנימיים שתחתיו והוא ששהתה מעל״ע לפני שחיטה אבל אם הכה על הצלעות ולא על השדרה ממש בעינן בדיקה באברים הפנימיים שבמקום הקשרים ולאם המקל שהכה בכח אם אין שום ריסוק ופיסוק והוא ששהתה מעל״ע ומיהו ה״מ דבעי שהייה מעל״ע כשלא עמדה והלכה כגון שהכה אותה כשהיתה רבוצה אבל אם הלכה ד״א הילוך יפה לפני שחיטה יצאה מחשש ריסוק איברים וא״ל בדיקה כלל כדלקמן שם והילכך גם בהכה על השדרה א״ל בדיקת החוט משום חשש ריסוק אלא משום חשש פסיקת החוט במקום הקשרים ולאם המקל לאיכא מ״ד שבר״ן לעיל ולבדיקה זו לא בעי שהייה כלל ויכול לשחוט מיד ולבדוק ובהג״ה מיירי הטור וכן הש״ע ומש״ה לא הזכיר כ״א חשש דפסיקת החוט (ד״מ דלא כפר״ח ות״ם

קונטרס אחרון

לענין בדיקה דקריעה ופיסוק ואף גם לזאת המוזכרת משמע מל׳ רמ״א בהג״ה ובתיאמת הט״ז וש״ך שם דהלכה מהני לדידן בכל גווני דאל״כ היה להם לפרש דבאבר א׳ לא מהני וטעמא ונימוקם עמם כמ״ש הר״ן אע״פ שאפשר שנקרעו הדקין מ״מ כיון שהלכה כדרכה בחזקת בריאה היא ולא דמי לחוט״ש שאינו בכלל הגוף ובהכאה קלה (אפי׳ בשבט כמ״ש הכלבו והש״י בס״א) חיישי׳ לשבירת השדרה שהמקל נוגע בה ומכה בה בכח וממילא נפסק החוט כדפירש הש״י במשנה ר״פ א״ע והא דלא חיישינן לחוט בנפילה כשהלכה היינו שאילו נטרפה ע״י החבטה לא היתה יכולה לילך כמ״ש הר״ן לעיל והיינו בחבטה דנפילה דוקא אבל אברים שבחלל הגוף ליכא למיחש בהו לקריעה ופסוקה ע״י הכאה שמבחוץ אלא במכה רבה עד שאינה יכולה לעמוד ולילך כדרכה מחמת הכאה זו אבל אם הלכה כדרכה בידוע שלא היתה מכה רבה ובחזקת בריאה היא כמ״ש וכ״מ בזבחים דף ע״ד מדלא מוקי בהכה במקום א׳ וכיון דאתחזק ם טריפות אין מכניסין בעזרה לשוחטה דהקריבהו נא לפחתך כדפי׳ רש״י שם דלא כהו״פ סי׳ נ״ח והא דלא מוקי בהכה בחוט השדרה משום דאפשר לבדוק בשדרה מחיים לפמ״ש הט״ז והשתא אתי שפיר דלק״מ מ״ש בסי׳ ל״א לרמ״א וש״ך דא״ל בדיקה כלל בחוט בנתבשה משום דנשתנית הלכה ואם לא הלכה שוך לרמ״א אמ״ש בסי׳ נ״ח. והנה מ״מ הר״ן אע״פ דאפשר שנקרעו הדקין כו׳ מבואר היטב דר״ל דחיישינן נמי לקריעות דקין וכיוצא בהן ולא לחוט השדרה בלבד והיא עובדא דאשתכח חוט דאפסיק אינה אלא לראיה שהילוך זה אינו מוציא מידי ספק ריסוק כמו שאינו מוציא מידי פסיקת החוט וכ״מ ג״כ בהדיא בתה״ק מידי ספק מעשה כו׳ מידי ספק כו׳ ע״ש ולאיכא מ״ד שבר״ן אפי׳ הלכה חיישינן לחוט אין ראיה כ״כ מחוט לדמות תלמוד ערוך מהלכה לפמ״ש לחלק בין חוט לאברים הפנימיים אלא דכודא מ״ש מהרמ״ע דלעולם סברא ראשונה שכותב הפוסק בלשון סתם הוא עיקר בעיניו וכן משמע ג״כ בתה״א שהביא ראיה מאין חוששין דהכה במקל לאין חוששין דכולה שמעתין דאפי׳ לחוט אין חוששין דס״ל דכולהו אין חוששין דכולה שמעתין כי הדדי ניניהו לגמרי וא״כ כולהו חוששין נמי כי הדדי ניניהו לגמרי וכ״כ בחדושיו דהא לא מפלגינן בהו בגמ׳ ועל נפולה דמתניתין מייתי להו כו׳ וא״כ לענין הלכה נמי ליכא לפלוגי בהו וכ״מ מ״ש בתה״ק דין זה גבי נפולה ולא

כ מסקנא דסוגיא בפ׳ אלו טריפות / בי רבי תנינא / שם / ס פור בשם הרשב״א

ות״ס) ומסה״כ לא הזכיר נמי דבעינן שהייה מעל״ע ומסה״כ לא כתב רמ״א דאני האידנא לא קיי״ל כבדיקה כמש״ל סי׳ נ״ס משום דהשם דווקא בבדיקות הישוק לא קיי״ל אבל בבדיקת ספיק׳ השוט קיי״ל שפיר (עיין תשובת מהר״מ מלובלין סי׳ נ״ד) ואם רואים שהשדרה שלימה שלא נשברה א״צ לבדוק בחוט כ״מ בט״ז

ז ס בהמה שגוררת רגליה אי חוששין שמא נפסק החוט: (הגה) אלא אמרינן שגרונא והוא כאב ברגלים [ט] נקטה (גמרא) וה״ה בעוף נמי דיכא [י] הכי (הגמ״ר במולין וא״ו האלך כלל כ״ס) ע בד״א כשלא נודע שנפלה אבל אם נודע שנפלה [יא] חוששין

דין

ושמו וכימוקו עמו כדפרש״י ר״פ א״ט דפסוקת החוט ע״י שבירת השדרה היא ומש״ה תנן במתניתין דא״ט נשברה השדרה ונפסק החוט שלה ומיהו היינו דווקא אם לא שהתה לפני שחיטה כדי להעלות ארוכה להיות השבר מחזר ונקשר אלא יום או יומים דבכה״ג איירי הט״ז אבל אם שהתה כדי להעלות ארוכה חיישינן שמא נשברה ונפסק ג״כ החוט וחזר ונקשר השבר שאח״ז ומש״ה סתמו כל האחרונים ולא פירשו דבבדיקת השדרה סגי ורש״ל וב״ח ומהר״מ לובלין ות״ס כתבו בהדיא דבעי׳ בדיקה בחוט ושיעור להעלות ארוכה הוא ל״ם מג׳ ימים מעל״ע עיי׳ פ״א והעולם אין נזהרין עכשיו לבדוק בהכאות המצויות כ״פ לרוחב השדרה או באורך במקום הקשרים ולאם המקל (עת״ם) ואפשר שסמכו על סברא הא׳ שבר״ן דלעיל דבהלכה לא חיישינן מידי וכ״ד הרשב״א ומ״מ כל בעל נפש יחמיר לעצמו לבדוק עכ״פ אם נשברה השדרה וכמשמעות הט״ז. כתב הכלבו שאם נפסק המקל בשעת הכאה חוששין למקום שנפסק שם לפי שבמקום שנפסק המקל עושה חבורה או מכה רבה כמו דראשו (ב״י ט״ז): [ט] נקטה. משום דשגרונא שכיח ופסיקת חוה״ש לא שכיח (גמרא): [י] הכי. אע״ג שאין לו אלא ב׳ רגלים וגמלא שאין הולך כלל ומותר לקנות לכתחלה מן הנכרי עוף שאינו יכול לילך ואפי׳ א״י לעמוד כלל על רגליו דתלינן בשגרונא מאחר שלא ראינוהו שנפל (הגמ״ר וכה״ג בש׳ דמש״א): [יא] חוששין. שמא עם נפילתה נפסקה חוט השדרה ולכך גוררת רגליה שפסיקת חוה״ש תלוי עם כח נפילתה עכ״ל הרשב״א בתה״ק ומשמע מלשונו דבעינן בדיקה בחוט לבדי והקשה הת״ם דהא כל נפילה צריכה בדיק׳ בכל החלל אח״כ הלכה ד״א הילוך יפה אבל אם גלע יגיררת אפילו רגל א׳ צריכה בדיקה בכל החלל כדלקמן סימן נ״ח ותי׳ דהכא מיירי גם בנפלה מגובה פחות מי״ט דאין לה דין נפילה כלל וא״צ בדיקה אלא מקום פסיקת חוה״ש מפני שגוררת רגליה ופורא יתירה היא לחוש לפסיקת החוט והאי מי״ט דא״כ אפי׳ בגובה עשה וכל כה״ג ס״ל לרשב״א לפרש ויהא הרשב״א ז״ל דין זה בתוך דיני נפולה דלקמן סי׳ נ״ח ופי׳ שם בהדיא בתחלת דבריו דבפחות

מי״ט

קונטרס אחרון

ולא נגבי שבורה דלא כטור שהניח דרכו מדרך הגמרא והרשב״א והרמב״ם מפני דס״ל דליכא מ״ד שבר״ן כמ״ש הר״מ ומיהו לפי׳ דהרמב״ם ג״כ ס״ל כהרשב״א א״כ נ״ל דת״ם בפי״א בנתרוצץ צריך בדיקה שהם ומשמע אף שהלכה היינו משום דנתרוצץ צריך בדיקת סדקין ונקבים מפולשים והשתא א״ם דלק״מ על רמ״א וש״ך שלא הצריכו בדיקה בנחבסה נגד דעת הרמב״ם פי״א עת״ם סי׳ נ״א. ור״ם ספר״מ שכ״ד רש״י שכתב חיישינן לחוט השדרה לכאורה נספוך הוא מדלא כ״כ רש״י תחלה אלא בנחיוה אפיסקים דוקא תדע שהרי הרשב״א בתה״ק כ׳ בהדיא ברא״ש המקל מכה בכח ונרסק וכן במקום הקשרים ובאפיסקיה כ׳ חוששין שמא פסק החוט אלמא דס״ל לחלק ביניהם משום דס״ל שאינה מכה בכח אלא בראש המקל או בקשרים ולא באמצע אע״פ שהכה ברוחב השדרה דלא כמשמעות הש״ך ול״ע

לג דין אם ניטל הלחי ומכה בושט ובו י״א סעיפים:

א א ניטל הלחי התחתון [א] כשירה ב והוא שיכולה לחיות ע״י המראה [ב] * והלעטה: (הגה) וכן עוף שניטל [ג] חרטומו ויכול לחיות ע״י המראה והלעטה כשר (או״ה כלל נ״ד ורוקח):

ב ניטל הלחי העליון ג להרמב״ם [ד] טריפה ד וראוי לחוש לדבריו:

ג ה וושט [ה] או ו תורבץ הושט שניקב [ו] לחללו בכ״ש [ז] נבילה:

ב׳

מ״ט אין לה דין נפולה כלל ומשמע שמתני׳ דגם דין זה אינו אלא בנפלה מגובה י״ט אלא שסמך דין זה לדין דאם נפלה מדעתה שהפילה עצמה לדעת דאין חוששין לה משום דאמדה נפשה וגם מן הסתם אין חוששין אם מולאים בהמה שנפלה מן הגג דחזקה שנפלה לדעת כדלקמן שם ואח״ז מיד כ׳ דין זה דגורר׳ רגליה לאשמועינן דאם גוררת רגליה חוששין עכ״פ לחוה״ש אם נודע שנפלה אע״פ שלא ראינוה כשנפלה אלא שמלאוה נפולה ומן הסתם נפלה לדעת ואין לחוש לריסוק איברים וגם לפסיקת חוה״ש אין חוששין בנפלה לדעתה אם שהיה עד שלא עמדה והלכה מ״מ אם הלכה וגוררת רגליה חוששין לפסיקת חוה״ש דתלוי עם כח נפילתה ואע״ג דאמדה נפשה כיון דחזינן שגוררת רגליה (עפ״י כ״מ):

א משנה חולין כד / ב הרא״ש שם בשם הגאונים / * (פי׳ שתוחבין לה לפניה מבית הבליעה למקום שאין יכולה להחזיר) / ג בפ״ה מהל׳ שחיטה ונתן טעם לזה בתשובתו לחכמי לוניל ואינכותה היה יותר מזו / ד ח״ה הקלך / ה משנה שם דף מג / ו שם בגמרא דף מ״ג וכו׳

לג [א] כשירה. נתבאר היטב בסי׳ כ״ד סק״ו ע״ש: [ב] והלעטה. פי׳ שתוחב המאכל לתוך גרונה בין ביד בין בכלי אלא שהמראה הוא שתוחב לה המאכל למקום שיכולה להחזיר ולפלוט והלעטה שתוחב לה בעומק כ״כ עד שא״י להחזיר וה״ה שצריך שיוכל להשקותה (ע׳ כה״ג) אבל אם אינה יכולה לחיות ע״י המראה והלעטה טרפה וטרפות זו לא הוזכרה במשנה וגמרא אלא שכ״פ הרא״ש בשם הגאונים ואע״ג דאין מוסיפין על הטרפות שמנו חכמים י״ל שלא מנו חכמים דבר הפשוט וידוע לכל שא״א לבע״ח לחיות בלי אכילה ושתיה ולכך סמכו בזו על הכלל שאמרו במשנה זה הכלל כל שאין כמוהו חיה טרפה (ת״ם): [ג] חרטומו. התחתון אבל ניטל חרטום העליון דינו כניטל הלחי העליון דלקמן ס״ב (ת״ם): [ד] טריפה. אעפ״י שיכולה לחיות ע״י המראה והלעטה לפי שלחי העליון כמו גג הוא לכפות הקנה שלא תכנס נשמת הרוח הקרה לריאה ויזוק ותמות ואם ינטל הלחי העליון נמצא פי הקנה מגולה לאויר ומיד תכנס הרוח בכל נשימה כמו שתכנס לתוך החלון ובימות הקור הריאה והלב ותמות הבהמה ואין לך מי שאין כמוהו חיה גדולה מזו כ״כ הרמב״ם בתשובה והטור ורש״ל חלקו עליו דאין להוסיף על הטריפות שמנו חכמים והרשב״א בתה״א כ׳ שדברי הרמב״ם נראין אלא שיש להתיישב בדבר שא״כ מ״מ לא נשנית טרפות זו במשנה ולא נזכרה בגמרא גם כן עכ״ל ובתה״ק כתב הרשב״א שראוי לחוש לדברי הרמב״ם כמ״ש בש״ע והלכך לדינא ס״ל ס׳ טרפה והת״ם ייסב הא דלא הוזכרה טריפות זו במשנה וגמרא משום דמילתא דפשיטא היא שאין לך שאין כמוהו חיה גדולה מזו וסמכו על זה הכלל כדלעיל ולהטור ורש״ל י״ל שיכולה לחיות ע״י שיתקנו לה כסוי א׳ כמו גג ע״פ הקנה והרמב״ם ס״ל דכסוי אחר לא יועיל להסס הרוח הקרה: [ה] או תורבץ. עיי׳ ר׳ ס״ב מהו תורבץ: [ו] לחללו. וה״ה דכולהו נקובי נמי מידי דאיכא חלל כגון מרה וקיבה ודקין בעינן שיהיו נקובים לחללן ומידי דליכא חלל כגון קרום של מוח בעינן שיהיה הנקב מפולש עכ״ל הר״ן: [ז] נבילה. משום שפו נקב נבילה אבל בתורבץ אינה אלא טריפה לד״ה שהשחיטה מועלת לטהרה מידי נבלה הואיל והנקב הוא במקום שאינו ראוי לשחיטה דהיינו תורבץ כדלעיל סי׳ כ׳ ומקום שחיטה לא איתרע כלל ושבי׳ בש״ע לא דקדק בזה משום דבזה״ז ליכא נ״מ בין טריפה

לנביל׳

ז טור בשם ... דרבה שם מ"ז ח שם ... ט שם ... ונפשטה בס

ד ז' עורות יש לוושט ניקב אחד מהם כשירה ניקבו שניהם אסורה. ט ואפילו עלה בו קרום [ח] ונסתם ט ואפילו נקבו זה שלא כנגד זה [ט] אסורה והוא שניקבו שניהם מרוח א' דאפשר דמתרמו [י] אהדדי (פירוש שמזדמנים להתכוון יחד): (הגה) וכל זה לא איירי אלא בניכר שהנקב בא מחמת [יא] חולי אבל אם יש

לנבילה חשיב דנקובת הוושט היא נבילה ותיים להרמב"ם וסייעתו כדלעיל סי' כ"ז דבין טריפה לנבילה אחר שחיטה ותקיים לא היתה טריפה איכא נ"מ בזה"ז לענין חלב וגידים כדלעיל סי' כ"ד סט"ו בהג"ה אבל נבילה מחיים החלב והגידים אסורים כמו בטרפה דנבילה אסורה מפני שגדלה באיסור וגם נבילה מחיים יכולה לגדל הגידים מאחר שהיא כחי לכל דבר כמש"ל סס"י כ"ו וכן יכול להיות בה שאסרי' כמש"ל סימן ל"צ (עמש"ל סי' פ"ו) אך האחרונים כ' עוד נ"מ בין טריפה לנבילה לענין אותו ואת בנו שכל שאין השחיטה מועלת בה לטהרה מידי נבילה לאו שמה שחיטה ומותר לשחוט בנה אחריה כדלעיל סי' ט"ז ועוד נ"מ לענין חשוד דלקמן סי' קי"ט דחשוד על הטריפה אינו חשוד על הנבילה שחמורה ממנה והחשוד על הנבילה כ"ש שחשוד על הטריפה עמש"ל סימן ב' ועמ"ש שם סי' כ"ד ד"א דנקובת הוושט עצמו ג"כ אינה אלא טרפה לבדה ולא נבילה אפי' אחר שחיטה ויש לחוש לדבריהם להחמיר בשל תורה לענין אותו ואת בנו ומיהו הא דנקובת התורבץ אינה אלא טריפה לד"ה ולא נבילה אפי' אחר שחיטה היינו דוקא בניקב או אפי' נחתך מיעוטו אבל אם נחתך רובו תלוי בפלוגתא דלעיל סי' כ"ו ויש להחמיר בשל תורה כמש"ש ואפי' נחתך הוושט עצמו ברובו אם חזר ששטו בהכשר למעלה ממקום החתך הראשון אפשר דשחיטתו מוציאתו מידי נבילה ואזלינן לחומרא כמש"ש: [ח] ונסתם. דקרום שעלה מחמת מכה אינו קרום דסופו ליסתר ואפי' עלתה בו חתימה עבה אינה מתקיימת (רש"י): [ט] אסורה. ול"ד לקורקבן דלק' סי' מ"ט דניקב זה שלא כנגד זה כשר דשאני וושט דאכלא ביה ופעיא בי' (צועקת בו שאע"פ שהקנה מוציא קול א"א שלא יצא הושט מתפשט עמו) רווחא גמדא ליה (כוולת אותו) ופשטא ליה זמנין דמהדרין (מתרמי דמכווני אהדדי) להדי הדדי קורקבן דמינח נייח כדקאי קאי עכ"ל הגמרא ופרש"י: [י] אהדדי. ואף אם הנקבים רחוקים זה מזה שאינו באפשר דגמדא ופשטא כ"כ אפ"ה אסור כי אין שיעור לדבר כמה יהיו קרובים ואין ליתן דברי חכמים לשיעורים אם לא במילתא דפסיקא דהיינו בב' רוחות (רש"ל פ"ש בשינויים דלא ככה"ג) וב' רוחות היינו דווקא ברוח שכנגדו אבל ברוח שבצדו אכתי אפשר דלתרמו אהדדי כשמחזרת ראשה לצדדים ולאחור ומצן ופים (ת"ש): [יא] חולי. ורואין שלא שלט החולי כלל בעור הב' (כה"ם) ובגמ' ר"פ א"ט אמר רבה ושט אין לו בדיקה מבחוץ אלא מבפנים לאפוקי מ"מ לספק דרוסה ופרש"י כגון הכך דאיכא למיחש להם כדלקמן (סי' נ"ז) איהו שתיק ואיהו מקרקרין ואמרינן לקמן דרוסה שאמרו צריכה בדיקה ואינה אסורה עד שיאדים כנגד החלל ובסימני' עד שיאדימו הסימנין עצמן ולא שניקב אלא שהאדם מאדים הסימן ומשלשל ויורד לחללו ובושט אינו ניכר האדמומית אלא מבפנים שהעור לבן עכ"ל אבל עוד הסימן אדום כדלקמן ס"ס ובר"פ הפושט אמרינן ההוא בר אווזא דהוה בי רבא אתא כי מתמתם קועיה דמא אמר רבא היכי נעביד נשחטיה והדר נבדקיה דלמא במקום נקב קשחיט נבדקיה והדר נשחטיה הא אמר רבה ושט אין לו בדיקה מבחוץ אלא מבפנים א"ל רב יוסף בריה נבדקיה לקנה ונשחטיה לקנה ולכשריה והדר לפשכיה לושט ולבדקיה ופרש"י מתמתם קועיה דמא מלוכלך צוארו בדם שנקרע צוארו וצריך לבדוק בסימנים שמא נפסק הקנה או ניקב הושט ומשום ספק דרוסה

לא

יש לחוש שניקב ע"י קוץ [יב] אפילו לא בעיא לאנבדקיה דתני' בכלבא לא ניקב רק הפנימי טריפה דחיישי' (דאין דרוסה לכלב כדלקמן סי' ו"ז) שמא או נקיא כדאמרינן בפא"ט ספק

שוגרא ספק כלבא איסור כלבא או קניא מסייה (כדלקמן סימן נ"ז):

[יב] אפי' לא נקבו שניהן אלא ניקב רק הפנימי טריפה כו'. כן פירש הש"ך דלא כפי' הב"ח וט"ז דר"ל דכ"ש אם ניקב החיצון לבדו דז"א דהא רמ"א מסיק הטעם דושט אין לו בדיקה מבחוץ אבל אם ניקב החיצון לבדו יש לו בדיקה מבפנים ומיהו היינו לדינא דגמרא אבל האידנא אין אנו בקיאים בבדיקת הושט כדלקמן ס"א בהג"ה ולא הוצרך רמ"א לפרש כן דסמך אמ"ש כן לקמן בסמוך ובסי' ל"ד ולעיל ס"ס כ"ג ולא אתא לאשמועינן הכא אלא דאפי' ליש מכשירין דלקמן בסי' בהג"ה דלא חיישינן שמא הבריא וכן נהגו בעירו של רמ"א ע"ש היינו דווקא בישב קוץ בושט אבל אם נמצא נקב בפנימי בלא קוץ לכ"ע חיישינן שמא ניקב גם החיצון ואינו ניכר כמש"ל בשם הרא"ש ומשא"כ כשנמצא נקב בחיצון לבדו אין לאסור מדינא דגמרא אלא למ"ד חוששין שמא הבריא וכפרש"י והרמב"ם דהבריא היינו נתרפא כמש"ל ס"ט (אא"כ הוא תוך ג"י לנקיבת החיצון דל"ל נתרפא) אבל למ"ד אין חוששין אף שמודה בנקב בלא קוץ מ"מ בבדיקה מיהא סגי בפנימי לדינא דגמרא ועי"ל שכוונת רמ"א להקל אף לדידן בניקב החיצון לבדו ע"י בדיקת הפנימי משום דרמ"א איירי הכא בשאינו ידוע בוודאי שניקב ע"י קוץ רק שיש לחוש שמא ניקב ע"י קוץ ויש להסתפק ג"כ שמא ניקב ע"י חולי דבכה"ג מיקרי ס"ס גבי ניקב עור ובשר הדופן עד לחלל ספק שמא ניקב בקוץ וניקב אחד מאברים הפנימים דתלינן להקל שניקב ע"י חולי משום ס"ס שמא ע"י חולי ואת"ל ע"י קוץ שמא לא ניקב שום א' מאברים הפנימים כדלקמן סי' נ"א ס"א בהג"ה ובסי' מ"ט ס"ד אלא דהכא בושט לא מקילינן מה"ט בנמצא נקב בפנימי כיון דאיכא ריעותא בושט שהרי נקוב לפניך מכל א' ואפשר שניקב גם לך הב' ואינו ניכר דאפי' לעולא מיקרי ריעותא בכה"ג כמש"ל בש' הרא"ש משא"כ בניקב עד לחלל דליכא ריעותא באברים הפנימים כלל ומוקמינן להו בחזקת' ותלינן בחולי (וניקב לך החיצון דקורקבן דלקמן סי' מ"ט נמי לא מיקרי ריעותא כיון שנראה לעין שהפנימי קיים וניקב זה בלא זה כשר ע"ש והא דעולא מכשיר בישב קוץ בושט ובניקב הדופן עד לחלל מודה עולא אע"ג דושט חמור מניקב לחלל יתבאר לקמן ס"ט) אבל בנמצא נקב בחיצון לבדו ויש להסתפק שמא ע"י חולי אין להחמיר כ"כ בזה שלא לסמוך על בדיקתינו אפי' למ"ד חוששין שמא הבריא דהיינו ניקב ואף אם לא נתכוון רמ"א לזה מ"מ הדין דין אמת (עת"ש) כמ"ש הש"ך סי' ל"ד סק"ח דאם יש עוד קצת צד להתיר יש לסמוך על בדיקתינו ומיהו להמפרשים שמא הבריא היינו שמא נתרפא ועלה קרום מחמת מכה וכ"פ הש"ע כדלקמן ס"ט גם בניקב החיצון לבדו איכא למיחש אחר ג"י שמא ניקב גם הפנימי ע"י קוץ ונתרפא הפנימי לבדו (ב"ח סיים נה"כ בהג"ה ע"ש שהביא ראיה ומהמעם דלא כש"ך) אא"כ ידוע שחולי הוא ורואין שלא שלט החולי בפנימי כלל (ע"ז ס"כ סי' מ"ח) אבל בספק אין להקל משום דהוא ספק בשחיטה לנ"ד דנקובת הושט נבילה ויש לחוש לדבריהם להחמיר בשל תורה ואפי' בספ"מ נ"ע אם יש לצדד להקל בס' בשחיטה נגד פירו' הש"ע סי"ע בשמא הבריא דהיינו נתרפא ולסמוך על יש מכשירין שברמ"א שם (דאף שהם מודים בכה"ג שנמצא נקב בלא קוץ היינו דבעינן בדיקה אבל לא דחיישי' שמא נתרפא כמשל"ק) דבספ"מ לא חיישינן שמא נתרפא גבי המעם דלקמן סי' מ"ח היינו משום דהמעם מינח נייח משא"כ בושט דאכלא ביה ופעי' ביה כמש"ש ועוד שהוא ס' בשחיטה כמש"ל סי' ע' ומיהו אם עור הצואר שלם מבחוץ ולא ניכר בו שום ריעותא לכ"ע

יש

ים להקל ולחלות כמולי (ל"ל ס"י ע' שמא ניקב גם הסימון וזהו [ג] סימן ל
ח"ם סימן ע"ט) והסמ"ך סיכם לעת רמ"ל דקיקה מצמוץ (ב"י בשם מהר"ם פרק ט"ו): דקניקב הסימון לבדו אפי' יהיו שנחתכו
כל או ומצא מצמוץ ים לסמוך על דקיקתיהו עורות
בפנימי לי לא מיירינן שמא נתכסה מחתכ שמ"ל לבדוק רק בנגד נקב הסימון ושמא
ולא תמכינן לתלן תמי בקיקין בדקיקת הוזכר בשם"ג שהדקיקה היא במקום יהוה
רגגד הנקב ממש ול"ל לגזור מלוכלך הרם לקמן ולא משום מקום יהוה לרמ"ח
כיון שהריך לבדוק בנגד כל מקום מלוכלך והיינו הסמ"ך רחיים דבכה"ג אנו בקיאים
בדקיקה וממצא שמולחת תמיהה בשם"כ מלחמ' לקמן פי' מ"ם דמכיון שדקיקתיהו
אלא הם' והמחכונים מלקו על הסמ"ך בזה (ס"ח"ם וכו"ם) דוולחי לפ"ל רמ"ל תלן אנו
בקיקין בדקיקה אפי' במקום יהוה כה"ג כדלקמן פי' ל"ט גבי מיכלת במקום יהוה
ושם דמכיון שדקיקתיהו במצא שמולחת בשכ"ו וכה"ג אלא מ' היינו משום ד"ל
שלא הדקיקה מעכבת שם כמם"ם ועמ"ם פי' ט' ולקמן פי' ל"ט גבי מיכלת אף
ע"ג דג"כ יש תומכים של"ל בדיקה מ"מ מהגהג כתפסט ע"פ המומכים שבדיקה
בדיקה עדיפא דגמרא ולתלן אנו בקיקין וכן גבי נותר מלוכלך דשם לקמן סעיף ה'
אע"ג דלכי"ח ל"ל בדיקה אכל משום מהגהג כתפסט על פי המרכיבים בדיקה ותלן
מוכיחין על בדיקתיהו וא"כ כ"ם בניקב הסימון לבדו דלכ"ע לריכה בדיקה בפנימי
מדיפא דגמרא לתלן מוכיחין על בדיקתיהו להא גם כי"ח ל"ק דל"ל בדיקה בנותר
מלוכלך אלא משום לריכה ליעותא בסימן עלמו מצמ"כ בניקב הסימון וכן גם
בפומקים כעולא לתלן מוסמין שמא הבריה לא תמרו אלא בשלמא קוץ תמוך לבריה
ולא בשלמא נקב אלא קוץ כמ"ל בשם הרא"ם ולשם"ך ל"ל דמ"ל לאו לכ"ע לריכה
בדיקה בפנימי מדיפא דגמרא משום דסכשב"ח וכו"ן לא ס"ל כזה כהרא"ם לסלין
תן קוץ לנקב אלא אלא ס"ל לעולא גם בנקב תלן מוסמין שמא הבריה ול"ל בדיקה
מדיפא ואפ"כ יש לסמוך בזה מבדיקתיהו כמו בשמא שמשלמת בשכ"ו לקמן פי'
ג"ח ואע"פ שהגהו שלא לסמוך על בדיקתיהו גם בנותר מלוכלך מ"מ הגו אלא
לסומקים עלה לסמריך גם בניקב הסימון למיקני מקום יהוה טפי מנותר מלוכלך
דשם לפ"ל הסמ"ך ועמ"ל סימן ט' שהיה המחבר מקודם בשמ"ך בזה לסמוך על
בדיקתיהו אפי' בסימן וכ"ם בפנימי: [ג] תלן לו בדיקה מצמוץ. לפי שהוא עריפה
בנקב מצמו ואינו ניכר כי אפשר שנפגים בנקב ואינו ניכר (פי' הרא
ע' רמ"י ד"ה ג') אבל קרום הפנימי לבן הוא ואפשר שניכרת בו אבל בסימן אלוס.
בבדקים לקנה שהקנה מבדק מצמוץ לפי שאינו נוקף אלא בכוח וחזר בשאיים לקנה
והשאיים כשהם בפי' ו'. ואמ"כ יעלו הוסט כולו ויעקרוהו מן הלחי ויהפכוהו
ויבדקוהו ע"ל פרש"י וכי הוקפות והרא"ם לרמ"י שה לתמכינן בפ"ע לתלין
בבלבע או בקניא מאי כ"מ כיון לפי' קניא בעי בדיקה ל"ל ל"מ אלא בעי בדיקה
אלא היכא לשמשמש דמא ואי הוה תלינן בשוכחא הוה נריך בנגד כל הסלי
וכלין כל שפך הרוסס אע"ג לריכא ליעותא אלא בפנימים (פי' בשוחט
הפנימים) אבל כי"ח פי' היכא דתלינן בבלבע או בקניא לא בעינן בדיקה כלל
אלא מיירינן בנקובה ושמעתין מיירי בם' הרוסס בגון שכלו מחוך כולף לאחיו או
במקום שמחוך מנוי יותר מבבלע וקניא לבעולם תולין במנוי ומחוך שבבני מעיים מנוי יותר
ע"י נפילם לאור בעוף לפ"ל הם"ם שם ומחלוקת בני מעיי בשמם שהיו מנוי ע"י
מאור תלינן המחלוקת בשולי אחר או בחולדה שתלן לך מן הטוענים שתין שיהו
בחולדות הפרטים שעושים שזה גולל בשפכטות כשהר ופעמים בשוחט שהורה או
בפי' יקרקר או לחמשם ובשכי נמי תלינן להמילקין על הם"ע שם בהג"ה בב
בחלמוחית בני מעיים לעוף שא"א שם נפל לאור מכוח שהורה לא מחזקינן
במם"ם בשם הרא"ש ובשכי נמי תלינן חלמוחית הוסט בפנים במקלחן בין בשהם

ה' עדות אלו החיצון אדום והפנימי לתלן לו בדיקה) כלשהכינן בגמרא בני
לבן ואם נתחלפו שהחיצון לבן קוץ (שם בוסט) למתן לחיים לפי שהוסס
ופנימי אדום [יד] טריפה יובן אם מיים נמי שמא הכריח (פי' נפיק לבחל
שניהם אדומי או לבנים [טו] טריפה: וניקב גם הסימון כמ"ל ס"ם) ואפי' למתן
(הגה) וכ"ם אם יש לו ג' וספים או לא מיים בקוץ היינו לפי שמולחים אותו
ג'
תמוך בעור הפנימי לבד (פי' שהוחלן לחם
הקוץ שלא נתפח עדיין בעור הסימון רק בפנימי לבדו אע"פ שניקב הפנימי מעבר
אל עבר כ"ל ב"ם ות"ם ורמ"ל ס"ע בפי' שלא בפר"ם וכו"ם כדמוכח בהג"ה
שליים לפיים שהוסס שניקב אלא ס' ולו"ק) אבל כשמולחין נקב בפנימי (פי' ולין
קוץ תמוך זו שבפל לו הקוץ) יש לחוש שמא גם הסימון ניקב (בשהים הקוץ שם)
ולין לו בדיקה ול"ל למכבמת לם כגון שניקב על ידי מולי וכולין שלא שלא שולי
כלל בסימון ע"ל שהא"ם ושתו' וזהו דעת רמ"א כאן בפרם"י וכ"ם הב"י שלא בפר"ל
דם"ל עיקר כפי' ריב"א דבבלבע וקניא אפי' בדיקה ט"ל מדיפא דגמרא וה"ם לקוץ
ימצא ול"ל לקוץ שניקב לחלל הבשמה דבעינן בדיקה בשהיים הפנימים כלקמן
פי' כ"ל להחם ליבדים הפנימים מוחזים שמוך להחמלת שלא הגוף כיון
שניקב מ' לחלל מיירינן שמא ניקב בפ' מאבדים הפנימים שבל נלוחר שנקדע ע"י
קוץ או כלב אין חוסמי לוסט לפי ריב"א מסוס לשיכא שפשה בקנה בין עור לוסט
(ב"ח פי' ז') והא לעיל פי' כ"ג בשמת מעט ושפה לפיירינן לנקובת הוסט בשמתך
סעור בלבד ובעינן בדיקה מדיפא אף לפ"ל הם"ל היינו משום שלפעמים גם הוסט
שמוך לעור ע"י לחיזת פיימים בשמופס בשם בשעת שפיפה כמ"ם בפ' פמ"ק
ומיהו גם הם"ל לא מלאו לבו לסמוך להחמלה על פיכוח ריב"א להקל בלי בדיקה
כמ"ם לקמן: [יד] עריפה. דמניפה נמולים ממקום שפה לחוים לסיות ואין לך
נקובה גדולה מזו (הם"י) ואפ"ה חיים בגילה שלא עריפה משום דרוחין כאלו אינן
(רמב"ם) לפי שעתידים לנקוב ולינטל (רשב"ם): [טו] עריפה. עכ"ל לחוש לשעת
הרא"ם שחולק על הפיטור שמכתיב זה וכ"כ הרשב"א משום לפני' לחה רוחם
חיים בנקוב ניקב זה כשר והרא"ם שהר דבריהם ע"י הפ' עכ"ל ובשי"ל הבריא
הפ' מגין עליו אבל הכא שכולו לקוי אינו מתקיים ע"י הפ' עכ"ל ובשי"ל הבריא
שלין להעריך שלא בפניהם תלוחים לע"ח שלי' רוח לקוי אבל בפניהם לבנים שם
לקוי יש כאן ופסול המלוחים לא תמלא שלא בריאה ואינן לנו להוקיף על הטרפות
וכ"כ הא"ז בשם ר"י עכ"ל והביאו הט"ז להכרה ומ"ש למעשה אין להקל בלחוריית
נגד שכם הם"ע והסמ"ך ומיהו כתב הסמ"ך בשם הפ"ם לסרא"ם חיינו חוסך שלא בכולו
שלוס או כולו לבן אבל מקלת ל"ל בם מיהו ריבו ס"ל בכולו כמו בכל התורה כולם
ע"כ ולפי פנימי שהאילים בתקלת לא מיירינן לנוקב דכוסס היא (ע"ז) כמו שלא
מיירינן בנשבר שבכל אבל הפשה שמלא בו שלמעית לוחר דכוסס היא ולפילו
שניים בפנימים עלמן הירוקים כגון כל בני מעיים אם נמלא בשם שלמעית בשהיה
או בעוף וירוע שלא נשל לאור ולפילו אם אין ירוע שלא נפל לאור דלפ"ל הם"ע
פי' כ"ב ב' ו' אם נמלא שלמעית בבני מעיים לעוף שניין שנפל לאור אבל ת"ע
בדכוסס לא שניין משום לעולם תולין במנוי ושלמעית שבבני מעיים מנוי יותר
ע"י נפילם לאור בעוף לפ"ל הם"ע שם ושלמעית בני מעיי בשמם שהיו מנוי ע"י
שלוק שניין השלמעית בשולי אחר או בחולדה שתלן לך מן הטוענים שתין שיהו
בחולדות הפרטים שעושים שזה גולל בשפכטות כשהר ופעמים בשוחט שהורה או
בפי' יקרקר או לחמשם ובשכי נמי תלינן להמילקין על הם"ע שם בהג"ה בב
בחלמוחית בני מעיים לעוף שא"א שם נפל לאור מכוח שהורה לא מחזקינן
במם"ם בשם הרא"ש ובשכי נמי תלינן חלמוחית הוסט בפנים במקלחן בין בשהם

' שם עדיפא מיעוטא דפנים כ' הכלי"ם שם והרשב"א בא"ם וכ"ם הב"י

ל פיסקא דינא דגמ

ניז נעוף וכל שלינן לא בדלופס וכל ג' קנים [ניז] דטריפה (תמונת פרצוף כלל כ' פי' ט'):

כפ

כלל שאין לו בדיקה מבחוץ אצל קנים הם כלל הלוב כמו מקנים בגלגל ולבופס(עכ"ל ס"ג וכ"מ) ולין מוסכין לסס בסתם עמ"ס בסס הרמב"ם. וכתב בכ"מ לעל' סג"מ ומס"ך לעיל מסמע דדוקא בעקנת עוב מ' ליס לן בס בלל סס נתפלפו בניקס לפי' בעקנתן טריפה וכ"כ הס"ם וכופיק לפסמיך לפי' סס לוכן המילון ליגו בנגד לוכס הפניני עמוס דהל"ל בניקנו שניקס זס בלל בנגד זס ושיעור הלוכן ולפוכס בעסו כשיעור הנקב ומיגו בפ"מ לין לפמיך גזס לפתיס דבכ"ע יש לפתוך לפרמ"ל וט"ז ללוכן ליגו ניקוי כלל בשגם ס"ל דגם הרמ"ם לא כתב לוכן הוא לקוי אלא שבהולו לקוי מ' כוגו שהוא ככולו אבל מקנתו מפשר לוכחא הוא לפעמים בתולדה כמ"ל בשם הרמב"ם ורפ"ם ס"ל עיקר כלפון לפתון הרמב"ם בתלינן בתולי ולקוי הוא הילכך כל בע"י יממיך לעלמו בם' לפוכיחא ומיגו לפי' לס עור הפילון כולו פשר לבן מלגו הא לבדו ומלגו הב' הוא פלוס וכן לס הפניני לפוס מלגו הא לבדו לין לפמיך כלל לגד מ' לקוי כשר (ת"ם). ולפ שגלד (פי' נקלף) עור מ' בתקנתו כשרה אבל בכולו פרפה לפ"ל הס"ע ולפתרונים פע"ם בשבני שלם לגמרי ולין בו שיעור מלפי שלינו תגין אלא על נקב קטן כמ"ל בשם הרמ"ם (פרישה פרי"ם) ולי"ל לגיולה שלינו נגלד קרוס העליון כולו כשיעור שלשתון תגין כלקטן שיעור לי"ד לשתם שלשתון מתקיים ומתמזג על ידי בשר הריפה שמגוף לו משל"כ שכף בשניים שלינים יעמדו יחדיו אבל נגלד מ' בכולו לין לכב' על מה לשתקיי' וכופו ליגעל (ת"ם) (ולפי זה בגיולה שבשבה בקיטון לקטן פי' ל"ו ס"ז לין להמיר כס"ג): [ניז] דטריפה. לכל יתר כגעול לפי וס"ל כגיולה ניעלו ג' הוסבס"ם אלא בקנים ושיגו לפיטת רש"י בפ' כל יתר כגעול לפי דשיגו כגיולה ניעלו שניים אבל לפיטת הרמב"ם לכל יתר כגעול שיגו כגעול אלא לגמור לגבו לין לפמור אלא כשהוסבס"ם יונלים זה מזה שלשתר הוא כגעול ממקום שנחרו וס"ל נקב טוסס ס"ו וכן בשסקנים יונלים זה מזה ומסוברים בהולו במקום יניחתן זה מזה פ' מי' (עיין תסוסס סרמ"ם כלל כ' ק"ט) ולפ יש גלכרו כרוסב לגדול קודם שנחלק לב' וגם לפפס מוזרים ומתקנרים ועשים ושם מ' בלולך כרוסב לגדול דעת הרמב"ם להכשיר כמו שבני מעייס לבקטן פי' ע"ז. והס"ם כתב לקין מדקין בעלרות ולין ללמוד דין ושם וקנה בעיקר הסיות תלוי בסס מדין המעייס וכיולא בסס וכ"כ הכו"ם וכן הוא בהגהת הרי"ף בשם רש"ל עוד כתב הפר"ח דיש תיני חוזות שלפעמים נקנה שלם בתמנע יולא כעין קנה אחר שלא שיגו עשוי חוליות חוליות בלילך הקנה ועשוי כעין לול והוא מלול ומוזל ומתחבר בקנה כשגם עשוי בהיתנה גבי ג' ושמים עכ"ל אבזה אפשר שגם הפולקים בב' ושמים מולים שלא שמיגין זה בל יתר כגעול דמי אלא שהיתר שיגו עשוי חוליות חוליות בלילך הקנה לין לו תולר קנה עשוי ר"ם ס"ך בשג"ם והלכך ים לפפוך זה על הרמ"ם (עיין בל"י) שכתב על ידי דוחק דר חוזות קנה שלשם מתפרד לב' שלקים למעם שמוך לגוף שהקנה מתפלג לב' גידי הריפה ויש כעין כפתור בקנה בשקום שמתפלג וכשניים לחוכחייהו בשכי ודוקא בזכרים שלל בקבות חוכחייהו ולפי חוכחייהו עכ"ל ובתחובת שב יעקב שיגיו כ"ל שלק עליו דגם בקבות חוכחייהו בשכי שלא שלין ידוע לכל לפי שלין משגיחין בהן מפני שלין לשם בשתור בזכרים שהוא שיגו גדול בהלפה לעין כל וגם מי לתו חוכחייהו דנקבות לין להעריך שם בתו בל' מ' שם דגדולים בב עיגו בגתלל בני עיגוריתא דוקא לשהוא לכל מיני בהייתא שכי תיש לפ

מכשיר

בו כיצד עשה "אם עוף הוא בודק בקנה [יז] * מבחוץ (ושוחטו) ואח"כ מהסך הושט ובודקו מבפנים "אם בהמה היא אין לה [יח] תקנה: סגה) ולגיולן לשין שלו בקיטן [יט] בגדיקה לף עוף לין לו תקנה: ז יולענין נקב גמי אין לושט בדיקה מבחוץ אלא [כ] מבפנים:

ח עוף הבא לפנינו וצוארו טלוכלך בדם "אין הושטין לס' דרוסה לבדוק [כא] כל החלל אבל הושטין לס' נקובה לבדוק מקום [כב] המלוכלך (סגה) ויש מוסיפין כל עוף לו בסמ לטוהרה

לכתחלה לריך לבסוף ג' תיומים לף בעוף כמ"ל מי' כ"ל הכל כיון שלין לו היתר אלא בפי' מ' כלישנא לתי (ס"ך ג' בסוף) לפס יסמוך גם הוסס ולפ"ל יבדקנו מבפנים מיכל למיסס שמא היה קורע לוחס לכם כשלום ובשקום הסתך וסל לפ"ל שיגיגן גם הוסס מבשוך שמא יש קורע לוחס לכם כמו בקנה מבשוך ובוסס מבשוך ס"ל לבדוק שהוסס לחוס מבשוך ולין לוחס לכם כיכר בו יש לומר לכוך שעשים שמבר שמבפ ניכרת שיעת הס שלכם לף על הוסס מבשוך אלא לפתייר שמהו לשין לבשוך על בדיקת שהוך לבד ולריך לבדקו לף מבפנים לפי שבשעים שלינו ניכר כי שלכם מתלבל ויוכר לבפנים ולא בשבר מבשוך אלא כוסס לחמוחים ולוחו כוסס שלינו ניכר מחמת לחמוחים הוסס (מבש"ך בקנה) אבל בעוך שלא נתלבל שלכם ועבר לבפנים שיעת הס שלכם ניכרת יפה בעוכה מונחת על הוסס כלל לף לס ים עליו שלכם מבשוך לבימים קשים אבל לריכין שבדק הוסס מבפנים שין לחוש כלל לף לס ים עליו שלכם גס בקנה שלינו נוהג אלא בשקום שמיטה שלין לבלקמן פי' כ"ז ושין קוסו לשלבל בפנים ולפ"ל בשקום שמיטה מבשוך בידוע שלין בשקום שלשי שלכם שלכם מבשוך אלא בשקום שמיטה שלין בו שלכם שלכם מבשוך לפנים שלבל בשקום שלשי שלכם שלכם מבשוך אלא בשקום שמיטה שלכם שלכם מבשוך בידוקו שלשי שלכם שלכם מבשוך לף שים שלכם שלכם מבשוך אלא בשקום שמיטה בודקו מבפנים לשר שמיטה ולס שין בו קורט לס מבפנים כשר לפ"ל שלשב"ל (עיש בשלוסיו לף כ"ג ע"ב ושמ"ש לע"ו ע"ש) אבל מבתיחה לשון הוסס"ע ושלשלכים שיעין כ"ז שקפ"ז לא משמע שכי וכ"כ שמ"ש לפ"ל ושעשה משום לשלכם קושו לשעור לפנים לשל"ש קנה לכיכתו בשבשו משום לקושו לשתבשו בנוגע שלקמן סס ולפ"כ כל שכן שיתבשו בכל עבין וכל זה לפי לעת הס"ע אבל לגיולן ליכא כ"א כשי"ם כש"ך: [יח] תקנה. עיין שיעין כ"ז ק"ז: [יט] בגדיקה. פי' בגדיקת לכוסס לעולם כלקמן פי' כ"ז כע"ז בהב"ם ס"ך): [כ] מבפנים. שיגו כשיעת הס"י לעיל ס"ל לפי שכ"ל הרמב"ם (ע"ש פ"ג ס' כ"ג ללא בב"ם) וכ"כ כ"י בשם הגאונים (ב"י): [כא] כל החלל. לע"ג לגיכא לגיוחא אבל נגלד כנגד שמיגיגן כש"ם הרמ"ם ושתר לשיעת הס"י לעיל ס"ל (ועש"ם פי' כ"ז): [כב] שלולכלך. פי' הס"ך לסיגו בוסס שבשגים כנגד שקוס שלולכלך בגבד והרמב"ם בתה"ש (ע"ש לף ל"ו בשם שעלנץ כו') כ' לגיכא לבדוק בכל מוכך בוסס אלא יגיעין היכא ניקב (ל"ל הטעם לשיגין שמא נקוב הקרע שלכאבון) וגע"ש יסוס לבגריו והס"ך העתיק לאון הסוב הכ"כ לשיעת הס"י וכש"ם הרמ"ם והתו' לפרקין כ"מ בשם שלכים אלא בגדול אבל בקטן שלא היכא שלשמש

לשל

* (פי' קורס קלח מהעור במקום שהוגם לשתוך) מ מהכוח עוכדת דבר לוות וכרכ יוסף בריס דהכא הם לף כה כ כפי' רש"י הם וכ"ם כהמב"ם בפ"ג מה"ם והרמב"ם והכיגו יהוסף בשם הגאונים ם כפי' רש"י הם ע הוספות הם

[illegible]

[illegible]

ט מימרא דרב כהנא אהא דעולא שם דף מג
י ולא כעולא הרי"ף והרמב"ם והרשב"א

ט נמצא קוץ בושט [כג] לארכו או לרחבו ט ואינו תחוב בו כשרה (אם אין עליו קורט דם מבחוץ). (טור) י אבל אם הוא תחוב בו אסורה אפי' אין שם קורט דם דחיישינן שמא ניקב הושט והבריא ונתרפא ואינו ניכר: (הגה) ויש מכשירין אם אין קורט דם מבחוץ דלא חיישינן שמא הבריא (הרשב"א והרא"ש) וכן נהגו להקל בעיקרו באותן אווזי' שמלעיטין לעשות מהן שומן שיש תקנה בעיר לבדוק אחר נקיבת הושט משום דשכיח יותר מהרבה טריפות ונהגו להקל בישב לו קוץ בושט אם אינו נקוב מב' צדדים או שאין קורט דם מבחוץ ויש לדקדק בזה הרבה כי הוא איסור דאורייתא ויותר היה טוב שלא לבדוק כלל ולסמוך אחזקה מלבדוק ולהקל במקום דאיכא ריעותא:

כמ"ש הש"ך ס' ל"ה וכ"ג וכן אם נראה ריעותא בצואר כנגד הסימנים שנקרע העור ויצא דם ונעשה עליו גלד שאין דאיכא למיחש לקוץ או לדקירת מץ או שאר כל כלי ברזל וניקב הושט אבל אם אינו אלא נפוח סביב הסימנים ל"ח לנקובת הושט אלא תולין דמחמת חולי הוא ואפילו נכרך שם דם ל"ל בה (צ"מ) ואפילו אינו מחמת חולי אלא מחמת מכה שהוכתה מבחוץ ונמצא דם נכרך בפנים סביב הושט מבחוץ מאחר שהעור שלם מבחוץ אין בזה שום חשש אפי' לדידן שאין בקיאין (ט"ז וע"ל סימן ל"ח) דלא הוכתה בדבר דק הנוקב הואיל והעור שלם ואם יצא דם מחמת נשיכות התרנגולין שנושכין זא"ז דינא כיצא דם מתליפת נוצות שנהגו להחמיר אף על פי שאין לאסור מדינא כדלעיל ססי' כ"ג (צ"מ) ומיהו אפי' בגלד יבש שבעור מבחוץ אם שוחט במקום א' דהוא שאין ריעותא בעור מצד הפנימי אין לחוש אפי' לפי המנהג (ט"ז שם); [כג] לארכו. של ושט או אפי' לרחבו אלא שידוע בוודאי שאינו תחוב בו כלל רק שנדחק בין דופני הושט אבל אם א"י בוודאי אמרינן דמסתמא היה תחוב בו מאחר שנמצא לרחבו (ש"ך) ובגמ' אמר עולא ישב לה קוץ בושט אין חוששין שמא הבריא ופרש"י ישב לה קוץ כגון שאכלה קוץ ונתחב לתוך הושט ואינו נראה נקובתו מבחוץ וקורט דם אין בו בפנים אין חוששין שמא ניקב היה ונתרפא והוי קרום שעלה מחמת מכה בושט ואינו קרום ואני שמעתי דהבריא לשון ניקב כמו וברא אותם בחרבותם ביחזקאל עכ"ל ודעת הרמב"ם כפי' א' ודעת הרי"ף כפי' ב' ולשון הבריא פי' הרי"ף נפק לברא ופריך בגמרא לעולא מ"ש ממ' דרוסה ופרש"י דמשום דעל אריה ביניהם אמרינן שמא דרס ומצרכינן להו בדיקה והכא לא אפשר למבדקה דנקב משהו בעור הילון של ושט לא מינכר (היינו לפי' ב' דלעיל) וכתב הרא"ש ולמאי דפרישית לעיל כפירוש ריב"א דנקב מנכר ביה פריך הכי מ"ש מספק דרוסה דמצרכינן בדיקה והכא קאמר עולא אין חוששין דמשמע דאפילו בדיקה לא בעי ומשני בגמרא קסבר עולא אין חוששין לס' דרוסה יתיב ההוא מרבנן קמיה דר"כ ואמר כמאן אתמר (בלא תתיבה) אבל ישב חיישינן א"ל ר"כ לא תניא ליה ישב איתמר אבל כמאן לא איצטריך לאשמועינן דכולהו חיוי ברייתא (הרועות באפר ובעצרים) קולי אלכן עכ"ל הגמרא וכ' התוספ' הא דפרש"י וק"ד אין בו בפנים נראה דאין לחוש אפילו יש מבפנים אם אין מבחוץ כיון דלא חיישינן שמא הבריא וכתב עוד התוספ' לקמן פסקינן הילכתא דחוששין לס"ד וא"כ ישב לה קוץ בושט נמי חוששין שמא הבריא וא"ת ולמאי חוששין ניזיל נשחטה בחזקת היתר עומדת ואף שנולד הספק ומ"מ הספק בחזקת איסור אפ"ה עכשיו שנשחטה יש להעמידה בחזקת היתר כדמוכח בפרק ב' דיבמות וי"ל דשאני דרוסה דשכיחא וביבמות שם פי' התוספ' יותר דהא דחיישינן לס' דרוסה משום דשכיחא ומוכחא

מילתא

ק אהא דסימנים שנתדלדלו ברובן שם מד פי' ר"ח כן וכ"כ הרי"ף והרא"ש שם
ר מימרא דרבא וכו' שם מ'
ש משנה שם

י ק נפרד הושט מהקנה ונתדלדלו זמ"ז ברוב שיעור אורכן טריפה:

יא זפק שניקב ר גגו נקב מפולש במשהו טריפה ואיזהו גגו זה שימתח עם הושט כשיאריך העוף צוארו: ש אבל שאר הזפק שניקב מותר: (הגה) ניטל הזפק טריפה אפי' נשתייר בו כדי שיוכל המאכל לעבור מן הושט אל הקורקבן (כ"מ מהר"ן פא"ם) ניקב המעים שבין הזפק לקורקבן טריפה (מבוף ס"ד):

מילתא לאיסורא טפי מדלהתירא וכן ההיא דישב לה קוץ בושט דחיישינן שמא הבריא למאן דחייש לספק דרוסה עכ"ל והרא"ש כתב לקמן פסקינן דחוששין לס"ד הלכך פסיק הרי"ף דאם ישב לה קוץ בושט חוששין שמא הבריא והרמב"ן זקני פסק כעולא והביא ראיה ממחט שנמצא בעובי בית"כ מצד אחד כשרה ולא חיישינן שמא הבריא והא דחיישינן לס"ד משום דרגלים לדבר וגם שכיחא ומ"מ מפקינן לה מחזק' היתר כמ"ש התוס' והגמ' דקאמר קסבר עולא אין חוששין לס"ד לא חשש להאריך ולחלק כמו שחלקתי ולעשר דהרי"ף היה מחלק משום דעובי בית"כ הוא עב לא חיישינן שמא הבריא ומסתברא כדברי הרמב"ן דמשום עובי כל דהו אין לחלק עכ"ל הרא"ש וגבי מחט שנמצאת בעובי בית"כ כתב הרא"ש פי' רש"י דבהמסס אפי' מצד אחד טריפה מפני שדופנו דק ואפי' את"ל שאין סברא לומר טרפה הואיל ולא ניקב אלא חצי העור מציגו למימר דחיישינן שמא ניקב כולו והבריא כדחיישינן בישב לה קוץ בושט למאן דחייש לס"ד ואין נראה לר"ת להטריף בחצי העור של המסס דלא חיישינן שמא הבריא אלא בושט דפעיא ביה וגמדא ליה ופעמים שחוזר המחט לתוך הושט אבל בהמסס אם הבריא לא היה המחט חוזר לתוכו עכ"ל ור"ל אם הבריא ועלה קרום מחמת מכה היה ראש המחט יוצא עדיין לחוץ לצד הב' כשהיה והקרום עגול מלמעלה ולא היה חוזר לתוכו לפי שעליית קרום מחמת מכה היא משום שהמכה מתלחת דירין ונדבקין לגדי הנקב ברירין היוצאין מהם ונעשים קרום והקרום מתחבר ומדבק לגדי הנקב זה לזה ואם היה ראש המחט שם היו הרירים נסרכים ונסבכים גם סביב ראש המחט והיה ראש המחט נדחק מאד בגדדי הנקב המתחברים ומתדבקים יחד זה לזה על ידי הרירים והקרום שעל גבו מלמעלה ועל ידי זה לא היה חוזר ראש המחט לתוך לד הפנימי דהמסס כמו שנמצא עכשיו אלא היה נראה וניכר מצד הב' והקרום ע"ג מלמעלה (והיינו שנולד פי המכה שבברייתא דף כ"א) ובבדיקה זו מצד השני שאינו נראה וניכר שם כלל סגי ליה ולמאי כתב רש"י דבהמסס אפי' מצד אחד טרפה ולא סגי בבדיקה ול"ד לושט דחיישינן שמא הבריא ולא סגי בבדיקה (אפי' למ"ד דושט יש לו בדיקה מבחוץ אבל נקב) משום דושט גמדא ליה ועל ידי זה חוזר ראש המחט לתוך לד פנימי ואחר כך עלה קרום בחילון ונסתמו בו גדדי הנקב מש"ה לא מינכר הקרום משא"כ בהמסס דמינח נייח וכדקאי קאי ראש המחט בהוי הבהמה עד שהי' נסרך ונדבק בגדדי הנקב כשהבריא והי' ניכר ונראה מצד הב' והקרום ע"ג מלמעלה והילוק זה כ' הרא"ש לסתור דעת רש"י דס"ל דבהמסס טריפה מצד א' משום שמא הבריא ונתרפא כמו בושט לפי' א' דרש"י דלעיל אבל הרא"ש גופיה ס"ל (ע"ש פא"מ סי' מ"ב) כפי' ב' דרש"י דלעיל וכפי' הרי"ף דהבריא דקאמר עולא היינו ניקב ונפק לברא וכמ"ש בשם הרא"ש דלעולא אין חוששין שמא ניקב לד החילון כלל ואפי' בדיקה לא בעינן מצד הב' (וכ"כ הרשב"א לעולא) ומ"מ כתב הרא"ש דמסתברא כהרמב"ן דאין לחלק בין ושט לבית"כ דמצד א' כשירה ומשמע להו להרמב"ן והרא"ש דכשירה שהם משמע בלא בדיקה וא"כ ה"ה לושט דלא חיישינן שמא הבריא וניקב לד החילון בושט וצריך בדיקה מבחוץ (לפי דעת הרא"ש דס"ל כהריב"א דיש לושט בדיקה מבחוץ לענין נקב) ואי לא בדיק טריפה משום דישב קוץ ונתחב מצד אחד מקרי ריעותא לאורועי חזקת היתר דבהמה משנשחטה דלא

בעולא

כדאמר

הלכות רבית והלכות עיסקא

א ח מאוד מאוד צריך ליזהר באיסור ריבית בין מלוה לעני בין מלוה לעשיר שכמה לאוין ואזהרו' הוזהר הכתוב אפי' על הלוה משא"כ בשאר דיני ממונות שאם אדם רוצה להניח לגוולו רשאי וברבית מפני חומר העון הזהיר גם הלוה שנא' * לא תשיך לאחיך כלומר לא תתן נשך לאחיך נשך כסף נשך אוכל נשך כל דבר אשר ישך עציס ואבנים בין שהרבית היא ממין ההלואה בין שהוא ד"א ג ואפי' אין בה שוה פרוטה:

ב ג וכל המלוה ברבית כאלו כופר באלהי ישראל ד וביציאת מצרים ה ואינו קם בתחיית המתים ואף בעוה"ז ו נכסיו מתמוטטים וכלים:

ג ז ואסור להתעסק בין לוה ומלוה ברבית וכל מי ח שהוא סרסור ביניהם או שסייע את א' מהם או הורהו מקום ללוות או להלוות ה"ז עובר משום * לפני עור לא תתן מכשול ט אם לא היה האיסור נעשה בלעדו ואם היה נעשה בלעדו י אסור מ"ס מפני שמחזיק ידי עוברי עבירה יא ומי שנעשה ערב ביניהם או ערב וכן הסופר עובר בל"ת של תורה שנ' * לא תשימון עליו נשך יב ואפי' היה מלוהו בלעדם (ואפי' אינו ערב אלא בעד הקרן בלבד אם לא היה מלוהו בלעדו עובר משום ולפני עור וכו' ואם היה מלוהו בלעדו אסור מ"ס כמו שנתבאר):

ד יג וכללו של רבית הוא כל שנוטל מחבירו איזה שכר בעד המתנת החוב שהוא חייב לו אם הוא נוטל בעד המתנת החוב בלבד שלא ע"י מו"מ ה"ז רבית של תורה אפילו לא פסק לו בשעת הלואה אלא אח"כ יד כשבא לתבעו נותן לו להרחיב לו הזמן וכן אם תובעו חוב אחר שאינו מחמת הלואה ונותן לו להרחיב לו הזמן ואם הוא נוטל שכר ע"י מקח וממכר ה"ז אבק רבית ואסור מ"ס. ואם עבר או טעה ונטל אבק רבית מו צריך להחזירו אם בא לצאת ידי שמים:

ה וכל רבית אפי' של דבריהם אין מתנה ומחילה מועלת בה להתירה שאפילו אומר הלוה אני נותנה במתנה אסור לזה ליתן וזה לקבל מז שכל רבית שבעולם מחילה ומתנה היא יז שהסוחרים ועובדי האדמה שצריכים תדיר ללוות נותנים הרבית במתנה גמורה בלב שלם כדי שימצאו תמיד ללוות אבל התורה לא מחלה ואסרה מחילה ומתנה זו וכן חכמים אסרוהו ברבית של דבריהם יח ואפי' נותן הרבית במתנה ע"מ להחזיר אסור יט ומ"מ אם כבר נטל רבית מועלת מחילה אפי' ברבית של תורה שא"צ להחזירה אפי' לצאת ידי שמים:

ד כ יש רבית במלאכה כגון לומר להבירו עשה עמי מלאכה קלה ואני אעשה עמך מלאכה כבדה מזו או עשה עמי יום קצר ואני אעשה עמך יום ארוך ממנו כא וכן אסור לומר הלוני מנה על חדש ואני אלוך מנה על יותר מחדש או יותר ממנה על חדש וי"א כב שאפי' לומר הלוני מנה על חדש ואלוך מנה על חדש אחר ה"ז רבית גמורה של תורה שהלוא' אינה דומה למלאכה שנוטלי' עלי' שכר ומה לי פורע במעות ומה לי פורע במלאכה כל שהיא שוה לראשונה משא"כ הלואה כל שנוטל שכר עליה אפילו בהלואה שוה לה ה"ז רבית של תורה אם פסק עמו כן בשעת הלואה או בשעה שהרויח לו זמן (ואם עושה כן מעצמו לחזור ולהלוותו ואינו עושה כן אלא בשביל שהלוהו מתחלה ה"ז אסור מד"ס משום רבית מאוחרת שיתבאר) ולענין הלכה בשל תורה הלך אחר המחמיר (ובשל סופרים הלך אחר המיקל והמחמיר תע"ב):

ד כג יש ריבית מוקדמת ויש ריבית מאוחרת ושתיהן אסורות מד"ס לכתחלה לזה ליתן ולזה לקבל אבל אם עבר ונטל אינו צריך להחזיר כד אפילו לצאת י"ש כיצד נתן עיניו ללות ממנו ומשגר לו דורון בשביל שילוהו זו היא רבית מוקדמת לוה ממנו והחזיר לו מעותיו ומשגר לו דורון בשביל מעותיו שהיו בטלות אצלו זו היא ריבית מאוחרת כה ואם היה רגיל לשלוח לו דורון קודם לכן מותר ובלבד שלא יתכוין עכשיו לשלוח בשביל ההלואה כו ויש מתירין ליתן דבר מועט בסתם שאינו מפרש לו בשביל ההלואה אף ע"פ שהיא מתכוין לכך ואפי' לא היה רגיל ליתן לו קודם לכן לפי שמתנה מועטת רגילין הרבה בני אדם לשלוח איש לרעהו ואין ניכר שהוא רבית ולא אסרו רבית מוקדמת ומאוחרת אלא במפרש לו בשביל ההלואה ע"י שלוחו או בעצמו או כז במתנה מרובה שניכר שאינה מתנת חנם אלא בשביל הלואה כי אין העולם רגילין ליתן מתנה מרובה על חנם ואפילו אם זה היה רגיל ליתן מתנה מרובה קודם לכן אין לו ליתנה לפני ההלואה ואחר הפרעון בסמוך לו קצת אפילו בסתם מפני שיש לה קול ופרסום ואסור משום מראית העין שנראית כרבית אבל מופלג הרבה אחר הפירעון אינה נראית כרבית אפילו היא מתנה מרובה ואפילו לא היה רגיל ליתן לו שום מתנה מעולם ואע"פ שהוא מתכוין בשביל רבית רק שנותנה לו בסתם ואינו מפרש לו בשביל ההלואה מותר לפי סברא זו ויש להחמיר לעצמו כסברא הראשונה ואף לסברא האחרונה אין להתיר אלא מתנה מועטת שאינה ידיעה לכל ואף היודעה אינו יודע שלא היה נותן לו בלא ההלואה אבל לילך בשליחותו או לעשות לו איזה דבר כל מה שידוע לכל שלא היה עושה כלל בלא ההלואה ה"ז כמתנה מרובה ואסור בין לפני ההלואה בין לאחר הפירעון בסמוך לו קצת כח ובשעת הפירעון לד"ה אסור לזה ליתן ולזה לקבל אפילו דבר מועט יותר מחובו בין מעות בין ד"א אפילו בסתם ואפילו אינו מתכוין כלל בשביל ההלואה ואפילו רגיל ליתן לו מתנות קודם לכן שכל מה שנותן בשעת הפירעון יותר מחובו נראה כרבית:

ה וכ"ז בהלואה כט אבל במו"מ מותר לד"ה אם נותן לו סחורה מעט יותר ממה שחייב לו ואפילו מתכוין בשביל שהמתין לו רק שאינו מפרש לו כן אלא נותנה לו בסתם מפני שאין הדבר ניכר שהוא בשביל שהמתין לו אלא נראה כאלו מוזיל לו הסחורה מעט וכל שאינו ניכר שהוא רבית לא נזרו במו"מ לד"ה אבל לא אם מוסיף לו הרבה שניכר שהוא בשביל שהמתין לו ה"ז כמפרש לו ואסור לקבלו הימנו:

וכ"ז

ב משנה ב"מ עה
כא בעה"ת
כב מרדכי
רא"ש בתשובה
כג משנה ב"מ עה
כד משמעות
הפוסקים בב"י
סי' קסו עש"ך
שם ס"ק ס'
כה ב"י סי' קס
כשם בעל התרו'
כו סמ"ג
כז ב"י רמ"א
כח רא"ש עור
והלמידי
רשב"א
כט רב אשי ב"מ
עג ע"ב
ל מלמ' ממ"ש
הסוס"ע ר"ס
קעג

ט וכ"ז ברבית מוקדמת ומאוחרת לא אבל כ"ז שהלוה חייב למלוה לד"ה אסור ליתן לו או לעשות לו שום טובה בשביל ההלואה אפילו בסתם ואפי' דבר מועט ואפי' הוא דבר מצוה לב כגון ללמוד עם בן המלוה תורה שבכתב לג או אפילו שבע"פ כ"ז שהאב היה פורע שכר למלמד אחר ואע"פ שאינו חייב מן הדין לשכור לו מלמד לתורה שבע"פ מ"מ כיון שנהגו הכל לשכור וגם המלוה היה שוכר הרי זה מהנהו במה שמלמד בנו חנם ואפילו לדבר דבור טוב בשביל ההליאה או בשביל הרחבת זמן אסור לד כגון להקדי' לו שלום אם לא היה רגיל מתחלה להקדים לו ואצ"ל לה לקלסו בפניו או להודות לו ולהחזיק לו טובה או לברכו בפניו על שהלוהו או על שהרחיב לו זמן שנאמר נשך כל דבר אשר ישך אפי' דבור אסור ואם צריך לבקש ממנו שילוהו או שירחיב לו זמן יבקש בדברי תחנונים בלבד ולא בדברי שבח וקילוס או חנופות דברים אחרים:

י וכן המלוה מוזהר על ריבית דברים לז כגון שלא יאמר לו הודיעני אם יבוא פלוני ממקום פלוני אע"פ שאינו מטריחו אלא באמירה לבדה אם לא היה רגיל עמו בזה קודם לכן ועתה סומך על הלואתו לצוות עליו מפני שהוא נכנע לו ה"ז רבית ולא נאמר עבד לוה לאיש מלוה אלא לח לענין שאם המלוה אומר נלך לב"ד הגדול לדון שם והלוה אומר לדון כאן כופין את הלוה לילך אחר המלוה לילך לב"ד הגדול והלוה אינו יכול לכוף את המלוה לילך אחריו לב"ד הגדול משום שנאמר * עבד לוה לאיש מלוה:

יא וכ"ז במה שלא היה רגיל לפני ההלואה אבל כל מה שהיה רגיל בו מתחלה מותר ובלבד שלא יתכוין עכשיו בשביל ההלואה לט ואפילו ללמד את המלוה עצמו בחנם מותר אם היה רגיל ללמדו קודם לכן מ ואפי' בזה נהנה וזה חסר מותר להנהותו בכל מה שהיה רגיל להנהותו אע"פ ששאר בני אדם אין רגילין כן מא כגון להשאילו סוס אע"פ שמתקלקל בדרך ואצ"ל שאר כלים שאין מתקלקלין שמותר להשאילו אם היה רגיל להשאילו קודם לכן אבל מב אסור להשאילו בית לדור בו אפילו הוא בענין שזה לא חסר וזה לא נהנה כגון שהבית אינו עומד להשכירו והמלוה יש לו בית אחר שיוכל לדור בו בחנם ולא יצטר' לשכרו מג ואפי' הם אוהבי' זה לזה מעולם בענין שהיה משאילו בית אם היה צריך לו לפני ההלואה אסורים אחר ההלואה מפני שהיא דבר של פרהסיא ונראה לכל ואין הכל יודעים שהיו אוהבים כן זה לזה מקודם ונראה להם כרבית וכן להשתמש בעבדו הוא דבר פרהסי' כדירה בבית מד וכן לכבדו במצוה בבית הכנסת כגון לקרותו לס"ת או ליתן לו מצות גלילה וכל כיוצא באלו אע"פ שהיה מכבדו באלו בלא ההלואה אסור מפני שהוא דבר של פרהסיא אא"כ ידוע לכל שאינו עושה כן בשביל שהלוהו כגון שהיה רגיל לכבדו קודם לכן וכן בבית אם דר בו לפני ההלואה בחנם מדעת בע"ה מות' גם אח' ההלואה:

יב וכל זה כשהלוה מהנהו למלוה מדעתו מה אבל אסור למלוה להנות מהלוה שלא מדעתו אפילו הנאה קלה שהיה מהנהו בלא ההלואה ואפי' היה רגיל בה לפני ההלואה מדעתו שכיון שעכשיו עושה בלי רשות נראה כעושה בשביל ההלואה שהלוהו שסומך עליה שבשבילה יסבלו הבעלים (ואם אוהבים זה לזה בענין שהיו רגילים להנות זה מזה בלא רשות הנאה זו לפני ההלואה יש להתיר גם אחר ההלואה כי אינו נראה כלל שסומך על הלואתו כיון שהיה רגיל לעשות כן קודם לכן):

יג ואפי' ליהנות מהלוה מדעתו כל מה שהוא בענין שאסור ללוה לעשות לו אסור למלוה לקבל ממנו ואם קבל ממנו שום טובת הנאה שעשה לו

מדעתו

לא חוס' סד
ע"ב רא"ש
לב בעה"ת
לג ב"י
לד ברייתא ע"ס
לה רמב"ס
לו ב"י
לז משנה עה
לח נתבאר
בטוש"ע מ"ע
סימן יד
לט משמעות
הרמב"ס
מ הג"א ס"ס
א"ג
מא חוס' עד
ע"ב ורא"ש
מב חוס' רא"ש
* (משלי כ"ב)
מג משמעות
פסקי רא"ש
והטור דלא כיש
מפרשים
שברא"ש וכ"ד
רש"ל עש"ך
ר"ס קסו
מד רש"ל ש"ך
שם
מה חוס"ע פי
ק"ס

מדעתו אע"פ שהוא בענין שמן הדין פטור מלשלם לו בעד טרחו אם לא הי' מלוהו מו עכשיו שהלוהו ישלם לו שכר עמלו אם בא לצאת ידי שמים להוציא אבק רבית מת"י ומאוד יזהר בענין רבית שלא לבקש שום צד היתר כי הוא דבר המושך לאדם ואם היום יפתח לו בחודה של מחט יוסיף מדי יום ביום עד שיפתח לו בפתחו של אולם:

יד מז ואפי' טובת הנאה שאינה ממון אסור ליהנות ממנו כגון מח אם המלוה בעל מלאכה והלוה אינו בעל מלאכה אלא נותן מלאכתו לעשות לבעלי מלאכות אחרים ולא היה רגיל ליתנה למלוה קודם שהלוהו אסור ליתן לו אחר שהלוהו ואם נתן לא יקבל ממנו ואצ"ל מט שאסור למשרת או מלמד להלוות מעות לבעה"ב כדי שישברהו ואפי' מערים לומר שמלוהו הלואת חן אם בעה"ב שוכרו בשביל כך הרי זה רבי' גמורה ואפי' אם כבר הלוהו שלא ע"ד לשוכרו אסור לשוכרו אח"כ אם לא היה שוכרו קודם שהלוהו (וה"ה אם המלוה הוא עני ונותן לו הלוה צדקה שלא הי' רגיל ליתנה לו קודם שהלוהו) וכן שאר כל טובת הנאה וג"ח שאין חסרון כיס כלל להלוה אסור להנהותו אא"כ כל א' מחזיק טובה לחבירו פעמי' הלוה למלוה ופעמי' המלוה ללוה נ ואם הלוה בעל מלאכה ועושה מלאכה למלוה בזול יותר מלשאר כל בני אדם שירויח לו הזמן ה"ז רבית של תורה ואם כבר הרויח לו הזמן ואינו תובעו כלל ה"ז אבק רבית נא וכן אסור לכל אדם להקדים שכר המלאכה לאומן כדי שיעשה לו בזול מפני שנראה כמלו' לו היום כדי שיוזיל לו בשכרו נב שכיון שהאומן יכול לחזור בו מן הדין שלא לעשות כלל המלאכה לבע"ה והמעות שקבל ממנו הן חוב עליו ה"ז כהלואה בין שעושה בקבלנות בין שהוא שכיר יום ומקדי' לו השכר לפני היום שעושה בו אבל ביום שעושה בו מותר להקדים לו כדי שיעשה בזול אם מתחיל במלאכה מיד אע"פ שגומרה בסוף היום או לסוף כמה ימים ואפי' הוא שכיר שנה ושכירו אינה משתלמת אלא לבסוף וזה הקדי' לו כדי שיוזיל לו בשכרו אין בזה משום רבית כלל נג שהרי רבית אינה אלא שכר המתנת חוב אבל שכר הקדמת פריעת החוב מותר להשתכר אלא שאם אינו עושה מיד שקיבל המעות נעשה חוב עליו ונראה כאלו הלוהו ומה שמוזיל לו בשכר המלאכה נראה כאילו הוא בשכר המתנת חוב ההלואה משא"כ כשמתחיל במלאכה מיד ניכר הדבר שהיא הקדמת השכירות ולא נראית כהלואה בין שהוא שכיר לזמן בין שהוא קבלן:

טז בד"א בשכירות אדם נד אבל בשכירות בית (או בהמה או כלים) אם מקנה לו לזמן שכירותו מיד שקבל ממנו המעות בא'מדרכי ההקנאה שהשכירות נקנית בהם שלא יוכל א' מהם לחזור בו מן הדין(כגון בית בחזק' ובהמה וכלים במשיכה)אע"פ שאינו מתחיל להשתמ' בה עד לאחר זמן אין הקדמת המעו' נראית כהלואה אלא הקדמת פריעת שכירות הוא ואין בה משום רבית כלל מה שמוזיל לו השכירות בשביל הקדמת' קודם זמן חיובה שהיא לבסוף ולא עוד אלא נה שמותר להרבות בשכירו' דהיינו לומר לו אם אתה פורע לי השכירות עכשיו הרי לך בעשרה סלעי' ואם לבסוף או לאחר זמן הרי לך בי"ב סלעים נו שכיון ששכירות אינה משתלמת אלא לבסוף הרי הסכי' שיפרע לו לבסוף זהו שיוויה של שכירות וביפרע לו עכשיו מוזיל הוא לו בשביל הקדמת' והוא שיאמר לו כן קודם שיקנה השכירות בא' מדרכי ההקנאה נ אבל אם כבר קנה בא' מדרכי ההקנא'ע"ם שיפרע לו עכשיו עשרה סלעים אסור להרבות בשכרו ולומר

אם

מ מדכי כ"י
מז רמ"ס
מח מדכי
מט ע"ך ספ"י קס
נ ב"כ פו ע"ב
פוס"ע ספ"י קעו
נ רמב"ח מ"מ
ד"מ
נ כ"מ סה ע"ח
נ מ"מ רמב"ח
ד"ע ט"ז ספ"י קעו
נ מגמ כ"מ סה
מ גמלח סה
נ כ"י רמ"ח
ספ"י קע"ז

אם תתן לי לבטוף או לאחר זמן מה או מדי חדש בחדשו הרי ב"ב סלע שלא לחודש שכיון שכבר הקנה בענין שמן הדין אין א' מהם יכול לחזור בו שלא לפרוע מעכשיו נעשה פירעון זה חוב עליו וכשמוסיף לו בשביל שיתמין לו הרי זה רבית גמורה נז ואפשר שאסור מן התורה אף שהיא בדרך שכירות שמוסיף לו שכירות יותר:

יז נח וכן אסור לחרבות בנדונית תתנים אחר שנעשה חוב על אבי הכלה דהיינו אחר כתיבת התנאים שנתחייב בקנס אם לא ישלם הנדן אסור לו ליתן ריוח אם לא ישלם לזמן פירעון הכתוב בתנאים ורבית גמורה של תורה היא אע"פ שאינה בשביל חוב של הלואה אלא צריך לעשות בדרך היתר כמו שית':

יח וכן במכר אחר שנגמר וקנאו הלוקח בא' מדרכי ההקנאה ע"מ לשלם לו כך וכך לאלתר אסור להרבות על המקח ולומר אם תוסיף על המקח ארויח לך הזמן ורבית גמורה של תורה היא ס ואפי' קודם שנגמר המקח אסור להרבות במכר מד"ס לומר ללוקח אם תתן לי מיד הרי לך בי' דינרין ואם לזמן פלוני בי"ב סנ ואפי' המקח שוה עכשיו י"ב אלא שמוזיל לו אם יתן לו עכשיו אסור משום אבק רבית לפי שזמן תשלומי המקח אינה בזמן השכירות אלא הוא מיד שקנה הלוקח אם הי' לוקח ממנו בסתם בין שהיה לוקח ביוקר בין בזול וזה שמפרש לו שיוסיף לו בעד שימתין לו לזמן פלוני נראה כנוטל שכר בעד המתנת חוב שנתחייב לו משקנה ממנו סנ ואפי' אם אינו מפרש לו כן אלא מוכר לו בסתם בי"ב לזמן פלוני רק שעכשיו אין המקח שוה י"ב ולא היה הלוקח נותן י"ב אלא בשביל שממתין לו לזמן פלוני ה"ז אבק רבית סג ואפי' אם המוכר עשיר וא"צ למעות והמקח היא סחורה שאינה נפסדת אם הי' משהה לזמן פלוני ולאותו זמן תתיקר בודאי ותשוה י"ב ונמצא שאין ריוח כלל למוכר במכירה זו שמוכר בהקפה אין הולכין אחר המוכר להקל אלא אחר הלוקח להחמיר שהלוקח אם הי' נותן דמים עכשיו הי' לוקח בפחות מי"ב כמו שהוא שוה עכשיו נמצא שהוא מוסיף בעד המתנת המעות:

יט ואפי' אם היא שוה עכשיו י"ב בעיר אחרת סד והלוקח מוליכה לשם ויטול עכשיו י"ב ויעשה צרכיו במעות עד זמ"פ שקבע לו המוכר וגם המוכר הי' מוליכה לשם עכשיו אלו לא קנאה ממנו הלוקח והי' נוטל שם מיד אעפ"כ אסור אא"כ אחריות הסחורה בהולכתה לאותה העיר עד שתמכר שם הוא על המוכר שאז הלוקח אינו אלא כשלוחו למכור סחורתו ואחר שמכרה שם הוא נעשה לוה על המעות לעשות בהם צרכיו עד שיגיע זמן הפירעון למוכר לפיכך סה צריך המוכר לשלם לו שכר עמלו ומזונו ושאר הוצאת הדרך עד שתמכר סחורתו באותה העיר שאם לא ישלם לו נמצא שטרח במכירת סחורתו של זה בשביל שילוהו המעות שיטול בעדה סו וי"א שא"צ לשלם לו שכר עמלו ומזונו בשליטות אלא די שיתן לו דבר מועט בעד עמלו ומזונו להיכר בלבד שאינו טורח בעד ההלואה שכיון שרבית שע"י מו"מ אינה אסורה אלא מד"ס די בהיכר בלבד וס"ס הוצאת הדרך שעל הסחורה לד"ה צריך לחשב בדמי הסחורה עצמה כשמחשב לו יוקרה שבעיר האחרת (ולסברא הראשונה ה"ה אם אינו מוכר לו ביוקר כלל אלא שזה ביקש ממנו מעות ללות וא"ל אין לי מעות אלא יש לי חפץ שאני צריך למכרו טול והוליכו למקום שתוכל למכרו ומכרהו ולוה לך המעות עד זמן פלוני צריך ליתן לי שכר עמלו בשליטות שלא יהא טורח בשביל ההלואה

נה כ"י ט"ז סמ"ע
נו רב"ח ס"ק סה
ס מגמ סה
טוס"ע כ"ס קע"ג
כה מגמלח סה
וכ"מ רמב"ם רס"ח ע"ס
וס"ק כ"פ רמב"ן
במלחמות בסדיא
סב תו' סג ע"ב רא"ם טוב ס"ע סה ומיהו בשומתו יחזיר כהלקמן סב"ח סג רכ סמה
נמי' דכ' לידי סה סס ומסקנא דגמ' סח ע"ב סד בריימא ע"ב סס תוס' רא"ם כ"י
סו מ"ז כ"ק סח

אע"פ שטורח בשביל עצמו כיון שמגיע מזה הנאה לפלוה שהיה הפץ למכור החפץ והיה צריך לטרוח בעצמו במכירתו לעצמן הלכה ב"מ הלך אחר המיקל ודי בדבר מועט בב"ע):

כב בר"א שצריך שתהי' המחורה באחריות המוכר עד שתמכר באותה העיר וגם צריך ליתן לו שכר עמלו ומזונו כשמכר לו עכשיו מכירה הלוטה שלא להחזירה עוד בעיניה רק דמיה וגם לא הניח מקום ללוקח שיוכל להרויח במכירת המחורה איזה ריוח כגון שהעלה לו ברמיה כפי כל מה שאפשר לטול בעדה באותה העיר ואין ללוקח הנאה במכירה זו רק מה שילוה לו המעות לעשות בהן צרכיו עד זמ"פ סז אבל אם אמר לו הרי היא לך בכך וכך וכל מה שתטול בעדה יותר מסך זה הוא שלך ואם לא תוכל למברה ביותר מסך זה הרי אם תרצה להחזירה לי אקבלנה ממך שנמצאת עכשיו כשמוכרנה לו במקום שהוא בזול עדיין אינה מכירה הלוט' ביד הלוקח וגם כשימכרנה אפשר שיהיה לו ריוח במכירה זו ה"ז מותר לקבל עליו האחריות של המחורה עד שתמכר וגם אין צריך ליתן לו שכר עמלו ומזונו כלל כי המוכר מניח לו ריוח זה בעד עמלו ומזונו ואף שאחריות' עליו אינה כשלו שיהיה בה משום רבית מה שישלם לו בעדה לאחר זמן יותר ממה שהיא שוה עכשיו כאן בעיר זו הואיל ולא היתה מכירה הלוטה כשלקחה ממנו בעיר זו ה"ז כשמוכרה בעיר אחרת ביוקר כאלו מוכר מחורה של המוכר וה"ה אם אינו מוליכה לעיר אחרת אלא מוכרה בעיר לאחר זמן בעת שמתיקרת מחורה זו אבל אם אינו מוכרה ביוקר כפי מה שמכר לו המוכר אלא בפחות כדי למהר לעשות צרכיו במעו' אסור בכל ענין:

כג וכ"ז שאסור למכור מחורה בהקפה ביותר משויה עכשיו בעיר זו אינה אלא במחורה שיש לה שער ידוע וקצוב כגון תבואה לאחר שיצא השער בשוק של עירות שהוא קבוע ונמשך זמן רב שאינו משתנה וזה מכר בהקפה ביותר ממה שיצא השער או אפי' דבר שאין לו שער בשוק אלא ששומתו ידוע לכל כמי פלפל או שעוה שכל הפלפלין והשעוה שוין והכל קונים אותם תדיר ויודעין שומתם וזה מכר ביותר משומתו הידועה אבל סח דבר שאין לו שער ידוע בשוק סט ולא שומתו ידוע לכל כגון פרה וטלית וכיוצא בהן וכן תבואה עד שלא יצא השער שיש מוכר בזול ויש ביוקר וי"א אפי' יצא אלא שלא נקבע ועתים שמוכרים בזול ועתים שמוכרי' ביוקר שמשתנה השער תדיר פ מותר למכור בהקפה ביותר מכמות ששוה עכשיו ובלבר עם שלא יאמר לו בפירוש אם אתה פורע לי עכשיו הרי לך בי' דינרים ואם לזמן פלוני ביותר מי' אע"פ שהאמת הוא כן שכיון שהרבי' הבאה ע"י מו"מ אינה אסורה אלא מד"ס לא אסרו בענין שאינו ניכר לכל שרבית הוא כגון זה שמוכר ביוקר דבר שאין שומתו ידוע לכל עכ והוא שמעלהו מעט בענין שאין ניכר לכל אבל אם מעלהו הרבה עד שניכר לכל שבשביל המתנת המעות הוא מעלהו ה"ז כמפרש ואסור בר"א עכ בממלטלין אבל בקרקעות כיון שאין אונאה לקרקעות מותר למכרן בהקפה בהרבה יותר מדמיהם רק שלא יפרש לו אם תפרע לי עכשיו הרי לך בפחות וכן בכל דבר שאין לו קצבה ואונאה:

כד וכל זה כשקוצץ עמו סכום המקחך וכך כשיפרע לו לזמן פלוני אבל אם אינו קוצץ לו סכום אלא מוכר לו בעת הזול שיפרעהו לזמן פלוני בעד דבר זה כפי השער שיהי' לדבר זה בעת ההוא בין שיהי' ביוקר בין שיהי' בזול ובעת ההיא רגיל להיות דבר זה ביוקר כגון יין שרגיל להיות

ביוקר

ע"ז ס"ק כ
סח לח"מ
סט תוכ"מ
ע מרכ"א הל"ע
פא ע"ש
פב גמ"ל שם
פג טוש"ע סי'
קפג ע"ש
פק"ס
פנ רמב"ן
מלחמות וע"מ
וכ"כ פ"ש
תשובת סי' ק

ביוקר אחר הפסח והוא מוכרו לו בעת הבציר שהוא בזול שיפרע לו אחר הפסח בעד כל חבית כפי השער כי'הי' אחר הפסח לכל חבית יין פד יש מי שמתיר אע"פ שהוא דבר שיש לו שער ידוע וכבר נקבע השער בזול הואיל ואינו קוצץ עמו שיפרע לו יותר משער של עכשיו ואפשר שלא יתייקר כלל עה ויש אוסרין הואיל ודרכו להתייקר ויש להש לדבריהם עו ואם אינו נוטל ממנו היין עכשיו בעת הבציר אלא אח"כ לאחר שנתייקר לד"ה מותר למכור לו בעת הבציר ע"מ לשלם לזמ"פ בעד כל חבית כפי השער שיהי' לחבית יין בעת שיטול כל חבית ברשות המוכר כי אז הל עליו החוב לשלם ולא בעת שקנה ממנו ואין כאן ריוח המתנת חוב ולפיכך אף שאחריות היין על הלוקח מותר שאף שהיין שלו לא נתחייב לשלם דמיו למוכר כל זמן שהיין ברשות המוכר

ואין כאן ריוח המתנת חוב וכן כיוצא בזה בשאר כל המחורות:

כה עז וכשם שאסור למכור מחורה בהקפה ביותר משוו' עכשיו אם נוטלה עכשיו מרשות המוכר כך אסור לקנותם בפחות משוו' עכשיו בשביל שמקדים המעות קודם שיטלנה לפי שהמעות נעשו חוב על המוכר ליתן בעדם מחורה ובשביל שהלוקח ממתין לו החוב הוא מוכר לו בזול וה"ז אבק רבית בד"א כשאין לו למוכר מחורה זו כולה בעת שמקבל המעות אבל אם יש לו כולה עמ אפי' היתה מופקדת ביד אחרים בעיר אחרת מותר עם לפי שעשאו חכמי' נתינת המעות כאלו הוא קנין גמור להיתר רבית של דבריה' להקנות המחורה ללוקח מיד בכ"ם שהיא ואין כאן המתנת חוב פ ואם המוכר נתן מעות על מחורה זו לאחרים שיש להם אין זה מועיל להתיר לו למכרה בזול בשביל הקדמת המעות הואיל ועדיין לא נבאה מהם אינה נחשבת כשלו שיכל להקנותם ללוקח מיד פם ונאמן המוכר לומר שיש לו מחורה זו בעיר אחרת אא"כ ידוע שאין לו או שהוא בחזק' שאין לו שאז אין הודאתו לשקר מועלת

כו וכ"ז למכור בזול סתם אבל פכ אסור לפרש ולומר אם תתן לי המעות עכשיו אתן לך בפחות ואם תתן לאח"ז אתן ביותר שזה כאומר שבשביל המתנת המחורה אחר קבלת המעות מוזל לו:

כז וכל שאין למוכר מחורה זו כולה בעת שמקבל המעות פנ אפי' בשוי' אינו רשאי למכ"ר שיעמיד לו לאחר זמן בשער של עכשיו אא"כ היא מחורה שיש לה עכשיו שער ידוע וקצוב בשוק שהכל מוכרים בשער אחד מפני שהיא מצויה הרבה בשוק אם היא מחורה הנמכרת בשוק כגון פירות ותבואה וכיוצא בהן ואם אינה נמכרת בשוק כגון שעוה וכיוצא בה אם היא מצויה הרבה כ"כ בעיר זו עד שכל המוכרים מוכרים בשער א' אבל מחורה שאין לה עכשיו שער קצוב יש מוכר בפחות ויש ביותר אסור להקדים מעות על מחורה זו אפי' בשוי' עכשיו כי שמא תתייקר אח"כ והוא יטול כשער הזול של עכשיו בשביל המתנת חוב המעות שהקדים לו שנעשו עליו כהלואה הואיל ולא היתה לו המחורה וה"ז אבק רבית משא"כ כשיש לה שער (אין ריוח ללוקח בהקדמת המעו' למוכר שהרי פד הי' מוצא לקנותם במעותיו מאנשים אחרים בשער הזה) שהרי היא מצויה הרבה והיה המוכר יכול לקנות' מאחר בשער הזה במעו' אלו שמקבל עתה ה"ז כאלו קנאה שהקילו בזה הואיל והיא מצויה הרבה ולכן אם מנהג העיר פם שהלוקח נותן שכר הסרסור צריך שיתן גם זה ללוקח שמקדים מעותיו כדי שיהיה כלום בהקדמת מעותיו פו ואם הם פירות שדרכן להתחסר

מאכילת

פד כ"י
כמס"ם פ"ו מה"ג
סה ממ"מ
המ"מ סי"ד
עו רמ"מ סי"ו
עז ר"ן כ"פ
פג ע"כ
עח ס"ע
עט כ"י ס"ו
פ גמ"ל שם
פא רמ"מ
פב טור רמ"מ
פג מס"ט שם
ע"כ
פד גמ"ל פג
פ"ד
פה גמ"ל שם
פו לח"מ מס"ם
סי' קפח

מאכילת עכברים צריך לקבל עליו החסרונות שראוים להתחסר לפי הבדה ולפי הזמן שהוא מנתינת המעות עד קבלת הפירות ואצ"ל שאסור לקנות בפחות משער של עכשיו כל שאין לו למוכר כל הפירות :

כו והשער צריך שיהיה קבוע ונמשך זמן ארוך בגון פז שער של שוק של ברכים שהם עיירות גדולות שהשוק שבהן הוא רב וגדול והשער שנקבע בו אין משתנה לזמן מועט כ"כ פח ויש מתירין אפי' אינו קבוע כגון שער של עיירות קטנות שאין רבים מוליכין להן תדיר כמו לברכי' ולפיכך השער שבשוק משתנה בהן תדיר לזמן מועט פט ויש לסמך על דבריהם להקל בד"ם ק ועיירות קטנות שאין בהן שער בשוק והן סמוכי' לעיר שיש בה שער בשוק סומכות על השער שיצא באותו העיר

קמ והוא שהן מסתפקות (סחורה זו) מאותה העיר :

כז וכ"ז בשנתן לו מעות עכשיו בשעה שהיה שער הזול קנ אבל אם היה המוכר חייב לו מכבר ובא לתבעו וא"ל המוכר אתן לך בחובך פירות או סחורה אחרת בשער של עכשיו אסור שהרי לא הי' המוכר יכול לקנות כשער הזול כיון שאין הלוקח נותן לו מעות עכשיו אא"כ יש למוכר עכשיו כל הסחורה כול' שאו מותר אפי' אין לה שער כלל קנא וכן המלוה מעות להבירו ע"מ שלא יפרענו במעות לזמן פלוני יפרענו בסחורה בפי השער של עכשיו אסור אא"כ יש ללוה הסחורה כולה עכשיו שהרי זמן הקנין שקונה ממנו הסחורה אינו עכשיו בשעת מתן מעות אלא לאחר זמן כשלא יפרענו מעותיו :

כח וכל המקדים מעות על סחורה אפי' נקבע השער בשוק ואפילו יש לו למוכר עכשיו כולה אם נתייקרה אח"כ ובא המוכר לפרעו במעות מפני שחזר בו או שאין לו עתה הסחורה ההיא שכבר מכרה לאחר קנב לא יקח ממנו מעות בעדה כשער של עכשיו שהוא שער היוקר מפני שנראה כרבית שמעות נתן ומעות נוטל ונוטל יותר ממה שנתן אבל אם נותן לו סחורה אחרת מותר :

כט וכשם שמותר להקדים מעות על פירות או סחורה אחרת ע"ד שנת' כך קנג מותר להקדים פירות או סחורה אחרת בתורת דמים על פירות אחרות או סחורה אחרת ע"ד שנתבאר קנד וכן להקדים מעות על מעות אחרות דרך חילוף ומו"מ רק שבזה חלוק דין מו"מ של מעות במעות ממו"מ של מעות בפירות או פירות בפירות שהמקדים מעות או פירות על פירות אם יש לו למוכר כל הפירות עכשיו מותר להוזיל לו פחות הרבה משער של עכשיו בשביל הקדמת מעותיו משא"כ קנה מקדים מעות על מעות אחרות שאע"פ שהם ב' מינים שונים כגון כסף וזהב ודרך מו"מ הוא אסור להוזיל לו משער של עכשיו בשביל הקדמת מעותיו קנו אפי' יש לו למוכר כל המעות בביתו ואפי' נותנן לו מיד לאחר שעה קלה כשימצא המפתח מתיבתו שכיון שנותן לו עכשיו מעות היוצאות והוא מחזיר לו מעות היוצאות ה"ז דומה להלוא'ויש לה דין הלואה ממש לאסור בה הרבית מן התורה ואין מועיל מה שיש לו אלא להתיר הרבית של ד"ס:

ל אפי' בפירות על פירות לא התירו להקדים אלא בסתם שהוא דרך מו"מ אבל אם היא הלואה מפורשת שמלוהו מין זה לפרוע לו לאחר איזה זמן מין אחר בגון קמ סאה חטים בסאה דוחן אע"פ ששניה' בשער א' עכשיו אסור בכל ענין אפי' יש שער קצוב לדוחן עכשיו ואיני מוזיל לו כלום משער של עכשיו וגם יש לו ללוה כל הדוחן עכשיו שלא התירו בכל אלא

אלא בדרך מו"מ לא בהלואה מפורשת בב' מיני פירות או פחורות אחרות (ואצ"ל בהלואה מפורשת במעות על מעות אחרות) כי שמא לאחר"ז ישתנה השער ויהיה המין שיפרענו שוה יותר ממין שהלוהו וה"ז אבק רבית אבל מין א' מותר ללות בשעת הזול ולפרעו בשעת היוקר קנז אם יש לו ללוה מין זה בשע' ההלוא' קנח ואפי' אין לו אלא חטה א' או טפח יין א' מות' ללות כמה מדות לפי שעל כל חטה שמלוין לו רואין כאלו חטה זו נכנסת תחתיה להיות ברשות המלוה וכשנתייקר' אח"כ ברשותו נתייקרה שהקילו בזו הואיל ואין בזה רבית של תורה קנט וכן אם יש שער קצוב בשוק לחטין שהרי הן מצויות לקנותן ה"ז כאלו יש לו ומותר ללוותן בשעת הזול ולפרען בשעת היוקר ואם אין לו חטים לפרוע קנ יטול ממנו דמיהם כשעת הפירעון בין שהוקרו בין שהוזלו ועיר שאין בה שער בשוק לחטין סומכין בה על שער שבשוק עיר הסמובה לה אם זו מסתפקת ממנה (חטים או מין אחר שמלוהו) כמ"ש למעלה ואם אין שער קצוב בשוק לחטים ואין לו ללוה אפי' חטה א' קא יתן לו המלוה או אתר חטה א' במתנה תחלה ואח"כ ילוהו כמה שירצה וכן אם מלוהו מין אחר יתן לו מעט מאותו המין במתנה תחלה קב ואם יש לו ללוה מעט מאותו המין פקדון ביד אחרים ה"ז כאלו יש לו ברשותו אבל קג אם אחרים חייבים לו אותו המין אינו כמו שיש לו כמ"ש למעלה ואפי' פקדון אין מועיל ללות עליו אלא קד כשהוא באותה העיר שבה עומדים המלוה והלוה אבל לא בעיר אחרת אא"כ יש דרך למלוה לילך לשם לצרכו אבל אם אין לו דרך לשם אסו' בהלואה אע"פ שמותר במו"מ קה אבל נאמן הלוה שיש לו מטעם שנת' למעלה :

לא וכל שיש לו ללוה מטין זה או שהמלוה נתן לו במתנה קו יכול להתנות עמו שלא יפרענו אלא לזמן פלוני ולא קודם לכן מפני שבזמן ההיא יהי' מין זה ביוקר יותר אבל עם אין לו ללוה כלל ממין זה אלא שיש למין זה שער קצוב בשוק בענין שמותר ללותו בשעת הזול ולפורעו בשעת היוקר ה"ז אסור להתנות עם הלוה שלא יפרענו עד זמן פלוני מפני שדרכו של מין זה להתיקר לזמן פלוני או מפני טעם אחר כל שקובע זמן לפירעון לטובתו שלא יוכל לפרעו קודם לכן אסור לפי שאין מועיל מה שיצא השער למין זה והוא מצוי לקנותו תדיר אלא כשיכול לקנות ולפרעו מיד כשירצה :

לב וכל שאין לו ללוה כלל ואין שער קצוב בשוק למין זה אסור ללוותו אפי' לשעה קלה שמא יתייקר מיד קי אא"כ עושהו דמים עליו כשווי עכשיו ואף אם יתייקר לא יפרע אלא דמיו של עכשיו וכשמתנה עמו כן ה"ז מותר גם כן ליטול דמים אלו אף אם הוזל אח"כ משא"כ במלוה סתם והוזל אח"כ כמו שיתבאר :

לג ואיסור זה הוא בכל הפירות שכל הפירות יש בהם יוקר וזול אא"כ מלוהו דבר מועט שאינו דרך בני אדם להקפיד על יוקרו וזולו כגון ככר קיו לחם שהאשה לוה מחברתה שלא החמירו חכמי' לדקדק באיסו' רבית מדבריהם כ"כ וכל החפצים שבעול' נקרא פירו' לענין זה שבכולם יש בהם יוקר וזול חוץ קיז ממטבע ש"כ היוצא בהוצאה בעיר זו שאין בה יוקר וזול ואינו נקרא פרי לעולם אלא מטבע שאף שלפעמים הוא ביוקר על מעות נחשת או על דינרי זהב ולפעמים בזול זה היוקר וזה הזול הוא במעו' נחשת ובדינרי זהב שהם נק' פירות לגבי מטבע של כסף לפיכך מותר ללו' דינר כסף לפרוע דינר כסף או אפי' סלעי' לפרוע דינרי

או להיפוך שכל המטבעו' ש"כ שם מטבע עליהם ולא שם פירות אבל אסור קיג ללות דינר זהב לפרוע דינר זהב וכן מעות נחשת לפרוע מעו' נחשת אפי' מיד אלא ע"ד שנתבא' ועכשיו נהגו להקל בזה ללות דינר זהב לפרוע דינר זהב בכל ענין קיד ויש מי שליסר זכות על המנהג לומר שאין דינר זהב היוצא בהוצאה נקר' פרי לגבי מטבע כסף אלא כשהוא כסף צרוף או לפחו' רובו כסף ומיעוטו נחשת שיש בו ב' מעלו' טובות שהו' חריף להוציאו וגם הוא חשוב לכך שם מטבע עליו אפי' לגבי זהב החשוב ממנו הואיל ואינו חריף כם ת אבל עכשו שכל המטבעו' של כסף רובן נחשת ומיעוטן כסף אין בהם חשיבו' כלל להקרא בשם מטבע לגבי זהב אע"פ שהם חריפים ממנו (אבל להאומרים שמטבע ש"כ צרוף הוא פרי לגבי מטבע של כסף מעורב עם נחשת הואיל והם חריפים ביות' שרוב המו"ט הוא בהם כמ"ש במקומו אין היתי' ברור ללות דינרי זהב לפרוע ד"ז בעיר שאין בה שער קצוב לדינר זהב בשוק אפי' על מטבעות ש"כ החריפים ביותר מפני שאין דינרי זהב מצויים הרבה כ"כ בעיר זו וגם בעיר הסמוכה לה שזו מסתפקת ממנה דינרי זהב אין להם שער קצוב בשוק וגם הלוה אין לו אפי' דינר א' של זהב וכן במעות נחשת וכל י"ש יחמיר לעצמו) וכ"ז לפרוע במטב' זה שלוה ממנו קמו אבל ללות ע"מ לפרוע במטבע אחר משובח ממנו אפי' שניהם מין א' אלא שא' משובח מחבירו כל שהוא ואפי' אין נותנים פירות בעדו יותר מבער חבירו אלא שהו' בסף צרוף טוב מחבירו אסור בכל ענין וכן ללות פירו' ע"מ שאם יוזלו לזמ"פ יוסיף לו על המדה בענין שישוו בכמות שהיו שוין בעת ההלואה אסו' בכל ענין כי אין השער ויש לו מועילין כלום אלא כשפורע לו כ"כ כמו שהלוהו בלא יתרון כלל רק שנתייקרו הפירות שריוח זה של היוקר אינו רבית אלא מד"ס והם ראו להקל ברבית זו ביש לו או ביש להם שער אבל כשפורע לו יותר מכמות שהלוהו ה"ז רבית גמורה אפי' אין היתרון אלא כל שהוא וכן אם הוזלו הפירות ופורע לו במעו' כמות שהיו שוין בשעת הלואה אא"כ עשאן דמים עליו מתחלה לפרעו במעו' כמות שהיו שוין בשעת הלואה שהר"ז כאלו הלוהו מעות והוא שמתנה עמו לפרעו במעות כמות שהפירות שוין בשעת ההלואה בין שיוזלו את"כ בין שיתייקרו אבל קמז אם מתנה עמו שאם יוזלו יפרע לו במעות כמות שהיו שוין בשעת ההלואה ואם נתייקרו יפרע לו בפירות אסור בכל ענין אף אם יש להם שער ויש לו שהרי הלוה מקבל עליו אחריו' והפסד הוזל בשביל ההלואה שאף שאחריו' האונסין מן הדיו הן על הלוה מ"מ אחריות הוזל אם יהיה ג"כ על הלוה וריוח היוקר למלוה ישתכר המלוה בשביל שהלוהו שיהי' קרוב לשכר ורחוק להפסד:

לד בד"א בהלואה שאין להמלוה להשתכר כלל בחלואתו אבל המקדים מעות על סחור' כשער קבוע של עכשיו או שיש לו כולה למוכר א"צ לקבל עליו אחריו' ממנה עד שיתננה לו המוכר ואפי' אחריות הוזל דהייני קיז שרשאי להתנו' עמו שאם כשיתננה לו יהי' השער בזול יותר מעכשיו יחזיר לו מעותיו אם לא ירצה ליתנה לו בזול כשער ההוא לפי שעדיין היא ברשו' המוכ' לגמרי שיכול למוכרה לאחר וליקח מן השוק אחרת כזו וליהנה לו לפיכך אין ללוקח לקבל שום אחריות עליו קיח אבל אם אינו יכול לקנות לו מן השוק כי הלוקח מתנה עמו שיתן לו ממה שיש לו ברשותי כבר מפני שהוא טוב הרי הלוקח צרי' לקבל עליו אחריו' הוזל

ואו

קיג שם
קיד פסקי מכלפ"י
קטו רמב"ם פ"ג ה"י
קטז רמב"ם פ"ה ה"ב
לפ"ת שם
קיח מגמ' ע'
קיט מגמ' ב'

אף ששאר אחריות הן על המוכר ואפי' אחריות אונסים המצויים כגון יין שיחמיץ ה"ז מותר הואיל ואחריות הזול על הלוקח (וה"ה אם שאר אחריות על הליקח אע"פ שאחריות הזול על המוכר וריוח היוקר הוא ללוקח) אבל אם כל האחריות הן על המוכר אסור אפי' קיט אם מושך הלוקח לרשותו מיד והמוכר מקבל עליו האחריות (עד זמן שיש לחוש בו שמא תתייקר סחורה זו) מפני שהלוקח הוא קרוב לשכר ורחוק להפסד במקח זה וכל מקח שהוא קרוב לשכר ורחוק להפסד מפני שהמוכר מקבל עליו כל אחריותו אסור מד"ס מפני שיצא מכלל מקח ונכנס בכלל הלואה כי ב"ז שכל אחריותו על המוכר הרי הוא עדיין של המוכר והמעות שקבל נעשו הלואה אצלו וכשהלוקח משתכר במקחו מפני שנתייקר הרי הוא משתכר בשל המוכר בשביל שהלוהו:

לה בר"א שמועלת קבלת אחריות הזול בלבד שלא יהי' קרוב לשכר ורחוק להפסד במכר גמור אבל בשכירות כגון שהשכיר בהמה או כלי לחבירו וקיבל השוכר עליו אחריו' אונסים אע"פ שאחריות הזול על המשכיר ה"ז קרוב לשכר ורחוק להפסד ואינו מות' ליטול שכר קכ אלא מפני שהכלי נפחת ונגרע בתשמישו אצל השוכר והבהמה נכחשת במלאכתה אבל אם הוא כלי שאינו נפחת כגון כלי זהב (וכסף) אסור מפני שנעשה הלואה הואיל ורחוק מהפסד לפיכך אף בכלי הנפחת מתשמישו כיון שהשכירו' הוא בעד פחתו אין אחריותו על השוכ' לשלם אם נאנס מידו אלא כפי מה שהיה שוה בשעת אונסו אחר שנפחת בתשמישו ולא כמו שהי' שוה בשע' השכירו' ולכן השוכ' בהמה וא"ל אם תמו' אשלם לך קכז יאמר לו לשלם כפי מה שתהא שוה בשע' מיתה שאם ישלם כשויה בשעת שכירות נמצאת משעת השכירות היא שלו וברשותו נכחשת ושכרה הוא כרבית קכח וי"ח בזה וטוב להחמיר כסב' הראשונה:

לו וכל הנותן עיסקא לחבירו דהיינו שנותן לו סחורה או מעו' להתעסק בהם למחצית שכר קכט אין קבלת אחריו' הזול בלבד על הנותן מועלת שלא יהיה קרוב לשכר ורחוק להפסד אם המקבל העיסקא מקבל עליו אחריו' אונסים מכל העיסקא אלא צריך שגם אחריו' אונסים מחצי העיסק' יהיה על הנותן וכן אחריות הזול מחצי העיסקא לפי שכל עיסקא חצי הלואה למקבל שהרי חצי ריוח שלו וחצי פקדון בידו שהרי חצי ריוח הוא להנותן לפיכך צריך שיהיה אחריו' הזול ואונסים ג"כ על הנותן עכ"פ מחצי פקדון שאם יהיה מקצת אחריות אונסים או זול על המקבל אפי' מקצת מחצי הפקדון הרי זה המקצת גם כן הלואה בידו ואין ליטול חצי השכר אפי' אם משלם למקבל שכר טרחו ועמלו בעסקא זו כל שכר עמלו בשלימות קלד ומ"מ אחריות גניבה ואבידה הן על המקבל אף מחצי פקדון מפני שהוא כש"ש עליו:

לז ואף שמקבל הנותן אחריות אונסים וזול או קכה אפי' אחריות גניבה מחצי הפקדון קכו צריך ליתן למקבל שכר עמלו ושרחו שטורח זמתעסק בחצי הפקדון שאם לא יתן לו נמצא טורח בשכר הצי ההלואה שהלוהו והרי זה אבק רבית:

לח וכמה יתן לו קכז אם פוסק עמו מתחלה כשנותן לו העיסקא שיתן לו אפי' דבי מועט בשכר עמלו דיו ואם כבר נתן לו ולא פסק עמו בדבר מועט קכח יתן לו ב' שלישים ריוח ואם יהי' הפסד לא יקבל רק חצי ההפסד והרי חצי שליש ריוח השדף למקבל בשכר עמלו:

וצריך

קכ ע"פ ו'
רמ"ז פ"ו ה"ט
ס"ג בהג"ע
קכא מ"פ שם ס"ד
קכב רמ"ע כ"ע וס"ע שם
קכג טור
רמ"פ סי' קפו
קכד ת"ה ס"ד
כ"פ וכ"ב
וכעה"ע טור
וס"ע שם ס"ה
קכה רמב"ם ופ"ה מה"ל ס"ד
וסיעטו לפ"ת
ת"ה ס"ב
קכו מגמ' ס"פ ב'
קכז רי"ף
רמב"ם פ"ו ה"ט
שם
קכח רבנו פה ב' לפי' רוב הפוסקים

קכא סוכ"ג סק
קכ כנה"ג סה
כ'
קמה סוס"ע
סק
קלב ע"ז סק
קלג סוס"ע
קלד סק"ך
קלה רמ"ה סק
קלו ט"ז סק
קלח כפה"ג כ"ו

ריא וצריך המקבל ליזהר שלא לוותר כלום משלו בעיסקא בגון קמ"א אב
יש לו סחורה שקנה בזמן הזול ממעו' שלו ועכשיו נתייקרה כשקבל
מעות עיסקא מחבירו לא יקחנו במעות העיסקא כמו שקנה אלא כמו
שהיא שוה עתה קכ"ו וכן אם נתן לו סחורה בעיסקא וירך לשכור כתף
להוליכה לשוק צריך לחשב שכר הכתף מכלל הוצאת הזקרן ויטלנו
תחלה כשיבואו להלק הריוח והמותר ע"ז הוא ריוח ויחלוקו אפי' לא
שכר כתף אלא נשא בעצמו ואע"פ שקבל שכר עמלו בשלימות אין
המשא בכתף בכלל זה במקום שלא נהגו כן שישא המקבל בעצמו ואינו
רשאי לוותר כלום להנותן משום איסור רבית חוא לוה גמור על
חצי הלואה כיון שאחריות ההפסד עליו לפיכך צריך הוא ליזהר שלא
לעשו' שום טובת הנאה להנותן כמו שצרי' כל לוה ליזהר מלעשו' למלו':

ריב וצריכים להלק בשוה הריוח שיהיה הן רב הן מעט קכ"ו ואסור לקצוץ
ריוח ירוע להנותן בין שהוא רב או מעט או לא יהי' לו ריוח כלל ואע"פ
שמבירה היא זו קכ"ג שמוכר לו כל הלקו בריוח ואפי' יהי' הרבה מאד בער
רבר קצוב וכמו שרשאי למכור כן לאיש אחר מ"מ זה שקיבל ממנו המעו'
אם פוסק לו ריוח ידוע נרא' כלוה ממנו ברבית ואסו' מד"ס אע"פ שבאמת
אינו לוה על חצי הפקדון שפוסק לו בעדו ריוח ידוע ואפי' אינו לוה כלל
כגון קכ"ג שאחריו' כל המעו' על הנותן בין מאונסים בין מהפסד עיסקא
שתהי' בזול ואפי' קכ"ד אם גם אחריו' גניבה ואבידה על הנותן מכל המעות
שנמצא שהמקבל אינו אלא שלוחו של הנותן להתעסק במעותיו להריוח
בהם וקנה ממנו הריוח בדבר קצוב אעפ"כ מתחלף הוא במלו' הואיל ונותן
לו ריוח ידוע וההפסד הוא דבר שאינו מצוי כ"כ קכ"ג ויש מתירין אם כל
האחריות אפי' מגניבה ואבידה הן על הנותן מכל המעות שהמקבל אינו
נראה כלוה כלל ומותר למכור לו הריוח כמו לאיש אחר וכן בכל רבית
של ד"ס מותר לפי סברא זו אם נוטל הרבית מקבל עליו כל אחריות
אפי' מגניבה ואבידה כי מעתה אינו נראית כהלואה כלל ומותר ליטול
ממנה ריוח ויש לסמוך ע"ד להקל בד"ס (אבל אם הנותן מעות למחצית
שכר אינו מקבל כל האחריות אלא מחצי הכעות אסור לד"ה):

ריא וכ"ז כשקוצץ לו דבר קצוב בין שיריוח הרבה בין שלא יריוח כלום
רק שאחריות ההפסד מן הקרן הוא על הנותן אבל אם קוצץ לו דבר
קצוב בין שיריוח הרבה בין שלא יריוח אלא כשיעור שקצץ לו יתננו לו
כולו אבל אם לא יריוח כלום לא יתן לו כלום וכן אם יריוח פחות משיעור
שקצץ לו יתננו לו ולא ישלים מביתו לשיעור זה קכ"ז מותר אף אם
אחריות גניבה ואבידה הן על המקבל מכל המעות כדינו שהוא ש"ש וגם
אחריו' הזול ואונסים על המקבל מחצי המעות שהן הלואה (לפי שאינו
נראה כמלוה ברבית במה שקוצץ עמו שיתן לו דבר קצוב הואיל ולא
יתננו לו מביתו אם לא יריוח כלום אלא שמוכר לו המקבל חצי הריוח
שלו בער שמוחל לו הנותן את העודף ע"ד קצוב שקצץ עמו אם יהיה
עודף ומכירה זו שהמקבל מוכר חלקו להנותן אינה נראית כהלוא' ברבית
כמו מכיר' הנותן הלקו להמקבל בעד דבר קצוב וירוע שיתן לו שהיא דומה
כאלו הוא מלוה ברבית) (וי"ח ע"ז קכ"ו וחוששין משום רבית גמורה של
תורה כל שקוצץ לו דבר קצוב אף שחצי הריוח לא יהי' כ"כ אבל המנהג
פשוט במדינות אלו להקל בזה לעשות ממרנות שהם שטרי עסקא ער"ז
רק שאחריו' האונסים והפסד בסחורה שהוזלה צ"ל על שניהם בשו' כמ"ש

למעלה

למעל') קכ"ו ומ"מ צריך ליזה' שלא להזכיר בשטר קצבה לריוח בשבועו'
או חדשים שנתחייב המקבל ליתן דבר קצוב לכל שבוע או חדש מטעם
שיתבאר אע"פ שאם לא יהי' ריוח לא יטול כלום ויחשוב זה שנטל על
הזקרן וכן בכל דרכי היתר לקיחת ריוח שיתבאר צריך ליזה' שלא להזכיר
קצבה לריוח בשבועות או חדשים (בין בכתב בין בע"פ בתורת חיוב
על המקבל אלא אם ירצה לעשות כן מעצמו אח"כ להקל עליו מותר
לקבל ממנו ואפי' קצבה בשנים להתחייב ליתן לכל שנה כך וכך אפו'
כי אין הפרש לענין רבית בין זמן מועט לזמן רב) אלא יכתוב סתם
ליתן בסוף השנה או חציה כך וכך וכשיגיע הזמן יכתוב שטר אחר או
אפי' בלא שטר כלל אם נתרצו שיהיה העסק בידו ער שנה או חציה
ע"ד היתר זמן הראשון הרי זה מותר לקבל מסוף זמן השני ריוח כל כך
כמו בעד זמן הראשון קכ"ו ואפי' לא דבר עמו כלל בסוף זמן הראשון או
יותר מן הסתם עיכבה ע"ד היתר הראשון (ואם עכבה פחות מזמן ראשון
ובא הנותן ליטול העיסקא מידו אין להם לחשב הריוח בפירוש לשבוע'
וחדשים אלא יתן בסתם לפי ערך הזמן שעבר מהשנה):

ריב וכ"ז כשאותן המעות שמקבל הן עצמן עיסקא שמתעסק בהן להרויח
ואינו מוציא אותן ביציאותיו אבל אם הוציא יתר מחצי המעות
שהן הלואה ביציאה שאין בה ריוח כגון לצורך פרנסתו או דירתו או
פירעון חובו בין מדעת הנותן שנתן לו רשות להוציא בין שלא מדעתו
אף שמיד החזיר מעות אחרות התחיתן ונתעסק בהן והרויח ה"ז הריוח
שלו ואם נתנו להנותן ה"ז רבית גמורה אף אם לא קצץ לו דבר קצוב
אלא נותן לו חצי ריוח כל המעות בין רב או מעט לפי שמיד שהוציא
ביציאותיו נעשו מעות אלו שהוציא חוב הלואה עליו ולא נשאר חצי
המעות פקדון שיהי' חצי הריוח לבעל הפקדון ומה תקנתו אם צריך ללות
ממעות העסק לפי שעה להוציא ביציאותיו אזי בשיחזיר המעות אחרות
תחתיהן קמ"ו יזכה אותן להנותן ע"י איש אחר שיגביהן בשבילו שזכין לאדם
שלא בפניו ובלבד שיתן לו הנותן רשות ללות מהן לפי שעה שאם ילוה
מהן שלא ברשותו אין חזרה מועלת אפי' ע"י איש אחר לזכותן להנותן
ער שיחזירן ליד הנותן מלבד האיסור של תורה שעושה במה שמשנה
מדעתו של הנותן ללות מעותיו שלא ברשותו:

ריג קמ"ו ואם יש לו איזה סחורה כעין כרי המעות של חצי הפקדון רשאי
להוציאן ביציאותיו מדעת ונותן ולהקנות לו הסחורה כפי מה שהיא
שוה עכשיו ולא כמו שקנאה בזול כמ"ש למעל' וליתן לו הריוח שיהיה
ממנה הן רב או מעט או אם קצץ לו דבר קצוב בער הריוח אם יריוח כן
בסחורה זו לפי המנהג שנתבא' למעלה וא"צ להקנות לו הסחורה בקמ"ו
אלא די בנתינת מעות שעשאוה חכמים בקנין גמור לענין היות רבית של
דבריהם שע"י טו"מ כמ"ש למעלה וה"ה אם אין נותן לו עכשיו מעו' כלל
אלא שהחייב לו מכבר א"צ להקנו' לו בק"ו כל שיש לו עכשיו כולה בעין
כמ"ש למעל' רק שיתעסו' בה להרויח ולא יוציא ממנ' או מדמיה ביציאותי
משא"כ כשאין לו סחורה בעין כרי המעו' של חצי הפקדון צריך לקנותן
במעו' אלו עצמן או שיזכה לו מעות אחרות ע"י אחר ויקנה בהן אם נותן
לו הנותן רשות ללות מהן לפי שעה ואם אינו מזכה לו ע"י אחר הרי הריוח
שנותן לו רבית גמורה ש"ת שכיון שנותן לו המעות ופוסק עמו למחצית
השכר ונותן לו רשות להוציא אותן ביציאותיו ועכשיו כל המעות הלואה

קכא סק"ט
סק"ב
קכג סק"ח
קמו תכונה סק
כ"ו
קמה כ"ב סק

אצלו כשיוציאן הרי הפסיקה שפוסק עמו למחצית שכר היא שכר הלואה בלבד ולפיכך קמ"ב אף אם הנותן קיבל עליו כל האחריות אפי' מגניבה ואבידה מכל המעו' וכל הסחורה אף של חצי ההלואה אסור שאין קבלת האחריות על הנותן מועלת להתיר רבית תורה משא"כ בשאינו נותן לו רשות להוציאן ואינו מוציאן ביציאותיו אלא מתעסק באותן מעות עצמן להרויה והרי הריוח העולה מהן של הנותן מן הדין אזי מועלת קבלת כל האחריו' על הנותן להתיר הקציצה שקוצץ לו אף אם לא יהי' ריוח כלל כמ"ש למעלה לפי שקציצה זו אינה אסורה מן התורה שהרי הוא קונה את העודף שיהיה בריוח של הנותן על הקציצה אלא מפני שנראה כלוה ברבית אסרו חכמים וכשכל האחריו' על הנותן אינו נראה כלוה כמו שנת' למעלה:

נג והרוצ' ליתן מעו' בעיסקא למחצית שכר ושיהי' הקרן שלו בטוח וכל האחריו' יהיו על המקבל אין מועיל שיוסיף להמקבל בשכר עמלו יאפי' יתן לו מתנה מרוב' כדי שיקבל עליו אחריו' יותר מדינו ע"ד שנת' לפי שכל שהנותן הוא קרוב לשכר ורחוק להפסד נעש' הכל הלואה ואסו' מד"ם כמו שנתב' למעל' אלא כיצד יעשה קמג יתנה עמו שלא יקנה אלא סחורה פלונית ואם ישנה שיהיה כל האחריות על המקבל אף מחצי הפקדון ואפי' מאונסים וזול זאעפ"כ אם יהיה ריוח בסחורה ההיא יחלוק בשוה שכן הדין בכל שליח שמשנה שליחותו שכל ההפסד שמו והריוח למשלח קמד והמקבל מותר לו לשנות לכתחלה לטובת הנותן לקנות סחורות אחרות שיש בהן ריוח הרבה וכל אחריו' יהין עליו ואף שהנותן דעתו ג"כ שישנה וירויה הרבה ויהיו כל אחריות עליו אין בזה משום הערמת רבית קמה הואיל וקבלת כל האחריו' על המקבל אינה אסורה אלא מד"ם מפני שהנותן הוא קרוב לשכר ורחוק להפסד ואף שגם עתה כשהמקבל משנה וכל האחריו' עליו הרי הנותן הוא קרוב לשכר ורחוק להפסד מ"ם כיון שאם לא היה משנה והיו כל האחריו' על שניהם בשוה היה הנותן קרוב לשכר ולהפסד כמו המקבל מותר שהרי המקבל מדע' עצמו הוא משנה ואינו כשלוחו של הנותן בשינוי זה קמו וכן יכול להתנות שלא ישתמין הכספים אלא תחת הקרקע ואם ישנה ויארע בהאונס כל ההפסד עליו אפשל חצי הפקדון וכן יכול להתנו' עמו שילוה אותן לגוי ברבית על משכנתו ש"כ וזהב ויטמין המשכנות תחת הקרקע וכן המעו' קודם שילוה ואח' שיפרעו לו שנמצ' כמוח מכל ההפסד ואם ישנה ויעסוק בהקבסחור' יהי' כל ההפסד עליו בין מאונסין בין מזמול והמקבל יעסוק בהן בסחורה ויתן לו חצי הריוח וכל האחריו' עליו (וכ"ז באחריו' ההפסד שבא מחמת השינוי ששינה ממה שא"ל הנותן אבל כל הפסד שלא בא מחמת שינוי זה הרי הוא על שניהם בשו' מן הדין ואם המקבל מקבלו עליו בלבדו יש בזה משום רבית אא"כ מתנ' עמו בפירו' שאם ישנה יהי' כל ההפסד עליו אפי' הפס' שאינו בא מחמ' השינוי):

נד עוד יש דרך אחרת שיהי' הקרן בטוח אף שכל האחריו' על שניהם בשוה אלא קמז שקיבל עליו המקבל שלא יהי' נאמן על שום הפסד מהקרן בשבוע' כדינו שהו' ש"ש והיי' שבוע' על הפסד באנ' רק שיבדוק בב' עדים כשרים שאירע לו הפסד באונס ואם לא יברר בעדים יתחייב לשלם כל ההפסד מן הקרן זאף שהנותן הוא רחוק להפסד מות' כיון שאם יוכל לברר בעדי' יהי' קרוב גם להפסד כמו לשכר קמח אבל אמו' להתנו' עמו כן על הריוח שלא יהי' נאמן בשבוע' לום' שלא הי' שם ריוח שכיון

שהוא

קמב רמ"ו סימן קנו דלח כיס מחזירין שהכיסה בספי' קנו ס"ח בכג"ס עפ"ך קמ"ג טוש"ע שם קמד רמ"ח שם קמה ש"ך שם קמו טור וש"ע שם קמז ח"מ סימן ס"כ וכמ"ש בקונטרס בעל הסמ"ק קמח לבוש ס"ז סימן ז'

שהוא ספק מתחלתו אם יהיה שם ריוח אין לו לומר לו איני מאמינך (ואפי' אם מאמינו בלבו אין בכך כלום כיון שהתנה עמו שאם לא יברר בעדים ישלם וקיבל עליו תנאי זה כל תנאים שבממון קיים ומשום רבית אין כאן כיון שאם יוכל לברר בעדים יהיה קרוב להפסד כמו לשכר):

מן וכל דרכי היתר הללו הן בעיסקא שהמקבל אינו מוציא המעות ביציאותיו אלא מתעס' בהן ומרויח קמוויש דרך אחרת להתיר להוציא המעו' ביציאותיו רק שיהי' לו סחור' בעד כל סך המעו' שנותן לו ומוכר' לו בין בשויה בין בפחו' משויה בעד מעו' הללו ומקנה לו בק"ס בתנאי שאם לא יתנו' לו לזמן פלוני יתחייב בק"ס זה מעכשיו לפרוע בעדה אפי' עד הכפל משויה לזמן פלוני וכן אם אין לו סחורה זו אלא שנקבע השער בעיר עליה בענין שמות' להקדים עליה מעות לקבלה אח"כ כשער הזה כמ"ש למעל' מות' ג"כ להתנו' עמו לקנו' ממנו בק"ס שאם לא יתננה לו לזמ"פ יתחייב מעכשיו לפרוע לו לזמן פלוני עד הכפל משויה שכל שהקרמת המעו' על הסחור' הוא בהית' נמור ע"ד שנתבא' למעל' שוב אין בזה משו' רבית במה שפורע בעדה אפי' עד הכפל לזמ"פ בשביל שלא נתנ' לו בזמן שקבע לו כי א"ז שכר המתנת פרעון אלא קנס הוא שקנס א"ע ומיד שעבר הזמן ולא נתנה לו ברגע ההוא נתחייב בקנס כולו לפיכך אין דומה כלל לרבית שהיא ריבוי ממון שמתרב' בהמשך הזמן שבעליו ממתינים אותו קנ ואף שא"ל לפרוע הקנס לזמן אחר רחוק מזה זו היא הרחבה שהרחיב לו זמן פריעת הקנס אבל חיובו חל מיד ברגע שעבר זמן נתינת הסחור' שאף אם המוכ' רוצה ליתן הסחור' או להחזיר לו מעותיו לא נפטר מקנס כיון שפרעון זה הוא דרך קנס אין לחוש בזה שפורע לו במעו' כמו שחששו בזה בשאר כל מקדים מעו' על הסחור' ולא נתנה לו אח"כ שאסור לפרעו בעדה במעות כמ"ש למעלה וכאן מותר הואיל והוא דרך קנס (ולהאומרי' שכל קנס יש בו משום אסמכתא אף שקנו ממנו בק"ס אא"כ קנו ממנו בב"ד חשוב וכן עיקר כמ"ש בח"מ סי' ר"ז גם כאן צריך לקנות ממנו בב"ד חשוב או שכתוב בשטר שקנו ממנו בב"ד חשוב שזה מועיל אף שלא היו שם ב"ד כלל רק שקנו ממנו בק"ס בפ"מ כמש"ש וצריך להזהיר זה לרבים שטועים בזה ואין קונין בק"ס כלל וגובין בשטרות אלו שלא כדין) ומה שנוהגין במקצת מקומו' לכתוב שטרי חובו' עצה"כ שההיתר הוא שהלוה מוכר לו כסף צרוף בפחות הרבה משויו ליתן מיד בו ביום ואם לא יתננו יתחייב לשלם לזמן פלוני כו"כ כפי הריוח שמתפשר עמו ברדך קנס והלוה מודה שיש לו כל הכסף ברשותו עכשיו כדי שיהי' מות' למכרו בפחו' משויו בשביל שמקדים לו המעו' שאם אין לו כל הכסף אסור להקדים לו המעות אפי' שעה אחת לנתינת הכסף כשמוכרו לו בפחות משויו כמו שנתב' למעלה קנז אין זה מנהג יפה כי הודאה לשקר אינה מועל' כלום כמש"ש שאף שמועלת בריני ממונו' שאם אדם מודה שהמעו' שבביתו הן של חבירו זכה בהן חבירו בהודאה זו אף שיודע שאינן של חבירו ט"ם להתיר איסור אין הודאת שקר מועל' כלום (ואצ"ל אם הלוה אינו יודע כלל ענין היתר כסף הכתוב בשטר חוב ואף שבדיני ממונות כשהלוה חותם א"ע בשטר מתחיי' בכל הכתו' בו אף שאינו יודע כלום מ"ם להתיר איסו' רבית א"א אלא ע"י קנס כמו"ש וזה לא נתכוין למכו' כלל אלא ללות הלואה גמורה והאיך יקנה המלו' אם הלוה אינו מקנה לו ואצ"ל אם המלו' אינו יודע ענין הרבית שאינו מתכוין לקנו' כסף כלל וליטול קנס בעבורו אלא להלואה

גמורה

קמ"ט ריב"ש ס"ט ת' קמ"ו סי"ם קנ ם"ז ת' קמ"ז סי"ג

גמורה אלא כיצד יעשו המלוה יתנה בפ' עם הלוה שנותן לו המע' הללו
עבשיו שימכור לו בעדם בסף צרוף ויתננו לו בו ביום בפי שויו אשר
ישוה הכס' בעת שיתננה לו היום ולא בזול כלל שבזה א"ש חשש איסו' אף
אם אין שער בלל לכס' צרוף בעיר זו מפני שאינו מצוי בה תדיר לקנותו
וגם הלוה אין לו כסף כלל אעפ"כ יכול הוא להקדים ליקח מעו' להתחייב
להעמיד בעדם בסף היום כיון שאינו מוזל כלל בשביל הקדמת המעות
ויקנה המלוה ממנו בק"ס שאם לא יתן לו כל הכסף היום יתחייב מעכשיו
לזמן פ' סך פ' כפי הקרן עם הריוח שמתפשר עמו ואם רוצה להלותו
לכמה שנים יתנה עמו עוד שאם לא יפרע לו כל הסך לזמ"פ כל מה
שיהי' נ"ח לו יהיה לו להלוה שיתן לו בע"ז כסף צרוף בו ביום כפי שויו
אשר ישוה בעת נתינתו אותו ובאם שיתן לו הכסף בו ביום בעד סך
שיהיה נ"ח לו בו ביום יתחייב בק"ס זה מעכשיו לפרוע לו לזמ"פ שהוא
סוף שנה סך פלוני כפי הקרן עם הריוח שמתפשר עמו וכן יוכל להתנות
לשנים רבות רק שיקנה ממנו בק"ס שאם לא יתן לו כל הכסף היום יתחייב מעכשיו
הדברים האלה ויכתבם בשט"ח או בשטר אחר ויכתוב שם ג"כ שקנו
ממנו בבד"ח) קג ו"ח על היתר זה שבדרך קנס ואומרים שאינו מועיל
אם קובע לו זמן פרעון המעו' בדרך קנס את"ז נתינת הסחורה אא"כ
המלוה שהוא הלוקח אינו מתנה להמתין כלל הקרן שהן המעו' שנתן על
הסחורה אחר שעבר זמן נתינתה אלא יכול לתבען מיד שעבר זמן
נתינת הסחורה וכשיפרענו המוכר מעותיו מיד אעפ"כ לא יפטר מהקנס
לזמן שקבע לו לפרעו לו שנמצא הלוקח אין לו ריוח כלל במה שממתין
לו מעותיו לז"פ הקנס אבל אם הוא מחויב להמתין הקרן לז"פ הקנס
שע"מ כן נתחייב בקנס זה ואם לא ימתין לו הקרן לזמן ההוא יפטור
מהקנס ה"ז רבי' גמור' שנוטל שכר בעד המתנת המעו' ואף שנוטלו בדרך
קנס הרי הי' נפטר המוכ' ממנו אם לא הי' ממתין לו הקרן וכל י"ש יתוש
לדבריהם להחמיר באיסו' רבית החמורה אף שנהגו במקצת מקומו' להקל
כסברא הא' ומ"מ אם הוא בענין שאם ירצה הלוה שהו' המוכ' לפרוע קודם
שיגיע ז"פ הקנס עם הקרן שקבע לו לא יתחייב לפרעו כל הקנס בשלימו'
והלוקח מחויב לקבל ממנו הפרעון אפי' לדברי הכל שכיון שיש ריוח
למלוה בהמתנת הקרן והפסד ללוה שעי"כ ירבה בקנס ה"ז רבית גמור':

מז וכל היתר זה שבדר' קנס אינו אלא כשהקנס הוא על הסחורה שמכ' לו
ולא נתנוה לו בזמנה אבל אם הוא על מעו' שחייב לו מחוב של הלוא'
וקנה ממנו בקא"ס שאם לא יפרענו מעותיו לז"פ יתחייב לפרוע לו כו"כ
קנס אפי' א"ל הריני חייב לך מעכשיו נו"כ אם לא אפרעך מעותך לז"פ
קג אסו' משום הערמת רבית שכיון שפרעו מעו' יות' ממה שהלוהו נראה
כמלוה ברבית משא"כ כשפורע לו מעו' בעד סחורה וכן בחוב של הלוא'
קג אם אמר לו לפרעו בסחורה יותר מחובו בדרך קנס אם לא יפרענו
לזמן פרעון מות' שכיון שהלוהו מעו' ומקבל סחור' אין הדבית נכרת כ"כ
ומ"מ ללות על המשכון ששוה יות' מחובו ולומ' לו אם לא אפרעך לזמן
פלוני יהי' המשכון קנוי לך קנ יש מי שאומ' ואפי' מקנהו לו מעכשיו שכיון
שנותן לו יות' מחובו בשע' הלואה ממש נראה כמלוהו ברבית וטוב לחוש
לדבריו אבל קנ שלא בשעת הלואה ממש מות' לומ' לו כן ואם קנ המשכון
הוא בית או שאר קרקע מותר לומר כן אפי' בשע' הלואה ממש אבל
קנ אסור להתנות עמו שאם יבא למכו' הבית לא ימכרנו לאחר אלא לו
בדמים הללו שהן פחו' משוי' מפני שהיא רבית גמור' שמתחייב לו להוזיל

ל

קנ ב"ך סימן
קס"ו סק"ו
קנג ס"ע סב
קמד מ"ס סב
ום"ך
קנה כ"ו ס"ע
סב
קמ ס"ך סב
קמ כ"ב ס"ך
קנם נרייס, סב
ס"ב קמ"ע סי'
ס"ב

לו בשכר הלואתו משא"כ כשמקנהו לו מעכשיו ה"ז כמכר וגם אינו מתחיי'
לו להזיל לו בשכר הלואתו שהרי בידו למכרו לאחר ולפרעו בזמנו נמצא
שאינו משתכר שכר ידוע בהלואה זו:

מח וכל היתר שבדרך קנס אינו אלא כשחייב כל הקנס כולו חל ברגע
א' מיד שעבר ז"פ המעו' שחייב לו או מיד שעבר זמן נתינת הסחור'
אבל אם חיובו חל מעט מעט בהמשך הזמן כגון שאמר אם לא אפרעך
חובך לז"פ הריני חייב ליתן כו"כ קנס בכל שבוע ושבוע או בכל חדש
וחדש שלא אפרעך קנ ה"ז רבית גמורה של תורה אף שהיא בדרך קנס
הואיל וקנס זה מתרבה והולך בהמשך הזמן שממתין לו מעותיו וכן
במקדים מעות על סחורה אם אמר לו אם לא אתן לך הסחורה לזמ"פ
הריני חייב לפרוע לך מעותך עם קנס כו"כ או אפי' בלא קנס וכ"ז שלא
אפרעך הריני חייב ליתן לך קנס כו"כ בכל שבוע או בכל חדש ה"ז רבית
גמורה של תורה שמיד שעבר זמן נתינת הסחורה נעשו המעו' חוב עליו
ובכל חוב אסורה הרבית גמורה מה"ת כמו בחוב של הלואה כמ"ש
למעלה ואפי' אם א"ל הריני מתחייב לפרוע לך לז"פ ואם לא אפרעך שבוע
את"ז ההוא הריני חייב לך מעכשיו בקא"ס כו"כ קנס לפרוע הקנס עם
הקרן מיד אחר שבוע ההוא ואם לא אפרע עד אחר שיעבור עוד שבוע א'
הריני חיי' מעכשיו בקא"ס זה כו"כ הקנס לפרעו עם הקרן מיד אחר שבוע
ההוא וכן מתחיי' לכל שבוע ושבוע שנמצא הקנס של כל שבוע חל ברגע
אחת שבסוף כל השבוע וכל השבוע ממתין בחנם שאף אם יפרענו ביום
שביעי לא יתחיי' בקנס של שבוע זה קס א"ז מועיל כלום שכיון שמתחייב
ליתן דבר קצוב בכל שבוע או חדש הדבר מוכיח שהיא רבית גמור' והקנס
אינו אלא הערמה קסג וכן בכ"ד היתר שעושין בהלואה כגון בעיסקא
וכיוצא בה צריך ליזהר שלא להזכיר בשטר שום חיוב איזה דבר קצוב
מדי שבת בשבתו או מדי חדש בחדשו כמ"ש למעלה לפי שאם יזכיר
קצבה לשבועו' או חדשים הדבר מוכיח שהיא רבית גמורה ודר' ההיתר
אינה אלא הערמה וכל היתר שאינה אלא בדר' ערמה אינו מועיל כלום
מה"ת ואינו דומה למחייב א"ע קנס אם לא יפרענו לזמ"פ שאינו אפוי
משום הערמת רבית אלא מד"ס ולא מה"ת וכשפרעו מעות בער סחורה
או להיפו' מותר לגמרי לפי שכיון שאין הקנס מתרבה בשבועות ובחדשים
אלא חיובו חל בב"א אין כאן הוכחה לומר שאינו קנס באמת אלא שחכמי
אסרו מפני שנרא' כהערמת רבית כשפורעו מעו' בעד מעו' ונותן לו יותר

מט וכן קנ האומ' לחבירו הלויני וא"ל מנה אין לי חטים במנה יש לי
ונותן לו חטים במנה כשער שבשוק ואח"כ חזר וקנה אותן החטים
ממנו בפחות ממנה מעות שנתן לו בין שקנאן ממנו מיד בין לאח"ז
קסג כשהחטין היו עדיין שוות מנה בשער שבשוק הרי זה אסור לפרוע
חובו בעד החטים במעות משום הערמ' רבית שכיון שחזר ומכר לי
החטים וקיבל ממנו מעו' פחו' ממנה אם יפרענו מנה ה"ז נראה כהערמת
רבית הואיל וגם מתחל' לא ביקש ממנו להלותו חטים אלא מעי' קסד אבל
אם מתחלה ביקש ממנו להלותו חטים או שאינו פוירעו במעות אלא
בחטים או בפירו' אחרות מות' קסה והוא שלא התנה עמו המלוה כשהלוהו
החטים שיחזור וימכרן לו בפחו' משיין אבל אם התנה עמו כן ה"ז קסו כמץ
רבית גמורה ואסור בכל ענין לפורעי יות' ממה שקיבל ממנו כשהחזיר
לו חטיו:

נ ויש דרך ישר לפני איש ירא ה' לצאת מידי רבית לכל הדעו' וליטול

ריוח

קסד ס"ע תמ"ש
סי' קס"ו
קסה כ"י ס"י
קכה ט"ו כס
קכג כמ"ח סב
דרכ סמכה סב
ע"כ
קכג רמ"ה סי'
קכג
קכד טוס"ע סב
קסה רמ"ה סב
קסו ב"ח ס"ך

ריוח קצוב מכשיתיו מר שנה בשנה או מדי חדש בחדשו וגם הקרן יהיה בטוח והוא שיתן למי שי"ל בית או חנות שלא בתורת הלוא' על המשכון אלא בתורת שבירות שישכו' ממנו ביתו לך' שנה או יות' כל שנה ברבר מועט אע"פ שהוא שוה הרבה אלא שמוזיל לו בשביל שמקדים לו פרעון השכירות טיר קסז שזהו דבר המותר כמ"ש למעלה ויתן לו המעות בתורת פרעון השכירו' לכ' שנה או יות' כפי ערך המעו' שנותן לו והריות שרוצה ליטול מהן כגון אם נותן לו כ' דינרי זהב ושכירו' הבית לשנה שוה ה' דינרי זהב ישביר ממנו לכ' שנה כל שנה בעד דינר א' קסח ויחזו' וישכרנו לאחר בעד ה' דינרים ויטול ממנו השכירות לעצמו מדי שנה בשנה או מדי חדש בחדשו ובאם שירצה בעל הבית להחזיר לו הכ' דינרים אחר שנה או שתים אזי ינכה לו מהן דינר א' או ב' כפי מה שיגיע בעד השכירות מהשנים שעברו והמותר ישלם לו וישוב לביתו קסט וכן אם יפול הבית או ישרף חייב להחזיר לו מעותיו רק שינכה מהן דינר לשנה לשנים שעברו כי כל אחריות הבית מאונסיו אינן על השוכר אלא על בע"ה ואם בע"ה רוצה להיות נשאר בביתו ולפרוע השכירות בעצמו יבקש א' מאוהביו שישכרנו לעצמו מהשוכר ויחזו' וישכרנו לבע"ה ובע"ה יפרע השכירות לאוהבו והוא יפרע להשוכר שאם השוכר יחזור וישביר בעצמו לבעה"ב יהי' נראה כמערים ליטול ממנו שכר מעותיו שנתן לו בהלואה ולא בשכירות כיון שחוזר ומשכירו לו משא"כ כשמשכירו לאחר ניכר הדבר שהיתה שכירות גמורה ולא הלואה ובלבד שיחזיק השוכר תחלה בבית ויקנאהו בא' מדרכי ההקנאה שבשכירות קרקע נקנה בו קודם שישכרנו לאחר שקודם שקנאו בא' מדרכי ההקנאה הרי הוא בחזקת בע"ה והמעות הן הלואה אצלו :

קסט עכ"ס סס
קסט נלמד מדין נשכחת
דסומק נסיעין
קסח וכמ' קעב
קסט ע' ס"ך
סי' קעב כק"ל
תס ס"ב כ'
רמב"ן מובא בכסמ"ע
קס טור קעב
ולעמ כ"י וכ"מ
קעח כ"י כ"מ סס
קעב בעה"ע
כ"י רמ"ה כס
קסג רמב"ד
מל"ש בעה"מ

נא וכ"ז כשבעל המעות אינו יכול לכוף את בעה"ב שיפרה ביתו עד תשלום השנים ששכר ממנו שאז ישוב לביתו חנם שנמצא אין כאן שום הלואה כלל כיון שאין בע"ה חייב להחזיר לו מעות כלל אלא אם ירצה מדעתו לפרות ביתו אבל אם מתנה עמו שיוכל לכופו לפרות ביתו לסוף שנה או לסוף כמה שנים ולנכות לו בעד השנים שעברו והמותר יחזיר לו ה"ז הלוא' גמורה ויש בה משום רבית בטה שמנכה לו השכירו' פחות משויה שכל המלוה לחבירו אסו' לשכור דבר ממנו פחות משויו משום רבית :

נב ואפי' המלוה לחבירו על ביתו והמלוה דר בו בעצמו צריך לנכות לו השכירו' בשלימו' כפי שויו ואינו רשאי להוזיל לו כלום קע אא"כ הוא בענין שאם יפול הבית או ישרף הפסד להמלוה קעז בנכוי זה שצריך לנכות לו בעד כל השנה אף אם לא ידור בה אלא יום א' ולא יצטרך המלוה ליתן לו בית א' לדור בו עד תשלום השנה שנמצ' המלו' מוריד עצמו לספק הפסד במה שמתחייב לנכות לו דבר קצוב לכל שנה כי שמא ידור בו מעט שלא תשוה השכירו' כ"כ לפיכ' א"ז ריוח ברור למלו' ולא חששו בו משום רבית בממשכן את ביתו שהו' כעין מכר קצת משא"כ במלו' לחבירו סתם אפו' לשכו' ממנו ביתו או ד"א בפחו' משויו בכל ענין קעב וכן בממשכן שאינו לוה מעו' על המשכון אלא ממשכנו בעד חוב קודם שאין זה דומה למכר כלל הואיל ואינו נוטל מעו' על הפץ זה כשמוסרו לו קעג וי"א שאפי' הממשכן בית וכי"ב להחזירו שליוהו עליו מעו' אסור להשכירו לו בפחות משויו אא"כ אין לו רשות לפדותו בתוה"ז בע"כ של המלוה שאז היא במכיר' כל משך הזמן שאין לו רשו' בע"כ ויש לחוש לדבריה' ויתנה עם

הלוה

הלוה שלא יוכל לפרות בעל כרחו ואז מותר אף על פי שהוא יכול לכוף את הלוה שיפדנו מתי ירצה קעד ויש מחמירין גם בזה אבל כבר פשט המנהג להקל כי בדיני סופרים הלך אחר המיקל קעה ואין חילוק בין משכון בית או שאר קרקע או מטלטלין שבכולן נהגו להקל ע"י נכרי דבר מועט לשנה אף שהמטלטלין נפחתין הרבה בתשמישן כגון להלות על ספרים ללמוד בהם בנכוי דבר מועט לשנה רק שיהא בענין שאם יארע שנם למשכון יגיע הפסד למלוה בנכוי זה שיתחייב לנכות לו בעד כל השנה אף שלא ישתמש בו אלא יום א' ולא יצטרך הלוה ליתן לו משכון אחר להשתמש בו עד תשלום השנה כמו שנת' אבל א"צ שיגיע לו הפסד בקרן שהלו' לו להפסיד חובו באביד' המשכון באונס אלא יהי' בשאר כל מלוה על המשכון שאינו מפסיד חובו כשנאנס ממנו המשכון:

קעד כ"פ כ"ף
קעה כ"פ סס
קעו כ"י סמק קסד

נג וכ"ז כשהמלוה בעצמו משתמש במשכון או משכירו לאחר קעו אבל אם הלוה משתמש במשכונו או דר בביתו ופורע שכירות אפי' לאיש אחר ששכרו מהמלוה אסור בכל ענין משום הערמת רבית שנראה כמערי' ליטול שכר ההלוא' שהלוהו ע"י אמצעי שביניהם שנוטל השכירו' מהלוה ונותנה להמלוה ולא התירו ע"י אמצעי אלא כשאין המלוה יכול לכוף את הלוה שיפרה משכונו במעות לעולם אלא אם ירצה הלוה יהיה לו המשכון ביד המלוה בנכוי עד שיעלה הנכון כסכום כל המעות שהלוהו שאז אין כאן הלואה כלל כיון שאין עתיד להזור למעותיו לעולם בע"כ של הלוה אלא שכירות היא זו ששוכר בזול בשביל הקדמת המעו' כמ"ש למעלה ואף שהלוה יכול לפדו' משכונו בתוך הזמן בע"כ של המלוה לא נפקע שם שכירו' מכל משך זמן שכבר עלה שלא מדאן כיון שפורע לו המלוה שכירות בעד הזמן שכבר עבר בנכוי שמנכה לו מחובו :

נד בד"א בשכירו' אבל במכר אם המוכ' מתנה עם הלוקח שיוכל לפרו' ממכרו כשיהיו לו מעו' או לאחר זמן פלוני או עד זמן פלוני א"ז מכר גמור אלא המעו' הן בהלואה אצל הלוקח ואסור לו להשתמש במקחו או להשכירו כל זמן שלא פדאן המוכר מפני שהיא רביר גמורה והוא שהלוקח קיבל עליו תנאי זה בתורת חיוב גמור בענין שהמוכר יכול לתבו' לדין ולכופו להחזיר לו ממכרו אבל אם לא קיבל עליו הלוקח תנאי זה בתורת חיוב אע"פ שהבטיח לו להחזיר לו מדעתו ורצונו רק שלא יוכל לתבעו בדין ולכופו א"ז תנאי לבטל המקח ואין בזה משום רבית וי"א שכל שניכר מדעת המוכר שרצונו לחזור לממכרו וע"ד כן מכר לו אע"פ שלא קיבל עליו הלוקח בתורת חיוב גמור להחזיר לו ואפי' גם לא הבטיח הבטחה נאמנה רק א"ל דברים שמשטען הוא שיחזיר לו ממכרו הרי סמכה דעתו שרצונו להזור למכרו לפיכך א"ז מכר לו מן הסתם כיון שניכר מדעתו שרצונו להזור למכרו לפיכך א"ז מכר גמור והמעו' הן בהלואה אצל הלוקח ויש בזה משום רבית גמורה ויש לחוש לדבריהם להחמיר בשל תורה ולא כרבים שנהגו להקל להלות ברבית על משכנו בדרך מכירה שמוכרם לו הלוה וכשיגיע זמן פרעון חוזר המלוה ומוכרם לו ביותר ממה שהלוה לו שזו היא רבית גמורה לסברא האחרונה :

נה וכן אם הלוקח מתנה שאם ירצה להחזיר לו מקחו לאח"ז יחזיר לו מעותיו א"ז מכר גמור ואסור ללוקח ליהנות במקחו משום רבית וכן הלוקח בית או מטלטלין ונתן מקצת דמים אסו' לו לדור בבית או להשתמ' במטלטלין עד שיפרע שאר המעו' אפי' הקנה לו המוכ' בק"ס או בא' משאר

דרכי

דרכי ההקנאה מעכשיו כי שכא לא יפרע לו שאר המעו' בזמן שקבע לו
ונמצא המקח בטל למפרע אם לא זקפן עליו במלו' וכן המוכר אסור לדור
בבית אם הקנהו לו מעכשיו או בק"ס סתם שסתמו מעכשיו כי שמא
יפרע לו בזמנו ונמצא הבית למפרע של הלוקח ודר בו המוכר בשכר
המותר של המעות שהמתין לו כיצד יעשה ישכירהו לאחר ומי שיעמוד
לו הבית יטול השכירות או אם ידור הלוקח יתנה עמו שאם לא יפרע לו
בזמנו ינכה לו השכירות ממקצת המעות שיחזיר לו המוכר :

נן וכן המוכר על תנאי אסור ללוקח לדור בבית עד שיתנה עמו שאם לא
יתקיים התנאי ויתבטל המקח ויחזיר לו המוכר מעותיו ינכה לו מהן
שכר דירתו בביתו ואם התנאי הוא שאם יפול הבית או ישרף או שיוזלו
בתים יחזיר לו מעותיו אסור ללוקח לדור בו בכל ענין אף אם מתנה עמו
לנכות לו שכר דירתו כשיחזיר לו מעותיו לפי שכיון שהלוקח הוא קרוב
לשכר ורחוק להפסד במעותיו נעשו המעות הלואה ביד המוכר ואין כאן
מכר כלל אף אם לא יפול הבית ולא ישרף ולא יוזל והרי הוא דר בו
בשכר הלואתו אבל אם אחריות הזול אינן על המוכר אלא אחריות
האונסין בלבד ה"ז קרוב לשכר ולהפסד ומכר גמור הוא כמ"ש למעלה :

נז וכן מי שיש לו שט"ח ומוכרו לחבירו בפחות מסכום הכתוב בו מפני
שחבירו מקדים לו המעות ה"ז אסור לקבל עליו אחריות הזול בגון אם
יעני הלוה שלא יהיה לו בטה לפרוע שיחזיר לו ללוקח מעותיו שנמצא
הלוקח קרוב לשכר ורחוק להפסד במעותיו ואין כאן מכר כלל אלא הלואה
וכשיגבה הלוקח מן הלוה יתר ממה שנתן למוכר ה"ז שכר הלואתו אבל
מותר לקבל עליו אחריות שמחמת עצמו בגון אם ימצא שכבר פרעו הלוה
וכל כיוצא בזה יחזיר לו ללוקח מעותיו או אפי' כל הסכום הכתוב בש"ח
ואם מוכר לחבירו מלוה ע"פ בפחות צריך הלוקח לזכות בה במעמד
שלשתן שאל"כ לא קנה ומעותיו הן הלואה ואסור להשתכר בה וכל זה
בחוב של ישראל אבל חוב על גוי א"א למוכרו בדרך זה לפי שאינו נקנה
בשום קנין ואין דרך להקנותו אלא בדרך מחילה כמו שיתבאר :

נח וכשם שמותר למכור חובו לאחר כך מותר למכרו ללוה עצמו שיתן
לו פחות מחובו קודם שהגיע זמ"פ בד"א בשהלוה נותן להמלוה עצמו
שהרי הוא קונה ממנו חובו אבל אסור ללוה ליתן לאיש אחר פחות מחובו
שהוא חייב להמלוה כדי שהאיש ההוא יפטרנו מחובו וישלם למלוה
בעבורו כשיגיע זמ"פ שכיון שאינו קונה חובו מהמלוה במה שנותן מעות
לאיש אחר והמעות הן חוב על האיש ההוא עד שיפרע למלוה בשבילו
ה"ז כמלוה מעות לאיש ההוא ע"מ שיפרע חובו בשבילו לזמ"פ יותר
ממה שהלוהו וה"ז רבית גמורה ואפי' אם האיש ההוא יכול לפייס את
המלו' וליתן לו רק כ"כ כמו שנתן לו הלוה מ"מ כיון שהלו' חייב יותר וזה
פוטרו מחובו מפני שמלוהו פחות מכן ה"ז רבית ואע"פ שאין הרבית באת
לידו אלא ליד המלוה כיון שהוא נהנה בזה שנפטר בה מחובו הרי זה
כאלו באה לידו :

נט ואפי' המלוה מנה לחבירו ע"מ שיתן דינר או פחות לטי שאין המלוה
חייב לו כלום או אפי' לצדקה ה"ז רבית גמורה של תורה כאלו נתנה
לו לידו כיון שנתנה בשליחותו ואפי' לא אמר המלוה לך בפי אלא הלוה
מעצמו אמר לך והוא מלוה לו בשביל לך :

ס אבל הלוה מות' לעשות לו שליח שיתן רבית בשבילו כל שאין הרבית
באה משל הלוה אלא השליח נותן משלו ואין אומרים בזה שלוחו של

אדם כמותו כיון שהוא נותן משלו ולא משל השולח ובלבד שלא יאמר
הלוה למלוה איש פלוני יתן לך בשבילי אבל כל שהרבית באה משל
הלוה אסור בכל ענין אפי' ע"י גוי וחש"ו שאינם בני שליחות ואין אומרים
בהם שלוחו ש"א כמותו מפני שעיקר הקפדת התורה ברבית היא על ממון
הלוה שלא יגיע למלוה או למקו' שליחותו בשום צד בעול' אפי' ע"י קוף :

סא ואפי' איש אחר שנתנו למלוה משלו אינו רשאי לחזור וליקח מהלוה
מה שנתן למליז משום הערמת רבית ואצ"ל שאסור ללוה להקדים
לאיש ההוא מתנה דרך שכירות שישתדל לו הלואה אצל המלוה והלה
חוזר ונותן להמלוה מתנה ההיא או פחות או יותר :

סב ואפי' אם הלה אינו נותן כלום למלוה אלא משתדל אצלו בחנם אם
הוא בנו של המלוה וכסתר על שולחנו אסור ליתן שהרי זה כנותן
למלוה עצמו שכגופו הוא וחוששין להערמה :

סג אבל לאיש אחר שמשתדל הלואה אצל המלוה בחנם מותר ליתן לו
מתנה אפי' הוא מכנים עצמו בערבות בעד הלוה שמותר ליטול
שכר בעד ערבות אפי' להיות ערב קבלן בין בע"פ בין בשטר שכתוב בו
רמ"ג ורמ"ג אבל אם המלוה אינו יכול לתבוע את הלוה בדין אלא את
הע"ק כגון שנתן ש"ח עליו לבדו נעשה הוא מלוה של הלוה ואסור לו
ליטול שכר ע"ז שרבית גמורה היא משא"כ כשגם הלוה תתום בש"ח
ונתחייב גם הוא להמלוה אע"פ שעיקר בטהינו על הע"ק שהוא לוה ממנו
ומלו' ללוה וכשיגיע זמ"פ יתבענו ג' ע"ק והע"ק ללוה מ"ט המתנה שמקבל
הע"ק מהלוה אינה בעד זה שאם היה מעלה דב"ז ברעתו שיבא לידי כך
ודאי לא היה ערב בעדו המתנה היא בעד זה שעושה שיתן המלוה המעו'
ללוה ע"י שנכנס היא בערבות ומקבל עליו אחריו' המעות מחשש וספק
שמא לא יפרענו הלוה מה שאין זה בדעת הלוה כלל כשנותן המתנה :

סד בד"א שהע"ק אין לו דין מלוה ללוה לענין היתר קבלת מתנה בלבד
ומטעם שנתבאר אבל מ"מ יש לו דין מלוה ללוה לענין רבית שפורע
הלוה כגון שהמלוה הוא נכרי ומלוה ברבית לישראל אסור לישראל אחר
להיות ערב בעדו אפי' אינו ע"ק כך שהגוי יכול לתבוע בדיניהם את הערב
תחלה ולהפרע ממנו קודם שיתבע את הלוה וישבע אין לי כדינינו שנמצ'
שהערב הוא לוה של הגוי ומלוה לישראל ברבית וכן גוי שלוה מישראל
ברבית אסור לישראל להיות ע"ק בעדו להיות המלוה רמ"ג לפיכך שנים
שלוו מנכרי כא' אסורים לחתום בשט"ח א' שכ' בו רמ"ג ורמ"ג כל המעו'
ואצ"ל שאסור לומר לישראל לוה לי מעות מנכרי ברבית אע"פ שמודיעו
להנכרי למי הוא לוה ואפי' שניהם חתומים בש"ח ואפי' הלוה בלבד חתום
בש"ח רק שהנכרי יכול לתבוע נם השליח מדין ערבות ואפי' ב' שותפים
שלוה אחד מהן מעות מנכרי ברבית לצורך השותפות ונותן הרבית מן
השותפות אסור (אפי' שניהם חתומים בש"ח אם הגוי יכול לתבוע כל
המעות מזה שלוה ממנו מדין ערבות) אא"כ התעסק והרויח במעות אלו
יכול ליטול הרבית מן הריוח תחלה ליתן לגוי ואח"כ יחלקו הריוח הנשאר
כי הרבית נחשבת להפסד מן הריוח לשניהם בר"א כששניהם מתעסקים
בשותפות אבל אם א' נתן מעות לחבירו להתעסק בהן למחצית שכר והוה
הנותן מעות מגוי ברבית ונתנן לו אינו רשאי לחשוב לו הרבית להפסד
מן הריוח :

סה וכן מנהיגי הקהל שלוין מן הגוי ברבית לצורך הקהל אע"פ שיודע ואא
שהוא

שהוא לצורך הקהל כיון שאין לו עסק אלא עם המנהיגים הרי הם ליזק שלו ומלוין לקהל ברבית (ואף אם הגוי יכול לתבוע גם מהקהל כשלא יפרעו לו המנהיגים מ"מ כיון שיכול לתבוע מן המנהיגים תחלה בדיניהם מדין ערבות יש להם ג"כ דין לוה מגוי) ואין היתר ברור בדבר כי אף שיש שלמדו עליהם זכות לומר שהמנהיגים יש להם דין אפוטרופוס של יתומים שרשאי ללות ברבית מגוי בשבילם ולפרוע הרבית מנכסיהם הרי אף ראיית צריכה ראיה כי מי יגיד לנו שהאפוטרופוס רשאי לעשות כן ליתומים שמא יש כאן רבית של תורה וי"א שיש תקנה למנהיגי הקהל או לא מן השותפין ההולך ללות מן הגוי ברבית שיפרעו הרבית להגוי מיד ממעות הקהל או השותפות שנמצאו המנהיגים או השותף כשמביאים המעות להקהל או לשאר השותפים הם מלוים להם בלא רבית והרבית שלקחו המנהיגים או השותף ממעות הקהל או השותפות ונתנו לגוי אין בה אסור כלל כי נתנוה בשליחות הקהל או שאר השותפים ושלוחו של אדם כמותו וכאלו נתנוה הקהל או השותפין בעצמן ליד הגוי ואף שלא אמרו להגוי שהן שלוחי הקהל או שאר השותפין אין בכך כלום הואיל ומעות הרבית שנותנין לו הן מקופת הקהל או השותפים וגבון לנהוג כן לצאת מידי ספק איסור של תורה:

סו וכ"ז בלא משכון אבל מותר ליתן משכון לחבירו ולומר לו לך לוה לי עליו מעות מגוי ברבית ומותר לשליח ליקח הרבית מישראל וליתן לגוי כי שלוחו ש"א כמותו וכאילו הלוה נותן לגוי בעצמו המשכון והרבית ולוה ממנו המעות בעצמו ואף שהשליח לא אמר להגוי שהוא שליח הלוה אין בכך כלום הואיל והמשכון הוא של הלוה ולא של השליח והגוי הוא סומך על המשכון בלבד וכל אחריות הגוי ממעותיו אינן על השליח כלל אלא על המשכון בלבד מן הסתם אם הוא משכון טוב ואם אינו טוב כ"כ צ"ל השליח להגוי אינני משתעבד לך כלל וכל אחריותך על המשכון זה בלבד וכשא"ל כן מותר אף בלא משכון אלא שצ"ל שהוא שליח הלוה וכל אחריותך על הלוה בלבד ולא עלי כלל וכלל לא מדין לוה ולא מדין ע"ק והגוי מאמינו וסומך על הלוה בלבד בד"א כשלוה המעות מגוי מתחלה לצורך חבירו אבל אם היה חייב לגוי מעות מכבר וא"ל הגוי תנם לחבירך שמבקש ללותם ממני ברבית והפטר אתה מאחריות מיד שתתנם לחבירך אפי' לי תנם לחבירו מיד ליד מד"ס אפי' נתן חבירו שט"ח ומשכנו להגוי שכיון שעד עתה היו באחריותו נראה כמלוהו מעותיו ברבית ואף שלא יתן לו הרבית אלא להגוי אין זה טועיל כלום כמו שנתבאר למעלה אלא כיצד יעשה יתנם ליד הגוי או יניחם לפניו ויסתלק ויטלם חבירו משם:

סז וכן גוי הלוה מישראל ברבית ע"י סרסור ישראל דינו כישראל הלוה מגוי ע"י סרסור וצ"ל הסרסור להמלוה אינני משתעבד לך כלל לא מדין לוה ולא מדין ע"ק וכל אחריותך על הגוי פלוני ואפי' מניח אצלו משכון טוב שנתן הגוי אין להסרסור להכנס בערבות ולומר למלוה אני אפרע קרן ורבית לזמן פלוני אם לא יפרע הגוי ואפי' אחריו המעות מאונסים בהולכה מבית המלוה לבית הלוה הגוי ובהובאה מבית הגוי לבית המלוה כשיגיע זמ"פ וכן אחריו המשכון בהולכה והובאה משעת הליאה ואילך הכל צ"ל על המלוה ולא על הסרסור כלל רק אחריות השומרים ש"ש או ש"ח אם המלוה אינו נותן לו שכר סרסרותו שאם יהיו אחריות האונסין על הסרסור יצא מכלל סרסור ונבנס בכלל לוה מהמלוה ברבית וחוזר ומלוה לגוי ואם

תשש שלא יבקר הסרסור ויאמר נאנסו ממני המעות או זמשכון יתנה עמו שלא יהיה נאמן אלא בעדים וצריך שיאמר המלוה להסרסור בשעת הלואה הי' אתה שלוחי להוליך מעותי להגוי להלותו ולהביא לי המשכון מביתו וכן בשעת פרייה תהי' שלוחי להביא לי מעותי מהגוי ולהחזיר משכונו כדי שיעש' הסרסור הכל בשליחותו של ישראל ולא בשליחות הגוי שאינה מועלת כלום כי אין אומרים שלוחו של אדם כמותו אלא בישראל שנעשה שליח לישראל השולחו:

סח וכ"ז בסרסור הלוה בתחלה לצורך גוי אבל מי שכבר הלוה לגוי ברבית ממעותיו על משכון ובא ללות על משכון זה מישראל ברבית שיקח לו מן הגוי כשיבא לפדות ממנו משכונו אין מועיל כלום מה שישראל הב' פוטר את הראשון מדין לוה ומדין ערב וכל אחריותו על המשכון לבד לפי שאף שהמשכון הוא ביד ישראל הב' הרי כל הרבית העולה עליו מהיום והלאה מהגוי הוא של הראשון שהלוה לו ונמצא הב' נוטל מן הגוי רבית של הראשון ואין לו תקנה אלא בדרך מכירה שיאמר הראשון להב' כשלוה ממנו הריני מוכר לך כל כח וזכות ושיעבוד שיש לי על משכון זה ואין לי עסק עמך ולא לך עמי ואף אם המשכון שוה הרבה והגוי לא יפדנו לעולם לא יתחייב ישראל הב' להניתו להראשון שיפדה לו אלא א"כ ירצה מרצונו הטוב ולא בדרך התיוב:

סט ומכירה זו צ"ל בא' מדרכי ההקנאה שהמשכון שהוא מטלטלין נקנה בהם ואם יש לו חוב על גוי ברבית בלא משכון אפי' יש לו שט"ח אין דרך להקנותן לישראל שילוהו מעות ויקח לו הרבית העולה מן הגוי מהיום והלאה לפי שחוב של גוי אינו נקנה בשום קנין בעול' ומה תקנתו יאמר ישראל הב' המלו' להראשון אתה תמחול להגוי ותפטרהו מכל וכל בער מעות אלו שאני נותן לך ובמעות אלו אני קונה ממך כל מה שאני יכול להוציא מן הגוי שאף שחוב של גוי אינו נקנה בקנין הרי נסתלק ממנו ישראל הא' בתורת מחילה ואין הב' נוטל רבית של הא' ובלבד שלא יהא שום אחריות החוב על הא' אפי' אינו ע"ק ולא ערב סתם שהוא כשלא ימצא מה לגבות מהגוי ואפי' אחריות הקרן בלבד אסור מד"ס משום קרוב לשכר ורחוק להפסד כמו שנתבאר למעלה במוכר חוב של ישראל ואם מקבל עליו אחריות הרבית העולה מהגוי ה"ז רבית גמורה של תורה אפי' הלוה לגוי על המשכון והוא מלוה לישראל בדר' מכירה שכל שהישראל מקבל עליו לפרוע הרבית מכיסו אם לא יפרענה הגוי הרי רבית זו מתרבה על הישראל ואף שלבסו' פורעה הגוי הרי כשנתרבה נתרבה על הישראל ואסור ישראל הב' ליטלה מן הגוי:

ע וכ"ז בישראל שיש לו חוב על גוי ברבית אבל גוי שיש לו חוב על ישראל ברבית בין במשכון בין באשראי ובא ללות מעות מישראל ולהקנות לו חוב זה עם הרבית העולה לו מישראל הראשון מהיום והלאה אפי' נוטל הגוי את הרבית מהישראל הראשון ונותנה להשני ה"ז רבית גמורה של תורה כל שהוא בענין שאם היה ישראל הראשון פורע חובו להגוי היום היה נפטר מהרבית מהיום והלאה שנמצאת הרבית שמהיום והלאה מתרבה להישראל הב' שקנה החוב מהגוי ולא להגוי שהרי לא נתחייב בה כלל להגוי:

עא בד"א כשהגוי הקנה החוב להישראל אבל אם לא הקנה לו אלא שמסר לו משכון של ישראל הראשון שהלוהו עליו ולא מכר הגוי לישראל

לישראל הב' הזכות והשעבוד שיש לו במשכון אלא משכנו אצלן סתם ברבי' העולה לו מישראל הראשון מהיו' והלאה שיטלנ' לו הישראל הב' מות' ויש אוסרים להלות לגוי ברבית על משכון של ישראל שמשכנו אצל הגוי ואפי' משכנו אצל הגוי בלא רבית ואפי' הגוי בעצמו פודה המשכון אלא א"כ אמר הישראל הראשון להגוי קנוי לך (מעכשיו) והגיע הזמן ולא אפרעך לזמן פרעון יהיה המשכון קנוי לך (מעכשיו) והגיע הזמן ולא פרעו ונקנה המשכון להגוי ובעל נפש יחוש לדבריהם :

עב וכל זה כשהנכרי הלוה כבר לישראל על המשכון ועכשיו בא ללות ברבית לצורך עצמו אבל אסור ליתן משכון לנכרי שילוה עליו מעות מישראל ברבית ובעל המשכון יחזור וילוה המעות מן הגוי ברבית לפי שמד"ס אומרים גם בגוי שנעשה שליח שלוחו של אדם כמותו להחמיר להיות הלואת הגוי ברבית בשביל ישראל כאלו לוה הישראל בעצמו לכן אין להלות לגוי ברבית על מלבוש שאין הגוים רגילים בו ומן הסתם הוא של ישראל שנתנו לו ללות עליו :

עג וכן ישראל שהלוה לגוי ברבית או בלא רבית ואח"כ בא ישראל אחר ומבקש ללות המעות מהגוי ברבית אסור לישראל הראשון לומר לגוי להלותם לו משום איסור שליחות אע"פ שמתהלה שלוה הגוי לוה לצורך עצמו אבל אם הלוה ישראל את הגוי בתחלה בשביל שילוה הגוי לישראל ברבית אף ע"פ שהישראל פורע הרבית להגוי והגוי להישראל ה"ז רבית גמורה של תורה ואין הערמתו להלות ע"י גוי מועלת כלום הואיל ואין הגוי לוה לצורך עצמו והרי זה כישראל השוכר לו גוי או נותן לו חלק בריוח שילוה מעותיו לישראל ברבית שאסור מן התורת הואיל והמעות הן של ישראל ואין אחריותם על הגוי ואפי' קבל עליו הגוי אחריות המעות מאונסים כ"ז שהם ברשותו אינו כלום עד שיקבל עליו אחריות הגזלות אם יאבדו שיפרעם הוא לישראל כדין כל לוה :

עד וגוי השוכר לו ישראל שילוה מעותיו לישראל ברבית אע"פ שאין אחריותם על הישראל כלל אסור מפני מראית עין אפי' מודיע ללוה ולעדים שהמעות הן של גוי אא"כ הרב' מפורסם לרבים שאז מות' אם אין אחריותם עליו לענין פרעון החוב' בזמנם כדין ערב בריניה' כמ"ש למעל' :

עה ומצוה מן התורה ליקח רבית מן הגוי ואסור להלותו בחנם שנא' *לנכרי תשיך כלומ' תשוך זו מ"ע ליקח ממנו נשך ולא להלותו בחנם כמ"ש ולא תחנם לא תתן להם מתנת חנם אא"כ הוא גוי המכירו כמ"ש בחלכות ע"ז ועובדיה :

הלכות נדה

ואשה כי תהיה זבה דם יהיה זובה בבשרה שבעת ימים תהיה בנדתה וגו' . פרשה זו נאמרה בנדה הרואה בעת נדתה . ובפרשה שלייט נאמר ואשה כי יזוב זוב דמה ימים רבים בלא עת נדתה או כי תזוב על נדתה כל ימי זוב טומאתה כימי נדתה תהיה טמאה היא . פרשה זו נאמרה בזבה שהיא הרואה ג' ימים רצופים בלא עת נדתה שלין רבים פחות מספיק . וחיא שלייכה לספור ז' ימים נקיים שנאמר בפרשה זו ושם פסרה מזובה וספרה לה שבעת ימים ואחר תטהר . ודרשו חכמים ואחר תטהר אחר אחד לכולן שלא תהא טומאה בפחות בימים שלומר שלא יהא לנקיים שלא שלא אחר אחד בלבד . ואלו רואה יום ג' ביומיים ומשלמת באחר הרי הוו לים ארי אחד . הלכך ילפינן מיום דאתם יום ג' ביומיים שהרואה מיום ואח"כ מוגה ז' ימים רצופים כדי שלא יהיה לסס שלא אחר ג' (כ"ן) . אבל הרואה בעת נדתה . בין שלא רואה שלא פחות ג' בין שהיתה טופחת כל שבעה ופסקה בסוף יום השביעי טובלת לערב שהוא ליל שמיני ומשמשת שנאמר שבעת ימים תהיה בנדתה . חזרה ורואה מליל שמיני ואילך ס"ז זבה בין שטבלה לנדתה בין שלא טבלה . (ע' נמ' נ"ד) ואם רואה יום ג' או ב' ס"ז שומעת יום בנגד יום . ואם רואה ג' ימים רצופים וחיא ליבא ז' נקיים . שנאמר או כי תזוב זוב על נדתה לימד שהיתה שומעת מיום ומשמיני ואילך . ומתוך שנאמר או כי תזוב מכלל שבאחלה שכאוב מדבר במופלג מנדתה . ומפלגא זו קבלו חכמים שלשה לימ"ם שהיתה יושב על י"ג יום . מי"ג יום שלאחר ז' ימי נדתה נקראים בלא עת נדתה ואח"כ מוזרת לעת נדתה . ובתוך י"ג יום שלו אם לא רואה שלא יום ג' בין שרואה בתחלת שלילה בין שרואה בסוף סיום ופסקה בו משמרת ליל התחרת ויומו ואם לא רואה לעם שהרת שכועה לנערב אחר שתטבול . וחזן שבילתה מן שהורה הוא ביום שפירסה ואם לא טבלה ביום טובלת בלילה . ואע"פ שטבלה ביום חיא משמשת עד הערב שמא תראה ותטהר כל היום למפרע . רואה גם ביום ב' ופסקה בו משמרת יום ג' אם לא רואה בו שהורה לנטבל לנערב אחר שתטבול . וזו היא זבה קטנה שהיא שומרת יום בנגד יום . שנאמר ממנה היא דקרא יתירה סוף דכבר נאמר כימי נדתה תהיה שלא למעוטי שהיא משמרת שלא יום ג' בלבד ליתי זוב טומאתה שהיא רבים (כ"ן) . רואה ג' ימים רצופים שפילו לא רואה בכל יום שלא פסק ג' מחוסה מן המבדל הרי זו זבה גדולה ומאחר שתשכוח רואיה לספור ז' לשפירתה ומיום מן סיום שפוסקה בו ומן שבילתה מן החורם סוף ביום ז' לשפירתה ומיום משמשת עד הערב שמא תראה ותשכוח ואם לא שבילה ביום טובלת בלילה ואין בין זבה קטנה לזבה גדולה שלא לענין שפירת ז' וטבלה קרבן . זבה גדולה לריכה לספור ז' נקיים וזבה קטנה חיא סופרת שלא יום ה' בלבד וזבה גדולה מביאה קרבן כשתשכוח מזבה ולא זבה קטנה אבל לענין טומאה ומיסור כיאה הן שוין שבבה על זבה קטנה סוף בכרת כמו הבא על זבה גדולה שנאמר כימי נדתה תהיה וגו' ואחר שטבלה י"ג יום אחר שבעת ימי נדתה והוא יום י"ד לתחלת נדתה מוזרת לעת נדתה ואין רואיה ביום י"ד מלערבת לרחיית י"ז וי"ח לעטותה זבה גדולה :

וסדר ספירת ימי הטהרה והזיבות כך הוא לפי הדעה הראשונה דס ס"ל יובאו בגמרא . ולפי ז' ימים שלא היה לה לפחות כל י"ג יום או הפי' הראשון ב' ימים ופעילו דם י"ז וי"ם משלמלה ס"ל לרבינו שיש נדה בהתלה ויום ס' מימי נדתה שהיום רובו עולה לה לספירת זבה וקצתו לא לפחות עד יום כ"ג אין מונין כ"ו יום הראשון לזיבה אלא ס"ז התלת נדה כולהו ולא לפחות בי"ם שאין זיבה אלא בי"ם הראשונים לו' שראתה בהן כדום בהתלתה אבל אם לפחות ג' ימים לטפיס בהוך י"ם יום ושיש לריכה לעצור ז' נקיים מיום ח' זבה ליתי כדום עד שתספור ז' נקיים . כיצד כגי שראתה ג' ימים בסוף י"ם יום ופעמים ולפחות גם ביום הראשון שהוא מן הימים הראויים לנדה . לפי' שהתילו נקיים שלה והראה למחרתן וחזרה והראה פיום אלא זבה הפוחרת . וכשהלים ז' נקיים והראה התזור לפחלת ימי נדה . ואע"פ שלא טבלה לזיבתה . (עיין רמ"ם פ"ד וב"י ס' קצ"ו) פי שוב פיום פוחרת מעתה (פיכאות דף ל"ו ורע"ם שם) :

ובל זה מדין תורה לכל רגיעו שקודם שהקום בכל אחד שראתה יום ס' הרי היא פעם נקיים ופס לפחות ג' ימים הרי היא פעם נקיים ופס לפחות ג' ימים לטפיס הרי ז' נקיים ובכל ימים שהתלה כך היא מיהת כדי שלא לחלק בין ימי נדה לימי זיבה . אבל שאין כל הגופ נקיות בהשבון ימי נדה וזיבה . ויש לכשהתק בכל יום שהראה בו אחד זכו התלת נדתה ופיום שקודם לבעלה עד ליל אחד . ופס חזרה ולראה ביום ס' מן ימים שלא יהא לתוך אחד שהתה ויום הראשון סיה מימי זיבתה . לכך הלריכה ליבא אחד נקיים . וכשהבא פעם נקיים אין כאן בית פיקוח כל שלא לראתה ג' ימים לטפיס אלו יש לתוך אחד נקיים פס בימי זיבתה ולריכה ז' נקיים :

אבל בעת יבא לו שהתירו על עלמן . שאלו לראתה יום ס' פעם ס' פעם ס' ופעם ופסק הרי הוא כזבה גם ז' נקיים וכן שראתה בעת .דתה יום ס' ב' או כל מי שיהי כולם אלו יוהר מפיסוק הדם כולהו ז' נקיים כדין זבה גדולה. ומפני שהתירו בעת יפלל כך על עלמן כדי שהטיים פוטת בכל זמן מיון ס' ולא יההה מהבן בין לטיים לחת לע' ימים הרי שראתה ג' ימים ונעשית זבה הפולה וספרה עד ז' נקיים ולראתה בשביעי טפס כהרגל אז פהום ולפי לריכה ליבא ז' נקיים (פפי שכתבתי מעיקה) ויש שאוק בקיאין בין הפולה לטייב להחירה הספירה ויבא לדבר לידי פקוח . ואומרת ז' שהרגו בעת יפרפל שוכשרים כעוני הפכמים ועשו פוהה כפלגא פכוקה בכל פקוה . לפיכך פכור לפדם לפקל בה לפעשו לעולם . כ"כ ל' הרמב"ן ז"ל . ועיין ס"ם קפ"ו דפיכא נפקא פיפה בזמן שהבטון יפי דמה ויבא לעין וסהות לפ"ד שפשוי כאן :

הלכות נדה קפג

קפג אשה שרואה טפת דם כחרדל צריכה לישב ז' נקיים ובו סעיף א' :

א אשה שיצא דם [א] כ ממקורה בין

[א] ממקורה . שנאמר והיא נלאה מקור דמיה לימד על שדמים שמיה נלאה מן המקור ושוא שהרחם שבו מוכר שולד ושוא שדם דמה ויוצא יוצאה ממנה ונקרא בל' מכמיה הדר לפי שסוא לפני ולפניה לצד לאחוריה ונוהר שהרחם כולו ושוא שמקום שהרוך שראתה מתקבץ בשעת שעבור כדי שלא יפול שולד ונפתח שרחם בשעת לידה שוא שנקרא פרוזדור כלומר שהיא בית שער לרחם ופתח שפרוזדור שוא בשמלעו למטה ודרך שם דמים יולאים לכוחלי בית שרחם למטה ומשם לחון ובשעת גמר ביאה שוא שנכנסה כל שאבר שוא נכנס בפרוזדור ואינו מניע עד שראשו שמבפנים שלא רחוק ממנו מעט לפי שהלבעות . ולמעלה מן שחדר ומן שפרוזדור בין שחדר לפרוזדור שוא שהוא בו ג' בתים של שפה ושפבילים שבשס מהבשלה ס"ז שלא ומקום זה שוא שנקרא עליה וכמו נקב פתוח מן שעליה לגג שפרוזדור ונקב זה קורין אותו לול שחאבר ונכנס לפנים מן שלול בשעת גמר ביאה ודם שבא מן שחדר בולו שמא מון מדם טוהר שהתורים שברחמו ודם קומי כמו שיהבאר ודם שעליה בולו שאור שהוא כמו דם שבא שבמעים או בכבד או בכוליא וביוצא בשס ודם שמצא בפרוזדור לפ שמלא מן שלול ולפניה ס"ז שמא שחזקהו מן שמקור שהוא שחדר וחייבים עליו קרבן ושורפין עליו תרומה וקדשים ואין לומרים שמא מן העליה יבד כאן דרך שנקב שרוב דמים שמלאים כאן שם מן שחדר (דמי מעליה אחי מן שלול ואמון מיבעי ליה לשתהכותי דשם כי נמיה מן שלול לפרוזדור כלפי חון שוא יוכד ויוצא דרך יציאה שדמים ואינו תואר לצד לאחוריו רש"י) נמלא שדם בפרוזדור חון לנקב שרי מיתתו משפק שמא מן שחדר בא או מן שעליה שדם דרך שנקב עכ"ל שרמב"ם ומשואר שכל דם שנמלא חון לנקב שפילו נמלא לפנים מפתח שפרוזדור כלפי לאחוריה בקרקע שפרוזדור שרי מומאתו בספק וכן שמוב בפי' שמשנה בסדיא ושם כן יש לפרש דשוא שדין נמי בנמלא בשוקלי בית שרחם למטה * (א) אבל רש"י פי' דהא דאמרינן בגמרא

וכ"ע מספיקת ס' שרחמ"ם ס' שבכ"ן

קונטרס אחרון

(א) אבל רש"י כו' . עיי' ע"ז סי' ק"ל (כיון דרוב דמים מן שמקור) לא נתבאר לי

כרכב"ן פ"כ מלא די"ל דמייתי שכיחי לב שלא שרגישה כגון שבדקה עצמה פיד לאחר שבדקה עצמה ומצאה טהורה לכל הם שהפסק ביומיים בעניין שי"ל שרגישה ולאו לדעת, מפילו בכותלי בית כרחם ומי שמצאה עומצאת ודאי להרמב"ם דס"ל הזקה הדם שבא בהרגשה כדלקמן. (ועיין בקו"א ובמה"ב פלפול עמוק):

בגמרא מן הלול ולמוץ בין [ב] באונס בין ברצון טמאה ספיקו טמא ולא ודאי והוא שתרגיש [ג] ביציאתו ומיהו טמא מיירי בגמלא משתרגיש בו שנעקר ממקומו ויצא להלאה מפתח הפרוזדור

טמאה

לגד פנים ומם"ס מיכא לאחזוקי כדם עליס (שמא מן הלול דרך גב הפרוזדור עד להלאה מהפתח שבחוצה למפס ומס נפל למפס) דאי מהדר אחי לא הוה אזיל בפרוזדור עד מן הלול ולמוץ דסוס נפיק ליה ומיתי דרך יציאת אמה הפרוזדור (כי החדר הוא נמוך ומוס לפרוזדור ולול שמך החדר לפרוזדור הוא בקרקע הפרוזדור ולא בגגו כלול העליה) אלא דאפילו הכי מממינן לס מספיקא דילמא שמחם ונפלה על פניס ונסתרבב הדם בכל הפרוזדור ומא מלד אחורי לגד פניס כפיפא מן החדר עכ"ל ולפ"ז בהמת בכותלי בית הרחם למפס ודאי טמאה היא (וכ"כ רש"י בהדיא בשבת בתרא דף כ"ד ע"ב) דכיון שהוא דרך יציאה גם דמי הפקור פליג בפקור שרוב דמיס מליוס בו וכן אם נמלא בקרקע פרוזדור מן הפתח ולפניס לגד אחורי' וכן דעת הסוספות שפי' הסוגיא דמן הלול ולמוץ ספיקו טמא ולא ודאי טמא מיירי בגג פרוזדור וכן דעת הס"ם וסיעתו כדלקמן סימן קפ"ז וסא דמן הלול ולמוץ ספיקו טמא לפר כדפיתי ליה ולא כמ"ש המרדכי הטעם הנזכר על חזקתה שיהו משום דדמי העליה מוטעים ולא שכיחי כ"כ ודמי החדר הס רוב ומלו אלא משום דהעליה מקרבת שפי לפרוזדור ומהני קורבת בניהוף החזקה למהוי פלגא ופלגא ומ"ל ספק נפשל (תוס' דף י"ח סוף ע"כ) : [ב] בתוס. בגון שקפלה ורחצה או שמדה ורחצה מחמת חמוד הפתים (רמב"ם פלא כר"ן סם"ב) וכרגון הוא כפי מנג הפתם ושיו דומה לזב שהיו מממין בתוס משום שנאמר כי יזוב זוב לרבות תוס כרגון בזב וס"ב מם ס"ל דמס שמממין מחמת עלמה לא למעט מחמת תוס אלא אחמת עלמה ולא מחמת ולד וזהו דס קושי שהיו מממין בזיבה שכל אחת המקשה לילד ורחמה ג' ימים רופפים נקושי לידתה היא נקראת יולדת בזוב להכריזה ז' נקיים אחר לידה מן התורה אלא מחמת שהחמירו בעת שרואין על עלמן כדלקמן סי' קל"ד .

[ג] ביציאתו. מהמקור לפרוזדור שנאמר בבשרו עד שהבשר מבשרו ומדרבן אפי' יצא ממש אפס כחרדל או אחוז מכן בלא הרגשה ממאה (תוס') כתו שהחמירו בהמים לקמן בסי' ק"ל ומ"מ אף הבודקת בדבר שהיו מקבל טומאה או בם"ם בינעונין שהין מקבלים טומאה כחמים כדלקמן סי' ק"ל או שמאה אחות מכרים שמא שמאה משום שבבר היה בבשרה מבפנים (ב) וכל דם שמצאה

על

קונטרס אחרון

אם לספק כו' (פי' שם דממה לאו מן המקור) לכאורה הוא נגד הסוגיא (די"ז ו"ח) דלכ"ע מן הלול ולמוץ הין שם ודאי טומאה . ולפרש"י ס"ם אף לפ"ל ע"פ מ"ש הרשב"ו (די"ז סע"ב) דחזקה וקורבא מהני למהוי פלגא ופלגא וס"ל לסס"ד דהיינו דוקא בפרוזדור דהוא קורבא דטומאה כמ"ש הטור בב"כ (דל"ד) משא"כ בבתה . ולפ"ז בכותלי בית הרחם למפס קורבא דטומאה כמ"ש הטור שהיא העליה למעלה מן הפרוזדור והחדר הוא נמוך ומוס לקרקע הפרוזדור בהגהות כדפרישית" (די"ח ע"ח) ומהטור' (די"ז עב) :

(ב) וכל דם וכו' ומסברה כו' עיין במ"ש בשר הכחמים (דף קע"ח) בהגיה בשר

ג"ל שהכניסתו בפניס ובדקה עלמה בו ס"ז בחזקה שבא בהרגשה ובקורבה שהרגישה עד הוא שניערתה בדיקה הטל (עי' בם"י כ"ז) ומיהו לחלות בזה שהרגשה בגלל בחמת הוא שהרגשה הלם שבא בהרגשה שכל לחלה שהרגשה בעלמה בילילת הלם מגופה וכן בדומה מחמת הממים לחב"ם שלא שהרגישה

קונטרס אחרון

(בשר שבדוק עמאה נלם דולאי מגופה לחלה דקלא בהרגשה יכו') וכ"ל בם"י (ל"ג ע"ל גבי לחלה שהרגשה בעלמה פי' ושל כיון שלא שהרגשה שחמוך ולאי שהשה בבדיקת על נפל) שלהלין שהרגשה עד לחלי לקולא שלא לעמאה למפרע ומכל שמקה שלילתה היא כמ"ם הרמב"ם רפ"ט (בחזקה שבא בהרגשה) לפי הכל ל"פ על שמאי אלא בקלחים שלכנן (ע"ם ע"ג בחום' ד"ה מיכא בילייסו) ובחום' שם ד"ה שהרגשה ל"פ על רש"י (לפ"ל לשמאי לילו חושם בהרגשה עד. *אלא אלא שלילן לקולא בהרגשה

(הגה) ממה"ב וזה לילו בחשמע כלל בלי החוי אלא דפליגי בהדיא על רש"י שפיכא שהרגישה בלא הרגשה ובפנוחה הרגשה עד היל והחום' פ"ל לפי אלא שהרגשה כלל שבבר לילי לעמאה למפרע חשום שיש לקלקל חשום דשמא בפנן ומלחוריתה חוקמה לחזקה ולבאה ס"ע דעמאה חשום דהך סוגיא אלא כשמואל דשני הרגשה. ובלחוכחא מדחוקפיס שיניים דחיך שיהיה ובא לקמן דף ו' וף ס' אף אלא היפה עדיין הרגשה עד וגם כולא סוגיא דמן הלול ולפניס לו למוץ לא פ"ם לשמואל שהל שמאה וזזדקה קודם בדיקה בהרגשה עד ומש"ה הממיע בשביל שיחלה לשמואל לנשי דיחידאה הוא וגם הפמ"ג לא הזכיר פ"ע דהרגשה ומ"ם הכ"ן בשם החום' הם חשפיות שחפיס וגם בחום' אלו בפ"ם לחמיכין בהרגשה שאם ועד ומי שגיים לחוורלא ולחום' אלו שהכון שבבלי"י שפשיטא ובחה"ד פי' בש"ו שחשך לחב שהחום' שחמים שחב"ם אלא

(הגה) כדפיכש"י שבפ"ק אלא דאין השחוחות אלי שהכי כחי לשמואל ושם"ם שהשלא על אלו חיב שעלה להחקה ולא לשמואל ואיכי לפיכך לפיהלי שפ"ב ושחלכולא יש לחוש לשמואל ולא להחקה :

שעם אבל להחמיר בלאו אלרשה

* (הגה) כדפיכש"י שבפ"ק אלא דאין השחוחות אלי שהכי כחי לשמואל ושם"ם שהשלא על אלו חיב שעלה להחקה ולא לשמואל ואיכי לפיכך לפיהלי שפ"ב ושחלכולא יש לחוש לשמואל ולא להחקה :

בהרגשה עד. *אלא אלא שלילן לקולא בהרגשה עד ע"ם בין בם' בם' החו. אבל לחומרא מולו. כחבואר שם"ם בשם"ה בשבא שהרגשה אלא שיודע שם מוליאה דם שהחמיר בבדיקה כמו שהרגשה (ע"ם כ' י"ב ויובא קלא לשמו לקמן בשחוך) יבודע שהר' חבואה שלחתיו של כמו כ"י בעל שהום' וש"ו שמך שהחל"ם (כי ש"ו) שובא ב"י (בשם קפ"ו) וכחב בשביעות דשם בדיקה לשוכ"ת (דכ"ו ע"ב) שם) לחוך שמואל בזבי הרגשה ועיי' כש"י (דכ"ו ע"ב שם) לחוך שמואל בזבי הרגשה בלא בדיקה קודם בדיקה עגול לחלי שיהיו לי ללא שלבישה כו' ושלבי לעולם לשבישה כו' ובפ"י ד"ה לעולם לשבישה ועגול לשבי שיהיו כו' שמעו שפיכא שהרגשה בשעשה לשבישה שמא וכ"ל שהמ"ם בפיכום שהרגשה גופה ובזלעזעה כו'. אלא שם"ל לכש"י *ושם"ם לפ שהמקשה לפ ס"ל שם לשלבי לישה שהרגשה על שהו שיישו לשקל בלשבישה

לכ"ע לחוכי שכי *ושם לשבי לישה לפ לחוכי שהם שהרגשה בעלמה היישו שחין זו שוכחה שלא לחחה לשמוך שהרגשה (ל' כ"ז ע"ב) אבל לא לחזלי שלא שהרגשה שלחתן שמא שבדוק (מן הלול ולפני ולחי) כו' כשהוחר אלי שהמ"ם שהם"ם (שחזקה שהא שהרגשה) כמו שביאלנו והיינו שפ"ה (שם ביאור לין שמא בשבדוק) ובל"ל בשמא שלא שהרגשה בילילת הלם ושהשלוכפין שכוחם וקדשים שכלל שחזקתו שהרגשה (ולא לחמרי לשבישה שעיקלא ולאו שלחתה לשל שיישו שמאה לשבא למפרע לשרוף שהלילת שלא כשיעור ושם שהוא כגע ש' ועוד שבדקה קלקל עולם ויובא שלשה שעם ושחים שמאי היל שיהוה לשלא שבישה ולאו שלחתה) ואין לומר שהשלא שיהוה והלם שמא (בגי שמא שבדוק) שם שלא

סרגיסם ממיין כסגורה הרגשת שעם הוא לחזק, הלם שצא בהרגשה כ"ל סרמב"ם וכיעתו*: אבל לעת התום, וסייעתם ללא ממיין שחזקתו בהרגשה (לפילו הכניסה העל בעומק) אלא לחיות הרגישה וכסגורה הרגשת על ושעם הוא ס"ל קפיקה לחוכייתא (עכלפ"י וכ"י סי' קפ"ז) (וכן הם שהתם זמן רב שלא נדקה לע"פ שלא הכניסה העל בעומק) וכפ זמן הכלה ובלי טעתה מייבי כשהרגישה בעומק) אלא לחיות הרגישה וכסגורה הרגשת ביכילה הלם אלא שחיה יועלת הם מן המקור או מן העליה ולפ"ד הרמב"ם כל היכא

* והיינו הם צבור לה שלא הכניסה בלבי העל כגון שבדקה עלמה ומלאה עטרה חיל הם שהתם בינתיים לפי' לא הכניסתו לעל בעומק ס"ל טעשה לחלוח ההרגשה בעל מ"מ למכי' ולפי הרגישה בבר ולפי לפעשה כי מזקק הלם שצא ולפי בהרגשה לפ"ד הרמב"ם (ועצמ"ש בהג"ה):

קונטרס אחרון

*לילקל בעי' להל הרגשת יגילתו מהמקור יכול להיות גם בדומה בשפופרת:

* (הגה) ע"פ בל"ן דבעי' דוקא הרגשת הם ולא שפיר ואפילו ומיהו ח"כ מלי שביק בבית הבשא בכיה עושה בכיה) ולפי לשרגישה כי' הל ולפי לרגישם מי' רגילים עם הם דלפי' לשהיכה דשלי פלוי לפ"ד הכ" ולפ"ל דשלפי מי רגילים שהיכם מהמקור דהרגשתם לפי פלום דשל הוא בעיני להדוב למקור אלא הל דשריך ולפי לשרגישה כי' הי"ם הרגשת

היכא לשיכא למתלי למעלמא אחא הלם על העד ולפו מגופה הוא אלים דרגלים לרבר הלם מגופה הוא היתה מרגשת ממם לכל הלם מרגשת בעלמה ביגילתה הלם מגופה ולא ממיין לשרגישה וכסגורה הרגשת על הוא אלא היכא לשיכא למתלי למעלמא אחא הלם על העד ולפו מגופה הוא אלים דרגלים לרבר הלם מגופה הוא היתה מרגשת ממם לכל הלם מרגשת בעלמה ביגילתה הלם מגופה ולא ממיין לשרגישה וכסגורה הרגשת על הוא

קונטרס אחרון

הרגשה הגוף ממם כמ"ש הרמב"ם והמב"ן הם וגבי שבופפת ס"ל לכ"ן בשבת"י שהכניסה חוך המקור ולשרגשה הבשוכת ולפ הלם שבוכה דומיא לשהיכה הלם לפוך בחוכה הלכל שבלי שלויי מקרי הרגשה לבניסה בשום הלפ הכ"י בפ' ב"מ נבי הם מעוכב גלימות הלפ מיקרי הרגשה הלם ע"פ דז"ל דמ"ם שלי פלויי וגם בגמרא פ"ע בשופעת הם טעת ממוך הם עשוי לפ מילקו בין בע למעט ול"ל למי רגילים שהיכה הרגשה דשהוך למקור וגם מ"ם הם בפי מ"ל למוש הרגה הן כמכה הם בדילוש שהמקור לע"ג הל גם דמים עכושים בשים שהמקור כמ"ם הפ"ל ולין הם מכה עליכן כי דבך כשים הוא ומלן שפים לחלק ולבביך הם הם בדילוש שהמקור לו שבאו שמה שהלכ מבניסים וגם לחלק בין בע למעט הרגישה בדוייש וגם מ"ם הלם בלה היא הלפ הבא שהלכ חיבניס למקור ולפ הם הבדל במקור לע"ג. וגם לח"ל שהבילוש בשכה לין לעשה הלם הטעוכ דמ"ם שהלי פלויי שלין לך מכה גדולה שהשיכה שהפילה לשה"ם לפ הם שהיכה הוא עכוכה לכ"ע אלא דמ"ק שעשה בשלי פלויי שעוש לפלו הם שהיכה הוא אלא הם שכבים שבקעי שהשיכה וכ"ה בלימות כך בגוף יפה כשר שבישם הם שהעוכבת בלימות בלה לשרי הזקתו הא שהמקור אלא קפק שקול הוא שעת שהעליה שעוש שהקשתת בלה שביפה שהעוש הלימות כמ"ם בשיעין קל"ח בפ' שהפופרת והבל"ח ע"ם וכ"ל לשלי פלויי להתם למיין שהשיכה הולילה עשה הם כלה וכבלע בשקרות שבה:

ולפ"ד הרמב"ם והמב"ן היה לשבא לוחר דלוקא בשלא שכרוזלו לשרי כשבור הרגש, על הוא לקרוב הלבר לבעות שכרוזלו לשקור לשהא שכרוזלו אלא כחי"ב הוא בעומק לפניה ומ"ם לקלק הרמב"ם כ"ע בלשונו ונקט שכרוזלו אלא כחי"ב שכ' לבעת הרמב"ם לכל בית המינון נקט' שכרוזלו שהרי כתב בפ"ם ובשא שיאה (שהבר בכנם לשכרוזלו) כו' ובהכי ס"ם ל' השבה לאחר זמן טעתים משהק אלא שהבא לחיכה טעתה ולפי משום לחייבי לרישא בקיות ולא בבדיקה. (ולשבא לפ"ם בשי אלא לפכ"ן לקיות הוא שבמון ולישא למיעל בכשובה הרגשה על שבמון בהרגשה שהבניסים אלא הבא לשהיכה בגמרא חומו משום לחוק הוא שעשה המקור לו לוקא אלא שהכניסה טעה כמ"ם הבא"ם בפ"י וכ"ם בפ"י סוגה ב"ח בי' ס"ן) ושם לבר שלא (ל' ס' ע"ב) לאחר כל שעלה בשעה (בגון שבדקה בשיעור ושם כיון שלא לשיכה שם) שכרוזלים טעות ס"ל לשייבי בלאהרגשה ולא בשעת עבא הטכוה כמו שכ"ל לפ"ל התום, לא ס"ל שחזקתו בהרגשה אלא שכ"ע אחרי תשאל לפילו בכשיעור ושם כיון שלא הרגישה אז ועכ"ל ל"ל לשהשל עיוך בלל המקוף טעם ולפו מחוכה הבא כלל לפי הבא (ע' רש"י ל' ע"ב) שיא הרגשת בלבעו בשהכה בשבוה כר' שמו שהזקתו בהרגשה, כמ"ם הרמב"ם אבל לשתו ל"ע ומ"ם הרמב"ם רפ"ם בשכרוזלו הוא משום לחוץ לשכרוזלו בכותבי בית הרמב לשיכא ולבי טעתה לעולם משום שחזקתו בהרגשה וכוותת הרמב"ם להניח רגיש לחזקה זו מחתני' לרמלה בשכרוזלו חן בלול ולפניש כלחניש כמו שביאלנו. אלא שהבא לבבר לשעות כ"ב בקנות לשהיכה המקור. אבל מ"ל לשבי בהרגשת בית המינון מ"ם ל"ל לעוני כותבי בית הרמב שבחוץ בשבא בגמרא (ועוני הוא בשב ולא עוב כמ"ם בע"ב ובה"ב ס"ב) הבא"ב ועמנו ולחוץ עוב הוא ולא קרינן בהבא. והרמב"ב ובמב"ן לשבא לבבר ולקושטא דקאי הרגש' ביגילתו מהמקור לשבי שחיה בשלים בשים ולא מכוונו לחוקא בלל ולכן כתבו הטוש"ע שי' ק"ל

הבשא שהם לחחתב בין המקור לחודים בין בית המינון לחודים ובע"ב:

[illegible]

טמאה אע"פ שלא יצא [ד] לחוץ ואפילו לא ראתה אלא טפת דם כחרדל יושבת עליו שבעה נקיים: (הגה) כאשר יתבאר השפטן לקמן סי' קצ"ו ואין חילוק בין פנויה לנשואה לענין איסור נדה (ריב"ש סי' תכ"ה) כי כל הבא על הנדה חייב כרת:

שצריך

הוא אלא אימא הרגשת עד הוא ס"ל הך דאיכא מידי דמיתלי מידי ספיקא לא נפקא וכ"פ מהרא"י: * ואין כן דעת הב"י ורמ"א כדלקמן סי' קפ"ז ובסי' קצ"ו: [ד] לחוץ. אלא נעקר מן הרחם ולא יצאת (רמב"ם) הוא"ל וילא מבין השינים הכן

* אבל מטעמים שהוספו שלפנינו כפ"ק וכ"ש בקה"ס דאף אם גרוד לה שלא הרגישה כלל כתי' בתלה ודאי מדאורייתא (עיין בק"א בהג"ה):

אבתולי בשר הרחם ה"ז טמאה ואע"פ שהדם עדיין בבשרה שנאמר דם יהיה זובה בבשרה וכו' דבעינן שתרגיש בבשרה כדלעיל נפקא לן מדלא כתיב בבשר אלא בבשרה ש"מ תרתי (גמרא) ועד היכן הוא בין השינים עד מקום

לישה

קונטרס אחרון

והנה מה' דפשיטא ליה למהרא"י דבבדיקה הוה ספיקא דאורייתא לב"ע. לכן ס"ל שהוציאה כן מלשון הש"ס ומיעטו דלעיל דאם זה מנלתי שא"א כלל לומר שהוא איסור דרבנן משום טומאת כתמים לאוד דא"כ בדקה בדבר שאינו מקבל טומאה טהורה כמו בדקה קרקע עולם כו' וז"א דהא עיקר הבדיקה היא במוך גפן שאינו מקבל טומאה כדאיתא בגמרא (דיי"ז) וכדלקמן סי' קצ"ו. וגם נמר שהם אינו מקבל אפי' טומאת נגעים עד שיהא טווי. וגם ב"פ דלקמן בס הם מסקי' דהיתכא דמעלי לבדיקה כדאית' בגמרא שם וגם הם אינן מקבלים טומאה א"כ יש בהם ג' על ג' אלא ודאי דליכא למ"ד דהוא דרבנן. אין לטעות בלשון הפ"ז סי' ק"ל (ס"ק כ"ג דאין כאן ספק דאורייתא כיון שלא הרגישה בדם מן המקור) דיגיד עליו ריעו בס"ק כ"ט ומ"ח מבואר להיפך (וז"ל בס"ק מ"א גבי הבדוק כו' דהוה כראיי' לכל דבר. ובס"ק כ"ט כל שלא הרגישה כו' ולא ראתה על העד כו' משמע דראיית העד דומי להרגשה) ובס"ק כ"ג נתכוין למ"ש הב"י (דכיון שלא הרגישה רגלים לדבר שלא בא מגופה ולפיכך תולין בכתם שאפשר כו') וקילר בהעתקה ע"ש. ומהרא"י בהג"מ שתיהם באמת שהיתה בודקת כו' (כיון דמדאורייתא בעינן שתרגיש כו') א"ם דוקא לפ"ד הרמב"ם משום דימה"כ אי בתר השתא אזלת דילמא חזאי בלא הרגשה הרי אינה טמאה אלא מדרבנן והם אמרו והם אמרו ואי בתר חזקה אזלת שמוקת הדם בהרגשה א"כ הרי רגלים לדבר דלא חזאי עדלא הרגישה ממש כמ"ש הב"י סי' ק"ל (ותדע הדלא מקרי רואה משעת השמיי' בלאחר זמן עמ"ש סי' קפ"ז) דגדולה חזקה זו שמוקת הדם בהרגשה שהרי שורפין עליה תרומה וקדשים והיא משמשת קולא ומוקלא מותרה לשרוף קדשים מכאן ולהבא שהרי דם לפניך וחזקתו שבא בהרגשה ובסבורה כו' וקולא לסך ליתנה דאמה מרגשת לענין למפרע כשלא היה דם לפניך ל"ם שמא היה בבית הסילון ולכ"ע היכא דאיכא למיתלי דליכא דם מגופה דל"ם אינך ליתנה אלא למפרע ומשום דאיכא למימר הרגישה ולאו אדעתה כמ"ש התוס' רפ"ה ומא"כ בזמן מועט דתשמיש (ובזה נסתלקה קושית הפר"ד ר"ס מרגשת מעל הב"י דס"ל כסבורה הרגשת עד הוא דא"כ אתמול כי שמשה נמי כסבורה הרגשת שמש ולמאי דיה שעתה לשמאי) דלהב"י כהרמב"ם ס"ל והשתא דם לפניך אמרינן חזקה למוקרא וכשלא היה לפניך אמרי' לקולא ולא אמרינן כסבורה כו' אלא כשהדם לפניך ואי אפשר לתלותו בד"ל כדעת הב"י ובשו"ת בית הקפ"ז עשו ומיימון):

עג הלכות נדה קפג

לישה דהיא מקום שמגיע האבר בשעת גמר ביאה שהוא הכנסת כל האבר (ג) שממקום לישה ולפנים הוא בין השינים שהוא כלפנים ובזה"ז שאין בקיאות בדבר כל שהאשה מוצאת דם בעד שלה טמאה אפי' הכניסתו בעומק הרבה לפנים ממקום לישה (רמב"ן) אבל בכל מקום לישה טמאה מדינא טומאת ספק אם הוא מן הלול ולחוץ. וטומאת ודאי אם היא מן הלול ולפנים דהאבר מגיע לפנים מן הלול כדלעיל (כ"ד הרמב"ם דלא כתוספות דמ"ב ע"ב):

לפני

קונטרס אחרון

(ג) שממקום לישה כו'. ע גמרא (דמ"ב ע"א וע"ב) דפשטא דברייתא (הנדה כו' והיולדת כולן מטמאין בפנים כבחוץ). משמע בהדיא דנדה דמיא ללידה בטומאתן וע"ם בתו' ד"ה שהוליא (דכ' לאחד שגויא שיש לחלק בין דם נדה לדם לידה) ועיין רמב"ם ה' טומאת מת (פכ"ה ה' ח' כיון שנפתח הרחם כו' ושם בהל' י"ג) משילא לפרוזדור כו' ומבואר שכך הי' גרסתו בגמ' שמא ילא (הולד) לפרוזדור (שמטמאה משום לידה בפנים בפרוזדור) (ולא כגי' שלפנינו חוץ לפרוזדור) ומתורלים ב' קו' התוספות (ד"ה שהוליא לפי גירסתנו. הא' דהא תנן דם הנמלא בפרוזדור טמא והב' דאמרינן בב"ק דאשמעי' גבי אשה דאית לה פרוזדור ומאי אהני הפרוזדור כיון שילא חולה לו) ומשה"כ כתב בפ"ה מהא"ב דהאבר מגיע לפנים מן הלול. דלכאורה למאי כ"מ ומכ"ל אלא ודאי דנתכוין למ"ש ומ"ש ועד היכן כו' עד מקום לישה כו' הוא עד ולא עד בכלל (וקא נקט מבפנים לבחוץ) דלא כתי"ט שלא העתיק לשון הרמב"ם ככתבו וכלשונו והשיאן לדרך אחרת. ומ"ש בפי' המשנה אם ילא דם מן המקור כו' ולא שילא (ממנו) למטה קאמר אלא שילא על העד שבודקת באותו מקום שהרגישה בו בדם וכ"מ לטומאות למפרע משעה שהרגישה א"כ דלא אמרי' הרגשת עד הוא אלא היכא דלא הרגישה כלל בדם ומשום שמוקת הדם שבא בהרגשה אבל היכא דהרגישה בדם ממנם אלא שהוא בפני עדיין והוליאתו בבדיקת העד לא אמרי' הכי דמהיכי תיתי להוליאה מחזקתה וא"כ היא טהורה מדאורייתא וגם מדרבנן אם העד הוא דבר שאינו מקבל טומאה א"כ כגון אם הוליאה העד בענין שלא נגע הדם בבשרה דטהורה היא דומיא דרואה בשפופרת לפ"ד הרמב"ם דטעמא דקרא משום הפסק בין דם לבשר שאינו נוגע בבשרה ולאו אורחא בכה"ג כדלקמן (סי' קפ"ח) ואף את"ל דהפסקה ממש בעינן ולא סגי בספק אויר משכחת לה נמי בעד בכה"ג שיכד הדם תוך סמוך וכמגאו לדדי סמוך מפסיקין בין דם לבשר בית הסילון דומיא דשפופרת אלא שנטמאה בלאתו מהמקור עד אותו מקום שבדקה בו ובשפופרת איירי שהכניסתו בכל הפרוזדור עד למעלה ממקום לישה סמוך למקור לפ"ד הרמב"ם כדלקמן (סי' קפ"ח):

מהדורא בתרא

מ"ש בתשובות ש"י ובכו"פ הטעם דבדיקה בבית הסילון טמאה מדאורייתא משום דהרגשה עד היא ומשום הכי כתב הרמב"ם בפנים בפרוזדור דוקא. הנה בתוס' ישנים והרשב"א והר"ן רפ"ק דנדה לא כתבו כן אלא לפרושי טעמא דשמאי בלמפרע אבל לא לומר שזה עיקר טעם הטומאה בבדיקה מכאן ולהבא לכ"ע דהא בהדיא אמר אביי בסוגיא דסדר ופרוזדור איסור שמתה כו' ולמסקנא שם שורפין תרומה וקדשים מה"ט דאיסור שמתה בנמלא מן הלול ולפנים בגג עליה כמ"ש התו' שם. (ע"ש דמונח שהכי מסוגיא דב"ב דעליה הוי קורבא דעוסה משום שהוא שינוי מועט כו'):

והנה מה שכתב הרמב"ם רפ"ה כמו שביארנו פי' בש"י וכו"ם דהיינו מה שכתב בפ"ה מן הנקב ולפנים ספיקו טמא שחזקתו מן המקור כו ואין בזה די באר שהרי לא הזכיר שם כלל זכר הרגשה והנה גם בפתח דבריו כתב כמו שביארנו דהיינו שמטמא בבית החיצון ולבאורה אינו ענין לכאן כלל שכאן הכוונה שצריכה להרגיש ואפילו אם יצא לחוץ ממש כמו בדקה קרקע עולם כו':

אך מלשון הרמב"ם עד שתרגיש ותראה דם ויצא בבחרה כו' משמע שתראה כו' וזמן דהרגשה וראיה הלא מילתא היא. דסתם ראיה דכלה שבלשון חכמים היינו ראיית העין על העד שבדקה בו אלא ראיית הלב או עין השכל והמחשבה והדעת שמרגיש ויודע בשינויי הגוף בהרגשת מי רגלים שנעקרו ממקומן אף שלא יצאו לחוץ וכן הרגשת ה"ז שנעקרה וכ"ה הרגשת דם כדה שנעקר ממקורו אבל גבי דם העליה שהוא כדם מכה כתב הרמב"ם לשון שותת לפי שאין שינוי בתולדת הגוף בזה שמותתת מפנים לחוץ כמו במ"ל וש"ז שעכשיו נולדו ונגמרו בהרגשה זו וכ"ה בדם נדה כשהטבע דוחהו לחוץ שהרגשת שינוי בתולדות גופה בעקירת הדם ויציאתו ממקורו כהרגשת עקירת מי רגלים ממש דומיא"ם אמרינן בפ"ק להלל כשבורה הרגשת צ"ל היא וכ"ה רפ"ח וכמ"ש ברמב"ם שם הרגישה גופה ונזדעזעה כו' וכל שאינה מרגשת *בעקירתו משתמא אינו דם נדה הבא מן המקור אלא דם העליה או משלדדים שעם כתלי בית הרחם אם נמצא שם הדם אבל אם נמצא בפרוזדור (שהוא נוהר הרחם שלמעלה ונכתלי בית הרחם שלמטה אף לגבי הרמב"ם שהוציא רחמו לפרוזדור כמבואר מלשונו *ובשעת גמר ביאה האבר נכנס בפרוזדור ואינו מגיע כו') כיון שרוב דמים הנמצאים שם הם מהמקור אזלי' בתר רובא אמרינן דהרגישה ולאו אדעתה וכ"ש היא לומר דכשבורה הרגשת מי רגלים היא וגם מן הלול ולחוץ אינו ספק שקול אלא בנירוף חזקת טהרה דאשה כמ"ש התוס' משום דדמי החדר מצויים ביותר כו' ור"ל דאף מן הלול ולחוץ רוב ומצוי מהחדר אלא דמיעוטא דמהעליה הוה מיעוטא דשכיחא משא"כ מן הלול ולפנים וגם הרמב"ם שכתב גבי מהלול ולפנים שרוב דמים הנמצאים כאן כו' י"ל דהנמצאים היינו רוב ומצוי שבגמרא פ"ב דנ"ב ודלא כפירש"י שם שרגילין לבוא כו' דא"כ מהלול ולחוץ (בכותלי בית הרחם למטה ורש"י לשיטתיה אזיל כמ"ש בפנים) כמי אלא שכאן דוקא מצוי דם החדר ולא דם העליה דלא שכיח כלל כאן דוקא משום שנזדקרה לא שכיח כמ"ש התו' משא"כ מן הלול ולחוץ אינו רוב ומצוי שגם דם העליה יוכל לבא כדרכו אף שלא נזדקרה אלא רובא למודים שהמקור דמיו מרובים כלפי רש"י שם ובנירוף חזקה דאשה הוי פלגא ופלגא ומשה"כ לא מהני כמי טעמא דהרגשה כמו דלא מהני לסילל טעמא דהרגשה בנירוף חזקה כי היכי דמהני נירוף זה לטמאי ברפ"ק להך ליטנא דאשה מרגשת ואף דהתם דוקא לתרומה וקדשים ולא לחולין מ"מ אין הטעם משום נירוף חזקה לטעמא דהרגשה אלא משום דמדאורייתא בהכי מוקמה להודים כל כמה דלא אתרעי דהייא למהי נתפרע דמוקמי'

*ואיפו ס"ה אפ"לא הרגישה שנזדעזעה גופה רק שהרגישה ביציאת הדם מהמקור דוקא עיקרי נמי הרגשה ומש"ה סתמו הרמב"ם וש"ע ולא הזכירו זעזוע הגוף דוקא ואין כאן מחלוקת בין הפוסקים כלל (אלא די"ל דמילא כשמרגשת ביציאה דם ממקורו א"א שלא נזדעזע הגוף קלת) זה שכתב הרמב"ם כמו שביארנו כ"ל לפ"ה דטעלה כשנעקר מן הרחם לבד אף שלא שתה ואין העד מגיע שם וגם אם היא מגיע אילו בדקה הכי יצא לחוץ ע"י העד א"נ שלא בדקה כלל רק שהרגישה ביציאת הדם מהמקור ול"ד לכ"ש שאמה דסתם מרגשת רק ביציאת מי רגלים לחוץ ומש"ה לא מקרי הרגשה כלל ברפ"ח בגמרא דלא כתבו' ש"י:

*(שנה) וכ"ה בהדיא בלשונו קפ"ד עד שיגיע לגופר הרחם ע"ש אלא דאפשר שר"ל שיגיע כי למטה רחם הוא ואינו מגע בו אבל באמת משמע הפרוזדור לבד שהן ולמעה בכל אורך הפורק כמ"ש בפ"ע ש' הלבעות כו' עלביים כו' וכ"כ במכילי למונה ופדע מדקמכינן אבדיקת משפרם ול"מ שמא אינה נכנסי כלל בפסח הפרוזדור שבאמלעו לפרש"י (וגם רש"י מודה בזה אלא דס"ל שקלקע הפרוזדור נמשך נ"כ להלאה מהפסח לבד הפורק)וכ"כ ס"ט פ"ב וכ"ה בפי' הרמב"ם פ"ה יולא שלאחר הרחם כו' (וברפ"ב שם ל"ל גמר ביאה דלא כפי"ט) ומ"ש בסיפורו בשעת גמר ביאה דוקא היינו לפתור הרחם עצמו וא"ש נמי מ"ש קפ"ד שיגיע ללוחר כו' כפשוטו וכן מ"ש רפ"ע לפנים בפרוזדור כפל לשונו לאפוקי מקום שיוצא ממנו לכותלי הרחם:

מיהו היינו דוקא למנין לומר ה"ו במקום מ"ו והיינו מן הלול ולפני שהאבר נכנס שם בשעת גמר ביאה ולשון זה כתב הרמב"ם נ"כ גבי פרוזדור שהוא לואר הרחם וכדפרש"י שהלול הוא כנגד פתח הפרוזדור ועיין פי"ט אבל פ"ט הרמב"ם מלא בפרוזדור מין לנקב יש כוונו אחכה גם המקום שיוצא מהלואר ומפסע ממנו והיינו קרקע פרוזדור שבגמרא שלא הולך הרמב"ם

ומאחר

בחזקתה לומר השתא הוא דחזאי והא דלא הרגישה משום דמעליה אתא (א"נ מן המקור והרגישה וכסבורה הרגשת עד היא יהיינו בקרקע פרוזדור שיוכל לבא שם בלא שהייה אבל בגגו אם לא שהתה בבדיקתה תלינן בעליה) משא"כ במכאן ולהבא דאתרעאי חזקתה שהרי דם לפניך ואף שהוא מהלול לחוץ ואיכא למימר מעליה אתא מ"מ כיון שהמקור דמיו מרובים אתא רובא ומרע לחזקה למהוי פלגא ופלגא עכ"פ הואיל ולא הרגישה ממש ועליה מקרבא דאי לאו הכי הוה אזלינן בתר רובא ממש דעדיף מחזקה והוה אמרי' דהרגישה ולאו אדעתה וגם שהתה ולאו אדעתה אפילו לשריף כמו מהלול ולפנים וז"ם בגמרא בשלשה מקומות הלכו חכמים אחר הרוב ועשאום כודאי כו' ע"ש בתוס' י"ח ע"ב ד"ה למעוטי כו' לא הוי רוב גמור כו' ור"ל כנגד קורבא דמוכח וגם שלא הרגישה (ואין לתמוה אם משנאים להבא ואמרי דשתתה ולהרגישה ומטהרין למפרע למיגור דעכשיו ראתה דמתקן אהדדי דהכאי גוונא ממש אשכחן בפט"ו דיבמות דהאשה מותרת לינשא ולרתה אוכלת בתרומה אעי' דאוריי' ע"ם בתוספ' ובפסקי מהרא"י סי' רכ"א שפסק כן והבין שכ"ה מסקנ' התו' משום דמ"ם לא ילפי' מסוט' היינו לומר דטעמא דכי שבילין משום חזקה כמ"ש התו' בנדה ופולין וא"כ ה"ה לאיסורים דמוקמינן אחזקה משא"כ אי ילפי' מסוטה דהילכתא גמירא לה ס' סוטאה ברס"ל טהור ומש"ה מטהרינן בב' שבילין שבר"ה אין ללמוד משם לאיסורי וכהאי גוונא נמי אשכחן ברפ"ו דטהרו. המסוכן ברס"ל כו' דכשהיה ברה"י אמרינן דכבר מת וכשהוציאו אותו לרה"ר אמרינן דעודנו חי) והא דלא אתרעי חזקתה למפרע י"ל דכיון דקורבא דמוכח דעליה מסייעא חזקה לא עדיף רובא אלא מחזקה דאתרעי כבר ונאמר שדם לפניך אבל לא למפרע וכהאי גוונא ממש נ"ל לשטת התוס' בכתמים דטולפין מכאן ולהבא דאמ"י בחולין טמא כמ"ם ד' ב' בד"ה והא איכא כו' ולמפרע תולי' ובחולין טהור בכל ענין אפי' ביבש דודאי מעיקרא אתא ע"ש בתוס' ד"ה והרלים כו' כמשמעות פשט לשון הברייתא שם דף ו' וזה וזה תולין כו' וע"כ צ"ל דמוקמי' אחזקה בלמפרע ואמרינן דעברה בשוק של טבחים ולאו אדעתה כמו בתינוקת שלא הגיע זמנה לראות וכדפריך בגמרא לשמאי ע"ש בתוס' (וכן צ"ל ג"כ בגמרא ד' ס' גבי שאר נשים שדיין שעתן שכתמן טהור למפרע אפילו יבש):

ואף לפמ"ש לשטת הרמב"ם דהיא דכל שטומאות כשעת מציאתן הלכתא גמירי לה אפילו במקום חזקה בנורה בקופה בדוקה וטעמא דמודים חכמים בראוהו שי משום תרתי חזקה כדאיתא בפ"ג דערובין ובאשה ה"ט משום דאשה מרגשת כו' א"כ דאי איתא דהוה דם מעיקרא הוה אתי כדרבא דמודה בטוך דחוק מ"מ י"ל דה"ט דמרגשת א"כ דאי איתא כו' מהני נמי חזקה וה"ל תרתי חזקה ולקולא בנירוף

חזקת

הרמב"ם לפנים מן מאחר שכתב מין לנקב והרי נראה במוש שהנקב כנגד הפתח שהוא ומקום המתחיל להתפשט מהנואר ואפילו נמלא בלדדי מופלי הרחם י"ל דהוי בכלל פרוזדור לפמ"ש התי"ט וכ"מ במ"ע וה"א ופ"ש קפ"ד דדם הלדדי' טהור היינו משבא מחומק הלדדים וכ"מ מסתימת לשונו לפ"ע ה"ד וכאילו מלאה לפנים בבשרה והלי' בפרוזדור וא"ש שלא פי' הרמב"ם דין נמלא בכותלי הרחם למטה מפרוזדור ואדרבה מסתימת לשונו בפ"ד (דבדיקה היא בקסח לבד ומשמע שם מסתימי' לשונו) דאפי' בנמלא לאחר אחר אנו עמלה מכאן ולהבא אפי' בקינום לבד וא"כ איזה שיעור יש לדבר בלאחי' אחר זמן שלא לומר שהאבר הוליא דם מבפנים (אבל מפירושו לפ"ה אין ראיה די"ל דמיירי בהרגשה) וגם לא מסתבר כלל ה"ע ולהמליא דין חדש שלא נזכר בגמ' רק בלוסיוס א"ם ה"ע (וא"ם נמי לשון טמאים מספק דתנן) למקקה דמש"ה לא בעינן דהרגישה כיון דאמרי' דהרגישה ולאו אדעתה בכל רואה דעלמא א"כ בלוטיוס מוכחא מילתא שהאבר הוליא מהמקור שרוב דמים מהמקור וגם דכך התשמיש להביא דם ע"י חימום כמ"ש בה"ה גבי פריסת עוכם ומשה"כ החמיר הרמב"ם לבדוק אפילו לבעלה וא"ש נמי דלק"מ מ"ם התוס' די"ה לאביי ותירולם דחוק ועי"ל דלכך נקט הרמב"ם בלשונו פרוזדור במין לנקב משום דהתפשטותו הוא למטה אבל למעלה שמו עליו עד הפורק קנה א ארוך ואשמועינן דאפי' בנמלא בגב למעלה טמא מספק דלא כמ"ש בפירושו (דס"ל דלמסקנא י"ל כמי דל"ם אורי' מייא כך ל"ם אדרבה הוגא דנקט ליתבא דר' חייא אף באינו לשונו ממש ובמסורה חזר בו) ומיהו מלשונו בפי' בפ"ב משמע דלא ס"ל כפירש"י אלא יש איזה משך בלורך הלואר מהלול ולחוץ עד הפתח שנק' בלשונו שם פה הרחם אשר יעה כו' ולכן העיקר שכוונת הרמב"ם לאשמועי' כמה דהפירי' וקולא והחילוק שבין מהלול ולפנים שטומאתו ודאי ובין מהלול ולחוץ דאינו אלא ספק (ולהרמב"ם כל ספק מדרבנן) ומש"ה נקט פרוזדור לרבותא אבל לא נהית לאשמועי' דלמטה והפרוזדור טעלה מהספק. (וכ"מ מדקדוק לשונו הרי טומאתו כו' ולא כי טמא משבק רלי הגמרא) שסמך על מ"ש בפ"ד דבדיקה היא בקסח לבד ולא הזכיר שם אותיים ולא אפי' לי' לאלמר וכה"ג ומאילא

אפי'

לפי לפי להכי זמן ובע"ש שבתון
לקדים מעלה דין המוכה הזכיר
בפרהזוב ולפנים דוקא דסיינו מהלול
ולפנים כלמעלה ס"ז מחזק כו' דאיכל
לפשיטה דכל הפקיקה לין ד"ה ולפי'
בעניים אלא בדלוקנע לימוכה
שמחמיין לשם הלוי וגיבו ל"ע בנדק'
קקנע שלש לחלי עהוכה לנמרי ולא
הוה ס' דתוכייתה למומלה מדכנן
כמו בכולהי כתם לריכא נמי למיתני
בלדדים ולפ"ה עמלה נדה לפילו בלאהב
לאחר זמן בפ"ד ול"ל מסום דכל
המומלות בשעם מלילתן ובמקום
מלילתן דוקא דז"א ללא מהני סימני
מקום אלא כפיס לחלות שהמקום נוכח
כמו בקובעה דמעלמא נאל שם הארן
דיש לאלותו במקום הני דוקא דשם
בכל מצא"כ בשעה דמיקלים מקום
מלילתה אף בשינוים מקומה ולא אלינן
שהמקום זה דוקא לאחה כמ"ש התוספו'
דס"ס בקובע בדוקא דודאי מנובה אחם
דס"ל מקום מלילתן עפי מלילו אחם
עלמה שיהה מקום' ועכ"פ לא עדיפא
מיכה ועוד דל"ל הכי אלא בעומאה
ולא בליכוין להכמ"ס ודוחק לומר
דליקור כלה הלוי בעומאה דלישע
ליהכא ל"ש הלי כדיעם ושלי כדיעה
יהלכך לכלוכה ל"ל דבכולהי כחם נמי
ליכא אלא עומאה כשעים כמו בעל
שהה ונכתוב והבוקעה בדבר שהיעו
שקבל עומאה או לס"ם בלבעוניס
נמי עומאה משום שבכך היה על בשרה
שבשעים ומ"ם בפ"ד ס"ז כלה היינו
משום לחוכחה דמילחה לנדוק מיד
לאחר שנשעים ומ"ם בכל"ע כלאו מלאה
לפניה כו' היינו נלוכה בחחם ס"ב
שלי דאכול בחם ומשום דחחם מפבבלא
שלי דמאהל אחא שבאוב מבמקור
שמא"ם על בשרה מבמון ועל בגדים
לחיכא למיתני בדעים דעלמא המבוים
שלי ומ"ם כ' כלילו כו' ולאו משום
דחחם ס' לחוכייתה ומיהו ל"ל לידחק
בכך דהא ע"ב לבמ"ל ושום"ע ום"ע
דבעיק הבגדה ממש וה"ע בחאו גבי
בשעים (ולא משום דמילין דמעלמא
אחא) אבל"ל משום דמייבי לפילו
בבשלי גוונא דליכא למיתר לבליבה
ללאו לחעשה. כגון בשעה מיעשת לאחר
שנדקה עלמה ומלאה עהוכה (לבה"ג
דוקא הולבו לה"ע דהבגדה ולזמן
מרובה קלה ס"ם בלא"ה משום דליכא
למיתי לחיחה מעלמא דעבדה בשוק של
עבדים ולאו לחעשה שלי מדלא
מפיין לשאול מעהי' דבאחים דבגדן)
בכל לזמן מרובה קלה לליכא למיתי

מזקת עבדה לאחה כל כמה דלא מחבעלי דמיין למעשה
דוקא ולא לבבא (ומ"ש נמי ע"ם המחב"ם ושומאה זו
בשפק שמא כאם זה מדם שאדר כו' משמע לחילו הוה ס'
המלר מעשה מלאוכייתה לשם שבוומתו בשפק זה ס"ל לקולא
אלא לשאוף תכומה וקשים כמ"ש בשפ"ג מהלוות מחבב
ל"ב לענין בשפק מנע לנכוי ס"ם שם שהוה אף שהומאה
ע' בשפ"ג מה' שא"ה) ע"ע ממילא משמע לחי הוה מחבלר
היו מוכיחים שם אלא הבגיעה ואי אינה שמאה אלא מד"ם
על ד"ם לין מוכיחים כמ"ש שם ש"ה (ואפה בשיקות ס"ם משום
דוודאן מלאוכייתה כמ"ש שם ש"ה בשפ"ג ומ"ש שם
מחבבו שם ובבת מחבב בשפ"ב) ואף לים בומאה
שעקבו מד"ם שבוכיו כמו לחים ע"ע מאחר שבחב"ם שם
שם' אלו בשפ"ב לא הזכיר אלא שהן שבוכין בל"ל משום
ס' בלא"ה נמי ל"ם ונם מבבל אחר שעשה הוא וכי בדדי
נעבו ובלא"ה בשם אחרי גזבו על בשך לדבון לשם ל"ל
בשך לדבון לקולא ואף לאחבמן נמי לאומאה בחיהו מקומן
ע"ע לענין בומאה לין לחחמיר בשפקורין לאחוחי בומאה
לא מחבעין (כלאיחה בבילה אף ז' בפ' שם) להבא לאחה
לוחא ואבא לחזקה שהמקור לענין עבודי מדם שעליה ואף
שדם שעליה מלוי ג"ב מבולל ולאון בדם המקור ולא שייך
בלן שבוב לחיים בהמלאי בלן שם לחי המקור בבולל ולפניה
מאחר שבניליו ומלויי בלן ז' לחיים לבו בשום ע"ע ביון
שהמקור לענין מבובים מעלי מבי לוחא בשום ופבלא
בשגד חזקה עבדה וחזקה בהבגה לחולה לבבגה עמם חיבא
שובשה שלינו מן המקור ולא לחחיין לבשהו' בו' לחב"ע
מעחבי למחבא בחולין אף ב"ה וגם לאך ליבשו לאי לחיאה
להום שם מעיקרא הוה לאחה עשום ס"ע עמה חייך
למחלי עפי בעלים ולא לומר בבשהו בדבר שלינו בבל
בחולין בפ"ע בבל"ע בשלו מלאה בדבה ס"ב
לבניה כו' היינו בלוחה בדבה ס"ב
לחחי בבולל בשם ומשום דדבה מפבבלא
עפי לחחדר אחא שבאוב מבמקור
שמא"ם על בשרה מבמון ועל בגדים
לחיכא למיתני בדעים דעלמא המבוים
שלי ומ"ם כ' כלילו כו' ולאו משום
דחחם ס' לחוכייתה ומיהו ל"ל לידחק
בכך דהא ע"ב לבמ"ל ושום"ע ום"ע
דבעיק הבגדה ממש וה"ע בחאו גבי
בשעים (ולא משום דמילין דמעלמא
אחא) אבל"ל משום דמייבי לפילו
בבשלי גוונא דליכא למיתר לבליבה
ללאו לחעשה. כגון בשעה מיעשת לאחר
שנדקה עלמה ומלאה עהוכה (לבה"ג
דוקא הולבו לה"ע דהבגדה ולזמן
מרובה קלה ס"ם בלא"ה משום דליכא
למיתי לחיחה מעלמא דעבדה בשוק של
עבדים ולאו לחעשה שלי מדלא
מפיין לשאול מעהי' דבאחים דבגדן)
בכל לזמן מרובה קלה לליכא למיתר

בבעלים לין בהבל דוסק אלא בבוחלי בהבם לשעה
ומדשעבדי' כל שם שהחלה לעולם ע"י בדיקה שפוחרת פ"ת
מבלל דמילחת דבכיחה היה לרחות לעולם שן בלדדים ועבלל
לחין דמי המקור מבוים שלמי בלדדים לחל"ב רובא עדיף
מחזקת עשה לחבם אלא בכל זמן שלא בדקה בשפוחרת לא
חלינן בלדדים בהוחה מ"ת משום לכיון שהחה מ"ת רגלים
לבר שהשעם הולין בהם בחשמיעו ומשמעו בשרוזרו
שמוך למקור ולא חלינן בדוחק בלדדים אלא בשבדקה
בשפוחרת וכגיעת שמוך מהבחמול בלוחר בהבם ולא הולילו
שם בשמוחם וכגיעתה שם ואף גם בזחת לחבילן להשהת
הוא לבחבפת' בשבוחר מלי בהבמ"ם בפ"ד ע"ם במ"ג שב"ב
שהליה הא לחיבעא לאחים ולא לו מייבי בשהבפחה וב"ע
שהליה מלשון בהבמ"ם שם שהחב במ"ם בפ' לימות ושם
בילב שעשה שהה חחבפת בו' והייבו בבעל לאחון בלא
בדיקה ול"ב מחלית מבוחר דבבעל ג' דשבילן בבדיקה לאחמי'
הייבו נמי משום לאחמילן בחבפחה ומ"ם לחבוחה לו לאחר
הגילוסין (וקודם הגילוסין הטעם במ"ם במ"ג שהה בו')
אבל לו אחמי' בילוע שהוא מן בלדדי' לחפבע לחחי לבוך'
לו לאחר הגילוסין (ואם שטעם שבמ"ג מהבי לאחוב לעולם
הייבו ענין לפ"ם בפ' לימות מ"ר לחלילן) להשהת הוא בחבפחה
וילא לו לבחב"ם זה מחמי' לבותיות מייבים בקבלן ובוחבים
קלשים לעולם גם אם אחר בך חבדוק בשפוחרת בבעל ג'
לו אם עבדה ובדקה מיד וגם לחחי בוחבים ומילחים
מוליו לעזבה ולין בודקים בשפוחרת ולא ס"ל לבוקיימתה
לעולם לאבגיבה בו' ומהם לס"ל דבשהבקה לאחמי' לאבגבה
ולאו לחעשה (והייבו לאפי' בלאוכייתה מלשהבקה לאס"ב מוליה
שמוחל בו' ע"ם בחום') ס"ב ס"ם מחבי בשהבפחה וכלמוכחה
בולא קובעה לחיוור שהחה ואחזקה לפ"ב וכלילתה בהליה
דם"ב לשבועות דשלא לבחב הכי חשמע ולא מייבי
לאפרים מכלל שלא לבגיבה לאס בבגיבה ולא לחעה לו
ולא פירם מזיל היה ולא שב מילישתו הוא ומ"ש לחותיות
רגלים לבבר שהשעם הולין לס לבס"ב כחבו החום' ומבל"ם
ב"ע לחילו לקולא בבי מ"ב ומ"ם חעשה ולאי לפי' בקיום
חעשה בבלאה"ב טוי ס' לחוכייתה לחייב לבגבה ומה
להשהיק שהמ"ם לאבלה בבי. היינו משום לשהם גם לחשקה
עיב"ל לחייבי לבגבה להא ב"ח טיחה משום בלה בחשמיע
בגבה"ת ד"ל ע"ב ובקובע עולם משוה משום שהיו מקבל
טיעבה ומ"ה גם אם מקבלים חומאה ס"ל כחם ולא בלה.

ומ"ב עדיפא לחיבלי בהיו מחי ובקובע עולם לחלינן בלדדים לבוך הטעמים על דם שליש
ובמ"ב לילא נמי בחיבלי בלדדים:

קפד שצריך לברוש מהאשה עונה קודם לווסתה ובו ב׳ סעיפים:

א רוב הנשים יש להם וסתות (פי׳ זמן קבוע מורגש כשמים) לראות בזמן ידוע בגון מכי לכ יום או מל׳ יום ב׳ובכל אשה שיש לה וסת קבוע בא עליה שלא בשעת וסתה ואינה צריכה בדיקה [א] לפני תשמיש: (הגה) גם אין לה להמתין ולבדוק [ב] עצמה לפי שמים ולא לחשב שמים שלא יהא לבו נוקפו [ג] ופורש (טור ומרדכי ריש הלכות נדה וכוב הפוסקים): אבל שלא בשעת תשמיש ג׳כל המרבה לבדוק הרי זה [ד] משובחת:

ב ד בשעת וסתה צריך לברוש ממנה [ה] עונה א׳ ולי׳ בשאר קריבות אלא מתשמיש. המטה [ו] בלבד אם ה׳הוא ביום פ׳׳ש ממנה אותו היום כולו

(א) לפני שמים. ולא לחשב שמים לעצמה כל הפוסקים זולת הרמב״ם כדלקמן סי׳ קפ״ו ומשם יתבאר דין מאם שאין לה ומת: [ב] עצמה. בפרי בעלה כדלקמן שם: [ג] ופורש. כיון דלחשב שמתו בודקת ממשב שאם לא הרגישה לא היתה בודקת לפי שיודע שהמכשים לא תקנו לבדוק ויהיה לבו נוקפו שמא היתה כאשה כשרגל ומצדה בעד (תוס׳ כ״ן) אבל כל אלה רשאי להמתיר על עצמו לגזות לחשבון לבדוק קודם שמים וכ״ז משום (הגה״מ שם) שכיון שאינה בודקת אלא מפני נוחיות לא יהיה לבו נוקפו (כו״פ סי׳ קפ״ו) אבל לא לחשב שמים שאם תחלה לם יהיה לבו נוקפו שמים עם הרואה ופורש ושמא עוד (ר״ן): [ד] משובחת. לע״ש שיש לה לם שלא בשעת וסתה ושתה (רמב״ן): [ה] עונה אחת. שמאחר וזכרתם את בני ישראל מטומאתם מכלן לזהרה לבני ישראל שיפרשו משמומיהן תמיד לוסתן עונה שיש רגילה לראות בה לם רגילה בוסת שהיא רגילה לראות ביום ושם רגילה לראות בלילה ושם שמא שמחמר שיהא לה לם שלא בשעת וסתה (רמב״ן): [ה] עונה אחת. שמאחר וזכרתם את בני ישראל מטומאתם מכלן לזהרה לבני ישראל שיפרשו משמומיהן תמיד לוסתן עונה שיש רגילה לראות ביום ושם רגילה לראות בלילה ושם רגילה לראות בשניהם ושם שאינה רגילה לראות לא ביום ולא בלילה אלא מתחלפת ממנה כל הלילה (גמ׳) וקבל לחשבונה בעלמה היא ומדאורייתא תיכף לחקרה עד שתראה ושפי׳ שעת הוסת ממש שהיא שעה שרגילה לראות בה ביום או בלילה ל״ל לפרוש ממנה מדאורייתא (רמב״ן בח״ש ומ״ש ולא כ״ם) לוסתות דרבנן ולכן הקילו בהן בדבה כדלקמן: [ו] בלבד. לפי שבוק ונשוק שכי כ״ל בד״ו וכמ״ש וכ״ם בד״ש אלא שמחמירים מיטו שלא להתחמיר בשלא שע״ב (שו״ע) וכ״ל בד״ש להחמיר בשלא שהוא שמחיל׳ לידי שמח ושמ״ח יבא עליה (א) ולפ״ז כ״ם שאין ליזהר עמה בשעה אחת כדלקמן (פי׳ שפ״ג) וכתב בד״ש בשעה שלא לשכו אלא שמחמירים בשעה בלבד מדינא שע״ג דשבוק ונשוק שכי מדאורייתא בגדה משום שלא תקרב מ״מ לא שמנו אלא שמחמירים דמיחזיק שמא ע״י שמחמירים שהיא בעונה א׳ שהיא רגילה לראות בה (שדכרו שם דם לבא בשבוע שמחמירים כמ״ש הרמ״ם) ולא מיחזי שמחמר קריבות שמא יבא עליה כיון דהיא גופא אינה אלא מדרבנן

משום

קונטרס אחרון

(א) .לפ״ז כ״ם כו׳. עיין ג״י פי׳ שפ״ג בשם ר״ם להחמיר להחמיר שם הוא בשבני כו׳ משר׳ לך לך כו׳ שע״ם שמחמיר בשבוע ונישוק. כמ״ש ג״י בשם הרמב״ן. וכ״כ בשמו הנקם להרמב״ד (ד׳ ד׳ קע״ב) להדיא וכ״כ הרמ״ם ומטור (פי׳ שמ״ב) בשם הרמב״ד שפי׳ בשלילות להילף ליה (דסיינו כשמת לו מת קודם שמופס שמחיינו לדמות ז׳ ימי שלילות) וכ״כ הכרמ״ם וכמ״ש שמ״ך שם קפ״ם שע״ג לשמור לישן עמה בשעה אחת כדלקמן (פי׳ שפ״ג) וכתב הרמ״ם שמחמירים בשעה בלבד מדינא שע״ג דשבוק ונשוק שכי מדאורייתא בגדה משום שלא תקרב מ״מ לא שמנו אלא שמחמירים דמיחזיק שמא ע״י תמשים תרתי בשעה א׳ שהיא רגילה לראות בה (שדכרו שם דם לבא בשבוע שמחמירים כמ״ש הרמ״ם) ולא מיחזי שמחמר קריבות שמא יבא עליה כיון דהיא גופא אינה אלא מדרבנן

משום

קונטרס אחרון

(ב) ומש״ה לא דמי כו׳. ומשמ״כ ל״ל ליום״כ וט״ב. ומ״ש הרי״ז (רמיה לשמור) משום שמ״ב לע״ג להרמ״ם (שם) לא כתב לחיבה משמחבה אלא לשמור ליום לשל בשאר פרישות מדמה להרמב״ד ע״ש בשור ובדמיהם ובשב״ם ולפ לשמ״ם שם״ך שם בשם הרמ״ם לכתובות סיינו משום להתם לפי יחוד לשמור כשבועה מלשון ר״י שבשם״ך שם כי משמר (שמשמור ליזן עמה ביחוד כ״ם שמשמור למזוג כו׳) ע״ם וע׳ בהרמב״ד לכתב להדיא (ד׳ ד׳ ע״ל) לחבוק ונישוק שרי משוך לוסתה והשכיחו עמו הרמב״ן ורשב״ם ום״ם לשטוים ומחכוונים לי״ב הדבר בשור לליבא לחיבוה עדיפא אלא להחמחיר תע״ב כמ״ש הב״ח. ולי״ב ניחא לדבך אין משום להחמיר כלל כמ״ש שם״ך ובדברי הט״ז ל״ע:

(ג) ולא ל״ב שעות כו׳. מ״ש שם״ך לשמוד שעות זמניות ובכ״ב מניחו כו׳ (לענין ק״ם ולענין מעך כו׳ ולענין חיבוד תקופות כו׳) חיבו מוכן לשמוש ולדבבה חיבו כדעת הב״י לשמוש חיבוד נשב״ל שעות אין חלוך אין קבל כמו לענין ק״ם ומעך אלא לענין חיבוד תקופות חיבו כן כמ״ם שלשם אלא״ם חיבו תב״ם. ושם״ך חיבן קיבן ק״ו (בשבק״ל) מבואר שהאין שעות זמניות להבא בן בשב״ם תקופות שהיום הוא משם שעות לבני מלות היום עד שם שעות שמר פלוג. ובן בגלילה. ומשמ״ם בכל כלי מעך וק״ם עם חיבוד תקופות זהו לשעה ביחיד ושוא שלמי ונ״ש:

[ז] כולו אפילו אם הוסת [ה] בשופו ובייתר מיד בלילה שלאחריו וכן אם הוא [ט] בתחלתו פורש כל [י] היום ימחזר כל הלילה[יא] שלפניו וכן הדין אם הוא בלילה פורש כל[יב] הלילה ומחזר ביום שלפניו ולאחריו בין שקבעה וסת בג״פ או בפעם [יג]אחת: (הגה) וכ״ז לא מייכי אלא בוסת המלוי בימים אבל לא בוסת המלוי [יד] בשיעי סגוף (ב׳ בם׳ לאב״ד) ועי״ל סי׳ קפ״ט ישאם שמעכית ושתה להקדים ג׳ או ב׳ ימים אלו לשמר קודם [טו] או לאחר כשמגיע זמן ושתה ג׳יך שכום ממנה ג׳ או ב׳ ימים קודם (הגה״מ פרק ט׳ מהל׳ אשל״ב) ועי״ל סי׳ קפ״ט:

ג יבד״א בגדולה אבל בקטנה שלא הגיעה לימי הנעורים [טז] ולא הביאה

סימן קפ״ע (כו״פ) ולכן אין לילוק בזה בין ימי ניסן ושאר ימות השנה לעולם שעונה היא יום או לילה (ג) ולא ב״ב שעות לוקח (ב״י ממשעות הגמרא ופיבקיס וע״ז וע״י ולא כש״ך): [יג] לאחת. פי׳ שלא לא קבעה לה ושתה שאחשבת ליום זה כשאר כל הלילה ולכיכה לכרום שבעלה לוחש עונה שלאחה בו בשאר כל הלילה סי׳ קפ״ע שעיף ג׳: [יד] בשיעי סגוף. יחשב לקמן שם שעי״ש: [טו] או לאחריו. יחשב לקמן שם שם״ג בהג״ה: [טז] ולא הביאה.

כלומר או לא הביאה כו׳ כלקמן סי׳ קפ״ע שכ״ז:

סיוון

קונטרס אחרון

(ב) ומשמ״ה לא דמי כו׳. ומשמ״כ ל״ל ליום״כ וט״ב. ומ״ש הרי״ז (רמיה לשמור) משום שמ״ב לע״ג להרמ״ם (שם) לא כתב לחיבה משמחבה אלא לשמור ליום לשל בשאר פרישות מדמה להרמב״ד ע״ש בשור ובדמיהם ובשב״ם ולפ לשמ״ם שם״ך שם בשם הרמ״ם לכתובות סיינו משום להתם לפי יחוד לשמור כשבועה מלשון ר״י שבשם״ך שם כי משמר (שמשמור ליזן עמה ביחוד כ״ם שמשמור למזוג כו׳) ע״ם וע׳ בהרמב״ד לכתב להדיא (ד׳ ד׳ ע״ל) לחבוק ונישוק שרי משוך לוסתה והשכיחו עמו הרמב״ן ורשב״ם ום״ם לשטוים ומחכוונים לי״ב הדבר בשור לליבא לחיבוה עדיפא אלא להחמחיר תע״ב כמ״ש הב״ח. ולי״ב ניחא לדבך אין משום להחמיר כלל כמ״ש שם״ך ובדברי הט״ז ל״ע:

(ג) ולא ל״ב שעות כו׳. מ״ש שם״ך לשמוד שעות זמניות ובכ״ב מניחו כו׳ (לענין ק״ם ולענין מעך כו׳ ולענין חיבוד תקופות כו׳) חיבו מוכן לשמוש ולדבבה חיבו כדעת הב״י לשמוש חיבוד נשב״ל שעות אין חלוך אין קבל כמו לענין ק״ם ומעך אלא לענין חיבוד תקופות חיבו כן כמ״ם שלשם אלא״ם חיבו תב״ם. ושם״ך חיבן קיבן ק״ו (בשבק״ל) מבואר שהאין שעות זמניות להבא בן בשב״ם תקופות שהיום הוא משם שעות לבני מלות היום עד שם שעות שמר פלוג. ובן בגלילה. ומשמ״ם בכל כלי מעך וק״ם עם חיבוד תקופות זהו לשעה ביחיד ושוא שלמי ונ״ש:

ו שמר שמם להרמב״ם שבשם

ה מיימ׳ לדיש לקים מטוש כי יסודה בשילם בגה ד״ע ע״ב

ו בשיע׳ דלבי דיכלו מכב יכול׳ שם דף י״ב ע״ל וכשבשלו וכמיכום שהוש׳ שם ועיין בריש סימן קנו

ז מטבה שם דף יב ע״ב

ח בשיע׳ דלבי לשמיש שם ד׳ שב ע״ב שבועות ד״י וכרמבם כלא שם

ט שם בגדה דף פג ע״ב

[יז] ממוך לוסתה. וס"ה שעת הוסת עלמא (ט"ז ס"ק): [יח] ג"פ. וה"פ שסיפ מוחזקת בשיכה לראות לוסתות עס"ה ומחזקין לשיעורים מקרים על שתחזק בג"פ (ב"י) ועי' לקמן סימן קפ"ט סכ"ז סס לחתה ג"פ ולא קבעה לס ושת עליון: [יט] ביום. לכיון לוסתות דבבין ס"ל שפיקא לבבין ולקולא. ומ"ל לפכוח אלא ביום שסיס ולילי ביומי נחתה (לח"מ) כ"ל לחפי' לחתה קודס כ"ס ע"ע היום סיס ולילי ביומי נחתה. ולפי זה אס רגילה לראות ביה"ש חייב לפכוח אלא בלילה (מ"ך) וכה"ג כ' על פסק שה"ע שע"ג לכך כלבה ע"ה בשיכור כרת לחוי להחמיר כיס ומחיירין לאסור אפסק כל היום וכל הלילה: [כ] כגמשך בו. ואס לא לחתה בשיעור זה בודקת ומותרת לבעלה לבתר תחלת הוסת אזלינן לאסור אותה עונה לבדה אלא בשיעור שגמשך ביום הוא שעת הוסת עלמו ואסורה ג' ע"פ שהוא בעונה שניה (לח"ה לח"ם): [כא] או מזלפת. ע"ש אחר עיש. אבל אס אפק הוא ומזה ולחתה סרי זו קובעת לה ושת ביומי נחתה כלקמן אפי' קפ"ו ובריבה לאסור גס העונה שחזה ולחתה בה לחר שאפק הוא. והוא שאפק ביום זה ומזה ולחתה ביום שלאחריו אבל יש לחוש שמא לחיה הלאחרי סיתה ביומי זיבה ואפני' התחלת נדה כלקמן אס אבל אסאזה ולחתה ביום שאפקה חיים חוסת אלא לעונה לאחרונה אל הוסת. (ומיהו אף אס אפקה ומזה ולחתה ביום שלאחריו שאפשר ש"ל לאחרונה העונה שחזה ולחתה בה ח"ב כאר קבעה לה ושת ג"פ בעונה זו אבל קודם שקבעה בג"פ חייב חוששת לה כמ"ש בפי' קפ"ט ע"ש הטעם): [כב] מותרת. לבתר תחלת הוסת אזלינן ואין לאסור אלא העונות שהוא שעת הוסת עלמו כמו בדאשה לחיה מרובה אקודם לס"ה על לחר הס"ה לחתה לבתר גבי דבר מועט שנעשה ביום בבבל הוא לביות נעשה בכל לחיה ל' מרובה ונעש"ב הבא אין בבבל לביות ושאר לחיה אלא העיקר הלחיה הוא תחלתה ושאר תוספת לעים שנתוספו בה כיון שנתחלק העיקר נתחלק ג"כ התוספת (לבוש לחיה ט"ז) ומיהו לא אזלינן בתר תחלת הוסת אלא לענין פריעת העונה אס לא לחתה בעונת תחלת ולחתה ותוס דבתחלק העיקר נתחלק ג"כ התוספת אבל אס לא נתחלק העיקר לא אזלינן בתר תחלת הוסת ושת בהפלגה לבער שהפלגה ותחלת לחיה לתחלת לחיה אלא אקוף לחיה לתחלת לחיה (תבו' ושכ"ל פי' קע"ג וסג"ל פי' ו' ותש"ל פי' רמ"ז) כגון אס בוסת ל' ושאבדה לחיתה ג' יעים ובקוף כ' יעים ואקוף לחיה זו שאת יום כ"ג לתחלת לחיה לחתה ג' יעים אוסת ליום כ' אקוף לחיה זו שאינה ע"פ שהוא יום כ"ג לתחלת לחיה לחתה ג' יעים ושת בהפלגה היא שאפלגה לחייתה לזמן ידוע ואינה רואה בתוך הזמן ואס הזמן שאפלגה ואינה רואה בו הוא יום ג"פ ס"ז ושת קבוע וש"ה הוא ושת שאינו קבוע כלקמן פי' קפ"ט (ד) וכיון שבהפלגה

היא

קונטרס אחרון

(ד) וכיון שבהפלגה כו'. עיין תוס' ב"ק (לא: ד"ה) ושתי"ם (שם) בהפלגה לחיא לסיכונין דסוכים וש"כ ל"ל פי' ניך סוים

[כג] משהוכר עוברה או בימי מניקותה שהם כ"ד חדשים משנולד הולד [כד] אפילו [כה] מת הולד א"צ לפרוש [כה] במוך לוסתה ואפילו בתוך וסתה מותרת בלא בדיקה (ע"ל סימן קפ"ט):

[כו] היתה נהגית במחבא משני פחד והגיע שעת וסתה [כז] אינה חיישת לו: (כגם) וי"ל דוקא שם עבר הוסת ולא בדקה ולא סרגיסה עיסוקה בלא בדיקה שלא לכתחלה [כח] לכדיכה בדיקה (כן משמע בב"י): ס * שאר נשים צריכות בדיקה [כח] כשיגיע הוסת עבר הוסת ולא

הביאה סימנים א"צ לפרוש [יז] ממוך לוסתה עלמה (ט"ז ס"ק): [יח] ג"פ. ומפני שפיפ מוחזקת בשיכה לראות לוסתות עס"ה ומחזקין לשיעורים מקרים על שתחזק בג"פ (ב"י) ועי' לקמן סימן קפ"ט סכ"ז שם לחתה ג"פ ולא קבעה לס ושת עליון: [יט] ביום. לכיון לוסתות דבבין ס"ל שפיקא לבבין ולקולא. ומ"ל לפכוח אלא ביום שסיס ולילי ביומי נחתה (לח"מ) כ"ל לחפי' לחתה קודס כ"ס ע"ע היום סיס ולילי ביומי נחתה. ולפי זה אס רגילה לראות ביה"ש חייב לפכוח אלא בלילה (מ"ך) וכה"ג כ' על פסק שה"ע שע"ג לכך כלבה ע"ה בשיכור כרת לחוי להחמיר כיס ומחיירין לאסור אפסק כל היום וכל הלילה: [כ] כגמשך בו. ואס לא לחתה בשיעור זה בודקת ומותרת לבעלה לבתר תחלת הוסת אזלינן לאסור אותה עונה לבדה אלא בשיעור שגמשך ביום הוא שעת הוסת עלמו ואסורה ג' ע"פ שהוא בעונה שניה (לח"ה לח"ם): [כא] או מזלפת. ע"ש אחר עיש. אבל אס אפק הוא ומזה ולחתה סרי זו קובעת לה ושת ביומי נחתה כלקמן אפי' קפ"ו ובריבה לאסור גס העונה שחזה ולחתה בה לחר שאפק הוא. והוא שאפק ביום זה ומזה ולחתה ביום שלאחריו אבל יש לחוש שמא לחיה הלאחרי סיתה ביומי זיבה ואפני' התחלת נדה כלקמן אס אבל אסאזה ולחתה ביום שאפקה חיים חוסת אלא לעונה לאחרונה אל הוסת. (ומיהו אף אס אפקה ומזה ולחתה ביום שלאחריו שאפשר ש"ל לאחרונה העונה שחזה ולחתה בה ח"ב כאר קבעה לה ושת ג"פ בעונה זו אבל קודם שקבעה בג"פ חייב חוששת לה כמ"ש בפי' קפ"ט ע"ש הטעם): [כב] מותרת. לבתר תחלת הוסת אזלינן ואין לאסור אלא העונות שהוא שעת הוסת עלמו כמו בדאשה לחיה מרובה אקודם לס"ה על לחר הס"ה לחתה לבתר גבי דבר מועט שנעשה ביום בבבל הוא לביות נעשה בכל לחיה ל' מרובה ונעש"ב הבא אין בבבל לביות ושאר לחיה אלא העיקר הלחיה הוא תחלתה ושאר תוספת לעים שנתוספו בה כיון שנתחלק העיקר נתחלק ג"כ התוספת (לבוש לחיה ט"ז) ומיהו לא אזלינן בתר תחלת הוסת אלא לענין פריעת העונה אס לא לחתה בעונת תחלת ולחתה ותוס דבתחלק העיקר נתחלק ג"כ התוספת אבל אס לא נתחלק העיקר לא אזלינן בתר תחלת הוסת ושת בהפלגה לבער שהפלגה ותחלת לחיה לתחלת לחיה אלא אקוף לחיה לתחלת לחיה (תבו' ושכ"ל פי' קע"ג וסג"ל פי' ו' ותש"ל פי' רמ"ז) כגון אס בוסת ל' ושאבדה לחיתה ג' יעים ובקוף כ' יעים ואקוף לחיה זו שאת יום כ"ג לתחלת לחיה לחתה ג' יעים אוסת ליום כ' אקוף לחיה זו שאינה ע"פ שהוא יום כ"ג לתחלת לחיה לחתה ג' יעים ושת בהפלגה היא שאפלגה לחייתה לזמן ידוע ואינה רואה בתוך הזמן ואס הזמן שאפלגה ואינה רואה בו הוא יום ג"פ ס"ז ושת קבוע וש"ה הוא ושת שאינו קבוע כלקמן פי' קפ"ט (ד) וכיון שבהפלגה

היא

קונטרס אחרון

סוסיומקתיימת לסון סעוס"ע מיקלי"סכרי לסון סרמ"ן בכלכו' הוא ג"כ כלסון סעוס"פ יסרמ"ן ס"ל לפי' לענין סריעת עונ' שאס סמיכ"ל חי"כמה ימי' סוס"פ לכל יוסבמ"פ מכל יום ושת בפ"ע הוא ומ"ש סמיפ לפ"ם לענין מנין בהפלגה אין מאר חימים מפלי' לרמסון אלא לפי' סרמב"ם לא נחלק אלא משום שבסחלק העיקר כו' ולא כשלא נחלק. ומש"ה פי' סרמב"ן גבי עוסה ביוטיה לשמועינן לסכל לוקא מסבאים מחחלת לחיים וכ"ל לוסת בהפלגה. ושעתו וניעוקו עתו משום דבמ"מ לחתי (גבי עוסה ביוטיה וכמה לחר כו' שבאים יום וכבא כו') וכ' קפסיק ימי סהבל לבד (בסס כ"ג יעים לבי"ח ע"ם נתום' ומ' מסיק ימי עומאה ועסבה ול"פ לחבל) ולפ"ז ומשמע בהבל לל"ש ומבאינן כל ז' ימי נחתה בעומאה אע"פ שלא לחתה בכולן לחל"ש פלגי לחבל. וכן בדין בסבי בין כך ובין כך עומאה היא וגם מעיינה אחות כל ז' לומ"ס לא קבעה ושת ומ"ה ס"ל בדיקה ושת בהפלגה ל"ין בהפלגה מחחלת בנדחה אלא מכוח ז' ימי נחתה בעומאה אע"פ שלא אפסילין ימי מבכרת לבי"פ (ומ"ם לל"ח מ"ם בבי"פ פי' קפ"ח (בקבי"ז) לחבי"פ

ושם"ך

כ כבי' יומן גם ק"ו

ל בבי"פ שם ק"ח ס"ו ע"פ וכבפן

מ בהפלגה בם"ה מבעי' בהבל בב' שב יומן ומי' בם

נ כ"ן בם"ב דמבואום לזה סבי"ם ופפלגים

ולא בדקה ולא הרגישה טהורה בלא בדיקה ^פ וי"א שאסורה [כט] עד שתבדוק אם יש לה וסת קבוע או שהוא יום ל' אע"פ [ל] שאינו קבוע: (הגה) והכי נהוג וכ"ה לקמן סי' קפ"ט:

י ^ע הרוצה לצאת לדרך צריך [לא] לפקוד אשתו אפילו סמוך לוסתה: (הגה) ואפי' בתשמיש [לב] שרי (טור בשם י"א וב"י בשם רש"י ולאב"ד ורשב"א וריו) ומ"מ המחמיר שלא לפקדה רק [לג] בדברי רצוי [לד] תע"ב (ב"י בשם סמ"ג) וכבר נתבאר דכל מיני קורבה ואהבה [לה] שרי מלבד תשמיש ואם הולך לדבר מצוה א"צ לפקוד [לו] אשתו (סמ"ג פ"ד דא"ב ובהגהת ש"ד) וי"א אם אדם רוצה ליכך לדרך ואשתו נדה וטבילה תוך [לז] עונה אסור צריך [לח] להמתין (כ"ה פי' הבע"י):

יא ^פ אשה שיש לה וסת [לט] לימים לבד והגיע שעת וסתה אסור [מ] לבא עליה עד שישאלנה ואם אין לה וסת יום ל' לראייתה הוי כהגיע שעת [מא] וסתה ^צ ואם שהתה אחר הוסת שיעור שתוכל לספור ולטבול בא עליה [מב] וא"צ לשאול: היה

[כט] עד שתבדוק. פי' אפי' לא בדקה עד אחר זמן ינקותה ולא חיישינן שמא נפל הדם לארץ בשעת הוסת (ב"י ע"ש כו"פ דלא כב"ח): [ל] שאינו קבוע. פי' שאין הוסת קבוע ולריכה לחוש ליום ל' לוסתה לפרוש ממנה ולבדוק עצמה להתיר לאחר ל' כדלקמן סימן קפ"ט סעיף ה' וד': [לא] לפקוד אשתו. שהאשה משתוקקת על בעלה בשעה שיולא לדרך וצוו חכמים למלאות תאותה ותשוקתה ומלאו שמך מסכתות ופקדת נוך ולא תחטא (גמרא): [לב] שרי. כיון דוסתות דרבנן במקום מצוה לא גזרו. ואפי' מיובא ומצוה איכא (ש"ך): [לג] בדברי רצוי. שיפייסנה וידבר על לבה דברי רצוי ופיוסים עד שתתרצה ותמחול לו ויולא לד"ה כי מפילת' מועלת אפי' בחיוב עונה של תורה כ"ש בשל דבריהם (ע' מ"י בשם רש"ל ודו"ק): [לד] תע"ב. לפי שיש מפרשים כן לשון לפקוד אשתו שאמרו חכמים ולא הותר תשמיש כלל סמוך לוסתה לפי דבריהם: [לה] שרי. ואפי' חיבוק וניסוק ואע"ג דכתבתי לעיל דהמחמיר בחבוק וניסוק תע"ב. הכא אין להחמיר כלל כיון די"א דאפי' בתשמיש מיובא ומצוה איכא (ש"ך דלא כט"ז): [לו] אשתו. שמא יטרד בזה ויתבטל ממצוה (גמ'): [לז] עונה אח'. דהיינו י"ב שעות (ש"ך): [לח] להמתין. ואם הולך לדבר מצוה א"צ להמתין ואף לדבר הרשות אם הולך לצורך גדול יוכל לסמוך על כל הפוסקים שלא פרשו הגמ' כי"א אלו סברתו"א: [לט] לימים לבד. עפי' קפ"ט איזהו וסת הימים: [מ] לבא עליה. אחר שעברה עונת הוסת: [מא] וסתה. שסתם רואות מל' לל' כדלקמן סי' קפ"ט. ואסור לבא עליה לאחר ל' יום עד שישאלנה כי שמא ראתה ביום ל'. אבל קודם ל' באשה שאין לה וסת קבוע או קודם שהגיע שעת הוסת באשה שיש לה וסת קבוע א"צ שישאלנה ומותר לבא עליה אפי' היא ישנה פי' שאינה ערה כ"כ שתוכל להשיב אם טמאה היא אבל ישנה לגמרי אסור לשמש עמה (תוס') (משום דדמיא לאנוסה דאין לך אונס גדול מזה): [מב] וא"צ לשאול. שהרי ב' ספיקות הן (רמב"ן) שמא לא ראתה ואם

קונטרס אחרון

והמ"ך ודו"ק). ואף האידנא שיש לחן דין זבות ועוד דאף בימי נדה קובעים וסת האידנא ולא מחזקי' לה במעין פתוח ולענין וסת ההפלגה מוכין מרא"י הסכית (ע' כו"פ סי' קפ"ט בקט"ז) כדלקמן סי' קפ"ט לדעת הרמב"ן שם דלא כרמ"א וע"ז שם נ"ע לענין עונה בינונית שהוא וסת לרוב הנשים שהן רואות משלשים לשלשים יום לא שייך לחלק בין זמנם לזמן הזה שמ"מ הן רואות בסוף ל' מתחלת ראי' כמקדם ודו"ק:

^פ טור וכ"כ בהר' שם די"ן נד"ה וכ' כאן וכן הוא בים הרשב"א בה"ס תקוניא דהתם
^ע יבמות דף סב ועירובין דף ק ע"ב
^פ מימרא דרב שמואל נדה דעי"ו ע"א
^צ שם שמיה דרבי יוחנן

יב ^ק היה לה וסת לימים ולוסת [מג] מוסתות הגוף כגון קפיצה [מד] וכיוצא בה כיון שהוסת תלויה במעשה אימר לא קפצה ולא ראתה אבל חוששת [מה] לעונה בינונית שהוא ל' יום:

קפה דין אשה שאמרה טמאה אני ואח"כ אמרה טהורה אני ובו ה' סעיפים:

א ^ר האשה שהיא בחזקת טמאה אסור לו לבא עליה עד שתאמר לו [א] טבלתי: (הגה) ומאחר שעברו ימים שאפשר לה למנות ולטבול (ב"י) [ב] נאמנת אפי' רואה בגדים מלוכלכים בדם נאמנת לומר בשוק של טבחים עברתי או נתעסקתי בלפור וכדומה לזה (ב"י בשם הרא"ש ורבינו ירוחם):

ב ^ש אם הוחזקה נדה בשכנותיה שראוה לובשת בגדים המיוחדים לה לימי נדות חשובה [ג] כוודאי טמאה:

ג ^ת אמרה לבעלה טמאה אני ואח"כ אמרה [ד] טהורה אני אינה נאמנת (אם הוא לאמר כדי דיעור) (ב"י בשם ריו) ואם נתנה אמתלא לדבריה כגון שאומרת שלא אמרה לו כן מתחלה

ואם ראתה שמא טבלה אבל אם ודאי ראתה אסורה עד שישאלנה (גמ'): [מג] ומוסתו' הגוף. פי' וסת המורכב מהניסים שקבעה לה וסת הגוף מכי לכי יום: [מד] וכיולא בה. כגון ע"י אכילת שום ובלל ופלפלין ל"א שנבפי' קפ"ט סכ"ג בהג"ה שדינו כקפילה (וי') (או ע"י שהכה בעלה אותה או שנשאה משא כבד רז"ה בשם התום') שכל אלו הוסת תלוי במעשה ואם הם מורכבים בוסת הימים כגון שאירע לה מעשה א' מאלו ג' וד' פעמים מכי לכי יום ורלאתה בכל פעם מותר לבא עליה אחר עונת הוסת קודם ששהתה כדי שתספור ותטבול וא"צ שישאלנה דכיון שהוסת תלוי במעשה אמרינן שמא לא אירע לה המעשה ולא ראתה (ומה שהוא מורכב בוסת הימים הוא להקל שאם אירע לה המעשה קודם כ' יום אינה חוששת לה כדלקמן סי' קפ"ט). ומ"ש הש"ע מוסתות הגוף לא דק דוסתו' הגוף הן פיהוק ועיטוש וכיולא בהן ואינן נקראים וסת שתלוי במעשה ואם הן מורכבים מוסת הימים דינן כוסת הימים גרידא לכל דבר (ש"ך ת"י): [מה] לעונה בינונית. ולריכה לפרוש ממנה ביום ל' לראייתה כדין אשה שאין לה וסת קבוע כדלקמן סימן קפ"ט שאף שזו קבעה לה וסת מכי לכי יום כיון שתלוי במעשה שאירע לה מכי לכיום אינו כלום ומוסיקשמא יצא האורח מעלמו בזמן שדרכו לבא לנשים נשים שהן רואות מל' לל' ואסר לי' אסור לבוא עליה עד שישאלנה כי שמא ראתה ביום ל' אא"כ שהתה כדי שתוכל לספור ולטבול (רשב"א ב"י). ואם יש לה וסת הגוף שאינו תלוי במעשה כגון פיהוק ועיטוש וכיולא בהם והוא מורכב בוסת הימים כגון שקבעתו ביום ידוע בחדש או מכי לכי יום א"צ לחוש לעונה בינונית ואם לא קבעתו ליום ידוע חוששת לעונה בינונית דהיינו שלריכה בדיקה ליום ל' לראייתה וגם בעלה אסור לבא עליה אחר ל' עד שישאלנה (רמב"ן) וביום שלשים לריך לפרוש ממנה (ש"ך) (כי שמא יארע לה הפיהוק בשעת תשמיש ותראה אא"כ קבעה לה וסת לראות בסוף הפיהוק או אחריו כדלקמן סי' קפ"ט סעיף כ"ד):

[א] טבלתי. שאע"פ שעברו ימים שתוכל לספור ולטבול אין ספק טבילה מוליא מידי ודאי טומאה (גמ'): [ב] נאמנת. שנאמר וספרה לה שבעת ימים לה לעצמה (גמ') ואפי' אם ספק לו אם עברו כ"כ ימים שאפשר שטבלה כגון שרגילה ללבוש לבנים ביום ו' לראייתה ועכשיו א"א בכך אלא שאם טבלה היתה לריכה ללבוש לבנים ביום ה' והיא אומרת שטבלה נאמנת (ט"ז): [ג] כודאי טמאה. ואסור לו לבא עליה עד שתאמר לו טבלתי (ב"י): [ד] טהורה אני. ותפלא

^ק שם כדאמרי' רב אשי משמיה דרב הונא
^ר בריית' בפ"ק דנדה סוף דף י"א ודף י"ב
^ש מימרא דרב יהודה קידושין ד"ס וכתובות דע"ב ע"א דבעלה לוקה עליה
^ת בעי' דמותיב מרב כהונא ופשטה דכ"ב ופשטה

ותחלה הייתי מכשפת ומספר בך דרך שמוק (רמב"ם קס"ת): [ה] כיוצא בזה. כגון שהתבעה בעלה ולחמו לו חמו עמה בגלל ולחמה לו טחנה לחי ולחי"ב לחמה סרוחה לחי ולא לחמתי לך טחנה לחי חלה מפני לחמך ולחמך חלה שלא ילחו חותנו וכן כל כיוצא בזה (רמב"ם). וכן אם לחמה בסרוחה עלמי ונלחתי בחמתה מכה לו חבורה בלחי ולחיה נחמכת [ו] וכדומה לזה. וכל"ח וכב"ח כתבו למכרין חלה לחי דינה לא חהיה חלה בחלה חלין נחמכת לחי ולחיה נחמכת [ז] אבל אם ראוה לובשת בגדים המיוחדים לה ליתי נדתה ואחר"כ אמרה טהורה אני [ז] אינה נאמנת: (הגה) לחמה פלוני מכס מיכל לי כתם זה וכחכם לומר שהיא לנדיכה להוליך לחמה למה היא בלה חלה לנדיכה להוליך בלחמה בפיה וכ"ל הסך לכל חלי לחפסד בגבורי עזבריך: [ז] חיכה נחמכת. לחמום בוחת (מפני לחמו ולחמו) לו לחוכם (חלה היה בה כח) מקרי ולחמה שחמה לחי חבל לעשות מעשה כולי חלי לגבוה בגדי כלה חיכה לובש (רמב"ם) שכרי היה לי לה כשחמר לו שחמה לחי ולחמה לה לגבוה בגדי כלה. ומ"ה לא לחי לעשה שעשה חיכן בהחם הכשם שהוא חלשה לעיל קי לי קי"ב להחם לא היה לעשה לו בעניך לחמר (לקיחה ג"ח) וס"ה לחמה (א) שח"ח לה בעניך לחמר נחמכת לחמר לו בעניך לחמר (לקיחה ג"ח) וס"ה לחמה (א) שח"ח לה בעניך לחמר נחמכת בגון לחמה שלחה להכחיב עבורה מפני בייחה ושכנותיה אשום עין הרע ולחמרה בפניהם שחמה לחי ולבשה בגדי כלה (ס"ך) ושיכא לשחפר לה בע"ח חיכה נחמכת לומר בחורה הייתי להיות חמחה ועכשיו בדקתי ומלחתי שחמחת עכה לא חלי הלה שכיון שחולה בחכחה ח"כ לא חיכבה כלה חלה שחלחה כחם ולחמה היה לה לגבוה בגדי כלה חלבשה היה לה לגבוה לבנים ולהחחיל לעונת ז' נקיים ואין הבנים לובשות בגדי כלה חלה כשעוכבות כלה שבכנותיה בעלה לוקה עליה משום כלה ומה"ט חמרינן בגמרא דסוחקה כלה שבכנותיה בעלה לוקה עליה משום כלה ולא חמרינן שבחלה בחורה הלה חמרינן דע"כ בבכה בחיה נחמן לכחחלה חלין בכחם לפניו ועד ו' מעיד שבהכם חיעה לה חיכו נחמן לבכחלה אבל הם אין בהכם לפניו ועד ו' מעיד שבהכם חיעה לה חיכו נחמן לבכחלה שבאחיכה התורה בדי היה בבנים (ע"ז): [ט] ובחמה היא. אבל חיכו נחמן לבחחלה כחובה כמ"ש בח"ש בי' קט"ו (ע"ז) וי"ח בחפי' לענין חיבור חיכו נחמן לבכחים. ויש לבחוך עליהם בחיבור דבבן כ"כ בע"ח בחמובה פי' ק"ו ומ"ש כאן כחם מייבי בלה שעל העד דעקבי ג"כ כחם אבל בבחם חחם ים לחקל (כו"פ) וכ"ש ב"ח ש"ע שם כחב אלא חיכ כמ"ש בחמובה שם אלא בחפלה (אל גויס) בחיבורה קל עבאר חיבורי דבבן כלעיל בי' קט"ו: [י] נאלץ. מפני שחם לא יעשה

קונטרס אחרון

(א) **שאא"ה** לה כו'. ע"ם בכו"פ דדוקא בינקבר כו' ע"כ בכמ"ן וכבה"ל ודין לא ק"ל לחלק בבכי מלבישלו לחיה חפי' בחעיד דמייבי בבבר בינקבר ביחבה ע"ש: חבה"ל חיבה בחחבה בחחהלה בחיש בבריבה לפ"ל בחעיר ע"ש:

ישוהה בלאדישה עד שיעו' האבר יפורש באבר מת: (הגה) וימלא פחד וכחם על העבירה שבחם ניזו (ב"י בשם סמ"ג) ולא יסמוך עליה רק יסמוך על ידיו וירגילו שלא יבחם ממנה ושם פירש ממנה בקיצור ובשונג שלא ידע בחשוב לבבום ממנה יחענה חרבעים יום ו"ל להיות רגועים רק כל שבוע שני ימים בגון ב' וה' [יא] ובגיל בחענית חשוב ביין ובשר ושם לא יוכל להחענות יפדה כל יום בממון שיתן לנדקה כפי ערך ממון שים לו כי עשיר יהן יותר קלח [יב] מעני ים לחמיר בחשובחו וכל המרבה לשוב זכות הוא לו (פסקי מהרא"י סימן ס') ושם בחשם שלא בחעת [יג] ס"ל כפרים ושם בחשם שלא בחעת ושכח ומלחה חחר חמרים דם חפילו מחלה על עד שלו מקרי חום חפי' לא בדקה חחלה ו"ל כפרים לא הוה [יד] ולא היה (מרדכי ושרא"ם כלל כ"ח):

קפו דין בדיקת אשה בין לפני תשמיש ובין לאחר תשמיש ובו ה' סעיפים:

א אשה שיש לה ו' וסת קבוע א"צ בדיקה בלל לא לפני תשמיש ולא לאחר תשמיש ג ואדרבה אין לה לברוק בפני בעלה בשעת תשמיש כדי שלא יהא לבו נוקפו ג והרמב"ם ז"ל מצריך לברוק אחר תשמיש הוא בעד אחד והיא בעד א' ולראות בהם שמא ראתה דם בשעת תשמיש ד ולדעתו הצנועות בודקות עצמן אף לפני תשמיש: (הגה) ושברא שלחמונה [א] היא עיקר וכן נהגו (ריקח וסג"מ ורוב חמורים):

ב ס אם אין לה [ב] וסת קבוע ג"פ הראשונים צריכים לברוק קודם תשמיש

קונטרס אחרון

(א) **ולא** מרגשת כו'. וה"ה כו'. עיין מגחם (לף ס"ג ע"ב) ושם (ע"ב) ר' יוסי חומר לף ימים ה' ולף לח"ל דח"ק מודה בוסחות דימים מ"מ שקולים סם ולפחם ניים לה ושם מקריא (לפי' בוחם הגוף בלבד דמיירי בימים ק"ק) כחבואר מל' הרמב"ם דהחחם ח"ם דלק"מ מ"ם בה"ח סי' קפ"ד דחעומדים בחחת כ"מ (דלפחם חחלן לה ושם לגיכה בדיקה) לח ס"ל עומה ביומית כלל (דלפחם ניים לה ושם מפחם לומחם ולא לעומה ביומית וחחלן לה ושם מומחם בכל יום) דז"ל דחעומדים בחחת כ"מ מוקמי למתני' וגמ' ניים לה ושם הגוף

חעומחם לעומה ביומית כמ"ש לעיל סי' קפ"ד:

ג טור בשם ר"י וה"ה בשם חהלח"ד והכמב"ן והכמב"ה וכרבה לפחב כי הניח בסיף לפחרות נרם דע"ו ע"ב וכ בחכמחם כל פסוקים חין מכרמב"ם

ג כדחחם ר"י שם ד"ב ע"ח

ג בח"ד מפלוחם לגיכה ושל דשוק לה בגמרת בחחם עשוקה בחמחים ס"ל דקל חעדים דלפני חחמים

ד שם

ה כדעת מרי"ף והכמב"ן וכרמב"ה וכ"ח בן חנטיגמוס בגבייחה ח"ב ע"ב

לה וסם גרמא מעניינה ברמ"ו מהם
לה כפי המקריים שנקבעין לה בקפיזות
ומילוים וכיוצא בהם. ולפיכך יש לחוש
לה שמא אף מחמת הסמים הרמה
מס"ה בעיה ב יזקק ג"פ אחר תשמיש
(ר"ן). ומיהו דצריכה בדיקה לאחר הסמים
לריכה נמי בדיקה לפני הסמים כמו
בעסוקה בסכרות לעיל (הג"ה פריסה):
[ג] ואחר הסמים: מיד לידע אם
היא רוצה מחמת הסמים (רמב"ן):
[ד] לאחר הסמים. שגם בים לה וסם
הדין כן לדעתו דלעיל: [ה] לבדוק
עצמן. פירוש לבדוק הסדיס לאור
הנר לאחר כל כוי: [ו] מקומין עצמן.
והסמה לריכה לבכיים הער גם לחורין
ולסדקין (רשב"ם ר"ן): [ז] שבדוק
עצמה. אף שהחיכו לשמש בלא בדיקה
הער לאור הנר לא החיכו אלא כשהער
קיים והבדקו לאחר אבל כשנאבד אין
כאן בדיקה כלל ולריכה לבדו' עצמה שמים
ואפילו הער לאחר והבדקו (גמ' ורמ"י) אבל אם לא אבדה ג"ל בדיקה לפני
הסמים כי די בבדיקה שלאחר הסמים שרשאין לדחות הבדוק ב' פעמים זה אחר
זה (תוס'). ואע"פ שהער שלאחר הסמים היה בודקה עד לאחר שרי זה מועיל
גם לבדיקה שלפני הסמים ב' אבל בדיקה שלפני הסמים הרשאין לריכה לבודקה
לאור הנר קודם שהשמש (ר"ן). ודעת רש"י ותוספות רש"ם הר"ן בשמש. אלא
שהיכו לשמש בלא בדיקה הער לאור הנר אלא בבדיקה שהוכרה בשמש דמיירי
בעסוקה בסכרות. אלא מסוס מיגו דבעיא בדיקה לסכרות בעיא נמי לבעלה
מש"ה לא עדיפא מבדיקה שהסכרות דשכיח שהבדוק הער לאחר קודם שהעסוק
בסכרות. ורמ"ה לא הש לזה מסוס דשלמ"נ דעה רש"י ותוס' ושיעתה לשיטת
שהש לה וסם כלל ג"ל בדיקה כלל לא לפני הסמים ולא לאחריו בשלמה
עסוקה בסכרות. אלא דרשוי לחוש לדעה שרשב"ם ושרה"ם ולדעה שרשב"ם
שבדיקה שהוכרה בשמש שיש לסכרות דוקא. ואף"ה הקילו לבדוק הער לאחר.
ואף אם"ל דשרה"ם לא ס"ל שכי. לא הש רש"א לזה. מאחר שרש"י ותוספות
ושיעתה מקילין לגמרי. וגם הש"ע לא הביא דעה שרשב"ם ושרה"ם אלא שרשי
לבעל נפש לחוש לדעתם. אלא העיקר שבשרה שרשאוסה שבשיא בשתי כעדי
(שלכך בש"פ שרשאוסים אין להקל בלא בדיקה הער לאור שכר). והש"ך כתב
שדעת הרי"ף כדעה רש"י ותוס' ושיעתה. דלשיטו אין לה וסם כלל ג"ל בדיקה
כלל לא סוף ולא שיא לאחי בש"פ שרשאוסים וכמדומה שכן שמע מכר. ושמ"ש
כתב שבמקום שנהגו להקל יש לסמ על סיסמוכו אבל במקום שאין מנהג אין
להקל כלל נגד דעה הש"ע. ומעוברת מסוכר עוכרה. ומיקה כל כ"ד חדש. יש
להקל בהן אף אם אין להן וסם דשמים פסולקים מהן כדלעיל סי' קפ"ד. ושלכך
אף שפופעות שם ורוחות שיש בלא מקרה ואף שמשמוש לרחייהן כדרך שמופעות
לוסה שאיש קבוע לעיון בדיקה בשעת הוסה ולפרוש מבעלה עומה אחת כדלקמן
סימן קפ"ס מ"מ לעיון בדיקה לפני הסמים ואחריו בלא בעוה הוסה יש להקל
הומיל

ו שם בשקיו
ז שם בשקיו
חפ"ק דשה
ח שם בש"ך
ט שה"ך

ימים אין לה קבע עד י"ד ימים דינה
כדין אשה [ח] שיש לה וסת:
ד יש לאדם להניח את אשתו
שתבדוק בעד שלו מתוך שנאמנת
על שלה נאמנת על שלו:
ה אם ראתה מחמת תשמיש ג"פ
רצופים אסורה לשמש לעולם
עם אותו בעל ויתב' בסי שאחר זה:

קפז דין אשה הרואה דם מחמת תשמיש ובו י"ד סעיפים:

א אשה שראתה דם מחמת
תשמיש ב מיד בבדי שתושיט
ידה ג לתחת הבר או לתחת הכסת
ותטול עד לבדוק בו [א] ותקנח
עצמה משמשת [ב] ג"פ אם בבל ג'
פעמים

וכין שמחמוב מגיל מביאה שכל המבון מהד והפלגות שוות מי"ד יום מהר הפילום
או מכ"ם יום מהמלת הפקיים או מכ"ב יום מסוף הרחיות (משה"כ הם מהבין
שהפלגה מהלת רחיים הם המבוב מגיל שביאה ביש המבון אחד הם המביכה
רחייתה פ"ח כ' יומים ופ"ח ג' יומים או שפעם פ' שמשם סמוך ל'רחייתה ובריכה
לשמעין שמם עומת כדלקמן שם ואף לפי מהניגו שלעולם מהחילין מגיל ו'
לרחייתה מ"מ הם המביכה רחייתה פ"ח ליום ו' ומהחילה הפילה יום ח'. הם
מהבוב שהפלגה מגיל שביאה זו לא הניה הפלגה שוה לחבון שמהחלת רחייתה)
(ועיין לקמן סי' קפ"ז ס"י וי"ח):

[א] ותקנח עצמה. שבבדי שיעור זה יש שפק הם יצא הדם לבית החיצון בשעת
הסמים או לאחריו. וחייבין הכם הלוי על שפק זה מש"ה הטילו עליה דין
רואה מחמת הסמים דלקמן שבל הם שכה יותר מבדי שהוצרך ידה לחתה הבר
לפי רגע ומשה דם על העד. אף די"ל שהיה הדם בבית החיצון בשעת הסמים
יצא מבלי רואה מחמת הסמים שהרי לעורין מהשה הלוי מהוש דמהרינן העמד
הדם על חזקתה והשתא הוא דחזקי. ואם בדקה מיד לאחר הסמים קודם שיעור
שהוצרך ידה לתת הבר ולא מלאה כלום ואח"כ רחתה לפי' תוך שיעור זה. פשיטא
שלא מיקרי רואה מחמת הסמים (ם"ך): [ב] ג"פ. עם הסמים זה דהיינו עוד
כ' פעמים (פריסה פ"ז ס"ך). והרלב"ך כתב דמשמע עוד ג"פ מהוש דש"ל
דלא מקרי רואה מחמת הסמים אלא בשבדקה עצמה קודם הסמים. דבשלא בדקה
עצמה יש לומר שקדם הסמים היה בה הדם ולא מחמת הסמים רחתה וש"ל נמי
שמשמעתה פ"ח מחמת הסמים מיירי שהרחה עוד מחמת הסמים ובריכה בדיקה
לאחר הסמים ולפני הסמים (כדי לבבר רחייתה שהרחה לאחר הסמים מיד שבדה
שריחי זו מחמת הסמים היא) ושלכך רחיים קמייתא דלא בדקה קודם הסמים
לאו ממיינא הוא:

ירדז"ה חולק עליו וש"ל דאף שרחתה פעם ושתים מחמת הסמים ג"ל בדיקה
כלל (אם יש לה וסת או לא לא"ד דאף שיאין לה וסת ג"ל בדיקה כלל

י הרמב"ם שם בפ"ד
יא בריית דשם דף סה וסו
ג מור וש"ע ג שם וכ"כ סמ"ג וסמ"ק כל"ת כר לאחק

בלעיל סי' קפ"ו) ורופא מחמת הסמים פעמי' רצופי ראתה דם. וכ"ש אם מלתא ג"פ דם על [ג] עד שלו (מרדכי וכ"כ
שמחמת נגע' היא רואיה הרבה שהרגיל בדם ולא רואיה בדיקה והילכך רואיה ב"י בשם תה"ד סמ"ג) אסורה לשמש
סמיים' ממניעה וכ"מ מהגימ' כל הפוסקי' עם בעל זה אלא תתגרש ותנשא
אלא מזכירו מיוב בדיקה זו ומש"ה שהמו [ד] לאחר נשאת לאחר וראתה דם
הפריסה והט"ך והע"ז דלא כהרמב"ד : מחמת תשמיש ג"פ רצופים אסורה
[ג] עד שלו. דהכה"ג לפי' מלא זמן מופלג לשמש גם עם אותו בעל אלא
אחר ההסמים מקרי רופא מחמת תתגרש ותנשא לשלישי ואם גם
הסמים דע"כ מחמת הסמים הוא (משם עם השלישי ראתה דם מחמת
ס"ק) : [ד] לאחר. דקיימ אלא הרופא תשמיש ג"פ רצופי' לא תנשא לאחר
בבילתא בעל אחר לפי שאין כל ההפלגות אלא [ה] אסורה לכל [ו] עד
שוות (נמרא) : [ה] אסורה לכל. שביון שתבדוק : (משם) וי"ל שאין אלו בקיאין
שראתה בג' הפלגות הוחזקה לרואות מחמת כקיאין בשיעור הזכור ולכן כל שראתה
כל ההפלגות. ומה שלא נאסרה על ג"פ סתם בעל הסליקי וכן על הגמי בבילתא רואות
שראתה כה לפי שאין כל אלו הסמים שוות ואמת היא שיש בכח מרובה ועד
שהוחזק בג' כאות לג' הפלגות לא נאסרה שהוחזק בג' הפלגות הוחזקה לרואות מחמת
(נמרא ורמ"י) : [ו] עד שתבדוק. הסמים לא נאסרה אלא על ידי שתבדוק כיון שתכיסתו עד
בשפופרת לידע אם דמה הוא מן הקור כדלקמן ס"ב : [ז] על בעלה. וכ' הם"ך מקום שהסמים יוצא עם דמה הוא מן הקור הוא גם ולא מן הלדדים שהרי
ל"ע מי מהמרי' מש"ה דאין אלו בקיאין שהשפופרת היתה מפסקת בינו ללדדים ומש שמוחין תוך ברחם המכחול מפני
לאסרה לכל העולם היכא דהוחזקה בג' הפלגות כל שהוא ניכר כמוך ואינו ניכר כאן. ועוד כדי שרחם המכחול לא יפרש
הסמים וכמש"ל סי' ס"ב. וכתב עוד הב"י דהיכא דבדיקה זו בשלא נמצא דם על ויוציא דם. וכתב עוד הב"י דהיכא דבדיקה זו בשלא נמצא דם על
שרחם המכחול שמחי אתיין בידוע שהוא מן הלדדים הא היכא דאיכא למיחש שמא
מן הקור הוא רגיל לבא. ומה שלא נמצא דם על שרחם המכחול הוא מפני
שלא היה עב כמו שצריך שאין כל ההפלגות שוות לו מפני שלא הכניסתו
בכח שאין כל הכחות שוות כדלעיל ו"ל דלא אתרי' אין כל ההפלגות לו כל הכחות
שוין שלא להקל ולא להחמיר ומעתה מצוה דכוב בסים אינו רואות דם מחמת
הסמים הילכך כל מאי דאתי למיתלי בה להחירה שלא להוציאה מכלל שאר בסים
תליק כיון דאיכא רגלים לדבר שהרי נבדקה ולא נמצא דם על רחם המכחול ע"כ.
וכ' הם"ך בשם מ"ב שם"ל להכניס השפופרת עם המכחול והמוך רק עד מקום שהיא
יכולה ומשערים בעצמם לפי חומד דעתה שהגיע עד מקום שהסמים דם ואתה בעצמה
נחתמת ע"ז ופ"י כלל לדחוק השפופרת למקום קר ודחוק ואין לנו לחוש שמא לא
הכניסה כשיעור דיש לנו ניתוח תורה למלאכי השרת עכ"ל. וכמ"ש סייס דמ"מ
ל"ל השפופרת דומה לעובי הסבר להכחלה כי לף שאין כל ההפלגות שוות מ"מ ל"ל
עכ"ל ומרוכה כשיעור הסבר ביאור ומש"ך לא העתיק זה וכ"כ במ"ב בשם בעל הסמ"ק
שמ"ל עכ"ל רק מרוכה (ומעתה י"ל דבאורך דוקא היכא לעיולי שלא סיתה מרוכה
כהסבר היתה מועלת קרוב למקור יותר ועי"ז סיה בא דם מן המקור אבל דם הבא
מחמת הסמים שעובי הוא בא מדוחק כדדין בעובי הסבר) ולהמ"ב (וכ"ד הכ"י) ל"ל
שמחמת הסמים שעובי נפתח המקור ויוצא ממנו דם והש"ך לא ס"ל הכי כי נומר
שרחם רחב הוא רק ע"י הסמים ומשום הסבר בו בכח קרוב למקור יוצא ממנו דם בין
משום עב בין שהוא דק הילכך כאורך וכח תליא מילתא (ולא בעובי) וע"ז אתרי
שאין ההפלגות שוות להקל ולא להחמיר. וכ"ד הרמב"ם לפמ"ש שם"י
שהשפופרת שהוחה מכ' רמזים ומכיסתה לבדה החלם עד מקום שהיא יכולה לבד
ואח"כ מכנסת בתוכה המכחול עם המוך שעל רחמו ודוחקת המכחול לבדו עד
מקום שהסמים דם ולא"פ שהשפופרת היתה מנעת לבם ולהמ"ב מה מועיל בדיקה
זו אלא אם השפופרת עצם כעובי הסבר ביאור הרי המכחול דק הרבה ממנה והוא
נבדו מגיע עד מקום שהסמים דם. ומיהו מלבון הרמדכי ושוש"ע ום"פ שהשפופרת
שהשפופרת שהוחה מנד ג' בלבד ומרוכה כמו המכחול עם המוך שעל רחמו והיא
מפסקת בין המוך לדדי' (ע' מרדכי וכ"מ בהדיא במ"ב ועיין שם וכן משמע מלבון
הרמב"ם בשפופרת כדלעיל בשם רמ"י) : [יג] ומותרת. לבעלה וס"ל להחגרת

יונותנת בתוכה [יב] מבחול ובראשו לחומו אבל יכולה ליטול על בתרי מיני
שהשמש דש נמצא דם על ראשו מקום שהסמים באותו מקום עד מקום
בידוע שהוא מן המקור ואסורה ואם מסוה דמכרס : [יב] מבחול. פי' קיסם
לאו בידוע שהוא מן הצדדים שמכניסין בשפופרת שבא שהבול לבחול
[יג] ומותרת : (משם) ולפ בזמן הזה יש הסיעים מקרי מבחול על שם שבולעין
לסמוך על בדיקה זו (טור וב"י לדעת בו (רמ"י ע"ז ד"ב) וב' הב"י דעתן בדיקה
הרמב"ם והרא"ם בשבא"ם ורי"ף וב"ב זו מבואר שלא דמלתר שהיא לעודם
הר"ן והר"ם פדושם סימן י') : לרפואה ע"י אבר הסמים הרופא נם כן
אם על ידי המכחול כיון שמכניסתו עד
מקום שהסמים דם ואילו לא היה המכחול תוך השפופרת כשהיה יוצא מלוכלך
בדם לא היינו יודעים שם הוא מן המקור או מן הלדדים ובשהוא תוך
השפופרת שם ימצא בו דם ודאי מן המקור הוא גם ולא מן הלדדים שהרי
השפופרת היתה מפסקת בינו ללדדים ומש שמוחין תוך ברחם המכחול מפני
שדם כל שהוא ניכר כמוך ואינו ניכר כאן. ועוד כדי שרחם המכחול לא יפרש
ויוציא דם. וכתב עוד הב"י דהיכא דבדיקה זו בשלא נמצא דם על
שרחם המכחול שמחי אתיין בידוע שהוא מן הלדדים הא היכא דאיכא למיחש שמא
מן המקור הוא רגיל לבא. ומה שלא נמצא דם על שרחם המכחול הוא מפני
שלא היה עב כמו שצריך שאין כל ההפלגות שוות לו מפני שלא הכניסתו
בכח שאין כל הכחות שוות כדלעיל ו"ל דלא אתרי' אין כל ההפלגות לו כל הכחות
שוין שלא להקל ולא להחמיר ומעתה מצוה דכוב בסים אינו רואות דם מחמת
הסמים הילכך כל מאי דאתי למיתלי בה להחירה שלא להוציאה מכלל שאר בסים
תליק כיון דאיכא רגלים לדבר שהרי נבדקה ולא נמצא דם על רחם המכחול ע"כ.
וכ' הם"ך בשם מ"ב שם"ל להכניס השפופרת עם המכחול והמוך רק עד מקום שהיא
יכולה ומשערים בעצמם לפי חומד דעתה שהגיע עד מקום שהסמים דם ואתה בעצמה
נחתמת ע"ז ופ"י כלל לדחוק השפופרת למקום קר ודחוק ואין לנו לחוש שמא לא
הכניסה כשיעור דיש לנו ניתוח תורה למלאכי השרת עכ"ל. וכמ"ש סייס דמ"מ
ל"ל השפופרת דומה לעובי הסבר להכחלה כי לף שאין כל ההפלגות שוות מ"מ ל"ל
עכ"ל ומרוכה כשיעור הסבר ביאור ומש"ך לא העתיק זה וכ"כ במ"ב בשם בעל הסמ"ק
שמ"ל עכ"ל רק מרוכה (ומעתה י"ל דבאורך דוקא היכא לעיולי שלא סיתה מרוכה
כהסבר היתה מועלת קרוב למקור יותר ועי"ז סיה בא דם מן המקור אבל דם הבא
מחמת הסמים שעובי הוא בא מדוחק כדדין בעובי הסבר) ולהמ"ב (וכ"ד הכ"י) ל"ל
שמחמת הסמים שעובי נפתח המקור ויוצא ממנו דם והש"ך לא ס"ל הכי כי נומר
שרחם רחב הוא רק ע"י הסמים ומשום הסבר בו בכח קרוב למקור יוצא ממנו דם בין
משום עב בין שהוא דק הילכך כאורך וכח תליא מילתא (ולא בעובי) וע"ז אתרי
שאין ההפלגות שוות להקל ולא להחמיר. וכ"ד הרמב"ם לפמ"ש שם"י
שהשפופרת שהוחה מכ' רמזים ומכיסתה לבדה החלם עד מקום שהיא יכולה לבד
ואח"כ מכנסת בתוכה המכחול עם המוך שעל רחמו ודוחקת המכחול לבדו עד
מקום שהסמים דם ולא"פ שהשפופרת היתה מנעת לבם ולהמ"ב מה מועיל בדיקה
זו אלא אם השפופרת עצם כעובי הסבר ביאור הרי המכחול דק הרבה ממנה והוא
נבדו מגיע עד מקום שהסמים דם. ומיהו מלבון הרמדכי ושוש"ע ום"פ שהשפופרת
שהשפופרת שהוחה מנד ג' בלבד ומרוכה כמו המכחול עם המוך שעל רחמו והיא
מפסקת בין המוך לדדי' (ע' מרדכי וכ"מ בהדיא במ"ב ועיין שם וכן משמע מלבון
הרמב"ם בשפופרת כדלעיל בשם רמ"י) : [יג] ומותרת. לבעלה וס"ל להחגרת

ממנו (ס"ך בשם רוב הפוסקים דלא כרמב"ם) (א) וגם מהורה היא (רש"י ר"ן רמב"ם סה"מ) וה"ל ספירת ז' ובכילה לה לרחיץ זו שלישים וגם בכל עת שרחצה ממעט הטמים אפי' כמה פעמים (הטורא ס"ם סימן ס') דכמו שדם זה שנמצא שם על סמוך שברחם המכחול בא מן הנדדים כך כול דם שרואה ממעט הטמים ותפילו לא נמצא דם רק על הספופרת מ"מ מוכרח לבעלם לחר ספירת ז' ובכילה לרחיץ הטליחים וגם חייבין שמא הרחם עוד מחמת הטמים לחר בדיקה זו משום די"ל לעמ"ש בהרפאה שהכי ע"י הכנסת הספופרת רגילה לרחות כמו ע"י תבעה דחל"כ מה הועילו הטמים בבדיקה זו שמא לא ממצא דם כלל תלה ודאי ע"י הספופרת רואה תמיד כ"ז שלא נתרפאה כ"כ בהג"מ בשם ריבב"ח והביאו בד"מ וס"ך .

ועפ"ז

קונטרס אחרון

(א) וגם מהורה כו' . כ"כ רש"י והר"ן דהדם מהור ורמב"ן ומרדכי כהכו דהיכ מהורה וכ"כ בהג"מ מה ממצא מהורה ע"פ ובסה"ת בסימים בפל לעומ מהורה ומותרת כו' ממקה ומסורת כו' וכן ברמב"ם בפל לעומ מהורה ומותרת כו' וכ"מ בהדיא ברבב"ח ובמ"ס במחלוקתם על ברבב"ד במ"ם דהמילדת תף במן הנדדין ברייכה ליבב ז' וקייס מכלל לנדידתו ס"ל דמ"ל ז' וקייס תלף תמ"ל דם"ל לברבב"ד דכיון שבריכה ליבב ז' וקייס יש לפוסרה על בעלה לחין לחלק ביניהם כמ"ש בכו"פ לדעת רמ"ה פ"כ מתילה לדידתו מ"ל ז' וקייס . (ומ"ש בכו"פ סק"ו דלתף שפופרת כו' דבריו צע"ג מלבד שסותרים זה תת זה שבסק"ה העלה שתין לחלק בין לבעלה בין לסרסה לגמרי) וכ"מ פוד בהדיא בחה"פ (סוף שער ד') סוכח כ"י במ"ם גבי רואה מחמת מכה דמ"ל שפופרת מדחיית פרק חיוקה כו' . וכ"מ עוד בהסוכת הר"ן סי' מ"ם ע"ם שהחיר תף ברואה תה"כ ופשוט הוא דמתי נמא דם שהרחה מדם שרחתה ומ"ם ברבב"ד הוכח כ"י (עכשיו שתין תתו בקיאין בין ברחתו לנדדין כו' גם רפואה כו' מיהו תין מוציאין תותה מבעלה לחר בדיק' זו ורפואה זו) עד שהבעל ותחזור לקלקולה לא תקי תלף תרפואה זו ותה"ל דתקי נמי תבדיקה זו י"ל משום דס"ל דתף תן הנדדים שמחת בזה"ז במ"ם ברה"ם וברבב"ד והר"ן בשמו היכך תין לתקל שלא להוציאה מבעלה לחר הבדיקה תלא משום שי"ל ג"כ שהרפאה לגמרי ולא ברחה עוד הואיל ולא נמצא עכשיו על הסוך כלום ומה שנמצא על הנדדים תקרה הוא כיון שלא פוחזק בג"פ ותין לתוסרה בשביל כך תף שנזדו על דם הנדדים חבל תין לומר דברבב"ד מיירי בבדיקה שלא נמצא כלום לא על הסוך ולא על הנדדין וס"ל כריב"ם דתמרינן מהרפא וס"ל בהרמב"ן דתפי' בפ"ם שחזרה ורחתה בידוע שלא עלתה לה רפואה כדלקמן ס"ע דהא דברבב"ד כ' לחר בדיקה זו ותחס ע"כ לא מיירי בכה"נ מדכתב שתין תמ בקיאין בין ברחתו לנדדין מכלל שנמצא על הנדדים ועוד דבלא נמצא כלל ע"כ סמכינן תבקיאתא שהרי בדיקה הזבה להפסיק טהרה וז' וקייס בדיקה לחת ודאי הוא מדתורייתא וסמכינן עלה כ"ם בז שתיכו שלא משום וסתות דרבנן :

והנה מדהחליט ברבב"ד שלא לבדוק בשפופרת בזה"ז מכלל דס"ל שלא מצינו בדיקה שלא בשנמצא על הנדדים ושלא בשלא נמצא כלום מברבב"ם ורש"ם ור"ן דלא השיבו עליו בזה תין רפיה דס"ל הכי די"ל דעדיפא מיהא וקפסא דמלתא קתני דלפיכך נמצא דם בנדדין טהורה ומ"ה טבית רמ"ה בד"מ ומה"ך דעת ריב"ם לסלה ושלא משמו לברבב"ד הוחיל ונחמו דבריו . וכ"מ בהדיא ברמב"ם סה"ד ע"ם שבתב (נבי רואה מחמת הטמים ג"פ גי' תבעים טהורה) עד שתבדוק כו' (כיצד בודקין לידע) שם מרפאתי כו' (מבואין בשפופרת כו') ור"ל דכשלא נמצא

ועפ"ז שלא בדעת הטוחל בחשו' ח"ם סי' ח' לומר דתם חזרה ורחתה מחמת הטמים תחר בדיקה א' תחר שעברה וטמטה ושלא רחתה דעדיף מבדיקה זו כדל"ן ס"י בהג"ה חזרה לקלקולה ותסורה לבעלה בפ"ח ברחתה דבידוע שלא עלתה לה רפואה כדלקתן ס"ע . תבל דעת הד"מ וטמ"ך (לקמן ס"ק ל"ח) דאפי' בחזור והרחה ממחת הטמים ג"פ רפופים לה נחבה על בעלה ול"ל דל"ד לרפואה דלקמן ס"ע משום דהכא חזיק שלא בדעת ע"י הספופרת תו ע"י הטמים תבל בהגה"ד כ' דבטמטה פ"ח ולא רחתה לף ברחתה תח"כ ג"פ רפופים

קונטרס אחרון

דם כלל בידוע שתרפאה וכשלא נמצא על סמוך כלום שלא על נדדי הספופרת בידוע שהוא מן הנדדים ומש"ה (בסיפא כשלא ימצא על סמוך כהב בידוע שהדם שהיה רואה מדוקק הנדדים כו') לא כ' הדם שהיה רואה מחמת הטמים כמ"ש בתחלה (בריפא) שלא שהדם שהיה רואה הדם ולפי זה אין לחטמת הטמים בין ע"ז שנמצא בנדדי הספופרת ולא הוצרך לפרש דבלא נמצא כלל מהורה שטמך על שהדם להיתר בלא נמצא על הסוך כלום דמטמע תפילו נמצא על הנדדים וכ"ם בשלא נמצא כלל דתמרינן דתרפאה כמוכן מתחלת דבריו וכבר מודע דרכו שטמה דרך קצרה וטמך על המבין וכיון דהרמב"ם ס"ל כהריב"ח ס"ל הרמב"ד יחיד לגבייהו ומש"ה לא חשבו לו רמ"ה וה"ך ואף שהרמב"ן ס"ל נמי כהרמב"ד הכי לא פירש הטעם מפני שתין תמ בקיאין כו' ותפשר דס"ל כמו שכתבו הרשב"א והרא"ם והר"ן כ' הרמב"ד דתף דם הנדדים טמח הטיחה :

אבל בב"י לא הביא דברי הריב"ח וגם לא הבין כך דעת הרמב"ן ע"ם וכב"מ דמשמעות לשונו שם הוא אף שלא נמצא דם כלל (בידוע שהוא מן הנדדים) ובפרט ממה שהקשה מהגבעות וכתוב שוות) דבמצא על נדדי הספופרת לק"מ וה"ל לתמוך כ"כ מהגבעות וכתוב שוות) דבמצא על נדדי הספופרת לק"מ וה"ל לתמוך כ"כ (במ"ם הב"י ומעמ"ד דבוב פשיט תין רוחות מחמת הטמים) די"ל בפשיטות דכיון דהחזין דתתם דם מנדדין מהיכי תיתי ליתוש שמא בא גם מהמקור כ"ל ספק וודאי כו' במ"ם בהטוכח מהרי"ן סי' כ"ם ועוד דתשם בחזקת מהורה כו' ובכל דם הנדדי לפניך שלא שבאת לחוש לאפשרות וכתוב לומר שמא הרחה מהמקור ותין להוציא תשה מהחזקה בשביל הטשש במ"ם הרבב"ד גבי מכה דמסכת שלא תסברנה לעולם . וה"ם בב"י (כיון שהיא למודה לרחות על ידי הטמים) נ"כ תרחה (ע"י המכחול) כו' היינו שם שדם מן המקור ותף תת"ל שדעת הב"י תינו כן הרי הב"ח כ"כ בהדיא ותף די"ל דלעטמים אזיל דם"ל דכתוב ותפשרות לא שייך במקור הרי בא"ם סימן כ"ג הביא עלין בזה ותפ"ם כתב בסעיף ו' דעל ידי הטמים סיחר והבדר שהדם מהנדדים (שלא ודאי דתפ"ם תפי תיכא למיחלי בנדדים מבפנים) וכ"כ הב"ז (ס"ק ס"ן) וכ"ד הגם"ד תלף שפתח דבריו לגרף דעת ר"ח ור"ת לא החיר בלא שבעת ותיים ת"ח סיים דבריו לסמוך ע"ד הרבב"ח והרבב"ח מייירי בלא שבעה ותיים שם דלף הסרדכי מודה להרבב"ח בכה"ג דחליף במכה כמו בבתולים שר שחחיים המכה והיינו בלא נקיים ומדכתב וכ"ם הכא מכלל בגם מ"ם בסוך לפני אם כשבא דם לאחר מכאן בא מן הנדדים כו' הוא לעטרה אף בלא נקיים כמ"ש בהשובה ס"ם שם לדעת הגם"ד ע"ם . ובפרט לפ"ד רמ"ה שאין לחלק בין להחירה לבעלה בין לסרסה לגמרי כמ"ש בכו"פ סק"ה . ומלשון תלייה (שבהג' ס"ד) אין רפיה דה"ג תניא הולה במכתה אפ"ה ס"ל ז' וקייס ויכוף דעת כ"ח הוא כדי להורות בפשיטות שם"ל לעמוד לרבותיו כלל ע"ם שלא שרמ"ה בד"ת השמיט מ"ש בהגם"ד בלא תלייה תחרת כו' כשבא דם לאחר מכאן בא מן הנדדין כו' כי לא רצה

רגופיס לא נתפרש על בעלה וקרוב לומר שע"י שפירש ז' שפירש מעט דחלין שהדם הוא מן הנדדין דכיון שבאיזה דם תלוים בגרס כהוא שהרי שמעת ס"ת ולא רחמה לפי בלא בעל בכה כ"כ טילוך נפי פיכא למיחלי בדוחק הנדדין שהסבר דוחק בנדדין בכא מלחלוח במקור שאין הסבר מניע אלין וכן בבדיקה שפופרת אלא נמצא עליה דם כלל תלין שרחמה בשעה הנמים ע"י דוחק הסבר בנדדין (כמ"ם סרמב"ם ורמב"ן) יותר מדוחק השפופרת לפי שאינה עשה כ"כ לפ"ד הסמ"ע ומש"ך דלעיל ואפי' היא עשה כ"כ הרי הוא מכוסחה כגחת ואינה דוחקה

קונטרס אחרון

למוך ע"י למעשה רק בגירוף דעת הרמב"ם עם דעת ר"ח כמו שהעתיק בד"ת שאלולי דעת ר"ח לא סייעי מיקל כו' ומ"ש אין להקל בלא ז' נקיים לף בלילה וכ"ש בלא לילה וכדעת ריב"ם שהביא בד"מ דהלינן שהרשאה ולא שבח מן הנדדין ושהיתה לשון הגמרא ופוסקים שלא פירשו ומש לשו בירוש שאין הנדדין למיירי דוקא שהגמרא מסייע לפו להרמב"ם וסב"ח ומש"ם. ושילוך לף שהזכיר ורחמה מ"ש שהורה כמבואר בהגמ"ד:

ומיהו היינו דוקא כשלין לחוש להקביעה ושם מורכב אבל בשים לחוש להקביעה ושם מורכב מהנמים ושפלגה או הדם הייבינן ליה ולא אמרינן דמן הנדדים הוא לף שנמצא ולא רחמה מ"ש דם ל' בבדיקת שפופרת ועדיפא מיהא כמ"ש רמ"ם נבי' זה *מ"מ נם שפופרת לא מהניא היכא דליכא למיחם לומם כמבואר בם"ז שם ושעתו וגימוקו עמו דבכה"ג אין הוכחה דמן הנדדים הוא מדלא רחמה עכשיו בשעת הנמים או בבדיקת השפופרת דלמיעם מצוי דלא הניע שעת ושתה הוא. וכ"כ בם"ם סי' ס' ולכך נריכה נמי ליבא ז' נקיים אפי' בם"ל שרחמה מחמת הנמים מצוי חשם ושם החדם אלא דשם לא שפיר ז' נקיים עד שהניע יום זה בחדש שלאחריו ולא רחמה דצוב אינה מוצמת לו מע"ש אלא שמצא כדלקמן בם"ע צוב ס"ל ז' נקיים לפי שעה ע אחר בדיקת שפופרת אלא נמצא עליה כלום או שמצא ולא רחמה:

ואין לומר דסב"י וב"ה וט"ז לא ס"ל כמ"ם שם"ם סי' ס' לעבר כל שרחיות שרופא למיחם שעת פירסם נדה שהיו ולא מחמת הנמים הוא כלל למיפא שהוא מן הנדדים אלא שמהקלקל ושתה ואינא לה נדה בשעת הנמים ולף שרחמה כן נ"ש אין ע מחזק שרחמה מחמת הנמים דשם קי"ל ושהוא דרכן והיינו להחמיר ולא להקל (ולף לפמ"ש רפ"ש החום' דכ"ט ע"ב) ד"ש דילמא כו' מדלא חזאי (קודם עשיית נרניס או מה"כ ש"ש הדם לפו ממילא אפי אלא ע"י מי רגליס) כו' ו"ש לף ברחמה מחמת הנמים י"ל כן וכש אלא נאמרה בשעת אחד מהום לחמירין מקרא הוא ולא הרחה עוד. מ"מ ניחא היחר או בדיקת שפופרת היא מועלת אלא מהום חזקת ושהום דאל"כ היכא למימר מקרא הוא שאינא לה לרחות מחמת הנמים כמה פעמים ולעולם הוא מן המקור אלא שבכיאה זו לא חיבא לה) דז"ל דמ"כ ברחיות שרחמה מחמת הנמים אפי' ימים אחד למחר מחמת הנמים הוא אלא שהיכא לה רחיית נדה בשעת הנמים ואפי' ביהום שהוא מן הנדדים. ו"ל מהום דמ"ל מוכרח לבעלה דמ"ת אפי' מיהו היא כמ"ם רם"י ורמב"ם ום"ש בלעיל. ו"ל דהייט בנמצא על נדדי השפופרת אלא דאל"כ היכן שהעיקר חלוי מקבייתו מעכשיו וכאן ותירוצו הוא כלום וגם אלא כהלכתא היכן שהעיקר חלוי שהום שנמצא על נדדי השפופרת ולא שהום דרוב שיש כו' וכוד דלף שנמצא על

*(כגה) וה"ם אחר בדיקת שפופרת אלא נמצא עליה כלום ושלא אלא נגמ' ופוסקים לאחר שעת אחר הבדיקה שהום דמיירי גם בשנמצא בנדדים:

עוחקה בכא כ"כ כמו הסבר ולכן לף שהיה דם מהנדדים כמו הסבר שאלולי בא הדם מן המקור ע"י שניעת הסבר בלבד בנוחר הרחם שמוך למקור שיש בא ג"כ ע"י שניעת השפופרת שמוך למקור שהרי היא מכניסתה עד מקום שהשתא דם אפ"כ לף בא הדם אלא ע"י דוחק וכמ ג"כ מפי ליכה למיחלי בדוחק הנדדין מלחלוח במקור שאין הסבר מניע אלין כלל. דכל מאי דמצי למיחלי להמירה ברוחה מחמת הנמים אלין כדלעיל וכ"כ בחנוב' ג"ם סי' ג' דכשנשתה ע"ל ולא רחמה או שבדקה בשפופרת ולא נמצא הדם כלל נהבר שבא הדם מן הנדדין ושילוך כל מה שהרחה מ"כ לעולם אלא בשעת ושתה אלא מחמת

קונטרס אחרון

נדדי השפופרת דילמא שהשתא הוא דהזאי מחמת השפופרת אבל בשעת הנמים ליכא לף רחיות נדתה ולא מחמת הנמים כלל דשם קי"ל ושהוא דרבנן. אלא ודאי י"ל כמ"ם לקמן דרוחה מחמת הנמים שפך שקול הוא שם בא מן המקור או מן הנדדים ול"ד לשהר דם הנמצא בשרוזדור שחזקתו מן המקור. ושם דלא מוקמינן לה בחזקת שהרי י"ל כמ"ם התוספות נבי מן סלול ולאון שפיקו שמא משום דע"י ניכוף החזקה עם קורבא דמוכח ומיעוטא דלא שכיחא ס"ל פלגא ופלגא וס"ל לף מן סלול ולפנים או בכותלי בית הרחם לשמא נרש"י ושיעתו ע"י ניכוף חזקה ס"ל פלגא ופלגא משום דליכא למיחלי בדוחק הסבר בנדדים כמ"ם ורמב"ם ורמב"ן ומהני כמו קורבא דמוכח ומיעוטא (די"ז) מוכחא דכל היכא דליכא למיחלי לקולא נד סרוב תליון בניכוף החזקה למהוי פלגא ופלגא דמ"ם אמרינן דילמא שהשתא ודילמא מזדקרה הלא דבמסקנא לא חייבינן לשכי משום דלא שכיחא ע"ם בחוספות אבל למיחלי בדוחק הסבר שבנדדים מילחא דשכיחא ומשהבר שפי מלחלוח במקור שהיו דוחק בא *ולף שי"ל שלא רחמה מהמת הנמים כלל מ"מ כיון שרחמה בשעת הנמים ליכא סברא מעליא למיחלי בהנמים לף רם"י רפ"ש (דלא ס"ל מ"ם התוספות מדלא חזאי כו') י"ל דמודה להתוספות שם בכה"ג דשם שפך שקול (ושהם מיירי לשהרה נעמרי ולף נם זשה לר"ת ולא לרבי יוסי כמ"ם בשיטין קל"ו ב' ורשב"ם) ולא גרע מקורבא דשכי בניכוף חזקה למהוי שפך שקול ול"ב בשים עוד רגלים לדבר שלא בא מן המקור מדלא נמצא על המוך כמ"ם שב"י שוב היו שפך שקול או דשהם שפך שקול בלא ניכוף החזקה ומוקמינן לה בחזקתה:

*(כגה) ועוד דוב בשים אין רוחה מחמת הנמים כמ"ם שב"י שלא שיש מכן דשא רוב בשים אין רוחה כלל לף מכלדין ף"כ הזין דמיעוטא היא ול"ל כמ"ם שרמ"ם דמן הנדדים הוא ממש ולא שיך רובא ומיעוטא אלא בדבר שאוח טבע בע"ה ולא במקריים המילדים כי שכיח דלא אמרינן בשאוח עזלין עליהן זכריס (בשלוחת ד"כ) שלא דע"כ רמ"ל ס"ל כפי מדחציב הנדדים ומכא שבמקור לבי ספיקו'. ועיין ר"ן שב' ג"כ דאין דרכם של אשה כו' שלא דהייט נומר שרחמה מן הנדדים עוד לא נומר שרחמה תא"כ שהדם הוא שחידם שב"י:

ועש"ך בכללי ס"ם דין ל"ג ובסי' כ"ג סקי"ד דספק שחיטו שקול לף מהני לפי בש"ם דלא כמ"ב סי' ס"ט (פ' מ"ח בש"ח סי' הם"ז) ועש"ך בכללי ס"ם דין ל"ם דרוחה מחמת הנמים ל"ל ס"ם נמור כשאר ס"ם ולא מקילין בה מצו' ובחוח דרבן ג"כ מבואר להדיא דספק הנדדין הוא ס' שקול דרוחה מחמת הנמים ושם דאין נמצא על בגו כו' על בלא כו' בלאה"ע קשה לדעת הרמב"ם דם"ל דכל שרוזדור מן מלול ספק מומאה שיא וכ"ם בקיטה מבחון לף ודאי דמהניתן מייתי דמרנשה ממש כדחוקימא רש"ה ולף למסקנא קיימי כני חוקימתא כמבואר מש"ם הרמב"ם פ"ה מ' י"ז ושם"ל ולעשה כש"ם החום' בכמה מקומות ולא אמרי' ליתא שרנשה שמא הוא לף בלאחר זמן דמסייעה חזקה שלף לממוחה למפרע לליכא רובא דעדיף מחזקה כנגדה אבל לעהרה לעמרי לף אמרינן שרנשה שמא הוא לקולא

מחמת תשמיש לבד שהורה וא"צ ספיר' ז' נקיים וטבילה ומיהו היינו דווקא כשאין לחוש לקביעות וסת אבל כשקבעה לה וסת החדש או ההפלגה מחמת תשמיש ג"פ כדלקמן סעיף י' וסי"א או בביאה ראשונה שאחר טבילתה לראיית וסתה הקבוע או שאינו קבוע שוב אין בדיקת שפופרת וביאות היתר ששמשה ולא ראתה מועילות כלום בין וסת לוסת אלא עד שיגיע הוסת (ב) ותעקרנו ג"פ בבדיקת שפופרת אע"פ שלא נמצא עליה כלל או שעברה ושמשה בשעת וסתה ג"פ ולא ראתה אם הוא וסת החדש או ההפלגה כדלקמן ס"י וסי"א ואם הוא ביאה ראשונה שאחר טבילתה לראייה וסתה שאין לה תקנה לשמש עם בעלה וצריכה להתגרש די לה שתעקרנו בפ"א בדיקת שפופרת אע"פ שלא נמצא עליה כלל או שעברה ושמשה ולא ראתה כדין אשה שנאסרה על בעלה בראייה ג"פ רצופים דדי לה בעקירת פ"א בבדיקת שפופרת אע"פ שלא נמצא עליה כלל או שעברה ושמשה ולא ראתה פ"א כדלקמן ס"י בהג"ה אלא שאם קבעה לה לראות בביאה ראשונה ג"פ בלילה אחת כגון בליל טבילתה צ"ל בדיקת השפופרת או התשמיש שעברה ושמשה בליל טבילתה דוקא שבלילה זה קבעה לה ואפי' וסת החדש והפלגה אם לא קבעתו ג"פ מחמת תשמיש נעקר בפ"א שלא ראתה אע"פ שלא שמשה ולא בדקה בשפופרת כלל כדלקמן ס"י אבל קודם שנעקר אפי' פ"א חוששת לו וצריכה לפרוש מבעלה כדלקמן ס"י וסי"א והילך צריכה ג"כ ספירת ז' וטבילה לראיה זו אע"פ שבדקה בשפופרת ולא נמצא דם כלל או שעברה ושמשה ולא ראתה בין וסת לוסת בין שהוא וסת שלא נקבע בג"פ ולא נעקר אפי' פ"א בין שנקבע בג"פ ולא נעקר ג"פ כדינו שהגיע ולא ראתה דלא אמרינן מן הצדדין הוא אלא מן המקור ומה שלא ראתה בבדיקת השפופרת או בתשמיש הב' הוא מפני שלא הגיע וסתה כ"ד הא"ש וכ"ד הב"ח וט"ז ויש לסמוך עליהם באיסור וסתות דרבנן שלא להוציא אשה מבעלה אחר בדיקת השפופרת שלא נמצא עליה דם או שעברה ושמשה ולא ראתה אע"פ שאח"כ חזרה וראתה ג"פ רצופין אבל לענין ספירת ז' וטבילה אין להקל באיסור כרת נגד רמ"א וש"ך.

ואף

קונטרס אחרון

לקולא כיון דליכא חזקה דמסייעא דהא רובא עדיף מחזקה ורוב דמים מן המקור ולא אמרינן דהוא ספק שקול אלא בדלא ארגישה ממש דאף שחזקתו בהרגשה לפ"ד הרמב"ם להכי מהניא חזקה ומיעוטא למהוי פלגא ופלגא אבל בדארגישה ממש לא אמרי' אימא הרגשת שמש הוא אלא בדאיכא חזקה לחודה בלא רובא כנגדה ומה שסתם הרמב"ם בספ"ה מה' שגגות (נמצא על שלה כו' וחייבים קרבן כו') ולא פי' דהרגישה משום שסמך על מ"ש בהדיא רפ"ט מהא"ב אין האשה (טמאה כו' עד שתרגיש) כו' ומ"ש ה"ז בחזקת שבא בהרגשה כו' היינו ודאי טומאה מן הלול ולפנים וספק מן הלול ולחוץ כדמסיים כמו שביארנו ור"ל בפ"ה שמבואר כן בהדיא (נמצא בפרוזדור כו') וא"כ ממילא משמע דמ"ש בספ"ה מה' שגגות דחייבין חטאת בנמצא על שלה על כל פנים היינו כשהרגישה ואף בנמצא על שלו יש ספק שמא הוא מן הלול ולחוץ. והגהת א"ש מ"ש רפ"י (די"ה) (דלישנא דבתר הששא כו' אפילו בקרקע פרוזדור איכא לספוקי) ולק"מ מ"ש התוס' (שם) ד"ה כאן כו' (מנמצא על שלו כו') ע"ש והתוס' ס"ל דאף דאוקמי' כדארגישה אפשר שהוא מן הצדדים. ורש"י ורמב"ם לא ס"ל הכי כמש"ל סי' קפ"ג:

(ב) ותעקרנו ג"פ בבדיקת שפופרת כו'. עיין ש"ך סקל"ג ב' הא"ר ועי' ת"י סקל"ד כ' ב' טעמים דל"ד לשאר וסתות. וטעם הא' הוא עיקר כדי שלא לאוסרה על בעלה ומש"ה בוסת המורכב בעי עקירה ג"פ כמ"ש במ"י סקל"ז:

ג ס אם רוצה לבדוק עצמה בעודה תחת הראשון אחר ששימשה ג"פ הרשות בידה [יד] ומותרת לו וי"א ו שאסורה לראשון מתשמיש שלישי ואילך [טו] אפי' בבדיקה: (הגה) ויש לסמוך אסברא הראשונה [טז] להקל (טור וב"י בשם הסכמות הפוסקים וסג"ת) ואם הרגישה צער וכאב בשעת תשמיש לכ"ע יש לסמוך אבדיקה [יז] בבעל הראשון (שם בהגהה):

ד ז אם שמשה סמוך לוסתה אנו תולין ראייתה משום וסתה ולא חשבינן לה רואה [יח] מחמת תשמי':

ה ח אם יש מכה [יט] באותו מקום תולין

(ואף לפי דעת הא"ש וסיעתו לא משכחת לה דאין צריך ספירת ז' וטבילה אלא כשהגיע יום זה בחדש שלאחריו ולא ראתה בו שאז נעקר יום זה אף על פי שלא שמשה ולא ראתה כדלקמן ס"י והילך אמרינן למפרע דהדם היה מן הצדדין אבל קודם שהגיע יום זה בחדש שלאחריו איכא למימר שמן המקור היה כיון שעדיין לא נעקר וסת החדש דוסת החדש חוששת לו בתחלתו אפי' בפ"א כדלקמן ס"י ואפי' נעקר יום זה אם חזרה וראתה מחמת תשמיש ביום אחר חוששת ליום זה בחדש שלאחריו וכן לעולם חוששת ליום האחרון כי בוסתות האחרון עוקר את הראשון כדלקמן סימן קפ"ט): [יד] ומותרת לו. במה ששנו חכמים הבדיקה בבעל הג' כדלעיל סעיף א' עצה טובה היא שלא תבדוק בבעל הראשון אלא תנשא לאחר בלא בדיקה שאם תבדוק ותמצא דם על המוך תאסר לכל העולם ותשאר עגונה כל ימיה דלא שרינן לאחר משום שאין כל האצבעות שוות אלא משום דהוי ס"ס שמא בא הדם לראשון מן הצדדים ואת"ל מן המקור שמא לא יבא לשני שאין כל האצבעות שוות אבל כשנמצא הדם על המוך שבידוע שבא מן המקור לא שרינן לאחר משום שאין כל האצבעות שוות לחוד אבל אם היא אוהבת את בעלה ורוצה ליכנס בספק עגונה ולבדוק תחתיו הרשות בידה (סה"ת סמ"ג): [טו] אפי' בבדיקה. שלא הקילו חכמים לסמוך על הבדיקה אלא כשאין לה תקנה אחרת ותשאר עגונה. אבל כל שיכולה להנשא לא הקילו (ת"ח ב"י): [טז] להקל. וכן הסכמת האחרונים דלא כש"ך: [יז] בבעל הראשון. דרגלים קצת לדבר שמן הצדדים בא הדם ע"י מכה שאם הדם מן המקור לא היה לה כאב מתשמיש (ג) דהוא כמעין הנובע (לבוש) ומ"מ בדיקה מיהא צריכה דכאב צ"ד למכה דלקמן ס"ה דמכה היא בוע' וחבורה וכיוצא בהן שנגרר בהן הדם ואינו דם נדה אבל מחמת הכאב שבמקור יכולה לראות דם נדה וחיישינן שמא כאב זה במקור הוא ואף אם הוא בצדדין שמא הכאב אינו גורם לדם אלא התשמיש הוא שגורם לדם מן המקור דכיון שראתה ג"פ בשעת תשמיש אין כאן הוכחה עכ"פ שהכאב הוא הגורם ולא התשמיש לבדו (עבמש"ל סעי' ז' בשם הט"ז): [יח] מחמת תשמיש. דעת הש"ך דלא תלינן בוסתה אלא כשתשמש בעונת הוסת ממש שהוא או יום או לילה שרגילה לראות בהם וכגון שעברה ושמשה או באחד מדרכי היתר דלעיל סי' קפ"ד. ודעת הפרישה שאם רגילה לראות בתחלת היום ושמשה בלילה שלפניו תולה בוסתה. ופי' המ"י דתלינן שע"י התשמיש הקדים הוסת לבא מאחר שאין דרך נשים לראות מחמת תשמיש וכ"פ בנו"ב: [יט] באותו מקום. פי' אפי' במקור עצמו שדם נדה נובע משם אם יש לה שם מכה כמו בועה וחבורה שנגרר בה דם ולאו דם נדה הוא תולין כו'

קונטרס אחרון

(ג) דהוא כמעין כו'. משמע מלשון הלבוש דאיכא ספיקא אם הכאב בצדדים או במקור וכ"ה בתשובת א"ש סי' כ"ג בהדיא והגהת א"ש דלק"מ על הט"ז מתשובת ריצב"א ז (עבמש"ל):

ס תוס' שם בשם ר"ה בד"ה ותבדוק עצמה בביאה וכ"כ הרא"ש והרמב"ן והרשב"א וה"ה ו שם בפי' רש"י דקדקו התוס', כן מתוך לשון ז שם בברייתא וכפי' הרמב"ם בפ"ד מהא"ב וכדברי הרמב"ן בהלכותיו והרשב"א בת"ה ח שם בברייתא וכמ"ש הטור בשם אביו הרא"ש

תולין [כ] בדם מכתה ואם דם
מכתה משונה[כא]מדם ראיית' אינה
תולה [כב] בדם מכתה: (הגה) וכל
זה באשה שיש לה וסת קבוע ואז יכולה
לתלות שלא בוסתה במכתה אף ע"פ שאינה
יודעת בודאי שמכתה [כג] מוציאה
דם (כן משמע בפסקי מהרא"י סי' מ"ג
ובהגמ"ד

ט': [כ] כדם מכתה. וא"צ ספירת ז' וטבילה. לפי שאשה בחזקת טהרה עומדת ומספק אל תאסרנה לעולם (רשב"א). ואפי' בדקה עצמה בשפופרת ומצאה על המוך שבידוע שבא מן המקור תולה במכה שבמקור ומיהו בזה צריכה לידע בודאי שהמכה היא במקור עצמו אבל בסתם אינה תולה בה (ב"ח) (אבל אם אינו ידוע שהדם בא מן המקור תולה במכתה אפי' אינה במקור דאין לחלק כלל בין מכה שבמקור לשאינה במקור לענין לתלות בה וכיון שתולין בה כשהיא במקור אע"פ שידוע שהדם בא מן המקור ולא אזלי' בתר רוב דמים שבאים ממקור דמים הטמאים כ"ש שיש לתלות בה כשאינה במקור בספק אם הדם בא מן המקור ולא אזלינן בתר רוב דמים שבאים מן המקור וכ"מ בהדיא בב"ח סס"ז): [כא] מדם ראייתה. שהיא רואה בשעת תשמיש שעל דם זה אנו דנין לטהרו אבל לא איכפת לן כלל אם דם מכתה משונה מדם ראייתה שרואה בעת נדתה (ח"ל דלא כצ"ל): [כב] כדם מכתה. ודוקא שנתברר שהוא משונה אבל מן הסתם תולין לומר שאינו משונה לפי שאשה בחזקת טהרה עומדת (רשב"א רא"ה) ולכן אינה צריכה להראות הדמים לפני חכם לראות אם הם דומין זה לזה (ב"י) ומ"מ אם באו ב' הדמים לפני החכם יש לו להבחין ביניהם אם הם דומין זה לזה (פרישה) כיון דאפשר לברורי אין לסמוך על החזקה לכתחלה כדלעיל סי' א' בהג"ה (ט"ז): [כג] מוציאה דם. פי' שאינה יודעת כלל שדרכה של מכתה להוציא דם כלל. וטעמו של רמ"א דבברייתא תניא גבי רואה דם מחמת תשמיש אם יש לה וסת תולה בוסתה ואם יש לה מכה תולה במכתה ונאמנת אשה לומר מכה יש לי במקור שממנה יוצא הדם. ופי' במרדכי אם יש לה זמן קבוע שהיא רואה בו תולה בוסתה שיכולה לומר שהדם שהיא רואה מחמת תשמיש טהור הוא שעדיין לא הגיע וסתה ותולה במכתה שיכולה לומר מן מכתה הוא וטהור הוא עכ"ל ופי' הב"ח שכך היתה גי' המרדכי בברייתא תולה בוסתה ותולה במכתה וחדא מילתא היא דאם יש לה וסת תולה שלא בשעת וסתה במכתה אע"פ שאינה יודעת אם מכתה מוציאה דם דתלינן דמסתמא מוציאה דם וממכתה הוא כיון שיש לה וסת. אבל אם אין לה וסת בעינן שתדע בודאי שמכתה מוציאה דם לפעמים כדתניא בסיפא ונאמנת אשה לומר מכה יש לי במקור שממנה יוצא דם. וכ' על זה המרדכי בפ' הס"ת משמע דוקא כשיודעת שיוצא דם מן המכה תולה בה אבל אם ספק לה אינה תולה בה עכ"ל אבל הרשב"א כ' על ברייתא אחריתא דתניא הרואה דם מחמת מכה טהורה מסתברא שאפי' אינה מרגשת ממש שהדם שותת ויורד מן המכה הדא דאין עיניה בין מכתה וא"א לה לידע אלא בבדיקת שפופרת (יתבאר בסמוך) כדרך שאמרו ברואה מחמת תשמיש והכי משמע בברייתא דאם יש לה מכה דא"צ בדיקת שפופרת דע"י שפופרת בלא"ה שריא והא דקתני התם נאמנת אשה לומר מכה יש לי שממנה הדם שותת ויורד לאו שנאמנת לומר שממנה שותת ויורד קאמר. אלא כלפי שאמרו אם יש לה מכה תולה במכתה קאמר שאין אנו צריכים לדעת בבירור שיש לה מכה אלא היא עצמה מרגשת במכה ונאמנת לומר שיש לה מכה שיש שם דם ותולה במכתה שאני אומר ממנה הדם שותת ויורד עכ"ל והביאו הב"י ורמ"א ושאר אחרונים בדעת הרשב"א דפליג על הס"ת בפי' הברייתא וס"ל שא"צ שתדע שמכתה מוציאה דם ולכן פסק רמ"א להקל שלא בשעת וסתה

כגי'

כי' המרדכי אע"ג דיהודאה הוא בגירסא זו ופי' זה וכל הפוסקים סי' בע"ת כדלעיל סעיף ד' ולקמן סי"א וכ"כ מהרא"י בפסקיו דאין לסמוך על המרדכי להקל אלא כשיש עוד צדדים להקל נוכל לצרף גם דעת המרדכי מ"מ סמך רמ"א על הרשב"א דס"ל דא"צ כלל לידע אם מכתה מוציאה דם וצירף סברתו עם דעת המרדכי להקל נגד הס"ת וסיעתו ביש לה וסת שלא בשעת וסתה עכ"ל בין ברואה מחמת תשמיש בין שלא מחמת תשמיש כמ"ש רמ"א לקמן סי' קפ"ז ס"ה בהג"ה. כ"כ הב"ח והייס שכן אנו עושים מעשים פה ק"ק קראקא. אבל הש"ך כ' דהרשב"א מודה לדינא להס"ת דבעינן שתדע בודאי שמכתה מוציאה דם אלא דלא בעינן שתהא מרגשת ממש שדם זה שהיא רואה עתה מחמת תשמיש או שלא מחמת תשמיש הוא שותת ויורד מן המכה. ולכן דעת הש"ך שלא להקל ביש לה וסת שלא בשעת וסתה לטהרה לבעלה בלא ז' נקיים וטבילה לסמוך ע"ד המרדכי לחוד אלא להתירה לבעלה אחר ספירת ז' וטבילה יש לסמוך על המרדכי ביש לה וסת שלא בשעת וסתה ברואה מחמת תשמיש ג"פ שא"צ להתגרש דבכמה מקומות חשו חז"ל שלא להוציא אשה מבעלה ומשום עגונה הקילו וכ"ד המ"י וה"ל בש' פ"א וכ"ד הט"ז להחמיר אלא שכ' שאם יש לה מכה שרגילות נשים אחרות לראות דם ממכה כזו אף על פי שזו אינה יודעת יש לתלות במכה עכ"ל. ומ"ש הרשב"א וא"א לה לידע אלא בבדיקת שפופרת (ד) לפ"ד הש"ך הבדיקה היא בשעת ראייתה ממש כשהיא שופעת דם והינו ידוע אם הוא מן המקור או מן המכה שבצדדין מכנסת שפופרת ומכחול

ובראשו

קונטרס אחרון

(ד) לפ"ד הש"ך הבדיקה כו'. בידוע שמכתה כו'. דא"א לפרש כמ"ש בכו"פ לשטת רמ"א ובתשובת ח"ל לשטת הש"ך דבנמצא על המוך טהורה דהא ע"כ בדיקת שפופרת דהכא היא ממש כבדיקה דרואה מחמת תשמיש כמבואר בהדיא מסיו' לשון הרשב"א בתה"א (שלא הובא ב"י) שכתב כדרך שאמרו ברואה מ"ת כו' כיצד בודקת כו' אלמא אף בלא בדיקה כו' דאף (כשיש לה מכה א"א לה לדעת כו' אלא (בבדיקה) אלמא כו' ע"ש ורמ"א א"ש בפשיטות דבודקת בשעה שאינה שופעת ומכנסת השפופרת תוך המקור ממש כשהמכה במקור כדתניא בברייתא דהיינו כשהמכה היא בדופני המקור מבפנים ודם הנדה שופע לאמצע חללו וכשלא נמצא על המוך כלום אלא על צדדי השפופרת בידוע שהוא מדם המכה שבצדדי המקור בדופניו מבפנים והזיק שמכתה מוציאה דם. וכ"ה ג"כ להש"ך אלא שצריך לדחוק ולומר שבשעה ששופעת ומכנסת השפופרת התלם בלא המכחול כמ"ש המ"י לפ"ד הרמב"ם שהשפופרת חלולה ופתוחה מב' ראשיה היא סותמת כל השפופרת במוך שלא ירד הדם לתוכה כשמכניסתה עד תוך המקור ואחר שהכניסתה עד תוך המקור מוציאה הסתימ' כמ"ש הח"ל ואח"כ מכנסת המכחול במוך שבראשו ואם לא נמצא כלום על המוך בידוע שהדם ששופעת הוא ממכה שבדופני המקור מבפנים והוא שותת ויורד על צדדי השפופרת בנוגעים בדופני המקור ומפסיקין בין הדם למוך שעל המכחול שבתוך השפופרת. וכל זה להש"ך שברשב"א אבל באמת קשה הדבר להכניס השפופרת אפי' עד המקום שהשמש דש כמ"ש הש"ך ב' המ"ב כ"ש להכניסה למקור ממש וכל שאינה מכניסה תוך המקור ממש א"א לידע כלל אם הוא מהמקור או אם מהמכה שבמקור ולכן כ' בנקה"כ וגם בדיקת שפופרת לא שייך כאן כו' ע"ש. ומ"מ כ"ת לדידן בבדיקות אלו דלרמ"א וש"ך כשהמכה בצדדים של בית החיצון ואז א"צ לסתום השפופרת במוך להש"ך כמו שא"צ ברואה מחמת תשמיש מדלא הזכירם

כן

וכרמצו מוך ומס לף נמצ דס על סמוך בידוע שדם זה שטופעת היא מן המקור
פלף מן המכה שבגדין (מ"ל ועיין הוס' דס"ס סע"ב בש' הקוספתה דלא כרש"
ורו"ק) ולפ"ד רמ"ס הכדיקה היא לף פלף בשעת רחייסה שלא נמצא דם מ:
לגדי הטפופרת ולף על סמוך בידוע שמכתה מוציאה דם וממנה בף דם זה שעל
גדי הטפופרת ולף מן המקור הוציל ולף נמצ על סמוך כלום אבל פלף ע"י
טפופרת ף"ל לברר פלף ע"ד שכ' הש"ע כמי' ז' משום דלף נמצ בגדין י"ל
שמן המקור בף לגדין שכרי דס הנמצ בבדוזור ספיקו ממא כדלעיל סי' קפ"ב
ממ"כ בשפופרת לס היס בף עכשיו מן המקור היס נמצ על המוך שברשם
שהכחול (ולף מייסינן שמא כבר בף מן המקור לגדין מקודס לכן דלף מחזקי'
טומאה למפרע פלף לעניו תרומה וקדשים משום דספק בחזקה טהרה עומדת
סלכך ף"ל לבדוק עשה קודס שכשה הטפופרת ממ"כ היתה טמאה נדה ודלי
ולף הכדיקה עדיין בטהרה דהייט פלף בדקה עשה לרפות לס פסק דס נדמה
כדלקמן סי' קל"ו שכל פלף הכדיקה בטהרה כרי זו בחזקה טמאה) ומ"ש
שרשב"ם שטומרת שיש לה מכה שיש שם דס ורמ"ס וסיעתו לף הזכירו זה היינו
לפי שסכינו לרוב כ"ל שיש דס ע"ג מכה שבחוץ דהייט שהמכה מוציאה דס
כמ"ש בח"ס לפ"ד הש"ך ומיעתו שהרי אין עיניס בין מכתה ומ"ס לטהרנים בדס
שיוצא ממכתה לפ"ד שרשב"ם (ה) דדומק לומר דס"ל דאפשר לה לטהרנים
כשהדס

קונטרס אחרון

בן סגמרא ופוסקים משלל שהטפופרת מגינה ומ"ט ממי דשחוה הטופעת. (שטום'
דף ס"ס ע"ב) ומשרי בדיקה זו דלשם"ך שסיש בשעת שטופעת לעשרה לף בשעת
ושהה כיון דשרשב"ם מיקרי מרגשת ממש שהדם יוצא עמה מן המכה לפ"ד שע"ך
שרשב"ם. שפל לפ"ד רמ"ס ז"ס כדלקמן:

(ה) דדוחק לומר כו'. וגם משון שרשב"ם דשמא כדרך שממרו ברופה ממתה
המתים ע"ש משמע דשבדיקה ף' משהריא לעולם. וכמו ברופה ממתה
המתים ועוד שגם ברופה ממתה מכה (מ"ס) ס"ד למימר שרי עד שהוכרה
שרשב"ם להניח רהיט דע"ג בדיקה ום"ל לשקוות עדיפה מיניה לדרבנא לף
שרי בבדיקה ף' להחירה לעולם לשתי לס"ד. ולף גס זאת הפעם היס מועלת
כ"ף בשופעת מהחלת לשופס בשעת המתים עד שאר בדיקת הטפופר' בלי הפסק
כלל וז"ס במשמע כלל בלשון שבריית. (וגס בשופעת היכא לשפוקי בין ברופה
ממתה המתים בין שלא ממתה המתים דילמא מחלב רשייתה מן המקור ושופה
מן המכה דלא שמי' בגמרא בשופעת מחוך ז' כו' שלא משום דהתם קמ"ל
לפי שכי דשתה המתה ושמ"ס נפתה המהור כדשייתה התם בהדים שבל בעלמא
שאשר לדם בתה לשלא עם דם שהור בשתה כשבולר בגמ' לש"ד ושהוה דשורייתה
דחייסינן לדם דם לף בשופעת ומרגשת ממש שדם זה ממכתה (ולף צ"ל
לש"ד דשרשב"ם לפ"ד הש"ך) פ"ס לש"ד ושהוה דרבן שמי שכי שלא נשתה
לשכי ע"ס משום דמוקמיק שתה שחזקתה ושלו משום דפ"ם לדם שה נשתה
שם דס המכה כשהה. וגס פ"ל משום דמרגשת שהשלת רשייס עד סופה שהדם
שוהה מן המכה וכיון שדם המכה ודלי שהשלת ועד סוף ודם המקור ספק יש
ס' כו'. דהא בבדיקה שטופרת ליכא למימר שכי דשיהה יודעת שלא בשעת שכשה
הטפופר' שכל שקמי שכי שיהא מדם המקור שי בשרם לשמ"ם שה"ל שפי' בשעת
שכשה הטפופר' לף יהוי דספק דם המקור פע"ס ל"ל כיון דשיהא דם המכה
ודלי הו לף מייסינן לדם המקור שפי' שקמי שכי משום דהעמד שתה שחזקתה
שתשתה של הטהרה לעולם וש"ס מ"ל שיהוי שמכתה מוציאה דם בשת א מ"ל
שיהוי

שדם ע"ג המכה וש"ס לה לטהרנים בשטופת ויוכל ממתה וגם הרשב"ם לף כ' שלף
שמרגשת בעלמה שים לה מכה ולף שמרגשת בדם ועוד שתה שפשר לה לטהרנים
בדם שע"ג מכה דילמא מיירי בבריית בכה"ג דוקא שרופה בשמרגשת שדם ע"ג
המכה דשמרי' זהו שדם שטופת ויורד עהה ומ"ל לשהר שרופה בשעה שהיה
שרגשת בדם ע"ג המכה שע"פ שטרגישה פעם ושעמים שהרי אין המכה שעשים
לטוציא דם תמיד שלף לעשים. ש"ו כוונת הרשב"ם שמ"ם שים שם דם היים
שהיא מכה גמורה כשעה ושהורה שהשבר יוצא שהדם נלרר בשוכן ולשפוקי כלב
בעלמא דלא מקרי מכה כדלעיל ס"ד וכדלקמן ס"ז וכמ"ש בשחוכת ה"ל ושהשוכת
ש"ם ושהשה שרגשת בעלמה בהלוכה שו ביציבה שו בשאר שבשום שים לה
מכה גמורה כמ"ש בשחוכת ש"ם (ורמ"ם שתך פעמו שלעיל ס"ד ושלקמן
סעי"ז וגם שמשמעות ל' מכה דשם מכה היו שוטל שלף על מכה גמורה כשופה
וההורה וכיוצא בזה ולף על כלב בעלמא) ומכה גמורה יש בה דס נלרר בוצל
כמו שתמרו שם יין דרכה של מכה זו להוציא הדם חוץ למכה ושהם ס"ל להרשב"ם
שהולה במכתה שלני שומר כו' ושפשר כן רמ"ם יש לה וסח שלף בשעה ושתה
שכל

קונטרס אחרון

בידוע שמוציאה שעמים רבות לעתים שלף בעת זו כיון שגם בעת א
אין הוכחה ברורה שטוף רהייט להחלת רהייט לשרשב בוצלי בני שום שפק שלף
נלערך להעמידה על חזקתה. ומאחר שבן הוא לש"ד דרשב"ם שכלל דלשפקת
לף בעיק כלל שהדש שם מכתה מוציאה דס (ודו"ק) ועיין רש"י דס"ה ע"ב ד"ס
מחוך ד' לילות (שם ח"ב וכולן שהיו שופעות ובטות מחוך ד' לילות לאחר ד'
לילות כו' לריכות לבדוק כו') (ופרש"י) שאין שומכות (לומר הואיל ושופעות
דס מדס בחוליס הוא) כו' וב"ה בחות' שם ד"ה וכולן כו' לף שמיקן (לשימר
הואיל ושופעת דס בחוליס) כו' שבוחר כן בהדיא לשפילו בשופעת שפשקת
דילמא שחלת רהיט מדס בחוליס שהוא שן הגדים וטופה שן המקור. ושם
שסקילו בשלף שתמו שרתה דמיס שלא אין רהיט דשאי שתם דשיעורין לילה
ף' ור' לילות לף בחיבי בחוליים פלף שדרכן שעשו שייב להורה ושדלורייתא
עד שתחיה שמכה שליף בבחוליס כמו בשאר מכה פלף דרכן שהמירו לפי שהוא
מיסור שעה שמ"ם שרשב"ם ור"ן ע' ב"י סי' קל"ג ובשופעת ולף שפהה שרתה
דמיס לף שהמירו כמו פלף שהמירו בחוך הזמן דכיון שטופעת מחוך הזמן
לאחרין ולף שתמו שרתה דמיס מוכח קלא שבכל שתקוס ף' כמ"ש שמ"ב סי'
מ"ז שכל היס הוכחה ברורה שמ"ס בשיש בדיקה פע"ג דחוך הזמן לף בשיש
בדיקה לבעלה לטהירן קמה דחוס' וכ"ם דהיס הוכחה ברורה לסמוך עלה
בדלורייתא וכ"ם לטהירה בהרת דמו' וכ"ש בהוספתה שבריכה בדיקה בשפופרת
והיה סחורה פע"כ לף נמצ על סמוך כלום פלף על גדי הטפופרת וכל פלף
בדקה שע"ם פלף שתמו שרתה דמיס שתתה כלו היה שופעת מחוך הזמן
לטהרין ולף שהיה כלל מה שטופעת אפי' בדרבן דבבדיקה שתהרין ודלי לף
בשתיה שופעת כיון פלף נמצ על סמוך כלום בידוע שתן הבדדים ואפי'
בשתתו שרתה דמיס שהיה בדיקה לפ"ד הכו"ש. ולף לפ"ד הש"כ שם פלף שהיה
פלף בשופעת שתוך הזמן שכל לף ברופה שתר הזמן כמו פלף שהיה בכל שתה
לשלמא ש"ם הש גם בכל שתה פלף שהיה שכל"ל דהיסינן להחלת רהיט שהיה
שן המקור שע"ם שטופעת ודו"ק:

אבל אם אין ידוע לה שיש לה מכה גמורה פשיטא דאינה תולה. ולא הוצרך רמ"א לפרש זה דמבואר הוא בש"ע ס"ה דבעינן שתאמר ברי לי שיש לי מכה ולא עוד אלא שאפילו בכתמים אין תולין אלא ביודעת שיש לה מכה ולא בספק כמ"ש המרדכי וכל שאין ידוע שיש לה מכה גמורה ה"ז כספק אם יש לה מכה כלל. ועוד שגם במכה גמורה שאינה יודעת אם מוציאה דם ס"ע דתלינן בכתמים לכ"ע משום דסתם מכה היא מוציאה דם לפעמים כדלקמן ובשאינה יודעת אם היא מכה גמורה לא שייך ה"ט למימר דמסתמא היא מכה גמורה ואין חילוק בין כתמים לרואה שלא בשעת וסתה לפ"ד רמ"א אלא בידוע שיש מכה גמורה שיש בה דם אלא שידוע שאינה מוציאה דם לחוץ מעצמה אלא שהיא יכולה להגלע ולהוציא דם ע"י דוחק וחיכוך בידים או בד"א והיא אינה יודעת אם נתגלעה דבכתמים תלינן דנתחככה ולאו אדעתה כדלקמן סימן ק"ל משא"כ ברואה ממש אפילו שלא בשעת וסתה כיון דהוא ספיקא דאורייתא לא תלינן אא"כ בידוע שהיה שם דוחק וחיכוך במכה כגון ברואה מחמת תשמיש שכתב הרדב"ז שאע"פ שידוע שעדיין לא יצא דם מהמכה אפשר שע"י כח ודוחק תשמיש נתמעכה המכה ויצא ממנה דם הלכך קרוב הדבר לתלות במכה עכ"ל:

ימ"ת

קונטרס אחרון

במ"ש הה"ל דאינו ספק שקול ולא מוקמינן אחזקה ז"א לפ"ד הרשב"א דמטהר לגמרי בעד שאינו בדוק אף שאינו מצוי שיעברו בו (בשוק של טבחים) כו' כמ"ש בתה"א והיינו משום דמוקמי' אחזקתה כמ"ש בתה"ק הובא ב"י סי' ק"ל. ואדרבה משם ראיה לטהר עכ"פ בבדיקה אף שא"י אם מכתה מוציא דם כמו בכתמים דהא גבי כתמים תניא ס' עברה כו' אינה תולה ואילו גבי עד שאינו בדוק תולה אפי' בספק עברה ואף שאינו מצוי כו' ואע"פ שהיה בדוק לה מתחלה אלא שנולד הספק בו קודם שבדקה עצמה בו כמש"ל סי' ק"ל ומש"ה מיקלינן טפי מבכתמים שבחלוקה הבדוק לה שנולד הספק אחר שלבשתו אם עברה בו אם לאו וא"כ כ"ש וק"ו שיש לתלות בבדיקה במכה אע"פ שא"י אם מוציאה דם דתולין בה ואפי' בכתמים שבחלוק הבדוק אף שנולד הספק אחר שלבשתו משא"כ בבדיקה כשיש מכה בגופה ל"מ אם הוא בבית החיצון והעד נוגע בה דפשיטא דמקרי עד שאינו בדוק דמאי מהני הא דבדקתו מתחלה כיון שי"ל שנתלכלך בדם המכה כמו שתולין בכתמים אלא אפילו היא בעומק שאינה נוגעת בה או אפי' היא במקור מ"מ כיון שיש ס' בדם הנמצא על העד אם הוא מהמכה אם מהמקור מקרי עד שאינו בדוק דתולין במכה מק"ו מכתמים ולא מקרי עד הבדוק אלא כשלא נולד הספק עד אחר שבדקה עצמה בו כמבואר בהדיא בגמרא (די"ד ע"ב) דמייתי מהאשה שהיא עושה צרכיה לעד שאינו בדוק והתם נולד הספק בשעה שהיה הדם בבית החיצון מכלל דל"ד לעד הבדוק דאינה תולה בו בספק עברה דא"כ י"ל דאפילו ר"מ מודה הכא וא"ל משום דגבי מי רגלים איכא רובא דרוב דמים מן המקור משא"כ הכא דמספקינן בשוק של טבחים דז"א כי צריך להבין לפ"ד הרשב"א האיך מדמינן עד שאינו בדוק שהאיסור שכיח טפי מההיתר ואדרבא ההיתר אינו מצוי כלל כמ"ש בתה"א שאינו מצוי שיעברו בו כו' למי רגלים שההיתר שכיח טפי דחזקה עם המים בא כיון דבשעת (צרכי' אתא דם) כמ"ש בתה"א (דקפ"א ע"א) אלא ודאי משום דהתם איכא רובא לאיסורא שרוב דמים מן המקור והרי חזקה להתירא חזקת אשה וחזקה עם המים בא (התם בעד שאינו בדוק) ליכא רובא לאיסורא דדמים דעלמא מרובים מדם המקור רק שאינו מצוי שיעברו בו כו' ומש"כ לר' יוסי דאליבא

ליה

מ"מ כעכשיו אין לסמוך על רמ"א וסייעתו להקל באיסור כרת נגד הש"ך וסייעתו אם לא שיש עוד צדדים אחרים להקל והוא שעת הדחק הגדול בלא להוציא אשה מבעלה כגון אשה שיש לה מכה במקור או בבית החיצון שיש בה דם נלכר ואינו ידוע אם מוציא דם לחוץ לפעמים ואינה יכולה ליאסר לבעלה ימים רבים מפני שמוצאה דם על העד שבודקת בו בימי ליבונה ואין ידוע אם דם זה מן המקור או מן הצדדין או מן המכה שבמקור או בצדדין אם יש לה וסת יש להקל שלא בשעת וסתה כדעת רמ"א וסייעתו שסמכו על המרדכי בצירוף הרשב"א לטהרה

קונטרס אחרון

ליה חזקת האשה למיזל בתרה נגד רובא בצירוף חזקה דעם המים בא אליבא ליה נמי למיזל בתרה אף שהאיסור שכיח טפי ולא בעי ספק שקול דאי ס"ל דלא אזלינן בתר חזקה אלא בספק שקול מאי אהני לה ב' חזקות דכיון דרובא דעדיף מחזקה א' ה"ל ספק שאינו שקול. ולר"מ בעי' ספק שקול הכא והתם לאוקמה אחזקתה וכל זה כשנולד הספק תחלה אבל אם נולד ספק אחר בדיקתה א"ע לכ"ע בעינן ספק שקול כגון לתלות במאכולת אם הוא עגול. אבל ספק עברה אכתי איכא לספוקי שמא לא ניתז עליה וא"כ במי רגלים שאינו ספק שקול בחזקה אחת לבדה נגד הרוב ואפ"ה קיי"ל כר"י ע"כ צ"ל דלא דמי לספק שאחר בדיקה אלא לספק שלפני בדיקה וה"ה בספק מכה שא"י אם מוציאה דם לא דמי לספק שלאחר בדיקה כיון שהוא בשעת בדיקה ומקרי עד שאינו בדוק הואיל ולא ידענו מה היה לו מיד שהכניסתו בבית החיצון קודם שהוציאתו אם נתלכלך בדם המכה אם לאו דזיל בתר טעמא טעמא מאי איכא לפלוגי בין נולד ספק קודם בדיקתה א"ע לנולד אח"כ משום שכשנולד קודם בדיקה נולד בשעה שהיא בחזקת טהרה וכשנולד אחר כך נולד בשעה שהיא בחזקת טמאה דכשנמצא דם על העד הרי היא טמאה בודאי למפרע משעת בדיקה לולי שנולד ספק זה ואין ספק זה מוציא מידי ודאי טומאה ואין אומרים העמד אשה על חזקתה בספק זה שאינו ספק שקול לגמרי כי אף אם עברה שמא לא ניתז עליה או דספק עברה גופא אינו ספק שקול דמהיכי תיתי לומר שעברה ולאו אדעתה ולא דמי לספק מאכולת בעגול שהמאכולת מצויה שאין לך כל מטה כו' כדלקמן סי' ק"נ וקנ"ו משא"כ כשנולד הספק קודם הבדיקה דכיון שאז היא בחזקת טהרה א"א להוציאה מחזקתה בספק הנולד או אפי' שאינו שקול ולזה נתכוין הרשב"א בתה"ק הובא ב"י סי' ק"נ והלכך כשנולד הספק בשעת בדיקה אינו מוציאה מחזקתה שלעולם היא בחזקת טהרה עד שתראה הדם על העד שבדקה בו ואינה טמאה למפרע מדאורייתא אלא בכשיעור וסת שהוא קינוח ולא בדיקה ע' גמרא (ד' ס' ע"ב) ותו' (שם) לענין עסק טהרות דבבדיקה עצמה יש יותר משיעור וסת מהכנסת העד עד יציאתו ושיעור וסת ומשערין מיציאתו למפרע וקודם שיעור זה מיד בהכנסת העד אמרינן שילד עליו דם המכה אע"פ שא"י אם מוציאה דם וכן במי רגלים דמספקינן דלא הדור למקור ואייתי דם א"כ הספק הוא אם חזרו למקור אם לאו ומשעת חזרתם אחר יציאתם מנקב מ"ר שהוא למטה סמוך ליציאתם לחוץ כמ"ש מהרי"ו (סי' כ"ה) עד שעת יציאתם לחוץ יש יותר משיעור וסת כמו שיש בבדיקה שהוא הכנסת העד בעומק והוצאתו וליכא שיעור וסת אלא בקינוח בלבד אפילו בעוסקת בטהרות שאפשר לה ליגע ביד א' בטהרות עד שתביא העד לשפשוף ומגש בידה הב' (ע' רש"י ד' י"ב) ואז מטילה ידה מטהרות ואפ"ה כ' התוס' דלא משכחת בדיקה כשיעור וסת וכ"ה בהדיא בתה"א (ד' קע"ט) דלעולם לא משכחת בדיקה כשיעור וסת ע"ש:

מהרה בלא ספירת ז' מאחר שיש כאן עוד ספק שמא הוא מן הצדדין לפי דעת הרמב"ם דלעיל סי' קפ"ג במגלא בכותלי בית הרחם שהוא מקום בדיקת העד. וגם ספק הרגשה לפ"ד התוס' דלעיל שם ואף ומדרבנן טמאה בלא הרגשה מ"מ ה"ל

ובהגה"ד) וכן אם אין לה וסת קבוע והוא ספק אם דם בא מן המכה או מן הצדדין תלינן במכה מכח ס"ס ספק מן הצדדין או מן המקור ואת"ל מן המקור שמא הוא [כד] מן המכה
אבל

ספיקא דרבנן וס"ס בדאורייתא דשמא הוא מן המכה ואת"ל מן המקור שמא לא הרגישה (עי' בסי' ק"י בכללי ס"ס) אבל באשה שאין לה וסת אין להקל משום האי ס"ס כשהמכה בבית החילון משום דהרמב"ם וסיעתו ס"ל שמזקת הדם בא בהרגשה וכ"ד הש"ע כדלקמן ואף דלהרמב"ם יש כאן ספק צדדין לא הוי ס"ס ספק מן המכה ספק מן הצדדין דהכל שם ספק א' כיון שהמכה ג"כ בצדדים ולא במקור אבל אם המכה במקור הוי ס"ס כמ"ש רמ"א לקמן ואף דהתם איירי ברואה מחמת תשמיש דוקא אבל שלא מחמת תשמיש לא הוי ס"ס משום דלהרמ" ותוספות אמרינן במגלא בכותלי בית הרחם שמזקתו מן המקור כדלקמן הייט ברואה ממש אבל במוצאה בבדיקת העד יש להקל כיון דלהתו' הוא ספק הרגשה ה"ל ס"ס בדאורייתא וספק דרבנן והרמב"ם דס"ל שמזקתו בהרגשה הא ס"ל דאיכא ספיקא דצדדין בכה"ג וה"ל ס"ס (והש"י דס"ל כאומרי שניהם אפשר דס"ל בהרשב"א לפ"ד רמ"א וסיעתו לכן אין להמתיר כ"כ בדבר שיש להקל בין להרמב"ם בין להתוס') ובשעת הדחק הגדול שלא להוציא אשה מבעלה מפני שאינה יכולה ליטהר זה ימים רבים אפשר שיש להקל אף ברואה ממש בהרגשה אלא שאינה מרגשת אם הוא מן המקור או מן הצדדין והמכה היא במקור ואינה יודעת אם מוציאה דם לטהרה בלא ספירת ז' וטבילה ולסמוך על הרמב"ם דלא אמרינן שמזקתו מן המקור במגלא בכותלי בית הרחם וספיקא הוי וה"ל ס"ס ומותרת אף שאין לה וסת כמ"ש רמ"א בסמוך וצ"ע בזה. אבל שיש לה וסת שלא בשעת וסתה יש להקל אפי' שלא בשעת הדחק כדעת רמ"א וסיעתו מאחר שיש עוד צד להקל דהיינו ס"ס לדעת הרמב"ם והיינו כשהמכה במקור אבל בבית החילון שאין כאן ס"ס אין להקל כ"א במוצאה בבדיקת העד כדלעיל:

וב"ז ברואה שלא מחמת תשמיש אבל ברואה מחמת תשמיש אם המכה במקור ואינה יודעת אם מוציאה דם אם ידוע שהדם מן המקור אין להקל בלא ז' נקיים וטבילה אפי' בשיש לה וסת שלא בשעת וסתה כגד הש"ך וסיעתו אפי' מוצאה בבדיקה על העד בלא הרגשה ואם אינו ידוע שהוא מן המקור אפי' רואה בהרגשה אלא שאינה מרגשת אם הוא מן המקור או מן הצדדים יש להקל אף באשה שאין לה וסת כדעת רמ"א דלקמן שהסכימו עמו הלבוש והל"ח ומ"י וכו"פ והיינו אף בלא ספירת ז' וטבילה כמבואר בד"מ בש' ש"ד הובא בש"ך (ע"ש דלא איירי ברואה מחמת תשמיש כלל) ואם המכה בבית החילון אף שאינה יודעת אם הדם מן המקור מאחר שאין כאן ס"ס אין להקל אפי' ביש לה וסת שלא בשעת וסתה להתירה בלא ספירת ז' וטבילה כגד הש"ך וסייעתו אפי' מוצאה על העד בלא הרגשה דאע"ג דהוא ספק הרגשה לפ"ד התוס' וה"ל ס"ס כיון דלהרמב"ם וש"ע לא הוי ס"ס אין להקל כלל ועוד דאיכא לברורי ע"י בדיקת שפופרת אם הוא מן המקור או מן הצדדים וגם בכל ס"ס י"א שצריך לברר היכא דאפשר והכא להרמב"ם וש"ע אינו ס"ס כלל פשיטא דצריך לברר ע"י בדיקת השפופרת שאם יוצא דם על המוך בידוע שהדם שהיא רואה בשעת תשמיש הוא מן המקור ואעפ"כ תהיה מותרת ליגשא לאחר מאחר שהמכה היא בבית החילון משא"כ כשהמכה במקור א"א לברר שהדם אינו מן המכה במה שנמצא על המוך מש"ה א"צ לבדוק כלל: [כד] מן המכה. הש"ך סק"ג ע"ז דבהס"ת כ' בהדיא דאשה
שיש

שיש לה מכה באותו מקום ואינה יודעת אם מכתה מוציאה דם או לא אם בודקת עצמה באותו מקום ומוצאה דם אע"פ שאינה מרגשת שהדם נופל מהרחם שמא ואינה תולה במכתה כמו שתולה בה בכתמים הרי דרבנן עכ"ל משמע בהדיא דאף שאינה יודעת בודאי שבא מן המקור אינה תולה במכתה ועוד דמאי ספק ספיקא הוא זה דהכל שם ספק א' הוא שמא לאו דם נדה הוא ומה לי מן הצדדין ומה לי מן המכה שבמקור וכה"ג לא מקרי ס"ס להש"ך בסי' ק"י והמ"י חולק עליו ומסכי לרמ"א דכה"ג מקרי ס"ס הואיל ויש ב' צדדים להקל דהיינו דאף דאת"ל שמשא לאיסורא אכתי איכא צד להקל כדלעיל סימן ק"י וה"נ אף את"ל ששמא לאיסורא דהיינו דלאו מן הצדדים הוא אכתי איכא למימר דלאו מן המקור הוא אלא מן המכה שבמקור אבל אם המכה בבית החילון ליכא למימר את"ל לאו מן הצדדין שמא מן המכה כיון שהמכה בצדדין ולא הוי ס"ס אף להמ"י ע"ש בסי' ק"ל ס"ק ל"ו (ו) ובכה"ג י"ל דמיירי בהס"ת שהביא הש"ך. ועוד דמיירי ברואה שלא מחמת תשמיש וס"ל כפירש"י והתוס' דלעיל סי' קפ"ג דדם המגלא בכותלי בית הרחם שהוא מקום בדיקת העד ודאי טמא שמזקתו מן המקור וליכא ס"ס כלל. ורמ"א קאי על הש"ע דמיירי ברואה מחמת תשמיש דכיון שרוב נשים אין רואות מחמת תשמיש (ז) ויש לתלות בדוחק האבר בצדדין (ח) ספק מעליא הוא כמ"ש המ"י בסי' ק"ל ומצטרף לס"ס לטהרה בלא ספירת ז' וטבילה לרמ"א כמבואר מת"ם בד"מ בשם הס"ד כמו שמצטרף להתירה להנשא לאחר כדלעיל דאין לחלק ביניהם לרמ"א כמ"ש בכו"פ (ואף את"ל דהס"ת מיירי בכל ענין דאף שהמכה במקור ורואה מחמת תשמיש לא הוי ס"ס והיינו משום דהס"ת לשיטתי' אזיל דס"ל דבעינן שתדע שמכתה מוציאה דם דאז מוקמינן לה אחזקתה הואיל והוא ספק שקול ס'
מן

קונטרס אחרון

(ו) ובכה"ג י"ל כו'. ועוד דמיירי כו'. דאף דהס"ת מייתי מדתניא כו' נאמנת כו' ובמרדכי מליין על ברייתא זו י"ל כמ"ש הב"ח (סס"ז) דאריסא קאי בידוע שבא מן המקור כו' ועלה קתני ואם יש לה מכה כו' ונאמנת כו' דליכא ס"ס כיון שיודעת שהמכה ג"כ במקור (עב"ח ס"ה) ומייתי מינה הסה"ת לרואה שלא מ"ת דליכא ס"ס אף אם המכה במקור וכ"ש כשהיא בבית החילון דהכי מיירי בהס"ת שכתב ואשה שיש לה מכה באותו מקום כו' אם בודקת א"ע באותו מקום כו' משמע בהדיא דהמכה היא באותו מקום שבודקת והבדיקה בעד שבידה א"א בשום אופן בעולם שתהיה במקור דאפי' עד מקום שהשמש דש קשה מאד כמ"ש בב"י סי' קצ"ו ובאמת הרמ"א הבין שבודקת א"ע באותו מקום ר"ל המקור דומיא דאותו מקום דברייתא דמייתי הס"ת וגם מדאצטריך לאשמועינן תו אם מרגשת כשהדם נופל מהרחם דהיינו מקור לפ"ד רמ"א ואם הבדיקה היא בבית החילון הוה זו ולא"ל זו דבדיקה היא ספק הרגשה כמ"ש ב"י בשם מהרא"י אין דלא זו אף זו קאמר ומש"ה לא כתב בש"ד אלא אם מרגשת כו' שהוא הרבותא. כ"ד רמ"א בד"מ והא דנקט הס"ת להקל בכתמים דוקא הבין רמ"א דהיינו להקל אף בשעת וסתה אבל לא ראה מ"ש הס"ת בסימנים דהם א"א לפרש כן. ועכ"צ כ"ל כמו שהבין הש"ך דהבדיקה היא בבית החילון וכמ"ש ודו"ק. (והא דזו ולא"ל זו לק"מ כמ"ש לעיל סי' קפ"ג ע"ש) ומ"מ לדינא הסכימו הלבוש והל"ח ומ"י וכו"פ לרמ"א וכ"מ מסתימת הב"ח ומ"י שהודו לו בזה:

(ז) ויש לתלות כו'. עמש"ל דלרמ"א לא א"צ ה"ט דרוב נשים כו' ותבנע" בסי' ק"ל:

(ח) ספק מעליא הוא כו'. עבמ"ש לעיל שם:

מן המקור ה' מן המכה ולא אמרינן בכה"ג רוב דמים מן המקור כיון שגם המכה מוציא' דם לפעמים כמו המקור שמוציא ג"כ לפעמי' הלכך מהני לה חזקה לטהרה אבל כשאין ידוע אם המכה מוציאה דם כלל אינו ספק שקול שהרי המקור מוציא דם בודאי ומש"ה לא מהני לה חזקה לטהרה דלא מוקמי' אחזקתה אלא בספק שקול (והמרדכי דלעיל ס"ל דהלא בשעת וסתה כיון שאין דרכו של

אבל אם ידוע שבא מן המקור אע"פ שיש לה מכה במקור אינה תולה במכה אם אין לה וסת קבוע אא"כ יודעת בודאי שמכתה [כה] מוציאה דם (כן משמע במרדכי ה"כ ובהג"מ פ"א דא"ב) ומ"מ בשעת וסתה או משלשים יום [כו] לל' יום אינה תולה [כז] במכתה דא"כ לא תטמא [כח] לעולם (ג"ז שם ובב"י

מקור להוציא דם וסתם מכה עשוי' להוציא דם לפעמים תולין במכה) והלכך כמו אפי' ברואה מחמת תשמיש דאיכא למתלי בדופק האבר בצדדין לא הוי ס"ס לשיטה זו כיון דספק מן המכה ספק מן המקור אינו ספק שקול כמו ספק מן המקור ספק מן הצדדין דהוא ספק שקול ברואה מחמת תשמיש ולכן מצטרף לס"ס להתירה ויכשא לאמר שיש בו עוד ספק שקול שמא לא תראה תחתיו שאין כל האצבעות שוות והא דלא מוקמי' לה אחזקתה להתירה לראשון היינו משום דספק מן המקור ספק מן הצדדין אינו ספק שקול אפי' ברואה מחמת תשמיש אלא בצירוף החזקה שמצטרפת לה אי סברא דדופק האבר בצדדין נגד הרוב דמים מן המקור למהוי פלגא ופלגא כמש"ל סי' קפ"ג בשם התו' גבי קורבא וחזקה וא"כ ספק מן המקור ספק מן המכה אף אם יהיה ג"כ ספק שקול בצירוף החזקה לא הוי ס"ס אלא שם ספק א' כיון ששניהם אינם שקולים אלא בצירוף חזקה א' (א"כ ס"ל להס"ת דספק מן המכה שאי' אם מוציאה דם כלל אפי' בצירוף חזקה לא הוי ספק שקול נגד רוב דמים שמן המקור. ול"ד לספק מן הצדדים דהוי ספק שקול בצירוף החזקה נגד רוב דמים שמן המקור משום דרוב נשים אינן רואות דם מהמקור מחמת תשמיש כדלעיל ואף שרוב נשי' אינן רואות כלל אף לא מן הצדדין מ"מ בזו י"ל שמכה יש לה בצדדים כמ"ש הרא"ש (ומשה"כ י"ל דלא הוי ס"ס דהכל ספק א' הוא שמא דם המכה הוא מה לי במקור מ"ל בצדדים) והשתא א"ש אף לפ"ד התוס' דלעיל סי' קפ"ג דבדיקה הוי ספק הרגשה ואפ"ה לא הוי ספיקא דרבנן וס"ס בדאורייתא כמ"ש לפ"ד רמ"א בדעת רשב"א דפליג על הס"ת) מכל מקום לשטת הרשב"א לפי דעת רמ"א וסיעתו דאף אם אינה יודעת אם מכתה מוציאה דם תולה בה והיינו משום דמוקמי' לה אחזקתה וע"כ צ"ל דספק שקול הוא בלא צירוף החזקה כמו בידוע שמוציאה דם דהיינו משום דסתם מכה מוציאה דם לפעמים כמ"ש בשם הס"ת גבי כתמים דתלינן בה מה"ט א"כ כשיש עוד ספק שקול בצירוף החזקה דהיינו ספק מן הצדדים הוי ס"ס מעליא ועדיף כמ דהתירא דס"ם לרמ"א לסמוך בזה ע"ד הרשב"א למודי' דאף בהלא ספיק' סמך על הרשב"א בצירוף המרדכי אף שרבים חולקים עליו כ"ש שיש לסמוך על הרשב"א בצירוף עוד ספק שקול ואף שחולקים על הרמ"א ועומדים בשטת הש"ך שלא לסמוך על הרשב"א בצירוף המרדכי לטהרה לגמרי היינו משום דהמרדכי יחידאי הוא וכל הפוסקי' חולקי' עלי' וגירסתו ואינו ס' שקול כלל אבל בצירוף עוד ספק שקול מודו ליה לרמ"א ולא נחלקו עליו אלא הש"ך לבדו): [כה] מוציאה דם. אע"פ שאינה מרגשת עתה שדם זה בא ממכתה טהורה וא"צ ספירת ז' וטבילה אע"פ שאין לה וסת (לפי שאשה בחזקת טהורה עומדת כדלעיל) (ש"ך): [כו] לל' יום. דהיא עונה בינונית לאשה שאין לה וסת קבוע כדלקמן בסי' קפ"ט: [כז] במכתה. להתירה בלא ספירת ז' וטבילה אבל לאסרה על בעלה משום רואה מחמת תשמיש בלא"ה לא מיתסרא בראיה בשעת וסתה כדלעיל ס"ד (כו"פ דלא כש"ך): [כח] לעולם. ומ"מ אם מרגשת

ובב"י בשם סמ"ג וסמ"ק). וכתמים תולין [כט] בכל ענין (במרדכי):

ד ט נאמנת אשה לומר מכה יש לי באותו מקום שהדם [ל] יוצא ממנה: (הגה) וכן אם אומרת ברי לי שאין דם זה בא מן המקור [לא] נאמנת וטהורה (מהרי"ו סי' כ"ה):

ה י אם כל זמן שהיא בודקת בכל החורים והסדקים אינה מוצאה כתמים כ"א במקום א' [לב] בצדדין יש לתלות שממכה [לג] שבאותו צד בא

מרגשת עתה שדם זה בא ממכתה טהורה אפילו בשעת וסתה דלא שייך לומר בכה"ג דלא תטמא לעולם דהלא תהיה שמא כשלא תרגיש ולא חיישינן שמא טפת דם נדה מעורבת בדם המכה אע"פ שהיא שעת וסתה כיון דוסתות דרבנן (תוס' ש"ך): [כט] בכל ענין. אפי' בשעת וסתה (ש"ך) דאפי' אינה יודעת שמכתה דרכה להוציא דם דכתמים דרבנן וסתם מכה היא מוציאה דם לפעמים (ס"ת): [ל] יוצא ממנה. כתבא' לעיל ס"ה מחלוקת הרשב"א וס"ת בפירוש לי זה השנוי בברייתא: [לא] נאמנת. כשאומרת שהיא מרגשת בעצמה (מהרי"ו) ומ"מ היכא דאפשר למיקם עלה דמילתא בבדיקה אין לסמוך עליה אא"כ שיש עוד צד להקל (מ"י כו"פ): [לב] בצדדין. והיא מוצאה כתמים אלו לעולם ובשום פעם אינה מוצאה אותם רק במקום אחד שמן הצד א"כ יש הוכחה דלאו מן החדר בא שפתח החדר באמצע פרוזדור (וכשיורד ממנו לצדדים היה יורד פעם לצד זה ופעם לצד זה) לכך יש לתלות כו'. (מהרא"י ב"י): [לג] שבאותו צד בא. ויש להקל בזה אף ברואה שלא מחמת תשמיש ואף באשה שאין לה וסת כ"כ בנה"כ ובמ"י ממשמעות סתימת לשון הש"ע והרמ"א שלא הגיה עליו כלום (ט) ואף שמהרא"י שממנו מקור דין זה לא התיר אלא באשה שיש לה וסת ושלא בשעת וסתה ובצירוף דעת המרדכי דלעיל לא חששו לזה הב"י ורמ"א (י) והלכו לשטתם דלקמן סי' ק"צ סל"ד שסמכו על סברת הרמב"ם דלעיל סי' קפ"ג דס"ל שמוחזקת דם שבא בהרגשה דכל אשה מרגשת בעצמה ביציאת הדם והילכך כל היכא דלא הרגישה ואיכא למיתלי

קונטרס אחרון

(ט) ואף שמהרא"י כו'. כ"ד הב"ח והט"ז במהרא"י. ופי' הש"ך וכה"כ במהרא"י נע"ג חדא דלמה העתיק בלשונם המרדכי ותולה כו' כיון דהיא מילתא באפי נפשה ועוד דכתב בהדיא דס"ל להמרדכי דתולין במכה ותו דמספקנא כי בהדיא אי איתנהו לכל הני צדדים שהוזכר' כו' דהיינו שהשואל כ' שכ"ז שהיא בודקת כו' ומהרא"י כ' ע"ז נראה דר"ל כו' ע"ש ועוד דהשואל לא הזכיר כלל שיש לה מכה בודאי דהיינו שהיא מרגשת בעצמה שיש לה מכה אלא שיש הוכחה להשואל שיש לה מכה כמבואר שם בהדיא במהרא"י שע"ז השיב לו שאף שאם היא אומרת שיש לה בודאי לא מהני ע"ש והוכחה היא ע"ז חדא כמו שכתבת שכ"ז כו'. ובזה נדחה ג"כ מ"ש הכו"פ דהש"ע לשיטתיה אזיל דס"ל כרשב"א דז"א דגם הרשב"א לא התיר אלא ביודעת שיש לה מכה ואף גם בזאת בשיש לה דם כדלעיל אבל באינו ידוע אם יש לה מכה אף בכתמים אינו תולה כפשט לשון המשנה ספ"ח (ע' טו"ת שבס"ם בל"י) וכמבואר בהדיא במרדכי וכמש"ל:

(י) והלכו לשטתם כו'. ע' ט"ז סימן ק"צ סס"ק כ"ג דלא בעינן עגול אלא דבמשוך א"א לתלות במאכולת אבל כל היכא דאפשר למיתלי אף במשוך תלינן אף ע"ג דהוא ספק שקול דמדלא הרגישה רגלים לדבר כמו שכתב הב"י שם וז"ש הב"י שם וזה הטעם בעצמו (מספיק לחלק בין עגול למשוך

למיתלי שלא בא הדם מגופה אלא ממאכולת או ד"א תלינן כמו בכתמים משום דרגלים לדבר מדלא הרגישה ולא אמרינן דהרגישה וכסבורה הרגשת עד היא אלא היכא דליכא למיתלי הדם במידי אחרינא כדלעיל סימן קפ"ג ולקמן סי' ק"ל וא"כ ה"ה שיש לתלות במכה שאין ידוע אם מוציאה דם כמו בכתמים דמדלא הרגישה רגלים לדבר שלא בא ממקורה אלא ממכתה שבבית החיצון שנגע בה העד בשעת בדיקה ולכן לא הרגישה ביציאת הדם משא"כ כשהמכה במקור או אפילו בבית החיצון אלא שלא נגע בה העד בשעת בדיקה ליכא למימר רגלים לדבר שבא מהמכה מדלא הרגישה ביציאת הדם שהרי אף אם היה בא מהמכה הי' לה להרגיש ביציאתו מהמקור כשהמכה במקור או ביציאתו מהמכה שבבית החיצון לכותלי בית הרחם למטה במקום שהכניסה העד דמ"מ הרשב"א שאין עיניה בין מכתה וא"א לה להרגיש אם הדם יוצא מהמכה היינו דא"א לה להרגיש אם יוצא מהמקור אם ממכה שבמקור אבל מ"מ מרגשת היא ביציאת דם מגופה בין שיוצא ממכה בין שיוצא ממקורה ומש"ה הצריך בשה"ת דלעיל במוצא' על העד שבדקה בו שתדע שמכתה מוציאה דם משום דמיירי שלא נגע העד במכה ואף את"ל שלא אמרו אשה מרגשת בעצמה אלא ביציאת דם המקור ולא בדם המכה וכן אף את"ל דבשה"ת מיירי אף שנגע העד במכה אפ"ה א"ש משום דשה"ת קאי בשיטת התוס' דלעיל דלא אמרינן שחזקתו בהרגשה אלא דאיתא הרגישה וכסבורה הרגשת עד היא וה"ל ספיקא דאורייתא ולדבריהם אף היכא דאיכא למתלי מידי ספיקא
לא

קונטרס אחרון

למסוך) כו' כ"ל דבספק שקול תלינן אבל מסוך א"א לתלות כמו שא"א לתלות יותר מכגרים וכ"כ שם הב"י בהדיא דמפני שקנחה לא נכים מלתלות כו' שחזקת מסוך כו' ע"ש וכ"מ בהדיא בתה"א. ומ"ש בתה"ק חזקה אם היה כו' לרוחא דמילתא כ"כ. א"נ כדי להתיר בכל ענין אף בהרגישה כאוקימתא דגמרא שם והב"י לא רצה לסמוך ע"ז כיון דמסקנא א"י לאוקימתא זו א"כ מנ"ל להקל בדהרגישה למימר חזקה כו'. ול"ד להרגישה במי רגלים דמוקמינן על אוקימתא זו אף במסקנא כמ"ש הרמב"ם וש"ע סי' קנ"א היינו משום דאמר רב אשי דהוא בתלתא דר"מ טימא משום נדה (ובפרט לפ"ד הרמב"ם שפסק כר"מ דאמר טמאה נדה והא דפסק כר' יוסי במי רגלים כבר תירץ הל"מ רפ"ט ע"ש) עי' גמרא (ד' י"ד ע"ב) וכן הסיא דמגלא על שלו ושלה מדסיימין קרבן ע"כ אף למסקנא צ"ל דאיירי בדהרגישה וכמש"ל לפ"ד הש"ס ורמב"ם אבל בהסיא דרא"ב"צ אדרבה מדפליגי רבנן עליה ומטהרי אף במסוך כמבואר בסוגיא דספ"ח ע"כ לא מיירי בדהרגישה דנהי דס"ל דאף מסוך ספיקא הוי ה"ל ספיקא דאורייתא ומשום חזקה אין לטהרה דרובא עדיף מחזקה ול"ד למ"ש הרשב"א בתה"ק גבי עד שאינו בדוק דטהורה לגמרי משום חזקה דהתם אף שעל הרוב אין עוברת בו בשוק של טבחים כו' כמ"ש בתה"א מ"מ הרי על מיעוט לפעמים עוברת בו בשוק של טבחים ודמים שבשוק של טבחים רבים מדמי המקור (דמה"ט כתמים הן דרבנן אף למ"ד דלא בעי שתרגיש בבשרה כמ"ש לקמן סי' ק"ל משום דלגבי דמים דעלמא לא שייך לומר רוב דמים מן המקור) והא דעל הרוב אין עוברת בו לא חשיב רובא למיזל בתריה משום דהוה כמו רוב התלוי במעשה דמה"ט לא אזלינן בתר רוב בהמות שעולין עליהן זכרים תוך שנתן או שתים או שלש ברפ"ג דבכורות אלא דהוה דבר שאינו מצוי לסוד מש"כ במאכולת שתחת הכר שדמי המקור רבים מהם אמרינן כל דפריש מרובא פריש ואפילו בתר קורבא דמוכח לא אזלינן נגד רובא עיין ב"ב דכ"ד ואף את"ל דלגבי דם מאכולת לא הוי דם המקור רובא והוי ספק שקול מ"מ כיון דהרגישה רגלים לדבר דהא
הרגשה

א וכ"ש כשמרגשת בשעת בדיקה שנוגעת בצד המקום ההוא כואב לה קצת ובשאר חורים וסדקים אינה מרגשת [לד] כאב כלל:
אם

לא נפקא כדלעיל והכי נמי סבירא ליה למהרש"ל כמבואר בדבריו להדיא ומש"ה לא רצה להקל בלא צירוף דעת המרדכי. והא דהצריך הש"ע שתהא מוצאת הכתמים במקום אחד שבצדדי לעולם שיש הוכחה דלאו מן המקור בא היינו משום דלא מיירי בידוע לה בודאי שיש לה מכה גמורה אלא שאין ידוע אם מוציאה דם אלא כמבואר בב"י בשם הרא"ש דמיירי בשאין ידוע אם יש לה מכה כלל וכה"ג אף בכתמים לא תלינן אלא שיש לה הוכחה שיש לה מכה מאחר שמוצאה במקום א' לעולם. ומהרש"ל גם לא סמך על הוכחה זו כ"א בצירוף דעת המרדכי והש"ע סמך עליה לבדה משום רגלים לדבר מדלא הרגישה אבל בידוע שיש לה מכה גמורה שיש בה דם נראי אלא שאין ידוע אם מוציאה הדם לחוץ דבכתמים תלינן בכה"ג תלינן נמי בבדיקת העד אף בלא שום הוכחה לפ"ד הב"י והרמ"א סימן ק"ל סל"ד ואפי' כשהכתם שע אבל מסוך דלא הצריכו שם שיהיה עגול אלא לתלות במאכולת וכה"ג דמסוך חזקת מן הקינוח אבל כל שקנחה בעד במקום המכה תלינן אף במסוך שהוא מקינוח במכה. אבל דעת הט"ז וש"ך דלא מקילינן לקמן סי' ק"ל לתלות בכל דבר שתולין בכתמים כשמוצאה בבדיקת העד אלא בכגון שעברה בו בשוק של טבחים או נתעסקה בכתמים בגלו שיש דם בעין לתלות בו ודמי למכה המוציאה דם כדלקמ' סי' קנ"ו אבל במכה שאין ידוע אם מוציאה דם אין תולין בבדיקת העד אף ע"ג שתולין בכתמים דרבנן (עמ"ש סי' ק"ל סל"ד): [לד] כאב כלל. והוא שמוצאה לעולם במקום א' שכואב לה והוא בגלדין אבל אם אינה מוצאה לעולם במקום
אחד

קונטרס אחרון

הרגשה סברא דאורייתא היא ובהרגשה למודה טמאה לפ"ד תה"ד וש"ע סי' ק"ל בשם ב"י (ולפ"ד דגמרא אפשר דהא דפליגי רבנן היינו דמטמאי אף בעגול גם דבר הלמד מענינו הוא דכולי פירקין מיירי בכתמים בלא הרגשה ומנ"ל להקל בהרגישה) והרשב"א אם כ"כ כדי להתיר אף בהרגישה י"ל דלשיטתיה אזיל דאיתא ליה חזקת טהרה דאשה לטהר אף משום כתם גבי עד שאינו בדוק אף שעל הרוב אין עוברת בו כו' והרי האיסור שכיח טפי מההיתר ואינו ספק שקול כלל אפ"ה אזלינן בתר חזקה הילכך איתא ליה נמי חזקת טהרה דאשה בצירוף חזקה אם היה כו' אף בדהרגישה למיתלי בהרגשת עד אע"ג דדמי המקור הם רבים מדמי מאכולת אבל לדידן דקיי"ל גבי עד שאינו בדוק דטמאה כתם ולא אלימא לחזקת טהרה דאשה כ"כ למיתלי לקולא היכא דהאיסור שכיח טפי כל שכן הכא דאיכא רובא דלא אזלינן בתר חזקה דאשה אף בצירוף חזקה דאם היה כו' כיון דהרגישה ממש והאיסור שכיח טפי מההיתר דאיתא הרגשת כו'. א"נ י"ל דהרשב"א הולך לטעמא דחזקה אם היה כו' אף בדלא הרגישה ולא ס"ל כהרמב"ם שחזקת הדם בהרגשה וא"כ ליכא למימר מדלא הרגישה רגלים לדבר כו' ומ"ש במ"ה (דקע"ח כהרמב"ם שחזקתו כו') י"ל שאינו הרשב"א וכדמוכח בדוכתי טובא. ואיך שיהיה דעת הרשב"א עכ"פ דעת הב"י ורמ"א סי' ק"ל סל"ד ברור מכללו דבדיקה דינה ככתם לתלות בכל דבר שתולין בכתם וא"כ ה"ה למכה שא"י אם מוציאה דם. והט"ז סימן זה סק"י והש"ך בנקה"כ לא ס"ל הכי ע"כ ס"ל לחלק בין מכה שא"י אם מוציאה דם לשאר דברים שתולין בכתמים כגון עברה בשוק של טבחים או בכל המתעסקים דכה"ג הוה כמכה המוציאה דם ואזלו לשיטתם דלקמן סי' קנ"ו שכ"כ הש"ך בהדיא גם הט"ז ס"ל הכי מדהסכים עם דעת הש"ך לדינא לחלוק על רמ"א שם אבל לפ"ד ר"י"א שם דשוק של טבחים וכה"ג ל"ד למכה המוציאה דם הדבר ברור ופשוט כמ"ש:

אחד הצדדין אף על פי שמוצאה לפעמים בשעת הכאב ובשום פעם אינה מוצאה שלא בשעת הכאב אין זו הוכחה שבא ממכה דכאב לא מקרי מכה כדלעיל וה"ה כל אשה הרואה דם בשעת וסתה בכאב היא רואה שחוששת בפי כריסה ובשיפולי מעיה כדלקמן סי' קפ"ט ואף אם הכאב הוא משונה אין זה כדאי להכריע שממכה הוא. ול"ד למ"ש רמ"א לקמן סי' קצ"א באשה שמרגשת כאב בשעה שמטלת מים שקורין (האר"ן ווינ"ד) שזו הוכחה שיש לה מכה וממנה הדם יוצא. שאני התם שהדם בא אחר מי רגלים לעולם (ואין דרך דם נדה לצאת עם מי רגלים כדפרש"י אבל בעלמא חיישי' שמא אירע לה ראיית נדתה בשעת הכאב דרך מקרה ולא מחמת הכאב היא רואה א"כ שהכאב גורם לדם המקור שיבא קודם זמנו ובלתי מבושל כראוי לו עיין ס"ל סי' מ"ו) ואף גם בזאת יש מחמירין שלא להתיר אלא ע"י בדיקה דלקמן שם כמ"ש רמ"א שם (ס"ל סי' ע"ג) אבל דעת הט"ז כאן ובסי' קצ"א דאם לעולם מוצאה בשעת הכאב מוכחא מילתא שממנו בא אף שאינה מוצאה במקום א' לעולם אלא פעם בצד זה ופעם בצד זה רק שהוא בענין שדרך הדם לבא ממקום הכאב לכל הצדדין שבבית החיצון כגון שהכאב הוא בבטנה למעלה מאותו מקום והוא משונה מכאב שחוששות בו הנשים בשעת וסתן בשיפולי מעיהן ובפי כרסן כגון שכואב לה הרבה ודומה לה כאילו הולך שם דבר אכה ואכה או שמרגשת כאב בכליות' והיא מוצאה קרטין אדומים שהם רגילים להוולד בכליות כיון שאינה מוצאה לעולם אלא בשעת הכאב או אחריו מיד מוכחא מילתא שממנו בא הדם או הקרטין ולאו דם המקור הוא (יא) ומה שיש מחמירין באשה שמרגשת כאב בהטלת מי רגלים שלא להתיר אלא ע"י בדיקה דלקמן שם היינו משום דאף דאיכא הוכחה שהדם בא עם מי רגלים ממקום שכואב לה מ"מ יש לחוש שמא בא

גם

קונטרס אחרון

(יא) ומה שיש מחמירין כו'. עי' תשובת מהרי"ל (סי' ר"ג) (אם אינה רואה אלא כשכואב לה כו' טהורה כי) מי יבא אחרי המלך (מהר"ם לחלוק עליו כו') (ואך שיש לך לשאול אם אינה רואה כו') אלא ממקום מ"מ כו' אכן (ולמ"ש הר' שצריך לשאול כו' רגיל אני לומר כו') לבדוק (דבר זה) כו' כמבואר בהדיא דה"ב שבוע שבא ממי רגלים כי מי יבא אחרי המלך כו' אלא דחיישינן שמא בא גם מהמקור. ובתשובת מהרי"ו מבואר יותר ע"ש סי' כ"ה וכ"ל דעדיף הא כו' וכיון דודאי כו' לתלות לפורתא כו' ע"ש דמבואר שם שכל פלפולו אינו אלא דלא חיישינן גם לדם המקור כדעת מהר"ם א"ז דס"ל דחיישינן דלמא הדור מ"ר למקור כו' ע"ש שהט"ז הקוטב סובב הולך כל הענין שם ומש"ה הצריך בדיקה לצאת ידי כל עורר וטוען דלמא הדור כו' אבל הא דלא חיישינן דלמא אתי דם כי אורחיה אחר מ"ר כדחיישינן הכי ברואה לעולם אחר מ"ר בלא כאב וכדלקמן סי' קצ"א ע"ש הטעם ב' ד"י ועכמ"ש שכן דעת רש"י ותוס' ורשב"א ורא"ש (ופשיטא דל"ש עלייהו מהרא"י דלא כש"ל דבנדון מהרא"י שהכאב בבית החיצון אם היא מוצאה הכתמים והערות פעם בצד שכואב ופעם בצד שאינו כואב מה יתן ומה יוסיף שמוצאה לעולם בשעת הכואב כיון שמוצאה בצד שאינו כואב ודם הנמצא בפרוזדור אפילו בצדדים חזקתו מהמקור ע"כ לא הקיל מהרא"י אלא במוצאת לעולם בצד א' ואף גם זאת כ' דיש קצת סברא לטהר דלא כמ"ל ולא סברא גמורה כיון ששנינו סתם במשנה נמצא בפרוזדור חזקתו מהמקור ואף שנמצא הכל בצד א' דלמא אתרמוי אתרמי או כך דרך ירידת דם זה באשה זו ומש"ה לא סמך ע"ז מהרא"י כ"א בצירוף המרדכי והיינו הוכחה התלויה במקום שזהו דין מחודש שחידשו מהרא"י ויש מקום לבע"ד לחלוק עליו אבל הוכחה התלויה בזמן מפורשת היא בתוספות ורא"ש גבי

מי

גם דם מהמקור עם מי רגלים כדאמרינן התם בגמ' דהדור מי רגלים למקור ואייתו דם וכ"מ בהדיא בתשו' מהרי"ל ומהרי"ו דה"ט דבעי בדיקה וגם מבואר בתשובת מהרי"ל דאף בבדיקה לא מתריא אלא כשיש לה וסת שלא בשעת וסתה הוא"ל ואין לה מכה מבוררת אלא הוכחה שבא ממכה כיון שבא לעולם בשעת הכאב. ומש"ה גם הט"ז לא התיר בכל כאב אלא בשיש לה וסת ושלא בשעת וסתה כמבואר ממ"ש בסי' קצ"א (ולמעשה ראוי לחוש לדעת הס"ל שלא להקל בספק איסור כרת בכל כאב שיש לחוש בו שמא מחמתו בא דם מהמקור קודם זמנו. אבל כאב שאין לחוש בו לדם המקור שיבא מחמתו ככאב הכליות וכיוצא בהן רק שבאו

קונטרס אחרון

מי רגלים וה"ה בשעת הכאב כמ"ש מהרי"ל רבו דמהרא"י ב' מהר"ם ומהר"ש ומהרי"י הלוי ע"ש ומתשובת רילב"א שהג"מ לק"מ כמש"ל ע"ש:

מ"ש הס"ל בתשובה דהרי כל אשה חוששת בפי כריסה כו'. אשתמיטתיה תלמוד ערוך בע"ז דכ"ם לחלק (וכה"ג ממש אשכחן בי"ד סי' רס"ב ס"ב בהג"ה ע"ש בש"ך ובנ"י ודו"ק) בין חושש לכואב טובא דמקרי מכה ממש. וע' ב"ם ד"ם סימן שב"ח בפי' לשון הר"ן שבב"י שם ובפי' לשון ר"ת שבהגמ"ל דס"ל נמי הכי דכאב גדול מיקרי מכה ממש. ומש"ם הר"ן ב' הרשב"א דדוקא בועה ומבורה כו' ל"פ ודאי אתלמוד ערוך וע"כ מיירי בדלא כאיב טובא רק חושש בעלמא כמבואר שם בלשונו. אבל כאיב טובא בודאי יש איזו בועא או מבורה וכ"ש הכא שהדם מוכיח מאמר שבא ע"י כאב. מדרואה לעולם בשעת הכאב דוקא ועבמ"ש בי"ד סי' ל"ב דאם אין הקוץ תחוב בבה"כ תלינן הק"ד שמבחוץ במכה שע"י חולי מלד השני לבד דאפילו נקב מחמת שאינו מפולש מוליא דם ע"י חולי ונראה בחוש אפי' בעור בשר האדם מבחוץ יוצא דם ע"י חיכוך בצפרנים וכ"ש באיברים הפנימיים. ופשיטא דכה"ג מקרי מכה ממש כמו בועא ומבורה. ועדיפא מינייהו דהא מבורה היא שנלרר בה דם וסופו לצאת וכ"ש כשהכאב יצא ע"י שניקב עור האשה מבפנים אף שאינו מפולש. (והא דאינה טריפה משום שאפשר לה שתחיה ואין טריפה רק שסופה למות בודאי אבל מ"מ סכנה היא באדם עכ"פ) וכמו שאמרו אם אין שם מכה (פי' מבחוץ) ק"ד מנין. וכיון דאפשר וקרוב הדבר מאד שהדם הוא מהמכה עלמה מאחר דמקרי מכה ודרכה של מכה להוציא דם כמ"ש המרדכי מוקמי' אשה בחזקתה ולא חיישינן שמא הכאב גרם לדם המקור שיבא קודם זמנו (וגם אם גרם י"ל דאינו דם נדה שטומאתו התורה דהיינו דוקא מותרות דמים בין שבאו בזמנן בין שלא בזמנן ע"י אונס קפילה או ולד. אבל היוצא ע"י כאב אינו מותרות הדמים אלא דם חיותא שיצא במהלך בשבילי הילוך דם נדה למקור ולבית החיצון. ול"ד לכל אשה הרואה בכאב דהתם הדם גורם לכאב אבל הכא הכאב גורם לדם. אלא דאין לסמוך ע"ז לבד דמאן מפים ושמא גורם למותרות לבא קודם זמנם כמו קפילה ודכוותה. ימ"מ מידי ספיקא לא נפקא אלא די"ל דהמקור אינו מעבר אלא למותרות (וזהו עיקר דמב"ל להוסיף על דברי חכמי' שאנו בלשונם מכה במקור או באותו מקום בפ"י (וגם בפ"ב מדקאמר מקור מקומו טמא ואת"ל שגם ממעין קאתי דרך מקור כ"ש שהדין אמת) ע' רמב"ם וכ"ש בבית החיצון דמקומו טהור ותלינן הדם הנמצא שם בבדיקה במכה שבאותו מקום. אבל מכה שבמקום אחר י"ל שאין דרך כלל להדם (וכ"מ ברמב"ם פ"ה שיוצא לחלחולת עם מ"ר) לילך לבית החיצון אפי' ע"י המקור כי אינו מעבר אלא למותרות ולא לדם חיותא היוצא ע"י מכה ומש"ה אזלינן בדם זה בתר רובא כבשאר דמים הנמצאים בו לומר שהכאב גורם למותרות דמים שהוא דם נדה לילך למקור וממנו לבית החיצון) לא לדם חיותא כלל. (אך כשהכאב במקור

על:

שבאמו למוד שאין הכאב הזה הגורם לה לבא בזה יום לגמוך על הפ"ז נחקב כמחטעות תמונת מהרי"ל ומהרי"ו שלא שבזו לזה כלל ועיקר גבי כאב מי רגלים וה"ה לכל כיוצא בו כל שאין דרך הפ לבא בע"י כאב זה. ולפשר שגם הפ"ל נתכוין לזה גמ"ם לפלק בין כאב מי רגלים שהוא מולי (לשרי"ן ווי"כ) לכאב אחר שאינו מולי זה אין דרך הפ לבא מחמתו וה"ה לכל כיוצא בזה ולפ לא נתכוין לזה שעיקר בזה כפ"ז). אבל גמ"ם הפ"ז עוד להקל לפ ואפי' לא מלאה איל לחוש הכאב אלא לאחר זמן מה כשהוא מדבריו בפי' קל"ח בזה אין לגמוך עליו להתיר

לשכוך

קונטרס אחרון

עגמו י"ל כן ואם לישנו בשקוד כ"ם ס"ל שלא בא לם הפ מהשקוד כלל) אלא שלינן שלא בא מהשקוד כלל וכמו דלא סיימינן לפילו בשעת ותחם שמא יצא גם מהשקוד משום דשוקעין לחזקה. ותחם שיש הכואה הפ מחמת עכה כו'. ועיכא יעשה וכמ"ש הכשב"ל לשין עיניה כו' ס"ו ומשום שהואה לעולם כשהואה לם לרגלים לדבר כמ"ש הכשב"ל גבי מ"כ. ונישנו מדקדוק לשון רמב"ם פ"ל מה"ג ופ"ל ה"כ שכ' שכיפה ותניה מותחת כו' וכלל דבריהם לחולה בשכתב הוא לומיל לחולה בוחחם דבכ"ם בעיל שכיפה ושבילה ולא מותחת לגמרי כשכיפה שמותחת שלם זה משעכה בודאי יבמ"ם התו' לשלי"כ לא ס"ל לטהר בשעת ותחם ע"ש. ומישנו שלא בשעת ותחם אוליה התוך'. וגם בשמ"ם פ"ל לס"ל כמ"ם הכשב"ל לשין עיניה כו' (שלא לחמוסשות ולפי לא ס"ל סי"ל דכי) ובשיפה וכן בפ"ל מייבי כשמגשת הכאב חזק לעולם בשעת לשיה ובכל שעם שכואב אפי לא כואה לה לעולם ובכיפה מייבי שלשעמים כואב ואינו כואה. ולכן גם אם כואה לה לעולם בשעת תשמיש כשכואה לא מהני לטהר לגמרי. ואם אינו כואה לה רק בשעת תשמיש אשכ לא מקרי מכה גמורה. כי אין זו כואה אפילו מכה לתניה בשרייתא אכ"פ ולא לתניא בפ מיזוקת דיש החם מייבי שהמכה בשקוד ואין הכאב מגיע שם לזמן שבדומק הכאב בשכה הוליא לם כלזון שלבש"ז. ות"ב אם יש מכה המוליאה לם אפילו הכאב בשכה הוליא לם גם שלא בשעת תשמיש. וכן לענין הכאב בודאי כואה לה גם בשלא בשעת תשמיש ומ"ם כתב בתשובת ריבב"ש שהשב"ג ובלאה קלא כר' לחיכה מכה גמורה לטמוך עליה לטהרה לגמרי אשכ מיכא בשעת תשמיש: והנה לזון הכשב"ל בהפ"ל פ"ל לה לדעת אם הוא אין השכה כר' מוכה כפי הפ"ך ופ"ל לכ"ל בעי לידע אפשר שהוא אין השכה. ומישנו אפ"ל לדיעל הדין דין אפשר כמ"ם כמ"ש. כי אשכ שאין עיניה בין מכתה פ"ל לה לידע גם כן אם היא מוליאה לם אלא ע"י בדיקת שפופרת ומישנו ג"כ כשדיקה דכואה ע"ת לשם נגלה על הפלדים בידוע שהוא מהשכה שבגלדי השקוד כשהשכה שפופרת לשקוד כמו שפ"ל כן לפי הפ"ך ופ"ל אשכ שהשכה בשקוד בשרייתא דשליבי בה כ' ורשב"ג ועלה קאי הכשב"ל ע"ם ומשה לא יכל הכשב"ל לדקדק בזה בין הרגשת לשיה זו ולם זה להרגשת לם אשכ בידוע לשעמים מהשכה זו כדי לידע ולהוכיח שהיא מוליאה לם לחשן מפיה בישנייהו ומהיכי תיתי לשלא שגה לם לשיה וזה לם יוכשה להוכיח ולידע שהיא מוליאה לם ומשה שהם הכשב"ל וגם כי אין לשעות כלל בלשונו דלם"ל שא"ש שפופרת על כל לשיה ולשיה אבל פ"א מיכא בעי לידע שמוליאה שזהו עיקר חמוכח בלשונו שכואה מכואה ע"ש ע"ב וכמ"ש בשניה ומישנו ע"ם הכשב"ל שיה שם לם (ע"ם שיום לשונו תולה כר' שם"ל לשכה כמ"ל שע"י שכואה לעולם בשעת הכאב מוכח שלא שבו אם מהשכה לש"כ ש"ל לחלות ואם הוכשה א מקרי תולה. גמה מרגשת שיה שם לם יאשכ משום הכאב גדול מוכיח על בועל

ושנוכח

ח כאם תרצה להתרפאות צריך שיהא קודם שתתחזק אבל לאחר שתתחזק יש מסתפקים אם מותר לשמוך על הרפואה [לה] לשמש אחכ לויש מי שמתיר אם אמר לה רופא ישראל [לו] נתרפאת ואם תראה האשה ששפך דם ומתה וראייתה ע"י הרפואות וניכר שהועילו יש לשמוך אף [לז] על הגוי:

ט כהסחידוה פתאום ונפל ממנה חררת דם נתרפאת ומותרת לבעלה [לח] ואם חזרה וראתה מחמת תשמיש אפילו פעם א' בידוע שלא נתרפאת עד שפסק ותתה ומלל לה מוכח בכמיס זו מומחה אין מתירין ע"י [לח] רפואה זו כומיהו אין מוציאין אותה מבעלה אחר רפואה זו עד שתבעל ותחזור לקלקולה:

י כהרואה דם בשעת תשמיש מותרת לשמש [לט] פעם שנית כשתטהר מיהו מיחש חיישינן חדא זימנא אחר ראייתה (מ"ך):[לט] פעם שניה. ומליפית כלליל ס"ל. ומ"מ מוכשת ליתי לחלם שאל יום המוקם גוכס לה לכלות מפשת הממים ולכיכה

מיכור כלת מפכרל חילוניה כמו שכתב בס"ל סם וכ"ל הכו"ם: [לה] לשמש לם. לע"ם שהוא יפלל ולוקא מוכשה ומוכה לה שנתרפאה (שע"ק ג") ומיישו לם לוקא זה שעשה לרופא זו לאשה אחת קולם שנתחזקה ונתרפאה יכולה אשה לשמוך עליו אף שלא שנתחזק, גג"פ ומותרת לשמש בשעם הכיניעת אשר לרופא זו (ג"ם ס"ך): [לו] נתרפאת. אבל נכרי לע"ם שהוא מומחה לרבים אין לשמוך עליו דקיני, כהו אשר פיהם דבר אוה (הג"מ): [לז] על הגוי. ומ"ם אף אם לא עשו לה רפואה כלל אלא שהסקינה על ידי כן ל"ב שאם מתגברת ואם"כ עשו לה רפואה זו אין מניכין אותה ומיישו אם עשו לה רפואה זו נעשית אשה בעלה אין מוליכין אותה לבעלה אפי' בשעת תשמיש. ומליפית כלליל ס"ל. ומ"מ מוכשת ליתי לחלם שאל יום המוקם גוכס לה לכלות מפשת הממים ולכיכה

קונטרס אחרון

ומנוכה שיש גם לם נלכר כשם"ל ונ"ע) אשכ לפישנו כ"ל לם נלכר אלא בעין ע"ג שהכה מנמוך אף אשכ שפישנו יולא למוך כי נגלל ומייבש עליה כשכיבים גבי קליפות אלוזות או מחמת מיעוטו ומוגלא וכנוס במקומות עקומים מאל שבכאם כמ"ם בכשב"ל אם"ם תלינן אין שמחה מיתה אלא לם ולא מייבש אבל לשם"ת בעי שהכה מוליאה לם כדי למוך לשעמים כדי לחלות גם לשיה גמורה מאשר שבשם"ת מדייק ליפלא דבריית שהכה לם שותה ויוכל לסייעו שילוע לה כן בשיכוך ולפ"ז ל"ש כלל כמ"ש ומ"ך לישנו וגם אם בשב"ל ס"ל לם נלכר ע"ש ל"ל לכל שבשם"ל לם נלכר מכתמת יולא למוך לשעמים ע"ג. שהכה כמ"ם שהכלכי בלא שלמיעוטי אשכ שפישנו יולא למוך ממם לשיה ומם"ם לא תלינן בי להכלכי בלשיה גמורה ולבשב"ל תלינן וגם שם"ך אשכ שמולה זה לבשב"ל לא בעי יולא למוך ממם אלא סגי בשמוליאה לם ע"ג ממם ול"ם על כמ"ש אלא אם מ"י אם מוליאה לם כלל. ואפשר דגם כמ"ש מולה זה, אך לישנו אם לם נלכר וכ"ם אם יולא ע"ג. ל"ל כמ"ם שא"ם שהכה שהכגשת כו' ונ"ל למ"ם שכ"ן פ"ל לשבת ב' בשב"ל שהכה שמי שהכגיש בשועל ושבוכה לוקא ונ"ל לל"ג בגמכל לילמל כו' אלא שפישנו ליש להלמודל לכאב לא שקכי שכה בשלישו אך זה לוקא גדול לשין שיש לשהגיש שוע לוקא מ"ו כל כאב גדול וחזק בשהגיש הפניימים אינו אלא שמחת קלקול בעין שוע ושבוכה כשודע וז"ם הבשב"ל שיש גם לם שזהו כחם כל שוע ושבוכה בודאי ולשעמים מוליאה ג"כ לשם למוך כמ"ם שהכלכי שם"ה חולה שהכה שמוליאה לפו, ואינו כ"ז שהכה שבשותו מקום אבל מיפולי מעיה וכ"ב אף אם יש שם כאב חזק שא"ל לומר שבשם גרם לכאב אלא גרם לשם

לפ"ם

כ עור נשם ס' שהכוחה

ל הגה"מ שם פ"ל פהל"ב נשם ריבב"ח שהיכוח שלשאל לומר הלוחל קמיע זה שוחחה וכשלחי בו ג"ש מ שם

כ הכחב"ן שפשיל לשחלי קמי דכני נדה לף סו

ם כ"ב הגה"מ נשם הכחב"ן וכ"ב הכחב"ן נשלי נדה שלי

ע הגה"מ נשם"ל נשם הכ"א

וצריכה לפרוש ביום זה כתורם שלחכיו ראייתה כגון אם ראתה פעם אחד
(מכ"ם בתשובת סהכ"ח סי' תחל"ט) [מ]או ב' פעמים בליל של טבילתה
כדין אפס סרופא ע"י עקרים שלימעו נישתניע [מא]טבילה אחרת (לריכה
בגוף בפיסוק ועיעוש וכיולא בסשלו בכל לילי
דכרים סאמורים כאן וגלל וכיולא בסס לו שלחתה ע"י לוונם בקפילה וכיולא
בה שהיא לריכה לאוס לוסת הפלגה והספלגה כלקמן סימן קפ"ט ס"ז וסי"ט בסג"ס
אלא שוסת הספלגה אין לאוס לו אלא כשלחתה ג"ם ממעת תמעים שים ביניהן
ספלגה כלקמן סי"ח אבל בפעם א' אין כאן ספלגה כלל כלקמן סי' קפ"ט ס"ג (ס"ק
ס"ק ל"ה) (יב) לאין לבעל הספלגה מלאייתה בעת נדתה שלחתה לפני לאייתה
שבעת תמעים על לאייתה בעת תמעים שתחת לריכה לאוס לבעיור הפלגה זו
אחר לאייתה בעת תמעים כמו שסוכתב בסרוא אלא ממעת תמעים לכיון שלחתה
בעת תמעים תלינן לקולא שהתמעים הוא סגורם לראיה ז' אלא בעת נדתה ואלא
כא סרי מעלמו כדרך שבני בעת נדתן אלך לכך אין לאוס שתחזור ותראה אחר ים לאוס
שתחזור ותראה ממעת תמעים בבעיור הפלגה שהפלגה לראות ממעת תמעים אחר
לאייתה בעת נדתה בפעם הראשונה כלקמן בסמוך. ולעי"ג דכותה ע"י פיסוק
וכיולא זו מוסכת להפלגה אלא פיסוק כ"ז אלא קבעה ואת ג"ם להפלגה בפיסוק
כלקמן סימן קפ"ט סי"ט אפוס לאיתיקן ממש הפלגה לבדה גורמת הראיה
אלא אתם שפיסוק הינו גורם לאורם אחיזת אלא אלאכפ שאורם הוא שגורם
למקרים אלו כמקרים שתילדים ממותרי הליחות והמים כלקמן שם אבל בכא
תלינן שהתמעים הוא הגורם לראיה זו שכן דרך הפם לצאת ע"י הרגל תמעים כלליל
סימן קפ"ד אלא שכ"ז אלא שאוזקה כן ג"ם לאיקין שקרא הוא שקרא לה לרחוק
ממעת תמעים ואוב לא תראה ממעת תמעים ואינה מוסכת לתמעים ו"ילד שתחת
לאוסה לפעם לעולם אף אלא בחותו היום בפרם שלחתיה ואלא בחותו הפלגה
כמו שמוסכת לפיסוק גרילד כלקמן סי' קפ"ט סי"ם מפוס דוכתות דלקמן ושם
אמרו אלא לאוס לתמעים בפחות מג"ם כדי אלא לסוגיא דפם מצאה שתם ל"ב לא
סבאת את לאברסם אינו יוסבת תחת בעלה שבפ"ל שתראה ממעת תמעים תנא
מצאה (כר"ם וכ"ב הע"ז ק"ח ט"ז): [מ]ו שני פעמים. פיסוס פעמים דומיא
דפעם א' שלחתה בליל טבילה שטבלה לראייה בתה בוסתה הקבוע לה או שתיה
קבוע. וכן פעם ב' לחתה בליל טבילה שטבלה לראייה בתה בוסתה ולא לראיה זו שתיה
ממעת תמעים: [מא] טבילה אחרת. (יג) פי' שתבעל לראייה ובתה שנית או
שלישית

קונטרס אחרון

אע"ג אין דרך לפם זה לבא לידי הפיגון אפי' דרך המקור אלא שהכאב גרם
לפם בלה לנאת קודם זמנו כמ"ש בהג"ה:

(יב) ראין לבעל הספלגה כו'. כב"ג ממם מבואר ממ"ם הש"ך סי' קפ"ט ס"ק
מ"ם כגון שקפילה כו' מזדה וקבלה כו' ממעת בהליו לקפילה לפם לחתה ביום
בלא קפילה ובקבוק כ' יום קבלה וכתה שיכם מוסכת בהליו לקפילה שבקוק כי
שנית ולא תמיינן אלא יכא כו' ע"ם בש"ך ועי"ב ל"ל דתלינן לראיה לחזרה שבקוק
כי' בקבילה ואילו לא קפילה לא לחתה ובטל הפלגת כ' ממעת קפילה היא לראיה
לחזרה ואין כאן עדיין הפלגה ומ"ה שיכם מוסכת לבוק כי שנית אע"ם שקפילה
כי' יום"ם והיא הטעם בנ"ל דתלינן לראיה בתמים ואין כאן הפלגה:

(יג) פי' שתבעל לראייה ובתה כו'. הנה שלש"ם ומ"י וכו"ם תלו בוקי סריקי בהש"ו
נו"ם

שלישית ל' ייכה לפרוש מבעלה שתלאה ממעת תמעים בלילה זה כדרך שלחתה
בליל טבילתה שלאוסה לפי שהן הפלגות שוות משוך לחזות ובתה עד ליל טבילה
כלבעיל פימן קפ"ד וקפ"ו קפ"ו שתבעלין ובת הפלגה משוך לחייתה שנקבעה
ושכבה מדמים עד שיתלבך הדם ויתרבה וילך בבשרה שנית כדרך שבשים שיש לפם
ובת שוב ליתי שכבתן לאחר לחייה עת נדתן וכבל ומי שיש לה ג' ותת
לראות ממעת תמעים בבעיור הפלגה זו שמשוך לחייתה ובתה שנקבעה מדמים על
שתלבך ומתרבה ויתים אלו שעד ליל טבילתה וילך ע"י תמעים ולכן לריכה לפרוש
מבעלה בליל זה כלקמן ס"ק קפ"ט בכל ובת שלא נקבע ג"ם שמוסבת לו ולריכה
לפרוש מבעלה משום שפם שמא תקבענו וליל טבילתה לאו לוקה אלא ה"ם ליל ג'

סל

קונטרס אחרון

ומ"ם שקי"ל (כאן ליכא שפם בבילה לאוסה לאחר טבילתה) אע"פ שבוא זמן
רב (לאחר שטבילה) כו' ובבינו שם"ם ומ"י וכו"ם שבבילה לאוסה היתה זמן רב
כו' וז"ל לאו"ם מאי אע"פ ועוד אלא שבילה זמן רב כו'. ועוד שפרי שתם דכריו
שלוקה שלאוסה (בענין שפם רואה ליל טבילה (שבפ"ע) דשמא תלוי שפפם
בלוקה בלילה לוקה) ואפ"ה מותרת ואפ"ה אין זה דבר ושפוכו (אפי' לכיים אבל
כאן ליכא כו') אלא כוונת הפ"ז דשפם הוא בבילה שלאוסה אפי' זמן רב אחר
טבילה (ושפם הוא לבון זכר) ושלאיים לא ליכפת לן אפי' שם היתה בליל
טבילה שפמצא כל הג"ם בליל טבילתה תלינן בבילה שלאוסה ואלוקה לעולם אלא
כמו שבבינו אפ"ם וכו"ם בדעת הפ"ז ושמבואר בבילון הפ"ק שם"ק זה לא שייך
בליל טבילה ע"ם וכן בפ"ק ע"ו אחר לידתה כמו בליל טבילתה כו' אחר לידתה בליל
טבילה כו"ע ע"ם וגם בתיעת לבון רמ"ח מוכח כן ל"ל לפרש שהבינו לא היו בלילות
שוות לטבילתה והעיקר אפר מן הספר ומ"ם בשב"ג (שבילפה ליל טבילתה ואח"כ
שמצא ולא לאתה ע"מ אם אח"כ לאתה כו') ז"ל דבכה"ג לא קבעה לה ואת אלא בליל
טבילה ולא בבילה לאוסה שאחר שבילה אלא לאתה בבילה לאוסה
שלאחר טבילה שבינו ומ"ם בלחקי הש"ך ומ"ם בפי' לבון רמ"ח בלילו לאתה כו'
ולא פי' בפי' מכווס של הבאה"ג. ועי' בש"ם סימן כ"ג אין שבוכים לבש"ך על שניו
על פירושו בלבון רמ"ח והוא לו. אבל בשמת גם פי' הש"ם ל"ל לאמרו בלל
בלבון רמ"ח שבבי ל"ל כו' שבבי היה ל"ל בל שבוכות שזה תיפוק ליה
שלאתה ג"ם בלופים בלי בילת תחת בילה שבש"ל שתראה ממעת תמעים תנא
בלופים שבבינ"ל סיינו שקבעה עלמה בג' עדים מיופדים עד מיופל לבל תמעים
ג"ם בלילה ל' ולאחר שלאה הם על בונן שהוא דבר שלא בבה ולא נזבר בשום
מקום והאיך יאמר עליו רמ"ח בלילו לאתה כו' ובר אין בל היה מבה שאל"ל
בלל למבואר הוא בהדיא בש"ע ס"ל דשאבה אף שלא בבה"ג לוקה וב"ה לבון
רמ"ח שם בל שהוא ג"ם בחוך לתמעים כו' ממש שהוא הדם בחוך לתמעים ולא
לאחר וגם ע"ם הש"ם בי' ל' בפי' הפ"ז הוא דבר דבם ואין לו לאז בלבון הפ"ז
והעיקר אפר מן הספר והש"ם גופיה כ' שהוא לוחק, וגם ש"ם הש"ך בק"ל בפי
דבכי רמ"ח דמייתי בעבדה ושיעשה בינתיים לחוק אלא להעיקר אפר מן הספר
דס"ל לרמ"ח לפרש וגם אינל מהום דין זה אלין לו זכר ואינו בלל בל' הפ"ז
שבאחרי הבאה"ג שממנו אקור דין זה:

והנה בל שלאין והלחק בזה שבלאקו הש"ך ומ"ם ומ"י וכו"ם בדמ"ח ופ"ז גרם
לפם שפי' בשתניע בבילה לאחת שבבלבון הפכ"מ בפג"מ ושפ"ע שייך
בשתעבל לבלים זו שראתה ממעת תמעים ואין זה בשמעת לבון לאחת
וגם בל עיקר לבון ה נשתניע כו' הוא שפם יתר לוזלי קודם שתעבל
שמצא

ם: מציאת כמ"ם בסג"מ וכ"ה ליל שלם (לפרום) ליל של טבילת' וא"צלפרוש דהעיק' סול'בהפלוגות סווה פ"ד רמ"ח ום"ז ליל של טבילה שלישית דכל מידי בפי' דין זה דלא כם"ך וה"ם : (מב)חדא דלא קבעה וסת לא חיוש אלא זימנין. דכיון שדילג' פ"ח ולא רואה מחמת מחמים מע"פ שלא שמש'מ הרי הין רואין, (מב) חדא זמנא : *(הגה ואם רואה ס הרמבו"ם שמחמת מחמים מעורפוש עם ה' זולתים שחרשה ח"ה לקבוע וסת בעיוף שלשהן לפי שהוסת הזה אינו נקבע אלא בעיופים כדלקמן סי' קפ"ט וסי"ח וסי"ט .

ג"ם

(פי' שהלשיל קלי בשרש' ליל שנילה ולא"ב שמשם ולא רואה"ב עם הקידוש ג"ם בעיפה רואה שלילה שלילה לעשה כאילו לא ראה ס"ל בפרק ג' פעמים לעופים בלי שום שימוש היסב ביהוסף בדלעיל בדיש שם בלעי"ז)

קונטרס אחרון

טעמא הוא והל"ל דקלקה שחשכום גליל שלילה ובפרט בסג"מ כפל לשון ע"ש אלא שהג"י קיצר בהעתקתו כדרכו ובר מן דין לעיקרא דדינא פליגי בשגבה לשום לגיל שלילה והיינו בדוקא שחמת חמרים דוקא כשנוהר בהדיא קרוף לגיל ג' ואילך ועל"ש בסוד והמ"ל בי"ג שהדיכו לבחר לילך החשב ואל"כ ה"ם מליל ג' ואילך ועל"ש בסוד והמ"ל בי"ג שהדיכו ובת שלישי שהוש ובת מוחשת בחבלה לוחת החשב והסבלנה ולא הזכיכו ובת שלישי שהוש ובת שלילה. ולי' שז"ל שלא בדוקא שחמת חמרים וא"כ יש להסליק ע"ז בפלא ובלא שחשת שלילה גורמת לראות שחמת חמרים חמרים לפילו גליל ג' וה"ה מליל ג' ואילך. ולפיכה גורמת כלל לראות שלא שחמת חמרים לפילו גליל ג' שחשת וראתה שלילה. ויותר פליאה כשחמשת גליל שלילה ולא ראתה ובליל ג' שחשת שגורמת השלילה לראות שחמת חמרים גליל ג' דוקא ולא בליל ד' כמ"ש הש"ם לגי' הג"מ וכ"י ולפ שהי' מודה לזיקא וכ"כ בכו"ם ולחידוש גדול בזה היה שכיה לריך להגיה לפיה ולא לכתוב בשמיעות כ"כ וכיים כדשמעת בת' החשב ע"ש בסג"מ:

אלא ולחי החמת יוכה דכבו שחשכ"ם לא סוגיא מלבו חילן לומר לפה זה חדם סוה כי כבר היה לעולמים בכתבו ובלשונו בפי' רש"י בסוגיא דש"ם החשב (דש"ד ע"ש) (שחתני חין החשב קובעת כו' ואל"ש לחיחשב שחלת שיעת חיש"ת מלי קשיל כו' היכא דלא קיימא בתוך ימי החיה חימא לא קשיל. היינ"י היכא דקאי בתוך ימי זיבתה כגון שהיתה למודה לראות ליום ט"ו לעגילה (שהן כ"ג לראייה) הקליטה ובאתה בתוך ימי הזוב כגון ליום עשיבי לעגילה חיתה (בא חחשב לה) לכי חגיע עגילה לאחיבי (ויגיע יום עשרים (כ"ה לגי' החש"ת ומכ"ש הגיה עשיבי) לא חאבד כו') ושיעו שחם כלשון חכ"ם כשחגיע עגילה לאחבד ובפרט ג"ל ויגיע יום עשיבי כמו שהגיה חכ"ם לגי' חכ"ם כשחגיע עגילה ובפרט ג"ל ויגיע יום עשיבי כמו שהגיה חכ"ם לגי' חכ"ם למודה לראות ליום כ"ג (לראיה שהוש יום ט"ו לעגילה) ובאתה ליום י"ז כו' חימא לכי חגיע ליום י"ם שחוחבת יום כנגד יום ויגיע לאח"כ עשרים יום חעגילה זו לכ"ג יום חלחייה שהיתי כו') כל לשון זה לכי חגיע כו' ויגיע כו' הוש שחם יחב ולא למחבוד שהכי היתה למודה בע"ו לעגילה חלא שהוש כ"ג לראיה וכל"ל כמי שכא בקלקה חגיע יום כ' לראייתה וגם לשון חאחיתי לא ש"ם כלל לכ"ל לכי חגיע כו' וגם לי חגיע לא ש"ם שהכי לאחר היה עוגלת. וכר חי לין בעוגר חלשון רש"י שם ד"ה ש"ם כו' יום שהיתה (בתוך ימים לראייה לאחר) כי חאחי כו' (שהיה למודה לראות ליום ט"ו לעגילה שהוש כ"ג לראייה כו') ושיעתה (ליום כ' לעגילה שהוש כ"ז לראייה) חלמא ליום שהיתה זו הוש כ"ז לו י"ז ושל ש"ם לכ"י הלך חגיע כו' כוונתו להרץ הלא חיקשי הכי"ל

שלא

ג"ם כל שעם בגיחה לשהוש [מג] שחאר וכיון שחיכן חעבדות לקביעת ושת חיכה עגילה לשהוש לבעלה כאלו לראתה מוסחת לכן כי לא חאחו לשום לוסת שלא נקבע ג"ם לגופיה שהכי ח"ת לה לעבוד ושמש ושם שמש חקבעו שלא כשחיכו חעבוד לקביעת ושת עם

שכיחה שהלשה שח"כ שלא לביכה עוד ג' לחיות חאחרים ח"כ היה נחשבת לחאבת לחייה לכך חיכה חוסחת לה בעבד הלשה לוחה כאו שחין חוסחין לכל חאבת לחייה בעבד הלשה לוחה ולא לראתה ג"ם בגילי עגילה שלאחר לחייה ושתה בג' וחשוה הניחים קבעה לה ושת ללחות חחחת חמחים בליל זה וכביכה לשהוש לעולם בליל זה עד שחעבור חחים ג"ם להיינו שבבה ושמש בו ולא לראתה שהוסת שבקבע בג"ם חיכו חעבור כלשון חי קפ"ט חיכ"ו (חי"ש ס"ק ל"ח) חבל לאחר ליל זה חוחבת טוח"ל ולא לראתה ג' פעמים לעופים חחת חחחת חמחים בלי שיחה של היחר בחשבת בליל טבילתה ושתה ובעלה לראיה זו היה חחחת חמחים וטובלת בלי דם עד שיגיע ושתה שניה וכן לאחר לראיה שניה וגם בליל עגילה ושתה לא לראתה חיב בשיחה לשהוש שבליל זה שלא בשיחה שניה חו שלישית שלא לראתה בשיחה בשהוש ג"ם לשהוש לבעלה כמ"ש הש"ל בסג"ם: [מג] שאחר עגילתה. פי' שאחר עגילתה שבבליה לראייתה ושתה הקבוע חו שחיכו קבוע ולאחר שלחתה חחחת חמחים טבלה לראיה זו

וכיוצא

קונטרס אחרון

שלא לשום שיחי זיבה שם יום ט"ו הוא בימי זיבה ותכן שכיוצא לשניים לכך שקלים כפי' לעיל הוא לעבילי ולח"כ כי הלך חעני כו' אבל הא לקחמיכין בגחלת לגיליא דב"ש ס"ח כו' אבל (היכא דלא קיימא) כו' היינו ביום שהיתה זו בשבתה שהוא יום כ"ז חו י"ז לביום שהיא למודה לשהוש שהוא כ"ג לא לילעיך כ"ש לשחעוינן שבבלא לבפשיט דבא נפקא ליה זחנא חלא חחחת חזיקא לשהוש ש"ם כלשון ח"ת בשש"ם לא חזי לכן היתה למודה לשהוש חשהוש זו חשהוש כי"ז חו י"ז כשבקדיעה לבשות בי"ז לבחייתה שהוש בימי זיבתה שהיכן לבשות לבשוע בהן ושת ולכן היה עוסה ש"ז שבחייה זו שלא שבחייה לשבת שהבלה חשבת זיבתה והעבול ויגיע יום עשיבי לעבילה שהוש ש"ז לבחייה וזהו שבשה"י כי חעבילה חשבתי כו' וכ"ה בסג"ם בשלשלת ד"ז (בם' בעה"י ל"י ע"ש) עוד בשבה לך כו' (שם לחת' בל"ם ניכן ולחתה עוד בעשבה בו בלחייה הזשת הבניה היכה לשויה לקביעת ושת כו' שלא שבי היה חוסחת ל"ה חייב שהוש לשוי לקביעת ושת כו' ושם לחתה בל"ם חייב חוסחת ג"כ לעשבה בו כו' ושם לא לחתה בל"ה סיון כו' לפי שלא היה שבם העשיבי חפני חעלת נוסו כו') וס"ל בש"ל לחשה"ם בסג"מ ולא ש"ל בשלשלת בזשה"ז קובעת ושת בימי זיבה שלא בשלשלת ח"ת בשבי שלשלת כלוס על ח"ם שלשה"ם שלא קבעה בימי זיבה ולא שביחו ע"ז בשבי שלשלת כמו שביחו בשבי בבמה חקומות ולא"כ ש"ל בשלשלת ח"ת בשבי שלשלת לראיה זו לשויה לקביעת ושת שהשלישה שהלשה חלאחיה שלאחר שלשה שלא חעמת חמחים בשה"ל בשם שה"ך ס"ז בשלחייה בחיבי זיבה שויה לשויה ג"כ לקביעות ושת ושם"ש חיכה חוסח ממנה שלא היה נעשית זה לראיית בתה בשבוחר בשלשלת (ל"י ע"ב) ע"ש וזהו לעת שה"ע שהיה שבחייה בשבי שלשלת בשה"ל לא שבחיכן קה"ע ש"ל בשלשלת ע"ש בחוד ובי' ושה"ת ח"י בסג"ה ושה"ם בשבוחר ע"ש בחוד ובי' ושה"ת ח"י בסג"ה ושה"ם לקביעות ושת שלא ש"ל שהלשה חוסח לשהוש שהלשה חכיה ושלשה חשבת חשהוש חן שהיה לשויה לשהוש שלא ש"ל שהלשה חוסח לשהוש שהלשה חכיה ושלשה חשבת חשהוש חן שהיה

לראיה

ויכיה מעמעת והולכת בלי דם עד שתגיע [מד] ונמצא עמו שהיו חיפה כל
ותהא שניה וכן שלישית: [מד] ונמצא פעם אחר שעילתה (תשובת רשב"ש סי'
עמו. פי' כשיגיע ותהא ותלמה ותעבול תתל"ט) ומש חיבא לה שלשתה ג"פ
לראיית ותהא ח"ח לה לשתים עמו משום שניה
דקשה לה ותא לראות שניה לשתים שאחר שעילת ותהא שהיו שניה לשתים
שאחר ראייה ותהא שלא נקתה ושהיה ממקום למיים לגמרי שראי' ותהא שלא
שאחר ויעבור למיים שמקום ויולאים ממנה ע"י תשמיש שלשתן שכן דרך הדם
לצאת ע"י הרגל תשמיש כשלעיל סיימן קפ"ד לכך יש לחלות שהם שתשמיש שלשתן
נשנו יותר משפלגה שמקום ראיה ותהא עד שיהיה שבשעת תשמיש שפיליו כן
שפלגות

קונטרס אחרון

שהא שניה ממעת תשמיש שיהא מוכח ממנה שלא נעשית זב לראייה שלשניה
כ"מ שרשב"ש גבי יתי זיבה שכל לה נוהה שהדם שהראיה לשתים מן שמין
ולשויה לקניעות ותא כמ"ש מהר"ם (בתשובת הרשב"ש סי' תתל"ט) וכ"כ בש"ך
ונוהה שפלגה שלה שם שהא שניה ממעת תשמיש שיהא לשויה לקניעות ותא
שלא"כ ניחייש לה שהא שלא ממעת תשמיש שכל שם שהא ניחייש שתהא
לראייה זו שת שפלגה ממוש לתלוין לקולא למיימר שלא שתשמיש גרם לה
לשתות ג"פ שלו שפלגות שלו שניחייש שלא שתיכא לה שקרא שפיכי' כשה
שתחזי למ"ט נשי' ג"פ לנופים לקניעות ותא שמוכח שמדם שו שפלגה ומשמת
מעשה כשואה ממעת תשמיש שו שקשילו' כמ"ש שרשב"ש גבי קשילו' וכמ"ש לי
קפ"ט וגם י"ל שלה שם שתשמיש שוא שגורם מ"א כיון שלשהא ניחייש שין
כשו שפלגה ולקמן פ"ו מייבי ניחייש שלא לשהא ניחייש כשל לומיל לשהא בג"פ
וב' שו וכבי שו למ"ק נשוה שתשובה שם (בתשו' שרשב"ש סי' תתל"ט) וכמשואל
שהיל שלשון שם"ך שי קפ"ט פ"ק מ"ח שלא יפא כוי ועי"ש למשמי לה לשלקמן
פעיף י"ח וכיון שראיה זו שלהא ניחייש שתהא שפלגה שניכיהן ש"כ גם
לראיה שניה ממעת תשמיש היה כשלשום שכעשית זב לראית ותהא שלפניה
לשום לה שאר שתלשה ג"פ שלא ממעת תשמיש ואם שאר שהא ג"פ שלא
ממעת תשמיש לשהא ממעת תשמיש כשניעור שפלגה שפליגה ג"פ שלשתים
שאר לראית ותהא קשעה לה ותא לשפלגה זו לשהות ממעת תשמיש שפלגה זו
לעולם שאר לראית ותהא שכל גדול תמרו שפוסקים לקמן סי' קפ"ט קפ"ה
שכל ענין שהא משום לשיותיה קשעה לה ותא ומש"ה קשעה שעניות ומדשים
ושפלגות ולוגיס ושכוגין ושמוחרי הגוף ושמוכניס וכוכון הטעם משום
שהיה משום לשיותיה ומשם למד מהר"ם (בתשובת הרשב"ש סימן קפ"ד) ומש
לשתמיש לשהון שאחר שעילה כלקמן שאם"ם ג"ש סי' ט' וס"ם והוא הטעם שכ"ל
וכ"ג נמי שרשב"ש לקשב"ד לקשעה לה ותא לנוים יתניס לשהוקמו שם ושקיימו
לצא קודם ושהא שקבוע שם שקדימו ג"ם ניום יהוי שמדם וכמ"ל סימן קפ"ב
ס"ם ניום יהוי לשפלגת שמיש לשוי לקניעות ותא שהיכו קודם שפלגת
ושהא שקבוע או שהיכו קבוע כשרשב"ש גבי יתי זיבה ע"ם
ושקיבת ותא זה הוא כמו ותא שמוכח משתמיש ושפלגה שפליגה בין תמיש
להשתמיש לקמן פעיף י"ח לשיכו שלא כשעבה ושמשה ג"ם כמ"ש
שתי' שם לשיכו שעקר שלא כעין שנקבע כלקמן סימן קפ"ט שכ"ו לש"ל
לשכח כיון שמשמשה שאר שעבה שפלגה ושא לשהא עליך כשיכו שמשה ניום
שפלגה שהכי נקבע לה ותא לצא הדם ממעת תשמיש כך וכך יומים וכיון
שפלגה שהכי נקבע לה ותא לצא הדם ממעת תשמיש כך וכך יומים וכיון

מנה ולקמן סי' קפ"ט שכ"ו ש"ל דמייבי נוהה שהדם ש"נ נוהה שהדם שפלגה ונשפיכה
קודם שהגיע שאמן. ז"ש לש"ב לא ס"ל להש"ע ושפתוחים לשהוה כ"ב ותו
לשכחש"ם שם מנוהר שהדיו נוהה שפלגות לינו נוהה שהדם זה ותו לשכח ע"ת
שעשה שפלגה שהא שיהי מוהה לשהם שש"כ לעולם ולוה ללעניו לישוב עילם
לא שמיכו כ"ב שהוא דוהק גדול וש"ל לשפתוחים לשפיש שהילו כאן יוהר
מצחר ושא שמוכח לקמן סי' קפ"ט וגם מ"ל לשהר כן ותי ש"ל שכי
שכחב שמ"י שלא שקילו כאן יותר משהר ושא שמוכח לקמן סימן קפ"ט ושפ"ם
ושפתוחים קילו כאן *ושמכו על מ"ם שפי' *הגה וש"ל דש"ל לאין זה ושא שמוכח
קפ"ם ומשר"ם שהא לא ס"ל שכי כשנוהר כלל כשה ני"ש
מניוס לשהו שם שהיה לש"ל שר"ם וי' וכ' שו
שלא שהם שני ולא שהם שני ע"ם וע"ב ני"ל
לש"ל למש"ם שכי גם שהר ושא שמוכח
דשקר שעקיבת לי משם משום לתלוין לקולא
שהוא הגוהם לשם לצא כמו לתלוין שכי כל"ע
קודם שנקבע הוהא ג"ם כמש"ל סי' קפ"ט ני
שלשה"ל ושפ"ך. ולא ס"ל למש"ם לשלק נין
נקבע הוהא לשלא נקבע כשעת שלשה"ל ושעני"ן
שלשפ"ע לא ס"ל כוותייהו שמה שהלי"ך לשהוה
ג"ם ניתי הוהא לש שהוא ושא שפלגה' כשנוהר
שם"ע סי"ל וכ"ש שהאר שרשב"ש שם לש"ל
שרשב"ן שפ"ו וכ"ל לש"ל וכ"ש וש"ך קימן קפ"ם
שכיון שלא לשהא ניום שניתה לנוהה נו שוב
שיהא מוהאת שהרי לין כאן שפלגה שניתה
לנוהה שפ"ך ושעבול לשהא זו כשעת הש"ך וכ"שמ
ש"ך שמלבד דוהק לשון ש"ל כלל לוהר
שלא שליל שלשהא בהאת כלל כ"ל
שפלגה לו שדם ש"כ לש שלשהא
ניחייש לשהוה נב' לילי שלילות ס"ל
לשיהלי שפלגות לו יתי שהדם ולא
לשהדש על שעלה עולמים כיון שהאת"ם
היו ניתות של היכר כלקמן:

ג"ם כמ"ם שם"ם ושמ"י ושהר"ם ס"ל בשהת שכי שלא שעי לשיהא לשיהת
שלא שם"ע לא שם לוני לשיהא לשיהת שעלמת נגד שהפוסק שלי
שיהי שפ"ו שכ"ו לשעי כעין שנקבע לוקא, ועיקר הלין לשהמוני' שליוקא
הוא לין שהת לשם שם נקבע לה ותא לא שייהא ליה שלא שלהת זיהת לשעקר
ג"ם ולא שהכה לעולם שאחר שהין ניחות של סיהר הכהא על שהגיע לשייהת
ושהא שיים לשכחי מייני לפ"ל שט"ז לכן לא שולך ג"כ לשהגיה שם"ע לשיל ב' כמ"ם שהר"ם שהג"ע
כ"ם שם"ע שנלפשו שלי הגהות למ"ח שמ"ם הש"ם. וכוונת שהר"ם לינה כלי
שהשת ניחה של סיהר ניתייש שלא שהום שהאת"ם לשהאון סיהת כשיהר כשהוהר
שע"ם שהשוב שהשב"ש שי שהת"ם כל שעת שהאת"ם לשהאון כו' ג"ם לנופים לני
שניחות כו' לש"כ מייני לשכ"ג ממש לני שניחות ון לני לשיות ושהא שניתייש
שכלה ושיעשה לשכלופים ממש ל"ל ג' שלילות שב' שני ושוק. וגם כל עיקר
לין זה שכנה שש"ל. היל ושפת יהר שכשר ניכר שהר"ם שם לין זה שהשת
שהשובה שם שמוהך כל שלוהך ולשש לו לכפול שהענין שמלות שוות שלא שוהך כלל
לש כוותו כלשת שהשהכוסים (לשהור שלפ ניחה של סיהר ניתייש ומ"ש מ"ם

*מידים שאחר שראתה ג"פ רצופים אחר לידה פרקה דה מעלמה לא באלה אם אמרה וטבלה לא ראתה וכן בלידה ב' וג' ראתה ג"פ רצופים ואח"כ טבלה ולא אפי' והוחזקה שלא לראות כי אם בג"פ דלאשונים שאחר כל לידה וכן שול אם בכתבים פ"ד

הפלגות שוות בכל ג"פ שראתה משמת תשמיש כגון שבכולן ראתה בליל טבילתה ואין תולין בהפלגה אלא כשלא ראתה בתשמיש הראשון. ומיהו אפי' כשראתה בתשמיש הראשון אינה אסורה אלא כשראתה כן ג"פ רצופים אחר ג' ושתות בין קבועין בין שאינן קבועין אבל בפ"א אינה חוששת כלל כך שחוששת לוסת שאינה

בביאה ראשונה [מה] שאחר לידתה [מו] או ראתה אחר כל לידה ג"פ *ובנתיים לא ראתה יש שכתבו להקל להתירה לבעלה כי תלינן הראייה בחולשתה עדיין מכח לידתה שהוא הילדים מכח הלידה ולכן רואה סמוך ללידה ולא אח"כ [מז] ותלינן בלידה כמו

קבוע משום דלא החמירו חכמים לאוסרה על בעלה עולמי' כל שלא הוחזקה בג"פ כדלעיל (ט"ז ס"ק ט"ו) ותלי' לקולא למימר שאין התשמיש לבדו גורם הראייה אלא בצירוף ההפלגה ואינה חוששת אלא לשניהם יחד כדלעיל: [מה] שאחר לידתה. דהיינו שבג' לידות ראתה פ"א אחר כל לידה בביאה הראשונה שאחר טבילתה ללידתה ואף שאח"כ טבלה והיתה משמשת והולכת ולא ראתה עוד משמת תשמיש עד אחר לידה הב' וכן עד לאחר לידה הג' וכן עד לידה הד' מ"מ קבעה לה וסת ללידות לראות בביאה ראשונה שאחר לידתה שלא נקתה וטהרה ממקור דמיה בעת לידתה ונשאר מיעוט דמים במקור ויוצאים ממנו בתשמיש כשאחד כדלעיל בראיית וסתה והיה לנו לאוסרה מלידה ד' ואילך מן תראה בביאה א' שאחר לידה ד' כיון שקבעה לה וסת לראות כן בג' לידות אלא שיש שכתבו להקל כדמסיק (ד"מ נה"כ מ"י): [מו] או ראתה. פי' או אפילו ראתה אחר כל לידה ג"פ רצופים ונאסרה על בעלה ועברה ושמשה ולא ראתה בין לידה ללידה ובא הפוסק לשאול אחר שראתה ג"פ רצופים משמת תשמיש אחר לידה הג' קודם שעברה ושמשה בלא דם דאיכא השתא תרתי לריעותא חדא דקבעה לה וסת ללידות לראות ג"פ משמת תשמיש אחר לידתה והיה לנו לאוסרה אחר לידה ד' עכ"פ. ועוד שראתה ג"פ רצופים אחר לידה הג' ונאסרה על בעלה מיד אלא שיש שכתבו להקל משום דתלינן בחולשת הלידה כדמסיק אבל משום ראיית ג"פ רצופין שאחר לידה הראשונה והשנייה וכן שאחר לידה ג' אם עברה ושמשה אחריהן ולא ראתה בלא ס"ס דתלינן בחולשת הלידה מותרת לבעלה משום דתשמיש שלא ראתה בו עדיף מבדיקת שפופרת כדמסיק רמ"א בסמוך (ד"מ ס"ך): [מז] ותלינן בלידה. אע"פ שאף אם מוציאה דם לפי דעת הרשב"א דלעיל ואפילו הה"ת דפליג התם מודה בלידה דמוציאה דם מרובה מהנלדדים שהוכו ועל שנדע שהייתה המכה שלא יצא ממנה

קונטרס אהרון

דלא ככו"פ. והשתא א"ש דלא הוצרך רמ"א להגיה ליל ב' בנוסח הש"ע שהגיע לידו וכן הבאים אחריו משום שסמכו על מ"ש בהג"ה כל פעם בביאה ראשונה כו' למימרא דעד השתא מיירי שלא בביאה ראשונה אלא בביאה ב' אף שהיא בלילה הראשון וה"ה בלילה אחרת וזה מובן מאליו מלשון הש"ע מיהו מיהא חיישא כו' כגון כו' מבואר דז"א אלא דוגמא בעלמא ולאו דוקא ליל טבילה והשתא א"ש מ"ש הט"ז סקי"ד דמה השמש כו' ר"ל דכיון דמיירי שלא ראתה בביאה ראשונה כל הג"פ אלא שכל הג"פ היו בלילה אחת לא נאסרה אלא בלילה זו ואח"כ מותרת משא"כ בביאה ראשונה ג"פ נאסרה לעולם וכא דאינה חוששת לביאה ראשונה בפ"א כמו שחוששת לילה א' זה תירץ הט"ז בס"ק ט"ז (ומכא השמש כו' לא אסרי' עולמית) דלא כמ"י שלא יכל לס"ד הט"ז שם ונמשך לשיטתו ושכתבו בט"ז סקי"ד שהביאות הראשונות לא היו בלילה א' דאל"כ תלינן שהלילה הוא הגורם ואח"כ לק"א ודו"ק. (וכבר סתר דבריו בכו"פ. בראיות ברורות מגמרא וכל הפוסקים):

כמו שתלינן במכה. (הגהת ש"ד ותשובת ד"י) וכל זה אם כבר עברה ושמשה בין לידות הראשונות שהוחזקו ביאות של היתר אחר ביאות של איסור אבל אם ראתה [מח] ג"פ רצופין אחר לידה [לא] תלינן בלידה אלא צריכה בדיקת השפופרת (כ"מ שם) מיהו כ"מ שצריכה בדיקה

ממנה דם ע"י מגע ודוחק איכא למתלי בע"י מגע ודוחק השמש הדור אתא דם מן אלו דישהוכו ולאו דם מאה הוא כיון דלא ראתה אלא סמוך ללידה ואח"כ שמשה ולא ראתה דבלא"ה כ"כ דעת ר"ש שלא אסרו אשה על בעלה ברואה משמת תשמיש ג"פ רצופין אלא כשראתה כן מתחלת נשואיה שלא היה לה ביאה של היתר מבעל

זה לעולם אבל אם שמשה ולא ראתה פ"א אחר נשואיה אע"פ שאח"כ ראתה ג"פ רצופים כיון דחזי' בבעל זה כחות דאיסורא ודהתירא תו לא מיתסרא לבעלה. ואף דלא קי"ל הכי כדלעיל ס"א בהג"ה היינו משום שנתוספו כחות של איסור והיו אחרונים ואחר שנתוספו כחותיו והוחזק בתוספות כחות לא נתיר. אבל הכא גברא דאחר שנתוספו כחותיו והוחזקו באיסור דהיינו אחר שראתה ג"פ רצופין אחר לידה הראשונה חזרו והיו כחות של היתר כבראשונה וכן אחר לידה ב' י"ל דלכ"ע לא מיתסרא לבעלה בג"פ רצופין שראתה אחר לידה ג' שלא לחלוק כ"כ על ר"ש. כ"ש הכא דאיכא נמי למיתלי בחולשת הלידה. עכ"ל הג"ה ש"ד. ודעת רמ"א שלא להקל כ"א בצירוף ב' הטעמים דהיינו לתלות בחולשת הלידה וגם שלא לחלוק כ"כ על ר"ש כדלקמן בסמוך והילכך אין להתיר (אלא) לבעלה שא"ל להתגרש ממנו אבל מ"מ צריכה ז' נקיים שהרי הר"ש לא התירה אלא לבעלה. וזה שכפל רמ"א בלשונו שכתב יש שכתבו להקל להתירה לבעלה כו'. וכ"מ בד"מ בהדיא וכ"כ בכו"פ. ובלאו ה"ט דחולשת הלידה לא סמכינן אטעמא דשלא לחלוק על ר"ש לחוד להתירה לבעלה אחר שראתה ג"פ רצופים אחר לידה ג' אע"פ שהיו ביאות של היתר אחר שראתה ג"פ רצופים אחר לידה הא' וב' וביאת היתר היא כבדיקת שפופרת ועדיפא מינה כדמסיק רמ"א מ"מ ...ה בבדיקת שפופרת כשלא נמצא דם כלל לא על המקור ולא על צדדי השפופרת ס"ל להרמ"א דה"ט דמהניא משום דאמרינן דנתרפאת וכ"מ בד"מ בשם הריב"ש והילכך כשחזרה וראתה ג"פ רצופים חזרה לקלקולה משא"כ להאומרים דה"ט דמהניא משום שבידוע הוא שא"א מן הצדדים כדלעיל: [מח] ג' פעמים רצופים אחר לידה. אחת בלבדה ועדיין לא שמשה בלא דם שלא היו ביאות של היתר מעולם אחר ביאת איסור דלא שייך הכא ה"ט דשלא לחלוק על ר"ש כ"כ אלא טעמא דחולשת הלידה לחוד ולא סמכינן עלה בצירוף דעת ר"ש גופיה מאחר שכל הפוסקים חלקו עליו והכי קי"ל כדלעיל ס"א בהג"ה ודוקא כשראתה אחר ימי טוהר שהם ל"ג לזכר וס"ו לנקבה אבל בתוך ימי טוהר אע"ג דהאידנא השמיטו שלא לבעול על דם טוהר אין להוציא אשה מבעלה בשביל כך (ס"ך) ומותרת לו לאחר שתספור ז' נקיים ותטבול ולא חיישינן שתחזור ותראה משמת תשמיש כדרך שראתה ג"פ מאחר שאותן ראיות היו בימי טוהר (יד) ומימי טהרה לימי טומאה לא קבעה וסת לדינא דגמרא וכדי שלא להוציא אשה מבעלה אוקימנא אדינא

קונטרס אהרון

(יד) ומימי טהרה כו'. זהו דעת הש"ך בנקו"ה ונמי' קפ"ט לק"מ דהתם איסור שעה והכא איסור עולם. ומ"ש בכו"פ בשם הרשב"א ז"ל דהרשב"א לא קאמר אלא דלא איצטריכא לי' למימר דמימי טהרה כו' אבל לא למימרא דקבעה ושם מימי טהרה כו' וכמבואר להדיא בסיום לשונו דאפי' לרב דוקא ממימי טהרה כו' אלמא דהא פשיטא ליה. ומה שהעלה בכו"פ לדינא (ע' בפנים) א"ש להש"ך במכ"ש כיון דמנהגי דינא דגמ' לבעול בימי טומאתה כ"ש בימי טהרתה ודו"ק:

בדיקה אם עברה ושמשה [מט] ולא ראתה מותרת דתשמיש זה שלא ראתה בו עדיף מבדיקת השפופרת ככ"ל:

יא פ אשה שראתה מחמת תשמיש ולאחר חצי שנה חזרה וראתה מחמת תשמיש מותרת לבעלה שהרי לא קבעה בג' וסתות שוים [נ] ולא בדילוג מיהו חוששת לאחרון פעם אחת וכשיגיע חצי שנה מיום ראיית דם האחרון אסורה [נא] עונה אחת ואם קבעה וסת לראיית דם מחמת תשמיש ג' זמני וסת שוה מותרת לשמש בין וסת לוסת אף ימי הוסתות פורשת [נב] עד שיעקר ג"פ:

יב צ הרואה מחמת תשמיש ג"פ [נג] אסור להשהותה *אף אם אינו רוצה לבא עליה ק אא"כ רוצה להשהותה [נד] ע"י שליש ולא ילך אצלה אלא בעדים:

יג ר הבועל את הבתולה כמה פעמים וראתה דם מחמת תשמיש לעולם מחזקינן שהם [נה] דם בתולים ש עד שתשמש פעם אחת ולא תראה דם מחמת

אדיקא דגמרא (וכן אשה שראתה מחמת תשמיש ג"פ רצופים ונתעברה בביאה ג' אע"פ שאסורה לו עד שלידה יש להתיר לו פ"א אחר הלידה בימי טוהר שאם לא תראה מותרת לו לעולם (דהא שמשה ולא ראתה עדיף מבדיקת שפופרת כמ"ש רמ"א בסמוך) דבכדי שלא להוציא אשה מבעלה אין להחמיר כל כך בימי טוהר לאסור לוסתות דרבנן (כו"ם): [מט] ולא ראתה מותרת. לבעלה עד שתחזור ותראה ג"פ רצופים דתלינן שנתרפאה לפ"ד רמ"א: [נ] ולא בדילוג. פי' והלכך כשיגיע חצי שנה שנית אחר ראיית דם האחרון ולא ראתה בו אינה חוששת לעולם ומותרת אף כשהגיע חצי שנה שלישית לאפוקי אם קבעה בג"פ היתה צריכה לעקרו ג"פ (ש"ך): [נא] עונה אחת. (טו) וזהו וסת המורכב מהפלגה ותשמיש וה"ה שחוששי' לוסת החדש גם בראייה זו השניה כמו בראשונה כדלעיל וכמ"ש לקמן סי' קפ"ט סי"ג בהג"ה שחוששת לשניהם (ש"ך) אלא שיש הפרש ביניהם שוסת המורכב מהפלגה ותשמיש אינה חוששת לו אא"כ לא ראתה בינתיים כלל אף שלא מחמת תשמיש כמ"ש בסי' קפ"ט בוסת המורכב מהפלגה וקפיצות משא"כ בוסת החדש כמ"ש שם. ועוד יש ביניהם שהמורכב מהפלגה אע"פ שנקבע ג"פ אם הגיע יומו ועברה ושמשה ולא ראתה בו אינה חוששת לו לעולם שהרי כבר עברה ההפלגה עד שתחזור ותראה מחמת תשמיש ותמנה ההפלגה מראייה זו משא"כ בוסת החדש כדלקמן שם: [נב] עד שיעקר ג"פ. דהיינו שעברה ושמשה בו ולא ראתה שהוסת הקבוע אינו נעקר אלא כעין שנקבע כדלקמן סי' קפ"ט סי"ח (מ"א): [נג] אסור להשהותה. בביתו דחיישינן שמא יבא עליה דכיון דלכשתטבול ליכא אלא איסור דרבנן קיל ליה ואתי למיעבד עליה (מהר"מ בתשובת הרשב"א): [נד] ע"י שליש. פי' שיתן לה כל נכסה ולאו משום שמירה (ב"ש סי' קי"ז) ומ"מ אסורה להיות עמו בחצר אחד אבל בחצר אחרת בשכונה א' אין לחוש (ח"מ שם) ואם לא קיים פריה ורביה חייב להוציאה ולישא אחרת (עי' אה"ע סי' קי"ז): [נה] דם בתולים. ולא נאסרה לבעלה אע"פ שמדין המשנה אין תולין בבתולים אלא לילה הא' בבוגרת אם לא ראתה עדיין בבית אביה ואם ראתה בבית אביה אין תולין אלא בלילה א' בלבד ובנערה תולין בבתולים עד ד' לילות ולא יותר וחכמי התלמוד הוסיפו להחמיר ואמרו בועל בעילת מצוה ופורש ואפי' בקטנה כדלקמן סי' קצ"ג (טז) מ"מ לענין שלא להחזיקה ברואה מ"ת לאוסרה על בעלה עולמית תלינן בבתולים

קונטרס אחרון

(טו) וזהו וסת המורכב כו'. אלא שיש הפרש ביניהם כו' עכמ"ש לעיל:
(טז) מ"מ לענין כו'. כ"כ הב"י ועי' תשובת מהרמ"פ סי' י' אכן ראוי להמורה כו' וא"כ היתה כו' מבואר שם דס"ל מסברא שכל השיעורין שנתנו חכמים

פ טור' הרשב"א
צ ב"י בשם ר"י ודקדק כן מדברי הרמב"ם
* דחיישי' שמא יבא עליה דלכשתטבול ליכא אלא איסורא דרבנן קיל לי' ואתי למעבד עליה כדאמרי' בפ"ב דכתובות המגרש את אשתו לא תנשא בשכונתו וכו'
ק שם לדעתו
ר ב"י מהתוס' דפ"ק דנדה גבי בודקין אותה בשפופרת חוץ מן הבתולה וכו' וכתבה הסמ"ג
ש שם מעשה דרב גידל אמר שמואל לא שנו אלא שבדקה מחמת תשמיש וכו' ד"ס ע"ב

[נו] מחמת תשמיש ואם אח"כ תראה ת דם מחמת תשמיש הוחזקה לראות דם מחמת תשמיש: (הגה) ואפילו אם לא ספקה לראות פ"א אם אין לה צער כלל בשעת תשמיש הרי היא ככל הנשים ולא תלינן בדם בתולים (תשובת מהר"מ פדאווה סי' יו"ד). מי שיוצא ממנו דם דרך פי האמה ושמש האשה תולה בו (ב"י בשם תשובת הרשב"א ועי"ל סי' ק"ל) [סי"ב]:

יד א אשה שיש לה מכות ופצעים [נז] שאינה יכולה לטבול תצא מתחת בעלה כדי שלא יבטל מפריה ורביה:

דיני

בבתולים כ"ז שלא כלו בתוליה דהיינו כ"ז שמרגשת צער וכאב קצת כדרך הבתולו' שלא כלו בתוליהן כמ"ש רמ"א בהג"ה שהרי תולין במכה המוציאה דם ואין לך מכה גדולה מזו כ"ז שלא כלו בתוליה ולא החמירו חכמי המשנה והתלמוד מה שהחמירו אלא לטומאת הדם עצמו ליתב עליו ז' נקיים ובעילה שאף על פי שבמכה תולין אפילו לטהר הדם עצמו בבתולה החמירו יותר לפי שאינה אלא לשעה ופ"א משא"כ במכה שאפשר שתתארכה עי"ז לעולם לא החמירו כ"כ כדלקמן סימן קצ"ג כ"ש שאין להחמיר אפילו בבתולה לאוסרה על בעלה עולמית כל זמן שלא היתה המכה דהיינו כ"ז שלא כלו בתוליה אפי' יותר מד' לילות ואפי' בבוגרת שראתה בבית אביה וכל שהיא מרגשת צער וכאב קצת בשעת תשמיש בידוע שלא היתה המכה ולא כלו בתוליה ואם אין לה צער כלל בשעת תשמיש אע"פ שהיא ככל הנשים כמ"ש רמ"א מ"מ בתוך ד' לילות בנערה ולילה א' בבוגרת שלא ראתה בבית אביה אין לאוסרה על בעלה משום תשמיש ג"פ רצופין שלא הוסיפו חכמי התלמוד להחמיר על דין המשנה אלא לטמא את הדם עצמו ליתב עליו ז' נקיים ובעילה אבל לא לאוסרה על בעלה עולמית (עיין מ"ב סי' מ"ט וע"ז): [נו] מחמת תשמיש. שבידוע שכלו בתוליה דלאו איתא דהוה דם הוי אתא (גמ') והלכך אפי' יש לה צער וכאב לא תלינן בבתולים: [נז] שאינה יכולה לטבול. שהמים הקרים מזיקים לה יעשו לה תקנה כמו שהיו עושים לכ"ג ביוה"כ שהיו מחממים

קונטרס אחרון

שכמים ד' לילות או לילה אחת כולן במרגשת צער וכאב דאל"כ בידוע שהיתה המכה ונספוך הוא ממ"ש המ"ב סי' מ"ז שכל השיעורין הם באינה מרגשת דוקא. ודבריו לע"ג דא"כ אמאי מחמרינן האידנא במרגשת דבועל בעילת מצוה ופורש מטעמא דכתב הרא"ש דנותנים עליה דין בוגרת שראתה בבית אביה. וכן ממ"ש בתשובת הרשב"א שהביא ב"י בסי' קצ"ג שלא הקילו אלא במכה ולא בבתולים לפי שהוא איסור שעה ומבואר מדבריו בהדיא דאף דודאי דמכה שהיא מרגשת צער וכאב אפ"ה החמירו בבתולים אפילו יותר מדין השנוי במשנה וכ"ש בדין השנוי במשנה שהחמירו בו אפי' במרגשת. אע"כ צ"ל שיש חילוק בין טומאת הדם עצמו ובין להחזיקה ברואה מחמת תשמיש כמ"ש הב"י. וגם מ"ש המ"ב שם דשיעורי המשנה הם מן התורה לע"ג דכל הני שיעורי היכא רמיזא באורייתא ולומר שהם הלמ"מ ג"כ דוחק גדול שהרי לא נמנו בכלל הדברים שהם הלמ"מ ועוד שנחלקו ב"ש וב"ה ובהלמ"מ אין בה מחלוקת לפ"ד הרמב"ם בהקדמה לפי' המשניות ועוד שא"כ לא עשו חכמים כלל סייג לדבריהם בענין זה ומ"ש מכל התורה כו' כדאמרי' ב"ה לב"ש בפ"ק ואמאי לא קאמרי להו נמי הכא אלא ודאי האמת יורה דרכו שכל שיעורי המשנה הם מד"ס לעשות סייג לתורה ומדאורייתא בכונן עד שתתחיל המכה וכמ"ש הרשב"א והרא"ש שאין לך מכה גדולה מזו אלא דרבנן החמירו משום שבעילת מצוה לכל מסורה כמ"ש הרא"ש או משום שהוא איסור מעט כמ"ש הרשב"א וגם מ"ש המ"ב בכוונת הרשב"א הוא פלא גדול:

ת הרשב"ץ וכ' ואם אפשר יעשה לה תקנה לטבול כמו שהיו עושין לכ"ג ביוה"כ בעששיות של ברזל וכו'

קפח דיני מראות הדם וכו' ו' סעיפים:

א [א]כל מראה אדום בין אם הוא כהה הרבה או עמוק [א] טמאים וכן כל מראה [ב] שחור ואין טהור אלא מראה [ג] לבן וכן מראה [ב]ירוק אפי' כמראה השעוה [ד] או הזהב וכ"ש הירוק ככרתי או כעשבים (וכן מראה שקורין בל"א בלוי"א בכלל ירוק הוא*) [ג] ואפילו יש בו סמיכת דם והוא עב הרבה ואפי' הרגישה שנפתח מקורה ובדקה מיד ומצאה מראות הללו [ה] טהורה: (הגה) וכן עיקר (ב"י וטור) דלא כיש מחמירין לטמאה אם יש בו סמיכות והוא עב (ת"ה סי' רמ"ו) ואם הרגישה שנפתח מקורה ובדקה מיד ולא מצאה כלום עיין סי' ק"צ:

ב [ד]נאמנת אשה לומר כזה ראיתי ואבדתיו

מחמירים עשויות של זכוכית ומסיכין בתוך כמים ואם א"א בתקנה זו הלא כו' (ב"י) ואם אינה רוצה לקבל גט ומחייבין לו ליטול אשה אחרת וכן בכותה מסיעת תשמיש (עיין אה"ע סי' א'):

[א] טמאים. אע"ג דמדאורייתא אין טמאים אלא ד' מיני דמים שהם ד' מיני אדמומית שאין דם אלא אדום שנאמר ויראו מואב את המים מנגד אדומים כדם. וכתיב והיא גלתה את מקור דמיה וכתיב וטהרה ממקור דמיה ולדברי חכמים דמיה דמיה הרי כאן ארבע מיני אדמומית שמנו חכמים במשנה אבל שלמטה מהם לאו דם הוא. מ"מ האידנא לא בקיאין בחזותא דדמא שאפילו בימי חכמי התלמוד יש מן החכמים שהיו נמנעים לראות דמים כ"ש האידנא שאין לאדם לישען על חכמתו ואין לטהר שום דם הדומה למראה אדמומית והלכך אפי' כמימי תלתן וכמימי בשר צלי נמי לא מטהרינן (ב"י) ואפי' דיהה מהם (ר"ן): [ב] שחור. שהשחור אדום הוא אלא שלקה כשנעקר מן הגוף והושחר ומדאורייתא אין טמא אלא כענבים השחורים וכדיו היבש אבל כזיתים השחורים (רמב"ם) וכזפת וכעורב טהור ועכשיו שאין אנו בקיאים במראות הדמים אפילו כזית ודיהה ממנו טמא ואפי' דיהה מן הדיהה (ר"ן) ואע"פ שנראה לעין כל שדיהה הרבה מן הדיו מ"מ גזרת חכמים האחרונים מחכמי הגמרא או גזרת הגאונים שאחר הגמרא הוא לטמא כל מראה שחרות ואדמומית בזמן הזה שאין בקיאין במראות גזרה שמא יבא א' לטהר מראה הטמא (רמב"ם רמב"ן ש"ך): [ג] לבן. ואפילו אינו לבן לגמרי אלא כמראה בגד לבן שנפל עליו אבק והוכהה לבנוניתו טהור דאין שחרורית כזה בא ממראה אדמומית דכיוצא ביה אדום הוא אלא שלקה (ב"י): [ד] או הזהב. או אתרוג או חלמון ביצה שיש בהם נטייה לאדמומית וכ"ש הירוק ככרתי כו' שקורין (גרי"ן בל"א) שאין בו נטיה לאדמומית כלל וכתב הב"ח דהיינו כשנשאר ירוק מתחלתו ועד סופו אבל כשנשתנה לאחר שנתייבש הכתם ונעשה אדום בקצותיו טמא דכשנעקר מן הגוף לקה ונעשה ירוק וכשנתייבש חזר למראהו קמא שהיה אדום מתחלה. ולכן כשיצא מראה לבן וירוק לפני המורה בעודו לח לא יורה בו דבר עד שיתייבש עכ"ל ואין נוהגין כן דאחזוקי ריעותא לא מחזקינן כדלעיל סימן כ"ב גבי בני מעים שא"צ לשלקן לראות אם נשתנו מראיתן כ"כ הש"ך והט"ז ובתשובת מ"ל כתב דכל שהיה לבן וירוק ביציאתו מן הגוף אף שחזר להיות אדום או שחור אחר שנתייבש טהור דלא אמרינן אדום הוא אלא שלקה אלא בשחור ולא בלבן וירוק ומה שחזר להיות אדום אחר שנתייבש על הבגד שינוי האויר עם הבגד גרמו לו להתאדם ובתשובת ש"י חלק עליו ופסק כהט"ז וש"ך: [ה] טהורה. דאע"ג דהרגשה סברא לאורייתא היא כדלקמן סי' ק"צ ס"ט היכא דליכא למיתלי שהרגשה במידי אחרינא אבל כשמצאה למלוכית דלובן או הירוק על העד אמרי' דהאי הפת לובן או ירוק הוא דהרגישה דלבן וירוק נמי מהמקור קאתו (תה"ד

ק טור מדברי לדיי הרא"ש בנמוקין בפ"ב דנדה אבל דליתא שם ד"ד ע"א כמה אמוראי דלא הוי דגלא מסוים דלא בקיאי

ב בן בתבנה יש ע"ה והכהכמים יכתבי התוס' בד"ה הירוק שם כ"ב

* אע"ג דקי"ל כב"ה דמעררין כמימי בשר צלי וכתימי חלבן כיון שהם נוטים למראה אדמומי' וא"א בקיאי' במראי' ממאלינן לה ולא מטהרינן אלא לבן וירוק משום דלית להו נטיי' לאדמימו' כלל

ג טור והכ"כ הרמב"ם בפ"ה

ד בנייתא שם ד"כ ע"ב וכתב הרשב"א דאין מחזיקין אותה במשקרת לפי שהתורה האמינתה דכתי' וספרה לה וכן אין מחזיקין אותה בטועי' בדמיונות מן הבקס

ואם הוא מראה לבן או ירוק [ו] טהורה [ה]אבל אם הביאה לפנינו דם ואחזקנוהו בטמא או [ו]אפי' נסתפקנו אם הוא טמא או טהור והיא אומרת חכם פלוני טיהר לי כיוצא בזה [ז] אין סומכין עליה:

ג [ז][ח] הכניסה שפופרת והוציאה בה דם טהורה [ח]וכן אם ראתה דם בחתיכה אפילו היא מבוקעת והדם בבקעים בענין [ט] שנוגע בבשרה טהורה כיון שאין דרך לראות כן וכן

כ"ו): [ו] טהורה. מפני שאין אנו מחזיקים אותה במשקרת לפי שהתורה האמינתה שנאמר וספרה לה כדלעיל סי' קפ"ה וכן אין מחזיקין אותה בטועה בדמיונות מן הסתם כל היכא דליכא ריעותא קמן שאין הדם לפנינו (רשב"א): [ז] אין סומכין עליה. דכי היכא דלדידן לא איברר לן ולא יכלינן למיקם עלה איהי נמי לא קים לה ומדברה כזה היה ואינו (רשב"א) דרגלים לדבר דטועה היא כיון דאיכא ריעותא לקמן דמספקא לן ולא יכלינן למיקם עליה (ב"ש) וכן אשה שמסופקת בדם שלה ומראה דנה לחברתה וא"ל חברתה כדם זה שלך הראיתי גם אני לפלוני החכם וטיהר לי אין לה לסמוך עליה שכיון שישנו לדם צריכה להראותו לחכם (רמ"י) שמא היא טועה בדמיונות אבל אשה שאומרת דם זה עצמו טיהר לי החכם נאמנת שאין מחזיקין אותה במשקרת לעולם וא"צ לראות הדם כלל (ש"ך) וכתבו התוספות דיכול אדם לראות דמי אשתו: [ח] הכניסה שפופרת. עד המקור (רא"ש) פי' ועד בכלל שהכניסתו לתוך מקור דמיה ונכנס הדם בשפופרת והוציאתו לחוץ ואין דרך נשים לראות כן מש"ה טהורה שנאמר דם יהיה זובה בבשרה ולא בשפופרת וטעמא דקרא לאו משום חציצה הוא שהשפופרת מפסקת בין דם לבשר בית החיצון אלא טעמא דקרא משום שאין דרך נשים לראות דם בזה הענין ולא טמא הכתוב אלא כשרואה כדרך שהנשים רגילות לראות. ואע"פ שהכניסה השפופרת לתוך המקור ואין פתיחת הקבר בלא דם כדלקמן ודם שע"י פתיחת הקבר דרך נשים הוא (בכל עת לידתן) הכא מיירי בשפופרת של קנה שהוא דק ולא נפתח הקבר ע"י (ב"י) כדלקמן בסי' זה (אבל בשפופרת עבה שהקבר נפתח ע"י כיון שא"א לפתיחת הקבר בלא דם ודרך נשים הוא לראות דם ע"י פתיחת הקבר אין השפופרת מועלת לטהר הדם שיצא ע"י פתיחת הקבר כדרך הנשים דמה לי שנפתח הקבר ע"י ולד שלם או מחותך או חתיכות בשר או שפופרת שהכל רבה הכתוב זוב דמה לרבות רואה מחמת אונס כל שהיא רואה כדרך הנשים דהיינו שזב הדם מעצמו ע"י פתיחת הקבר או אונס אחר ולא שהוציאתו השפופרת בעצמה בכניסתה למקור שלא ע"י פתיחת הקבר כגון של קנה דק שלא נפתח הקבר ע"י) כ"ד הטוש"ע לפ"ד הרא"ש ועיין לקמן דעת התוס' והרמב"ם: [ט] שנוגע בבשרה. פי' לא מיבעי' אם הדם בתוך החתיכה שאינה מבוקעת שאינו נוגע בבשרה בבית החיצון דטהורה שנאמר בבשרה אלא אפי' מבוקעת שנוגע בבשרה טהורה דטעמא דקרא לאו משום חציצה אלא משום שלא טימא הכתוב אלא ברואה כדרך שהנשים רגילות לראות ואין דרכה של אשה לראות דם בענין זה (שהחתיכה בעצמה הוציאה הדם מהמקור שלא ע"י פתיחת הקבר כדלעיל ולא יצא הדם מעצמו) ודוקא כשהדם אינו רק בבקעים אבל אם נמצא ג"כ ע"ג החתיכה אפי' נמצא לאלום דם כל שהוא ע"ג החתיכה שאינו בבקעים טמאה כדלקמן ס"ס (משום דמהיכי תיתי למימר שראתה דם זה שלא כדרך הנשים אלא ע"י החתיכה שהוציאתו כמה ולא יצא מעצמה איפכא מסתברא שיצא מעצמו כדרך הנשים שרואות בכלן דהיינו כפי טבע האשה להוציא מותרת הדמים בעת נדתה ולפעמים בלא עת כשנתרבו הדמים בגופה או נמצאו שהם

אשה

ס טור וכ"כ הרשב"א במ"ש מהא דאיבעיא שם נגעי' כוס טיהר ליה פלוני חכם וכו' ולא איפשטא ושם דדילמא כי היכי דלדידן לא איברר לן ולא יכלינן למיקם עלה איהי נמי לא קים לה ומדברה כו'

ז בעי' שם דכ"א ע"ב ונפשטה

ח מסקנת הגמ' שם דכ"ב וכפי' הרא"ש בשם רבינו שמשון

ס' סוף נמס ושמא שמעה שמעה מפי' בפסוק

ואחר

' מדין יש ממנה לומר נכיה כמין קלימום דנמסי שלמ"ז ב' נמוך מסם ל עוד מסם דקי"ל כרבי יסמנ נכרייתי סם דכ"ל עיש

מעיק ולפי שנעקר ממקום ומפני לא היה ע"ג המחיכות כלל אלא [יא] מכה היא (כן מצאתי בעוד וכיו"ב) שנעקר מהמקור ונפל לבית המיטון ונעקיר' והוא שהטיל החתיכות במים פושרין [יב] ולא נימוחו ודוקא חתיכות קטנות [יג] דומיא דשפופרת ל אבל [יד] החתיכה גדולה טמאה אפילו לא ראתה כלום לפי שא"א לחתיחת הקבר בלא

ולפי לפי שנעקר ממקום ומפני לא היה ע"ג המחיכות כלל אלא שנעקר מהמקור ונפל לבית המיטון נעקיר' החתיכות בשר נופלים בבית החיצון טהורה: (נמס) [י] לפיכך לא היה כל זמן שהמחיכות בבית המיטון אלא על המחיכה שהוא רק שנעקר ונילף מהמקור וילפינן מכאן שנעקר מקור שלה וכמין החתיכות הללו גם המחיכה זו שנעקרה מהמקור כיון שנעקר ממקומו ונכנס במחיכה זו וכן בשפופרת כיון שלחתה בהכנסת השפופרת יש בגליס לבשר שבשפופרת היא שהוליח הלא ולא היתה מעלמו בשעה זו וגם אין למזוח שמא היה לא כבר בבית המיטון מקומה לכן ונכנס בשפופרת בהכיחתה או בילידתה שהרי לומני השפופרת שפתיקין בין כותלי בית המיטון לפי שהוכה וכן בשעים שהמחיכה אם היה לא זה בבית המיטון לא היה נכנס כולו לתוך השעים ועיא המחיכה אין שום למנוע לא). והשופרות והרמ"ם מטמאים בלא המחיכה כיון שנוגע בשפה לא"ל לא לא לשמני לאין לבכה על אחה בשר בשפופרת שיעו שלבכה לבוא לא לא בשפופרת בין לא לבשר בית המיטון ומ"ם מעמע שכתוב בשבה על שהחה בשבה כלבה שהשעים רואים ולא בשפופרת אלו לבר אחר בין לא לבשר בית המיטון שאין לבה שהשעים (ולבניהם בשפופרי לבוא כן ולבה בשהלא בשעי מחיכה ונוגע בשפה בעחה (ולבניהם בשפופרי שהבניהם בשרוזלוב על אקום שהשעם לא שהוא מחילת בית המיטון ויש מעעו מהמקור ונכנם בשפופרת כגון שהחה שעת ובחה שהוכה לעיא שלא הוליחו בשפופרת כיון שלא נגע בשבר בית המיטון וכ"ם בלשה"ם בהליח) וכ' הש"ך בשם הב"ח לע"א אם יש לחקל בשקק הש"ע ומ"ש כ' לאין לזוז משקק הש"ע וכ"ל הט"ז: [י] לפי' לאחה לא. פי' לא מצעי בשלאחה על העד שנדקה עלמה בו כמין החיכות בשר לבד מן המקור שנעקר ואין שם לא בעין ע"א החיכות אלא שהוא מוללא בשעחיכות לבכה"נ אף בחחיכה בשר לעלעל שאין מן המקור שנעקר שהוכה לפ"ל הש"ע כללעיל אלא לפילו לאחה לא לחול על העד שנדקה בו והחחיכות בשאלו בבית המיטון ואם עשוי שהוא מוללא בשעחיכות בשעה שנפלו לבית המיטון ואם עשוי החחיכות לבית המיטון ונילף שאין לבך בשיש כללעיל ואמ"כ פירש מפעי החחיכות לבית המיטון ונילף על העד. ולא מיבעין שמא לא זה יצא לבית המיטון מן המקור שבשאר מקומי לשאר שנקלעו ממנו החחיכות ואסרינן הוא לשאר בשוקת עשוית ואפשר אם מיכי לאמ"ש חלינן במכה שהוליחה לא כללעיל אי' קפ"ז ואי"א אין לך מכה שהוליחה לא גדולה מהחיכות המקור שבבית המיטון שהמקור הוא אלא לשאר שנקלעו ממנו החחיכות ואפשר אם הוא מוללא בשחחיכות המקור שנעקרו ממקומן שהוא לבית המיטון ונילף לא היחה פוסקת עלילות כל זמן שהחחיכות היו בבית המיטון. אבל אם לא נדקה עלמה בשעה שנפילתן לבית המיטון ולא לאחה שום לא כלל על העד אלא שלאמ"כ לא היחה פוסקת עלילות כל זמן שהחחיכות היו בבית המיטון. אבל אם לא נדקה עלמה בשעה שנפילתן לבית המיטון ולא לאחה שום לא כלל על העד אלא שלאמ"כ לא היחה פוסקת עלילות כל זמן שהחחיכות היו בבית המיטון. אבל אם לא נדקה עלמה בשעה שנפילתן לבית המיטון ולא לאחה שום לא כלל על העד אלא שלאמ"כ

מקור שנעקרה לפ"ד רמ"ן ורע"ן (תבו' ס"י וכ"י) ולא שייך בזה אין פחיחה הקבר אלא דם כי אין כאן פחיחה הקבר כלל שהרחם הוא שאם כמקדם לא שייך מלמעלה לשאר ומשם היא רואה (כו"ם) ומ"מ בשעה ושאר אין להקל כלל (עיין ג"י ד"ם ע"ד) כדלקמן: [יא] מכה היא. ומ"מ בשעה ושאר לא אלין הדם בחחיכות אלא נוסחא כמו במכה דלעיל סימן קפ"ז (כ"ח מ"י דלא כמ"ז): [יב] ולא נמוחו. דמל"כ לילא למיחם שמא דם הוא שנקרם ונעשה מחיכה כמו בלורת בריס דלקמן (ג"י) ורמ"ן בד"מ מלא עליו דמ"ל בדיקה מאחר שיצוע שעקר המקור וכ"פ מעשה שעשה הר"ם שהניח הדם ג שמיכר הדם שלאחה כל זמן שהחחיכות היו בשים שהיתה אלא סגיר להוליחן ולבדקן בפומריס (עיין כ"י דף ע"ם) אבל בחחיכה בשר דעלמא מודה רמ"ן דלריך בדיקה כדמשמע בכל"ם ובשב"ן בשה"ל: [יג] דומיא דשפופרת. של קנה דק שבדקים כדלקמן ס"ו: [יד] מחיכה גדולה. מלשון הסור

ס"ם שמעה דקאי גמי מחחיכת מקור שנעקר ואף לפי דעת רמ"ן ור"ן דלעיל שמפסרין

בלא דם אפילו בנפל [טו] שלא נגמרה צורתו:

ד ^ט^כל דם היוצא מן האשה בין לח בין יבש [טז] טמא ^י^ולא עוד אלא אפילו יצא ממנה צורת בריה כמין קליפות או כמין שערות או כמין [יז] יבחושין אדומים טמאה והוא שיהיו נמוחים בתוך מעת לעת ע"י ששורין אותן במים ^פ^פושרין ויהיו המים פושרין ^ע^כל משך המעל"ע ^פ^ושיעור החמום כמו מים ששאבו בקיץ מן הנהר או מהמעין ועמדו בבית שחום הבית [יח] מחממתן וכחמום של אלו כך הוא שיעור בפושרין בימות החורף (וכתב פוסקין אינן חמין יותר [יט] מהכימת הרוק) (ריב"ש פ' המפלת) ואם הם קשים כ"כ שאינם נמוחים בתוך מעל"ע [כ] טהורה ^ל^אפילו הם נמוחים ע"י מיעוך שממעכן בצפרניו (ואם מעכן בצפרניו ולא נמוחו טהורה וא"צ לבדוק [כא] ע"י שרייה) (המ"מ פ"ה וכ"כ הב"י ב' הרשב"א):

ה ^פ^בד"א שאם לא נמוחו טהורה בזמן שהם יבשים גמורים שאין עמהם דם כלל אבל יש עליהם שום לחלוח דם [כב] טמאה: (הגה) וה"ה אם

שמעשרין אף בדם שנפל לעלמו בבית הפילון שלא על גבי החתיכות כלל היינו בדם נדה שהיה בחתיכות והוליכוהו עמהן לבית הפילון בכפילתן שמה שאין דרך נשים לראות כן אבל בחתיכ' גדולים' שבעקירת' נפתח המקור שנשאר ויולא ממנו דם מעלמו ע"י פתיחת הקבר דם טמא הוא שהוא דרך נשים כדלעיל. ומיהו ממעשה דהר"ש שלא הלריך להוליאן ולראותן אם הן גדולות או קטנות משמע דלא בעיך כלל א"א לפתיחת הקבר בלא דם בעקור שנעקר וכ"מ בל"ם דלא כב"ח (עי' ב"י ד' ע"ט ע"ג): [טו] שלא נגמרה לורתו דהיינו פחות מבן מ' יום אע"ג דאיכא למימר מיא בעלמא הוא ואין בו משום פתיחת הקבר וכ"ש בחתיכת בשר שהיא קשה (עיין ב"י ד' ל"ס ע"ד): [טז] טמא. שנאמר דם יהיה זובה יהיה לרבות שיבש והא דכתיב זוב דמה דמשמע דמילדי ד"ך דהיינו לח אורחא דמילתא נקט (גמרא): [יז] יבחושין. פי' כמין עפר אדום: [יח] מחממתן. למי המעיין כמוס מי הנהר שלא עמד בבית כלל שהחמה מחממתן (רא"ש ב"י): [יט] מהכימת הרוק. פי' שא"ל להיות יותר חמין כו': [כ] טהורה. להברא הראשונה דלקמן ס"ו בדיקה זו היא לחומרא שאם נמוחו ע"כ דם נדה הוא שנתייבש ונעשה לורת בריה שאל"כ לא היה נמוח לעולם אבל אם לא נימוח אין הוכחה שאינן דם נדה שדם נדה יוכל ג"כ להתייבש כ"כ עד שלא יהא נמוח להברא זו אבל להברא האחרונה דלקמן הבדיקה היא לקולא שאם היה דם נדה שנתייבש היה נמוח במעל"ע אלא בריה בפ"ע היא ואינה מתולדות הדם (רא"ש) אי"נ מסמת מכה שהעלתה קירין ונגלד ונתייבש הריר האדום שהיא דם המכה ומגמם או הקליפות האדומי' האלו והשערות באו מחמת שיש לה במעיה שהיא מגדלת שערות אדומות (גמרא): [כא] ע"י שרייה. שדוחק המיעוך ממחה יותר משריית הפושרין מעל"ע ומאחר שלא נמוחו בדוחק המיעוך בידוע שלא ימוחו משריית מעת לעת (רשב"א): [כב] טמאה. דדם הנדה אין לו שיעור אפילו כחרדל ועמש"ל ואע"פ שאשה זו יש לה מכה המוליאה דם שממנה באו הקליפות האדומות שהן גלדי המכה לא תלינן הלחלוח דם במכה לפי שאין גלדי המכה נופלי' ממנה מאליהן אלא לאחר שנתייבשו לגמרי ואין בהם לחלוחית המחברן למכה (ש"י ב"י) (ועוד שכל מכה שעלה עליה קרום אע"פ שהיא יכולה להגלע ולהוליא דם אין תולין בה אלא כתם ולא דם ואפילו בכתם לא הקילו אלא בידוע שהיא יכולה להגלע ולהוליא דם ולא בספק כדלעיל סימן קפ"ז הואיל ועלה עליה קרום ולא היתה מוליאה דם ואף זו שעלה עליה גלד ולא היתה מוליאה דם ואחר כך נפל ממנה וספק יבשיו אם מוליאה דם

^ט^ בנדה דכ"ה ת"ל ובמשנה שם דכ"ב ע"א
^י^ משנה שם דכ"א ע"א ופי' יבחושין יתושין
^פ^ מימרא דר"ל שם דכ"ב ע"ב כת"ק בברייתא שם
^ע^ בעי' שם ולא נפשט' ולחומרי'
^פ^ הרא"ש שם בי' הטור וכ"כ הרשב"א בת"ה
^ל^ שם בברייתא וכת"ק
^פ^ הרשב"א בת"ה וכ"כ ה"ה בשמו בפ"ה

אם האותיות הן כמו שהן קלתן וקלתן לא נמו הו דעותה (פסקי מהרא"י סי' מ"ז) מיהו נ"ל דאם בדקה ג"פ כל מה שראתה ולא נמוחו כלל שוב א"ל לבדוק מה שהיא רואה אח"כ כדרך זה שהרי הוחזקה שדברים אלו אינן דם רק באים ממכה שבגופה ודוקא באשה שיש לה וסת [כג] ושלא בשעת וסתה כמו שנתבאר גבי מכה לעיל סימן קפ"ז:

ו ^י^בד"א שצריך בדיקה ושרייה במפלת כמין [כד] קליפות ושערות אבל חתיכת דם אע"פ שקשה ואינו נמוח טמאה ^פ^וי"א שגם לזה צריך בדיקה [כה] בשרייה ^פ^אם היא חתיכה קטנה כשיעור שפופרת הקנה [כו] דק שבדקים:

קפט דיני אשה שיש לה וסת קבוע ושאין לה וסת קבוע ובו ל"ד סעיפים:

א כל אשה שאין לה וסת קבוע ^ל^חוששת ליום ל' לראייתה שהיא עונה בינונית לסתם [א] נשים ואם יש

דם אין תולין בה אפי' כתם משום דבכה"ג לא אמרינן סתם מכה מוליאה דם כיון שעלה עליה גלד ולא היתה מוליאה דם וכי לעולם תהיה מוליאה דם וכי אין המכה עשויה להתרפאות לעולם): [כג] ושלא בשעת וסתה. פי' דרנ"א לא סמך על חזקה זו שהוחזקה שדברים אלו אינן דם אלא בצירוף חזקה דאורח בזמנו בא דהיינו באשה שיש לה וסתה ורואה דברים אלו שלא בשעת וסתה דנתחזקה אינו דם נדה דאורח בזמנו בא שעל חזקה זו לבדה סמך המרדכי להתירה אף בדם גמור אם יש לה מכה שאינה ידוע אם מוליאה דם כדלעיל סי' קפ"ז אלא דאנן לא קי"ל כהמרדכי אלא כהיש לד אחר להקל כהמ"ם ומהס"כ סמך הרנ"א כאן על חזקה משום שיש לד להקל בבדיקה ג"פ שהוחזקה שדברים אלו אינן דם (כו"פ) והא"ר והש"ך מקילין אפי' בשעת וסתה כיון דוסתות דרבנן: [כד] קליפות ושערות. שלורתן מוכחת עליהן שהן בריה בפ"ע שאין דרך דם להתייבש ולעשות לורות כאלו וכמין עפר כמי אין דרכו של דם להתייבש ולנאת נפרך כעפר אלא שלפעמי' נעשה כן דרך מקרה ולפיכך לריך לבדוק בשרייה וכשלא נמוחו אגלאי מילתא דלאו דם הוא אלא בריה בעלמא הוא וכשנמוחו ע"כ לאו בריה ניכהו אלא דם היה ונתייבש דרך מקרה ונעשה כן אבל דם יבש דעלמא אפי' לא נמוח כמי דם הוא ומאת עכ"ל הרשב"א בת"ה ובמ"ס: [כה] בשרייה. דכל דם יבש שאינו נמוח אינו דם אלא בריה כדרך שהיינו גבי שערות וקליפות ועפר (הרז"ה רא"ש) וכ' הש"ך דבירושלמי מוכח כסברא הראשונה וכ"ד הש"ע שהביא סברא הראשונה בסתם והאחרונה בלשון י"א דס"ל עיקר כסברא הא' (מ"י): [כו] דקה מן הדקה. דמדקייל רואה בשפופרת הרוב ב שמעינן דבשפופרת אין בה פתיחת קבר כדלעיל אלא דשיעורא דשפופרת גופא לא אתפרש לן אם עבה או דקה הילכך אזלינן לחומרא ולא מטהרינן אלא כשיעור שפופרת דק שבדקים (ב"י):

[א] נשים. שרוב הנשים דרכן לראות מל' לל' [רמב"ן רשב"א] (א) ול' יום אלו הם מתחלת ראיה לתחלת ראיה וב' ימי הראיות בכלל הל' ב"י ב"ח פרישה

קונטרס אחרון

א) ול' יום אלו כו'. כ"ה ל' הרמב"ן בהלכותיו (פ"ה הלכה ה') והלשון מורה בפשיטות דהוא יום ל' מראייה ראשונה דיום ל"א מקרי מל"א לל"א כלשון הרמב"ן (שם הלכה כ') והובא בטור וכ"ד כל האחרונים והש"ך יחידאה הוא בפי' הש"ע:

ועיין תשובת ח"ל סי' קי"ד שהרבה להשיב על הש"ך תשובות נלחות רק לשון הרמב"ן שבהג"ה סעיף י"ג שהוא עיקר דנין הש"ך ויסודו אין די השיב במ"ש הש"ל שמו כי רוכלא כו' כיון שבא לאשוב אפרופרום כל המשמעות שהוכיח נגד בפי' וגו:

^י^ טור בשם הראב"ד וכ"כ הרשב"א בת"ה והביא ראיות לדבריו וכ"כ מדברי הרמב"ם בפ"ה וכן פי' ה"ה שם לדבריו
^פ^ שם בשם הרז"ה ושאר הפכים הרא"ש וכי"ו כ' שזה דעת הפוסקים
^פ^ ב"י כיון דשיעור חתיכה גדולה לא אתפרש לן ושיעורא דשפופרת דהוי קטנה היא נופא לא אתפרש אם עב אם דק הילכך אזלי' לחומרא עד שתהא כשיעור דק מן הדקים וביאר מכאן יש לה דין חתיכה גדולה כדלעיל סעי' ב'
^ל^ מימרא דר"ל כו' והוא שבא ומלאה בתוך ימי עונתה ופי' הש"י בתוך ל' יום לראייתה נדה דע"ו ע"א

יש לה וסת קבוע מזמן ידוע מכ' לכ' או מכ"ה לכ"ה חוששת [ב] לזמן הידוע:

כיצד

פרישה לגוש שליה ס"ז מ"ל דלא כש"ך דהיינו כשרלתה בלחד בשבת דרכה לחזור ולרלות בב' בשבת בסוף ד' שבועות הילכך חוששת ליום ל' לפרוש מבעלה מתחלת הלילה (שליה) עד סוף היום אפי' רלתה עכשיו בלילה (כו"ש וכ"מ בגמ' ופוסקים) וגם לריכה לבדוק עלמה בו ביום לכתחלה (טוש"ע סי' ק"ל) וי"א שעונה בינונית היא ביום ל"א (רש"י תוס' ש"ך) וי"א שלא הוזכרה עונה בינונית אלא לענין בדיקה ותביעה שאסור לבא עליה עד שיתבענה ותבדוק עלמה משהגיע יום העונה שהוא יום ל' מתחלת רלייתה ואם לא בדקה עלמה ביום העונה לריכה לבדוק אח"כ פ"א קודם שיבא עליה אבל ע"י בדיקה מותרת אפי' ביום העונה וא"ל לפרוש מבעלה (כש"י תוספות רמב"ן) ולהלכה אין לנו אלא דברי הש"ע: [ב] לזמן הידוע. בלבדו כל עונת הוסת כלעיל סי' קפ"ד וא"ל לחוש לעונה בינונית אפילו שינתה ופתה פעם ושתים שלריכה היא לחוש גם ליום ששינתה בו כדין וסת שאינו קבוע

קונטרס אחרון

אבל באמת כל מעיין בהלכו' נדה להרמב"ן יראה לעין דלא ס"ל כלל דין עונה בינונית לפרוש מבעלה אלא לבדיקה ותביעה אחר העונה או ביום העונה ותוך עונתה היינו לפני יום העונה כמבוא' בהדיא ממ"ש בפ"ב ה"ב וע"ש בפ"ה הלכה ב' ג' ד' ה' ו' דמשמע בהדיא שם דשלא בתוך ימי עונתה מותרת בבדיקה ולא חילק בין יום העונה או אח"כ (והטוש"ע סימן קנ"ו שהעתיקו לשונו שבפ"ב ה"ב סמכו על מ"ש בסי' קפ"ד וקפ"ט) וכן בגמרא ופרש"י מיירי בבדיקה ותביעה אלא דהרשב"א כ' על פרש"י ושמעי' מיניה כו' דמשמע ליה הכי אבל רש"י ע"כ לא ס"ל הכי דהא רש"י ס"ל דאפי' יש לה וסת חוששת לעונה בינונית כמ"ש הר"ן בשילהי בפ"ב דשבועות ובברייתא דס"ד תניא בהדיא (היתה למודה לראות כו' ושינתה כו') מיהו ואילך הותרו כולן אפי' י"ז וי"מ בסדם שלאחריו שהיא עונה בינונית לכ"ע ואף הרמב"ן שנחלק על רש"י בזה מודה ליה שאם לא ראתה בשעת וסתה חוששת לעונה בינונית כמ"ש הר"ן שם משמו ולמה השמיט דין זה בהלכותיו ולדרבה סתם וכתב בד"א באשה שאין לה וסת כו' אי משום דכל הסוגיא לא מיירי אלא לענין בדיק' ותביעה ובמסקנא לא קיי"ל כרבנ"ש אלא דגם בים לה וסת בעי' בדיקה אחר הוסת א"כ ליכא נ"מ בדין זה כלל ובמ"ה לא נסתייע מהרמב"ן אלא לענין עיקר שסם עונה זו ולענין פי' הסוגיא דאיתו כמ"ש בבד"ה אלא כמ"ש בתס"א תדע שהרי נסתייע גם מפרש"י ורש"י ס"ל הכי אף בים לה וסת וגם בעיקר יום העונה לא ס"ל להרשב"א כרש"י דלהרשב"א הוא יום ל' כמ"ש הש"ל וכדע' כל האחרונים ורש"י ס"ל דהוא יום ל"א לפי מה שהבינו התוס' בלשונו שכתב חזיין לסוף עונה דהיינו יום ל"א ומש"ה כ' התוס' דף י"ב (ע"ב) בפשיטות דמדי סדם א"ל תביעם ואם יום העונה הוא יום ל' ואין היתר אלא קודם לכן לא שייך לשון מדי סדם כיון שיום א' וכ"ש הם בסדם א' שאין סדם פחות מכ"ט יום וכך הבינו התו' בלשון רש"י (ד"ס צ"ב) ד"ה ימי טומאה כו' דכ' יום הם ימי טהרה ואינה רואה ביום כ' דאל"כ יום טמא הוא כיום לאחון ומש"ה לא כתבו התוס' דבריהם בלשון פלוגתא על רש"י. ובאמת לרמב"ן ורשב"א דוסק בייתב לשון כ' או כ"ג ימי טהר' שבגמ' שם. ועיין ר"ן ומ"מ דהרי"ף והרמב"ם לא ס"ל כלל דין עונה בינונית וכ"ד הלאב"ד וכ"ד הרא"ה ואף ברש"י ורמב"ן לא הוזכרה פרישה כלל רק ברשב"א ונמשך אחריו הטוש"ע והלכך אין למחות ביד המקילין כיון שיש להם על מה שיסמכו בפרט לסקל בד"ס ומה שהעתיק פסול לשון הרמב"ן (הלכה כ' וכ"מ)

ונמשך

ב [ב]כיצד קובעתו כגון שתראה ד' פעמים וביניהם ג' זמנים שוין כגון שראתה [ג] היום ולסוף כ' יום פעם אחרת ועוד לסוף כ' יום ועוד לסוף כ' יום וזה נקרא וסת הפלגות ולכך צריכה ד' ראיות שראיה ראשונה אינה מן המנין לפי שאינה בהפלגה [ג]ואפי' קודם שקבעתה בג"פ חוששת שמיד אחר שראתה פעם אחת לסוף כ' חוששת מכאן ואילך [ד] כשיגיע כ' וכן בראיית הימים שהיא לימים ידועים [ה] לחדש מיד אחר שראתה פעם א' ליום ידוע לחדש כגון [ו] כ"א או כ"ה בו חוששת לפעם אחרת לזה היום ואסורה לשמש כל [ז] אותה העונה והה"ה לשאר מיני וסת שצריכה לחוש להם כן חוץ מוסת הדלוג כשי"ת ולא אמרו שצריך לקבוע ג"פ אלא לענין עקירה שכיון שקבעתו בג"פ אינו נעקר [ח] בפחות מג"פ שכ"ז שלא עקרתו בג"פ צריכה לחוש לו אבל ליאסר אפילו בפעם א' חוששת לו פעם ב' ומיהו אע"פ שתוששת לו נעקרה בפ"א אפילו קבעתו ב"פ שאם ראתה ב"פ [ט] ליום ידוע ובשלישית לא ראתה אינה חוששת לו עוד:

ג [ד]אם קבעה וסת לשעות [י] ולא לימים אינה חוששת אלא [יא] שעתה בלבד והוסת הזה הוא [ה]עקר בשעה אחת ואפי' בלא בדיקה:

[ו] עוד יש חילוק בין קבעתו ג"פ ללא קבעתו ג"פ שהקבוע [ה]אע"פ שעברה עונתה ולא הרגישה אסורה לשמש עד שתבדוק ותמצא טהורה [ו]שלא קבעתו ג"פ אם הגיע זמן הוסת ולא בדקה [יב] ולא ראתה כיון שעברה עונתה [יג] מותרת ועונה בינונית שהיא ל' יום דינה [יד] כוסת קבוע:

קבוע כדלקמן כ"ז שלא נעקר וסת הקבוע לגמרי (אחרונים): [ג] היום. פי' היום בלבד ופסקה בו שאילו המשיכה ראייתה ליום שלאחריו משבין ההפלגה מיום שלאחריו שהוא סוף ראייתה כדלעיל סימן קפ"ד: [ד] כשיגיע כ'. שמא תראה בו ולריכה לפרוש מבעלה כל עונת הוסת כדלעיל סי' קפ"ד וגם לריכה לבדוק עלמה לכתחלה בשעת הוסת או אחריו באותו עונה אע"פ שעדיין לא קבעתו כדלעיל שם ס"ע: [ה] לחדש. כלו' כל אשה כשראתה פעם אחת לריכה לחוש פעם שנית לאותו יום בחדש שלאחריו (ש"ך): [ו] כא"ו בס' בו. כנ"ל (ט"ז): [ז] אותה העונה. שמא תקבע לה וסת לחדשים ולאחר שראתה פעם שנית לריכה לחוש לשני ימים לוסת החדש ולוסת ההפלגות מלבד עונה בינוני' כדלקמן ס"ג בהג"ה: [ח] בפחות מג"פ. כדלקמן סי"ו: [ט] ליום ידוע. בחדש א' בהפלגה שוה: [י] ולא לימים. כגון אחר שהילתה או שאר דברים כיולא בזה שרגילה לראות משמת אותו זמן (ס"ז) ונסתפקה בזה השגת הרז"ה ע"ש): [יא] שעתה בלבד. כגון אשה שהיתה רואה כל אימת דהוה שלקא מטילת מלוה שהיו מרגישות בה בנות עירה בכניסתה לעיר ונותנין בה עין ס"ז מותרת לבעלה טרם כניסתה לעיר (גמ' רא"ב"ד) וכן כל כיולא בזה: [יב] ולא ראתה. דהיינו שלא הרגישה בדם כדלעיל סי' קפ"ד ס"ט: [יג] מותרת. בלא בדיקה כדברי האומרים דאפי' אשה שאין לה וסת א"ל בדיקה לפני תשמיש לעיל סי' קפ"ו (ולהרמב"ם והרא"ש שם פי' פרישה סי' קפ"ד וס"ז וכס"כ): [יד] כוסת קבוע

פעמים

קונטרס אחרון

(ונמשך אחריו רמ"א ס"ג) אע"ג דס"ל כרשב"א לק"מ שמודע דרכו בכמה מקומו' שמעתיק לשון פוסק א' ככתבו וכלשונו בשביל שלומי דברים שבו אע"פ שיש בכלל דבריו איזה פרט אחד דלא ס"ל הכי וסמך על מ"ש כבר דעתו בפירוש בפרט וככה עשה כאן בסוף ל' הרמב"ן גבי שמשיכה ראייתה כו' וילמד תחלתו מסופו וככה עשה רמ"א אחריו וכמב"ל ממ"ש בד"מ ועמ"ש סעיף י"ג בהג"ה:

[ב] טור וכ"כ הרשב"א ממשנה דלין אשה קובעת לה וסת עד שקבעה לה ג"פ שם דס"ג וכ"כ ספו' שם דקפ"ד וס"ש בד"ה לאסור ראשה וכו'
[ג] שם במשנה היפה לפרוש לראות וכו' ושנאו וכו' א' וזה לפורים
[ד] הרא"ב"ד בספ' בעה"נ ממשנה דההיא לאשה דכל הבילה מלוה וכו' דשי' פ"א
[ה] לייטסו לפ"ע בספ' קפד ס"ח

קנוט. ומסורס לעמים ממר ל' מל
שמדוק עמים למזקה סורס עם זמן שהוא
רגיל לבא לרוב הבעיס: [טו] וכיוצא
בי"ב. וזהו כי"ת שמים"ז לשמעות
שלשונות שם שני' שכא על מניעת
ב"ב שהן ג' דילוגים מל' ב"ת ובי"ב
ובי"ג (ע"ז ס"ך): [טז] של הפלגות.
ומוסמת ממ"כ ליום ל"ג ומשר כך ליום
ל"ל וכן לעולם: [יז] שהשם. כגון שדילוג
מכ"ט ל"ת ומ"כ ל"ג ומ"כ ל"ש
מוך מוסמת ל"ז ומ"כ ל"ג וכן לעולם:
[יח] שהוא. לשמוקי לילוג יום ל' ומ"כ
ג' יומים הן ליכלה: [יט] קבעה לה
ומת. ומ"ש דילוג למפרע כגון שלמת
המלא לקוף ל' ומ"כ ב"ש ושלישית
ב"ם בכל עניו שמיל ומניח דילוג
קבעה לה ומת לדילוג זה (לשב"ל
סוס' ס"ך): [כ] ושמיים סוים. אלא
שהדילוג סוס: [כא] ושמיים סוים.
אלא שהדילוג סוס: [כב] גל' נשמ.
פי' למלמים שלשלוה על שניים סוה
כשניים על שלישית כגון שלמת
גל' נשמת ושזכה ולמת גי' שבועות
גל' נשמת וכן פעם ג' קבעה לה ומת
גי' שבועות גל' נשמת לף נשמין כאן
אלא ג' הפלגות שלו ג' שבועות כיון שיש
כאן ג' לילות שלו ג' ימים שוין שיש
ל' נשמת קבעה לה ומת וכן שש נשמת
(ב"ם שך מ"י) וכ"ש שם למת ג"ם
לשופים גל' נשמת שקבעה לה ומת ושינו
נעקר אלא גב"ם (שריסה) (אלא לכל
זמן שלא נקבע לילה מוסמת לו שהרי שוה יום עבילתה ונשלי"ם טעמה שיל ומה
לל למת גב"ל ושנשא נעקר גב"ל וכן כשלילתה פעם ג' נשמת שקוף ג'
מו ג' שבועות לילה מוסמת על ל' נשמת שקוף ג' מו ג' שבועות ומשום שהש
ומת הפלגות כי שהש ומת השבוע נעקר בשעה שמת שלא למת בו וכדין ומת
שילוש לשקון ק"ב ושנ"ל שהש לוקת שלוש שלא נקבע שלוה מל' למות
שוה הדין שכא ולילה נשקל שילוה נוקת שהשבוע שלא בשלוש): [כג] בכך. שכל
שם ע"ב"ל של שנים עושים ב"ל של שעשה. שמשילוים עשיהם שף שכל שלושי הגוף
כמו שהרב"ל על מ' לשל נוהר עלי (לשב"ל ס"ך): [כד] י"ם בשמות. ואו שקבע
ומת בשהש ס לדילוג ולריכה לשום שמר כך ל"ט נשא ולבי וכן לעולם
ואין מוסמת שם שהש שלא שמר שכל כלשעיל: [כה] שהפלגות שוות.
כיצ"ו שהש שלא בדילוג ואין כאן שלא ג' דילוגים שרשלים אין שם דילוג
עליים ולא קבעה ומת לדילוגים על שהשהש (נמלח): [כו] שקבוע לה.

ד' פעמים ישתהא ההפלגה שקובעת
בהם הוסת בדילוג יכגון שראתה
היום וראתה שנית לסוף ל' ושלישית
לסוף ל"א [טו] ורביעית לל"ב קבעה
וסת לדילוג [טז] של הפלגות [יז] בין
שהרחיקה דלוגה [יח] ההבה בין שלא
הרחיקה אלא יום א' קבעה וסת לדילוג
[יט] השוה שבכל ענין שתהא משוה
ראייתה [ים] קבעה לה וסת:

ו כשם שקובעת וסת בהפלגה טימים
שוים [כ] ושאינם שוים כך קובעת
בימי החדש או בימי השבוע שוים
[כא] ושאינם שוים כיצד ראתה ג"ם
[כב] בא' בשבת או בה' בשבת א'
בא' בניסן ובא' באייר ובא' בסיון או
בה' בניסן ובה' באייר ובה' בסיון
קבעה לה וסת בא' בשבת או בה' ב'
או באחד בחדש ובה' בו אף על פ
שאחד 'מלא ואי' חסר אין מדקדקין
[כג] בכך:

ז כיצד קובעת בימי החדש בדילוג
כגון שראתה בט"ו בניסן וט"ז באייר
וי"ז בסיון לא קבעה וסת עד שתראה
[כד] י"ח בתמוז שאין ראיה ראשונה
מצטרפת ביון שאין [כה] ההפלגות
שוות ל ומיהו אם היה לה וסת קודם
שהתהילה ואח"כ שינתה וראתה
בדילוג ג"ם קבעה וסת בדילוג לפי
שאף הראשונה בדילוג ראתה
שדילוגה מוסתה [כו] הקבוע לה ט"ו וי"א
שאע"פ

ד סעמים שתהא ההפלגה שקובעת בהם הוסת בדילוג יכגון שראתה היום וראתה שנית לסוף ל' ושלישית לסוף ל"א [טו] ורביעית לל"ב קבעה וסת לדילוג [טז] של הפלגות [יז] בין שהרחיקה דלוגה [יח] ההבה בין שלא הרחיקה אלא יום א' קבעה וסת לדילוג [יט] השוה שבכל ענין שתהא משוה

ראייתה [ים] קבעה לה וסת:

ו כשם שקובעת וסת בהפלגה טימים שוים [כ] ושאינם שוים כך קובעת בימי החדש או בימי השבוע שוים [כא] ושאינם שוים כיצד ראתה ג"ם [כב] בא' בשבת או בה' בשבת א' בא' בניסן ובא' באייר ובא' בסיון או בה' בניסן ובה' באייר ובה' בסיון קבעה לה וסת בא' בשבת או בה' ב' או באחד בחדש ובה' בו אף על פ שאחד 'מלא ואי' חסר אין מדקדקין [כג] בכך:

ז כיצד קובעת בימי החדש בדילוג כגון שראתה בט"ו בניסן וט"ז באייר וי"ז בסיון לא קבעה וסת עד שתראה [כד] י"ח בתמוז שאין ראיה ראשונה מצטרפת ביון שאין [כה] ההפלגות שוות ל ומיהו אם היה לה וסת קודם שהתהילה ואח"כ שינתה וראתה בדילוג ג"ם קבעה וסת בדילוג לפי שאף הראשונה בדילוג ראתה שדילוגה מוסתה [כו] הקבוע לה ט"ו וי"א

שאע"פ שלא ראתה אלא בט"ו בניסן וט"ז באייר וי"ז סיון [כז] קבעה וסת יחושששת לי"ח בתמוז וי"ט בא' כן לעולם ויש לחוש לדבריהם

[כח] ולהחמיר:

ח ראתה ג"פ בג' חדשים בדילוג וחזרה וראתה באותם דילוגים עצמם אם נהגה כן ג"פ ה"ז וסת קבוע לדילוג חלילה כיצד ראתה ט"ו ניסן וי"ו אייר וי"ז סיון וחזרה חלילה וראתה ט"ו תמוז וי"ו אב וי"ז אלול ועוד חזרה וראתה ט"ו תשרי וי"ן חשון וכ"ט לין קבעה לה וסת לדילוג חלילה וחוששת לעולם ט"ו לחדש זה וי"ו להדש זה [כט] וי"ז להדש זה:

ט ראתה בא' בניסן ובאחד בסיון ובאחד באב קבעה לה וסת

[ל] (ב) לר"ח לדלוגים אבל ראתה בא' בניסן ובא' באייר ובא' בתמוז ובא' בסיון לא ראתה לא קבעה לה וסת:

ראתה

סלמכונה לינה מוסמת לי"ם סוסת סדילוג לינה מוסמת לו עד שתקבענו כלשיל ס"ב ולקמן ס"ת. ע"ב לריכה לסום לשעה עשר ולי"ת כסומר שניים (ב"ם ס"ך): [כט] וי"ז לשלש זה. וס"ם בב"ם ובו ומוזכת מלילה ג"ם ומי הוי ומת קבוע כגון שהשתה ט"ו בניסן וט"ז בשיין ומ"ז בתמוז ום"ז בשלוש קבעה לה ומת לדילוג מלילה ומוסמת שמ"ב לט"ו בשמרי ום"ז בשלשון וכן לעולם (ב"ם ס"ך) וס"ם בל' פעמים בשבעה מלבעה מלשים ומוזכת מלילה ג' פעמים (ט"ז): [ל] לר"ח לדלוגים. וחזו ומת שמיכוה לשקון ס"י"ב:

ע"ל

קונטרס אחרון

(ב) מ"ש שכו"ם על שלשכונים ועיקר יקודו לשמוע לשמועה ליתי שמדם לשמוע שלשה טוסל וכן' יתים בעשה מועד ומשב"ש שוקשה לי ע"ם שתוקפות ב"ק לשין בעשה מועד לכ"ע כו' ותיכף להיולו לשמועה כו' שמתיעתיה ע"ם שתום' בשלה (ל' ס"ל) לשפי' בב עודה כו' ל"ל לשם"ם ליום שמדם בשה לרוקף בו רוקף ולא ביום שמר שלא שבשדם שב' דילוגה ליום שמכת ושוא ג"כ לשין שמדם ובורש לרשות בו רוקף וכן בשדם ג' מש"ם קבעה ומת לרב משב"ש בשור שבשה יום ל' וב', וס' שלין ליתים גורמים בלל שלף בב' יתים לשופים סוא בעשה מועד לכל ליתים שיתים שלו שין גורמין בלל ליגע בשם רוקף וכין שהשבר בשור ומוכרת לומר שלף שתוקפות בשילוה שהשבים עכ"ם לרב שהרי ליום גורש ס"ב שף לשמועה י"ל בש"ם שם"ך לש"ל שכ"ת ס' לב' כו' כיון שהתוקפות לא נשתי לשבוגשת דרב ושמועה בלל שלא בתבו דבריהם שלינא דב"ע לא בב"ם ול"ב. לא שניהו תולק על שרשב"ל בלל שלא בתבו דבריהם שלינא דב"ע שולין נקטם שמר לשתבונן היטב בשם ובש"ם בש"ם. שיהו שין לשניל לשים שש"ם שרשב"ל

ל סוס' שם והלכה"ם ס"ב ובשב"ל ס"ב דשם ושיש לסום ולשחש ל שלשיה"ם

ס ברייתא שם דף סד ע"א
פ טור וכ"כ הרשב"א בתה"ה ודייק לה מברייתא דהיתה למודה להיות רואה וכו' שם
צ הראב"ד בס' בעה"נ
ק טור וכ"כ הראב"ד שם בס' בעה"נ

י ע ראתה ט"ו בניסן וי"ז באייר וי"א בסיון לא קבעה וסת כיון שסירגה בחדש הג' ולא ראתה [לא] עד י"ח בו:

יא פ דילגה פ"א או ב"פ אינה חוששת לדילוג אע"פ שחוששת לשאר וסתות בפ"א אינה חוששת לוסת הדילוג [לב] עד שתקבענו:

יב צ [לג] וסת הסירוג ראיה ראשונה מן המנין לד"ה [לד] ואף על פי שהרחיקה ראיותיה אלא שלענין חשש וסתה בתחלה הוא שוה לדילוג שאינה חוששת אלא מר"ח לר"ח הסמוך לו כגון שראתה בר"ח ניסן [לה] חוששת לר"ח אייר ואם לא ראת' עד ר"ח סיון חוששת לר"ח תמוז הסמוך לו ואם לא ראתה בר"ח תמוז אינה חוששת לר"ח אב אע"פ שהם הפלגת ב' חדשים כעין ההפלגה הראשונה מפני שהפסקת החדש השני ביטלה ראיית החדש הראשון וראיית החדש הג' היא התחלת וסת וחוששת לר"ח הסמוך ולא יותר:

יג ק אין האשה קובעת לה וסת אפי' ראתה ג' ר"ח זה אחר זה אא"כ יהי כולם בעונה אחת [לו] ביום או בלילה

[לא] עד י"ח בו. ומ"מ חוששת לי"ט בתמוז משום וסת ההפלגות דל"ב לל"ב ואם ראתה בו קבעה לה וסת ההפלגות דל"ב לל"ב כי מט"ו בניסן עד י"ז באייר ל"ב יום שניסן מלא ומי"ז באייר עד י"ח בסיון ג"כ ל"ב יום שאייר חסר ומי"ח בסיון עד י"ט בתמוז ג"כ ל"ב יום שסיון מלא (ב"ח ש"ך): [לב] עד שתקבענו. דבשאר וסתות יש מן הדין לחוש לו בתחילתו כי שמא תקבע לה יום זה לוסת ותהיה אסורה בו הלכך אמרינן תחלתו כסופו אבל וסת הדילוג כשתקבענו. הותרו כל הימים הראשוני' ואינה חוששת לעולם לט"ו וי"ו וי"ז לחדש אלא לי"ח ולי"ט וכו' ונכו' ולמעלה וגם הם הולכים וניתרים שכשחוששת לי"ט הותר י"ח ואינה חוששת לו לעולם וכן כולם וא"כ היאך יהיה תחלת הוסת סמוך מסופו. (רא"בד): [לג] וסת הסירוג. דלעיל ס"ס: [לד] ואע"פ שהרחיקה. דהכא כיון דראיותיה הוין לעולם בא' בחדש לכ"ע קבעה בג' ראיות כדלעיל ס"ו בראשי חדשים בימים הוין דמה לי מחדש א' לב' או מא' לג' (ב"ח ש"ך ט"ז) (ג) והספרים' כתב דלסברא הראשוני' שבס"ז דבעי' ג' דילוגים ה"נ לא קבעה וסת להירוגין עד שתרא' בא' בתשרי וכבר נתבאר לעיל שיש להסמיך כדברי שניהם ואם היה לה וסת קבוע מר"ח לר"ח הסמוך לו ושוב הירגה מר"ח ניסן לר"ח סיון ולא לכ"ע ראיית ניסן אינה מן המנין דשדינן לה בתר ראיות שעברו ואינה מצטרפת לוסת הסירוג כי היא מוסת הסוה (ש"ך): [לה] חוששת לר"ח אייר. משום דסתם נשים וסתן כל החדש (ש"ך) וגם ביום א' דר"ח שהוא ל' בניסן חוששת משום עונה בינונית כדלעיל ס"א (ט"ז): [לו] ביום או בלילה. אבל אם ראתה בר"ח א' בלילה ובב'

קונטרס אחרון

הרשב"א והר"ן הא דאמרינן בגמרא כגון דקפלה בחד בשבת כו' דהיינו אחר ג' שבועות והוי וסת הדילוג והגי בג"פ כמבואר בגמ' שם וכמ"ש הרשב"א בתה"א דקס"ס דיי"ל להפרים' דאזיל לשיטתי' דס"ל דבקפיצות לא בעינן לגופים כמש"ל (בפנים) סי"ח בשמו ואף לפ"ד הראב"ד דבעינן לגופים יש לומר הטעם כמש"ש דתלינן לקולא שהיום לבדו גורם ונעקר בפ"א (א"כ ביומי זיבה שאינו ראוי לקביעת וסת אינו מותר הוסת כמ"ש הראב"ד) (ד"י ע"א). מ"ש הכו"פ על האחרונים לק"מ דלכל מילי ומתות הצריכו הראשונים להביא מקודם מהגמרא שיסירוג למודיה ודילוג למודיה שכתבו בגמרא אבל להוסיף וסת המורכב מסירוג ודילוג אין לנו ודו"ק:

(נג) והפרישה כ' כו'. מ"ש הכו"פ עיין במ"ש בסעיף י"ח (בפנים) דלק"מ:

בלילה ר ואם ראתה ג' פעמים ביום והרביעית בלילה או ג"פ בלילה והרביעית ביום חוששת ביום ובלילה מפני חשש הוסת [לז] הראשון ומפני חשש השני שהוא [לח] האחרון ואם ראתה פעמים ביום ופעמים בלילה שלא על הסדר (ולא קבעה [לט] אחד מהן ג"פ) או שתראה הראשונה ביום וג' האחרונות בלילה או הראשונה בלילה וג' האחרונות ביום או ג' בזה וג' בזה שבג"פ נעקר אף וסת הקבוע בג"פ חוששת לאחרונה [מ] בלבד: (הגה) [מא] האשה שראתה מוסתת לוסת

וב' ביום וב' בלילה או ביום לא קבעה לה וסת שאין האשה קובעת לה וסת אלא בעונות וכל מקום שאמרו יום בכאן זה אין משמעותו אלא עונה או יום או לילה (רמב"ן) ואף בוסת ההפלגות משגין מעונה לעונה ולא מיום ליום כגון אם ראתה בלילה ובסוף כ' ביום שנמצאו מ' עונות מראיה לראיה עם עונות הראיות עצמן הרי מ' עונות השניות הלות בליל כ"א והשלישית ביום כ' מראיה ג' וקבעה וסת לה למ' עונות): (לז) הראשון. שנקבע בג"פ ואינו נעקר אלא בג"פ: [לח] האחרון. והוא נעקר בפ"א שלא תראה בו (ט"ז) (אבל אם האחרון הוא ביום ושוב הקדימה לראות בליל ר"ח ונמשכה ראייתה בתוך היום לא נעקר במה שהקדימה בלבד כדלקמן): [לט] אחד מהן ג"פ. שנמצא אין כאן וסת קבוע כלל וכל וסת נעקר בפ"א הילכך אינה חוששת אלא לאחרון שעקר את כולם: [מ] בלבד. ואם האחרונה בלילה לא עקרה הראשונה שביום אלא בוסת החדש ולא בוסת ההפלגות כדלקמן: [מא] האשה. בין קודם שקבעה לה וסת בין אחר שקבעה לה וסת לחדש או להפלגה ושינתה יותר דהיינו שהגיע יומו ולא ראתה בו אלא אח"כ או (ד) אפילו הקדימה לראות קודם

קונטרס אחרון

(ד) אפילו הקדימה כו'. כ"ה בגמרא ופרש"י (דס"ד ע"א) ד"ה אבל היכא ה היינו אף שהיה לה וסת קבוע ומ"ש הדרישה הכ"ג והב"ח שמ"ז לפ"ד הרמב"ן והס"ד היינו דוקא לאחר שמזרה ולאתה ביום ושתה הקבוע ועיי' דרישה הכ"ח ופרישה סוף הכ"ט דהרמב"ן קאי אראיות שהוקבע בהן כו' ותוס' ד"ע שבהכ"ב וכ"מ בהדיא ברא"ב"ד (ד"ט ע"ד) הכי דפשוט הוא מן המשנה והברייתא דהיינו דוקא כששינתה. אבל לא שינתה אינה חוששת אלא ליום שלמודה בו שהוא יום החדש בברייתא והפלגה במשנה אבל כששינתה חוששת לשניהם וזה וזה אסורים שבמשנה ובברייתא הוא לאו דוקא דלא כהרז"ה ואין זכר ורמז במשנה ובברייתא לדין זה אם מזרה וקבעה וסת לאחר ששינתה וגם ע"ש הדרישה הכ"ג וכ"כ הב"ח שם דחיישינן למורגל איפכא כו' א"א לומר כן בהראב"ד ד"ה ע"א לאו למימרא כו' אלא לאפוקי כו' דאתוספו בה ודלמא והא אסריכא כו' משמע בהדיא דלאו משום דמספקא לן אי דמים יתרים אתוספו בה דא"כ הל"ל לאו למימרא דודאי הוא מפלה כו' אלא דילמא היא מפלה ולמ"ל כל האריכות הזה לאו למימרא כו' אלא לאפוקי כו' אלא ודאי דאף דדמים יתרים אתוספו בה חיישינן דלמא וסת אמרינא קא קבעה דהיינו ב' וסתות הא' עיקר ראייתה כדרך הנשים והב' לתוספת דמים משא"כ לפירושא קמא אינה חוששת כלל לתוספת דמים שלפני' וסתה כמו שאינה חוששת לתוספת דמים שלאחר וסתה בתוך ימי נדתה כמבואר שם והיינו במעיין פתוח אבל במעיין סתום לכ"ע חוששת לב' וסתות כ"ד הראב"ד שם בבירור וכמבואר בהדיא ממ"ש בדף י' ע"ב אם תוסיף ראיות כו' תמוש לשניהם כו' והיינו אף אם לא הוסיפה כ"א פ"א כדפתח שם ולחושינן כו' ובחושינן כו' וכ"מ עוד ממ"ש הראב"ד ד"ט ע"

כי

ני הכלל הזה בידינו שכל העניינים שהותרו בקצת כמה פושטת מתחלתה
מון ונותה סדילוג ובפוקים לענין מכללות ובפרט בתקום שנאמר בהם מון.
ימ"ם גבי ותת תוך ותת שרחתה מתחלה ג"ם בר"ם היינו משום דבלח"ה היה
אסר מכח ביתי זיבה כמש"ל (בסנים) בל"ג ומיהו הרחב"ד למיתתים חזיל ר' ה
ע"ג אבל לפי דעת הרמב"ן בפ"ו שחלק עליו ופ"ל מכיון שאר ותת הקבוע
בעקר שהיו קבוע ומיהו מותרת לו לאיכה מותרת לותת בתוך ותת ומתחלתו
כמ"ם הב"ח לתין להשוות את המחלוקת בל"ד ולומר להרחב"ד והרמב"ן ז"ם שהרי
אלא שהם לשום ליום כ' אע"פ שיום כ' היה קבוע הרי עקירתו ם"ל שהגיע יומי
אלא רחתה זו ויום כ' לא בעקר כלל ומה שהקדימו' לרחות לפניו אבל בשלבות
דשלמא מושם להרמב"ן שבטור וכמ"ש בפ"ד הב"ח לתינה מותרת לותת בתוך
ותת ותחמילתו לפי שפ"ש לה לקבוע שניהם שהחל (בותר) לוחר את הב' בפ"ד
הב"ח והש"ך ולפ לפי האמת בדעת הרמב"ן עכ"פ אחל ומכל מקיבו שהותר את
הראן להתחיל השלבה ממנו הילכך נהחה אחל מסם אלא לשום לו ומי יהחה
מבני מי ע"ב נהחה שהיו קבוע (משחר שחזר הקבוע אבל כשעדיין לא חזר
ם שהרי שפ תקבע לה שהיו קבוע כלתיתה בגמרא ופרש"י) משפ"ב בותת
החדם שהן ל' מבל מביבו כלל ע"ב מותרת לשניהם מתחילתם שפ תקבע
שניהם יחל. ומש"ב כתב הרמב"ן ומותרת ליום הקדימה כו' משום למייבי החם
בותת החדם. דז"ל לחת בהדיל כתב הרלב"ד דף י' ע"ל דלף בהשלבות לעלמא
מותרת מכ' לכ' כו' ומותרת כו' וכיון דע"ב ל' להרלב"ד והרמב"ן פליבי בל"ד
ואזלי לשיטתייהו מעתה הין לה"ם דיבר יליאר דיניהם החדם ם"ל להרמב"ן
בהרלב"ד ולא פליג עליה הכא בהפלגות ומשום חפ"ת נקבוע שניהם יחל כיון
שלא הוזכר סילוק זה בשום מקום ואלהים לשון הרמב"ן בפ"ו הלכה ו' בעקיבת
ותת כו' על מזר הותת למקומו ע"ל ע"ם מחתיות לשומו דשון הן לגמרי
בכל דבר וגם לקוק לשומו גבי ומותרת ליום הקדימה שפ ותת אחל כר' מוכה
כפי' ם"ם והכיהם הב"ח דהל"ל שפ ותת שבי כר' וגם ל"ל לשיטר בכל החשם
בפ"ת כר' הלא זה החשם הוא בכל החשבות שמותרת לותת שהיו קבוע בפ"ת
תקבעו ול"ל לשומו כאן וכל"ל בקלקה מותרת ליום הקדימה כמו שמותרת
לותת שהיו קבוע ם"ו שהחשם היא משום מעין פתוח ומש"ה לא הביאו
החחבונים דין זה משום דלדידן ליכא נפקותא כיון דלדידן אין חילוק בין יומי
בלה ליומים אחרים אף לקולא ודל"ת ות"ז הקי"ע מבואר בהדיא לקן בשעין
פתוח הדין בן ומהתימת הגמרא (דף"ד ע"ח) אבל היכא כר' הלא פי' דדוקא
בהלא מזכר ולחתה ביום שהיה למודם בו אע"ג דבימי זיבה המעין פתוח וגם
בבר קבעה ותתה ג"ם י"ל כיון דמיהם מיהא עכ"פ לבתיית זיבתה מהניא מהשת
זו נמי בהלא תמזור ליותתה בלחתון אף אם תחלה בו בלי אלא לשום לבתיית
זיבתה ומש"ה אף מזכר בותתה בלחתון אלא לשום לבתיית זיבתה אחל"ה בפ"ב דפ
זיבתה לא מזכר לותתה בלחתון אלא לשום לבתיית זיבתה אחל"ה בפ"ב דפ
מיהם מיהא לא ולר"ת ות"ם וכפי שהניה בפ"ז ם"ק כ"ח דמזר הותת
קומו מעורב בבריתא לגי' רבפ"ח אבל הרמב"ן ם"ל בגי' רש"י ורמב"ם ע"ם
"ו ולין זה כתב מבבל דבפסיה ע"ם שבא בעינה שפ אין אחה לומר בן
ם אפא זו כו' ולריך להבין מעתה לשיטתו דבפסיה שהרי אם לא היה
יבא קבוע מתחלה מכ' לכ' ובשיחה פעם מ' ליום ל' ומזכר ולחתה לכ' מותרת
לל' אף לרמב"ן ופ"ב דבא אפא זו כו' ומ"ל דכיון שלחתה ג"ם מכ' לכ' קבעה
ם יבא מכ' לכ' אפי' היה יום ל' קבועה לה וכ"ם בשהיו קבוע כדמוכח בגמרא
ם שלא ליום הקדימה אפי' הוא ביומי זיבה מכלל שהוא רשוי לבוקיעה ותת שב

לוחת החדם ולהפלגה עד שתקבע ותת קודם שהגיע יום: מייחינן שמא תקבע
החדם בג"ם או ותת לאחר ביום זה שלחתה בו עכשיו
שתיעקר ל' ומהן כילד לחתה בל' בניהן והלכך מוחמת ליום זה לחדם ולהפלגה
זכ' בו מוחמת לל' בחייר [מב] מפני כו' (גמ' לחב"ל): [מב] מפני כ"ם
כ"ם ניהן לחתה בל' בחייב אלו לא לחתה שהוח ותת החדם וגם ביום ל' דכ"ת
בו מוחמת לע' [מג] שלחתה לחתה תייב שהוח יום כ' ל' בניהן מוחמת משום עונה
מלחיית יום כ' [מג] שלחתה לחתה ביעונית אם אין לה ותת קבוע עדיין
בפ' בחייב אלו לא לחתה מוחמת לכי בלעיל ם"ב (ג"י ל"ח לנוח לכיהם ם"ז
בחייב שמא קבוע לה ותת כ' למודם שלא שלי"ם ם"ל כו"ם ללא בפ"ך) ולמ"ל שלא
שהרי כ"ב משום למייבי לף בים לה ותת קבוע
ומיהם ל"ל למום לעונה ביעונית כ"ז שלא נעקר לגמרי בג"ם בלעיל ם"ב ונאין לה
זכת קבוע שמך למ"ל שלא בלעיל ם"ל ולא לנה לשנות לשון שלמ"ן שבטור ושלמ"ן
לשיטתיה תזיל לאין לריכה לשנות מבעלה בעונה ביעונית בלעיל ם"ל:
[מג] שלחתה. שהוח ותת שהפלגה ואע"ג לוחת שלא נקבע בג"ם נעקר בפ"ל
אין הפלגה כ' נעקרת בשה שהקדימה לרחות בל' בחייב כי דמים יתיבים הוא
לחיתוקפו בה ואין שום ותת נעקר שלא בשהגיע יומו ולא לחתה בו למ"ם לא
נעקר ותת החדם שה שהקדימה לרחות קודם ר"ה תייב כ"ד למ"ל וע"ז. והב"ם
ום"ך בשהם לאלך בין ותת החדם שהיו נעקר שה שהקדימה לרחות ובין ותת
שהפלגה שהוח נעקר שה שהקדימה לרחות שהרי שיהה שהפלגה להפלגה
אחלת שהפלגה לשהוח היה לכ' יום וכשלחתה בל' בחייב שיהה שהפלגה
ל"ג ונעקרה שהפלגה לשהוח ואינה מוחמת לע' בחייב שלא ל"ג בו (ואף לפ"ד
למ"ל וע"ז מוחמת ל"ג בו אם לא לחת' בב' בו שלא עליף מוחת קבוע שהיהה
חומו) ושה בשול בשם שלמ"ן כתב ואם לא לחתה בל' בחייב מוחמת לע' בי
משמע לשם לחתה בו אינה מוחמת לע' בו שלא לשמ"ל בל"ת נלחק לשרש
לשוחת קמ"ל לאף שנעקר ותת החדם לריכה לשום לוחת שהפלגה של כ'.
יהב"ח ום"ך ס"ל לדוקא לא לחתה אבל אם לחתה בל' בחייב אינה מוחמת לש
בו אלא ל"ג:

ונאות

קונטרס אחרון

בימי זיבה מיבא לכל שהחמות הן שמא תקבעו ופ"ב למלמ"ן אי"ם לכשקבעה
לכ' בג"ם נעקר יום ל' שהיו קבוע ופ"ב ם"ם אף אלא קבעתו בג"ם בשהיה ל
אלא שהיה קבוע לה שהחלה קודם שהיהה לומו זו ם"ם כוונת שלמ"ן ז"ל
בשענה זו ודו"ק. ומיהו כשהיה יום ל' קבועה לה ופ"ב לחתה ג"ם בל' לכ' כיון
אלא (שהיתה) ותת שה שהקדימה לרחות לפניו וגם לא ס"ל בלך שכל מכיון שקבע
לה ותת נעקר שהיו קבוע שהרי גם יום ל' היה קבוע לה פ"ב שהשה אלא
נעקר יום ל' לגמרי וגם לשום לו פ"ת מפני טעות שלמ"ן שפ"ב שה לשה זו
כל ימיה כו' אלא שהי היו כוחת שעקרתו ג"ם שהגיע יומו ולא לחתה בו ולא
נקבע ביום אחר שלא שהיה שהוח מוחמת לו ע"ע לא נעקר לגמרי אלא יהא נקבע
אלא בג"ם אלא מכיון שהזר לרחות בו אפי' פ"ת הזר למקומו ולריכה ג"ם
בעקרו כמ"ש הרמב"ד וכללמן שע"ו וס"ם בוחת זו שנקבע ליום אחר ולא
עקרתו ג"ם שהגיע יומו ולא לחתה לעולם אין בוחת נעקר לגמרי שלא אם
שהזר לרחות בו יהיה כוחת שהחדם שלכיך לקוטנו ג"ם ושפחות מני שעמים נעקר
בפ"ת אפ"ב עקרתו ג"ם שהגיע יומו ולא לחתה וקבעתו ביום אחר כמו שכתב
הרמב"ד והרמב"ן פ"ם הלי ה' ע"ם:

ובאמת לעת הערב בסכומיו פ"ה
ופ"ו אלא כדברי זה אלא לחתה כד' בחייב ליכה
מוסתת לכי גו אלא לכי גו כי לף אלא
נעקר ומת הפלגת כ' נמה שהקדימה
לילות ומכל מקום ליכה מונה כ' אלא מיום
שראתה שניה כלקמן כי"ל(ובכל מוסתת
לכי בחייב לף אם לין גו מסוס מסם
ומת מסלם לניבן כגון שניבן לחתה
בב' גו ובכ"א גו) וגם לריכה היל למוס
ג"ב גו סוחיל ומיכתה הפלגתה ל"ב
יומים מכ' בניבן לא' בחייב ומתא תקנע
לה ומת להפלגת ל"ב יומים (גמ' לם"
רמב"ל ל"י ע"ל) ובימי רמ"ל וב"ם ומ"ז
ומ"ך לא נהו עדיין הלכות כלה להרמב"ן
לדפום בחדיות אלו לכן כתב מ"ם
(עיין כו"ם): [מד] שהרי לחתה. שלף
בהפלגת כ' מוסתת לוחת שהלם כי חתא ביומו שהגיע שראתה בב"ם
ואלו מוסתת לכי בחייב לף אלא לחתה בא' בחייב לף בחייב ומלך
לחתה בב' גו בלא"ם מוסתת לכי גו מסוס מסם ומת הפלגה כ' כלעיל ומלך
אם לחתה בא' בחייב ובב' גו מוסתת ל"ז גו שסיל הפלגה שוב כעת בחייב לפי
גו כי חתא תקנע לה ומת להפלגי ט' יומים ומוסתת ג"כ לכי גו מסוס ומת מסלם
ומסוס מסם הפלגת י"ב יומים שמונין לוחה מע' גו ומוסתת ג"כ לכ"ם גו מסוס
מסם הפלגת כ' שמונין לוחה מיום לחיה שראתה שסיל בב' גו אם לא לחתה
שוב ומסלם ביון בא' ומ' גו מוסתת לוסת מסלם אבל לא בב' גו כי כ' מסלם בעקר
שמה אלא לחתה כ' בחייב ואם לחתה כ"ם בחייב הוקנע לה ומת להפלגי כ' בב'
הפלגות שמאחר שניבן לכי גו ומ' בחייב וכ"ם גו ושוב חיכה מוסתת לסוס ומת
אחר אלא נקנע ג"ם: כללו של דבר אחת שראתה בחפלה בהפלגה מרובה
ומזרה ולחתה יהפלגה מועטת ומזרה ולחתה בהפלגה מועטת מהפלגים וכן כמה
פעמים בחיעוט. אחר חיעוט אלא בחלל מסוס בעיני שתין כתן ומת הלילות
לריכה למוס לכל ימי ההפלגות כי לא בעקרו אחת שהקדימה לראות אלא עד
שיבא יומן ולא תראה ומונין תותה מראיה שראתה בהפלגה מועטת מהפלגים וכן כמה
על כל הראיות (עלמד עוכה ביכונית כלעיל ס"ל) עד שתקנע לה ומת לו בימי
הפלגה שוין לו בהפלגות שוות וכ"ם אחר שקנעה לה ומת ל' לאחת לו להפלגה
דמיהתה לותו מוסתת כל מסוסות אלו אתמזר לראות בוסתה כלקמן:
[מה] כלישנו. ומת הפלגה ג"ם לו ומת הפלגות ג"ם: [מו] אלא נקנע.
עדיין כדיעו בין שהוא ומת שהלם בין שהוא ומת הפלגות דמיגלי מילתא
למפרע שוסתה שקבוע הוא זה שקנעתו כדיעו והראיות שבאחיים דמיס יהיריס
הוא לתוספו בה ולא נקביעה ומת בלו: [מז] בחייב . ונם ל"ד בו מסוס
עוכה ביעוים אם לא היה לה ומת קבוע לפ"ו ורמ"א סתך על מ"ם ובם"א:
[מח] ל"ז בו . מסוס ומת הדילוג אלא ל"ם בו מסוס הפלגת ל"ב יומים מי"ו
בחייב כמו אם ל"ו בניבן ל"ו בחייב שיבתן אלא ומת הבר (ם"ך) : [מט] ל"ם
בו . היינו בשבילה הא' לעיל ס"ז דבעי' שהפלגת בדילוג ס"ב אינה בחיה לה
ומת קבוע קודם לכן אם"ו למהם דאז לד"ה אין רלויה א"ו מן הסתיין כלעיל

בדרך זה בהפלגה [נ] והלוגים כי אין (ס"ך): [נ] והלוגים. כלומר שהילנה
מלוק בניהן רק י"ל כי בדילוג שהלם בהפלגה כגון שראתה בא' בניבן ובכ' גו
הרחיה שראתה לחתה בא' [נא] כמו מוסתת לשפלגה זו בע' בחייב מלבד
בנמ'. לחתה ט"ו בניבן ומשיכה מסם בחייב ל' יומים וביום ט"ז בחייב
לילנה כ"ם לחייב שראתה בי' בחתה ומשיכה לחייתה ג' יומים ובניון
המחילה לראות ב"ז גו [נב] ל"ח שמוסתת לדילוג ולוסת שהלם שהרי שילנה
לראות ג"ם ב"ז בהלם (שהוא ומשמ"ן) ו"ל שהלם בחיה לה ומת קבוע
תמיד לשם [נג] שמלת לחייתה וכן בניון מוסתת ליום כ"ב שהוא כ"ג
עיקר. (ב"י בשם הרז"ה והרשב"ל בשי"ה):

והרא"ם והרא"ז בשי' פ"ה):

היתה

בחם ביום כ"ג לראייתה שהוא כ"ל בניון לשפלגת הא' לעיל ס"ז דבעי'
שהפלגה בדילוג לו לל"ה לם היה לה ומת קבוע שכ' לכי קולם לכן כלעיל
לחיה לה לחיה ליום כ"ג קבעה לה ומת לדילוג בהפלגה ומכאן ואילך חיכה
מוסתת אלא לדילוגה (רמב"ן ס"ך): [נא] כמו שנתבאר. לעיל ס"ז בשפלגת
שהתרוצה. ולשפלגת זו גם בדילוג שפלגות הפלגה ב' מן המנין אף על פי אלא
היתה בדילוג אלא שבדילוג מהם שהיה הא' מן המנין ובדילוג שפלגה
אחת מן המנין ולא היה הא' שאין שפלגה שחות שב' לחיות (מ"י) ומיהו גם
בשפלגת הא' לעיל ס"ל יש שלוק זה בין לדילוג אחת שפלגה ב' לחיות ובין לדילוג
שפלגות דבעינן שחהא לחיה כלעיל: [נב] ל"ח שמוסתת. לשפלגת שהתרוצה
שפלגות דבעינן שחהא לחיות כלעיל: [נג] תחלת לחייתה. ומ"ם הגי"א בי' קפ"ד ס"ד לחהא
לעיל ס"ז (ב"י ט"ז): [נג] תחלת לחייתה. ומ"ם הגי"א בי' קפ"ד ס"ד לחהא
שהפלגות דבעינן שחהא לחיות כלעיל ס"ל יש שלוק זה בין לדילוג אחת שפלגה ב' לחיות ובין לדילוג
שפלגות דבעינן שחהא לחיות כלעיל: [נב] ל"ח שמוסתת. לשפלגת שהתרוצה
שפלגות דבעינן שחהא לחיות כלעיל: [נג] תחלת לחייתה. ומ"ם הגי"א בי' קפ"ד ס"ד לחהא
לעיל ס"ז (ב"י ט"ז): [נג] תחלת לחייתה. ומ"ם הגי"א בי' קפ"ד ס"ד לחהא
שהפלגות דבעינן שחהא לחיות כלעיל: [נב] ל"ח שמוסתת. לשפלגת שהתרוצה
שפלגות דבעינן שחהא לחיות כלעיל: [נג] תחלת לחייתה. ומ"ם הגי"א בי' קפ"ד ס"ד לחהא
לעיל ס"ז (ב"י ט"ז): [נג] תחלת לחייתה. ומ"ם הגי"א בי' קפ"ד ס"ד לחהא

כוגטרם אחרון

(ה) אינו כ"ל כו'. עי' כו"ם בי' קפ"ד לקפ"ד סב"ך דין לחהא זו כדין כל
לחהא שראתה ומת הקבוע לפעמים שוסתת לשלימו קבוע פ"ח ולא
יותר ולף גם זאת חיכה לקובה אלא עוכה לחת. ולפ"ב כ' ויותר נראה לומר
כו' ולשתמיעתים מ"ם בחב"ד שבי' הע"ז דדין זה שנוהג שבכל ב' שהחה אלמא
דב"ל לכילנ"ח בחשובה שבהג"מ לא בא לחדש דבר אלחה זו ומחה לעלמא.
גם מ"ם שהם שהביכה ושהחה אכ' יום לל' מוסתת לכל ימים אלו והביא כחיה
שהקש"ל סוא עזר כעדו ולשתמיעתים מ"ם הראב"ד ל' ז' שע"ל לחלוכה ומה
רחיה אלא מיחה לשפיא רחיה כלל שלקבי לה תוחה וכ"ם לחיות שבתוך
נחתה וכבי קיי"ל כלעיל סי' קפ"ד ולף סי"ח שבראב"ד שם מודים בראיה
שבתוך ימי נדה ומה דבשתלק שעיקר נשתלק הספל ובמ"ם הרשב"ל וכלעיל
ול"ב בב"ל לחום ליום כ"ז בשפוקת זו שהיה ובכ"ח וכ"ע לא מיחה לכ"ע כיון
אלא לחתה בב"ז ולף גם זאת לקיימה ליום כ"ז חינו אלא כשלא נקנע ושהחה
ממעין שהום ג"ם ומשום לשיטין לעלמא הוא שב קב ובמ"ם שב"א והלריכה
בב"ל ובמ"ל לבל ימים שביחתים שהם כ"א וכ"ע לין נקום לחום להם בלל לף
לדיעה דגמ' ושלילה לשין חלוק בין מעין פחות לשהחה לב"ז חינה מוסתת
אלא בשלא שהביכה לראייתה על ושת הקבוע או שהביכה בלי שהקב ניחחים

סג' ימים שמעמידים לחייתה אלא כ"ל שלריך לפרוש גם קודם סוסת לומר יום שלגילה להקדים בו (פי' לומר שעונה לף שמעמידים לחייתה על יום ומתה הקנוע לה) לסולכין ממיד אלא ממילת כלאים כמ"ש כאן (ס"ך) ודין אמה זו בג' ימים אלו אמה יום ומתה הקנוע עם יום שלגילה להקדים בו לפעמים כדין כל אמה שים לה ומת קנוע ומסנית ומתה לפעמים סוסת הקנוע אינו נעקר אלא בג"ם אלא לאחה בו יום שלגילה להקדים בו לפעמים ואלא קנועתו בג"ם נעקר בפ"ת ויום הקנוע אינו נעקר אלא בג"ם (כו"ם פי' קפ"ד לענין סס"ך) (ואם לא קנועה סום מ' מהן בג"ם אינה סוסת אלא בחמרון ובשנעקר יום שלגילה להקדים בו לפעמים סהיתה לגילה להמשיך לחייתה כמה ימים אינה סוסת לפס שכולם נעקרו בעקירת יום אחמ): [נד] קנוע. לפלגת כ': [נה] ומת אמ'. שהיה קנוע ואינו נעקר אלא בג"ם ומ"מ אינה מונה כ' מיום שהיתה לחוים לרחות בו אע"פ שסוף יום ומתה הקנוע לה הוחיל ועכשיו לא רחתה בו ולעולם מונין שפלגה מיום שרחתה כי כך היתה רגילה לפלגיג מיום שרחתה בו (גמרא): [נו] יום כ'. שאינה סוסת לו ואם מזכה ורחתה בו נעקר בפ"ת: [נז] ורחתה לי'. כי מאחר שמזכ סוחת הקנוע למקומו נעקר שאינו קנוע ורוח יום לי' אלא נקנע עדיין ג"ם אבל אחר שנקנע בג"ם אם מזכה ורחתה בשוף כ' אחילו ג"ם לא נעקר יום לי' נמי שהקדימה לרחות לפניו כלעיל ולכך אם מזכה ורחתה ביום לי' אפי' אעם מ' מזר למקומו ונריכה ג"ם לנעקרו מיגיע יומו ולא מכאה ג"ם או שתמזור ותרחה ג"ם מכ' לכ' אבל קודם שמזכה לרחות ביום לי' אפי' פ"ת לאחר שרחתה ג"ם מכ' לכ' אוב אינה סוסת ליום לי' אע"פ שהיה קנוע לה ולא נעקר נמי שהקדימה לרחות לפניו דע"מ כיון שקנעה לה ושת שני מכ' לכ' ג"ם א"ל לסום לוסת הא שאל"כ לעולם תהיה רוחה מכ' לכ' ועליין סוסת לו' (עיין למג"ן ואו"ל לאום כג' ובחות אלא כשקנעה שניהם יחד כלקמן בל"ג: [נח] ולא הסום אותן. שלעיל קאי שהיתה רגילה לרחות בשלנת כ' ושינתה וקנעה לה ומת אחר לו' לסומר יום כ' לנשרי שאף אם מזכה ורחתה בו ליום כוסת אחם וכאן בעיני שהיתה ג"ם ליומים אחילן שוין ל"ל קנעה לה ומת אחר גם שלאמרה לעיל ס"ו בשעי' שהשלים הלילונים שוין וכאן אין כ"א ג' לילונין שוין (כ"י ס"ך): [אא] ומת כלל

קונטרס אחרון

לאו יש לומר דלעולם יהיו הוא לאחוקפו בה ולא בקניעת ובאן באו ולא מזכה לוסתה הקנוע אבל אם שהקיקה בינתים לריך הקונעת ומת בימי נדתה כרי שהיה לוסתה הקנוע לה ושוב אינה סוסת אחילו כאחם כ' בג"ם ול"א ום"ז וכ"ה בל"ם הוכח בשו"ע ועש"ם בפי' קפ"ד ס"ד (בפניס):

יד היתה רגילה לראות יום כ' (ויש לה אחה ומת [נד] קנוע) ושינתה ליום לי' זה וזה אסורים וכשיגיע יום כ' מראיית לי' אסורד משום [נה] וסת הראשון ואם לא תראה בו חוששת ליום לי' שינתה פעמים ליום לי' זה וזה אסורין שינתה ג"פ ליום לי' הותר [נו] יום כ' ונאסר [נז] יום לי' ואם לאחר ששינתה פעם א' או פעמים ליום לי' ראתה לסוף כ' * חזר וסת של כ' * למקומו [נח] והותר * לי':

טז ו שינתה ראויתיה [נט] ולא השוה אותן כגון ששינתה פ"א ליום לי' וב' לל"ב והג' לל"ד נעקר [ם] וסת הראשון ואין לה [סא] וסת כלל

הלכות נדה קפט

כלל [סב] ואם חזרה לראות ביום ס"ת הראשון חזר לקביעתו הראשון וגם לעונה ביומית לעיל ס"ו (ג"י חוששת לו תמיד עד שיעקר ממנה [סג] ג' פעמי"ה ס"ת להפסיקה מלראות [סד] ג' עונות ואח"כ חזרה לראות ביום [סה] הוסת הראשון:

טז ז כיוצא בזה דין [סו] עקירת וסת ר"ח ביצד היתה רגילה לראות ב"ח ועבר עליה ר"ח ולא ראתה חוששת לר"ח עד שיעברו עליה [סז] ג' ר"ח עברו עליה ג' ר"ח ולא ראתה [סח] אינה חוששת להם חזרה וראתה ב"ח [סט] חזר הוסת למקומו:

יז ח כל וסת שנקבע מחמת אונס (כגון [ע] שקפלה ולחתה) אפילו ראתה בו כמה פעמים (אם לא קנעה לוחן [עא] ליומים) (חוס' ושכסב"ל ול"ם) אינו וסת שמפני האונס ראתה: (הגה) ומ"מ [עב] סוסת לו כמו לוסת שאינו קנוע (הגמ"י פ"ק). י קפצה וראתה ביומית ואינו נעקר אלא בג"ם מאחר שאלא שינתה ומתה לוסת אחר אחל מס לא נעקר הוסת שלא כלל ובפ"ת שאין לוחה בחוך ג' עונות שלא סוסת ליום כי מלילות זה על שתעקרו ג"ם אלא שאין לריכה לחום לוסת שחלש שאינתה ומתה הקנוע אבל לא לעונה ביומית כלעיל. ומ"מ קודם שרחתה אפי' פ"ת בחוך ג' עונות מ"ל שעשה עונה מ' אלא שאף שוף כ' ואלא רחתה בו סוב אינה סוסת ליום לי' אפי' כ' יום או כ' לעולם שהרי אין לריכה לחום אלא ואלא ק' עונות אי לו ב' לעולם מונין שפלגה מיום שרחתה ואלא עונה לי' כלעיל (רמב"ן ס"ך אלא כ"ז) ומפ"ש הוסת הסדם אלא בשיעקר ומת כ"ש. אי שלריך לעקירת ומת שפלגה כלעיל: [סז] ג' כ"ח. ול"ל לוסת שפלגות כלעיל: [סח] אינה סוסת לשם. אין אלא רחתה כלל בג' מלשים אלו אין שרחתה ביומים לאחרים אין אחיכ אוחן שוין כל אלא רחתה ביום ומתה הקנוע ג"ם ונעקר ואינה סוסת אלא אם הקדימה לרחות בכל פעם קודם שפגיע יום סוסת אלא שהיכה לחייתה על עונת סוסת כלעיל: [סט] חזר הוסת למקומו. מאחר אלא שינתה ומתה לוסת אחר אלא אלא רחתה כלל בג' מלשים אלו או שרחתה ביומים אחיכ אוחן שהיה קנעה ומת בשם. אבל אם קנעה ומת בשם אף שחזרה לרחות ביום ומתה שלאמרון בג"ם שרי שוב כשלאמרון (רמב"ן): [ע] שקפלה ורחתה. או אלא או שכה בצלה או בשאר מלאוי כגר. (מוסאפת רז"ה): [עא] ליומים. ויומים וקבועים כלקמן ס"ה: [עב] סוסת לו. שאם חזרה וקפלה לאחרים לפעמים

ג נ"ז שכ אחת דלייכתי לעיל
ד לשון הרמב"ם שם ב"ה
ה כלשון הרמב"ם ס"ה ס"ג
ו כלשון הרמב"ם שם
ז עיין מש"כ לעיל ומ"ש בשעי' שהשלים הלילונים שוין כ"ל ב' לילונין שוין (כ"י ס"ך)
ח עיין מש"כ לעיל ס"ו בשעי' שהשלים הלילונים שוין כ"ל ב' לילונין שוין (כ"י ס"ך)
ט (עיין כש"י ומ"ש שאלא שאינו נעקר אלא בג"ם ויום הקנוע אינו נעקר אלא בג"ם (כו"ם פי' קפ"ד לענין סס"ך) (ואם לא קנועה סום מ' מהן בג"ם אינה סוסת אלא בחמרון ובשנעקר יום שלגילה להקדים בו לפעמים כרחיל
י עיין מש"כ לעיל ומ"ש בשעי' שהשלים הלילונים שוין כ"ל ב' לילונין שוין (כ"י ס"ך)

לשמע על סוף לומה עונה וגם לכיכה
לנדוק עלמה לכתפלה להתיקה לאכ
הטונה כיון שכבר מיכע לה שלאתה ג"פ
ע"י קפילה. וגם קודם שמיכע לה כן
ג"פ מיל שקפלה פ"פ ולאתה לכיכה לשום
לאומו סיום שמדם אם מזכה וקפלה
גו כגון שקפלה ולאתה בע"ז בניקן ומזכה
וקפלה בע"ז מאיכ לאסוקה לשמע על
סוף לומה עונה וכן מוסמת להפלגה
בג' לילות על ידי קפילה כגון שקפלה
סיום ולאתה ומזכה וקפלה בסוף כ' יום
ולאתה ומזכה וקפלה בסוף כ' שלפיה
כ' מוסמת על סוף לומה עונה. לפי
שמניון שלאתה ג"פ על ידי קפילה ביום
ידוע וקבוע שמדם לו להפלגה נקבע לה
יסת ליום זה בקפילה כללקמן ס"פ לף
סיה לכיכה לשום לו שלמלתו שמף
תקבעו ג"פ כמו שמוסמין בו בשלר כל
סוסמות שלמלתן (מוץ מוסת הלילוג
כללעיל) (כלמ"ל) ועוד ללף יסף לאלף
שלאתה בע"ו לשדם גלף קפילה לו
בהפלגה מכ' לכ' גלף קפילה לכיכה לשום
לוסת שמדם ולהפלגה וכי בשניל שקפלה
שלמלה יגבע הם שמדם נמי קפלה
בע"ו לשדם לו בסוף כ' יום (ומייכי שלמוך כ' לף לאתה לף גלף קפילה שלם
לאתה ביומייס אין כאן הפלגה כ' מלמ"ל לוסת שדם כלעיל אבל אם שמדם
לף קפלה בסוף כ' לו ס"ו בשדם ס"ל לשום לוסת שדם ולהפלגה תלינן לקולף
למיימר דשם שלאתה מתלילה לוסת הדם על ידי קפילה. ולף דמי לוסת הגוף בפיהוק
וכיולף גו שמוסמת מתלילתו לוסת שדם ולהפלגה לף גלף פיהוק כלקמן
ס"ע בהג"ה דשלני שם שלאתה גלף על ידי לוסם) (ס"ך): *קבעה לה וסת.
פי' פעמים שקבעה לה כו': [ענ] ולף הקפילה. וי"ל שתולין לריית ל' שמת
בקפילה של שמעול וזה גלף לאתה לשמול מפני גלף הגיע זמנה של קפילה
לראות שם מזמנה הוא גל' שמת ולכן קבעה וכת ליום ל' ולקפילה ולף גלף
קפילה כלקמן כ"י (ס"ך): [עד] ילוע. וקבוע שקבעתו בג"פ: [עה] שלומו
זמן על שתעקרו בג"פ. שתקבוע בו ולף תלמה שלין לוסת נעקר אלף כאין
שנקבע ולכן אם לף קפלה בו ולף לאתה לינו נעקר (כלמ"ל לש"ם) ולכלך לף
בעינן שכת ג"פ לגופין בל' שמת בר"ם אלף אפי' עבדו בינתיים כמה שלמים
ילף לאתה ולף קפלה לין זו עקיכה ונקבע לה לוסת ליום שקבעה לה ג"פ.
כ"ל שפיכים ס"ם. אבל כלמ"ל כתב בשלילת לבעינן לגופין לוקף (וכ"ל שפעם
דכ"ז אלף נקבע לוסת בג"פ תלינן לקולף כל ימי לשמכר לוילת ולאתה על
ידי לוסם ולילכך בשלילגה כ"ם לאר אלף קפלה ולף לאתה תלינן ליום שמדם
שבדו גרס לה שלים לשמוסם אלף לינוף קפילה בכלל ושבי נעקר יום זה כמה
אלף לאתה בו בר"ם הג' ומ"ש ומי ימי שקפלה מכ' לכ' ולאתה וביומייס לאתה אלף
קפילה אלי צריכה לשום להפילה שבסוף כי שלישים כמ"ש לפ"ך ושכת"ם

מסוס

וראתה קפצה וראתה * קבעה
וסת לימי בלא קפיצוון ביצד קפצה
בא' בשבת וראתה ולאחר עשרים
יום קפצה בא' בשבת וראתה ולאחר
י"ט יום קפצה בשבת ולא ראתה
כלום ולא' בשבת ראתה בלא קפיצה
הרי נקבע א' בשבת אחר עשרים
שהרי נודע שהיו גורם לה [ענ] ולא
הקפיצה ובבר נקבע יום זה ג"פ וכן
כל כיוצא בזה:

יח קפצה ביום [עד] ידוע בגון
בר"ח או באחד בשבת וראתה
בו ואילך כן בג' ר"ח או בג' אחד
בשבת קבעה לה וסת וחוששת לכל
פעם שתקפוץ [עה] באותו זמן
ואם אח"כ הגיע א' בשבת ולא
קפצה או שקפצה בשני בשבת
אינה חוששת שהרי לא קבעה אלא
לקפיצות של א' בשבת:

יט יש קובעת וסת ע"י מקרים
שיארעו בגופה בגון שמפהקת
דהיינו כאדם שפושט זרועותיו
מחמת כובד או כאדם שפותח פיו
מחמת

חמת כיכר או כאדם שמוציא קול
[עו] דרך הגרון וכן אם מעשטת
[עז] דרך מטה או חוששת בפי
בריסה [עח] ובשיפולי מעיה או
שאחזוה צירי הקדחת כאן שראשה
ואבריה כבדים עליה בכל א' מאלו
אם יארע לה ג"פ וראתה קבעה לה
יסת שבכל פעם שהיא חוששת מהן
[עט] אסורה לשמש ומיהו בפיהוק
או עיטוש [פ] של פעם אחד אין
הוסת [פא] נקבע אלא כשעושה כן
הרבה פעמים זה אחר זה ואם אירע
לה ג"פ שבכל פעם עשתה כן הרבה
פעמים הרי זה וסת וכל אלו הוסתות
שבגופה אין להם זמן [פב] ידוע אלא
בכל פעם שיקרה לה זה המקרה הוא
וסת ואם בא וסת הגוף לזמן ידוע
כגון מר"ח לר"ח או מכ' יום לכ' יום
קבעה לה וסת לזמן ומיחוש הוסת
זאינה חוששת אלא לשניהם ביחד
ואם הגיע העת ולא בא המיחוש או
שבא המיחוש בלא עתו [פג] אינה
חוששת: (סגה)ולוקף שקבעה לה וסת
לפניסס ביסל לפל מתפלה מוסמת לכל
לי בפ"ע כי לינה יולעת ליזה מפן
תקבע וכמו שמתפלל לעיל גבי וסת
הלילוג וימים לו מהפלגה וימים וכן
יתבלל בסמוך:

כ פיהקה ב"פ בר"ח וראתה ואח"כ
פיהקה שלא בר"ח וראתה הוברר
הדבר שאין ר"ח גורם [פד] אלא
הפיהוק וכן אם בפעם הג' ראתה
בר"ח בלא פיהוק הוברר הדבר שאין
הפיהוק גורם [פה] אלא הר"ח אבל
אם פיהקה ב"פ בר"ח והפעם הג'
פיהקה בב"ט לחדש ולא ראתה וברי"ח
זאתה בלא פיהוק קבעה לה וסת
לפיהוק של ר"ח שפיהוק של אתמול
גרמה [פו] ליאיה של ראש חודש:

כא פיהקה בר"ח וראתה וחזרה
ופיהקה בתוך ימי החדש
[פז] חוששת לאותו הפיהוק
[פח] ואסורה לשמש עד שתבדוק
שכל וסת בין של ימים בין של הגוף חוששת לו בפ"א ויש לחוש שמא

מי

תקבע

מעשה לתלין לקולף מהפלגה לבדה
גוסמת מלילה גלף ליפוף קפילה ומין
כאן הפלגה כ): [עו] דרך הגרון.
[עז] דרך מטה או חוששת בפי
מתוך מאכל מאכל: [עח] ובשיפולי
לו דרך מעלה (ס"ך): [עט] ואסורה
מעיה. בית מלמד: [פ] מאכל
לשמע. על מתעקש ג"פ מאמ"כ
כאלף קבעתה בג"פ (ט"ז): [פא] נקבע.
פי"ף. פירוש שבכל לליה מג' לחיות
פיהקה לו עיטשה פ"ף: [פב] ילוע.
כי זה דרך כל האולם ומין כאן מיהו:
[פג] ילוע. פי' שלי"ל זמן ידוע וקבוע
לקביעתה כמו בקפילות לעיל פ"ז שהרי
עיקר מלליה לינה אלף מאמת מוכח
מקפילה ומינו ומת אבל ומתות דגופה
לדבר מלוכח הולכ לגוכה למקרים הללו
כמקרים שמתיילדים ממומבי הלימות
והדמיסה(כמג"ל): [פד] לינה מוסמת. כלל
אפי' כאן ומת שלינו קבוע (ט"ז ס"ך)
ובמגיע מעה ולף בה מיימום לינה לכיכה
בדיקה אפי' לכתחלה(כמג"ל כ"ל)להתיכה
לאר מעונה. אבל כל מעונה לאוכה
כללקמן מכ"ה: [פה] אלא מפיהוק. גוכה
קביעת הוסת וקבעה ומת לפיהוק לבדו
אלף כ"ת: [פה] אלף מכ"ת. וקבעה ומת
לכ"ת לבדו אלף בלא פיהוק: [פו] לראיה
אל כ"ת. פי' לקביעת מראיה בר"ת. לאף
מאוכת גוכה לפיהוק כללעיל מכל מקום
לאך מפיהוקים וכיולף בשם לסקדים לבא
לפניו כי מילוי הדם בדמם לפני מראיה
מביא לידי פיהוקים וכיולף בשם. ומ"ה
ל"ל לקפילות לעיל ס' פי' י"ז. (מהמרי
סביה ג"ה ס"ך): [פז] מוסמת לאומו
הפיהוק. על סוף לומה עונה אם מעכיכה
לראייתה בפעם הראלון על אאר הפיהוק
כללקמן מכ"ל: [פח] ולסוכה לשמע
על מתבדוק. פי' לכתחלה לכיכה בדיקה
בשעת הוסת (ג"ם) או מאכיו בלומה
עונה (פביסה פי' קפ"ל) כדי להתיכה
לאר מעונה כדין שאר ומת שלינו קבוע
אלף בדיעבד אם לף בדקה בלומה עונה
מוסמת לאר מעונה גלף בדיקה כללעיל

' שם בשם
העלוך בשדם
ובו' מתוך
מלכל בגד
וכ"ב העול
בשם כ"ם
ב שם בעשרה
וכיולף בהן
ומשדם לבשדם
עולף לשלוי
שכאשה וכו'
שם ע"ש
ל שם בשום
פע"ב וש"ם
מ עוד וכ"כ
ס"ם בג"ם
בשם כל
המפכיים אלף
שכמג"ם
ג שם וכ"כ
שלל"ם
וכשב"ל בשם
והוא בלשד
מדין הקפילה
ולייכתיו לעיל
בפ"ק י"ז
ם שם ושם בלשד
מיש שכשבאר
בוסת הקפילה
כי היכי לשאכי
לעיל יש' בגמ'
ולף קפילות לו
קפילות בגמ'
וכו' ולייכתיו
לעיל פ"ק י"ח
ס"ב לכיכה
לשום לפעם
לראשונה לשם"ל
וכש"ם כש"ל
שם בשג"ם
וכן הדין
בשיהוקים

סי' קפ"ד. אבל להפיכה בלותה עונה
לית בדיקה מוכחא דלא חמר הפיכה בעונת
מסויים אלמא בדיקה (ב"י סעיף א) וכ"מ
וסט"ז סי' קפ"ד אלמא חמר העונה היכא
מותרת אלמא על ידי בדיקה. וב"ד לשמר
ומת שאינו הדוע כיון שדרך הרופא הוא
שאסה לפסק בשעת לחייתו לו שמוך לה
הוא ריעותא לפניהם שהיא טמאה, וכ"כ
פי' המייחי להתירה אמר הפיהוק עיד
וכבון שבשעה אמר לא התכיכה לחייתה
אמר הפיהוק כלל דבכה"ג היא מותרת
כלל אמר הפיהוק אפילו כגון כלקמן
סכ"ד אלא לחיכה מותרת אמר הפיהוק
בקמוך אלא על ידי בדיקה. ואלא למי
שאמר ומת שאינו קבוע למותרת בלא
בדיקה אמר העונה להתם כיון שהותרה
תלוי בזמן מ"ב מיד אמר הזמן להיינו אמר
הותה עונה אפילו בכל אלא הבגימים
בדם מותרת דבבר עבר זמנו דהזמן נודע
אבל אם עבר זמן מועבא אמר הפיהוק
אלא הבגימים בדם מותרת בלא בדיקה
אפילו בהותה עונה כיון שהותרה
קבוע אמר העונה (וכ"ה בהלא"ד דף י"ח
בלא כל"ם וט"ז) ע"ש:
[שם] לפיהוק גרידא. ואפילו לאחה בו
אלא שהיקה פעה אליבי ביומי המדם ואלא
לאחה היא מותרת עוד לפיהוק גרידא
שאינו בי"ם שבל ומת אלא נקבע בג"ם
בעקר בס"ח (בהלא"ד ב"י):
[צא] תקבע לר"ת. לבדו אלא אלא פיהוק
שהיקה ואלחה מותרת לר"ת מחלת העונה
אגורם ואלא אלא פיהוק. וכן מותרת לעונה
בינונית שאל אחלה היא ס"ם הוא
בגיע ל"ם ואלא שהיקה ואלא לאחה היא
עדיין לפיהוק אם לא תיבע עדיין שהיקה ואלא לאחה מותרת אמר
שהיקה ואלא לאחה אוב אמר היא אלא
אל ר"ת אמר אלא אלא פיהוק ואלא לר"ת (ולא אפילו לפיהוק
הכאן השהיקה בר"ת אלא אלא פיהוק ואלא לאחה ועקר בזה אם שהיקה ואלחה
בר"ת העבר אלא לפי דעת השניים לעיל אמר פיהוק וכיוצא בו שאוב
הגוף מהיפוכיו השלים לו מזמן לזמן לכן כשהגיע הזמן ואלא אל השיפוע ס"ז
בזמן הזה. אמר"כ בקפילות אם אלא קשלה אין א עקיבה לקפילים: *היו
*לאחה לי. ולאחה: [צב] לאחה לי. אלא אלא פיהוק כי שאל אקב
לי בדיקה: [צג] ואת לימים. אלו בימי השלם הכל זמן אלא נקבע ל
בר"ת שאוב לו לוקת השלם ולהשלמה כלעיל סי"ב בשלים אלא אם
נוסף

יותר מפי' [צד] בלא ימים אחים (ב"י
בשם תוספות):

כד יכולן אין חוששין להן אלא
לשעתן ביצד היתה רגיל לראות
עם התחלת הוסת מיד אסורה כל זמן
[צה] המשכת הוסת היתה רגילה
לראות בסופו אינו אסור אלא בסופו
קבד"א בזמן שהיתה כל הראיה
מובלעת בתוך הוסת אבל אם אין כל
הראיה מובלעת בתוך הוסת אלא
נמשכת גם אחר הוסת אסורה מתחלת
הוסת עד סוף [צו] עונה אחת:

כה יאם א' מאלו בא לזמן ידוע אז
ודאי אסורה כל עונת [צז] הוסת
כמו וסת ימים גרידא:

כו כשם ששתשת *לוסת הימים
בסעם אחד כך חוששת לוסת
הגוף בפ"א כיצד היתה מסהקת פ"א
וראתה כשתסהק פעם אחרת חוששת
לו וכשם שוסת הימים שאינו קבוע
נעקר בפ"א שאפילו ראתה ב"פ לזמן
דוע אם הגיע זמן ג' ולא ראתה
נעקר לגמרי כן הוא וסת הגוף וכשם
שוסת הימים הקבוע בג"פ צריך
נקירה ג"פ ובדיקה כן הוא וסת
הקבוע בגוף ומאימתי עקירתו משיקר'
הסקרה ולא תראה היה המקרה לזמן
דוע אינו נעקר אא"כ בא המקרה
זמנו ג"פ ולא ראתה אבל במקרה
לבדו או זמן לבדו שלא ראתה בהם
[צח] אינו נעקר:

כז יתינוקת שלא הגיע זמנה לראות
והיא יקטנה שלא הגיעה
[צט] לימי הנעורים ז אפילו הביאה
ח שערות וכן אפילו הגיעה לימי
הנעורים אם בדקה ולא הביאה שתי
שערות היא קובעת וסת כשאר נשים
גי ראיות בשאר הוסתות ובר"
ק] בוסת ההפלגות אלא שיש
הפרש

אום לו כלל סמאחר אלא הגיע זמנה לראות אפילו אינה
[תקבע לה וסת כדרך הנשים כ"כ בנה"כ. אבל הס"ז כתב שמכיון שראתה ג"פ
זיל מוחזקת בדם בגדולה אמין לה וסת קבוע. ומשמעות הרמב"ם ושו"ע כנה"כ.
אלא הל"ע מכ"ל להרמב"ם הא להא לעניין עונתה אלא אלא בגדולה (כ"פ)

כלל

ג הרמב"ם שם בשקיבו ב"ש הלכה ד' ומ"ה בשם המעכבים והרמב"ם שמשנה שם הל"ג ע"ב ד' ב' יוסי ולפי' ב' יוסי ולי יהודה לא אליבי אלא בוסת הימים ומעות אבל בווסתות דשעה כ"ע מודו דאיכא הוסת אלא בשעת הוסת ק עור בשם הרמב"ם ד הרמב"ם בשקיבו ב"ש דנדה ב' הלכה ד' והרמב"ם ה' הל' הלכה ב' ומעכבי הרמב"ן בהלכות ובדברי הרמב"ם ב"ה הל"ח בשם המעכבים ו עור בשם הרמב"ם מנחת אם ד"ח ב"ש ז בהלכות שם ד' ה' ע"ש ח ב"י ה"ה שומע היכא כלשון שם בהלכות דנדה ע"ש ובס"ק

הפריש בינה לגדולה שאף על פ
שהוחזקה רואה וקבעה לה וסת נ אם
פסקה ג' עונות בינונית ז שהם צ'
יום ולא ראתה אינה חוששת לוסת
הראשון [קא] כלל וחזרה לקדמותה
ס ואפילו חזרה לראות באותן עונות
שהיתה למודה (פי' נכונה) לראות
בהן אינה חוששת עד שתחזור
ותקבענו [קב] ג"פ לפי שאינה בת
דמים ונתגלה שדמים הראשונים
מקרה היה י ראתה שלשה ראיות מג
עונות מכוונות שלא פיחתה ולא
[קג] הותירי ז נתגלה שדילוג הראשון
אינו סילוק דמים אלא שינוי וסת
ס לפיכך ראיה [קד] ראשונה שממנה
התחילה לדלג מצטרפת לג' ראיות
אחרונו' ונמצאו ד' ראיות וג' הפלגות
ביניהם [קה] מצ' לצ' אבל אם פיחתה
או הותירי' שלא היו הראיות מכוונות
אז אי אפשר לראשונו' להצטרף ועד
שתראה ד' ראיות מכוונות אינה
קובעת וסת להפלגה:

כח ט וכן זקנה שעברו עליה שלשה
[קו] עונות משהזקינ' ולא ראתה
ה"ז מסולקת דמים ואינה חוששת
לוסתה [קז] הראשון: (הגה) וקטנה
וזקנה אינן חוששות לוסת [קח] שאינו
קבוע. (ב"י ב' הרשב"א):

כט י איזה היא זקנה כל כ (שזקנה
כ"כ שראוים) (טור) שקורין לה
אימא בפניה מחמת זקנותה ואינה
[קט] חוששת:

ל ל חזרה וראתה דינה כדין תינוקת
שלא הגיע [קי] זמנה לראות:

לא מ חזרה לראות בעונות קטנות
שהיתי' למודה להיות רואה בהן
חזרה לקביעותה הראשון אם וסת
ההפלגות חזרה לקדמותה אם תהיי
ההפלגה כמו שהיתה למודה תחל
ואם

[קא] כלל. אף אם הוא בענין שחוששת
לו אם היא גדולה כגון שהיה לה וסת
הדילוג מב"ח לב"ח שאינו נעקר אלא
בג"פ וחוששת לר"ח ד' או שהיה לה וסת
ההפלגות מל"ה לל"ה וראתה אחר ל' יום
שעדיין לא עברו ג"פ ל"ה דלא ראייה
וצריכה לחוש לל"ה מראייה זו בגדולה
וקטנה א"צ (ש"ך): [קב] ג"פ. בוסת הפלגה
או ד' ראיות בהפלגה אבל בפחות מג"פ
אע"פ שראתה ב"פ בימי החדש שהיתה
רגילה לראות בהן או בהפלגות שהיתה
רגילה לראות בהן אינה חוששת כלל אפילו
כדין וסת שאינו קבוע לפי שחזרה לקדמות'
בהפסקת ג' עונות בינונית שלא ראתה
מ"מ אם לא הפסיקה ג' עונות בינוניות
אלא ג' עונות שהית' רגילה לראות בהן כגון
שהיתה רגילה לראות מכ' לכ' ושזרה
וראתה אחר ס' יום פ"א ושזרה וראתה
שנית בסוף כ' מזל ושת הראשון למקומו
וגם אם לא ראתה אלא פ"א אחר ס' יום
חוששת לראייה זו לוסת הפלגה ולעונה
בינוני' כדלעיל ס"ק ט"ו (פרישה ס"ד):
[קג] הותירה. פי' שאחר שקבעה וסת לא
ראתה עד סוף ג' עונות בינונית מראייה
האחרונה דהיינו ביום צ' כי ג' עונות אלו
משבין בעונות מובדלות שלא יהיה יום
ל' עולה [illegible] ולכאן (מ"ל) ושזרה וראתה
בסוף ג' עונות בינוניות מראייה זו ושזרה
וראתה בסוף ג' עונות בינוניות מראייה
זו שנמצא רואה מצ' לצ': [קד] ראשונה.
כלומר ראייה אחרונה מג' ראשונו' שראתה
קודם שהתחילה לפסוק: [קה] מצ' לצ'.
ואפילו לא קבעה לה וסת כלל שלא
ראתה אלא פ"א כיון שכיוונה אח"כ ג"פ
מצ' לצ' קבעה לה וסת (ט"ז): [קו] עונות.
בינוניות (גמ'): [קז] הראשון. לא לוסת
החדש ולא לוסת ההפלגה כדלעיל סכ"ד:
[קח] שאינו קבוע. אם חזרה וראתה
אחר שהזקינה שלא ביום שהיתה רגילה
לראות בו כדלקמן סל"א: [קט] חוששת.
פי' שאינ' מקפלת אע"פ שהיא בושה (רמב"ם רשב"א ב"י לבוש מ"י דלא כט"ז).
[קי] זמנה לראות. לענין ראתה מג' עונות לג' עונות מכוונות ולענין ראתה בימים
שלא קבעה לה וסת בהם קודם שהזקינה לא לחדש ולא להפלגה והוא וקם
שאינו

נ שם בברייתא בד"ף ע"ב
ז כדמפרש כ"ל שם ר' יהודה נשיאה שם
ח כדמפרש כב בידל אחר כב שם ד"י ע"א
שם בברייתא
שם כפי' כס"י
ס שם וכדין שאר נשים דלריכות בוסת ההפלגה ד' ראיות כדלעיל סעיף ו' וכמו שלייכתי שם
ע משנה שם ד"ז ע"א
י שם ד"ע ע"ב וכמימר' דרבי שמעון
כ ב"י בשם התוספות
ל בברייתא שם
מ שם בברייתא

ואם בשאר הוסתות י אפילו בפ"א
חוזרת לקדמותה שהרי נתגלי' שדילוג
הא' לא סילוק דמיה היה אלא מקרה
ובזה חמור דין הזקנה מדין הקטנה
שלא הגיע זמנה לראות:

לב ס פעמים שהאשה קובעת לה
וסת בתוך וסת כיצד ראתה ג"פ
בר"ח [קיא] ורביעית בב' לחדש
ובר"ח וכן בחמישית ובששית הרי
קבעה שתי [קיב] וסתות:

לג ע מעוברת פ לאחר שלשה חדשי'
לעיבורה ומניקה צ כל כ"ד חדש
אחר לידת הולד אינה קובעת וסת
אפי' מת הולד או גמלתו דמים
מסולקי' מהן כ"ז עיבורי' וכל כ"ד הדש
ק ומ"מ חוששת לראיה [קיג] שתראה
כדרך שחוששת לוסת [קיד] שאינו
קבוע:

לד ר מעוברת משהוכר עוברה ומניק'
כל כ"ד חדש אינה חוששת
לוסת הראשון אפילו היה לה וסת
קבוע והגיע תוך הזמן הזה אינה
צריכה בדיקה ומותרת לבעלה ואפי'
ש שופעות ורואות דם באותן עונות
שהן למודות לראות בהן אינו אלא
[קטו] במקרה ת עברו ימי העיבור
וההנקה חוזרי' לחוש לוסתן הראשון
כיצד היה לה וסת לימים אם למודה
לראשי חדשים חוששת לר"ח ראשון
שהיא [קטז] פוגעת בו וכן כל כיוצא
בזה

שאינו קבוע לה עכשיו. (טליע"ס):
[קיא] ורביעית בב' כל"ל: [קיב] וסתות.
דכיון שגם בג"פ האחרוני' ראתה בר"ח לא
נעקר הא' והא דלא נקט בקרא כגון
שראתה ג"פ בר"ח ובכ' בו או בב' בו
משום דהראב"ד ז"ל ס"ל דהא' דינא ס"ל
שאין האשה קובעת וסת גם בזה"ז לא
בימי נדה ולא בימי זיבה כדינא דגמרא
דבימי נדה שמעיין פתוח והיא עלולה לראו'
כל ז' משמת ראייה הראשונה ובימי זיבה
היא בחזקת טהרה ומסולקת דמים ולראייתה
בהם מקרה הוא ואין שמקרה לאו'
לקבוע וסת ולראיית ר"ח שני היא בימי זיבה
לראיית כ' ואם ראתה י"א יום לפני ר"ח
בז' היה ר"ח אחר ימי נדה וזיבה תהא
ראייה זו בימי זיבה לראיית ר"ח א' אבל
כשכבר קבעה לה וסת לר"ח מוזהרת
וקובעת גם בב' בו. אבל הרמב"ן כתב
שבזה"ז שהחמירו בנות ישראל ע"ע שלא
יהיו צריכות למנות ימי נדה וזיבה שלא
תבואנה לידי טעות הן קובעות וסת אף
בימי נדה וזיבה הגע עצמך שאם ראתה
בא' בחדש ובז' בו ובי"ז' וראתה בז' בחדש
ב"פ אתה אומר לא קבעה וסת ושמא
ראייה הראשונה שבר"ח בימי י"א היתה
והא' ז' בחדש תחלת נדה ולראייה לוסת
וכמלאת מצריכן ללמוד פתחי נדה וזיבה
ולמנות ז' וי"א דבר שנשכח מהן לגמרי
עכ"ל. וכתב הש"ך דדוקא להחמיר הוא
דקבעה בימי נדה וזיבה אבל לא להקל.
והט"ז כתב דכיון דטעמא שלא להצריכה
למנות ז' וי"א אין לחלק ואין להחמיר בוסתות דרבנן כולי האי ומש"ה לא הביאו
דין זה בש"ע (וכ"מ בהדיא לעיל סי' ג בהג"ה ומ"מ ה"מ לא שייך אלא בימי זיבה
אבל ז' ימי נדה הכל יודעים בהם למנותם מתחלת ראייה ואם חזרה וראתה בהם
שית סדע שהיא בתוך שבעה לראייתה ולא תקבע והם להקל אלא להחמיר
לחוש לו אם כבר נקבע אבל קודם שנקבע אין להחמיר בו כ"כ לחוש לו מספק
שמא תקבענו כדרך שחוששין בשאר וסת שאינו קבוע הואיל ועכשיו הוא בימי
נדה ומש"ה סתם הש"ע סי' קפ"ד ס"ו וכל האחרונים שם ולא פירשו דאם פסק
הדם בינתיים חוששת גם לראייה שניה אם היא ביום אחר עכ"פ. ולדרבה בב"י
שם מפורש בהדיא דאפי' פוסקת בינתיים אינה חוששת): [קיג] שתראה. אפי'
בפ"א (ראב"ד רשב"א): [קיד] שאינו קבוע. ולכן חוששת גם כן לעונה בינונית
(פרמ"פ סי' כ"ה): [קטו] במקרה. פי' וא"צ בדיקה כווסת קבוע ונעקר בפ"א
אבל מ"מ חוששת לראייתה כווסת שאינו קבוע כדלעיל סל"ג (פרישה דלא כט"ז):
[קטז] פוגעת בו. ואף אם לא ראתה בו חוששת לר"ח ב' וכן לר"ח ג' שאינו
נעקר

והמניקה ד"י שמען וכש"ק שם דף ז' ע"א ודפסם רבי יוחנן להכוא כבא שם ד"פ ע"א
ב מברייו' שם ר י"א ע"א וכר"מ
ח שם מסך ברייתא דלעיל דמשמע אם עברו ימי העיבו' והנק' אפילו ברואים ראשונה מטמאה מפ"ל לכ"ע וטוד מסברא בנסתלק הגורם חזר כאורח למקומו

בזה וכן הדין אם היה לה וסת [קיז] הגוף או לזמן ידוע אבל אם היה וסתה וסת ההפלגה אי אפשר לחוש [קיח] עד שתחזור לראות חזרה לראות אפי' פ"א חוששת ליום ההפלגה שהיתה למודה להפליג:

קצ דיני כתמים ובדיקת האשה ובו נ"ד סעיפים:

א א ד"ת אין האשה מטמא ולא אסורה לבעלה עד שתרגיש שיצא דם מבשרה ב וחכמים גזרו על כתם הנמצא בגופה או בבגדיה שהיא טמאה ואסורה ג לבעלה אפי' [א] לא הרגישה ואפי' בדקה עצמה ומצאה טהורה וצריכה הפסק טהרה שתבדוק עצמה ותמצא טהורה ואח"כ תמנה ז' נקיים חוץ מיום המציאה *(כאלו ראתה ודאי וכמ"ש לקמן סימן קצ"ו). ד ואם הרגישה שנפתח מקורה להוציא דם ובדקה אח"כ ולא מצאה כלום יש מי שאומר שהיא [ב] טמאה:
לא

נעקר בפחות מג"פ דכיון שהיא רגילה לראות מצד עצמה אלא שעיכבה דבר הגורם סילוק דמים הראשה ככד ואיברים מתפרקים כשנסתלק הגורם חזר האורח למקומו (רשב"א ב"י). הילכך ל"ד לזקנה ולא לאשה שעברו עליה ג' הפלגות או ג"ח דבעינן שתראה בעונת וסתה הראשון כדלעיל סע"ו וס"ז ושל"א כ"ד הרשב"א. אבל דעת הראב"ד שאינה חוזרת לוסתה עד שתראה פ"א ומשתראה פ"א חוזרת לוסתה הראשון אפילו לא ראתה בזמן וסתה הראשון דכיון שהוחזקה זו עד עכשיו מסולקת דמים אינה יוצאה מחזקה זו עד שיחזרו דמים למקומן ותראה פ"א וכיון שראתה פ"א הרי זה בחזקת בת דמים ובחזקת שתחזור לוסתה הראשון ואע"פ שפעם זו ראתה שלא בזמן וסתה הרי היא כמו שהיתה רגילה לראות בכ' והיתה ליום ל' דזה וזה אסורים עד שתעקר בג"פ כדלעיל סי"ד וכ"ד הרמב"ן ולא ידעתי למה השמיט הש"ע דעתם דהא רבים נינהו ועוד דהא בוסתות דרבנן שומעים להקל (ש"ך):

[קיז] הגוף. בלא זמן ידוע או וסת הגוף לזמן כו': [קיח] עד שתחזור לראות. דהכי אין כאן שום ראייה שתמנה ההפלגה ממנה:

[א] לא הרגישה. פי' אפי' ידוע שבא שלא בהרגשה טמאה מדרבנן כדלעיל סי' קפ"ג ומיהו אפילו ראתה דם מגופה אינה טמאה אלא משום כתם אם ידוע שראתה שלא בהרגשה וה"ה לענין ראתה על בגד צבוע או על דבר שאינו מקבל טומאה כדלקמן ס"ו ובכתם הנמצא בגופה ובבגדיה אע"פ שי"ל שמזמן רב הוא ואיסור הרגישה ולאו אדעתה לא חיישינן להכי מדאורייתא אלא מדרבנן לפ"ד רש"י (דף נ"ח) ואף אי הוה חיישינן להכי או אפי' אי לא הוה בעינן הרגשה כלל ליכא איסורא דאורייתא בכתמים שנאמר דם יהיה זובה דם ולא כתם (משנה שם) וטעמא משום דאיכא למימר אימא מעלמא אתא כתם זה (תו"ס) ולאו מגופה הוא דשמא נתעסקה בכתמים ולאו אדעתה כדלקמן ואת"ל מגופה שמא מן העליה הוא ואף לפ"ד רש"י דלעיל סי' קפ"ג דבנמצא בכותלי בית הרחם למטה תלינן במקור דרוב דמים מצויים שם ולא בעלייה דדמיה מועטין ולא אמרינן העמד אשה על חזקתה דרובא עדיף מחזקה מ"מ הכא דאיכא למימר מעלמא אתא שהרבה דמים מצוים בעולם לכ"ע לא אזלינן בתר רובא דמקור נגד החזקה ואמרינן העמד אשה על חזקתה והאי דם מעלמא אתא (עי' רש"י נ"ב ע"ב ובתוס' שם) אלא דרבנן החמירו בו לומר כאלו הוא ודאי מגופה ומחמר שאין לה דבר ידוע לתלות בו כתם זה לומר שממנו בא עליה יאמר שידוע לה שלא נתעסקה בכתמים ואין כאן אלא ספק א' לפ"ד הרמב"ם אם מן המקור אם מן העלייה כמו בנמצא בבשרה מן הטול ולחוץ (כ"מ):

[ב] טמאה. דודאי יצא טפת דם כחרדל ונתקנח או נימוק דהרגשה מגרא דאורייתא

בגמרא שם ממשנה דנ"ח ע"ב ודף נ"ט ע"א

טור וכ"כ ה"ה בפ"ע מהא"ב שדעת הרמב"ן והרשב"א לפרש כן יצא דפשט גב אפי' לרבי יצא דכתמים צריכין הפסק טהרה שם דנ"ב ע"ב

*(פי' שצריכה להמתין ה' ימים)

ד פה"ד סימן למ"ו דודאי יצא טפת דם כחרדל ונתקנח או נימוק מהא דמקשה אי דהרגישה לאחר זמן שאני פטורין ופי' שם דנ"ז ע"ב

ב ה לא גזרו בתינוקת שלא הגיע זמנה לראות דהיינו שהיא פחותה [ג] מי"ב שנה אפילו הביאה שתי שערות ו וכן אפי' היתה יתירה מי"ב אם בדקוה [ד] ולא הביאה שתי שערות ז בין שהיא בתולה בין שהיא [ה] בעולה ח ואפילו אם ראתה כבר ב"פ אבל לאחר שראתה ט ג' פעמים חוששת [ו] לכתם:

ג י היתה שופעת כמה ימים או שהית' מזלפת טיף אחר טיף בלא הפסק אינו אלא כראיה אחת עד שתפסוק כ אבל אם פסקה [ז] מעט וחזרה וראתה ג"פ אפי' ביום א' ה"ז מוחזקת בדמים וכתמה טמא ל ויש מי שאומר שאין כתמה טמא אא"כ ראתה דם ג' וסתות: הגה ויש להחמיר כסברא הראשונה (והיא סברת הרשב"א והטור):

ד מ תינוקת שלא הגיע זמנה לראות וראתה ג"פ ופסקה מלראות שיעור ג' עונות שהם צ' יום חוזרת לקדמותה וכתמה [ח] טהור עד שתחזור ותראה שלשה פעמים:

ה נ לא גזרו על הכתם אא"כ יש בו כגרים [ט] ועוד ס ושיעור הגרים הוא כט' עדשות (ג' על ג') (טור) ושיעור עדשה [י] כדי שערות (שהוא ל"ו שערות כמו שהן קבועות [יא] בגופו של אדם) וכ"ז שאין בו כזה השיעור ע אנו תולין לומר דם
כנה

דאורייתא היא היכא דליכא למיתלי במידי אחריני כגון הרגשת שמש דלעיל סי' קפ"ז או הרגשת מי רגלים דלקמן סי' קצ"א. וה"ה אם אמר שהרגישה בדקה מיד ומצאה מראות טהורות תלי' שהרגשה בהן כדלעיל [illegible] (תה"ד) [illegible] מעוברת ומניקה [illegible] מקורה ובדקה ולא מצאה כלום [illegible] הורה. (מ"י דלא כב"י): [ג] מי"ב שנה ויום א' (ש"ך) ועיין לה"ע בסימן קצ"ה סי"ד: [ד] ולא הביאה ב' שערות. ואין חוששין שמא נשרו כמו שחוששין לענין חליצה משום דכתמים דרבנן וספיקא דרבנן לקולא. אבל כל שלא בדקוה חזקה הביאה סימנין (רשב"א ב"י) ואפי' כתמים שבגופה לא גזרו בתינוקת שלא הגיע זמנה לראות (ש"ך) ואפי' שדיניה שלה מלוכלכים בדם הרבה אין חוששין לה (גמ') ואפי' אין לה במה לתלות דבשוק של טבחים לא עברה ולא נתעסקה בכתמים איכא למימר עברה או נתעסקה ולאו אדעתה דהא בגופה אין לתלות כל עיקר דכתמים דרבנן נינהו. וכי גזור רבנן בהגיע זמנה דדם מצוי בה אבל בכך לא גזור הואיל ואין בה דמים (רש"י): [ה] בעולה. ורש"ל כ' דהאידנא כל אשה יש לה בעל חוששת לכתמים לכתחלה ואפי' קטנה ואין להקל מן המנהג עכ"ל והש"ך כתב דאין בזה מנהג דבדבר שאינו מצוי לא שייך מנהג וכ"ד רמ"א ושאר אחרונים עכ"ל: [ו] לכתם. דנאמר שהוחזקה בדמים הרי היא ככל הנשים ואפי' לא ראתה אותן בג' עונות מכוונות כדלקמן ס"ג ול"ד לחשש וסתות דלעיל סי' קפ"ט סכ"ז לפ"ד נה"כ שם:

[ז] מעט. בין שהיתה שופעת תחלה וסוף בין שהיתה מזלפת הרי הפסק מעט עושה אותן ג' ראיות (מ"י דלא כב"ח): [ח] טהור. אפילו לא חזרה לראות בעונות שהיתה למודה לראות בהן עד שתראה ג"פ: [ט] ועוד. משהו אבל כגרים מצומצם תלינן במאכולת דקים להו לרבנן דעד כגרים יכול להתפשט דם המאכולת ולא יותר. ומ"מ לא תלינן אלא האדום ולא השחור (ראב"ד דלא כמ"כ) ואפשר שבמקום ובזמן שהפרעושים מצויים תלינן אף השחור (קלח) בפרעוש עד כגרים ולא יותר כמ"ש בסה"ת דהא דתלינן עד כגרים במאכולת היינו פרעוש (ע"ש סי' ל"ב ורי"ח): [י] כדי שערות. שהן ב' על ב' ברינוע בכף שהעדשה עגולה משערים מקום שמקיפה ברינוע: [יא] בגופו של אדם.
ולא

ז מדהכן לענין דיין טעמו איד בתולה כל שלא ראתה כו' שם דף ז' ע"ב ה"פ לענין כתמים

ס מימרא דעולא א"ר יוחנן וכו' ד"י ע"ב

ע טור בשם אביו הרא"ש וכדעת כ"מ והר"ן והרשב"א

י מימרא דרב חלקיה בר טובי' שם

כ טור וכן נראה מדברי רש"י וכ"כ הרשב"א בפירוש במ"ש ממימרא דרב סימי בר חייא שם

ל הרמב"ם בפ"ט מהא"ב דלדעתו כל ראיה דוקא לא מקרי מזלפת

מ טור וכ"כ הרשב"א במ"ש מברייתא דתנוקת שלא הגיעה לראות ומי' שם דף ט ע"ב לף על בב דכנים לענין דיה שעתה ה"ה לכתמים

נ ברבי חנינא בן אנטיגנס שם במשנה ובדמפרש

הפוסקים ס ממשנה ר"ש פ"ז

כנה הוא אע"פ שלא הרגה כנה אבל כשיש בו כזה השיעור אין תולין בכנה בין אם הוא פ מרובע או אם [יב] היא ארוך ל ואם נזדמן לה גרים יותר גדול מזה השיעור [יג] משערים בו:

ו ק הא דבעינן שיעורא בין בכתם הנמצא על חלוקה בין בכתם הנמצא על בשרה ר וי"א שלא אמרו אלא בכתם הנמצא על חלוקה אבל בכתם הנמצא על [יד] בשרה בלבד במקומו שחוששין

ולא בראשו דבגופו הן מרוחקות זו מזו הרבה מבראשו ואכן ילפינן גרים של כתמים מגרים של נגעים דבהרת שבעור הבשר שיעורה כגרים הקלקי מרובע והוא שם מקום שהפולין שבו גדולים ומרובעים במקום שמתפלקים לשנים ומחליתו נקרא גרים ושיעורו כדי לגדל ו' שערות על ו' שערות שהבהרת אינה מטמאה אא"כ ראויה לגדל בה שער לבן ומחית בשר חי והמחיה שיעורה כשיעור לבן ומיעוט שיעור שנים שהן ב' שערות על ב' שערות וגם צריך שהמחיה שהיא כב' שערות על ב' שערות תהיה באמצע הבהרת שיהיה שער לבן ראוי לגדל בה סביב לה מארבע רוחותיה בתוך הבהרת ומיעוט שער שתים ע"כ צ"ל הבהרת כדי מקום למיחת ו' שערות על ו' שערות ובהרת שבעור הבשר היא שמטמאה במחיה ושער לבן ולא שבראש וזקן ומאחר שהיעורו חכמים שיעור הבהרת שבעור הבשר כגרים הקלקי אנו למדים שזה הגרים הוא כדי למיחת ו' שערות על ו' שערות כמו שהן קבועות בגוף ולא בראש וכל שערה היא עם מקום יניקתה שהיא כחלי המקום שפנוי שבין שערה לשערה מכאן וכחלי המקום הפנוי מכאן וכן מכל ד' רוחותיה סביב לה וכן לכל שערה ושערה כמו שהיו ראויות לגדל בתוך הבהרת לבנה המגדלת שער לבן ונמצא בו' שערות על ו' שערות יש כמו ו' על ו' מקומות שבין שערה לשערה דהיינו כמו שיש משערה הא' עד שערה הב' ולא עד בכלל כיון שיש לשערה הא' יניקה חלי המקום מעבר השני לשערה הב' יש יניקה חלי המקום שבינה לשערה הב' (פרישה מ"ע כו"פ עיין תשובת מ"ל סי' כ"ז): [יב] היא ארוך. וקצר ובין הכל יש בו כגרים ועוד: [יג] משערים בו. דבכתמים שנו חכמים כגרים של פול סתם ולא פירשו באיזה פול הילכך משערים באיזה שיזדמן לנו ואפי' הוא גדול מן הקלקי דבכתמים הולכין להקל ואם לא נזדמן לנו עכ"פ אין להחמיר בפחות מן הקלקי שהזכירו חכמים גבי נגעים בפירוש. אבל בעדשים אין לשער בגדולות אלא בבינוניות והן המצריות כדתנן פי"ז דכלים (תשובת מ"ל שם כו"פ) ועי' תשובת ש"ל דהמצריות גדולות משלנו ועי' לקמן סכ"ה וסכ"ו דכחצי סלע הוא יותר מכגרים וסלע הוא לערך שליש טפח כדלעיל סעיף ל' ומ"ש (כו"פ) ושליש טפח הוא גודל ושליש. וגודל הוא כרוחב ז' שעורות זו אצל זו בדוחק כדלקמן סי' ער"ב נמצא שטח הסלע ט' שעורות ושליש על ט' שעורות ושליש והעיגול הוא ג' רביעית מן שטח המרובע והמרובע תמ' ושליש על ט' ושליש עולה פ"ז ותשיעית. נמצא מחזיק עיגול שטח הסלע ס"ד ופני פעם רוחב שעורה על שעורה בריבוע. ופני סלע הוא ל"ב ורביע והוא יותר הרבה מכגרים מרובע שאינו מחזיק אלא לערך ה' על ה' שעורות בריבוע שהן כ"ה פעם רוחב שעורה על שעורה כמבואר בתשובת מ"ל ע"י עדשים בינוניות שלנו (ע"ש סי' כ"ז): [יד] בשרה בלבד. שעל חלוקה לא נמצא כלום דרגלים לדבר דמגופה אתא כדלקמן סיון י"א בדי נתעסקה בכתמים דלא תלינן בנמצא על בשרה לחוד מה"ט משום כיון דמגופה קא חזיא ובגופה לחוד אשתכח רגלים לדבר ומחזקה דמגופה קאתי. ומש"ה לא תלינן במאכולת בפחות מכגרים ועוד לסברא זו. ולסברא קמייתא תלינן במאכולת טפי מבנתעסקה בכתמי' משום דבנתעסקה בכתמי' וכה"ג כל מילי דמעלמא

אתא

פ ברייתא שם דף כט ע"ב
ל טור בשם הרמב"ן וכ"כ הרשב"א
מדברי הראב"ד בספר בעל הנפש מדלא הזכירו פול של מקום פלוני וכו' אבהו כל שיעורי חכמים להחמיר חוץ מכגרים של כתמים להקל
שם דכ"ה ע"ב
ק הרשב"א בת"ה וכ"כ ה"ה בפ"ט מהא"ב בש"ד הראב"ד והרמב"ן
ר לפת"ם שם

להם אין לו שיעור:

ז ס אם הרגה [טו] פשפש או הריחה [טז] ריחו תולי' בו עד [יז] כתורמוס (פי' מין ממיני הקטניות שהוא מר ובלע"ז לופינ"ו):

ח אם אין בכתם במקום א' כגרים ועוד ס אע"פ שיש שם טיפין הרבה סמוכין זה לזה עד אם נצטרפו יש בהם יותר מכגרים ועוד טהורה שאנו תולין כל טפה וטפה בכנה עד שיהא בו כגרים ועוד במקום א' ע וי"א דה"מ כשנמצאו על חליקה אבל אם נמצאו על בשרה מצטרפין [יח] לכגרים ועוד:

ט י כתם הנמצא על בשרה שהוא ארוך כרצועה או [יט] עגול או שיהיו

אתא אי איתא דכאן מגופה הוא אלא מעלמא אתא על חלוקה איבעי ליה לאשתכוחי כדלקמן סעיף י"א ומש"כ במאכולת די"ל דאתרמי על גופה ונתמעך שם (ולסברא האחרונה מאכולת נמי על חלוקה איבעי לה לאשתכוחי שבחלוק ושאר בגדים הוא שמצוי' מאכולת ביותר עד שמפני זה הקילו חכמים לתלות במאכולת עד כגרים אע"פ שלא הרגה מאכולת משום שאין לך אשה שמסורה לבעלה שאין לך כל מטה ומטה שאין בה כמה טיפי דם מאכולת כדתניא בגמרא ומש"כ על גופה ובשרה) ודעת הב"ח ומ"י להקל כסברא הראשונה דבכתמים שומעין להקל אבל דעת הש"ך להחמיר כסברא האחרונה הכ"מ בגמרא: [טו] פשפש. שקורין וואנצ"ן בל"א: [טז] ריחו. דאז תלינן ודאי בפשפש שנתמעך לכך הריחה ריחו: [יז] כתורמוס. הוא מין קטניות עגול כמין עדשה ורחב כמעה (רש"י ומע"מ בשם הערוך) ומעה היא גדולה מפונדיון שמעה היא ב' פונדיונות ופונדיון הוא יתר על שליש טפח שהוא רוחב סלע סתם והפונדיון הוא אחד מחלקי גדול מתתם סלע (בכורות ל"ח) ובמקומות שרחם הפשפש מצוי לרוב תלינן בו עד כתורמוס אף על פי שלא הרגה (ט"ז ש"ך): [יח] לכגרים ועוד. שעל בשרה אין תולין להקל כ"כ אף לסברא הראשונה דלעיל ס"ז. וכ"פ הש"ס: [יט] עגול. כטבעת שהיא חלולה באמצעיתה אין אומרים אילו נטף מן המקור לא נמצא כזה כדלעמיק והוא שיש בין כל הדם המקיף כגרים ועוד לסברא הראשונה דלעיל ס"ו (טור) אבל בפחות מכגרים ועוד לסברא האחרונה דלעיל ס"ז. או לכ"ע כשנמצא כזה בחלוקה טהורה דתלינן במאכולת. וא"א אילו שנתמעכה שם מאכולת לא היה לבן באמצע הדם ואפילו נמצא מין דם לבן או ירוק וקו אדום או שמור יסוב אותו בעוגל או שאר תמונה נפלאה בענין שנראה שהכל הוא כתם א' והאדום הוא קו וסוף של הלבן ובין הכל יש יותר מכגרים אלא שבאדום לבדו אין בו כגרים טהורה דתלינן שדם מאכולת נתערב בו בעודו לח והטבע דחה חלק האדום לצדדין והרי גם אם בא מן הגוף ע"כ צ"ל כן שחלק אדמומיתו ידחה לצדדין (מפני שיש בו עכירות יותר ולכך הטבע לדחות העכירות לצדדין כמו שנראה בחוש בכתם שנכתם מתוך גומים ונתייבש שקצוותיו משחירין קצת מעכירות המים שנדחו שמה) (תשובת מ"ל סי' כ') ואפילו אם ידוע בודאי שהמראה הלבן או הירוק בא מהמקור תלינן האדום השמור שבקצותיו בדם מאכולת כל שאין בו לבד כגרים ועוד שכן דרכן של מאכולת להיות במקום זוהמא ולכלוך אבל אם יש באדום כגרים ועוד אלא שיש לתלותו בד"מ כגון אשה שהיתה בעלת פצעין ומכות המגועלים בדם אף תולין בהם האדום שהוא כתם עם הלבן או הירוק שבא מגופה בודאי שהרי ידוע שנפתח מקורה להוציא הלבן והירוק ודאי גם האדום יצא משם נאמר שדם הכל נכתם יחד ואפי' לא יהא אלא ספק אם הכל כתם א' אזלינן לחומרא דאיכא תרי ספיקי מה אין א' במגידו לאסור. א ולא תלינן לקולא אלא בדם מאכולת לפי שאין לך [illegible] כמה טיפי דם מאכולת ואין לך אשה שמסורה לבעלה

ומש"כ

ס כרא"ש שם בפסקיו משום דהוי כנתעסקה בכתמים וכ"כ הרשב"א
ע ברייתא שם דנ"ח
ה טור וכן כתב הרשב"א שכל ראשונה שבמשנתה בנשים דרכי ידמים כבריית' דעל כאדם וכו' אע"ג דדחי לה דימוי' נאה פילפא שית' ב ל' מרוש שם וכדעת הרי"ף דלעיל
י [illegible]

ם"ס לף לתמהני לגל מלמה לגן ויל ק
מגמ מגופס גולמי למניגן למגב זוסמ
למהמני מס ומלולת. כ"ל רמ"ל מתסוגס
מ"י ל"ז. למגל סמ"ן מלק עליו גזס וס"ל
לכל סיס למלות סמוסס גמכס מו ל"ל
תליגן למתמני סתס מקום מלגן וסיכוף
מגופס לס לל מעגין מסגמל רמ"ל עליי
מסיס מלמה לעגין מסמוסס סול קן של
מגכל מעגוכ מסול סולדומתפטט מציגיו
כעין קו מז ולמי טומאס עכ"ל ומסכיס
עגמו מס"ך מגכ"כ ולף רמ"ל לל מממיכ
מלל בידוע גולמי מסמלמה מעסוכ הול
מגופס למל לס לימו ידוע גולמי מע"ס
מתין לה מתס למלותו ומכמתל הול מגופס
מין ו מלל דין כתס עסוכ וכסס מתין
תולין כתס מכתס למקל וכלקנין מע"ג כך
מין תולין כתס מכתס למממיכ כמגופל
סס מתמו רמ"ל. ומסמע סס סלף מעגין
מכמגל רמ"ל עליו מסיס מלמה לעגין
מסמוסס הול קן של המלמה מעסוכ וסכל
כתס מ' מפ"ס לל תליגן כתס מכתס
ממיכ ע"ס: [כ] טיפין טיפין. מעכגוב
לל כסכך זס לגל זס קן סיס מכל טפס ועפס כגרים ועוד לסכגל סלסגופ
ללעיל ס"ט ולסמועי למין מומיכים כו' כדמסיק ולסכגל סלסמוכה ללעיל ס"ס לף
על פי מתין כגרים ועוד לל גיכוף כולן: [בא] לל גזכו. מע"ס מתין לה גמס
לתלות וידוע מכל מגופס לל מלל מכגיסס, ולפי"ז מגל על דכר המקבל טומאה לל
מסיעורו גוכס לו מלל לקבל טומאה מסול פמות מכסיעור מלמוי לקבל טומאה
כגון מעגיל מתין גס ג' מלמעות על ג"ל מסוכס ולפילו מגל ע"ג כלי חכס
המקבל טומאה מתוכו סול ולין מקבל טומאה מגבו לל גזכו על מכתס מגל
מגבו מע"ס מכל מגופס (גמ"ל): [כב] גו כתס. מע"ס מכולמי לל מגופס
מסכי כדקס יקום זס קולס מיסכס עליו כיון מלל מכגיסס מסוכס ודכר מליס
מקבל טומאה מת ומרץ וכיולל גסס רק מומקבל טומאת נגעים כגון מוטי מתי
מו עכ"ג מל גומ לו עסמן מככוכים גכלך לו פכוסי ומקוכי גומכמ מסוכגים
מעגין ס"ס גסס כוסל כגרים עפ"ס מסול סיעור מכגע מקבל טומאת כתמים לסתו'
ולפ"ס מכל מכ"ס ומכ"ל ומכ"ן מולקי זס מכל כתס מגל מעגין ס"סכה
עליו ומלמה לס לכ"ע מין לממיכ לף לס סול ס"ס גו לתכים ועלים ועפ
מעגין מכלוי לקבל טומאת נגעים מכי מין טומאה זו טוכגת גמ"ל מן המוכה מגל'
מ"ס ולכן מתס רמ"ל להקל גמגל על מגין מסכ"ם ע' כו"ס:
[כג] לגזוע. מלין מכתס ניכר גו כמלמה לס גמוכ (לס"י) ולין מילוק גין לגזע
לדוס למאר לגעוכין וכגל מכוכר גכוכים לגים לגעים ומיגי לגעוכים ומגל כתס
מ' מקלתו על ניכוך הלגן ומקלתו על הלגוע לס מין על הלגן כגרים ועוד מין
הגוע מלגרף מעגן ע"ס מכמלמה לעגין מכמל כתס מ' מאתר מלל גזלו על הלגוע
ומו"ת מ"ל מ"ס"ג): [כד] על עקבה טומאה. מע"ס מלמעלה מעקבה מכל חוכך
מסוקס בגכל מעקב מסוכס כלקנין מעקבה טומאה למאר למגע מעקב מעגיי
מסוכס

שהיו [ב] טיפין טיפין או שהיה
אוכך הכתם על רוחב ירכה או שהוה
נראה כאלו היא ממשה למעלה הואיל
והוא כנגד בית תורפה (פ' גמ'י
וסוף כיצד לעכוב) טמאה ואין אומרי
אלו נשף מן הגוף לא היה כזה:

ג כתם שנמצא על דבר שאינו
מקבל טומאה [בא] לא גזרו ביצד
בדקה קרקע עולם (או בית הכסל
שאינו מקבל טומאה) (מדכרי ס"ג גמס
מ"ג) או כל דבר שאינו מקבל טומאה
וישבה עליו ומצאה [בב] בו כתם
ד וכן כתם שנמצא על בגד [בג] צבוע
סהורה: (סגס) לפיכך תלבוס סלסס כגדי
לצבועין כדי לכגילה מכמתי (כרמב"ס
יגמ' פ' סלסס):

יא ה לא בכל מקום שימצא שם
כתם טמאה אלא במקו' שאפשר
שבא שם מן המקור ביצד נמצא
[כד] על עקבה טמאה וכן אם נמצא
על כל אורך שוקה ופרסותיה מבפני'
והם

סהם המקומות הנדבקי' זה בזה בעת
שתעמוד ותדבק רגל ברגל ושוק
בשוק וכן אם נמצא על ראש
[כה] גודל רגליה (וכ"ם על רגליה
[כו] ממש) (ג' נסס סרמב"ם) ו וכן
אם נמצא על ידיה אפי' על קשרי
אצבעותיה שהם" עקביות הן ושמא
נגעו באותו מקום אבל נמצא על
שוקיה ועל פרסותיה מצר חוץ או
אפי' מהצדדין ז ואצ"ל למעלה מאותו
מקום [כז] טהורה ח ואם יודעת
[כה] שנזדקר והגביהה רגלי למעלי
טמאה בכל מקום שתמצאנו אפילו
למעלה מהחגור בין מלפניה בין
מלאחריה אפילו עברה בשוק של
טבחים או נתעסקה [כט] בכתמים
ט ודוקא כשנמצא על בשרה לבד
אבל אם נמצא על בשרה וגם על
חלוקה אם עברה בשוק של טבחים
או נתעסקה בכתמים תולה בו בין
שנמצא למטה מהחגור או שהגביה'
רגליה ונמצא למעלה מהחגור בד"א
שכשנמצא הכתם על בשרה בלבד
אינה תולה כשאין לה לתלות אלא
בעסק הכתמים או בשוק של טבחים
אבל אם יש מכה בנופה שיכולה
לתלות בה שאפשר שיבא הדם
ממנה תולה בה [ל] ושהורה ואם
הסכה בכתפה והכתם על ירכה במקום
שא"א לבא מהמכה [לא] טמאה:

יב י נמצא הכתם על חלוקה למטה
מהחגור או יבמקום החגור
[לב] עצמו טמאה "אפי' נמצא לצד
חוץ

ולפילו כתתחון כלקנין כי"ם ולל ממכיגן לם ליתל למעלמת מתל מעליון מגביי
כיי לממכוכי מלל כיון למגופס קמזיק ומגופס למוך למתכס ולל מחלוקה רגליס
לגבר וחזקה למגופס מתל (רמב"ל): [ל] ומיסוכס. לסכל ליכל למיגוך על מלוקה
ממי ליגבי ליי לממכוכי לסל כיון ללל תליל גמילי לתל מעלמת מלל גבר
מגופס מפסר מגל סלם ממס ולל נגעה גחלוקה (ג"י): [לא] טמאה. ומ"ס
לם מממכה גללי סלומר ומתוך שמן ל"ל לסם מממכה לגל לרגליה מלפגיס גמקום
סיוכל לגל סם מסמקום מגל לם מממכה על נוחכה ממס מפסר לסם מממכה לעפסף
גין רגליה כמגיל סומס ומולה סה (גמ'): [לב] עלמו. פי' מגוך סול כיוכ מפגיס
מוגרות למגיעות וסוף כמין מכגיסס קמגיס כלפגמ"י גב"ק לם"י. וכל מסוף
ממס מן המגוך פעמיס מגל כנגד גיס מחולפה ולף "קום המגו: עלמו מסיל
מוסס

ו בגי"ה מס
ז שם בגמ' ר"
כ"י ע"ל
ח פוכ וכ"כ
כמגב"ל
בס"ה וס"ה
בס"ע כמי"ל
בתכל מסגוכ
ולמעלה וכגוה
לל"חזקה' שב
בגמ"ה
ט שם בגמ"ה
י עוכ וכ"כ
המגב"ל לכיון
דלל תליגן
בגירי דלתי
מעלמת לל"ה
בדבר שבגופס
לפסר שבל
הלם מסס ולל
בגע בחלוקה
כ שם בגמ"ה
ל המל"ל
בס' בעה"ב
דכמגיל
מוסס בלה לי
מקום המגופס
כיכגד בים
המולפה
מ עיכ מבני
מעגוי להקל

סוף) מעט כדי לו נגד בית סתוכף (כתב"ד): [לג] חוץ ולפי פילוק בין מעלן נמצוק מלמעלה לו מלמטה לו מן הצדדים מפני שהצדדים מוקפים סתם וסגה (ג"י נסם כתב"ד נסי נמ"ב) ואם [ד]עברה בשוק של טבחי סהורה [ה]אפי' נמצא לצד שנים [לה] ועל בשרה [ו]ואם נמצא על חלוקה בלבד מהחגור ולמעלה סהורה אפי' נזדקרה והגביה רגליה ואפילו לא עברה בשוק של טבחים שאלו בא מן המקור היה נמצא [לה] על בשרה:

יג [ז]נמצא על [לו] בית יד של חלוקה אם המקום שנמצא בו הדם בבית יד מגיע עד בית תורסה טמאה [ח]אפילו אינה יכולה להגיע שם אא"כ השחה הרבה ואם אינה יכולה ליגע שם כלל * סהורה:

יד [ט]היתה פושטתו ומתכסה בו בלילה בכל מקום שימצא בו טמאה מפני שהוא (מוכן) הילך והילך וכן הדין אם נמצא במעשרת שמכסה ראשה או שחוגרת בו [י]ואם קשרה בו ראשה היטב ובשנעורה ג"כ מצאתו קשור יפה יפה אינו הרישת:

טו [יא]שתי נשי שכבו ראשן בחלוק א' שתיהן [לז] טמאות ואם אחת כסתה ואחת לא כסתה אע"פ ששתיהן לבשו החלוק ונמצא הכתם למעל' מהחגור אותה שכסתה טמאה והאחרת סהורה:

טז [יב]אם יש לה מכה [לח] בצוארה ונמצא הכתם בחלוק אפילו למטה מהחגור שא"א ליגע שם מהמכה אם פושטתו ומתכסה בו תולה במכתה שאני אומר נתהפך הכתם

יז [יג]מצאה כתם [לט] למעל' מהחגור נזדקרה סהורה שאני אומר כמו התחתון [יד]בד"א כשיש בעליון כנרים ועוד או יותר שודאי מעלמא בא שוהרי אין לתלותו בכנה אבל אם אין בו כנרים ועוד אין תולין אותו מעלמא דשמא דם כנה היא ואם יש בתחתון כנרים ושוה שיוכל להיות בכנה * שמאה:

כיון

כיון שכתבתי דרבנן מקילין בהם ותולה בכל דבר שיבול לתלות כיצד [מא] טמאים. [מב] מתמהון סהורה. כי שחטה בהמה חיה ועוף או נתעסקה בכתמים או ישבה בצד המתעסקים בהם או [ז] שעברה בשוק של [מג] מעטפת. לשון"י שמא גלגם סלא מעלעתה ע"י מיכוך וכיוצא בו (עסה"ת): [מד] מכה. סהיה יכולה להתגלע ולסוליף סם ע"י מיכוך (רמב"ם): [מה] מיכם [מבחתחתון סהור' אבל [ו]אם נמצא על בשרה אינה תולה אא"כ יש לה מכה בגופה או תולה בה אפילו על בשרה אם הוא במקום שאפשר לדם לנסף משם [ז]ואפילו נתרפאת אם אפשר לה להתגלע ולהוציי דם ע"י חיכוך תולה בה ואע"פ שעבשיו עלה עליה קרום ואינה [מג] מטפטפת: יט [ח]כשם שתולה בה כך תולה בבנה ובעלה אם נתעסקו בכתמי או אם יש בהם [מד] מכה לפי שדרכם ליגע בה [ט]אבל אם היו עסוקים בדם ולא נמצא בהם דם [מה] אינה תולה בהם [א]א"כ היו עסוקים בדבר שדרכו לנתוז בגון שחישה וכיוצא בהן:

(הגה) וכ"ש אם סכנס נמצי עם כמי סים לסם מכות בגופן תולה בהן כמו בגנה ובנעלה (מרדכי פ"ב ובפ"ז): [מו] האשה דם תולה [מז] בבעלה:

כא [י]היכא דאשתכח כתם בישיפולאה מאחורה ומכה איכא מקמא תלי בה דאפשר אדיתבא הך דבתרא אתא לקמא ונפקה בה מההיא מכה:

כב [יא]סמך אם עברה בשוק של טבחים או אם ישבה בצד המתעסקים בכתמים אינה תולה בהם [יב]בד"א בעיר שהטבחים או המתעסקים בכתמים יושבים במקום ידוע אבל אם דרכם להתעסק כאן וכאן תולין אפי' מסמך שמא נתעסקו במקום שעברה ולא הרגישה:

כג [יב]נתעסקה בדבר אדום ונמצא עליה כתם שחור או איפכא אין תולין בו בד"א אדום בשחור ושחור באדום אבל [יג]אדום באדום ושחור בשחור אפי' אם אינו ניכר [מה] ממש שדומה לו תולה בו כגון שנתעסקה במי תלתן או במי בשר או בקילור אדום קצת תולה בו האדום:

כד [יד]נתעסקה בתרנגולת תולה בו אדום ושחור וכרכומי לפי שדם שחישתה אדום ודם אבריה שחור ודם בני מעיה כרכומי:

כה [טו]שתי נשים שנתעסקו בצפור א' שאין בו דם אלא כסלע ונמצא על כל אחת כסלע שתיהן [מט] טמאות:

כו [טז]נתעסקה בדם שא"א שיהיה ממנו כתם אלא כנרים ונמצא עליה

כ"

[לג] מוץ. לפי ססוף עסוי לסקפל מס סנגלד מוץ לפניס (ג"י) ולפי' לפס ג' מלוקות זס על זס ונמלא כתס על סעליון לפי סס לפניס סמפנדים עסוים לסקפל: [לד] ועל פשרה. סיכום מס שמלא גס על פשרה כיון שמלא גס על מלוקה ליכא רגליס לדבר המגופף אלא ומלית ככל מידי דליכא למיתלי כלעיל: [לה] על פשרה. לכאורה ק"ל למס לעיפף אלא סותת ויוכל ומגע פעמים אף במלוק לפי שלא יגע פשרה ק"ל ומ"ש בכולכת על רגליס סס עסוי לעיפף ופעמים גופף על מלוקה ולא על פשרה וע"ש מעותים שמלא על מלוקה לפיר מן המגוף ולמעה (רמב"ם): [לו]בית יד. סקורין (לקמ"ל בל"ת) ס"ך: [לז] טעלות. כיון שלא לעסר שתיכן טעלות כלקמן סוף ע"ג ע"ס: [לח] בגולדס. סייט בגלדי סגולה אף ל"ת לפי שלא יגיע בה סמכה אלא שתי מסמיר כלעיל (ס"ך): [לט] למעלה מסמקור כלעיל (ס"ך): [מ] מעלמא. בלא דעסה כך בא סתתמון בלא לעסה וסוף בא בי' בכתמי' כן מין לפפ סמור לו לדוס לסמיכן שבשת"ת נתלכלך מלוקה למעלה ולמטה בלא לעסה לפי לכ לס בא' לדוס ול' סמור לא סלי תלי התתמון בעליון לקולא ל"ל שמלא עליה דוס לכלוך על מלוקה לא ישתא גס דוס כתם לגישת לכי היכי דבא עליה. לכלוך זה בלא לעסה ס"ל בא עליה הכתם

[מא] טמאים. [מב] מתמהון סהורה. כי שחטה בהמה חיה ועוף או נתעסקה בכתמים או ישבה בצד המתעסקים בהם או [ז] שעברה בשוק של טבחים או [מג] מעטפת. לשון"י שמא גלגם סלא מעלעתה ע"י מיכוך וכיוצא בו (עסה"ת): [מד] מכה. סהיה יכולה להתגלע ולסוליף סם ע"י מיכוך (רמב"ם): [מה] מיכם [מבחתחתון סהור' אבל [ו]אם נמצא על בשרה אינה תולה אא"כ יש לה מכה בגופה או תולה בה אפילו על בשרה אם הוא במקום שאפשר לדם לנסף משם [ז]ואפילו נתרפאת אם אפשר לה להתגלע ולהוציי דם ע"י חיכוך תולה בה ואע"פ שעבשיו עלה עליה קרום ואינה [מג] מטפטפת: יט [ח]כשם שתולה בה כך תולה בבנה ובעלה אם נתעסקו בכתמי או אם יש בהם [מד] מכה לפי שדרכם ליגע בה [ט]אבל אם היו עסוקים בדם ולא נמצא בהם דם [מה] אינה תולה בהם [א]א"כ היו עסוקים בדבר שדרכו לנתוז בגון שחישה וכיוצא בהן:

(הגה) וכ"ש אם סכנס נמצי עם כמי סים לסם מכות בגופן תולה בהן כמו בגנה ובנעלה (מרדכי פ"ב ובפ"ז): [מו] האשה דם תולה [מז] בבעלה:

כא [י]היכא דאשתכח כתם בישיפולאה מאחורה ומכה איכא מקמא תלי בה דאפשר אדיתבא הך דבתרא אתא לקמא ונפקה בה מההיא מכה:

כב [יא]סמך אם עברה בשוק של טבחים או אם ישבה בצד המתעסקים בכתמים אינה תולה בהם [יב]בד"א בעיר שהטבחים או המתעסקים בכתמים יושבים במקום ידוע אבל אם דרכם להתעסק כאן וכאן תולין אפי' מסמך שמא נתעסקו במקום שעברה ולא הרגישה:

כג [יב]נתעסקה בדבר אדום ונמצא עליה כתם שחור או איפכא אין תולין בו בד"א אדום בשחור ושחור באדום אבל [יג]אדום באדום ושחור בשחור אפי' אם אינו ניכר [מה] ממש שדומה לו תולה בו כגון שנתעסקה במי תלתן או במי בשר או בקילור אדום קצת תולה בו האדום:

כד [יד]נתעסקה בתרנגולת תולה בו אדום ושחור וכרכומי לפי שדם שחישתה אדום ודם אבריה שחור ודם בני מעיה כרכומי:

כה [טו]שתי נשים שנתעסקו בצפור א' שאין בו דם אלא כסלע ונמצא על כל אחת כסלע שתיהן [מט] טמאות:

כו [טז]נתעסקה בדם שא"א שיהיה ממנו כתם אלא כנרים ונמצא עליה

כ"

ג מכנס סם לכ"ם ע"ב
ד נכ"ם סם ד"ס ס"ב
ה סם ד"ס ס"ב
ו סם ד"ס ס"ב וכ"י הכמב"ם סעיף יח
ז סם נמכנס
ח סם נמכנס וכ"י הכמב"ם סעיף יח ומ"ש וכן כ"י הכמב"ם וכ"ש סעיף
ט עיין בסם הכמב"ן וכ"ש ס"ה סכ נמנו
י ר"ש
כ הכמב"ם נמכונים להכמב"ד נסקר בע"ש
ל נכ"ם סם דף נח ע"ב
מ עיין בסם הכמב"ן ומסם הכא לסי עיין סיע נם מזיכים כו' סם
ס נכ"ם סם דכ"ה ע"ש
ע נכ"ם סם נם ע"ב ומעסם דכ"ע וכ"י
פ מסקנת הגמ' סם דכ"ע ע"ב לגיגת דכתי
צ נכ"ם סם דף נח ע"ב
ק הכמב"ם נם"ם מנעיל דכ"י נמים סם דכ"ע ע"ש ולה נפסעה ונסקיה הכמב"ן ומכמב"ם לקולא מעיבה מכחב הכמ"ם נמב"ם

[לג] מוץ. לפי ססוף עסוי לסקפל מס סנגלד מוץ לפניס (ג"י) ולפי' לפס ג' מלוקות זס על זס ונמלא כתס על סעליון לפי סס לפניס סמפנדים עסוים לסקפל: [לד] ועל פשרה. סיכום מס שמלא גס על פשרה כיון שמלא גס על מלוקה ליכא רגליס לדבר המגופף אלא ומלית ככל מידי דליכא למיתלי כלעיל: [לה] על פשרה. לכאורה ק"ל למס לעיפף אלא סותת ויוכל ומגע פעמים אף במלוק לפי שלא יגע פשרה ק"ל ומ"ש בכולכת על רגליס סס עסוי לעיפף ופעמים גופף על מלוקה ולא על פשרה וע"ש מעותים שמלא על מלוקה לפיר מן המגוף ולמעה (רמב"ם): [לו]בית יד. סקורין (לקמ"ל בל"ת) ס"ך: [לז] טעלות. כיון שלא לעסר שתיכן טעלות כלקמן סוף ע"ג ע"ס: [לח] בגולדס. סייט בגלדי סגולה אף ל"ת לפי שלא יגיע בה סמכה אלא שתי מסמיר כלעיל (ס"ך): [לט] למעלה מסמקור כלעיל (ס"ך): [מ] מעלמא. בלא דעסה כך בא סתתמון בלא לעסה וסוף בא בי' בכתמי' כן מין לפפ סמור לו לדוס לסמיכן שבשת"ת נתלכלך מלוקה למעלה ולמטה בלא לעסה לפי לכ לס בא' לדוס ול' סמור לא סלי תלי התתמון בעליון לקולא ל"ל שמלא עליה דוס לכלוך על מלוקה לא ישתא גס דוס כתם לגישת לכי היכי דבא עליה. לכלוך זה בלא לעסה ס"ל בא עליה הכתם

ב כשיעור קמל סם בגמ' מסנוב ולמעלה
ג עוב בסם
ד בכמי"ן
ה בכמי' נסכל סם ומסנוב ולמעלה
ו סם בסנסם
ז עוב והכמב"ם בס"ם
ח (וכ' הכמב"ם ולין מוסכין סמל נגעה בסנוכי' בסנים סמכוש ומ"ש הגיעה סם לכל מסנים לגיעה סם לסנוכי' בסנים סמכוש
ט סם ומסנוכי' סם לסקוס ומסנוכי' סם בגמ' לכ"ם ע"ל)
י סם בסנסם
כ ר"י לנכי הכמב"ם לגי יכוסם
ל עוב וכ"כ הכמב"ם וכ"ש סוף כיון לכמנים ביבמן ומולין בסן לסקל
מ בגייסל סם לכ"ם ע"ל וכי' סנוס והכמ"ם סם
נ סם בסנסם
ס (וכ' הכמב"ם ולין מוסכין סמל נגעה בסנוכי' בסנים סמכוש ומ"ש הגיעה סם לכל מסנים לגיעה סם לסנוכי' בסנים סמכוש
ע סמוך לו ומ"ש הגיעה סם לכל מסנים לגיעה סם לסנוכי' בסנים סמכוש

מלא כגרים וכחלי מלא סוף יותר מכגרים (דגיסם) וסוף שאלו שתיהן למטול נצ"ש או שאלה אחת מהן למטול עליה ועל שבעתה שא"ש לעסר שתיהן נצ"ש מטום למזוי כמיקרא (עיי' כ"ן ס"ג לכתובות שכרי אחת מהן אין לה כמה לתלות ועושה היא לחלל לסי שאלו וזו אחר זו שתיהן טהורות שכל מי שהן נצ"ש יש לעשות משפק ולתלות שדם לפור (ג"ש נ"ב ע"ב כו"פ עיי' כו"פ לעיל כ"ז) ועש"ל סי"ג: [נ] עושה. ולא אחרי שקול שם לפור שאחת משפק זו ושלי בי מלעי וזיל שכא ליכא שיעורא וזיל שכא ליכא שיעורא (גמ'): [נא] שכל זה. שפי' שתעשק בגרים ועושלא עליה בגרים ועוד עושה לשבא זו לעיל מקילין כולי שפי לאחרי שחולת ושדם לפור שאחת משפק זו ולאחרי שכוויי שדמי ועשאו כתם מ' (גמ'): [נב] כגי גריסין טהורה. כ"ה ג' ס"ג פעור נשם שהשדן ופיהם ס"ג שהטעם משום לאחרין שקול שם לפור שאחת משפק זו ושלי בי מלעי וזיל שכא ליכא שיעורא וזיל שכא ליכא שיעורא ושלא לשלא שלא עליה בגרים ועוד לא"ש שכי כלאחיל שכ"ו וג' משפשא נזלאנה לו וג' שאחרית פעור נשם שהשדן שם שתעשק בגרים ושלא עליה כגי גריסין ועוד לא"ש שכי וסייגו מ"ש שם ע"ב שכ"ו (פרישה ס"ש ט"ז ס"ך) וכ"ה בהלכות נדה להשדן פ"ל ס' כ"ג ע"ש: [נג] ושטאלין. בשלא עליה כגי גריסין לא לאחרין שקול שם לפור כזו וכן עיקר כלאחיל: [נד] שאחרנו. שאם שתעשק נדם לפור שלא שולה כתם גדול שכלא (רשב"ש): [נה] שאחרנו. שאם שתעשק נדם לפור שלא שולה כתם גדול כתורמוס ושם שאלה שאכולת מעוכה שולה כתם גדול כתורמוס וגרים לשב לא לא שאלה שאכולת מעוכה על שכתם לאי"ש שהשגה שאכולת אין שולין כתם גדול כתורמוס וגרים וכן שם שהשגה ג' וג' שפשטין אין שולין יותר מכתורמוס ש' וכן שם שהשגה שאכולות הרבה אין שולין אלא לפי שכיון שנתנו שכאים שיעור כתורמוס לשפשט וגרים לשאכולת לא שלוג לכבן נשיעורן אין רב לשעה שאפי' שהשגה שאכולת גדולה ביותר או שאכולת הרבה או שפשטין גדול ביותר או שפשטין שיעור ש' לכולן שאחת שכאים שך סוף ליתן קנה לרבים ושיעור ש' שעליו אין לסוסיף וושנו אין לגדוע לעולם שאפ"ש נדם לפור וכיוצא בו שאולין בו השיעור שיכול לשו לשאפשט לפי לאות עיניה ולא לשחת שכאים ושיעורן כלל שוכיחין שיעור זה על כגרים שלא שיעור שכאים ושאולין יותר מכגרים בשיעור זה שיכול לם שזה לשאפשט שאין בשיעור הזה שום שעושה שאחר שכאים יודעים שאחר שיעור זה אינו שעושיעי שכאים ושאפשט כלל אלא לפי לאות

ב סם נגרייסם
ם סוף נסם הרמב"ם שהם לגיינתי נשטיל דלעיל
ם סם נסם הרמב"ן שהם לגיינתי לעיל שטעם' דלעכי' שקול סם פעסק שרי ני מלעי זיל הכא ליכא שיעורא וזיל הכא ליכא שיעורא וכו'
ו בגרייסם סם דף נמ ע"א וכרבי יצחי הרמב"ן והרמב"ם והלא"ם לעי"ג
דנגרייסם לישא נמלא עליה בגרים שעור וכו' כתב הרא"ם דס"ם ני גריסים
ג סוף וכ"כ הרמב"ם נס"ה ופשוט הוא
ד סם נסם הרמב"ן וכ"כ הרמב"ם נס"ה שמשנה דלא"ל כ"א שמא יכולם לחלוב וכו' שסלקה סם דנ"ל ע"ב נא הלכיכה שניל ולנלע דסם שמכה שהוא"ל

שוא לשמוע דבר לגנאי) הכתם לדבר שהוא תולה בו אלא תולה [נו] מן הסת' עד שתדע שזה שחור וזה אדום:

לא ד מצאה כתם ואין לה במה לתלות והדבר מסופק אם הוא דם או צבע מעברת עליו ז' סמנים אם עמד בעינו ה"ז צבע וטהור' ואם אינה מעבר' עליו טמאה [נז] מספק ה ועכשיו א"ן לנו העברת ז' סמנים מפני שאין אנו בקיאים בקצת [נח] משמותם:

לב ו האשה שהית' עוסקת במלאכת' ונמצא דם במקום שעברה על דבר שהיה בדוק לה מתחלה (וסוף מקבל טומאה) תחזור להתעסק כמו [נט] שעשת' אם יודמן שתעבור על המקום שנמצא בו [ס] הדם טמאה ואם לאו טהורה:

לג ז האשה שבדקה עצמה בעד (פי' סמטוט מעיין וכנגד עדיס כל לסקוטיגו) הבדוק לה ונמצא עליו ח אפילו טפה כחרדל בין עגול בין משוך טמאה ט ולא עוד אלא אפילו נמצא על הכתם מאכולת [סא] מעוכה טמאה 'וכן הדין כשבדקה והניחתו [סב] בקופסא ואחר שעה בדקה אותו ומצאה עליו דם כל שהוא בין משוך בין עגול טמאה:

לד י בדקה עצמה בעד הבדוק לה והניחתו תחת הכר או תחת [סג] הכסת ולמחר נמצא עליו דם אם [סד] משוך טמאה שחזקתו מהקינוח ואם עגול יואין בו כגרים ועוד טהור' שאין זה אלא דם מאכול' שנהרג' תחת [סה] הכר: (סגס) וס"ס אם סוף יותר מכגרים וים מקום לתלות כו

כלקמן סל"ח (ג"ח) ולא נקט קופסא אלא לאפוקי תחת הכר לקמן סל"ד: [סג] הכסת. שכא מייני בגודקת עלמה בלילה לפני שהמתים או מאניו בעושה יעלמה תבדוק העד כלעיל סי' קפ"ו ובלילה מניחתו תחת הכר או תחת הכסת או תחת יניכה כלקמן סל"ח: [סד] משוך טמאה. נכל שסוף ואין לומרים בזה שסוף מאכולת סוף שהשגה שהכסת השלא עד שיבא בו כגרים ועיי' נשב"ש סם"ת סמ"ג): [סה] הכר. עיינינו וס"ס אם שהשגה שדם מאכולת או שאינו שהשגה עד שלפי לאות עיניה יוכל שדם להתפשט שהשגה יותר משיעור שנתנו שכאים תולה נהן כפי מה שהשגה מילי לשום לשוק על עשאים ושתעשק נכתמים (תוס'): [נו] מן הסת. שהכתמים לכבנן שם ולא לעמוד נדבר להתעיר לשל לשקל (רשב"ש): [נז] מספק. שאין זה ספק של דבריהם שהולכין בו לשקל שהרי כבר שלו יכולין לעמוד על עיקרו של דבר נבדיקה (ע"י) ול"ד לשלעיל ס"ל שא"ל לשקיף שהכתם לשתם כיון שיש דבר לתלות בו עדיף שהספק זה לשמא לבא שוא (ע"י): [נח] ומשמותם. וס"ל שספק שבא שהספק תחזור להתעסק כמו מקלי ספק שהשגה לאש זה לישו נקי ושכיר לאחר יכיר כלקמן סע"ו וס"ל לא שהרי לעשות ספק שלאחר שיכול להתבדר ע"י נקיים שהביאים זה שמנים (ע"י): [נט] שעשתה. שהשגה לשלכה ושבא (רש"י): [ס] הדם. פי' שהקום שאין רגלים יזלמן שם שהקום דם שעשה ובדיקה זו לאומלא לעשהשה עסוכה היא דשם לא שהקום דם שעשאין לה שומלא היא (גמ'): [סא] מעוכה. לין לומרים שם זה שהאכולת שהעוכה שעד זה שעכא נאותו שהקום לפי שאותו שקום נדוק שוא שלא שהאכולת (גמ') ובדלמי שעלשה לאחרי שהאכולת זו על העד ושיהא שעוכה כבר קודם שנפלה עליו (פרישה) ודם זה שינו שלא שאותו שקוסו לכדשהשה שדאוכיית' (שהגה): [סב] בקופסא. שקום שאין לתלות בשהאכולת (כ"ו ב"י) וס"ה שם לא סוף יותר שכגרים וים שקום לתלות שניהתו בקופסא שלא שהקום שגולה כל שאין לתלות בשהאכולת ולא נדם לאחר

ד שכאה ד' שם וס"ב
ה לדעש הרמב"ם שם בפ"ב ט
ו וס"ה שהוא"ש הבדיקות ס"שים בשבא להתיה לשל"ש לבעלה ועובדת בהיה להשש לאחרי לשקים דכי יהי שם דף נח ע"ש הרמב"ם בפ"ה
ז שפה שם ד' יד ע"ש ובבריים שם
ח לייהתיו לעיל בפ' קפב
ט כיכיוון דכ' זיכל כליבא קשה
י ובבריים שם
כ שהשה שם דס"ם כב"ל נב כ' לחק
ל הרמ"ם שם

בו (ב"י) כמו שכת' לעי. ומיהו דבר תלינן [סו] כתם:

לה [מ]בדקה עצמה בעד הבדוק לה ושתתו [סז] בירכה ולמחר נמצ' עליו דם אם משוך שמאה אפי' בכל שהוא ואם [י]עגול טהורה אם אין בו כגרים [סח] ועוד [ס]וי"א שאף עגול טמא [סט] בכל שהוא:

לו [ע]בדקה עצמה בעד שאינו בדוק לה אפי' הניחתו שמור בתיבתה ומצא' עליו דם (איכא) טמאה (אלא) אם יש בו כגרים [ע] ועוד: (הגה) ודוקא בעד ביעוני דהיינו שאין חזקתו בדוק

דמזקה אם היה דם קינוח משוך היה (רשב"א) ולפ"ז אף שהרגישה אמרי' הרגשת עד הוא כדאיתא בגמרא אבל הב"י כתב הטעם דכיון שלא הרגישה רגלים לדבר שלא בא מגופה לפיכך תולין במה שאפשר לתלות הלכך פחות מכגרים ועוד תלינן בדם מאכולת כל שנתנתו תחת הכר או עקתו בירכה דלקמן ס"ו אבל בשהוא כגרים ועוד דנפק ליה משום דם מאכולת כיון שקנחה בו אמרינן ודאי מגופה שקנחה בו הוי וטמאה טומאת נדה שהיא מדאורייתא ולא טומאת כתמים שהיא מדרבנן וטומאת ספק בלבד דאימא מעלמא אתא כדלעיל: [סו] כתם. כגון שנתעסקה בשוקי דמים סמוך למקום שהעד היה שם וכל כה"ג בענין שתולין בכתמי' שנחלוקה תולין ג"כ בעד אף שהיה בדוק לה דרגלים לדבר הואיל ולא הרגישה ומזקה אם היה דם קינוח משוך היה. וכ' הט"ז מכאן כ"ל דאשה שהיא רגילה להוציא דם מבית הריעי ע"י איזה סבה ובדקה עצמה אפילו בעד הבדוק ובשעת הבדיקה נגעה גם שם דתולה בה שלא בשעת ומתה כיון שלא הרגישה בדם מן המקור ולא עוד אלא דכאן אפי' משוך טהור כיון שנעשה בקינוח ממקום טהור וכ"ש הוא דזהר כמו מכה באותו מקום דלעיל סי' קפ"ז עכ"ל: [סז] בירכה. מבחוץ מקום שאין המקור יכול ליפול שם (תוס'): [סח] ועוד. דתלינן במאכולת שנתמעכה על ירכה תחת העד מטעמא דלעיל סל"ד. אבל כשהוא כגרים ועוד שא"א לתלות במאכולת או במשוך שחזקתו מהקינוח טמאה טומאת נדה ולא טומאת ספק דלא מספקינן למימר דילמא מעלמא אתא הדם על ירכה ומירכה בא על העד אפי' אם נמצא דם גם על ירכה אלא אמרי' דמהעד הועת הדם על ירכה (תוס' לפרש"י): [סט] בכל שהוא. טומאת נדה דלא תלינן במאכולת בירכה שאין המאכולת מצויה על בשרה כמו תחת הכר ותחת הכסת. ואף לסברא הראשונה דלעיל ס"ו דבכתם שעל בשרה נמי תלינן במאכולת מ"מ בעד שבדקה בו לא תלינן במאכולת שעל בשרה שאין המאכולת מצויה על בשרה כ"כ כמו על בגדיה וכלים וכסתות שבמטתה שאין לך כל מטה ומטה שאין בה כמה טיפי מאכולת כדלעיל ופסק הב"ח כי"א אלו (ש"ך) והייט אפי' כשנמצא דם גם על ירכה במקום שהועת העד ואפ"ה לא תלינן לי"א אלו במאכולת שנתמעכה שם אבל אם לא נמצא על ירכה כלום לכ"ע לא תלינן במאכולת דא"ה על ירכה נמי איבעי' ליה לאשתכוחי (ר"ן וכ"ד התוס' ודו"ק): [ע] ועוד. בין עגול בין משוך כדין שאר כתמים שאפי' משוך תולין במאכולת עד כגרים ועוד לפי שאף זו אינה טמאה אפי' בכגרים ועוד אלא טומאת כתמי' ולא טומאת נדה הואיל ולא היה העד בדוק ושמא היה עליו דם זה מקודם לכן (כראב"ד רמב"ן) (ומ"מ אין לו דין כתם לגמרי כגון לטהר בדבר שאינו מקבל טומאה כדין כתמים שלא גזרו על דבר שאינו מקבל טומאה אלא לענין משוך וכיוצא בזה דתלינן להקל בכל מאי דתלינן בכתם אבל כשאין דבר לתלות בו והיא טמאה מדרבנן משום שמא מגופה הוא איכא איסורא דאורייתא אם היא מגופא דמתמא ארגישה וכסבורה הרגשת עד הוא כדלעיל סי' קפ"ג שמחזקת הדם שבא בהרגשה הלכך גזרו בזה אף בדבר שאינו מקבל טומאה) ודין זה הוא מחלוקת בברייתא דתניא בדקה בעד שאינו בדוק לה והניחתו בקופסא ולמחר מצאה עליו דם רבי מטמא משום נדה ורבי חייא מטמא משו..

כתם

[מ] מימרא דרב ומימרא דשמואל שם דף נ"ח ע"א וכגירסת ר"ח שם בתוס'
[י] הרשב"א והרמב"ן וכ"כ ה"ה בשמם בפ"ד מהא"ב
[ס] הרמב"ם שם וכ' ה"ה שכדברי רבינו ראוי להחמיר וכ"כ הטור בשם הרא"ש
[ע] ברייתא שם דף נ"ח ע"א וע"ב וכרבי הרמב"ם שם וכ"כ הטור בשם אביו הרא"ש

בדוק [עא] **ולא מלוכלך** (ד"ע) **אבל אם בדקה עצמה בעד שחזקתו מלוכלך כגון שלקחה עד ממקום שהדמים מצויין**

כתם ורבי יוסי מטהר לגמרי ופסקו הראב"ד והרא"ש כרבי חייא וכ"פ הטוש"ע (אבל הרמב"ם פסק כר' דבכגרים ועוד טמאה נדה משום דודאי מגופה אתא כיון דנפק משום דם מאכולת ולא תלינן בדם דמעלמא מאחר שאשה רוב דמים מצויים בה והיא בדקה עצמה רגלים לדבר וידים מוכיחות גינהו וכיון דטמאה נדה בעד שאינו בדוק כבעד בדוק אין להקל בו במשוך אפילו בפחות מכגרים כמו שהקילו בכתמים. אלא כל שהוא משוך טמא בכל שהוא משום נדה שמשיכותו מוכחת עליו שהוא מהקינוח ולא מדם מאכולת כמו שהכינו בעד הבדוק שנתנתו תחת הכר ותחת הכסת דלעיל (רז"ה וכ"מ ברשב"א) ואף שאין לזוז מפסק הש"ע מ"מ בעל נפש יחמיר לעצמו בספק איסור כרת לצאת לכל הדעות): [עא] ולא מלוכלך. ז"ל הרשב"א בתה"ק יש מרבותי שאמרו שאינו נקרא עד הבדוק לה אלא שבדקתו ולא הניחתו עד שבדקה עצמה בו אבל הניחתו אין זה עד הבדוק שאני אומר כשהניחתו נכתם ולא נראה לי כן אלא כל שבדקתו יין היא בין שברתה ולא נודע שנכתם בו כתם מגד אחר ולא העבירתו בשוק של טבחים ולא בגד המתעסקים בכתמים ה"ז בחזקת בדוק עכ"ל. וכ"כ בתה"א דהרמב"ן פי' עד הבדוק לה כגון שבדקתו ולא זז מתוך ידה עד שבדקה בו ועד שאינו בדוק כגון שהזמינה מוכין לבנים ונקיים אלא שלאחר זמן קנחה בהם ולא בדקה אותן עכשיו בשעת בדיקה ומש"ה מטמא לה רבי משום נדה ור"ח משום כתם אבל אם לקחה עד שאינו בדוק כלל לכ"ע איכה הוספת כלל דאין סברא לומר שאם לקחה בגד מן האשפה וקנחה בו שיהא ר' מטמא משום נדה ור"ח משום כתם (וכ"כ התוס' ואף על גב דאם בדקה בעד הבדוק לה והניחתו במקום מגולה ואח"כ מצאה עליו דם טמאה נדה כדלעיל ב' התוס' ולא אמרינן כשהניחתו נכתם דשאני הכא דכיון דאיכא למימר כשהניחתו נכתם קודם שבדקה עצמה בו הרי לא בדקה עצמה בעד הבדוק לה ואין עד זה מוכיחה מחזקת טהרתה בבדיקת עצמה בו כדלקמן בשם הרשב"א) ואינו מחוור בעיני דא"כ תקשי לן ג' נשים שלבשו חלוק אחד (בזה אחר זה ונמצא עליו כתם דכולן טמאות כדלקמן ולא אמרינן כשפשטתו הראשונה והניחתו נכתם והב' והג' למה טמאות וכי מה בין מוכין נקיים בדוקין והניחתן ואחר שעה או שנים או אפי' מיום עד לילה הכניסם ובדקה עצמה בהם ולא בדקתם יבין חלוק שבדקתו ולבשתו ופשטתו ומניחתו ומשאילתו לחברתה אם ניסוס למוכין הללו שהגיע להם מקרה לאחר בדיקה גם לחלוק זה ניסוס. ע"ש) וכן פושטתו ומתכסה בו (דלעיל סי"ד) א"ו אחר שהיה החלוק או העד בדוק אצלה מתחלה הרי הן לעולם בחזקת בדוקין עד שתדע שיצאו מחזקתן שאין תולין לעולם במקרה שאינו ידוע אלא נ"ל שזהו הוא עד שאינו בדוק כל שהיא נוטלתו ממקום מוצנע שדרכן של נשים להצניע ולהכין להם עדים ואין מוליכות אותם בשוק ולא מתעסקות בהן בכתמים על הרוב מש"ה הוה מטמא בהן רבי משום נדה כאילו בדקתו היא ואח"א שמא נתעסקה בכתמים או עברה בו בשוק של טבחים שאינו מצוי שיתעסקו בכתמים או שיעברו בשוק של טבחים עם העדים בדוקים (פי' שהיה בדוק בודאי מתחלה אלא האשה שהכינה אותן לה והצניעתו במקום מוצנע זה אלא שיש להסתפק ואין ידוע לאשה זו שנוטלתו משם אם האשה שהכינה אותן לה לא עברה בשוק של טבחים או נתעסקה בו בכתמים אחר שהכינה אותן לה והצניעתן שם אלא שכבר עברו ימים רבים והכאה ואין ידוע לה אם לא עברה בו בשוק של טבחים או נתעסקה בו בכתמים אם [illegible] לה מקרי עד שאינו בדוק ואף דבכה"ג בכתמים שנחלוקה ספק

עברה

עכבה בשוק של עכו"ם או בפק מתעקה [עב] מלויין שם שחזקתו שכבר היה
בכתמים לא תלינן כלעיל ס"ח ול"ב בו כתמים ובדקה עלמה בו ונמלא עליו
היה לבדקה עלמה בעד הבדוק לה ולח"כ כתם זיהומי לפי' יותר מכבדים (כ"ת
מלכלב"ח שהביא הב"י).

גולד בפק זה לא תלינן ועלמה בדה
דלא תלינן אלא במקום שתולין בכתמים
כלעיל ס"ל בהג"ה. ע"ע כשגולד
בפנק בעד קודם שבדקה בו ונקרי עד
שתינו בדוק כע"ם לעיל ל"ד התום'

לח ב בדקה עצמה בעד שאינו בדוק
לה ושחתו [עג] ביריכה ואח"כ
נמצא עליו דם אפילו בגרים ועוד
טהורה

ומפ לתין תולין במקרה שתינו יודע שיש בפיזוע לה אלא שעזיבתו בשוק של
עכמים ולא בגד המתעפקים בכתמים אין תולין שהגיע לו מקרה שכתפו אלא
אפי שתינו יודע כדעת שכתב"ן (שבועות אלפון תפ"ק) וכ' מיי"ח מוסף לה ומעמא
מפום כתם אבל כשלקרה אלון מן השוק ואינה יודעת ממי לקחתו אם מן
שכבית או מן סיפלילית או מיפלילית נדה או טהורה וכיולא בזה או שקנתה
בעד המוזמן לה בזית (פי' אלא היה במקום המוקע אף שהיה בדוק פ"ת כיון
שהבר קבוע ומצוי שהתעפקו אלנו בכתמים) נכי שם ולפי ליכא מאן דמעמא
לפי' מפום כתם עכ"ל שהב"ח בתפ"ת. ובתפ"ק כ' לפי' יודעת ממי לקחתו
וכן אלון בזית שתינו שתינו בדוק תין מוסתין לו מפום כתמים שתי לומר כבר היה
בו כתם זה שהכתמים מדבריהם וטולכים בהם להקל עכ"ל. ומיינו מפום דס"ל
גבי בדקה בעד שתינו בדוק לה להלכה כר"י דמעיבר בגמרי מפום לפשה בחזקת
מסורה עומדת ועד זה שתינו בדוק לע"פ שבדקה עלמה בו לא נמלאה מבפק
אלא שלמעפה לא אלמו לבו להקל בדבר וכ' דהמפמיך תע"ב ומיינו דוקא בעד
שבדקה עלמה בו לפיפליגו בים תגלי אבל בכתם שבחלוק הקיל לפי' למעפה
כיון לפשה דכ"ע יודו בהא ואח"ל דפליגי הא ק"ל להלכה כר"י אבל בם
הפום"ע לפלכה כמ"ל שמאה מפום כתם בעד שתינו בדוק ל"כ בכתם שבחלוק
שתינו בדוק נמי י"ל דשמאה מפום כתם וכ"ע בטור וכ"פ הע"ז אבל הב"ח ופפ"ך
בפיכא להו דאף לפי דעת הפום"ע כתם שבחלוק קיל יפי מעד שתינו בדוק
לכיון שבבקה עלמה בו רגלים לדבר ומפום הכי שמאה מפום כתם אבל בתם
שמלא בחלוק שתינו בדוק מיפורא לגמרי וכן דעת הפ"ע כללקמן ס"ע:
[עב] מלויין שם. כשפפה וכיולא בה אפילו היה בדוק ומחלה ואפילו הניחתו
שם לפי שעה מזקתו שבחלוק בדם שלוי שם (ב"י בשם ריטב"ל) אבל עד
שבדוק שהניחתו בזית לפי שעה לו אפילו מיום עד לילה הכי זה בחזקתו כמ"ש
לעיל בשם מ"ה. ודוקא מיום ועד לילה וכשאי גוונא מיודעת שלא העזיבתו
בשוק של עכמים ולא בגד המתעקים בכתמים ולא המתעקים עצמו בגדו בלו
ולין לתלות שלא שהגיע לו מקרה שכשתם בגד אחר שתינו יודע אבל שם עכ"
עליו זמן רב בעין שתינו יודעת שם לא העזיבתו בשוק של עכמים בינתיים
או בגד המתעקים בכתמים או שם המתעקים עצמו בגדו אבל אבד מזקתו ולא
עוד אלא כיון שהיא בזית שהיה במקום מגולה ולא במקום המולנע גבע מעד שתינו
בדוק דשכח שהוא עד בינוני דשיה נוטלתו ממקום המולנע ומ"ש ומעמא
ר"ת ומפום כתם בשם"ל בשם הרשב"א ומשמ"כ כשנפלתו שלא במקום המולנע
שיינו עד המוזמן לה בזית לגבי (אבל הר"ן בשם הרשב"ל כתב לפשיטו לקולא
בגד מן המשפה ובדקה עלמה בו ומלא עליו כגרים ועוד טעמא מפום כתם
ל"פ ומפום כלה לגבי הכיון שכוב ישמים ומיין בשפה ושיה בדקה עלמה בו
לגרים לדבר ואף שתין שתינו מפשה ראיי מכל מקום כל בעל נפש יפייר לעלמו
שפשה חיבוב בכת לגמרי כל הדיעות): [עג] גיריכה. מבמוץ מקום שתין דס

מחוו"ה: (הגה) וכ"ם לם שניחתו לשם שבדיק' במקו' שים לתלות [עד] שכתם על יכבה במקום שכוטח העד לשיכה לפי' ניומר מעלמא לחת הדם על יכבה ומיכבה כוטח על העד אלא אם שניחתו שם הוא יותר מגבירים: טעמא שם הדם לא תולין לומרין הכי דגבי על הבדוק לא תולין כלעיל אבל שבדקתו כשא כיון לשינו בדוק ואיכא למימר נמי מקמי הכי היה בין היא קבין חברתה ולא נודע שנכתם בו כתם ולא העבירתו בשוק של שבחים ולא בצד המתעסקים בכתמים ה"ז [עה] בחזקת בדוק:

לט יאין האשה טמאה משום כתם שמצא בחלוק אא"כ ה' בדוק לה קודם שלבשתו אבל אם אינו בדוק לה קודם שלבשתו ולבשתו בלא בדיקה ומצאה בו כתם [עו] שהורה:

בדקה

אפי' משום כתם וגו' שם"ך שכתב בפק מ' זה שינו כיון שיש ג' גלדים להקל כלעיל פי' קכ"ז ופי' ק"י (מ"י) ומיהו לוקא בגמלא הם גם על יכבה לשיכה למימר מעלמא אחת הדם על יכבה ומיכבה הוטח על העד אבל אם לא נמלא הם על יכבה וכן אם הניחתו אחת מכך או שכתת אפר שבדקה עלמה בו ולא נמלא בגדים ועוד על הכר ושכתת דיינו בהניחתו בקופסא (רשב"ד) וכן אם הניחתו בכל מקום שתין אם הניח כמ"ש רמ"א בסג"ם: [עד] שכתם. כגון במקום שבכים לשים תלינן כמו בשאר כתם (ל"מ) והייט לאפילו בשתוך. דכיון שהעד שינו בדוק שיכה עלמה אלא מפום כתם ובכתמים לא אלוג בכגון דין בעגול לשתוך בכל מיני לשיכה למיחלי מעפ"כ בשבדקה העד שבדוק לא תלינן אלא בעגול לוקא כלעיל בל"ד בסג"ה: [עה] בחזקת בדוק. עבמ"ל: [עו] שהורה. פי' הב"ח ופ"ך אפי' יודעת ממי לקחתו כלומר אף על פי שלקחתו מאשה מסורי שתין לתלות שם בכתם יותר מבזו אפ"ה כיון שלא בדקתו קודם שלבשתו תלינן שבעזיבתו קודם שהכתו בשוק של עכמים או בגד המתעסקים בכתמים ה"ל בחלוק שבזית שלבשתו בלא בדיקה לא"ם בשיה בדוק לא מתחלה בשעת שכי כיון שלא הניחתו בקופסא מיד לאחר שבעזיבתו בשוק של עכמים או בגד המתעסקים בכתמים כגון שעבר זמן רב ובעינן שבכתם ולשיכה יודעת שם לא בעזיבתו ואפי' יודעת שלא העזיבתו אלא שים לתלות בגבי בזית שהתעסקו אלון בכתמים או שהמתעסקים עבדו בגדו ואפי' שים במקום מולנע שתינו מיוי שיעבדו בגדו תלינן שעבדו בגדו כמו לתלינן לעיל גבי עד אפי' בדבר שתינו מיוי כגון שהיה במקום המולנע שדבכן של בשים להלניע בו ע"יהן ואינו מיוי שיעבדו בו בשוק של עכמים ובגד המתעסקים בכתמים ואפ"ה מקרי עד שתינו בדוק כלעיל אלא להתם גבי עד שתינו בדוק שמא [ב]שם ואיכא למימר שבעת שבדקה עלמה בו נפלה שם מטבע ונתכסה בעפר ולא נמלא בבדיקה ואפ"ה לגמרי לפ"ל הב"ח ומשד"כ מלשון הש"ע לשינו בדוק להכת הוא לוקא בדוק לפ"ל לפי' בעד בינוני רמ"א הא שם והייט שבעלתו ממקום המולנע ואפ"ה הכא שהורה לגמרי וכן עיקר להקל בכתמים אלא בכ"ז שמא להשבון והשמא מיקל לפי' בעד שתינו בדוק אבל אם הניחתו בקופסא מיד לאחר הבדוק שמקיר יכול ליפול שם ומעלה הם גם על יכבה במקום שהוטח העד לשיכה לפי' בעד שתינו בדוק אבל אם הניחתו בקופסא מיד לאחר הבדוק

ל טיר בשם הכלבו"ח כי בבומי בתים ק מהא דלקמן בפי' מ' כ שם וכ"כ הכלבו"ח

מ ס[עז] בדקה חלוקה ופשטתו ומצאה טהורה והשאילו לחברתה ולבשה ומצאה בו כתם הראשונה טהורה והשנייה [עח] טמאה:

מא פלבשה חלוקה הבדוק לה ופשטתו והשאילתו לישראלית נדה או לכותית צשהגיע זמנה [עט] לראות וראתה פ"א אע"פ שאינה רואה בימי השאלת החלוק ואח"כ נמצא בו כתם תולה בהם [פ] וטהור' וה"ה אם בדקתו והשאילתו להן ואחר כך לבשתו היא ומצאה בו כתם שתולה [פא] בהן ואפילו קהיה בספירת [פב] ז' נקיים (וע' לקמן סי' קצ"ו דבג' ימים הראשונים של ז' נקיים אין מקילין בכתמי' לתלות בדבר אחר):

מב גהשאילתו לקטנה שלא ראתה מעולם ולבשתו קטנה זו לאחר שנבעלה קודם שחיתה המכה או השאילתו לנער' שלא ראתה ולבשתו תוך ארבע לילות [פג] לבעילתה או שהשאילתו ליושבת על דם טוהר תולה

זמן שלבשתו בלא בדיקה ומצאה עליו כתם טמאה אע"פ שלא בדקתו בשעת הכבוס שכיון שאין לתלות אלא בלפני הכבוס וזה יוכל להתברר על ידי בדיקה ואם אינה בקיאה בבדיקה זו חוששת להחמיר כדלקמן סמ"ו (כו"פ סק"כ וכ"ד): [עז] בדקה חלוקה. פי' שבדקה בתחלה ואחר כך לבשתו ואח"כ פשטתו ובדקתו ומצאתו טהור והשאילתו לחברתה אבל בלא בדקה חלוקה אלא כשפשטתו לא אצטריך לאשמעינן דהראשונה טהורה משום שמצאתו טהור כשפשטתו הא בלא"ה טהורה כיון שלא בדקתו קודם שלבשתו כדלעיל סל"ט (ש"ך): [עח] טמאה. אע"פ שלא בדקתו קודם שלבשתו מאחר שבדקתו חברתה כשפשטתו ובדיקת חברתה כבדיקת עצמה וכחלוק הבדוק לה הוא (רשב"א) ואפי' אם אחר שבדקתו חברתה הניחתו מידה ואחר שעה או שתים או אפי' מיום עד לילה הניחתו ואח"כ השאילתו לה לא אמרינן כשהניחתו נכתם כמש"ל בשם הרשב"א: [עט] לראות. דהיינו בת י"ב שנים ויום א' כדלעיל ס"כ: [פ] וטהורה. שתולין הקלקלה במקולקלת ועומדת כדי להקל על זו שאינה מקולקלת שהכתמים מד"ס והולכין בהם להקל כמו בכל איסור דרבנן דתלינן כה"ג כדלעיל סי' קי"א ומ"מ כשהשאלתו לטהורה דשתיהן טמאות משום דמאי חזית דמקולקלת לכך טפי מהך כדלקמן סמ"ג: [פא] בהן. אבל בנכרית שלא הגיע זמנה לראות אינה תולה בה לומר שבא הכתם מגופה. אבל מ"מ יש לתלות שעברה בשוק של טבחים או בצד המתעסקים בכתמים שהנכרית אינה נאמנת לומר לא עברתי ואפי' ישראלית קטנה אינה נאמנת להחמיר אלא בדאיכא רגלים לדבר כדלעיל אלא דהכא מיירי כשידוע שלא עברה אבל בישראלית שלבשה חלוקה הבדוק לה ואחר כך השאילתו לה אין תולין אא"כ ידוע שעברה כדלעיל סי"ח: [פב] ז' נקיים. שעדיין היא בטומאתה עד שתספור ותטבול אפ"ה תולה בנדה שלא התחילה לספור עדיין אע"פ שהיא טמאה כמותה כיון דלא מקלקלה לה מידי אבל אם התחילה לספור אע"פ שזו ספרה יום אחד וזו ספרה ימים רבים אינה תולה בה (משנה למלך): [פג] לבעילתה. פי' שלא עברו עליה ד' לילות בבעילה שמן הדין היו נותנין לנערה שנשאת לשמש עם בעלה ד' לילות בין רצופין בין מפוזרין ותולין כל הדם שבד' לילות אלו בדם בתולים שהיא דם טהור וא"צ לישב עליו ז' נקיים וכן כל הכתמים הנמצאים בחלוקה קודם שעברו ד' לילות אלו תולין בדם בתולים ובקטנה תולין בדם הבתולים עד שתחיה המכה ולכך אם אשה השאילה להן חלוקה ס"ז תולה בהן מן הדין כיון דלא מקלקלה בה מידי ואף שהחמירו חכמים אח"כ וגזרו לישב ז' נקיים על דם בתולים אפי' על ביאה הראשונה ואפי' בקטנה כדלקמן סי' קצ"ג וא"כ אם נתלה בה הכתם מקלקלה

ס שם והרמב"ם בפ"ט מהא"ב שם לברייתא בדקה חלוקה והשאילתו לחברתה וכו' שם דכ"ח ע"א דלענין טומאה חברתה נאמנה שבדקה
ע שם ומשנה שם דנ"ט ע"ב
פ כדמפרש רב שם כפי פירש"י שם ד"ס ע"א
צ הרשב"א שם משום דנחזקה טהרה היא
ק ברייתא שם ומיון שתולה וכו' וכפי' הרשב"א שאם תתלה בזו לא מקלקלה ואם תתלה בזו מקלקלה תדין ב' קופות אחת של חולין ואחת של תרומה וכו' ומייתי לעיל בסי' קי"א

תולה בהן ואפילו [פד] בזה"ז רוכן אם השאילתו לסופרת ז' שלא טבלה תולה בה ובעלת החלוק טהורה וחברתה ששאלתו [פה] מקולקלת:

מג סהשאילתו לבעלת הכתם בין שהיתה יושבת כבר על הכתם קודם שאלה יבין שראתה כתם בחלוק אחר לאחר ששאלה את זה אין תולי' זו בזו ולא זו בזו ושתיהן צריכו' [פו] לחוש וכ"ש אם השאילתו לטהורה וחזרה ולבשתו ששתיהן צריכות

מקלקלה אם כבר התחילה לספור ז' נקיים וכ"ש אם כבר ספרה וטבלה אפ"ה תולה בה משום דדמים מצויים מחמת בתולים בנערה עד שיעברו ד' לילות ובקטנה עד שתחיה המכה ולעולם תולין במצוי כ"ד הרמב"ן והרשב"א (אבל רש"י ותוס' ס"ל דלא אמרינן דדמים מצויים בה מחמת בתולים אלא ביום המשכת שלאחר הלילה ששמשה עם בעלה ובכ"י לא היא דעתם ואפשר משום דבכתמים שומעים להקל): [פד] בזמן הזה. שאין בועלין על דם טוהר ואם תתלה בה תקלקלה אפ"ה תולה לפי שמן הדין היא טהורה ואין כאן קלקול ומה שהחמירו שלא לבעול על דם טוהר לענין החמירו אבל לענין שלא תתלה על חברתה לא החמירו (לא"ד) כי חומרא זו אינה אלא ממנהגא ולא מדינא דגמרא אבל דם בתולים מכוני הגמרא גזרו עליו משו' הכי אצטריך לן התם טעמא אמרינא דדמים מצויים בה (ב"ש): [פה] מקולקלת. וסתרה כל מה שספרה ואפ"ה תולה בה בעלת החלוק מפני שהיא טהורה וזו היא טמאה ותולין הקלקלה במקולקל ואפי' גמגיעי לספירתה שיש בידה לטבול ולטהר מן התורה מכל מקום עכשיו שלא טבלה הרי היא בטומאתה (גמ') אבל אחר שעברו ז' נקיים שלה אע"פ שלא טבלה עדיין אינה תולה בה לפי שהנדה והזבה טומאתן תלויה בימים ומאחר שכלו ימי טומאתן אף שלא נשלמה טהרתה עד שתבא במים כדלקמן סי' קצ"ב מ"מ אם נתלה בה הכתם אנו מביאים לה טומאה מחודשת התלויה בימים עוד ז' ומאי חזית דנטמא לזו יותר מזו (משנה למלך) ומש"כ בתוך ז' נקיים אינה טומאה מחודשת שהרי היא סותרת כל מה שספרה אבל לאחר ז' אינה סותרת כדלעיל סימן קפ"ג (ע' כו"פ) אבל אשה שלא התחילה לספור ז' נקיים עד שעברו יותר מז' ימים אחר ראייתה בעת נדתה אע"פ שכלתה טומאת נדתה מן התורה בסוף ז' מ"מ עכשיו שצריכות לישב ז' נקיים כל שלא ספרה כל הז' נקיים כהלכתה ע"ד שיתבאר בסי' קצ"ו לא שלמה טומאתה ותולה בה היינו נדה דלעיל סמ"א: [פו] לחוש. דאף על גב דבעלת הכתם מקולקלת ועומדת לא תלינן בה משום דלא ידעינן בבירור דמגופה אתא ליה הכתם שבחלוקה דאימא מעלמא אתא ולאו בחזקת רואה היא (רש"י) אף על גב דבעלת הכתם אינה באה ליטהר על הכתם שבחלוק זה שהשאילתו לה כיון דהיא טמאה בלא"ה אפ"ה אין בעלת החלוק הבאה ליטהר תולה בה וכ"ש אם השאילתו לטהורה כדלקמן. ול"ד לב' נשים שנתעסקו בצפור א' דלעיל סכ"ה דאפי' כששתיהן באות ליטהר בזא"ז שתיהן טהורות וכ"ש כשאחת באה ליטהר ואחת אינה באה כלל דהתם אין צריכה לתלות כתמה בחברתה אלא בדם צפור וחברתה תהיה טמאה מנילא אבל הכא שצריכה לתלות כתמה בחברתה ומאי חזית לתלות בהך טפי מבהך כ"ד הרשב"א ואזיל לשיטתו דגבי ב' קדרות דלעיל סי' קי"א (ולהמחלקים שם וכ"ד הטוש"ע בא"ה סי' תל"ט גבי ב' בתים בדוקים צריך לומר דשאני בתים וקדרות שאין בהם דעת ליטהר אלא שהבעלים ידלא מינייהו באים לשאול הלכך תלינן באידך דאינו בא ליטהר אבל הנשים שיש בהן דעת ליטהר אף שלא באה אלא אחת מהן אין לה לתלות כתמה בחברתה דמאי חזית לקלקל הך טפי מהך וכשאחת תולה בא' אחת מקלקלה משא"כ בבתים וקדרות אין לחוש לקילקולם אלא כשנשאלים עליהם בעליהם אבל כשאין שם אל ואין דורש לא איכפת לן שלא נתנה התורה אלא לישראל

ילא

ר שם בברייתא וכפרש"י דתולין הקלקלה במקולקלת כ"ס הרי"ף והרמב"ן והרא"ש ביון דכתמים דרבנן
ס בעי' דר' יוחנן וכו' שם ונפשטה
י הרשב"א

ולא נעלם ממנו שכל כך נעלים ונסתרים הדברים ומיוחדים בחכמה עליונה שלא תלין לבו בחיק שלא יבין הנעלים בחכמה ומושכים בחבלי שוא ועל גב דהוה קשיקא לרבנן מכל מקום כיון דלא תלי בהא מיקלקלה מילי זוזי לחוש [פז] לחומרא דמזיח לתקלקל להך טפי עדיף (כס"י): [פח] ולא בדקתו. כשפשתו לא בדקתו קודם שלבשתו ולאחר שפשטתו סכינתו בקונסטא על שמזזה ולבשתו בימי טהרתה ולא נתקלקלה מילי זוזי כו': [פט] נדתה הוא. ולא הניח רמ"ח כלין דכשלשה ימים שלאחריהם אל ז' נקיים אין מקילין בכתמים לחלות ד"ח כלעיל סמ"ח משום דרמ"ח לטעמיים מזיל לקמן סי' קכ"ו כי"ד ובקוסא ד"ח לית תולא בהו ג"כ משום שהנופח שמוליאים דם תולא בהו ג"כ יותר כדומה על עצמו ולפי כאלה שהנופח שמוליאים דם דמי לא בדמי קכ"ו לפי' כאלה שהנופח אין תולא בהו כלל לפמ"ש בסי' קכ"ו ונמי אין תולא בימי נדותה אלא לאחר ג' ימים כלאחריהם אל ז' נקיים (ס"ך ועמ"ש בסי' קכ"ו): [צ] בעצמו. אם לבשתו קודם שסיים שמניקה וקודם שסיימה מעוברת לעיים שסיים מוכח בקונסטא כל שבדקן סהור אחר אינו תולא בהו תולא בימי עבורה כלקמן סי"ב: [צא] בחבירתה. לקמן בסמ"ע ובסי"ב: [צב] ונתכבס. והכיאתו בקונסטא כלעיל: [צג] כיבוס. למזקת בגוה שכאל בודקות מלוקין ואל שבדקות בעצת כיבוס ואם אינו כלומר ואם שלא כתב מגדת לבדקתה ובזמן הזה לא מזיל לך בגוה שכאל בכך ובלאם להמזיל (ס"ך) שיבגון שלבשה מלוק הבדוק לה ופשטתו ולא בדקתו ונתנתו לכובס, שכאלית ואם"כ שמילתו לבדקתה ולבדקה בלא בדיקה ואם"כ נמלא בו כתם שהיה טמאות ואין לסמוך בזמן הזה על הבדקתו כדי לטהר את הבלאים (אבל בפרישה כתב דמזקי בגוה שכאל בודקות מלוקין ואל שבדקות בעצת הכיבוס ואם אינה בקיאה בבדק חוששת לשיטתו ולא בדקתו ולא לסיתר (ס"ך): [צג] להחמיר: [צד] לבש. חלוק הבדוק לה ופשטתו ועכיר לאחר יכיר (כשב"ח ס"ק ג') ודוקא כשהשלוק בפניו אבל אם נאבד השלוק כיון דלא אפשר למיקם עלה דמלתא שהוא בדבר שבמנין שהוא והיא טמאה והראשון טהורה ואם הוא מקדיר בידוע שהראשונה הוא והיא טמאה [צה] והשניה טהורה: מה שתי נשי שלבשו חלוק אחד בדוק ונמצא בו כתם אם הוא מהחגור ולמטה מהחגור הרי שתיהן בנדה ואם הוא למעלה מהחגור לשתיהן שתיהן טהורות היתה אחת ארוכה ואחת קצרה אם הוא מהחגור ולמטה לארוכה כשם שהוא לקצרה שתיהן טמאות ואם הוא מהחגור ולמטה לקצרה ולמעלה מהחגור לארוכה קצרה טמאה וארוכה טהורה "בד"א בשלא פשטו אותו בלילה לבסות בו את ראשן אבל אם כסו בו את ראשן שתיהן טמאות [ק] כתתה אחת מהן את ראשה ולא השניה אותה שכתתה את ראשה טמאה וחברתה טהורה: מו יג' נשים שלבשו חלוק א' או שישבו על ספסל א' [קא] זו אחר זו ואח"כ נמצא עליו כתם כולן טמאות "והוא שיהא הספסל מדבר המקבל טומאה "בד"א בזמן שכולן שוות אבל אם היתה אחת מהן ראויה לראות יותר מחברתה כגון שהיא זקנה או מעוברת או מניקה או שלא ראתה דם מימיה אע"פ שנשואה [קב] בראויה: נ יג' נשים שישנות במטה אחת "ומשולבות (פי' תכופות ידבוקות יפד כסליני' הסולס) שרגליה' מעורות זו בזו ונמצא דם תחת אחת מהן כולן טמאות ואם אינן משולבות זו "בזו ונמצא דם תחת האמצעית כולן טמאות נמצא תחת החיצונה היא והאמצעית טמאה [קג] והחיצונה מהורה נמצא תחת הפנומית היא והאמצעית טמאה והפנימית טהורה "בד"א כשעלו דרך מרגלות המטה אבל אם עלו דרך החיצונה כולן טמאות שאולי דרך עברת נטף ממנה "וה"מ כשלא נמצא על סדין [קד] העליון (עוד ע' שכ"ב) אבל אם נמצא בו בין כך ובין כך כולן טהורות מפני שהוא עשוי להתהבך אילך [קה] ואילך.

כל

צריכות [פז] להוש (עוד וכן מוכיח בפסיעות פס"ק טוכח זימני):

מז לבש חלוק הבדוק בימי נדתה [פח] ולא בדקתו ולבשתו בימי טהרתה ונמצא בו כתם תולה שמימי [פט] נדתה הוא:

מח לבשה חלוק קודם שהיתה מעוברת ואחר שנתעברה לבשתו בלא בדיקה ומצאה עליו כתם תולה בלבישת הימים שלא היתה מעוברת יכן המניקה תולה [צ] בעצמה כמו שתולה [צא] בחברתה: (סגה) וכן זקנה תולה בעצמה בימים שלא היתה זקנה (ב"י בשם בסמ"ק):

מט חלוק שלבשתו בימי נדתה [צב] ונתכבס וחזרה ולבשתו בזמן שהיא טהורי בלא בדיקה "אם נתכבס ע"י ישראלית ואינה לפנינו לישאול חזק' בדקתו בשעת[צג]כיבוס ואינה תולה [צד] בה ואם היא לפנינו ואומרת שלא בדקתו תולה לומר שמתחלה היה ולא עבר על ידי [צה] הכיבוס ואם נתכבס ע"י שפחה או בותית אפילו [צו] אינה לפניו תולה לומר שמתחלה היה 'ואם אפשי לעמוד על הבירור בגון שמכרת במראיתו אם מקדיר דהיינו שנכנס לתוך הבגד בידוע שקודם כיבוס היה ואם מגליד דהיינו שאינו נכנס לתוך הבגד בידוע שאחר כיבוס היד ואם

אינה בקיאה בבדק חוששת לשיטתו ולא לסיתר (ס"ך): [צו] להחמיר:

מז לבש חלוק הבדוק לה ופשטתו [צח] וכבסתו והשאילתו לחברת' ונמצא עליו כתם אם מגליד בידוע שמהשני הוא והיא טמאה והראשונ' טהורה ואם הוא מקדיר בידוע שמהראשונה הוא והיא טמאה [צט] והשניה טהורה:

מח ב שתי נשי שלבשו חלוק אחד בדוק ונמצא בו כתם אם הוא מהחגור ולמטה מהחגור הרי שתיהן בנדה ואם הוא למעלה מהחגור לשתיהן שתיהן טהורות היתה אחת ארוכה ואחת קצרה אם הוא מהחגור ולמטה לארוכה כשם שהוא לקצרה שתיהן טמאות ואם הוא מהחגור ולמטה לקצרה ולמעלה מהחגור לארוכה קצרה טמאה וארוכה טהורה "בד"א בשלא פשטו אותו בלילה לבסות בו את ראשן אבל אם כסו בו את ראשן שתיהן טמאות [ק] כתתה אחת מהן את ראשה ולא השניה אותה שכתתה את ראשה טמאה וחברתה טהורה:

מט יג' נשים שלבשו חלוק א' או שישבו על ספסל א' [קא] זו אחר זו ואח"כ נמצא עליו כתם כולן טמאות "והוא שיהא הספסל מדבר המקבל טומאה "בד"א בזמן שכולן שוות אבל אם היתה אחת מהן ראויה לראות יותר מחברתה כגון שהיא זקנה או מעוברת או מניקה או שלא ראתה דם מימיה אע"פ שנשואה [קב] בראויה:

נ יג' נשים שישנות במטה אחת ומשולבות (פי' תכופות ידבוקות יפד כסליני' הסולס) שרגליה' מעורות זו בזו ונמצא דם תחת אחת מהן כולן טמאות ואם אינן משולבות זו בזו ונמצא דם תחת האמצעית כולן טמאות נמצא תחת החיצונה היא והאמצעית טמאה [קג] והחיצונה מהורה נמצא תחת הפנומית היא והאמצעית טמאה והפנימית מהורה "בד"א כשעלו דרך מרגלות המטה אבל אם עלו דרך החיצונה כולן טמאות שאולי דרך עברת נטף ממנה "וה"מ כשלא נמצא על סדין [קד] העליון (עוד ע' שכ"ב) אבל אם נמצא בו בין כך ובין כך כולן טהורות מפני שהוא עשוי להתהבך אילך [קה] ואילך.

ב סם וכו'
ג סם מכריעה דמ"ח ע"ג
ד סם ומכה סם דמ"ב ע"ב
ה סם במכה וכו' ומיים ולעיכתו לעיל בסעיף יט ע"ו מסה דלקמן בסעיף כב ועיין בסה סלייתו סני
ו ומכה סם ד"ס ע"ב
ז כדמכה סם לעיל סף סה ע"ב
ח ומכה סם
ט עיר בסה הכלבו"ד

א סם וכו'
ב סם מכריעה דמ"ח ע"ג
ג סם מכה דמ"ב ע"ב
ד סם במכה וכו' ומיים לעיל בסעיף יט ע"ו מסה דלקמן בסעיף כב ועיין בסה סלייתו סני
ה ומכה סם ד"ס ע"ב
ו כדמכה סם לעיל סף סה ע"ב
ז ומכה סם
ח עיר בסה הכלבו"ד

נא [קו] כל זה מיירי שלא בדקה שום אחת מהן או שבדקו שלשתן ומצאו טהורות ס אבל אם בדקה אחת או שתים ומצאו טהורות [קז] הן טהורו' והאחרת שלא בדקה טמאה ואם בדקה גם השלישית ומצאה טהורה [קח] כולן טמאות ע ואם בדקה אחת ומצאה טמאה האחרות שלא בדקו תולות בה והן טהורות צ בדקו שתים ומצאו טמאות הן טמאות והשלישית טהורה מפני שתולה בהן והא דתלינן באותה שמצאה טמאה לטהר האחרות וכן הא דמטהרין לאותה שמצאה טהורה ג דוקא שקנחה עצמה בעד [קט] שבידי' מיד [קי] תיכף למציאי' הדם אבל אם שהתה כדי שיעור בדיקה דהיינו כדי שתקנח בחורין ובסדקין אין הבדיקה מועלת לטמאה לטהר אחרת ולא לטהורה לטהר עצמה:

נב בד"א כשכולן שוות ד אבל אם אחת ראוי' לראות יותר מחברתה שאינ' ראוי' תולי' בראוי' [קיא] כיצד ה אחת זקנה שעברו עליה שלשה עונות ולא ראתה ואחת ילדה [קיב] זקנה טהורה וילדה טמאה אחת מעוברת שהוכר עוברה ואחת שאינ' מעוברת מעוברת טהור' ושאינ' מעוברת

אבל אשה אחת שאין לה מוכח בכל מקום שימצא הדם במטה טמאה שהמטה כולה מקומה ועוד דם זה מהיכן בא עכ"ל (רשב"א): [קו] כל זה. דכולן טמאות כישנות במטה אחת איירי שאחר מציאת הדם לא בדקה עצמה כו': [קז] הן טהורות. שתולין הדם בשלישית שלא בדקה עצמה: [קח] כולן טמאות. דהאי דם מהיכא אתא. (גמ'): [קט] שבידה. פי' שהיה העד כבר בידה בשעת מציאת הדם במטה וקנחה עצמה בו תיכף ומיד ולא הכניסתו לחורים ולסדקים ונמצא טמאה דודאי היתה טמאה כבר בשעת מציאת הדם במטה שכבר יצא אז לבית החיצון דם זה שנמצא על העד בקינוח ולהכי מחזיקינן בה הדם שבמטה ואמרי' שממנה נפל עכשיו בשעה שהיה כבר טמאה ודאי ביציאת הדם לבית החיצון אבל אם אחר מציאת הדם במטה הושיטה ידה תחת הכר והכסת ונטלה עד וקנחה בו או שהכניסה העד שבידה לחורין ולסדקין שבבית החיצון אינה טמא' ודאי בשעת מציאת הדם במטה אלא ספק כדלעיל סימן קפ"ז הלכך לא מחזקינן בה הדם שבמטה לטהר האחרות וכן אם בדקה ונמצאת טהורה לא מחזקינן לה בטהורה לומר שהדם שבמטה לא בא ממנה אלא כשהיתה טהורה ודאי בשעת מציאת הדם במטה ולא היה בה דם בבית החיצון והיינו שקנחה עצמה תיכף ומיד למציאת הדם בעד שהיה כבר בידה ולא הכניסתו לחורין ולסדקין (ע' ב"י): [קי] תיכף. ומיהו אף שקנחה עצמה תיכף ומיד לא מהני אלא כשקנחה בעודה שוכבת במטה או כשעומדת ממנה אבל אם לאחר שעמדה ממנה נמצא הדם במטה וקנחה עצמה תיכף ומיד למציאת הדם לא מחזקינן בה הדם שבמטה כשמצאה טמאה מאחר שלא נמצאה טמאה בעודה במטה או תיכף ומיד לעמידתה ממנה וכן אם מצאה טהורה אין בדיקה זו מועלת לטהר עצמה מטעם זה ולכך לא נקטינן בדיקה זו אלא בג' נשים שישנות במטה כאחת ולא בג' נשים שלבשו חלוק א' או שישבו על ספסל א' זו אחר זו דלעיל סמ"ט דהתם אין הבדיקה מועלת לטהורה לטהר עצמה ולטמאה לטהר את האחרות אלא בשלישית שקנחה עצמה קודם שפשטה החלוק או תיכף ומיד להפשיטה וכן בספסל אבל הראשונות אף שקנחו תיכף ומיד למציאת הדם אין בדיקה זו מועלת כלום מאחר שכבר פשטו החלוק ועמדו מעל הספסל קודם בדיקתן. (ראב"ד רמב"ן וכ"מ מסתימת הש"ע ומזה בו ממ"ש בב"י): [קיא] כיצד כו'. בכל ענייני אבל יש לה וסת אינה תולה באין לה וסת וכן יש לה וסת ולא הגיע שעת וסתה אינה תולה בהגיע שעת וסתה (תוס'): [קיב] זקנה טהורה. אפי'

ס שם במשנה ע משנה שם ד"ם ע"ב צ טור והרשב"א בת"ה ולאפי כמכ"ש השאת ב' תולות באחת שהיא טמאה ומכ"ש לאחת בשתים שכמאלו טמאות ג טור בשם הרמב"ן ממימרא דרב יהודה אמר רב שם וכפי' התוס' שם וכ"כ הרשב"א ור' יונתן וכ"כ מדברי הרמב"ם בפ"ט ד שם במשנה וכדמפרש שם בגמרא ה כמבאר דינה לעיל בסי' קפט ולייתא שם

הלכות נדה קצ

מעוברת טמאה אחת בתולת דמים ז שלא ראתה [קיג] מעולם ואחת שראתה שלא ראתה טהורה ושראתה טמאה אחת מניקה ואחת שאינה מניקה מניקה טהור' ושאינה מניקה טמאה [קיד] ז וכשם שתולי' בחברתה כך תולה בעצמה שאם לבשה חלוק בזמן שאינה מעוברת ואח"כ לבשתו בזמן שהיא מעוברת ונמצא עליו דם תולה בימים הראשונים שלא היתה מעוברת וכן מניק' וזקנה [קטו] וטהורה ח ואם היו כולן שוות מניקות וזקנות או אחת זקנה ואחת מניקה אין תולות [קטז] זו בזו ט היו [קיז] שלשתן ערות שוכבות על המטה או יושבות על הספסל כאחת ונמצא דם תחת א' מהן אפילו תחת האמצעית כיון שכל אחת מכרת את מקומה אותה שתאמר ברי לי שלא באתי למקום שנמצא הדם טהורה י ואם נמצא ביניהן השתים שנמצא ביניהן טמאות והאחרת טהורה כ ואם עלו דרך החיצונה ונמצא תחת החיצוני' כולן טמאות תחת האמצעי' ופנימית טמאות והחיצונה טהורה תחת הפנימית היא לבדה טמאה ושתים החיצונות טהורות ל ואם היה להן עסק לצד פנים שדרכן לקרב לצד הפנימי כגון שהיו טוחנות ברחיים ונמצא דם תחת הפנימי' [קיח] שתים הפנימיו' טמאו' ואם נמצא [קיט] תחת החיצונה [קכ] החיצונ' טמאה והפנימי' היא טהורה שאין פנימית דוחקת לבא לצד החיצונה:

נג מ הא דאמרינן נמצא דם בחלוק או במטה או ספסל כולן טמאות אם נתעסקה אחת בכתמים כולן טהורות שכולן תולות בה והיא תולה בכתמים:

נד נ אין בכתמים משום וסת כיצד מצאה כתם בר"ח אפי' ג"פ לא קבעתו ולא [קכא] עוקרתו חוץ מכתמי עד [קכב] הבדוק לה שהם מטמאין בכל שהן והרי הן כראויה לכל דבר *:

אפי' שילדה יש לה וסת והיא שלא בשעת וסתה תלינן בילדה (ש"כ): [קיג] מעולם. אע"פ שהיא נשואה וכדלעיל סמ"ט: [קיד] וכשם כו'. כפול לעיל סמ"ה: [קטו] וטהורה. פי' שהטהורה תולה בימי טהרה כדלעיל סמ"ד: [קטז] זו בזו. וה"ה אם אחת זקנה ואחת בתולת דמים או אחת זקנה ואחת מעוברת או אחת מעוברת ואחת מניקה וכל כה"ג שמתיהן אינן ראויות לראות שתיהן טמאות (ש"ך): [קיז] שלשתן ערות כנ"ל. פי' שהיו נעורות ולא ישנות דבישנו' מיישי' שמא נתגלגלה שהן דוחקות זו את זו דחקה אחת מהן למקום חברתה שאצלה וה"ה בערות בכל מקום שהן כולדות ממקום מעמדן ודרכן לידחק וליכנס לפנים ממקומן כגון נשים שטוחנות ברחיים דלקמן: [קיח] ב' הפנימיות טמאות. והחיצונה טהורה דכולי האי אין דוחקין זו את זו (פרישה): [קיט] תחת החיצונה. פי' החיצונה לפנימית אע"פ שהיא אמצעית (פרישה): [קכ] החיצונה. ואם עברו דרך החיצונה כולן טמאות כדלעיל (פרישה): [קכא] עוקרתו. פי' שאם היה לה וסת קבוע והיתה רואה בו ג"פ שלא ראתה בו אלא ביום אחד שמצאה בו כתם ג"פ אין הוסת נעקר בכך לגמרי לענין שאם תחזור ותראה בו א"צ עקירה ג"פ עד שתקבענו ביום אחר כדאיה ממש כדלעיל סי' קפ"ט סי"ד וסט"ו או בבדיקת עד הבדוק לה כדמסיק: [קכב] הבדוק לה. אבל שאינו בדוק דלעיל סל"ו דקיי"ל כר' חייא דאינה טמאה אלא משום כתם אין בו משום וסת וכן רואה שלא בהרגשה שאינה טמאה אלא משום כתם שהרי לא גזרו בזה אלא בדבר המקבל טומאה כדין הכתמים כדלעיל סל"ג אבל דם הנמצא בבדיקות עד טומאתה מדאורייתא להרמב"ם או ספיקא דאורייתא להתוס' כדלעיל (סי' קפ"ג):

ברפ"ט

דין

ו בפי' ר"ש שם והפי' שיה נשואה קרי לה בתולה ז הרשב"א בת"ה וכ"כ רבינו ירוחם ח שם במשנה וכדמפרש שם בגמרא ט טור וכ"כ הרשב"א בת"ה שהרוך ב' הרי"א דהא דלעיל בשניף ב' היא והברותים הסמוכות לה טמאות דוקא ישנות דמתוך השינה שם דוקשים א אם א מטא"ב בנעורו' ויודעו' כ"א אם מקומן י מברייתא שלייתא בסוף זה הסעיף כ שם ממשנה לייתא לעיל קי"ב ל מברייתא דר' נשים שהיו טוחנות ברחיים שם ד"ם [illegible] ומקיים שם בברייתא בינתים שמיין טמאות וכן העתיק הטור מ בת"ה בשם הרא"ה מדברי הראב"ד בספר בעל הנפש וכ"כ ה"ה בפ"ט מהא"ב נ טור וכ"כ הרשב"א שם בשמו *(כ' בשי' של"ש בשם שלטי גבורים סימני

* בתמים קלמם כפלקקה על הכתם מלף והלך לו מיד זהו פי' עסרה גם כשאין לובן סביבו כנהוג בכתמים הספירים (ע"ש בזה) עוד שמע המחבר שאם הכתם עגול ואף שאין בו מראה ערישה אם בטין שבו ... סקיפו סביב מעליהן (ע"ש)

קצא דין אשה שמצאה דם בהשתנה ובו סעיף א':

א א [א] אשה שהשתינה מים ויצאה דם עם מי רגליה בין שהשתינה והיא עומדת בין שהשתינה והיא יושבת הרי זו טהורה ב ואפי' הרגישה גופה ונזדעזעה אינה חוששת שהרגשת מי רגלים היא זו שאין מי רגלים מן החדר ודם זה דם מכה הוא * בחלחולי' או בבוליא: (הגה) ויש אומרים דאין להתירה אלא ביושבת והשתינה אבל בעומדת אם מקלחת לתוך הספל ונמצא שם דם טהורה אבל אם שותתת על שפת הספל ונמצא שם דם טמאה דהואיל (והמקו') לר' חוזרין למקור ומביאים דם (הטור ב' הרא"ש) וי"א דאפילו ביושבת אין להתיר אלא במקלחת ונמצא הדם תוך הספל אבל על שפת הספל טמאה ובעומדת בכל ענין טמאה (מרדכי ה"כ וב"י ב' הגהות מיימוני וש"ד וב"ז סי' ק"ל וכ"מ מתשובת הר"ן ומהר"ם בתשובה סי' תר"ל ואגודה והגהות ש"ד ב' מהרי"ו) והכי נהוג. (ודוקא כשמוצאת הדם בספל שהיא משתנת שם לאחר דידוע שהוא ממנה) אבל אם נמצא בספל שאים ואשה מטילין

[א] ברפ"ט דנדה תנן האשה שהיא עושה צרכיה (פי' שמטלת מים) ורואה דם ר' מאיר אומר אם עומדת טמאה ואם יושבת טהורה ר' יוסי אומר בין כך ובין כך טהורה ופריך בגמ' מ"ש עומדת דאמרינן מי רגלים הדור למקור ואייתי דם יושבת נמי נימא מי רגלים הדור למקור ואייתי דם אמר שמואל במזנקת ופי' רש"י מזנקת מקלחת דכיון דנפיק בקילוח כי אורחא לא דחיקא ולא הדור מי רגלים למקור ואין דרך דם מקור לצאת עם מי רגלים אבל שותתת איידי דאוקמא אכפשה הוא איכא למימר הדור כאלו עומד' אבל עומד' א"א לה לזנק עכ"ל ופריך בגמ' מזנקת נמי דלמא בתר דתמו מיא אתא דם ופרש"י מזנקת נמי דלא הדור למקור מיהו מאן נימא לן דהאי מי רגלים אתא דנימא ודאי לאו ממקור הוא מדאתא בהדי מי רגלים אלא ממקום מי רגלים ומכה יש בה דלמא בתר דתמו מיא אתא דם ממקור ולא מחמת מי רגלים עכ"ל והתוס' כ' דלמא בתר דתמו מיא פי' אפי' במזנקת דלמא בתר שהניחה מלזנק והותחת הדור למקורה ואייתי דם אבל על פרש"י דפי' שלאחר שכלו מי רגלים אתא דם כי אורחא קשה דא"כ בשעה שמזנקת נמי ליפרך דלמא בא דם כדרכו כשאר אשה שהיא רואה אלא ודאי פשיטא ליה מדלא חזאי קודם עשיית צרכיה או אח"כ א"כ הדם לאו מחמת אתא אלא ע"י מי רגלים שחזרו למקור ואתא דם ושמא בשעת זינוק א"א לדם לבא כדרכו שמחמת הזינוק נסתם המעיין של דם עכ"ל. וכ"ד הרא"ש כהתוספות דלא חיישינן דאתא הדם כי אורחא אחר שכלו מי רגלים. והרשב"א ומהר"ם ס"ל כפרש"י (אלא דלהרשב"א לא חיישינן להכי אלא לר"מ אבל לא לר"י דהלכתא כוותיה ומהר"ם פליג כדלק'). ומשני בגמרא אמר ר' אבא ביושבת על שפת הספל ומזנקת בתוך הספל ונמצא הדם תוך הספל דאם איתא דבתר דתמו מיא אתא דם על שפת הספל איבעי ליה לאשתכוחי אמר שמואל הלכה כר"י עכ"ל הגמ' והנה לפרש"י כיון דעומד' א"א לה לזנק א"כ ר"י דמטהר עומדת מטהר אפי' עומדת ושותתת וכ"ש יושבת ושותתת והכי קי"ל וזהו דעת הרמב"ן והרשב"א וש"ע שלא חילקו בין שותתת למזנקת. ובב"י ב' הרשב"א כ' עוד דאפי' יושבת על שפת הספל ומזנקת לתוך הספל ונמצא הדם על שפת הספל ולא בתוך הספל טהורה ובתה"א ביאר הרשב"א הטעם משום דהא דפריך בגמ' דלמא בתר דתמו מיא אתא דם היינו לר"מ דכיון דאיהו חייש אפילו בא בשעת צרכיה ניחוש נמי כל היכא דאיכא למיחש אבל לר"י כיון דבשעת צרכיה אתא דם חזקה עם המים בא ואפילו נמצא על שפת הספל עכ"ל. וכ"פ הב"י דלא כמהר"ם במרדכי וסג"ה דס"ל דר"י לא פליג אר"מ אלא בעומדת אבל ביושבת מודה ליה דאינה טהורה אלא כאוקימתא דר' אבא ביושבת כו':

אבל

לשון הרמב"ם בפ"ה מהא"ב וכרבי יוסי במשנה נדה דנ"ט ע"ב דאיפסקא שם בגמרא הלכתא כוותיה וכ"ש הרמב"ן בהלכותיו והרשב"א

- מסקנת הגמ' שם דנ"ז ע"ב

*(פירוש במשי' שמשן פורפרם בה)

מטילין שם מים טהורה [ב] בכל ענין (טור ופוסקים מהש"ס) וכ"ז אם נמצא דם במקרה אבל אשה שרגילה לראות דם במי רגליה ומרגשת כאב בשעת הטלת מי רגליה כגון החולי שקורין (ההרי"ן ווינ ד) נראה דיש להתיר בכל ענין דהא איכא ידים מוכיחות שיש לה מכה המכאיב אותה בהטלת מי רגליה וממנו הדם יוצא ואפילו אם מוצאה

אבל התוס' והרא"ש כ' דעומדת אפשר לה לזנק וה"פ דסוגיא דמקשין יושבת נמי נימא מי רגלים הדור למקור ואייתי דם דס"ד דמתני' איירי בכל ענין בין בשותתת בין במזנקת הלכך פריך דכי היכא דבעומדת טמאה בחדא לריעותא במה שאין רחמה נפתח שיוכלו מימי רגלים לצאת להדיא אלא נעצרין שם והיכא למימר הדור למקור ואייתי דם ואע"ג דאיכא חדא לטיבותא דמזנקת יושבת נמי אהא טמאה היכא דשותתת כיון דאיכא חדא לריעותא ומשני כולה מתני' מיירי במזנקת ותרתי לטיבותא בעי לר"מ יושבת ומזנקת ולר"י לא בעי תרתי לטיבותא אבל בתרתי לריעותא דעומדת ושותתת לא משכחן דטיהר ר"י דהא ר"י לא טיהר אלא מה שטימא ר"מ ועומדת ושותתת דלא איירי בה ר"מ לא משכחן דמטהר ר"י והא דמוקי בגמרא יושבת דמתני' ביושבת על שפת הספל ומזנקת לתוך הספל היינו דוקא לר"מ דמטמא ביושבת ושותתת הלכך במזנקת איכא למיחש דבתר דתמו מיא ופסק הזיבוק ואין המים יוצאים בגבורה ה"ל כמו שותתת והדור מי רגלים למקור והביאו דם. אבל ר"י דמטהר עומדת בחדא לטיבותא דמזנקת מטהר נמי יושבת אף בשותתת עכ"ל הרא"ש וזהו דעת הי"א שבהגה"ה וכ' הב"ח דלפ"ז זו יש לעומדת לר"י כל דין יושבת לר"מ והלכך אין לטהר אפי' בעומדת ומקלחת לתוך הספל דאיכא למיחש דבתר דתמו מיא ופסק הזיבוק ואין המים יוצאים בגבורה וה"ל שותתת חזרו למקור והביאו דם אבל מלשון הרמב"ם לא משמע כן ול"ל דס"ל לרמ"א דכיון דהא דהחמיר הרא"ש בעומדת ושותתת הוא משום דלא משכחן דמטהר ר"י אבל לא משכחן נמי דמטמא הלכך מידי ספיקא לא נפקא ולכן אין להחמיר אלא בודאי שותתת ולא בדאיכא למיחש והלכך אם נמצא תוך הספל שהיתה מקלחת גם מתחלה אף שהיתה שותתת אח"כ שפסק הזיבוק יש לתלות הדם שילא בקילוח ולכן לא טימא רמ"א אלא בנמצא על שפת הספל דשם אין לתלות בקלוח וכ"מ בטור אבל אם היתה שותתת מתחלה ועד סוף אף בתוך הספל כ"ש דטמאה כמ"ש הש"ך ב' הב"ח:

ושיטה שלישית והיא דעת ר"ת דאף ר"י לא טיהר אלא משום נדה אבל טמאה משום כתם מדרבנן דאמר ר' זירא כשטיהר ר"י גבי עד שאינו בדוק דלעיל סי' ק"ל לטעמו הלך שטיהר בראה במי רגלים א"כ כי היכא דגבי עד שאינו בדוק קי"ל כר' חייא דטמאה משום כתם כדלעיל אם הכי נמי הכא ואין לטהרה לגמרי אפי' מדרבנן אלא היכא דמטהר ר"מ דהיינו ביושב' ומזנקת ולא בשותתת ולא בעומדת אע"פ שמזנקת וזהו דעת הי"א הב' שבהג"ה וכתב הש"ך דלשטה זו אין לטהר אלא ביושבת על שפת הספל כאוקימתא דר' אבא אליבא דר"מ אבל לא ביושבת באמצע הספל (ורמ"א שלא כתב כך יש לומר דס"ל דלדינא אין להחמיר אלא בעומדת או ביושבת ושותתת בודאי דהיינו בנמצא על שפת הספל אבל בנמצא תוך הספל אע"פ שיושבת באמצע הספל אע"ג דאיכא למיחש דילמא בתר דתמו מיא וה"ל כמו שותתת הדור למקור ואייתי דם כמש"ל ב' התוס' והרא"ש מכל מקום כיון דאפי' בודאי שותתת אינה טמאה אלא משום כתם לשטה זו א"כ ה"ל ספק כתמים ולקולא ובגמרא לא פריך הכי אלא לר"מ דאמר טמאה נדה): [ב] בכל ענין. אף בעומדת דאף ר"מ דמטמא בעומדת מודה בכה"ג משום דאיכא ס"ס שמא מן המים ואת"ל מן האשה שמא ממי רגלים (גמ') וא"כ ה"ה ביושבת ושותתת אע"ג דאיכא

נמי

מוליח לה מאי טעמא דמי לגליז
[ג] כתוקנתא עלמא מסורה למשה
מסיני ואיכא מוליח לה כי
מאי [ד] טעמא מי לגליז ולאי לה
מכח הוא (נמג' ב"ל ג' מכ"י והוא
בתשובת מהרי"ל סימן כ"ג סכ"ב ג'
מהכ"ם וכ"י בשם תגור ג' מסר"ם) אך
יש מתמיהין מלא לחתיך רק בשפה שיש
[ה] לה ושפ [ו] לסלכיכה בדיקה
(לעת מכר"י שם) דהיינו קודם שתשתין
תבדוק עלמה סטיב בחוכין ושלקין ושפה
לא מוליח לה תכנים חוך נקי על
המקוח [ז] בפני' ותשתין ותקנח עלמה
יפה [ח] ממי לגליז ותוליח המוך לה
נקיה

מכח (מהרי"ן): [ח] ממי לגלי ומלה היינו עמסה כלי שלא יתלכלך המוך

נקיים היא סוכחם גדולה לחין [ט] שלה
מן המקור (שם במהרי"ן) ומכי נהוג
שם בדקה עלמה ג"פ בכפ"ג ומלאה
חמוך נקי מוחכת חמ"כ בלא בדיקה
שלא בשעת ובשה לחזקה דלה מכה
את מלאה שהיכה מולאה לוחו רק
אחר שהשתיכה וכל זה לוקח שהבשת
כאב עם מי לגליז אבל אם היכה
שהבשת כאב ובדקה עלמה אחר שלחה
מים ומלאה לה שם לא מלאה לה כמי
לגליז [י] ולאי מלאה (כן משמע שם
ובהגהות מיימוני ובמרדכי שם) אבל
אם מלאה לה חוך מי לגליז וגם על
שהבשת בדקה עלמה בו ג"פ לחיה מלאה
לא מהני בדיקה לבעיל לאף שלא מלא
כלום על המוך לאשר לחה שלא כי לוכחה
מן המקור ויבד על כוחני בית שלחם
ולא בקבע חמוך כלל שלא יפי ובא לו על
לבדי המוך ולא מהני בדיקה לבעיל אלא
אלא שהגיעהו מי לגליז שהוא מעט למעלה
למקור ואיתיה לה שא"כ לא היה המוך
נקי אלא מלוכלך במי לגליז לחלוד וגם בלה לאיתיה שהוא מעורב במי לגליז
לחלוד עמ"ל. ומיהו בדיקת שפורחת מהניא אף בכה כמבואר ממ"ל בימן
קפ"ז ס' שהשב"ל וכ"ע בחבואת הר"ן. ור"ת מטום להשפורחת מגיע על מקום
שהשתם לה שהוא תוך השכוזהר ואתא שאלר הוא חמוך ושוה לבדקה שהכוזהר
ואילו גם לה שאלר היה מלאה על חמוך שהשכוזהר מלא"כ חמוך שאיכו בשפורחת
אשכר לו ליכד למעה מהכוזהר: [יא] מי לגליז. שהחוך השבל ולא בעל שפת
השבל מטום לחייהיכן לומר בתר דחמו אית לגמרי אתא לה כי לוכחה מהמקור
כשהש"י לבעיל אף לבגמר' אחריכן כי לי"ש ס"ל לשהכ"ג (שהוא ה"ל שהרמ"ח)
לה"ה לי"י מייהיכן להכי לי"ש אף"ג שחוחה בלבעיל ול"כ כ"ש חמולאה
לה על בעל שבדקה עלמה גו בתר דחמו אית לגמרי לחלוין לחוכרא לומא
אתא לה כי לוכחה בתר דחמו אית לגמרי ולא חשיבי מי לגליז שהכוחני בית
הלמא הוא (עיי' מהרי"ן): [יב] לגליז. שלא מייהי לומא בתר דחמו ואית
לגמרי אתא לה כי לוכחה חלה חזקי קולם עשיית לכיה לו אף"כ כחש"ל ג'
שחוש', והלא"ה אלא לכשלא חמלא לה בחוך מי לגליז ע"כ הוא חמ המקור
לבינו למיחלי מי לגליז חלה נלאה כלום על אחר גחר שהשתם כי"ש בג'
אבל כשחמלא גם חוך מי לגליז לבינו למיחלי גם לה שעל בעל בחמלא מי
לגליז ושיוכיהם שהוחלי בית שהם חלינן לא"ש אף' לשעית ר"ח לבעיל לחין
לעבר אף' ביוחבא אלא בחקלחת לחוך הספל וחמלא לה בחוך הספל ואלא על
שפת הספל להחם ה"ש עשוי לכינן שחמלא על שפת הספל על בלבך בתר בחמו
אית לה אתא וכינן שלין מים יולאים בגבולה וה"ל כחו שוחתה בינה לבייער שלוב
מי לגליז לחקור ואיתיה לה ולא עשוי לחלה אתא לה כי לוכחה בתר בחמו
אית כחש"ל ג' חחום', והלא"ה אבל בכה חלינן שלה מחלית מי לגליז שירדו
בגבולה ולא שיהה שוחתה בלל וה"ש לבש"ה להבדיל ר"ח אלו המקילין לף שבבר
בחה לבעיל ובבי נהוג להחמיר כשעת ר"ח ואזיל בש"ה בשעתו לבעיל לחין להחמיר

כשיעת כ"ש אלא גודלי שיעות וכ"ש במרכבי בבדיה: [יג] בדיקה. כדין כל מת קטן שנעקר בג"פ ודוקא כשקטנה ל"ב ומת למעלה על העד שבדקה בו שדם זה אין מן המקור ממילא ולא משמת מי רגלים. אבל קטנה לה לדעות דם הוך מי רגלים לף על גב דמליכן סדור למקור ואייתי דם בעומדת או יושבת ושותתת לשיעת כ"ש לעיל או בממלא על שפת הסבל לשיעת מכר"ש לעיל מכל מקום לא קטנה לה ומת בשכי דעל ידי לוכש הוא ונעקר בפ"ש כדין ומת על ידי לוכש לעיל מי' קפ"ט (הג"מ פ"י מה"ט): [יד] קרטין. יבמים ופין שום דם שעשה כלל (פ"י ד"מ ש"ך): [טו] רק אחר מי רגלים. על העד שבדקה עלמה בו וגם בתוך הנשים: [טז] שהורה. אפי' ל"ת הש' לעיל לכל תלין דם שעל העד בתמלית מי רגלים שבכותלי בית הסתם אלא מייטרין למען דם המקור כי לוכחת בחר דחמו מיד לגמרי ס"ת דשם ממש אבל קרטין אלו ליכא למיחלי שדם המקור ממילא שלישה מוחם שעשת ושתה או שאחר שעשים רק אחר מי רגלים שלבך תלין שמי רגלים לפי שסם מתמלין ויורדין מהכליות (ע' כו"פ) וקרטין אלו דבכן להוולך בכליות שלעולם חולין שמלוי בין לשקל בין להשמייר אלא שסם לא ממלא קרטין אלו בתוך שעים ע"כ אין המקור שם לליכא למיחלי שמי רגלים כיון דלא אחו עם מי רגלים ולא נכלה ממש כלום עד אחר שהשתנה כלעיל (ומיהו בקרטין דקין מאד שלישן נכלין בשעים יש לומר דאלין שהיו שמי רגלים ולא נכלו ל"ת הני שבמ"ח) מאחר שלישה שנמלא חוחן לעולם אלא אחר שעלת מי רגלים (וכמש"ל שם בס"י ושום ב"ש ו"ח) וכ"ש בממולא קרטין על העד שבדקה בו אלא בשעת שעלת מי רגלים שלין חולין אותם בכליות להחיר בלא שריית פושרים לעיל מי' קפ"ח אחר"כ מרגלא כאן בכליות והיא ממלא אותם לעולם בשעת שכאב או אחרין איך כלעיל מי' קפ"ז: [יז] בכליות. ושלכך אין לריך לבדקן בפושרין לרחוה שם ממוחו כלעיל מי' קפ"ח בהוא כלוכת בריה (כגון כמין עפר נפרך שהיו שרל) דאכתי אפי' אם ניחוחו שהורה כיון שהיא הולא עם מי רגלים (ד"מ ש"ך) ושייכו לבדקת שחהורה לעיל מפי' קפ"ח. אבל לבדקת שלחהורה שם דלים נקי יוכל ג"כ להחייבה כ"כ עד שלא יהי' ניחוח בפושרין ואין בדיקת הפושרין מועלת שלא בדברים שלוכחת מוכחת עליהם דבריש בפ"ע ניכנו ואפ"ה ממלא בפנימיות לאו בדיים ניכנו שהדיים חינו ניחוח לעולם לבדבת זו אי"כ ה"ה שבדקה אלו בפנימיות ע"כ לאי בדיים ניכנו יולא נאו מן הכליות אלא מן הפשרי שלא שהחפלה אי"כ בדיקה כלל וב"ע: סליק

תקוני המקוה ועשיותי

ודע שמעיים המלויינים בהלכה שבוגה המים בתוקה לריך לביית בחלי חתם ממעל לפיוהה בכלי אלא יהיו קטנים שבעה כאחד חשוב לאחה ביותר שם היל עוכלת מעומד ולפי שקשה שלוד לחטיל מים מעין שהרי כ' במקוה לכן שהכלת הוא שחעבול בחחיחת גופה לאחרה חחת המים כעין ג' לאוך שחיבה לשייבו שחלמוך רגליה בדופן הקלר של חחיבה קמוך לשוליים ובידים חאסוו בחליבה שחמוכה לדופן הקלר שבנגדו בחליבה חחחחוכה לוקא שחמוכה לשולי חחיבה בכלי אלא יהיה שעשה לף על פי שהים לפי עשהו מ"ו. ולפי לזאת לריך להיות חוכך חחיבה מבפנים עכך מ"י עפרים מכוונים ורוחב חחליבות בחוכך חחיבה עכך ד' עפרים. ובשאר חוכך י"ד עפרים להחבשות גוף הלשה חחת המים ואם היא לחוכה ולשה יהיה על פני הסלים חחחוכה רק אלא יהיה שעשה סוץ למים כנ"ל. ורוחב החיבה מבפנים יהיה שהם עפרים מכוונים ויותר מעט בכלי ביהיה כל שהת החיבה לעשה עולה יותר מעשה עפרים שהם על עפת. וגוחב המים בחקוה יותר מעט מבשעה עפרים מכוונים. ואם יעשו פי' בחיבה להזהיר הבלן המשוה על המקוה שיזהר שלא יפחת מחוך בשפתו לשפוך מים ממין המחוברין בחיבה עד שיהלה שהים הכשרים שבחיבה הם מגיעים עד הפימן ועד בכלי בכלי שיהיה מים כשרים מ' שלה בלישות ולא בלימוס. להזהיר שחומן העושה החיבה שלא יחבר המוליים אל הלפות על שיעשה חחלה נקב בקלה המוליים (שיהיה חחת המליבות) בכלי שלא יהיה עליה חורת כלי מעולם ויהיה הנקב שפת על שפת מכוער שהוא יותר מעט מעולה ליחון כפי שחין אנו בקיאים בשיעור מולה ליחון (פ"ת שם כ' חמוזים זה בזה) ולא יכניס המוליים חוך הלפות. אלא יכניס הלפות חוך שכיאים שבמוליים. בכלי שהנקב שבמוליים יהיה קחון מחוך ומחום יפה בנקב אלא שיעשו חחחיו כאשי חחת מיספכו המים לגאי חחפיכת המקוה יקבע ב' נפים אלקים בקרקעית המקוה על הלפה קחוך לדופן בלד שיוכילו שם החיבה יאח"כ יוכילו לת החיבה לחוך המקוה לקבן זוית לשיעה שב' לפעות החיבה בכ"ם שהן דופן החוך והקלר יהיו קחוכים ותכופים לפעות המקוה שהן בזין קבוע ועשלים ויפפילו החיבה ויוכילוה על למעה ממש על הנפים המלקים שקבועים על הלפה ממש ויאבדו שם החיבה שחמלים של בזל עץ הנכנסים חוך הנפים וחוך הלפה ממש וגם יחבדה שחמלים לב' לפעות שחוך והקלר לב' לפעות המקוה הקחוכים לשם. ועוד לשפוך עפר בחלל מועה שבייהם הלפה מלמעלה. הגם שהיו מעכב מאחר שחחוכת היעב שחמלים קבועים על הלפעות ואל הלפה ואח"כ יכולים לשום על הבית חוך הנקב שבחיבה. וכשיכנסו חנים לחיבה יחקשה הנקב ויסחום יפה את הנקב שלא יכנסו בו חיש לוגין שחחת לפה. ואעפ"כ אינה נעשית כלי ע"י בחיבה זו של קיל לוקא. ולריך להזהיר שם איקף שוחר נאחן לשחור שלא יפלו חיש שחוץ למקוה (או לבחור המקוה) על שיחחבשו חנים ויחכנו חוך החיבה על הפ' כ"ל מאליהם. ואפילו החיבה היא זפופה בזפת. וכנודע מהבפיעות בחזופות שהחים שבנים לחוכן אלא שאין לחיש שלו אלא דין מקוה בשר ואלא דין מעין. אף גם אם חי מעין הפוצה לבחיבה המקוה כילוע ליודעים:

הלבוח

הלכות תלמוד תורה

פרק א

א אע"פ שהקטן פטור מכל המצות וגם אביו [ב]אינו חייב להגיבו במצות מ[ג]
התורה אלא מד"ס אבל תלמוד תורה מ"ע [ג]מן התורה על האב ללמד
את בנו הקטן תורה אע"פ [ג]שהקטן אינו חייב שנאמר *ולמדתם אותם את
בניכם לדבר בם ומאימתי [ד]אביו חייב ללמדו משיתחיל [ה]לדבר מלמדו תורה
צוה לנו משה וגו' ופסוק ראשון מפרשת שמע ישראל ואח"כ מלמדו מעט
מעט פסוקים פסוקים בע"פ עד שיהא בן [ו]חמש שנים (א) דהיינו בשנה
חמישית

[ב] כ"מ סה
[ג] קידושין כט
* (דברים יא)
רמב"ם פ"ט
[ד] רמב"ם סה
[ה] סוכה מ"ב
סנהד' פ"ח

קונטרס אחרון

(א) דהיינו בסמ"ק מצוה כו' בגיטין כו'. עיין ב"י סמ"ק מצוה ל"ד ברמב"ם ופוסקים ועיין בכל בו' הגמ' ומקרא זו תורה לפ"ד הרמב"ם ופוסקים שכתבו גם כן וכתובים ואפשר לפרש דהגמ' מיירי לענין מילמדנו בעלמו קודם שיכיר בן שש או בן שבע יוליכנו אצל מלמדי תינוקות ע"ש ועיין בשו"ת הרשב"א ח"א סי' רנ"ו ומקרא לומד ל"ש לומר כדאשמעינן לעיל מלמדו תורה ל"ש דאין תורה בנו עליו ר"ל מקרא לומד ל"ש לענין מצות ומלמוד בנו הוא כשאר מצות ת"ת בעלמו שהוא מיוחד לתורה"ק בשביל לימוד בנו כשהוא בידו ומצוה עליו ולפי זה אפי' בנו קודם בר מצוה ג"כ מיירי לענין מילמדנו הפוסקים כי' רנ"ו ומ"ש בשם י' שם כי אם בנו ע"ש אלא ולפי דבלימוד בנו מקיים מצות ולמדתם אותם את בניכם גם בלימוד תורה שבע"פ ולפי עיקר הכתוב קאי אתורה שבע"פ כלשיטת רפ"ב דברכות כי היכי לגרסינן בהו דהיינו תורה שבע"פ היכול לגרום גם כשהולך בדרך ומצ"ל דבכיתב אי אתה רואה לומדה בע"פ ועוד היך יתרגם התלמוד נגד הפסוקי דוסגנתם לבניך אלו התלמידים כו' ובפרק לכישצ"ל דפסוקי דוסגנתם שיהיו ד"ת ומודעין כו' היכא דגמ' סם ולהקדים ולפי דגם בתורה שבע"פ מצוה להקדים ובגם בתו ובן בן בנו לפ"ד הסמ"ק וגם לפ"ז פריך מידי מזבולון בן דן לעכ"פ ולפי זה איכא להקדימו גם למצה ותלמוד ולפי לומר דמייתי בסמ"ק דהא דיוסיפס לא היו מובלין שכך על מצה ותלמוד כלשיטת בנדרים דל"ז הא קמ"ל דפליגי כו' ומצ"ל פירש הסמ"ג העומד בשיטת הרמב"ם דכל הסוגיא מיירי לענין ללמוד הא בעלמו עם בנו וזה היה ענין תמוה ומלא דמייתי מילכך לכישי לא דיוסיפס עובדא דזבולון שילמדו אבי אביו בעלמו מקרא כולו ולא הוליכו למלמדי תינוקות שלומדים אלפא כל הנעתיד שעתיד מקרא וגם היו מלמדים ממונים וקבועים למצה כלשיטת ביהוסלמי הובא בסמ"ג. וס"ל דשמואל ס"ל דלישנא דרבי דענוה ללמוד עמו בעלמו אם יוכל ותקנת יהושע בן גמלא לא היתה אלא שאביו מי שאינו יכול אב כלשיטת בגמרא וקושט לכן מי שיש לו אב ויכול מעצמו יוליכנו אצל מלמדי תינוקות ולפי זה לא קשיא מידי דאמר ללמוד עמו בעלמו ופרוך מצריותא למלמד מקרא כו' ואמר רבא זו תורה ולא קשיא כל התורה הוקשה אלא תורה אחת היתה שתהא לימודו של בן קודם שיגיע לבן שש שיוכל לעזוב את אביו לילך לבית הספר כל היום כלשיטת בעירובין רפ"ק דלשיטת לחכות כו' ילמוד עמו אביו תורה מעט מעט כמה שיוכל שאת על שיעור בן שש שאם וילך אצל מלמדי תינוקות ואם יקרא בעיתים ובתובים ומצמם ותלמוד לא יהיה בכך גמור את התורה בבית אביו ואם לא יגמרנה אם ג"כ וגם לפשטי דע"ש הרוב יוכל לגמרה בבית אביו ומצמם שמשהתיל לדבר מלמדו מעט מעט ושיירו בכתב כדמשמע בסמ"ג אבל בעיתים ובתובים ולפי לא שכיחא כלל שיוכל לגמור קודם שיהיה בן שש בדוגמת התינוקות

חמישית שאז מלמדו לקרות תורה שבכתב מעט מעט בביתו [ט]עד שיהיה
בן שש [י]או בן שבע וקודם לכן בשנה הרביעית מלמדו 'אותיות התורה
כדי שירגיל עצמו לקרות בתורה בשנה חמישית וכשיהיה בן שש או בן
שבע

[ז] כ"מ שם
[ח] כ"מ ב"ב
[ט] ב"ב כא
[י] כ"מ שם
ע"ש

קונטרס אחרון

התינוקות ומצ"ש מפרש דבה במקרא זו תורה הוא שמלמדו שאר בעלמו אבל מצמו לעזוב את אביו ולילך לבית הספר אין על שאר רק לעשות לו מצה ואם לא מצה כמצ יהן שכך אבל ליכא שום מצוה ללמוד עמו בעלמו דוקא אלא מיירי שכך שייך לבית הספר שהוא דוקא למלמדים שאר בני אדם ולא לאביו כדלעיל אבל לא מצה לאביו ללמוד עמו בעלמו דוקא דאי לאו הכי אין לו לאב שום מצוה בבנו כלל ומצה לבית הספר שייך דוקא לאביו ולא למלמד ומצ"ש מלכך לא שייך זה כלל מצה קיימה למקרא

* ועד היכן לקטנות שמואל היינו על שמיוד שמוטל על אבי בנו ללמדו כשגדלו בן יו ולא כשגדלו בן ט"ו ללמוד בעלמו כל התורה לעליכא ד"ל ללמדו בעלמו אלא תורה קודם שיוכל לילך לבית הספר להיות הספר לשיות שם כל היום ואפ"כ מוטל עליו להוליכו לשם ומיסו אפשר דסייגו דוקא במקום שמלמדים בשם אם לפילו בשכר אלא אבי יכול ללמוד עמו בעלמו רק שאינו רוצה מפני שמפת שלמת בכתפו ומ"ש אינו נפשר מסיבו על שיעמיד לו מלמד ואפילו בשכר לאפוקי בן בנו דיכו פבן שביכו שאי"ל ללמדו כשיש גדול ממנו בעיר וגם בלליכא ל"ל רק מי שהגיע למצה זו ללמד לתלמידים שכבר שיעמ ת"ת כל נכבו כמו שדקדק הרמב"ם בלשונו על כל מכם כו' מכם ולא תלמיד שלימוד לעלמו ומצה וגמלא קודם בוודאי שבעיר מייב ללמד בבנו מקרא ומצה שלמד כבר אם אינו מולא ומלא לתמיסה ומ"ש בבן בנו (אך אם אין לו אבי אפשר לא עדיף מלימוד לעלמו לבפשר מפתא עסק פרנסתו ולא דמי לאבי שמייב לשכור מלמד בכה"ג מקרא יתיבה כלבקען (ג"ע) ומ"ש הרמב"ם ס"ב למה נלטוה כו' ולא מצי למי אינו מכם אלא תלמיד ר"ל דהיינו מ"ש הרמב"ם וחייב לשכור מלמד כו' כ"ל דקרא והודעתם וגו' ולמדתם וגו' לכתיבי בתמת ליכא למוקמי בכל אדם בין בתלמידים בין בתלמידים בשכיר להקדים ובתלמיד שלכך ללמוד לבעלמו יכול ומלמד (ובכלל זה משמע מילא שאינו יכול מקרא שאינו ללמד עמו בעלמו) עיה אין בן

* ולפי ל"ל שהכוונה ג"כ כמ"ש בגמ"ש שאין מוקם בנו עליו כו' כ"ל ללמוד בעלמו דוקא רק ילמוד אצל מלמדים דוקא אבל אם אינו כ"ל ללמוד בעלמו לבדו מעם שהרי לא נכתבה מוכה שבע"פ בידיהם ואפשר דלכ"ש אין על אחד מצוה לעשות לו מצה אלא לבית הספר שיוכל להוליכו להמלמד רק ילך אבי בעלמו לכתוכו כי מלמדי מצמם ומלמוד היו מלוים לכתוב בתוכ כדמשמע בגמ' דמי שים לו אב מיה מעלהו ליוסלי' כו' והיינו למקרא לבדו ולזיך ילמוד עדיין מצ' וגמ' ל"ו דלמצה וגמ' מלויין תכמי ישראל לכתוב שמקיימין ושכתם לבניך אלו תלמידי' שהזלים ללמוד רק למקרא שהמצב נעב ולימו מצן ללמוד רק מי שים לו אב אחד מעלהו ליוסלי' ס מצו שאחרים מצויר הם עוסקים בלימוד מצה וגמכ"ל להתלמידים. ומ"ש ס"ל לכ"ש דאין על אחד לכוסו כי מלחא אחין לו דין קדימה ללמדו בעלמו ל"ב אם יכלה יוכל ללמוד מהכה מכתים מצויר ונם בתקה לאכתן דאתן דקני קני דלא קני כו' רק שאחד מייב לעשר שלו ללמדו מקרא לקייס ולמדתם לותם לת בניכם כמשמעו ללמוד בעלמו דוקא מצוה שעדיין אין דעת בבנו לילך מצמ"ב מצמה וגמלא המצוה היא על אחד כמו על אחרים בשיה מעם מדכתיב ושכתם לבניך אלו התלמידים ואין דין קדימה על אחד אלא לענין שאם אינו יכול ללמוד בעלמו שאחרים פטורים לגמרי ואחד מייב ליתן שכר אם יכלה הבן ללמוד כי מלומו עליו לענין שכר בלבד כמ"ש הרמב"ם ומ"ש בבן קודמו אם הוא אינו כו' אבל לא לעניין כפייה מדלוריית אלא משום מיזוך מדכתיב שכר שיתבר כו' רק במקרא לניך לקייס הכתוב כמשמעו דוקא ללמוד בעלמו מי יעכיס ויוליכנו לתלמוד דהלוכו כמוהו מצ"ב בגיטין וכתובים

שבע שלמות הכל לפי בוריו יכתו מוליכו אצל מלמד התינוקות לקרות בתורה כל היום כולו עד שיקרא תורה שבכתב כולה עם נביאים וכתובים כולם

קונטרס אחרון

במקום שהמלמד לתלמידים אחרים א"צ לכוף י"ל מי שאינו רוצה לילך ללמוד כלל מחמת חיוב מצוה זו דושננתם לבניך וגם בתינוקות של בית רבן אמרינן דלא קרי ליהוי נוותא לחבריה דהיינו רק שלא יניחנו לילך מהם וכמש"ל לפרש"י והאב חייב להוליכו מאחר שאינו לומד עמו בעצמו בביתו ומש"ה לא משני הרמב"ם הא' שינויא על קושיא למה נלטוה כו' משום דזה נכלל במ"ש וחייב לשכור מלמד כו' דממילא (משמע יתחייב להוליכו) ומשום הכי שינה הרמב"ם שפתח תחלה שחייב אדם כו' ואח"כ כתב על כל חכם וחכם כו' משום דפשיטא לי' דלבנו חייב ללמד גם מי שאינו חכם כל שיכול ללמוד עמו ואינו מוצא מלמד אחר ולא אמרו הוא קודם לבנו אלא בלימוד אחד ששניהם צריכין לו בשוה כגון שגם האב לא למד עדיין דבר זה שהבן חפץ ללמוד בין מקרא בין משנה וגמרא אבל אם האב כבר למד דבר זה ויכול ללמדו לבנו ודאי לא מסתברא שיפטור מללמדו עד שיגמור הוא כל התורה כולה ומתוך כך יהיה בנו ע"ה (וכ"מ בהדיא בגמ' דדוקא מי שאין לו אב לא היה למד תורה ולא מי שיש לו אב שאינו חכם כ"כ שא"ל ללמוד כלל לעצמו) ולא גרעה מצוה זו ללמד לבנו משאר מצות שא"א לעשותן ע"י אחרים שצריך להפסיק לימודו אף אם עדיין לא למד כל התורה כולה ולא דמי לנישא אשה שיהיו רחיים בצוארו ולא יוכל לעולם לפרקן מעל צוארו משא"כ בלימוד לבנו כשילמדנו כל מה שלמד לעצמו אזי יוכל אח"כ לגמור כל התורה לעצמו וגם לבנו ואם לא ילמדנו עכשיו היא מצוה עוברת ופסידא דלא הדר מה שבנו מבטל עכשיו אף אם ילמדנו אח"כ כמ"ש התו' וה"ה והוא הטעם לבן בנו אבל אם אינו יודע ללמוד אפשר שאין דינו כאביו ממש שחייב להשכיר לו מלמד משום דחיובא דאבי אביו לא נפיק מחד קרא עם חיובא דאביו אלא מקרא אחרינא והודעתם לבניך ולבני בניך והאי קרא איירי להקדים בנו לבן בנו ובן בנו לאחרים וא"כ י"ל דכמו דבן חבירו איירי בחנם דהא א"צ ליתן כלל שכר בעד בן חבירו ה"נ איירי בכה"ג דין להקדים לבן בנו בחנם דוקא. וא"ל דקרא אתי לאשמעינן ליתן שכר בעד בן בנו ולא בעד בן חבירו דא"כ לבניך למה לי הרי כבר אמור ולמדתם אותם את בניכם וממילא נשמע אם אינו מלמדו בעצמו חייב לשכור לו מלמד דאל"כ גם בבן בנו מנ"ל לחייב לשכור א"ו דממילא משמע. ומש"ה עשה הרמב"ם פיסקא אחת ג' קודם וחייב לשכור כו' לאשמועינן דלא קאי בפשיטות אקרא דלעיל לפרש עוד טעם למה נלטוה כו' על בנו כו' כדמשמע בסמ"ג ובכ"מ אלא אפשר מילתא באפיה נפשה היא (כמ"ש בלח"מ) וגם אפשר דקאי אקרא דלעיל מדכתב וחייב כו' בוי"ו (וגם חיוב השכר לבנו אין כאן מקומו וכפול לקמן) וי"ל דאיצטריך לבניך להקדים לבן בנו ותרווייהו שמעי' מהאי קרא ומשום דבהאי קרא איכא למימר הכי איכא למימר הכי. משה"כ סתם הרמב"ם ולא פירש בבן בנו אם חייב ליתן שכר כמו בבנו ולא פטרו בפירוש כ"א בבן חבירו (א"כ י"ל דס"ל לחלק בין אם יכול ללמדו לעצמו דחייב לשכור לו לאם אינו יכול ומש"ה סתם בלשונו משום דלא פסיקא מילתא משא"כ לבנו חייב בכל ענין) כנודע דרכו שלא לכתוב דבר שאינו מפורש או מוכח מוכא בגמ' (והלכך לדינא קשה להוציא מיד המוחזק בכפיות כה"ג ואפי' אי הוא אמיד נע"ב לפמ"ש בתשו' רשב"א ס"ג. שלא היו יכולים לכוף למשה בר מלכי לזון את בני בני רב

[illegible] פעמים ובית עד שיהיה בן עשר שנים בימיהם שהיו מספרים הרוב בלשון הקודש וגם התינוק משמתחיל לדבר היה אביו מספר עמו בלשון הקדש

קונטרס אחרון

הונא ע"ש). אך בבנו גם אי והודעתם איירי להקדים לאחרים בלא שכר מ"מ הא תנא בית קרא עוד דכתיב ולמדתם וגו' לחייב גם שכר אפי' אינו יודע ללמוד בעצמו דאל"כ פשיטא דמי ביקש מידו שיתן שכר ילמדנו בעצמו והיינו אפי' בתורה שבע"פ כדכתיב לדבר בם ובלכתך בדרך וכמש"ל ומש"ה כתב הרמב"ם הלכה ז' לא מצא מי שילמדנו בחנם ילמדנו בשכר וכו' והיינו לבנו שפתח בו תחלה ועליה קאי ע"ש ומ"ש הכ"מ לע"ג. והנה לפי' הסמ"ג דלעיל א"ש טפי כפרש"י באבות פ"ה וכ"ה בתנחומא פ' קדושים דבן חמש היינו בחמישית דלפ"ז יוכל להיות הא דאמר רבא מקרא זו תורה אפי' לגמור כל התורה לפי שקרוב הדבר מאוד ברוב התינוקות לגמור התורה בנקודותיה לפחות בלי טעמי' ופס"ת (ובלי אזהרה בשלימות לגמרי רק שזוכר עתה בב' שנים שעד סוף בן ו' וכ"ש עד סוף ז' בכמות וכמ"ש התו' בכתובות ד"נ דבר שית דוגיא דבר י"ג למצות גם הרמב"ם ס"ל הכי (משמעות אחרינא כדלקמן) דבכל מקום שכתב איזה דין מדיני התורה התלויה בשנים כך וכך שנים ואילך דוקא ולא קודם לכן כוונתו לעולם בלשונו במבורי בן כך וכך שנים שלימות דווקא כמבואר ממ"ש בה' שביתת עשור ספ"ב ע"ש במ"מ וכ"ה בפט"ו מהלכות איסורי ביאה גבי' שלנו וטעמו יתמוקי עמו דאזיל לשיטתו פ"ב מה' אישות דלא קי"ל ל' יום בשנה חשוב שנה ולא מקרי בן כ' ובת כ' אלא כשלא נשתיירו ל' יום והא דאמריק בנדה דמ"ה למ"ד ל' יום כו' היינו דאיכא למ"ד אבל לא קיי"ל הכי אלא כר"י ב. כיפר בס"פ יוצא דופן וכמ"ש הרמב"ם בפי' המשנה דלא כטור שלא ראה פי' המשניות ומש"ה כתב דע"ש הוא ברמב"ם והא דקי"ל גבי רבעי דשלשים יום חשובים שנה כמ"ש בפ"ז מהל' רבעי היינו משום דבתחלה י"ל כן טפי ובסוף כדמייתי רבא בפ"ק דר"ה מתחלת נדה וסוף נדה ע"ש ומקרבנות אין ראיה כלל מאיל בן שתים דכבש בן שנה יוכיח דאפילו פחות מל' יום מקרי בן שנה מיום השמיני והלאה והשתא א"ש מ"ש הרמב"ם סתם בלשונו דבן ששה חייב בסוכה (לגירסא שלנו בהל' סוכה פ"ו) ויוצא בעירוב אמו (בהלכות עירובין פ"ו) דסתרי אהדדי א"ו משום דגבי סוכה דקודם לכן פטור ואח"כ חייב א"כ בן ו' היינו שלימות כמו בן כ' בבן ובת דלא קי"ל ל' יום בשנה חשובים שנה משא"כ בעירובין דאמר ו' אינו יוצא וקודם לכן מכ"ש דיוצא וה"ל כאלו קתני עד ו' שנה ועד בכלל ולא שייך כן כ"א על שנה ששית ולא על שביעית ומשביעית ואילך לעולם דאפי' על שיעור גדול לא שייך עד ולא עד בכלל כמ"ש הרא"ש ר"פ א"ט מכ"ם על דבר שאין לו שיעור ומאחר שהל' מוכיח מתוכו לא הולך לפרש יותר וסמך על מ"ש או פחות דלכאורה הוי' שפת יתר אלא לרמוז למ"ש (ולגירסת המ"מ גבי סוכה כבן ה' כו' א"ש נמי לפ"ז משום דבסוכה ודאי איתיה לאבוה שהרי מצות חינוך הוא על האב לבדו אבל בעירוב מסתמא ליתיה לאבוה ודיוצא עם אמו לדבר מצוה שהיא משכנתו דמ"ה שרי כמ"ש התו' בעירובין שם) והשתא א"ש נמי הא דמכניסים להתלמד כבן ו' אע"ג דיוצא בעירוב אמו בדליתיה לאבוה וא"כ בדאיתיה צריך לאביו ומ"ש ת"ת מסוכה שהיא ג"כ דאורייתא ודוחק לומר משום דחינוך לתורה דאורייתא על האב דמ"מ הא אפשר לקיימה כמו שנה אח"כ ולא ה"ל לצער ולהכר לתינוק (ועיין ר"פ נוטל ובפרש"י שם שיכול לבא לידי חולי אם יש לו געגועים) ח"ו כמ"ש התו' דבר שית היינו שלימות דלא כב"י (רק דלרמב"ם אינן ויום אי אגא שנת ל' יום כבבן ובבת) אלא דלרמב"ם ס"ל דמוכרע כן מהסיא דיוצא בעירו־ם

הקדש וע"כ לא היו צריכין ללמד [יב] התינוקות (ב) פירוש המלות רק הקריאה בנקודות וטעמים [יג] וקרי [יד] לא כתיב כי לא היו הנקודות והטעמים כתובים בימיהם אלא כמ"ת שלנו והיו לומדים הנקודות והטעמים בכל המקרא בע"פ והיו אז עוסקים ה' [טו] שנים בלמוד כל המקרא עם התינוקות פעמים רבות מאד ואח"כ ה' שנים בלמוד המשניות בע"פ שהן הלכות פסוקות בלי טעמים ואח"כ ה' [טז] שנים בתלמוד שהוא לידע בדרך קצרה הטעמים של ההלכות

[יב] ב"מ נח.
[יג] נדרים לז.
[יד] לקמן סה. ע"ש
[טו] ב"מ סה. ברית המשפטים בסופה

קונטרס אחרון

לשון פעור מפורש ולפ מסכימת שפתופעות ממסכה לשנות דומיא דבן [יג] למעלה הכא הכי נמי התם בן [יה] לפוסה ולכמ"ש הייטו מהלה [יו] ומסה"כ [יז] לבש בן ס' למקרא הייטו תחלת ס' כמ"ש לעיל לפמ"ג לפ כב"י פלא כמ"ש התופעות בכתובות דהייטו לגלגל וכמ"ש בהגי"מ שמצינו מלמד עמו מעט כו' מצינו דוקא במ"ש במ"ג ומה שלא כ"כ בהמב"ח [יח] ל מפוש לגם קולם בן שמש מגלגל עמו ומלמדו פסוקים פסוקים פלא שקולם שיודע תופיות התורה מלמדו בע"פ ומה"כ בכתב שמ"ה לפ שם המב"ח להקריך ולמלק בין בכתב שהוא מבן ס' ומילך לבע"פ שקולם לכן כתוב דכתו לקלר ולפ להקריך ולבאר ביאור שאינו מבואר ומפורש בגמרא ולפ גם זאת בן ס' למקרא היא בהייתה שלפ שהוא בגמרא ולאינה מפנה לגי' שהמב"ח בפי המפרשים ע"פ במ"ש וים מקום ופ"פ לבעל דין לאחוק ולומר דפגי"ם מגמרא דילן בב"ב ובכתובות דבר שיש למקרא ולפ מזכירו כלל סיוע גלגול במקרא קולם שיש כ"פ מפנה בבן " ולהדיא [יט] ל דבר שיש דומיא דבר " למייטי לגלגל ובקוסיית התופפות שם שפ הוי דומיא כו' ולפ בבן " למפנה ל"ד לבן [כ] למלת לפ מיכפת לן להמב"ח כמו בבן [כא] פ למופס שפ לשתו' קלי שתם לשיפנה בתרא בגמ' להמפקי ליה הייטו נמי ליכל למיו מבל לפמוייה קמע [כב] ל בבן " למפנה הייטו נמי למפקי ליה וקלי ליה מתגלגל בגבי יוכל לפייו בבן [כג] ובכ שיש נמי למפקי ליה. מבל מצינו מתגלגל עמו מפיודע להבר בע"פ ומבן ס' בכתב בבריי לשנות פרק ס' ואין להשות מהלכה מאחר להתי שפיך בפשיטות לפמוייל קמע ובפ לפמוך בתרא פיכא למיתב להי הוי דומיא כו' במ"ש התום' ולפ"ז אין זכות למעשה שפלא בפגו להמר פאיכא בגיאים ובתוביס שפלא במ"ש בפגי ומ"ש הפ"ך מהום שפומיכים להשת זאת לעניו מה שאמרו לפלם יומו בכל יום שלים שמקרא כו' מהום דפ"ל דפלים לאו דוקא במ"ש הפ"ן. אלא אפי' במעט יוצאים י"ח כמבואר בתום' בקידושין בפ הב מעשה שתיקן כו' ועז כתב שב"ח פי' כו' לומר דבלאה"כ יוצאים י"ח אבל בתלת ליומו מודה ר"ת לעיל לקרות כל המקרא תחלה כלתב ה במ"ח ולא שילבו אלא ממקרא כו' פובלה בלאים שפ"ב דב"ח ולכתוב שפ"ה לשנות בן ס' למקרא כו' וכ"כ בפלים שם שבועות לפ"ד כ"ת אלא דר"ת לא ס"ל כמ"ש הרמב"ם דבגמרא לעולם יפלם כו' מייטי בתחלת ליומו דוקא משום לשון הגמרא לעולם יפלם אלא שבועות כו' מי יש כו' משמע כל שבועה לפ"ד ול"כ ס"ש למקרא ליומי וכן הרמ"ם בריי"ו ס"ל בשם ברית"ת ע"ש בריי"ו כ"ב ס"ה.

בתחלת ליומו בגירסת הינקותא ע"ש בריי"ו כ"ב ס"ה.

(ב) פירוש המלות כו'. עיין לפ"ג דכ"ה ולפ"ב למגילה לא הוו ידעי לבבן ועל ומשמעתין דמעלת כמשמעי הגמ' כו' ולא הוו ידעי מאי הלכתא כו' ועי' פולין קף ו' הפסיק לקרא במאי כתיב כו' וגם בבו שם יוחב שם מילי היה מלמד, מי התלות ולאי לא היה מועט בין זכר לזכר יותר מהאחר מקומות מילי שמע ופשט בפי המלות ולאי לא היה מועט בין זכר לנקבי ומ"ש הפוס"ע להסיום הוא לפי מנהג שם

ההלכות והדינים ומקורם מתורה שבכתב בי"ג מדות שהתורה נדרשת ושאר כל דרשות חכמים או בקבלה הלמ"מ או מסברא או מתקנות חכמים שעשון סיג וגדר לד"ת ואח"כ כל ימיו של אדם איש לפי שכלו ויכלתו בפלפול התלמוד בקושיו ופירוק' לירד לעמקי השעמים ודרשות ולהבין דבר מתוך דבר לחדש הלכות רבות ודרשות בפסוקים אשר ע"ז אמרו [טז] בן ארבעים לבינה וכן כל "דברי הכמים והידותם שהסמיכום ודרשום על פסוקי תנ"ך

הנקראים הגדה:

ב [יז] וכל מלמד תינוקות מותר לו ליטול שכר אע"פ שאסור ללמד תורה בשכר שנאמר *ואותי צוה ה' בעת ההיא ללמד אתכם חוקים ומשפטים מה אני בחנם אף אתם בחנם מ"מ התינוקות שהם קטני' הם צריכים שיטור לשמרם שלא יצאו חוצה ויעסקו בדברים בטלים ובעד זה מותר ליטול שכר ומי שהוא בעל מלאכה ואומנות ומניח מלאכתו ומלמד ה"ז מותר ליטול שכר גם מהגדולים שא"צ שימור לפי [יח] שאינו אלא שכר בטלה הניכר ומוכח מפני שבישל ממלאכתו ואפי' אינו לומד עמהם אלא מקצת היום ומקצתו עוסק במלאכתו ופרנסתו ואם [יט] לומד עמהם כל היום ואינו עוסק בשום מלאכה ועסק כלל מותר לו ליטול שכרו מהם אפי' אינו בעל מלאכה ואומנות כלל לפי שאלו לא למד עמהם בודאי היה מוכרח לעשות איזה עסק להחיות נפשו ונפשות ביתו ועכשיו שלומד עמהם כל היום ואינו עוסק כלל אין לך שכר בטלה הניכר ומוכח גדול מזה:

ג ושכר מלמדי תינוקות תקנת חכמים היתה לפרוע [כ] מקופת הקהל בעד כל התינוקות שבעיר בני העשירים והעניים יחד ועכשיו במדינות אלו נוהגין שכל אחד פורע בעד בנו אם ידו משגת ומי שאין ידו משגת [כא] חייבים הצבור לפרוע בעדו מתקנת חכמים והעניים יכולים לכוף את העשירים

קונטרס אחרון

על עכשיו שאין מספרים בלפ"ק כמו בימיהם כלשיטת בספרי, ועי' מלכים ב' פימן י"ח לאמית כו' יהודית בחזקי העם וגו' ולשמעין שפוכם זה תרגום ס"ש לאחר שעלו מבבל ומפ"ה לאמרי' בכפ"ק לענין ע"ש מז מלשיו מתרגמין קריאת ס"ת לע"ש בבכ"ע פלא לסייעו לאחר שיגמור לתמצ"ל לף זאת היה לעון ע"ש ומלמדים לבניהם ועניין גיטין לף ס' לשיכא למ"ל שאין כותבין מגילה לתיוק רק סומא ומשמע שם בהליה לסומים שלפה היו כתיקון ס"ת מחם בלי נקודות וטעמים מלפ לאקרו בהם פלא מפני כבוד הצבור ומהוקק שפול מדיעה כלשיטת בקפי' לע"ל ועיין מגיגה ל"ו בע"ב לפיסוק טעמים כו' מכלל שלא היו בטעמים כתובים בימיהם (ועי"ש בתוס' לבאוכה הוא נגד הפוגיא ביומא ל"ב ע"ב וכ"ה מן כל דין הוא תלמוד ערוך בהלכות לף כ"ו ע"ב מקרא פופרים כו' וכל פלמ"ה היה קבלה בע"פ) ולזה נתבוין בתשובה לגמצ"י בסימן רעיד במ"ש לשין לנו שלא בכתיבתו בפיכי וכ"ל בכתב:

(ג) חייבים הצבור כו'. עי"מ פ"ה קפ"ג ב' כ"ן בעייבות קטנות בפרק בימילים

[טז] ברכות ובמב"ח בפ"ה
[יז] ב"מ פה. ברית המשפטים בסופה
[יח] ב"מ פה. ברית המשפטים בסופה
[יט] פרק ב"ה ב"ב
[כ] פרק ב"ה ב"ב
[כא] (דברים ו) כלפ ב"ב פ"ח כב ב' יהושפ בפיכי' ב"ב ג' ב"ה נתון ובמ"ל בפ"ח פי' פפ"ג

כב ל"ו ב'
סנהד' ד' ב'
ובמכ"מ וכ"ה
ירושלמי ר"ה
פ"ג
כג שבת קי"ט
סם מנחות

העשירים לפרוע בעד בניהם מקופת הקהל ואפי' העשירים יכולים לכוף אותן לפרוע שכר מלמדי תינוקות שלהם מקופת הקהל שנותנים בה גם מי שאין לו בנים כי כן היתה עיקר תקנת חכמים להושיב מלמדי תינוקות בכל עיר ועיר בין גדולה בין קטנה כב ולהטיל שכר מלמדי כל התינוקות יחביור בין עשירים בין עניים על כל הקהל שבעיר כל א' כפי השגת ידו אפי' מי שאין לו בנים בשאר נתינות הקהל שהן לפי ממון כג וכל עיר שאין בה מלמדי תינוקות מחרימין כל אנשי העיר שאין העולם מתקיים אלא בהבל פיהם של תינוקות של בית רבן שהוא הבל שאינו בו חטא אלא שבמקומות שאין נוהגין כן הוא מפני שהעשירים וגם הבינוני מוחלים זה לזה אבל חלק בני העניים אין בידם למחול וחייבים הכל לפרוע בעדם עד שיהיו בני י"ג שנה שהוא הבל שאין בו חטא וגם הפטורים ממסים כמו הלמידי חכמים חייבים ליתן לזה כפי ממונם כמו שחייבים ליתן לפרנסת העניים שבעיר המושלה על הקהל ובקהלות גדולות יש חבורות נמנים לדבר מצוה דבה זו המתנדבי שכר ת"ת לבני העניים ובמקומות שאין שם חבורד זו כופין לפרוע מקום הקהל ואמרו כד חכמי' הזהרו בבני עניים שמהם תצא תורה שנאמר * יזל מים מדליו אך אין לכופם אלא לשכור מלמד א' לכ"ה תינוקות כבימיהם וילמדם מקרא לבד כל התנ"ך פעמים רבות כבימיהם שלמקרא

(ואתחנן כה)

קונטרס אהרון

היתידים כו'. ולזה נתכוין בגמ"י שם קס"ג גמא שכתב בתקום שניי סעיף כו' דל"ל בתקום שאין מציעים יכולים כו' ויעטרכו הקהל כו' כ"ל מיוסף מדיוק כיון שאין מציעים יכולין ולכן גוזין לפי ממון כמאי עולי הקהל כמ"ש רי"ו ומ"ש עייקום קטנות הוא מוכרח דמילתא דמיפלגי שכתן שהיתידים למלמד שם מתי מעט ואין ידם משגת לפרוע שכר מלמד המפקיע לו לפרנסתו לפי מעשיו ליטול שכרו ופרנסתו מכ"ש תינוקות דיתומים וכ"ש בעיר גדולה וים בה עניים גמורים שכתב ומיהו יש לומר שלא לכוף הקהל אלא לשכור מלמד אחד לכ"ש תינוקות כדיתומים ולפי שאפי' שכר המלמד הפשוט מוכרח לפרוע מפני שהוא מלמד לכל התינוקות ומרכא ל"ש למלמד אחד לכל התינוקות כ"כ מ"מ מפני שהוא מתקנת יהושע בן גמלא ל"ש לפייסם יותר מהתקנה ויוכלים הקהל ל"ש במלמד שילמדם בהדי המלמד דפיוסים ולפי שעכשיו אין התינוקות יודעים לס"ק כדיתומים מ"מ מפעמים הטוס"ע וס"ש שגם עכשיו שלריך ללמדם פיכום המלות ולפסיקים יפה לעס"כ די במלמד א' לכ"ש תינוקות שלא להיינו ולפי לומקח לגד ולא להפיקים יפה מפנה וגמ' וזהו ג"כ לשון קך מקבי להקבי שבגמ' מקבי לוקח מפ"ש לפי הלך הלימוד שכל עכשיו שאין לומדים מקבא רק מוכח לעכך ג' שנים ועיקר הלימוד מפנה וגמרא וגם ל"ל למפנה וגמרא ל"ש לכוף הקהל בלא"ם מאחר שהתקנה לא היתה כלל ע"ז שביתיסם לא היו נוהגים שכך כלל כ"ש על המקבל כלתיתא בגדולים לכ"ז מפי פקבל כו' (ומיהו לוקח למ"ל שכך פיכוך נעמיס שכל למ"ל שכך שימוך למו במקבל תליא מילתא שלא שביה תליא מלתא בלבל קצן שלריך שימוך שלא יתבטל כהפקעי' ומיהו יתר עכן י"ג ל"ל לכוף מאחר שפיכם הכיוב"ס ושום"ע הטעם שאין העוכם מתקייס כו') ואפשר דס"ל דלא נהוג שלידנא לפרוע מקופת הקהל משום שאר ל"ל לשכור שלא מלמד ל' לכ"ש תינוקות וזה יוכלו רוב הטניים לשכר בעד כמו שלי"ש בעייכות קטנות כמ"ש כי"ו. וגם זאת אפשר דיהוג כמוקפות ופיעתה לכפות מכ"ש אין כופין וגם אפשר משום שאין כופין אלא למקבל והטניים מתקיים לכתחלה כדיתומים מטעם ומרכא לוקח כיהוג שלידנא:

שלמקרא די במלמד אחד לכ"ה תינוקות ואם אותם שאין ידם משגת רוצים ללמד לבניהם משנה וגמרא שלא די במלמד א' או אפי' שני לכ"ה תינוקות יפרעו המותר משלהם:

ד כו אך מי שידו משגת ואינו רוצה לשכור מלמד לבנו כופין אותו בכל מיני כפיות ואם אינו בעיר ויש לו נכסים אם אפשר להודיעו תחלה מודיעים אותו ואם לאו יורדין לנכסיו שלא בפניו ושוכרים מלמד לבנו כמו שנפרעים שלא בפניו לבע"ח שלו ממש כי מן התורה האב הוא חייב ללמד לבנו בעצמו או למצוא לו מלמד שילמדנו כל התורה כולה ואם אינו מוצא בחנם אע"פ שהוא בעצמו אינו יכול ללמדו ואפי' אינו יודע ללמוד כלל בעצמו חייב הוא מן התורה לשכור לו מלמד שילמדנו היטב לידע כל התורה שבכתב ושבע"פ כז כולה דהיינו תנ"ך וכל הלכות פסוקות של כל התורה עם הטעמים כי הן הן פי' התרי"ג מצות שבתורה ודקדוקיהם בכל פרטיהם ואף שיש בהן חלוקי דעות הרי אלו ואלו דברי אלקים חיים ואפי' כחמצות שאין נוהגות עכשיו וגם ללמוד כל דברי חכמים שהסמיכום על מדרש הפסוקים שהן ההגדות שנא' *כי אם שמר תשמרון את כל המצוה הזאת ודרשו כט חכמים שלא תאמר למדתי הלכות די לי תל כל המצוה למוד הלכו ואגדו ומדרש שהוא התלמוד שמפרש טעמי ההלכה שבמשניות יברייתות ומקורם בדרשות הפסוקים שבתורה וההלכות שאין להן דרשה בפסוקים הן קבלה הלמ"ט או מסברא והכל ל ניתן למשה מסיני וכן דברי חכמים שהסמיכום על מדרש הפסוקים שהן ההגדות כמו שדרשו חכמים ע"פ ואתנה לך את לוחות האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורותם ימ"ם לא לימוד ההלכות קודם ללימוד ההגדות וכן אמרו חכמי האמת שכל נפש מישראל צריכה לבא בגלגולים רבים עד שמקיים כל התרי"ג מצות במעשה דבור ומחשבה ודבור ומחשבה הוא לימוד הלכותיהן על דרך שאמרו חכמים (מכות כ"ג) על פסוק זאת תורת החטאת וגו' שכל העוסק בתורת חטאת כאלו כו' ועוד אמרו חכמי האמת שכל נפש צריכה לתיקונה לעסוק בפרד"ס כפי מה שהיא יכולה להשיג ולידע וכל מי שיכול להשיג ולידע הרבה ונתעצל ולא השיג וידע אלא מעט צריך לבא בגלגול עד שישיג וידע כל מה שאפשר לנשמתו להשיג מידיעת התורה הן בפשטי ההלכות הן ברמזים ודרשות וסודות כי כל מה שנשמתו יכולה להשיג ולידע מידיעת התורה זהו תיקון השלימות וא"א לה להתתקן ולהשתלם בצרור החיים את ה' במקורה אשר הוצבה משם בלתי ידיעה זו ולכן אמרו חכמים אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו כדי שלא יצטרך לבא בגלגול לעוה"ז:

ה ואל יאמר האדם איך אפשר ללמוד כל התורה שבע"פ כולה הרי התורה אין לה קץ ותכלית כמ"ש *לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מא' ונאמר ארוכה מארץ מדה וגו' כי באמת ההלכות הנגלות לנו ולבנינו יש להן קץ ותכלית ומספר וכן המדרשים שנתגלו לנו רק שהתורה מצד עצמה אין לה קץ ותכלית אפ' לפשטי דרשות' הצפונ' בה ורבי עקיבא היה דורש על כל קוץ וקוץ תילי תלים של הלכות ולא הגיע לתכלית דרשותיה עדיין וכן אין קץ ותכלית לעומק טעמי ההלכות והפלפול בטעמיהן ובדרשותיהן במדות שהתורה נדרשת וע"ז יתחדשו נ"כ חדושי ההלכות לאין קץ ותכלית לכן שזוכה לזה אחר שנמר תחלה כל התורה שבע"פ המסורה לנו ונגלית לעין כל כמו שאמרו חכמים לג לעתיד אינש והדר ליסבר שהוא עיון בעומק הטעמים וכמש"ת:

ובזמן

כה ל"ו ב' מכות כ"ג ב' במדבר ר' פי"ג
כו ב"ק ל"ח ב' ובמכ"מ
כז כמנ"ח מ"ע ו' וכ"מ נ' מכמ"ח בם מ"ע
כח ב"ק-מ' ל"ב ב' כט קפרי פ' עקב
ל בכורות ח'
לא פוקמח פי' קנהדרין לג שבת סב

(דברים יא)
(מלכים ט)

ו ובזמן הזה שכל התורה שבע"פ היא כתובה לפנינו א"צ לשכור מלמד לבנו שילמדנו כל התורה שבע"פ אלא שילמדנו להבין היטב בתלמוד ברוב המקומות גם בהלכות וסוגיות העמוקות עם רוב הפוסקים ראשוני' ואחרונים ויעמידנו על עיון ההלכה למעשה שיוכל לעיין בעצמו ללמוד ולהבין ולהורות כל הלכה למעשה מתוך עיון בתלמוד ופוסקים ראשונים ואחרונים ואזי יוכל הבן ללמוד בעצמו כל התלמוד והפוסקים לידע כל ההלכות של תורה שבע"פ שהן פירוש התרי"ג מצות ודקדוקיהן בטעמיהן ומקוריהן כאלו למדו המלמד וכן כל התנ"ך ודרשות ההגדות ולכן לא נהגו עכשיו ללמד להתינוק כל התנ"ך בבימה' רק תורה לבדה כי סומכי' שילמוד בעצמו כשיגדיל משא"כ בימיהם שלא היו הנקודות וטעמים כתובים אלא בע"פ. ומ"מ צריך ללמדו ולחזר עמו פעמים רבות כל פרשיות התורה שבהן כתובות המצות והמשפטים שהתלמוד מפרשן והפסוקים והתיבות ואותיות שבהן הן נדרשין תמיד בתלמוד. אך אם הבן אינו מגיע למדה זו שיוכל ללמוד ולהבין בעצמו בלי מלמד כל ההלכות שבתורה שבע"פ בטעמיה או שאינו חפץ ללמוד בעצמו חייב לשכור לו מלמד שיכריחנו וילמדנו היטב כל התורה שבכתב ושבע"פ כולה וגם לחזור עמו פעמים רבות עד שיהיה זוכר ויודע פעם א' כל ההלכות שבתורה שבע"פ בטעמיהן כי גם הכפייה לכוף את הבן ללמוד ולידע כל התורה היא בכלל מ"ע של ולמדתם אותם את בניכם שהרי הכתוב מדבר בקטנים שצריך לכופם ואחר שידע פעם א' כל ההלכות בטעמיהן וחזר ושוכח מפני שאינו יוצה לחזור על לימודו בעצמו הרי האב כבר יצא י"ח כי מאחר שלמדו היטב עד שידע כל התורה כולה קיים מ"ע של ולמדתם אותם את בניכם וגו' אך מ"מ כל שהבן אפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק ויש יכולת ביד האב לכופו מוטל עליו מדברי קבלה לכופו לעסוק בתורה וכן להדריכו בדרך מוסר ויראת שמים בכל דרכיו והנהגותיו בעוד ידו תקיפה על בנו דהיינו עד שיהא בן כ"ד שנה שנאמר חנוך לנער ע"פ דרכו דרך שכל ימיו יהא מתנהג בו חנוך לו בנערותו דהיינו מבן ט"ז שנה עד בן כ"ד שנה שקודם ט"ז שנה אין בו דעת לקבל תוכחות כ"כ ואל תכביד יסורין ותוכחות ויותר מבן כ"ד יש לחוש שמא יבעט:

ז ולא שכר לימוד לבדו מוטל על האב אלא כל הוצאות הלימוד כגון לשכור מזונות לבנו ההולך ללמוד לפני רב שבעיר אחרת ולהספיק לו כל צרכיו שם ואע"פ שאין ב"ד כופין ע"ז כמו על שכר לימוד מ"מ מצוה גדולה היא ומכלל מ"ע של ולמדתם אותם את בניכם היא ולפי' אפי' אם האב עדיין לא למד תורה וצריך ללמוד לעצמו ואם ישרה במזונות וספוק צרכי לימוד בנו לא יוכל ללמוד לעצמו אם בנו הוא נבון ומשכיל מה שילמוד יותר מן האב הרי לימוד בנו קודם ללימודו כי מאחר שבלימוד בנו גם הוא מקיים מצוה של תור' כמו בלימוד לעצמו והרי בנו נבון ומשכיל יותר בלימודו ואעפ"כ לא יבטל הוא לגמרי ת"ת אלא יקבע לו עתים כדי יכלתו ואע"פ שאין העתים מספיקים לקיים מ"ע של ת"ת כהלכתה שהיא לימוד וידיעת כל התורה משא"כ כשיספיק מזונות לאיש אחר נבון ומשכיל יותר ממנו אינו נפטר בזה כלל מקיום מ"ע של ת"ת כהלכתה אם יכול לקיימה בעצמו אילו לא היה טורח במזונו, וצרכי האיש ההוא שאינו בנו ואם בנו אין נבון ומשכיל יותר ממנו הרי לימוד לעצמו קודם ללימוד בנו ואע"פ ששתיהן מ"ע מצוה שבנפשו קודמת ואם בנו נבון ומשכיל יותר

ג קדושין כ
ד כתי' שם
ה קדושין כח
כו פ"ז

יש לו אשה ובנים מצוה על אביו לפרנסן אם אפשר לו כדי שלא יהיו דחוים בצואריו ויעסוק בתורה ואפי' אינו עשיר כ"כ שיתחייב בפרנסתו מדין צדקה ואעפ"כ תחשב לו לצדקה לענין שיכול להוציא כל הוצאות ד' מזון בניו הגדולים ממעות מעשר שלו או החומש אם אין ידו משגת משא"כ בשכר הלימוד עצמו כמו שיתבאר בה' צדקה אך מי שאינו מחשב הוצאה זו במעשר או בחומש שלו הרי זה זריז ונשכר כמו שאמרו חכמים ז"ל כל מזונותיו של אדם קצובין לו מר"ה ועד יום הכפורים מה שעתיד להשתכר בשנה זו שיהא ניזון משם קצוב לו כך וכך ישתכר בשני' זו ויש לו ליזהר מלעשות יציאה מרובה שלא יוסיפו לו שכר למזונות אלא מה שפסקו לו חוץ מהוצאות שבתות וי"ט והוצאות בניו לת"ת שאם הוסיף מוסיפין לו וממציאין לו שכר לשעה או לאחר שעה:

ח ואם אין יד האב משגת לשכור מלמד לבנו וגם אינו יכול ללמוד עמו בעצמו ויד אבי אביו משגת כופין את אבי אביו לשכור מלמד לבן בנו וגם כל הוצאות ת"ת של בן בנו מצוה עליו כמו על האב ממש מפני שכשם שמ"ע מן התורה על האב ללמד את בנו תורה כך ממש מ"ע מן התורה ללמד את בן בנו שנאמר והודעתם לבניך ולבני בניך אבל לבן בתו יבן בן בנו אין חיוב עליו אפי' לשכור מלמד ואצ"ל שאר הוצאות ת"ת אלא מדין צדקה אם הוא אמיד ורואין לצדקה זו כי קרוב קרוב קודם כמש"ת בה' צדקה אך אין נפרעין ממנו שלא בפניו כמש"ת שם אבל אם יכול ואפשר לו ללמוד עמהם בעצמו חייב ללמדם ולא לאלו בלבד אלא מ"ע של תורה על כל חכם וחכם מישראל ללמד את כל התלמידים אע"פ שאינן יוצאי ירכו שנא' ושננתם לבניך וגו' וקבלו חכמים מבניך אלו תלמידיך שהתלמידים קרויים בנים שנאמר ויצאו בני הנביאים אלא שמצוה להקדים בניו וכל יוצאי ירכו לתלמידים אחרים:

ט וי"א שאינו חייב לשכור מלמד לבן בשאם אינו יכול ללמדן בעצמו אלא אם יכול ללמדו בעצמו ואינו רוצה ללמדו חייב לשכור לו מלמד אם אין יד בנו משגת כי המצוה מוטלת על אבי אביו כמו על אביו ללמדו בעצמו או לטרוח למצוא לו מלמד בחנם או בשכר (ולהוליכו לבית הספר אם אינו חפץ מעצמו לילך) משא"כ לבן בתו ובן בן בנו אין חיוב עליו אלא להקדימו לתלמידים אחרים אבל אם אין מוטל עליו ללמד לתלמידים כלל מפני שיש בעיר גדולים בחכמה ממנו שיכולים ללמדם או מפני שלא הגיע למדה זו ללמד לתלמידים כי צריך עדיין ללמוד לעצמו אין חיוב עליו ללמד לבן בתו ובן בן בנו ולא לטרוח למצוא לו מלמד כמו שאין חיוב עליו בבן חבירו שלא מיוצאי ירכו (וגם כשיכול ללמד לתלמידים אחרים ואין גדול ממנו בעיר א"צ לכופו לילך ללמוד לפניו אם אינו חפץ מעצמו כמו שאין צריך לכוף לתלמידים אחרים ללמדם בעל כרחם משא"כ בבן בנו חייב ללמדו בע"כ או להוליכו להמלמד כמו בבנו ולענין הלכה בשל תורה הלך אחר המחמיר לכך כל אדם צריך להחמיר לעצמו אך אין לכוף לאחרים להוציא ממון בכפיות מספק:

י וכל המלמדים ואפי' מלמדי תינוקות מקרא ואפי' מלמדים בחנם זריזין ללמד כל היום כולו ומקצת מן הלילי כדי להכנס ללמוד ביום ובלילי ולא יבטלו התינוקות כלל חוץ מערבי שבתות וערבי י"ט בסוף היום וביה"ש עצמם שמצוה לשמח בהם התינוקות במה שהיא שמחה להם כמו אגוזים וכיוצא בהם כמשנ"ת בה' י"ט אבל בשבת אין קורין להם בתחלה פרשה של

קראה

ז כתי' פ"ז
ח כתי' שם
ט כתי' שם
י קידושין כ
מ ספרי
מא ש"ך
מב כתובות
מג כתובות
מד ב"ב
מה ב"ק
מו ר"ה
מז נדרים

קראוה מעולי מפני טורח שבת אבל שונין להם פרשיות שקראו אותן כבר בחול ואין [מ]מבטלין התינוקות לשום דבר מצוה בעולם ואפילו לבני בית המקדש:

יא וכל מלמד תינוקו' שהוא מניח התינוקות ויוצא או שהוא עושה מלאכה אחרת בשעת לימודו עמהם או שהוא מתרשל בלימודם הרי [מ]זה בכלל ארור עושה מלאכת ה' ברמיה לפיכך אין ראוי להושיב מלמד אלא בעל יראה מהיר לקרות ולדקדק ומ"מ אם יש כאן שני מלמדים האחד מדקדק הרבה שיקראו בלי טעות ושיבוש או [מ]לדקדק להבינם על נכון סירוש המלות בזמנינו שלומדים המקרא עם פירוש המלות אבל אינו קורא הרבה מפני שמתרשל קצת והשני קורא הרבה אלא שאינו מדקדק כ"כ מושיבין אותו שמדקדק יותר:

יב [מ]ואין למלמד להיות ניעור בלילה יותר מדאי שלא יהיה עצל ביום ללמד וכן לא יסגף עצמן באכילה ושתיה וכ"ש להתענות וכן לא יאכל ולא ישתה יותר מדאי כי כל אלו הדברים גורמים שלא יוכל ללמד היטב זכל המשנה ידו על התחתונה ומסלקין אותו בלי התראה כי מותרה ועומד הוא:

יג ותינוק [נ]שאינו רוצה לקרות לא יכה אותו המלמד מכת אכזר' לפיכך לא יכהו בשוטים ולא במקל אלא ברצועה קטנה אם קורא קורא ואם אינו קורא בהכאה זו יהיה יושב כך עם חביריו להיות להם לחבר וסופו אפשר יתן לבו ומלמד תינוקות החובט יותר מדאי מעבירין אותו והוא עובר בל"ת כי מאחר שמכה שלא ברשות הרי זה כמכה אחד משאר מישראל:

יד [נ]מי שאין לו אשה או שאשתו בעיר אחרת לא ילמד תינוקות מפני שאמותיהם מביאות את בניהם לבית הספר ויתגרה בו יצרו משא"כ כשאשתו עמו בעיר יש לו פת בסלו אם יבא לו הרהור ויתקפנו יצרו שלא יוכל להסיח דעתו יוכל לבא אל אשתו ויש מתירין [נ]למי שיש לו אשה אפי' היא בעיר אחרת ולכן אין למחות ביד המקילים:

טו [נ]אשה אינה במצות תלמוד תורה שנאמר *ולמדתם אותם את בניכם ולא את בנותיכם וכשם שאינה במצות תלמוד תורה לעצמה כך [נ]אינה במצות ת"ת לבניה ופטורה משכר לימוד בניה ואין כופין אותה אלא אם כן היא עשירה ומתורת צדקה ומ"מ אם היא עוזרת לבנה או לבעלה בגופה ומאודה שיעסוק בתורה חולקת [נ]שכר עמהם ושכרה גדול מאחר שהם מצווים ועושים על ידיה משא"כ באשה שלמדה תורה שיש לה שכר אבל לא שכר גדול כשכר האיש מפני שאינה מצווה ועושה ואע"פ שיש לה שכר צוו חכמים שלא ילמד אדם [נ]את בתו תורה [נ]מפני שרוב הנשים אין דעתן מכוונת להתלמד ומוציאות דברי תורה לדברי הבאי לפי עניות דעתן ואם מלמדה תורה שבעל פה הרי זה כאלו מלמדה תפלות מפני שעל ידי זה נבנם בה ערמומית ומ"מ [נ]גם הנשים חייבות ללמוד הלכות הצריכות להן לידע איתן כמו דיני נדה ושבילה ומליחה ואיסור יחוד וכיוצא בהם כל מ"ע [נ]שאין הזמן גרמא וכל מצות לא תעשה של תורה ושל דברי סופרים שהן מוזהרות בהן באנשים [ס]ובימיהם היה החכם דורש הלכות המצויות בדילות וצריכות לכל אדם לידע אותן בלשון שמבינים הנשים וע"ה מידי שרוח בישבת:

פרק ב

א [ס]מי שלא לימדו אביו תורה חייב ללמד את עצמו כשיכיר שנאמר ולמדתם אותם ושמרתם לעשותם זו מ"ע של ת"ת על כל אדם לעצמו ללמוד כל התורה שבכתב ושבע"פ כולה כמשנת' למעלה שני כל המצוה וגו' וכשלומד לעצמו כשיגדיל ויכיר ויוכל ללמוד אזי לא ילמוד תחלה כל המקרא ואח"כ כל המשנה ואח"כ התלמוד כמשנת' למעלה בנערים שאין יכולין ללמוד משנה ותלמוד בתחלה כי זה שיכול אינו רשאי לעשות כן [נ]כי מי יודע כמה יחיה לפיכך חייב הוא [נ]לשלש זמן לימודתו שבכל יום יום שליש במקרא שליש במשנה שהן הלכות פסוקות בלי טעמים שבכל המשניו' ובריייתות ומימרות האמוראים[ש]שהן פירוש התרי"ג מצות שבתורה בכל תנאי' ודקדוקיהם ודקדוקי סופרים ובזמן הזה גם הלכות פסוקות של פסקי הגאונים המסקים כמו הטור והש"ע והגהותיו בכלל משנה [ס]יחשבו (א) ושליש בתלמוד המבאר טעמי ההלכות שבמשניות ובריייתות ומימרות האמוראים

קונטרס אחרון

(א) ושליש בתלמוד המבאר כו'. הנה המעי"ס מסעתיק לשונו בס"ע עשה עיקר התלמוד להבין דבר מתוך דבר ולדמות דבר לדבר כמ"ש ובשלם מחכים מתבונן בדעתו להבין דבר מדבר ועוד כלל בכלל התלמוד לידע מקור ההלכות בתורה שבכתב כדרכה בהן ולזה ס"ל בפרט"י בעשה עיקר התלמוד לידע עיעני ההלכות התלויים בפרטי הדינים עשה לדעני הענינים כו' ע"ש בברכות דמ"ח ע"ב ובסוטה דכ"ב ע"ל ד"ה ולא שימש ת"ח ללמוד שבכת כו' ע"ש וע"ש בד"ה שמוכין הלכה כו' לכיון למין יודעים כו'. ולזיל המעי"ס לשיטתו שמביר שעשה תורה שבע נתינת טעמים להלכות כלל ועשה להורות מתוכי לבדו כמ"ש בהקדמתו אם שלח לעיך לדם למיבור לחר בעולם כו' שלשם קורא בתורה שבכתב תהלה ותפ"ב כו'. ולזה כמ"ש המע"ש בהקדמה למי שבקי בתלמוד תמלה כו' ובתשובה לח כ"ב תלה לשומל קדר הלימוד בקביעות למי שתורתו אומנותו ולח לעיין הורלה כלל ע"ש ובהקדמתו לס' המלות לזכור שכם תלח ממנה השלמה כו' וחח להעורין הלכה מתוך מפנתם הם מבלי עולם ס"ל לרמב"ם כלילך בעשה בפרט"י שם לים מבניות הרבה לימילשם היח ולית הלכתח כו' ומיינו במבניות דוקח מבח"כ מיבורו שמיבורו מתוך ומסקנת התלמוד. ובהל"ם שכתב בתשובה כלל ל"ח סימן ס' כל המורים מתוך דבכי הרמב"ם כו' טועים כו' ס"ל בטעות קמח בפרט"י שמעין לח כו'. וכן היה המעשה בתשובת הרמ"ם שלח הבין השואל כוונת הרמב"ם בלימוד לפי דבר שלשם להמורה השואל ומפורש בפיהום בתשובתו כי בעת הוח שלין תורתו על בורים כו' ולזה בתכונן הרמ"ם השלם בריי"ו כ"ב קוף ס"ה כל המעשה שלח היה בעלמה ממש לפני מכמי הגמרא ולח השמורה רולה מעשה כזו ממש נפסק עליה בגמרא שמח יש לחזק חילוק בייניהם נעלם ממנו ולח ילע וכ"ש בתורה מתוך מיבור הרמב"ם שהוח בלי טעמי' לגמרי ומ"ש כי"ו שם וכ"ל לשם הוח שהוח בתשובה בגמרא כו' לחזל לטעמים שלינו מיבורו בהרמב"ם בלי טעמים כלל ועשה גם כן להורות מתורו לבדו לבל [illegible] לסמוך

17*

ל [נ]מנ"ח סי' שמ"ב קדושין נט
ג [נ]מנה סה ב"י
ד [נ]מנ"ח
ה [ס] ע' ת"ת פ"ו כתובות סה ס"ק כב ומ"ש סי"ב

האמוראים ובזמן הזה גם בספרי הפוסקים הראשונים המבארים טעמי ההלכות פסוקות שפסקו הטור וש"ע כמו הרא"ש וב"י כי אם אינו יודע טעמי ההלכות אינו מבין גופי ההלכות לאשורן על בוריין ונקרא בור ולכן יש ¹אומרין להורות אפי' לעצמו מתוך הלכות פסוקות בלי טעמים שלמד ולפיכך אינו רשאי להתאחר מללמוד הטעמי' עד שיגמור ללמוד כל ההלכות פסוקות כי לא אמרו ²ליגמר והדר ליסבר אלא לסברו סברות בעומק עיון טעמי ההלכות ולהבין דבר מתוך דבר ולדמות דבר לדבר להקשות ולתרץ עד שיניע וירד לעמק הלכה שזה אין לו לעשות בתחלת למודו אלא לאחר שיגמור ללמוד כל ההלכות פסוקות בטעמיהן בדרך קצרה בלי עיון רב ופלפול להקשות ולתרץ אבל בלימוד זה לידע הטעמי' בדרך קצרה מהתלמוד והפוסקים בלי עיון רב ופלפול חייב הוא לעסוק בכל יום יום שליש זמן למודו אך פי' ³המקרא ודרשות ההגדות יחשבו בכלל שליש במשנה לפי שהמשנה ג"כ פירוש התרי"ג מצות שבתורה וחכמת ⁴הקבלה תחשב בכלל שליש בתלמוד:

ב בד"א ⁵בתחלת תלמודו של אדם אבל כשיגדיל בחכמה וירבה בה במאד ולא יהיה צריך לא ללמוד תורה שבכתב ולא לעסוק תמיד בתורה שבע"פ מפני שכבר חזר על למודו פעמים רבות מאוד עד שנתקק היטב בזכרונו כל התורה שבכתב ושבע"פ כולה אזי יקרא בעתים מזומנים תורה שבכתב וד"ת שבע"פ כדי שלא ישכח דבר מדיני התורה ויפנה כל ימיו לעיון התלמוד לסבור סברות בהלכות ולפלפל בהן בקושיו' ופירוקים לירד לעומק הסברות וטעמי ההלכות להבין דבר מתוך דבר ולדמות דבר לדבר לחדש חדושי הלכות רבות לפי רוחב שיש בלבו וישוב דעתו כמו שאמרו ⁶ליגמר אניש והדר ליסבר וכן בדרשות ההגדות להתבונן מתוכם מוסר השכל לידע את ה' כמו שאמרו חכמים ⁷רצונך שתכיר מי שאמר והיה העולם למוד דברי אגדה שמתוך כך אתה מכיר את הקב"ה ומתדבק בדרכיו כי רוב סודות התורה שהיא הכמת הקבלה וידיעת ה' גנוזים באגדות וי"א ג שגם בתחלת למודו של אדם לא ישלש זמן למודו לשלשה חלקי' שוים ממש שהרי המשנה חמורה מן המקרא וצריכה זמן מרובה יותר ואצ"ל התלמוד שצריך זמן מרובה יותר מהמשנה אלא מה שהצריכו לשלש זמן למודו הוא ליתן לכל א' שיעור הזמן כפי הראוי לו בכל יום ויום כדי שיגמור כולן בשוה ואח"כ כל ימיו לסבור ולעיין וטוב לחוש לדבריהם:

ג ולד"ה בתחלת למודו של אדם בין המקרא בין במשנה בין בתלמוד בכל יום לא די לו בלימוד פעם ושתים ושלש אלא צריך לחזור על כל אחד פעמים רבות מאד הכל לפי כח זכרונו של אדם כדי שיזכור היטב והמשנה והתלמוד שהן ההלכות פסוקות בטעמיהן צריך לחזור עליהן כפלי כפליים יותר מהמקרא ⁸כי תורה שבכתב אי אתה רשאי לומר בע"פ משא"כ תורה שבע"פ

קונטרס אחרון

לסועיל סגדולים סס יכלו לעיין כו' וכסוף הקדמתו לספר ויסמכים כתב בסדיפ דן סיכלס לסמוך על סדין סכתוב בספר כו'. ולפכמ"י וסיעתו נמלך סתלמוד בג' מלכים כלפכמ"י סס"ס לתכות סתלוק סמין ס"ו לתלמוד לגן מדעים לגיגס לסמין לכתב נתוך לבך וכו' וז"ס כס"י בסגת לס"ג ע"פ ל"ס ליגמר מיכס כו' ולכלו מעגיס כולהו לוקס לסייגו ענקי סטעמי לבך מעס סמכוש סל סהלכות עד לא כסגת לסס יקע מ"ס לכ"ס לכתיב כו' ולפכמ"י סס ל"ס ולהלך וכו עגנוים נפ"נ:

שבע"פ דמשנה והתלמוד שהן ההלכות בטעמיהן חייב הוא מן התור' להזור עליהן כ"כ עד שתהא משנתו סדורה ושגורה בפיו כ"כ ⁹בענין שאם ישאלנו אדם איזה דבר הלכה ממה שלמד יוכל להשיב לו מיד אסור או מותר בלי גמגום שנאמר ושננתם לבניך שיהיו דברי תורה שנונים ומחודדים בפיך שאם ישאלך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו אלא אמור לו מיד כמ"ש *אמור לחכמה אחותי את שתהא בקי בהלכה וברורה לך כמו שברור לך שאחותך אסורה לך ולכן גם עכשיו שנכתבה תורה שבע"פ ויכול לעיין בספרים אינו יוצא ¹⁰ח בזה מצות ושננתם מאחר שמגמגם לשואלו ואינו משיב לו מיד עד שיעיין ואין הלכה זו ברורה לו כאחותו שא"צ לעיין ואף שיעל ידי זה לא יוכל ללמוד הלכות הרבה לא יחוש כמו שאמרו חכמים ¹¹לא עליך המלאכה לגמור ולא אתה בן חורין ליבטל ממנה וכך היו עושי' בימיהם שהיו לומד"ם בע"פ היו לומדים בתחלת לימודם רק ¹²ב' או ג' פ' משניות או ברייתות בשבוע והיו חוזרים עליהם מאה פעמים ויותר ואמרו חכמים ¹³אינו דומה השונה פרקו מאה פעמים לשונה מאה פעמים ואחת שזה נקרא עובד אלהים וזה נקרא לא עבדו כראוי ועכשיו שתורה שבע"פ בתובה לפנינו א"צ לחזור מאה פעמים ואחת בשעת למודו ממש רק שיזהר מאד לחזור על הראשונות תמיד לפרקי' קרובים בענין שתהיני כל ההלכות שלמד עד עתה חקוקות היטב בזכרונו כל הימים שבינתיים וברורות לו בלי גמגום כבשעת לימודו ממש:

ד ¹⁴וכל השוכח דבר אחד ממשנתו מחמת שלא חזר על לימודו כרא"י ¹⁵עליו עליו הכתוב ¹⁶אלו מתחייב בנפשו וגם עובר ¹⁷בלאו של תורה שנא' *רק השמר לך ושמור נפשך מאוד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חייך והודעתם לבניך וגו' וכל מקום שנאמר השמר פן הוא ל"ת וקבלו חכמים שאין הכתוב מדבר בעשרת הדברות לבדן אלא ה"ה לכל התורה כולה ולכן למדו חכמים ג"כ מפסוק זה שכשם שחייב האדם ללמד את בנו כך ממש חייב ללמד את בן בנו כל התורה שנא' *והודעתם לבניך ולבני בניך ומה שנכתב זה גבי עשרת הדברות כמו שכתוב ¹⁸ם אשר עמדת לפני ה' וגו' הוא ללמדך ¹⁹ש שכל המלמד את בן בנו תורה מעלי עליו הכתוב כאילו קבלה מהר סיני וגם עכשיו שנכתבה תורה שבע"פ ויוכל לעיין בספרים מה ששכח אין זה מועיל כלום כי מיד ששכח עובר בלאו קודם שיעיין כמו בימיה' שעובר בלאו בשעה ששוכח אף שאחר כך יחזור וישאל מרבו ולמדנו מה ששכח ועוד שמצות התור ה לא תשתנה בשינוי הדורות ולא יחלוף ולא ימיר דתו לעולמים וגם אמרו ²⁰ג הלומד ושוכח דומה לאשה שיולדת וקוברת וכל המשכח דבר א' מתלמודו גורם ²¹גלות לבניו שנאמר *ותשכח תורת אלהיך אשכח בניך גם אני:

ה ואל יאמר השוכח דבר אחד אילו לא למדתי דבר זה לא נתחייבתי בנפשי ולמה אתחייב כשלמדתי ושכחתי כי באמת אילו לא למד דבר זה לא מעלה עליו הכתוב בלבד כאלו מתחייב בנפשו אלא היה מתחייב בנפשו ממש שכל מי שאפשר לו להרבות ולהוסיף בלמודו בענין שלא ישכח בזה מה שלמד כבר מפני שכבר חזר על למודו כראוי ואינו מוסיף אע"פ שאינו מתבטל מת"ת אלא חוזר תמיד על הראשונות שלא מפני חשש שכחה אלא מפני שנוח וקל לו יותר לחזור על הראשונות מלטרוח בלימוד חדש הרי זה מתחייב בנפשו ממש כמו שאמרו חכמים ²²ד ולא מוסיף יסיף דהיינו שיאסף בלא זמנו שנאמר בתורה כי הוא חייכם וגו' ואומר למען ירבו ימיכם וגו'

ד"ת

¹ נמ"ע בסקדמיס
² שנת סג
³ כמ"ס
⁴ כמנ"ס לפ"ך ס"ך
⁵ כמנ"ס
⁶ סנם סג
⁷ ספרי כפנ"ס נמנין המלום
⁸ כיץ ד"ס
⁹ עי' ב"ק
¹⁰ עי' מ"ס
¹¹ עי' מ"ס
¹² עי' מ"ס
¹³ עי' מ"ס
¹⁴ עי' מ"ס
¹⁵ עי' מ"ס
¹⁶ עי' מ"ס
¹⁷ עי' מ"ס
¹⁸ עי' מ"ס
¹⁹ עי' מ"ס
²⁰ עי' מ"ס
²¹ עי' מ"ס
²² עי' מ"ס

וד"ת כ"ש נדרשים מכלל הן לאו ולא אמרו לא עליך המלאכה לגמור אלא לענין שלא ימנע האדם מלעסוק בת"ת מחמת שהוא אינו יכול לגמור ולידע את כולה מקוצר דעתו וכח זכרונו לזכור הרבה כ"כ כמש"ת או מאפס חפציו שלו ממרדת פרנסתו וגם כל אדם לא יוכל להגיע לתכלית התורה שמצד עצמה אין לה קץ ותכלית כמו שנתבאר למעלה וגם לענין שיחזור הרבה על לימודו כראוי ולא ימעט בזה מחמת שצריך ללמוד עוד כדי לגמור התורה כי לא עליך המלאכה לגמור אבל אי אתה בן חורין ליבטל ממנה שלא להרבות ולהוסיף בלמודך אחר שכבר חזרת כראוי על למודך שלמדת כבר ולא ישכח ממך ואם למדת תורה הרבה נותנין לך שכר הרבה כי שכר ת"ת שקול כנגד שכר כל המצות ומן השכר הרב אתה למד העונש הרב למי שאינו מרבה ומוסיף עד שיגמור כל התורה שבע"פ כולה אם אפשר לו כמו שקבלו חכמים יו בפי' הכתוב כל המצוה כמשנת' למעלה:

ך בד"א שהשוכח מתחייב בנפשו ועובר בלאו כששכח מחמת עצלות שנתעצל לחזור על למודו כראוי אבל יז מחמת אונסו כגון שטרוד הרבה בפרנסתו והעתים שקובע לו אין מספיקים לו לחזור על כל למודו שלמד קודם שהיה טרוד אינו מתחייב בנפשו וגם אינו עובר בלאו שנאמר רק השמר לך וגו' רק למעט מהמת אונסו:

ל וכן מי כח שתקפה וגברה עליו משנתו מפני שהיא חמורה עליו ולכך נשתכחה ממנו ולא הועיל לו מה שחזר עליה כראוי אינו מתחייב ואינו עובר אעפ"י שאינו אנוס שהיה יכול לעסוק תמיד במשניות והלכות אלו החמורות עליו ולא להסיח דעת' מהן להלכות אחרות ועל זה נאמר ופן יסורו מלבבך ללמדך שאינו מתחייב ואינו עובר עד שישב ויסרים מלבו ולכן נשתכחו ממנו ולא כשנשכחו ממנו דברי תורה מפני שקצר מצע שכלו להשיגם בקל ולתפסם יפה בשכלו ומוחו וכח זכרונו שלא ישכחו ממנו לאחר שיחזור עליה פעמים רבות כ"כ כמו שחוזר על הלכות אחרות שאינן חמורות עליו ולא הצריכתו התורה לעסוק תמיד בהלכות אלו החמורות עליו כדי שלא ישכחן אלא אדרבה צריך הוא ללמוד ולידע כל התורה שבע"פ כולה ולחזור עליה עד שיזכור היטב מה שאפשר לו לזכור ע"י חזרה זו שהן הלכות הקלות עליו ולא יחוש לשכחת החמורות מאחר שאינו נמנע ומניח מלחזור עוד עליה ולעסוק בהן תמיד אלא מחמת עקמו וחזרה לזכור ההלכות הקלות ונמצא שאינו מסיר דברי תורה מלבו וזכרונו (כי מה לי הלכות אלו ומה לי אלו משא"כ במי שאינו חוזר כראוי לו גם על ההלכות הקלות עליו וע"י בא לידי שכחה אע"פ שעוסק תמיד בת"ת ואינו מסיר ד"ת מלבו הרי זה עובר ומתחייב בנפשו כמו שדרשו חכמים

(משנה ח"ג) כי על פסוק *לא יחרוך רמיה צידו לא יהיה ולא יאריך ימים כו' שהרי לא נאמר ופן תסיר מלבבך אלא ופן יסורו מאליהם דהיינו שלא ישכחו מלבו כמ"ש פן תשכח ואף שהחוזר על לימודו לאחר שגומר כל ההלכות או אפ"י מקצתן כמה וכמה פרקים הואיל ואין חזרה זו מועלת לו כמו שדרשו חכמים ע"פ הזן מהבל ימעט וקובץ על יד ירבה אם עושה תורתו חבילות חבילות מתמעטים ונשכחים רק יקבוץ על יד מעט מעט א"כ העובר על דבריהם ברצונו ודעתו שיודע ורואה בעצמו שאינו זוכר היטב כראוי ואינו רוצה לחזור ולקבץ על יד ה"ז כמסיר דברי תורה מלבו וזכרונו ועובר על פן תשכח ופן יסורו מלבבך):

ח וגם מי שיודע בעצמו שהוא שכחן גדיל בטבעו יתולדתו שאף אם יחזור על

על לימודו פעמים אין מספר לא יזכור כ"א זמן מה ואח"כ ישכח מעט מעט לא יוכל לפטור נפשו מלאן זה דפן תשכח ומצות ושננתם שנתבאר למעלה כי מצות התורה שוות לכל ישראל ולא ניתנה תורת כל אחד ואחד בידו שיהיה זה חייב במצוה זו וזה פטור ממנה לגמרי מחמת טבעו ותולדתו אלא כל אחד חייב לזכור ד"ת בלבו כפי יכולתו והשנת כח זכרונו אם מעט ואם הרבה ד"ת וע"ז אמרו לא עליך המלאכה לגמור כגון מי שהוא שכחן גדול ואם היה שונה הלכות רק פרק אחד ביום ויחזור עליו מאה פעמים ויותר ואפילו כל היום כולו לא יוכל לזכרו היטב כ"א חודש אחד עד"מ ואח"כ אם לא יחזור עליו יתחיל לשכוח מעט מעט הי"ז חייב לעשות בן ללמוד בכל יום רק פרק אחד ולחזור עליו כל היום כולו וכן יעשה שלשי' יום ואח"כ בסוף החודש יחזור על השלשים פרקים אלו כמה פעמי' עד שיוכל לזכרם היטב עוד ג' או ד' שבועות עד"מ ואח"כ ילמוד בתוך כך עוד פרק אחד בכל יום ויחזור עליו כל היום כולו ויעשה כן עד כלות הג' או ד' שבועות אלו ואזי יחזור עוד פעם או שתים על שלשים פרקים הראשונים וגם על פרקים האחרונים שלמד בג' או ד' שבועות אלו עד שיוכל לזכור הכל עוד כמה שבועות ובתוך כך ילמוד עוד פרק אחד בכל יום וכן יעשה להיות מוסיף והולך פרק אח כל יום בכל ימים שבינתיים בין חזרה לחזרה עד שילמוד כל כך הרבה פ"ה ותלמוד בענין כשיצטרך לחזור על הראשונות בסוף כל הדש כפי טבעו פ"ו אינו יכול לזכור היטב יותר מחדש אחד עד"מ אזי ישהה בחזרה זו כל החדש כולי עד שיחזור על כל לימוד שלמד עד עתה וכן יעשה לעולם מדי חודש בחדשו לחזור תמיד על הראשונות ואף שנמצא שלא יוכל ללמוד ולידע כל ימיו רק כדי מה שיוכל לחזור בחדש אחד לא יחוש כי לא עליך המלאכה לגמור וכך כ"ש היו מצויים ביטיהם תלמידים שלא היו בקיאים ויודעים בע"פ רק מסכת אחת ויש מהן שתי מסכתות:

ט אך אדם כזה מאחר שאינו יכול ללמוד ד"ת הרבה מאד צריך כ"ש שיהיה כל לימודו בלימוד המביא לידי מעשה שהן הלכות הצריכות לכל אדם לידע אותן לקיים המצות בהלכתן וליהר מליכשל באיסורים ח"ו והם דברים שאי אפשר לישאל תמיד לחכם המורה שבעיר או שלא יהיה יודע לישאל ולהסתפק כלל אם לא ילמדם תחלה דהיינו רוב א"ח כמעט כולו ומיעוט יורה דעה ומעט באה"ע וח"מ כל הלכה ברורה בטעמה מהתלמוד ומפרשיו כמו הרא"ש או הב"י לפחות ולחזור עליהן לעולם וגם מי שדעתו יפה שיוכל ללמוד לזכור כל התורה שבע"פ יש לו ללמוד ולחזור תחלה הלכות הללו הצריכות למעשה כי יש להן דין קדימה על שאר כל ההלכות שא"צ למעשה כ"כ ולימוד האגדות מביא ג"כ לידי מעשה להתבונן מתוכן מוסר השכל כמו שנתבאר למעלה ומי שלא הגיע למדה זו ילמוד בספרי מוסר שנכנו דבריהם על המדרשים וההגדות ומאמרי הזהר וכל זה מלבר הקריאה בתנ"ך לעתים מזומנים כמו שנתבאר למעלה שיש לה דין קדימה על הכל:

י ואם אחר שהוא בקי היטב בכל לימודו המביא לידי מעשה וחזר עליו לעולם יוכל לקבוע לו בכל יום שעה קטנה ללימוד אחר ויספיק לו שאר היום והלילה לחזור בראי על לימודו המביא לידי מעשה שלא ישכח ממנו לעולם ויהיה ברור לו כאחותו כמשנת' למעלה אזי נכון הדבר עד הקבלה לקבוע לימודו בשעה קטנה זו שבכל יום ללמוד עם אחת כסדר כל התלמוד בבלי

כ לכתם ספ"ב
כא ירמי' סוף מגילה
כב דברים ספ"ח
כג ס"ק ובי"ד ס"ר קיד

בבלי וירושלמי ומכילתא וספרא וספרי ותוספתא וכל המדרשים מתנאים
ואמוראים שכל דבריהם היא תורה שבעל פה שניתנה למשה מסיני כמ
רבות ותנחומות ופסיקתות וכיוצא בהן ומדרשי רשב"י על כולן כדי שיוכ
ללמוד כל התורה שבעל פה כולה פעם אחד בחייו לקיים מצות שמור
תשמרון את כל המצוה וגו' כמשנ"ת למעלה ואף שישכח הכל ג הרי
לעתיד לבא יזכירוהו כל לימודו ששכח מחמת אונסו שאי אפשר לו לחזור
כל כך שלא ישכח לימוד זה שלומד רק שעה קטנה בכל יום כי שאר
היום והלילה צריך לו לחזור על לימוד המביא לידי מעשה והשוכח מחמת
אונס אינו עובר כמשנת' למעלה וגם עתה הנה זאת התורה היא העולה
למעלה עד כסא הכבוד ועד בכלל אך לא למעלה מהכסא כמ"ש כי אין
שכחה לפני כסא כבודך שהוא למעלה מהכסא עולם הזכרון והזכר המשפיע
(כי השכחה באה מצד הקליפה ואינה מגעת לינק אלא עד הכסא כמ"ש
שאין הכסא שלם כו'):

א אבל אם יוכל לקבוע לו שעה גדולה ללימוד אחר ויספיק לו שאר היום
לחזור על למודו המביא לידי מעשה אזי חייב להוסיף מעט מעט ללמוד
בשעה זו הלכות אחרות ד שהן פי' התרי"ג מצות אף מצות שאינן נוהגות
כמו קדשים וכיוצא בהן ולחזור עליהן כראוי שיזכור אותן היטב לעולם
כמשנת"ל שנאמר כל המצוה וגו' לא עליך המלאכה לגמור ולכן אף שאין
שעה זו מספקת ללמוד הלכות אלו מהתלמוד ולחזור עליהן כ"כ עכ"פ
ילמוד אותן מתוך המשניות עם פירושיהן ויחזור עליהן כראוי עד שיהיה
זוכרן בע"פ ויש ה לו לעסוק תחלה בסדר קדשים כמו שאמרו חכמים כל
העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה וע"כ נכון הדבר אם אפשר לו ללמוד
הלכות כל הקרבנות בשלימות וכל העבודות שבמקדש והלכות המקדש וכל
כליו כמבואר באר היטב בחבור הרמב"ם ז"ל בסדר עבודה וסדר קרבנות
ואח"כ במשך הזמן אם יוכל להוסיף עוד בשעה זו ללמוד ולחזור כראוי
יעסוק בסדר טהרות וזרעים והם קודמים לסדר מועד נשים נזיקין מאחר שכבר
עסק הרבה בלימוד המביא לידי מעשה שהן הלכות השגויות בג' סדרים אלו
(לבד ברכות וחולין ונדה):

ב וכל אדם צריך ליזהר להוציא בשפתיו ולהשמיע לאזניו כל מה שלומד
בין במקרא משנה ותלמוד אא"כ בשעת עיון להבין דבר מתוך דבר וכל
מה שלומד בהרהור לבד ואפשר לו להוציא בשפתיו ואינו מוציא אינו יוצא
ו בלימוד זה ידי חובת מצות ולמדתם אותם וכמ"ש לא ימוש ספר התורה
הזה מפיך והגית בו וגו' וכמו בכל המצות התלויות בדבור שאינו יוצא בהג
ז"י חובתו בהרהור אא"כ שומע מפי המדבר שהשומע כעונה בפיו. אך אם
מוציא בשפתיו אע"פ שאינו מבין אפי' פירוש המלות מפני שהוא ע"ז ה"ז
מקיים מצות ולמדתם ולפיכך כל ע"ה מברך ברכת התורה בשחר לפני הסטוקי
וכן כשעולה לספר תורה:

ג בד"א בתורה שבכתב אבל בתורה שבע"פ אם אינו מבין הפירוש אינו
נחשב ז לימוד בלל ואע"פ כן יש לאדם לעסוק בכל התורה גם בדברים
שלא יוכל להבין ולעתיד לבא ח יזכה להבין ולהשיג כל התורה שעסק בה
בעולם הזה ולא השיגה מקוצר דעתו:

פרק ג

א יודע מי שדעתו וכחו זכרונו יפה שיוכל ללמוד ולזכור כל התורה שבעל פה
כולה

ג ברי עץ פ"ח
ד ס"ת
ה ס"ת ב"ש
ו ס"ת ב"מ
ק"ד
ז בכתוב פ"ב
ח ס"ת ב"ק ד'
טו
ז ס"ת פ"ק 5
ח שכר ויסב
לף קפ"ח

כולה הרי זה ט (א) לא ישא אשה עד שילמוד תחלה תורה שבע"פ
כולה שהן כל ההלכות בטעמיהן י בדרך קצרה שהן פי' התרי"ג מצות
בתנאיהן ודקדוקיהן ודקדוק סופרים ואח"כ ישא אשה ויעסוק אח"כ כפי
הפנאי שלו בעיון ופלפול כל ימיו כפי כחו שאם ישא אשה תחלה יהי' רחיים
בצוארו טרדת פרנסת אשתו ובניו ולא יוכל לעסוק בתורה כראוי כ"כ
ללמוד ולזכור כל ההלכות בטעמיהן שהן פירוש התרי"ג מצות ועיקר התורה
שבעל פה ולכן נדחית מפני לימוד זה מצוה רבה של פריה ורביה אף שהיא
גדולה מכל המצות והוא שאין יצרו מתגבר עליו ויוכל ללמוד בלא הרהורי
עבירה רק שרוצה לישא כדי לקיים מצות פריה ורביה והרי הוא פטור
י ממנה כי היא נדחית מפני ת"ת השקולה כנגד כל המצות ולא אמרו
שמבטלין ומפסיקין מת"ת כדי לקיים מצוה שא"א לעשותה ע"י אחרים
כמש"ת

קונטרס אחרון

(א) לא ישא כו'. מ"ש הרמ"ם דקנסה לתורתו לימוד לא ידענא מנה לפרמ"
ומכע"ב סק"ם דלמדות בפי' הרמצון דנן כ' לכדוף למר מזונותיו הרי
הקנסה ומפורשת במשנה ס' סנים מנחם וס' סנים מלמוד וכ"כ הרמב"ם בהלי
דים קנסה לתורה שבע"פ כמ"ש ומלים בתורה שבע"פ כו' ולא לעסוק תמיד
בתורה שבע"פ כו' ויפנה כל ימיו לגמרא כו' ולפי שהגמרא (דבר שלין לו גבול
וקץ כלכתיב לרוכה ממרץ וגו') לפ"ד הרמב"ם אין לה קץ ותכלית לכ"ל שהוא
להבין דבר ומתוך דבר ע"י עיון ופלפול בעמקי השכלות שזהו ולפי דבר שלין
לו גבול וקץ כלכתיב לרוכה ממרץ וגו' הלכך אין לו לבטל ממ"ע לפרו ורבו
בשביל אלא יום לו לקיים מצוה זו תחלה ואח"כ יעסוק כל ימיו בעיון הגמרא
כפי הפנאי שלו ואף שיהיו לפיים בינותיו ולא יוכל לעסוק בזה הרבה כ"כ כי
לריך לו ג"כ לחזור על תלמידי לעתים הרי בלא"ם גם כן לא יוכל לילך לתכלית
העיון ופלפול וע"כ אין לו ליבטל ממצות עשה המוטלת עליו בשביל לימוד
שאין לו קץ ותוך ומ"מ אין זו אלא עצת חכמים המוריס לאדם דרך ישרה
שיזכה לו לגבל ליכה לחסוך כלל בשביל אלא אם אין לו לעסוק בלימוד תורה כל ימיו ולא
ליפח אפה כלל כגון עשרי ואפילו אלא בעיון הגמרא (ופפוסקים) ופלפול ועסו'
בלאו כל הכי הוא רק לחזור על תלמודו תמיד כלשנוע מפתיעת לשון הרמב"ם
הלכות מיסודי פרק ע"ו שכל אדם אפשר לעצמו כגון עשרי אין לילו עון ושעשה
פי' אם הרמב"ם תחלה שהעוסק בפנוי פטור כו' ואף שמעטין ת"ת לעוסק אף"ת
לעצמה על ידי אחרים כלאיתא בפ"ק דף ט' וביבמלמי דהלכות פ"ק ולית ליה
להרא"ש שמפסיקים לעצות תורה ולולב כו' הלמד אלא לעצות כו' היינו לפסק
לפי שעה וזמן מה ואח"כ חוזר לתלמודו אבל לא לסיות שמעטין ת"ת לעוסק אף"ת
ביטול תמיד עולמית ויוכל לבא לידי אחרים בתורה בלאחים ועפני זה יהיה לו שכר
לחזור על תלמודו כלחוי ואין ידיעת התורה נלאחים ועפני זה לפרו ורבו
אף אף"ת לעצות ע"י אחרים כמו שאיתא בלאחים בתחלת לימודו אל לאם אלמרו
ילמוד תורה ואח"כ יסא ובעל ממנה זו אינה בפנוי בלל אין אדם יודע מתי יסא
תורה ע"ם הרמב"ם וע"כ הטעם משום דילמא אתורה עדיפא ממעשה לאי
משום שיוכל לקיימה אחר כך אבל מי יודע כמה מיי ואם כן ס"ה אחר שלמד
אם יכול תלמודו דלמה לאחם שיולנת וקובלת וס"ע דב"ע להרמב"ם אלא בשא
לעולם משום לעולם יש לאחם לאחם כל זמן שאינו עוסק בתלמוד תורה כמי
שאתוב בהלכות ת"ת עד יום מותו אב"ז אמילו לומד תורה ע"ם ואפילו בשביל
דבר אחר מתחייב בשפטו ובעובר בלאו ואם אלא שמא הרמב"ם לאחו זה בתנין
ממעט

ט קידושין פב
י ס"ת פ"ב בשלח
ס"ת לו
יא רמב"ם פ"ו
מ"ת ה"ח
יב ס"ת פ"ב
מ"ת ה"ב
יג ס"ת פ"ב
מ"ת ה"ב
יד ס"ת

כמשי"ת אלא להפסיק לפי שעה וזמנה שאין בו ביטול מצות העסק
וליסוד התורה תמיד אבל לא ביטול מצות מידיעת התורה באר היטב
בפירושה שהן ההלכות כולן בטעמיהן בדרך קצרה ולכן בימיהם שהיו
לומדים עם הנערים מבן עשר שנים ואילך חמש שנים משנה וחמש שנים
תלמוד שהם הטעמים בדרך קצרה אם לא היה נושא כשעברו עליו עשרים
שנה היה עובר על מ"ע של תורה פרו ורבו ותחלת זמנה הוא מבן שמונה
עשרה כי גם אחר הנישואין יוכל ללמוד בי או ג' שנים בלי טרדה גדולה
כ"כ בטרם יוליד בנים הרבה:

ומי

קונטרס אחרון

(המגות) תכי"ג (וגם בפיבורו לא הביא לימוד לזה זה בלבד הטעמי בצרייתא
וגמרא פי"ח דמגות) י"ל ועסוס דס"ל לחזכה זו להמאר לך בן הסכם וגו' לימוד
לזה בפ"ע אלא הסאר לעסה נמי לזה הוא דס"ל הרמב"ם פ"ד מהלי תפילין
ופ"ב הסאר לעסה הוא לפ"ד הרמב"ם כמ"ש בהדיא על לימתי מייב ללמוד עד
יום מותו הסאר ופן יסורו מלבבך כל ימי חייך וכ"ז שאינו עוסק בלימוד הוא
הוכחה ול"ב מגות עסה דמ"ת כהלכתה ולזה לסכתה הס דבר מ' לפ"ד הרמב"ם
והסורה ממעת שאינו חוזר ללימודו כראוי לפסה דהוי בכלל תקפה עליו ועסכתו
לפ"ד הרמב"ם וכדתנן שאינו מתחייב עד שיפרוש מלבו וגם אינו עובר
כלתניא בתגמות שם ופייט הסאר לעסה אלא דוקא שהרמב"ם יפרש פי'
תקפה שלא כפשוטו כדפרש"י וכע"ג ושאר המפרשי' שהמשנה ועוד תמצי לייטוסו
דבבן ללייד הראוי לא יפיה כו' ול"ל לתף שאינו עובר בזלזו בכה"ג תעפ"י יפ
מיוב קוף קוף ה"ל להרמב"ם להניח לימוד זה בפיבורו ת"ו דבאמר על ע"ם ופייב
לשלם זמן כו' כדי שלא יפכח דבר כו' דממילא ומשמע דגם בתמלת לימודו לריך
לחזור כ"ב שלא יפכח כו' דאל"ב לא יועילו לו אח"ב עתים מזומנים כו' ע"ם
ומיוב זה הוא מפי הסמועה ככל דיני תורה שבע"פ וכמו מיוב לשלם זמן כו'
שכך קבלו מכמיס ביאור מגות ומכוגת הלימוד לים מפי לים (וכמ"ש בהקדמתי
בפיבורו שכל המגות שניתנו למשה בסיני נפירושן ניתנו שלמאר וכו' ומשום זו
פירושה כו' ע"ש) שלריך ללמוד תורה שבכתב ושבע"פ בכל יום בתמלת לימודו
תני' לאל תקרי ינקותם כו' הוא תמכותה בעלמא וס"ב לזו להמאר ופן בסורה
מפעת שאינו חוזר ללימודו כראוי הוא תמכותה לקבלת מכמי לים מפי לים שלריך
לזכור כל התורה וכלכתיב ותשכח תורת וגו' ועיקר הכתוב המאר לעשה הוא
כלמקיים ופן יסורו וגו' בתקירם ונלבו ומש"ה לא תכלו בתניף תכי"ג כמו שלא
תנח לזה להמאר לעשה נבי תפילין ע"ש:

המש"ך (בסי' ק"ה ובסי' ט"ו בתפך לחמ' הסמ"ג) תמגתו לזה בפ"ע ס"ל לזה
לתמכותה הוא ומי שאינו חוזר לימודו ס"ז כתקיב מלבו מלחוכיי לסמ"ק
אבל להרמב"ם הוא תקבלת תכמים בפ"ע אבל מ"ל דס"ל דבן עזאי דס"ל שהוא
מגות שתפשר לעשות פ"י תחריס כדקאמר תפשר לעולם תיתקיים כו' ולא
קאמר שכי אלא בשוללים שאינו תקיים עם שהוא הם שהוא מעשה הגות כו'
ולז"א שתפשר לעולם כו' לעולם דייקא שהעולם יוכל להתקיים אבל המגות
אינם מתקיימות על ידי תפרים כי המגות הוא על כל מ' ומ' בפרט והוא שהוא מוגה
פגוף כתורה ולולב שלריך להפסיק מת"ת ולא בי' נמים שכל שבאל יוצאים
בתורה

ב ומי שאי אפשר לו בלא אשה מפני יצרו מתגבר עליו עד שנמצא
שאין לבו פנוי ישא תחלה כדי ללמוד בטהרה בלי הרהורים ואח"כ ילמוד
תורה שבע"פ כולה ואח שיש לו בנים יצריך לעסוק במלאכה לפרנס אשתו
ובניו ואינו יכול לעסוק כל היום כולו בתורה שיוכל ללמוד את כולה ולזכור
היטב כל ההלכות בטעמיהן בדרך קצרה בעשר שנים כמו העוסק בה כל היום
כולו הרי אמרו לא עליך המלאכה לגמור וגם אי אתה בן חורין ליבטל ממי
מלהרבות ולהוסיף בה מדי יום ביום עד שילמוד ויזכור את כולה ע"י שיחזור
עליה כראוי ואם לא יגמור בעשר שנים יגמור בעשרים שנים או יותר וחייב
הוא מן התורה לקבוע לו עת גדולה לת"ת בכל יום כמו חצי היום לפחות
מלבד לימוד הלילה ולא יעסוק במלאכה כל היום או רובו שנאמר ודברת
בם

קונטרס אחרון

בפ"כות וכבנן ל"פ על ג"ע (לפ"ד הרמב"ם) ומש"ה הסמות בתורה לכל לחד
הסמץ לעסות כבן עזאי לפ"ד הרמב"ם וכ"פ בפ"ע לפ"ע פ"י לי וגם הרא"ש
שכתב כי לא יתכן כו' ונורא להרמב"ם לגם עכשיו יכול לחד לעסות כב"ע
ומש"ה אפשר כן בפ"ע גלי שוש חולק וכוונת הרא"ש היא לדפייס בלשונו שלא
ניגיו כו' שבפשטו משמע כו' משקה לייקא וכ"ל מלא ניגיו כן רק בפ"ע ומכלל
שאין נכון לעשות כן לכל לחד אף שאין לימוד בדבר וה"ע עסוס לכיון שאין
בפשטו משמע בתורה כ"ב טוב לו יותר לקיים המגות דבר דפו"ר ואולי יתקיימו
שאין בידו ואף אם יהיו לחיים בגולתו ואפשר שלא יוכל לעסוק כראוי ויבא
לידי שכחה אין לו לחוש משאר לחיגו עובר בשוכח לתכחו שלא אם בפשטו משמע
ואיגו דומה לשכוח ת"ע שלא יעבור החי ידיעת התורה עדיפא מעפו"ר ויכול
לעשות כב"ע ות"ע שאין בידו לקיים בדבר אחד אבל גי שאין בפשטו משמע
לגמרי י"ל לקיים המגות כהלכתן נכון דבר שיקיים מגות פרים ורביה שהיא
חוכת הגוף ולא לבטלה בידים גולמי משום שאם ופשע ביטול מגות ידיעת
התורה שהותרה מכללה בפ"ם ואפשר לגרך שכבר פשט מכן שכתב דרך חכץ כו'
ולא תייבה תורה להיות שכל כב"ע. ולז"א לא ידעתי קבלה כו' משום שלא ס"ל
כפ"ם בפ"ב שאם רם"י בתוות פ"ם להתל"ד נחלק לב' חלקים שלא ס"ל
שהטעמים והשלפול הכל אחד שא"א לעמוד על עומק הטעם כ"א ע"י השלפול
כפ"ם בפ"ת ובפ"ג, ואפשר להרא"ש לא כ"ב אלא להלכה למעשה שהילוק
שהטעמים כתובים ותתומים בתלמוד ות"ת לעמוד עליהם אלא ע"י שלפול
ההלכה אבל תורה הרא"ש דבימיהם שהיתה התורה בעל פה היו לומדים
מעמים בדרך קלרה ג"ב כפ"ם לעיל בשם רם"י ובדתורה להדיא בעיבורין ד'
כ"ל ע"ב שחייב להלמוד לו פנים כו' ובהשגה"י שם לתת לו טעם כו' ות"ב כמו
שקבלו האשכנזית ובלייתות לים מפי לים כך קבלו הטעמים על כל ההכה וההלכה
יפיינו גלי שלפול כתורה ונלתורין בגדרים ד' ל"ת דהשלפול לא ניתן רק למשה
ולזרעו ומשה"ב גם בימיהם לא היו זהירים לזכור בע"פ רק ההלכות בטעמיהן ולא
השלפול שלא היו מוזרים עליו כ"ב כלהשכחן בדב שהם וכב יהודה לכל תלחין יומין
מהלכי תלמודייהו ואלו דב אמי גמר תלמודו ס"ל לשלשים שנה ות"ק וכן בגי"
כלפרשב"ם בד' קנ"ז ופייטו משום רוב עיון ושלפול ומשה"ב נשכח כל שלפול התפ"ם
והתורים הלשונים ולא הוצא ממנו בתלמוד כ"א ומעט מזעיר כלהשכחן בפ"ב
דשבת בשבי' דשל כל קוטי' דשבי' מהדר ליה כ"ד שכוקי ולא גמלא כזה שכולי
תלמודא וכ"ל הוא שריך כ"ד קושיות על כל מימרא דר"י ולא תשכחן בכל התלמוד
כ"ד קושיות תמימרת דר"י כ"א ז' וס' לכל היותר והשאר (השאר) נשכחו משום
שאין

בם והלא כבר נאמר ושננתם ומה ת"ל ודברת בם שלא יהא בל דבור אלא בם כלומר שתעשם עיקר ולא טפילה וע"כ חייב לעשות תורתו קבע ומלאכתו עראי וכשיעשה כן וכבל ג"כ לבא עכ"פ לידי ידיעת עיקר התורה שבע"פ כולה שהוא פירוש התרי"ג מצות כהלכותיהן בתנאיהן ודקדוקיהן ודקדוקי סיפרים מה שאין כן העושה מלאכתו קבע ותורתו עראי לא יוכל לבא לעולם לידי ידיעת התורה שבעל פה כולה כי במשך ואורך הזמן יותר מדאי ישכח הראשונות ולא תועיל לו החזרה שחזר עליה כל כך כמו שחזר העושה תורתו קבע ואם יחזור עליהן הרבה יותר מדאי לא יהיה לו זמן כ"כ ללמוד ולהוסיף עוד הרבה בלימודו ולחזור עליו כראוי ועוד כי להעמיד גירסתו ולימוד התורה שבע"פ כולה שלא תשתכח ממנו אין הדבר תלוי בחזרה לבדו שיחזור פעמים רבות מאד אלא גם [ב]עזרת ה' וישועתו כי יש יגע מאוד לחזור על לימודו פעמים אין מספר ואעפ"כ משכח בזמן קרוב כי הוא שכחן גדול במבעו ותולדתו ואין הקב"ה עוזר לזה שעושה מלאכתו קבע ותורתו עראי אלא למי שעושה תורתו קבע ומלאכתו עראי ומשליך יהבו על ה' כי אין מעצור לה' להושיע ברב או במעט עסק ומלאכה וכך אמרו חכמים [ג] דורות הראשונים עשו תורתם קבע ומלאכתם עראי זה וזה נתקיים בידם דורות האחרונים שעשו תורתם עראי ומלאכתם קבע זה וזה לא נתקיים בידם:

ולכן

קונטרס אחרון

אמין מיוד למזוד עליהן מאסר אלא ניתן הפלפול רק לאסם ומסיק לא יתאסר מליסם אסם בסבילו לפ"ד דסי' שהתלמוד נמלא לנמי מלקיס ולפ"ד הרמב"ם נמעט מסוס מעוס אסוס דבר אמין לו קו כמ"ם ויפנה כל ימיו לתלמוד כו' וכמם"ל:

אבל מ"ם הב"ם סק"ם להרמב"ם דצמעת אין קונה כו' מסמוטיתים מה שכתב סרמב"ם בהלכות ת"ת פ"א ומס"כ יש אסם כו' וכני תניא בסדיל בבריתא ולע"ג וגם מ"ם הב"ם דב"ע הוס לאסר לו ליסא ולא יהיה לו טרחא בשביל נזונות עי' ז"ל בעמעם לעוזו דקאמר ומיב"ע אעפ"כ למעמי שה"ל לו לקיים אתיהן וגם עכב"ל כן דמל"כ בעה יפטר מנזונות עבה למוריית שם לא כמ"ם הרמב"ם שהעוסק בתורה פטור כו' ומיירן דוקא כשא"ל לקיים אתיהן כמ"ם בתוס' ורא"ם דב"ע לכוכה ולפ הפ"ז וכ"ן שם מודים בת"ת שצריך להפסיק למזות שה"ל לעשות ע"י לאחרים ולא יפטר מעוס עוסק בתורה בזיכוסלמי ולית ליה לרמב"ם שהפסיקים לעשות קוכה כו' וכלשהניהן בגמרא דילן בע"ק ד"ע וכע"ם הרמב"ם ועוס"ע סי' כע"ן שם לא לים לעוס ג"כ לשכבה ע"י לחייב בזוה"ו וילימר שהוכה קודמ' למעשה וכ"ש שהוסיפות שם"ק דקדושין ב' י"ג ע"ם לעניני ע"כ בה"ל לעשות ע"י לאחרים דשאסר ע"י לאחרים גם לאחר שלמד אין לו להפסיק כלשהני שהמע בע"ק ד"ע עלן בעוה כו' וביכוסלמי ג"ב דפסחים ובע"ק לפגינה ע"ם ועי"ש שם דלא"ל לשוהו שהם שהבני אין קנויס כו' גם אי לא היו עלויין ועוסקים כדי לכבו עוה שהם שהלה שיעוה ושים שתעל שיע"ז ולשהני שהם לענן דקבינן הלא לתיעא כו' לא קאי אלכני שהוה אלא לענין וגעוה שהתלמוד קודם כו' (ושה"ל דקאי נמי אלכני שהוה י"ל שלא היה שתעל הדבה כ"כ עד שלא יוכל לבא כלל לידי ידיעת התורה על ידי זה שלא שקפיל היה על מה שהיה שתעל גם כשהיו עלויין ועוסקין כדי לכבו וע"ז שתאסר בבא לידי ידיעת התוכ' וגם אם היו לבטל גם אם היו עסקים שה"ם שלא הוה מ"עסק ועומד בלא"ה שאסר להבניהם בידו להתיר מיד כש"י ולישאר

ולכן מי שנשאו לבו לקיים מצוה זו כראוי יעשה מלאכה בכל יום מעט כדי חייו בלבד ויסיר התאוות ותענוגי הזמן מלבו כמו שאמרו חכמים כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה ובתורה אתה עמל ואין לו לחוס על נפש אשתו ובניו יותר מעל חיי נפשו שהם בצער ולזה ראוי תספיק לו מלאכת עראי בישועת ה' והצלחתו בלי הזכרת מעשה נסים ולכן אמרו חכמים [ד] שהלל מחייב את העניים בדין שמים על שמבטלים מצות ת"ת מחמת טרדתם במזונותיהם כל היום או רובו ואין עושין כהלל שהיה חושב עצים בכל יום ומשתכר חצי דינר והיה נותן חצי לשומר בית המדרש שהיה בשדה בימיהם ומחציו היתה פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו דהיינו ג' פונדיונות ובכל פונדיון ה' ניקה בימיהם להם בשיש בצים ומזה ה' מוציא גם שאר הוצאות ביתו וגם לשבתות וימים טובים ואף שאין כל אדם יכול לעשות כן ממש כהלל מ"מ דנין על שלא רצה לעשות בעין מעשה הלל לחיות חיי צער וגם מי שלמד כבר כל התורה קודם שנשא והוליד וזוכרה היטב חייב לעשות תורתו קבע לחזור על הראשונות ולהעמיק בעיון ולסבור ולהבין דבר מתוך דבר כפי יכלתו ומלאכתו עראי כמו שקבלו חכמים בפי' הפסוק ודברת בם:

ד וכל זה [ב]ת"ח שלמד או שדעתו יפה ומצליח בתלמודו ויכול להיות ת"ח ללמוד כל התורה שבע"פ מהתלמוד והפוסקים כמו הרא"ש וב"י אבל מי שלא הגיע למדה זו שיוכל ללמוד טעמי ההלכות ומקורן ואפי' בלימוד המביא לידי מעשה לבדו רק הלכות פסוקות לבדן אף אם יעשה תורתו קבע מהמת קוצר דעתו נקרא בור וכמו שאמרו על פסוק אדם אי מאלף מצאתי אלף נכנסים למקרא יוצאים מהם מאה מאה נכנסים למשנה

כו'

קונטרס אחרון

ילימסר מקיום סמלוה שאסר לעשותה ע"י לאחרים סמלווין כל"ל ומ"ם הרמב"ם יעוס"ע סי' י"ם לא יפסיק לוקח סייעו לליקוח אבל סבריה היא גם בסמוסק בלא"ם ותדע דגדול' מזו שכתבו מיי שמוכרו תוכיח אין מפסיקין לחפלה ואפ"ם ס"ל לסמוס' שם לה"ם בעוסק ועומד בלא"ם לאל"כ לק"ם מפ"ג דשבת ויעיעוק עמ שהם ס"ל לוקח לאוקמי מתני' וכייתא בחפלת שחרית לוקח וכגון שקבל ק"ם לפני י"ם שלא הגיע זמן חפלה עדיין לאסר כ"ם וכן בחפלת ערבית מפסיק לק"ם וברכותיה ס"ל לסמוך גאולה לחפלה ולחפלה מ"ע לחפי' כהאי גוונא מקרי מפסיק מת"ת מאסר שאסר לו לעסוק בה אלא דאמרי חפלה שהיא מיי שעה ול"ד לעשיית מלוה שבעה"ב ועוס"ע סי' ס) וע' אלי"ה אכ"ל רס"י כי"מ שבתוס' אלא לל"מ ס"ע שהם שעוסק לילי שעוסה ל"ל ובקדושין ובסוכה ל"ל לכי אבל שהם לתניא שהעוסק בתורה פטור מן המצוה ואכ"ל שבת כו' וכ"כ הרמב"ם בהת"ת פ"ג (ושייעו אפילו אחר כי' שה"ם ע"ש אבל אם היו לו בנים קטנים שצריכין שילמדו תורה ואכ"ל שבת כו' ע"ש) שמע אפי' זעיעים קטנים ושהכות יכול ללמוד כ"כ עד שיזכור בע"פ המשניות והבריתות וליבטל מפ"ו ומי שאפשו שבק' כב"ע יכול ליבטל כל ימיו גם בשביל ידיעת זעיעים קטנים ושהכות אלא יפסק דבר שהם כמ"ם לעיל. ותדע עוד לאל"כ גם רוב בני אדם נשים ונזיקין לא ס"ל ללמוד קודם שיפסק אחקום שים דייניס שבא זולתו ולמיתיב דבי תני ל"ם ועוד דמנוה לגופא עדיפא כלאיתא בגמ' שם אין פיקוח כל דמנות ושנתם וכן לאו וכן יכוכו קמי אכל התוכה כולה שבע"פ שהיא פיקוח שחרי"ג מנות שבכתב גם שאין נוהגות עכשיו וגם שהנוהות לבנים ולנלך וגם ר' דבסיס שפסוקים שאין פי' שחרי"ג מנות וכן שהגדות ותדע עוד מדאייב אפי' ללמדם

כמ"ש
יל יומא כ"ם
יב שבת
מפסחת מה
קי"ל ומפסי
שם"ק
דשבסדי

ב מגילה ג
ג תוכס סייס
פ"ו קנ"ע
ד בכוכות לה

רמב"ם כ"ה פ' כ"ב

כו' אינו חייב לחיות חיי צער ולעשות מלאכתו עראי כדי להרבות בלימוד שאינו מבין על בוריו שהוא לימוד ההלכות בלי טעמים כמשנ"ת למעלה וגם עתיד לשכחו אא"כ עושה במדת חסידות ואהבת התורה אבל מן הדין יוצא ידי חובתו בקביעות עתים לת"ת לקיים מה שכתוב והגית בו יומם ולילה בקביעות עתים ביום ובלילה בכדי ללמוד ולזכור היטב לימוד המביא לידי מעשה בלבד שהוא חובה על הכל דהיינו השו"ע מהלכות הצריכות לכל אדם ולידע אותן בלי שאלת חכם ולימוד בהגדות ומדרשים או ספרי מוסר שנבנו על מדרשי חכמים שדבריהם תורה וקבלה ולא שכל אנושי כמשנת' למעלה ושאר כל היום יעסוק במשא ומתן כדי שיוכל להחזיק ידי תלמידי חכמים שהם לומדי התורה יום ולילה עד שיודעים הלכותיהן בטעמיהן על בוריין ויהא נחשב לו כאלו למד כן ממש בעצמו ותורתם יג נקראת על שמו כמו שפירשו חכמים בפסוק שמח זבולון בצאתך ויששכר באהליך וגם יוכל למלאות מחסורי בניו ובנותיו בהרחבה קצת כדי שיוכלו בניו לעסוק בתורה כראוי ילהדריך בניו בדרך ישרה כמש"ת בהלכות צדקה

ואם

קונטרס אחרון

ללמדם לתלמידים בחנם ואסור ליטול שכר משום מה אני בחנם כו' ומכלל דמיובא דאורייתא הוא ומדתנן התם סתמא בנדרים ד' ל"ו ומלמדו מדרש הלכות כו' משמע אפילו קדשים וטהרות ל"ד לפיסוק טעמים דשרי בשכר למ"ד לאו דאורייתא ע"ש דכ"ז. (ובלא"ה שם דמדרש היינו ספרא דרובו ככולו הוא בקדשים וטהרות) יכ"מ בהדיא ג"כ מדתנן סתמא כל השוכח דבר אחד ממשנתו כו' משמע אפי' בקדשים וטהרות ואילו לא הוה חיובא דאורייתא ללמוד ולידע כל פרטי ההלכות לא היה מתחייב בנפשו כשלמד ושכח דבר אחד ממשנתו אף שיודע כללות ההלכות רק ששכח פרט א' מהן:

והנה חילוק זה שבין מצות ידיעת התורה כולה למצות והגית בו יומם ולילה (שזו נדחית מפני מ"ע שא"א לעשותה ע"י אחרים ולא מצות ידיעת התורה דעדיפא מינה) הוזכר גם כן בתוספות דמנחות דצ"ט ע"ב ד"ה אסור כו' לענין לימוד חכמת יונית דמי שלמד כבר כל התורה כולה כבן דמא שרי ליה דוקא (ולא למי שלא למד עדיין) למ"ד דק"ש שחרית וערבית קיים לא ימוש והיינו רשב"י במנחות דצ"ט והשתא א"ש דלק"מ קושית יפ"מ דברי רשב"י אהדדי דבפ"ו דברכות פליג רשב"י אר"י דאמר יכול דברים ככתבם כו' ע"ש ובפ"ק דפאה שהניח בצ"ע ולפמ"ש ב' התוספות א"ש דבברכות איירי בתחלת למודו שלא למד עדיין כל התורה כולה כדקאמר התם תורה מה תהא עליה פירוש שלא יוכל לבא לעולם לידי ידיעת התורה כולה כשיחרוש בשעת חרישה וזריעה כו' ע"ש דבהכי איירי כל הסוגיא עלתה בידם כו' זה וזה נתקיים כו' זו"ז לא נתקיים כו' דהיינו ידיעת התורה כולה כמו תלמודו מתקיים בידו דפ"ה דערובין ובמנחות איירי דומיא דבן דמא (שאמרו ענין לו בגמ' שם) שלמד כבר כל התורה כולה וידעה היטב רק הצריך לקיים מצות לא ימוש בפ"א לרבי אמי ובק"ש שו"ע לרשב"י וא"כ יכול לעסוק בחכמת יונית אם יש לו צורך בה לצרכיו (ע' יפ"מ פ"ק דפאה) ומפני שקרוב למלכות אלא שאינו צורך גדול כמ"ש התוספות שם וה"ה שיוכל לעסוק בשאר צרכיו ומו"מ אחר שלמד כבר כל התורה וא"ש דל"פ ר"ש אברייתא דפ"ק דקדושין דחייב ללמד את בנו אומנות אחר שלימדו תורה ומשמע התם דליכא מאן דפליג עלה ע"ש ובר"ש רפ"ק דפאה ב' ירושלמי ר"ש תני יבמות במיים כו' והא דמוקי ר"ש קרא דואספת דגנך באין עושין רצש"מ

בזמן

יד מנחות צ"ט
טו רמב"ם פ"א

יאם אירע לפעמים גודל טרדה במשא ומתן עד שלא יוכל ללמוד כל הדעת הקבוע לו ביום וכן בלילה יוכל לצאת ידי חובת מצות והגית בו יומם ולילה אפילו בלימוד מועט כמו פרק יד אחד ביום וכן פרק אחד בלילה ובשעת הדחק שהטרדה גדולה יותר מדאי ואין לו פנאי אפילו לפרק אחד יכול לצאת ידי חובתו בק"ש שחרית וערבית לקיים מצות והגית בו יומם ולילה ביום ההוא שהוא שעת הדחק וא"א בענין אחר וכן אפי' מי שדעתו יפה ייכול ללמוד טעם ההלכות מהתלמוד שצריך לעשות תורתו קבע ומלאכתו עראי אם אירע לו לפעמים שצריך להתעסק במלאכתו ופרנסתו כל היום כולו וא"א לו ליפנות ממנה כלל בלי הפסק יקיים ג"כ מצות והגית בו יומם ולילה בפרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית ובשעת הדחק מאד שגם זה א"א לו יוכל לצאת ידי חובתו בק"ש שחרית וערבית וכן מי טו שהוא בעל יסורים או שהוא זקן מופלג שתשש כחו ואינו יכול לעסוק תמיד בתורה חייב לקבוע לו עתים לת"ת ביום ובלילה כפי כחו ויכלתו ואם אינו יכול לקבוע עתים גדולים יוכל לצאת ידי חובתו בפרק אחד שחרית ופר' א' ערבית:

וכל

קונטרס אחרון

משום דבתחלת לימודו ע"כ מלאכתו נעשית ע"י אחרים בעושי רצונו וא"כ אחר שלמד כל התורה בודאי ג"כ א"ל לעבוד בעצמו מאחר שיש לו כבר מי שיעשה מלאכתו) ור"י דאסר לבן דמא ללמוד חכמת יונית אע"ג דס"ל אפילו בתחלת לימודו הנהג בהן מנהג ד"א היינו משום דגזרו על חכמת יונית ע"ש בתוספתא במנחות צ"ט ע"ב ביפ"מ פ"ק דפאה שנדחק מאוד ולק"מ דבאמת י"ל דבן דמא לא רצה ללמוד יונית לצרכיו כמ"ש היפ"מ אלא לתשובת המינים שיוכל להתוכח עמהם שהיה דבר מצוה או לדבר מצוה אחרת שיוכל להציל איזה ישראל כשיהיה קרוב למלכות אלא שהוא מצוה שאפשר לעשות ע"י אחרים כמ"ש התוס' שלא היה בו צורך גדול כ"כ ומש"ה אסר ליה ר"י משו' לא ימוש דל"ד כלל לאומנות שאם אין קמח כו' ולר"ש דלא ימוש יוכל לקיים בק"ש אלא דמשום מצות ידיעת התורה אין מפסיקין למצוה שאפשר לעשותה ע"י אחרים א"כ בן דמא שכבר למד כל התורה שרי ליה וכן לרשב"ג דמנחות ומש"ה קאמר ופליגא דרשב"ג כו' ע"ש דלא כיפ"מ:

יהשתא א"ש דלק"מ הא דהלל מחייב את העניים לרשב"י דבק"ש קיים לא ימוש וגם א"כ איפה איה עונש התר והחמור על ביטול תורה שבכל הש"ס ומדרשים ומדרשי רשב"י על כולן ובמקדם ראשון ויתר הקב"ה כו' ולא ויתר כו' וגם השוכח ד"א למה מתחייב יותר מאלו לא למד כלל ומיהו זהו דוחק קצת לומר דרשב"י דאמר התם אפילו לא קרא אלא ק"ש כו' איירי דוקא דומיא דבן דמא שלמד כל התורה אלא איירי בסתם כל בני אדם דלאו בר הכי הוא נביאות ת"ח כדאיתא בהדיא במדרש תלים הובא בילקוט שם דאיירי בבעלי בתים שאין להם פנאי וע' מגילה ד' ו' דלאוקמי גירסא ש"ד הוא ויש יגע ואינו מוצא לא עליו תלונות רשב"י תורה מה תהא עליה אלא על מי שיוכל להצליח בלימודו להתקיים בידו אם היה יגע כראוי לא ינהג מנהג ד"א אבל מי שאין מצליח ואין תלמודו מתקיים בידו לעולם גם אם יקיים לא ימוש דברים ככתבם מודה רשב"י שיכול לנהוג מנהג ד"א וכ"ש בבעלי מקרא או אפילו בעלי משנה לבדה שאין דעתו יפה ללמוד התלמוד שהוא [illegible] דודאי לא איירי בהו רשב"י בפ"ו דברכו' דקאמר תורה מה תהא עליה ומאמר דנקרא בור אלא במנחות איירי בהו והא דקתני סתמא משום שהדין דיי אות גם בת"ח שלמד כבר כל התורה לרשב"י שיכול לפעמים

לעסיק

ה וכל זה במתפרנס ממעשה ידיו ממש אבל אם מלאכתו נעשית ע"י אחרים וכן המתפרנס מהצדקה של קהל או יחידים חייב לעסוק בתורה יומם ולילה ממש בכל עניין ואינו יוצא ידי חובתו כלל מן התורה בקביעות עתים גם אם דעתו קצרה ללמוד טעמי ההלכות שהרי נאמר בתורה שתם על כל אדם מישראל ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך וגו' ופירשו חכמים לעשותם קבע ועיקר ומלאכתו ארעי כשצריך למעשה ידיו אבל [מ] דברים בטלים כלל כלל לא ואם סח עובר בעשה שנאמר ודברת בם ולא בדברים בטלים וזה שקובע עתים לתורה דרשו עליו [נ] חכמים שהוא מיפר תורה כמ"ש את לעשות לה' הפרו תורתך ואפי' [ס] ענין המחזיר על הפתחים חייב לעסוק בתורה שאר כל היום וכל הלילה:

ו וגם המתפרנס ממעשה ידיו ואפי' תורתו ארעי בקביעות עתים לא הותר לו מן התורה אלא לעסוק בעסקין שהם צרכי פרנסתו ומ"מ ממה שאמרה תורה ואספת דגנך אבל לא [ע] בדברים בטלים לגמרי בין לדבר בין לשמוע כי בכל עת שאינו עוסק בפרנסתו חייב לעסוק בתורה בכל עת שאפשר לו אפי' כשהולך בדרך כמ"ש ובלכתך בדרך [פ] ואם מהלך יחידי ומפנה לבו בטלה מתחייב בנפשו ושנים [צ] שמהלכין בדרך ואין ביניהם ד"ת ראויים לישרף באש וכל [ק] שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק עליו הכ' אומר כי דבר ה' בזה וגו' כלומר שדבר ה' אינו יקר וחשוב בעיניו כל כך לעסוק בו וכאילו מתלוצץ מד"ת ולכך כשישנים [ר] יושבים יחד ואין ביניהם ד"ת נקרא מושבם ביחד מושב לצים שנאמר בכתוב ובמושב לצים לא ישב כי אם בתורת ה' חפצו וכל [ש] יושבי קרנות שהוזכרו בדברי חכמים הם ע"ה שאינם יודעים ללמוד כלל ולפיכך אמרו שישיבת בתי כנסיות של עם הארץ מוציאים את האדם מן העולם:

ז ולא בדברים בטלים בלבד אלא אפי' [ת] בחכמות העולם אסור לעסוק שנאמר ודברת בם שלא תערב עמהם דברים אחרים ואפי' מי שלמד כבר כל התורה כולה שמא יאמר למדתי חכמת ישראל אלך ואלמוד חכמת גוים ת"ל ואת חקותי תשמרו ללכת בהם אין לך רשות ליפטר מתוכם ואצ"ל ת"ח שחייב לקיים והגית בו יומם ולילה ממש יצא ויבדוק [א] שעה שאינה מן היום ולא מן הלילה ויעסוק בהם ומ"מ באקראי מותר לת"ח ללמוד בשאר חכמות שיוכל [ב] ללמוד מתוכם דברי תורה ויראת שמים ודרך ארץ אבל לא שאר העם ובלבד [ג] שלא יהיו ספרי מינים שהם ספרי הפלסופים מגוים שהיו מינים וכופרים בהשגחה ובנבואה שאסור לקרות ולעיין בהם כלל אפי' באקראי ואפי' ללמוד מתוכם איזה מוסר ויראת שמים ולכן גם כשדבריהם הובאו בספרי ישראל צריך ליזהר מהם ועליהם אמרו חכמים [ד] שהקורא בספרים

קונטרס אחרון

סכי' הוא לזכות בכתב תורה לעולם אין עליו שום עונש אם לא יעסוק במדת מסירי זו ולכתחלה עומד מיכתב בפסוקים להמזיק ת"ת ומ"מ הא לתי' בכלי מלכתם בפסוקים כו' אע"ג דכל"ל ביכולתו ללמוד בכל עת ובכל שעה ומ"מ בלילות כו') על כלה נהגו במדת מסירות כמותו לפטול מיי לעד כדי לזכות בכתב תורה (וכ"ג מכתן בנרפים שמתרה לאליהו להזכיר עוני ולהמית כו' אף על פי שסיפה נדקה) ומיהו היינו דוקא כמי שרואי לכך מדעתו יפ בלבד (בפסוקים) ומחמרו יש שייבי בכ"ג מדקאמר לא כתיב מכלל דלחויים להתחיל מפל בעכ"ג דלאו בר סכי

בספרים החיצונים אין לו חלק לעוה"ב ולא עסקו בהם מקצת חכמי הורית שלפנינו אלא כדי להשיב עליהם ולחזק דתינו והשעה היתה צריכה לכך לתשובת המינים מגוים שהיו בדורותיהם מתוכחים עם ישראל מה שאין כן בדורות אלו:

ד אסור לת"ח לעמוד במקום הטינופת לפי שא"א לו בלא הרהור תורה ומ"מ מותר לו ליכנס לבהכ"ס או למרחץ אף מתוך פלפול והלכה שאינה מסוקה ואין חושש שיהרהר שם בה כמו שחוששין לכך בתפלה וגם אם יבא לו הרהור בע"כ שלא ברצונו אנוס הוא ואפילו אם מדבר בה לאונסו מפני רוב רגילותו לדבר בה כמעשה דר"א בר"ש:

פרק ד

א בשלשה כתרים נכתרו ישראל כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות כתר כהונה זכה בו אהרן כתר מלכות זכה בו דוד כתר תורה הרי הוא מונח ועומד ומוכן לכל ישראל כל מי שירצה יבא ויטול שנאמר מורשה קהלת יעקב שהיא ירושה לכל ישראל שמא תאמר שאותן הכתרים גדולים מכתר תורה הרי הוא אומר בי מלכים ימלוכו ורוזנים יחוקקו צדק בי שרים וישורו הא למדת שכתר תורה גדול מבולם אמרו חכמים ממור ת"ח קודם לכהן גדול עם הארץ שנאמר יקרה היא מפנינים מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים:

ב ואין לך מצוה בכל המצות כולן שהיא שקולה כנגד ת"ת אלא ת"ת שקול כנגד כל המצות כולם שהתלמוד מביא לידי מעשה ונמצא שניהם בידו כי התלמוד מצד עצמו הוא ג"כ מ"מ אף אם לא היה מביא לידי מעשה והואיל והוא מביא ג"כ לידי מעשה כל המצות כולן שאי אפשר לקיים כל המצות כהלכתן בתנאיהן ודקדוקיהן בלי למוד הישב לידע כל ההלכות שהן דקדוקי המצות ותנאיהן לכך הוא שקול כנגד כל המצות כולן ולפיכך התלמוד קודם למעשה בכל מקום:

ג היה לפנין עשיית מצוה ות"ת אם אפשר למצוה להעשות ע"י אחרים לא יפסיק תלמודו ואפי' עוסק בקדשים ושהרות שאין נוהגים עכשיו במעשה מ"מ מ"ע של ת"ת מצד עצמה היא ג"כ גדולה משאר מצות רק שאינך שקולה כנגד כל המצות כולן אלא משום שהתלמוד מביא לידי מעשה כולן שבלעדיו א"א לקיימן כהלכתן ואם א"א למצוה להעשות ע"י אחרים כגון להיות מעשה לצדקה במקום שדבריו נשמעים יותר מדברי אחרים או שאין עשיית אחרים מספקת למצוה זו כגון להוצאת המת שאין לו מלווים לפי כבודו כשיעור שיתבאר במקומו יפסיק תלמודו ויעשה המצוה ויחזור לתלמודו ואע"ל למצות שהן חובה מד"ס כמו תפלה וכיוצא בה שחייב להפסיק תלמודו כדי לקיימן כהלכתן בכל תנאיהן ודקדוקיהן ודקדוקי סופרים בתכלית השלמות כי זה כל האדם כמו שאמרו חכמים תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים ואם אינו עושה כן נמצא שלמד שלא לעשות ונוח לו שנתפכה שלייתו על פניו ולא יצא לאויר העולם ולא אמרו חכמים לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמה אלא כשמקיים המצות שלומד בתורה רק שאינו לומד ומקיים לש"ש אלא מיראת העונש בעוה"ב או אפילו בעולם הזה או מאהבת השכר לקבל פרס בעוה"ב או אפילו ליקח לעצמו כבוד וגדולה של משמאילין בה הניתן מן השמים או אפילו ליקח לעצמו כבוד וגדולה שיקראוהו רב ויהיה ראש ישיבה אבל אם אינו מקיים מה שלומד נקרא רשע ועליו

זעליון אמר הכתוב ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חוקי וגו' וכל ת"ה המזלזל במצות ואין בו יראת שמים הרי הוא ככל שבעבור וגרוע מע"ה שזדונות נעשים להם כשגגות ולזה נעשים שגגות כזדונות ועליו אמרו חכמי לא זכה נעשית תורתי לן סם המות וי"א שאעפ"כ (א) לעולם יעסוק אדם בתורה כי מתוך שלא לשמה יוכל ללבא לידי לשמה ללמוד ע"מ לשמור ולעשות שהמאור שבה מחזירו למוטב כמ"ש חכמים ע"ם אותי עזבו ותורתי לא שמרו הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו שהמאור שבה היה מחזירם למוטב וכך אמרו חכמי הקבלה שכל התורה ומצות שאדם עושה בעודו רשע אף שמוסיף כח בקליפות לפי שעה מ"מ כשיחזור אח"כ בתשובה בגלגול זה או בגלגול אחר כמ"ש כי לא ידח ממנו נדח אזי מוציא מהקליפה כל התורה והמצות והחזרים לקדושה בהזרתו ולפיכך אין לו למנוע מלעסוק לעולם:

ד אפילו ת"ת של רבים נדחה מפני מצוה שא"א לעשותה ע"י אחרים כמו שאמרו על ר' בר' אלעאי כשהיה מלמד לתלמידיו וראה את המת או את הכלה היה מפסיק מתלמודו ללוות המת ולהכנים הכלה לחופה וי"א שאם הוא בענין שאם יפסיק ויבטל מלימודו לרבים עכשיו לא יוכלו להתאסף עוד ללמוד להם אחר שיקיימו המצוה אין לו להפסיק אפילו למצוה של תורה ולפיכך במקום שהרב דורש בשבת (ב) במנחה ואירע אונס

קונטרס אחרון

(א) עיין למג"ס פ"ג סל' ה' לפיכך כו' ולכאורה ל"ע סם גם בסמ"ק מעמים נמי למעיין שכי לעולם יעסוק בתורה ובמצות כו' שבשכר מ"ב קכבמות כו' וגם סרמב"ם כ"כ קוף סלכות תשובה גם בפעם שבעוכות עם"ת מ"ו לבמות ל"ם שסמוה נעשים כתקנה ע"כ מלא שמשבחו לימה לשם מלוה מבל בת"ת כשלומד ולינו מקיים מה שלומד שכי עליו נאמר ולרשע אמר מלכים מה לך לספר חוקי וסל"ם שכאחד לו שלא ילמוד קמ"ל לפ"ם התלמוד מביא לידי מעשה לבשוף עכ"פ שהמאור שבה מחזירו למוטב וסופו ללמוד ולקיים לשמה וסא לפין מלמדין לתלמיד שלימו הגון ים לומר לפרב לפיך לפכנים מת עלמו לבית שפשק שמא לא ימזיר בו נאמר זורק חבן למקולים מבל חוא עלמו מייב לפכנים מת עלמו למה יפסיד ולפ שבגגות נעשים כזדונות לפי שפשלו בקול ברכו שכן זכה ויחזור למוטב ואם לא יזכה למו בלשמו ולבעיטתו כו' וגם סרב ים לומר לפיך לפכנים מת עלמו לבית שפשק לפ מי שפשר בעניו לפר שלא לפ שפשר לסחזירו תפלה למוטב ע"ז שלא יכניסוהו לבית שהרבים מדקים לותו שפלה

ותדע לתניא לעולם תסא שמאל דוחה כו' ולא כיהושע בן קרחי כו':

(ב) מה שכתב שם"מ סי' ר"ל בשם מרבים שבאי זה לימו לגיהבת הילקוט שם פרוקא ע"ם בשל"ב ז"ח ועי' ש"ך סימן ק"ו בשם שפתי חוים לפליג בהדיא על הלבוש ע"ש להבכות וכ"כ בשו"ת בנין שלמה סימן ק"ט בשם תפלתי סמוכה כו' שתפלת זמן שפפלה ולא שיעכין עו' לך חוא לשפפלל כו' מכלל לשמילו שפפלה לא לשו ושוזיל לבימתו גבי לק"ש כותיקין לש"ל לשלמו שמיכת גלוחה לשפפלה שקוכה לשכ כן שפמה עבר זמנה לשזיק לי"ש כו' ולכוחלקים ים לומר לשבי מייה שהתפלה זמן שפפלה שהוא לשכ כן שפמה לא שמעת לא שפסיק כשב"י שפ' לק"ם ושלן קי"ל כשבען שם בימוסלמי ע"ש:

אונס שנתאחז מלדרוש לא יניח מלדרוש וכן לא יפסיק באמצע מפני קיום מעודי שלישית והוא שדורש ומורה לעם את הדרך (אשר) ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון ולהכנים בלבם יראת שמי ולא כמו שנוהגי עכשיי כל ו"ח ע"ז ואומרי שבכל ענין אין ת"ת אפי' של רבים דוחה שום מצוי שא"א לעשותה ע"י אחרים ואפי' היא מצוה קלה של דבריהם כג מאחר שתכלית חכמה הם מעשים טובים והתלמוד הוא גדול מפני שמביא לידי מעשה וכן עיקר אא"כ הדורש הוא אדם גדול שמחזיר העם בתשובה בתוכחתו לעזוב דרך רשע ולשוב עדהו לעבדו באמת שזה שקול כנגד מצות ידיעת התורה שנדחית מפניה אפי' מצות פרי ורביה כמ"ש למעלה וכל שכן מפני התשובה כי התשובה קודמת לידיעת התורה כי יראת חטאו צ"ל קודמת לחכמתו ואם אין יראה אין חכמה אבל אם הדורש לא הגיע למדה זו צריך להפסיק כדי להתחיל מעודה שלישית קודם שקיעת החמה וכן צריכים הרבים להפסיק לימודם למצות תפלה אם השעה עוברת אע"פ שתפלה מד"ם הואיל וכולם חייבים בה מאחר שאין תורתם אומנתם.

כרשב"י וחבריו:

ד ואפילו רשב"י וחבריו לא אמרו עליהם שלא היו מפסיקין מלימודם לתפלה אלא לתפלת י"ח שהיא בקשת רחמים ותחנונים כד לחיי שעה והתורה היא חיי עולם אבל מפסיקין היו כה לברכות ק"ש שחרית וערבית אע"פ שהן מד"ם וכן לשאר מצות מד"ם שאם אינו מפסיק נמצא שלמד שלא ע"מ לעשות כמ"ש למעלה ואפי' בתפלת י"ח אמרו כו שחסידי הראשונים היו שוהין שעה אחת שלמה בכל תפלת י"ח משלש תפלי שבכל יום ושעה אחת שלמה קודם כל תפלה ושעה א' שלמה אחר כל תפלה ונמצא שוהין ט' שעות ביום כז ולא היו הוששין לבטול תורי אף שת"ת כנגד כולם מפני שהיו מקשרים דעתם לאדון הכל ביה ביראה ואהבה עזה ודביקות אמיתות כח עד שהיו מגיעים להתפששות הגשמיות ומצות כט הדביקות האמיתית ביראה ואהבה היא גדולה ממצות ת"ת וקודמת אליה כמ"ש ראשית חכמה יראת ה':

ו אך מ"מ גם חסידים הראשונים לא היו רשאים להשהות כי כ"כ בתפלה אלא מפני שלמדו כבר התלה כל התורה שבכתב ושבע"פ כולה וקיימו ידיעת התורה שמתוך שחסידים הם היתה תורתם משתמרת ומתקיימת בידם ולא משתכחת מהם רק שמצות ת"ת היא והגית בו יומם ולילה וכנגד מצוה זו שקולה מצות הדביקות האמיתית ביראה ואהבה אמיתית ליפטר ממצוה זו בדין כל עוסק במצוה פטור מהמצוה אבל לא כנגד מצות ידיעת התורה וליפטר ממנה ח"ו כי תכלית היראה היא לירא ולהתבושש מגדולתו למרות עיני כבודו ח"ו לעשות הרע בעיניו לעבור על אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה בין ל"ת של תורה בין של ד"ם ח"ו ותכלית האהבה היא העבודה לעבדו מאהבה ובשמחה לעשות נחת רוח לפניו שאמר ונעשה רצונך בקיום מ"ע של תורה או של ד"ם ואהבה בלי עבודה היא אהבה בתענוגים להתענג ולשמוח בה' והיא מעין עוה"ב בקבלת שכר קיום מצות (אבל עבודה מאהבה היא כי מאשר צמאה נפשו לה' לדבקה בו היא רוה צמאונה במי התורה וקיום מצותיה דאורייתא וקוב"ה כולה חד ועל זה נאמר הוי כל צמא לכו למים) ומאחר שידיעת כל התורה לימי שאפשר לו היא מ"ע של תורה כמ"ש למעלה והשוכח דבר ממשנתו מפני שלא חזר על לימודו כראוי כשאפשר לו עובר בלאו א"ב אף יעבור בלאו ועשה מחמת שעוסק בידיעת

ה

ה כל היום (וגם מי שאי אפשר לו ידיעת כל התורה הרי אמרו לא עליך המלאכה לגמור) משא"כ מצות והגית בו יומם ולילה שהותרה מכללה בכ"ש ואספת דגנך וגו' אמרה תורה הנהג בהן מנהג ד"א ויוכל לצאת י"ח בקביעות עתים ביום ובלילה ואפילו בפרק א' שחרית ופרק א' ערבית בשעת הדחק כשאין לו פנאי מפני טרדת פרנסתו שהיא חיי הגוף וכל שכן וקל וחומר כשעוסק בחיי נפש לדבקה בה' חיים ועל זה אמרו חכמים ל שתלמוד תורה היא מדברים שאין להם שיעור:

ו כשם שמצות ת"ת שקולה כנגד כל המצות ושגרה שקול כנגד שכר כולן כך ענשה חמור ושקול כנגד כולן כמו שמצינו לו במקדש ראשון שויתר הקב"ה על ע"ז וג"ע וש"ד ולא ויתר על ביטול תורה שנאמר על מה אבדה הארץ וגו' ויאמר ה' על עזבם את תורתי וגו' לג ותחלת דינו של אדם אינו אלא על ת"ת ואח"כ על שאר מעשיו:

ז אע"פ שמצוה ללמוד ביום ובלילה אין אדם לומד רוב חכמתו אלא בלילה לפיכך מי שרוצה לזכות זכות בכתר תורה יהר בכל לילותיו ולא יאבד אפי' אחת מהן בשינה ואכילה ושתיה ושיחה וכיוצא בהן אלא בת"ת ואפי' לג בליל תקופת תמוז יש ללמוד מעט ומט"ו באב ואילך יוסף מעט מעט ודלא מוסיף לד יאסף בלא זמנו כמ"ש באח"ח סי' רל"ח כך אמרן חכמים לה אין רנה של תורה אלא בלילה שנאמר קומי רוני בלילה וכל העוסק בתורה בלילה חוט של חסד נמשך עליו ביום וכל בית לו שאין נשמעין בו דברי תורה בלילה אש אוכלתו וכו':

ח ואין ד"ת לז מתקיימים במי שמרפה עצמו עליהם ולא באלו שלומדים מתוך לח עידון ומתוך אכילה ושתיה אלא במי שממית עצמו עליהם ומצער גופו תמיד ולא יתן שינה לעיניו ולעפעפיו תנומה אמרו חכמים לט דרך רמז זאת התורה אדם כי ימות באהלי אין התורה מתקיימת שלא תשכח אלא במי שממית עצמו באהלי וחכמים וכן אמר שלמה בחכמתו אף חכמתי עמדה לי חכמה שלמדתי באף היא עמדה ונתקיימה לי ועוד אמר כי מיץ חלב יוציא חמאה במי מ אתה מוצא חמאה של תורה במי שמקיא עליה חלב שמץ משדי אמו מא וכל הנגע בתלמודו בצנעה מחכים שנאמר ואת צנועים חכמה וכל המשמיע קולו מב בשעת תלמודו תלמודו מתקיים בידו אבל הקורא בלחש במהרה הוא שוכח שנאמר ערוכה בכל ושמורה אם ערוכה בכל רמ"ח אברים שלך משתמרת ואם לאו אינה משתמרת:

ט ברית כרותה מג שכל היגע בתלמודו בהכ"נ לא במהרה הוא משכח ועי"כ במקום שאין בה"מ בעיר אין לאדם ללמוד בביתו אלא בבהכ"נ שמתפללים בו אבל מד כשיש בה"מ בעיר אין ללמוד יחידי בבהכ"נ אלא בבה"מ בחבורה שנאמר חרב על הבדים ונואלו מה חרב על שונאיהם של ישראל שיושבים בד בבד ועוסקים בתורה ולא עוד אלא שמטפשין שנאמר ונואלו שאין התורה נקנית אלא בחבורה ואמרו חכמים עשרה שיושבים ועוסקים בתורה שכינה שרויה ביניהם שנאמר אלהים נצב בעדת אל ואין עדה פחותה מי' ויש להם מו להתפלל בצבור בבה"מ במקום שלומדים שקדושת בה"מ גדולה:

ותמורה מקדושת בהב"נ כמ"ש בה' בהכ"נ:

י ולפיכך מז אסור להשיח שיחה בטלה בבה"מ כמו שאסור בבהכ"נ ואפי' מי שנתעטש אין אומרים לו רפואה בבה"מ ואפי' שלא בשעת הלמוד ואצ"ל מח בשעת הלימוד שענשו גדול כמו שאמרו חכמים שמאכילין אותו גחלי רתמים:

יב וכן אין ישנים בבהמ"ד לא שינת קבע ולא שינת עראי אלא מדלגת כגון מי שלומד יומם ולילה בבה"מ והוא בענין שאם יצטרך לילך לישן בביתו משך מזה ביטולת"ת התירו לו לישן בבה"מ ואם מועיל תנאי בשעת בנין הבהמ"ד להתיר שיחה ושינה נת' בהלכות בהכ"נ:

יג וכופין בני העיר זא"ז אפילו יחיד את הרבים לקנות תנ"ך להגיה בבה"מ כדי שיקרא בהם כל מי שירצה מן הצבור בימיהם שלא ניתנה תורה שבע"פ ליכתב ועכשיו (ג) כשניתנה ליכתב כופין לקנות גם תורה שבע"פ כולה שהם ספרי התלמוד והפוסקים ומדרש אגדות שילמדו בהם גדולים וקטנים וגובין לפי מטון ואפי' ע"ה חייב ליתן לפי ממונו וגובין בכל מיני כפיות כמו לשאר צרכי הרבים ועיר גדולה שאין הספרים שבבה"מ מספיקין ויש ביטול תורה מחמת חסרון ספרים שאין נמצאים לקנות ויש יחידים שיש להם ספרי' הרבה יש לב"ד לכופם להשאיל ספריהם לכל מי שיתן משכון שוה כשיעור הספר ע"פ שומת ב"ד שאם יתקלקל הספר ישלם הפחת ע"פ שומת ב"ד (וה"ה אפי' במקום שספרים מצויים לקנות אם איש עני הוא שאין ידו משגת לקנות מחוייב העשיר להשאיל לו על משכון וכופין אותו ולכך ראוי לכל י"ש לקנות גמרות קטנות הרבה כדי להשאיל לבני עניים ואמרו חכמים צדקתו עומדת לעד זה הכותב או קונה ספרים ומשאילן לאחרים):

יד מותר לת"ח להודיע עצמו שהוא ת"ח במקום שאין מכירים אותו אם צריך לכך וא"א בע"א כגון שמעלילים עליו ואין ידו משגת לפייסם בממון אבל אם ידו משגת לפייסם בממון אסור להודיע עצמו כדי להנצל בכבוד תורתו שכל המשתמש בכתרה של תורה נעקר מן העולם ק"ו מבלשצר שנשתמש בכלי קודש ואצ"ל הלומד כדי להתגדל ולהיות לו שם כשם הגדולים אשר בארץ או כדי להתפרנס במלמדות או דיינות והוראות כך אמרו חכמים אל תעשם עטרה להתגדל בהם ולא קרדום לחתוך בהם שכל הנהנה מד"ת נומל חייו מן העולם אלא דבר בהם לשמם ולשם פועלם ואעפ"כ מי שאין בי"ש לדבר לשמם אלא להתגדל או להתפרנס מוטב שיעסוק בתורה שלא לשמה משיתבטל ויפרוש כי מתוך שלא לשמה יבא לשמה כמ"ש למעלה וגם למי שיש בו י"ש לא התירו ומנעו מלעשות קרדום אלא שלא יהיה תחילת לימודו בשביל להיות לו לאומנות להתפרנס בה שנמצא משתמש בכתר תורה תשמיש של חול לצורכו ועושהו כקרדום אבל אם למד לש"ש ואח"כ אין לו במה להתפרנס אם לא במלמדות או דיינות והוראות ה"ז משתמש בה לצרכה שאם לא יהיה לו מה לאכול לא יוכל לעסוק בה כראוי כשהוא מעונה ברעב ועירום או נפשות ביתו ואם יכול לעסוק באיזה מלאכה לפרנס

קונטרס אחרון

(ג) הנה סמ"ג סכי' ק"ג ולפי"ז לית ליה כמו שכתב הסמ"ע סכי' קס"ב לחלק בין זמנם לזמן הזה ומ"ל לסמ"ע מייתי לוקח בניחותא וכתוכים מלא דמ"ם ותו דמכיק ומכל מקום מסוס ביטול תורה כו' כמ"ם סלא"ם כו' ומסה מייתי בכל הספרים ולא בגמ' מקרא למסור ומיסו סיינו לוקח בתי דמסורת מתוקמתא לכתחלה כל בני העיר כמו בית הכנסת דנגבה מכל בני העיר לפי ממון אבל לכוף היחידים להשאיל לא מתחבא לכופם כשמעון לקנות ולין קורא מי שילו מגבת ומוזך על הספרים היחידים סיסמילוס ולזה נתכוין רמ"ם סכי' רל"ג סבתים נשמרו סלא"ם שכתב שכתם הספרים וכמ"ש סיכם וכתב שלין בספרים נתלוים לכם לומר מלשון מנוויים:

לפרנס א"ע ומניח מלאכתו מלהתפרנס בה ומתפרנס מלימוד התורה כתלמידים ב"ש שהוא משתמש בה לצרכה בלבד כי כדי שלא ליבטל מת"ת הוא מניח מלאכתו שהיה יכול לעסוק בה ולהתפרנס ממנה והוא נוטל שכר בטלה ולא שכר תורה כמ"ש למעלה ואף שלא יוכל לבא לידי ידיעת התורה כולה כשעוסק במלמדות מ"מ מקיים הוא מצות ודברת בם שתעשם עיקר ולא טפלה משא"כ כשיתפרנס ממלאכתו ויעשה אותה עיקר ותורתו עראי ושפלה בקביעות עתים לבד:

טז אך מי שחננו ה' שיוכל להתפרנס ממעשה ידיו שיעשה עראי לבד ותורתו קבע אכור לו להתפרנס מהתורה אע"פ שמניח מלאכתו ומעשה ידיו בשביל זה שהוא שכר בטלה דמוכח ואפי' במתמנה להורות הוראות שיש לו פנאי הרבה ללמוד ויוכל לבא לידי ידיעת התורה כולה מאחר שאם היה מתפרנס ממעשה ידיו והיה עושה תורתו קבע היה מקיים מצות ודברת בם ואף שלא היה יכול לבא לידי ידיעת התורה כולה במשך זמן כזה שיוכל לבא עכשיו הרי אמרו לא עליך המלאכה לגמור ולכך אין עליו להשתמש בכתר תורה בשביל כך (אע"כ רבים צריכים לו שאין במדינה גדול בחכמה כמותו והוא ברוח מן הגדולה והגדולה מחזרת אחריו שאז עון בידו להמנע וחייב הוא להתמנות ומאחר שנתמנה על הצבור מי אסור לו לעסוק בשום מלאכה בעצמו בפני שלשה כדי שלא תבזה והצבור מצווין לפרנסו בכבוד שלא יצטרך למעשה ידיו כלל ואפי' לעשרו כמ"ש הגדול מאחיו גדלוהו משל אחיו והיה לכל גדול הדור ופרנס בכל מדינה ומדינה):

יז אין מלמדין תורה לתלמיד שאינו הגון אלא מחזירין אותו למוטב תחלה ואח"כ מכניסים אותו לבה"מ ומלמדים אותו ואם א"א להחזירו למוטב תחלה והוא דוחק ליכנס ללמדו תהא שמאל דוחה וימין מקרבת וכן הרב שהולך בדרך לא טובה אף על פי שחכם גדול הוא והכל צריכים לו אין למדי ממנו עד שיחזור למוטב:

יח הרב שלמד ולא הבינו התלמידים לא יכעום עליהם אלא שונה וחוזר הדבר כמה פעמים עד שיבינו עומק ההלכה בשעמה היטב שנאמר ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם ואומר ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם ולא נאמר אשר תלמדם צריך אתה לשום לפניהם טעם המיישב תלמודם ומשימו בלבם והתלמיד לא יהא בוש מחבירו לאמר לא הבנתי אלא שואל וחוזר ושואל אפילו כמה פעמים וע"כ אמרו לא הביישן למד ולא הקפדן מלמד:

יט בד"א שלא הבינו התלמידים את הדבר מפני עמקו או מפני דעתם שהיה קצרה אבל אם ניכר לרב שמתרשלים בדברי תורה ומתרפי עליהם ומפני זה לא הבינו חייב להראות עליהם רוגז ולהכלימ' בדברים כדי לירגם ולהדהם ובענין זה אמרו חכמים זרוק מרה בתלמידים לפיכך אין ראוי לרב לנהוג קלות ראש לפני התלמידים ולא לשחוק בפניהם ולא לאכול ולשתות עמהם כדי שתהא אימתו עליהם וילמדו ממנו במהרה:

תם ונשלם

שלחן ערוך:
אורח חיים
חלק ששי
הלכות שבת

מכבוד קדושת אדונינו מורינו ורבינו
הגדול הגאון האלהי תחסיד המפורסם
אור עולם מופת הדור נור ישראל
ותפארתו קדוש ה' מרנא ורבנא ש"ת
שניאור זלמן נבג"מ:

ВАРШАВА
Тип. И. О. Адашева
Налевки 47,
1906

וואַרשא
בדפוס י. אלאשין נ"י.
נשנת תרנ"ז לפ"ק

Дозволено Цензурою

Варшава 14 Апрѣля 1906 г.

א דיני הלואה ובו מ' סעיפים:

א מ"ע להלוות לעניי ישראל (אם ידו משגת ושיעור השגת יד נתב' בהל' צדקה) שנ' *אם כסף תלוה את עמי את העני עמך [ב] יכול רשות ת"ל והעבט תעביטנו וגו' ואף בלא עבוט חייב להלוותו ואף ליתן לו מתנת חנם שהרי נאמר* נתן תתן לו (ואומר* השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל לאמר קרבה שנת השבע שנת השמטה וגו' והמלוה על המשכון אינו משמט ע"כ אף בלא משכון חייב הכתוב להלוות לו) [ג] ומה ת"ל והעבט תעביטנו שאם העני אינו רוצה להתפרנס משל אחרים וגם בויש ללות אומרים לו הבא משכון כדי להכיס דעתו שלא יבוש אין לי אלא עני עשיר שצריך ללות מנין שמצוה להלוותו לפי שעה ת"ל את עמי ואפילו אם בא לפניו גויי ללות ממנו בריבית וישראל עשיר בחנם הישראל קודם [ג] אם צריך להוצי"א המעות לפרנסתו ודי מחסורו ולא להלוותו לגוים בריבית או בשאר כישא ומתן שנא' את עמי עמי קודם לנכרי ומה ת"ל את העני להקדים עני לעשיר ומה ת"ל עמך להקדים עניך הקרובים לשאר עניי העיר ועניי עירך לעניי עיר אחרת כדרך שנת' בהלכות צדקה ומצוה זו להלוות לעני גדולה מן הצדקה כמו שנתבאר שם:

ב כל הנוגש את העני והוא יודע שאין לו מה יחזיר לו [ד] לא מעות ולא משלטלין עובר בל"ת שנא'* לא תהיה לו כנושה ולגוי [ה] י"א שמ"ע לנגוש ולהצר לו שנא'* את הנכרי תגוש זו מ"ע ולא רשות:

ג [ו] אסור לאדם להראות לבעל חובו בזמן שיודע שאין לו ואפי' לעבור לפניו מפני שהוא נכלם בראותו למלוה ואין ידו משגת לפרוע וע"ז רמז הכתוב לא תהיה לו כנושה ולא נושה ממש:

ד [ז] אסור ללוה לכבוש ממון חבירו בידו ולומר לו לך ושוב ומחר אתן ויש אתו שנאמר * אל תאמר לרעך לך ושוב ומחר אתן ויש אתך:

ה [ח] אסור ללוה שיקח הלואה ולהוציאה שלא לצורך עסק פרנסתו [ט] בענין שהוא מאבדה מן המלוה שלא ימצא ממה לגבות חובו ואם עושה כן נקרא רשע אע"פ שהמלוה עשיר גדול והוא עני שנאמר * לוה רשע ולא ישלם [י] וכשהמלוה מכיר את הלוה שהוא בעל מדה זו מושב שלא להלוותו משילוהו ויצטרך לנגשו אח"כ ויעבור בכל פעם משום לא תהיה לו כנושה אבל אם הוציאה לצורך עסק פרנסתו ואח"כ מטה ידו ואין לו לפרוע אנוס הוא [יא] ואינו חייב להשכיר עצמו ולא לעשות שום מלאכה כדי לפרוע [יב] אף ע"פ שנקרא לוה רשע ולא ישלם [יג] ומ"מ כל ממון שיניע לידו וכל המטלטלין היתרים על כדי סידור שמסדרין לבע"ח חייב ליתן הכל להמלוה ולא ישאיר לעצמו רק כדי מזון ל' יום וכסות יב"ח לו לבדו ולא לבניו ואשתו אע"פ שחייב במזונותיה ומלבושיה וכן לעולם כל אימת שיניע לידו איזה ממון או מטלטלין יתנם להמלוה ולא ישאיר לעצמו רק שיהיה לו מזון ל' יום וכסות יב"ח מיום זה שהגיע הממון לידו [יד] אא"כ ניתן לו המטון בתנאי על מנת שלא לפרוע ממנו לתוב [טו] והמזון והכסו' משערי' בבי נוני' שבעיר אע"פ שהו' רגיל לאכול וללבוש כעשיר או כעני [טז] ואפי' אם הוא ת"ח ותורתו אומנותו חייב למכור ספריו ואפי' ס"ת ולפרוע להמלוה ואצ"ל בית דירה אא"כ מוחל לו המלוה מרצונו מה שמוחל לו אבל ספרים שקנה לבניו וכן בגדי חול שקנה לה אי לאשתו ואפילו בגדי שבת של אשתו שלא קנה לה הוא לא יפרע מהם חובו:

ה מכילתא פכי משפטים כמבי"ם הל' מלוה ולוה פ"ו

* (שמות כב)

* (דברים טו)

*(שם)

ב ג"מ דף לח וכתובות ל' ס"א

ג לעולה ג"מ פ' לויקהל כתב

ד רמב"ם שם עפ"י לז פ"ק עז ובמ"ע פ"ו לע פק"ג

ה רמב"ם שם

ו ג"מ עה

ז ג"מ דף ק"ו וקיל

ח רמב"ם שם

* (שמות כב)

* (דברים טו)

ט שם"ג

י עזר

יא הלכ"פ בתשובה ג' כ"פ

*(משלי ג)

יב ג"ג דע"ב

* (תהלים לז)

יג רמב"ם טוש"ע ס' לפ

יד מכדכי ד"פ

טו כ"י בשם הכלל"פ

טז בעה"ת ממשנה ס"ג דבכורים

ן [ק] המלוה את חבירו לא ילוונו אלא בפני עדים אפי' הלוה הוא ת"ר
ובודאי לא יכפור מדעתו אעפ"כ יש לחוש שישכח ההלואה מזמת עדות
לימודן ויכפור בו וכל המלוה בלא עדים עובר משום *ולפני עור לא תתן
מכשול [ר] ואי"כ הלוהו על המשכון [ש] ואעפ"כ המלוה בשטר משובה יותר
שבמשכון אפשר שישכח הלוה סך ההלואה ובעדים בלא שטר אפשר
שלא יהיו העדים במדינה כשיתבעהו ויכפור בו:

ך [ת] המלוה את חבירו אחד עני ואי עשיר שלא על המשכון וכשהגיע זמן
הפרעון בא למשכנו בזרוע אלא ע"פ ב"ד שישלחו שלוחם [א] ואם משכנו בעצמו
בין שהחזיק [ב] בהלוה בשוק בין שנכנס לביתו (א) (מלח מלעמו) ונטל משכון ה"ז
עובר בל"ת שנאמר לא תבא אל ביתו וגו' ואצ"ל לנוטל בזרוע אפי' בשוק
ומה ת"ל בחוץ תעמוד ויאיש אשר אתה נושה בו יוציא אליך את העבוט
החוצה בשליח ב"ד הכתוב מדבר שיכול לכפותו להוציא העבוט החוצה וה"ה
ליקח ממנו בזרוע בשוק [ג] אבל לא יכנס לביתו לישול ממנו בתורת משכון
[ד] אלא בתורת פרעון רק כשנושל בתורת פרעון [ה] צריך להניח לו כדי סידור
ב"ד שמסדרין לבע"ח [ו] וכשנושל בתורת משכון א"צ להניח לו כלום [ז] אך
צריך להחזיר לו [ח] כל כלי בעת שהוא צריך לו ויחזור ויקחנו בעת שא"צ
לו מחזיר לו את הכר בלילה כדי לישן עליו ואת המחרישה ביום כדי לעשות
בה מלאכתו וכן כל ביוצא באלו [ט] שנא' * השב תשיב לו את העבוט כבוא
השמש ושכב בשלמתו וגו' זו כסות לילה שמחזירה לו בלילה ואם חבול
תחבול שלמת רעך עד בא השמש תשיבנו לו זו כסות יום שמחזירה לו לכל
היום עד בא השמש ואז נוטלה ומחזיר לו כסות לילה וכן כל כלי בעת
שהוא צריך לו [י] ואף אם הלוה נתנו לו מדעתו מצוה להחזיר לו וכלים
הצריכים לו ביום ובלילה אסור ליטלם כלל כגון בגד שלובש ביום ובלילה
וכלי שאוכל בו כמו קערה ושלחן ומטה וכל כיוצא באלו:

ח [י] וכל זה בעני [יא] ואפי' עשיר בקרקעות אלא שאין לו כלים יותר מכדי
צרכו בצמצום [יב] אבל אם יש לו ב' כלים ממין א' מחזיר לו אחד מהם
[יג] וא"צ להחזיר לו הב' בשביל אשתו ובניו [יד] שנאמר השב תשיב לו לו
ולא לאשתו ובניו:

ט [טו] וכלים שעושים בהם אוכל נפש [טז] אפי' יש מהם הרבה אצלו ועושה בכולן
אסור ליטול אפי' א' מהם למשכון שנא' * לא יהבול רחים ורכב כי נפש
הוא חובל [יז] לרבות כל דבר שעושין בו אוכל נפש כגון [יח] חורה שמבשלין
בה ועריבה שלשין בה [יט] וכיון של שחישה וכיוצא בהם מכלים שהאוכל
נעשה וניתקן בהם (אבל [כ] כיון שמחתכין בה בשר ופת הרי היא [כא] בקערה
וכיוצא שאין האוכל נעשה בהן) והאוכל נפש עצמו [כב] מותר למשכן ובלבד
שישאיר לו כדי סידור בעל חוב:

י [כג] האלמנה בין עניה בין עשירה אין ממשכנין אותה כלל שנאמר * לא
תחבול בגד אלמנה [כד] וי"א דה"ה לגרושה:

יא וכל זה כשמשכן בזרוע ע"י שליח ב"ד אבל מדעת הלוה מותר לישול
ממנו

כוונתם אחרון

(א) ע' בד"מ מלוה סימן נ"ו מדעתם מבעוד מלוה וכ"מ מיי' פ"ו מהלכות
רוצח סימן ל"ב ובגמרא סהדותא ונכללו בעבד ומיד מסקינן מלתא:

ממנו כל מה שנותן [כה] אפי' כלים שעושין בהם אוכל נפש ואפי' בגד
שעליו [כו] ואפילו מאלמנה:

יב [כז] וכל זה כשנושל בתורת משכון להיות בטוח ממעותיו ואינו רוצה
לישול בתורת פירעון [כח] מפני שאינו חפץ בו רק במעות [כט] וע"י לקיחת
משכון ההחזרתו בכל יום יתבייש ויסרה לבקש מעות אבל אם בא לישול
בתורת פירעון רשאי לישול על ידי שליח ב"ד כל הכלים היתרים על כדי
סידור שמסדרין לבע"ח אע"פ שעושים בהם אוכל נפש [ל] כי לא הקפידה
תורה אלא על שבירת כלים שעושים בהם אוכל נפש שישבתו ממלאכתם
ב"ז שהם ברשות המלוה שהרי אינו רשאי להשתמש בהם כל זמן שהם
אצלו בתורת משכון [לא] אפילו בגד אלמנה מותר לישול בתורת פירעון אם
הוא יתר מכדי סידור בע"ח:

יג [לב] וכל מי שיש לו יותר מכדי סידור בע"ח ואינו רוצה ליתן מותר לכפותו
אפי' ע"י הכאה [לג] ואין בזה משום לא תהי לו כנושה [לד] גם ממה שמשאיר
לו כדי סידור בע"ח רשאי לישול ממנו ביום כלי הצריך לו בלילה ולהחזירו
בלילה ולישול כלי הצריך לו ביום ולעשות כן לעולם [לה] כדי שיבקש מעות
לפרוע לן (ולא למגרע תורם לא תהיה לו כתוספ מלא כמשמעו גו ועם שמין לו כלל)
וכשנושל בתורת פירעון [לו] רשאי השליח ב"ד ליכנס לביתו לישול חפציו
אבל לא המלוה בעצמו:

יד [לז] זכל זה בהלואה אבל בחוב אחר כגון [לח] שכר בהמתו או כלי שהיו
מושכרים אצלו או שכר ביתו או שכר עצמו שנשכר אצלו [לט] או דמי
גזילתו וגניבתו מותר למשכנו בעצמו שלא ע"פ ב"ד ואף ליכנס לביתו
למשכנו ואם זקפן עליו בהלואה אסור שנאמר משאת מאומה ובן הערב
למלוה מותר ליכנס לביתו למשכנו אפילו המלוה עצמו [מ] ואם הוא ערב
קבלן דינו כלוה ואסור:

טו [מא] וכל זה למשכנו שלא בשעת הלואתו אבל בשעת הלואה אם מלוהו
על המשכון [מב] מותר ליכנס לביתו ולישול ממנו [מג] אפילו כלים שעושי'
אוכל נפש ואפי' מאלמנה [מד] וא"צ להחזיר לו כלל לא כסות יום ביום
ולא כסות לילה בלילה:

טז [מה] וכשיגיע זמן הפרעון לא ימכרנו עד לאחר ל' יום [מו] וכן הנושל משכון
אחד שהגיע זמן הפרעון לא ימכרנו עד לאחר ל' יום מיום נטילתו
אותו אם הוא דבר שאין צריך להחזירו ללוה לא ביום ולא בלילה מפני
שא"צ לו או שיש לו כיוצא בו [מז] אבל דבר שצריך להחזירו לו א"א למוברו
לעולם שכיון שנוטלו בתורת משכון חייב לקיים בו מצות השבת העבוט
בעת שצריך לו ומה תקנתו יחזירנו ללוה לגמרי אף בעת שא"צ לו כגון
כסות יום בלילה וכסות לילה ביום ויחזור וישלנו ממנו בתורת פירעון (וימכרנו
אם הוא בגד חשוב ויקח ללוה מדמיו בגד הראוי לו עפ"י דין סידור בע"ח)
יז [מח] (ב) שאף המלוה על המשכון והוא דבר הצריך לו וצריך לקיים בו מצות
השבת

כוונתם אחרון

(ב) (ע"ש דלפ"ע סנד"ע סימן לף לבע"ח סוס' ד' קט"ו רע"ב וכ"ה
בתוכני' וסמ"ג ד' קי"ד ע"ל ד"ה ומיד וכמב"ם מסעיק לשון בסמ"ע
סי"ח סי' טעמי' דת"ק טעמים גלות מזכה בתיב ובמ"ב ופ"ב בתשבץ
סלוחתו לף סיי"ב כ"ב כסוב בהמזיק בהלוה ע"פ ומב"ם מסמיע למ"ע דב'
ריב"ם בסגהותיו מסוס דיסילפם הוא):

ן [ק] עב
יח [ר] מ"ב
* [ש] (יקהל יט)
ב [ת] במלח סם
ל [א] בבם ב"מ ד'
קיג
ג [ב] במב"ם כג
ד [ג] במלח סם
כה [ד] לח"ם
כו [ה] בבייחם סם
כז [ו] במב"ם סם
כח [ז] וכלח"ם
כט [ח] מבבם סם
ל [ט] במב"ם דלח
בבמב"ן סבב"י
עי ע"ע ובמ"ק
לא בבייחי קיב
לב [י] במב"ם ס"ע
* (דבביס כד)
ג [יא] בלח"ם לח"ע
גמי' הבמב"ם
כ"ד הבמ"ע
לג בבייחם סם
לד עוב
לה מבבם סם
לה בבייחם סם
לבסיכם"י
לו [יב] מוסמחת
ע"ע
מבבם קט"ז
* (דבביס כד)
לח [יג] בלח"ם
בח"ם עוב ס"ע
לט עיין עוב
דבלינג על
בבח

מ [יד] עוב
מא [טו] בייח"ם
מב [טז] בלח"ם
מג [יז] במ"ב ס"ע
מד [יח] במ"ב
מה [יט] בבייח"ם
מו [כ] מ"ע
מז [כא] מ"ע
מח [כב] ל' מוסף
ל' מוסף לח"ם
מ [כג] קקי
נא [כד] בלח"ם
נב [כה] בלח"ם
נג [כו] בבייחם
קמד
נד [כז] בלח"ם
נה [כח] בבייח
נו [כט] עוב"ע
ס [ל] בלח"ם
סא [לא] בבייח
קמד
סב [לב] בלח"ם
סג [לג] בלח"ם
סד [לד] מ"ע לח"ם
עוב"ע כ"ף
במבבם קיג
(ע"בלח"ם דלימי
מחזיק יוסר
מדין סידור
והסקנה ס"ע
לע"ד לין
מסדרין ע"ש
סימן)
סה [לה] מבדכי

השבת העבוט אם הי' ממשכנו אחר ההלואה אף שעכשיו שהלוהו עליו א"צ לקיים בו מצות השבה מכל מקום אסור למכרו לעולם עד שיפדנו הלוה או שיחזירנו לו ויחזור וישלנו ממנו בתורת פירעון כדרך שנתבאר. ובעל נפש יחוש לדבריהם:

יז וכשנוטל בתורת פרעון יכול ליטול ולמכור מיד שהגיע זמן הפירעון ולא הצריכו לי' יום אלא כשבא לידו בתורת משכון שנתנו שהות ללוה לפדותו כל לי' יום שהוא זמן הרחבת ב"ד ולי' יום אלו מונין מיום שתבע את הלוה וא"צ שיתבענו בב"ד אלא אפילו בינו לבינו והוא שתבענו אחר שהגיע זמן הפירעון ואם הלוהו סתם בלא זמן סתם הלואה היא לי' יום ואינו יכול לתובעו קודם לי' יום ואם המשכון כלה והולך יכול למוכרו אף בתוך לי' יום לתביעה:

יח וכל המוכר משכון לא ימכרנו אלא ע"פ ב"ד הראויים לדון והם יודיעו ללוה אם הוא בעיר שיבא ויטען אם יש לו טענה ואם אינו בעיר אין צריך להמתין עליו וגם הב"ד יושיבו ג' אנשים הבקיאים בשומא שישומו כמה הוא שוה וימכרנו באותה שומא ואם מכרו ביותר מהשומא היתרון לבעליו לכך לא ימכרנו אלא בעדים כדי שלא יטען הלוה שמכרו ביותר מהשומא וצריך המלוה למכור המשכון ולא ליקחנו לעצמו באותה שומא או אפילו ביותר מהשומא מפני החשד שיחשדוהו שלקחו בזול והיה אפשר למכרו ביוקר וגבאי צדקה שנטל משכון ממי שחייב לצדקה דינו במכירתו כדין ההדיוט לכל דבר:

יט וביצד שמין השמאין את המשכון או מטלטלים אחרים או מרקע שהלוה מגבה למלוה שמין כפי מה שהמלוה יכול למכרם מיד אפי' כשיושב בביתו לפי השעה ולפי הזמן ולא שיצטרך לחזר בעיירות ובשווקי למכרם ולא להמתין אפי' על יום השוק שבעיר זו שימצאו קונים הרבה ויוסיפו זה על זה בדמים אלא שמין כמה דמים היה נותן עכשיו (ג) מי שצריך

קונטרס אחרון

(ג) וזהו כוונת הסמ"ע סי' ע"ג סק"ו כמוכר בשוק שכני השוק לוקח יודעים שזה עכשיו לא סכנה קונים הסח לתוך ביתו ולפי כוונתו כמ"ש ועיין ב"י סי' קנ"ב ס"ג ע"ש) ובשעת המגפה גם מי שצריך לו כגון שכבר שלח מולי הדבר ונתפשט הוא קונה בזול וחוזל ואין קונים אחרים וכמו שקונים בזול שלח היום השוק מס"ע ולסמ"ג נע"ג שם אין מי שקונה בשר זה ס"ל לשום בזול יותר שלח יאמרו שום מנה בשרוטה בזולי ימצאו קונים בזיכוי וע' ב"מ ע"ג לש"ו ע"ג לשקלם משלח שצריכים להוזיל כ"כ על שימצאו קונים בזיכוי וע' ב"מ ע"ג לש"ו ע"ג לשקלם משלח כי אע"ג לאין לשקלם שלח שעתו ולמכור בשוק מ' לי' לריך זמן מה ואין לשלח בין זמן כך למעט לשלח לפי יום השוק למכור אין ממתינין לשתמא קתני בשפ"ו לעכבין (וע"ש בשכ"ש דבימומים ממתינים ושפוסקים שלח כ"כ ל"ל בפי' שכמב"ש לשמ"ש שלמכו קלי למגני שלמנו כן ולא שכמים ע"ש בשמב"ש ה' עכבין) ועכ"ל כיון שהוא שעה מ' מ' בשוטה לכל מי שצריך לקנות מ' או ג' הוולין בשלו ים לבניו ממתים בני שלם שצריך כל שלח לקנות מ' ול"ל לכפר או שלח ביום השוק בשרגלית ופכה לשום מיעוט הקונים ומשתה השעה לזול מ"כ זהו מיוחין עכשיו בשה שמים לפניו ושם מ"ק לקנות כל מ' קונה מ' מ"כ זהו מיוחין עכשיו בשה שי שמים לפניו ושם מ"ק

לפניו

שצריך לו הפץ זה ורוצה לקנותו ובסכום זה יקבלנו המלוה כי זהו שוויו עכשיו ואף שעכשיו אין לפנינו מי שרוצה לקנותו בסכום זה זהו מפני שרואים דחקו של הלוה שמוכרח למכרו סבורים הם לדחקו יותר שימכור בזול אבל שוויו הוא כפי מה שהיה נותן עכשיו מי שצריך לו הפץ זה ורוצה לקנותו עכשיו:

כ וכן הדין כשששמים לחוב אחר שלא בא מחמת הלואה אלא מחמת נזק או גזילה וגנבה או שאלה שכירות ופקדון ואין חילוק ביניהם אלא לענין שאם יש לו מעות ללוה שצריך ליתנו למלוה ולא לפרעון במטלטלים אבל בחוב אחר בנזק וכיוצא בו ובגזלה ובגנבה אם אין הגזילה או הגניבה קיימת ע"ד שיתן בה' גזילה רשאי לפורעו במטלטלין אפילו יש לו מעות אפילו מטלטלין גרועים כמו סובין רק שישומו אותן ע"ד שנת לבד שכירות פועלי שחייב למכור מטלטלין בעצמו אם אין מעות ולפרוע לפועל במזומני ואפי' לומר לו טול מה שעשית בשברך אינו רשאי:

כא המלוה לעני על מרא וקדרום וכיוצא בהם יכול להשכירם שלא ברשות בעלים ויטול השכר לעצמו בפירעון חובו מפני ששכרם יתר על פחת שנפחתים במלאכה ומן הסתם נוח לבעליהם שישכירם והיז כמשיב אבידה ומ"מ לא ישכירנו לעצמו אלא לאחרים מפני החשד שיחשדוהו שישכיר לעצמו בזול אבל משכון אחר אינו רשאי להשכירו לא לאחרים ולא לעצמו שלא מדעת הבעלי אפי' הגיע כבר זמן הפרעון אלא ילך וימכרנו ע"פ ב"ד ואפי' למשכנו אצל אחר אסור שהמשכון הוא כפקדון ב"ד המלוה:

כב וכמו שצריך ליזהר בשמירת פקדון לשמרו כדרך השומרי כמו שיתבאר בהל' מציאה ופקדון כך צריך ליזהר בשמירת המשכון ביותר מפני שהוא כש"ש עליו וכשם שהנפקד אינו רשאי למסור הפקדון לאחר לשמרו כמו שיתבאר שם כך אין המלוה רשאי להפקיד המשכון ביד אחר או למשכנו שלא מדעת הבעלים ואפי' נתנו לו הבעלים רשות למשכנו אינו רשאי ליתן רשות להמלוה השני להשתמש במשכון אפי' בשכר אפי' היה לו רשות מהבעלים להשתמש בו בשכר (ומפי הסמ"ג נע"ג שם מ"ש הרוקח לסוסף בשכר: אינו יכול ליתן רשות שלח מדעת הבעלים) כי שמא אין רצונם שישתמש בו אחר מן יקלקלנו ואף אם ברי לו שלא יקלקלנו אסור כמו שיתבאר שם ואף אם נתן לו רשות אין נתינת רשותו מועלת לי כל שהוא שלא ברשות הבעלי יאם אומר (ד) שהבעלי נתנו לו רשות למשכנו וליתן רשות להשתמש במשכון נאמן ומותר למלוה השני לסמוך על דבריו:

ובן

קונטרס אחרון

לפניהם בשעה זו לא מיכפת לן דכולהו כחילי גלים כולם בשעה זו הולכ וזבו בשעה לכל מי שצריך לקנות מ' מהן ומייתי כשכנת הסמ"ע לחים ליה הולהן ולא כתי"ז ודו"ק סימב:

(ד) ע' טור שכ"ז ומוה לא טען שהכשה כו' ולא מהניין מהמת הכשה למזוקי מיכני כו' לכשימתים בשפ' קל"ב חזיל מ"ש הסי"ם שם לפילו במניה לא אינכי נשנה גומוכ שמו לא כמ"ש המכדכי פ' המומנים נשנגדי מסתו למזוקי מיכני כו' ומשמע מפי' היו מומנים נשכומו וגם מיינה נשכומו היו ומשפ"ב כי המכדכי פ' כל הנשנעין לוי היה שנוב כו' ופ"ם משום למזוקי מיכני כו' ושטוב לף לא שיל הכי לא מיכפת לי' אלא לענין סיתר משמים אבל גוף השנכנה אף שם סיתה נמיכוב לא מיכייב עלה כמ"ש הסי"ך ומ"ש הסי"ך קל"ב דשייך הקי"ש

סיית

כג מז זכן אומן שמניח כלי למשכון ואומר שבעלין נתנו לו רשות למשכנו
מותר להלוותו עליו ואצ"ל אם אומר שהוא שלו אבל אם אומר שהוא
של בעה"ב שנתנו לו לתקנו וממשכנו שלא מדעתו אסור להלוותו עליו ואם
ילוה יפסיד כי בעה"ב יוציאו ממנו מח וכן אשה הממשכנת תפצי בעלה שלא
מדעתו או בעל הממשכן תפצי אשתו שלא מדעתה אותם תפצים שאינו
רשאי למוכרם כמו שיתבאר בה' אישות:

כד המלוה את חבירו על המשכון ורוצה להתנות עמו שאם לא יפדנו לזמן
פלוני יהיה הלוט לו מט יאמר לו אם לא תפדנו לזמן פלוני יהא קנוי
לי מעכשיו ואם לא אמר מעכשיו נ יש הילוקי דיעות אם יש בזה דין
אמכתא שהלוה סמך בדעתו שיפדנו בזמנו ולא נמר והקנה מעולם אבל
כשאומר מעכשיו נמר והקנה לד"ה:

כה נא אחד שלוה משנים ביחד נב ואין יודע לו אם הם שותפין במעות זה
ואח"כ בא א' מהם לתבוע הלקו או את הכל לא יתן לו כלום עד
שיביא הראשה מחבירו כי שמא אינו שותף במעות זה אבל אם ידוע לו
שהם שותפים במעות זה בשוה ובא א' מהם לתבוע יתן לו החצי ואם
השני היה בעיר ויודע שזה תובע המעות ולא בא עמו לתבוע יתן לזה את
הכל שמן הסתם אינם מקפידים זע"ז ומתרצה זה במעשיו של זה ואפי'
אין ידוע לו שהם שותפים:

כו ואשר לא טוב עשה בתוך עמיו נג דרשו חכמי' זה הבא בהרשאה לב"ד
בשהמלוה והלוה עמהם בעיר א' והמלוה מרשה את זה נד מפני שהוא
בעל מענות יותר ונמצא שהוא מתעבר על ריב לא לו אבל אם הלוה הוא
בעיר אחרת נה או אפי' בעיר זו ואין המלוה יכול לטרוח בעצמו לדון עמו
ה"ז עושה מצוה להציל עשוק מיד עושקו נו אבל הבא בהרשאה מן הגוי
על ישראל לא טוב עושה בכל ענין ונוסח ההרשאה צריך לכתוב כמ"ש
בתיקוני שטרות:

כז נז המורשה אסור לטעון דבר שיודע שאינו אע"פ שאומר בשם המרשה
נח ואפי' דבר שאינו יודע בבירור אסור לטעון עד שישמע מפי המרשה
שכן הוא אבל אפוטרופוס של יתומים מותר לטעון דבר שאינו יודע אפילו
הוא דבר שאינו מצוי להיות כך כי שמא אם היה אביהם חי היה טוען כך
אבל אם האפוטרופוס יודע שאין הדבר כן לא ישטון שקר אף ע"פ שטוען
בדרך שמא:

כח אסור לאדם לטעון שקר כדי לעוות הדין או קכדי לעכבו אע"פ שיודע
בעצמו שהוא זכאי כגון קל שחייב לחבירו מנה והבירו תובעו מאתים
לא יאמר אכפור הכל בב"ד ואודה לו במנה ביני לבינו כדי שלא אהיה
מודה במקצת בפני ב"ד ואתחייב שבועה מן התורה וכן שלשה שנושים
מנה בא' וכפר בהם לא יהיה א' תובע ושנים מעידים וכשיוציאו ממנו
יחלוקו וכן מי שנושה בחבירו מנה וגם יש לו עליו חוב ממקום אחר לא
יתבענו מאתים כדי שיודה במנה ויתחייב שבועה ויגלגל עליו שישבע גם
על ההוב שחייב לו ממקום אחר ועל דברים אלו וכיוצא בהם הזהיר הכתוב

מדבר

קונטרס אחרון

היינו כשלא ידע שהשליחו כלל לשלם קל שהשליחו נא קיל לתלות נכון
קיל כמו לשם לתלות נכ"ג לעניין היתר תמיהי ונשא קיל קיל שהשליחו
קל קל"ע ולק"ן מהשם"ם ודו"ק היו"ל:

מדבר שקר תרחק אע"פ שיגיע לו הפסד כשידבר אמת קנ בד"א בשמוציא
השקר בלשון ודאי אבל בלשון איני יודע מותר כדי להנצל מתביעת שקר
של חבירו כגון מי שנתחייב שבועה ובא חבירו לגלגל עליו שישבע גם
על תביעות אחרות שיש לו עליו ויודע בעצמו שהאמת אתו רק שאינו
רוצה לישבע אפילו באמת כ"א שבועה שא"א לו לפטור א"ע ממנה רשאי
לפטור עצמו מן הגלגולים על ידי שיטען על התביעות האחרית איני יודע
ויפטר מלישבע עליהן:

כט קנ ואפי' אם אינו מוציא שקר מפיו בלל אסור לבקש צדדים להישתמט
מבעל חובו שהוא חייב לו באמת כדי שיתרצה הלה לעשות עמו
פשרה ויסחול לו על השאר מרצונו ואם עשה כן אינו יוצא ידי עד שישלם
לו כל מה שהיה חייב לו:

ל מי שנתחייב לו חבירו שבועה ורואה בו שמוכן לשבע קו יתפשר עמו
ולא יתבענו לשבע שנא* שבועת ה' תהיה בין שניהם קז מלמד שהשבועי
חלה על שניהם ואם תובעו לשבע הרי העומדים שם אומרים זה לזה סורו
נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה והם הנשבע והמשביעו:

לא קח מי שנתפקפק לו אם לוה מחבירו וחבירו תובעו ברי חייב לצאת
ידי ולשלם לו אע"פ שפטור בדיני אדם ואם תובעו בספק פטור
אף לצאת ידי ואם ידוע לו שלוה ממנו או שנתחייב לו מהוב אחר ואינו
יודע אם פרעו חייב לצאת ידי ולשלם לו אע"פ שאינו תובעו כלל ואם
הלה משיב לו ידאי שאינך חייב לי הרי מחל לו קט ופטור אף אם יודע לו
שהוא חייב לו עדיין:

לב קי הלוה שרצה לפרוע להמלוה ע"י שליח ונתן המעות לחבירו ואמר
לו הולך מעות אלו להמלוה או לשון אחר שמשמעו כלשון הולך כגון
שא מעות אלו לפלוני או יהא מנה זה לפלוני ה"ז כאילו אמר לו זכה במעו'
אלו לפלוני וזכה לו שזכין לאדם שלא בפניו ושוב אין הלוה רשאי לחזור
בו וליטול המעות מידו של זה ולפרוע להמלוה אה"כ ואם חזר בו ורוצה
ליטלם לא יחזירם לו זה שקיבלם ואם יחזירם לו יתחייב לשלם להמלוה אם
לא ישלם לו הלוה ואם הלוה מאיים עליו בדבר שיש בידו לעשות לו
קי צער הגוף א"צ לצער גופו בשביל ממונו של חבירו כיון שהלה מצערו
בשביל ממון זה ואונסו עליו קי אבל אם הלה רוצה לגזול ממנו ממונו בעד
ממון זה שאינו מחזיר לו לא יחזירנו לו קיא שהרי אינו אונסו על ממון זה
כי מה הפרש להלה בין ממון זה לממון של זה ואף שממונו נתפס בשביל
ממון הפרי אין חבירו חייב בזה ואסור להציל עצמו בממון חבירו:

לג בד"א שלשון הולך הוא כלשון זכה בפירעון חוב הלואה או הוב אחר
שביון שחייב מעות הללו לפלוני לכך בקל יכול פלוני לזכות בהן
קיב אבל במתנה אינו כלשון זכה והי"ה אם המלוה אומר הולך מעות אלו
לפלוני להלוותם לו שכיון שבא לזכות עכשיו בממון שאינו שלו צריך
לשון מבורר יותר ויתבאר בהלי מתנה:

לד קיג שמטת כספים בשביעית נוהגת בזמן הזה מד"ס ובחיל קיד וכשראו
חכמים שנמנעו העם מלהלות זא"ז ועוברים על מ"ש בתורה * השמר
לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל לאמר קרבה שנת השבע וגו' עמדו ותקנו
פרוזבול דהיינו שימסור המלוה את חובו לב"ד אעפ"י שאינו מוסר להם
שטרו אלא שאמר להם לפני השמטה הריני מוסר לכם חובי שאגבנו כל
זמן שארצה וכשאומר דברים הללו עשאום חכמים כאילו מסר שטרו לב"

(*במדבר כה)

קנ מיי' פ"ו מהל' מלוה הל' ב סמ"ג עשין סי' נ
קא מיי' פ"ד מהל' מלוה הל' ג סמ"ג עשין סי' נ
קב מיי' פ"ד מהל' מלוה הל' ד סמ"ג עשין סי' נ
קג מיי' פ"ד מהל' מלוה הל' ה סמ"ג עשין סי' נ
קד מיי' פ"ד מהל' מלוה הל' ו סמ"ג עשין סי' נ
קה מיי' פ"ד מהל' מלוה הל' ז סמ"ג עשין סי' נ
קו מיי' פ"ד מהל' מלוה הל' ח סמ"ג עשין סי' נ
קז מיי' פ"ד מהל' מלוה הל' ט סמ"ג עשין סי' נ
קח מיי' פ"ד מהל' מלוה הל' י סמ"ג עשין סי' נ
קט מיי' פ"ד מהל' מלוה הל' יא סמ"ג עשין סי' נ
קי מיי' פ"ד מהל' מלוה הל' יב סמ"ג עשין סי' נ
קיא מיי' פ"ד מהל' מלוה הל' יג סמ"ג עשין סי' נ
קיב מיי' פ"ד מהל' מלוה הל' יד סמ"ג עשין סי' נ
קיג מיי' פ"ד מהל' מלוה הל' טו סמ"ג עשין סי' נ
קיד מיי' פ"ד מהל' מלוה הל' טז סמ"ג עשין סי' נ

(*דברים טו)

והמוסר שטרו לב"ד לפני השמטה ואומר להם אתם גבו לי חובי אין שביעית משמטת מן התורה שנאמר *לא יגוש את רעהו וזה א"צ ליגוש שהב"ד נוגשים בשבילו חוב זה שכבר נמסר להם לפני השמטה קטו ואפי' אין לו שטר כלל אלא חוב בעל פה מועיל פרוזבול:

לה ועכשיו לא נהגו בפרוזבול במדינות אלו קטז שנתנו טעם למנהג לומר שכיון שנהגו כן לגבות כל חוב בלא פרוזבול אחר השביעית והלוה יודע מזה ה"ז כאילו התנה עמו המלוה בשעת הלוואה ע"מ שלא ישמיט הלוה חוב זה לעולם ואפי' בשביעית שנמצא שחייב עצמו בממון שלא חייבתו התורה שתנאו קיים וחייב מן התורה קיז אבל כל י"ש יחמיר לעצמו לעשות פרוזבול שהוא דבר שאין בו הפסד וקל לתקן לקבץ ג' אנשיבכשרים שהם ב"ד ולומר להם הריני מוסר לכם כל חובות שיש לי שאגבה אותם כ"ז שארצה קיח אך אין פרוזבול מועיל אא"כ יש קרקע כ"ש ללוה או דבר המחובר לקרקע קיט אפילו אינן שלו לגמרי אלא בשכירות או בשאלה לפי שעה ואם אין לו כלל מזכה לו המלוה קרקע כ"ש על ידי אחר אפילו שלא בפניו:

לו וזמן הפרוזבול הוא לכתחלה בסוף הששית לפני ר"ה של שביעית שאף ששביעית אינה משמטת אלא בסופה שנא' *מקץ שבע שנים תעשה שמטה קכ י"א שמשנכנסת שנת השביעית אסור לתבוע חוב שנא' *לא יגוש את רעהו ואת אחיו כי קרא שמטה לה' מיד שקרא שמטה לה' לא יגוש אלא כשהלוה פורע לו מעצמו אצ"ל משמט אני כמו שצ"ל אחר שביעית שנא' *וזה דבר השמטה שמוט וגו' שצריך לדבר השמט' השמטה בפה וזהו מקץ שבע שנים ואם לא עשה פרוזבול בסוף ששית קכא יעשה בשביעית עד ר"ה של מוצאי שביעית ושנת השמטה היתה שנת תקמ"ד (תקס"ה תקע"ב):

לז קכב המלוה את חבירו למחצית שכר השביעית משמטת החצי של מלוה ולא החצי של הפקדון:

לח המלוה על המשכון קכג אין השביעית משמטת שאין אני קורא בו לא יגוש בשביעית הואיל וא"צ ליגוש:

לט קכד המלוה את חבירו וקבע לו זמן אחר שביעית אינה משמטתו שאין אני קורא בו לא יגוש בשביעית הואיל ולא הגיע עדיין לפיכך קכה אין שביעית משמטת הקפת החנות לפי קכו שדרך החנוני להקיף שנה ושנתים ואין דרכו ליגוש מיד וה"ז כאילו קבע לו זמן אחר שביעית אבל המוכר שאר סחורה בהקפה מיד שמכרה לו נתחייב לו מעות וכשמקיף לו הרי הוא כמלוהו ושביעית משמטתו וגם הקפת החנות אם זקפה עליו במלוה שביעית משמטתה קכז ונקראת זקיפה משעה שקבע לו זמן לפורעו והגיע הזמן לפני השמטה קכח וי"א משעה שכתב בפנקסו כל החשבון ביחד קכט וכן שכר שכיר אינה משמטת קל שדרכו ג"כ להקיף לבעה"ב שכר שנה ושנתים ואם זקפו במלוה משמטת:

מ קלא ערב שפרע להמלוה וקודם שפרע לו הלוה הגיעה השמטה משמטת לכן יעשה פרוזבול:

הלכות עדות ושטרות ושלישית

דיני עדות ושטרות ושלישית ובו נ"ג סעיפים:

א כל מי שיודע עדות לחבירו וראוי להעידו ויש לחבירו תועלת בעדותו חייב להעיד לו בב"ד אם יתבענו שיעיד לו בין שיש עד א' עמו לבין שהוא לבדו ומ"מ עד א' לא יעיד אלא בדבר שבממון שמביא לידי שבועה או בדבר איסור להפריש מאיסור ב אבל אם כבר נעשה האיסור לא יעיד ואינו אלא כמוציא ש"ר על חבירו שעד א' אינו נאמן להעניש אדם על פיו שנא' לא יקום עד אחד באיש לכל עון וגו' ג אבל שנים חייבים להעיד שיענישו האדם על עבירה שעבר שזו מ"ע בתורה ובערת הרע מקרבך בעבירה שחייבים עליה מיתה וכן בשאר עבירות לעונש הראוי להן:

ב ד ת"ח שיודע עדות לחבירו ותבעו שיעיד לו לפני ב"ד קטן ממנו בחכמה וגנאי לו לילך אצלם אם הוא עדות ממון א"צ לילך ולהעיד כי עשה של כבוד תורה עדיף מהצלת ממון חבירו אלא הם ישלחו לו ג' אנשים לביתו ויעיד בפניהם אבל אם יש בעדות זו צד הפרשה מאיסור חייב לילך ולהעיד שאין חכמה ואין תבונה נגד ה':

ג ה ישראל היודע עדות לגוי שיש לו דין עם ישראל בערכאותיהם אם יגרום בעדותו לחייב הישראל יותר ממה שהיה חייב בדיני ישראל אסור להעידו ואם לאו מותר להעידו ו ואם מתחלה יחדו הגוי לישראל להיות לו עד הואיל ויהי' חילול השם אם לא יעיד לו ילך ויעיד לו בכל ענין:

ד כל זמן ז שזוכר הדבר יכול להעיד לעולם ואינו חושש שמא מתוך שנתיישן הדבר הרבה אינו זוכרו על בוריו ואפילו אם אינו נזכר לעדות אלא מתוך הכתב שכתב בפנקסו לזכרון דברים בשעה שאמרו לו העדות ועכשיו שכח הדבר ואינו נזכר אלא מתוך הכתב יכול להעיד והוא שאחר שראה הכתב נזכר הדבר אבל אם אינו נזכר הדבר לא יעיד אע"פ שאמת הוא הדבר שכתב בפנקסו שנאמר ע"פ שנים עדים ולא ע"פ כתבם וכן אם נזכר הדבר ע"י אחר שהזכירו לו יכול להעיד ואפילו אם הבעל דין בעצמו מזכירו ונזכר יכול להעיד אם הוא ת"ח שבודאי לא היה מעיד אם לא היה נזכר הדבר:

ה ח אסור להעיד בדבר שלא ראה בעצמו אע"פ שאמר לו אדם שיודע בו שאינו משקר לעולם ואפילו אם אמר לו בא ועמוד עם עד א' שיש לי ולא תעיד רק שיפחד בעל דיני ויסבור שיש לי ב' עדים ויוד' לי לא ישמע לי.

ו ט עד כשר שיודע בחבירו שהוא רשע ופסול לעדות מן התורה ואין הדיינים מכירים רשעו אסור לו להעיד עמו אע"פ שהוא עדות אמת י שנאמר *אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס יא כי גזרת מלך היא שכל העדור בטלה אפי' הם רבים אם יש ביניהם פסול אחד:

ז יב ואיזהו רשע שפסול לעדות מן התורה כל שעבר על דבר שפשט בישראל שהיא עבירה והוא דבר שהוא בל"ת מן התורה ועבר בזדון ולא עשה תשובה שהרי היה חייב מלקות אם היו מתרין בו ב' עדים והמתחייב מלקות נקרא רשע בתורה שנאמר והיה אם בן הכות הרשע ואצ"ל אם היה מתחייב מיתת ב"ד שנא' אשר הוא רשע למות אבל אם יש לתלות שעשה בשגגה או בטעות שלא יודע האיסור לא נפסל כלל לעדות אפי' מד"ס:

ח יג אסור ליטול שכר לילך להעיד בב"ד (שבעירו) מה שראה כבר שהרי הוא מחויב בזה מן התורה ואסור ליטול שכר על קיום המצות אבל יד מותר ליטול שכר לילך לראות דענין כדי שיהיה עד בדבר אח"כ שהר

זה אינו מתוייב כלל לראות הענין ומטעם זה מהרים עדי הגט ליתן שכר על חתימתם :

ח טו קבלת עדות צריך ג' מומחין יודעין הלכות עדות כשר ופסול והיורים בקבלתם לכוין עדות כל א' וא' כמו שצוו חכמים הני זהיר בדבריך שמא מתוך דברי תלמדו לשקר ומקרוב התחילו הריוטו' לקבל עדי ומטי' עקלקלות :

ו טו המלוה את חבירו בעדים לא יכתבו עדותם ויתנו למלוה שלא מדעת הלוה כי שמא אין רצונו של לוה שיהיה למלוה שט"ח עליו יו בד"א בשלא קנו מידו של לוה אבל אם קנו מידו של לוה בפני המלוה בק"ס אפי' לא הלוה לו כלום אלא שהקנה לו בק"ס שהוא חייב לו מנה הרי העדים רשאים לבתוב ולחתום וליתן ליד זה שנתחייב לו אע"פ שהמתחייב לא אמר להם לכתוב לפי שסתם קנין לכתיבה עומד יז אא"כ המתחייב מוחה מלכתוב ? ואפי' אם נשתהה זמן מרובה ואח"כ בא זה שנתחייב לו ומבקש מהם שיכתבו לו הרי אלו כותבים ונותנים לו בסתם וא"צ לימלך בהמתחייב וגם א"צ לחוש שמא פרעו כח ואפי' אם מת המלוה וכבר עבר זמן הפרעון בחייו כותבין אחר מותו ואין חוששין לפרעון שכיון שסתם קנין לכתיבה עומד ה"ז כאילו תפוס שטר בידו משעת הקנין ומי שתפוס שטר והלה רוצה לפרוע צריך להוציא השטר מידו ואם לא הוציאו מידו הוא הפסיד לעצמו והמוציאו נאמן לומר שלא פרעו ואף זה כשפורע צריך להודיע לעדי הקנין שפרעו ואם לא הודיעם הוא הפסיד לעצמו וזה שמבקש מהם שיכתבו לו ואומר שלא פרעו נאמן וכותבים לו וכן אם מת זה שנתחייב לו כותבין ליורשיו כי וכן אם מתו שניהם :

יא כי וכל זה בעדים שנתייחדו לעדות אבל אחרים שלא נתייחדו לעדות לא יכתבו שלא מדעת המתחייב שאל"כ אם היו שם הרבה ב"א כל שנים מהם יכתבו לו שטר וגובה וכ"ז במתחייב ליתן כי אבל המוהל דבר לחבירו בפני עדים או פטרו מאיזה חוב שהיה חייב לו כותבין ונותנין לו שלא מדעתו בכל ענין ואפי' לא נתייחדו לעדים וכן המודה לחבירו בפני עדים קבלתי ממך כך וכך על חובי שאתה חייב לי ואע"פ שלא אמר להם הלה אתם עדים :

יב וכל שטר שיש בו קנין בין שט"ח בין שטר מכירה או מתנה ויש בו כט תנאי ואסמכתא שנומכת דעתו שלא יתקיים התנאי ולא היה הקנין כלום ונמצא שלא נמר והקנה ולכן אף אם יתקיים התנאי אין הקנין מועיל אא"כ קנו ממנו בפני ב"ד חשוב שאז נמר והקנה כ או אפי' לא קנו ממנו בפני ב"ד אלא שצוה לבתוב בשטר שקנו ממנו בב"ד חשוב ואע"פ שהוא שקר הודאת בעל דין כמאה עדים שנמר והקנה כ או שצוה לבתוב שקיבל עליו בחרם או בשבועה שהן מועילות אפילו באסמכתא בשמצוה לבתוב בן נמר והקנה אע"פ שלא קיבל עליו צריכים העדים ליוהר בכל זה שלא לבתוב כן בשטר עד שיצוה להם המתחייב כא אבל לא בסתם קנין ואפילו אם המנהג הוא במדינה לבתוב כן בכל שטרי קנין אבל כשאומר להם כתבו ותנו לו שטר אע"פ שלא אמר להם בפירוש לבתוב כל לשונות המועילים באסמכתא הרי אלו יכתבו כל הלשונות שנהגו לבותבן בשאר כל השטרות כזה באותו העיר כב בין שהן לשונות המועילים באסמכתא ? בין המועילים (א) לנאמנו' שיהא המלוה נאמן בלא שבועה וקבלה בחרם שלא נפרע

קונטרס אחרון

(טו) ומיש בשמ"ע סי' ל"ז ס"ק מ"ג (וע"ש במסגה"ש ד"ל) שוב צ"ע ומשמ"ש דמזיל

שיש בחתבו בין ביטול מדעא בשטר מכירה בין כתבוה בשוקא בשטר מתנה שלא תהא מתנה מסותרת שאינה כלום וכן שאר כל יפוי כח שנהגו לבתוב בין בשט"ח בין בשאר שטרות כה והוא שהמנהג פשוט בכל שטרות שבאותה העיר לבתוב כן כו וזה שכתבו לעדים סתם לכתוב שטר זורע שנהגו כן ואם לא היה בדעתו שיכתבו כן היה לו לפרש להם שלא יכתבו כמנהג העיר ואם לא פירש להם הוא הפסיד לעצמו וכן אפי' בסתם קנין (ב) העומד לכתיבה כותבין כל יפוי כח שנהגו בהם בשטר כזה אם המתחייב יודע שנהגו בהם שכיון שסתם קנין לכתיבה עומד היה לו לפרש להם ואם לא פירש להם הוא הפסיד לעצמו כי אין ביפוי כח אלו דבר שקר שתצטרך להם הודעת בעל דין לקיימם עליו כמו שצריך לכתיבת קנין בב"ד חשוב או שבועה או חרם :

יג ואם אין המנהג פשוט בכל השטרות כולן שבעיר לבתוב כן כז אי שאין ידוע בבירור שהמתחייב יודע מהמנהג אין כותבין שום יפוי כח בלא דעת המתחייב כז אא"כ ידוע שאין הב"ד דנין כלל ע"פ יפוי כח אלו מפני שנהגו לבתוב ליפות לשון השטר בלבד ולא שיהיה האמת כן שיהיה למוציא השטר כל יפוי כח אלו לפיכך אם בעל השטר רוצה שיהיה לו באמת איזה יפויי כח יפרשנו המתחייב בפירוש לעדי שיכתבוהו לו וכותבין כן שאמר להם כן בפירוש כנון כח מלוה שרוצה שיהיה נאמן בלא שבועה וקבלה בחרם שלא נפרע מחובו יפרש כן הלוה לעדים ויכתבו כן בשטר שהנאמנות היתה מפי הלוה להמלוה ואם רוצה שלא יוכל הלוה להשביעו אחר הפירעון שבועת היסת שלא נפרע ממנו שני פעמים יכתבו לו שהנאמנות הוא לו עליו לעולם ואם רוצה שיהיה נאמן גם על יורשי הלוה יכתבו כן בשטר עליו ועל באי כחו ואם רוצה שגם יורשיו אחריו יהיו נאמנים יכתבו כן בשטר לו ולבאי כחו וכ"ז מדעת הלוה ואע"פ שלא קנו מידו ע"ז רק שהוא לפני ההלואה שעל מנת כן הוא מלוה לו :

יד כט וכל שטר שיש בו קנין בין שט"ח בין שטר מכירה או מתנה אם אינו נכתב ביום הקנין כותבין בו הזמן יום הקנין ולא מיום הכתיבה שכותבין קנינו טפלוני ביום פלוני וכתבנו ותתמנו ומסרנו ליד פלוני ואם אינן זוכרים יום הקנין כותבין יום הכתיבה והקנין כותבים סתם קנינו מפלוני ובתבנו ותתמנו ביום פלוני ומסרנו לפלוני ל יום"מ אם זוכרים שקנו ממנו בתחלת חדש פלוני או בסופו או באמצעיתו יכתבו קנינו בשליש הראשון של חדש פלוני או באמצעיתו או בשליש האחרון ואם אינן זוכרים איזה חדש היה או שאינן זוכרים

קונטרס אחרון

דמזיל לפיסקו בפי' הרמ"א סי' ס"ס ס"ק י"ח וע"ש בש"ך דז"א ועב"י סי' מ"ח מסוכח ריסב"א מבואר שם סיסב דמפרשי ר"ל דמפרשי בשטר ולפסוקי דלא מפרשי כלל בשפר לכל דעם מי שקיבל עליו לא הוזכרה כלל ומדכתב בתשו' תחכם ס"ל לכריסב"א דלא בעינן דעתו ע"ם כד"מ :

(ב) ע' סי' ס"ח ס"ק ל' הרמ"א שמקשה לכתוב כו' ר"ל שסתם קנין הוא לכתוב דלא"כ מ"ש קנין להרמ"א בשור סי' כ"ב (ומשמ"ש לא סיים פוסק הרמ"א שם על מסוגיא דמסתמא ל"פ על רבו מהר"ם דבאמר לכתוב מהני בסיסב בד"ח דבשטי מיירי הרמ"א דהל"כ מאי רבותיה כ"ע נמי סבי דיינו כמ"ש הרמ"א פ"י דב"ב דסבי נהיני עב"י סי' כ"ז מ"ש ע"ז) ותדע דהא לפי' לא נכתב בשכחב כמ"ש הרמ"א נסי' מ"ב ע"ם בש"ך ובסי' ע"ח ס"ק ל"ג וזהו כוונת הש"ך סי' ל"ט ס"ק י"ד דלכתיבה עומד לכל דבר ע"ם :

כח כ"י סי' עח
כט כסב"ח מ"ח סי"ו מהל' זכיה ס"ק נ"ב סיטן עח
ל סי"ב נב
לא ס"ק נב
לב ס"ק ס"ב
לג בשם"ח
לד פוסק"ע שם
לה כ"ב הקצ
לו ס"י וס"ח סי' עח

זוכרים אם היה תחלת החדש או אמצעו או סופו וכותבים יום הכתיבה
לח יכתבו בשטר שטר זה איחרנוהו וכתבנוהו :

טו וכשכותבין הזמן מיום הכתיבה לט כותבין ג"כ שם המקום שעומדים בו
בשעת הכתיבה ולא שם המקום שקנו בו ממנו וכן כל מי שנמסרה
להם עדות במקום זה וכותבים עדותם במקום אחר כותבים מקום הכתיבה
מ אבל אם זוכרים זמן הקנין וכותבין אותו יכתבו גם כן המקום שנעשה בו
הקנין שיכתבו קנינו מפלוני במקום פלוני וכתבנו וחתמנו ומסרנו לפלוני
וכשכותבין מקום הכתיבה כותבין קנינו מפלוני וכתבנו וחתמנו ביום פלוני
במקום פלוני מא בד"א שכותבין מקום הכתיבה ולא הקנין כשאין המטבע
משתנה ממקום הכתיבה למקום הקנין או אפילו אם משתנה אלא שכתוב
בשטר המטבע היוצא במקום פלוני אבל אם המטבע משתנה ממקום
הכתיבה למקום הקנין ואין כתוב בשטר מטבע היוצא במקום פלוני לא
יכתבו אלא מקום הקנין אע"פ שאין זוכרים זמנו וכותבין זמן הכתיבה לפי
שמטבע שבמקום הקנין נשתעבד ואם יכתבו מקום הכתיבה היה משתעבד
ממטבע היוצא במקום הכתיבה :

טז וצריכים העדים לדקדק בלשון הקנין שקונין מיד המתחייב ליתן איזה
דבר מיד או לזמן פלוני בין מעות בין קרקע בין מטלטלין בין מזונות
ומלבושים מב שזה הקנין אינו כלום ואין כותבין אותו מג אא"כ אמר להם
בלשון חיוב על נפשו שמחייב א"ע ליתן מיד או לזמן פלוני אבל אם לא
אמר בלשון חיוב על נפשו אלא אמר אתן מיד או לזמן פלוני אע"פ שקנו
מידו על זה אין זה כלום כי קנין על אמירת אתן הוא קנין על דברים לבד
והקנין אינו חל אלא על גוף החפץ הנקנה אם מקנהו לו מעכשיו ואם אינו
מקנהו לו מעכשיו אלא אומר שיתננו לו מיד או לזמן פלוני אין הקנין
חל על זה אלא על גופו ונפשו של הנותן שיתננו לו אם אומר בלשון חיוב
שמתחייב א"ע ליתן מד ולכן נהגו לכתוב תנאים אחרונים בשעת הנשואין
ולא די בראשונים מפני שבראשונים אין ב' הצדדים מחייבים א"ע בלשון
חיוב על נפשם כי שמא יחזיר בו א' מהצדדים מאיזו סבה ורוצה להפטר
בקנס לבד כי החרם הכתוב בתנאים אינו כלום עד שיקבלוהו בפירוש (ולא
נכתב אלא לסלק דין אסמכתא מן הקנס לד"ה) :

יז מה שטר חוב שיש בו קנין מותר לעדים לכתוב ולחתום וליתן ליד הלוה
אע"פ שלא ילוה בו ויתננו ליד המלוה עד אחר כמה ימים לפי שמיד
שקנו מיד הלוה בק"ס נשתעבדו נכסיו למלוה שזכין לאדם שלא בפניו
לפיכך אינו שטר חוב מוקדם אבל אם לא קנו מידו לא יכתבו ויחתמו ללוה
עד שיהא המלוה עמו וימסור השטר ליד המלוה בפניהם בו ביום כי שמא
לא ימסרהו בידו עד למחר והרי הוא מוקדם ופסול ואפי' נכתב ביום ונמסר
בלילה פסול אא"כ כתוב בו הזמן מיום המחרת :

יח (וטעם פיסול המוקדם הוא שמא יטרוף מהלקוחות שלקחו מיד אחר
זמן הכתוב בשטר קודם שמסרו למלוה ונמצא טורף שלא כדין שהרי
לא נשתעבדו נכסיו למלוה עד שנמסר לו השטר לפיכך שטר חוב שאין
גובין בו ממשועבדים אין בו פסול מוקדם ויכולים לכותבו ללוה אע"פ שאין
המלוה עמו כגון מו שטר חוב שאין עליו עדים חתומים לקיים הענין אלא
שחתם הלוה ח"י והעדים חתמו תחתיה רק לקיים תחתימתו ולא לקיים הענין
כגון שטרי חוב הנהוגים במדינות אלו אם אין העדי' חתומים על המשמעות
רק לקיים החתימה) :

אבל

לח ב"י וש"ע
ציטן לט מגמר'
ב"ב קנו
לט ב"ב קעב
מ בעס"ח
טוש"ע סי' מג
מא סרמ"ס
טוש"ע שם
מב טוש"ע סי'
רמס
מג סמ"ע ש"ך
סי' מ'
מד סמ"ע סי'
רמס
מה ב"מ יב
מו ש"ך סי' מ'
סק"ח וסי'
סט סק"כ
מז (עסי' מח
דבלא עדים
שראו סלוא'אין
לו דין קדימה
לכת"י ופשיטא
דעדי קיום לא
מהני לקדימ'
כיון שאין מעידי'
על גוף הענין
ויש לחוש שכתב
כמלמו אח"כ
וא"כ אין בו
פסול מוקדם
ש"ע כש"ך)

יט אבל מז אין כותבין שום שטר חוב למלוה עד שיהיה הלוה עמו מח אפי'
כבר קנו מיד הלוה בק"ס מתחלה שלא בפני המלוה שהוא חייב למלוה
זה לפי שאין אומרים סתם קנין לכתיבה עומד כשקנו מידו שלא בפני
המלוה ואפי' מט אם אומר המלוה לעדים כתבו השטר חוב וחתמוהו ויהיה
בידכם וכשיבא הלוה היום ויאמר לכם ליתנו לי תתנוהו לי ואם לאו תקרעוהו
לא ישמעו לו אולי מערים הוא נ כי שמא יפול מידם השטר חוב וימצאנו
או שמא יגנבנו מהם וכן אין כותבים וחותמי' שובר ללוה עד שיהא המלוה
עמו נא אבל כותבים וחותמים שובר למלוה אע"פ שאין הלוה עמו :

כ נב וכן בשטר מכירה אין כותבים וחותמים ללוקח עד שיהא המוכר עמו
נג אפילו כבר קנו מיד המוכר שלא בפני הלוקח נד ואפילו אמר הלוקח
כתבוהו וחתמוהו ויהיה בידכם עד שיבא המוכר ויצוה ליתנו לי וכן בשטר
מתנה אבל כותבים למוכר אע"פ שאין הלוקח עמו נה והוא שקנו מידו בק"ס
שאין בו משום מוקדם אע"פ שלא ימסרנו להלוקח עד לאחר כמה ימים
וכן בשטר מתנה ואם אחר הקנין אמר המוכר סתם כתבו שטר מכירה ולא
אמר שיתנהו לידו נו הרי אלו כותבין וחותמין ונותנין להלוקח לפי שמן
הסתם דעתו שיתנוהו להלוקח ולא לידו עד שיפרש וכן בשטר חוב שיש
בו קנין אבל אם לא קנו מידו אע"פ שאמר להם כתבו ותנו לו נז צריכים
לחזור ולהמלך בו אחר שחתמוהו קודם שיתנוהו להלוקח שמא חזר בו
המוכר וכן בשטר חוב שאין בו קנין :

כא אם אין העדים כותבים בעצמן השטר נח אין רשאים לחתום עד
שיקראוהו תחלה מלה במלה נט ויבינו היטב כל הכתוב בו ואם
אינן יכולים לקרות בעצמן או להבין מעצמן יקראו ויפרשו להם שנים
אחרים שהם כשרים ונאמנים וראויים להעיד ואח"כ יחתמו ס ואין לעשות
כן לכתחלה לחתום עדים שאין יודעים לקרות ולהבין מעצמן :

כב וצריכים העדים לחתום בעצמן ועד שאינו יודע לחתום בעצמו ומצוה
לאחר לחתום חתימתו במסירת הקולמוס סא אין זה כלום שהרי זה
בעד מפי עד (ואצ"ל אם מצוה לעד השני שאין כאן אלא עד א') סב אבל
אם המתחייב בעצמו חותם על השטר כמו שנוהגים עכשיו ואינו יודע
לחתום ומצוה לאחר לחתום חתימתו במסה"ק סג וב' עדים חתומים תחתיה
לקיים שזו היא חתימתו שצוה לחתום במסה"ק ה"ז שטר כשר :

כג וצריכים העדים להזהר מאד מאד שלא לחתום אלא על דבר שראו
בעיניהם בענין שיכולים להעיד בפני ב"ד בתורת עדות סד כי חתימתם
בשטר היא כאילו מעידים בפני ב"ד לכך צריכים להזהר מאד שלא יהיה
דבר שקר בעדותם בשום צד בעולם כגון מי שרוצה ללוות מחבירו
לאה"ז מה ומקדים ונותן שט"ח עליו ומאמינו שאם לא ילוהו יחזיר
לו השט"ח סה אסור לעדים לחתום על שט"ח זה ואם חתמו סו הרי הם
כמעידים שקר וגם הלה אסור לו לקבל שטר זה ואם קבלו סז אסור לו
להשהותו בתוך ביתו משום שנאמר * ואל תשכן באהליך עולה ולא אמרו
בשט"ח שאין בו קנין שמותר לעדים לכתוב ולחתום וליתן ליד הלוה
כשמסרו להמלוה בפניהם בו ביום אלא כשכבר הלוהו או שילוהו בפניהם
או שלא ילוהו כלל והוא מחייב א"ע בשט"ח זה בתורת מתנה מפני טובת
הגאה שקיבל או שיקבל וכשחותמין על מסירת מודעא שכתוב בה הכרני
באונסו יזהרו מאד שלא לסמוך עליו אא"כ יודעים מעצמן בבירור אונסו
כד סח וכן צריכים העדים להזהר שלא יחתמו על שום שט"ח עד שיכירו
וידעו

מז מסנה כ"ע
קסט
מח רמב"ן
סמ"ע טוש"ע
סי' רלח
מט מ"מ
נ כ"י ש"ך
נא מסנה שם
נב מסנה שם
נג רמב"ן
טוש"ע סי' רלח
נד מ"מ סמ"ע
נה מ"מ טוש"ע
שם
נו טור סי' לב
וש"ך שם פ"ק
סד
נז כתובו' ד"ש
נח גיטין יח
נט סנה"ס
ס ש"ך מן
סגמרא שם
סא רשב"א
רשב"ן
סב ש"ך מהטי'
רשב"א
סג ע' סבו'
רבב"ן שבב"ו
(שממנה גמ'
בש"ך)
סד כתובות ד
יח
סה כתובות ד
יע
סו רמב"ם
סז גמ' שם
סח מאה ב"ע
קסו

*(ליתן יח)

וידעו שזהו שמו של לוה ולא יסכמו עליו שאומר שכך שמו כי שמא
מעלה לו שם איש אחר כדי להכיב האיש ההוא בשטחו ועשה קנוניא
עם המלוה ובשובר צריכים לידע שזהו שמו של המלוה כי שמא עשה
קנוניא עם הלוה על איש אחר ששמו כן והלוה חייב לו סך כזה וכן בשטר
מכירה ומתנה צריכים לידע שזהו שמו של זה המוכר או הנותן כי שמא
עשה קנוניא עם הלוקח או המקבל מתנה על איש אחר ששמו
להוציא מידו קרקע זה:

כד ואם אינן יודעים שזהו שמו סו יכולים לסמוך על אחר אפילו ב'
אשה או קרוב שאומרים שכך שמו לפי שכל דבר שעתיד להגלות
אין בני אדם משקרים בו ע אבל שמו של המלוה או הלוקח או מקבל
המתנה יכולים לסמוך עליו אם הוא שטר שיש בו קנין שהרי כותבים
אותו לו אף בלא המלוה או הלוקח ומקבל מתנה וכן שם הלוה בשובר

כה עא וכל מי שהוחזק שמו בעיר שלשים יום כותבים שם זה ואין חוששים
שמא שינה שמו ל' יום כדי לעשות קנוניא שא"כ אין לדבר סוף
שלעולם לא נדע שמו עב ואם יש בעיר שנים ששמותיו, ושמות אבותיהם
שוים יכתבו שם אבות אבותיה' אם יודעים אותם העדים שלא ע"פ המתחייב
או אם א' מהם כהן או לוי יכתבו כן או שום שימן שבגופן כגון אם זה
ארוך וזה גוץ וכיוצא בזה:

כו עג וכן צריכים להזהר שלא יחתמו על השטר עד שידקדקו היטב בכל
אותיותיו שתהיינה דומות זו לזו ויהיה הכתב מיושר ושוה בכל דבריו
שלא ירחיק האותיות זו מזו יותר מדאי לפי שיכול לזיף להוסיף אות
קטנה ביניהן וישתנה הענין עד ואפילו אינן מרוחקות יותר מדאי אלא שהן
מרוחקות במקו"א יותר מבשאר השטר יכול לזיף להוסיף אות קטנה באותו
מקום ולא תהיה נכרת כי תהיינה האותיות מקורבות זו לזו כמו בשאר
השטר וכל שטר שיכול להזדייף פסלוהו חכמים אע"פ שלא נזדייף ולא
ידחוק האותיות זו לזו יותר מדאי פן יפסל מחשש שמא נזדייף ונתוספו בו
אותיות הרחוקות אח"כ (וכן אם אין האותיות דומות זו לזו אלא אחת גדולה
ואחת קטנה יש לחוש לכך) עה וכן צריך ליזהר בויו"ן וזיני"ן שלא יהו
דמוקים בין התיבות פן יפסל מחשש שמא זייף והוסיף ו' או ז' ולא יהיו
מרוחקים פן יפסל מחשש שמא מחק אות א' כגון ה' או ח' והניח רגלה
אחד מקום ו' או ז' וכל כיוצא בזה ידקדקו בכל לשון ובכל כתב ז

כז עו וכל חשבונות שבכל השטרות צריך ליזהר שלא יהיו באותיו' כגון
ב' ג' דהי"ז מפני שיכול לזיף ולעשות מב' כ' ומג' נ' ומד' ר' ומה' ח'
או ק' ומו' ז' וכן כל כיוצא בהן בי"א אותיות בכל כתב וכל שטר שיכול
להזדייף פסול אע"פ שלא נזדייף עז וכן צריך ליזהר שלא יהיה בסוף שיטה
חשבון משלש ועד עשר שיכול לזיף ולעשות משלש שלשים ומארבע
ארבעים וכן עד עשר עח ומשמנה יכול למחוק הה' ולעשות שמונים וכן אם
כתוב שלשה וארבעה עד עשרה יוכל למחוק ולעשות כן בסוף השיטה
פ ואם נזדמן לו א' מהשבונות אלו בסוף שטה יחזור ויכתבנו שנית
בראש שטה:

כח פ ובשטה אחרונה צריך להחזיר מעניינו של שטר מה שכבר כתוב
למעלה פא ואין צורך בו לפי שאין למדין משטה אחרונה שום זכות
לבעל השטר שאינו כתוב ומפורש למעלה משטה אחרונה מפני שאין העדים
יכולים לצמצם שיחתמו מיד סמוך לכתב ויש לחוש שמא הניחו שם כדי

ריוחר

רוחב שטה וכתב שם בעל השטר מה שרצה וע"כ אמרו אין לכדין משטה
אחרונה ולפיכך תקנו שיחזיר בה מענינו של שטר לבד פב ואפי' אם תתימה
העדים היא רחוקה עכשיו כדי רוחב שטה אחת וזה אין לחוש כלל שהרחיקו
ב' שטות אע"פ כן אין למדין משטה האחרונה וצריך להחזיר בה מענינו
של שטר לבד לפי שלא חלקו חכמים בנזרתם בין שטר לשטר:

ל פג ואם יש בשטר מחקים או אותיות תלויות או תיבות תלויות או שעבר
עליהן הקולמוס צריך לקיימן שיכתוב בסוף השטר תיבה פ' היא על
המחק או תלויה או עבר עליה הקולמוס וצריך לקיימן לפני שטה אחרונה
שהרי אין למדין משטה אחרונה:

לא פד ועכשיו (במקומות) שנהגו לכתוב בסוף כל השטרות כולן והכל
שריר וקיים ואם לא כתב כן השטר פסול ואין העדים חותמין עליו
למדין משטה אחרונה מ"ש בה לפני שריר וקיים שהרי אין לחוש כלל
שבעל השטר הוסיף שטה זו בריוח שהניחו העדים לפני חתימתם כדי
רוחב שטה כיון שאין כתוב שריר וקיים לפני שטה זו ולפיכך מקיימים
המחקים והתלויות בשטה אחרונה לפני שריר וקיים פה אבל לא באותם
שמועים לקיים אחר ש"ו ואם שכחו לקיים לפני ש"ו יחתמו העדים תחלה
ואח"כ יקיימו ויהזרו ויחתמו אחר הקיום:

לב פו וצריכים העדים לדקדק בחתימתם שלא ירחיקם מהכתב רוחב ב'
שיטין הן ואוירן כגון ל' בשימה העליונה וך' בשטה התחתונה שהן
ב' שיטין וג' אוירים ואם הרחיקו כ"כ השטר פסול פו מפני שיכול לזיף
ולכתוב מה שירצה בשטה ראשונה מב' שיטות אלו ולהחזיר מענינו של
שטר בשטה האחרונה פח ואפילו כתוב שריר וקיים בסיום השטר פט יכול
למחקו ולקיים המחק בשטה שלפני אחרונה ויחזור ויכתוב ש"ו בשטה
אחרונה משא"כ כשלא הרחיקו אלא כדי שטה אחת אם ימחוק ש"ו שבסיום
השטר ויכתוב מה שירצה בשטה אחרונה ויחזור ויכתוב בה ש"ו צ אין
למדין מקיום המחק שנתקיים בשטה האחרונה הואיל והמחק גדול כשיעור
שריר וקיים ויש לחוש שכל אדם יעשה כן למחוק ש"ו שבסיום השטר
ולהוסיף שטה אחת שהרי אין העדים יכולים לצמצם שיחתמו מיד סמוך
לכתב ובאותה שטה יקיים המחק ויחזור ויכתוב ש"ו ולא אמרו שמקיימין
המחק בשטה אחרונה אלא כשאינו גדול כשיעור ש"ו או שאינו במקום
שראוי להיות בו ש"ו:

לג צ שימין אלו משערים בכתיבת ידי העדים שהיא גסה ולא בכ"י
הסופר שהוא מאמן את ידיו לכתיבה דקה מפני שכל המזיף אינו הולך
אל הסופר אולי לא ישמע לו אלא מזיף בעצמו ואינו יודע לאמן ידיו
לכתיבה דקה כמו הסופר:

לד צא שטר שכתוב כולו עם כל עדיו בשטה אחת כשר צב כי לא נתנו
הכמים שיעור כלל לגודל השטר אבל אם השטר כולו בשטה א' ועדיו
בשטה אחרת פסול כי שמא היו חתומים על שטר אחר ולא צמצמו התימתם
מד כמיך לכתב והניחו כדי רוחב שטה ובעל השטר זה תהך כל השטר
וכתב מה שרצה באותה שטה ונמצאו העדים תתומים עליו ואפילו אם
תתימת העדים היא רחוקה עכשיו כדי רוחב שטה א' לא חלקו חכמים
בנזרתם ואפי' אם עד א' חתום בשטה א' עם השטר וא' חתום תחתיו בשטה
אחרת פסול כי אין בשטר זה אלא עד א'התתום בשטה א'עם השטר והשני
אין למדין מתתימתו כי שמא חתם על שטר אחר והניח כדי רוחב שטה בין

והכתב

סג תוספות
רמ"כ
סד גמרא
כך תוספות
ורמ"כ ס"ך
פה ס"ך
פו כריימ"א סה
רכב
צז ס"ך
פח רמ"ש
פוס"ע סי' מד
פט ס"ך
ל כ"י בס קסה
לא הזקיס סה
קכה
לב גמ"ס קסה
לג רשב"ם

הכתב לחתימתו ובעה"ש חתך כל השטר וכתב כל מה שרצה השטה
והחתים בה ח"י עד א' ואף שהעד אומר שזו חתימת ידו ואין עד א' נאמן
להוציא ממון:

לה לד לפיכך כשיש גליון בשטר לפני חתימת העדים יחתוך זה תחת זה
ולא זה אצל זה בשטר א' מפני שיכול לזייף לחתוך כל השטר ולכתוב
בגליון זה שפלוני חייב לו סך שירצה ויהיה שטר הבא הוא ועדיו בשטה
א' וכל שטר שיוכל להזדייף פסול אע"פ שלא נזדייף ואם השטר מסתיים
באמצע שטה לה יחתמו העדים בחצי שטה הנשאר זה אצל זה ולא זה תחת
זה לו שכשיחתמו זה תחת זה יצטרכו להחזיר מעניינו של שטר לבד בחצי
שטה אחרונה ובכל השטה שלפניה כי לא ילמדו מהן שים זכות שאינו
כתוב למעלה כי שמא הניחו העדים כדי רוחב שטה שלא יכלו לצמצם ובשטה
שניה התחילו לחתום באמצעה שאין שום חשש בזה שיש גליון לפני
חתימתם כשחותמין זה תחת זה ובעהש"ט כתב מה שרצה בשטה ומהצה
אבל כשחותמין זה אצל זה בחצי השטה הנשאר א"צ להחזיר מעניינו של
שטר אפי' בחצי שטה האחרונה ולמדין ממנה כל זכות שכתוב בה לו שאין
לחוש כלל שבעל השטר הוסיף זה שהרי אין העדים רשאים להניח חלק
לפני חתימתם כשחותמין זה אצל זה:

לו לח ואם לא יחתמו בחצי שטה הנשאר אלא בראש שטה אחרת יפסל
השטר לגמרי אם לא יצמצמו לחתום סמוך לכתב מיד ויניחו כדי רוחב
שטה מפני שיכול לזייף ולכתוב בחצי שטה הנשאר מה שירצה ויחזור
מעניינו של שטר בשטה אחרונה וכל שטר שיכול להזדייף פסול ואף אם
כתוב שריר וקיים בסיום השטר יכול למחקו ולכתוב מה שירצה ולקיים המחק
בחצי שטה הנשאר שהיא לפני האחרונה שיוסיף כמשנת' למעלה:

לז ובכל דינים התלוים במה שאין העדים יכולים לצמצם סמוך לכתב מיד
ה"ה לט אם המתחייב חתם בעצמו אינו יכול לצמצם ויש לחוש שמא
הניח כדי רוחב שטה וכתב בה בעל השטר מה שרצה ולכך צריך לחזור
מעניינו של שטר לבד בשטה האחרונה אך אם כל השטר הוא כתיבת ידו
אין לחוש לזה (וה"ה בשטר בעדים וכל השטר הוא מכ"י העדים החתומים
תחתיו) קו שטרות שנוהגים בהם במדינות אלו שסך המעות כתוב בהיפוך
הדף נגד ח"י המתחייב צריך ליזהר שיהיה נגדה ממש ולא למטה ממנה אפי'
שטה א מפני שיכול לזייף ולכתוב למעלה מהחתימה סך גדול ויחתוך למטה
מהחתימה סך המעות שבהיפוך הדף עם ח"י העדים שכנגדו ולא יהיה שט"ח
בעדים אלא ח"י המתחייב על סך גדול ולא יוכל לטעון להד"ם וכל שט"ח
שיוכל להזדייף פסול קח אבל אם סך המעות כתוב בהיפוך הדף למעלה מכנגד
ח"י המתחייב שטה א' או ב' אין לחוש לזיוף אפי' אם סך המעות אינו אלא
שטה א' לפי שאם יחתוך סך המעות לא ישאר חלק על החתימה כ"א שטה
א' ואם יכתוב בה איזה סך והחתימה תחתיה אע"פ שהיא מקויימת בעדים
אינה כלום מטעם שנתבא' בשטר הבא בשטה אחד ועדיו בשטה אחרת:

לח קג עדים שחתמו על השטר ואחר כך נשרף השטר בפניהם או שנקרע
באונס או שנמחק בין לאלתר בין לאחר זמן ומבקש מהם המלוה
שיכתבו לו שטר אחר הרי אלו לא יכתבו ויתנו לו שלא מדעת הלוה כי
לא עשאן הלוה שלוחים אלא לכתוב שטר א' וכבר עשו שליחותם אבל
אם לא עשו עדיין שליחותם כגון קד שלא הספיק השני לחתום עד שנמחק
השטר או נקרע או אפי' חתמו שניהם אלא קד שנמצא בו טעות בסך המעות
או

או בזמן או בשם הלוה והמלוה וכל כיוצא בהם מדברים שהם טעות קה בוודאי
או קו ששכחו לכתוב בשטר איזה תנאי שהיה ביניהם כגון נאמנות וכיוצא
בזה הרי אלו חוזרים וכותבים שנית שלא מדעת הלוה:

לט ואפי' אם עשו כבר שליחותם שאינם רשאים לחזור ולכתוב לו מעצמן
קז הרי הם הולכים לב"ד ומעידים והב"ד יכתבו לו שטר אחר ויתנו לו
שלא מדעת הלוה שבזה כח ב"ד יפה וכשהב"ד כותבין לו שטר כותבין בו זמן
הראשון אבל כשהעדים כותבים שלא ע"פ ב"ד אלא מדעת הלוה קח יכתבו
זמן שעומדים בו עתה כי אינו יכול לשעבד נכסיו למפרע להפסיד ללקוחות
שלקחו ממנו בינתים אם הוא שטר שגובים בו מהמשועבדים בין שהוא שט"ח
בין שהוא שטר מכירה באחריות על נכסיו ושעבוד שטר הראשון כבר נפקע
בקריעתו או שריפתו או מחיקתו:

מ אבל שטר מתנה או שטר מכירה בלא אחריות בפירוש יכתבו בו זמן
הראשון ואפי' שלא מדעת הנותן והמוכר כלל ואפי' לא ראו שנאבד
ממנו שטר הראשון כי לא שייך לחוש שמא יהיו לו ב' שטרות שיגבה ב"פ
כיון שהיא קרקע מיוחדת וגם לא שייך בה כבר עשו שליחותם כי עכשיו
אינם עושי' לו שום חובה שהרי כבר זכה הלוקח או המקבל בקרקע זו בשטר
הראשון ושטר זה אינו אלא לראיה משא"כ בשטר חוב אף שהוא גם כן
לראיה הרי אינו דומה חוב בע"פ לחוב בשטר לכמה דברים ואין חבין לאדם
שלא מדעתו שום חובה וכן מי שפרע מקצת חובו ומבקש ממנו המלוה
להחליף לו השטר ישן בחדש ונתרצה לו לא יכתבו בו קט העדים מזמן
הראשון אלא זמן שעומדים בו עתה כי שעבוד הראשון נפקע עתה
בהחזרתו אותו ללוה ואינו יכול עתה לשעבד נכסיו למפרע מחדש ושלא
מדעת הלוה קי לא יכתבו כלל אפילו מזמן שעומדין בו עתה הואיל וכבר
עשו שליחותם:

מא קיא מי שפרע מקצת חובו והשליש את השטר ואמר לשליש אם לא
אביא לך המעות עד יום פלוני ליתנם למלוה תן לו שטרו שיגבה
בולו ממני והגיע הזמן ולא הביא לו המעות לא יתן השליש השטר ליד
המלוה שזו אסמכתא היא שסמך הלוה בדעתו שיהיו לו מעות כשיגיע הזמן
ולא גמר והקנה להמלוה לעולם:

מב בד"א בדבר הידוע שאסמכתא היא זו ולא גמר והקנה קיג אבל אם
השליש מסופק אם יש בזה דין אסמכתא או שיש ספק אם יטעון הלה
טענת אסמכתא כי שמא גמר והקנה בלב שלם מפני שהוא חייב כן באמת
ואפילו אם ידוע שיש לו איזו טענה אלא שאינו ידוע לשליש אם יזכה בה
הלה בדין קיג יעשה השליש כפי מה שהושלש בידו כי הוא אינו דיין בדבר
דק שליש וכשיבא הלה ויטעון יטעון לפני ב"ד רק שהשליש יתן לזה את
השלישית בפני עדים וטרם שיוציאנה מתחת ידו יאמר בפניהם היאך באה
השלישית לידו ועל איזה תנאי והעדים יכתבו ויחתמו הענין ויתנוהו ליד
השליש והשליש ימסרנו להלה כשיבא לטעון כדי שיהיה בידו לראיה היאך
ימה היתה השלישית ויוכל לטעון עליה טענתו קיד אבל אין לשליש להביא
השלישית לב"ד ליתנה לזה בפניהם כי הם לא יניחו לו ליתנה לזה שלא
מדעת הלה הואיל והלה יכול לטעון איזו טענה וב"ד טוענים לאדם שלא
בפניו כל מה שיכול לטעון בעצמו והשלישית לא נמסרה לו ע"ד כך אלא
ע"ד שיתננה למי שיזכה ע"פ התנאי שהתנו עמו כשמסרוה לו:

מג אבל אם ידוע לשליש שזכה א' מהם בהשלישית ע"פ הדין לפי מה
שהתנו

שהרגנו עמו כשמסרוה לו ואין לשבנגדו שום טענה ע"פ הדין והאמת
קעו יתננה למי שזכה בה בפני ב"ד ויפרש להם ענין השלישית והם יכתבו
ויחתמו הענין כי שמא יפול ביניהם אח"כ איזו מחלוקת והכחשה והשליש
לא יהיה נאמן או לאחר שתצא השלישית מתחת ידו לכך צ"ל כל הענין
בפני בית דין קודם שתצא מתחת ידו וכל שליש יהרר בזה קעז ואם נעשה
שליש ע"י שליח שהביא השלישית לידו יעשה כפי מה שאמר לו השליח
אף אם אחר כך מכחיש המשליש את השליח :

מד קעז ואם הגשלש בידו שט"ח על מנת שאם לא יפרע הלוה למלוה לזמן
פלוני יחזיר השליש את השטר ליד המלוה ואין ידוע לשליש אם
כבר נפרע מקצתו ואח"כ עבר הזמן ולא הביא מעות להשליש ה"ז מחזירו
למלוה ואינו חושש שמא פרעו להמלוה אף ע"פ שלא התנה עמו שיביא
המעות להשליש לפי שאם היה פורע למלוה היה פורע בפני השליש והיה
תובע ממנו שטרו ולא היה מניח שטרו ביד השליש :

מה אבל קודם שהגיע הזמן אם בא המלוה לחזור בו ולבטל שטרו מיד
השליש לא יחזירנו לו קעח אפילו השלישו המלוה מעצמו שלא מדעת
הלוה (שכיון שהרחבה זו שהרחיב המלוה את הזמן פרעון לא היה בה
תנאי כלל ואין בה דין אסמכתא זכה בה הלוה בלא שום קנין שהרי הוא
מוחזק במעותיו אבל נתינת השלישית למי שזכה בה ע"פ התנאי שהתנה
המשליש יש בה דין אסמכתא לפעמים ויכול לחזור בו אא"כ קנו מידו בב"ד
חשוב ופעמים שאין בה דין אסמכתא ואינו יכול לחזור בו קעט ולכך צ"ל
השליש בקי בדיני אסמכתא היטב) :

מו ואם שכח ענין השלישית על איזה תנאי הושלש בידו לא יחזיר לא
לזה ולא לזה עד שיבא אליהו אם הם מכחישים זה את זה קפ וכן
המוצא שט"ח אצלו ואינו יודע מה טיבו אם המלוה הפקידו אצלו או הלוה
או אם הפקידוהו אצלו בתורת שלישית ומקצתו פרוע לא יחזיר לא לזה
ולא לזה קפא ואם החזיר עבר על דברי חכמים וכן יורשי הנפקר לא יחזירו
שום שטר שנמצא ברשות אביהם אא"כ יודעין מה טיבו :

מז קפב וכן הדין בכל זה בשטר מכירה ומתנה כי אע"פ שלא שייך בהן
פרעון יש לחוש להמלכה שמא נמלך המקנה מלהקנות והפקיד השטר
ביד זה עד שעה שיתרצה להקנות שאז ישלנו מידו ויתננו ליד הלוקח או
מקבל מתנה ועכשיו לא קנו עדיין לכך לא יתננו לידם אם המקנה אומר
שהוא הפקידו :

מח קפג בד"א בשטר שאין בו ק"ס אבל אם יש בו ק"ס והוא שטר מכירה
או מתנה שלא שייך בהן פרעון יחזירנו להלוקח או להמקבל מתנה
לפי שמשעה שקנו מידו נתחייב והשטר אינו אלא לראיה במה דברים
אמורים כשאין ידוע מי הפקידו קפד אבל אם ידוע שהמקנה הפקידו רק
שלא פירש מה לעשות בו וגם עכשיו אינו כאן כנון שמת אף על פי כן
לא יתננו למי שהקנה לו כי שמא התנה עם העדים שקנו מידו שיתנו
השטר לידו ולא ליד מי שהקנה לו כדי שתהיה הבירה עדיין בידו ולא
נמר והקנה ואצ"ל אם המקנה חי ומוען כן וגם לא יחזירנו ליורשי המקנה
כי שמא לא התנה כלום עם העדים וגמר והקנה אבל אם המקנה חי ומוען
כן יחזירנו לו כיון שידוע שהוא הפקידו :

מט קפה שטר חוב שנמצא בשוק אם המלוה מודה ללוה שנפל ממנו יחזירנו
לו אבל אם הלוה מודה למלוה שנפל ממנו לא יחזירנו לו שכיון שלא

נזהר

קעו כמ"ש
קעז שם
קעח כמ"ש
קעט שם
קפ כמ"ש
קפא שם
קפב כמ"ש
קפג הוספתי
קפד רבינו
כתבו' כ"ו
וס"ך סי' נ"ו
קפה נמ"ש
ס"ק סי' מ"ו
שם כמ"ש

נזהר בשמירתו מן הסתם אינו שטר כשר לכן חוששין לקנוניא שמא
פרעו כבר ונפל מהלוה שלא חשש לשמרו ועכשיו עושה קנוניא עם המלוה
על הלקוחות שלקחו ממנו אחר זמן כתיבת השטר קפו ואפי' המלוה נותן בו
סימן מובהק אין מחזירים לו אבל אם הוא שטר שאינובין בו מהמשעבדים
יחזירנו למלוה אם הלוה מודה שנפל ממנו ואם אינו מודה לא יחזיר לא
לזה ולא לזה אלא ע"פ סימן מובהק ופרטי דיני סימני שטרות יש בהם
חילוקים רבים לכך אין להחזיר אלא ע"פ הוראת ב"ד וכל זה קפז אפי' בשט"ח
שיש בו קנין כיון שהחשש הוא משום פרעון קפח אבל שטר מכירה ומתנה
שיש בו קנין כיון שאין בו לא חשש פרעון ולא חשש המלכה יחזירנו
להלוקח או המקבל מתנה אע"פ שאין המקנה מודה שנפל מהם קפט וכתובה
דינה כשטר חוב וחוששים בה לפרעון ולקנוניא (קצ אבל שטר שמתחייב
בו לזון ולהלביש בנו וכלתו או בתו ותתנו משך כמה שנים אין חוששים
בו לפרעון שיפרע במעות בשנה זו בער מזונות של שנה הבאה לכן יחזירנו
להם ולא לו קצא אם יש בו קנין שאין בו חשש המלכה) :

נ מי שפרע מקצת חובו ואין המלוה רוצה לכתוב הפירעון על השט"ח
אלא לכתוב שובר וכן אם בא לפרוע כל חובו ואמר המלוה אבד ממני
השט"ח אם נכתב בשט"ח נאמנות מפורשת למלוה כב' עדים קצב יכתוב
שובר בח"י ולא בעדים שכיון שהאמינו כב' עדים לומר שלא נפרע וב'
כמאה שוב אין שובר בעדים מועיל להכחישו אלא בח"י שהודאת בע"ד
כמאה עדים במה דברים אמורים בשט"ח שכתוב בו שם המלוה אבל אם
אין כתוב בו שם המלוה כלל ונתחייב הלוה לכל מי שמוציא שט"ח זה
כמו שנוהגין עכשיו קצג אין שובר בח"י המלוה מועיל עליו אם יוציאנו אחר
ויאמר קניתי מהמלוה ולא ידעתי שנפרע משא"כ שובר בעדים לא יוכל
לטעון לא ידעתי כי העדים מוציאים הקול :

נא קצד ועכשיו נתפשט המנהג שמי שנאבד לו שט"ח כזה והתחום בו
מודה שחייב לו אך שאינו רוצה לשלם שמא ימצאנו אחר ויוציאו אזי
יכריזו בבהכ"נ ששטר חוב שכתבו כך וכך וזמנו כך וכך והתחום פב"פ
ועדי הקיום פב"פ ופב"פ מי שיש לו שט"ח כזה יבוא לב"ד מיד ואם לא יבא
יבטל הב"ד השט"ח ויתנו כתוב ותחום להתחום בו ועוד נהגו שאין אדם
רשאי לקנות שטר חוב כזה עד שישאל בהתחום בו אם הוא פרוע ואם
אין התחום בעיר רשאי לקנותו ואינו חושש לשובר כי שובר בח"י אינו
מועיל ובעדים קול יש לו :

נב וכל שובר בין בעדים בין בח"י קצה צריך לכתוב בו שהפרעון הוא על
שט"ח שכתבו כך וכך קצו כדי שלא יוכל לטעון שהשובר הוא על
חוב אחר ותועיל לו הפיסה שיתפוס משל הלוה קצז אם זוכרים זמן כתיבת
השטר יכתבו ג"כ על שט"ח שזמנו כך וכך ואם אין זוכרים זמן כתיבת
השטר יזהרו שלא לכתוב זמן כתיבת השובר בשובר כי שמא איתרו זמן
כתיבת השטר בשטר ששטרי חוב המאוחרי'כשרים. ונמצא שלפעמים יהיה
זמן השובר קודם לזמן כתיבת השטר ואינו מועיל כלום לשטר זה לפיכך אין
לכתוב זמן בשובר אא"כ זוכרים זמן כתיבת השטר הכתוב בשטר :

נג קצח אסור להשהות שטר פרוע או מחול בתוך ביתו אע"פ שהלוה
מאמינו משום שנא' *ואל תשכן באהליך עולה קצט ואפי' כתב עליו
שובר (ער) שיכתבנו על גב השטר והוא שפרוע כולו ר אבל אם נ"ח לו אפי'
פרוטה מותר לעכב השטר ולכתוב שובר ואם הלוה מאמינו בלא שובר מות'
ומכל

*(פ' יב' יט)

קפו כמ"ש
קפז נמ' ד' שם
קפח כמ"ש
סימן כמ"ש שם
יד
קפט ס"ך
קצ כל מבנה כ'
לפי' רס"י (ע"
מ"מ ודו"ק)
קצא מ"פ
קצב נמ"ש
טוש"ע סי"ע
קצג ס"ך סי' נ
קצד פסנה"ס
קצה טוש"ע סי'
נד
קצו (עסי' נח
ס"ג כסנה"ס
וכמ"ש סימן
ע"ל ס"ק כח
ומ"ש סמוך
וס"ע כאן
מכתב בו' ר"ל
דלא מצינו
כיוצ לכ"ע
ולקרוע תיכף
פלוגתא בסימן
נ"ח)
קצו ס"ב קפא
קצח כתוס' יש
קצט ס"ע ותף
כסנה"ס
נסמ"ך ל"ם
עסי' נד
ס"ב נג'
קצ ל"ן מד

קמא ומכל מקום אין לו לעכב השטר בשביל שכר הסופר שנתן הוא בעד הלוה שהלוה חייב לשלם שכר הסופר אפילו לוה למחצית שכר ואם לא היו מעות ללוה ושילם המלוה בעדו אין לו לעכב השטר חוב עד שישלם הואיל והשטר חוב לא נכתב על מעות הללו כלל אלא חוב אחר הם (ואפי' אם הנייר ג"כ של הסופר ונמצא שגוף השטר שלו ואין צריך ליתנו ללוה כלל לצור על פי צלוחיתו עד שישלם בעדו מ"מ אין לו להשהותו בביתו אלא קרוע ואצ"ל שאין לו לעכב השט"ח בעד חוב שחייב לו ממקום אחר לגמרי) ויש מתירים (וירא שמים יחמיר לעצמו כסברא הראשונה) :

הלכות מכירה ומתנה ושליח ואפוטרופוס

דיני מכירה ומתנה ושליח ואפוטרופוס ובו י"ז סעיפים :

א אע"פ שאין המקח נגמר בדברים בלבד ורשאי כל א' מהם לחזור בו מן הדין ואפי' קללת מי שפרע א"צ לקבל אם לא נתן מעות [א] הרי החוזר בו ממחוסרי אמנה ואין רוח חכמים נוחה הימנו כי ראוי לאדם לעמוד בדבורו [ב] כמ"ש * שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב וגו' [ג] וירא שמים יש לו לקיים אפי' מחשבות לבו שאם חשב וגמר בלבו למכור לו בסכום זה והלה לא ידע ממחשבתו והוסיף לו על סכום זה לא יקח ממנו כ"א סכום זה שגמר בלבו לקיים מה שכתוב *ודובר אמת בלבבו וכן הלוקח שגמר בלבו לקנות בסכום כך וכך אין לו לחזור בו (וכן כל כיוצא בזה בשאר דברים שבין אדם לחבירו יש לו לקיים מחשבות לבו אם גמר בלבו לעשות איזה טובה לחבירו ויש בידו לעשותה אבל צרכי עצמו כל שאין בהם סרך מצוה א"צ לקיים אפי' מוצא שפתיו) :

ב וכן מי שאמר לחבירו שיתן לו מתנה ולא נתן לו ה"ז ממחוסרי אמנה [ד] בד"א במתנה מועטת שהרי סמכה דעתו של מקבל כשהבטיחו אבל במתנה מרובה אין בה חסרון אמנה שהרי לא האמין זה שיתן לו דברים אלו עד שיקנה אותם בדברים שהם נקנים בהם ומחילה אינה צריכה קנין אא"כ היתה בטעות שאז אף קנין אינו מועיל [ה] ומ"מ בשעה שאומר לו ליתן לו צ"ל בדעת גמורה ולא יהא בדעתו לשנות כי לדבר א' בפה וא' בלב [ו] אסור מן התורה שנא' * איפת צדק והין צדק יהיה [ז] מה ת"ל הין צדק והלא הין בכלל איפה אלא שיהא הן שלך צדק ולאו שלך צדק :

ג [ח] ורבים שאמרו לאדם א' ליתן לו מתנה אפי' היא מתנה מרובה יש בה חסרון אמנה כי לגבי רבים המתנה מרובה היא כמתנה מועטת ליחיד ואם היו בהם ג' ראשי הקהל מן הדין אינן יכולים לחזור בהם שכל מעשה הקהל אין צריך קנין :

ד [ט] וכל זה לעשיר אבל האומר ליתן לעני בין מתנה מועטת בין מתנה מרובה אינו יכול לחזור בו [י] מן הדין מפני שנעשה כנדר ואפי' נמר בלבו ליתן צריך לקיים מחשבתו כמו שיתבאר בהל' צדקה (א) :

הרוצה

קונטרס אחרון

(א) ע' נמרא דפריך מלוי שהוא למעשרו כעני למעשרו (ושוד דלא משני שהוא

ה הרוצה למכור קרקע או בית ובאו שנים כל א' מהם אומר אני אקח בדמים אלו ואין א' מהם בעל המצר אם היה אחד מהם מיושבי עירו והשני מעיר אחרת [יא] בן עירו קודם היו שניהם מיושבי עירו וא' מהם שכנו שכנו קודם [יב] ואם השני הוא חבירו הרגיל עמו ושכנו אינו רגיל עמו כלל חבירו קודם היה א' מהם חבירו וא' מהם קרובו חבירו קודם שנא' * טוב שכן קרוב מאח רחוק אבל לשאר כל אדם קרובו קודם חוץ מת"ח שקודם אפי' לשכנו וחבירו הרגיל אצלו וכל קדימות אלו הן מצות חכמים לקיים מ"ש *ועשית הישר והטוב בעיני ה' אלהיך :

ו המוסר מעות או חפץ ליד חבירו ואמר לו תן זה לפלוני שאני נותן לו במתנה ה"ז [יג] כאילו אמר זכה לפלוני וזכה לו בקבלתו כאילו קיבלו פלוני בעצמו שזכין לאדם שלא בפניו ושוב אינו יכול לחזור בו מן הדין [יד] ואם בא לחזור בו וליטלו מידו לא יתננו לו אא"כ אונסו בדרך שנתבאר בהל' הלואה (סל"ג) [טו] אבל אם אמר הולך חפץ זה לפלוני שאני נותן לו במתנה או שא לפלוני או יהא זה לפלוני יכול לחזור בו מן הדין אם הלה הוא עשיר אלא שיש בזה חסרון אמנה [טז] אם היא מתנה מועטת וכל זמן שלא חזר בו יש לשליח לעשות שליחותו אפי' מת המשלח קודם שעשה שליחותו ואין היורשים יכולים לבטל המתנה מיד השליח [יז] מפני שמצוה לקיים דברי המת כשמסר ליד אחר בחייו :

ז [יח] וכן אם אמר ליורשיו שכל אשר לו מסור בידם שיתנו לפלוני חייבים לקיים דברי המת אע"פ שבחייו היה יכול לחזור בו אבל אם לא אמר ליורשיו שיתנו אע"פ שהוא נדר או נשבע ליתן לפלוני בין עני בין עשיר יורשיו פטורים שכיון שמת בטלה שבועתו ואין כאן מצוה לקיים דברי המת ריון שלא דבר להם ואפילו צוה להם ע"י אחרים א"צ לקיים דבריו עד שיצוום בפניהם וישתקו ויקבלו את דבריו ואם לא הניח להם ירושה פטורים בכל ענין אפי' צוה להם ואפי' אב שצוה לבנו לפרוע חובו פטור אם לא ירש כלום [יט] כי מצות כיבוד אב אינה אלא בממון של אב כמו שנתבאר בה' כיבוד אב ואם :

ח [כ] אין ליתן נכסיו במתנה לאחרים [כא] ואפי' לצדקה [כב] ולהניח היורשים כך וכל העושה כן אין רוח חכמים נוחה הימנו ואפי' אין היורשים נוהגים כשורה [כג] אבל אם מניח גם ליורשים דבר המספיק להם מותר כמו שנתב' בהל' צדקה ומדת חסידות [כד] שלא לחתום עצמו עד ולא להיות בעצה בצווא' שמעבירין

קונטרס אחרון

הוא עני) ומגמ' זו למד המרדכי פ"ג דגיטין למתנות כהונה הובא בד"מ סי' ר"ד ולא חילקו בין עשיר לעני אך בהג"מ פי"א מה' זכיי' לא כ"כ וכ"מ במרדכי פ' הזהב שהביא רמ"א סימן רמ"ג וכ"מ בהדיא ברמ"א שם ס"א ע"ש ובסמ"ע יבהגמ"ר וכ"מ פשט ל' הטור וש"ע סי' קכ"ה וכ"מ בירוש' דהא רב ס"ל דברים אין בהם משום מחוסרי אמנה אפי' במתנה מועטת ואמאי לא הוצרכו לאמצוכי שמא יחזור בו ויתננו לאחר ובכל"ל דל"ד כלל למעשר לוי עשיר שמצוה הלוי' בדגן ולא בלוי בלבד משא"כ בצדקה עיקר המצוה היא משום עניית העני ולא משום הממון שנתחייב בצדקה שהרי אף מי שכבר הפריש חומש מממונו ואסור לו ליתן יותר חייב לקיים מוצא שפתיו משום שהוא דבר מצוה על כלל ישראל ומצוה זו גרמת' היא עניות העני לכן זכה בה עני זה כיון שמצוה ליתן לו למלאות חסרונו ואף שזה יוכל להפטר ממנה מ"מ כל ישראל מצווים לפרנסו נמצא שנדר דבר מצוה מה שאין כן במעשר כלל ישראל יכולים שלא ליתן ללוי עשיר זה ודו"ק :

שמעבירין בה הירושה מהיורש כס אפי' מבן שאין נוהג כשורה לאחיו חבם
ונוהג כשורה כי שמא יצא ממנו זרע טוב והגון ואפי' למעט לזה ולהרכות
לזה כו יש מי שאוסר וראוי לחוש לדבריו:

ט כז מדת החסידות שלא לקבל מתנה אלא לבטוח בה' שיתן לו די מחסור
שנאמר* ושונא מתנות יחיה:

י כח הנותן מתנה לקטן אם יש בו דעת שנותנים לו צרור ורקו אגוז ונוטלו
זכה במתנה שנתן לו ואינו יכול לחזור בו וליטלה ממנו פחות מזה לא
זכה בה ויוכל לחזור בו מן התורה אבל מה"ס כט יש מי שאוסר:

יא ל הנותן לחבירו מעות לקנות לו דבר שיש לו שער קצוב וידוע והוסיף
המוכר לשליח הרי זאת התוספת מתנה וא"צ ליתנה כולה לבעל המעות
אלא חציה כי אין הדבר ידוע למי נתן מתנה זו להשליח או להמשלח
לא וי"א שאפי' פירש לו המוכר שנותנם לו צריך ליתן חציה להמשלח הואיל
וע"י מעותיו באה לו הנאה זו וירא שמים יחוש לדבריהם וכן בכל הנאי
שבאה לשליח ע"י שליחותו אבל אם הוא דבר שאין לו שער קצוב חייב ליתן
הכל למשלח לב כי אין כאן מתנה אלא מקח בזול אע"פ שכששלחו אמר
לו לקנות ביוקר לג וכן אם נתן לו למכור דבר שאין לו שער קצוב וידוע
ומכר ביוקר ממה שאמר לו הכל גרם מזל המשלח:

יב לד וכן אם נתאנה המוכר בשיווי המקח והוא גוי שא"צ להחזיר לי
אונאתו חייב ליתן הכל להמשלח שהרי הגוי היה סבור שאין המקח שוה
יותר מן המעות שקיבל ונתן הכל לבעל המעות לה ומ"מ אם יש לו שער
קצוב וידוע והגוי טעה בו כיון שמקבל בעל המעות קצבתו דיו לו אלא שכיוי
שע"י מעותיו באה הנאה לשליח יתן לו החצי לפי סברא האחרונה אבל אם
לא טעה בשיווי המקח אלא במדה או משקל או מנין וכן אם שלחו למכור
סחורתו ומכרה לגוי וטעה הגוי בחשבון המעות א"צ ליתן כלום למשלח
שהטעות בחשבון הוא דבר בפ"ע ואינו שייך למקח כלל לפיכך לז אין
אומרים בזה ע"י מעותיו או סחורתו של משלח באה לו הנאה זו שהרי אם
היה רוצה היה מחזיר לגוי טעותו כדי לקדש השם:

יג לח וכל זה כשהתוספת אינה באותו דבר עצמו שנתן המשלח לשליח
אלא בתמורתו כגון שהוסיפו סחורה בעד מעות שנתן לו או מעות בעד
סחורה אבל אם ניתותרו מעות ממעות שנתן לו מחמת שהוסיפו בסחורה בטעות
אפי' הוא טעות במדה או משקל או מנין וכן אם נתותרה סחורה מחמת
שהוסיפו במעות בטעות אפילו הוא טעות בחשבון חייב ליתן כל המותר
למשלח לפי שלא יצא המותר עדיין מרשות משלח כלל שיזכה בו השליח
כי כל זמן שהוא ברשות השליח הרי הוא כברשות משלח ממש ששלוחו
של אדם כמותו בכל דיני התורה ולכך לא זכה הגוי מעולם במותר זה ולא
יאמר השליח אחזיר לגוי טעותו לקדש השם כי בשלו או של גוי הוא
רשאי לקדש השם ואינו רשאי לקדש השם בשל אחרים וכן בכל כיוצא בזה:

יד וכל זה כשנותן משלח לשליח בסתם לט אבל אם אמר לשליח מכור
בכך וכך או קנה בכך וכך והמותר שלך הרי הכל שלו בכל ענין כי שוב
אינו יכול לחזור בו המשלח כלל אף על פי שהשליח שתק ולא ענהו כלום
כשאמר לו כן:

טו מ ואין השליח רשאי למכור לעצמו או לקנות מעצמו מפני החשד
שיחשדהו שמוזיל לעצמו מא אלא א"כ אמר לו המשלח סכום המקח קצוב
(והמותר שלך) שאז מקחו קיים אם יתרצה לו המשלח מב וכן אפוטרופס
אינו

*(מפלי עו)
יז קדושין
מו עוש"ע סי'
רמט
כח ניעין סח
כט ש"ך סי' רמג
ידבריו בע"ג
דקנין המוכל
מליאה לאביו
ומלקט פיאה
אחריו ואפ"ה
אין למליאתו
אלא מחוס
ר"ש לח"ק
בב"מ די"ב
ע"ש ולי"ע
ל כתובות כח
לא רי"ף לא"ש
שוס' בשם ר"ח
לב רש"י
לג רמב"ם
עוש"ע סי'
קפה
לד טוס' לא"ש
בשם ר"י
לה עוד בשם
ר"י
לו הנ"מ
ס"ס קנין בשם
מהר"ם
לז ב"י
לח הנ"מ
ס"ס קנין
בשם מהר"ם
לט מהרי"ק
ס"ע סי' קפה
מ עוש"ע
סי' קמה
מא סמ"ע
עסי' ע"ב
דלף אחר
דומה ב"ד
איבא חמדא
ולי"ע
בב עוד פס

אינו רשאי למכור כלום לעצמו אפי' מוכר ע"פ ב"ד מג אבל מותר לו לקבל
מעות של היתומים למהצית שכר או לשליש ורביע כמה שיפסקו לו הב"ד
שאז אין חשד בדבר כי מה לי הוא מה לי אחר מה שאין כן במכירה שאפשר
שאחר יוסיף על שומת ב"ד יש חשד בדבר והאפוטרופס אינו רשאי למכור
אלא סחורה מד אבל לא קרקעות ומטלטלין אלא לפרנסתם או שנראה בעיניו
שהוא תועלת היתומים לישא וליתן בדמיהם אבל למכור ולהניח המעות
אסור משום שכח בית אביהם מה שהוא נוי וכבוד להם כשיש להם חפצי' הרבה:

טז מו ואסור לאפוטרופס להכניס סחורות היתומים בספק סכנה אע"פ שהוא
עושה כן בשלו לפיכך לא ישלח סחורתם בדרך ים שהים נותן בשפע
ונוטל בשפע ולא בדרך שיש בה ספק לסטים וכן כל כיוצא באלו אא"כ
הוא יין שאם ישהנו כאן עד שימכר יש לחוש שמא יחמיץ ה"ז עושה
כדרך שעושה בשלו וכן כל כיוצא בזה:

יז הנותן מעות לחבירו לקנות לו קרקע או מטלטלין והלך וקנה לעצמו
במעות שלו מז ה"ז רמאי ואם המוכר אינו מתרצה למכור למשלח מותר
לקנות לעצמו ומכל מקום צריך להודיע תחלה למשלחו כדי שלא יחשדנו
ואם חושש שמא בתוך כך יקדימנו אחר א"צ להודיעו תחלה אלא אח"כ
מח ואם קנה במעות המשלח חייב ליתן לו המקח אע"פ שקנהו לעצמו:

הלכות אונאה וגניבת דעת

דיני אונאה וגניבת דעת ובו ל"ב סעיפים:

א אסור לאדם להונות את חבירו בין במקחו ליקח בזול ממה שהוא שוה
ל אפילו פרוטה א' בין בממכרו למכור ביוקר ממה שהוא שוה אפי' פ"א
יאם הונה עובר בל"ת שנא'* וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך
אל תונו איש את אחיו ב ולא יאמר שמא שוה כך וכך במקום פלוני או
לזמן פלוני ישוה כך כי אין בזה הדבר אלא מקומו ושעתו:

ב עבר או טעה והונה ג חייב להחזיר האונאה אם היא שתות שיווי מקח כגון
שמכר שוה שש בשבע או שקנה שוה שש בחמש או שהיא שתות
מעות כגון שמכר שוה חמש בשש או שקנה שוה שבע בשש אבל אם אין
בה לא שתות שיווי מקח ולא שתות מעות א"צ להחזיר לפי שכן הוא דרך
מו"מ שאין הלוקח והמוכר יכולים לכוון דמי המקח בצמצום ודרך העולם
למחול טעות עד שתות אם הטעות הוא בשיווי המקח ולא במדה ומשקל
ומנין הסחורה או המעות כמו שיתבאר:

ג ד אבל לכתחלה חייב להודיע טעותו אפי' על פ"א ולא יונה אותו ואף
שיש להסתפק ולומר שכל פחות משתות אין שם אונאה עליו כלל אלא
דרך מו"מ הוא כי לפעמים הלוקח חפץ במקח ומוסיף עליו דמים יותר
משיוויו ופעמים שהמוכר מזלזל בממכרו מפני שאין חפץ זה ערב עליו או
מפני שדחוק למעות ולכך עד שתות הוא בכלל דמי המקח ואין עליו שם
אונאה כלל מ"מ ירא שמים יחמיר לעצמו שלא יכנס לספק ל"ת של תורה
ה ואפי' אם המתאנה הוא תגר ובקי ביותר ואין דרכו לטעות אין תולין האונאה
אלא בטעותו וצריך להודיע טעותו ולפרש לו שאף ששוה כך וכך אינו חפץ
למכור או לקנות אלא בכך וכך ואין לך עלי כלום:

מג ב"י רמ"א
סי' ר"ל
מד ניעין כד
מה רש"י שם
מו רמב"ל ר"ן
וי"ע
מז קידושין נט
מח רמב"ם
רמב"ן
ל רא"ש עוד
סי' רנז
ג רי"ו ב"י
ג' תמנה ובי"י
ב"ש דמ"ש
ד רא"ש
ה מסנה ונמרא
ול

*(ד' ... פרק)

ד [1]וכשמפרש כן מותר אף אם האונאה היא שתות או יותר [2]ואם האונאה שמתאנה המוכר היא גדולה כ"כ בכדי שאין הדעת טועה כלל אין צריך לפרש לו כי ניכר הדבר שמזלזל במכרו מפני דוחקו למעות [3]וכן בעה"ב המוכר כלי תשמישו ביוקר א"צ לפרש שהדבר ידוע ללוקח שאילו לא הרבה לו בדמים לא היה מוכר כלי תשמישו [4]והוא שהלוקח יודע שזה המוכר הוא בעה"ב ולא תגר אבל אם אינו יודע צריך לפרש לו וי"א שאפי' ביודע שהוא בעה"ב אם האונאה יתירה על שתות צריך לפרש לו כי אין דרך בעה"ב למכור כליו ביותר משתות על שוויין ויש לחוש לדבריהם:

ה וכל שיעור שתות שאמרנו אינו אלא בטעות בשומת שיווי המקח שאין כל אדם יכול לצמצם בו ודרך העולם למחול עד שתות [5]אבל אם היה טעות במדה או במשקל או במנין המחורה אפילו פ"א יתירה חייב להחזירה לעולם בכל ענין [6]אא"כ היתרון הוא בענין שאין הדעת טועה בו כלל כגון במקום שנהגו למנות המעות שנים שנים ולא א' א' ומצא יתרון מטבע א' או ג' או ה' וכיוצא בהם ממספר הנפרד שאינו זוג זוג שבזה א"א לת"ח בטעות המנין אלא מתנה היא שנתן לו כל היתרון או שגנב וגזל ממנו מקום כזה ומתבייש להחזיר לו והבליע לו בחשבון או שאיש אחר גנב או גזל ממנו ונתן לזה שיבליע לו בחשבון בין שהמעות הם דמי מו"מ בין פירעון חוב בין הלואה שהלוה ללוה ומצא בה הלוה יתרון כזה אבל אם נהגו למנות א' א' כמו שנוהגין עכשיו תולין כל היתרון בטעות במנין שטעה במנינו כמה פעמים כמספר היתרון וחייב להחזיר לו לעולם:

ו [7]הנושא לקחתיו כך וכך אני משתכר בו אע"פ שנתאנה בלקיחתו [8]וכל המתאנה אינו רשאי להונות אחרים בשביל כך זה מותר [9]שהרי זה במפרש לו שלא יסמוך על שיווי המקח אלא על הדמים שקנה הוא:

ז [1]הנושא ונותן באמונה לא יחשוב הרע באמונה והיפה בשוויו שאם קנה עשר יריעות בעשרה דינרים ויש בהן שאינן שוות דינר ויש בהן ששוות יותר לא יחשוב הרעות כל א' בדינר והיפות בשוויין וע"ז יטול הריוח שיתפשר עמו שאין זו אמונה אלא אונאה רק יחשוב הכל באמונה כמו שקנאן יחד [2]והוא שמוכרן ג"כ ביחד אבל אם מוכר הרעות בפ"ע והיפות בפ"ע מוכרי בשויין מלבד הריוח שנוטל כמו שמתפשר עמו:

ח הנושא ונותן באמונה [3]מעלה לו על דמי המקח שכר הכתף המוליך מבית לחנותו ושכר הגמל ושכר הפונדק אם הביא מעיר אחרת [4]וכן שאר כל הוצאות וכוללם בדמי המקח וע"ז יטול ריוח שנתפשר עמו אבל שכר טירחא לא יכלל בדמי המקח (כי הוא בכלל הריוח מן הסתם בדעת בני אדם שנוטל ממנו כמו שנתפשר עמו ולא בדמי המקח הואיל ולא הוציא מעות ונמצא שאם כוללו בדמי המקח בסתם ואינו מפרש כן להלוקח הרי זה מטעהו ומאנה אותו):

ט כשם שיש איסור אונאה במו"מ [5]כך יש איסור אונאה בשכירות ובקבלנות ובחילוף מטבע וכן [6]אם הסלע חסרה שתות ממשקלה יש בה איסור אונאה להוציאה בסלע יפה [7]אם מוציאים הסלעים בטנין ולא במשקל שאם מוציאים במשקל אפי' חסרה כל שהוא עובר בל"ת אם מוציאה ביפה שנא' *לא תעשו עול במשפט במדה בטשקל [8]וי"א שלא אמרו שיעור שתות אלא בסחורה אבל מעות שלהוצאה ניתנו והחסרים אינן יוצאים כ"כ אין דרך העולם למחול על חסרונם אלא עד חצי שתות אבל מחצי שתות ואילך

(ויקרא יט)

והצי

א גניב"פ סס
ז כ"פ
ב מסנה
ה גמ' סס
ו כ"פ
טוש' כ"פ
י"פ כ"פ ט
יב כג נמלן סנ
י"ג טוש'
י"ד נכ"י כ"פ
טו כ"פ
נמצ' טוש"ע
קי' כ"ג
טז מ"ע כ"י
יז נכ"י סס
יח טוש'
יט נכ"י סס
כ צ"י
כ"א נמצ"ס
כב מסנה סס
כג נמצ"ס
כד כ"פ ט כ"ב
סס כה

הלכות אונאה וגניבת דעת ט"ו

חצי שתות בכלל דרך העולם להקפיד עליו ויש בו איסור אונאה ויש להחמיר כדבריהם [1]אבל בפחות מחצי שתות מותר להוציאה לכתחלה כיפה הואיל ואין בה הפסד כלל למקבלה שגם הוא יוציאנה ביפה משא"כ בפחות משתות בסחורה [2]וכל מי שאינו רוצה לקבל מטבע שנחסר פחות מחצי שתות אינו אלא נפש הרעה [3]והוא שיוצא בהוצאה ע"י הדחק אבל אם אינו יוצא אפילו ע"י הדחק אסור להוציאה ביפה אפילו חסר מעט ואם הוציאה והחזירוהו לו [4]אפילו אחר י"ב חדש [5]י"א שחייב לקבלו אם מבירו:

י [6]וכל מטבע שנפחת ונחסר מחצי שתות ממשקלו אסור לקיימו בביתו מפני שבקל מרמין בו להוציאו ביפה (וכמו שאסרה התורה להשהות מדה חסרה בביתו שנאמר לא יהיה לך בביתך וגו' שלא יבואו לרמות בהכמו שיתבאר) ולא יסמרנו לאנס או לתגר מפני שמרמין בו אחרים ולא יעשנו משקל ולא יזרקנו לתוך שברי כסף שהרי אסור לקיימו שמא יבא אחר וירמה בו להוציאו ביפה אלא יתיכנו או יקבנו באמצעו לתלות בצואר בתו אבל לא יקבנו מן הצד שמא יבא אחר ויחתוך מקום הנקב ואם חסר עד שעמד על חציו כגון סלע שעמד על שקל ושקל שעמד על דינר ודינר על חציו מותר לקיימו שאז אי אפשר לרמות בו מפני שהפחת שלו ניכר לכל [7]אבל אם עמד על פחות מחציו אסור לקיימו מפני שאפשר לרמות בו להוציאו בחציו שהוא שקל או דינר או חצי דינר כיון שהם מטבעות היוצאים [8]ומטבע שאין לוקחין אותו אלא במשקל מותר לקיימן בכל ענין שכל הלוקחו ישקלנו:

יא וכל דין אונאה [9]אינו אלא בישראל אבל גוי הטועה בשיווי המקח או בשיווי המטבע [10]א"צ להודיעו טעותו שנאמר * אל תונו איש את אחיו ולא נכרי [11]אבל אסור להטעותו בין בשיווי מקח בין בחשבון כמו שית' בה' גזילה וכן כל מרמה שבעולם אסורה במו"מ אפי' לגוי כגון [12]אם יש מום במקחו צריך להודיע ללוקח אע"פ שהוא גוי שהרי זה מטעהו וגנוב דעתו אם אינו מודיעו וה"ז כגונב ממנו ממון ואסור מן התורה כמו שית' בה' גזילה:

יב ואפי' לגנוב דעת ברבר שלא יגיע לו הפסד להגוי אסור מד"ס [13]כגון למכור לו בשר נבילה בחזקת שחוטה ואף לגנוב דעת הבריות [14]בדברים אפי' במלה אחת של שפת חלקות או גניבת דעת או במעשה שמראה שעושה בשבילן ואינו עושה אסור מפני שמחזיקים לו טובה בחנם:

יג [15]כיצד לא יפתח חבית יין העומדת להפתח מיד מפני שכבר מכרה לחנוני (א) וזה סבור שפתחה בשבילו להשקותו יין חזק ונפסד על ידו הפסד גדול שהרי חבית זו שפתחה תשאר חסירה ויתקלקל [16]ינה ויבא להחזיק לו טובה בחנם [17](אא"כ הוא חביב עליו שהיה פותח בשבילן) אלא צריך להודיעו שלא פתחה בשבילו כי [18]מן הסתם אין לו להעלות על דעתו שכבר מכרה לחנוני אבל בדבר שיש לו להעלות בדעתו שאינו עושה בשבילו ימטעה עצמו וסבור שעושה בשבילו [19]כגון שפגע בחבירו בדרך וסבור זה שיצא לקראתו לכבודו א"צ להודיעו וכן כל כיוצא בזה:

לא

קינטרס אחרון

(א) עיין תום' ל"ד קע"ב ובסמ"ע נע"ג מלא ולפי לכאורה הטור הסתומות כ"ג בפתחתום עתה סתום פותחן למחני סוכרן לו בכר וכ"ג בכלבו ע"ש וכ"ג מג' בסתום סתימו פותחן בשבילו הר' מדשפיט סוכרן כר' ולא בסתחן וכ"ג בכלבו ע"ש

כה כ"י פ"ב כ"פ
כו מסנה כ"פ
הכל"ט ונ"י
דלא כע"ז כלל
ע"ש ודו"ק
היע"ב
כז גמ' סס
כז ע' המתם
בע"ז דה"ב
הכל דלפי משום
לונא' עד ע"ש
כח כני ל"ו משום
דלא כני כלל
ע"ש ובמתנם
לעלן פע"ו מפ'
מכילה ומ"ש
לדעת הרמב"ם
כז רמב"ם
כח בכ"י סס
כט מסנה כ"פ
פ"ב
ל כ"י
לא בסוסם יג
* (ויקרא כה)
לב טוש' ב"ש
ד' מל' סמ"ג
קימן לל"ל
לג מכלכי
לד רמב"ם
טוש"ע
לה מולין מ'
לו רמב"ם
לז בכ"י סס
סס
לח נמלא סס
לט סוסם
מ גמ' סס

יד מה לא יפציר בחבירו שיסעוד עמו והוא יודע שאינו סועד מו (ואילו היה סועד לא היה מפציר בו) אבל בלא הפצר מז מותר לומר לו פעם וישתים בוא ואכול עמי אע"פ שאין דעתו שיאכל עמו כי זהו כבודו שמרבדו לאכול עמו מח ולא ירבה לו בתקיעות ויודע בו שאינו מקבל (ואילו היה מקבל לא היה מרבה לו אבל מט אם הוא חביב עליו בענין שהיה מרבה לו אם היה מקבל וכן אם היה מפציר בו לסעוד אם היה סועד אע"פ שיודע שעכשיו לא יסעוד ולא יקבל מותר להפציר בו לסעוד ולהרבות לו בתקרובת שאין זו גניבת דעת כיון שהוא חביב עליו באמת והוא מבקש באמר להנהותו ואין מונע מצדו אלא מצד חבירו שאינו רוצה נמצא שאם יחזיק לו טובה אינה בחנם) אבל לא יאמר לו נ סוך שמן מפך זה והוא ריקן לפי שיודע בו שאינו רוצה לסוך (אף שאם היה רוצה (ב) לסוך היה נותן לו שמן מ"מ עכשיו אינו מבקש באמת להנהותו כי יש מונע מצדו שהפך ריקן ואין בו שמן ויחזיק לו טובה בחנם וכן כל כיוצא בזה) וכן לא ילך לבית האבל וכיוצא בו לפי שיודע בו שא"צ לו (כי הרבה הביאו לו כבר להבריותו בסעודה ראשונה שהאבל אסור לאכול משלו וכל העם מברין אותו וסבר האבל שגם זה הביא לו ויחזיק לו טובה בחנם כיון שעכשיו לא הביא כלום אף שהיה מביא לו אם היה צריך לו) ואם הוא עושה כן כדי לכבדו בעיני הבריות מותר וכן בכל דבר שעושה כדי לכבדו בעיני הבריות אין בו משום גניבת דעת:

טן נא לא ישלח לחבירו חבית יין ושמן צף על פיה נב מפני שיסבור שהכל שמן ויזמין אורחים עליה ובטוח שיש לו שמן הרבה לצרכם ונמצא מתבייש:

טז נג לא ימכור עור של נבילה בחזקת שחוטה כי עור הנבילה אינו חזק כ"כ כמו עור השחוטה ונמצא מטעהו:

יז נד אסור לאדם למכור לחבירו קרקע או מטלטלין שיש עליהן עסק ודין לאיזה אדם עד שיודיענו ללוקח שאע"פ שהאחריות עליו אין אדם רוצה שיתן מעותיו וירד לדין ויהיה נתבע מאחרים:

יח נה אסור לפרכס את האדם ובהמה וכלים העומדים להמכר אדם כגון עבד כנעני שהוא זקן וצובע שער ראשו וזקנו כדי שיראה בחור ובהמה נו להשקותה מי סובין שמנפחין אותה וזוקפין שערותיה כדי שתראה שמנה וכן אסור לקרד ולקרצף אותה כדי לזקוף שערותיה והכלים אסור לצבעם שיראו חדשים נז ואין השבח שמשביחם בצבע כמו העילוי שמעלה אותם בדמים נח מפני שקובעים שהם חדשים ונמצא מטעה ומאנה אבל חדשים מותר לצבעם כדי ליפותם (וכן ליפותם בשאר מיני יפוי אפ" אם נט מתעלים בדמים יותר מן השבח שמשביח הואיל ואין כאן טעות ואונאה שהמוסיף דמים בשביל יופיין מוחל הוא מדעתו):

יט ס אסור לנפח בקדרים כדי שיראו שמנים ורחבים סא ואסור לשרות בשר במים כדי שילבין ויהא נראה שמן ואם מנהג כל הקצבים לעשות כן הכל יודעים ממנהגם סב יש מי שמתיר לפי שאין כאן אונאה כיון שהכל יודעים מנהגם (וישומר נפשו ירחק מזה כי אעפ"כ יש לחוש שיסבור הקונה שהוא

קונטרס אחרון

(ב) ע' תיק' ד' ל"ד ע"ג ודו"ק לפל מ"ם סכמ"ע ל"ע ונהליט קתני נפיפא דנפגיל כגונו מותר ולפלק בין כפול נפפמ"ע פק"ט לכפול שנגריית ובכפול נפפמ"ע בין מלא לניקן הוי דוסק גדול ול"ע:

שהוא שמן באמת שהרי יש הרבה שמנים בעולם ובשביל כך עושים כן כל הקצבים):

כ נו אסור לערב מעט פירות בהרבה פירות יפים שלא יהיו ניכרים בהם וימכור הכל בחזקת יפים סג ואפ" שניהם יפים אלא שאי' יפה מחבירו סד וחדש וישן אסור לערב זה בזה וזה בזה כי הישן עושה קמטי הרבה יותר מהחדש והחדש יפה ממנו אם הלוקח רוצה להכניסו לאוצר לישנו:

כא סה התגר מותר ליקח פירות טובים ורעים מכמה מקומות וליתנם במגורה אחת למכור ממנה אפ" אין הרע"ם ניכרים מפני מיעוטם או מפני שדומים לטובי' במראיתם לפי שהכל יודעים שהוא קונה ממקומו' ויש במגורה שמוכרה ממנה תערובת טוב ורע ובחזקת כן קונים ממנו ובלבד שלא יתכוין ליקח הרוב ממקום הטוב כדי שיצא עליו הקול שהוא קונה הכל ממקום הטוב וקונה גם ממקום הרע ומערבו עמו בענין שאינו ניכר בו:

כב סו מקום שנהגו לערב מים ביין בין הגיתות שהיין תוסס והמים מתערבי' בו יפה ונעשים יין מותר לערב כשיעור שדרכם לערב ולמכור סתם ואין כאן אונאה לפי שהכל יודעין שדרכם לערב כן ובחזקת כן קונים ומי שנתערב מים ביינו יותר מכשיעור שדרכם לערב או אחר הגיתות או במקום שלא נהגו לערב ה"ז לא ימכרנו בחנות אא"כ הודיע לקונה שאז מותר למכרו בחנות סז (לקונים ולשתות) אבל אסור למכרו לתגר אע"פ שמודיעו שבא ירמה בו אחרים:

כג וכל זה במקום שאין כל הקונים יין טועמי' תחלה אבל סח במקום שנהגו שכל מי שקונה יין טועמו תחלה מותר לערב בו מים לעולם סט בענין שירגיש הטועמו ובמקום שאין הכל טועמין ע אסור לערב אפ" יין קשה ברך אחר הגיתות עא שהרך יותר טוב לשתות מהקשה וגם דמיו יקרים יותר אבל הרך בקשה מותר ובין הגיתות עב אפ" קשה ברך מפני שכשנותנין מעט קשה ברך בין הגיתות הוא משביחו שמתקיים יותר עג אבל במקום שהכל טועמין תחלה מותר לערב לעולם בענין שירגיש הטועמו:

כד עד אסור לערב שמרים ביין או שאר משקים אפ" כל שהוא ולמכור בסתם עה ומ"מ אם קנה טמנו חבית יין שלימה כל מדה בכך וכך כשבא למדוד יכול לערב השמרים עם היין ומוכר לו הכל ביחד אם אין המנהג בעיר בהפך עו אבל לא יערב בו שמרים מחבית אחרת אפ" מכר לו שתיהן מפני ששמרי חבית זו מקלקלין יין שבחבית אחרת:

כה עז מותר לבירר הפסולת מתוך הגריסין ומן הקטניות כדי שיראו יפים ללוקח ואינו כמטעהו לפי עח שזהו דבר הנראה לעינים ויכול הלוקח לראות ולהבין כמה ישוים יותר בשביל שהוציא מהם הפסולת וטוב לו להעלות בדמיהם כדי שלא יצטרך לשרוח ולבררם עט ובלבד שלא יברור העליונים ויניח הפסולת בתחתונים:

כו פ כל הפירות ותבואה וקטניות שיש בהן פסולת או מתליעות או עפרורית אפ" צרורות ואבנים וטוכרן במדה א"צ לבררן אם נתערבו מאליהן שהרי הן נראין ללוקח ובלבד שלא יערב בידים לפיכך אסור לברור צרור מתוך חטיו של חבירו שמפסידו חטין כמדת הצרור כשימכרן שיצטרך למדוד חטין תחת הצרור ואם ברר ישלם לו הפסדו ולא יהזיר הצרור לתוך החטין שהרי אסור לערב בידים אפ" כל שהוא:

כז פא כשם שאונאה במ"מ כך אונאה בדברים שנא' ולא תונו איש את עמיתך ויראת מאלהיך זו אונאת דברים פב וגדולה אונאת דברי' מאונאת ממון

ממון שזו ניתנה להשבון וזו לא ניתנה להשבון וזו במטונו וזו בגופו והצועק
על אונאת דברים נענה מיד לפי [פ] שהיא צער הלב וקרוב להוריד דמעות:
כח [פא] כיצד היא אונאת דברים היו חמרים מבקשים ממנו תבואה לקנות
לא יאמר לכו אצל פלוני והוא יודע שאין לו אלא שמתכוין לתתל [ב]
דרך בזיון או בחמרים ואע"פ שיכול להתנצל לומר לו הייתי סבור שיש
לך ה"ז דבר המסור ללב וע"ז נאמר ויראת מאלהיך אני ה' וכן לא יאמר
לחבירו בכמה תמכור חפץ זה והוא אינו חפץ לקנותו או [פב] שאין לו דמים
אלא שבוונתו להטעות את חבירו ואח"כ כשלא יקנה יכיר חבירו שנתכוין
להטעותו ויצר לו ואצ"ל שלא יאמר לו דברי קנטור אע"פ שאין בהם גנוח
ודופי שיש בו עתה [פג] שזה אסור משום לה"ר אלא שמזכיר לו מה שכבר
היה כגון אם היה בעל תשובה לא יאמר לו זכור מעשיך הראשונים אם
היה בן גרים לא יאמר לו זכור מעשה אבותיך או שמזכיר לו מה שהוא
עתה שלא בלשון גנאי ודופי אלא בלשון תוכחה כגון אם היו יסורים באים
עליו לא יאמר לו כדרך שאמרו חבריו לאיוב הלא יראתך כסלתך וגו זכור
נא מי הוא נקי אבד וגו' [פד] והם אמרו כן לאיוב לפי שהיה מצדיק עצמו
ומרשיע מדת הדין או שאומר דבר אחר שע"י ניכר גנותו של חבירו כגון
אם נשאלה שאלה בדבר חכמה [פה] לא יאמר לפי שאינו יודע באותה חכמה
מה תשיב בדבר זה או מה דעתך בדבר זה וכן כל כיוצא בדברים אלו שהם
צער הלב אע"פ שאינו מחרפו בגנאי ודופי שיש בו עתה ואינו מכנהו בשם
רע ולא מביישו ברבים ואין צריך לומר המחרפו בדברי גנאי ודופי [פו] אפי'
ברמז ואפי' הוא אמת אלא שאינו עון וחטא אשר חטא בענין שיראוי
לבזותו ע"ד שיתבאר שיש בזה איסור אונאת דברים מלבד מן [פז] איסור
לישה"ר שהוא אפי' כישאומר כן שלא בפניו וכן המקללו בפניו יש בו משני
אונאת דברים לבד מאיסור קללה לישום אדם מישראל שהוא אפי' שלא
בפניו כמ"ש לא תקלל חרש:

כט וכן המכנה שם רע לחבירו [פח] אפילו הוא רגיל באותו כינוי ואינו
מתבייש בו אם זה כוונתו לביישו אסור משום אונאת דברים [ואם
ביישו ברבים אין לו חלק לעוה"ב ואפי' שלא בפניו אסור משום לה"ר אם
מתכוין לגנותו ולבזותו [פט] ומאד מאד צריך ליזהר שלא לבייש שום אדם
מישראל בין בדבור בין במעשה [צ] ואפי' עושה מעשה טוב ועל ידי זה באה
הבושת לחבירו כמו שמצינו בא' מן החכמים שהיה רגיל להשליך מעות
לעני בן טובים בכל יום בבוקר השכם בסתר אחורי הדלת שכשיפתח הדלת
ימצאם פעם אחת ביקש העני לידע מי הנותנם שם והלך לראות וברח החכם
מפניו עד תוך כבשן האש כדי שלא יתבייש העני שנוח לו לאדם להפיל
עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חבירו ברבים שנא' * היא מוצאת והיא
שלחה אל חמיה לאמר לאיש אשר אלה לו אנכי הרה ולא אמרה לו
בפירוש אלא ברמז אם יודה ידה ואם לאו לא תפרסמו:

ל ואפי' [צא] מוכיח את החוטא צריך להוכיחו בינו לבין עצמו ולא ברבים
שלא יתבייש וצריך לדבר עמו בנחת ובלשון רכה ולא ידבר עמו קשות
עד שיכלימנו [צב] אפי' בינו לבין עצמו * הוכח תוכיח את עמיתך
[צג] יכול אתה מוכיחו ופניו משתנות ת"ל ולא תשא עליו חטא [צד] ואם לא
חזר בו בסתר מכלימין אותו ברבים [צה] ומחרפין אותו בפניו ומקללין אותו
ואת יולדיו בפניו עד שיחזור למוטב [צו] וכן כל העובר על דברי חכמים ולא
חזר בו בתשובה מותר לקרותו עבריין [צז] ואין בו משום אונאת דברים שנא'
לא

(ויקרא יט)

(ויקרא יט)

לא תגנבו איש את עמיתו [צח] פירשו חכמים עמיתו עם שאתך בתורה ובמצות
הזהירה תורה על אונאתו ולא העובר עליהן ולא חזר בו אחר שהוכיחוהו
בסתר ובלשון רכה [צט] ומותר לקרותו רשע בן רשע אע"פ שאביו צדיק:
לא [ק] המאנה את הגר בדברים עובר בב' לאוין וגר לא תונה ולא תונו אותו
ולא תונו איש את עמיתו וגר בכלל עמיתו לכך צריך ליזהר ביותר
מאונאתו והלוחצו ודוחקו בתביעת חוב ואין לו עובר ג"כ בב' לאוין ולא תלחצנו
וגר לא תלחץ ולא תהיה לו כנושה ולכך צריך ליזהר גם מזה ביותר:
לב [קא] וצריך ליזהר מאד באונאת אשתו שלא לצערה בדברים שמתוך
שדמעתה מצויה פורענות אונאתה ממהר לבא ולעולם יהא אדם זהיר
בכבוד אשתו שאין ברכה מצויה בביתו של אדם אלא בשביל אשתו וכך
אמרו חכמים לבני דורם כבדו את נשותיכם כדי שתתעשרו:

הלכות מדות ומשקלות והפקעת שערים

דיני מדות, משקלות והפקעת שערים ובו ב"א סעיפים:

א השוקל לחבירו במשקל חסר [קב] מן המשקל שהסכימו עליו בני אותה העיר
או המודד במדה חסרה מן המדה שהסכימו עליה הרי זה עובר בלא
תעשה שנא' * לא תעשו עול במדה במשקל ובמשורה [קג] במדה זו מדידת
קרקע לשותפין שבאו לחלק לא ימדוד לאחד בימות הגשמים ולא' בימות
החמה מפני שבימות הגשמים החבל הוא לח ומתפשט ובימות החמה מתוך
יבשו מתקצר [קד] וצריך לדקדק בחשבון מדידת הקרקע על פי עיקרים
המתבארים בחכמת התשבורת [קה] שאפי' מלא אצבע מן הקרקע רואים אותה
כאילו היא מלאה כרכום [קו] במשקל שלא יטמין משקלותיו במלח כדי שיקילו
ובמשורה היא מדה קטנה א' משלשים ושתה בלוג והזהיר עליה הכתוב
שלא לעשות בה בענין שתעלה הרתיחה ויראה כאילו היא מלאה אע"פ
שהרתיחה היא דבר מועט מאד ופחות הרבה מש"פ שהתורה הקפידה על
המדות ומשקלות בכל שהוא:

ב [קז] ואפי' השוקל או המודד בחסר כל שהוא לגוי עובר בל"ת וחייב להחזיר
וכמו שאסור להטעותו בחשבון שנאמר וחשב עם קונהו וגו' והרי הוא
בכלל כי תועבת ה' אלהיך כל עושה אלה כל עושה עול לדבות העושה עול
לגוי ואינו דומה לאונאה שהוא רואה מה שקונה וטועה מעצמו בשיווי
המקח ומעותו מותרת כאבידתו אבל זה מטעהו [קח] וגונב ממש הוא:

ג [קט] כל מי שמשהה בביתו או בחנותו מדה חסרה או משקל חסר עובר בלא
תעשה שנא' * לא יהיה לך בכיסך אבן ואבן גדולה וקטנה לא יהיה לך
בביתך איפה ואיפה גדולה וקטנה [קי] לעשות המדה [קיא] עביט של מי
רגלים אסור שמא יבא מי שאינו יודע שהיא חסרה וימדוד בה ואם מנהג
העיר שלא למדוד אלא במדה הרשומה ברושם הידוע וזו אינה רשומה
מותר להשהותה:

ד [קיב] עושה אדם מדותיו [קיג] סאה והצי סאה שהן ג' קבין ורובע סאה וקב וחצי
[קיד] ורובע הקב וחצי הרובע ושמינית הרובע אבל לא [קטו] עשה קבים שלא
[illegible] סאה שהיא קב ומחצה כי ברביעית המדה אדם יכול לשעות
ולבן

כ"י כת
צ צ"ייחס כת
צא קמ"ג הג"ע
צב פסקים קיג
צג במ"ס ה'
דשם פ"ז
צד כלי"ם
צה במ"ס
צו שפ"י פ"כ
צז מ' במ"ס
צח דעות פ"ז
צט נמל"ל כת
ק נמל"ל כת
קא כמו' ק"ז
קב במ"ס
קג ל"ע מ'
קדושים
קה מ"כ עכ"ן
ע"ז
קו במ"ס
קז מגילה כה
קמ"ג הג"ע צ"י
(ע"ם דלל)
כמ"ע)
קח בכם מ'

ק צ"ייחס
קא קמ"ג הג"ע
קב (והקמ"ע
קג ע"ם כק
קד ע"ז בם
קה צ"ייע צ"ע
ודו"ק

(צפניה ג כ)

(דברים כה)

(ויקרא יט)

(ולבן אסור להשהות כל כלי שהיא חסר רביעית מאיזו מדה) ובמדת הלח עושה הין וחצי ההין ושלישית ההין ורביעית ההין ולוג וחצי לוג ורביעית הלוג ושמינית א' משמנה בשמינית והוא קרטוב ולא אסרו לעשות שלישית ההין ורביעית ההין אעפ שמתחלפין זה בזה הואיל והיו במקדש מימות מרע"ה:

ד ט צריך להשהות המדה הפוכה על כלי הלוקח אחר שנפסק ממנה הקילוח עד שיציפו ממנה ג' טיפין בד"א בבעה"ב המוכר לפרקים אבל הנוגע שהוא טוכר תדיר ואין לו פנאי לישהות לא המריחוהו חכמים להטיף כלום

יב ואם רוצה להחמיר על עצמו שלא ליהנות משל אחרים אעפ שמוחלים יעשה צרכי רבים ממה שיתותר לו בחבית על סכום המדות שהוציא ממנה מחמת הנשאר לו בדופני כל מדה ומדה:

ה יג וצריך למדוד בעין יפה שהיא עודף על המדה י"שנאמר * איפה שלימה וצדק יהיה לך מה ת"ל וצדק אמרה תורה צדק משלך ותן לו ובמה שיערו חכמים א' ממאה במדת הלח ואחד מארבע מאות במדת היבש לפי טו שהלח נדבק בדופני המדה ונשאר למוכר לפיכך הצריכו בו עודף גדול מהיבש:

ו וצריך למדוד במנהג המדינה ולא ישנה יז מקום שנהגו למדוד במדה דקה כגון לוג לא ימדוד במדה גסה כגון רביעית ההין מפני שבזה יש הפסד ללוקח כי אף שהעודף הוא לפי ערך המדה מ"ט א"א לצמצם וצריך למדוד בריוח כל לוג ולוג שיהיה בכל א' עודף כשיעור בודאי ויש בזה ריוח ללוקח יותר משימדוד לו במדה גסה ויתן לו עודף א' לכולם ומקום שנהגו למדוד במדה גסה לא ימדוד המודד המונה בעיר במדה דקה מפני הפסד המוכר מקום שנהגו לגדוש לא ימחוק יח אפילו ברצון הלוקח שפותח לו בדמים ומקום שנהגו למחוק לא יגדוש אפי' ברצון המוכר שמוסיף לו דמים כי התירה הקפידה על עוות המדות פן יט תצא תקלה ע"י שיראה תרואה שמודדין בן וידמה לו שכך היא מדת העיר וימדוד כן לאחר שאינו יודע גם כן המנהג וישעה:

ח כ אין עושין המחק מדלעת מפני שהוא קל ואינו נכנס כ"כ במדה ורע למוכר ולא של מתכת מפני שהוא כבד ורע ללוקח אלא משל אגוז ושקמה ואשכרוע וכיוצא בהם מעצים שהם בינונים במשקלם ואין עושין אותו מצד א' עב ומצד א' קצר מפני שהעב אינו נכנס כ"כ בתבואה בקצר ושמא ימחוק בצד העב כשקונה ובצד הקצר כשמוכר אלא יעשה כא שני צדיו עבים או שניהם קצרים כפי המנהג ולא ימחוק מעט מעט מפני שהוא מוחק הרבה ומפסיד ללוקח ולא בבת אחת מפני שהוא מפסיד למוכר אלא בפעם אחת בתתון:

ט כב הסיטון שקונה מיני מאכל ומשקה ומוכר להנוני הרבה ביחד צריך לקנח מדת הלח א' לכ' יום בשביל שנקבץ בהם היין והשמן ונקרש בתוכם ומתמעטת המדה והחנוני שהוא מוכר מעט מעט ומוכר תדיר יותר מהסיטון צריך לקנח מדותיו פעמים בשבוע כג שאע"פ להטיף ג' טיפין מחמת שהוא מוכר תדיר נקרש בתוכם יותר ובעה"ב המוכר שלו שאינו מוכר תדיר כ"כ כהסיטון ולא נדבק ונקרש כ"כ במדותיו די לו שיקנחן א לי"ב חדש:

י כד המשקלות עושין אותם ליטרא וחצי ליטרא ורבע ליטרא אחד לא יעשה שלישי

שלישי ליטרא ולא חמישית ליטרא ולא שלש רביעית ליטרא מפני שיכולים למעות בהם:

יא כה אין עושין משקלות אלא מצחיח סלע או מזכוכית ולא ממיני מתכות כו מ"ט הטעם מפני שמעלין חלודה ומתחסרין בהמשך הזמן ולפ"ז אסור בכל מיני משקל כז ויש"א שלא אסרו אלא במשקל ששוקלין בו בשר וכיוצא בו מדברים שיש בהם לחות ונדבק במתכות ומתייבש עליהן ומכביד אבל משקל של דבר יבש מותר לעשות של מתכת כח וכן נהגו ומ"מ משקולת קטנה ששוקלין בה כסף וזהב אם היא של מתכת כט צריך לחפותה בעור וכיוצא בו מפני שבשחיקה מועטת מביאה לידי הפסד גדול משאכ בשאר דבר יבש לא חששו בו לשחיקה מועטת:

יב ל ההנוני ששוקל דבר לח כבשר וכיוצא בו צריך לקנח המאזנים בכל פעם ששוקל מפני שהלחות נדבק בהם ומכביד והמשקל שהוא כנגד דבר הלח לא והוא מתלכלך בידיו המלוכלכות אי במאזנים צריך לקנחו פעם א' בשבוע:

יג לב המאזנים צריך שיהיו מיושרים בל אחד לפי מה שהוא כיצד מוכרי עשישיות של ברזל וכיוצא בהם מהדברים הכבדים צ"ל הברזל החלול שהלשון עובר בתוכו והוא מחובר לקנה המאזנים ותלוי מן הגג צ"ל ארבו ג"ט כדי שיהא תלוי באויר ג"ט מן הגג וקנה המאזנים צ"ל ארכו ב"ב טפחים לג שבפחות אינו מכריע המאזנים בדבר מועט מתוך שהמשקל רב והחושן שכפות המאזנים תלויין בהם מן הקנה צ"ל ארכן י"ב טפחים (א) והכפות צ"ל גבוהין מן הארץ ג"ט ושל מוכרי צמר ושל מוכרי זכוכית יהיו תלויים מן הגג ב' טפחים והכפות גבוהים מן הארץ ב' טפחים ואורך הקנה ואורך החושן ט' ט' טפחים ושל חנוני ושל בעה"ב המוכרים מיני מאכל ומשקים יהיו תלוים טפח וגבוהין מן הארץ טפח ואורך הקנה ואורך החושן ח' ח' טפחים ושל מוכרי כסף וזהב לג יושל מוכרי ארגמן טוב ושאר ענינים דקים יהיו תלויים ג' אצבעות וגבוהים מן הארץ ג' אצבעות ואורך הקנה והחושן לא נתנו בהם שיעור לכן לד יעשה כמו שירצה:

יד לה מקום שנהגו לשקול עין בעין ולא להכריע כלום צריך להוסיף א' ממאה בדבר הלח ואחד מד' מאות בדבר יבש כמ"ש במדות שנא' אבן שלמה וצדק יהיה לך צדק משלך ותן לו ומקום שנהגו להכריע חייב להכריע טפח במיני מאכל ומשקה אבל לפ בשאר דברים חיקרים די בהכרעה מועטת (ובלבד שיהא בה א' מד' מאות) ולפחות מליטרא אף לאוכלין ומשקין אין צריך הכרעה טפח:

היה

קונטרס אחרון

(א) ע' כסג"ס וסמ"ע ומהכס"ח בנתני' ומסתימת סהמג"ס ושו"ע לא משמע הכי אלא לעולם ל"ע הכרעה יותר מעפח וכ"מ בהלי' בהמג"ס וס"ע סתין כעפח במוטין ומפה שכרעה להפ לפי' בשוקל בידו בעינן הכי וכ"מ מהכך הטור ל"ל וניחכין כו' כלי שיהיה כו' ומשמע מזהו יותר ממאזנים עלמן ולפ ומפה שכרעה אלא בזכיכה עדיין וכ"מ מהמ"ס סהמג"ס ושו"ע דין זה בפחם והכרעה לינה אלא בעקום שנהגו וניעוקם עשפם ונלפ תנה עקום שנהגו בעקה כלים מכ"ע אלא בפחות וכפ תנן היה שוקל לו כו' וכ"מ מפסח סהגוק בגנו' ולהרמב"ם ג"ע שדבריו מוכיחים זה לח זה שדעם דבלי מהפסח עפום סכרעות כפולות ומפום דפל שיעורא הוא למשקל גדול וקטן כמ"ש בהמ"ע פ"ק כ"ה וי"ל בדוחק ול"ע:

כג נגריי"פ שם
כד מ"ע
כה מ"ע פ"ז
כו ג"ילה כנ
כז כסג"ס פ"ק מ"ג
כח נ"מ"ע שם
כט כסג"ס
ל מ"ע שם
לא צ"ע להט"ז ג' טיפין
לב מ"ע פ"ז
לג כסג"ס
לד נגריי"פ שם
לה כסג"ס
לו מ"ע פ"ז
לז מ"ע כלים פכ"ע
לח כסג"ס
לט מ"ע פ"ז
מ מ"ע שם
מא כסג"ס
מב מ"ע פ"ז
מג נגריי"פ שם

מז [לג] היה שוקל [ל] ליטרות אין צריך לשקול ליטרא ליטרא והכרעה אלא שוקל את כולן בבת א' והכרעה א' לכולן היה שוקל ג' רביעית ליטרא אין צריך לשקול רביע רביע והכרעות אלא ישקול לו ליטרא ויתן רביע ליטרא בכף שניה עם הבשר ולא יתן חצי ליטרא ורביע ליטרא בכף א' [לד] ישאם תתיר לו לעשות כן יש לחוש שיערים ויפיל רביע הליטרא מן הכף ולא יראה הלוקח:

מח [לה] קשה עונשין של מדות ומשקל יותר משל עריות שא"א למודד או לשוקל שקר לשוב בתשובה הגונה מפני שנזל את הרבים ואינו יודע למי יהזור שאף שאמרו יעשה בהם צרכי רבים אין זו תשובה הגונה [לו] וחייבים ראשי הקהל להעמיד ממונים שיהיו מחזרים על התגויות [לז] וכל מי שנמצא אתו מדה חסרה או משקל חסר או מאזנים מקולקלים להכותו ולקנסו כנראה בעיניהם:

יז [לח] וכן חייבי להעמיד ממונים על השערים שלא ירויח כל א' מה שירצה שאסור לאדם להרויח בדברים שיש בהם חיי נפש כגון יינות שמנים וסלתות אלא השתות ([לט] מלבר שהוא חומש מלגיו) [מ] וכל המפקיע השער ומוכר ביוקר ה"ז כמלוה ברבית [מא] שעובר על וחי אחיך עמך ורשא' להכותו ולענשו כפי הראוי לו בד"א במוכר סחורתו מיד בלא טורח אבל [מב] הנוני המוכר מעט מעט שמין לו טרחו וכל יציאותיו ומותר עליהן יהויח שתות [מג] בד"א שלא הוקר השער מעת שקנה אבל אם הוקר השער יכול למכור כפי היוקר אע"פ שנתייקר כפליים מהשער שקנה הוא וכ"ז באוכלין ומשקין עצמן [מד] אבל במשכיי אוכל נפש כגון כמון ופלפלין וכיוצא בהם משאר התבלין [מה] וכן בביצים מותר להרויח עד הכפל ולא עד בכלל [מו] ודברים שאינן אוכל נפש כלל כגון הקושט והלבונה מותר להרויח בהן כמה שירצה אפי' כפלי כפלים [מז] וי"א שביצים הם אוכל נפש ממש אלא [מח] שלפי שיש טורח בקנייתם מעט מעט מהכפרים מותר להשתכר בהם יותר משתות [מט] אבל הקונה מזה שטרח בקנייתם לא ישתכר בהן בלל אלא מוכרן בקרן בלבד לפי [נ] שהביצים אין מצויים למכור כ"כ אלא איש א' מחזר על הכפרים וקונה מהרבה בעלי בתים א' א' ומוכרן ואם הקונה ממנו יהיה רשאי להשתכר בהן יתייקרו מאד [נא] ויש לחוש לדבריהם וכיו בשראשי הקהל משגיחין על השערים להפריש כל המוכרים מלהשתכר בכל דבר יותר משיעורו הראוי לו [נב] אבל אם אין משגיחין ע"ז וכל א' מוכר ומשתכר כמו שירצה [נג] אף הירא דבר ה' אין צריך למכור לבדו בזול יותר מכל המוכרים בין שהם ישראל בין שהם גוים ומ"מ לא ימכור ביוקר יתר מהם אלא ע"ד שנתבאר:

יח [נד] בארץ ישראל וכן בכ"מ שרובו ישראל אסור לקנות פירות שיש בהן חיי נפש מן הישוק ולהכניס לאוצר [נה] כדי להזור ולמכרי בעת היוקר שהרי מגיע מדבר זה צער לישראל ושמיקר השער והעושה כן ה"ז כמלוה ברבית שעובר על וחי אחיך עמך ועליו הכתוב אומר לאמר יעבור יעקב אם אשכח לנצח כל מעשיהם וגו' (ב) (ואפי' לפרוסת ביתו אין לו ליקח

קונטרס אחרון

(ב) ע' גמלא זיל אסור לי כו' מכלל דבמנים אסור גם לי לגד ופוד דמ"מ דבמ"ם למטר לעולם כ"ל מלא בכיום דל"ל למיסבי בכיום להפקיע בעכ"ל מלא

ריקח אלא לשנה אחת) בד"א בלוקח מן השוק אבל הגדל בשדותיו מותר לאצור אפי' לכמה שנים ואפי' למכור אח"כ ביוקר [נג] ומ"מ אם היא שנת בצורת לא יאצור יותר מכדי פרנסת ביתו לשנה א':

יט [נד] אין מוציאין פירות שיש בהם חיי נפש מארץ ישראל לח"ל או לסוריא ולא מרשות מלך זה לרשות מלך זה בא"י:

כ [נה] אסור לעשות סחורה בא"י בדברים שיש בהם חיי נפש לקנות מבעל הבית ולמכור בשוק אלא זה מביא מגרנו ומוכר וזה מביא מגרנו ומוכר בעצמו כדי שימכור בזול ובמקום שהשמן מרובה מותר להשתכר בשמן לקנות מבעל הבית בזול ולמכור בשוק ביוקר ובלבד שלא יכניסנו לאוצר למכרו לאחר זמן בעת היוקר:

כא וכל זה באוכלים ומשקים עצמן אבל בתבלין כגון [נו] כמון ופלפלין וכיוצא בהם מותר להסתחר בהם ולאצרן לזמן מרובה [נז] וכן להוציאם מא"י לחיל כשאר כל הסחורות:

הלכות מציאה ופקדון

דיני מציאה ופקדון ובו מ' סעיפים:

א הרואה אבידת ישראל ונתעלם ממנה עובר בלית שנא' לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים והתעלמת מהם וביטל מצות עשה שנאמר השב תשיבם לאחיך [א] לקח את האבידה לעצמו ביטל מ"ע ועובר בב' לאוין על לא תגזול ועל לא תוכל להתעלם חזר בה והשיבה לבעליה תיקן את הכל כמו המשיב את הגזלה כי [ב] לאו של לא תראה וגו' הוא ניתק לעשה של השב תשיבם כמו שלאו שלא תגזול הוא ניתק לעשה של והשיב את הגזלה בד"א כשהשיבה קודם שנתייאשו הבעלים ממנה [ג] אבל אם נתייאשו הבעלים ממנה אחר שנטלה זה הרי זה מעוות לא יוכל לתקון לא העשה ולא הלאוין לפי שהשבתו אותה מתנה הוא שנותן לבעלים משלו כי כבר קנאה ביאוש בעלים [ד] ואינו דומה לשאר מוצא אבידה לפני יאוש שחייב להחזירה אפי' אחר יאוש כמו שיתב' לפי שבזמן שהגביה ע"ד להחזירה לבעליה ולא ליטלה לעצמו הרי זו נעשית פקדון בידו וברשות בעליה עומדת לפיכך אין היאוש מוציאה מרשות בעלים שהיאוש אינו כהפקר גמור משא"כ זה שנטלה לעצמו ולא נעשית פקדון בידו אינה אצלו כעומדת ברשות בעליה אלא כמונחת ע"ג קרקע עולם של הפקר שהיאוש מוציאה מרשות בעליה וכל המחזיק בה זכה בה לכן גם זה שהוא מוחזק בה ועומד זכה בה [ה] ואע"ג להחזירה [ו] ורבים חולקים ואומרים שחייב להחזירה שכיון [ז] שבאה לידו באיסור אין יאוש מועיל בו כמו שאינו מועיל בי"ל משום זה ובחזירתה מקיים מ"ע של השב תשיבם ומ"ע של והשיב את הגזלה ומתקן הלאו של לא תגזול אבל הלאו של לא תוכל להתעלם הוא מעוות לא יוכל לתקן והלכה כרבים ובפרט להחמיר בשל תורה:

ב וכל זה בדיעבד אבל לכתחלה לד"ה אסור מן התורה להתכוין לזכות בה לעצמו קודם שנתייאשו הבעלים [ח] אפילו אם הוא דבר שאין בו סי שבודאי

קונטרס אחרון

מלא בכיום מכי מדיעבד כמ"ם למ"ם ודקתני מציעית בכריימא ע"כ מסום לכס"ג מסום למטר מסנם למציעתה:

קג [נו] גמלא ז"ל ומוכ"ל ומ"ל מצי"ם הכמ"ם בהיתך כשר מלין בהיתך קיימא לפי ריסמא)

קד [נז] בכריימא שם

קה [נח] בכריימא שם

קו [נט] בכריימא שם

קז [ס] למ"ס

ל בגמ' ב"מ כו

ג תוספות

ב גמלא שם

ד למ"ס

ה למ"ן מ"ך

ו למ"ן בע"מ

ז הוס' לפ"ג

בלא"ך עיין

ח"ה מקומלם

ט בכס"ג ח"מ מקומלם

י לפני כל

שבודאי מתייאשים ממנו הבעלים כשנודע להם רק שעכשיו עדיין לא נודע להם כלל שנפל מהם ה"ז צריך ליטלו על דעת להחזירו למי שיתברר שהוא בעליו על פי עדים ואף אם נטלו מהם כל שלא נתכוון לגזלו ליבות בו לעצמו הרי זה נעשה פקדון אצלו לדברי הכל ועומד ברשות בעליו ואינו יוצא שוב מרשותם ביאוש שמתייאשים אח"כ כשנודע להם לכך צריך להחזירו להם כשיתברר שהוא שלהם ע"פ 'עדים שראו שנפל מאיש זה אבל כ"ז שלא נתברר ולא נודע של מי היא זו האבידה י הרי היא של מוצאה ורשאי להשתמש בה ולמוכרה עד שיתברר של מי היא ויחזיר לו בשלימות כמות שמצאה יג וי"א שאסור לו להשתמש בה ולא למכרה שהרי ברשות בעליה היא עומדת עד שיבא אליהו אם א"א לברר הדבר קודם ביאתו על פי עדים ובלא עדים לא יתן לשום אדם שיאמר שלי היא כי שמא יבואו אח"כ בעליה ויביאו עדים ודבריהם יג עיקר להחמיר בשל תורה יד וגם המה הרבים:

ג וכל זה בדבר שאין בו סימן אבל בדבר שיש בו סי' לד"ה אסור להשתמש בו או למכרו עד שיבא בעליו ויתן סימניו טו ישלנו טו אפי' אם הוא בענין שבודאי יתייאשו בעליו ממנו כשיודע להם שנפל להם כגון שמצאו במקום שרוב העוברים הם גוים רק שהוא יודע שנפל מישראל שבשעה שבאה האבדה ליד המוצא עדיין לא נתייאשו הבעלים ממנה מפני שלא ידעו מנפילתה הרי זו באה לידו באיסור ושוב אין יאוש מועיל בה ולעולם היא ברשות בעליה כמו שנתבאר למעלה לפיכך חייב הוא להכריז ולהודיע כדי שיבא בעליה ויתן סימן ושלמה אף אם כבר נתייאש ממנה:

ד ואפי' אם ברור לו שכשיודע לבעליו שהוא נשלה אין ישמחו ויגילו מפני אהבתם אותו אסור לו ליהנות בה בלא דעת הבעלים (א) לפיכך הנכנס לפרדס או לגינת חבירו אסור לו ללקוט פירות שלא מדעת הבעלים אע"פ שבעל הפרדס והגינה הוא אוהבו וריעו אשר כנפשו ובודאי ישמח ויגיל כשיודע לו שנהנה זה מפירותיו מ"מ כיון שעכשיו אינו יודע מזה הרי הוא נהנה באיסור וכן כל כיוצא בזה וצריך להזהיר לרבים שנכשלין בזה מחמת חסרון ידיעה:

ה ומ"מ טז מותר לבן ביתו של אדם ליתן פרוסה לעני או לבנו של אוהבו של בעה"ב שלא מדעתו לפי שכך נהגו בעלי בתים ומתחלה נתרצה בעה"ב בכך כשהכניס את זו לתוך ביתו "ואין זה נקרא שלא מדעת הבעלים בלל

קונטרס אחרון

(א) גמ כ"ב ע' תוס' ורמב"ן וריטב"א ומ"מ התה"ד סי' קפ"ח ס"ט ומשום דלגילה כן למיל לתלמיד לידיע לנתלמ ולעבד המומן פת לעני סכן נהגו ותמוה ומיעתם ל"פ על סהסב"ח שמש"ע בלילה כ"ל מעלות לסתוספות ס"ל דוקא לומר סכך נהגו כמ"ש סהסב"ח ולו"ק ומשמ דלי' בקילוסין לכ"ג לק"מ לכבד לבעלמים לחזל כמ"ש הע"ז ל"ד ס' שלי"ל וע"ש סימן שכ"ח ומ"ש סס"ך ס' שלי"ש לתרומה כי' לע"ג לשמקשה לל לחקיף לדעתים לתרומה בע' לעת בעלים ומשום גס לחשם חלל תרומה תלי"ל מילחל בחושם משום גזל לחול כדקתני בברייתא בפרק (וכן גבי הכשר) ולף משתום' בב"ק דף ו' ע"ל ד"ה כיון מילקו בין יחום לבפקר אור כיון לענין קנייה מעכשיו חבל לי משני לשמבע בשמעתם ושכשר משני בימום ע' הס"י כ"ב ע"ב ד"ה לימן ובס מ"ש הס"ך בשם יקנה כי לילו היס יודע ש' נמ"ג דשם יענה בכלכתת ובפלגל ליתמי שלם לל יעלש המונחי יחכלוס לחשים ויהם"ם מומלים לכל חלש כיש"ם סי' כ"ם ס"ו ותפ"ה פריך לתני·

בלל כיון שכך נהגו והבעלים יודעים מזה המנהג ומטעם זה מותר לקבל צדקה מן הגשים דבר מועט שלא מדעת בעלים כמו שית' בה' גזילה ואיל ודרכן בכך ויודעים הבעלים שדרכן בכך (וכן בפרדס אם הוא רגיל בו לאכול מפירותיו מדעת הבעלים מותר) וכן כל כיוצא בזה:

ו לפיכך יז המוצא תאנים בדרך תחת אילן התאנה שהוא נוטה על הדרך מותר לאכלן אע"פ שהבעלים אין יודעים עדיין מנפילת תאנים אלו לפי יח שכיון שדרכן של תאנים ליפול מן האילן נתייאשו הבעלים מן הנופלים בדרך בתחלת גמר גידולן אפילו אם רוב העוברים שם הם ישראל מפני שהתאנה נמאסת בנפילתה ואינה חשובה בעיני בעליה לטרוח לחפש אחריה אבל בזיתים וחרובי' וכיוצא בהם שאין נמאסים בנפילתם אסור אם רוב העוברי' שם ישראל מפני שהבהמות והחיות אוכלים אותם מחמת מתיקותם בד"א בסתם אבל אם גילה בעה"ב דעתו שאינו מתייאש מהם כגון שתיקן מקום שיפלו בו תמרים הנופלים ברוח ואצ"ל אם הקיף את הדקלים בגדר שלא יבאו שמה בהמות וחיות הרי כ הנופלים הוץ לגדר אסורים הואיל ועכשיו עדיין אינו יודע שנפלו אלו התמרים חוץ לגדר אף על פי שכשיודע לו יתייאש מהם:

ז כא וכן אם הבעלים הם יתומים אסורים התמרים אפילו בסתם שהקטנים אין יאושם ומחילתם כלום אע"פ שבודאי יתייאשו וימחלו גם כשיגדלו (ומ"מ אם נתן הקטן מתנה מרצונו מתנתו מתנה מתקנת חכמים כדי שישאו ויתנו עמו הבריות):

ח כב ואפילו המוצא דבר שהוא ספק אם הבעלים יודעים מנפילתו חייב להכריז אם יש בו סימן אפילו מצאו במקום ריב גוים ואם אין בו סימן יניח עד שיבא אליהו או עד שיתברר בעדים של מי הוא ויחזירנו לו אע"פ שכבר נתייאש ממנו הואיל והוא ספק שמא בא לידו באיסור ושוב אין יאוש מועיל בו וספק של תורה להחמיר ומ"מ כג המוצא מעות מפוזרות בלא כיס הרי הן שלו אפי' מצאן במקום רוב ישראל לפי שאדם רגיל למשמש במעותיו בכל שעה ומסתמא כבר נודע לו שנפלו ממנו ונתייאש מהם הואיל ואין בהם סימן כד שאין סימן במטבע לפי שהרבה טבועים במטבע אחת ואפי' אם שמו כתוב עליה כה הוששין שמא כתב שמו על כמה מטבעות וזו שנמצאה אינה זו שנאבדה לו אלא אחרת היא שכתב עליה ג"כ שמו והוציאה בהוצאה ונפלה מזה שנתנה לו שכל מטבע ניתן להוצאה אבל מטבע שנסדק אע"פ שיוצא בהוצאה ה"ז סימן שאין לחוש כלל שמא נסדקה לו מטבע אחרת לפיכך חייב הוא להכריז כו וכן אם מצא מעות בבים חייב להכריז שהבים הוא דבר שיש בו סימן ואפילו כז מצא המעות מפוזרות לפני הבים אם מראים הדברים שהבים נפלו חייב להכריז ייחזור למי שיתן סימן בבים וכן אם מצא צבור מעות שניכר הדבר שהונחו שם דרך הינוח לפי שעה ונשכחו הרי יש סימן במניינם או במקומם משא"כ שהם מפוזרים שניכר הדבר שנפלו דרך נפילה אין סימן במקומם כח שהאובד אינו יודע לכוין באיזה מקום ממש נפלו ממנו וגם על סימן מניינם אין רעתו מוסכת מלהתייאש מהם כי שמא נחסר מניינם שנפלו אחת הנה ואחת הנה:

ט וכן כט כל שהוא דבר השוב במעות ואדם רגיל למשמש בו כל שעה וכן כל דבר בבד שנושאו על בתיפו או בתוך חיקו שמן הסתם הוא מרגיש

יז משנה בבא דמעשרות
יח גמרא כל תוס'
כא גמרא כב
כג גמרא כג
כד משנה שם
כה בריטב"א כה
כו רמב"ן
כח משנה פו
כט גמרא פו
ל תוס' כל
לא גמרא פו

מרגיש סמוך לנפילתו שהיקל ממשאו הרי הם שלו אם ניכר הדבר שלא הונחו שם בדרך הנחה אלא בדרך נפילה שאז אין סי' במקומם ולא במניינם וכגון שאין סימן בגופן וגם אין ראוי ליתן סימן בקשריהם שהם קשורים בהם כגון שקשורים כדרך שכל העולם קושרים אותם ואין שם שום שינוי וגם אין ראוי ליתן סימן במדתם ולא במשקלם מפני שאין דרכם בכך כלל וגם האובד אינו יודעם ולכך מתייאש מהם ומ"מ אם הוא [לג] דבר שיש בו טביעת עין לבעליו כגון כלים שבעליו יכולין להכירו בטביעות עין אע"פ שאין בו סימן מפני שיש הרבה כלים דומין לו בצורתו ה"ז חייב להכריז אם מצאו במקום שת"ח מצויים כגון בבה"מ כי סתם תלמיד חכם אינו משנה בדבורו כ"א בדברים שמותר לשנות כמש"נ בא"ח סי' קנ"ז וכשיכירנו הת"ח בטב"ע ויאמר שלי היא בודאי לא ידבר כזב ויתננו לו [לד] ויש להסתפק בזה"ז אם יש לת"ח חזקה זו [לה] אבל המוצא מעות מפוזרות בבה"מ הרי הם שלו שאין במטבע טביעות עין ואצ"ל אם מצא בבהכ"נ וא"צ ליתן לצדקה כמ"ש בא"ח סימן קנ"ד:

י ואפילו אם מצאן בבית חבירו [לו] אם הוא בית שרבים נכנסים ויוצאים בו הרי הן שלו וא"צ ליתנן לבעה"ב שאף אם ממנו נפלו כבר נתייאש מהם ונעשו הפקר ואין חצירו קונה לו דבר הפקר [לז] אלא דבר העתיד להמצא לו אם לא יקדמנו אחר אבל מעות שהם דברים קטנים יכול להיות שלא ימצאו לעולם ואין דעתו סומכו כלל על חצירו שתשמור אותם לו וחצירו של אדם אינו קונה לו שלא מדעתו אלא כשהיא משמרת לו מה שבתוכה מפני שמוקפת מחיצות:

יא ומטעם זה [לח] אפי' אם אין רבים מצויים בבית זה אין חצרו קונה לו מעות שנמצאו בביתו והרי הן של מוצאן אם ידוע שאינן של בעה"ב אבל [לט] בסתם תולין שמבעה"ב או מבני ביתו נפלו [מ] ובעה"ב אינו מתייאש ממה שאובד בביתו ובחצרו שסובר היום או למחר אמצא כיון שהוא מקום המשתמר ואין רבים נכנסים לשם וכן המוצא בחנות מהתבה ולפני' שאי רבים נכנסים לשם וכן בשולחני מן השלחן ולפנים:

יב וכל זה כשמצא דרך נפילה אבל [מא] המוצא בדרך הנחה שניכר הדבר שהונחו שם מדעת בין מעות בין שאר חפצים בין שיש בהם סימן בין שאין בהם סימן אם מצאם במקום המשתמר לגמרי ה"ז לא יגע בהם אפי' הוא מקום המופקר לכל אלא שהוא מקום מוצנע כגון מכוסה בתוך האשפה שברה"ה והיא קבועה שאינה עשויה להיפנות [מב] או בתוך גל של אבנים מכותל ישן שנפל וכל כיוצא באלו אם הם במקום שרוב ישראל עוברים שם לפי שאין זו אבידה שמוזהר עליה להשיבה כיון שמדעת בעלי' הונחו שם וגם עתה אפשר שדעתם עליה ולא שכחוה כלל אלא [מג] שהטמינוה על איזה זמן עד שיחזרו למקום זה אבל אם ניכר הדבר ששכחוה כגון [מד] מעות שהעלו חלודה שניכרין שהן כאן מזמן רב ובודאי [מה] שכחו הבעלי' אנה הצניעו ונואשו מהן כי אין דעתם סומכת כלל שימצאם א' ויכריז כיון שהצניען במקום צנוע ומשתמר לפיכך הרי הן של מוצאן אפי' אם יש בהם סימן בכים בד"א כשטמונים במקום פרוץ וגלוי אבל מצאן נתונים בחצר חבירו בגל או בקרקע תולין אותו בבעה"ב ולא יגע בהן אע"פ שהעלו חלודה לפי [מו] שדרך בעה"ב להניח חפציו ימים רבי' טמוני' בחצר המשתמרת לדעתו שהיא כביתו:

יג [מז] ואפי' המוצא דבר שאינו טמון ומונח בענין שיש להסתפק אם בא

שם

לב גמרא כג
לג סמ"ע
בשנ"ן הכל"י ע' ס"מ
לד תוספות
לה כלב"ן ס"ך
לו תוס' כלח"ם
לז מרדכי כמ"ל סי' רס"ם עיין במרדכי בשם ר"ח ול"ם
לט משנה כה
כט תוספות כז
מ משנה שם
מא גמרא שם
מב כמנ"ס
מג גמרא כו
מד כלח"ם עיין סמ"ע סי' רסב סקי"ב ולמישפרי' לזיל כמ"ש בדרישה סימן ר"ס דהרמב"ס ושו"ע בשו סכרייתו לכל למט"ם הס"ך בס זה לינו ודו"ק
מה תוספות כלח"ם
מו גמרא כס סוף רפ"ל

שם בדרך הנחה או בדרך נפילה ה"ז לא יגע בו אם הוא מקום המשתמר אפי' הוא מקום הפקר רק שהוא מקום צנוע שאין דרך בני אדם לילך שם כלל ואפי' דברים שיש בהם סי' ורוצה לישלם ולהכריז אינו רשאי כי שמא הצניעו בעליהם ונמצא זה מטריחם בחנם לרדוף אחריה וגם שמא לא ידעו בהכרזתו ואם עבר ונטל להוליכם לביתו ועדיין לא הוליכם יחזירם למקומן ואם כבר הוליכם לבית, [מח] לא יחזירם כי שמא בתוך כך כבר באו הבעלים לאותו מקום וחפשו ולא מצאום ולא יהזרו לחפש עוד שם ואם יחזירם זה לשם נמצא מפסידם אלא אם יש בהם סי' יכריז ואם אין בהם סי' יהא מונח עד שיבא אליהו ולא יטלם לעצמו כי שמא לא נתייאשו הבעלי' עדיין מהם כשבאו לידו ונמצא שבאו לידו באיסור:

יד בד"א כשמצאם במקו' המשתמר לגמרי שאין זו אבידה שחייב בהשבתה אבל אם מצאה במקום שאינו משתמר לגמרי כגון אחורי הגדר בשדה או בשבילין שבשדות אע"פ שמשתמר שם קצת [מט] אם יש בו סימן נוטל ומכריז כדי להשיב אבדה לבעליה אפי' הוא ודאי הינוח ואם אין בו סימן לא יטול אפי' ספק הינוח שכיון שהוא מקום המשתמר קצת אפשר שהצניעוהו בעליו לפי שעה ומיד ישובו לקחתו ולא ימצאוהו ואם עבר ונטלו ולא הוליכו לביתו [נ] יחזירנו למקומו הואיל ואינו יכול לקיים בו מצות השבת אבידה לבעליה כיון שאין בו סימן ואם הוליכו לביתו יהא מונח עד שיבא אליהו מטעם שנתבאר והיאך מצינו בהינוח דבר שאין בו סי' והלא יכול ליתן סימן במקומו מצינו [נא] בגוזלות מקושרות העשויות לדדות שהאובדן מתייאש מהן שסובר שידדו ממקום ששכחן שם ואין לו בהם סימן אחר והקשר אינו סימן כגון שמקושרים בכנפיהן שכל העולם קושרים אותן כך:

טו ואם מצא במקום שאינו משתמר כלל [נב] אם יש בו סי' נוטל ומכריז ואם אין בו סימן הרי אלו שלו [נג] אפי' הוא ודאי הינוח שהגיחו בר"ה להקל ממשאו ושכחו שם שבודאי נודע לו מיד שהקל ממשאו אחר שעבר ממקום זה ונתייאש ממנו אבל אם הוא דבר שאפשר שלא נודע לבעליו שכחתו אותו גם לאחר שכבר בא ליד המוצאה יהא מונח עד שיבא אליהו:

טז בד"א בדבר שאפשר לתלות הנחתו בשכחה אבל [נד] אם א"א לתלות בשכחה אלא מדעת הניחוהו בעליו כאן והלכו להם אע"פ שלא הניחוהו אלא לפי שעה ומיד ישובו לקחתו הרי הוא של מוצאו אפי' יש בו סי' שכיון שבעליו הניחוהו מדעת אפי' לפי שעה במקום שאינו משתמר כלל והלכו להם בודאי יש בדעתם שאם יבא אחר ויטלנו יטלנו וה"ז כמו יאוש והפקר ואין זו אבידה שמוזהרים עליה להשיבה כלל שנאמר אשר תאבד ולא המאבד מדעתו ואם הוא ספק הינוח ויש בו סי' נוטל ומכריז:

יז [נה] וכל הכרזות שאמרנו בין במוצא בדרך הנחה בין בדרך נפילה הן כשמוצא במקום שרוב העוברים שם הם ישראל אפי' רוב העיר הם גוים אבל במקום שרוב העוברים שם הם גוים או אפי' רוב ישראל אלא [נו] שהוא מקום שגוים יושבים שם בקביעות כגון גוים השומרים בשערי העיר המוצא שם בין בדרך הנחה בין בדרך נפילה תולין הכל בגוים והרי הוא של מוצאו ואפי' אם בא ישראל ונתן בו סי' א"צ להחזירה לו שמן הסתם כבר נתייאש ממנו אם הוא דבר חשוב או דבר כבד שידע כבר מנפילתו או משכחתו אותו קודם שבא ליד המוצא כמו שנת' למעלה ומ"מ [נז] אם

מצא

מז ירושלמי
מח גמרא שם
מט רמב"ן רשב"א ס"ד
נ גמרא שם
נא משנה כ"ה
נב תוספות כו רא"ש
נג ריטב"א וכ"ד הרא"ש במ"ש ולא לבדה מדעת כו' סוף פרק ס"ך
נד גמרא כד
נה כ"י
נו מרדכי

מצא ספרים וכיוצא בהן מדברים שבודאי יבאו ליד ישראל לקנותם אי' האובדם מתיאש מהם אפי' ברוב גוים וחייב להכריז:

יח וכל זה משירת הדין אבל טוב וישר לעשות לפנים משורת הדין להחזיר אפי' ברוב גוים למי שיתן סי' אע"פ שכבר נתייאש אבל א"צ להכריז ולהודיע אלא אם באו הבעלים מאליהם ותבעו ונתנו סימן מהימן להם ואם יודע מעצמו של מי הוא יחזירנו לו אע"פ שלא תבע וכן בדבר שאין בו סי' אם יודע בבירור של מי הוא יחזירנו לו אע"פ שכבר נתייאשו שהיאוש אינו כהפקר גמור שאינו מתייאש ומפקיר מרצונו:

יט וכן המציל מהארי ומהדוב ומן הנהר ששטף ועבר אע"פ שנתייאש הבעלים יש לו לעשות לפנים משורת הדין ולהחזיר אע"פ שמן הדין אינו חייב אף אם לא נתייאשו אם אין יכולים להציל אפילו ע"י הרחק שנאמר אשר תאבד ממנו ומצאתה מי שאבודה ממנו ומצויה אצל כל אדם יצתה זו שאבודה ממנו ואינה מצויד אצל כל אדם כיון שלא היה באפשר להציל כלל ואף אם הוא עומד וצווח נעשה כצווח על ביתו שנפל ועל ספינתו שטבעה בים ואין משגיחין כלל על מה שאומר שאינו מתייאש

כ כי בטלה דעתו אצל כל אדם:

כ וכן אויזים ותרנגולים שמרדו וברחו מבית בעליהם וא"א להם להחזירם כלל הרי המחזיק בהם זכה בהם כזוכה מן ההפקר ואע"ג יש לו לעשות לפנים משורת הדין ולהחזיר כי לא תרבה ירושלים אלא על שהעמידו דבריה' על דין תורה וייש מי שאומר שבכל אלו אם היה המוצא עני ובעל האבדה עשיר א"צ לעשות לפנים משורת הדין:

כא וכל הכרזות שאמרנו צ"ל בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובזמן שיש אנשים רעים שאומרי המציאה היא למלך מודיע לשכניו ולמיודעיו ודיו וכשהוא מכריז או מודיע צ"ל מין המציאה שמצא והלה אומר סימניה ואם אמר מציאה שלי סתם מצאתי והלה אומר מה היא אין זה סימן ולא יתן לו עד שיתן סימנים מובהקים כגון מדה או משקל או מנין או שיכוון המקום והרמאי אע"פ שאמר סימנים אין נותנים לו עד שיביא עדים שהיא שלו ומשרבו הרמאים התקינו שלא יחזירו אבידה בסימניה עד שיביא עדים שאינו רמאי או לת"ח שהוא בחזקת שאינו רמאי ואף בזה"ז יש ת"ח לענין זה ופרטי דיני הסימנים רבו בהם הדקדוקים לכך לא יחזיר בסימן אלא ע"פ שאלת הכתב:

כב הכריז או הודיע ולא באו הבעלים תהא האבדה מונחת אצלו עד שיבא אליהו ואסור להשתמש בה או למכרה אא"כ מכירתה היא טובת בעליה כגון שנפסדת ימכרנה בב"ד וכן משתמש בה לתקנתה כיצד המוצא כלי עץ משתמש בהם מעט לצורכן כדי שלא ירקבו כלי נחשת משתמש בהם בחמין אבל לא ישים הכלי ע"ג האור מפני שמשחיקו כלי כסף משתמש בהם בצונן אבל לא בחמין מפני שמשחירן קרדומות וכיוצא בהם משתמש בהם בעצים רכים אבל לא בקשים מפני שמפחיתן כלי זכוכית לא ישתמש בהם כלל מפני שנשברים וכן כלי זהב וכסות של פשתן מפני שאינן באין לידי קלקול ע"י הטמנה:

כג אבל כסות של צמר צריך לנערה פ"א בל' יום ולא ינערנה במקל ולא בבי בני אדם אלא אדם א' בידיו ושוטחה ע"ג המטה לצרכה בלבד אבל לא לצרכו ולצרכה שמא יישכחנה ע"ג המטה ותגנב נזדמנו לו אורחים

אורחים לא ישטחנה אפי' לצרכה בלבד שמא יינבוה (או עם שמא יתנו בה עין הרע):

כד ומי שהוא חייב להשתדל בתקנת האבדה שלא תבא לידי הפסד וקלקול שנא' והשבותו לו ראה שתשיב לו בשלימות וכל שעה שהוא עוסק בתקנת האבדה ה"ז עוסק במצוה ופטור מליתן פת לעני ומשאר מצות וכדרך שאמרו באבידה כך אמרו בפקדון שהלכו בעליו למדינת הים שחייב הנפקד להתעסק בתקנת הפקדון כדרך שמתעסק באבידה (אך שאינו רשאי למכרו מפני עם הספר העתיד לבא כגון חמץ לפני הפסח שאם ימתין למכרו עד שעה ה' בע"פ ימכרנו בזול מאוד ובאבדה בענין זה מוכרה מתחלה כדי שימכור ביוקר אבל בפקדון ימתין עד שעה חמישית שמא יבא בעליו ויקחנו וכן כל כיוצא בזה):

כה ואם מצא ספרים או הופקדו אצלו גוללן מתחלתן לסופן כדי שיכנס בהן מהאויר פ"א בכל ל' יום וכשהוא פותחן לגוללן לצורכן יש לו רשות לקרות בהם אבל לא יפתחם בתחלה כדי לקרות בהם ולא יקרא פרשה וישנה ולא פר' שלא למדה מעולם מפני ששוהה הרבה ונוגע ומושך אילך ואילך ומקלקל הספר משא"כ בפרשה שלמדה א"צ ליגע כלל בר"א בתנ"ך פב אבל בתלמיד השונה פרקו ק' פעמים שוה להלומד בתחלה וארבעה הבקי יותר צריך עיון גדול יותר בהל' הצריכו לשמוע שמעיין בה:

כו וכשם שאסור ללמוד כך פג אסור להעתיק אפי' אות א' בד"א באבדה או בפקדון שהופקד אצל ע"ה אבל אם הופקדו ספרי אצל ת"ח יש מתירי ללמוד ולהעתיק מהן אם אין לו כיוצא בהם לפי שכשהפקידו אצלו יודע היה שהנפקד ת"ח וילמוד ויעתיק מהם וע"ד כן הפקיד אצלו מן הסתם פד אבל אם ידוע שהוא מקפיד ע"ז אעור (ב) וי"א שאם הפקיד אצלו סתם ולא

קונטרס אחרון

(ב) עט"ז סי' י"ד וכן דעת הם"ך סי' רנ"ב סק"ח ע"ש בתוספות והמרדכי מדמי ס"ה למולמי ולפ שהתוס' כ"כ להלכה סוגיא סה ס"ל בהסוגיא דסוגיא לא קאי עד שיתהמם מ"כ לא מהני כלל לזה מה שהוא סוגיא ערוכה וגם לר"י מלא ס"ל שכיון שבידו לסוגיין זכייה זו זכה במציאה וכדין לוה וה"ה לר"י מלא דכיון דהכריזה בידו מלא לסוגיין הלכך אם נגנבו קודם שסוגיין לא סוי עדיין לוה לר"י כי אפשר מלא היה מוגיין כלל (ומצה"י לא מעל מרם שהוגיין מפני שסוגיו לוה עדיין עד שעה סוגיין ונסתלקה זה הטעם הם"ל סי' ע"ג על הם"ך) דסה כ"י תמר דלמא מהרמי כו' ודלמא לא מהרמי (ועי"ל שעמא דר"י סוגיא ופיו כל הנהה שלו דהמפקיד נ"כ נהנה שהרי הפקידם לשמרם הלכך פשוט מסוגיסים כמ"ש הם"ך סי' ע"ב ס"ק כ"ט ול' בשם כ"ן ורשב"ם) והנה משמעות הסוס' דלף לרב סוגיא פיהה שלוחה גמוכ"ש שהתעה ל' יום שלא לריך ליתן לו מיד משום שמכיס סוגיא ואתן לו בהוכח פקדון ומיי למהכעיתו כל שעתא ושעתא ופש"ה יכול ליתן לו משום שמכיס משום דעד שעתא דהכעה לזו קאי לזו וש"ה לר"י דש"ה הוא ותשמישו זהו שכתו יד שהיא שעתא דהכעה לזו וקאי לזו עד שהיא שעתא במשיכה לחזקה כר"ת דפליג לרב סוגיא וס"ל דד' שומרים קונים במשיכה לחזקה ע"ש בגמ' וכר מן דין בר"ד דמי לחזקה בתוך הזמן כיון שמיגו מועל פקדונו ובתוך הזמן פסיעה דש"ה דמי לשוכר שמשכיר יכול לחזור עסי' שמ"ת (וסי' ס"ל וע"ל נבי מלמד שאין בעש"ב יכול לחזור בתוך הזמן ומלמד מועל שכר מיתוך לדיוק דגמ' בהדיה ד' והוס ש"ם) ומ"ש לעניו מעילה לא קיימי בהסוגיתים כי סיוע

ס"ג גמ"ר סס
ס"ד ע' ס"ע
ע"ה בגמ' נגי כופלא
נט ר"מ"ל
ס מוספות
סא ר"י כב
סב ממ"ע
סג ר"מ"ל עיין מכדכי שלא כ"ב שלא על כפ"ה ונ"ע
סד בכ"ה כח
סה כ"ב סס
סו מ"שכה סס לכב יחדיה
סז בכ"ה סס
סח ס"ך
סט מ"שכה כט
ע ר"מ"ס
עא בכ"ה לי
עב ר"מ"ס
עג מ"שכה סס
עד גמ"ר סס

סה מ"שכה כ"ס פה בכ"ה סס פב ר"מ"ן מ ע"ס וכ"מ"ס שלא כדמ"מ"ס לכאו' מ"מ"ס פג מרדכי פד ס"מ"ס

עה עט ר"מ"ס עו ר"מ"ס עז בכ"ה סס עח פ"מ"ס ע' ושור שמ"ס לזה דין ספ"ר ולח"כ כד"ל שלנו כו' סע"ס סס"ס כ"ו סי' ר"מ

פז פמ"ע סמ ולא גילה דעתו שהוא מקפיד אף שאח"כ הוא מוחה בו בפ' אין בכך
פפ מ"ם ק"י כלום לפי שבין שלא גילה דעתו בתחלה שהוא מקפיד בודאי נתרצה
פט כ"כ דפ"ם מאחר שיודע שהוא ת"ח וה"ז כאילו השאיל לו כל משך זמן שהפקיד
ל עפ' לעב אצלו ושוב אינו יכול לחזור בו עד עת בואו ליטול פקדונו שכבר זכה
וכם"מ עם צ הת"ח בשאלה זו במשיכה (ג) ומ"מ אם הלוה מעות על ספרים לד"ה
צא רנ כוג'כ"ע אסור ללמוד ולהעתיק מהם אפי' ת"ח משום איסור רבית אא"כ היה
צב רנ מרי עם לד מהדכי ס"ך משאילם לו אף בלא הלואה כמו שכתוב בהלכות רבית:
לה כ"י וס"מ
דמ"ח כסס בג פז וכל זה כשבא הספר לידו מדעת בעלים או במציאה אבל אסור לילך
רכב"ל רס"י לבית חבירו ולקרות מתוך ספרו שלא מדעתו פפאפי' באקראי שמא
וכלכ"ד הוא מקפיד פן יקלקלנו (אע"פ שברי לו שלא יקלקלו שכל שואל שלא
לו הו' ד מדעת בעלים הוא גוזן פם אף שאינו מפסיד כלל אלא שבדבר מצוה טן
כ"ה ע"כ הסתם נוח לבעלים כשיודעים שלא יגיע הפסד לחפץ שהמצוה נעשית בו
ובכ"מ עם כמו שנת'בא"ח סי' י"ד אבל כשחוששים מהפסד הם מקפידים כמו בדבר
כסס כ"פ הרשות לך צ אף שבאמת אינו מפסיד כלל אסור כמו בדבר הרשות):
פו סוכ"ע סימן בה כשם שאסור להשתמש באבדה ופקדון לצרכו כך המוצא מעות בענין
לט"כ שחייב להחזיר צג אסור להלותם לעצמו ולא לאחר וכן אם הופקד אצלו
ומ"מ צד אם הופקדו אצל שולחני או חנוני בסתם רשאי להוציאן שכיון
שהדבר ידוע שרצונן של שולחני וחנוני לישא וליתן תמיד במעות ותמיד
הם צריכים למעות וזה הפקיד אצלם סתם ולא גילה דעתו שאינו רוצה
שישתמשו במעותיו כן הסתם נתרצ' לכך ואינו מקפיד עליה' ונעשו המעו'
כאלו הן בשאלה אצלם לכשירצו להוציאן אא"כ הפקידן חתומים או
(צרורים) צה קשורים בקשר משונ' שזהו גילוי דעת שאינו רוצה שישתמשו
בהן צו ועכשיו בזה"ז שאין לנו שדות וכרמים וכל עסקינו במו"מ הרי סתם
כל אדם דינו כחנוני ושולחני לפי שהכל צריכים למעות והיה לו להמפקיד
לגלות דעתו בד"א במעות אבל בשאר חפיצים ביוצא בהם אע"פ שכל מין
הוא אזה ואין בו הפרש כלל אסור להוציאו ולשלם אחר תחתיו אע"פ
שאין הפרש כלל בין זה שהוציא לזה שמשלם תחתיו כמו במעות לפי
שכיון שאין הדבר ידוע למפקיד שהנפקד צריך להוציא חפץ זה אין כאן
הוכחה שנתרצה לזה וה"ז שואל שלא מדע' ושולח יד בפקדון כי שלידות
יד האמורה בתורה צז אינה ע"מ לגזול בלבד אלא אפי' ע"מ לשלם
תחתיו צח כיוצא בו ממש הואיל והוא מוציא הפקדון לגמרי בין כולו בין
מקצתו ה"ז שולח יד בפקדון אבל אם אינו מוציאו לגמרי אלא שמשתמש
בו לצרכו ולא לצורך הפקדון ואין הפקדון נפסד ומתקלקל כלל בתשמיש
זה צט אין בו משום שליחות יד אלא משום שואל שלא מדעת (ד) ואם
שודע

קונטרס אחרון

קמג שומר עיקרן בבבל שיוכל לגזוזה כשיצטרך למזון זציעה וכל ומן שלא מזדמן
לו זציעה אינו נוטה עליהן לר"ל שלא לרב שלא דשלל הוי ולא ס"ם ועיין בב"י
ל"ם דאפי' משלל לא מעל שלא לפי מוכח הגמ' ופי' הרמב"ם במשנה פ"ה דמעילה
דה"ה למשנה ובשומר שכר אין למפקיד מוכח הגמ' שלוך ל"ד לשומר שכרמב"ם
הלכות מעילה:

(ג) סמ"ע ס"ק סימן ע"ב ולקמן הט"ז בא"ח ועפ"ז ע"ש מודיע בלא סיס רגיל להשאיל
לו בלא"ה כמ"ש בי"ד סי"ק"ם ס"ז ומפ"ה הביא הש"ך בא"מ סי' ע"ב ס"ק:

(ד) סמ"ע (ולא סייך כאן משום שופל שלא מדעת כיון שפקדון קיימא וכן מפשמ
בגמרא נכי ס"ם מהו דתימא כו' ע"ש):

יודע בבירור שאין המפקיד מקפיד עליו מותר ואצ"ל אם הוא דבר שאין קפ שם"ח כ
דרך בני אדם להקפיד כלל כפני קפ שאין חשש הפסד וקלקול כלל כהיטב"ק
מתשמיש זה להפקדון אבל תשמיש שקצת ב"א מקפידין עליו מפני ק כ"כ קפ
חשש קלקול אפי' הוא חשש רחוק אסור בין באבידה בין בפקדון משום קפ שם"ח כסס
שואל שלא מדעת קאפי' אם ברי לו שלא יקלקל כלל אא"כ ידוע לו כסס פום'
שהמפקיד לא יקפיד כלל בזה קפ ויש אוסרין בפקדון משום שליחות יד וכ"פ
אפי' בתשמיש שאין דרך ב"א להקפיד כלל כי איסור שליחות יד נזרת קפ כמ"ס
הכתוב הוא בפקדון שהופקר אצלו אפי' ברבר המותר אם לא היה קפ כס"ג ס"ך
מופקד אצלו ובעל נפש יחוש לדבריהם: קפ עכדכי

כט קפ וכל זמן שהאבדה אצלו חייב לשמרה כראוי כדרך השומרים ולא קפ תפ"ד
די לו שיניחנה עם חפצים שלו כי בשלו רשאי הוא להניחם במקום קפ ניטין כפ
שירצה ואינו רשאי בשל אחרי' אלא במקום המשתמר וכן בפקדון קפ וכיוצ קפ מכרי"ק
דרך השומרי' הכל לפי הפקדון יש שדרך שמירתו להניח בחצר המשתמר' קפ כמ"ס
כגון חבילות פשתן הגדולות וכיוצא בהן ויש שדרך שמירתו להניחו בבית קפ ע' מנמ
כגון שמלה ושלית וכיוצא בהן ויש שדרך שמירתו להניחו בתיבה ולנעול קפ כנה"ג שם
עליו כגון בגדי משי וכלי כסף וכלי זהב ומעות במקום שאינם נוהגי' קפ מכמ"ס שם
להטמינם בקרקע מפני שאין גנבים מצויים כל כך וכשמוליכן בדרך צריכי' קפ כמ"ס
שמירה יתירה שלא יעברו מבנגד פניו עד שיגיע לביתו וינעול בפניהם קפ כג"ל
כראוי קפ ותיבה שיש בה אוכלין לא יניח בה בגדים כי קפ סתם תיבה קפ ס"ך סי'
היא תחורה אצל עכברים כשיש בה אוכלים וכ"ש הדר שיש בו אוכלין אלא קפ ע"כ ס"ק ע
יתלה הבגדים על הגג קפ ולא יניח אחרים ליכנס בחדר שהפקדון מונח קפ כנייפא קפ
שם אע"פ שאינם בחזקת גנבים רק שאין יודע לו שהם כשרים ונאמנים: קפ כמ"ס
ל קפ ואין הנפקד רשאי להפקיד ביד אחרים קפ אפי' כשרים ונאמנים קכ מנמדכן
יותר ממנו אא"כ קפ המפקיד נ"כ רגיל להפקיד אצלם קפ תמיד קפ דבר סי' עג סמ"ע
חשוב כזה קפ ומ"מ רשאי למסור הפקדון לאשתו או לא' מבני ביתו קכא מוסי"ע
הגדולים לפי שהמפקיד יודע שדרכו של אדם למסור חפציו ביד אשתו סי' רס"ם
ובני ביתו וע"ד כן הפקיד אצלו קפ אבל לא ימסור לבנו ולבתו הקטנים קכב מפמ"ם
קיד ולא ליד א' מקרוביו שאינו שרוי עמו ואינו סמוך על שלחנו קמואא"כ
ידוע להמפקיד שדרכו של נפקד למסור חפציו לזה:

לא קפ ואם בא להחזיר הפקדון לא יחזירם ליד אחד מבני ביתו של
המפקיד שלא מדעתו וכן אם בא להחזיר חפץ שהשאילו וכן בפריעת
חובו אבל יכול להחזיר לאשתו שמן הסתם היא נושאת ונותנת בתוך
הבית והבעל מפקיד כל אשר לו בידה:

לב קפ ואם רוצה ליסע לעיר אחרת ואינו רוצה להוליך עמו הפקדון משו'
אחריות או טורח הדרך ימסרנו לב"ד והם ימסרוהו לנאמן אצלם (וכל
זה בפקדון אבל באבדה בכל ענין רשאי למסרה למי שנאמן אצלו לשמרה
שהרי לא נעשה שומר עליה אלא ממצות המקום ובכל המצות שלותו
של אדם כמותו):

לג קפ הרואה מים באים לשטוף שדה חברו קפ או להשחית בניינו חייב
לגדור בפניהם למנעם שנא' לכל אבדת אחיך לרבות אבדת קרקע
וכן כל כיוצא בזה אם אפש' לו להציל חבירו מהפסד חייב הוא לטרוח בכל
כחו להצילו קפ אבל אינו חייב להוציא ממון ע"ז קפ אלא א"כ ידוע לו
בבירור שחבירו ישלם לו מעצמו לפיכך קכגאין חיוב השבת אבדה חל על
מי שהוא בעל עסק בין במלאכה בין בחנות או בשאר מקום זמתן בענין

קמג מימרא ד שע"י טרחו בהשבת אבידה יניע לו איזה הפסד מניעת הריוח ושמא לא יחזרנו לו בעל האבידה:

לד ואפילו הפסד הריוח שלו אינו אלא דינר והאבדה או שאר הפסד של חבירו הוא ק' מנה קכג שלו קודם שנא' אפס כי לא יהיה בך אביון שלך קודם לכל אדם ואע"כ יש לו לאדם ליכנס לפנים משורת הדין ולא לדקדק ולומר שלי קודם ואם תמיד מדקדק פורק ממנו עול נ"ח קכד וסוף שיצטרך לבריות קכה ומ"מ בהפסד מוכיח וברור שלו קודם קכו ואפי' לשל אביו ורבו ושל רבו ושל אביו איזה מהם קודם נתבאר בהלכות כבוד רבו ותלמיד חכם:

קכד שם
קכה כס"א
קכו שבהה כט
קכז רכא ד' ג'
קכח נמ' שם
קל למב"ם
קלא רמ"ם
קלב נמ' שם
קלג ר"ן
קלד פרישה
ס' ער"ב
קלה ב"י
קלו ע' רמ"ם
קלז פ' רמ"ם

לה וכשם שממון חבירו נדחה מפני ממונו כך הוא קכז נדחה מפני כבודו כגון שהוא חכם או זקן מכובד ומצא כלים פחותים שאין דרכו לישא אותם בידו בפני הבריות אינו חייב ליטפל בהם קכח ואומר דעתו אלו היה שלו אם היה מחזירם לעצמו כך הוא חייב להחזיר של חבירו ואם לא היה מוחל על כבודו אף אם היו שלו כך בשל חבירו אינו חייב להחזיר קכט היה דרכו לישא כלים אלו בשדה ואין דרכו לישא אותם בעיר מצאם בעיר אינו חייב להחזיר מצאם בשדה חייב להחזיר קל עד שיגיעו לרשות הבעלים ואע"פ שהרי נכנס בהם לעיר ואין דרכו בכך הואיל וכבר נתחייב בהם בשדה קלא וי"א שלא יכנסם אלא מהשד' לעיר ויניחם וירא שמים יחמיר לעצמו בשל תורה כסברא הראשונה וההולך בדרך הטוב והישר יעשה לפנום משה"ד קלב ומחזיר האבידה בכ"מ ואע"פ שאינה לפי כבודו וכל אדם יש לו לעשות לפנים משה"ד כמ"ש למעלה קלג וי"א שהחכם אינו רשאי לזלזל בכבוד תורתו אלא אם בא לעשות לפנים משה"ד ישלם מכיסו קלד ולא אמרו הרב שמחל על כבודו כבודו מחול אלא בתוספת כבוד בקימה והידור אבל אינו רשאי לזלזל א"ע בפני הבריות שזהו בזיון התורה קלה ולסברא הראשונה אין זה בזיון התורה כיון שמתכוין לכבוד שמים שהרי אינו עושה כן בשלו אלא בשל הבירו ובעל נפש יחוש לעצמו להחמיר קלו בשל תורה כסברא האחרונה במקום שאפשר כגון שיודע של מי הם כלים אלו וישלם לו ויוצא לד"ה (אבל אם (ה) אינו יודע של מי הם א"א לו לעשות כד"ה כי לסברא הראשונה יש לו ליטלם ולהכריז ומי שיתן בהם סימן יחזירם לו לפנים משה"ד ולסברא האחרונה קלז יש בזה איסור של תורה):

לו (ו) ואפי' מי שאינו ת"ח ולא זקן מכובד אלא שהוא איש נכבד מחמת מעלה אחרת כגון עושר או משפחה או ד"א ומפני זה הוא מתבייש מהבריות שיודעים ממעלתו ורואים אותו נושא בידו כלים אלו אינו חייב מן הדין (ז) אבל מי שאינו חשוב בעיני הבריות רק שמגביה דעתו ומחשב את עצמו ומתבייש בזה מהבריות ובעיניהם אין זו חרפה לו ה"ז חייב מן הדין להחזיר' אע"פ שאלו היו שלו לא היה מחזירם לעצמו:

לז ואצ"ל אם לא היה מחזירם לעצמו מחמת הטירח שלא היה חפץ לטרוח לישא

קונטרס אחרון

(ה) כ"ה כוונת סמוך שלא כהב כן שלא בשני מר"ב ושא בסימן רס"ג ורו"ק:

(ו) ב"ח סי' מר"ב וכמ"ל בח"ם (ולפ הפרישה ל"ש בכהג) ושם נכלל בחמד משה סמזכיר שם דר"ן שחמכוב בשיני הבריות שיהו מכובדות מקמי מכובד שהכ עיין דלא חליש נדעם בעלים כלל לא שייך כאן מי דמיקן מיסורא מקמי מכובד ולא מכובד שהכ ע"ם כרמב"ם ורמב"ן שבפרישה מקובלת נדף ל' בשי מוסכמי דוהכי דנרסי בפרישה (כו' ודו"ק):

לישא אותם לביתו הואיל והם כלים פחותים ודמיהם מועטים ולא מפני קמ כרכוש שאינם לפי כבודו שהוא חייב מן הדין לטרוח בהם עד שיגיעו לרשות יט ע"ב
הבעלים כי בשלו הוא רשאי לוותר על ממונו מפני טורח גופו ולא בשל קמא מעכוש שם
חבירו שהתורה לא חסה קמאלא על כבוד הבריות ולא על טורח הגוף אפ' קמב רכא ד'
טורה מרובה מאד על שוה פרוטה אחת קמג אבל אבדה שאינה שו"פ קמד סכסד' עו
קמה ירושלמי
קמג אינו חייב להחזיר ורשאי ליטלה לעצמו אפילו יודע של מי הוא שלא רמב"ם
אסרה תורה אלא גזל פחות משוה פרוטה שהוא עושה איסור בלקיחתו קמו ע"ן ב"ק קמ
ממנו (אבל זה שרשאי להגביה האבדה מעל גבי קרקע הואיל והיא אבוד' קמז ב"י
מבעליה שוב א"צ להחזירה לו שפחות מש"פ אינו נקרא ממין כלל לא קמח סמ"ע
לענין מצות השבת אבדה ולא לענין מצות השבת גזלה כמ"ש בהל' גזלה טוש"ע סי"ע"ב
ולפיכך אין בזו איסור גזלה כמו שיש באבד' שיש בה ש"פ כמ"ש לטעל'): קכב ב"י סמ"ע
לח וכן אבדת הגוי מותרת ולא אסרה תורה אלא גזלתו שנעשה איסור קמט ע"ן סו
בלקיחתה ממנו קמי שנא' לכל אבדת אחיך פרט לשל גוי קמד והמחזיר' סי' קכ עכו"ד סי'
לו ה"ז עובר עבירה מפני שמחזיק ידי רשעי עולם קמה ואם החזירה לקדש כ' וכהב"ח שם
את השם כדי שיפארו את ישראל וידעו שהם בעלי אמונה ה"ז משובח קמו ובמקום שיש חה"ש אבדתו אסורה מן התורה וחייב להחזיר קמז כגון קכג סי"ב סמ"ע
אם מצא' במקום רוב ישראל קממוהגוי ידמה שלא נאבד'רק ישראל נגבוה קמח כר יחל שם
ממנו קמט ואם מצא משכון של ישראל שהיה אצל גוי ונאבד ממנו חייב להחזיר לבעליו הישראל בהנם כי גוף המשכון הוא של ישראל והשעבוד שהיה בו להגוי נפקע כשנאבד ממנו ואינו רשאי להחזירו להגוי לקד' השם כי בשלו הוא רשאי ואינו רשאי בשל אחרים קנ ואם עלה הרבית על המשכון יותר משוויו שאו הוחלט להגוי א"צ להחזירו להישראל:

לט קנא וישראל העובר ע"ז או מחלל שבתות בפרה' שדינו כמומר לכל התורה כולה אינו בכלל אחיך ודינו שאסור להחזיר לו אבדה וכן האפיקורסים והם הכופרים בתורה ובנבואה מישראל קנב וכן המומר לכל התורה כולה או רובה חוץ מחילול השבת וע"ז אבל המומר למקצ'המצות כגון אוכל נבלות לתיאבון או עובר שאר עבירות לתיאבון ולא להכעים (שהעושה עבירה להכעים אפי' פעם א' ה"ז מין וכמומר לכל התורה הוא) מצוה להחזיר אבדתו שנ' לכל אבדת אחיך לרבות את המומר למקצת התורה והמסור אם צריך להחזיר לו אבדתו יתבאר בהל' נזקי ממון:

מ אע"פ שממונו של חבירו נדחה מפני כבודו אינו נדחה קנג מפני כבודו של אביו ואמו אע"פ שחוקשה כבודם לכבוד המקום שאם אמר לו אביו אל תחזיר האבידה עכשיו קנד כי צריך אני עכשיו שתאכילני ותשקני לא ישמע לו קנה שנ* איש אמו ואביו תיראו אני ה' כולכם חייבים (ויקרא יט)
בכבודי (ח) אבל נדחית היא מצות השבת אבדה וכל כיוצא בה ממצות של

קונטרס אחרון

(ח) משנה שם (עיין סימס מקובלת נדף ל' בשם הגימ"ס ורמב"ן שדימוס לשאנס דסוף פרק ג' דכתובות וכן פירש הר"ן שם וכ"ם בסימס מקובלת נר' ל"ב בשם הרמ"ם והחס שפי' דרבנן ומשום הכי לא הניח איסור דין זה דכאן בניח שקבלוה כ"ח בסי' ער"ב שעשר בעלי חייס דאי איסור דרבנן כתם שכתוב בח"ת סי' ב"ם וסוף סדין איסור דפורייסא דקיל מיניה כגון לאו נדידא ב"ם כרמב"ם ורמב"ן שבפרישה מקובלת נדף ל' נבי מוסכמי דוהכי דנרסי בפרישה (כו' ודו"ק):

קמ גפ' ס של הצלת ממון חבירו הן נדחות מפני כבוד המקום כגון שהאבדה בבית
קמ ע' ס"מ הקברות והוא כהן לא יטמא לה ואפי' איסור של דבריהם לא יעשה
הל"כ בסמ בשביל ממון חבירו כגון להגביה מעות שמצא בשבת קמ שאין דוחין איסור
מוספות מפני ממון שנאמר אני ה' קמ בולכם חייבים בכבודי:

הלכות עוברי דרכים וצער בעלי חיים

דיני עוברי דרכים וצער בעלי חיים ובו י"ג סעיפים:

ס רמב"ם **א** מי ס שפגע בחבירו בדרך ובהמתו רובצת תחת משאה ג בין שהיה
עליה משא הראוי לה בין שהיה עליה יותר ממשאה ה"ז מצוה
*(שמות כג) לסייעו לפרוק מעליה וזו ט"ע שנ' כי תראה חמור שונאך רובץ תחת
משאו וגו' עזוב תעזוב עמו ולא יפרוק ויניחנו נבהל וילך לו אלא יקום
(דברים כב) עמו ויחזור ו׳טעון עליה משאה כראוי לה שנ' לא תראה את חמור
ז רכה בר כל אחיך או שורו נופלים בדרך והתעלמות מהם הקם תקים עמו זו ט"ע
מגה סס אחרת ואם הניחו נבהל ולא פרק ולא טען עמו ביטל ט"ע ועבר על
ז בדייסה לב ל"ת שנאמר לא תראה וגו':
ח בדייסה סס

ב גפ' וטען וחזרה ורבצה (א) (מחמת שניתק המשא ממקומו) חייב
לחזור ולפרוק המשא (ממקום זה) ולחזור ולהטעינו (במקום הראוי
לו על החמור) חזרה ורבצה חייב לחזור ולפרוק ולטעון אפי' ק' פעמים
שנא' עזוב תעזוב הקם תקים לפיכך ד צריך לרדות עמו עד פרסה
שמא יצטרך לחזור ולסייעו ס אלא אם כן יאמר בעל המשא איני צריך
לך ואך אינו חייב לילך עמו בחנם אלא בשכר:

ג ז וכן מצות טעינה אינה בחנם אלא כשהלה רוצה ליתן לו שכר אזי
מחוייב הוא לסייעו ואם לאו פטור הואיל ואין כאן אלא משום ריוח בעל
המשא יתן שכר ח אבל מצות פריקה היא בחנם(ב) הואיל ויש כאן גם צער
בע"ח ואסור ליטול שכר עליה (ג) אם הוא אדם במל ואם הוא בעל עסק
בענין שע"י טרחו בפריק' יניע לו הפסד ממון אפי' הוא מניעת הריוח פטור
כמו שנתב' בהשבת אבדה ששלו קודם לכל אדם מן הדין ומשום צער
בע"ח

קונטרס אחרון

(א) סמ"ע וכמש דחק די"ל דמכובד סמשמ לריכה נפוש כל שעה בפריקה ופיוש
יכולה ליל הרבה בבה מחת וכטובדת דבנמ' ד' ל' ע"ב ע"ש:

(ב) עיין הוספוש ד"ס מי לש עסקינן בלרבה דרשינן טעמא דקרא משמ"כ לכ"י
טגלולי בהוספוש ד"ס מכלל ודו"ק:

(ג) רא"ש וכ"מ בסדיש בב"מ דפ"ח דמין מצויש לסחיוסו ומפילו מה בלשה ס"ל
ליתן לו ספי' מעה מיש שע"ש שמין בסס ס"ש ומשמע שם שפילו
בשלו וכ"מ מדשיבא מ"ד בקדושין פ"ק דשפי' בעבד יכול לומר מיני זק ושם דשמרי'
בשבה דמוטשה עליך סוש מדרבון ובקרא דוסלבת כי' היש שסחבשה בשלשה שלש
כמ"ז בש"ח סי' רס"ז ולסר"ן וב"י וב"י ע"ל דס"ל לסלק בין לעבה דממילה בבה
לעב"ה בסולדמו ולעבר הבה לידם ע"י שבה מבחון ושם מסר"ס שסשיב לסלוב
ע"י גוי בשבה לש ס"ל סילוק זה שלה כמ"ש לסרש"ב ומשם"ב ש"ש דלק"מ ממש שסשבו
לסשלוסה מבור שבר"ס ע"י גוי וכן לומר לו לילוק עשביש ע' ש"ה סי' שב"ס משום
דשף המיש שים לו ש"ע ליתן לה מדשוריימה שים לסס דמיש לפי' סוש חלק משה
שפרוסף ולש"ז דסר"ן לש ס"ל כמסר"ס י"ל דבש כל סשוסריס בר"ן דביולה מב
שמלב בי"ט לש ס"ל כמסר"ס וכו"ק:

ט בשבה קבש
י ב"מ לב
יה תו"ס רמ"ש
בלה"ע סי' ס'
יב סק"ש

בע"ח לא חייבה תורה אלא להטריח נופו אבל לא להפסיד ממונו ולבן
אין אדם חייב להאביל בהמת חבירו או של הפקר משלו ומ"מ ס נבון
להשליך התיכה קטנה לפני כלב להדמות בדרכי הקב"ה שמרחם עליו
ומשהה אבילתו במעיו ג' ימים מעל"ע הואיל ומזונותיו מועטים ויכנו
במקל אחר שישליך לפניו כדי שלא ירגיל לבא אצלו:

ד אבל לטרוח בגופו חייב להציל כל בע"ח מצער אפי' של הפקר ואפי'
של גוי אלא שרשאי לתבוע שכר מן הגוי אח"כ ואצ"ל שאסור מן
התורה לצער כל בע"ח בידים אא"כ הם מצערים לאדם אזי מותר אפי'
להרגם שביון שיש תועלת לאדם בהריגתם אין חוששים לצערם שהרי
התירה התורה שחיטה וכן יש אם צריכים להם לרפואה או לשאר דברים
שהם לצורך האדם אין בו משום צער בע"ח ולכן יכ מותר למרוט נוצות
מאווזות היות אם אין לו נוצה אחרת רק שהעולם נמנעי' משו' אכזריות:

ה ואצ"ל (ד) שאין הוששין לצער בע"ח משום כבודו של אדם בגון שהוא
חכם או זקן מכובד ומצא בהמ' חבירו רובצת תחת משאה א"צ לפרוק
ולטעון עמו הואיל ואינו לפי כבודו וממון חבירו נרחה מפני כבודו ע"ד
שנת' בהשבת אבדה ושם נתבאר איך לעשות הטוב והישר לפנים מש"ה:

ו (ה) אין תיוב פריקה וטעינה אלא משיראהו ראייה שהיא כפגיעה שנ'
כי תפגע וגו' וכתיב אחריו כי תראה וגו' לומר לך שיעו' ראייה כפגיעה
ושיעורו חכמים שיהיה ביניהם רס"ו אמה וב' ג' אמה שהוא א' משבע
ומחצה בטיל היה ביניה' יית' מזה א"צ לילך אצלו אע"פ שרואהו (ואצ"ל
שא"צ

קונטרס אחרון

ד) ד"מ ג"י (ומ"ש בשב ומל מעשה זה סיש מוכרח כלל בשוגיש דבריהם י"ש
ע"ב) די"ל ממוש שמי ומף לרש"י שם (ד"ה ע"ש) היינו בממון מביבו
שבל שער בע"ח לחוד לש גרע כבודו של אדם משלר לביבו כמ"ש הסמוקי יוסף
נושש וכ"ש לבבודן וגם סב"י מודה בזה):

(ה) בריי' ל"ג ע' טור סעיף י"ח שלש נהן בלל בל מקום שלש פרש בגון בו'
ולש הזביר זה ומף רמ"ש שבשב כ"מ דשטור בו' דוקא קשמר בב"מ
שהזביבו לשון פטור כ"ל ממוש פריקה שבל אין זקוק לו משמע לגמרי וכ"מ בב"י
שב' דהרי"ף ורמב"ם הסמיטו פטורא דרבון ושומד מטוש דחייב מטוש לשר בע"ח
ומש"ה שזביבו בריי' זו וכן סרז"ש לש הזביר בריי' זו בהשנש לגי' רי"ף ורש"ש
דשדש עמו סוש סיוש בריישא זו ומיירי בשכר מכלל דריישא שפילו בשכר לש
וכ"מ בסדיש בש"ע שבלל פריקה ושעיש בשלש ש' שם"ח ועי"ז כתב שם"ח מהימהי
בו' ולשעון בו' סיש זקוק בו' ואי זקוק מטוש פריקה זקוק לשעון בשכר כיון שטוש
בשר שם וסש"ע ס"ל כרמ"א ע' ב"י וכ"מ וגם ש"ח כלל לומר מרש"ו לשם וב"ש
לשם ש"ל בהנש שלש בשכר דסא שין לו שכר שלש שכר פסיעות עד סוך ריש דסא
שף שם סיש של גוי ולש יהן לו שכר כלל מהוייב סוש ליל ולפרוק כמ"ש סמ"ע שלש
מניע לו שכר וכיון דסא קשיע לריש של עליו היוב פריקה בהש ונפקע שעבודו מיד
שהגיע לתוך ריש דסא קשן השכירוש סוש בשעה שפטולה כל רגע ורגע כדאיתא
בקדושין ד' מ"ה ובש"ח סי' ס"ה וכי' הל"ח שם"ל דלש מיירי דוקא ברופש י"ל דכיון
שהטורש הקפידה על לעבד ב"ח לש רלו מחשיש לעשרש בנזקהם ומ"ש מבר"ש דמי
סיינו דמיש בהכרח דהש שב ומ"ש סוש ובכ"ע לש דמיקן מיסורת דרבון שפי' ממיש
לגוי במילה סי' של"ח ובשופר סי' הקפ"י ובערל סזשפ ומיחל שפחים ד"י ע'
בי"ד סימן רס"ד ס"ה וכ"ה בכמה דוכתי שלש דשכח לש שעמידו דבריהם ידמו
דבריהם משום לעבד בע"ח ממש לעבד בע"ח דהש שם דבריהם):

שא"צ לילך ולהציל בע"ח אלו או של הפקר מצערן יותר מרס"ו וב' נ' אמה אע"פ שרואה אותן ואצ"ל שאם אינו רואה בעיניו אע"פ שיודע מן צערן א"צ כלל לילך אצלם אפי' פחות מרס"ו אמה שהרי נאמר כי תראה וכי תפגע וזה לא פגע ולא ראה):

ג מצא בהמת חבירו רבוצה אע"פ שאין הבעלים עמה מצוה לפרוק מעליה ולטעון עליה שנ' עזוב תעזוב עמו מ"מ הקם תקים מ"מ א"כ למה נא' עמו שאם היה בעל הבהמה שם יד והלך וישב לו ואמר לזה שפגע בו הואיל ועליך מצוה אם רצית לפרוק לבדך פרוק ה"ז פטור אא"כ בעל הבהמה אינו יכול לסייעו בגון שהוא זקן או חולה שנ' עמו ומ"מ מן חייב הוא לפרוק משום צער בע"ח אלא שפטור ממצות פריקה שהיא בחנם ואסור ליטול עליה שכר וזה רשאי לתבוע שכרו מן ויכול ליטול ממנו שכרו בע"כ מן ואם אינו יכול אע"פ כן הוא חייב לפרוק משום צער בע"ח וכן מן אם דרך הבהמ' לרבוץ תמיד תחת כשא' לעולם פטור ממצות פריקה שנ' רובץ ולא רבצן וכן אם היא עומדת תחת משאה ולא רבצה פטור ממצות פריקה שנאמר רובץ ולא עומד מן ובשניהם חייב לפרוק משום צער בע"ח אלא שרשאי ליטול שכר:

ד ולפיכך כ אף לגוי מצוה לסייעו בפריקה כה אם אינו יכול לבדו משום צער בהמתו אלא שרשאי ליטול ממנו שכר כג ואם אינו נותן לו אע"פ כן חייב לפרוק משום צבע"ח וכ"ש אם הגוי אינו שם (וסום המושך בעגלה והגיע למקום מקולקל או להר גבוה ואינו יכול למשוך לבדו בלי שיעזרו לו אפשר שזהו דומה לפריקה ומצוה לעזור אף לגוי משום צבע"ח שהנוי יכה את הסום מכה רבה להכריחו למשוך יותר מכחו וכשם מצוה להציל בע"ח מצער שכבר נעשה להם אף אם נעשה ע"י אדם כגון פריקה כך מצוה להצילם מצער שהאדם עושה להם עכשיו כדין או שלא כדין) כג אבל מצות טעינה אינה בבהמת גוי אלא משום איבה ואפי' המשא הוא של ישראל כיון שהבהמה של הגוי ועליו מוטל להטעין אא"כ אינו שם ובבהמת ישראל חייב לטעון אפי' המשא הוא של גוי:

ה והואיל והגוי אינו במצו' טעינה ופריקה אלא משום צבע"ח בלבד מציוה לפרוק עמו ורשאי ליטול שכר ע"ז א"כ מהו שאמרה תורה כד כי תראה חמור שונאך וגו' לא בשונא גוי אמרה תורה אלא בשונא ישראל והיאך יהיה ישראל שונא לישראל והתורה אמרה לא תשנא את אחיך בלבבך כה אמרו חכמים בגון שראהו לבדו שעבר עבירה והתרה בו ולא חזר ואינו רשאי לילך לב"ד יחודי להעיד עליו שיקבל ענשו הרי מצוה לשנאתו עד שיעשה תשובה וישוב כרשעתו ואע"פ שעדיין לא עשה תשובה מצוה לפרוק ולטעון עמו כמו להחזיר אבידתו הואיל ועבר לתיאבון:

ו כו הפוגע בשנים א' רובץ תחת המשא וא' פרק המשא ולא מצא מי שיטעון עמו מצוה לפרוק בתחלה משום צבע"ח ואח"כ טוען בד"א כשהיו שניהם או הביו או שניהם שונאיו אבל אם א' אוהב וא' שונא מצוה לטעון עם השונא תחלה כדי לכוף את יצ"ה כז אם שונאו מחמת שהטא כנגדו (ברבר שבממון) שהשנאה היא שלא כדת שנ'* לא תטור את בני עמך ואהבת וגו' אבל אם שונאו כדת מפני שראהו עובר עבירה (או שחטא כנגדו וצעירו צער הגוף שא"צ להסיר השנאה מלבו ולמחול לו עד שיבקש ממנו מחילה כמו שנת' בא"ח סי' קנ"ו) הרי האוהב קודם לו:

ז כח בצדק תשפוט עמיתך מה ת"ל והלא כבר נאמר צדק צדק תרדוף

יג נמ' לה
יד מכתם לב
טו גמ' שם
טז רמ"ה
יז סמ"ע
יח כלבו' לג
יט רמ"ה
כ גמ' לב
כא פרישה ג"ה
כב סמ"ע
כג גמ' שם
כד כלבו"ה שם
כה פסחים קיג
כו גמ' לב
כז תוס' ל"ה
כח כלבו"ה
ט מהלכות דף ד'

אלא א' לדין וא' לפשרה שתהא בצדק במקום שאין דין כיצד ב' ספינות העוברות זו כנגד זו ופגעו זו בזו אם שתיהן עוברות בב"א שתיהן טובעו' לג סמ"ע אם בזו אחר זו עוברות וצריכה אחת מהן לחזור לאחוריה למקום רחב וכן לה תוכחת שני גמלים העולים מעלות גבוהות ופגעו זה בזה בראש ההר אם עוברים לו רמב"ם שניהם בב"א שניהם נופלים ואם בזא"ז עולים וצריך א' מהם לחזור לאחוריו כיצד הם עושים אם א' מהן טעונה וא' אינה טעונה תדחה שאינה טעונה מן הטעונה ואם א' מהן קרובה לנטות שבמעט שתחזור לאחוריה ימצא מקום לחבירתה לעבור וא' מהן רחוקה לנטות תדחה הקרובה מפני הרחוקה היו שתיהן טעונות או שתיהן רחוקות או קרובות הטל פשרה ביניהם והם מעלים שכר זה לזה מי שיחזור לאחוריו:

ב בני חבורה שנתחברו ליסע יחד בדרך ואירע שרגלי חמור א' מהן רעועות ואינו יכול ללכת מהר כשאר חמורים לג אין בני חבורה רשאים ליפרד עם חמוריהם ולהניח את זה לבדו בדרך אבל אם נפל חמורו ואינו יכול לילך כלל רשאים ליפרד ממנו וא"צ להתעכב בשבילו יותר מדאי לד וכן בני חבורה שנתחברו ליסע בעגלות הרבה ואירע איזה קלקול לא' מהם וצריך לשהות מעט לתקן עגלתו אין חבריו רשאים ליפרד ממנו אא"כ צריך להתעכב הרבה יותר מדאי:

ג וכשמגיעים למקום צר שא"א להם לעבור ב' חמורים זה בצד זה וצריך א' מהם לעמוד במקומו עד שיעבור השני תחלה ואז ילך אחריו מי מהם יעמוד לה היה א' טעון ואחר ריקן יעמוד הריקן היו שניהם טעונים או שניהם ריקנים יעשו פשרה ביניהם שזה יעמוד פעם א' וזה פעם א' (וכן בשתי עגלות ההולכות זו אחר זו וכל אחת רוצה ליסע באחרונה יעשו פשרה זו) ועל כל ביוצא בזה נאמר בצדק תשפוט עמיתך:

הלכות הפקר והשגת גבול

דיני הפקר והשגת גבול ובו י"ג סעיפים

א המפקיר איזה דבר שאומר ה"ז הפקר אע"פ שאינו נדר שהרי הנדר הוא לעניים והפקר הוא שמפקיר בין לעניים בין לעשירים ואם הפקיר לעניים בלבד אינו הפקר אעפ"כ מ דינו כנדר שאסור לחזור בו כגון אם הפקי' איזה דבר ובא אחר לזכות בו אינו רשאי למחות בו לומר שלי הוא אבל קודם שאחר זוכה בו רשאי הוא עצמו לזכות בו כשאר זוכה מן ההפקר:

ב מהמדברות (א) הימים והנהרות והיערים וכל מה שבהם הם מופקרים ועומדים מאליהם וכל הקודם בהם זכה כגון לצוד חיה ועוף שבמדבר ודגים

קונטרס אחרון

(א) ע' לח"מ מדכריו הם בפך המגיד ערוך (כ"ק פ"ט) דלפ"ד אמרו אלא בהיזק לחין דמין דעפיס עלייהו ופ"ס אפרו בפמס נפס בפכלס המילוס ע"פ וכ"פ הרמב"ס וכ"פ רפב"ס פי"ג נגי' יוסף וה"כ מין מולק על רפב"ס וז"ל כוונת המ"מ בחילק בין פרק ימרפ"ל לה"ל כ"ל דפמלי פ"י בהקב"ס נהנס לפס מורפה (ונס לפכפיס נהחלקס ע"פ ס' נחוריס ומומיס כדמיגי בב"ב דף קכ"ב ע"ס כד' ק"ג ע"ב) ולפ"ז בעפ"כ לפ נהניס לפס פלפ בחזקה המועלה כדאמרי' בקדושין דכ"ו

ורגים שבימים ובנהרות וללקוט עשבי, שביער והעצים והפירות של אילנו, יער (לפי שעדיין לא החזיק בהם אדם בחזקה המועלת ע"פ התורה לקנות בה מן ההפקר שהיו מופקרי' ועומדי' משעת ימי בראשי' בי חזקה המועל' באילנות היא כשיעבוד עבודה המועלת לאילן ואח"כ קנה אותו אילן בלבר שעבד

קונטרס אחרון

דכ"ו במה יבשתם ביציאה וס"ל למרי' בב"ב דף ק' מ"מ כיון שהקב"ה נתנה להם דיעה כמתנה שניתנה כמכר שמכור לו סתום עשר שדות בעשר מדיעות כיון שהחזיק בה' זכה בכולן עכו' קל"ב מש"כ בהפקר שלפי' מיירי מפסיק הוסיל ואין דעת לחרים מקנה לחומו כמו במתנה ע' סמ"ע סי' ער"ס סקי"ד שאלך לא מהני שיציאה בערים להיתרים מלא בח"י ודו"ק והא דלמרינן בב"מ דק"ו דמשור לקון עניש מסיעד ולף שהרמב"ם שם בדין החוא נתחכם לכתוב אילן שהם אין זה מפיק בגמרא דלהבא הוא יעד לומח עניש עיין מ"ק די"ב ע"ב וכנדיים דם"ב י"ל שהקנוחו מסלוך לו מבלי כחו שכמו שהמלך קונה הסביבה לעבדים כמ"ש הרמב"ם פ"ע מה' עבדים בלא הזקה המועלת שהרי לא הזכירה כלל ואין הסתם אין כל הסביבה עושה לו רמיזה שיכה כו' ונם אין הגוי קונה בחזקה כלל מלא חזקתו היתה חזקת ידו שהבא במלחמה כמ"ש התו' ניעין דל"ח בד"ה מבל בחזקה בשם ר"ח כך הוא קונה כל הפרן בחזקת ידו מלא בחזקה המועלת כמ"ש התוס' שם ד"ה עמון כו' ע"ש שלכך כ"מ שמניע תוכן בידו זו היא חזקתו המועלת בנגד' שם ואפי' ביעדים ושכרום מלא דלהרמב"ם ז"ל מלא במלך כעמון ומואב שהיכרו בשימון שהיה מלך המואבי מדשיים הרמב"ם שם הכי דיינו כו' מכלל שמדינת המלכותא נגעו בה וכ"כ בכ"מ שם וע"ש בשם הרשב"ם דלף בדינת המלכותא לא קנה נוסו מכלל שלא בדינת המלכותא לא קני כלל דלמ"ם הכ"מ בלישנא בתרא קשה מאי מייתי רב פפא מעמון ומואב לעבד שהשבה ושלא בדינת המלכותא כי מלכות שימון מועלת ליהרמל כמשמעות הרמב"ם ועבד הגלקה כו' כעבד בנעני כו' משמע לף ליהרמל שהוא ממלכות אחרת דהכא אין הטעם במ"ש הרמב"ם שם ס"ם מה' גזילה שהרי הכניסו כו' והוא שלומשם כו' דהא עיקר הקנין הוא בשומה אחרת שלא שכ"ם משפחי כל המלכים במלחמותיהם שלא ודאי בשם עבד שהשבה מייתי בדינת המלכותא דשתחה דמילתא ס"ל בעניין אחר או שהשבה בפרהסיא בחזק יד במלחמה על מלך זה ממלך אחר או שהשבה בגניבה והוליכוהו למלכות אחרת ופדאוהו שם ואם היתה שומה המלכות בשלום שם מלכות זו בחמת דמלחה בשבר להוליאוהו שלא פדיון ע"פ המלך שלא ודאי שחומה מלכות במלחמה שם מלכות זו ושומה רשות לגמוד נשחום ממנה ולהביאו לכאן וזו היא נ"כ דינא דמלכותא כמ"ש הרמב"ם ומכאן הוציא הרמב"ם דין זה מדקתן התמה עבד שהשבה ממעם אפילו בגניבה ולא במלחמה מלך דוקא ואפ"ה ילפינן מסימון שקנה הפרן קנין גמור וממלך ערב שקנה עכ"פ עבד יהרמל ואפשר אפי' יהרמל נופיה קנין גמור למעשה ידיו מדין הוכח מדגמרי' מיניה לעבד שהשבה שלכה למעשה וא"כ כ"ש שקנה קרקע יהרמל קנין גמור כמו שקנה סימון וכ"ש לולב הגזול ממרינן בהדיא דלא קני וכ"ש בפרק הניזקין גבי סיקריקון ובדוכתא אחא והמ"ל סי' הכל"ז הוסיף דלפילו של גוי קני ופ"ב י"ל דמלך שלמי כמ"ש הרמב"ם ומיהו קנין מלך ככרי סימן שלא למעשה ידיו כדילפי' ממסה הקנו ויהרמל הכא מכח גוי הרי הוא כגוי ולא קני לגופו שלא ניחוש שהחזיקו בעליו סימן עבד של יהרמל כלל שלא של גוי ויהרמל הקונה ממנו קונה נם נופי כמ"ש הרמב"ם שם ולף דלהרמב"ם לא מהני יחום בקרקע ועבדים הוקשו לקרקעות ס"ם דכחיב עבד הים עבד הים לרבו רשות עליו כי' כהרמב שמואל שם ולף דקיי"ל דלריך נם שהבור

שעבר בו ואם עבר איזה עבודה המועלת בגוף הקרקע קנה השדה כולה דע' רמב"ם עם כל האילנות שבה וביער לא עבד אדם עבודת קרקע ולא עבודת אילנות בכל אילן לפיכך הם הפקר בין שהם בגבול נכרי בין שהם בגבולה ישראל מהפקר אין זכייתו כלום בלא חזקה המועלת):

ג בר"א בישראל ונכרים הדיוטות אבל מלך ד אפי' נכרי שבבש איזו מדינ' במלחמ' קונה אותה עם כל הנהרות והיערים שבה ואם מכר או נתן יער מכנה לא' מעבדיו נקנה להם קנין גמור אע"פ שלא החזיקו בו לא הם ולא המלך ואצ"ל אם מכר או נתן מכדינתו לפי שזהו ממשפטי וחוק המלכו' שכל הארץ כולה עם הנהרות והיערים היא ברשות המלך בין מדינתו בין מדינה שכובש במלחמה ומשפטי המלכות הם דין גמור כדין של תורה לפיכך ס החוטב עצים מיערים אלו שלא ברצון בעליהם בחזק יד ה"ז גזל נמו' של תורה ואם בגניבה הרי זו גניבה גמורה וכן הצד חיה ועוף מו היערים ורגים

קונטרס אחרון

שהכור כדר"י שם ד' ל"ם היינו דוקא משום דנמר לה לית מלתא כרמב"י נופיה שם מבל לענין חיוב דכשיון עבד אים דמל"כ לא היה יחום מועיל כמו הפקר כמ"ש התו' בב"ק דם"ו ע"ש ד"ה כיון כו' (ומ"ש שכוונה קונייתם היא מעמה דנמר לה לא הא לא"ה א"ל גם שיהכור דבע"א אין מקום לקונייתם להמעיין בסוגיא דנקנייתמי וע"ז הילנו שמין לבבו רשום כו' והיינו דכשת שמועל לף דשתם מייב' מלינה דכ"י ודו"ק) ובנגה יפתה מלפני הם"ך ת"מ סי' שע"ה סק"ה שכתב על ל' הש"ע וס"ה עבדים ט' וז"ה דיחום מסני בעבדים וסוא תלמוד ערוך ונ"ל שכוונת הש"ך היינה אלא נוף הדין דקרקע אינה נגזלת והדא דלף לגיטת בתרא דסכת דסוגיא דהבולה מיירי אלא בדינת המלכותא ולפ"ה קני למעשה ידיו נ"כ א"ה נומר להכי יחום דהני יחום דוקא אמר יחום קנה כפרש"י דשם יליף מסימון שקנה קרקע וקרקע אין יחום מועיל בה כלל לכרמב"ם ורש"י י"ל דש"ל כהירושלמי שסביאו התוס' ר"פ לולב הגזול דים יחום לקרקע אבל להרמב"ם נ"ל דיחום שמכו בעבד שהשבה אינו אלא מסוס קניית סיהרמל נוף כעבד אבל מעשה ידיו קנה מהנכרי לף לפני יחום וכ"מ בהדיא ברמב"ם פ"ח שם שפסק שם לפני יחום לגיטך ליתן דמיו לרבו שני והיינו מסוס דקני למעשה ידיו ולא מסוס דלמת מינתו ולא פרקו מדלא הזם לזה בפדאו לשם ב"מ אלא שהשבד בו או יחזיר מעותיו דשתם מפורשת הסגת זו בגמ' ע"ש היטב ובלח"מ שהשה על הרמב"ם ולפמ"ש אתי להרמב"ם ס"ל כיון שהתוספתא נשנית בתוקימתה לכני בלפני יחום אין למדין היטב כיון אלא שבילוה בגמ' לשתום ממנה כמ"ש הרא"ש פ"ב דחולין ובפרש כאן דרשב"ג מפני פני בה"ק לרבנ ר"ל דהתוספ' שמיה לשתומה דרשב"ג בה"ק דה"ק חייש למיתני ולא פרקי כשפדאו לשם ב"ה ולף אלא יחזיר לו דמיו לא ילנה להיות מעותיו בעלות על הגט משא"כ בפדאו לשם עבד שהשבד בו הוא עד שיבא הלה ורשב"ג ס"ל דגם בעבדים מיום לפרום ולא יתום אם יהיו מעותיו בעלות עד שיבא הלה ויפדנו מידו ויהשבד בו אבל אם לא יפדנו מידו מיני דלמי מיתני זו מיום כלל ליתן מתנה אבל בשתם ה"ק לא חיים כלל לדלמא מיתני ול"ל לפני יחום אף שפדאו לשם ב"ה יהשבד בו וא"ל ליתן לו כלום אבל לשם עבד קני ליה למעשה ידיו מהנכרי שקנו בדינת המלכותא למעשה מעשה ידיו אם לריך להחזיר מעותיו וזה לריך להחזיר העבד למי שגנוב אלו ואני קורא בו עבד אים עבד אים לרבו רשום עליו קרוי עבדו ושעבודת כעלמת הוא דאיה לשני אל מעשה ידיו וזו"ק סיעב:

מן הנהרות אם המלך מכר או נתן זכות זה לישראל או לנברי אבל אם אין
זכות זה בא להם מן המלך אין בו משום גזל של תורה ו אפי' חטף דגים מן
המצודה של ציד ישראל אם אין לה תוך שאינה כלי לא קנתה הדגים
לבעליה מן ההפקר ואעפ"כ אסור לעשות כן מד"ס מפני דרכי שלום:
ד ז וכל זה בנהרות (ויערים) אבל דגים שהם בביברין של בעלים וכן חיה
ועוף שבביבירין של בעלים אע"פ שהוא ביבר גדול והם מחוסרים
בו ציידה שצריך להביא מצודה לצוד אותם שם הם של בעל הביבר
לפי שהביבר הוא כחצר המשתמרת לו לדעתו שהיא קונה לאדם כל
דבר הפקר כמ"ש למעלה שהרי הם משתמרים בביבר שלא יוכלו
לצאת להלאה מהיקף הביבר:
ה ח הזורק בקעת על אילן של הפקר להשיר ממנו פירות אסור לאדם אחר
להגביה פירות אלו מהארץ לעצמו אע"פ שעדיין לא קנאם זה הואיל
ולא באו לידו וזה שהגביהם זכה בהם אעפ"כ אסרו חכמים ליטלם
מפני דרכי שלום:
ו ט יוני שובך ויוני עליה שהם של הפקר והשובך והעליה לא קנו אותן
לבעליהם מתורת חצר הואיל ואינן משתמרים בהם אעפ"כ אסור לאחר
ליטלן מפני דרכי שלום וה"ה לנחיל של דבורים י וכל אלו שאסרו חכמים
מפני דרכי שלום אם עבר ונטל ה"ז חייב להחזיר מדברי סופרים אפי' אם
נטל קטן חייב אביו להחזיר מפני דרכי שלום:
ז יא וכל מציאה והפקר שהיא בתוך ד"א של ארם ה"ה שלו חכמים
תקנו דבר זה כדי שלא יבא לידי מחלוקת אם א' יגביה מציאה מצד
חבירו לכך תקנו שכל הקודם לה בד' אמותיו זכה בה ושוב אין אחר רשאי
ליטלה ואף אם נטלה צריך ליתנה לזה בד"א במקום מופקר אבל בשדה
חבירו לא תקנו ד"א לאדם אחר אף שאין חבירו עומד שם ולא זכתה לו
שדהו הואיל ואין מה שבתוכה משתמר כמ"ש למעלה ואף במקום מופקר
לא תקנו ד"א בר"ה הואיל ורבי' דוחקים שם ואין לכל א' ד' אמות מיוחדות:
ח יב קטנה יש לה ד"א לענין מציאה הואיל ויש לה לענין גט אבל קטן
אין לו ד"א ומותר ליטול מציאה מד' אמותיו ואף אם הגיעה לידו
אין בה משום גזל של תורה אלא אסור מד"ס מפני ד"ש יג אבל אם
נתנו מתנה לקטן יש בה משום גזל של תורה שהקטן קונה כשדעת
אחרת מקנה אותו:
ט יד מציאת בנו ובתו טו הסמוכים על שלחנו אע"פ שהם גדולים הרי
היא שלו חכמים תקנו לו מפני דרך שלום הואיל וזן משלו אבל
אם אין בנו סמוך על שולחנו אע"פ שהוא קטן מציאתו לעצמו טז ולא
להזן לפי שלא תקנו מפני דרך שלום אלא לאב ולא לאחר הזן בתורת
צדקה מפני שאם לא יזון הוא יזונו אחרים שרבים מצויים הזנים
ומפרנסים בדרך צדקה אבל בתו שתיבגר מציאתה לאביה אע"פ
שאינה סמוכה על שולחנו וכן מעשה ידיה וכן מציאת אשתו ומעשה
ידיה יז ואם נתנו מתנה לבנו ולבתו הקטנים הסמוכים על שולחנו ה"ה
שלו אבל אם נתנו לבנו ובתו הגדולים אע"פ שסמוכים על שולחנו
ה"ה שלהם ועבדו ושפחתו העברים מציאתן לעצמן:
י במקום שלא זכו ד' אמותיו אע"פ שנפל לו עליה או שפירש טליתו עליה
מותר לאחר להקדים לזכות בה בהגבהה ואם איש עני הוא זה יח יש
אוסרים יט שעני המהפך בתרומה ובא אחר ונטלה ממנו נקרא רשע כ וי"א
שלא

שלא אמרו כן אלא כשמרפך להשתכר אצל בעה"ב חררה בער איזה שירו'
שישרתהו ובא אחר וקדמו נקרא רשע כפני שהוא יכול להשתהל להשתכר
כן במקום אדר כא אף שיהיה לו איזה טירח בהשתדלות עד שימצא מקום
אחר כזה משא"כ בציאה כב וכן עיקר ומ"מ בעל נפש יחמיר לעצמו אבל
המהזר אחר דבר לקנותו בין קרקע בין מטלטלין ובא אחר וקדמו נקרא
רשע שהרי היה מוצא לקנותו או למכור במקום אחר ע"י טורח והשתדלות
אא"כ הוא קונה בזול גדול שאינו מצוי לקנות כך במקום אחר אזי דינו
במציאה אם הראשון לא קנה עדיין בא' מרדכי הקנין שהמקח נקנה בו:
יא כג וכל זה בשבבר פסקו הדמים הקונה והמוכר ואין מתוסרין אלא קנין
אבל אם לא הושוו עדיין בפיסוק דמים שהמוכר רוצה בכך והלוקח
רוצה בכך מותר לאחר לקנות שלא עשו חכמים תקנה להפסיד המוכר ד"ס
שכשיבא א' לקנות ויפסיק לו מעט דמים יצטרך למכור לו אם לא יהיה
רשאי שוב שום אדם לבא לקנותו ואפי' אם המוכר הוא גוי לא חלקו חכמים
אבל אם הושוו בפיסוק דמים אם ר לאחר להוסיף בדמים אפי' המוכר הוא
ישראל אא"כ הלוקח הוא גוי כד וי"א שבשכירות בתים מן הגוי' יש חר"ג
שלא להשיג גבול (אפי' אם לא הושוו עדיין בפיסוק דמים):
יב כה אסו' למלמד להשכיר א"ע לבע"ה שיש לו מלמד אחר כ"ז שהמלמד
בביתו אם לא שאימר בעה"ב אין רצוני לעכב המלמד שלי אבל הוא
אסור לפעול עם הבעה"ב שיפטרנו בבלות זמנו שהרי הוא יכול למצוא
בעה"ב אחר ע"י טורח והשתדלות וה"ה אם אין המלמד בביתו של בע"ה
אלא כשכבר ביקש מבע"ה תחל' אף שעדיין לא הבטיחו ה"ז כעני המהפך
בחררה שאסור לאחר ליטלה ממנו אבל בבעה"ב ששכר מלמד אחר מותר
לבעה"ב אחר לשכור אותו מלמד עצמו לבניו ואי בזה משום השגת גבול
כי אפשר שאינו יכיל למצוא מלמד טועיל לבניו כזה:
יג כו ישראל שיש לו גוי מבירו שהוא נושא ונותן עמו תמיד או מלוה אותו
ברבית תמיד י"א שמותר לישראל אחר לעסוק עם אותו גוי ולהלוותו
ולשחדו ולהוציא ממנו לפי שנכסי גוי הן בהפקר וכל הקודם זכה שבהפקר
אין בו משום השגת גבול ע"פ סברא האחרונה שנת' למעלה ויש אוסרין
שכיון שהגוי הוא מבירו של זה ורגיל לעסוק עמו תמיד והישראל בטוח בו
ה"ז כאילו בא העסק לידו של ישראל ומי שבא לפתות הגוי לעסוק עמו ה"ה
פוסק חיותו של זה מ ואפי' ישראל שהוא בעל מלאכה ורגיל לעשות תמיד
אצל הגוי א' אסור לאחר להוזיל השכר כדי שיתן לו הגוי המלאכה
לעשות הואיל וזה הוא רגיל עם גוי זה מכבר ובטוח בו וה"ז כאילו חיין
תלויים בו וזה פוסק חייו וכן כל כיוצא בזה מדברים שאדם בטוח בהם ורגיל
בהם אסור לאחר למנעם ממנו שהוא כפוסק חייו מא ולענין הלכה זה תלוי
במנהג מקומות יש מקומות נוהגין להקל בסברא הראשונה ויש מקומות
נוהגין להחמי' בסברא האחרונ' וירא שמים יחמי' לעצמו בכ"ם מב אבל מותר
מן הדין לבני העיר לירד א' בתוך אומנות חבירו כנון להושיב חנות בצד
חנות חבירו וכן חייט בצד חייט ל מפני שיכול ליסר לו מי שבא אצלך יבא
ומי שיבא אצלי יבא מג ומותר להנוני השני לחרוק קליות ואגוזים לתינוקות
ולשפחות השלוחות לחנות לקנות בדי שיבאו אצלו לקנות לג בשפני שיכול
ליסר לו אני כחלק אגוזים ואתה חלוק שקדים יכן מותר לו להוזיל השער
או להגדיל המדה מפני שגם חבירו בול לעשות כן לפיכך אינו כפוסק חייו
ע ומדת חסידות שלא לירד לתוך אומנות חבירו שנ' ואת אשת רעהו לא

טו ימא (ס"א לא עשה לרעהו רעה) לד ופירשו חכמים זה שלא ירד לתוך אומנות חבירו:

הלכות גזילה וגניבה

דיני גזילה וגניבה ובו ל"ד סעיפים:

א אסור ס לגזול או לגנוב כל שהוא ד"ת בין מישראל בין מגוי בין גדול בין קטן ב ואפי' אם הגוי ציער את הישראל (צער שלא שייך בו תשלומין) ואע"פ שפחות מש"פ אינו נקרא ממון ואין צריך להשיבו הרי חצי שיעור אסור מן התורה לכתחלה ג ואם הוא דבר מועט כ"כ שאין מי שיקפיד כלל עליו ד כגון ליטול קיסם מהחבילה או מהגדר לחצוץ בו שיניו מותר ס ומדת הסידות למנוע גם מזה:

ב ואפי' מי שהוא בסכנת מות וצריך ליטול ממון חבירו כדי להציל נפשו ממות לא יטלנו אלא ע"ד לשלם שאע"פ שכל העבירות שבתורה נדחו' מפני פיקוח נפש הוץ מע"ז וג"ע וש"ד אסו' להציל עצמו בממון חבירו ע"ד הפטר אלא ע"ד לשלם כשתמצא ידו הואיל ואפשר בתשלומין ואף ע"ד לשלם לא הותר אלא מפני פיקוח נפש אבל שלא במקום פ"נ אסור אפילו ע"ד לשלם דבר יפה ממנו ואפי' לרפואת חולי שאין בו סכנה או להנצל בו מאנס שאנסו ביסורי הגוף שאין בהם סכנה מפני שהוא איסור של תורה ואין מתרפאים שלא במקום סכנה אלא באים ר"ס כמ"ש בי"ד סי' קנ"ה ואפי' לגנוב ע"מ לשלם תשלומי כפל שרוצה להנהותו ויודע שלא יקבל ממנו ז ומ"מ אם הגזיל'היא הפץ העומ' לימכר ולא מחפצי ביתו והתשלומין בעד הגזלה הם בעין רשאי לגזול ולזכות לו התשלומין ע"י אחר שכיון שהתשלומין יפין מהגזלה ה"ז זכות להנגזל וזכין לאדם שלא בפניו וגם אינו עובר בבל תגנבו שאין זו גניבה ס כיון שהאחר יודע מזה ס והוא אינו עושה זה בהסתר כלל:

ג ואפי' הגונב ע"ד להחזיר אותו החפץ עצמו י אלא שרוצה לצערו זמן מה ואפי' אין בונתו לצערו כלל (א) אלא שגונב דרך שחוק ה"ז עובר בל"ת (ב) וי"א שאינו אסור אלא מד"ס שלא ירגיל עצמו בכך:

(ויקרא יט) ד אסור לעשוק את חבירו אפי' כל שהוא שנא* לא תעשוק את רעך ג ואיזהו עושק זה הבא ממון חבירו לידו ברצון הבעלי'כגון שיש לחבירו בידו הלואה או שבירות ואינו רוצה לשלם (או (ג) שמרחהו בלך ושוב ולך ושוב) מו ולאו זה אינו אלא בישראל אבל לא בגוי שנאמר רעך והוא שאין חילול השם בדבר כגוי שלוה מגוי ומת הגוי (ד) רשאי לבחש לבנו שאינו יודע

קונטרס אחרון

(א) רמב"ם (ופה מט"ל דס"ל דמדרבן בעלמא מ"מ גלמד מע"מ לגלס כפל):
(ב) ע' לח"מ דלמסתפא כו' מבל סמ"מ רפ"ק מס' גזילה לג ס"ל סבי ועבי"ד סימן קפ"ח דלמורמיה דהרמב"ם לפרושי פעמא דקרא וכפ"ג מפסכן כפי גניבה פ"ז ה"ג ע"ש:
(ג) רב המגיד כ"מ קי"ל (ולא מצינו מילק עליו בפירוש בי ר"ם ל"פ מלא מפוש קרבן ונס רבא לא מייבי מלא בפסיק ולא בעלמא כמ"ש סמ"מ עיין לח"מ):
(ד) רש"י רפ"ם סי' י"ד (דלא כמ"ז בי"ד ק"ל סי' ק"ל וכ"פ בפדיה בפתחי' דהרבים ולמוכסים כו' המלך טו'):

יודע בבירור שהוא משקר אבל כשהגוי יודע שהוא משקר אסור לבחש לו יז רפ"ך שום דבר מפני חה"ש ואף במקו' שאין הגוי יודע יז אינו ר שאי אלא להפקיע פ"ז מסלבות הלואתו או שאר חובו שהוא וזייב להגוי (ה) אבל כשהחפץ של הגוי הוא בעין אסור לכפור בו שהרי זו גזלה מפש ולא עוד אלא אפי' קנה חפץ מגוי כגמ' ב"ק שם יפ אסור להטעותו בחשבון בנתינת מעות בער החפץ כמו שנ' וחשב עם רפ"ס קונהו שהרי אין הנברי מקנה לו החפץ אלא בער סכום הדמים שפסק לו והמטעהו בחשבון המעות ה"ז בגונב החפץ ולא כמפקיע חובו ואפי' גניבת דעת שאין בה חסרון מעות אסור' במו"מ בפ"ש בה' אונאה כ ומ"מ אם הגוי טעה מעצמו מותר אם לא יהיה ח"ה בדבר מפני שלא יודע לו ונכון מו ב"ק נד שיאמר לו הישראל ראה שעל חשבונך אני סומך ואם משכן גוי חפץ לישראל (ו) יש מתירין להשתמש בו אע"פ שבישראל כיוצא בזה ה"ז גזלן (מפני ששולח יד בפקדון בגוי אין בו משום שליחו' יד שנ' אם לא שלח ידו במלאכת רעהו ולא של גוי כי שליחות יד אינה גזלה לגמרי אלא שמשתמש בפקדון לצורך עצמו ומה שיתקלקל בתשמישו דעתו לשלם לו ולא אסרה תורה בגוי אלא לגזול ממנו לגמרי שלא ע"ד לשלם):

ה כג כל החומר ביתו או כליו של חבירו או כל דבר שאפשר שיקחם ממנו רק שאין בדעתו למכרם והוא הרבה עליו רעים או שהפציר בו בעצמו עד שמכרם לו ה"ז עובר בלא תחמוד ואינו עובר בלאו זה עד שיקח החפץ שחמד בכ"ש* לא תחמוד כסף וזהב עליה ולקחת לך ומשעה שנפתה (דנריס ו) בלבו וחשב האיך יקנה החפץ זה עבר בלא התאוה כי אין תאוה אלא בלב בלבד והתאוה מביא לידי חימוד והחימוד מביא לידי גזל והגזל מביא לידי שפ"ד הא למדת שהמתאוה לשל חבירו עובר בלאו א' והקונה דבר שהתאוה בהפצר שהפציר בו או בבקשה ממנו בין ע"י עצמו בין ע"י אחרים ה"ז עובר בשני לאוין לכך נאמר לא תחמוד ולא תתאוה:

ז מ"ע על הגוזל להחזיר הגזלה עצמה אם היא בעינה ולא נשתנית שנ' והשיב את הגזלה אשר גזל וה"ה לגנב ואינו יוצא י"ח בנתינת דמים כג ואפי' אם כבר נתייאשו הבעלי'אבל אם אבדה או שנשתנית שנוי שאינו חוזר לברייתו יוצא י"ח בנתינת דמיה כמה שהיתה שוה בשעת הגזלה ואם הגנזל הוא במקום אחר כד אין צריך לשלוח המעות למקומו אלא כה מודיעו שיבא לו וישלם לו:

ז מו וכשבא מעצמו לעשו' תשוב' וליתן דמים צוו חכמים שלא לקבל ממנו כדי שלא ימנע מלעשות תשובה כז אם הוא גנב או גזלן מפורסם שעסקיו בכך ותשובתו קשה שאם יקבלו ממנו לא ישאר לו מאומה לפיכך צוו למחול לו כדי לפתוח לו פתח שיבא לעשות תשובה ולבקש שימחלו לו ואם

קונטרס אחרון

ה) עיין נמרא נבי ע"ע כיון סמין קנוי מלא למעצה ידיו ולא נופל (כלשיטה בניתין דף ל"ד ובסחוק ח"כ היה יכול לקנות מת עצמו בן חורין מס היה רשאי ודו"ק):
(ו) ט"ז ס"ך י"ד סימן ק"כ (עי' פסחים ד' נ"ג דיפרש' מנוי לא קני מפשו ובכרסופים דהגוי קני ומפי לע"ע מו למו"מ ותין סיהר כפמקבל סמפשו אלא ע"ד לגמות מחוכו כי לגזול ע"מ לשלם לא מסור אלא ביפרש' כדפיתא בב"ק קי"ג ע"ב בעובדא דרב אבי ע"מ בישוס' וכ"ם ומפי דקאמר יפרש' כו' כיהם ק לגנוי ועובדא דכיגיא ח"ם לחכוני כלל אלא בהכי פהכיא לגנוי דקי' הרבה שגנב היינכיס בעגין בילא י"ח מבלעין אבל הפגכיס ניהא קפי לגיגיא ודו"ק):

כה ואם הוא אומר אע"פ שמ[illegible] ס לי רצוני לשלם ולצאת י"ש אין מוחזק
כיר מי שמקבל ממנו כה אב[illegible]ם הגנבה או הגזלה קיימת א"צ למחול לו
כלל ו ואם הגזל חייב לאחרים ואין לו במה לפרוע לא ימחול בכל ענין
כדי שיפרע לבעלי חובות שלו:

ז ואם מתבייש להחזיר לו כח יכול להבליע לו דמים אלו בחשבון כשנושא
ונותן עמו ואם אינו נושא ונותן עמו לט יתן לאיש אחר שהוא נושא ונותן
עמו שיבליע לו בחשבון או ישליך המעות לתוך כיסו שיש בו מעות שאדם
עשוי למשמש בכיסו בכל שעה והרי מנה המעו' שהחזיר לו בבלל מעותיו
ומנין שלא מדעת פיטר אבל אם החזיר לו לכיס שאין בו כלום לא יצא עד
שימצאם זה בכיסו ואם נאבדו קודם שמצאם לא קיים מצות השבה ואם
מת הגזלן יהזיר ליורשיו והגזול את הרבים ואינו יודע למי יחזור כגון
נ המוכסים שנטלו יותר מקצבתם שנתן להם המלך נא וכן הגבאים הממוני'
מן המלך לגבות המס והם מקילים לקרוביהם ומטילים על אחרי' שהרי הם
גזלנים גמורים וכן מטוני הקהל שעושים כמעשיהם תשובתו קשה לפיכך
יעשו צרכי רבים כגון לחפור בארות מים בכרי שגם הגזלים יהנו מהם
(מבעי כע) לח ומ"מ אותם אנשים שהם מכירין שגזלו מהם חייבים להחזיר להם ולא די
במה שנהנים ממיהם וכן יעשה המלוה ברבית לרבים ואינו יודע למי:
ח ו אסור לקנות מהגנב החפץ שגנב נז ועון גדול הוא שהרי מחזיק
ידי עוברי עבירה וע"ז נא* חולק עם גנב שונא נפשו וגורם לו לגנוב
גניבות אחרות שאם לא ימצא לוקח אינו גונב נח אע"פ שאפשר לו להוליך
למקום שאין מכירין אותו שהוא גנב אין זה מצוי לו כ"כ ואם כל יודעיו
ומכיריו לא יקנו ממנו לא יגנוב כ"כ לפיכך אסור לכל יודעיו לקנות
ממנו וכן אסור לקנות מגזלן נט אא"כ מתבוין לטובת הבעלים להחזירה
להם והם יחזירו לו מעותיו ס והוא שהבעלים לא היו יכולים להציל
בעצמן אם לא היה קונה הוא:

ט ואפי' אם אין ידוע שזה החפץ הוא גזול או גנוב כיון שהמוכר הוא גזלן
או גנב מפורסם סא אסור לקנות ממנו שום דבר שיש לחוש בו שהוא גזול
או גנוב סב אא"כ ידוע שיש לו גם שלו כיוצא בו ואז מותר בין לקנות בין
ליהנות ממנו בחנם סג ואפי' יש לו מעט שלו כיוצא בו והרבה כיוצא בו
של גזל תולין להקל שזהו שלו סד אבל אם ידוע שזו היא הגזלה עצמה
אסור ליהנות בה בין לקנותה סה בין בעודה ברשות הגזלן כגון לרכוב ע"ג
בהמה סו ואפי'(ז) כבר נתייאשו ממנו הבעלי' לפי שביאוש לבד אין הגזלה
יוצא' מרשו' בעליה להיותה נקנית להגזלן שיהא ברשותו כמו המציאה כיון
סז שבא לרשותו באיסור גזל לכך לעולם היא עומדת ברשות בעלי' כל זמן
שהיא ברשות הגזלן ואפי' הנאה שגם בעליה לא היו מקפידים עליה אסור
ליהנו'ממנה כגון מחחילוף מטבע ג'שוויו ממעו'גזולים או גנובי'עצמן בודאי:

יא וכן סח ליכנס בבית גזול בודאי בחמה מפני החמ'ובגשמי' מפניהגשמי'
או לעבור בשדה גזולה בודאי (ולענין מצוה שלא תהא באה בעבירה
מחמירים אפי' בסתם כמ"ש בא"ח סי' תרמ"ט) ואפי' אם נתייאשו בעליה
כבר ג ואפילו נמכרה לא' ולשלישי ולרביעי שהקרקע אינה נגזלת ואינה

יוצא

קונטרס אחרון

(ז) (דלא כתוב קי"ב ד"ה לין כו' כל סעה כו' וכ"כ הרמ"ה סה וכ"ד הסור כלן
וכ"מ בסדיפ כהום' ס"ז ע"כ דברי לקהלה ודברי סה"ר סימ' אע"פ
סק"ו ועש"ב) .

יוצאה מרשות בעליה לרשות מי שהיא בידו לעולם לפי שהקרקע לעולם
היא ברשות בעליה עומדת אבל דבר המיטלטל שנגזל או נגנב ונתייאשו
ממנו הבעלי'ואח"כ נמכר או ניתן מה ה"ז נקנה להלוקח או להמקבל מתנה
ביאוש ושינוי רשות שהרי לא בא לרשותו באיסור גזל כיון שנתייאשו
כבר בעליו ממנו קודם שבא לרשותו וה"ז דומה למציאה נכ ומותר ליהנו'
בו הוא וכל אדם מן הדין אלא שעשה איסור בתחלה בלקיחתו כיון שיודע
שזהו גזול או גנוב ואסור בהנאה אסור בהנאה אסור לקנותו נג ולפיכך
אם בא לצאת י"ש ולהפקיע ממנו איסור זה יחזירנו לבעליו ואם גברה
ידו על הגזלן או על הגנב ולקח ממנו הגזילה או הגניבה ביד חזקה אין
זה נקרא שינוי רשות נד הואיל ולא נתנוהו לו מרצונם וחייב להחזירה
לבעליה מן הדין אע"פ שכבר נתייאשו ממנה נה ובמדינות אלו המנהג
להחזיר מן הדין כל גזלה וגניבה אפילו לאחר יאוש ושינוי רשות אלא
שאם נתן דמים מחזירים לו דמיו ואין לשנות ואם אינו מכיר הבעלים
יכריז ויודיע כדרך שנתבאר במציאה:

יב נ בני אדם שחזקתם גזלנים וחזקת כל ממונם גזל מפני שמלאכתם
מלאכת גזלנים נ ואין להם מלאכה אחרת כלל אסור ליהנות מהם כלל
בין בחנם בין לקנות מהם נא ואפי'למכור להם אסור כי מתם מעותיהם גזל
ואפי' חילוף מטבע בשויו ואפילו נב לקבל מהם צדקה אסור ואין תולין
להקל שיש לו מעטמשלו ס כיון שאין לו אומנות אחרת אלא אומנות
לסטים סא ויש מתירים חילוף מטבע הואיל והיא הנאה מועטת ואין
ידוע בודאי שמעות הללו הן של גזל אע"פ שחזקתן גזל) וכן סב לקבל
צדקה הואיל ואין הגבאי נהנה בקבלתו שמצוה לאו ליהנות נתנו והעניים
נהנים מיד הגבאי שכבר זכה במעות הללו לעניים ביאוש ושינוי רשות)
אבל אם ידוע בודאי שמעות הללו בעצמן הם גזולים לד"ה אסור להחליף
מהם מטבע (ולא ליטול מהם צדקה) לפיכך סג אסור להחליף מטבע
מתיבה שלפני המוכס סד שנותן בה מעות המכס לפי סה (ח) שמן הסתם
הוא נוטל יותר מהקצבה שקצב המלך והרי כל המעות שבתיבה זו הקנגזל
גמור (שכיון שמוסיף על קצבת המלכות אין במכס זו משום דין המלכות
דין הואילונגבה שלא כדין והכל גזל)סו ומ"מ אם הוא חי'ליתן חציו דינר מכס
ואין לו אלא דינ' נייתנו לו ולוקח ממנו חצי דינ'מפני סז שהוא במציל מידיו:

יג (ולפיכך אע"פ שנהנה בחילוף זה כגון שהוא צריך לחצי דינר מותר
סח אבל חילוף שאין בו הנאה כלל לישראל מותר אף שאינו במציל
מידם וכן כל משא ומתן שאין בו הנאה כלל לישראל כגון למכור בזול
למוכס או לסתם מותר אע"פ שנותנים מעות גזולים בודאי כיון שכבר
נתייאשו הבעלים מהן אבל קודם יאוש אסור בכל ענין והבעלים יכולי'
להוציא ברדן ממי שקבל ממעותיהם מהלסטים קודם שנתייאשו):

יד ואם סט נטל המוכס את חמורו והחזיר לו חמור אחר וכן לסתם שנטלו
כשותו והחזירו לו בסות אחרת רשאי ליטלה והיא שלו (אם ידוע (מ)
שנתייאשו

קונטרס אחרון

(ח) וכ"כ הא"מ (דמתני' דמין פורכים מייבי בגוי שמוסיף על הקנכס ומפקב
כמילו מין לו קנכס ומכל נזל):

(מ) גמ' סט ומ"ם הסמ"ע סי' סח"ח סוף נגד הגמרא דלדידיה לק"מ ממתני'
ומע"ב והמתם יורם דכרמב"ם מייבי ביטולא ככטל' שלפניו (ובכמ"ל נ

מל מפנה קל
כ"כ מ"מ
נג טור סי'
שפ"א ב' רב
שכיבת גמון
רמב"ן
נד רמ"ם רפ'
טוש"ע סי'
שם"ג
(ומהגיהון
דהמגיל כ"ע
דמייבי
בכלומס ול"נ)
נה פמ"ד נמ"ם
סי' שסח
נו רמב"ם
נז ס"ג
נח טור סי'
שסט
נט מפנה שם
ס ס"ג (וכ"ד
העור דכהכאי
גזולה לפי'
הילוף לפטור
דלמ כהמ"ע)
סא סמ"ע (נפי'
הכרמב"ם)
ס"ב ר"ם נמפנה
סג מפנה שם
סד נמ' לפי'
רמב"ם
סה טור
סו בגיי' שם
סז רמ"י
סח ס"ג
סט מפנה קל

שנתייאשו הבעלים) ע ואינו כנהנה מן הגזל עם הואיל ולא נתנוה
לו אלא הליפי שלו ואינו יודע בודאי שזו גזולה היא אע"פ שחזקתה
גזולה ואם הוא ותיק עב מחמיר על עצמו מחזירה לבעליה הראשונים
שלא ליהנות מן הגזל (שאף שנתנוהו לו חליפי שלו הרי שלו כבר
גזלו ואף אם לא היתה זו אצלם אפשר שלא היו מחזירים לו שלו ונמצא
נהנה בליקחתו אותה והיא בחזקת גזולה אע"פ שאינו יודע בודאי):

מז וכל זה שהמוכס הוא גזלנע במוכס נכרי או אפי' ישראל אלאעד שעמד
מאליו שלא מחמת המלך או אפי' מחמת המלך אלא שאין לו קצבה
שלוקה מה שירצה הוא אבל מכס שפסק אותו המלך ליטול דבר קצוב
והעמיד מוכס ישראל לגבותו למלך עסונודע שאדם זה נאמן ואינו מוסיף
כלום על מה שגזר המלך אינו בחזקת גזלן לפי שדין המלכות דין עז מפני
שכל הארץ למלך הוא ובידו לגזור שלא יהנה אדם מארצו אלא מרעתו
שיתן

ע ג"י ס"ג
פ' ח"מ
ע ד"ח רמב"ם
עב כריי' סם
ע"ג רמב"ם
לפי' בגמ'
עד גמ' סם
עה רמב"ם
ש ג"ם ר"ח ב

קונטרס אחרון

הכהתם מכס) שסתם נכי מדם מייכי ביתרמל וכמוקימתא דגמרא על מצמא צ
דגמלו מוכסים לפי נ' רס"י ונ"י ורז"ס ע"ם בכם"י וכ"י במתיתין (אבל אין
פוכפין מייכי בנכרי להרמב"ם ואם למיימי דמיא הוא כדי לתרולי אף
הבלייהות דמייכי בנכרי ולק"מ מ"ם סלח"ם) ומ"ם אף"כ שסמוכם גוי הוא
לענין שסות כלסניים כמ"ם בלח"ם בהלכה ב' אבל לענין יתום כתך על מ"ם
בפ"ז בביאור נחלק בין יתרמל לגוי אפי' בגזלן שתצוי בלמומו בסדיא מיד הגזלן
כו' וגם מדוקא מוכס גוי בחווקת מכלל דיכרכל העומד מעליו לו שמעל יותר
מן הקבס שבך שס כל שסתם מוכסים כמ"ם בהלכות עדות אף מייתם ודבכי הם"ך
בפ"ג (ומעתיס דהרמב"ם אף חילק בין גנב לגזלן אפשר משום דפסק כר' בסתם
מתני' וכדאתרינן הס מני כו' ודיתוית בעלמא לתוקמא כר"ם דליה מאן דתם ליה
כדאתרינן בקידושין דף כ"ב ושף דאתרי' לעולה ס"ג בידוע נדתם משוגית דלעיל
לפי גי' רס"י בתשנה דפריך בגמ' ריתם לפיפא ומתני וכ"ם ברז"ם וכ"י ע"ם והיינו
דקידושין אף קשיא מידי דתשנע הסם שרחוהו אחתף ואף שייך הכי דדייני בתי
יותר וכן יש לומר דמייכי בפכ"ד מהלכות כלי' וכן בפ"ד מס' תכומה ובפ' ס' מהלכות
מיסורי משנה אף חילק בין גנב לגזלן ופסק בכולן כר' דסתם מתיתין כוותיה וסתם
מתיתין דכליס נמי היכחתם היא וכשרחוהו וע' כי"ד סימן ם"ף בדרכו אל
הרמב"ם לפסוק כסתמי דסתרי אהדדי ולייפשם אף בחילוק שלא חזר בגמ' ואף
בלבניו) וגם מה שכ' בסמ"ע סי' בסמ"ם סק"ח בע"ג דהא מוכס מפורסם הוא ואף
עתו דוא סק"ם להרמב"ם וגם דמי לפרע בחוכו ואף שייך הקה"ם הכא בלל ומה
שתיו יודע אף מהני אלא מפוס הקה"ם להסמ"ע סי' שכ"ג ואף להם"ך שם ע"ש
דסכא גם כן אלו בחיפורת שתם לידיס ואף"ל למיתר שתיו יודע ח"ו כתה שכתב
הכ"י דבניתוף ב' טעמים אלו טולד הסיתר וסיינו לעתם י"ם אבל לענין דינא אלא
הכי היה אלו כתו בסיפא דהמתי' דהמגיל מלפסים שיודע וגתגה ואו דהא אפיע
שתיו רצות ואת"כ יתום דבתיפור גזילה גמורה שתם לידיס ואפ"ה היא אלא
להרמב"ם רק שהריך ליתן דמיס להרמב"ם ולדתיס אף אתני אפ שתיו יודע לפכ"י
בתוכח מפורסם כמ"ם בפי' בכ"ו ובכ"א אלא בפיפא מייכי בתיגל שכבר שגיל
שלכך יש לומר דלא אתני אלא בדיפא אבל בריפא דלא אתני רק שהחזיקו ו ואתני
הכי אלא אלו שתיע מפטעא דתתני' דהשתי לקבלס דהם אף אן אתן שתיע מכתיל
בלשון ואפשר הכי שכבית הרמב"ם בל"ב ושבירא ליה כפירוש הרמב"ם דבלאתם ידי
שמיס פלינו ול"ג כדי בל"ב אפ שתין כן להסמ"ע אל"ל להרמב"ם לפלוגי בין ריפא
לפיפא דלא שייך בא פעמא דידים ואת"ס אתני הכי אלא אלו אתו בריפא ודו"ק:

שיתן קצבתו עז וכן השר בעיירות שלו (או של המלך ונתנו לו במתנה)
לפיכך המבריח ממכס זה עם עובר על לא תגזול מפני שהוא גוזל את המלך
בין שהוא מלך ישראל בין מלך נכרי (שאף שמותר להפקיע חובו שחייב
לגוי מכבר זה אינו כמפקיע חובו אלא גוזל ממש שנהנה מארצו שלא
מדעתו (י) ומחסרו ממון שהרי היה יכול למכור הנאה זו של משא ומתן
בארצו לאיש א'עם ועוד שהמלך מוחזק הוא במה שמגיע לו מעבדיו הואיל
והסביומו עליו בני אותה הארץ וסמכה דעתם שהוא אדוניהם והם עבדים לו
וכל אשר להם משועבד לעבודתו לפיכך כל המחזרה שמגיע ממנה המכס
משועבדת למלך ליטול הימנה מכס וכאילו היא ברשותו ממש בין שהוא
בארצו ואצל עבדו והמבחירה גוזל מנת המלך שבה מרשות המלך) פ ו"ח
ע"ז ומתירי' להבריח המכס אע"פ שממונה עליו ישראל נאמן כין שגובה
למלך נכרי ואם הממונ' יודע בהברחתו אינו רשאי לכופו ליתן המכס הואיל
ומן הדין יכול הוא להפקיע חוב הגוי ואם יש בזה משום יראת המלך יכול
לכופו ויוציא שמי'יחמיר לעצמו כסברא הראשונ' שלא לעבור על ל"ת שבתור'
ואם פף ישראל קנה המכס לעצמו מן המלך דר"ה אסור להבריח מן התורה
שהרי גוזל את הישראל אבל אם קנאו גוי מותר לר"ה אפי'ידוע שאינו מוסיף
כלום על קצבת המלך שהרי אינו גוזל את המלך אלא מפקיע חובו שחייב
להגוי (לפי פכ שאין המלך יכול למכור לו חזקתו שהוא מוחזק במכס זה כי
חזקתו היא מחמת גופו שהוא מלך וכל הארץ שלו ועבדיו וכל אשר להם
משועבדי' לו דבר זה אינו יכול למכור כי רק אותו לברו קבלו למלך עליהם
ואינו יכול למכור רק הדין ממון שיש לו עליה'ומכון זה שם חוב עליו בלבד):

מז פג וכשקנאו ישראל אפי' נודע שלוקח יותר מקצבת המלך והרי הוא
גזלן אסור להבריח ממנו מה שמגיע לו ע"פ קצבת המלך אלא המותר
כגון אם נוטל שליש יותר על קצבת המלך לא יבריח ממנו אלא שליש
המתורה שאסור לגזול מן הגזלן וכשמבריח קצבת המלך גזל גמור הוא
(יא) אבל אם לא קנאו מן המלך אלא שהוא ממונה למלך לגבות ונודע
שמוסיף

עז מתיר כ"י
כי' בכ"ם
עח רמ"ם
וכ"כ במגמה
נאתר דלא מצי
עט כ"כ דף מ"ב
מרדכי
פ"ד דכ"ב
פ כ"ן
פא ה"מ ב"ך
פב נמרא ק"ב
ע"ב לפי' בב"י
דלא מכ"י שם
עי' ב"י שם
סם"ע שע"י
והו"ק
פג כ"י ה"ג
פד בפ' ב

קונטרס אחרון

(י) עיין במ"ם לעיל בליקוט יד:

(יא) רמב"ם ם"ע (ע"ם שכתבו ממכס זה וכ"מ בהדיא במ"מ שכתב להרמב"ם
מייכי מתני' דאין פורסין במוכס גוי דמוסיף על הקבוע וכ"כ בסור
דבכה"נ אסור לפרוס היממו מכלל שאין אם תעמו שתיתו גזל וכ"כ בסור
אם תים כו' וכן כתב הרעב"ם וס"ע שהכל כו' (ולף דמייכי ביתרמל כמ"ם לעיל
גם מוכסים יתרמל שתתן כך שמוסיפים כמ"ם סי' ל"ד סי' שתזקתן כו' וכן כתוב
כאן בה"ה ומודע שתדם זה כו' מכלל דתיכך לא מסיתת בשתמך לכך כתבו בתזקת
כו' ומ"ם בשמ"ע סק"ז אין לו מקור בתלמוד ומ"ל להרמב"ם והסיקר
כמ"ם בא"ג ע"ם ושף דמוקמי' מתני' בגוי דוקא סייתו משום דמתני' מהניי' קודם
שהוסיפו עליהם שמוכסים וסגבתים בבריית בשמדברין דה"ם ע"ם בגת' דמסיקנת
סי' ודו"ק) וכ"כ סמ"ת בסדיא שהוא שתין לו קצבה כלל ועכל"ל כן לרמ"ם ומשמע
למלך וכ"ת בשור שהוא גזל גמור מה שמבריח מגם שמלך ח"כ היתר שחיתו לשבריח
שהשורה לגמרי ס"ל להבריח מיים לו רובא לפי ערך ההוספה ואף אם"ל דלא לאמרי'
כאן נבנא כו' אלא בישמ"ל היתם בשנוגב רק בנגד מה שנגב ממנו דאתרינן דרב
אחא בפ"ק דבכורות נגב שרבה יותר מהלקו שמ"ם שמרדכי בפ"ג דב"ק אבל בשמע
שתיפא דשור אף אם בבר נגב שנוי אחלם דהא אפילו ניעבר אם ישתמ

(יב) כך אסור ליהנות בדבר הגנוב ואפילו אינו גנוב בודאי אלא שחזקתו גנוב כגון ל שומרי פירות שמוכרים פירות במקום צנוע כמו מ אחוריי הגינה או מ שרוב הדבר ההוא הזקתו גנוב כגון ל רועי בהמות אחרים שמוכרי' חלב נט וגבינה שרוב הרועים מוכרים מה שגונבי' ולא שלהם ולא מדעת הבעלים אסור לקנות מהם או ליהנות מהם בחנם אבל אם ק השומר מוכר בגלוי על פתח הגינה והסל או המשקל או המדה לפניו כותר שהרי יש לדבר קול ויודעים הבעלים ולדעתם הוא מוכר וכן כל ביוצא בזה וכולן שאמרו להקונה מהם הטמן אסור ליקח מהם:

בא קי בדברים העושים שמן מזיתים בבית הבד לוקחי' מהם שמן במדה וזיתים במדה שלדעת בע"ה הם מוכרים אבל לא זיתים מועטי' ושמן מועט שחזקתן גנבה וכן כל כיוצא בזה ואם אמרו המטמאטור בבל ענין:

כב קי החיט ששייר מהחוט כמלא מהט לארכה וחוץ למחט במלא מחט שנמצא ראוי לתפור בו מעט או ששייר מהבגד מטלית שהיא ג' אצבעות על ג' אצבעות חייב להחזירם לבעלים פחות מכאן הם שלו שאין דרך בני אדם להקפיד עליהם (קי והמקפיד בטלה דעתו) אלא א"כ קי דרך אנשי המקום להקפיד(קי ואם אין דרכם להקפיד אף על יותר מכאן הרי כל מה שאין מקפידים הוא שלו) וכן שפאין דקים שהנגר מוציא מהנסרים כשמחליקה במעצד קטן הם שלו שאין דרך בני אדם להקפיד עליהם לטרוח להביאם מהנגר ושפאין גסין שהוא מוציא קו במיצר גדול ואצ"ל מה שהותך בקרדום להקטין הנסרים חייב להחזירם לבע"ה אלא א"כ מנהג המקום שלא להקפיד ואם הוא עושה בבית בע"ה אף הנסורת שנופלות כשנוסר במגל היא של בע"ה וכן בשאר מלאכות כל שדרך בע"ה להקפיד עליו באותו מקום חייב להחזירו וכל שאין דרכו להקפיד עליו הוא של האומן (ואף אם בע"ה זה מקפיד בטלה דעתו):

כג קי וכל אומן שמוכר דברים שחייב להחזירם אסור ליקח ממנו ודברים שהם שלו מותר ואם אמר הטמן אסור ליקח שחזקתם גנובים ואם נשתנה הדבר ביד האומן כגון סורק בבגדי צמר במקום שמקפידין על המיבן הנסרקין מהבגד והסורק מוכר כר מלא מוכין שחזקתו מן הבגדי' הנסרקין אלא שנשתנה השם שמתחלה נקראים מוכין ועתה כר מותר לקנותו קי אף ע"פ שהיא שינוי החוזר לברייתו שהרי אפשר להוציא המוכין מן הכר ויהי' שם מוכין עליהם כבתחלה ושינוי החוזר לברייתו אינו קונה הגנבה להגנב שתה א של ויפטר בנתינת דמיה אלא צריך להחזיר אותה בעצמה ואסור לכל אדם לי קנותה ממנו מ"מ כאן הקילו הואיל ואינה נגבה בודאי אלא שחזקת' גנובה אבל גניבה ודאית שנשתנ' ביד הגנב שינוי החוזר לברייתו אסור לקנותה ממנו אא"כ ידוע שנודע להבעלים שנגבה מהם ונתייאשו ממנהקם כי יאוש עם שינוי נרוע החוזר לברייתו קונין הגנבה לגנב וכן הגזל' לגזלן ואין צריך להחזירה כלל אלא נותן דמיה לבן מותר לקנות' או ליהנות בה בעודה ברשותו ושינוי גמור שאינו חוזר לברייתו קונה אפי' בלא יאוש כגון

קונטרס אחרון

(יב) ע' מ"מ וסמ"ע (ומ"ש הכ"מ בהלכות גזילה גע"ג דהכל' נגנב כ' לסיפך ולע"ד דבריהם י"ל דקנייה המילת מהמקח בהמס שמיע מחזיק כו' והיינו טעמ' שלא נקנייה וס"ל להרמב"ם כגי' רב"י ור"י ורמ"ם וכ"ם בהי"ח מהיימוני מוסר ליהנות ולא לקנות וכ"מ מהתימות הס"ך סי' שנ"ג סק"ו דלקנות אסור לכ"ע אף אם יש לו מעם המבו ור"ע לדינא):

שמוסיף על קצבתו לעצמו וכן ממונה מוכס גוי שסתמו הוא מוסיף לעצמו יותר להבריח ממני כל המכס שכולו גזל שהרי המכס אינו חוב בלל אי"ש מחמת דין המלכות וכיון שמכס זה נגבה למלך שלא בדין המלכות שה"ו נוטל יותר מקצבת המלכות הרי כל גבי' זו גזל גמור הואיל וגנבית ע"י שליח המלך שלא בדין המלכות ששליח המלך כמלך והמלך שנוטל שלא כדין המלכות כגון שהעמיד מכס שאין לו קצבה ה"ז גזל כמ"ש למעל' ואף זה שנוטל יותר מקצבת המלכות ה"ז כמכס שאין לו קצבה משא"כ ישראל שקנה המכס וגובהו לעצמו ואינו שליח המלך כלל אין הוספתו שהוא מוסיף לגזול מגרעת הלק המלך כלל אלא הלק המלך מניע למלך והמלך מבריו לישראל זה ואין הלק המלך נגרע מחמת ישראל זה שגובה יותר מהלקו שקצב לו המלך הואיל ואין למלך בגבי' זו כלום כי כבר נכתלק בישמכר קצבתו הראוי' לו בדין המלכות לישראל זה והרי היתה מבורה נקיה שאין בה גזל וישראל הלוקח זכה במקחו כדין המלכו' לגבות לו הוב המכס שחייבים בני המדינה ונעשה כבע"ח אחר שנעשה גזלן וגובה יותר מחובו שאין הישאים לגזול ממנו חוב שחייבים לו:

יז סמלך שכרת אילנות של בעלי בתים ועשה מהם גשר מותר לעבור עליו אפילו צוה לכרות מכל אחד ואחד דבר ידוע והלכו שלוחיו וכרתו הכל מאחד מותר לפי ששליח המלך מלך הוא ואין צריך למרוח בעצמו לכרות מכל אחד ואחד אלא הן עצמן היה להם למרוח בזה או ישלמו זה שכרתו ממנו:

יח אבל אם כרתו אילנות שלא מדעת המלך ועשו גשר אסור לעבור עליו אלא אם כן פמסרוהו לרבים אחר שנתיאשו בעלי האילנות משום שאז נקנה לרבים ביאוש ושנוי רשות שבמסירתו להם קנאוהו בחזקתם בו בהילוכם עליו:

יט וכן פמלך שהרס בתים ועשה חומה או דרך מותר ליהנות בה וכן כר כיוצא בזה והוא שיהא משבעתו יוצא באותה הארץ שהרי הסכימו עליו בני אותה הארץ וסמכה דעתם שהוא אדוניהם והם עבדים לו שאם לא כן הרי הוא כגזלן בעל זרוע וכל עבדיו גזלנים:

כ יכשם שאסור ליהנות בדבר הגזול בודאי אלא לאחר יאוש ושינוי רשות כך

קונטרס אחרון

פכוי לגזלו כמ"ש סמ"ג וסג"מ פ"ז מסל' גניבה (ועיי הגוף ממור מדכר פמכמפ בהשכרי' גיסמ ד' ר"ג כ"ם פיגמע סיטרפל המלך יוכר ממס פיגזלע הגוי

כגון קי הגוזל עצים ושיפן ועשאן נסרים חלקים ודבקם בסממרים ועשאם תיבה שאף אם יתפרקו יהיו להיות נסרים חלקים ולא עצים וכן כל כיוצא בזה אבל קיז אסור לכל אדם לסייעו לשנות הגזלה שהרי בשינוייה מוציאה מרשות בעליה ונעשית שלו ונמצא מסייע עוברי עבירה ואין צ"ל שאסור לסייע לגזול או לגנוב מגוי וכן כל איסורי הנאה מגזלה או גנבה נוהגין גט בשל גוי מגוי כי באיסור גזלה וגניבה אין הפרש כלל בין ישראל לגוי שלא נאמר רעך אלא בעושק לבדו שנאמר* לא תעשוק את רעך ולא תגזול וגם הגוים מוזהרים על הגזל והחמס כישראל שהיא מז' מצות בני נח וחייב מיתה אפי' גזל או גנב מחבירו גוי):

כד קיב אין לוקחים מהנשים ומעברים כנענים ומהקטנים אלא דברים שחזקתם שהם שלהם מדעת הבעלים כגון נשים שמכרו כלי פשתן בגליל שהפשתן מצוי שם ביזול ודרכן של הנשים שם לקנותו ולטוותו ולארוג ממנו בגד ולמכרו לעצמו ואין הבעל מקפיד עליהם וכן בכל מקום ומקום לפי ענינו קיג ולוקחים ביצים ותרנגולים בכל מקום מכל אדם וכולם שאמרו הטמן אסור:

כה קיד וכן אין מקבלים פקדונות בן הנשים ולא מן העברים כנענים ולא מן הקטנים שמא גנבו מן הבעלים ואין מסייעים ידי עוברי עבירה עבר וקיבל מן האשה לא יחזיר לבעלה אלא לה שמא אדם אחר הפקיד אצלה וכן בעבד וכן בקטן שיש בו דעת כגון שהגיע כבר לעונת הפעוטות שהוא משש שנים ולמעלה ויודע בטיב משא ומתן יחזיר לו בי שמא נתנו לו מתנה ואין חוששין שיאברנה כיון שיש בו דעת:

כו ארים העובד בפרדס בעה"ב ונוטל חלק בפירות בעד עמלו מותר ליקה ממנו פירות אף קודם שחלקו כי יש לתלות שכשיבא לחלוק עם בע"ה ינכה מחלקו הפירות שמכר ויש אומרים שמא לא ינכה קטו שיורה היתר ליעצמו מפני שטורח הרבה והוא שמוכר מהפרדס אבל אם הביא מביתו מן הסתם מוכר ממה שהגיע כבר לחלקו קטז ויש לחוש לדבריהם וכן כל כיוצא בזה:

כז קיז ואם נודע לבעה"ב שהארים גונב פירות מהפרדס אינו רשאי לנכות לו מחלקו כשבאו להלוק אלא ע"פ בית דין אבל לא יעשה דין לעצמו לגזול את הארים כנגד מה שגנב ממנו מפני שאסור לגזול או לגנוב מן הגנב או הגזלן כנגד מה שגנב וגזל ממנו אלא יתבענו בב"ד ואם ינכה לו שלא על פי ב"ד ה"ז גוזל חלקו המגיע לו בפירות הנשארים ואף שכבר נטל הרבה יותר מחלקו הרי לא נטל בתורת חלוקה אלא נתכוין לגנוב משל בעה"ב ושיהיה חלקו נשאר עדיין בפירו' הנשארי' שהרי הם שותפים בכל הפירות כולם וכשבעל הבית מפקיע חלק הארים בפירות הנשארים בע"כ של הארים ה"ז גוזלו כנגד מה שגנב ממנו ואף שהדין הוא כך אינו רשאי לעשות דין לעצמו אלא ע"פ ב"ד אם יזכה בדין שיוכל לברר שגנב ממנו ואם לאו יפסיד וכן כל כיוצא בזה:

כח קיח בד"א שאינו רשאי לעשות דין לעצמו כשנוטל כנגד מה שנטל ממנו ולא גוף החפץ בעצמו שנטל ממנו אבל ליטול גוף החפץ בעצמו שנוטל זה ממנו בין בגנבה בין בגזלה מותר ליטלו ממנו בע"כ ואין זה גוזל אלא מציל את שלו ואם הלה אינו מניח לו ליטול מותר אפי' להכות עד שיניח קיט אם אינו יכול להציל ממנו בענין אחר ואינו מחוייב להוליכו לב"ד שבכגון

שבכגון זה שגוף החפץ שלו הוא בעין אדם עושה דין לעצמו להצילו ממי שגזלו או ממי שבא לגזלו או ממי שבא להזיקו בכל הצלה שיכול אפילו בהכאה ואף אם לא יגיע לו שום הפסד אם ילך לב"ד א"צ למרוח כלל קכ אבל לא ילך לבית הגזלן לגנוב חפץ שלו שמא ידאה עליו בגנב קכא אא"כ א"א להצילו בענין אחר:

כט בד"א להציל בעצמו אבל קכב להציל ע"י גוי אסור בכל ענין קכג וכל זה כשיכול לברר שזה החפץ שלו אם יתבענו הלה לב"ד אבל אם לא יוכל לברר אצ"ל שאינו רשאי להכותו שאם יכהו יענישוהו הב"ד אלא אפי' בלא הכאה אין הצלתו כלום קכד אלא א"כ אין ערים כשמציל מיזיז שאו מועלת לו הצלה זו שיהיה נאמן בשבועה לומר שלי תפסתי במיגו שהיה יכול לכפור ולומר לא תפסתי כלום מאחר שאין ערים אבל כשיש ערים אין תפיסתו מועלת לו אלא למשכון אם מודה לו הלה שהוא חייב לו איזה חוב והוא שהחוב הוא הבא שלא מחמת הלואה שבחוב הבא מחמת הלואה אסור למשכנו בעצמו בכל ענין כמו שנתב' בה' הלואה:

ל קכה מי שנתחלפו לו כליו בבית האבל או בבית המשתה ה"ז לא ישתמש בהם (שהרי אף אם הבירו משתמש בשלו ה"ז כגוזל מן הגזלן ואסור לעשות דין לעצמו אלא ע"פ ב"ד כמו שנתב' למעלה) קכו וכשבא בעל החפץ צריך להחזירו לו אפי' אם שלו נאבד קכז וכן כובסת נברית המכבסת לרבים והביאה לא' חלוק שאינו שלו אסור להשתמש בו וצריך להחזירו לבעליו אע"פ ששלו נאבד:

לא קכח המשחקים בקוביא שעושים תנאי ביניהם שכל הנוצח את חבירו באותו שחוק יקח ממנו כך וכך ה"ז גזל מדבריה' אע"פ שברצונהבעלי' לקח הואיל ולקח ממון חבירו בחנם דרך שחוק והיתול ה"ז אסור מר"ם והמשחק עם הגוי אין בו איסור גזל אבל יש בו איסור עסק בדברי' בטלים שאין ראוי לאדם שיעסוק כל ימיו אלא בדברי חכמה ומישובו של עולם קכט וי"א שהמשחק עם ישראל כמשחק עם הגוי ואין בו משום גזל(ואעפ"כ קל איסור יש בדבר כמ"ש בא"ת סי' שכ"ב) קל ושנים שהמרו זה עם זה דינם כמשחקים בקוביא קלג ומ"מ אם לא השליש המעות רשאי לחזור בו אא"כ התחייב ליתן לצדקה שאמירתם לגבוה כמסירה להריוח ואינם יכולים לחזור בהם:

לב קלד המסיג גבול רעהו שהכניס מתחום חבירו בתוך תחומו אפילו מלא אצבע אם בחזקה עשה ה"ז גזלן ואם הסיג בסתר ה"ז גנב ואם בא"י הסיג הגבול עובר בב' לאוין בלאו גנבה או גזלה ובלא תסיג גבול רעך וגו' באריץ וגו':

לג קלה מצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו אצ"ל החזיקו מהחפץ אלא אפי' בשדה או בחצר מדעת הבעלי' שראו ושתקו ומחלו זכו הרבים במתנה זו בחזקה שהחזיקו בה בהלוכם ואסור לו לחזור ולגוזלה מהם ואפילו חיתה מחילה בטעות כגון שהיתה דרך הרבים עוברת בתוך שדהו וחרשה ונתן להם דרך אחרת שהרי הוא חייב להחזיר להם דרך הראשונה אפילו השנייה היא טובה וישרה מהראשונה מפני שאינו יכול להחליף עם הרבים שלא מדעת כולם כי שמא יש מי שחפצים בראשונה מפני שהיא קרובה להם יותר מהשנייה אף על פי כן אסור לקלקל השנייה שכבר זכו בה רבים ואע"פ שהיחיד אינו זוכה בענין כזה רבים זכו הואיל והחזיקו בה מתחלה מדעתו ורשותו:

לד קלו מי שנזכר שגנב מאחד משנים ואינו יודע מאיזה מהם ובא לצאת ידי

קכג ביצה פג
כד
קכה הופס'
קכו פס"ד
רמ"ח
קכז בל"ם
קכח סמ"ע ס"ק
קכט ב"ב מו
קל כסב"ם
קלא פס"ד
קלב רמב"ם
קלג תוס'
בל"ש
קלד מגדם
קלה סנבת קמח
קלו סנבת נא
קלז ב"ד רמ"ח
סימן ר"ז
קלח ספרי
קלט ב"ב נה
ע"ז כ"ב
קמ"ם פס"ז ס"ק
שם

ידי שמים קו ישלם לזה ולזה אבל אם לזה מא' משנים ואינו יודע מאיזו מהם מנית לפניהם ומסתלק קו ואם לזה או גנב מא' מהם ואינו יודע אם החזיר לו ובא לצאת י"ש יחזור וישלם אבל אם אינו יודע אם לזה או גנב פטור אף לצאת י"ש ואם הלוה תובעו ברי שלוה ממנו חייב לצאת י"ש וכן בכל כיוצא בזה:

קו מסנ כ"מ כ"ז
קו כ"ק קיח
ק כמ"ע סי'
כע"מ
נ ג"כ כ"ב
ג מסכמ"ס
ק"ח סי' שפ"ז
ד מכמ"מ
ק"ח סי' פ"ח
(ועמ' כ"ח
ס"ד בהג"ס
סוף ס"ג שם
וכ"ם הכה
דאיכה
תרוויהו)
ס כ"ק נה
ז כ"י למ"ח
סימן שם"ח
ריסנמי כ"י
ס מרדכי כ"ח
שי' קס"ג
י ש"ך שם

הלכות נזקי ממון

דיני נזקי ממון ובו כ"ה סעיפים:

א אסור להזיק ממון חבירו ס אפי' ע"ד לשלם כמו שאסור לגנוב ולגזול ע"מ לשלם ג ואפי' לגרום נזק לחבירו בין במעשה בין בדבור אסור בגון ג ראובן שמוכר סחורה לגוי ובא שמעון ואמר לגוי שאינה שוה כ"כ אע"פ שהאמת אתו אסור שהרי אונאת גוי מותרת ד ובן מי שרוצה לברות שלא לשלם מה שחייב לגוי (מפני שאין לו כדי כל החוב וחושש שמא יחבשוהו כדיניה) אסור לגלות להם והמגלה אע"פ שאינו נקרא מסור שהרי לא גרם לו נזק אלא לשלם מה שחייב (ע"י מכירת בגדי אשתו או ע"י הלוא' מאחרים) מ"מ רעה גדולה עשה (ואף שהפקעת הלואתם אסורה כשיש חילול השם מ"מ זה שאין לו אנוס הוא) ס וכל הגורם נזק לחבירו אפי' בענין שפטור מדיני אדם חייב בדיני שמים:

ב ו ואפי' אם בא הנזק עליו אסור לסלקו מעליו אם ע"ז יגרום שיבא על חבירו שאסור להציל עצמו אפי' בגרם נזק ממון חבירו אבל קודם שבא הנזק עליו מותר לדחותו שלא יבא עליו אע"פ שעי"ז יבא על חבירו בגון אמת המים הבאה לשטוף שדהו עד שלא נבנסה לשדהו מותר לגדור בפניה אע"פ שעי"ז היא שוטפת שדה חבירו ומשנבנסה לשדהו אסור להוציאה בענין שהגיע לשדה חבירו שכיון שמוטל הנזק עליו אינו רשאי לסלקו מעליו ולהשילו על חבירו:

ג ז וכן חיל מלך שבא לעיר ובני העיר חייבים ליתן להם אבסניא אסור לאחד ליתן שכר לשר החיל לפוטרו מליתן אבסניא כי ע"י זה יגרום נזק לישראל אחר (אא"כ (א) נותן לו עד שלא נבנס לעיר) וכן בכל שאר ענייני מסים ס אסור למי שחייבים במס להשתדל אצל השר לפוטרו אם ע"י זה יכביד על אחרים ואם עושה כן נקרא מסור:

ד י וכן מלך או שר שמטיל איזה דבר על עשיר א' או ב' ויש לישראל אחד כח מהיכל המלך והשר להשתדל לפוטרם אם הדבר ברור בודאי שאם יפטרם לאלו יטיל על אחרי' אינו רשאי להשתדל לפוטרם והוא שהב אנשים ידועים למלך או השר ופרט אותם בנזירתו אבל אם לא פרט על אנשים ידועים אלא יצאה הגזירה מלפניו להטיל על ב' אנשים בסתם ה"ז רשאי להשתדל על איזה איש או אנשים שרוצה שלא יהיו בכלל הגזירה אף שבודאי יכנסו אחרים תחתיהם שכיון שלא פרט על אנשים אלו עדיין לא

קונטרס אחרון

(א) עד"ם סי' שם"ג דלמסקנת מהר"מ מסור מפוש דמין שוחף מולק כו' אבל נפי הס"ד דמהר"מ דהמיסור רק מפוש מק סמחריס בסבתו יש למלמ בין שר סמיר לעכסיו מיכולה ליקך לעיר ממכת וע"ע:

יש כ"ר כ"ם
יב ב"ק ק"ם
יג ד"מב"ם
יד ג"סק ל"ד
טו מכלכ"ב
כ"מ"ב כ"י
כ"מ"ם ס' שב"ם
טז פ' מכוכ"ם
ס' כנגוד
דכ"כ"ב בחוב
פסוק ומוכר
ומשאר כלמד
ממוכל ע"ב
יז מכמ"ם
ב"ק
יח מכלכ"ם
ד' נת
יט מכלכ"ם
כ"מ' וכ"ם
כ מגלב

לא בא הנזק עליהם ורשאי לדחותו ממי שרוצה להצילו כמו שרשאי לדחותו מעל עצמו וכן כל כיוצא בזה:

ה יאם ממון חבירו מזיק את ממון שלו ואי אפשר לו להציל שלו אלא בנזק ממון חבירו מותר ואין צריך להיות ניזוק בחבירו ולירד עמו לדין ומכל מקום חייב למעט בנזק חבירו כל מה שאפשר ואם אפשר לו להציל שלו בלא נזק חבירו על ידי טורח חייב לטרוח ולהציל לצאת ידי שמים אף על פי שהוא בענין שפטור על נזק זה בדיני אדם כי זו מצות עשה לטרוח בגופו להציל ממון חבירו מהפסד ובכלל השבת אבדה היא כמו שנתבאר בהלכות מציאה:

ו ולפיכך שור חבירו שעלה על גבי שורו להרגו לא ירחפנו מעליו אם אפשר לו לשמוט את שלו מתחתיו וגם כששומטו ישמטנו בנחת ולא בבח שיפול העליון וכן בכל כיוצא בזה:

ז אסור למסור ישראל ביד גוי בין גופו בין ממונו אפילו כשמן קל בין ברבור להלשין עליו או לגלות מצפוניו יאאפילו אין הגוי שואל אלא תבן בלבד אסור לומר שיש בבית ישראל פלוני בין שמראה לו באצבע תבן של חבירו וכל המוסר אין לו חלק לעולם הבא יבואפילו רשע ובעל עבירות אסור למסרו לא גופו ולא ממונו ואפילו יהוא מיצר לו ומצערו תמיד בדברים אבל אם מסרו מותר למסרו ממבמקום שיש חשש שיהזור ויסרנו ואי אפשר להציל עצמו אלא אם כן ימסרנו (או טזשלא נפטר עדיין ממסירה הראשונה וא"א לי להציל עצמו בענין אחר יזוכן מי שרגיל להכות הבריות ואי אפשר להציל ממנו אלא אם כן ימסרוהו מצוה על כל אחד למסרו לגוים שיקחו ממונו או יחשיקצצו ידו שלא יוסיף להכות עוד:

ח יאבל מי שהכה חבירו באקראי אסור אפילו למוכה עצמו למוסרו שאף על פי שאם עבר ומסר יש פוטרין בדיני אדם משום שאין אדם נתפס על צערו מכל מקום להתחלה אסור לד"ה ומסור גמור הוא:

קונטרס אחרון

(ב) מ"ך בשם סעיסור ס"כ ע"ם דלכלוי' רס"ל הייב לשלם מקו ממומ בנרמי בעלמא (וכ"מ בם"ע ס"ז ורמ"ע ומ"ע שם שעל הסיבעי' ממכנה למד מרי"ף פיסור בחבו דין הפיסה מכלל שגם בדיעבד מוליסים מידו וס"ל מסום דכפיסורם

כאפילו ישראל אלם שאינו רוצה לבא לדיני ישראל אסור לקבול
עליו לפני השר לכופו לעמוד לדיני ישראל עד שיטול רשות
מבית דין וכן לכופו על ידי נוים לקיים פסק דין ישראל צריך
רשות בית דין:

ד נברי אנס שאנס ישראל להראות לו ממון חבירו ואפי' אונסו להביא
לו ממון חבירו ל אם יש חשש סכנה לגופו אם לא ישמע לו אין לך דבר
שעומד בפני פיקוח נפש ורשאי להציל נפשו בממונו של חבירו רק שיטול
ע"ד לשל' ע"פ ב"ד שיורו לו אם חייב לשלם אבל אם אין חשש סכנה לגוף
ונפש אלא אונס ממון אינו רשאי להציל ממונו בממון חבירו אפי' ע"ד לשלם
כמו שנת' בה' גולה בר"א כשממון חבירו שאונסו עליו האנס אינו תחת
ידי אבל אם מסרו חבירו בידו לשמרו וידע בו האנס ואונסו ליתן לו
אינו חייב להציל ממון חבירו אלא ע"ד שנתבאר בה' מציאה כי ע"ד
כן קבלו מן הסתם:

ה א אסור לעמוד על שדה חבירו להסתכל בה בשעה שהיא עומדת
בקמותיה לא שלא יזיקנה בעין רעה (ואין צ"ל שאסור להסתכל בחבירו
בענין שיש לחוש לב שיזיקנו בעין רעה) ואפי' בעסקיו ומעשיו של חבירו
שאין בהם חשש היזק עין אם עושה בביתו וברשותו אסור לראות
שלא מדעתו כי ג שמא אינו חפץ שידעו ממעשיו ומעסקיו לפיכך שנים
שדרי' בחצר א' והם עניים שאין ידם משגת לבנות כותל באמצע החצר
לחלקה לשנים שלא יראה א' במעשיו ועסקיו של חבירו שמשתמש בחצר
אם יכולים לקבל מן הצדקה כדי לעשות מחיצה קלה ביניהם עושים ואם
לאו צריכים ליזהר בכל מה שאפשר שלא להסתכל זה בתשמישיו של
זה בחצר ואצ"ל שאסור לאחד להסתכל לחצר חבירו לראות בעסקיו
ואצ"ל לביתו שלא מדעתו ורצונו ואפי' רואהו ושותק לו לא שמא מתבייש
לומר לו לו ואפילו נתן לו חבירו רשות לפתוח חלון לחצירו לא נתנה לו
אלא לאורה אבל אסור לו לעמוד בחלון לראות בחצר חבירו:

יב ז ולפיכך אסור לפתוח פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון שלא יראה א'
מעשיו של חבירו ואפי' שניהם מתרצים לח יש אומרים שאין זו מדת
צניעות שיראה זה תשמישו של זה כל היום מ ואסרו חכמים וישא בלעם
את

קונטרס אחרון

דכיחסורא לחת ליזיק דהא בכי' רפ"ג ס"ב בהג"ס (עבמ"ס ריש הל' מציאה דכל
מציאה דמיא לפקדון) לחת ליזיל בהחיכא ולפ"ה הלק שם הם"ך ועוד דגם מציאה
פושם חיסור בהגבהתם לעצמו לפני יאוש ס"ב כ"ם שחייב להחזיר לאבדנו שהיא
בעין ולא מפסיד מאומה לעולם לחיך הוא שם"ב גם בניזקין ליפסיד דרשינן כחיב בהו
לפי' בחקי' שבידיהם כ"ם בגרמא בעלמא אלא דמוכח לאבד ממונו בגרמא לחכרח
אלא יהא המוד מנוסו דמה"ם חיכא מ"ד דאמרי לפטילו ניד וחיזך ל"פ עליה אלא
לאבדו ניד אבל בגוד בעלמו ל"פ ולפי' בדיעבד מיחייב אם הזיק ניד מאומה
דמיקרי בחיך בכמ"ל אלא דבודף הוא עי' ל"י ב"פ ס"ב וכבודף לא פטרו אלא
הבודף והבודף לחכר הבודף ולא שכר כל אדם ודו"ק) ומזיל רש"ל לשיטתו
שכפ"ק דמולין מכשיר שחיטת מסור מכלל דבר זריחה הוא ולא כמוכר לכל התורה
כדמה ריפ"ז בש"ע שם והרמב"ם ורש"י בפ' השוכר כמ"ש הר"ן שם אלא כמ"ש הר"ן
בשם מחריס וכ"ד הרמב"ן בב"י ב"פ ס"ב דמכור מיקרי לחיך ע"פ וס"ם ב"פ דמקרי
בר זריחה דשם מוכר לד"ם לא מקרי לחיך לרש"י בשמ"ע וכוס"ע ו"ד כי' ב"ח וש"ך
בר זריחה הוא וסלקך לרש"י והרמב"ם והריפ"ז ב"פ דלא מקרי לחיך וכ"ד הג"ה:

ג נתב"ן
בהלחמו' ב"י
פ"י דב"ן
לא רש"י
ד נמ' ריפ"ז שם
נג רש"י שם
לד טור
נא"ח סי' הכ"ד
לא סמ"ע
סי' בב"ח
לו רשב"ם
בחבו' רמ"ח
סי' קנ"ו
ה מבנה ב"ב סו
לח רמ"ח
בוכ"ע סי' קי
לט ש"ם בסי"ע
מ נמ' שם

את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו ראה שאין פתחי אהליהם
מכוונים זה כנגד זה אמר ראויים הללו שתשרה עליהם שכינה ואפי'
רה"ר מפסקת ביניהם אסורים לפתוח חלון כנגד חלון מ אם החלונות
גבוהות שאין בני רה"ר יכולין לראות בהן מכ דרך הילוכם וקרקעות
בתיהם הן גבוהות מקרקע רה"ר שאין יכולים לראות בהם אבל אם בני
רה"ר יכולים לראות בהן דרך הילוכם אין לחוש אפי' בחלון נגד חלון
מג שהרי סוף סוף צריך להיות צנוע בתשמישיו מפני בני רשות הרבים
העוברים שם כל היום ואצ"ל בפתח בנגד פתח שהם נכוכים יותר:

יג מד י"א מה שצריך אדם ליזהר מלעמוד כנגד (פתח) בית חבירו או
חצירו ולראות בו אפי' ראיה קלה שאינו מתכוין כללמ להסתכל לידע
עסקיו של חבירו אלא יזהר פניו כשיעמוד כנגד (פתח) ביתו או חצירו
של חבירו כדי שלא יחשדהו חבירו שמתכוין להסתכל לידע עסקיו ויהיה
נתפס בנגב כיון שאין לו טענה למה הוא מסתכל (שאף בני ר"ה אינם רשאי'
לעמוד ולהסתכל אלא כשרואים ראיה קלה דרך הילוכם אין לחוש שהרי
מזה אין יכול להזהר וצ"ל צנוע בתשמישיו שראיה קלה בהם קשה עליו):

יד אסור להזיק ממון חבירו או לגרום לו נזק אפי' כשמשתמש בתוך
שלו איזה תשמיש הצריך לו וממנו נמשך נזק לשכנו הקרוב אל ביתו
כגון מי שהיה כותל חבירו סמוך לחצירו מו לא יניח בחצירו כל דבר
שיש בו חמימות ומוציא הבל חם כגון סלעים שיוצא מהם אש ווכל
ומלח וסיד וכיוצא בהם אלא א"כ הרחיק מכותל חבירו ג"ט מפני שהחמיכו'
מזקת לחומה וכן צריך להרחיק ממנו ג"ט כל דבר שיש בו לחות מז כגון
הול לח מח ואפי' הוא כותל של אבנים ולא של לבנים וכן אסור לשפוך
מים מט אפי' דרך מקרה בפחות מג"ט סמוך לכותלו ולבן צנור המקלח
מים מן הגג צריך להרחיק בענין שיפלו המים ברחוק ג"ט מכותל חבירו
אע"פ שאינו מקלח אלא בימות הגשמים כ ויש מתירים במים שאינם
קבועים כגון לשפוך שופכין בפחות מג"ט סמוך לכותל חבירו מ אם אין
שם גומא מפני שהם כלים לאלתר ולא אסרו אלא בחול שהלוחות שבו
אינו מתייבש במהרה וירא שמים יחמיר לעצמו בסברא הראשונה:

טו ולה"ה כה אסור לשפוך עביט של מי רגלים בפחות מג"ט סמוך לכותל
חבירו ואפי' נג הוא כותל אבנים לד אבל להשתין סמוך לכותל חבירו
דיו שירחיק טפח אם הוא של אבנים ואם היו מה האבנים צחיח סלע
משתין בצדו בלא הרחקה (ג) (ואפילו ע"ג הכותל עצמו) אבל אם הוא
של לבנים צריך להרחיק ממנו ג"ט בין לשפוך עביט מי רגלים בין
להשתין בלבד שלא ימסמסו את הלבנים שהם של טיט יבש
ואצ"ל שצריך להרחיק כן מכותל של עץ מחופה בטיט מבחוץ (אבל
כותל של עץ שאינו מחופה בטיט אף את"ל שאינו דומה לשל לבנים
אלא לשל אבנים עכ"פ צריך להרחיק טפח) אבל מ י"א שלא אסרו
להרחיק טפח משל אבנים משום האבנים אלא שלא תשטשטש הקרקע
שאצל היסוד במים ותתרפה אבל האבנים אע"פ שאינן צחיח סלע אין המי'
מזיקין

מז נתב"ן
הכנ"ל
מח טור מ"מ
כ' רמב"ן
מט נמ' שם
מד ב"י רמ"ן שם
מה סמ"ע
מו מהרש"ל פ"ב
מז נרי"ף יש
מח מ"מ ב"י
מט מרדכי
(ע"ש בלח"י
שהביא מהרי"
ב מ"ע ב"י
נ שם נ"ל
הרמב"ם
נ רש"י ב"י שם

קונטרס אחרון

(ג) עי' תוס' ד"ה ותיובתא ובקל"ח כתיב בקיל ולפ"ה הרמב"ם י"ל דס"ל הכי ובגמ'
ר"ל נדדי הכותל עצמו וכה"ג מסכתן בהוכחי תוכח במקלח תשמה והלמוד
ובל"ח הרחקה הוא לענלוי על בנדו שהוא בלחו ממש:

מזיקין להן ולא היה צריך להרחיק מהן כמו מן הלבנים שהם של טיט יבש ואפי' על האבנים עצמן היה מותר אם לאו קרקעית יסודו ובכותל של עץ שאין להוש לקרקעיתו אם דינו כאבנים ולא כלבנים אין צריך להרחיק כלל מ ו"ש יהמיר לעצמו כסברא הראשונה :

מז מ אסור לעשות שובך בתוך העיר מפני שיפסדו היונים זרעוני הגנות שבעיר ס וזרעים השטוחים בגגות ובחצירות לייבש וחוץ לעיר צריך להרחיק חמשים אמה לתוך שדה שלו או של הפקר כי היונים אינם שטים יותר מנ'אמה בשדה כי נתמלא כרסם במה שגדל תוך נ' אמה (ואם סם רוב גנות העיר של גוים מותר אף ברוך העיר) :

יז סכ אסור להשליך נבלה בעיר וחוץ לעיר תוך נ' אמה מפני הריח שמזיק לבני העיר (סג אא"כ כולם משליכים נבלותיהם סד בשוק או באשפה שבשוק סה שבני העיר יכולים למחול זה לזה) וכן סו העושה בהכ"ם קבוע בחצרו צריך לעשות בענין שלא יגיע הריח לשכנו או לבני רה"ר וכן צריך ליזהר שלא יגיע להם עשן ע"י רוח מצויה מתנור סז וכירים שלו סח ואם יש לשכנו חולי הראש ומזיק לו קול הכאה לא יכתוש ריפות וכיוצא בהן מדברי' שקול הכאת' מגיע לבית שכנו ומזיק לה:

יח סט וכן לא יעשה בחצרו מלאכה שיש בה אבק ועפר בענין שרוח מצויה כוליך האבק לשכינו או לבני ר"ה ויזיק להם וכן בכל כיוצא בזה צריך ליזהר שלא לגרום נזק ממעשיו לשכנו או לבני ר"ה אא"כ מוחל לו שכנו ושתיקה היא כמחילה מן הסתם אא"כ ידוע שאינו מוחל בלב שלם ומחילה ומתנה ע שאינה בלב שלם אינה כלום ונזק של בני ר"ה עא אין יכולת למחול אלא עב ביד ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר אם מוחלים בפי' עג זכן עוברי דרכים יוצאי ובאי דרך עירם יכולים לעכב עליהם או שפשט המנהג לעשות כן כל מי שרוצה שהרי זה כאילו מוחלים כל אנשי העיר כולם בפי' כדי שיוכל כל א' לעשות כן כשיצטרך לזה הוא עד או בנו אחריו :

יט עה לפיכך מותר להוציא זיזין וגזוזטראות מתקרת הבית לר"ה אפי' אינן גבוהים למעלה מגמל ורוכבו שנמצא מונע את הרוכב גמל מלעבור בר"ה אצל ביתו עו שלא כדין ועוד שנשפכין שופכין מן הזיז לאמצע הדרך לפי שכן נהגו וכולם מוחלים ע"ז וכן מותר לעשות חלל תחת ר"ה בחפירת ביב ששופכי הבית ומימי גשמים מקלחים בו ומכסהו ועל כיסויו הוא קרקע ר"ה אע"פ שמן הדין אסור לעשות כן פן יפתח הכיסוי באורך היסים הואיל וכבר נהגו לעשות כן הרי כולם מוחלים ע"ז ועוד שר"ה היא של אדונינו הארץ והוא מסרה מן הסתם לבני העיר לעשות בה כרצונם וכנהגם עז וביב שאינו עמוק ג"ט מותר להפור בר"ה מן הדין וא"צ לכסותו כלל שכל פתוח מג"ט הוא כלבוד ואינו נקרא חלל כלל:

כ עח אין שורין טיט בר"ה להשהותו שם זמן רב אבל גובלים שם טיט לצורך בנין לבנות מיד אבל לא לעשות ממנו לבנים :

כא עט הבונה בר"ה כשמכין האבנים אסור להשהותן שם אלא מביא ובונה מיד פ ואסור לזרוק אבנים או דבר אחר מרשותו לרשות הרבים שלא יכשלו בהם רבים :

כב פא הנודר גדרו בקוצים סמוך לר"ה צריך לצמצם שלא יצא קוץ לר"ה פן יזיק ומדת חסידות להצניע אדם קוציו ושאר כל דבר המזיק במקום שלא יבא מהם תקלה כנון שישליכם לנהר או ישרפם :

כג פב ביב או מרחף שיש בו מים סרוחים אסור לשופכם בר"ה בימות החמה

החמה (ד) פג אלא ע"ד לפנותה לאלתר ובימות הגשמים מרר אבל מי שיופכין נקיים מותר לשופכם ברשות הרבים אפילו בימות החמה לפי שאין שוהין ומתעכבין כלל ברשות הרבים כמו הסרוחים ועכורים אלא יורדים מיד ממקום גבוה למקום נמוך :

כד פד מותר להוציא את הזבל והגללים לרשות הרבים בשעת הוצאת זבלים של כל אדם אבל שלא בשעת הוצאת זבלים אסור פה אלא ע"ד לפנותו לאלתר :

כה פו התופר בר"ה אפילו ברשות או אצל ר"ה לא יצבור העפר ברשות הרבים (פז בגובה ג"ט) אלא ע"ד לפנותו לאלתר :

הלכות נזקי גוף ונפש ודיניהם

דיני נזקי גוף ונפש ודיניהם ובו י"ז סעיפים:

א אסור לאדם להכות את חבירו ס ואם הכהו עובר בלא תעשה שנא' *והיה אם בן הכות הרשע וגו' ארבעים יכנו לא יוסיף פן יוסיף וגו'אם הקפידה תורה בהכאת רשע שלא להכותו יותר על רשעו ק"ו בהכאת צדיק ג וכל המרים יד על חבירו להכותו אע"פ שלא הכהו נקרא רשע שנאמר *ויאמר לרשע למה תכה רעך למה הכית לא נאמר אלא למה תכה ג וכל מי שהכה חבירו הרי הוא מורדם ועומד בתרם הקדמוני' ואין לצרפו למנין עשרה ולכל דבר שבקדושה עד שיתירו לו ב"ד החרם כשמקבל עליו לשמוע לדינם :

ב ד והמכה את חבירו הכאה קלה שאין בה שוה פרוטה הואיל ואין בה חיוב ממון חייב מלקות מן התורה ואפי' (א) אם חבירו התחיל עמו במריבה ותרפו בדברים ו ואפילו הכהו והוא שפסק להכותו אבל אם לא פסק רשאי להכות אותו כדי להציל עצמו אם א"א לו להציל עצמו בעניז אחר ואם אפשר לו להציל עצמו בהכאה מועטת לא יכהו הרבה וכן הרואה א' מישראל מכה חבירו ואינו יכול להצילו מידו אם לא שיכה המכה מצוה להכותו כדי להפרישו מאיסור ז אבל אם אפשר להצילו מידו בלא הכאה אסור

קונטרס אחרון

(ד) וצ"ע ממנמ פ"ג דמכיעית ע"ם בפ"ם וכ"ע סהימהמם הום ול"פ עליה סמס מהני' דכ"מ וע"כ ל"ל דאל סמני סים לו דמים ולפ מיימ' שיפקעמו ובפרם שכל מעמו מחזר עניו לזכל מ'וחיו שלכך הוימו מהניהו לכ"ם ע' רם"י (והיינך יימהו סם לזמן מרובה פן יקדימו למכר) ועי"ל דבמהמ מם"פ סריך ליתפ כו' מסוס שלפ בשעת הוצאת זבלים מסור להוציא כלל לכ"ע סהימהמם וגם כ"י מלמידיה הום ול"פ עליה וכ"כ כ"י בהדיה ובפרם למסקנת דמהני' דלפ כר"י י"ל דמהני' מיירי בשעת הוצאת זבלים אבל שלפ בשעת הוצאת זבלים מסור לגמרי כר"פ דהלכתפ כווחיה מפני' כנגד רבים ע' כחוהה דף פ"ג :

(א) עי' הום' וכ"י ב"מ דף ע"פ מחזר בו ממ"ם בקידושין ומ"ם מסכת"מ דמוכר לחכוהו כ"ל לכ"ד כדמסיק מין בסם דין מפמע דבב"ד מייהי וסרי סמבי עובר בלאו המור ופפ"ה מסור מסכ"מ במרדכי סוף ב"ק וכן סרא"ם ומום"פ ומ"ש לפ"ל לסמיר פלפ כפפ"ה לפניל בע"פ וזה יכול לילך מאליו ולפ יימע סרופיו מפפ"כ בפשה רעה הרבויה בניהו והכאתה ז היא הפלתו :

פג מרדכי פד ב"מ קיח פה מרדכי טור בו מכתב סם"ע דרביעית
פו ע' מרדכי סוף ב"מ שכלייתו מכ"כ כ"ח וכפ עומק וגובה עזין
ו כתובות לב ב סנהדרין נה ג מכתב"כ רמ"ח
ד כתובות סב ו רח"ם סיום"ם ס' פכ"ח
ז מרדכי ב"ק סימן שפ"ג
*(דברים כה)
*(שמות ג)

פ"ג מכתב כ"ג ס' עז מרדכי פפ מכתב כ"מ קיח פם סם במכתב
ם כ"ק ל' פפ כ"ק ל' פ"כ כ"ק ו'

נה ם"ע
יה מכתב כ"ג
ס הוספ'
פה (נ' כ"ק
פ' ע"ח וככ"ע
במכתב וכתוס'
ד"ם יכי
וכמ"כ"ם וטור
פי' הט)
סב מכתב כה
סג הולין יכ
סד תוס' סם
סה ל"י רמ"ח
סימן פח כ'
רמב"ח
סו גמ' כג
סז ס"ך
סח ריב"ם
סט גמ' כד
ע פמ"ע סימן
רמ"כ
פ"ח גמ' כ"ג
סכ הוספ'
עב רמב"ח
כ"י סימן תי"ז
פד במ"ע
עה רמב"ח
רמ"ח פי' תי"ז
עו מכתב' כ"ב ס'
עז מרדכי
פמ מכתב כ"ע
קיח
פם סם במכתב
ם כ"ק ל'
פח כ"ק ל'
פ"כ כ"ק ו'

אסור אפי' להזעפו אם אפשר לשומטו בנחת ס וכן הרואה בחבירו שעשה איזה דבר עבירה אחרת והיא תחת ידו ורשותו להכותו רשאי להכותו כדי להפרישו מאיסור וא"צ להביאו לב"ד אבל אם כבר עשה האיסור אינו רשאי להכותו אלא יביאנו לב"ד ויענישוהו :

ג ע הנכנס לבית חבירו שלא ברשות יש לחבירו רשות להוציאו מביתו ואם מסרב לצאת י יש מתירין אפי' להכותו כדי להוציאו אם אינו יכול להוציאו בע"א יפ וכן מי שיש לו משרת וחושש שיגנוב ממנו רשאי להוציאו מביתו אפילו קודם שיכלה זמן השכירות ואם מסרב לצאת רשאי להכותו עד שיצא וכן אם חבירו בא לגזול ממנו איזה חפץ או שכבר גזלו רשאי להצילו מידו אפי' ע"י הכאה אם א"א בענין אחר וא"צ להביאו לב"ד כמו שנתבאר בה' גזילה :

ד אסור להכות את חבירו אפי' הוא נותן לו רשות להכותו יכ כי אין לאדם רשות על גופו כלל להכותו ולא לביישו ולא לצערו בשום צער (ב) אפי' במניעת איזה מאכל או משתה אא"כ יד עושה בדרך תשובה שצער זה טובה היא לו להציל נפשו משחת ולכן מותר להתענות לתשובה אפי' מי שאינו יכול להתענות מו ומי שיכול להתענות מותר אפי' שלא בדרך תשובה אלא כדי למרק נפשו לה' שאין טוב למעלה מטובה זו(וכן מותר להכות בניו הקטנים אפי' שלא בשביל חינוך התורה ומצות אלא מז כדי להדריכם בר"א הואיל ומתכוין לטובתם וטובתם מוטלת עליו שהם ברשותו יז וה"ה ליתום שברשותו ואם אין בניו שומעים בקולו מותר להכותם אפילו לטובת עצמו ולא לטובתם כי יכול הוא לבופם שישמעו בקולו כמצווה עליהם אבל אם שומעים בקולו יח אסור להכותם שלא לטובתם כמו שאסור להכות את אחרים ומשרתו אפי' אינו שומע בקולו אסור להכותו יט אא"כ הוא עבד בנעני והוא התנה עמו מתחלה כששכרו שיהיה רשאי להכותו כשלא ישמע בקולו מועלת נתינת רשותו הואיל והיא לטובתו כדי ש"שכרהו ומ"מ אם חזר בו הטשרת מתנאו אסור להכותו שהרי יכול לחזור בו אפי' באמצע הזמן כמ"ש בה' שכירות ועור שבצער הגוף אין תנאו מועיל לשלא יוכל לחזור בו כמ"ש באה"ע סימן ע"ז לענין מחילת העונה שהיא יכולה לחזור בה משום שהיא צער הגוף ואינו ניתן למחילה עולמית אלא כל זמן שמוחלו ברצונו לבד) :

ה כ המבעית את חבירו כגון שצעק לו מאחוריו או שנראה לו באפילה וכיוצא בזה אע"פ שפטור מדיני אדם חייב בדיני שמים :

ו כא החובל בחבירו אפי' שלא בכוונה אע"פ שנתן לו הממון שנתחייב ליתן לו בעד חבלתו אינמתכפר לו עד שיבקש ממנו וימחול לו על צערו ולא יהיה הנחבל אכזרי מלמחול כמ"ש בה' יה"כ כב וכן הגוזל את חבירו אע"פ שהשיב את הגזלה אין מתכפר לו עד שיבקש ממנו וימחול לו על צערו שציערו כשגזלו אבל כג המזיק ממון חבירו מיד ששילם לו נתכפר לו וא"צ לבקש למחול לו :

ז כד הרואה את חבירו טובע בים או לסטים באים עליו ויכול להצילו הוא בעצמו או לשכור אחרים להצילו חייב לטרוח ולשכור ולהצילו כה ותיזר

תפרע

קונטרס אחרון

(ב) גמ' ל"פ ותוס' שם ד"ה שלא מגמי וכו' ויש"ם שם (מכל מש"ם דמפיק לעיל מן הממון מסור לבריותו מע"ג מיתקו מדאמר רב לב"כ פשוט כלה כו' ונס מס שלוסר נעצב נוסו מע"ג מיתקו מביע שמכלו מורב וקרח) :

ונפרע ממנו אם יש לו ואם לאו לא ימצע ואם נמנע עובר עד לא העמוד על דם רעך כוואפילו ליכנס כספק סכנה יש אומרים שצריך כדי להציל את חבירו מכותה ודאית (מוי"ח בזה וספק נפשות להקל) :

ח כהכובן אם שמע גוים או מוסרים מחשבים עליו רעה או טומנים לו פח ולא גילה אזנו והודיעו או שידע בנוי או באנס שהוא בא על חבירו ויכול לפייסו בממון בגלל חבירו והסיר מה שבלבו ולא פייסו וכיוצא בדברים אלו עובר על לא תעמוד על דם רעך

ט ואפילו ישראל בעל עבירות כגון מומר לאכול נבילות לתיאבן טצוה להצילו ואסור לעמוד ע"ד דמו ומכל מקום כשאין חיוב להוציא ממון על הצלתו שכיון שהוא מומר לדבר אחד מן התורה אינו ככלל דם רעך וכן אין חייבים להחיותו ולפרנסתו שאינו בכלל וחי אחיך עמך אלא מורח לברו בלא הוצאת ממון וחייבים לטרוח בשביל הצלת גופו ואפילו בשביל הצלת ממונו נמשום שנאמר לכל אבדת אחיך ודרשו חכמים לרבות אבדת המומר לתיאבון ושם נאמר והשבותו לו וכא נאמר והשבות לו ודרשו חכמים והשבותו אותו בעצמו שאם גופו אובד להשיבו ולהצילו כמו שמצות אבדת ממון היא במורח בלבד בלא הוצאות ממון אפילו לישראל כשר כמו שנתבאר בהלכות מציאה כך מצות השבת אבדה הגוף והצלתו אינה אלא במורח בלבד למומר אלא לישראל כשר חייבים להוציא ממון על הצלת גופו נממלא העמוד על דם רעך :

י (נ) ויש אומרים שמומר לתיאבון הוא בכלל אחיך ורעך כמו שדרשו חכמים לכל אבדת אחיך לרבות המומר לתיאבון שהוא בכלל אחיך :

ולפיכך

קונטרס אחרון

(נ) רא"ש פ"ק דכ"מ סי"ד סי' קכ"ם (ע"ם שמלם מיסור רביה בלמחיומו) וכ"פ בפ"ק דכ"מ כ' סרמב"ן (ע"ם שמלם סחיסור במי שנקבע לאחיך ומפי' מסור מיקרי לאחיך כ"ם מומר לתיאבון מדאסור לכ"ע להלווח לו ולכ"ם כ"ל כמ"ם סמרדכי בפ"ק כ' כ"י שסחימר סוס במכ"ם מנוסו וכ"כ בפ"ג מע"י וכ"ד סט"ז בי"ד סי' רכ"ם ודו"ק) :

(ד) ע' ב"ך סי' קכ"ח וע' תשו' מהרי"ל סי' קל"ד שהקיל בשם מפי' בשחיפם כ"ם להממיר לענין להחיותם דל"ד להפיקוחם דכבם .

מ כג"פ בהגלמי
נ מע"ע לכם ומ"ח
כה רמב"ם
כו סמ"ג סם נסם רם"ם
כוסמ"ע יו"ד סי' כ"ח ס"ב
כב"ך דמין מילוק בין פדיון לפרנסה ל בבייהמ ע"ג

יא ולפיכך חייבים להוציא ממון על פרנסתו ועל הצלת גופו
בישראל כשר וירא שמים יחוש לדבריהם להחמיר עד עצמו
בשל תורה :

יב מה וא' הנמצא במחתרת וא' הנמצא בגגו או חורבתו וכל מקום שרגל
הבעלים מצויים שם וא' הנמצא בלילה וא' הנמצא ביום מותר להרגו
אבל הבא במחתרת לתוך דיר וסהר וכיוצא בו ממקומות שאין רגל
הבעלים מצויים שם אסור להרגו כי חזקתו שבא על עסקי ממון לבד
שלא עלה על דעתו כלל שימצאנו בעל הבית מו וי"א שלא התירה התורה
להרוג בלא התראה אלא בבא במחתרת שכיון שטרח ומסר נפשו לחתור
ע"ד כן בא שאם יעמוד בעה"ב כנגדו יהרגהו אבל הנכנס בגגו וחצירו
דרך פתח צריך להתרות בו תחלה ולומר לו ראה שאעמוד כנגדך
ואהרגך וזה יקבל עליו התראה (וכן מז י"א שאינו נהרג אלא כשבא בלילה
ולא ביום אפילו במחתרת) (ויש לחוש לדבריהם) :

יג מח והגנב שגנב ויצא מן המחתרת הואיל ופגה עורף אינו נהרג וכן אם
יש לבע"ה מושיעים שיושיעוהו אם יקום הגנב להרגו אינו נהרג וכן
אם יש עדים שראו הגנב שנכנס וגנב והוא רואה אותם אינו נהרג שהרי
יודע שיחייבוהו בתשלומין בב"ד ובודאי לא יגנוב (וכ"מ שאסור להרגו
אסור להכותו אא"כ א"א להציל ממנו בע"א כי הכאה לגנב אינה דין תורה
אלא שלב"ד וטובי העיר יש רשות להכותו לסייג וגדר אבל לא ליחיד) :

יד מט מי שעוסק בזיופים כגון חתיכת מטבעות במקום שהמלכיות
מקפידות וכיוצא בזה ויש לחוש שיסכן רבים דינו כרודף ומתירין בו
שלא יעשה ואם אינו משגיח מותר למסרו למלכות ולומר שאין א' מתעסק
בזה אלא פלוני לבדו נ וכן יחיד שמעלילים עליו בגללו יכול לומר להם
אני איני עושה זה אלא פלוני לבדו :

טו בזמן הזה שאין לנו דיינים סמוכים בטלו כל דיני קנסות מישראל כגון
דיני גנבות והבלות שהכה איש את רעהו וחירופים שחרפו וביישו
בדברים ובהוצאת ש"ר ואין לנו רשות אלא נא לנדות החובל או המחרף
עד שיפיים לבעל דינו ומ"מ נב ז' טובי העיר יש להם רשות לדון דיני
קנסות כפי ראות עיניהם לגדור פרצת הדור כפי צורך השעה לקנוס ממון
נג או להכותו אם אין לו ממון וכן העובר על אחת מכל העבירות
שבין אדם למקום אע"פ שבטלו דיני נפשות ומלקות נד יש לטובי העיר
רשות לעשות כפי ראות עיניהם במלקות או בממון או בבזיונות (וכל
צבור נה במקומו הם כגאוני' ונשיאים לכל ישראל שיש להם רשות להפקיר
ממון כפי ראות עיניהם) הכל לפי החוטא ולפי החטא ולפי הענין לגדור
פרצת הדור כפי צורך השעה לפי שטובי העיר (שהוברורו ונתמנו מדעת
רוב הצבור או ע"פ הגורל שהסכימו עליו רוב הצבור) הרי הם עומדים
במקום כל הצבור וכל צבור במקומו הם כגאוני' ונשיאים לכל ישראל שיש
להם רשות להפקיר ממון כפי ראות עיניהם שהפקר ב"ד הפקר אם הוא
ב"ד הגדול שאין כמוהו ויש להם רשות לענוש עונש הגוף שאינו כתוב
בתורה כמו שכתוב בעזרא ואכה מהם אנשים ואמרטם וגו' אף כל צבור
וצבור במקומו כן :

וכל

טז וכל זה לצורך השעה לגדור פרצת הדור כשהדור פרוץ נו וכן אם החוטא
הוא פרוץ יש לעונשו נז קצת יותר מעונש הראוי לו ע"פ התורה אע"פ
שאין הדור פרוץ ולא כ"כ כמו שעונשים לגדור פרצת הדור נח אבל אם
אין הדור פרוץ ולא החוטא פרוץ אלא שחטא דרך מקרה אין רשות לטובי
העיר לענשו כלל יותר מעונש הר אוי לו ע"פ התורה שהוא נידוי או מכת
מרדות אף אם עבר עבירה שחיי ב עליה מיתת ב"ד הואיל ולא נתנה לנו
התורה רשות לדון עכשיו דיני נפשות ולא מלקות ולא קנסות ממון רק
שחכמים תקנו לנדות או להכות מכת מרדות אבל לא עונשים אחרים וגם
באלו השנים יש חילוק נט פעמים שמנדין ופעמים שמכין וגם יש חילוק
בין ת"ח לע"ה וגם יש חילוק בין העובר על ד"ת (לעובר על ד"ס) לעובר על
המנהג וגם פ יש עובר על ד"ס ו פטור מעונש שאין האיסור אלא לכתחילה
ובחבלות וחירופים פא יש חילוקים בין התחיל במריבה ללא התחיל פב ופעמי'
שאף שלא התחיל חייב וגם יש חירופי' שחייב עליהם נידוי ויש שחייב עליה'
מלקות ארבעים פג לזכרון צער בלבד ולביישו ויש שפטור לגמרי לפיכך כל
טובי העיר שיש בהם קצת י"ש לא יקנסו שום אדם מישראל בשום קנס
יעונש בלי שאלת ב"ד שיורו להם כדת ותהיה דעתם לש"ש בלבד פד ואל
יהי קל בעיניהם כבוד הבריות שהרי דוחה ל"ת שבתורה ובפרט כבוד בני
אברהם יצחק ויעקב המחזיקי' בתורת אמת והם כבני מלכים שירדו מנכסיהם
לא יפגעו בכבודם כ"א להו סיף כבוד המקום (ואם הב"ד שבעיר נתמנו
מדעת רוב הצבור ידונו הם גם דיני קנסות ולא טובי העיר שאינם בקיאים
ודיניהם כמותם) וגם בעניני מסים שנמסרו לטובי העיר צריכים לירד לדין
עם כל יחיד התובעם לדין ולא בישביל שהמה הרבים יהיו גזלנים :

ז והב"ד שיעמידו טובי העיר צריכים לידע בהם פה שיש בכל א' מהם ז'
דברים חכמה בתורה ענוה יראה שנאת ממון אפי' שלהם אהבת האמת
אהבת הבריות להם בעלי שם טוב במעשיהם וכל המעמיד דיין שאינו הגון
הרי זה שהעמידו עובר בל"ת שנאמר *לא תכירו פנים במשפט כלומר
לא תכיר פני האיש ל אמר פלוני עשיר הוא או קרובי אושיבנו בדין ואסור
להעמיד עם הארץ על סמך שישאל כל דין לחכם וכל דיין שנתמנה בשביל
כסף וזהב אסור לעמוד מפניו או לכבדו בשאר כבוד ולא עוד אלא שמצוה
להקל בו ולזלזל בו ש עליו דרשו חכמים אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשה
לך שהם כע"ז שמצוה לזלזל בה :

הלכות שמירת גוף ונפש ובל תשחית

דיני שמירת גוף ונפש ובל תשחית ובו ט"ז סעיפים:

א מ"ע לעשות אדר מעקה לגגו שנאמר *ועשית מעקה לגגך ל והוא שיהיה
בית דירה אבל בהכ"נ ובהמ"ד ובית האוצר ובית הבקר והתבן פטורים
נ שאין רגילות כלל להשתמש על גגיהן ולכן גגין שלנו פטורים נ וכל
בית שאין בו ד"א על ד"א (פטור) מפני שאינו ראוי לדירה ואין שם
בית עליו:

ב ד נובה המעקה אין פחות מי"ט כדי שלא יפול הנופל מהגג וצ"ל המחיצה
חזקה כדי שישען אדם עליה ולא תפול:

ג ה כל המניח גגו בלא מעקה ביטל מ"ע ועבר על ל"ת שנאמר *ולא תשים

דמים בביתך (א) הגג וא' כל דבר שיש בו סכנה וראוי שיכשל בו הארם וימות כגון שיש לו בור בחצרו בין יש בו מים בין אין בו חייב לעשות לו חוליא גבוה י"ט סביב או לעשות לו כיסוי כדי שלא יפול בו אדם וימות וכן כל מכשול שיש בו סכנת נפשות מ"ע להסירו ולהשמר ממנו ולהזהר בדבר יפה שנאמר השמר לך ושמור נפשך מאוד ואם הניח ולא הסיר המכשולות המביאים לידי סכנה ביטל מ"ע ועבר בלא תשים דמים כגון (ב) אם סולם רעוע עומד בביתו והצרו וכן (ג) המגדל כלב רע ואפי' אינו נושך אלא שמנבח כי שמא תפיל אשה מיראתו (ד) וכל המגדל כלב רע הרי הוא עומד בארור כמו המגדל חזרים ואם הוא קשור בשלשלת של ברזל מותר שאז אין מזיק ופחד לאדם ממנו ובעיר הסמוכה לספר וצריכה שימור מאויבים מותר לגדלו וקושרו ביום ומתירו בלילה (ה) וכלב שאינו רע שאינו מנבח על אדם מותר לגדלו בכל מקו' וא"צ לקשרו כלל ועכשיו נהגו להקל בגידול כלב שאינו קשור ביום (ו) ויש שלימדו עליהם זכות (ז) אם אינו נושך (ח) ונדחו דבריו לכן כל י"ש יזהר שיהא קשור בשלשלת של ברזל עד שעה שבני אדם הולכים לישן אפי' א'נו נושך אלא מנבח:

ד הרבה דברים אסרו חכמים בפרט שיש בהם סכנת נפשות (ט) וכל העובר עליהם ואומר הריני מסכן עצמי ומה לאחרים עלי או איני מקפיד בכך חייב מכות מרדות ואלו הם (י) לא יניח פיו על צנור המקלח מים וישתה שמא יבלע נימא של מים והיא עלוקה וכן לא ישתה מן הנהרות והאגמים בפיו מטעם זה ולא בידו אחת מפני שמטמא וזורק לפיו ואינו בודק אבל בשתי ידיו יכול לעכבם ולעיין בהם ובלילה אסור בכל ענין (יא) ואפי' עיי סינון בכלי (יב) לא ישתה בלילה מן הנהרות ואגמים משום סכנת שברירי והיא מכת סנורים ואפי' ביום צריך (יג) לשפוך מעט מן המים קודם שישתה לפי שיש מים הרעים ששתו מהם השדים בנהר וזו רפואתם (יד) ובלילה שבת בלילי רביעי בשבת לא ישתה מים באפלה אע"פ שנשאבו מבעי' ונסתננו בכלי מפני סכנת רוח רעה ואם צמא מאד ישליך בהם איזה דבר ואחר"כ ישתה) (טו) ולעולם לא ישתה מים פושרין בכלי מתכות (טז) מפני שהם רעים לגוף אא"כ השליך בתוכה איזה דבר (יז) שדרך ליתנו במשקין כגון עשבים או תבלין או עקרי בשמים ויוצא בהם ואם (יח) הרתיחו (יט) הם רותחין) מותר בכל ענין ובכלי חרס מותר בכל ענין:

ה *מי שאכל או שתה או ישן או שימש מטתו או הקיז דם אחר שעשה אחת מהנה אין לו לעמוד מיד אלא ישהה מעט קודם שיעמוד והמקיז דם ומשמש מטתו קודם שיטעום מאומה אחר ההקזה דמו בראשו ואין להקיז כ"א באחד בשבת ובד' ובע"ש אבל לא בשני ושלישי וחמישי:

ו (כ) אסור לעבור תחת קיר נטוי או על גשר רעוע או (כא) ליכנס לחורבה או לילך בשאר מקום סכנה (א) (כב) (ולא יצא יחידי בלילה) (כג) ואסור לישן בבית

קונטרס אחרון

(א) תצ"ע דנכרים נ"ל לא אסרו אלא בנתיים שנכנסו בפרצה ובשיטת רש"י לא אסרו אלא בנתיים שנכנסו לגנבה לדרך ואפשר שנכנסו לחנויות כדי לגנוב אבל לא בגלוי ולא בגלוי ד' ובשבת לחוד ובגזיית ג"כ ולא דברי קומיי אלא בגלוי ד' ובשבת כדמוכח בבריטעא ובס"ם אפשר בגזיית בכל גלוחות אסור לנכרי אפי' בגלוי ד' כלל ו"ע:

בבית יחידי (ב) בלילה וכל הישן בבית יחידי (בלילה) אחזתו לילית ואשד ללון בבית הקברות:

ז (ג) לא יתן תבשיל או שאר אוכלין ומשקין תחת המטה מפני שרוח רעה שורה עליהם אפילו אם מחופים בכלי ברזל (ד) ולא יאכל שום קלוף או בצל קלוף או ביצה קלופה שעבר עליהם הלילה מפני שרוח רעה שורה עליהם אפי' הם צרורים בבגד ותחומים ואם שייר בהם עיקרם והוא השער שבראש השום והבצל או מעט קליפתם מותרים וכן לא ישתה משקין מזוגין שעבר עליהם הלילה אחר שנמזג במים והוא שלנו בכלי מהכוה או בכלי נחר (ואצ"ל מים עצמן שעבר עליהם הלילה בכלי המתכות):

ח (ה) לא יתן ככר לחם תחת השחי מפני הזיעה שכל זיעת האדם הם סם המות חוץ מזיעת הפנים סי' לדבר בזעת אפיך תאכל לחם ולא יתן מעות בפיו (ו) שמא יש עליהן מעט זיעה וגם (ז) יד הכל ממשמשת בהן ויש מהם חולים וזוהמתם דבקה בהן ומוקת לאדם כשנותנה לפיו (ח) ולא ינעוץ סכין בתוך אתרוג גדול או בתוך צנון (ט) שמא יפול אדם על חודה וימות או (י) שמא ישב עליה (יא) ולא יתן מחט בתוך הלחם לבלב שמפסיד לו שמא ישתנע יזיק לבריות אלא יתן לו סם המות ואין בו משום צער בע"ח כיון שמפסיד לו:

ט (יב) לא יעבור איש בין ב' נשים ולא אשה בין ב' אנשים מפני שרוח רעה שורה עליהם וכן הכלב בין ב' בני אדם או אדם א' בין ב' כלבים וכן הדקל של תמרים וי"א אף החזיר וי"א אף הנחש (יג) ולא ישב תחת מרזב היוצא מן הגג מפני שהמזיקים מצויים שם ולא יעבור על מי שופכים יחף אלא אם כן כבר צעדו ועברו עליהם ס' צעדים או שעברה עליהם רוחות החמה או שפיור עליהם עפר או שרקק עליהם רוק שאם אין שם א' מכל אלו רוח רעה שורה עליהם ולא יישן בחצר בצל לבנה של כותל החצר מפני שהשדים דרכם להלוך בלילה ובזמן שהלבנה זורחת מתייראין לילך במקום האור והולכין במקום הצל ואם הלבנה במערב והוא ישן בצל הבותל במזרחו אין לחוש. (יד) לא יעמוד בפני הנר ערום שכל העומד בפני הנר ערום יהיה נבפה. (טו) והסורק ראשו יבש נותן עורון לאור עיניו וכן השותה משקה המשפשף מן החבית וכן הנועל מנעלים בעוד שרגליו לחות ממי הרחיצה (בימיהם שהיו נועלים על רגלים יחפים וכן באנפלאות שלנו) (טז) והשותה רתיחה העולה ע"ג משקה קשה לרירין הבאין מן החום והמנפחה בפיו קשה לראש והרוחק אותה לצדדים קשה לעניות והשותה מים בקערה קשה לכליון עינים קערה כפויה ע"פ הכד קשה לעניות סובן בבית קשה לעניות פת תלויה באויר קשה לעניות אבל בשר ודגים אין להוש הואיל ודרכם בכך פירורי פת בבית קשה לעניות (אם הם במקום דריסת הרגלים (יז) והרגיל לשפוך מים שהם המין ביותר מדאי על בשרו קשה לצרעת וכן הדורך על קליפי ביצים וכן הלובש חלוק שכובס שלא עברו עליו ח' ימים אחר שנתכבס קשין לצרעת וכן האוכל דג ובשר כאחת כמו שנתבאר בי"ד סימן קע"ג:

י (יח) אסור לעמוד בפני הנשים בשעה שתזורות מן המת מפני שמלאך המות מרקד ובא לפניהם ויש לו רשות לחבל (יט) כי עולה ומטטין ויורד ונוטל נשמה וכן כשהולכות אחר המת לא יפגע אותן פנים אל פנים אלא

קונטרס אחרון

(ב) כ"כ הכל"ח וכ"מ ב'רוש' מספיק בפ"מ דלוקח בבית אפל מיכף קפידת ע"ב

ילך מאחריהם או לפניהן ובחזיתו ילך בדרך אחרת שלא יפגע אותן ואם
פגע מה תקנתו ידלג ממקומו ד"א אם יש שם נהר יעברנו או אם יש שם
דרך אחרת ילך בה ואם יש שם כותל יעמוד אחורי הכותל עד שיעבור ואם
לאו יחזיר פניו ויאמר פסוק ויאמר ה' אל השטן יגער ה' בך כו' עד שיעברו
כולן (מז ואם אין שם שבע נשים אין לחוש כ"כ):

יא מח אסור לעבור בנחל שמימיו רודפים אם המים מגיעים למעלה ממתני'
משום סכנה שלא ישטפוהו המים מט ואין להתוך בשר ע"ג היד שלא
יתתוך היד נ ואין להצוץ שינים בקרומית של קנה וכיוצא בו שכשדוחקין
בו קיסמין ניתזין ומתפרשים ממנו ויכולין להזיק:

יב נא אסור להוציא מפיו דבר פורענות על אדם מישראל אפי' לומר אילו
היה פלוני קיים היה בא לכאן כי ברית כרותה לשפתים נב ואין לאב ואם
לעשות מורא לתינוק בדבר טמא כגון לומר חתול או כלב יקחוהו כי יש
מזיקים שלהם שמות כשמות הטמאים ההם ויוכלו להזיק לתינוק בגופו או
בנשמתו שברית כרותה לשפתים וכן בכל כיוצא באלו צריך ליזהר · מאד
מהרגל הלשון:

יג נג שלום בעיר אל יהלך אדם בצדי הדרכים מפני שמלאך המות אין
לו רשות לעבור ומחביא עצמו בצדי דרכים דבר בעיר אל יהלך אדם
באמצע הדרך מפני שמלאך המות מהלך באמצע הדרכים הואיל ונתנו לו
רשות לעבור נד ויש לברוח בתחלת הדבר ואם לא ברח בתחלתו לא יברח
בסופו אלא נה יחביא עצמו במסתרים ולא יתראה בשוק בפני המזיקים כמ"ש
ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר:

יד כשם שצריך להזהר בגופו שלא לאבדו ולא לקלקלו ולא להזיקו כך
נו צריך להזהר במאודו שלא לאבדו ולא לקלקלו ולא להזיקו נז וכל
המשבר כלי או קורע בגדים נח או הורס בנין או סותם מעין או מאבד מאכלות
או משקין או ממאסם (נט או זרק מעות לאיבוד) וכן המקלקל שאר כל דבר
הראוי ליהנות בו בני אדם עובר בל"ת שנאמר *לא תשחית את עצה וגו'
(ואם הזהירה תורה על של גוים ס שנלחמים עמהם ק"ו לשל ישראל או
אפילו משל הפקר) ואפי' בזמנו בדי להראות כעס וחימה להטיל אימה על
בני ריתו שאינן נוהגין כשורה:

טו בד"א כשעושה דרך השחתה וקלקול אבל ע"מ לתקן מותר לקלקל אם
א"א לתקן אלא ע"י קלקול זה כגון סא אילן מאכל שמכחיש את הקרקע
ומזיק לאילנות אחרים הטובים ממנו סב וכן אם צריך למקומו לבנות שם או
שמאפיל על החלון מותר לקצצו סג וכן אם דמיו יקרים לבנין יותר מלמאכל
וכן כל כיוצא באלו בקלקולי שאר דברים ואצ"ל אם מקלקלו ע"מ לתקן
גופו כגון סד ששורף כסא ושולחן להתחמם בהם אם אין לו עצים אחרי' סה או
שורף בגד לכסות דם באפר כדי שיוכל לשחטו ולאכלו אם אין לו עפר
אחר כגון שהולך בספינה וכן כל כיוצא בזה:

טז כל אילן סרק מותר לקוצצו סו אפילו א"צ לו כלל וכן אילן מאכל
סז שהזקין ואינו עושה אלא דבר מועט שאינו ראוי לטרוח בו מותר
לקצצו וכן כל כיוצא בהם בקלקולי שאר דברים סח ואילן זית שהוא עושה
רובע הקב זיתים סט ודקל העושה קב תמרים אסור לקצצם וגם יש סכנה
בקציצת אילן מאכל אלא ע"ד שנתב' למעלה:

השואל

מז זהר שם
מח יומא עו
מט ברכות ח'
נ חולין עז
נא כתובות ח'
נב של"ה
נג ב"ק ס'
נד מהרי"ל
רמ"א
נה שם זוהר
ויקהל
נו ב"ק לא
יקהוסין לב
נז שבת קכט
נח רמב"ם
נט עבי"ד סימן
ר"ח סכ"א
בהג"ה
ע' מסנה
מלך ולפי מ"ש
לק"מ
סא ב"ק לב
סב רא"ש
סג נמרא שם
סד שבת קכא
סה חולין פא
*ודברים כ)
סו רמב"ם
סז ב"ק לא
ר"ח הרמב"ם
סח מסנה פ"ד
דשביעית
סט ב"ק שם

הלכות שאלה ושכירות וחסימה לט

דיני שאלה ושכירות וחסימה ובו ל' סעיפים:

א השואל א אן השוכר בהמה או מטלטלין אינו רשאי לא להשאילם ולא
להשכירם לאחר שלא מדעת בעלים אפילו ספרים שיש מצוה בשאלתם
אין אומרים מן הסתם נוח לבעלים שתיעשה מצוה בממונם כי שמא אין
רצונם שיהא פקדונם ביד אחר שאינו נאמן בעיניהם כזה ב אפילו הוא קל
שבקלים והשני אדיר שבאדירים ואסור להעביר על רצון הבעלים ואם דרכם
להאמין תמיד להשני דבר רושם כזה מותר ג ובלבד שלא ימעט בשמירתו
כגון אם הוא שאול בידו רשאי להשאילו לו ולא להשכירו שהשואל חייב
באונסין והשוכר פטור ואם הוא מושכר בידו רשאי להשאילו ולהשכירו
אבל לא להפקידו שישמרנו בחנם שהש"ח פטור מגנבה ואבדה אם לא פשע
בשמירתו והשוכר חייב:

ב וכל זה בבהמה ומטלטלין אבל ד השוכר בית מחבירו רשאי להשכירו
לאחר ובלבד שלא יהיו בני ביתו מרובים מבני ביתו של השוכר וכן
השואל רשאי להשאיל ה ואפי' להשכיר לזמן משך ימי שאלתו לפי שהקרקע
בחזקת ורשות בעליה עומדת וא"א להבריחה ולא שייך בה נאמנות כלל:

ג ו וכן בבהמה ומטלטלין אם הבעלים עצמן נשכרים עמהם במלאכתם
רשאי להשכירם לאחר שלא מדעתם מן הדין אלא שיש להם עליו
תרעומת כגון השוכר חמור או ספינה להוליך סחורה למקום פלוני ומכרה
באמצע הדרך רשאי להשכירו שם לאחר הרוצה להוליך משוי כזה למקום
פלוני אם הבעלים הולכים עמהם אלא שיש להם עליו תרעומת משום שיגוי
דעת שגרם להם לסבול דעת איש אחר שלא הורגלו בו עדיין ז ואם אין
הבעלים הולכים עמהם אינו רשאי להשכירו לאחר שלא מדעתם עד שילך
הוא בעצמו עמהם למקום פלוני שאז מותר אף ע"פ שהאחר מוליך סחורה
אחרת רק ששוה במשקלה (ובנפח) לראשונה וה"ה ח אם א' מבני ביתו
הולך עמהן כמו שנתבאר בה' מציאה ופקדון שכל המפקיד ע"ד אשתו ובניו
של הנפקד הוא מפקיד שיהיו נאמנים על הפקדון כמוהו ונמצא שעדיין
פקדונם הוא ברשותו של זה הנאמן אצלם ולא מסרו ביד אחר ואין להם
עליו אפילו תרעומת כלל:

ד ולכן ט השואל ספר מחבירו רשאי להניח לאחר לקרית בו ברשותו ואינו
חושש שמא אין רצונם של הבעלים שיהיה פקדונם ביד אחר כיון
שעדיין הוא בביתו וברשותו וגם 'אין לחוש כלל שמא המשאיל אינו רוצה
להשאיל ולעשות חסד אלא לזה ולא לזה שכיון שאנו רואים שעשה חסד
בממונו והשאיל ספרו ללמוד לזה מן הסתם אינו מקפיד בחסד זה שעשה
גם על אחר שילמוד כל ימי משך שאילתו שהשאיל לראשון ובלבד שילמוד
יחידי ולא י"ל עם אחר אפילו עם השואל כי לא השאיל אלא לא' ולא לב'
ואין לנו לעשות חסד בממונו שלא מדעתו אפילו כל שהוא יותר ממה
שראינו בעינינו שכבר עשה מדעתו:

ה בד"א כשהשואל נותן רשות לזה ללמוד בו כי כל משך ימי שאילתו
הספר קנוי לו ללמוד בו ורשאי ליתן זכותו לאחר אבל יג אסור לילך
לבית חבירו לקרות שם מספרו יג אפילו באקראי שלא מדעתו בין שהוא
שלו בין שהוא שאול בידו ואצ"ל להשתמש בשאר חפציו יד אא"כ יהיו ל-
חבירור שלא יקפיד עליו בעל החפץ או שהוא דבר שאין דרך כל בני אדם
להקפיד עליו כלל מפני שאין חשש הפסד וקלקול כלל בתשמיש זה אבל

דבר

א ב"מ ר"ע
ב מהרי"ק ב"י
ג רמב"ם
ד רמב"ם
ה גמ' שם מי
ו גמ' שם כל
ז רמ"א פתח
סימן ש"ח
ח ש"ך שם
ט כ"מ הלכות
שכירות
י רשב"א
בתשוב' ב"י סי'
שמ"ב
יא בריי' שם כנ
יב סמ"ע סימן
עב
יג מ"א סי' יד
יד פמ"ב סימן
רלב
טו ש"ח עי
הרמב"ם

דבר שמקצת בני אדם מקפידים עליו מפני חשש קלקול אע"פ שרוב אינם מקפידין מפני שהוא חשש רחוק אין הולכין בזה אחר הרוב לומר שמא הסתם לא יקפיד בעל החפץ זה ואפילו כ"ז אם ברי לו ש"א יקלקל כלל אסור כי בעל החפץ חושש עכ"פ שבא יקלקל ואם היה יודע שזה משתכש בחפציו אפשר שהיה מקפיד ונמצא זה שואל שלא מדעת הבעלים והוא גזלן אף שאינו מקלקל כלל כמו שנתבאר כל זה בה' מציאה ופקדון:

ן כ"ז ומ"מ אם אירע לאדם איזה הפסד פתאום רשאי לישתל חפציו של חבירו שלא מדעתו להציל בהם שלו ולשלם להבירו מה שקלקל ויפסיד חפציו ואפי' אם יפסידם לגמרי בגון שנשברה לו חבית דבש ויש לחבירו חבית מלאה יין רשאי לשפוך יינו של חבירו לארץ להציל בחביותו הדבש שיטרח יקרים מן היין ולשלם לחבירו דמי יינו כ"ז ואם חבירו כאן חייב חבירו לעשות כן כשזה מבקש ממנו וזהו תנאי מתנאים שהתנה יהושע עם ישראל בשהנחיל להם את הארץ כ"ז (א) וי"ח בזה וי"ש יחמיר לעצמו בדבר שאין בו הפסד (ומ"מ אם אירע לו הפסד פתאום לא יציל שלו בקלקול חפציו של חבירו שלא מדעתו אע"פ שמשלם לו אם בעל נפש הוא לחוש לסברא האחרונה אא"כ ידוע לו שלא יקפיד עליו חבירו):

ז כ"ז וכל זה בחפצים שאין עומדין לשכר אבל חפץ העומד לשכר שדרכו של בעליו להשכירו תמיד לכל ואינו נשכר בעצמו עמו מותר ליטלן מביתו שלא מדעתו וליתן השכר ומ"מ אם בני ביתו מוחין בו כאמרם שהבעל הבית צריך בעצמו להחפץ להשתמש בו עכשיו אסור:

ח כ"ח מי שביקש מחבירו שישכיר לו חדרו להכניס בו פירותיו ולא רצה להשכיר לו והטעהו עד שהכניסם לחדרו שהבטיח לו איזה דבר והוא בו ביון שעשה עמו שלא כהוגן להטעותו רשאי הוא לעשות עמו ג"כ שלא כהוגן ליקח מהפירות לשכור פועלים בדמיהם להשליכם ואפי' הוא חדר העומד לשכר שמשכירו לכל ומ"מ אחר שהשליכם כ"ב צריך להודיע לבעל הפירות שיבא ויאסוף פירותיו מן השוק כ"ג ומדת חסידות להודיע לבית דין כ"ד קודם שישליכם לשוק והב"ד ישברו ממקצת דמיהם איזה חדר אחר ופועלים להוליכם שמה משום מצות השבת אבידה לבעלים אע"פ שעשה שלא כהוגן:

ט אבל אם לא הטעהו אלא הבניסם שלא מדעתו לחצרו (ב) אם הוא חצר העומדת לשכר אינו רשאי להשליכם כלל לשוק עד שיודיעו תחלה ואם אינה עומדת לשכר כ"ה רשאי להשליכם לשוק ומודיעו אח"כ אבל כ"ו אינו רשאי לשכור פועלים מדמיהם כ"ז ואם מילא חצרו כדי יין וכדי שמן שלא מדעתו ה"ז נכנס ויוצא כדרכו ואינו חושש אם משברם דרך הילוכו כ"ח שלא בכוונה אבל בכוונה אינו רשאי לשבר אלא להוציאם לשוק וכן כל כיוצא בזה:

י פועל שהוא שכיר יום צריך לנהוג כ"ט בענין ההשכמה וההערבה כמנהג שכירי העיר לפי שכל הנשכר בסתם נשכר ע"ד המנהג ל' וכן המלמד ג ובמקום שאין מנהג ידוע יצא לפעלו אחר זריחת החמה ויעבוד עד צאת הכוכבים

קונטרס אחרון

(א) ע"ש נתי דכוליס דמסתימת המחבר וכי"ב ומג"ס משמע לף שאין מכירין אם לא יקוץ דלא כמ"ש וע"ש:

(ב) ריו"ר ג"י וכ"מ בגמרא דלא מיקמיך מעמא דדמי לחבית פרוצה אבל בחבית סתומה דקיימא לגבי:

הכוכבים שזהו דין תורה כמו שכתוב תזרח השמש וגו' יצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב:

יא ל כשם שמצוה לתת שכר פעולת אדם בזמנו ואם איחרו עובר בל"ת שנאמר * ביומו תתן שכרו ולא תבא עליו השמש כך מצוה לתת שכר בהמה או כלים בזמנו ואם איחרו ל"א עובר בלאו שנאמר* לא תעשוק שכיר עני ואביון מאחיך או מגרך אשר בארצך בשעריך ביומו תתן שכרו וגו' מה ת"ל בארצך ל"ב אלא כל דבר שהוא חובת הגוף נוהג בין בארץ בין בחוץ לארץ אלא לרבות כל דבר שבארצך אבל על שכירות קרקע ל"ג יש מי שאומר שאינו עובר שנאמר בארצך ולא ארצך:

יב ל"ד ואיזהו זמנו אם כלתה המלאכה ביום יש לו זמן ליתן השכר עד סוף היום ואם יצא היום ולא נתנו לו עבר על ביומו תתן שכרו ולא תבא עליו השמש ואם כלתה המלאכה לאחר שיצא היום יש לו זמן ליתן השכר כל הלילה עד הבקר ולא עד בכלל כי כיון שהגיע הבקר עבר על לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר שבשכיר יום הכתוב מדבר שהוא עתיד כל היום עד הלילה ושכירות אינה משתלמת אלא לבסוף לכך לא עבר על לא תבא עליו השמש כיון שלא נתחייב כלום קודם ביאת השמש וביומו תתן שכרו ולא תבא עליו השמש מדבר בשכיר לילה שעבד עד הבוקר לכך לא עבר בבקר על לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר ל"ה ובזמן הזה ששכירי יום שלנו אינם עובדים עד הלילה צריך ליתן להם שכרם קודם הלילה שלא לעבור על ולא תבא עליו השמש ואם עשו מלאכה עד הלילה אף על פי שלא נתחייבו הרי זה אינו עובר עד הבקר שכיון שכלתה מלאכתם בלילה יש לו זמן לפורעם כל הלילה ל"ו ואם הוא שכיר לשעה או פחות או יותר אם הוא ביום יש לו זמן לפרעו עד סוף היום שאז עובר משום ולא תבא עליו השמש ואם הוא בלילה יש לו זמן כל הלילה עד הבקר ולא עד בכלל יאם נמשכה מלאכתו מביום לבלילי או מבלילה לביום הכל הולך אחר גמר מלאכה ל"ז וכן שכיר שבוע שכיר חדש שכיר שנה יצא ממלאכתו ביום יש לו זמן כל היום בלבד יצא בלילה יש לו זמן כל הלילה בלבד:

יג וכן ל"ח אם נתן טליתו לאומן לתקנה בקבלנות והביאה לו ביום יש לו זמן כל היום בלבד הביאה לו בלילה יש לו זמן כל הלילה בלבד שקבלנות היא כשכירות לפורעה בזמנה אבל כל זמן שהטלית ביד האומן אע"פ שגמרה וכלתה מלאכתו אינו עובר אפי' היא אצלו כמה ימים ואפי' הודיעו שיביא מעות ויטול שלו מ' (שכיון שיש ביד האומן משלו כנגד שכרו (ג) אין אני קורא בו לא תעשוק וגו' ביומו תתן וגו' שאין זה עושק) מזה יש ללמוד שאם נותן משכון לפועל אינו עובר כלום אף אם יש לו מעות וצריך להם שאם אין לו מעות א"צ ליתן משכון אלא ממדת חסידות כמו שיתי:

יד מ"א אין בעה"ב עובר משום בל תלין אלא בבקר ראשון מ"ב ולא משום ולא תבא עליו השמש אלא בערב ראשון כי ממשמע שנאמר לא תלין פעולת שכיר אתך אני יודע שעד בקר מה ת"ל עד בקר מלמד שאינו עובר בל"ת של תורה אלא בבקר ראשון ומ"מ מ"ג מדברי קבלה חייב ליתן מיד שתשבעו לעולם וכל עת שישהה עובר בלאו של קבלה אל תאמר לרעך לך ושוב

קונטרס אחרון

(ג) עב"י נתי המחבר דמשני בע"כ והייט מס"ם ומח"ל דהתם לף מהני חייב משום דהתם לף יכיל ליה מיידי:

כ מגנם ג"ש קיל
כד מכילתא שם
*(דברים כד)
*(שם)
כה מוספתא
כו מוש"ע ס' הכמנ"ס
כז מגנם ובכילתא לם צ"ו
כט כב קיל
ל מגנם שם
לא שם בכילתא וכב' קשה
לג מ"ע נב' קנ
לה ל"ת צ"ו כין
לו משיכת דמים שם

ושוב (מחר אתן ויש אתך מ והוא שמתכוין לרחותו אבל אם הוא מרוח
ואין לו סנאי עכשיו רשאי לומר לו לך ושוב לאח"ז כשיהיה לי סנאי:

סז מן אין בעל הבית עובר משום בל תלין ולא תבא עליו השטן אא"כ
תבע השכיר שכרו ממנו מן ויש לו מעות ליתן לי ולא נתן לו לא תבעי
השכיר או שתבעו ואין לו מעות ליתן לו ס אפילו יש לו מטלטלין הרבה או
שהמחהו אצל הנווטי או שולחני ליתן לו וקבל עליו ליתן לו אינו עובר
משנא לא תלין סעולת שכיר אתך אתך לדעתך ולא מדעתו ורצונו של
השכיר שאינו תובע שכרן אתך שיש אתך שכרו ושכרו הוא מעות ולא
מטלטלין כמו שנתבי בהל הלואה אתך ולא שהמחהו אצל הנווטי ושלחני

שכבר נסתלק מאתך (וגם הם אינם עוברים שהרי אינו שכירם):

סח מן אם השכיר מכיר בבעל הבית שאין דרכו להיות בידו מעות אלא
ביום השוק אינו עובר עליו אפי' יש לו מעות שמן הסתם נשכר אצלו
על דעת כן שלא יפרענו עד יום השוק ומיום השוק ואילך אם אינו נותן
לו ומכוין לדחותו עובר משום לא תאמר לרעך וגו' ולא משום בל תלין
כיון שאינו בקי ראשון מן וכן אותן שאין דרכן לפרוע לפועלים עד שיעשו
חשבון עמהם אינם עוברים עד אחר החשבון ואפי' תבעו מהם דבר מועט
שבודאי מגיע להם שכיון שידוע שרוכם כן על דעת כן נשכרו אצלם:

סט ן האומר לשלחו צא ושכור לי פועלים ושכרם ואמר להם שכרכם על
בעה"ב שניהם אינם עובדים בבל תלין ולא תבא זה לפי שלא שכרם זה
לפי שאין שכרם עליו אלא אמר להם שבעל הבית יתן להם ומיהו בעל
הבית עובר משום לא תאמר לרעך וגו' אם מכוין לדחותם ואם שכרם סתם
ולא אמר להם שכרכם על בעה"ב ף הוא חייב בשכרם והוא עובר בבל תלין

ולא תבא אא"כ ף הפועלים יודעים שאין הבלאמה שלו:

עי ן מדברי החכמים היו נוהגים לשכור פועלי' על ידי שליח שיאמר שכרכם
על בעל הבית כדי שלא יבואו לעבור בלא תעשה אם יהיו טרודים
ולא יהיה להם סנאי לפורעם בזמנה ואם אי אפשר ע"י שליח ף טוב להתנות
עם השכיר בשעה ששוכרו על מנת שלא יתחייב לפרעו בזמנו כי שמא
יהיה מרוד או שכוא לא יהיה לו מעות בריחה שיכול לפרעו אלא יהיה לו
וצטרך להוציאם וגמצא עובר בלא תעשה ואפי' לא יהיה לו כלל ף מרת
שכירות ללות ולפרוע לשכיר בזמנו מה שאין כן כשמתנה עמו בל תלין
שבטטון קיים ואעפ"כ אם יוכל לפרעו בזמנו טוב לפרעו ולא לסמך על
התנאי כי עני הוא ואליו הוא נושא את נפשו ף ואפי' אם העני מבקש
שיהיה שכרו שמור על בעל הבית טוב לפרעו תחלה בזמנו אם יכול ויחזור
ויקח ממנו בתורת פקדון (ואם אין העני מבקש להפקידו יוכל לחזור ויקח
ממנו בתורת הלואה אם הוא צריך למעות רק שיפרענו תחלה):

עי ף המעביד חבית ממקום למקום בשכר ונשברה ף בפשיעתו כגון ף שרי'
יותר מראי או שהלך במקום רעוע ונתקל וכל כיוצא בזה בענין שחייב
לשלם מן הדין מצוה על בעה"ב להכנים עמו לפנים משורת הדין ולמחול
לו שנאמר* למען תלך בדרך טובים ואם עני הוא ואין לו מה יאכל מצוה
ליתן לו שכרו שנא'* וארחות צדיקים תשמור וזו היא אורח צדיקים לשמור
דרך ה' לעשות צדקה ומשפט לפנים משורת הדין:

כ ף וכדרך שבעה"ב מוזהר שלא לגזול שכר העני ולא לאחרו כך העני
מוזהר שלא יבטל מלאכת בעה"ב ויבטל מעט כאן ומעט כאן ומציא כל
היום במרמה אלא חייב לדקדק על עצמו בזמן שהגרי הקפידו חכמים על
ברכה

ברכה רביעית של ברכת המזון שלא יברכו אותה הפועלים משום ביטול
מלאכתו של בעל הבית וכן חייב לעבוד בכל כחו שהרי יעקב הצדיק אמר
בי בכל כחי עבדתי את אביכן לפיכך נטל שכרו אף בעולם הזה שנאמר
ויפרוץ האיש מאד מאד ס לפיכך אין הפועל רשאי לעשות מלאכה בלילה
ולהשכיר עצמו ביום וכן אין האדם רשאי לעשות מלאכה בבהמתו בלילה
ולהשכירה ביום ואין הפועל רשאי לי"ע ולסנף עצמו שהרי מחליש כחו
ולא יוכל לעשות מלאכת בעל הבית בכח ס וכן המלמד צריך להיות נזהר
בכל זה וכן אסור לו להיות ניעור בלילה יותר מדאי מפני שיהיה עצל ביום
בלימודו ס וכן אסור להרבות במאכל מטעם זה שהמאכל מביא השינה
ועצלה ואסור לו לעסוק בשום מלאכה אחרת עם הלימוד ס וכן המושיב
חבירו בחנות אסור לעסוק במלאכה בחנות מפני שאין עיניו על החנות:

כא פועל העובד לבעל הבית בין בשכירות לזמן בין בקבלנות אפי' קבל
כבר כל שכרו יכול לחזור בו באמצע פעולתו אם אינו גורם שום
הפסד לבעל הבית שנאמר* כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם ולא עבדים
לעבדים שיעבדו שלא ברצונם מחמת שכבר נשכרו ולכן ס יש מי שאומר
שאין לפועל או מלמד או משרת להשכיר עצמו להיות בבית בעל הבית
א בקבע יותר מג' שנים כי עד ג' שנים נקרא שכיר כמו שכתוב בישעיה
בשלש שנים כשני שכיר ונקלה וגו' ובעבד עברי נאמר כי משנה שכר
שכיר עבדך שש שנים וביותר מג' שנים יצא מכלל שכיר ונכנס בכלל
עבד והתורה אמרה כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם ולא עבדים לעבדים
(ד) ס ומכל מקום אם אין לו מה יאכל רשאי אפי' למכור עצמו בעבד
בזמן שהיובל נוהג שנאמר וכי ימוך אחיך ונמכר לך (אבל ן האשה אינה
יכולה למכור עצמה משהביאה סימני נערות לכן אין לה להשכיר עצמה
גם כן ליותר מג' שנים לפי סברא ז):

כב ס אדם או בהמה העושים לבעל הבית בגדולי קרקע בין בתלוש בין
במחובר בין בחנם בין בשכר אפי' אינן עושין ביד או ברגל ס אלא
שנושאין מאכל על גבן הרי אלו אוכלים ממה שעושים בו בשעת עשייתן
או בשעת נשיאת המשוי על גבן ואסור למנעם באיזה צד מניעה בעולם
ס אפי' על ידי גוי ואם אין הבהמה אוכלת מפני שהיא צמאה ס צריך
להשקותה וכן להסיר ממנה כל מונע קודם שיעשה בה ואם יש דבר המונעה
מלאכול אסור לעשות בה ע והמונע את הבהמה אפי' בקול מלאכול ממה
שהיא עושה או נושאת הרי זה לוקה אפי' היא שלו ואפי' היא של נכרי
*שנאמר * לא תחסום שור בדישו ע אחד שור ואחד כל בהמה והיה אפי'
טמאה א' דיש וא' כל מלאכה שבתלוש ע וקל וחומר לאדם העושה בתלוש
במחובר הוא אומר כי תבא בכרם רעך ואכלת ענבים כנפשך שבעך ואל
כליך לא תתן ובפועל העובד בכרם הכתוב מדבר ע והוא הדין לבהמה
העובדת ולא בשאר כל אדם וכן כי תבא בקמת רעך וקטפת מליות בידך
וחרמש לא תניף על קמת רעך בפועל הכתוב מדבר ולא בשאר כל אדם
ע ואפילו פועל אינו רשאי אלא כשעושה גמר מלאכת המחובר שהוא
בצירת הענבים וקצירת הוצבואה וכן בשאר לקוטת שאר פירות שנאמר
יאל כליך לא תתן בשעה שאתה נותן לכליו של בעל הבית אתה אוכל
לא קודם לכן ואפי' ף המנכש בבצלים לעקור קטנים מתוך הגדולים אינו
אוכל

קונטרס אחרון

ד) וע' כמצ"ש דמעיקר תכוי בלכילה וכפות אין לו למכר ?

סד מיפסיד
סה יכילנני
סו מכדכי
סז מוסיפני
סח הנ"מ
סט ס"ב
ע ב"מ יב
עא ושכח נא
עב פס
עג מכנה לא
עד נמלא מו
עה נמלא סט
עו ר' יומנן
*(ויקרא כה)
עז מכנה ב"ק
עח סט
עט נמ' ב"מ פס
פ נמלא פס
פא מכנה פו
פב צרייפא פס
*(צרייפא סט)
*(דברים פה)

אוכל מהקטנים אף על פי שהוא גמר מלאכתן הואיל ועיקר הניכוש לצורך הגדולים להרחי הם מקום פט ואפי' בלקיטת פירות לא יאכל פרי הראשון שלוקט כדרך התחלה ליתן לכליו של בעל הבית ואחר כך יאכל הוא:

כג ובתלוש צג אינו אוכל אלא כשעושה קודם שנגמרה מלאכתו של מין זה לענין חיוב מעשר אילו היה בזמן שהמעשר היה נוהג אבל פירות תלושים שנגמרה מלאכתם למעשר אינו אוכל מהם כשעושה בהם איזה מלאכה או נושאם צד שנאמר בדישו מה דיש מיוחד שלא נגמרה מלאכתו למעשר עד שיתברר היטב מן המוץ אף כל תלוש שלא נגמרה מלאכתו למעשר במה דברים אמורים בפירות צה שחיוב האחרון שבהם הוא המעשר אבל חטין שהן עומדין לעשות מהן פת ויהיה בהן חיוב חלה אוכל כשעושה בהן עד שנתחייבו בחלה שהוא שעת עירוב הקמח במים וכשעושה אחר שנתחייבו בחלה כגון הלש והאופה אינו אוכל וכן הנושא פת ובן הבהמה דינה כפועל בכל זה:

כד צה אין רשאין לאכול אלא בשעת עשיית מלאכה ולא שישב הפועל ויאמר מנעתי עצמי עד עתה ולא אכלתי ועכ"ח אשב עתה ואוכל ולבן בהמה הנושאת משוי אינה אוכלת אלא כשהמשוי עליה עד כי שיפרוק מעליה אם מחזרת ראשה ואוכלת מעצמה אבל לא יטול בעליה בידו ויאכילנה שלא מדעת בעל הבית צו ורשאי בעל הבית להאכילה סקיעי עמיר כדי שלא תאכל הרבה ממה שהיה עושה או נושאת ורשאי בעליה להרעיבה כדי שתאכל הרבה וכן הפועל רשאי לטבל פתו בציר תחלה כדי שיוכל לאכול אחר כך ענבים הרבה ורשאי בעל הבית להשקותו יין שלא יכל לאכול ענבים הרבה אבל צו אסור לפועל לאכול עם הענבים פת או דבר אחר כדי שיאכל ענבים הרבה שנא' ואכלת ענבים ענבים ולא ענבים ידבר אחר ולכן לא יטבלם במלח צו ואסור לו למוץ הענבים שנאמר ואכלת ולא מוצץ ואסור לו לאכול אכילה נסה מכל מה שעושה בו שנא' שבעך ולא אכילה נסה:

כה כז השומר פירות תלושים שלא נגמרה מלאכתם למעשר כגון גתות יין ועירית חטים רשאי לאכול מהם מהלכות מדינה שנהגו כן אבל לא מן התורה שהשומר אינו כעושה מעשה מן הדין אלא שנהגו להחשיבו כעושה מעשה כח ואם משמר פירות של כמה בני אדם לא יאכל הכל משל אי אלא אוכל משל כולם לפי חשבון אבל השומר במחובר אפי' בשעת לקיטתו שלוקטים מרוח זו ושומר ברוח אחרת עד שיבאו ללקוט שם מיד אינו אוכל:

כו כט החולב והמכבן אינו אוכל שנאמר בדישו מה דיש שהוא גידולי קרקע אף כל גידולי קרקע ל וכל האוכל מה שאין לו לאכול או בשעה שאין לו לאכול כגון שלא בשעת מלאכה הריזה עובר משום לא תגזול או לא תגנוב ואם הוליך בידו לביתו ממה שיש לו לאכול או שנתן לאכול עובר משום ואל כליך לא תתן:

כז לא ואינו רשאי לאכול אלא ממה שעושה בו ולא מדבר אחר אפי' שכרן לעשות בשניהם ואפי' שניהם מין אחד כגון בוצר גפן זה לא יאכל מגפן זה אלא אם כן אחד מודלה על גבי הבירו שאז נחשבים כאחד והדרך בנת לב עד שלא הלך שתי וערב אוכל בענבים ואינו שותה תירוש מפני שאין

פח כל"ח
שמכתי' ג מעכב
כב
כג מכנה פ"ז
כג צכ"ח פע
כד כ"ח פב
כה מכנה כא
כו צכ"ח ל
כז צכ"ח ל
כח נמכל כה
כט נמכל כז
ל מכנה ונמכל
לא
לב סופ"ח
לג צכ"ח פע
לד כמ"ס
לה קמ"ע
לה מכנה וגמ'
לו
לז נחמן שם

שאין מלאכתו ניכרת ביין והלז כאוכל כרבר אדר משהלך שתי וערב אוכל בענבים ושותה בתירוש שמלאכתו ניכרת בשניהם:

כח לב בהמה שהוא עושה בדבר שהוא רע לבני מעים מותר לחסמה שלא הקפידה תורה אלא על הנאתה והרי היא אינה נהנית:

כט לג אסור לומר לגוי חסום פרתי וחרוש בה רישה שלך או מלאכה אחרת של גוי אע"פ שאין הישראל נהנה בזה הואיל ונעשה איסור בכה שהישראל טפר לו משלו שהוא פרתו וכתו שבשבת אסור לומר לגוי הולך בשר לד וכשלהו היום לעצמך ואסורה לגוי אסורה בב' האיסורים שבתורה כמו בשבת ושיעך ואע"ג אם המלאכה הזא של ישראל אע"פ שהבהמה של נכרי שהרי הישראל נהנה בחסימתה אבל מותר לומר לו חסום פרתך וחרוש בה לה רישה שלך שהגוי אינו מוחה על החסימה אבל לישראל אסור לעשות בפרה חסומה לפאפי' כלאבת הגוי והפרה של גוי (ה) ואפי' חסמה הגוי אבל פועל העושה אצל הגוי (בין בתלוש בין במחובר) (ו) אסור לאכול שלא מדעת הגוי מכמה שהוא עושה כדרך שאוכל משל ישראל שנא' רעך ולא של נכרי:

ל לפרות המהלכות על התבואה לפי שדרכן להן הדרך אינו עובר על לא תחסום אם חסמן לפאע"פ שהתבואה נידושה מאליה דרך הולכן עליה הואיל ואינו מתכוין להעבירן שם כשביל כך וכן כל כיוצא בזה:

קונטרס אחרון

(ה) עיין נפרש"י לא תדוש בחסימה ממר רחמנא:
(ו) ג"ז צ"ע ול"פ נמ' ובשיפה מקוכלת וכמעדני שלן לא נראה:

לח כ"ח פב
לט כ"ח פב
מ כ"ח רמ"ח
ק נכ"ח שם
קא פב"ע
קב נכ"ח פב
לשל' מרמב"ם
קג פב"ח נמכל

שאלות ותשובות

מאדמור הדיב הגאון אמתי התמיד וקדוש המפורסם
גאון תפארת ישראל כבוד מרנא ורבנא
קדוש ה' מוהי שניאור זלמן נשמתו בגנזי
מרומים:

אשר השיב לכמה גדולים. גם תשובה על אחדות אשה עקרה
אשר השיב באריכה להדיב הקדוש מבארדיטשוב
שלחיה:

א הנה מ״ם סע״ז בהג״ה הלכות תפילין סי׳ ל״ב ס״ק כ״ו בשם מניח פחות מכגיסור ע׳ לומיות
לחר פ׳ ממש ופחות מכגיסור קודם פרשה והיה פ״ם. נעמית פ׳ והה״ם סחומה וד״ם
שהריות מכלן ומכלן מלחרך לכגיסור. ליחמיחחה מם״כ הכור בי״ד סי׳ חכ״ה בעניו סחומה
בחם גמר בסוף הסיטה בפחות מכגיסור יניח סיטה שני׳ חלוק ויחחיל בסיטה ג׳ דווקה ולה
שני כמה שיחחיל בסיטה שניה לחר סיום ריוח מעט מבדי כשילכרך ריוח זה עם הריוח שבסוף
סיטה שלפנוגה ולמה לו להניח הסיטה שניה חלק לגמרי חלה ודחי דחין מלטרפין וכן ברמב״ם
שכחב בעניו סחומה בחם חין בסוף הסיטה כדי שיעור ע׳ לוחיות וחיבה יניח הכל פנוי ויניח
מעט ריוח בסיטה שניה לחו למימרה שהמעט ריוח מלטרף עם הריוח שבסוף סיטה הרחסומה
חלה דמיירי שהניח בסוף סיטה הרחסומה כשיעור ע׳ לוחיות רק חלה היה כשיעור גדול לכתוב
גם סיטה לחר הריוח ולזה מועיל מעט ריוח שבתחלת שניה חעוטה לוחה סחומה מלחר שהניח
כשיעור ע׳ לוחיות במקום לחד וזה שיעור פרשה להפרים וליתן ריוח בין פ׳ לפ׳ חלה בחם
חלה היה מעט ריוח בתחילת סיטה שניה היתה פ׳ פחומה וע״י המעט ריוח שמשייר בתחלה
ומתחיל בחמץ סיטה נעשית פ׳ סחומה שני״ם סחמות כל הריוח שבסוף הסיטה הרחסומה
דסבירא לי׳ בפירוש הירושלמי פחומה מכלן ומכלן סחומה בפשוטו דחם היה פחומה מכוכ
וגם מרחשו הרי היה מדוגית בסחומה. ומ״ם הרמב״ם ז״ל מעט ריוח לי׳ נחב כן מסברה ומעט
ריוח נמי סגי חלה בעינן כשיעור פחומה דוקה מכלן ומכלן דמלחר שהניח כשיעור בחקום ה׳
סגי חבל חם לה היה כשיעור בחקום ה׳ רק שע״י ליכוך ב׳ חקומות יהיה הריוח לה מהני דעת
הרמב״ם חלה לעשותו סחומה מלחר דכבר נקרע חם פרשה עליה חבל לה להצליס כשיעור
להיות נקרע פ׳ עי״ש. והנה סע״ז ומכך לחר הסוכת מהרמ״פ במכוחר בכיום דבריו ומהרמ״פ
למד מהבמ״ק ס׳ מזוזה ובסמ״ג שם ביחר בפי׳ דברי הירושלמי פ׳ מכלן ומכלן סחומה בכה״ג
שלין בחקום לחד כשיעור וכחב דהירושלמי דווקה לעניו מזוזה לחחר דווקה במזוזה היה סחומה
וכה״ג להסירה בעלמה לפי שלין הפרשיות סמוכות בחורה והיה סחומה גמורה שלין בה כשיעור
פ׳ בסוף סיטה חלה ברחם סיטה ע״כ. ומשמע להדיח דה״ל דהוי סחומה גמורה כמו
פ׳ ויהי שלין שם פ׳ כלל וכבי נמי לין נקרע עליו שם פ׳ כלל מלחר שלין שם כשיעור פ׳ לה
בסוף סיטה הרחסומה וחה ברחם סיטה שלחרי׳ וזהו ג״כ כוונת הרח״ם והכור סי׳ רפ״ח עכ״ח
וב״י שם דמצוחר להדיח מדבריהם כך וה״ל לין ללמוד משם לחפילין להיות נקרע בשם פ׳
סחומה וגם לין ללמוד משם להכשיר סחומה לגמרי חלה נקרע עליה שם פ׳ כלל חוה הטעם
עלמו שבמזוזה לפי שלין סמוכות בחורה דהא במזוזה לחריכין בגמרא דעבדיכו פחומה ב״ד
מה״ם לפי שלין סמוכות בחורה ובחפילין קיימא לן דחם היה פסול. ובחמת על מהרמ״פ לין
לחמוה כ״כ דבפחוחה שמי יש להכשיר בחפילין כמו במזוזה מ״כ י״ל דה״ם והוה הטעם בסחומה
לגמרי. חבל הט״ז עשה סמוכות לדברי הרמב״ם מהגמרא דיש לפסול בחפילין שמי כשהפ׳ והיה
מ״ם פ׳ (ויש להזק רחייתו ולסוסיף שם דבריס חלה שלין כחן מקום להחריך) ע״ם בס״ק כ״ה
שכ״ם עיקר לדעתו ולין ללמוד מחפילין למזוזה וכן בביח דעת מהרמ״ח וה״כ לדידהו לה מהני
סחומה לגמרי דמהני במזוזה להכשירה בעלמה דלה יפסיק חפילין ממזוזה כלל דלה כמהרמ״פ
ולין בסכימה דעתם לדעת מהרמ״פ בסחומה זו וצ״ע. וממילה דבר נכמט מוב טעם ודעה
למ״ם הב״י בשם מהרי״ל שהמנהג פיומר מרווח וכרוב הגליות ונהגו כמותו וטוה שיניח בסוף פ׳
שמע פחות מכגיסור וקודם פ׳ והיה מ״ם יניח ריוח כשיעור וכן הביח בש״ע ובשם כעלם
מהרי״ל בעשות סיומה לד״ם נסגו לעשות סחומה מלידיה דהרמב״ם. והנה גם להרמב״ם
יש דרך מחרת להניח לחר פ׳ שמע כשיעור וקודם פ׳ והיה מ״ם יניח מכך ריוח דסה סחומה
לרמב״ם כמ״ם בהדיה ולמה יסדו המנהג דווקה כסורה הרחסומה (ועיין בש״ע שי׳ סלמו״ר נבג״מ)
אבל לפי מ״ם בשם סמ״ג ומסמ״ק ובכ״ה דעה הרא״ם וסעור וב״י וב״ח שמעט ריוח חוכחו בסחומה
לגמרי(חסר חיבה)להניח ריוח כשיעור לחר פ׳ שמע וקודם פ׳ והיה מ״ם שלה נסגו בסורה משם ריוח
מעיט להספוסקים הכ״ל מעט ריוח כמלן לניחה דמי׳ וס״ו כחילו סחחיל ברחם סיטה ממש והוי
סחומה מסוטו ולכך נחרו בדרך הרחסומה לשים בסוף שמע פחות מכגיסור וכגיסור יניח קודם

שאלות ותשובות

ודומדים ומחתו הסייקלאנע"ם לסגור המדיס שבשם היי"ם ושכר לבל יתכר בסייק"ר ומנשים
לחשוות פ"ק לך ומה להתנהג כאו"א בשרט. וגם לברות שלמה זאת על קונם שבשל עליו מיס
ומחתון. הגם שבשלם שלים מיתר לק"ק ימחוץ למחיו הרב כ"י בסוס"ם לשחוט השלמה הזאת
והבית לפו תשובה כשכר יהלה וע"ל לך שלין מבוכר הפסק בנידוי לכן ת"מו מנשים לחשר
פ"ק דברי חכמו ונעימי קהילתו ליעלנ :

נאום יהושע פאלק בן יהודה ליב
ונאום יוסף בן יהודה ליב

וזה אשר השיב

הלוקחים שכר שלקחו לשר מכירת הסעטופשטי"ק כל השכר למו' בניטין וחמ"כ וכן כל הסייקלאנע"ם
היהודים שנשכרו השלמה השכר למ' בניטין וחמ"כ לקחתו ומכרתו לגוי לשכור
בשפה גלי רשות והרשעת ממו' בניטין כולם ימזיכו עבשיו כל השכר שבעין למ' בניטין וילשנו
לו הם שלך לפניך כלין גזל מעך ועבר עליו בשפה ומ' בניטין יחזור ויקנה כל השכר הכ"ל בזכר
מועט ממגי שמכר לו כל המעך שבע"ר וחם גם זה השכר היה בכלל המכירה חלא שנגזל ממנו
בזדון או בשגגה לך השכר קודם שנמכר למ' בניטין בקח"ם כלא לין גידי להחזיר כעת
ממנו מכרון ידיעה לין ומכרתו לגוי לשכור בשפה כאשר כתב חליכם לפי כ"י וגם השכר שנמכר
השלה למ' בניטין לין להחזיר חלא לשוכרו לגוי על סייק"ר ולא ישתה ממנו שום בר ישכיל מחנם
היי"ם כולו לין שלקחוהו הסייקלאנע"ם השוכרים לשר שנמכר למ' בניטין כלא יקחוהו
מקוסם לכן יש להחזיר לשוכרו לגוי על סייק"ר ולא על הוי"ט פן ישתה ממנו לחזה בר ישכיל
והשעשם לכל הכ"ל נלשתי נשוא נשכחה ופפ"ם מלבר ת"ם. ושלמה הקנם היה שתוכה ממוך
לישוה היה ושתי נשלו עליו מים והם היה בכשות ישכיל בשפה בוזלי בריך להשליך לנשר כל
מקום השלמה משקנם. שנילוך זלמן :

והיאור בס"י בג' משקנות לה נשניתי כעת בדבר שלין כ"ג לדינה ועד שתשרון מחי בא
ומודיע נאמנה לכום עיולו נחו"ם כשהומה לי שהשריך בזה ומולת השכוכה בשם
מעך בשלך מנה שלין בשה לם יש בילה כוי"ם בי"ד שכ"ד פי' וחוי כלא בשם ולינו מוזר וניעור
חו לין בילה וחוי כיבם ביבם למוזר וניעור לפי ממכיבו שבשו"ת פי' תוי"ז ס"ד חך לפי מ"ם הע"ח
פי' תס"ו (קס"ע) לשפי' פילוך מוזר וניעור וכ"ל חף שלפשה קולם שפשה דק"ל לחרי כיבם
בילה ולא לניעה בשפה ולא לשיה קלוכה להיות בשפשה כרי לתנה בגנוכה עתן יסיב לן מבשרי כר וחף
גם לפי ממשעות לשון הרוב"ם שכל שלינה מלקה לניה לשפשה (לשה"ל לוסשבשה לה שלינם
מלקה ולא לניה לשפשה לא הל"ל ולפי לינה מלקה ולשה לשה בשני חלא הל"ל בקלה
שהוסשה ולפי לשפשה כוענשה כוענש כו') ולנו לין בקינים כרי כוי"ם רע"ח סייגו לכשלה לשוכרה
בעלמה ור"ע לשכלון בקיולת לינו כלפי לעשות שפק בניוש לשלוך בריעבד ושום מזקת לילוך
לבשוה בניים ושום לשם"ע ולשבה מהשכוכים שפקו בשבש"ח ולניתו בלעת הלי"ף ולין
בניבה מוכלה חלא בשלוגלת לשוכה שום לבר לוקה ולפי כשוב שבשה ולזה לשוך לשלך נשוה
לשום מפכון בקיולת לבניוש גדולם כזו ושם"ם לינה חלא מוכרה בעלמה לכשלה לשוכה
פשה לשון בש"ג ולכי"ף לא ושמע שכי כוי"ם בפרי תוכר חלא כשמעות לשון הרמ"ם בריעה
הכי"ף לכל בניוש שהוך ושבים בפשוך ושקי מגילת לשון ולנוי"ם הרמ"ם למגילה היה ושלשון
ויחגרו ושוסקנדותם שהוך כי בלוג ולא לשון מגורה כפי' הרמב"ן ול"ל רש"י בים"ם הסשנים
בהעתקתו לשון הרמ"ב ל"ש בניוש שהשך חוגרת שום לבר ושפשה וקרוב לומר שכ"ל הפ"ז
שהעתיק לשון רש"י כוי"ם בפרי ושבים ע"ם לם"ל בפי' הם"ת בשהי"ם ולכוב"ם ולניה לשפשה
לפ"ל הם"ת היה שלינו ולבים חפי' בריעבד. ולף הרמב"ם ס"ל לשלך בין קוים הרבה לשעה
בעיה השוכה ומולך על הרמב"ם לפ"ל ס"ל מילוך זה פשיטא להשוכיר הרמב"ם תע"ב לסל בם
הוי"ח לפ"ל ס"ל מילוך זה :לפ"ל בשפשה חלא בריעבד לבל לשוכה לשוכר מודה לשלוך חפילו חלא בקוים
בשבשה לינו בשלך לפ"ל בוי"ק ולי"ב. וכי"ם הוי"ח בפי' תכ"ע ועוד בסל בקלה כו' ראש

כפ"ל בס"י והרמב"ם ולף שבין להוי"ח ובין לספ"ם יש להקל ע"י בין שהקולות הן מב' טעמים
מכוכים אין מלטרפין בדלוקייתא כמ"ם שם"ך פי' רמ"ג וכ"ם בשפה ולף להמ"ל ושפ"ם מייבי
בקוים ממם שמעכבים בידים ע"י כיון שביניהו רוחות ומעת שהיה שמוי בשם קוים מעט כלפי
לעין חשר שלפניי ל"ל לשהשים שהום ומה שלא הזכיר זה הפוסקים היינו משום שזה לינו מצוי
כלל חלא בעיסה קשה שלינה גילוסה יפה ובדוחות שהשוכים היו שוסין שהיה בלינה וגלגול על
שפי' בילוך יפה על שוקוב זה עשריס שבה או יותר כשפשטה זכיות זו בישהל קוסים לוסיף
עלל חלא בלינה ולין לשין יפה יפה ולכן כמלח קשה ומעט בוזלות על עיסה קשה הגלשה בשום
למדקדקים בחות ושכה משה בעין שע"ם השלה לומעלה שוחשוך בוזק כשופרים חת
השלה לתוך השוק כנשוג שבשת יש בזה משם לישוב לחולייתא כי לין כלין חעבוחות כלל חצל
בשלה בשום שש"ים ממנה עגולים יש לשון בזה לין חעבוחות וחלוי בחשבי הבני ממלוקת
הפוסקים בי"ל ס"י ק"ל גבי חעבוחת יבש בלא ע"ם בפ"ת. ומגולל טלדמ' לא לוכל להשליך
בזה יש"ו לין לומות בשון עם המקילים בין שיש לסס על עם שיעמוו ושעיקר ע"ל רש"י
ורמב"ם לבל לפע"ם השיניל להמייר כל השומרות בפשה פשיטא שיש להסמיך כהרמ"ם שבפ"ם
ומ"מ בי"ם השמרן המיקל ומשום שמחת י"ט לא הפשיך ושני פילות פשיטא לשין להסמיך כלל
כל הפשה ושיש זה שלום מלש"ם בשפש חו"י שכילוך לשון שמו' בכוך זלפ"ם. ומשם של ישכיל
לפ"ל הש"ח (שפי' תפ"ט) לין משם חלא שבחשובת בשפת ימזקל (ס"י ע"ל) להשליך להסמיך
ע"פ דעת הב"ם ונהוג עלמה כוותיה לך לעוכ זיתיה של חכילה מנה ולפיקוך דמלה שמורה
בשני שלילות יש להקל כי הפיקר זזה כהמ"ח דלא בהשובה הכ"ל ולין לי פנלי להשליך זזה
בשילוב זלמן הכ"ל :

תשובת שאלה נדון הבנים מלוטשים

ותובן הענין בקלה יען כי הגם כוב הפוסקים בשכינים שלינן ונלוסשים הטוענים הטמיזין
הסכין להיות שלם הרבה ושזי לינה מלקה כ"כ וטענם ושיוסק עמם שלם חשה
מלקה לא חשה שלם כ"כ (וכמשמעות לשון הרמב"ם וס"ע סי' י"ם ס"ז) וקבוב לידי לכשה שם
לא יוליך ויבית הרבה ושלי כמשמעות לשון הגמ' וס"ע שם שפי' כל היום כולו כו' ולף שכל היום כולו הוא
גוזמא ע"י ומשום ושלי שלינך להוליך ולהביא הרבה ושלי להגיל ומשום לשכה ושזי לשבר לבא לידי הרהור
בשמש כמ"ם הע"ח לבך בשכו הטוענים לענין לבך יהרה יותר להסמיזה ולהעוילה שלה ולא
מלקה ולף שהיא קבוב להיות בשלשה כי חשוו בגנוכה עתן יסיב לן מבשרי כר ולף
גם לפי ממשעות לשון הרוב"ם שכל שהיה מלקה לניה לשלשה (לשה"ל לוסשבשה לה שהיה
מלקה ולא לניה לשלשה לא הל"ל ולפי לינה מלקה ושלי בשני חלא הל"ל בקלה
שהוסשה ולפי לשלשה כוענש כו') ולנו לין בקיולת כי כוי"ם רע"ח סייגו לכשלה לשוכרה
בעלמה ור"ע לשכלון בקיולת לינו כלפי לעשות שפק בניוש לשלוך בריעבד ושום מזקת לילוך
לבשוה בניים ושום לשם"ע ולשבה מהשכוכים שפקו בשבש"ח ולניתו בלעת הלי"ף ולין
בניבה מוכלה חלא בשלוגלת לשוכה שום לבר לוקה ולפי כשוב שבשה ולזה לשוך לשלך נשוה
לשום מפכון בקיולת לבניוש גדולם כזו ושם"ם לינה חלא מוכרה בעלמה לכשלה לשוכה
פשה לשון בש"ג ולכי"ף לא ושמע שכי כוי"ם בפרי תוכר חלא כשמעות לשון הרמ"ם בריעה
הכי"ף לכל בניוש שהוך ושבים בפשוך ושקי מגילת לשון ולנוי"ם הרמ"ם למגילה היה ושלשון
ויחגרו ושוסקנדותם שהוך כי בלוג ולא לשון מגורה כפי' הרמב"ן ול"ל רש"י בים"ם הסשנים
בהעתקתו לשון הרמ"ב ל"ש בניוש שהשך חוגרת שום לבר ושפשה וקרוב לומר שכ"ל הפ"ז
שהעתיק לשון רש"י כוי"ם בפרי ושבים ע"ם לם"ל בפי' הם"ת בשהי"ם ולכוב"ם ולניה לשפשה
לפ"ל הם"ת היה שלינו ולבים חפי' בריעבד. ולף הרמב"ם ס"ל לשלך בין קוים הרבה לשעה
בעיה השוכה ומולך על הרמב"ם לפ"ל ס"ל מילוך זה פשיטא להשוכיר הרמב"ם תע"ב לסל בם
הוי"ח לפ"ל ס"ל מילוך זה :לפ"ל בשפשה חלא בריעבד לבל לשוכה לשוכר מודה לשלוך חפילו חלא בקוים
בשבשה לינו בשלך לפ"ל בוי"ק ולי"ב. וכי"ם הוי"ח בפי' תכ"ע ועוד בסל בקלה כו' ראש

לשוכייתא ומשמע מקרון בקילות (ורמ"ה כלי בסעת סב"י בסמ"ע) ומ"ל הסברן מלקח לגמרי וזה דבר הקשה להיות מלקח וגם מדם להכלל מקפק שהייב בשמוט מיב שמיטו ומש לא לאכל מלכתם ואין זה בקבלה על המיקור רק קבלה לשמוע לו למנוע מלשמוע לעגן השלום ולא קבלה בשיקור כלל מאחר שלא עשה אותן בפי' או לשון מאחר שמוכח דוקא שמקבל ע"ע בשיקור בפי' וגם אם היה מקבל בפי' לאחור עליו דברים האומרים וגם אם היה מקבל בפי' ע"ד הרב ומאחר שלא קבל טובה ממנו יכולים ג' הליצות להתיר בלי לשות ולהיות כ"ז שמוט בפוקים ובס"ע לא דעתי תמיהה על מה נפל שפק ומחלוקת שם ונלמה לי כי העיקר הוא על מכירים הלשונים וזו ומחלוקת ישיבם וקשה לי להכריע לאחי בזה להכריע בשכחה כ"ש ומה לאחון שומעת השומע ישמע והמחל יחחל. ולהיותי בדרך בלא ספרים לא יכולתי להאריך יותר בשם עדיין היני יוכל לסוף לעת הסולקים מה זה ועל מה יודיעוני עלי לשלום תשובתם בלשם לים"ם בזולי

לציתי לשלום כ"ד תו"ב מניחור זלמן :

וגם אם בנה יסורו על פ' תוי"ק יש לי להסיב תשובות הרבה שם יהי' מן השכחה. וגם אם לא פתיבו ג' הליצות אין לאסור השבר בדיעבד כמ"ש הפר"ם (שם בקל"ח) בשם הרש"ם לחיב אלא קנס ולא מדינה ולאחרים אין להשמיר וה"ג בל"ל השעלי בתים קמיכו על השומע וכ' עדים המעיינין לו ואומרים קבל ע"ע השכם ולא לאיסור בפיהם וגם גזירות הרב וכ"ל ע"כ לא היפה לאלוחין עולמית רק על מיבשהו אחר י"ט וכיון שאחר הרב בשה אלא בבית שחיו הולם ניח קבלה בשום חופן בעולם על לעולמים ממילא בטלה גזירתו מאחר שאין המניעה מהשומע וגו שם לא בטלה אין לאסור בה"מ כמו בל"ל כי הרב לא אמר אל"א כ"א השפיטה ולא פי' בהל שיהיה בשר שהשחט אל"א כמנהגי בתי' שמ"ח (פי' ב' שכ"ב) וגם בעיקר הדין יש לדון על גזירת הל"ל ממ"ח הרמב"ם בהלכות ממרים אחר יפרש השוכ"ז כ"י כל הל"ל השבתי לשולחני עפ"י השות ולדון הרב שניהם לשאול ואחר בשה אלא הרולה לבטל לעתה מפני לעתי לאחר שלא נתנה.

נאום שניאור זלמן הל"ל :

(סיים ל"ד שפ' ט"ו)

אי הגה בשחו' הרשב"א ום"ע ולא הזכיר רק גדיים קטנים ושת"ם הוסיף ויליחים גם עגלים הרבים והגם להלחומה יש לחלק ביניהם שבגדיים ממנת קטנתם אין השבם כל כך גרולה לעין בין בן שנה ומשנה יום או יומים לבן יותר משנה לזה יניח ממעטים לאל בעגלי ים השבם יותר ניכר לעין ומבדיל" בהלשה בעגל (וגם הדעת מכרעת כן לחחלר שבגדי בן שנה או ג' קטן הרבה ומעגל בן שנה או ג' לזחת גם הוספת הגידול לגדי בשנה לשמות היא מיעוט קטן הרבה בכמותה ומכמות הוספת העגל). אך הת"ם חזיל לשיטתיה לע"ש שהלשה גדול הא לחרי' היא מכמות הוספת בן שנה לעיתזי בין שנה לשיתים . תוגם מלשון תשובת הפשב"ש וכל מקום שלא הוסבון לו שיעו בן ג' ומחת קטנותו כו' ומשמע בהדיא דים מקום שהין מוסבון לו לסיימו בשיעור הלשה קטן כ"כ. ושוב מלחתי בן בס' שבי תוהר שדקדק בן מלשון הרשב"ש להקל בזה ולא להחמיר אלא היכא לעין שנולד מיימי בשעה שהוא ב' לחורי' לע"ג):

ובי"ש הת"ם מרים ומחות בק"ו לשהם יש לומר לעיקרי בשוף שנתו אלא מיעבר בין ג"ח לעקרי ממקבלת הן כוכ מיעי זבחים) אבל בין בן שנה הוא עד המום לומר אלא מיעבר אעפל שכן בקבלות יפיר שבשרים מיום ד' בלתן בס"ק לפרש. ומילוך זה בין שוף שנה לתשלמה מוכרח הוא בשוגיא דקדושין דל"ה ע"ב ותשלמה בן שנה אלא תקשי מפוגיא דלים ומחות ושוגיא דזבחים דע"ה ע"ב לפיהי בן שתים לעיתזי כשן שנה והשום' דזבחים שם תיבלו הא לפיהי בקידושין שם ותשלמה את שתים לעלו לוקא שתים כו' ולא תיבלו ולא הקשו אהא לתשלמה בן שנה אלא ולפי כוי"ם לפלוך בין תחלת שנה לסופה ובכן יש לומר בשוגיא דקדושין לפיהי לתשלמה לוכחים העין כשן הדם לו פחות בקידושין היפיר וליכא לפפוקי בין י"ג הדם, וגזירתי" דזבחים להכל יכולים להחעבר אפי' פחם ואפם יכולים לייקא ומשמת לה בסוף שנה לשמת אחל בדלישתה את שתי שנים בסופה משום אלא תפיקא לעיתם שעת היא שנה בסופה והקשו שפיר. ולא תיבא לשתת את שתי שנים בסופה משום אלא תפיקא לעיתם שעת היא שנה בסופה והקשו שפיר. ולא תיבא

שכיח דלמעשה המחבר בן סוף שכח גדול בגידולו ודומי לבן סוף שכחים קטן בגידולו דלא דמי גידול שכח למשוכה לגידול שכח שכייח והספקם שבין בן שלש ו' לו פחות לבן תחלת שכח שכייח דהיינו בן י"ב שלם גדול יותר למחלית עין מהספקם שבין בן סוף שכח ח' לבן סוף שכח ז' דשמחת חתן עלמא. ולזאת יכול להיות שלפי המחבר הגדול בגידולו שהוא בסוף שכח ח' דומי לקטן בגידולו שהוא בסוף ז' ומשמ"כ בזה נשמ"כ בזה הספקם שבין בן שלש ו' לבן סוף שכח ז' דומי לקטן בגידולו שהוא בסוף שכח ח' דומי לגדול בגידולו שהוא בסוף שכח ט' דשייכי בו':

ובר מן דין ים לפכם הא לליכא בן שכח לגיכוי כגון שהיה מיעוטי' דלא דשייכי בהא והכא בדשכיח לא מייתי לגיעוטא אע"ג דשכיח ולפי' בשכיח מקום יש מקום לשקל כאן ומקום שכיח לשכיח לקולא אלא דשכש"ה שהשלים כאן לליכוי לשיטתיה חזיל דס"ל שלשה כי יומי לשמייר בשכיח לשכיח אלא מזקת ליכוי לו מומחה כמ"ש בתשו' בי' ת"ח ומ"ש בשמו בפ"ו ומ' עיכוזין ומוכיח לעיכוזין דל"ש ע"ש ופיכם"י שם מקום מזקת גיתו וס"ב בס"ד ליכא מזקת ליכוי כמ"ש בהא"ם בתשו' הובאם ב"י ס"ע מ' קכ"ו לפי' לפי' ותכי ותכי לוקח ומכאי לה מזקת מקום בהא"ם ממי ס"ל בשכש"ה גבי שפק עיכוד בשפ"ב לשבת. אבל לפ"ל דס"י וכמ"ש שם (וכמ"ש לזיל לגיעוטי' דס"ל להלכה כמ"ק דכי יומי בפ"ב דמקואות) וכ"פ סב"ע בפ"ח מי' תפ"ו בכם"י וכמ"ש דלא מקוני' לחזקה דגיתו בתחומין דבכון יש להקל בס"ד לפי' בשפק שקול כמו שפי ותכי לשהא"ם:

ויעוד לפכי' לשהא"ם (דס"ל שסיא מזקת ליכוי) לומק גדול הוא לאלק בין תכי ותכי לשאר ס' שקול בס"ד דשא בדליכא מזקה לקולא מוקמי' לחזקה בכל שפק שקול ואפ"ם מחמרי שפי ותכי כדליכא בהדיא בקונטי לעיכוזין דל"ם שע"ב. ול"ב הכא דמקילינן שפי ותכי כ"ם שיש לשמיר בכל שפק שקול, ול"ל משום דהתם מייכי בדלוכייתא מש"ם מחמרי שפי ותכי. ומ"מ ליכא ק"ו לשפיר גם בס"ד בכל ס' שקול. דשא עכ"פ התם מחמרי שפי ותכי מלינן בשאר שיטים ואפ"ם מקילינן בשפק שקול ובכל דמקילי שפי ותכי כ"ם שיש להקל בשאר שפק שקול ושוב דשא גם גבי ליכוי שהיה לשפיר לשבון ס"ל לשהא"ם פ"ב לשתוכות כשהי' שם (ול"ל משום דליכוי כשוה שפי לשעלה עכו' ביוחבין לשמיר שפי בש"ם וכעיכן שפי כוכי בשפ"ק וכמ"ש התוס' ביבמות דס"ח ע"ש דשא כשן שפי לשעבות זוכה ומיחה ס' כמ"ש שהוב ס"י עיכן שם בס"ב מקכ"ש) ובכא שהיה דהא"ם שפי שפי ותכי ושמיר שפי ותכי לשפי שפי בשפ"ק וכמ"ש שם מכשיכים לה לליכא מזקת ליתה. ושהם מיחה שליה לשהיר בשאר ס' שקול כבון ע"א דומק בעומלה ועי"א דומה לא בעומלה. אע"ג דולפי לשהא"ם מ"ש שם לשהיר בל"ד בשאר ס' שקול. ושטעם שסקיל דהא"ם כשן יותר מבשהוים היינו משום לכוד בשיס ולכ בעליה ילכן ושוה כוד בעליה דלא בשמיכו בית דבכן אלא לשומלה בעלמא היכא לשהיר בשאר ס' שקול ולא בשהא כשן, ומש"ב בשהוים שהמניכו בשהא כשן לשוליפה מעבלה. ומ"ש מ"ם שם לשקל בשאר ס' שקול. וכ"ע בשליה מלשהו בקוב שהא"ם לכל שפק שכי הכא (וסייב מ"ם לכוד בשיס כי לכוד עליה ומפיק לה מזקה לעשוייה לשהא"ם שכוד. ושל לכתב שהלה לשכי משקי לה מזקה קושה לשילתא נקט אלפי בלאו ה"ט לכוד אלא מזכיכו עליי ע"ש). ומ"ש שי לומר לשהורה לה"ם שם שהקיל הה"ם ס"ם לשקל בס' דלכאן בל"ד לף גם לשה"ם שה"ם בלל כ"ם לפי הגסת הס"ך פי' ק"י בכללי ס"ם לשל מקילינן בס' דלכאן אלא בכה"ג דשיכא בשילה כי אבל לא לכוד עליה ומפיק לה מזקה לעשוייה לשהא"ם שכוד. ושל לכתב שהלה לשכי משקי לה מזקה קושה לשילתא נקט אלפי בלאו ה"ט לכוד אלא מזכיכו עליי ע"ש). ומ"ש שי לומר לשהורה לה"ם שם שהקיל הה"ם ס"ם לשקל בס' דלכאן בל"ד לף גם לשה"ם שה"ם בלל כ"ם לפי הגסת הס"ך פי' ק"י בכללי ס"ם לשל מקילינן בס' דלכאן אלא בכה"ג דשיכא בשילה כי אבל לא לכוד עליה ומפיק לה מזקה קושה לשילתא נקט אלפי בלאו ה"ט לכוד אלא מזכיכו עליי ע"ש).

ומיהו זה לוקק גדול לומר ליכוי זה משמשו למיעוט אלא כלו שלשיו לשאר שהשלים מן הטיע דשכאר שהשלים מן הטיע כי ומשום לש"ב מי בל"ד יש לומר לשיל מומק בשלמא (ולא ומשום לשייכיכן למיעוטא לשכיחא) כמ"ש ס"ך שם אבל הכא לשה"ב לשוכך הוא שליכא ולא ומומק בשלמא אלא ומשום "שפלים שכיחי ולשאר שהוא כמ"ש שהום' בגלה ל' מ"ל ע"ב וכ"ב שהי ולא"ם כ"ם שהוכן ושל לשקילינן בשהא"ם ומשום דשאר שהוא לשה"ב לשוכך הוא שליכא ולא ומומק בשלמא אלא ומשום "שפלים שכיחי ולשאר שהוא כמ"ש שהום' בגלה ל' מ"ל ע"ב וכ"ב שהי

שהוכן (לגיעוטא אלא שכיחא לפי' כ"ש לא מיים כמו שהם שפי' לשייכי בו') ולפיים מ"ש מגילה לק"ו לשהא"ם ומשום לשהם ס' שהשלים גו' היל מילתא לקבישוטא לשכיחא טובא לשקיל מו שלוה ע"י גו' ולפלגה בגזירת מכמים שבגזרה עליה בעכין מומ"ג בשומם ל' וגזרו לפי' דלעבד כדי אלא יבאו לשקל לשהשלים כי היל מילתא לשכיחא טובא. ומשמ"כ כשליבא לפעמים לפיה שפק דלשבון דלכך מקרא אלא מגילו עליה מכמים לפי' מוקמי' לדיוקא שפק דלשבון לשקל וס"ם והוא שעשם שם שקול מו תרי ותרי לם עבדו כבר אלשים יום שלוה מו ס' יומים בשהוא (שפשפק הוא ג"כ לכך מקרא שקיה מוכרי ולא מיפלגי) אלא מגילו עליו מכזרו. ומזקת ליכוי ליכא הכא הוא משום לכוד עליה ומפיק לה מזקה. ול"ב היל ג"כ כוונת שהא"ם בס"ם ושוב לחזלי' בתר רובא כו'. לומר לכוד לעליה כמי מפיק מזקה. לשה לשהן מייתי לגיעוטא לשהור שהלכן מ"מ ס"ל לשהם כל כך ליכוי זה לשבון לשוויה מזקת ליכוי גמורה מלשבון מלחר שהיל ילכן לשהור ומומלא שהכי כתב כוונו מלשבון. ז"ל לשה לשייכין לגיעוטא ומחכי קמוך גיעוטא לשזקה ילא מזלינן בתר רובא מלשבון. והכשב"ם שלי בשה ום"ל לשוכל מקום לשהם שהיל לשייכי לגיעוטא לשזקה לשהא"ם ומשום מזקת הולך בעוד בעיני לשו הלא כלו עדיין לשייכי לשיעוטא לשהא"ם ומשום מזקת הולך בעוד בעיני לשו הלא כלו עדיין לשייכי לשיעוטא לשזקה ילא מזלינן בתר רובא מלשבון. ז"ל לשה לשייכין לגיעוטא ומחכי קמוך גיעוטא לשזקה לפ"ם לא הוי הלא שלגה ושלגה כלאי בשע"ז דיגעות לפי' לליגא כ"ג):

אבן לפ"ל שכ ג"י בש"ע לשפק בשפ"ע פ' ק"ו בשתו' לשה"ם ונ"ל שפי ט"ע בשתו' שכשב"ם לגיך לשקום ולומר שהכין שכשב"ם בש"ם ממש קטומו כו' (וכן לשון גדיים קטנים שלשון שהוא ובש"ע) כמ"ש שפי תוש לשיכי שהיכי לעין שהלא מיעים מועטים בכה"ג הלא פו' פ' שקול (הלא שפשפק הוא משום לליכא בן פ' יעים לעשוי בשמום ינן פ') ע"ש מומם לעועשם יש להמייר בש' שקול מעטעות לשון שהמבוים ופשט לשון שש"ע. ומ"ש שש"ע בשה"ע לשקל בשהא"ם יש לומר משום דשהם יש עוד לך לשקל לילו לא היו שום עדים כלל לא לשקל ילא להמייר כמנוש שם בתשו' שהא"ם הובא ב"י ומשום קלא דשקר נמוץ וכו'. אלא לשתכי ותכי ל"ע ס"ם כמנוש שם מכל מקום כלפי הוא ס"ם לגיכוף לשקל בשהא"ם נגד דעת שכשב"ם שסגיא ל"ד לשלכה להמייר בכה"ג וגם יש לומר שב"ד לא שמיר לפום להכשב"ם אלא לשתשלם ומשלר שמי שגם לישבד אלא לשכול גדי זה הוא עכין קל מלשכול משה לשעלה עד שתשלון. כי אולי לין כש ב"ד יפה לכוף היפה לשתון (גם תיאשר לכהוא שם תשלמון) וכ"ז גם, שקול דוקא ודומיא לתרי ותרי אבל לא להמייר כ"כ כשה"ם:

תשובה להרב הגאון דק"ק ברישק דליטא יצ"ו

יב פתח דברי יעיר אור עליתו על אלא משתי והתמהתי על כה להסיג ושפי הכתוב כי ס' יודע ועד שדברי מגיעים ועריפים עלי קו בשיות כי שגיעני נ"ם בשדיעטוב בשיתי עומד על פרק שמעיעה לגיתי וסייתי טרוד ועד בעיני הכלל ס' יפה ובזותי לגיתי על י"ע העבר שפשתיו ולא עלתיו כי שכשתי תומו בשדיעטוב ועגול העלדה וכתבתי לשם להשגיו תלי ושפיתי לתשובתם כמה וכמה שבועות יעיים ושין שוה ולזאת תבי ושגיב לפ"ל שהשום בזכרוני:

לענין שמילה לשתילה קדושין לוודות שלא שבתי לשוללי דבר להשכים ולבא שלא הרב שלא עשהו כלא הוא עשותי הגאון שהשלם עד לפ"ל דק"ק בדליטשוב בהולשה להיות בקבלה שבעבה ושמקה שהריפה ע"י שיעוך ושמשום וגלגול בשבעות הכתוב עכשיו בכל שהדיוות דק שבשלו עדיין ללוולים ושהכלה על הריפה וכשהריך הגודל הללול כשנהגו לא יכול להשיגו בקל ושלך בכא ושזק קלא וכשבשפו הריפה היה שבצע בשומו ושקום שעשך בכא קלא ושוכה להתיר כלין נקל שעגלא היכא לשעשעשך יל לטבשל לתלינן בשבשה. וכשיותי שם נלשפו אלי בעלי הולשות לוזקת ולא יוכה הבודק לבדו כי כא ב"ל יפה לשקול היעיב לה שולשה זו שכוכה לשוכי הולשות לוזקת ולא יוכה הבודק לבדו כי כא ב"ל יפה לשקול היעיב לה

מסך את הדלדול בכח וחוזק כל כך שנוכל לתלות בו הנקב אם לאו. אמנם לצאת לכל הדיעות ולהשמר מחומרות השונים מדשה דלכאורה נמנעות לשונו להמעיר להסיר כל הסרכא מראשה לסופה אך גם הדלדולים ע"י מיעוך ומשמוש בנפה דוקא ולא ברח וחוזק וגם לבדוק אח"כ בפושרין או ברוק בכל מקום הסרכא כולה מראשה לסופה והבדיקה מעכבת אפילו בדיעבד בכולה ולזאת אין לתלות בהשמוש ידא דטבחא דעכ"פ אין כאן בדיקה ולא מיעוך ומשמוש בנחת אי לזאת אמרתי להם כי די להם להמעיר בזה ולא להקל בסרכא שלא כסדרן מגם המטרפת ודינא דגבי לכ"ע דהיינו בשב' קמוחים הן בריאה וכדאיתא בגמרא דף מ"ט דאי האי אינקב טריפה כו' או דאי האי מינקב לגירסת הרמב"ן והרשב"א אבל בשאר שלא כסדרן שנסרכה למקום שאין הנקב פוסל בו כגון לדופן או לשומן הלב וכה"ג דלהרבה מגדולי הראשונים ומכשרינן בבדיקה וכ"כ ד"ת בספר היסר והרב רבינו זרחיה הלוי וכן דעת הרמב"ם ודינא דגבי' דסבירא ליה הלכה כרב נחמיה ולא כרבא ולשיטת רש"י לפי דעת הרשב"א גם רבא ס"ל הכי דסגי בבדיקה וליכא מאן דפליג בהא בגמרא והבדיקה היא אפי' בעוד הסרכא היא על הריאה כמבואר שם בר"ן בהדיא ודאי דבהאי גוונא עכ"פ יש לסמוך על הפוסקים האחרונים שאנו נמשכים אחריהם בכל מקום ה"ה רמ"א והש"ך וט"ז והש"ך שלא הזכירו כלל להסיר שום דלדול הנשאר וכמו שהודה התבואות שור גופיה שכ"ד הש"ך ושיטתו (ומוכרח הוא ודאי דהא עפר או חול לא מהני כלל כי אם לנתק הסרכא באמצעיתה או בסמוך ליציאתה ותלייתה ומבשר הריאה ואדרבה יש לומר לדעתם דדוקא כשנתמעכה ונימוח כליה בין האצבעות כמ"ש בתורת יקותיאל אלא דהת"ש ס"ל דזהו עדיף טפי כשמתקלפת מע"ג הריאה כולה מעט מעט ע"י גלגול אצבעות שמוליכן לאט מעט ומגלגל עד שמתקלפת הסרכא כולה מע"ג הריאה וכמ"ש בגבול בנימין ולמאן ניתוק שבר"מ"א והאחרונים מסייעא לי' להתבואות שור דלאו דוקא כימוחה כליה ובניתוק ונפסק' אין לחלק בין מקום יציאתה ותלייתה לשנתקלפ' מעל גבי הריאה בסופה ואדרבה זהו עדיף טפי לפי דעת הת"ש) אלא שתפסל מחומרות ספרי הבודקים ולא שערי הפוסקים שאנו נמשכים אחריהם בהוראות אלו משום שענין המיעוך לא ס"ל לרשב"א וכמ"ש ס"ק כ"ג (אלא דמ"ש דהא לא נזכר בכלבו מענין מיעוך ומשמוש כו' לע"ג דבהדי' כתב כן בכלבו והובא בבית יוסף ובשאר הבודק ומשמש בסרכא הרבה וכו') אבל הרי הפוסקים האחרונים לאו דברי הרשב"א ואעפ"כ כתבו מה שכתבו ואי לזאת יש לנהוג בזה כהכרעת רמ"א בד"מ ונדעת עלינו להחמיר בנסרכו האונות שלא כסדרן וכן בורדא ולהקל בשאר סירכות שיש בהן סברות רבות להקל בלא"ה. אבל באמת טעמם ונימוקם עמם שהרי עיקר טרפות דסרכא במקום יציאתה מהריאה למוד ובתלית ומסתרכת משם למקום אחר תליא מלתא מדמכשרינן בגמרא בכסדרן ואם באת לחוש כל הסרכא כולה שמתקלפת מעל גבי הריאה שהן הדלדולים אמאי מכשרינן בכסדרן הא הוי מחוך לגב אם מתקלפת מעל גבי אונה אחת ואם מתקלפת משתיהן הוי מגב לגב ועוד דהא אנן מכשרינן סרכא מינה ובה ואפי' בלא בדיקה כלל משום דאין סופה להתפרק שם ולינקב לשיטת התוס' ושיטתם דיש סרכא בלא נקב או משום שהסרכא סותמת הנקב ומאחר דאין סופה להתפרק לשיטת רש"י דאין סרכא בלי נקב כמ"ש הת"ש גופיה ואם כן אף גם ביולאת ובתלית ומסתרכת למקום אחר ועברה ממקום יציאתה ע"י מיעוך וגלגול באצבעות ואף גם אם נתקה ונפסקה באמצעיתה די בו להסיר הדלדול ממקום יציאתה ותלייתה לבד בכדי לבדוק שם יפה ברוק אבל למה לנו להסיר כל הדלדול כולו מהריאה על כלותו כדי לבדוק שם כמ"ש הת"ש סוף ס"ק כ"ז שזהו עיקר טעמו להחמיר כספרי הבודקים ולא להקל כהפוסקים הלא אין שם ריעותא כלל דלשיטת התוספות לא חיישינן שתנקב שם ולשיטת רש"י לפ"ד הת"ש אף אם יש שם נקב הסרכא סותמתה משום דאין סופה להתפרק שם כי ע"י משיכת האונות שנמשכות לכאן ולכאן תתפרק במקום יציאתה ותלייתה למודיה ועכ"פ לא יותר ממקום שניתקה ועברה ע"י מיעוך וגלגול אצבעות ואמנם דעת האחרונים שאין צריך להסיר כלל הדלדול אפי' ממקום יציאת הסרכא ותלייתה מהריאה (ואף אם נתמעכה ונפסקה שם באמצעיתה וכמו שכתב התבואות שור גופיה לדעתם) דכל בה"ג גרי ליה לפרש ודאי והא דלא חששו שהדלדול סותם הנקב כמ"ש הת"ש יש לומר דס"ל כמ"ד

הב"ח

הב"ח סע"ו דהבדיקה היא שאם תבצבץ הוא סי' שניתק בחזקה וכו' וגם יש לומר שהבדיקה היה כמ"ש התוספות גבי כסדרן לראות אולי נשאר איזה נקב כל דהוא שלא סתמה הסרכא וכמ"ש בתשובות זהב סי' ל"ז ס"ק ז' והוא משום בעלמא ולכתחלה דוקא ע"ש ובפי' ל"ט ס"ק י"ג שכ"ד הט"ז להדיא *ובהא אתי שפיר טובא מה שכתב הב"ח סימן ל"ז להחמיר אף אם נמצא נקב בסמוך לסירכא שעברה ע"י מיעוך דלא תלינן בטבח' דדוקא בזמנה שלא היתה בחזקת טריפה וכו' דלכאורה הרי גם בסמוך לסירכא לא היתה בחזקת טריפה אלא משום דמחמרינן לכתחלה לבדוק אחר המיעוך אולי יש איזה נקב שלא נסתם ואף דהיא לחומרא בעלמא לכתחלה דוקא היינו בסתם אבל היכא דנמצא נקב בפועל מגם אלא שבאת לתלותו במשמוש הטבח לא תלינן דרגלים לדבר שהסרכא יצאה מנקב זה לשטת רש"י אלא שלא הספיק' לסתמו עדיין כמו שכתוב במשבצו' זהב סימן ל"ז. ומה שכתב הב"ח סי' ל"ט ספ"ו דודאי כך הוא דתלינן דהנקב הגיע ע"י המשמוש ומיעוך בחזק' אלא שעדיין לא יצאה מספק סירכא וכו' ובסמוך לסירכא לא שייך ה"ט יש לומר שאין דברי הב"ח סותרים זה את זה דבסי' ל"ז איירי בסירכא שלא כסדרן מגם שהיא טרפה ודאי מדין התלמוד וכדמסיק התם דאין להוציאה מחזקת טריפה אלא בידוע וכו' ובסי' ל"ט לא איירי בכה"ג דהא כתב שם תחלה מוטב שיהיו נוהגין כו' מכלל דאין לזה שום היתר בעולם כלל וכלל אלא איירי כשאינה בחזקת טריפה ודאי מדינא כגון לדופן ולשומן וכהאי גוונא ואף את"ל דאיירי בכסדרן מגם דוקא (כמ"ש בסי' ל"ז אבל בכסדרן כו') מ"מ היינו דוקא כשנמצא הנקב במקום שמושמשין בו דהיינו במקום הסירכא שצריכה מיעוך בנחת להוציאה מכל סירכא ולהיות עליה שם ריר בעלמא אבל לאחר שכבר עברה הסירכא וניתקה ע"י המיעוך וגלגול אצבעות רק שנשארו דלדולים ודאי דאין להחמיר כל כך אם משך בכח שאפשר לתלות בו הנקב ואף גם שלא היה יכול להסירה משם בנחת מה בכך שנדבקה ונקרשה שם מאד לקרומי הריאה עד שא"א להפרידה משם אלא בנקב מאחר שאין צריך כלל להסירה ולבדוק תחתיה לפ"ד האחרונים ובפרט בנסרכה למקום שאין הנקב פוסל דרבים מהראשונים מכשירים בבדיקה כך כמות שהיא כנ"ל. ויותר אין להאריך:

*באמת דעת התבואות שור שהבדיקה היא לעכב אפי' בדיעבד בכולה מגמי דממה נפשך אם ברח למום לדעת האומרים דהמיעוך אינו אלא כלל ריר בעלמא לו שמא מיעך בכח כמו שכתב התבואות שור בסי' ל"ז והסרכא גמורה היא אם כן מאי מהניא לה הבדיקה הא אין שום בדיקה לסרכא כדאי' בגמרא בהדיא דלית לה בדיקותא ואיך תוכיח הבדיקה שאינה סירכא אלא על כרחך צריך לומר דהמיעוך מוכיח עלי' דודאי דאינה סירכא גמורה שבגמרא אלא ריר בעלמא והב"ח כוונתו ג"כ לחומרא בעלמא שאם תבצבץ בודאי ניתק בחזקה אבל אם לא תבצבץ שמכין למיעוך שהעבירה דמוכיח עליה שהיא ריר וכשרה מדינא בלי בדיקה כמו שכתב הבית חדש בס"ס בהדיא:

אחר זמן מה כתב אדמו"ר עוד מענין זה בזה"ל

יג **הנה** אחרי שובי ראיתי בנו"ב דאף את"ל ולפסוק דהב"ח סי' ל"ט ספ"ו איירי בסירכא כסדרן וכהאי גוונא כו' כמ"ש בסי' ל"ז וכו'. דא"א לפסוק כן כלל בלשון הב"ח שם בסי' ל"ט ספ"ו דלעיל דהא התם איירי הב"ח במיעוך ומשמוש הנהוג ובכסדרן מגם אף גם להמחמירים לבדוק שם א"כ למעך ולא להעביר הסרכא כלל וכלל אלא לבדוק ברוק או פושרים כך בעוד הסרכא קיימת כמבואר בתוס' וכמו שהאריך בזה בתורת יקותיאל רסי' ל"ח וזו היא ג"כ כוונת הב"ח בסי' ל"ז דאף גם להמחמירים להצריך פושרין או רוק להסרכא כסדרן או סרכא תלויה אפ"ה אם נמצא נקב ואיכא למתלי בטבח תלינן משום דלא היתה בחזקת טריפה כסרכא שלא כסדרן דאינה כשרה אלא כשעברה ע"י מיעוך דוקא וכיון שנמצא נקב רגלים לדבר שהיתה סרכא גמורה הבאה ממחמת נקב והמיעוך היה בכח ומחזק קצת. ובנמצא הנקב סמוך למקום הסרכא אחרי שלא סתמה עדיין הסרכא את הנקב (כמ"ש בפ"ת סי' ל"ו) אבל בכסדרן ובתלויה א"כ להעביר כלל הסרכא ע"י מיעוך תחלה. ובסי' ל"ט ספ"ו כוונתו ודאי בכתיבות לשונו משום שסמך על מ"ש שם בתחלה הסעי' בשם דעת הר"ד יחיאל דהיתר המיעוך אינו בסרכא שהיא שלא כסדרן כל עיקר

כמו

שמו הורדא אלא בשאר מקומות שאינו כ"כ שלא כסדרן כו'. ור"ל ודאי בסרוכה לחוץ וכהאי גוונא כמו שכתב רמ"א בד"מ ולא בב' אומות שלא כסדרן ע"ש ובכהאי גוונא ודאי מיירי הב"ח בסוף דבריו ע"ש. אמנם כל זה הוא לפלפולא בעלמא בפירוש דברי הב"ח. אבל להלכה למעשה ודאי דהסומך על תשובת שבות יעקב והינוך ב"י ופ"מ דבתראי ניהו אין מזחיחין אותו והיינו אפילו בשלא כסדרן ממש בב' אומות או ורדא ואפילו במקום הספספות הסרכא על הריאה כמבואר שם מלשונם ומכל שכן בסרוכה לדופן וכהאי גוונא היה להקל בפשיטות וק"ו בן בנו של ק"ו בלהלאה ממקום הסרכא דאין מקום להחמיר כלל מדינא אפילו בב' אומות או ורדא כמ"ש בתשובתי הארוכה להרב המ"ץ דק"ק ברדיטשוב אלא לתוספת בעלמא החמרתי כן כשהייתי במגנכס ובתשובתי שקצרה להרב הגאון הנ"ל ודי בזה:

יד **אל האשל** הגדול בענקים. הוא ניהו מרנא ורבנא הרב הגאון מופת הדור מפורסם בכל קצוי ארץ ובוצינא קדישא דנהורא אספקלריא המאירה איש אלהי קדוש יאמר לו כבוד הדרתו מוה' **שניאור זלמן** נ"י ויופיע כאור השמש ושלום:

גדרשתי ללא שאלוני אך תורה היא ולמוד הני צריך ובפרט שראיתי. והנה מנורת זהב כלה. שבעתיים כאור החמה לה. היא מכתבו הנותנת אמרי שפר. ומה גם שמכתבו הגיע לגלילותינו אשר כתב לכבוד הרב הגאון אב"ד מבריסק דליטא. עד הגיע מכתבו ליד הנגיד הוותיק מוה' משה מאזום מקהלתנו ושאל מאתי לעיין במילי שבא דרבנן. ועיינתי בה הדק היטב ולפי דעתי הקלושה דברי אדוני מ"א לאולמא. ויש להשיב על דברי קדמו לפי דעתי הקלושה היות עיקר יסודו שאותו המיעוך שהשבת קולף מתחלת הסירכא עד מקום שידו מגעת אם נפסק באמצע שוב אין צריך לו לקלוף עד סוף הריאה. ואדוני מדמה ליה שהסירכא כבר נעברה ע"י מיעוך ומשמוש ולא נשאר שם רק איזה דלדול. וז"ל אדוני במכתבו הנ"ל בסירכא שעברה ונתקה מהריאה ע"י מיעוך ומשמוש וגלגול אצבעות הנהוג עכשיו בכל המדינות רק שנשארו עדיין דלדולי הסירכא על הריאה. עוד אדוני מוסיף אפילו אם הבודק הסיר ומשך ממקום הספק ולהלן ולאחר כשנפחו הריאה היה מבצבצת אלין כדין נקב בגמלא לאחר ממשום ידא דטבחא ושמניה דברי אדוני באותן הסרכות דמדינא דגמ' כשר בבדיקה לדעת קצת הפוסקים לכן יש להקל כאן ולסמוך על אותן אחרונים שלא הזכירו כלל להסיר שום דלדול *ואני בעניי לפי קוצר שכלי אין הנדון דידן דומה לדלדול ובראשונה בנדון שאלה דידן אפילו אם יתקלף הסירכא מתחלת תליית הסירכא עד סוף הריאה צריכים אנו להתבונן קליפה זו מה טבעה כי בכל דברי ראשונים ואחרונים לא הזכירו שם קליפה. וכמ"ש פרי מגדים בסי' ל"ט וז"ל שאותן האומנין האפרנים וקולפין את הסירכא מעל הריאה הם מאכילין טרפות לישראל. וגם הבעל תורת יקותיאל הפליג להחמיר מאד וז"ל ונמוח בשמנונו משמע דנמוח לגמרי כמו ליחה בעלמא כו' וכתב והשומע ישמע ויחדל ואל ילך בדרך אחד עם הנוהגין להסיר הסירכות מעל הריאה ואומרים שזהו המיעוך והמשמוש שכתבו הפוסקים כי הם מאכילין טריפות לישראל וראוי להזהיר אף על כולם כי המקילים לא הקילו אלא אם נימוח ע"י שמגלגל בקל בין אצבעות וזה נימוח כליחה בעלמא כו' ולכן צריך להסיר כל הסירכות שלא ישאר שום דלדול בריאה וכו' ושמירה שלא יקלוף במנהג' הרע אלא יגלגל בין אצבעות ע"כ דבריו: וטעמם ונימוקם עמם כי עיקר הנסיון לדעת אם היה סירכא גמורה או ריר בעלמא לפני המעמים או שכבר ניקב או שסופו להתפרק ואם הבחינה יהא נעשה רק ע"י שיקלוף את הריאה ואפי' אם הקרום לא נמוחה כליחה נמצא כשאר הסרכות עיקר על הבדיקה דהיינו לאחר שנתקלפה מנפחה. א"כ קשה בתרתי חדא הא אנן אין אנו בקיאין בבדיקה כמ"ש הרמ"א דדלמא לא ינפח כל כך כמו שהיה בחייה. ועוד נ"ל למעך ולגלגל בין אצבעות וכמה אזהרות היא בנחת יחתוך בסכין התחלה הסרכא ויקלוף ויבדוק ברוך ע"י נפיחה ולא יבצבץ ויהא כשר (וכן הוא בפ"מ בסי' ל"ט) וגם אפי' בעגלים הרכים נ"כ יהא מועיל

בפיגה

*אפשר יכול לומר שלא הזכירו האחרונים לגרוד פשיטות הדבר כי כבר כתב השיב יוסף בד"ה ור' יעקב גאון בסימן ל"ט שם בשם הרוקח כו' ואין מקומן ניכר כלל נמצא מפורש שלא יהא רושם סירכא כלל ניכר לכן האחרונים לא הזכירו רק שהם עברה ע"י משמוש וגלגול אצבעות ובודאי מכל וכל כמו בכתב הנ"י:

זינה זו קליפת הסירכא ובדיקה ברוך כי לפי הנ"ל עיקר הנסיון שיקלוף בנחת והיה לי אם קרום רך או חזק רק שיקלוף מעל הריאה ואח"כ יבדוק ברוך שלא יבצבץ. אלא ודאי עיקר נסיון כמו שכתבו הראשונים והאחרונים שלא יהא בהסירכא שום ממש ויעשה כליחה וריר בעלמא ולכן צריך שיהא בנחת ולכן בעגלים הרכים שבטבעי' מנתקת א"א לנו לגדר בזה שנעשה כליחה דלאו סירכא דלעולם שהסירכא גמורה והאי דמתנתקה ונעשה כליחה משום דרך הוא ומולשת הטבע בעגלים כנ"ל *וא"כ לפי הנ"ל שזכינו לברר שעיקר הנסיון של המיעוך הוא דאם הוי כליחה וריר בעלמא ולא הוי שם סרכה עליו ואין כאן נקב לפרש"י ולפי' התו' אין סופה להתפרק ואין כאן שום ריעותא. א"כ בפשיטות שצריך למעך כל הסרכא מראשה לסופה שלא יהא ניכר מקומו כלל דאל"כ אלא שישאר איזה רושם קצת עדיין לא הוברר לנו בדיקתה דדילמא התם הוא בחזקת שאינה מנתקת כל היום וסירכא גמורה היא. ומ"ש הת"ש בשם רש"ל אם מנתקה באמצע ועדיין נשאר מקצתה בריאה נ"כ כשר. זה כתב על אותן הסירכות שבהגבהת אצבע הם נמוקים. והוא בחינה קלה מאוד וכן כתב הת"ש בס"ק כ"ג דרש"ל קאי על זה האופן וראיה מוכרחת שיש פוסקים שאוסרין מיעוך ומתירין בהגבהת אצבע ש"מ דהגבהת אצבע מבורר לנו יותר דהוי ריר בעלמא ממיעוך וגלגול אצבעות. לכן גבי הגבהת אצבע די לנו שניתקה באמצעיתה (עוד עיין בפ"מ שמתרץ ג"כ דברי רש"ל הנ"ל דמיירי בהכנסת יד הטבח תבר ונתקה יע"ש). אבל ע"י מיעוך ומשמוש בודאי צריך למעך ולבחון מכל וכל תדע (שאם) שלא יעשה כן איך יבדוק דילמא שתם אותו מקום הנשאר את הנקב (וכן הוא בת"ש ודבריו נכונים) ולדעתי הוא מחמת דעת הפוסקים ולא דעת הבודקים שזה שכתב להסיר מכל וכל כמ"ש בשם הרוקח לעיל שלא יהא ניכר מקומו והכל מחמת הבדיקה ואפילו אם יאמר אדוני שהבדיקה אינו מעכב בדיעבד (שלא כדברי הת"ש ושאר אחרונים) עכ"פ מיעוך כל הסירכא מעכב וודאי כי מה לי כולה מה לי מקצתה עכ"פ צריך לבחון כדי שנדע אי סירכא גמורה אי ריר בעלמא:

מעתה שזכינו לברר שהמיעוך צ"ל שלא ישאר בה שום רושם סירכא כלל ק"ו ב"ב של ק"ו בבחינה שיקלוף את הריאה עכ"פ צריך לקולפה כולה כדי שנדע אם היה סרכה גמורה אי לאו. ומה גם שאדוני כתב אפילו בבצץ כשר לא הבנתי כלל היות עדיין לא נתרפאה מחלייתה דהיינו שמסופקים אנחנו אם היה סירכא גמורה. ועתה נתוסף עליה עוד ריעותא נקב ממש. לו יהא דתלינן במשמוש ידא דטבחא עכ"ז לא נתחזקה עדיין שהוה ריר בעלמא ואפשר שהיה סירכא גמורה כי עדיין לא נתקלפה כולה ולא נתמעכה וצריך בדיקה ודינא דגמרא ועתה שמבצבץ באותו מקום שנתלש בכה גלל כן א"א לבדוק ולעיין על בדיקת אותו מקצת שכבר נקלף שלא יבצבץ גם שזהו המום מעיד. (דשמא הרוח אין לו כח לנשב שם עבור נקב הידוע שבצבץ שהוא גדול ובעבורו אין הרוח של הבודק הולך באותו מקצת כמו שהיה בחיי) וראייה מוכרחת דאפילו אם לא בצבץ בשום מקום אין אנו בקיאין בבדיקה מהאי טעמא דילמא לא מנפח כראוי ומכ"ש בנדון דידן שבצבץ במקום אחד המום מעיד ע"ז שא"א לנפח כראוי וא"כ נשארה בספק סירכא גמורה הן אפילו במקום שנתקלפה כבר והן במקום שלא נתקלפה פשיטא. ועיקר היתר שאדוני כתב ודימה נדון דידן לשם ריר בעלמא מחמת אותו מקצת שנתקלפה והבדיקה שלה אינו אלא למצוה בעלמא ובדיעבד אינו מעכב ושלא כדברי הת"ש ושאר אחרונים אבל לפענ"ד הקטנה כמדומה לי שנהפוך הוא שעדיין לא יצא מספק סירכא גמורה כלל ולבדוק לה א"א מחמת שבצבץ כנ"ל גם אין אנו בקיאין בבדיקה ובפרט בעיקר הנסיון של קליפה לא זכיתי להבין על בוריו ולפענ"ד אפי' נתקלפה כולה ובדקוה ולא בצבצה ג"כ טרפה כי אם לא נתמעכה כליחה סירכא גמורה היא וכבר כתבתי לעיל בשם הפ"מ ותורת יקותיאל דדוקא שבחינה כליחה ולא בקליפה. ועל הבדיקה א"א לנו לסמוך כי אין אנו בקיאין בבדיקה. עד שנתמעך כולה ונתהווה כליחה אז בדקינן למצוה דאם יבצבץ טרפה וכמפורש בכל הפוסקים ראשונים

ואחרונים

*ולא זכיתי להבין דברי אדוני שכתב וז"ל כמ"ש וניתק משמע דלאו דוקא נמוחה כליחה ולענ"ד הפשוט הוא דאל"כ מה יעשה בעגלים הרכים כנ"ל ועוד יש כמה משמעות מלשון הש"ע דדוקא נמוחה כליחה וריר בעלמא:

ומחמירים אלא יבנצץ לאחר מיעוך ואין מילוק בין מיכלא למיכלא (ועיין בח"ד סימן ל"פ ס"ק ג"י דבכל המיכלות נהוג למעך ובצדוק רק ממיחוך למיחוך לגעשה מפלין מנלי עיקרן):

מה שכתב מלוני שטעמים ומוסקס עושם על ענין הלבלוב שלאחר העיעוך שלין נריך להסיכם וכל וכל. לדעתי הקלושה ים להסניר. מה שכתב וז"ל ואם צחת לשום לכל המיכלא מולם אותקלפת ועי"ג הריאם שהן הלבלובין מוחי מכשרי' בכשהן עם שרי עמיחוך לגב אם מתקלפת כי' ואם מתקלפת ומחיכן שרי מגב לגב ע"כ דברי מלוני ולעי"ל בפשיטות לכאורה שטעמים בכשהן אין כאן ביעותא בלל ואין על עליו אם מיכלא בלל כי הייט דביתייהו וכל שו"ת לפי מיבואו וכמ"ש התום' ד"ה הייט דביתייהו דף ע"ז ואין להאריך בפיבוסיהם כי כבר האריכו הפוסקים. ועיקר דלא שרי ביעותא בלל, וראיה שוכחת לכאר בלא בדיקה. ואיך שייך להקשות דלעיל מתקלפת אם אין מוסמך לנקב בלל ולא לכוסף להתפרק כי לא מיקרי מיכלא בלל עוד ים לרחיי לעני"ל לדברי חלה מנקעיף כי מיכלא דלא בתפרק אם היה מעיחוך שו מגב וכשהיה פעמים נרחה שהוא מעיחוך ופעמים נרחה שהוא בגב כאר. וכתב עוד טעם להזליק בתר רוב בשעות וכיון שבתפרק אין היתה בדיקה בפיה מוכיחין בשעה שהתה ע"כ וש"כ ומכש לעיקר הלכה ביעותא או מיכלא או שאר ביעותא אותה שבשעה אינה ומהוא ובריכה לבתר אותה להוליאה מהרישותא (ועיין בע"ז ס"ק מ') לבל היכא דליכא ביעותא מוכרי כשהתם הותה ומזליק בתר רוב. יהו הטעם בכולהן דליכא ביעותא ומזליק בתר רוב בשעות ומיכוין בשאחה הוליאה בשעה הותה ובשעה הוא:

יעוד שכתב מלוני רחיי ועדיפה נהון דיקן למיכלא מיניה ובין ומכו שם לאין קופה להתפרק או לאין בו נקב גם בהון דיקן או שלא התפרק שם או שאין נקב בעוקה הלבלוב שבשאר כך הוא תוניית דברי מלוני בשיטי לשון קלת ושכל הולך לעוקה מ' שלוני ונלעם בהון דיקן אף דלבלוב מיכלא של הת"ם לעוקה שאין ומיקרו שם מיכלא עליו וכמ"ש הב"י גבי מיכלא מייחי ובין ובזבח בשי"ק כ"ז ובע"ז ש"ק י"ל דוקא מינו מיכלא אלא בשאחה הליחה של הריחה ולא בא ומחת נקב אבל בשאין בהון הוי מיכלא בוחה ולריכים אחו לבבר ולהוליחה אותה ומזקק מיכלא בוחה ולהעמידה על שם כיר בעלמא. ות"ל לבבר זאת אם לא שיחמעך בשחת וכרי כליחה וכרי לייחי שם כיר ואם"כ לבדוק בדוק אם יבנצץ טריפה ואם לאו בשר ובדולי ת"ל לבדוק אלא שיחמעך בל וכל אלא שאם יבאה בו שום רושם לאל"כ ת"ל לבדוק בכל (בחי"ם לעיל בשם הפ"ו ותוכפ יקותיאל) גם ני"ם מלוני ובזה ת"ם דבר הב"ח אלא בתרי להללי. ואני תעני לפי קו שכלי מוכל לומר אלא בתרי מהללי לבפיינן ל"ע בתב טעם על הבדיקה לפייבי ד"ל לעיין לא יאהב מידי שפק מיכלא ומייבו בתו שביאתנו בכאן אלא יאה מידי שפק מיכלא להייבו להוות עליו שם בייל בעלמא בך בעויעוך ובבדיקה לבן אם מבנצץ טריפה אפשר ע"י שמוש יאה בדיקה אם יבנצץ יאה טריפה כי עבשיו ת"ל לבדוק ומחקלבל הבדיקה ובמיעוך למולים לא יצא ושם שפק מיכלא לבן טריפה וזהו שהם דבריו בפיינן ל"ו אם שהא נקב הן בעוקה מיכלא או אלא שהא בעוקה מיכלא בתב שם ול"ל אין לחוליא שחזק טריפה אלא בידוע אלא שיש שם נקב ע"ב ולבאורה אלא בעוקה מיכלא לא היה בחזק טריפה אך היינו בעניים לבא בבדיקה ועקולקל אל"ת לבפשה ולו יבא לחותו הנקב אלא בעוקה מבלא בעשה ע"י שמוש יאה לבצבא אבל לבפשה בלאחי בתי ת"ל לעיקר ולעמוד על בדיקתה בני"ם לעיל ת"ל בשאחה בבלאחי בתו שביאתה בחיי ת"ל לעיקר ולא בדיקה בילוחא ועיעך לבד אלא בדיקה ע"י מיעוך לבד ות"ל לפתיבה ע"י מיעוך לבד אלא בדיקה בילוחא ועיעך לבד אלא מיכלא בבשר הב"ח ומריחה היא. ולא זכיתי לבבין לבבי מלוני שבתב בתשובתו לני"ם הב"ח בפי' ל"ם בפבבת הב"ח ומריחה היא. ולא זכיתי לבבין לבבי מלוני שבתב בתשובתו לני"ם הב"ח בפי' ל"ם בפבבת הב"ח ומריחה היא. ולא זכיתי לבבין לבבי מלוני שבתב בתשובתו לני"ם הב"ח בפי' ל"ם

ותי"ח למיקם עלה ולכן אין להוליח מפסק מיכלא גמורה ועלפה. ולפיה לא מכפיר הב"ח אלא בכשהן או מיכלא מלויה וכמו מחפיים הב"ח בחשובות ובצדוק רק ממיחוך למיחוך לגעשה מפלין מנלי עיקרן):

מה שכתב מלוני שטעמים ומוסקס עושם על ענין הלבלוב שלאחר העיעוך שלין נריך להסיכם וכל וכל. לדעתי הקלושה ים להסניר. מה שכתב וז"ל ואם צחת לשום לכל המיכלא מולם אותקלפת ועי"ג הריאם שהן הלבלובין מוחי מכשרי' בכשהן עם שרי עמיחוך לגב אם מתקלפת ומחיכן שרי מגב לגב ע"כ דברי מלוני ולעי"ל בפשיטות לכאורה שטעמים בכשהן אין כאן ביעותא בלל ואין על עליו אם מיכלא בלל כי הייט דביתייהו וכל שו"ת לפי מיבואו וכמ"ש התום' ד"ה הייט דביתייהו דף ע"ז ואין להאריך בפיבוסיהם כי כבר האריכו הפוסקים. ועיקר דלא שרי ביעותא בלל, וראיה שוכחת לכאר בלא בדיקה. ואיך שייך להקשות דלעיל מתקלפת אם אין מוסמך לנקב בלל ואין לכוסף להתפרק כי לא מיקרי מיכלא בלל עוד ים לרחיי לעני"ל לדברי חלה מנקעיף כי מיכלא דלא בתפרק אם היה מעיחוך שו מגב וכשהיה פעמים נרחה שהוא מעיחוך ופעמים נרחה שהוא בגב כאר. וכתב עוד טעם להזליק בתר רוב בשעות וכיון שבתפרק אין היתה בדיקה בפיה מוכיחין בשעה שהתה ע"כ וש"כ ומכש לעיקר הלכה ביעותא או מיכלא או שאר ביעותא אותה שבשעה אינה ומהוא ובריכה לבתר אותה להוליאה מהרישותא (ועיין בע"ז ס"ק מ') לבל היכא דליכא ביעותא מוכרי כשהתם הותה ומזליק בתר רוב. יהו הטעם בכולהן דליכא ביעותא ומזליק בתר רוב בשעות ומיכוין בשאחה הוליאה בשעה הותה ובשעה הוא:

יעוד שכתב מלוני רחיי ועדיפה נהון דיקן למיכלא מיניה ובין ומכו שם לאין קופה להתפרק או לאין בו נקב גם בהון דיקן או שלא התפרק שם או שאין נקב בעוקה הלבלוב שבשאר כך הוא תוניית דברי מלוני בשיטי לשון קלת ושכל הולך לעוקה מ' שלוני ונלעם בהון דיקן אף דלבלוב מיכלא של הת"ם לעוקה שאין ומיקרו שם מיכלא עליו וכמ"ש הב"י גבי מיכלא מייחי ובין ובזבח בשי"ק כ"ז ובע"ז ש"ק י"ל דוקא מינו מיכלא אלא בשאחה הליחה של הריחה ולא בא ומחת נקב אבל בשאין בהון הוי מיכלא בוחה ולריכים אחו לבבר ולהוליחה אותה ומזקק מיכלא בוחה ולהעמידה על שם כיר בעלמא. ות"ל לבבר זאת אם לא שיחמעך בשחת וכרי כליחה וכרי לייחי שם כיר ואם"כ לבדוק בדוק אם יבנצץ טריפה ואם לאו בשר ובדולי ת"ל לבדוק אלא שיחמעך בל וכל אלא שאם יבאה בו שום רושם לאל"כ ת"ל לבדוק בכל (בחי"ם לעיל בשם הפ"ו ותוכפ יקותיאל) גם ני"ם מלוני ובזה ת"ם דבר הב"ח אלא בתרי להללי. ואני תעני לפי קו שכלי מוכל לומר אלא בתרי מהללי לבפיינן ל"ע בתב טעם על הבדיקה לפייבי ד"ל לעיין לא יאהב מידי שפק מיכלא ומייבו בתו שביאתנו בכאן אלא יאה מידי שפק מיכלא להייבו להוות עליו שם בייל בעלמא בך בעויעוך ובבדיקה לבן אם מבנצץ טריפה אפשר ע"י שמוש יאה בדיקה אם יבנצץ יאה טריפה כי עבשיו ת"ל לבדוק ומחקלבל הבדיקה ובמיעוך למולים לא יצא ושם שפק מיכלא לבן טריפה וזהו שהם דבריו בפיינן ל"ו אם שהא נקב הן בעוקה מיכלא או אלא שהא בעוקה מבלא בתב שם ול"ל אין לחוליא שחזק טריפה אלא בידוע אלא שיש שם נקב ע"ב ולבאורה אלא בעוקה מיכלא לא היה בחזק טריפה אך היינו בעניים לבא בבדיקה ועקולקל אל"ת לבפשה ולו יבא לחותו הנקב אלא בעוקה מבלא בעשה ע"י שמוש יאה לבצבא אבל לבפשה בלאחי בתי ת"ל לעיקר ולעמוד על בדיקתה בני"ם לעיל ת"ל בשאחה בבלאחי בתו שביאתה בחיי ת"ל לעיקר ולא בדיקה בילוחא ועיעך לבד אלא בדיקה ע"י מיעוך לבד ות"ל לפתיבה ע"י מיעוך לבד אלא בדיקה בילוחא ועיעך לבד אלא מיכלא בבשר הב"ח ומריחה היא. ולא זכיתי לבבין לבבי מלוני שבתב בתשובתו לני"ם הב"ח בפי' ל"ם בפבבת הב"ח ומריחה היא. ולא זכיתי לבבין לבבי מלוני שבתב בתשובתו לני"ם הב"ח בפי' ל"ם בפבבת הב"ח ומריחה היא. ולא זכיתי לבבין לבבי מלוני שבתב בתשובתו לני"ם הב"ח בפי' ל"ם

הק' נפתלי הירש בא"א המפורסם החריף מויישראל הכהן מפאטנאב מ"ץ דק' בארדיששוב

וזאת אשר השיבו על זה

ידיעה בתמלה לשלומעי לבת"ב כמעוה עליהו ומפי מז"ל בפ"ה דבכורות שבמשבח בדבר בריך להוליהו כי ומעולם לא עלה על דעתי מ"ו להתיר לקלוף המיכלא בידים בך שעל ידי גלגול בין המצעות לפיהו בשבת ע"י זה היה ומתקלפת ומליבה מיכלא ובליבתה ומתבתקת ומעה ומה ומה ומה עד בלותה ולפ גם להלה ומקום יליחתה ובליבתה ומכריחה ובני"ם לקמן בחריבות (ובכל מלבוה בת"ב בזה היה בחזק ולך לעומה). ומתחלה הסברא לבאר היעב מילוקי דעות שבחבוים בענין העיעוך ומשמום בזה:

הגה בספר תורת יקותיאל בתב דבעי דוקא לבאות המכשא מעופה בליבה בו' ויפה כיוון לפי מעמעות לשון הכלבו דף פ"ז ע"ב ובוחב בב"י ולשון מהרי"ו ובוחב בד"מ שבחבו לשון נייעות. אלא בד"מ מעיים שפ"ב שתעות הוא המעבה שבחבו עבשיו בחילו המעוכים ומעמוחים כי לא מלינו בום פוסק בחתיב למעך ולמעוחם בפ"ב שבחבו להשחם לפעמים זמן בא ואם ניתק מכשיים בך ומבה לפעוחתו תוכה היא ע"כ:

והגה אם עיקר בפידתו היתה על זמן בא למוד הבי בכלבו בתב בהדיא להשחם בהשחם הבאה ובוחב בבי"ו ולא מלן בום עיעור לבבר בך בשחשחם ע"ם. ועוד הה"ל לפייה ואם עמוד מפשיבים בלשון מהרי"ו ולעה היה בלשון מעמעות לניחה. אלא ולפי שבוחת הע"ח היה מבום בהשחשחם זמן בא עד שבחה לא מקרי בשחשחם בחתה כ"ב בע"ם בפוסקים ובליבו מפום לפי שבחבה היתה בפה ובעוחה בליבה מחמת בחותה ע"י המשחשחם בחשחעות לשון בלבו ומהרי"ו היה לי לפ בחשחשחם אל זמן מועט. אבל מבחות הפסוח קלת ולפי בעוחים בליבה בך שבחשחת בחשחעתן לא שבחך לבחיה ע"י עיעוך ומשחשחם זמן בא אף אחות בחתה ולא בבא ע"א היו בחתה אל בא

כמו בעומסה כליפה. ולפ"ז גם אם היה בנמת כל כך ע"מ מאחר שאינו ניעום כליפה אלא שמיפה ובפנק ונמנת בוד המישוך זמן רב לא מניטו בוס פוסק שמפיד ומפעמות לפון ומכריו בל"ע אם שהרבות הקטים אין להן ניתר רק שמנסג שבועתיו תוכה לף אלא הוזכר בפוסקים או היה כוונת רמ"ה בחוה על הפחת על הפחת וזו היה גם כן כוונתו בהגהת הס"ע אלא הזכיר לפון נעום אלא שמתחקת הפ"י י"ח ובהג"ה ס"ג ולא יפתק בנת כ"ל אלא מניעלת ומפליפ על ידי מישוך בנתה ולא בחוזק וכה שמעלת מנתך בכה. ולפון שיתוישך שבמע"ח שם ס"ג הוא לפון ממוסכיפן בניתק מניעלת ולפי לפין אינו מולקים על מכריי"ו פ"ו אלא ס"ל לניתוק מניעלת הוא בכלל ניעום שבמכריי"ו ומ"ה לא נזכר שם רמ"ח כל כך בלשונו וכן בחוה כ"ו שם כמו בהגהת הס"ע הקצוע לכולהה):

ודנה מהכס"ל שהיה ניעי רמ"ח שמזיק ג"כ שמנסג שהזכיר רמ"ח ועיקר יכולו ממה שכתב בהס"ם לפיכך אם יעשך לוחה כל היום בלנעותיו היה הולכת ומתחזקת ניוחר ומשמע להפיל שאם מתנתקת כך כשהוא עכ"ל ניס"ם סי' כ"ו. ומוכחתי זאת מוכיח ג"כ לף שאם מעשה כליפה אלא שניתק ומפקה כשהוא. וכן משמע עוד מדמנעו הס"ל ורמ"ח בד"מ לענין ע"י שמעטוח לו עפר ומול שהם היום מחמיר כליפה מכלל לכשהי גוזת בלנעות שכי. ומה שכתב הס"ח וכן הוא שכתב כת"ב בפי' דברי הס"ל ז"ח למעיין היטב בלשון היס"ם שלאל כן משמע הס"ח ולזה מכוין הס"ח ס"ק כ"ז שיש מחמיר כו' אבל אם שכי בפ"ק ני"ב שאם הס"ל בכי הכנסת יד הענה הוא בהליפ שם בי"ם. וגם מה שכתב כת"ב מלשון הכוזק הנה הס"ח ומ"ם הס"ל. וכך נן כל דין מיי לשון ניחוק היט מענין ניעום כלל ליודע לספר בלשון הקודם וכמו שכי והטוח שמעולם לף מעכבה יעתק שהוא לשון מפקק ולף מיחוי כליפה וכן בחוזק שבמקק ושאנה דומה בוגעים הוא שניתק הטעה ולף מעפה כליפה וכן ומשוך וחוזק בף חמור חרי מילי ניעטו והפליפות בזה לף למותה רק לחומיף ונכ כת"ב:

אמנם כל הס"ל הוא רק לייפר המנסג שבמע ושיטו ענין כלל לענין שאילתו שהוא ענין בחירת הלבושים הנשאלים לפה המישוך שהיה בשלה (לית שהיה לפי המנסג שבשוח נזכי בלוף פה כי כך נשאלתי על הלבושים לבשם) לפה לף חת"ל שלעת רמ"ח שמניכם בלי פוקם פה כי כך נשאלתי על הלבושים לבשם) לפה לף חת"ל שלעת רמ"ח כלעת הוכת יקוח"ל לפעי להיות מיעוטה כליפה ע"מ לפה שניעוטה בשמעיתה עוזה המוכת יקות' שהלבוש הנשאר ח"ל לדקדק בשמת כלעת הנשלם שלשם אלא שהיה חוזק שיהיה מאחר שאינה בכלה רק שלריך לבדוק ע"ם היטב ומכל שכן וקל ומומר שח"ל להיות על הלבוש ניעום כליפה כמ"ם כת"ב בשעו והוא שלאי. (וגם מה שכתב כת"ב בשם הפ"מ שלריך להיות ניעום כליפה דוקא לא משמע זה בפ"מ שלפניעו):

ודנה בהסוכת שבוע יעקב מ"ח שבי' מ"ם כתוב גם כן בהליפ כמנ"ל לפ"ל רמ"ח (לניתק הוא לפון נפשק) שלם נפשקה בניכה רק הפשט ליפה לפי משמעות הלשלוטים והשלכוטים ומאחר שבניכה ליפה בניכה רק הפשט ליפה לפי משמעות הלשלוטים והשלכוטים ומאחר שבשפקה נשמעניתה יפרוק הלבוש בשמת שהניכה שלא יהחוש הנקב להיינו לקלוף בשמת שלא יקוב ומכל מקום ע"י בניכה לשלים פוניה וכהלי גוזת בלנעות עיין שם והיינו ג"כ כמו שכתב החיק"ו בחיזה חופן שיטים טי' (רק שהשמיר להיות מעוטה כליפה בלשון בלבד והיינו משום שלא לשם לשמוך כלל ע"ל כפ"ל ובניעתו וכמו שכתב שם בהליה ולף שהיני כלאי להשיב כו' אך מוכח היה כו' וזה לינו ענין לשלילתו שבשר שפשט המנסג בהליות שלו בכפ"ל ובניעתו. ולזאת שהיני יודע מה שהשיבו עלי לייקר ולשלכה היני המחרתי בשלא בשלכן (מעשה) ובעשים ובימוקם עשים שהשלכוטים הלבוש היטה שלא שלא להשוח הנקב בלבד וכן כתב הפ"ח שם הח"ם טעם זה שהוא שלא שלא להשוח הנקב ומוח בח"ם שפ"ק כ"ז ומשמעות לשונו שם שזהו עיקר הטעם ומ"ם

אתיר הפ"ח לקלוף הלבוש. ומגוף שהיפה לשר המישוך כדעת הפנות יעקב ותיק"ו לף משמעות הפמ"ם לקמן (לף מ"ם הפ"מ בפם"ת אינו מובן לפפ"ת היה שפכדי ומוכן לגמי על רמ"ח ורפ"ל וכל השלכוטים שלו השלכוטים ע"ם בפ"ק ני"ט):

אמנם בפמ"ם בל"ח הוסיף עוד טעם להפקת הלבושים ושום לכל שלא הלפה שכל יהיה שזה לשלו כיר הוא כ"ח הינה גמורה ומפ"ט מני משמעות לפון הוא בשלות בהפקת הלבושים לפיך להיות ע"י שיעוך בנשת לוקח ועל הקדוק משמעות לפון זה תמפ יפורוחם השמניכים לשמניכם (כמו שהמחי בתשובתי הכלשונה לבריפק) כי הפה לפי טעם זה לם לשאר שבינקה ושהקלפה שלינה הפינכה כולה שהניכה על ידי המישוך וגלגול שלנעות בנשת בשאר עוד לשלול לק ולם יגלגלו בין שלנעותיו להפיכו חזי יפיה שהקלף קלוח לק שמינה שניף הניינה התניינה ונק' לשלשה שהקום יניתת הפינכה ושליתת' על הניינה ושכר הפלוח ושניל עוכה הוא להיות נקלף שמינה ע"י גלגול זה קלוח לפוך עפה ויוחר שניף הניינה ושליינה ונק' שכל לשלול על כלות הקלוח הזה להשקלף שהניינה שליו הוא קלוח שמשך שהפינכה ולניך בדיקת פוסכין לו כוך לפני לעכב לפ"ל שהמניינים השניכם שהלים בדעת הפמ"ם. וזו היה השלילה לשלילת קלמיכון לפם בדיקת פוסכין שעכשה אין תולין שמשום יהל לעיפה. ושנם לפ"ל הפנות יעקב ושיעתו לשניל להפעם שזה לפה לקוח הנקב אין לניך להפיר הלבושים רק שנוקח הפינכה יולית ושוהת ושולעת שהניינה שהן לשלולי קלוני הפינכה עלוה להפה שנוקח יניתת הפינכה ושליעתה שהניינה שהזקין ישעותה ושיני לנקב ולא שנוקח הפלה ונקי שהניינה שלא היה הפינכה שהפשטת לפם כלל. ולף אם כלה לעין הקוח רק שהפשטת הניינה הכלה אין זו ישעותה לשום לנקב בשנילה שזה להקוח הוא שהפשטת הניינה להפינכה כי ישעותה להניכה לשום לנקב בשנילה היה שלא שנוקח יניתתה שהניינה לשולי דוקא. ושנע שלכתב הפנות יעקב להפניה שהניינה על ידי הניינה לפלים פוניה ולנדוק בפוסכין שנוקח הפוא. וגם בחיק"ו ופ"ח משמע כן להפיר הלשלול הפשר הפינכה שהשפשטת ושולעת ושלחת להפיכה שהה ע"י ניעוך בנשת שבל לין לניך לקלוף כלום שהוקח הפינכה ושיה שהפשטת לפם שלא (ולף נם בשהיל"ם לין הדבר שוכבה כ"כ כי יש לומר ג"כ דכוותה שיה שלא על שהוקח יניתת הפינכה ושליעתה שהניינה בכל הוקח שהפשטת ושולעת ושלחת להפיכה שהה ע"י ניעוך בנשת שבל לין לניך לקלוף כלום שהוקח הפינכה ושיה שהפשטת לפם שלא שהלפה לניך):

ודנה פלפול זה שם לי בהפקת הלבושים שהוקח יניתת הפינכה ושליעת הפוניה היה בקין תקל"ג בשיתי בנית אדמ"ו רבי הגדול הגאון המפורסם מוהר"ר דוב בער ני"ע בק"ק כמוהע ושהניינה לעתו הק' לדי שכך ושלייתו היתה שהניינה בהדין שמיתוך למיתוך לשהניינין **בגמי** ולא מיימי שולי שהפשטת קלוח לק שהניינה גם על גב שלוח שם יקלפנה לפם (שהוא דבר שהוח ושניל כנ"ל בשזהו ענין שלילתינו) שכלל דקלוח זה שעל הניינה שהשיעה ושקיה שהוקח הניינה שהוקח לין שם הניינה עליו שלא הפשטת ליתת הניינה ושולעת שמיתוך לשיתוך שהיה בהדין ושלוחת שהקב שהשיתוך לפם"י ולנקב שהר שם על הגב לא מיימינן שהוח הניינה ושהקיין לישעותה שהקוח שהקוח (ולשהוש' לא מיימינן שהתפרק על הגב). ושנ"ם כת"ל לשהדין היה לישעותה כלל שלא"ל בדיקה שהקי שקבי להי"ח שבניע"ח ת"ל לשלניכים בדיקה ושלילו בדיעבד ושיימינן שעם יש לחוש נקב שלא נשהש כוע"ם שהוש' שלעה לישעותה בעוכה היה ושם להשכשיכים בלי בדיקה שקבי ישעותה לעניו שהרי לישעותה בשליכה שלון עכ"ם כוע"ם הפ"ז ושכ"ב ניינן ל"ז ושול שהשכשיכים בלי בדיקה היינו בלי בדיקה נקב ע"י עפיה אבל עכ"ם ליך לבדוק יפה הם היה כשהדין בולמי ואם הוא שפק אם היה כשהדין עכשה ול"ל לבי עדים השכשיכים זה שת זה שהפ"ע ס"ו וש"ז בעבואל בעקול הדין בשבב"ן ת"כ שהפ"ם לא כת"ז שם שאמרו בעשך כת"ל שבניע לא נלשם עדיין שהבב"ן. ושכם מדשהם שבב"ן והשלים לשיטול בשפק כשהדין בשבניעות בלי בום שולק שכלל הפ"ל שלא חליה הפ

בפלוגתא דרש"י ופייעתו עם התוספ' ופייעתם אם אין סרכא בלי נקב אי דיש סרכא בלי נקב אלא דעתידה לינקב שהביא התשב"ץ ח"א סי' ס"ז ולא הכריע ופיים שם דלב' הטעמים כיון שמסתמא נקב נאסרה אסורה דבר תורה והכא נמצא סייס בס"ב סי' קפ"ט הנ"ל אלמא דס"ל דכבי ספקו אין להקל בספק כסדרן ולא לחלק ביניהם כס"ד דהת"ם סי' כ"ט והתיק"ו סי' כ"ה ליישב תשובת רשב"א שבש"ע ס"ס להכשיר בס' אם יצאה בפיתוך או ממגב משום דהרשב"א קאי בשיטת התוספ' דיש סירכא בלי נקב ומש"ה אין כאן ריעותא כמו לשטת רש"י אלא ס"ל להתשב"ץ דאף גם מה שסופה לינקב הוי ריעותא גמורה ואסורה ד"ת כמו לפרש"י וסיעתו. ומה שהתיר הרשב"א בספק אם נמיתוך כו' היינו משום דהיה נראה לעין שהיא יוצאה ונמיתוך כשנופש הריאה היטב אלא שבאת לחוש שמא בחייה לא היתה נפוחה כ"כ ולהכי לא מחזקינן ריעותא כיון שאין ריעותא לפנינו דמה שנראית יוצאה ממגב כשאינה נפוחה כ"כ לא הוי ריעותא גמורה מאחר שנראית יוצאה ונמיתוך כשנופש היטב ואמרי' דבחייה היתה ג"כ נפוחה כ"כ וכעין זה ונמצא בי התיק"ו במסקנא. ולבר מן כל דין אף את"ל דספק כסדרן כשירה היינו בדיעבד ודאי כשא"א לבדוק ולברר הדבר אבל כשאפשר לברר הדבר ודאי לכ"ע צריך לבדוק ולברר כל מה דאפשר וא"כ בכל סרכא כסדרן ומיתוך למיתוך ה"ל להצריך להעבירה ולקלפה מהריאה אולי ונמצא קרום דק מונח על הגב (כנהוג ומצוי שזהו כדון שאילתנו כנ"ל) וה"ל שלא כסדרן. אלא ודאי דהיא הפשטת ליתא בעלמא והסרכא שנמתוך כנ"ל:

*אי נמי י"ל דס"ע דלא איכפת לן כלל בקרום דק זה משום דלא גרע מסרכא מינה וגם ממקום למקום דמכשרינן בלי בדיקה כלל משום דלהתוס' אין סופה להתפרק ולשיטת רש"י סמוכה פתיחה מעלי' לנקב כמ"ש הת"ם ליישב מנהגנו (דלא כמ"ש ב"י והש"ך שכבר השיג רש"ל על הב"י והסכימו עמו רוב האחרונים) וטעם זה מוכרח הוא לפ"ד השבות יעקב ופ"מ ותיק"ו דלעיל שהתירו להעביר הדלדול הנשאר והסרכא על הריאה בכל אופן שיהיה אפי' ע"י סכין או לקלוף בידים ולא ע"י מיעוך וגלגול בין אצבעות בנחת כדין סרכא (ומשמע שם בהדיא דמיירי בדלדול הנשאר במקום התפשטות הסרכא ובליעתה על הריאה ולא בקרום דק הנקלף להלאה ממקום הסרכא מגוף הריאה התמימה ונקיים שקרום דק הנקלף משם נראה לעין כאלו הוא מקרומי הריאה עצמה ולא סרכא כלל שענין זה לא הוזכר כלל בדבריהם ע"ש) וא"ל דס"ל דמאחר שע"י המיעוך בנחת ניתקה הסרכא באמצעיתא כדלעיל שוב אין שם סרכא כלל עליה ולא על דלדול הנשאר ומונח אלא כן ריר בעלמא דאכתי תקשי לפ"ד התיק"ו (והוא דעת הכלבו ומהרי"ו כדלעיל) דבעי' שיימוש כליהם דוקא שזהו דוקא הי' לריר בעלמא והבדיקה היא למוכרח בעלמא א"כ בדלדול שלא ניימוש כיימוש לסרכא גמורה ולא מהניא לה בדיקה כדאיתא בגמרא בהדיא דלית להו בדיקותא דלא כמ"ש כת"ר בשם הגמרא אלא ודאי ס"ע דס"ל סרכא מינה ובה והבדיקה שם היא למוכרח בעלמא לכתחלה אולי יש שם איזה נקב שלא נסתם עדיין מאחר דסרכא שלא כסדרן אינה בלא נקב ואף שעברה ע"י מיעוך ואמרי' דריר בעלמא היא מ"מ מצרכינן לבדוק לכתחלה ע"י רוק או פושרים כמ"ש בפ"מ סי' ל"ז ודלא כמ"ש הת"ם שם בדעת הב"ש ואף שהת"ם חזר בו בסי' ל"ט ס"ק ל"ד וכתב ומ"מ אומר אני כו' אני דייקא ולא מ"ש (וז[illegible] דוחק גדול בב"ש סי' ל"ט ס"ה לומר שחששו לערכא אם הבדיקה ומעכב

*ומ"ש כת"ר דכסדרן אין שם סירכא עליה כלל הוא פלאי דהא גם המכשירים בלי בדיקה לשיטת רש"י ס"ל דיש נקב בפ"מ אלא שנסתם יפה משום דאין סירכא בלא נקב ומש"ה סרכא שעברה על ידי מיעוך המועיל לדידן ה"ע משום דאמרינן ריר בעלמא הוא והפשטת ליתה ואינה סרכא המוזכרת בגמ' ופוסקים ומש"ה לא חיישינן לנקב כלל כמ"ש רש"ל ורמ"א וכל האחרונים והגם אף שהת"ם סי' כ"ט גם כן כתב כן דכסדרן היא ריר בעלמא לשיטת רש"י הרי חזר בו בסי' ל"ט בשו"ת ובת"ס וכתב שם כמבואר בפרש"י והרא"ש ובדברי כל העומדים בשטתו דכל סרכא כסדרן יש נקב בפ"מ אלא שהסרכא סותמו בצירוף הקרום שאצלה וגם בסי' כ"ט לא כ"כ לקושטא דמילתא לפרש"י וסיעתו אלא שנדחק ליישב פסק הב"י בש"ע ס"ח בס' כסדרן בשם הרשב"א אליבא דידיה ובצירוף דעת התוס' ואף גם זאת הרי תלה ודימה זה לסרכא שעברה ע"י מיעוך ולא חילק ביניהם כדעת כת"ר יעו"ש למנם בא מה העיקר ביסוד פסק הש"ע הוא כנ"ל וא"ל לדוחק הת"ם:

בדיעבד

ומ"ש שהלכתי בדבר פשוט כו' וגם לא ה"ל לכתוב על מהרו"ך ושרי ליה מריה [illegible] וכך הבין השבו' יעקב ח"ב סי' ס' בדעת סע"ז כמ"ש הפ"מ דהבדיקה אינה משנה [illegible] בד אחר המיעוך בנחת כדת ופסק כן הלכה למעשה. (אך מה שהוסיף להקל במיעוך [illegible] הלת כו' כבר חלק עליו בזה הגאון מהר"י בס' כרתי) וכ"פ הלכה למעשה בתשו' מיטן ב"י [illegible] פר"ג והוכיח שם שכ"ד רמ"א מדכתב בסי' י"ב בהגה"ה ולכן כל מקום שמתמעך תולין להקל כי בנתם ולא הזכיר שצריך לנפחה ולבדקה אח"כ ש"מ שאינו מעכב ובש"א בהג"ה לא בא אלא להורות שכן נהגו לכתחלה ע"ש (והכה יש להוכיח קצת ג"כ שכ"ד הש"ך ממ"ש בסי' ל"ו ס"ק י"ח בשם הגאון מהר"ו ז"ל כגון נראה כו' ולא הזכיר מיעוך סירכא דשכיחא טובא עפי מנראה ומ"ש בסי' ל"ט ס"ק ה' אין ראיה להיפך דהתם ה"נ יש מקום כשרות בדיעבד כמ"ש בפ"מ שם) והת"ם יחידאה הוא במוכרח זו דלא כמ"ש כת"ר שכ"ד שאר אחרונים והגאונים מהרכים ומהרש"ל ומהרש"א הורו כן לכתחלה דוקא להסיר הדלדולי' ולבדוק למוכרח בעלמא אף גם שלא זכרו מזה רש"ל ורמ"א כלום: *ואף גם זאת דוקא במקום יציאת הסרכ' ובליעתו' על הריאה ולא להלאה ממקום הסרכ' וכמ"ש בת"ם גופיה שם ס"ק כ"ז בשם ס' בית לחם להסיר כל הסרכא דייקא וכ"כ בתמ"ש להסיר כל הסירכא ולא יאמר ומונח שם תוכה דייקא ולא להלאה מהסרכא מגוף הריאה התמימה ונקייה שהקרום מתפרק ונקלף משם נראה לעין כקרומי הריאה עצמה ואין עליו שום סרכא כלל ואם כשמגיע לשם בולט שם איזה עוקץ ודלדול הרי יכול להסירו ע"י סכינא דמלים פומיה ולבדוק שם לבד וכמ"ש בתשו' שבות יעקב דלעיל ויותר אין להאריך:

*וגם מ"ש כת"ר שכ"ד הפ"מ והתיק"ו להחמיר בדיעבד הוא פלאי וגם מ"ש כת"ר בסי' לשון הב"ש סי' ל"ז דסמוך לנקב א"א לבדוק והבדיקה מעכבת היא פליאה נשגבה דא"כ מאי איריי דלא תלינן דקאמר הב"ש הרי אפי' כעסה נקב לפנינו קודם הבדיקה בסמוך לסרכא טרפה משום דאי אפשר לבדוק עוד:

ואשר הקשה לשאול בסוגיא דס"פ המוכל מסוגיא דספ"ק ומרפ"ו דכריתות לכאורה היא קושיא אלימתא אך כבר יישבה הרמב"ם פ"א במה שמתנו ענין לו לדין זה (דלע"ג בברייתא ספ"ד דלאחר שנגמר דינו אם הקדישו אינו מוקדש וכן במתנה והוסיף מדילי' עוד (אף שאין דכו בכך כנודע אלא בכדי ליישב קושיי כת"ר) דאם הפקירו אינו מופקר. ולכאורה אינו מובן ובותר ד"ע בהלי' י"ג שם שכל הקודם זכה שהרי הפקירוהו כו' והוא תלמוד ערוך רפ"ו דכריתות שהביא כת"ר. ולמאי כ"ינ אינו מופקר אלא דהתם משום יאוש למודים נגעו בה (כמ"ש הלח"ם פי' דב"ק) וס"ל לרמב"ם כמ"ש התוס' בב"ק ד' מ"ד סע"א דלע"ג דכל הקודם זכה אפי' לענין זכייה עצמה ומכ"ש הכא לענין שאינו יכול להפקירו מדעתו ורצונו הטוב ויש חילוק וכ"מ כמו שאינו יכול להקדישו משום דלאו ברשותיה קאי כלפרש"י שם וכמו הנך לאמר שם אינו יכול לבטלו ולהפקירו ולהוציאו מרשותו שלא יעבור עליו בב"י וגם אם הפקירו אינו יוצא מרשותו א"ר אלעזר שני דברים אינן ברשותו של אדם ועשאן הכתוב כאילו הן ברשותו כו' והס"ד בבור שהנית והזיק ונגמר דינו למיתה אינו יכול להוציאו מרשותו מדעתו ורצונו ע"י שמפקירו שלא יוכל לגמור דינו על המזיק משום דכתיב והועד בבעליו והוא אינו בעליו משהפקירו והוציאו מרשותו אלא בע"כ הוא בעליו לענין שגומרים דינו בפניו על הנזיק ואף שכל הקודם זכה זהו ענין הפקר ממילא על ידי יאוש שלא ברצונו אבל הוא אינו יכול להפקירו ולהוציאו מרשותו מדעתו ורצונו כמו שאינו יכול להקדישו ומאחר שהוא אינו יכול להוציאו מרשותו מדעתו ורצונו ע"י הפקר זה קרינן ביה והועד בבעלי' יכלת יש להוכיח כן מדר' יהודה ס"ל דפטור גם ממיתה בנגח ואח"כ הפקיר משום דבעי והועד בבעליו בשעת גמר דין והרי תכף משנתקו העדים וכיוון עדותם ומנו הבית דין וגמרו ביניהם מלא בפני בעליו שפטור מיית מיתה אם נודע זה בעלי' [illegible]ים כאמנת בודאי אמחיה לדעתיה ונתייאש וכשהגיע דין שולפים אח"כ לקרוא לבעליו לביה

דין

דין יאמרים לו שמוך חייב שקילה כדין המוכה חבירו דל"י עכ"פ (ולפ"ד הכמב"ם לשלם לרבן
שם יום לו בעלים לריך לגמור בשביעית ומ"ם הש"ס בבבייתא ל"ע דבבבייתא מיירי בשני
הבור) למה יומת הכי כבר נתייאשו ודוקא ממילא ודוחק. לומר שלא חייבה תורה שקילה
שלא בשלה היתה ידועה לחמה בתחלה לבעליו לוך שנתקנו העדים שבשידו בשביעית דייקא וכוונ
עדותם. שלא ודאי שלא בשל ל"א שלא כשהשקיעו בפי' מדעתו ובלונו וס"ס לרבנן לענין נזיקין
כמ"ם הרמ"ם דבוין הן והא דתניא ר' שלעזר ב' דבריה בלבד היינו שנשתלן שכתוב דייקא שכל
נגח ואיוק שלו מפורש בכתוב וכן לר' יהודה שם היתה ידועה בתחלה לבעלים ג"כ שלו מפורש
בכתוב. ומדע שלא קא חשיב נמי כ"א יכולל שמעת ע"ז והגביהה וחכה שם שלוש בכתובו כמו
חמן בשפה ממש שהכורה בהגלה וגריך לבערה מן העולם כמו ממן כדחמן שוחק ושורה לרום
כו' וכדאי' בשפחים דף כ"ה ופ"ה היל לבעלו לענין שלן לה ביטול כדאי' בפ"ז ד' מ"ב ע"ש ובב"מ
ל"ד פו' קמ"ו שלא בשל"ז שם:

מו בזהודענא מהודים שהולעים שבריאה לא החלטתי לשאול לאחרים כ"ג להחמיר לעלמו
מפני שהיני סומך על שיקול הדעת להחילן מסוגיא דשמועה (דף ל"ח ע"ח)
דשיכרא בעלמא הוא ע"ם בשוספות דגם למסקנא קאי שכי (וע' בכורות ד"ז ע"ב ובוש"ע י"ד
סי' פ"ח דשיכרא בעלמא הוא כו משום שכר מן שחי) וע"כ ל"ל כמ"ם רש"י וכ"ן ס"ם כ"ה (קפ"ז
ע"ב) דשע"ב דשיכרא בעלמא הוא שיהו כשרם ממש שלא שלחו גופה הוא וס"ע ריחה שיו כגוף
שחשם והבשמה ולא דמי לביאה ע"ם בחמורה ובכוורה (דף ו') דיוצא מן העמה נשקא לן מחש
סגמל וס"כ אין לחשוב כיוצאין לבני נח היוצא מחבמ"ה לכל שפי' הרי"ף ס"פ כ"ה דשלח ס"ל כרשב"
שם לא ש"ם תירוץ זה וס"כ שפשר דסוגיא דחולין ס"ל דשלחו פירשא הוא שלא כגוף שבשמה
ואילו מחך בשר מי מנופה לעש"י שמה הבשר שח"כ כגון ריחה בחחיכות הקנה (חולין לד) ע"ש
דעומד בשיטורו וס"ג הולעים שבכבד ס"ם אלו מריפות אין מיסורן משום חבמ"ה בחיות שעמן
שהרי חבמ"ה אינו נוגע שלא בבשמה ועוף ותולעים שלא פי' מוחר לאכלן אין לו שלו משום כל
חשקלו שלא מיסורן משום שנפרשו והובדלו מגוף הבשמה כמה שהן חיין לעלמן ואין שחיפתן מחילתן
מפש"כ שם לא פי' שהן חיות לעלמן היו ניפרין בשחיפתה כיון שלא היו נבדלים ממנה שכל חיוהן
גורם להיות כאלו מנחי בדיקולא וכיולא (בדף ל"ד) ע"ם ולפ שחיות שח"כ מפי מהני כיון
שכבר נבדלו ומנחי בדיקולא בשעת שחיפה וגם שם היו חיות בשעת שחיפה לא מהני אלא שכבר
הובדלו פעם פ' כמה שהיו חיות שעה פ' דדמי למוקר מן הטמול ומן הכלויה שהם ג"כ חיות
כשר בשעת שחיפה ולא ידעתי מקום להלק בג"ז בין חולעים חיות לחיות מחמ"ה אלא
נוהג שחולעים כלל (ע' סנהדרין ל"ע ע"ח) למאני שכלים כו' ולפ יש להחילן מחיות ים להחילן
ג"כ חיות ומכי מכחבלא מסוגיא דחמורה ומש"ם הנו' ס"פ ח"ע ע"ב ומיהו ודאי לר"ח דשמעת
ריחה כחמ"ה פשיטא לחסורין לב"ג אף במיחתן דאלו לא קי"ל כדחויא דשדמי חסה משום
דחמיות שקרי ריחה להא קיי"ל בילה שריפה שחורה ושכרות ה"ע דלחיות כו' ואין לחלק בין
חכמ"ה לבשר מ"ה לב"ג כמבואר בגמרא (ד' ל"ד ע"ח) וכן פסק הרמב"ם בהלכות מלכים:

מז נידון פרה שיולא ממנה זוב"ק נגד הכרם והשור שלם מהודעה כי השומע שמע ושעה
שאין החשם כלל משום שקיבת ב"מ מחמר שעור (שלם) שלא שמע (שקרע) בשר
החופה שיעור טפח חעפ"כ בספק יש להחיר החלב כמ"ם בביח לחם יהודה (סי' מ"ח סק"ו) בשם
מהוכח בים יעקב שלך על מ"ם בשם הב"ח להקל לגמרי אין לסמוך ע"ז למעשה חמנם בנוף הדין
דבשר החופה יש להחיר הרבה לבחר מקומן שיעור כי לכחורה יוצא דופן היכי מכחחה לה וגם
שבדת בהמ"ם פ' הפועלים ואיפ"ם שח"ם מדבר:

יז בשר שלא היה מעוקר מגידי הדם ושהה ג' ימים שלא מליחה ובודם כלות הג' ימים בשהו
עליו מים בהעברה בעלמא והי' הש"מ זו שלמה בשלה מהרב המגות ר' בנימין ז"ל בשי'
מ"ז בליבחוויץ מן אלמונ"ר הגאון ז"ל והביא ממלה בעל פה שלין לבשלו לחר שיולאו
מעם כהני גלייתו לך חמ"ב כשמוודע להרב המוגל הנ"ל שים הש"מ בדבר שבשבר שולם ערך
על שבעים רונ"ל והבשר היה שמן מאוד ויתקלקל בגלוי ואין הי' זמן הפיטו שלהם חזר המוגל

יכ' לאלמר' ול"ע עוד בזה ול"ל והנה הט"ז לוקר בשעברה בעלמא שם לא הי' מעוקר מן
הש"ג ניאל שחשו' לעיכו שלפי לא הי' מעוקר והגה"ד שם הגלוסים ועיין לשרוחה בפוסקין ולשולפה
שפי' לאלר ג' יעיש עכ"ל המוגל שכב כ' בניעין הכ"ל וזה לאלר שהיב לו רביעו הגלון ז"ל בעכ"ק:
בעמת יעקב (כלל ל' סק"ל) שאר לעת הש"ג בעשריל ואשרי"ל בעמת שמוגה שסשבל שלוגה יש להחיל
לבשל ע"י שרייי בפוסקין בשעה ושחים קודם שעליפה וגם לעקר מועי הדם שיעב קודם
שעליפה ואחרי שהרייי בפוסקין לוקר לרבשם חחלה ולבשיפה אמ"ב קודם שעליפה: שיחוד
זלנען, ע"כ:

יח מ"ש שם"ך י"ד שיען ק"ט ס"ק י"ב (לבשלה נודע שחעלוגות יבש ביבש לימו בשר
נלחוריים ואחרי ביטלם בב' קלכות קודם שנודע שחעלוגת לאור) ל"ע ונשיען ק"
שם דלבר שלימו בשל ושמת שבימתו שחשבע ופ" אמר שיסם לאר שנודע שחעלוגת לאור.
(ושמוע שם קודם שנודע שחעלוגת ושחב) ע"ש בשם"ם ועוד וב"י וש"ך ס"ק ל"ג (לב"ש בשלית)
ל"ד ל"ה. ולרך לימר לבשל שחיני שחשבע סד שחלה וביטל ב' בקלירה זו וב' בקלירה זו וע"ש
שם"ם בש"ך בקל"ד (לשם פירשו שלישן שבא אחת לאוליס) ועב"ז הוא לוסק גדול לשמעוחת
שסוקקים שם אלא שילוריך לו שעמת לבל לשלים בו אלא בשבירים שסשוגים לבל שלישן שסוגים
שטלים בשוגה בלאה"ע ואלא שילפת לן שם אלא שודעה שחעלוגת עד לאחר שפי' שקלמן לשילישה
שחחבת שילה אלא בשבשן בשם"ם שב"י בוף בלל ד"ש (וגם בשב"ם שי' ל"ש בשני שייני ע"ש
שיטב) אלא שחשבל"ם ושחב"ם (שהביא המ"י שם) לק"ג על שש"ך לשילישו שייני בקלירה שי
לשילישה בוגה לף לאחר שילישה וגם ע"ם שב"י שם דגם עבשיו שחשבול בלין יבש ביבש לף שוה
בקלירה בש"ע בי' ז"ל לשו"ם הב"י ובב"ח בשם ק"ל לשין שלשלשין ג' קלירות אלא בשילישה
בוגה בבל קלירה בש"ע והבו לעת בב"ם והבריבה ושש"ך ושאר שחלוגים בשיעין ק"י לפי שיבוחם
בשבני הטור ע"ש בש"ך ס"ק י"ז וב"ע (לשילישה שחשיעור עומד בש"ע בקבוע אלא שילישה נודע
מקום קביעות שחיעור בגון שנעלם ביאה שריפה ולא נודע ואיזו הוא לוודעה שחבוחים כל
שחחיבות שנשקולים שפילו לילן שאכ"ל) ובב"ח שחלק שם על כל שחחבוחים וסקיל שפילו בפ' חניות
ובשבי ק"ל כחב להשניר שפילו בב' קלירות בבני לע"ג:

ובעיקרא דדינא היל שלוקת שחוספות ושרשב"ן שבשיל שר"ן בפרק ו' דביטין בשבילת
לגזיר שבשיל שפני שדם סי' ק' שע"ק י"ב ועל זה נגה יקוהו שם
וכיון שבשחבוחים בש"ע סיעב לבל בשעל לשעת הדעת ולא שר"ן לא נחלק עליו אלא שעעת
שחילישה ע"ם היעב אין לסקל כלל בשל כל שחחבוחים. ולא שבשב"ח בוי"ם בבי בי קלירות שב"ל
דוולשרשים שפי' בלילה בוגה ל"ל שב"ל בשוב"ן בי שביל בשיחוחין ס"ו לביטין ולא נחלק
עליו ושחי קלירות שחחיבות שחיטור שוות ושוגה שוש בשל סיעב ואין שפרש בלל ביעיה
שבר שחולעות לבשלה לף שבן בב' שקוחות שב"ש בשיש שחיטן שוות זו לזו בשחיל בב'
שרוש ובב"ד שבשב"ח ע"ל שטור שיטן ק"י לפ"ל שחחבוחים שם שיטו בעיטים שוש הם שבש שפוזשים
בשקולין שבשב ושחיל שבשב"ח לשיטתו שבוי"ם בבי קלירות ושו"ק:

ילפ"ן וי"ם שב"ך שיטן ק"ט שק"ם (בבי יטן בשל"ע ביבש שחשבע שיכי שבשבת לה) ול"ל
דשבשבת לה שני כגון שים כלן ב' או ג' ויעיש ושלע שלי' ושם לשיר ואי' ליש שבש
בי לע"ג די"ל שלף שבשב"ח שוולה זה שלא שקחי שחעלוגת בלל לף שלין שלישור ביבש בי"ם
יבי"ם בב"י בשל ק"י ב' שמוגות שחיוחשבות לשבשבין בשלילה ע"ם בלוף שחשוגב ושולע שביא
שבשב"ח ללא בשל"ם בשין ק"י שבשב בזה וב"ם לפ"ל שב"ך שבשבים לבשע הטור שיטן ק"י לפ"ל
שחחבוחים לשיטור שפילו בשל בשקולין שבשב ובן בשל"ם ק"י"ל דשלח לשמיר בשל שוש שבשב בב'
קלירות ללא בשב"ח לף שלין שלישור ביבש בשין בל שביא ושלישור ושעוב יפל לא שקחי
שחחבוחים ולא בשיל בי"ם בשיו שוקלין בשבשן ושוללילין לף שבן שוחשים זה שלל זה שפי לשלישה

קלי וכלי נאדיי קלי ובלוע"ז הסיק העליון דין זה מדעתו ולא מצאו כזה בהלכות ולפ"ז יש
שגם יצא לוט מיטו מתבטל לעולם ולא לפי הסיקור ניכר כלל לפילו ע"י ומשום ידים וכמ"ש
רמ"כ ס' התעוררות ס"ב פ"ג בתירוץ הב' ולכל כמ"ש בחלק עליו והכפים ומ"ש הפ"ז ופכ"ח פימן
ק"ל בתירוץ הא' שמ"כ שם לסיקור ניכר ע"י ומשום ידים ע' פכ"ח ומ"ש הפ"ע פימן ק"
ס"ג ומבואר דדוקא מכוש כניס לתוכו ולפ"ז ופכ"ח י"ל למיירי בתין הסיקור ניכר כלל לפילו
ע"י ומשום ידים ומיהו הסיק מתבוטל הרמב"ם היא ור"ל נאמת לרמב"ם לתיקל בקלקות מיקל
מוני בגמ"ג וכ"ע בהדיא שם פימן ע"ג כמ"ש הפ"ך ומשם וכ"כ ג"כ הפ"י ק"ל לפפשפ הפמ"ם
לתרומות מייתיק שאף עומד בפ"ע ותבוכה לתעב"ן לינה לפון הפב"ח ע"פ ולפיטתיה מזיל כמ"ש
גבי מעשה לא בעיק תעבודות ומשם הלא כל שתין לתם יכול לבבל הסיקור מתוך הסיתר לפ"ש
הזה עומד בפ"ע וזה עומד בפ"ע כי' ע"י פימן קט"ו תכל לתרמב"ם שם לפי מם שהגין הרמב"ח
בדעתו שהסיקור לינו ניכר לעין במעשה ולעיי"ש עלה ומכוונ ולפ"ם ק"ל לתרמב"ם לא בעיל
סייגו כמ"ש וע' ג"י פם' הרמב"ח שהגיה ומסיק דב' קושות ולפיטתיה מזיל שהלך גמ"ם על
הרמ"ם לפפ"ם הרח"ם לין לחיש כלל ומשם ולינו שם הרמב"ם חמת ומכוח לפ"ל הרח"ם וכיון
שהסיקורים נשפי ק"ל הסכימו לתרמב"ם לין לסקל קולא שהעלה הפ"ך מדעתו בפימן
ק"ט סק"ם ולא ניכר בגמ. ולפרך עיין:

יט **שאלה** נשמט שים לב ומא כתיך כל הנשים וכפיפי בידקא עלמא מוליתא ומשם בכל יום
על העד קרע"קטיים לתוניים ופעמים מוצלעים בנגד וגם מעלים הקטין הכ"ל
בשעת ומתם עם הם נדותם וכניהם לבד ולין לה הום לער וכחב ולא תולי ולא מיבעתא הום דבר
והקטין הכ"ל מעלים על העד על הבלדין ולא בשלמו ושנם זה שון רב יותר מפני שנם שלא
תוכל להשב הכ"ל לעשר ומה ושנם זה שמוטה שנם שניים לשנם הכ"ל ושיתם מולים הם בשתים
לך לשיום לא הרגישה הום כלא ושנמה מי רגלים כיום פעמים ושנם לפעמים מעלה משר הפיטן
על הבגד הקטין הכ"ל וכשמייבש הבגד הכ"ל לא ניכר לתלטיות וזה ימים לא כניר שהתחילה
להרגיש קלת כלא בשעת העלה מי רגלים ופעם משת מעלה קלת תולם משר העלה מי רגלים
שלא בשעת ושתם ומ"ש כשהגיע ושת קטוע שלא לשתם כלכבה לרפות תמיד. ומשמו לא נלע
הדין לא מן הסוטקים ולא מן הקטלה מים מפי חים. ולפל מי שקולטים נשנה ומה כל כז לא חניש
ליש יוכנו הדין וגם הנשנת השנם השיך תניה:

תשובה

ראשית דבר לקבול העד עם הקטין בעליו ולקבור מלמעלה ולמטהו בשעת סוסרין מעל"ע
ומ"ש להתירו ולפתחו לרפות לם לא ניעודו הקטין טהורה בכל ענין ולבדוק ק
ג"ם ותזי ים לעשות לעולם בלי בדיקה זו. ומם יעודו הקטין ויספו לשם. מזי תקח לם מעלית
נקיה והמשפח מותם על שפתי כותלי בית הכסא מצפון לדיוטו על השעות ומעוך לשם לנל
פנים ומם תולח קטין לזוטים על המעלית לשר הן משכנים הטלדים שם וגם מנקעים שעשור
לפעמים מזי יש לתלות גם קטין תלו שמולח על העד שזוקת שם לשעלה לומר שהן ג"כ שם
הכנים ולכן שולח תותן על גדי העד ומח שמולח תותן עם שם ושתח תוא לפי שהם הוקת
ידי עשהו על שפתי כותלי בית הכסא טוליך עתו הקטין שלנו המעלית שם וכן שני רגלים
שהיינם ואם לא מולח קטין לזוטים על המעלית הנקיה שהשפח שם מזי אין תקנה אלא שתכין
לה קנה דק תכוך ולעשות בלך בשלתו ולהכניס בתוכו לעיר גפן וגם יהיה כיוך שלשר גפן על שלח שקנה
יכניסו עד שיגיה שם בעודי שלשר ניזוני בשלתו שהיה העשרה ולכיוך מעלית על עיר גפן ולקשרם
יחשעה בחוט שביב הקנה ושלים כשהיה לריכה להסיר ויימי רגלים תרבה היא לו לשם שלשם בחוט
שלל כותלי בית הכסא טיעה על אלא תולח חום קלע לחוט על העד שתדוק גו שלר שהיגים
שלים כותלי בית הכסא ולשר לא תולח קטין עם הקנה בלך עם העיר שהשפח לתוך רשעה ותדוק חותו לשנים בידה
ישלים שהשם שלשם חשלת את הקנה בלך עם העיר שהשפח לתוך רשעה ותדוק חותו לשנים בידה
ישלים שהשם שלשם חשלת את הקנה בלך עם העיר שהשפח לתוך רשעה ותדוק חותו לשנים בידה
ישלים שהשם שלשם חשלת את הקנה בלך עם העיר שהשפח לתוך רשעה ותדוק חותו לשנים בידה
ישלים שהשם שלשם חשלת את הקנה בלך עם העיר שהשפח לתוך רשעה ותדוק חותו לשנים בידה

שוך רשעה כלפי מעלה כל שכך זמן שהיה שהשפח ולפ"ב תיקף ומיד תסזור התבדון עלשה היה
לו ע"י שהשם השעות בעד הבדוק ונקי ולפ"ם מעלתו עליו קטין לדוטים גדולי הן מתוגלים מי
רגלים ולא מסיקור מלשר שלא מעלה כלום על המעלית שעל שעוך שבדקם הקנה שהיה שהיך
לסיקור בעת שעלה מי רגלים וגם לפ"ב ומעט עד שתתמיל לבדוק עלשה בעד הבדוק ונקי כ"ל
וכשתעשה כן ג"ם חזי יש לעשר קטין תלו לעולם לך לכתחלה יש להזהיר שלא לרבות בבדוקות
כ"ב מדי יום רק כשהרגשת קלת בעלשה לו בעוך לוטת לו לפני שעשים ולא לפ"ב כמ"ש בהג"ה:

ר **נשאל** הרב מ' שם ים לגבוג סיקור שדם ז"ם ושביב דבר שעוש בקלשה כי ים להתיר
מעשה שעבודות ולף לסוה דבר שים לו ומתירין להשתמש על שפר העומד ז"ל להשי
מעשה שנץ ל"ל להשתמש כ"ל עד השבת וכבן:

בא **אדר"י** שעיון ולריכה היטיב בכל עניני תורעבדי והשייכים אליו והמתעפים ממנה ולפר
שמיעת כל תותלות ושעות שם כל הלדים השייכים לתורעבדי דק"ק ליתלי שלם
הדברים שבר יגל שלתנו הפמ"ג בהשבמת הלדים ע"פ שבר בכל תוקף ועוז הקושבתמים
עפ"י תיקון ומיושי הקבליות. וזה יגל בחשובה. מזכות ושנין התורעבדי. ומשבר יר"ם ביך לכל
התלמידשווע ולין יפיל לו יתידים רבים ובבדים רבים לשבור ומשבר הל"ל לשלמם לו לפני
לעורך התלמידשווע כ"ל ביתו לכם בללות התלמידשווע ובעלי תפות השות ותורמת בבתוב
ותתום דוקא כי לכלל התלמידשווע יש לכם דין קלימה לתמזיק התורעבדי כלא ומיושבי הקבלה
ושבע ומנהג שרים יר"ם לדבוק טובת הכלל כולם ולא טובת יחידים בלבד. ביבי שלין התלמידשווע
תמזיק התורעבדי רבים לעשות שום התחברות בשולם בעניני בתיות התורעבדי כגון לעשות
ליזהו בתיה תדשם ומבנים שלא ביתה ומם בתיה תדשם בנים בשבתו ואפי לם הבר יכי
יהן לכם רשות והרמ"ע בפיו לעשות ליזה בתיה תדשם לו להתכיר ליזה דבר ליחידים לשש"י
ומשר שזות התורעבדי שיך לכל התלמידשווע כולם כרי גם יחידים יכולים לעבב עפ"י לת ודין
גם לם יפל ליזה פוקה לו פוקטין לבר עפ"י לת ודין לין ליחיד יכול לעבב. ומשר"ב על מי
הבר דבר נגמר בכי עוב שלא למדם דבר ומתה ועניני הבייכים לשנה זו המבוארים בוכתב בש"ע
והעובר על מי ינהגל לו על מי מהבנרים הבייכים לשנה זו המבוארים בוכתב בש"ע. ולבשם
בו כרי מלבד לשר בלבד כרי ואשתו וכל יבבאל נקייס ולבזות לשות ולמשרת בתתי עש"ם **יום**
ט' כ"ל ניסן תקנ"ם לפ"ק:

נשום שניאור זלמן בא"א מוה' ברוך זלהי"ה:

כב **על דבר** בת עבוד"ר מיכל ומשלמניק שבשת לבנו של עבוד"ר יפקב מעי"ה דפלעגם
בשום' וקיבוצן בשביים בשער פשות מ"ב שנים בגוזות ובמייבל עוזה בשוק שבם
ג"ג והולם לבני מ"ע שלא בא עליה ושבם כלות שבת מ"ג שלו מזבה לבית הכנסת בלעג"ל עשיב
להתירה לשוק בלי גט לכ"ע ואין כאן שום ניחום. אפי' לפ"ל הב"ח דבשו"ע לשמו"ע מדבקן
בתקבלה בו בשבת מ"ב. הלא לשולח דלא בעיל ויש בה גם היא מוזבת כן. ואפילו אם בתייבל עוזה
בשני עדים בלשבע"ל דמיהיון לומר דלא בעיל דלא תוכיון הן הן בעידי יפוד כו' ולא מהיכן תבא
בגדול שבגיע לשבקו דלא תוקי תשפיה כו' אבל לא בקבלא שלא הגיע לשבקו ושעש"כ ניידי שפיקא
ל נשקה ושפיקא לדבקן נקובא. ועוד שפוש לשעש"ל לשפילו אם בא עליה אז לא שיך לומר
שלם יודע שאין קדושי קטן כלום ומומר ובעל לשם קידושין אלא כשבעל לשמר שבגיל שזהו דבר
קידוש ומשפוסם לכל שבקטן לאו בר מצות הוא מן התורה ואף גם בזאת אינו כי יתעגל ומ"ל
שאין שלם יודע וכו' אלא לשלבה בת"ק גם המליב אבל קודם שבגיל מודה ת"ק לכי יתעגל
שאין הכל יודעים. לעת בש"ם שבשת ס"ג תקיטו ליה רבנן ניסואין ולא קודם לבן. ועוד דמ"ם
לשר לבעל לשם קידושין ומשום לשון עושה בעילתו בעילת זנות ובשמוך לפרקו לא טויל בעילת
זנות. וכן מן כל דין הכא לעת כל שתתרונים אלא בבש"ם אלא ממ"ם בבילי בתרבי רש"י
דיבמות דמ"ל גט כלל שפ"ו בשמוך לפרקו ומשו שתתיך זאב בתתרי שבש"ם הוכת יקושיתל
ומיים שם שבבינתו שהיתר זה כתם בתי דינים שביתרבל מתכתי הדוב המשובתמ"ב:

פרה דברי יתירו חור סליחתו על שמחמתי להגיה מפני הכבוד כי לא היתי מופנה מכל זה מכבוי עיני הקטן וגדלי הרבים מעיירות הסמוכות ומשתתה בעיר גילוחה בכדם מילחה הדחת דלת נשיגה כ"כ ולך תעש"כ להלכה למעשה אין להזם משום שיטו מנהג מ"ו להיותו דבר שאינו מצוי כ"כ ליעשה יחומה בקטנותה ולמחום גו מיד ובדבר שאינו מצוי אין בו מנהג כמ"ש הרמב"ם פי"ו מהלכות מחיטה סי"ג וכוכה להלכה בש"ך על ס"ק ב' סימן ס"ג וכ"פ רמ"א שם אפילו בשעשה ממש וכ"ם בשב ואל תעשה דלא ראינו היה רחיה אלא במילתא דשכיחא טובא דוקא כמ"ש הש"ך בח"מ סוף סי' ל"ז וז"ל היא דעת רמ"ז סוף סי' קל"ה (וכ"ד הט"ז שם) וימוקו עמו בלא השם לדעת מהר"י מינץ שהחמיל בזה הגם שעשה לו סמיכות מהכוגיא דפ"ו דנדה ומדקדוק לשון התום' דשפ"ה שם כי בחמת שם דברי חימה וגגד פשט הלכה הערוכה שם בגמרא שפ"ה ומייבי לפילו בניחותא לא חייבין לסימן הענין מהמת חימוד וגגד כל הפוסקים רחשונים ואחרונים והחריכות בזה לך למותר. ולפ גם לא למדוה למחן סה חנן מלמדין חם הקפנה שחמחן מכלל דבור מיתון מעלית:

ברם כגון דא צריך לתודועי שלא לסמוך על מסמעות שכ"ם סימן קנ"ח ס"ק כ"ם לכחורה בשם המרדכי וסג"מ דכשים נחמעת שחיטה בח י"ב שנה כשלא בעיל דהחם מייבי דכשעשה קידושין היתה קטנה בוודאי רק שבשעת מיתון נשתפק לו אמת היא עכשיו בת י"ב שנה (וכ"ם הגיהשה בסדיה בהגה' מהר"ם שבסג"מ ס"ם נשים ובתשובת מהר"מ נכרך קטן על יתומה קטנה שחקדשה וכו'), אבל אם השפק הוא גם של שעת הקידושין אין עדות הנשים מועלת ולריכה עדות ב' הנשים כשריט וכמו שלא מסיכין מעדות נשים כשבעיל כי מה לי קידושי בילה ומה לי קידושי כסף תרוייהו דאורייתא היכו ודא דשמרי מעדות נשים לעניו הלילה שהיא בת י"ד שנה שאיני החם דשטרוח מוכיחות:

והנה מפשט לשון תשובת מהר"ם שבמרדכי והג"מ משמע דמייבי שלא הביאה עדיין ב' שערות אלא משום שכבר פשט המנהג בימיו ע"פ שם"ח וסיעתו שלא למחן אחר י"ב שנה אף בלא בעיל ולא שביאה ב' שערות משום הגם גומות כו' מ"ם שאטריכא ליה עדות הנשים שהיגה בת י"ב שנה. ובבעיל דהוה ס' דאורייתא לא סמיכין עלייהו ואין להחיר משום ס"ם לפי שהגם גומות הוא שפק דשטרון ידיעה ולא מהני לפילו בדרבנן כמ"ש שכ"ם בס"ם וכ"ם בשפק דאורייתא (ואפי' בדרבנן בשלא בעיל לא מקילינן בלי עדות נשים משום ס"ם מאחר דשפק גומות הוא שטרון ידיעה ושפק שניה ל"ד לשפק נפרו שבגמרא מעשה שבחב הב"ח ס"ק כ"ב) ג"כ משום דב' השפקות שם משה ס' כמ"ם הב"ח ס"ק כ"ב לפ"ד הרשב"ה ואף וכחב שם הב"ח דהרשב"ה מייבי בבעיל דוקא שייט משום דשב"ם קאי אדברי הם"ע והב"ח דמייבי בכל בנחקדשה בשעת מילה כוודאי (כדשמה הם"ע בסי' י"ב עד מהי שנה מחמת כו') ושפשק הוא שמא נתגדלה בשעת מילה (וגם מ"ם בשם חשובת רש"ך לשקל מייבי בכה"ג דוקא ע"ש) דהוה ס' דרבנן מי לא בעי: ובן לשם דשב"ם לא כוון יפה בכוונת הרשב"ה ולא עיין בגוף התשובה למייבי בחדית בנחקדשה לבד ושפשק הוא דאורייתא שלא שיה בת י"ב שנה ונשרו שערות ס"ז מקודשה בקטנותה שהן קידושין דרבנן שלא מייבי בה"ג דאיכא ס' דאורייתא כגון שנחקדשה בז בשעת שפשק) שלא לדידיה ליכא ל"מ ויפה כוון הש"ם לדיוק כי מין חילוק בין קידושי ביאה לקידושי כסף ושב"ם דקאי ע"ד שם"ע ומייבי בנחקדשה קטנה ודאית ים להחמיר שכ"פ בשבעיל בשפק שם הגיעה לכלל שנים שף שלין שם שערות לעיניו ומשום שמא נשרו שף גם לפ"ד הפוסקים דלא מייבין בגומות ולא לחקל משום ס"ם ושלכך גם בל"ד אין לחקל משום ס"ם ולריכה ב' עדים כשרים ולא על שעת מופה וקידושין בנכר שלא שף גם על שעת מיתון שלא הגיעה בת י"ב שנה ויום א' כי היא הגיה נחמנת לומר שלא בשבעיל שחאר שנתייחדה עמו וכן כן עידי יחוד וכו' שחמנם שם חפשר לברר שבשעה לא היה בן י"ג שנה ויום א' כשנפרד מביה חמותו חזי ים לחקל לגמרי בכל עניו דמדיוק ב"י בשלא בעיל מיתון ולא גם כמו שהחריך בזה הגאון בעל תורת יקותיאל בחשובה שבסוף ספרו ונרא לו להלריך:

בג מ"ש חח"מ סימן ל"ו ס"ק כ"ו ב' מהרי"ק נדין יחומה שנחגדלה שם נדלה קידושיו מדלורייחא ולא לחיחי חולק כו' היא פליחה כשבשה ונגד סונית שגמרא שפ"ה דנדה וכל הפוסקים ומום"ע סימן קנ"ח דבלא בעיל אחר בשעשת י"ב שנה הוה ס' דרבנן ולא חיישינן שמא נפרו. והעיקר מה שחחלבע בזה מהרי"ק הוא מלבון הרי"ף פ' כ"ם ובימיו לא נדפס שריין ספר המאור שבחב שם הרז"ה על הרי"ף שדבריו משוערבים וכן הביאו הרחב"ד והודה להס הרחמ"ן בם' הזכות והרשב"ה בחידושיו ופילפלו כוונת הרי"ף ג"כ על מדרבנן ולפשוקי מהמחילין בגמרי ע"ש (ויעוב לשוות הרחב"ם מפשוט בב"מ הל' חיוות פ"ד) ומה שדיימה זה מהרי"ק שהחלה הסב ל"ד להדדי לפילו כשובלה לדעת ל"מ בחחלבו דש"ם דמקודשה בחומר שהקדשי לי לאחר ל' יום ול"ד למוה משום דבחוחה קידושין יהבינהו ניהלה כדחיחה בגמרא ואין החשם מהקדשה אלא לשוה ודעשה וקטנה אינה בת קידושין לעשות אלא לפילו לא נחחלבו דדמו לספקדון הרי גם בספקדון ל"ל שהקדשי לי בספקדון שבידך ואמרה הן ולף לי חשיבא ישיבשה שלא לאחר י"ב שנה שאלו אמרה הן מ"מ הרי זו לא אמר לה שום קידושין ולא שום מעשה קידושין כשלא בעיל ואמירה הרחשונה שאמר לה בשביאה קטנה אינה כלום מאחר שאינה בת קידושין ולף אם אינה מפרש לה הרי זה מקודשה לי לאחר שנגדלי לא נשכחן קידושין לקטנה משום עיון מאחר דעשיו בשעת קבלת הקידושין אינה בת קידושין לעלמה משא"כ כשאביה קייש ס"ז בת קידושין אלא אינה אביה מחלשה שאקבל היא הקידושין עשיו וידה כידו לזכות לו הכסף לפ"ד הרשב"ה פ"ק ל' י"ם שהכסף לאביה או שהיא נעשית שלוח לאביה וכאילו הניע הכסף לידו לף שהיא שלוחה שלא לפ"ד הרא"ש שם ולכך גם כשלא בעיל בשעת הקידושין אלו אמר לה הרי את מקודשת לי לכשיחגדלי אביך ר"ו כלומר לגדולה החקדשי לי לאחר שנעשית יום משום דהא ס"ל קטנה יכולה לקבל קידושין לעלמה אלא שאינו נעשה בשעת חלוח הקידושין שהוא הטעם רלוי הסב. והן אמת כי בחבו' מהרי"ל סוף סי' פ"ב הגם לדעת ראבי"ה להום לקידושין דאורייתא לא נחחלבו שנחקדשה בקטנותה ואביה בת"ם, (לף גם לפ"ד כ"י החולק על הנחלבות ום"ל דלא שקיט בכן קידושין לקטנה שהלך לאביה לת"ם ולכלך לף שנחגדלה שם לא נשעלה הין כאן קידושין כלל שפילו מדרבנן חת"כ לא נחחלבו וכדעת ראבי"ה ועוד דאי מדרבנן ומשום גזלה שמא בעיל שנחגדלה ת"כ בנחחלבו נמי חיכא למיגזל כמו ביחומה מה"ם) ע"ם שיטה אחת בחבו' מהרי"ו מלמידו סי' קי"ב פליג בכל וס"ל דלף שבגרה הין לחום כלל לקידושין דאורייתא אלא משום גזלה דרבנן (ולף שנהגו לקדש בשבעת כמ"ש מהרי"ל) ע"ם ופשטו וימוקו עמו אלא השם לדעת ראבי"ה משום דיחידאה הוא בחה שהוסיף מדיליה לדעות קידושי יחומה שגדלה לנחלבה הסב שאסרו רבב"ם ור"ת ותחמו רלב"ן דל"ל כלל להדדי מטעם דאחמן ורלב"ה ס"ל דסוגיא דש"ם יוצא דוכן דלא מייחינן שמא נפרו מטום דהוי ס' דרבנן מייבי בנחחלבו דווקא ושוא נגד שחיטת כל הפוסקים דכל כה"ג הוי לכה ודאי ולא ליהן מכשול ליכשל בס' לימור דאורייתא ח"ו בלא נחחלבו ולפשר דרשב"ה דדווקא ביושבת אלא מבקבלה (כסוגיא דפ' ב"ם ובב"פ יוצא דופן מייבי שלוח אלא כאחרה סן בפקדון וגם מהרי"ל מייבי בכה"ג ע"ם ועי"ל בדעת וכוונת מהרי"ל שלא הגם לדעת ראבי"ה לבדו אלא לדעת רשב"ם ור"ת ורלב"ן נבי לעי הסב כשמשות לעומו סוף תשו' סי"ל בדפ' רבוחינו לעון רבים ושעמו וימוקו עמו דס"ל דהלין הקידושין בשעת ריעוי הסב לף לא ס"ל הבעל כלום וגבי פקדון בעי' לאמר לה החקדשי לי מטום דבשעה שמסר הקידושין לבחו ס"ל כאילו אמר לה לכשילכה אביך שכבי אדם יודע שלין בידה לקדש עלמה כש"ם הרשב"ה בחידושיו ע"ם ומשמר דיש הוכה קידושין על תמיכתו לה ומחיעתו לידה הלכך גם כשבגרה ואינה מבטוח הסב ומהרניש היא מהני לעון הקידושין שלאמר לה בקטנותה כי מה לי לעון אביה ומה לי רשומה דלף גם אם אמר לה בפירוש לכשילכה אביך מאחר דס"ל כשומר נמעוחו לך וקדש לי

שה פלונית במקום פלוני והלך ומלאה במקום אחר וקידשה שם דאי לאו קפידא היא אלא מרצה במקום הוא הויא מקודשת (ע' קידושין נ' וגיטין ס"ה) ולא חשיב שינוי וה"נ הכא בכ"ד דמה לי מרצה מקום שהאשה שם ותוכל להתקדש לו ומה לי מרצה זמן שתוכל להתקדש לו והוא זמן שתרצה אביה ולאו קפידא היא כלל אלא ה"נ אם תוכל להתקדש ברצונה אפשר לומר דלא איכפת ליה ולא קפיד כלל בזה ומכ"ש בשלא א"ל בפי' לכשירצה אביך אלא דה"ל כאלו אמר לה משום דאודיקן לדעתיה שהתכוון לכך לפי שיודע שאין בידה לקדש עצמה שהיתה דלא איכפת ליה כלל בין רצון אביה לרצונה כשיועיל אלא דביתומה לא מהני ה"ט משום דאין מעשה קטנה כלום לעצמה ונתינתו לידה וגם אמירתו לה לאו כלום הן ואין בהן ממש אלא כשיש לה אב ולכשיתרצה ליתן לה זכותו להתקדש לזה והלכך כשגדלה לא גרע זכות שתורה שזכתה לה להתקדש למי שתרצה מזכות שנתן לה אביה ומיהו יש לחלק ביניהם טובא דבשלמא כשנתרצה אביה לבסוף איגלאי מלתא למפרע לנתינתו ולאמירתו היו בתורת קידושין משום יד לרשב"א ומשום שליחות להרא"ש אבל כשאין רצוי אב לבסוף כגון ביתומה איגלאי. (ע"כ מצאתי דברי קדשו בזה):

כד בנדון אלמנה מינקת שניסת תוך כ"ד חדש אם לכופו ע"י נידוי שיוציאנה בגט כמשמעות הפוסקים באה"ע סימן י"ג וכמ"ש רש"ל בפי' ביש"ש לפ"ד דיבמות. ונדרשתי מכת"ר להורות דעי מרחוק. והנה לדעתי קשה הדבר מאד ליכנס לבית הספק גט מעושה שלא כדין א"ע שהוא פסול דאורייתא. כי הנה ד"ת עניים במקום א' ועשירים במקום אחר. ובב"י סימן קכ"ד הביא דעת המרדכי דשמתא חמירא מנגידא לפ"ד ר"ח דפסק כהירוש' דאין כופין בשוטים אלא במקום שאמרו מכניס בפי' שכופין להוציא ולא במקום שאמרו יוציא בשתם וכ"ש שם רמ"א בהג"ה להלכה למעשה ובכ"ד איתמר בגמ' יוציא בשתם. וא"ל דכ"ד דמי למומא נשים בעבירה דהא בירושלמי איתמר בהדיא אמר שמואל אין מעשין אלא לפסולות כגון אלמנה לכ"ג וכו' כ"ש שגי' במרדכי ר"ש המדיר וכן פי' המפרש בירושלמי פ"ט דיבמות ופריך בירושלמי והאיכא שניות ומשני כגון אמר שמואל פי' הר"ן ספ"ז כלומר לאו דוקא אלו בלבד אלא כל שביאתן באיסור כגון אלו כו' והיינו לרבות אפי' פסולות דרבנן כמו שניות אבל מ"מ פסולות דוקא מדקאמר כגון כו' וכ"ה בהדיא בתשו' הרא"ש הובא בב"י סי' י"ג לענין תוך ג"ח הראשונים ואדרבה מסיק דאפי' לדעת ר"י דכל כפיי' בשוטים יש לחלק דשאני הכא דאין גט זה אלא לזמן וה"ה והוא הטעם תוך כ"ד חדש דמינקת אלא דהרא"ש ס"ל דשמתא ל"ד לכפי' בשוטים שהיא הכאה בלי קצבה עד שיאמר רוצה אני ול"ד לנגידא שהוא מכת מרדות והן י"ג מכות לפ"ד רש"י ולפ"ד הרשב"א לא יותר מארבעים כמ"ש התשב"ץ ח"ג סי' כ"א וגם היא על גדיו כמ"ש בתשו' ושופין הן על גבו אבל הט אין לנו אלא הכרעת רמ"א לחוש לדעת המרדכי להחמיר אפי' בכפייה ע"י נידוי וכפשט לי הירושלמי שלא הוזכר שם שוטים אלא אין מעשין סתם ומשמע שם שאין כופין כלל רק שאומרים לו שהדין שחייב להוציא ואם לא תוציא מותר לקרותך עבריין כמ"ש השו"ע שם סי' קנ"ד לפ"ד ר"ח והא דאמרי' ביבמות ד' ל"ז דמשמתי' לי' ל"ל לפ"ד המרדכי כמ"ש הט"ז לפ"ד הרמב"ם דאינו אלא משום שעבר על גזרת חכמים ולא כדי להכריחו ליתן גט וכ"ש הב"י להלכה:

ואי לזאת זאת העצה היעוצה לפע"ד להשביע המינקת שבועה חמורה שלא תחזור בה ולהמנוי' ע"ד הגמ"ר שברמ"א וגם אם אפשר להכריחו לעקור דירתו ממקום דירת אשתו מהלך כמה ימים ולהשביעו ש"ח שלא יבא למקום דירת אשתו עד כלות כ"ד חדש ולסמוך ע"ד האומרים דעקורי' מסתייה אפי' בכה"ג אך שלא לבקש ממנו גט ולהתיר לו לדור במקומה דשמא היא כפייה במעשה ממש ולא התירו אלא בדברים בעלמא לפ"ד ר"ח כמ"ש המרדכי הובא בב"י סימן קנ"ד. ועוד זאת לא אוכל להתאפק הגם כי מי אנכי וכו' אך תורה היא וכו' אשר לפ"ד השוג ושיעתו המתירים לכופו לגרש ע"י נידוי ג"ח או תוך כ"ד חדש לע"ג דהא גט מעושה פסול מדאורייתא כמ"ש בב"י סימן קכ"ד ואין כח ביד חכמים אלא לעקור ד"ת בשב ואל תעשה וע"כ צ"ל דמשום הפקעת קידושי' נגעו בה דכל דמקדש אדעתא דרבנן כו' והכי לא אמרי' הכי אלא היכי דאיתמר בגמ' בהדיא כמ"ש בתשו' רשב"א סימן אלף קפ"ה. ול"ד לשניות דרבנן דתנן בהדיא פ"ע דיבמות שכופין דשאני התם דנאמר שיש כח ביד חכמים לאסרה עליו ולבטל עונתה ממילא

הוא

הוא מדאורייתא לגרש כשמבקשת גט מאחר שאינו יכול לקיים עונתה משא"כ בכ"ד שהיא רוצה להמתין עד כלות כ"ד חדש. ול"ל שלמדו כן מטור וסיעתו מדאיתמר בגמ' ד' ל"ז משמתינן לי' וס"ל כפרש"י דהיינו עד שיגרש אבל לפי' הרמב"ם לא מוכח מידי ולא אשכחן הכא בגמרא דהפקעינהו לקידושי' והלכך אין לכופו בנידוי אף את"ל דנידוי אינו פשוטים שלא כדעת המרדכי דלעיל ואפי' לדעת ר"י דלעיל:

ה' ישפות שלום לאו"נ רבנים מאה"ג בד"צ דק"ק וויטעפסק שיחי' ה' אתם את הברכה ושלום וחיים עד העולם וכאש"ל שוי"ר:

כה פתח דברי יעיר אור פלימותם על איסור תשובתי כי ה' יודע כי לא השכלתי דבריהם אחרי עיוני. ולי מה יקרו דבריהם ויפה דקדקו ולקו רבנן במלתא דמ"ש הרמב"ם (פ"ט מה' עדות ה"ט) ודעתו משובשת תמיד כו' האי תמיד הוא בדוקא כמ"ש ב"י בח"מ סי' ל"ה שדרכו בכך כו' ודלא כתב"ש (בי"ד סי' א' סקמ"ו) שנדחק בל' הרמב"ם מאד דלא כב"י והנה באמת ראיות התב"ש נכונה והג"מ בב"ב הוא דאכיל תמרא כו' וגם מהתוס' בחגיגה ע"ש. אך באמת בדעת הרמב"ם י"ל כמ"ש בתשובת מהרי"ט חלק אה"ע סי' י"ן על סוף דברי הרמב"ם שבחו"מ סי' ל"ה לענין עדות הפתיים יותר כו' דלא אמר כן הרמב"ם אלא לענין עדות שצריך להעיד על מה שעבר כבר ויש לחוש שמא נדמה לו כו' יעו"ש וא"כ י"ל דה"ה בריפא שדעתו משובשת בדבר מן הדברים ומדבר ושואל כענין בשאר דברים כמי לא חשיב שוטה אלא לענין עדות בלבד משום דיש לחוש שמא נדמה לו כו' אבל אינו שוטה גמור שדבריו בו חכמים בכ"מ שפטור מכל המצות מאחר שמדבר ושואל כענין בשאר דברים והשוטה שדברו בו חכמים א"א שיהיה חכם בשא"ד כמ"ש בת"ש שם (ס"ק נ"א) בשם התוס' דחגיגה ויעו"ש בתוס' שמוכרח כן בגמ' שם אלא שהת"ש שם נדחק מאד במ"ש הרמב"ם אע"פ שבשא"ד מדבר ושואל כענין דדרך מקרה הוא כו' וז"א במשמע ל' הרמב"ם כלל אלא י"ל דמיירי דוקא לענין עדות כמ"ש מהרי"ט בריפא וכ"מ בטור שלא הביא דברי הרמב"ם אלא בה' עדות אבל בי"ד סי' א' הביא סימנים שבגמ' דחגיגה ולא הביא דברי הרמב"ם כלל. וגם הרמב"ם פ"ב מהלכות אישות כשפירש כל השמות פי' שם חרש כו' ולא פי' שם שוטה מכלל דס"ל שוטה כמשמעו דשוטה בכל הדברים ולא שדעתו משובשת בדבר מהדברים ומדבר ושואל כענין בשא"ד ולא אשתמיט הרמב"ם לפרש כן רק בה' עדות בלבד והנה אף שחלילה חלילה לנו לזוז מדברי הב"י. (אה"ע סי' קכ"א) אפי' זיז כל שהוא להלכה ולמעשה מ"מ הבו דלא לוסיף על מ"ש הב"י בח"מ סי' ל"ה דדוקא שדרכו בכך וכמ"ש מעכת"ה ודלא כת"ש. ועוד נלפע"ד בכ"ד שגם אם היה דרכה בכך תמיד להיות מטורפת בדבר מהדברים או אפי' בדברים הרבה רק שבעניני הגט היא מדברת כענין וגם יש בה דעת לשמור עצמה מזנות יכמבואר בדברי מעכת"ה אין לחוש כלל מה שהיא שוטה ומטורפת בכמה שאר ענינים. לומר שמא עי"ז לא תשמור עצמה או גיטה [כיון] דחזינן שיש בה דעת ויכולה לשמור עצמה וגיטה אם תרצה וקגי בהכי כדאיתא בהדיא בגמ' דיבמות דקי"ג ע"ב אמתני' נשתטית כו' ד"ת שוטה מתגרשת כו' ס"ד אליבא דיודעת לשמור גיטה ויודעת לשמור עצמה כו' אלמא דאף דיודעת לשמור עצמה וגיטה מקרי שוטה גמורה דומיא דנשתטה שהיא שוטה שדברו חכמים בכ"מ שפטור מכל המצות והייט בסימנין דפ"ק דחגיגה ולא חיישינן שמא לא תשמור את עצמה וכ"ש בשוטה שהוסיף הרמב"ם שדעתו משובשת ומדבר ושואל כענין והנה גם אם מעכת"ה [אינם] רוצים לסמוך על דעתם בבדיקותם אותה שמדברת ושואלת כענין בעניני הגט ומספקא למעכת"ר אולי בעת הסיא היתה חלומה ואולי לעתים היא שוטה גמורה שאינה יודעת לשמור עצמה או אפשר אפי' גיטה אפ"ה נלפע"ד שאין להחמיר בזה מספק כי הוא ספיקא דרבנן לכ"ע וכדאי הוא הט"ז (סעי' קי"ט) לסמוך עליו בכה"ג עכ"פ כי הט"ז התיר לגמרי בעתים חלומה בזמן הזה יכתב דבירושלמי מיירי בזמניהם דוקא כו' וע"ש ואף שבנ"א שם לא כ"כ מ"מ בכ"ד עכ"פ אין להחמיר מספק ויתן לה גט בעת חלומותה לפי ראות עיני ב"ד שיודעת אז לשמור עצמה וגיטה

כי

כי אין לדיין אלא מה שעיניו רואות. ולא ניתנה למלאכי השרת. רק שיהלים תהלה הסך ק' רובל במדובר ביניהם ותו לא מידי רק מו"ה מאדה"מ כנפם וחפץ או"ל ד"ם הגיאור זלמן בר' ברוך זללה"ה:

ה' ישפות שלום וחיים לא"נ הרבנים המאוה"ג בד"צ דק' פאליצק יצו ה' אתם את הברכה והחיים עד העולם ולכל המסתופפים בצל החכמה חיים נס"ו:

בו אהד"ש כמשפט לאוהבי שמו באתי בתפלה קצרה לעורר רוח נדבתם להתאמץ במנוס רבה אודות הגט מותר שניתן מק' דעגאבורג לפני בד"ל דשם ובאתה שאשה לק באלדימשוב ואין מכיר שם מ"י הב"ד הנ"ל ושלח אלי הגאון אב"ד דק"ק הנ"ל לקיים חתימתן ע"י הח"מ. והנני שולח העתק למעכ"ת לשלום נפש שיבואו על הח"מ וישלחו למעכ"ת. ומעכ"ת יקיימו חתימותיהן וישלחו אלי כי אני איני מכיר ח"י הב"ד הנ"ל רק ח"י מעכ"ת ותחשב לצדקה והסך ואנות די א"כ ד"ם הגיאור זלמן:

גם זאת מצאנו תשובת שאלה

בו הנה זה לשון תשובת הרא"ש. על אשה שנישאת לבעל בארפת ומעולם לא נודע ולא נשמע שהיה לבעלה אח כו' אח"כ אמר אחי האשה שראה את אחיו בארץ אשכנז והאשה אינה מאמינתו כי רחוק הוא שלא היה הבעל מודיע לה או שלא היה ידוע בארץ מגורותיהם הדבר הזה. תשובה הא מלתא דפשיטא כיון שהאשה הזאת עומדת בחזקת שאין אחים לבעלה אין נאסרת במאמר אחיה כו' עכ"ל. והנה אם נפרש המעשה שהיה בענין שבא הבעל מארץ אשכנז לדור בארפת ולא נודע כאן שיש לו אח. ולפ"ה התיר הרא"ש משום דאשה זו בחזקת שאין אחים לבעלה עומדת וה"ט כמ"ש השואל כי רחוק הוא כו'. קשה מה זו חזקה וכי אין אדם עשוי שלא לגלות מסתריו לאשתו ואפשר דכיון הכחיד תחת לשונו כדי שתתרצה לו. ואפילו לר' דאמר נאמן להתיר אפי' היכא דמוחזק באחין היינו כשאמר בעידנא אין לי אחים אבל לא כשלא אמר יש לי אחין והילוק זה מצינו בגמ' גבי מרי בר איסק דאתי לי' אחות כו' וכן מה שאינו ידוע בארץ מגורותיהם אינה ראיה אם הדרך רחוקה ואין השיירות מצויות או בשעת מרוס שא"א להם לידע כ"א עפ"י הבעל עצמו והוא המתיר הדבר מהם וכעין שמצינו באבותינו אמרי לי אחי הוא ואם היה באמת הדבר תלוי בראות עיני השואל דלפי אומדנא שלו היה הדבר רחוק כו' כל כה"ג הי"ל להרא"ש לפרש ומכ"ש להטוש"ע לא ה"ל להעתיקו בסתם לא הוי מוחזק באחין כו'. וגם א"כ מאי קאי מייתי הרא"ש לנדון זה מהגמ' דלא הוחזק באחין כו' דבגמ' משמע ודאי דמיירי מסתמא כשהבעל היה דר בעיר מולדתו ומכירין משפחתו ובית אביו ובכגון זה אמרו דאפי' לא הוחזק באחין כגון שהוחזק שאין לו אחים דמי משא"כ מי שבא מארץ מרחק ולא נודע משפחתו ובית אביו הכזה יקרא לא הוחזק באחין משום שאין אנו יודעים אדרבה אמרי' מסתמא יש לו אחים כדרך כל העולם ודוגמא מ"ש שלשה אלה בני נח ומאלה נפלה כל הארץ אלא אכן הוא דלא ידעינן אבל באחריני ידעי. ופשוט הוא דהא דקאמר בגמ' לא הוחזק באחין היינו במקום שהוחזקו אנשי משפחתו ובית אביו והייתו כל שלא הוחזק ממקום אחר ומדינה אחרת לעיר מולדתו וארץ משפחתו ובית אביו אבל אם היה אביו ואמו במדה"י והוא עזב את אביו ואמו ובא לכאן לא מפני מה שלא הוחזק כאן באחין. וכ"מ להדיא בתשובת מהרמ"ג שבמהרי"ט ע"ש בגמ"ש ואין לשום שמא נולד לו אח מאחר שיצא משם כו' וזהו אפי' לדעת המתירין החולקים על מהרי"ט והא דתק ר"ם האשה בתרא היתה לה חמות אינה חוששת מיירי בידוע שלא היה אחין לבעלה כשהיתה חמותה בכאן וכמו שהעתיק הטור בדין זה אשה שאין לה בן ולא אחים לבעלה וחמי' וחמותה כו' ולא משום דאינה חוששת היא בחזקת שאין לו אחים ולא עוד אלא דמשמע ודאי שבידוע הי' שאין אחים לבעלה ומש"ה שינה את לשונו שבכל הפיינן כתב לא הוחזק באחין וכאן כ' בסתם

ולא

לא אחין לבעלה למנר דודאי ובכור לנו שלא הוי אחים לבעלה ויש לה חזקת היתר שזקה ברוח צכן אינה חוששת וכ"ה ברמב"ם להדיא דהטעם משום דמעמידנה על חזקתה וכדאמרינן בגמ' היפא חזקה לשוק ורובא לשוק ופרש"י שהרי בלא יבם היתה תחלה כשילתה כו':

מידן בזה יש מקום עיון דהא בגמ' לא אצטריך למימר הכי אלא לר"מ דחיים למיעוטא אבל לרבנן דקי"ל כוותייהו ברובא לשוק למודא הוא משתרייא אפי' בלא חזקה דלא דמי לרישא דהתם איכא חזקה לייבום ומצטרף מיעוטא לחזקה וה"ל פלגא ופלגא מה שאין כן היכא דליכא חזקה לייבום אף על גב דליכא נמי חזקה לשוק אזלי' בתר רובא לרבנן דקי"ל כוותייהו. איברא חזקה שהתו' פי' שם דלת"ק דר' יהושע דאמר ילתה ונליאה חוששת (וקי"ל כוותיה) אע"ג דליכא חזקה לייבום לא אזלי' בתר רובא כל היכא דליכא חזקה לשוק אבל באמת היינו לשיטתם דמוקמי' מתני' כר"מ אבל להפוסקים דפסקו כסתמא דמתני' ולא קיי"ל כר"מ ע"כ הטעם משום שמא מיעוטא לחזקה וילתה ונליאה איכא נמי חזקה לייבום כמ"ש הכ"י דשמא תפיל הוי כמו שמא מת דלא חיישי' ואוקמי' אחזקה. אבל היכא דליכא חזקה לייבום אזלי' בתר רובא אפי' היכא דליכא חזקה לשוק וא"כ תקשי להרמב"ם וטור (דפסקו כסתמא דמתני') שלא כתבו אלא הטעם דחזקה ולא זכרו כלל הטעם דאזלי' בתר רובא ולכאורה עשו את הטפל עיקר ואת העיקר אפי' טפל לא עשו. ואדרבה הרמב"ם כתב על זה וה"ה לאשה שמת בעלה והיה לו בן במדינה אחרת כו' אין חוששים שמא מת הבן אלא העמיד אותה על חזקתה אע"ג דלא שייך התם ה"ט דרובא לשוק משמע דה"ה משום חזקה לחוד נגעו בה. ומה שי"ל בזה דהכא צריך להבין בגמ' דקאמר דהכא איכא רובא לשוק משום דכל היולדות מחצה זכרים ומחצה נקבות ומיעוט מפילות ומצטרף מיעוטא דמפילות למחצה דנקבות וה"ל זכרים מיעוטא דאין ספי' דמחליתן של נשים אינן יולדות אלא נקבות דזה אין סברא כלל דמאי פסקא דהוי מחצה ע"מ מהם אלא היולדת יולדת מן הסתם זכרים ונקבות וא"כ במאי מגרע כח המחצה נקבות למהוי זכרים מיעוטא מאחר שכבר אפשר שילדה השמות גם שניהם זכר ונקבה דאטו מחצה דנקבות סותר לגמרי מחצה דזכרים וכי בשביל שילדה נקבה תו ליכא למיחש לשמא ילדה נמי זכר הן אמת שיש לומר דמתני' לא מיירי אלא בכגון שאין למוש אלא נולד א' וכמ"ש לקמן אבל זה כראה להרמב"ם (והטור) לדוחק אלא עיקר הטעם משום חזקה ומה שאמרו רובא לשוק אינו אלא שלא לומר שהרוב הוא נגד החזקה דהא רוב נשים מתעברות כו' ורובא עדיף אפי' לרבנן דר"מ ומכ"ש לר"מ דחיים למיעוטא על זה אמרו דרובא נמי לשוק כלומר שהרוב אינו מגרע כח החזקה והוי חזקה גמורה אפי' לר"מ דחיים למיעוטא ורובא לשוק היינו לומר דהוה מיעוטא לייבום ומשום דהוי כעין ס"ם וכ"מ בכ"י. וכעין שכתבו התוס' כה"ג לענין חזקה לייבום דליכא דהיינו לאפוקי דלא הוי חזקה לשוק וה"נ להרמב"ם והטור לענין רובא לשוק דליכא. ומש"ה הפסיק הרמב"ם בין בבא זו דהיה לה חמות כו' ובין בבא דילתה ונליאה כו' בדין אשה שהיה לבעלה בן כו' ללמוד מהם דמשום חזקה לחוד משתריא ולא קאמר בגמ' רובא לשוק אלא כדי שלא תאמר רובא לייבום כו' כנ"ל:

העולה מזה דהא דתנן הי' לה חמות אינה חוששת היינו משום חזקה ודוקא בידוע שלא היה אחים לבעלה קודם לכן אבל היכא שבא מארץ אחרת ולא נודע שיש לו שם אחין אין לה חזקת היתר וחוששת בודאי ומשום רובא לשוק לחוד לא משתרי. אפי' אי כיונא דהסוגיא כפשטה דלא כמ"ש לדעת הרמב"ם והטור ע"כ מיירי בכגון שאין למוש אלא נולד א' וקאי ארישא וס"ק דאם הלך בעלה ולרתה כו' דחוששת עד שתדע כו' מפני הספק שנולד לה בשעת מיתה בעלה. אבל בהיה לה חמות במד"ה ובעלה מת בכאן (וכ"ה בטור להדיא עיי' ב"י) ונולד לה הספק עתה אינה חוששת שמא ילדה החמות עתה שעה אחת קודם מיתה עד שתדע כו' לפי אשמועי' במתני' דאינה חוששת משום דרובא לשוק והוי רוב גמור דמחצה דנקבות סותר לגמר ועומד נגד מחצה זכרים ומיעוטא מפילות וה"ל זכרים מיעוטא דבענין אחר ליכא רובא לשו' כלל וכ"מ בגמ' דקאמר היפא איכא חזקה לשוק ורובא לשוק משמע דודאי איכא חזקה לשוק ול' קאמר כגון דאיכא חזקה לשוק אע"כ דאל"כ רובא לשוק נמי לא הוי וחוששת אפי' לרבנן דר"מ תפ"ז קשה על הרא"ש בתשובה הנ"ל דכתב על נדון שלו שאשה זו בחזקת שאין אחים לבעלה

עומדת

עומדת והיינו מטעם דלא הוחזק באחין וכמשמעות דאייתו מסוגי' וכן הטור העתיק דברי הרא"ש לא הוחזק באחין כו' והיה לה חמות כו' ודאי מטעם חזקה ברורה הוא דאינה חוששת וכמ"ש הרמב"ם וכמשמעות הטור עצמו וכמ"ש לעיל דהכי משמע בגמ' להדיא:

והנה לכאורה יש לומר דהרא"ש סמך ע"ז מה שהיה דר בצרפת זמן רב ולא נודע ולא משמע מעולם דאורך הזמן שהיה עמה ולא הודע לה או לאחי משאר ארץ מגוריו משוי לי' חזקה ובפרט ג' כתב מהרי"ק בתשובה שורש פ"ז על אודות האשה שנתקדשה לאיש א' ודר עמה בחזקת ארוסתו י"ב שנים כו' דהא פשיטא כיון שיצא הקול זמן ארוך כ"כ בלי הפסק כו' וכן הוחזקה כו' מייתי התם הא דמלקין על החזקות וס"ל דלא בעינן מעשה המוכיח לחזקה לענין מלקות אלא מכיון שאנו מחזיקים אותו כך והיינו מחמת שעמד הקול זמן ארוך עיין שם שנסתייע מפרש"י הכי דס"ל מה שעמד זמן ארוך הוי הוחזק אע"ג דהקול בלבד לא הוי כהוחזק מכל מקום עמידתו זמן ארוך משוי ליה כהוחזק וה"נ בנדון דהרא"ש מכיון שהיה דר בצרפת זמן ארוך ולא נודע מאחיו הרי הוא כהוחזק בלא אחין (ואע"ג דלא דמינו אינו ראיה מ"מ יש לדמות דבר זה למה שכתב מהרי"ק סקע"ב ובש"ך בש"מ סי' ל"ז דמנהג וכה"ג הוי לא דמינו ראיה דה"נ דבר השוה והגיל הוא לכך סיפורי דברים בין איש לחברו להגיד מולדתו ומשפחתו וכיון שהי' דר שם זמן רב ולא הגיד מעולם הוי ראיה) (ומכל שכן אם נאמר דהגיד להם דרך סיפור את כל בית אביו וארץ מולדתו רק את אחיו לא הגיד דזה מהני אפי' לדעת הס"ג שהביא הש"ך שם ע"ש ודו"ק):

ולכאורה יש להביא ראיה לדברי מהרי"ק מדברי הרמב"ם פ"א מהא"ב ה"כ מי שהוחזק באשר בשר כו' שזו אחותו כו' וחזקה זו הוא ודאי לאו על ידי מעשה המוכיח כמו כרוכים אחריה דבגמ' דקדושין (ד"פ ע"א) דבאחותו ל"ש זה אלא היינו ע"י חזקת אורך הזמן וכמו שכתב הרמב"ם בהכ"א גבי איש ואשתו אלא דהתם בשלשים יום סגי ומשום דודאי כאן קירוב בשר וכעין שמצינו ביצחק אבינו ויהי כי ארכו לו שם הימים כו' משא"כ באם ואחותו צריך זמן ארוך ואפשר שיצא להרמב"ם כן מדקתני גבי תינוק ותינוקת הגדילתו וזה שמביא הרמב"ם מיד ומעשה כו' והגדילתו ושבילא ליה דהא דקתני והגדילתו לאו לעונשי' לחוד מתני' דה"נ בלא הגדילתו הוה מצי לאשמועי' דעל כל פנים אמו מיענשא אלא אשמועי' הגדילתו דאורך הזמן משוי לה חזקה וה"ה לאם ואחותו אורך הזמן משוי לי' חזקה אלא דא"כ אמאי מצרכי בגמ' כרוכים אחרי' בהגדילתו לחוד סגי ומדברי מהרי"ק עצמו מבואר דלענין נסקלין ונשרפין אין אורך הזמן חזקה ועוד דסוף דברי הרמב"ם לא משמע הכי שהרי סיים ראיה לדין זה מה שדנה תורה במקלל כו' והתם אין החזקה בשביל אורך הזמן אלא בשביל שהוחזק כך מנעוריו בין השכני' והכרות בחזקה גמורה שהחזיקו בו שהוא אביו אע"פ שאין יודעים בראיה ברורה מ"מ על הסתם יודעין ומחזיקין וא"כ מ"ש הרמב"ם ברישא שזו אחותו כו' מני מיירי בכה"ג דוקא ולא בשביל אורך הזמן והא דקתני והגדילתו לעונשין לחוד נתני' ולפ"ז אין לנו ראיה להחזיק בשביל אורך הזמן וגם מהרי"ק צריך לסברתו עוד אומדנות המוכיחות ע"ש. ועוד נראה דצריך לשיעורין וכל כה"ג ה"ל להרא"ש לפרש להשיב הא מלתא דפשיטא כיון שאשה זו בחזקת כו' מאשר שע"ז אנו דנין למה היא בחזקת הנ"ל ולפרש בהדיא דחזקה טובה היא זו אבל האמת יורה דרכו דהרא"ש מיירי שהבעל היה דר בצרפת מעולם שהיתה ארץ מגורותיו ומגורי אביו ושם הוחזקו משפחת בית אביו אלא שאחי האשה אמר הרואה את אחיו באשכנז והיינו שע"י איזה סיבה רחוקה ונפלאה נתגלגל הדבר שיצא אחיו לשם מנעוריו ונאבד זכרו בכאן ובשביל מאמר אחי האשה ספק השואל לולי הרסוק היה שלא היה הבעל מודיע לה כו' אבל על חזקת אחין לא נסתפק כלל ועל קושיא זה סובב הולך כל דברי הרא"ש כיון שאשה זו בחזקת שאין אחין לבעלה עומדת כו' ותדע שהרי הרא"ש הקשה לדבריו מהא דאי' בב"ב פ' י"נ הא אמרי' דליכא חשדי במד"ש כו' ותירץ דהתם שאני שיצא הקול שיש עדים בדבר וצריך להמתין על העדים משא"כ מה שאמר אחי האשה אינו קול ואינו ר"ל כי אחי האשה לא הוציא קול או שהוא קלא דלא אתחזק בב"ד דא"כ ל"ל אריכות הדברים דהתם שאני שיצא הקול שיש עדים וצריך להמתין על העדים הל"ל בקיצור התם יצא הקול הכא לא יצא הקול אע"כ הוא התם יש קול דאיכא עדים אבל מה שאמר אחי האשה אינו אומר שיש עדים באשכנז אלא הוא לבדו כאחי שם ואי איתא דהנדון שלו היה שהבעל בא מארץ אשכנז ואיך

בודאי

בודאי באשכנז מכירין אותו ואת אחיו ויש עדים שהם אחים ה"ז קול שיש עדים דהא מלתא דפשיטא שאף קול ברור על העדאת עדים גמורים לומר שיבואו ויעידו מחמת שכבר נודע להם אלא קול דאיכא עדים היינו הקול במה שידוע לעדים ואם יחקרו על זאת ודאי יעידו והכי נמי אם יחקרו בארץ אשכנז ודאי יעידו מאחר שמכירין אותו ואת אחיו א"ו כמו שכתב שהבעל היה דר בצרפת מעולם ובארץ אשכנז אין מכירין אותו כלל ובצרפת אין מכירים את אחיו כלל ואם כן הוי קול בלא עדים ולכן העתיקו הטוש"ע סתמא לא הוחזק באחין כו' דסתמו כפירש שהוא בארץ מולדתו ויודעים משפחתו ובית אביו אלא שבא א' מארץ רחוקה ואמר אני אחיו שנתגלגל במדינה אחרת ולא הוחזק לפנינו ולא נודע לנו שנתגלגל איזה אח מעמו ואפי' ע"א לא מהימן בכה"ג משא"כ כשיש השם מדינה אחרת לפנינו לעיר מולדתו ובית אביו ביאר הטוש"ע אה"ז דין דהיה לה חמות כו' ודוקא כשהוחזק דלית ליה אחין בחזקה ברורה וידועה הוא דאינה חוששת אבל בלא"ה חוששת. ומעתה יראה הרואה שכל הדינים אלו מפורשים בטוש"ע באר היטב ולא נתחדש דבר מעתה אלא לחקור עד כמה נק' מד"ה ואיזה גדול לדבר וזהו באמת הכל לפי מה שעינינו רואות ולא יקשה המעיין נתת דצריך לשיעורין א"כ יאמר עליו דכל כי האי מלתא ה"ל להפוסקים לפרושי אבל כשזכינו לדין ונמצא הכל כתוב מפורש מעתה מתוכם ילמוד כל חכם לעצמו לשער בעיניו כל שיעורי חכמים כך הוא שתפסו לפעמים ענין הכולל בשני דברים שזה אסור וזה מותר וגם רחוקים זה מזה מן הקצה אל הקצה אעפ"כ כל חכם מבין מדעתו פרטי הדברים להיות מומחה ממלא הגבול ביניהם:

ענין היתר עגונה שהשיב בארוכה להרב הקדוש דברדיטשוב ז"ל

כח **עגונתו** הרבני לצרפני להיות נמנה לדבר מצוה רבה התרת עגונה אשר שקדו חכמים בתקנתן והקילו הרבה קולות משום עיגונא ואפי' בגופה של עדות והתלתה כמו נ"ד לפ"ד הרא"ש בתשו' (וגם בפסקיו) ודלא כר"נ ור"ש שבמרדכי והג"מ שנתלו בסוגיא דר"פ יש בכור שלא להקל כלל משום עיגונא בתחלת עדות וכמ"ש לקמן באריכות בראיות עצומות וגם לשתוק ראיות ר"נ ור"ש אשר בגללן נטו הרבה תשובות גדולי האחרונים מדעת הרא"ש הנ"ל כדלק':

והן אמת כי השי' דצפורן עבה אשר דעת כת"ר דעת תורה דעת נוטה שלא ללמוד מתשו' מהרמ"פ לסמוך על סי' זה לבדו להתיר משום דהיא מילתא דשכיחא קצת במדינות אלו הנה דבריו הנ"ל א"צ חיזוק ממני בשגם שגם בתשו' מהרמ"פ שלפנינו לא הוזכר בפי' צפורן עבה רק שהיו הצפרנים מקולקלים והתיר מהר"י מולין כו' ומי יודע איזה קלקול היה שם וכמהרז"ל אין למדין הלכה מפי מעשה וכן בתשו' פנים מאירות וכנסת יחזקאל לא סמכו על סי' זה לבדו. אמנם בצירוף סי' דלמגום המקום כשובדא דנ"ד שהועד שהיתה הצפורן העבה באצבע הגדולה סימנית התירו בתשו' הנ"ל (אף שהיו במדינות אלו וסמוך לזמננו דומיא דנקב בצד אות פלונית) (וכדעת הכד"ך גבי שומא כו' ואף שבנ"ד הועד שהיתה שחורה אין לחוש בזה משום שהמראה עשויה להשתנות כמ"ש לקמן) והגם שיש לחלק קצת דל"ד לאות פלונית דמקרי למגום המקום לגבי נקב דעלמא (כבלשון הגמ' שם) דהיינו כל הקלף שהגט נכתב עליו שיכול להיות בו נקב או אפי' לגבי כל האותיות שבגט משא"כ צפורן עבה באצבע אחת לגבי עשר אצבעות לבד אעפ"כ יש להתיר בפשיטות בצירוף עוד סימנים שבגופו כדלקמן:

והן אמת כי מה שדחה כת"ר הראיות של אבן העוזר בנידון צירוף ב' סימנים להיות סי' מובהק מי יבוא אחרי המלך ובפרט ראייה העיקרית שעליה סמך אה"ע בסיום תשובתו ובגמר דבריו אדם נתפס שבנה עיקר יסודו על מ"ש בב"י בי"ד סי' ס"ג בשם סה"ת בהניח בשר בשוק בין גוים ומצא במקום שהניח דהרי ע"י סי' כו' אשר סתר כת"ר בטוב טעם משום דהתם ליכא איסורא דאורייתא כו'. הנה ודאי כ"ה משמעות לשון סה"ת להדיא דמדמי לה לדין שולח ביד נוי דבעי או סימן כרבה בר בר חנה דמתתך אתלת קרנתא או חותם בתוך חותם כו' והב"ח הוא מדרבנן ודאי משום חשש איחלופי וה"נ במצא במקום שהניח בשוק של נוי'

חייפי'

חייפי׳ לאיחלופי שהחליפו גוי מדעת ולא משום דלמא שלו נאבד וניטל ובשר זה שמצא נאבד ונפל כאן מאיש אחר כדחייפי׳ במגילה יעו״ש בסימני סה״ת ססי׳ מ״ז ומש״ס א״ש אף גם לפ״ד התוס׳ נרשב״א וסיעתם גבי משאל״ס דס״ל דאת״ל סי׳ דרבנן בעינן סי״מ דוקא (דלא כמ״ש הפרישה לדעת הטור) אע״ג דמשאל״ס דרבנן וטעמא ונימוקם עמם דאת״ל סי׳ דרבנן אמרי׳ דסימנא לאו מילתא היא כלל וכלל לסמוך להתיר שום איסור אפי׳ דרבנן אלא גבי אבדה דוקא תקינו רבנן הכי משום הפקר ב״ד כדפרש״י . וא״ש לפ״ז הא דפריך ביבמות (ד׳ ק״כ) ממלאו קשור כו׳ להוכיח דסי׳ דאורייי׳ ומאי קושיא דלמא התם בשלא הוחזקו ב׳ יוסף בן שמעון בעיר שנכתב בה הגט דליכא אלא איסורא דרבנן לפ״ד התוס׳ ספ״ק דב״מ וא״ל דסוגיא דהכא אזלא אליבא דרבה דס״ל דבלא הוחזקו נ״מ כלל אלא בשהוחזקו דוקא דהא הכא מיירי אביי ומשני לא קשיא כו׳ ואביי ס״ל כמ״ד אע״ג דלא הוחזקו כמ״ש התוס׳ רפט״ו דיבמות והרא״ש פ״ק דגיטין. א״ו דאפי׳ בדרבנן לא מהני סי׳ אלא דוקא באבדה משום הפקר ב״ד אלא דשאני התם דאיכא חזקת איסור מש״ה אחמור רבנן . אבל במלא בשר כשר דליכא חזקת איסור ואדרבה כיון דמדאורייתא אמרי׳ כאן נמלא כו׳ ה״ל כמו חזקת היתר וכן בשולח ביד גוי אלא דחייפי׳ לאיחלופי מדעת טוב ברע וכיון דאיכא סימנא לא טרח ומזייף ומש״כ אקילו רבנן ולא אצרכו אפי׳ סי׳ גמור המועיל באבדה שהרי התירו בהב״ח אפי׳ אינו עתיד לראות חותמו דליכא סימנא כלל אלא משום דלא טרח ומזייף וכן אפי׳ בחותם א׳ דהרי לפ״ד ר״ת הנה אף שעתיד לראות חותמו אינו סימן בינוני המועיל באבדה כגון מגופת חבית כמ״ש הטי״ד סי׳ קכ״ס לפ״ד ר״ת וכדפרש״י בע״ז ד׳ ל״א דגבי אבדה לא הוה סי׳ כלל אלא ברושם משונה משל אחרים כמ״ש התוס׳ בב״מ דכ״ג ע״ב ובפמ״מ ורמ״א סי׳ רס״ב . וכן היתוך אתלא קרנתא יכול גוי ג״כ לחתך כך אלא דלא טרח הלכך אין ללמוד מכאן כלל לשאר איסורי דרבנן . ואף לפמ״ש הפרישה בדעת הטור אפשר דהיינו דוקא במשאל״ס שהוא איסור לכתחלה בלבד אין ללמוד משם לשאר איסורי דרבנן שאסרו אף בדיעבד כתרי שוירי לרב הונא ור׳ זירא וכן שהם ייגם וכה״ג :

ומ״ש בא״ה״ע״ז להוכיח דבדרבנן סמכי׳ אסי׳ אפי׳ את״ל סי׳ דרבנן מדין מלא חבית של יין כו׳ בא ישראל ונתן בה סימן כו׳ לק״מ משום דהא פשיטא דהא דנקט בגמ׳ נתן בה סי׳ דוקא הוא רק משום דאיכא הכא דררא דממונא ואתא לאשמועינן דלא מהימן אפילו להתירה בשתיה עד שיתן בה סי׳ דוקא משום דחשדי׳ ליה דמשקר כדי שיחזירנה לו כמו דמתירים בכל מציאה דעלמא אבל משום דררא דאיסורא בלחודי׳ פשיטא דה״ל סי׳ ושני באומר שלי היא וממני נפלה שהרי על עצמו נאמן באיסור ומתארחים אצל כל אדם. ואפי׳ אין לו בה טביעת עין גמורה יש להתירה לו היכא דאפשר למיתלי שנפלה במקום שנמצאה דהא (בפסחים דף י׳ ע״א) גבי על ובדק ואשכח קי״ל כרבי ואמרי׳ ככר האבד הוא ככר שנמצא (ואפי׳ מצא בזוית אחרת לפי מ״ש התוס׳ שם ריש ע״ב) אלא די״ל דהתם דוקא בבית וכה״ג אבל לא בשוק או אפי׳ ברקתא דנהרא בי״ד סי׳ קכ״ס מ״מ היכא דאיכא למתלי שנפלה במקום שנמצאה תלינן בשהם ייגם דרבנן ואמרינן כאן נמצא כו׳ אלא דאיכא למיחש לאיחלופי במתכוין ולהא ודאי מהני סי׳ בעלמא לכ״ע משום דלא טרח ומזייף כדלעיל :

וגם מ״ש בא״ה״ע בראיתו הראשונה ל״ע גבי גט דנקב בעלמא הוי סי׳ דאורייתא א״כ בב׳ נקבים ליהוי סי״מ משום צירוף סימנים ולא אשכחן הכי בגמרא ופוסקים אלא בלד אות פלוגית דוקא :

וגם מ״ש בראייתו השלישית מסימני אזנים וזנב וקול לק״מ דהתם מספקא ליה לר׳ יהודה אי הוספים לזרע האב ושמואל פסק הלכה כחנניה דהוספים וכ״ה בשהם מסנה וה״נ ס״ל לרבא כמ״ש התוס׳ והא״ש שם אלא דאכן מייתינן להומרא כר׳ אבא וגם קיי״ל כרב אשי דמספקא ליה דלמא סימן דאורייתא . ומאחר דאיכא כל הני צדדים להקל אין לנו להחמיר יותר מדר׳ אבא :

אך אמנם אע״פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר מיהא איכא דצירוף סימנים טובא מילתא היא כמו סי״מ מהא דל״ת בגמ׳ (פ״ב דגיטין דכ״ז ע״ב) דלמא אתרמי שמא

בשמת

בשמא ועדים כעדים וא״ל דדוקא משום צירוף ד׳ שמות שמו ושמה וב׳ עדים דזה אינו דהא אפי׳ בהוחזק ב׳ יב״ש בעיר א׳ ושמות נשותיהם שוין נמי לא חיישינן בכה״ג דאמרי׳ מעולם לא מתמנו כו׳ כמבואר בהדיא ברמב״ם (פ״ג מה״ג) וכ״ה בהדיא ברי״ף ורא״ש (שם. וע״ש ברא״ש דל״ג יב״ש זה כפרש״י) :

וגם יש להביא הנת ראיה לדבר לצירוף סימני׳ (ואפשר ג״כ שהיא ראיה גמורה) מברייתא דיבמות (ד׳ קכ״ב ע״א) ושוב מעשה כו׳ לפ״ד הרמב״ם וש״ע דמנין האנשים שאי גמלים בצירוף שם מקום היציאה והליכה מועילים להתיר ולפ״ד הרא״ש ברמב״ם שגי במקום ההליכה או היציאה לחוד (דשקולין הן לפ״ד האחרוני׳ בתשובותיהם רא״ש וריב״ל ורש״ם) וכ״מ משמע לשון הברייתא שלא הוזכר שם מקום היציאה כלל אלא למש״ה בעינן הכא סימנים טובא משום דמקום היציאה בלא פשוט שבתוספתא ומקום ההליכה לא חשבינן סימני׳ כלל כשהשיירות מצויות ממקום זה למקום זה. והם סימני׳ גרועי׳ כארוך וגוץ * ול״ד כלל וכלל לסי׳ מקום לגבי אבדה דהתם איירי במקום מיוחד פרטי ומסויים (ע״ש ברש״י בב״מ דכ״ג ע״ב ד״ה איכא דאמרי) ולא שאבד בעיר פלונית וגם מקום הליכתם בדרך ל״ד כלל למקום דאבדה ומציאה דהתם אומר שאבד חפץ כזה באותו מקום שנמצא אבל הכא מנא ידעינן שמתו ונאבדו כאן בדרך זה האנשים שהלכו כאן דלמא אזול לעלמא *והכי שנמצאו כאן מתים אחריני נינהו ומכ״ש לפמ״ש התו׳ בב״מ דכ״ב סע״ב שאינו מסוק לסקר כו׳ וכ״מ בהדיא בגמ׳ שם דכ״ג ע״ב דאמרינן ליה כי היכי דלדידך אתרמי שאי מקום כו׳ ולאו משום דמסקר. ואין לומר אלא שמא שלו ניטל בידי אדם וזה שנמצא הוא של אחר שאבד ג״כ כאן וכולי האי ל״מ אבל הכא שמא הידועים לנו שהלכו כאן הלכו כדרכם לדרכם והני אחריני נינהו. ומ״ש מהרי״ו בתשובה סי׳ ע״ט בדעת הרא״ש בתשובה לע״ג דלו יהי דמשיב כסי׳ מקום מנם הא קיי״ל סימן דרבנן ובעינן סי״מ ומקום לא הוי סי״מ לכ״ע. ותדע שלא הוזכיר הטור שידוע דין זה ואפי׳ ברמזים השמיט ברייתא זו לגמרי מכלל דס״ל שאין כאן עוד שידוע דין כלל בברייתא אלא הא למוד דגוי מסל״ת כאמן. משום דסבירא ליה דעובדא דאכטוכא דומיא דכרכום ביתר שלא היו השיירות מצויות לפי שהיתה במצור כדפרש״י וכמ״ש הרמב״ן במלחמות שמתו במלחמה ואין השיירות מצויות בשעת הירוס ומלחמה כדאיתא בפ׳ הנ״ה ונסתלקה תמיהת האחרונים מעל הרא״ש בתשובה זו *ובר מן דין הנה בלשון הרמב״ם וש״ע ליכא למימר כלל משום שידוע לנו שהלכו באותו מקום שנמצאו בו מתים בדרך דכל כה״ג היה לפרוש׳ כגון שאין בין מקומות היציאה וההליכה אלא דרך אחת בלבד שבודאי הלכו באותו מקום שנמצאו המתים בדרך. והלכך אין כאן סימן גמור המועיל באבדה אלא סי׳ המנין לבדו ואפ״ה מהני הכא אפי׳ לדידן דקיי״ל סי׳ דרבנן משום צירוף עוד ב׳ סימנים גרועים לפ״ד הרא״ש ברמב״ם ופשט לשון הברייתא דסגי במקום ההליכה לבד בלא מקום היציאה והרי סי׳ אחד גמור בינוני המועיל באבדה עדיף טפי מב׳ סימנים גרועים ואפי׳ מגי׳ מאחר שאין מחזירים אבדה על ידן וע״י סימן א׳ גמור בינוני מחזירים וא״כ מכ״ש דמצטרף טפי עוד סי׳ א׳ גמור בינוני גבי עדות אשה למהוי סימן מובהק. ואפשר שזהו ג״כ דעת הרמב״ן והרשב״א לפמ״ש המ״מ פי״ו מה׳ שאלה בשם וכ״כ הכ״י ספ״ו דיבמות דגבי שומשמי ה״ט משום דמנין לא הוי סי״מ וגבי שם מברייתא דאיירי במדינא בפי׳ הכותב נ״ל לפ״ז דהוי סי״מ משום צירוף סי׳ מנין עם הא דאיירי במדינא דהשיב נמי סי׳ גמור משום דלאו אורחא כ״כ כשומשמי במדינתא. וא״ש דלקי״מ מ״ש עליהם הר״ן פי׳ שכותב והתוס׳ שם על פרש״י (אבל דוחק לומר דמיירי התם דס״ל סי״מ אמר במדינתא מה שלא הוזכר בגמרא וכמו בכספא דכספא דא״כ למה להגהי׳ להזכיר דהוו שב ואיירי במדינא) :

*(וכן הגמלים במקומות שהגמלים מצויים) :

*(ודע במכ״ש מכליכום בר״ס דלא הוי סי׳ משום דמיגנשתפי ברגלים) :

*(אבל מ״ש מהרש״ם משום דהבי׳ היא קולר של פני בני אדם דליכא נמי סי׳ מבין. וזה אינו מבואר שם בהדיא בתשו׳ הרא״ש דקולר נקט לרבותא משמע דכ״ש לאיש יחידי) :

והגם

והנה אף גם עיקרא דדינא דס״מ דאיתמר בגמרא בדוכתי טובא דנקב יש בו בצד אות פלונית ע״כ משום צירוף סימנים נגעו בו מדנקטו נקב דוקא שהוא סי׳ גמור הא עיל לי סי׳ דאורייתא כדאי׳ בגמ׳ ולא נקטו סי׳ גרוע באות פלונית כגון שאות פ׳ היא בראש השם או בסופה דהוא סי׳ דאלוך וגוץ בגט. (או שאות פ׳ היא משוכה לרחבה כדרך הסופרים ומהסג״א בכלמ״ו דהוא סי׳ דאלוך באות עלמה ומ״ש בהג״ה הל׳ ס״ת למנוע מזה היינו בסת״ם דוקא) וזהו פירש הירושלמי לפע״ד כגון דמר תרין תלת שורין פי׳ שאמר לשון ונוסח ב׳ וג׳ שמות כמו שהן כתובות בגט ממש דהיינו תיבה זו בראש השיטה ותיבה זו בסופה וכן בשטה ב׳ וג׳ ואפילו הכי אינו כלום משום דהוא סי׳ דאלוך וגוץ. (פי׳ המפרש דחוק דאיך אפשר לכתוב הגט בב׳ שיטין מאמר שאין למדין משטה אחרונה):

אך הנה בתשו׳ מהרי״ו סימן ע״ט מבואר הטעם דלא מהני לגו להכשיר ע״י צירוף סימנים משום דבמתני׳ סתמא קתני אע״פ שיש סימנים כו׳ כלומר דאע״ג דנמצא בספר א׳ קדמון דלצירוף סי׳ בגופו ובכליו הוי ס״מ כמ״ש מהרי״ו שם ובסי׳ ק״כ אפ״ה לא מהני לגו לסמוך ע״ז למעשה משום דבמתני׳ סתמא קתני כו׳ (אח״כ יש עוד לד להקל כמ״ש בסוף התשו׳) וכן בתשובת מהריב״ל כ״כ בתחלה בשם ר״י ברונא להקל בזה ע״פ עירש״י וא״ז בפי׳ המשנה דפ״ג דגיטין מלאו בספיקה ומכירו לגט וכ״כ בחי׳ רמב״ן ורשב״א ור״ן בשם רש״י ולא חלקו עליו אלא מטעמא אחרינא (וכה״ג מוכח כי התו׳ ביבמות ד׳ קט״ו ע״ב סד״ה וקאמרו הי׳ בשם ר״י) וכ״ד הרמב״ם שם כפרש״י ולבסוף מסיק מהריב״ל דאין לסמוך ע״ז להקל ואפי׳ בצירוף ב׳ סימנים בגופו ואע״ג דיכול שיקול הדעת יש להקל אפ״ה לישנא דמתני׳ אע״פ שיש סימנים כו׳ וזהו עיקר טעם המחמירין בזה משום לישנא דמתניתין ולא מוקמי׳ לה בגמרא באריך וגוץ אלא ללישנא דסי׳ דאורייתא מכלל דללישנא דסי׳ דרבנן א״ל לאוקמי בהכי. ומשה״כ א״א לומר כמ״ש אהע״ו דסימני ל׳ רבים קאי אסי׳ א׳ בגופו וסי׳ א׳ בכליו ומשום דקיימי׳ לשאלה דהא לא אתמר בגמ׳ הך סברא דקיימינן לשאלה אלא ללישנא דסי׳ דאורי׳ מכלל דאי סימנים דרבנן אין הכרח ממתני׳ לומר כך אלא שהאחרונים כ״כ מצד הסברא בעלמא ולאו מהכרח ממתני׳:

אבן באמת לק״מ ואדרבא נהפוך הוא לגי׳ שלפנינו בסוגיא דב״מ (דכ״ז ע״ב) והכא בסימנים עשויי׳ להשתנות לאחר מיתה קמיפלגי כו׳ ולראב״א דכ״ע שומא איננה עשויה להשתנות. משום דבודאי איכא סימנים טובא העשויים להשתנות לאחר מיתה כדאר״ע בברייתא פ״ט דב״ב (ד׳ קכ״ד ע״א) וכמ״ש התו׳ שם דאפשר שנעשו גומות בבשרו לאחר מותו והיינו גומות קטנות הנעשות ממילא שלא ע״י מכה משא״כ רושם ולקות שע״י מכה ניכר ודאי שהוא מחיים ולא לאחר מיתה ואפי׳ הוא רושם קטן כמ״ש בתשו׳ מהרלנ״ח סי׳ ל״ו. אבל רושם שינוי מראה לאוד ע״י הכאה לאו מיכר כ״כ ויוכל להיות ג״כ שנשתנה ונעשה מראה זה לאחר מיתה כמ״ש בתשו׳ חוט השני וכן יש עוד סימנים שמשתנים לאחר מיתה כמו פתיחת העין כמ״ש בט״ז *וכן כל כה״ג וגם לגי׳ הטור דל״ג בסוגיא דב״מ דכ״ע שומא איננה עשויה להשתנות אלא כדאיתא בסוגיא דיבמות דכ״ע סימן דרבנן והכא כו׳ כמ״ש מהרא״ם וש״ל דס״ע דת״ק משום דעשוי להשתנות.

*ותמיהני בזה על הה״ד לק״מ כי כוונת הט״ז במ״ש עין אחת עוורת וסתומה היינו שהיא העין נקורה לגמרי כמו ולא עיני לדקיאו עיור וכדלקמן:

מ״מ ודאי דלאו שומא למודה דוקא עשויה להשתנות ולא שום סי׳ אחר בעולם דהא בהדיא קאי ר״ע בברייתא דב״ב הנז׳ דאיכא סימני העשויי׳ להשתנות וה״נ קאמר סתמא דגמ׳ בסוגיא דב״מ בלישנא דסי׳ דאורייתא דסימנים סתם עשויים להשתנות לת״ק ומהיכי תיתי לומר דלישנא דסי׳ דרבנן פליג בהא ואדרבה כו׳ (כמ״ש האחרונים גבי קיימי׳ לשאלה). אלא לגי׳ הטור נקט ת״ק שומא לרבותא לאפוקי מדלראב״א וכ״ה בהדיא ברמב״ם ואפי׳ שומא כו׳ אבל שאר סימנים העשויי׳ להשתנות לא אצטריך למימר דפשיטא דלא הוו אפילו סימן בינוני כדאמרינן הכי בהדיא ללישנא דסי׳ דאורייתא ובשומא דוקא סבירא ליה להטור דהוי סימן בינוני ולא סימן מובהק כמ״ש מהרש״ם וכמ״ש לקמן (אבל לפי דעת הנ״ב בטור צריך עיון גדול). והלכך מעתה

אי׳

אין הכרח כלל מלשון המשנה דצירוף סי׳ לא הוי ס״מ דאפי׳ את״ל דהוי ס״מ אפ״ה א״ש המשנה אע״פ שיש סימנים ל׳ רבים משום דיי״ל דמיירי בסימנים סתם העשויים להשתנות לאחר מיתה דפשיטא דלא מהני מה שהם רבים מאחר שאפשר שנשתנו להיות כן לאחר מיתה ולא הסיבה ודאי אפי׳ כסי׳ א׳ גמור שאינו עשוי להשתנות כדמשמע בהדיא מלשון הגמרא בשינויא בתרא ללישנא דסי׳ דאורייתא ומשה״כ לא יתכן צירוף הסימנים שבכליו כדלקמן. ואין זה דוחק לאוקמי מתני׳ בסי׳ העשוי׳ להשתנות דוקא דהא ללישנא דסי׳ דאורייתא מוקמי׳ לה בסימני ארוך וגוץ. והיינו לשינויא קמא דגמרא בגן גילו קמיפלגי אבל לשינויא בתרא דבעשוי להשתנות קמיפלגי ודאי דלא איצטריך לן לאוקומי באלוך וגוץ דוקא (אלא אי בעינן לאוקומי מתני׳ ככ״ע אף גם כראב״א) וה״נ ללישנא דסי׳ דרבנן מיתוקמא שפיר מתני׳ בסימנים העשויים להשתנות כדאי׳ בהדיא בירושלמי אמתני׳ דס״ט דאין מעידין על הסימנים אע״ג דסי׳ דאוריי׳ משום שדרכם להשתנות והיינו כשינויא בתרא ללישנא דסי׳ דאורייתא בגמרא דילן *וה״נ ללישנא דסי׳ דרבנן אבל סימנים שאינם עשויים להשתנות כמו ללקת בחט״ד ובתשו׳ מהרלנ״ח ולפורן עבה וכל כה״ג י״ל דצירוף ב׳ סימנים מהם הוי ס״מ ואדרבה דמוכח נמי הכי השתא להך

*וקושית המפרש שם מסימניו וכליו לק״מ לפירושלמי כדאיתא בגמרא דילן דקיימינן לשאלה:

שינויא דת״ק ולראב״א קמפלגי בשומא ס״מ כדלקמן והטעם כמ״ש במ״ב דדבר זר ומופלג הוא שימצא גיבור סימנים כזה באיש אחר כו׳ (אך באמת אינו דבר זר ומופלג לגמרי אלא דלא שכיח כ״כ כדלקמן) ומיהו היינו דוקא בב׳ סימנים טובים כגון ללקת ושומא אי איננה עשויה להשתנות וכל כה״ג אבל ב׳ שומות וב׳ ללקתות וכל כה״ג אינו דבר מופלג כ״כ ולא חשיבי כב׳ סימנים טובים אלא כסי׳ א׳ ב״פ ומש״ה לא מהני ב׳ נקבים בגט ומשה״כ לא איצטריך לן להאי לישנא לאוקמי מתני׳ דאע״פ שיש סימנים בכליו בשיורי ומוקי דוקא אלא דמשכחת לה נמי בסתם סימני בגדים שאין הארכו ורחבו דשתיהן הן סי׳ מדה ולא חשיבי כב׳ סימנים טובים למהוי ס״מ כדמשמע בהדיא בסוגיא דב״מ (דכ״ח ע״א) גבי מדת ארכו ורחבו ומדת משקלותיו יתן למדת משקלו תיו אע״פ דמשקל לא הוי ס״מ כמ״ש הרא״ש פ״ה דב״מ וכדמשמע מפשט לשון הגמ׳ (דכ״ג ע״ב) דדמי למדה ומנין ומ״ש התוס׳ שם לחלק בין משקל דבגד דעדיף כו׳ היינו דומיא דמדה עדיפא שבתחלת דבריהם שם דאיכא ס״מ אלא כמו מדת ארכה דעדיפא ממדת רחבה ויתן למדת ארכה אע״ג דאיכה ס״מ. ובר מן דין נמי ל״ד כלל סימני דאורך ורוחב שבגד לסימני הגוף דסי׳ שבגופו הוא איזה שינוי בגופו ובשרו שלא כדרך תולדות סתם בני אדם בין שהשינוי הוא בתולדה כמו שומא (ומדאורייתא ב״ג) וכה״ג בין שנשתנה אח״כ ע״י איזו סבה כמו ללקת וכה״ג אבל מדות אורך ורוחב הבגד אינן נקראות שינוי דיש אורג או תופר במדה זו ויש במדה זו קרוב הדבר ודאי ומילתא דשכיחא היא שיוכלו לימצא בעולם עוד בגדים ארוגים או תפורים במדות אורך ורוחב במדות בגד זה ממש, ואפ״ה הוי סי׳ בינוני להחזיר אבדה משום דכיון שזה כיון המדה בצמצום ממש מתאמא שלו הוא בדליכא למיחש דלמא בהדי דנקיט חזי׳ כדאי׳ התם בגמ׳ ואע״ג דשכיח בעולם ודאי עוד בגדים במדות אורך ורוחב כזה ממש דהא ומדמינן בגמ׳ סי׳ דמדה לסימן דמנין ומשקל וגבי מנין ומשקל אמרי׳ הכי בהדיא בגמ׳ שם דדוקא מכיינא דשוין ומתקלא דשוין לא הוי סימן אבל אם אין כולן שוין אע״ג דהיא מילתא דשכיחי ודאי דזימנין אתרמי ומשקל חתיכת בשר של טבח זה כמשקל חתיכה של זה וכן במנין דגים שבמסכרוזות של צייד זה כמנין דצייד אחר ומכ״ש צבל אנשים רבים הקונים מצייד א׳ וטבח א׳ וה״נ בסי׳ דמדה כדאיתא בהדיא בהפט״ו דיבמות גבי שומשני אינה מושבנא בעלמא אתרמי ואפ״ה הוי סי׳ כה״ג גבי מגילאם (כמ״ש התוספות בב״מ דכ״ג ע״ב ד״ה מביות וטע״מ סי׳ רמ״ב וה״נ בעדות אשה כה״ג אי סי׳ דאורייתא כמ״ש הרא״ש פא״מ דאלוך וגוץ היינו דוקא שלא נמצא מדת ארכו אבל אם נמצאו הוי סי׳ אע״ג דודאי איכא טובא בעולם ארוכים כמוהו בצמצום) אלא גבי פקדון דוקא לא הוי סי׳ משום דבעי׳ ס״מ דוקא כמ״ש הכי׳ שם ביבמות והרא״ש בפ״ה דב״מ גבי סי׳ משקל והמ״מ פ״ו מה׳ שאלה בשם הרמב״ן והרשב״א ע״ש שכתב לפי שאין מנין ס״מ לגמרי ומכלל דהוי סי׳ גמור התו ע״כ להחזיר אבדה דמקרי

נמי

דמעידין משמע בכל גוונא וה"ע משום צירוף סימני' דהא פי' מקום הוי סי"ב גבי אבי"ע ועליה אף שאינו נותן סי' מקום בצמצום גמור כמו צמצום אות פ' דלא אשכחן תנא או אמורא או פוסק דליהא הכי גבי עליה אלא מקום מסויים התם וכ"כ בשד"ח בט"ז כאן בשו"ע סי"ז ותליא דמשתמא הוא אותו מקום ממש וכן בנקב שבגט במקום מסויים אלא אפי' לת"ק י"ל דמש"ה לר' מהני צירוף סימנים בשומא משום דעשוי' להשתנות כמ"ש הטור ואף גם לגי' שלפנינו בסוגיא דב"מ דאינה עשויה להשתנות י"ל דה"ע דת"ק משום דלא מהני צירוף סימנים אלא בסימנים שהן ע"י סיבה ומבחוץ דאתרמי הכי כגון נקב בגט דלא שכיחא מילתא דאתרמי בגט אחר ג"כ סיבה זו דנקב ובאותו מקום עצמו דאתרמי בגט זה ואם הנקב הוא בנייר מתחלת עשייתו הרי מה שנכתב שם אמצע שטה פ' או תחלתה או סופה תחת נקב זה הוא סבה מבחוץ דאתרמי מילתא הכי ולא שכיח מילתא דאתרמי הכי בגט אחר ג"כ באותו מקום עצמו משא"כ בשומא שהוא דבר טבעי המצוי ושכיח טובא בתולדות בני אדם בטבע יצירתם להולד עם שומא בעור בשרם איזה מקום פרטי בגוף איכא למימר ודאי שכמו שזה נולד בטבע יצירתו שגרמה לו שומא במקום פ' דוקא כך נולד ג"כ אחר בטבע יצירתו להיות בו ג"כ שומא באותו מקום עצמו כי טבע זה הוא מילתא דשכיחא בתולדות בני אדם וטבעם ביצירתם בכל המקומות שבגוף כמ"ש מהרש"ם ותדע דהא ת"ק קפסיק ותני סתמא אין מעידין על השומא משמע אין מעידין לעולם אע"ג דיכול להיות לפעמים שזוכרין היטב מקום השומא שהיתה בבעלה של זו צמצום גמור כצמצום אות פ' ורואין שהוא באותו מקום ממש כגון בסוף המצח על עיקר החוטם והתחלתו ממש או בראש ממש וכל כה"ג ואפ"ה אין מעידין ועכצ"ל דלא דמי לגט שיש בו נקב בצד אות פ' מה"ט דאמרן דשומא שכיחא בכל המקומו' שבגוף כמ"ש מהרש"ם דלא כרד"ך והלכך י"ל לפ"ז דבגט מודה ת"ק לרשב"ג דסגי במקום מסויי' התם כאמצע שטה פ' כו' ותלינן דמשתמא הוא בצד אות פ' כמו בשומא לרשב"ג ומיהו היינו דווקא ללישנא בתרא דרבא דבשומא סי"מ קמיפלגי אבל לאביי דמוקי פלוגתייהו בסי' דאורייתא או דרבנן ומוקי מתני' דאין מעידין כו' כת"ק וברייתא דמצאו קשור כו' כרשב"ג עכצ"ל כמ"ש דמקשה לצירוף סי' בינונים לא הוי סי"מ אלא דומיא דנקב בצד אות פ' דוקא שהוא דבר מופלג וכו' ומש"ה נקט רב אשי הכי משום דכה"ג הוי סי"מ לאביי וצפיפה נקט הי' בעלמא דכה"ג לא הוי סי"מ אפי' לרבא ללישנא בתרא דבכה"ג אמנם אשכחן בלשון הגמרא בסוגיא פ"ג דגיטין דפי' הברייתא ויש בו סימנים מעידים דהיינו בנקב בצד אות פ' ואין מעידין דשיפא באורך ורוחב ולא מוקמי' בסימנים בינונים משום דמיירי במילתא דפסיקא לכ"ע ולא בפלוגתא וספיקא דסי' דאורייתא או דרבנן וכה"ג נ"ל בסוגיא דב"מ (דכ"ח ע"א) דנקט אות פלונית ואורך ורוחב:

והא דהלכך הרי"ף סי"מ דנקב בצד אות פ' דוקא ואפילו בלא הוחזקו אע"ג דבסוף יבמות פסיק להלכה לישנא בתרא דרבא דבשומא סי"מ קמיפלגי י"ל דלגבי גט חשש לאומרא כאביי דגט ל"ד למיתה דבעגונה הקילו ובגט אפשר ליתן גט אחר כמ"ש הרא"ש ה"ע גופיה להרי"ף שם בלא"ה לענין פלוגתא דאביי ורבא בפ' ע"ו דיבמות דהרי"ף חשש לאומרא גבי גט דלא כרבא ואחריו נמשכו השו"ע סי' קל"ב ס"ד (וגם י"ל דרי"ף לשון הגמ' נקט ואות פ' לאו דוקא אלא לאפוקי נקב בעלמא אבל כל מקום מסויים כאמצע שטה פ' או ע"ג תחלתה וסופה דינו כאות פלונית וכדעת הרמ"ך דלעיל):

והא"ש טובא במסקנא דסוגיא דיבמות ללישנא דכ"ע סי' דרבנן. דלא מהני מידי בגמרא לברייתא דמצאו קשור כו'. ומ"ש התוס' דמיירי שמצאו בעצמו הוא דוחק גדול מאי דא"כ מאי פריך בתר הכי ללישנא דסי' דאוריי' ומייתי לשאלה מברייתא זו דמצאו קשור בכיס איתא נמי דמיירי שמצאו בעצמו כמו ללישנא דסי' דרבנן דהו ליכא למימר לשאלה משום דקאמר במיגו כו' וכמ"ש מהרש"א בסוגיא דב"מ וגם לתירוץ הב' שבתוספות ע"כ צ"ל שידוע לנו או להעדים שהניח הגט בכיס דאל"כ מאי מהניא העלאת עדים שהכיס שלו אין ידוע לנו כלל שהניח הגט בכיס אלא על פיו והוא מיגו נאמן בלא מיגו אפי' ע"י סימן אלא בעדים דוקא או סי"מ

סי"מ וכצ"ל בתוס' וידוע שהניחו שם (דאל"כ תיבות וידוע שם אין לשון פי' כלל דאיזו ידיעה נצרכה לנו אחרי העלאת עדים) וא"כ תו ליכא למימר לשאלה (וכן לתירוץ הב' שבתוס' ליכא למימר) לשאלה כיון דמיירי שאומר הבעל או שלוחו שהגט קשור בכיס אמרי' שזהו סי"מ משום דלא שכיח כלל לקשור גט בכיס א"כ מעתה אין לחוש כלל שמא יב"ש אחר קשר גט בכיס ובודאי גט זה הקשור בכיס הוא של יב"ש זה אלא ודאי דמיירי שהשליח נותן איזה סימן בכיס כו' כדפרש"י לס"ד דמקשה בתחלת הסוגיא וגם עתה במסקנא כן הוא. א"א דה"ע דהשתא במסקנא לק"מ מברייתא דמצאו קשור בכיס כו' משום דבאמת גם המקשה דפריך מברייתא אמתני' למימרא דסי' לאו דאורייתא ורמינהו מצאו קשור כו' היתה עיקר קושייתו מדנקט במתני' סימנים לשון רבים דאלמא דלא חשיב סי"מ דאורייתא ומשמע צירוף ב' סימנים בינונים דכל חד לחודיה שכיח קצת עכ"פ אלא דומיא דנקב בצד אות פ' דוקא דהיא מילתא דלא שכיח כלל שיהא כן בגט אחר ומש"ה דוקא קשיא ליה מברייתא דמצאו קשור בכיס אמתני' דמוכח מינה דסי' לאו דאוריי' ואפי' טובא לא הוו סי"מ דאוריי' אבל למסקנא דממתני' לא מוכח מידי כדלעיל ואדרבה דללישנא דכ"ע סי' דרבנן ובשומא סי"מ קמיפלגי משמעינן בהדיא דלרשב"ג מהני צרוף סי' בינונים למהוי סי"מ דאורייתא ות"ק ל"פ אלא בשומא למודה דוקא כדלעיל הילכך ממילא לק"מ מברייתא דמצאו קשור כו' משום דהתם ודאי איכא שני סימנים לכל הפחות דהיינו הסי' שבכיס ואורכי כו' כדפרש"י וסי' דשמו ושמה דאף דחיישינן לב' יב"ש בלא מצאו קשור בכיס היינו מדרבנן ולא מדאורייתא כמ"ש התוס' ספ"ק דב"מ ונמצא דהיינו דשמו ושמה עדיף מדאורייתא משאר סימנים שאינן סי"מ דלא הוו דאורייתא להאי לישנא ואפ"ה בצירוף ב' מהם הוי סי"מ ולא גזרו רבנן מידי בסי"מ ואף בא"א דאורייתא לרשב"ג ואף גם לת"ק וה"ע משום דסי"מ עדיף טפי מסי' דב' יב"ש דשכיח קצת אע"ג דלא הוחזקו ומ"ש גזרו רבנן דומיא דמשאל"מ כמ"ש התוס' שם ובפ' המולך וברא"ש שם וכמ"ש לקמן באריכות ואפילו לרבה דמוקי מתני' דלא יחזיר בלא מצאו קשור כו' בשהוחזקו ב' יב"ש בעיר א' אפ"ה לא הוי מדאורייתא כמ"ש לקמן מהתוס' והרשב"א פ"ג דגיטין ול"ד לשומא מלויה בבן גילו דחיישינן מדאורייתא משום דשאני גט מאחר דידעי' בודאי דיב"ש זה או שלוחו אבד גט ונפל ממנו לארץ דלא חשדינן לי' דמשקר לגמרי והוא שואל ומבקש גט דפנינו ויב"ש הב' אין שואל ומבקש לפניו. (כדפי' הרשב"א בשם ר"ח בפ"י דב"ב) מש"ה אמרי' מדאוריי' דגט זה הנמצא בארץ הוא מה שנפל לארץ מיב"ש זה או משלוחו משא"כ בעדות אשה שנאבד בעלה אי יזה הנמצא הוא מת וכמ"ש לקמן באריכות והא דלא חשיבי שמו ושמה ב' סימנים וגם עוד שמות העדים החתומים בגט משום דלצירוף ב' סימנים היינו כשכל א' לבדו הוא סי' המועיל אבל הכא אילו הי' נמצא כתוב בגט שם אשה אחרת לא הי' שם הבעל הכתוב בו שום סי' כלל אטו ודאי הוא גט אחר וכן אם היו חתומים עדים אחרים הלכך צירוף כל השמות אינן אלא סי' א' שגט זה הוא של זה הבעל המגרש לאשה זו ע"פ ב' עדים כלה בגט זה (אא"כ שאמרו העדים מעולם לא חתמנו כו' משא"כ כשלא אמרו כן) וגם שם עירן לא חשיב עוד סי' ב' להצטרף לשמו ולשמה למהוי סי"מ אם נכתב בעיר שהבעל והאשה דרין בה משום דשמו ושמה אינן שום סי' והוכחה כלל שזהו בעלה של זו שמגרשה בגט זה אלא ע"י הזכרת שם עירן בגט דהא בלי הזכרת שם עירן הרי יש בעולם כולו כמה אנשים ששמותיהם ושמות נשותיהם שוין דמה"ט מיפסיל לר"מ כשלא הזכיר שם עירן משום דלא מוכח מתוכו כמ"ש התוס' ולרשב"א וסייעתו מיפסיל מה"ט אפי' לדידן דקיי"ל כר"א כמ"ש בתשו' סי' אל"ף רי"ג ששמו ושם עירם מודיעי' אותם כו' ואם נכתב הגט בעיר אחרת שלא במקום דירת הבעל והאשה אזי באמת יש עוד סי' ב' דמקום כתיבת הגט וסי' שבכיס הוא סי' ג' אבל מאחר דבברייי' קתני סתמא מצאו קשור בכיס כו' משמע אפילו נכתב במקום דירתם סגי בב' סימני' למהוי סי"מ כדעת ס' קדמון ומהרי"ב לפ"ד הא"ז ופרש"י כנ"ל וכמו שוינא לרשב"א ע"פ פרש"י באבר פ' כנ"ל. ולהתוס' שהוקשה להם במסקנא מברי' דמצאו קשור לא ס"ל דשומא באבר פ' דוקא כפרש"י משום צירוף סימנים אלא ה"ע דרשב"א דס"ל דשומא הוא מילתא דלא שכיחא כלל או אפי' שכיחא קצת ס"ל דהוי סי"מ ולא משום צירוף

סימנים

סימנים כלל ולפ קי"ל הכי מלה כפ"ק דסי"מ לה הוי סלה במילתא דלה שכיחה כלל דומיא דנקב בגד הוא פ' דוקא ודיוקא דריפתי עיקר בדרב חסי. ומפמ"ג הוסיפו התוספות לידחק גבי כ' מ"ח דמייתי דקתני סי"מ. אבל לפמיטי רפ"י וסה"ז ה"פ בפשיטות דכיון דקתני סימנים סתם לאו דוקא ממילא הוי סי"מ. וזו היא גם כן דעת סה"ז גבי גבנונים שעל החומס דפשיטא ליה דהוי סי"מ מפוס דדמי לפומא בחבר פ' לחלב"מ ול"פ ה"ק הלה בפומא לחוד מפוס דשכיחה טובא ואחריו נמשכו הפה"ד ומהרמ"פ להחיר גם בפלקת בהמ"ס מפוייס מכ"פ מנבנונים שהיו במולדה כפומא הלה דלא שכיחי כ"כ ומכ"ם פלקה בהיא ע"י שבא שכחון דאחרמי הכי דל"ה דאחרמי בלחודו מקום דאחרמי בזה כדלעיל ומפ"ט כ' בהפ"ד דהוי סי"מ מפי מנבנונים כלקמן:

וכל זה הוא לפי גני' שלפיטו בפוגיא דב"מ דכ"ע פומא היפה עפויה להבחנות ומכ"פ לפמ"פ בפוי דה"פ דפומא היפה סי"מ לה"ק דרהב"מ מפוס דעפויה להבחנות ה"כ בפשיטות נלקה וכפ"ב דהיפה עפויה להבחנות די"ל בפשיטות דהוי סי"מ לכ"ע לפ הפשיטה קלה לה גרעה מפומא דג"כ פשיטה קלה עכ"פ פדפי ופפ"פ הוי סי"מ לכ"ע מי לאו דעפויה להבחנות לה"ק וקלוב בפפוע שזו היא דעת הה"ז שכתב"ד פהחיר בנבנונים שעל החומס בפשיטות בלי פוס דלהיפה כלל ולאו נבנונים ממש הלה כעין נבנונים כמ"פ בפפקי מהרח"ו סי' רכ"ד בפפו (תע"ג דפשיטה קלה וכמ"פ לקמן) וע"כ מפוס דהיא מילתא דפשיטה ליה מפומא מליבא דרהב"מ ופ"ק ל"פ הלה מפוס דעפויה להבחנות. וכמפורפ כן בהדיא מלפון הח"י בבחנונות הרח"פ סי' ל"ד שהיפו סי' מפחנב כו'. וה"ל לפ"ד פפוב ד"ל דמפוס דפומא עפויה להבחנות היפה סי"מ מכל סי"ב מיהא פוב לה לה"ק ה"כ לחלי קלני פחנב מין מעידים דמפפע לפולם הא מפפחה לה דזוכרין היטב מקום הפומא שהיפה בפעלה בל זו בפפוע גמור כפפוע פוס פ' דהוי סי"מ לכ"ע די"ל לפ"ד הפוב הא דהוי מיפא סי' ביפוי היינו לאו מצד הפומא עלמה מלחר דעפויה להבחנות הלה מחמת סי' מקום לחודיה (בפפוע או לחלי בפפוע גמור כלוח פ') מפוס דפפדיס בבלים להעיד ע"י הפומא בפלאו בלים ה' מה לומר שזכו פלוי בעלה בל זו בודלי רלו פומא בפלוי בחיי בלוחו מקום בפלאו בלים זה חחת לפי דמיוחס ולפי רלוח עיניהם בפפוע גמור או הלה בפפוע גמור כדלעיל והא דלפיטוי בהרא לליבא דסי' דלוכריחא חנרי דמפוס דעפויה להבחנות לה הוי סי' כלל לפי' ביפוי בח"ב סי' מקום. לק"מ מפוס דהא בלחא כסי' מקום נבי מליהה היכא פלוגתא בנמ' שם דכמה לפורלי פ"ל דמקום לה הוי סי' כלל מפוס לפי היכי לדידך לחכמי הי' מקום זה במקום זה כמ"ם הפוס' ונפ ל"ל לפקך לומר שנלחב לו במקום זה דוקא ומלחר שבודלי נלחב לו במקום זה כוליי הפי לה חייפינן דלמא הלו ניפל מפס וזה הפפלה הוא מהל לחר שלחב ג"כ במקום זה מפח"כ הכא נבי פומא דלה פייך ס"ע י"ל דמקום לה הוי סי' כלל להפי היפוי בהרא לליבא דסי' דלוכריחא (וכדפ"ל לכמה המפרפים) ולליבא דסי' דרבנן פ"ל דה"ט דמקום הוי סי' בפליה מפוס דלה חייפינן כלל כי היכי לדידך לחכמי הפי מקום כו' למ"ד מקום הוי סי' (בב"מ דכ"ג ע"ב) ולפ נפ זהה דוקא לליבא דלחכמי לחר רב מרי כו'. הילכך הפ"ג נבי פומא ל"ה לפפי:

והנה בזה יש מקום לחרץ ולייפב היטב הקושיא העלום בבפוגיא זו לליבא דסי' דלוכריחא (ופליבי פפומא פי עפויה להבחנות) דלכאורה היינו מוכן כלל למה יגרע הסימן ממעלתו מפוס דעפוי ומצוי להבחנות לחום בפכיל זה פמא לים לחר הוא לפ פרואים עתה מרלים הפומא פמרלה הסיפה בבעלה על זו ממש דלדבכה יש לו לומר שלא נפחנה מלחיפה מלחר שהפומא היא סי' גמור מדלוכריחא מלד עלמה פו מלד מקומה כדפיכ"י בחבר פ' הלה היינו דבר שבחוכה בפומבה מרלים להבחנות שלא שהפומא דבר הפלוי וכגיל לבל מני ג"כ שלא נפחנה מרלים להבחנות וקושיא

וקושיא זו מזקת ביחר עז לפמ"ם הר"ן בהשובה סי' ל"ג מסוגיה דב"ב פ"ם דסימן הפעוי להבחנות לימו מעיל בום ספק בדבר בלים עדות המספיק בבעלה על זו מה שלה הולין בסימני מבוש בפעוי להבחנות כו' ולפ"ז מדבלה לף גם לם עתה רואים בפומא זו בבלים הפעלה מה היזר סימני מרלה ממרלה בפומא ברלוי בבעלה על זו ס"ל לפימני הסימני מבוש בפעוים להבחנות לחחר מיפה ולהחיבה. דסה ס"ב יש עדות המספיק להחילה לולה בספק דסימני מרלה היא הפומא מלד עלמה לו מקומה ומכ"ם וק"ו בבפין רואים עתה בום סימני מרלה בפין לחום בלל וכלל:

דין אמת דלכאורה י"ל לפי מה שבחב בעירוך ערך בומא מהבנוס ירושלמי שלח דקרא נבי נעשים דסיה בומא. והבה היה מד' מרלות נעשים דפין רק סימני במרלה העור לבד בעפרך ללבן ולא דבר נבוה כמו לפה מן הפעשים הפועים בגוף כמ"ם הרמב"ם ספ"ח מהפ"ע דלא דבהיה עמוקה הרבה כמרלה החתה מן הלל ובלח היפה עמוקה כ"כ ומה"ם וקרחת שלח לפון גובה כדפירש"י ורמב"ן בהומס ולפ"ז שלח שהבומה בומא היפה חלמול בבר כדבי' בבכורות (דף מ' ע"ב) וכן מבמע לכאורה בבוף עירובין בהן בעלה בו יבלה כו' והבה בומא היא בהולדה מדעיקר בבן גילו וסלכך מלחר שהיפה רק סימני מרלה לחוד פין כהן בוש סי' כלל בפפחנים לחחר מיפה ומילו לאו דוקא שלח שהיא מד' מרלות נעשים דפ"ב ל"ל לפמני דבומא בבלה בבהנים מבוש בוש ס"ל מבוש בומא נעשים. הלה ל"ל דפל מרלה שהומא לפמך מד' מרלות פידועים מב"ם דמיקרו נמי שלח לבון גובה. שלין המרלה עמוק כמרלה שהיפה מן הלל ומב"ם מרלה שחור וכפ"ג שמרלה העור הוא עמוק לגבי מרלה שבחור כמרלה שהיפה לפל ומכ"ם מרלה שחור וכפ"ג שמרלה העור הוא עמוק לגבי מרלה שבחור כמרלה שהיפה לפל וכולן בכלל בומא שבלבון חכמים. לפנב רש"י סי' הלעז דבומא ויבלה לעז ה' ווכוח"ה בלעז. וכן בלבון סרמב"ם בפ"ה מהלכות בילה המקב"ח ה"א כלל לומר כן דהה חשיב שם נעשים בהוריס בוש בפ"ע ובומא בוש בפ"ע וגם השוקים בילוסים דבומא דוקא כלילה בלילה שלין בה עשר שיער הלה דמ"מ לה ס"ל דסיה יבלה ממש דילמא בבעלה דפפלה בבסיס לף שלין בה עשר בה בה הדלדולים שבסרמב"ם שם וכבה"ג מילי בכוף שילוין בפן בעלמה בו יבלה. ובומא לף שהוא בעין יבלה דקלה שהוא בפר הבולע מ"מ מלחר שהיפה מדולדלה לפעה לה מיגניא כ"כ. ולא בפלה הלה בכלילה שהוא בפר הבולע ומעור הפיפ לבד לפ"ד הרמב"ם. (ומפ"ם הערוך ס"ל נבי בומא שבגמרא בחכנוס יכולמני נבי שלח דנעשים לין לליה כ"כ. דלפבר דהערוך ס"ל נבי נעשים כדעת הרלב"ד הפ"ח מהפ"ע. דבהיה לחודה לימה כמו לפה כו'. אבל לה שלח):

אמנם לפמ"ם לק"מ מבוש די"ל דבלמה דלין בבומא סימן גמור דלוכריחא לילמא דסימני דמוריחא הלה מלחר שהומא בבר הבולע. לפי בפין מרלה כל הבומא הוא יש שהורה ויש לבמה כדפירש"י וכודלי יש עוד כמה מיני גוונים הרבה. אבל מלחר שהומא לה הוי סימן כלל כדלעיל. ועלמה ומבוחה דבומא י"ל כיון דהוה דבר שבהולדה ומילחא דבהיה טובא בכל המקומות וסימנים. לה הוי סימן כלל מדלוכריחא. ול"ד למיבה ומהקלה הלה בוין דלף דמין ומבקל כזה בהיה בעלם ומילו טובא הוי סי' גמור מלחר שהיה בעדות לפה כדלעיל. דהבה למבוש המין והמבקל היא מילחא דלחרמיה הכי ע"פ מקרא (ומילו דבר שבעי דסיה מילחא דקבועה הלה מקרא) מפ"ם ל"ח דילמא לחרמי נמי מקרא זה דמין ומבקל כזה בלמבוש לפיש לחר שלחב ממנו ב"כ במין ומבקל כזה בלמבוש ממש שהיה דבר שבעי המילי בהולדה בני לדם לף מי שהיה מפי מחייבא ומהקלה הלה בוין לפ"ם לא הוי סי' מדלוכריחא מלחר דעכ"פ הוה דבר המילי לרוב. בהולדה בני לדם בכל הדורות והלרלות בשבע יבירה. ס"ל בחיבה דקבועה בלילו הוחזק כמה בומה בעולם. וכמו לפ"ד בומה מלויה בב"ב לף לפ"ל בים כמה בני גילו כפ"ם בהשובה הריב"ם מ"מ בס מישועה דמישועה ודלי בעולם. ולפ"ם חייבינן להו מבוש דהיה מילחא דקבועה וכלילו הוחזק כמה בומה בעולם. וכמו בהוחזק ב' יב"ם דחייבינן לב"ע. וה"ג ל"ל לף לפ"ד לליה מלויה בב"ב לף ה"ם לא הוי סי' דלוכריחא מלד מהותה ושלומה דבומה. מבוש שהוא דבר שבעי המילי לרוב בהולדה בכל הדורות והלרלות וה"ל כמילחא דקבועה וכלילו הוחזק כמה בומה בעולם מלא דסוי סי' דלוכריחא מלד מרלותה לבד לפי בים כמה וכמה מיני גוונים ומרלות שונות בבומה. ולפ"ד מלויה בב"ב סיינו בלומה מרלה ממש והבחנה

ומש"ס

אלא כן המחברים שלמו כו' ומודע שהרי"ן היה רבו ומתו עמו כו' ובכתה ח"ם מובא מ"ם רמ"פ סעי"ו בהג"ה ולק"מ מ"ם עליו בכ"ם שם למה שכתב רמ"ח בתה"ד בעד שהובא הרי"ן למעט אחת מין מהשובא הרי"ן שוב רמיה כלל ומדרכה נהפוך הוא לפי גי' שבקיונו בתשו' הרי"ן וסי' מובהק בזכות והא דלא סמיך שם הרי"ן ס"מ משום דלמצחי מיבעי ליה שהועלה מסיס ובכה"ג לא מהני סי"מ לפ"ד הרשב"ם שבב"י פע"ו וכ"כ הרי"ן בתשו' סי' ל"ג דסמיס דב' ס"ח דרבנן ו מיירי בסי"מ ואם"ם בעינן דמיזהו לגלגר דוקא ומתי הרשב"ם פס"ז מחריך לבאר דע"כ ל"ם ס"ק מרשב"ם אלא בשומת שבל בסי"מ ס"ד כהסוס עובדא דב' ס"ח ואם"ם בעי' דלא מצחי וגם ביבשה בעינן תוך ג"י דוקא ישו"ם ברשב"ם . וכ"כ בתשו' הריב"ם סימן שע"ט (דלא כב"ם ס"ק קמ"ג דדרך רבותא קאמר כו') וכ"כ בשום' שם רפע"ו לחד פיזוחא אלא דאתן קי"ל כחידך פיזוחא שבתו' שם לפסק הב"י ורמ"א בם"ע ולו כמ"ם המדכי שם הב"ג בשמ' שם ס"ל דקאמרי סימנים כו' ודעת הב"י לע"ג :

וגם מ"ם הש"ב דמיה לדבריו מדקדוק ל' הרמ"ם בתשו' שום שיטו בפ' מציבין כו' כגון מרום ונבזותים כו' לפפוקי רושם בעלמא כו' מדרכה נהפוך הוא שהרי בתחלת התשובה כתב שהם שיטו סימנים מובהקים ברמתו אלא דלא מהני מרום ומתוך מחם ג' ימים ומתוך כתב שהם היה חסר ס' מציבין או יחיר בידו בבגליו או שום שיטו בפ' מציבין הוי סי"מ לחרי לאחר ע"ו יום והיינו משום דסימן כזה היו עשוי להשתמש לעולם (ומ"ם בתחלת דבריו שהם מיהו אם היו סי"מ כו' משום דקאי אדסליק מיהי שהרי שמחר סימנים העשויות להשתמש לאחר ג' ימים ואם"ם מקרי סי"מ לסמוך עליו קודם ג' ימים אע"ג דסי' דרבנן וכ"ה בהדיא בשור לפ"ד כ"ה דגופו אלא אי ע"ו סי"מ כו' (לגי' שלמו וכ"ה גי' הב"י והב"ח בשור) ואם"ם בתב שהם דוקא תוך ג' ימים (ובמ"ם מהרש"ם שהעתיק דס"ל דגם מרום וכה"ג יכול להיות לאחר ג' ימים שהשתא שבשר שביב כו') ולדידן שהו משכיח לאחר שהשך ג' ימים ומ"ם כמדכי ומידך פיזוחא שבתשובות (במ"ם בב"ם) משכיח לשהם כל סי"מ אפי' לאחר ג' ימים בתב"י מדין נשבע ואשתכח לאחר שהועלה מן הסיס ים למוש ולהמיר בו יותר מלאחר ג' ימים בתב"י שבשה שהרי"ב בפי' שע"ח לפ"ד כ"ם וע"ז שתך ג"כ מהרש"י בשה"ד להחיר ע"פ סימנים מובהקים דלקמן ושוב אפי' לאחר אפי' גוי ואפי' בשה ולמד כן גם מהש"ך :

וגם מ"ם הש"ב דאי לקמן הוי סי"מ מאי חיכא בין ליבשה דסימנים דתורייתא לליבשה דסימנים דבכן כו' שומת דמכן לא ידעינא הא בהדי' תמרי בתחלת הסוגיא דב"מ ס"מ לתהדורי גם שהם דוקא ולא לעדות שהם. וכן אף גם לפמ"ש לעיל דלקמן לא הוי סי"מ אלא בזיקוף סי' מקום בזמנם או אלא בזמנם כו' הא דתמרין ס"מ לתהדורי גם שהם ולא לעדות שהם היינו משום דקמן מילתא דפסיקתא דמהדרין לעולם בכל סימן דמהדרין אבדה שהוא סימן בזוני אבל בעדות שהם לאו מילתא פסיקתא היא אלא אפי' דתורייתא חיכא מובא סי' בזוני דאתן דמהדרין לעולם בכל סימן דמהדרין אבדה שהוא סימן בזוני דמהדרין למעקנא כמו בסימנים העשויים להשתמש ובומא מצויה בבן גיל כו'. ועי"ל בשום אחר ואין כאן מקום להאריך :

והבל שוב אחר המיזום שהעתם בעיקר דרושם ולקמן לא הוי סימן מובהק לפי דעת המשלת בנימין הוא כמו שהתם ופיים בתשובתו משום דתמרין בר"פ יש בכור דבתחלה לא מקילו רבנן ויהוא מהמדכי ושגמי"י בשם ר"י ור"ם :

אמנם הר"ם פ"ג דניזיין ובתשובות כלל ר"ם גבי תרי יתמי שלוג עליהו בהדיא וס"ל דלא בתחלת עדות מקילו רבנן משום שעונה דהא עובדא דהרי יתמי היא תחלת עדות להכירו יפה שהו בעלה בל זו וכ"כ בפסקי מהרא"י סס"י קס"ח בהדיא. וכ"כ מהריב"ל בתשובה דסרל"ם שגיג עליהו אלא שאפה מדבריו משום דלים נגר דליפרקינהו להך דלוות שהביאו ר"י ור"ם מהבבלי והירושלמי ובפרט מסוגיית דר"ם יש בכור כו'. וכן הרבה מהמחברים נמו מדברי הרמ"ם ומתשובת לחרי הר"י ור"ם מס"ש :

ולפי הסברת להרמיב בזה הדבור להיותו סובע לר"ל כמ"ם פמ"ב ולהסיר סלוסם מעל הרמ"ם דלק"מ מהבבלי וירושלמי כדלקמן ומדרכה נהפוך הוא דהרמ"ם פעמו וימוקו עמו ולי"ם

גר דליפרקינהו למעמיס דהא בסוגיא דר"פ יש בכור לא מפלגינן בין מחלתה לסופה אלא בסיעות וליבשה קמא אבל לא לגיעות' וליבשה בחרא . והבה מלבד דבדרבנן מחלי' בתר המיקל בחרי ליבשי וגיעות' שבבמ' כמ"ש הטור' ורה"ם פ"ק דע"ז (ומהם בסוגיא דר"פ יש בכור אפילו לגיעות קמא היא תומרת בעלמא דרבנן דמחמירו בתחלת עדות כדלעיתא מהם בהדיא) . ור"ב ור"ם שבמדכי וסג"מ אפשר דם"ל כריב"ח שם דהעיקר כלשון רחמנן אי אפשר שמתו עיקר אהנך דלעיתא שבביאו מהבבלי והירושלמי וכ"מ מלבושם שם אבל ח"ל שבוותם להחמיר בבה"ג דקאילו בסופה אף שאין להחיר מן התורה כמו מסל"ת וכה"ג דזה הינו כמבואר מרלעיתיהם ממשל"ם דרבנן וכן מנויי"ד וכה"ג . ע"ם במדכי ספי' ג' ח שם ספר התכמה :

אף גם זאת הנה מודעת זאת מ"ם הרי"ף ורמ"ם בפ"ו דמבואות בפי' סוגיא דעלמא אלא כהיר' דברפ"ד דסנהדרין דסיינו כגון שהמת דתלמודא פריך ממילתיה כו' והוכחו להלכה בת"מ בי' כ"ם ע"ם בשך הרי שהמת דתלמודא הכא בסוגיא דיבמות ובסוגיא דב"מ דפריך ממתיתין דאין מעידים אלא בשומת דמי' דתורייתא ומוכיח המקשה ממתני' דפי' דרבנן ודלי דלא ס"ל דלחמירו רבנן בתחלת עדות בסיעות קמא דר"פ יש בכור . דהא ט"ע מחלת עדות היא ומפי פריך דלמא לעולם פי' דתורייתא אלא דרבנן לחמירו כמו דלחמירו דאין מעידין בע"ע אלא עם המוסף דווקא אע"ג דמדתורייתא לא בעי' מושם לגיעות וסיעות קמא דר"פ יש בכור אלא דרבנן לחמירו משום מומרת דר"ח ואומת דס"ע לחמירו בפי' שבגופו . דהא ט"ע עדיף מסיומת כדאי' בחולין דל"ו ע"ח . ג"ו דסוגיא דהבא לא ס"ל כל"ק אלא ס"ל דתחלת עדות בסופה דקאילו משום ענוגה ולא לחמירו בלל וכלל :

ואל דעיקר הקושיא היא למאי לא לחמירו רבנן כמי שבי גם בחולין קשור כו'. מדא דבסוגיא דב"מ לא הזכיר המקשה בלל בעייתא זו דמאלו קשור ופריך ממתני' לחודה ועוד דאפי' בסוגיא דיבמות מאי פריך . דהא י"ל ודאי דמיהה דעדות אשה ל"ד בלל לגבי דמ"ה לא לחמירו רבנן גבי שם בו פי' דמאלו קשור כו' משום דלא מיבעיא אם לא הוחזק ב יב"ם ואתי פוירי דאף בלי שום פי' ל"ה אלא מדרבנן כמ"ש התוספות ספ"ק דב"מ . אלא אפי' בשהוחזק י"ל דמ"ה לא לחמירו רבנן גבי גם בו סימן המועיל מדתורייתא כמו דלחמירו בעדות אשה בשים סימנים בגופו כו' משום דהיון שזה הלים שומל גם ויודעים שאבד גם בוודאי ואין אנו מבירים אחר אין לנו לחוש שמא מאחר שפל כמ"ם התוס' ספ"ק דב"מ די"ח סד"ה נפק דקא ומשבח כו' וכי ו משום דלא תצדינן ליה דמשקר לגמרי כמ"ש התוס' שם ד"ה מעולם כו' ומהני ס"ם אלא לחוש אפי' ליב"ם מעיר אחרת רחוקה ואע"ג דמשיירות מצויות מהשה להבא ומכ"ש דמהני סס"ם אלא הי' לנו להחמיר אפי' בדליכא פי' כלל בכים כו' לחוש ליב"ם ג' שבעיר זו מאחר שאינו שומל ומבקש גם כלל וכדפירשב"ם שם ס"ח בפרק י' דבבא בתרא גבי נפילה דחד בב' יב"ם הדרין בעיר אחד שאינו מן האחר שפל היה לועג ומבקש. ומש"ה ל"ח לה אפילו לאחרי דחיים לנפילה וכ"ה בהדיא בחי' הרשב"ם פ"ג דניזיין דמדמי לה לנפילה דחד דספ"י דב"ב ואף דהתם הא' נקיט שנרפא בידיה הרי אין הפיסתו מועלת לו להיות ע' דין מוחזק ממון ממש דהא לנפילה דרבנים מיישינן לחרי אלא העיקר הוא משום שאין האחר לועג ומבקש ות"ב פשיטא דהא בידעי' שזה אבד גם בודאי ואחמול הוא שלא לגיעור מבקש בלל מהרי הי' שעתא ודאי לגיעור בממנו שפל גם זה הממלא ובאילו גם היום שאני אינו מבקש בלל מהרי הי' שעתא ודאי לגיעור בממנו שפל גם זה הממלא ובאילו גם היום נקטי' בידיה מאחר שאין כאן דין הפיסה ומוחזק בלל ובלל . אלא דאין לנו ללמד היסורא ממומנת אלא היסורא דלא הוחזקו ממומנת ד"מוחזקו אבל לא מי יור' דהוחזקו ממומנת דהוחזקו כמ"ש התוס' רפ"ו דיבמות והיינו מדרבנן כמ"ש התוס' ב"ק דף מ (ד"ה ע"ב) דהא בחיסורין חלוין בחר רובא מדתורי' ובממון אין הולכין כו' . (מיהו בם ם התוס' רפ"ו דיבמות לבאורה אף גם מדתורייתא אין ללמוד שהם ממומנת משום דהא רבא ל"ח לנפילה ולא למכירה וה"ל הרי דקים בחרא מוחזק ממש ול"ל לחרי יאמר ולכך י"ל דבדליכא עוד סי' בבים כו' המועיל מדתורייתא לא לחמירו רבנן . משל"ה בשאינה לעדות אשה דלולי הסי' שבגופו ולולו ודאי ל"ד בלל אפי' לנפילה דהר גבי גם דב' יב"ם בעיר א' דהתם יפיעין שיב"ם ג' אי אפשר אבד גם בודאי ונבל

ובר מן דין נמי ולפי לא כתבו התו' מדכתבו הוא המעכבין בפיקוח ס"ל ספי מצמוצת אלא בדבר שעשו מכוונים בעשיה ולא בהיפוך כלל בתוכייתא וגם לא קבלה ומלמ"ז קס"ד סיפא בעכב סלכ' ופיקוח נפש דעת דמקני מעקרא בשעה ומתלמוד בשעה שבעש"ם להבין ולסוכות בפ לפי פיקוח דעתם דעת תורה ודעת נוטה לשקל ולהמחיל בשל תורה לזכות ולכייב כו' ולזאת שם פיקוח דעתם נוטה לשבות ומכוונים מכוונים לדון בה פיסה דבר שבממון ומכוח זו עלמא שייכה ג"כ לענין פיקוח ופיסה שהרי בשעה מילוק גמור שם לא מלה מוטלת בעלמא בפיקוחים שהם מוכיחים ולפי מחמון שכל אפל לא לומר שים פיקוח גמור לתוכייתא נגד שבת זו עלמא לשבות בדבר שבממון כמו שבת לא"ם לפי יפ"ם כשלא הוחזקו שהיה שבת אלא "פיקוח סלעת וכן כל כה"ג. אבל בדבר שהתוב בתורה כמו פי' לשהא פיפי' לתוכייתא דילפינן מהכתיב וכן תעשה לממולו שהוא קבל יתיכה אלא ללמוך מה שלמה כו' כדתנן לף השמש בכלל היתה כו' שהי התורה כדשנה ביג"ע שממקרו למלע"ם דוקא ולכלמוד דבר מדבר שהוא בין אפי' שבת אלא שמעינן שמקרו למלע"ם לא שמקר אלא ללמוד פיקוח פיקוח ולא ממון מפיקוח כדאי' בפ"ד דכתובות (דמ"ו ע"ב) ע"ש בתו' ומתחמת דס"ם פיקוח ממון ופשבת דכ"ם הוא דשמון בקל. ודא דמזיקי נר שבבר בפי' ממלמו קבוד בכיס כו' וכן לפי' בשקב בעלמא אמ"ל פי' לתוכייתא שייכו משום דשם ליכא פיקוח דלתוכייתא אלא מדבשן משום מוסרא ל"א ולא לממיכו כ"ב בדליכא עוד פי' שהוא דבר המועיל מן התורה בדבר שבממון ע"ב וגבי פרידות שני ליכא פיקוח בדבר לתוכייתא דשם ליכא שהם ס"ם שאל אחיהן למותיהן אין לאל ממש ופ"ת ג' עיניים לשאל מוסמין לזכע שאב דשם כ' יהודה גופי' מסבקא לי' (ומכ"ם דאכמים ובתם מצמא שכי ס"ל כמ"ם התו' וכלפ"ם שם) אלא דכי אלא לא ממך ע"ז למעשה ושים משום לשמחיל בשל תורה לשאל מידי כל שפק ופפק בפיקוח משום לשבת לבבר ע"י לביסה ופקיחה שם אמותיהן אין פ' ופ"ל כשכוון ידיעה מש"ם שאך אחיהן אחל"ל שי לתוכייתא אבל אי שי לבבר משום שפקא ד"ל לא שמכין עלייהו מפי פיקוח דבבר כלעיל:

אלא ולפי דכבי פריך משום לשבת דבעלות אבה לקילו בבר משום עיגונא לעולם בלי שום שבת אין תפלת עלות לכופה ובכופה לשבת בהליה לקילו לשילו בכה"ג אלא מיבי מלתוכייתא כגון שבולי עלות לתוכייתא ולפי' גוי בשכל"ת ולע"ג לאין משכל"ת בשר בשום עלות לתוכייתא אלא בדבבן דוקא בלתיתא בפ"י ד"ק רק בעלות שבת בבד לקילו בבבן כמו בדבבן ממם משום עיגונא. ולפ גם לשמ"ם התום' דפ"י דיבמות הטעם משום שדומה לדבר הגון להאחין ולא שביב עוקר דבר מד"ת משבר שים קלת טעם כו' וכ"ל קלת טעם לשילו שים טעם גמור הוי שבי מלתוכייתא ול"ל לתקנת מבנים משום עיגונא דוקא ולקמן דפ"ט בע"ב פי' שבר דים כח ביד מבנים לעקור ד"ת בדבר הדומה כו' מ"מ ל"ת פ' לתוכייתא אין לך דבר הדומה ובגון יותר מזה שהתורה ממנה עליו לסמיך אבבה לבעליה ע"י פ' ולפ שממון קל שבי אין מקל"ת בשר משום דבר שבממון כ"ש בקבין דבבן כמו נחיל על דבוכים כו' כדאי' בפ"ק דב"ב ים בבר בעלות לשבת שהי מב"ט שבתו התו' או משום הפקעת קילוקין דשפחה כ"ע בפ"ב דשבת ושלשה"ן בשם שלשה"ב ומכ"ם שבתו דסג"מ פ' ט'. ושל דבשפיקה דשלוקתא אזלי' לשומלא כמו בשל תורה שלשה"ב ומכ"ם שבתו דסג"מ פ' ט'. ושל דבשפיקה דשלוקתא אזלי' לשומלא כמו בשל תורה שמם ולא אזלינן לקולא בבדבבן כמ"ם מכ"ם שם שבתו' פ' ה שהרי ליכני דבשלתא להלך אשר בשבת דבבן בעלות שבת תורה. אלא שהם כיון דלשל ליכבא בשל"ל בבכה"ג לא לקילו דבבן שבשלתא בשל תורה. אבל ש"ם בפ"ג וכ"ש שבשלתא שבך על ש"ם גבי ושבלילו מנורה שבכי בשל"ם זה וגם ש"ם כו' בשל"ג אין אשר לשון ממשל"ם דבבן לך לבשר שיעד בשל"ם זה וגם ש"ם ולפי שומא. אין כאן מקום להאריך):

וממוצא דבר שמעו לאין לשפקפק כלל בכ"ד שבעד שמע שכוב לא לאר שבילו מעולם לבעלה של זו אלא שיך כלל ס"ע שבשלתא לעבידא לגלויי אלא בשומא שמת בעלה של זו לעבידא לגלויי בשיבא לבים (וכן בע"ש שבעיד על פומס שהשת שבעי בשל זו) וכ"ע שהיל מסל"ו בשל"ל כי' כל"ש שבגו' לא אמרו כלל שמעלו בעלה של זו בל שמעלו יהודי בשמעים אלו שבוב וקבלומו לאלא עבידא לגלויי ואפ"ה שהיב של"ו בשבילות כ"ם שבבבה שהו' שלשלומים (ומזה ג"כ לאים אלא לקי"ל כליבת קשל דב"ש יש בכול) כ"ע שבליל בשלתא דפע"ו לאלו עלייהו שלכיון אלא לשמעי' לפי גי' שהלבי ס"ב דקשל

לבבא גבי מיתה משום ש.ובא לל"ם לחבי ילמק כ"ג לף אל"ל דהיל משבש מלתוכיי' כמ"ל משתר כ"ג לגיטין ובב"מ דשל גבי גוי משכ"ת חיכא שי משבש דאלתוכייתא ולפי וכן גבי בת קול יש לשום לפסולי עדות לתוכייתא ולפי ובפרט לנכס כלפיתא בשני שהביל כלל"ם שם שתשובה וכן תמלאו כתוב בשער דבשעה שמר מפיהם ולא מפי כתבם אלא לבבן לקילו משום עיגונא משבש שים קלת טעם כו' וס"ב יש קלת טעם עכ"ם משבש לא הוחזקו דשל לבבה תשוב ס"ע טעם כעיקר לשתיל לפי' בשני ובלכך י"ל לף לפי' זיכל וכב הוא שמיב קלת טעם עכ"ם לשתיל בשיתה משום עגונא. ותדע עוד דשל לפי בשני בשעת שבבבה כותבין יבותבין לפי"ם שלין מכיבין כלתניל בבבייתא שבבין שם כלל"ם בתשוב' ובשיתה לשיל לעולם בשעת שבבבה וכן לפו לכל מוכח לשוב לשבר כל נלדים כו' זשו ביאור בשל"ם בתשוב' ובשפקקיו אל נכין ושבו מעלי

תלונות מכביב"ל מכל וכל:

והגה בשמר' אינה מבי טעמי לשם לשקילו בבבן משום עיגונא אלא משום לשבת לייקא ומינקבא מתוך מומר שבשמבת כו' ולילך משום לשילתא לעבידא לגלויי כו' ולכל"ם לא הזכיב כאן בכלל כ"ל ס"ם לשבת לייקא לשור משום דשני אבי ילמק אל שיך הלל כ"ל ס"ע לשור וכן בכל שלת עלות כשו אלתא לשיבת בשעים בשלשים ולא שיך כלל ס"ע לשילתא לעבידא לגלויי אל משקבי בשבת בשעים ושכ"ם בפי' שבשופו ובולפי ס"ע לשילתא לעבידא לגלויי לא משקבי לשת ס"ם לשקבי בשבת בשעים אלא בשופס עגונא אלא בשופס דוקא ולא בשלתא משום דבשופס שיך ס"ע לשילתא לעבידא לגלויי ולא בשלתא. ולכך אשבר לשבן קיי"ל בלשבא בשלא ולא שבני לן בין בופס לשלתא אלא בני לן בס"ע לשור לשבת לייקא. ושלישעיות לשיבריך לן בלל ס"ע לעבידי לגלויי אלא בני לן בס"ע לשור לשבת לייקא. ושלישעיות שבגו' גבי ע"ש בקטפס ובמלמא ובינמא הן לישבא לי מבני ס"ע לשור לעבידי לגלויי כו' לו שם שוש עיקר שעשה כמ"ם שתום' לל"ג ע"ב. אבל ס"ע לשבת לייקא לשור ולפי לשבני לל"ב לכ"ם יש בכור ללא אבלני בין שלת עדות לבופס וכ"מ אבשת ולבון שבשת לשמיתין ע"ם בת קול לשם סלכך לו תכף ומיד ולא מלע מקומו לו ללא מיבת בעבידא לגלויי (להס"ע לעבידא לגלויי לא אבקרו לכיך לשתוק לשייבי שבשת ובא בלשת שבר ולא שלך לו מיד ולכלו ולא אלאו סיינו לשבר זמן מה. ובשא ש"ם שבמשת שלמ"ם לשבשה ז לבשיבו עלות לתוכייתא ולפי' גוי בשכל"ת ולע"ג לאין משכל"ת בשר בשום עדות לתוכייתא אלא בדבבן דוקא בלתיתא בפ"י ד"ק רק בעדות שבת לבד לקילו לבבן כמו בדבבן ממם משום עיגונא. ולפ גם לשמ"ם התום' דפ"י דיבמות הטעם משום שדומה לדבר הגון להאחין ולא שביב עוקר דבר מד"ת משבר שים קלת טעם כו' וכ"ל קלת טעם לשילו שים טעם גמור הוי שבי מלתוכייתא ול"ל לתקנת מבנים משום עיגונא דוקא ולקמן דפ"ט בע"ב פי' שבר דים כח ביד מבנים לעקור ד"ת בדבר הדומה כו' מ"מ ל"ת פ' לתוכייתא אין לך דבר הדומה ובגון יותר מזה שהתורה ממנה עליו לסמיך אבבה לבעליה ע"י פ' ולפ שממון קל שבי אין מקל"ת בשר בשום דבר שבממון כ"ש בקבין דבבן כמו נחיל על דבוכים כו' כדאי' בפ"ק דב"ב ים בבר בעלות לשבת שהי מב"ט שבתו התו' או משום הפקעת קילוקין דשפחה כ"ע בפ"ב דשבת ושלשה"ן בשם שלשה"ב ומכ"ם שבתו דסג"מ פ' ט'. ושל דבשפיקה דשלוקתא אזלי' לשומלא כמו בשל תורה שמם ולא אזלינן לקולא בבדבבן כמ"ם מכ"ם שם שבתו' פ' ה שהרי ליכני דבשלתא להלך אשר בשבת דבבן בעלות שבת תורה. אלא שהם כיון דלשל ליכבא בשל"ל בבכה"ג לא לקילו דבבן שבשלתא בשל תורה בשמעיב בשל תורה. אבל ש"ם בפ"ג וכ"ש שבשלתא שבך על ש"ם גבי ושבלילו מנורה שבכי בשל"ם זה וגם ש"ם כו' בשל"ג אין אשר לשון ממשל"ם דבבן לך לבשר שיעד בשל"ם זה וגם ש"ם ולפי שומא. אין כאן מקום להאריך):

וממוצא דבר שמעו לאין לשפקפק כלל בכ"ד שבעד שמע שכוב לא לאר שבילו מעולם לבעלה של זו אלא שיך כלל ס"ע שבשלתא לעבידא לגלויי אלא בשומא שמת בעלה של זו לעבידא לגלויי בשיבא לבים (וכן בע"ש שבעיד על פומס שהשת שבעי בשל זו) וכ"ע שהיל מסל"ו בשל"ל כי' כל"ש שבגו' לא אמרו כלל שמעלו בעלה של זו בל שמעלו יהודי בשמעים אלו שבוב וקבלומו לאלא עבידא לגלויי ואפ"ה שהיב של"ו בשבילות כ"ם שבבבה שהו' שלשלומים (ומזה ג"כ לאים אלא לקי"ל כליבת קשל דב"ש יש בכול) כ"ע שבליל בשלתא דפע"ו לאלו עלייהו שלכיון אלא לשמעי' לפי גי' שהלבי ס"ב דקשל

סימני אלא אמרי לסקיניהו קמן רק סמי לגד (ומסטור שכתב גבי ע"ח גמיס ומכרמי
כר אין לחיים שהרי גבי ג' עדים ובידעתם כי ג"כ לעמן זה):

ואולם טלאות שהניחו כ"כ ור"ם שמהרכי וסג"מ מטירוסלמי ומכגלי. הנה לחייתם מסירוס
היה עליהם כשנגח להם גמחת דילן סליג בהדיא לירוסלמי לגסל לכשמן מעידים ואין
מזכירים מעשה ניסים. ומסיס תוכלת זו שמחנה מוקמינן גמחת דילן דדוקא ממקום שאין
נסתו יולחה ללא ביכולתי שמהרחנו עליו כו' (ולפי"ז כ"י קלי נמי לחגוייך) ולאמרי' גמחת
דילן ללדידי לחכמים ניסא הוה אלו הם ממש שהוא סיטוי הטבע כשנתן שהם אלא לחקבי נם שלטון
בני אדם וגם שלטון מכוחים כעל הניסים לפורים ולכשון שם"ע ס"ם שפי' רי"ם ולף גם זאת
דוקא מקום שלדידם נמי לחכחים ולחמרי' לחיכא לעגיד שמחרי כו' נמי לק"מ דשחם מיירי
במקום שאינו עושה טרפה דהיה מילחא דשכיחא עוגא להחרפא ע"י מחנושת כדשנן"י וכ"ל ללאי
שמחרי ממש שהוא עצא שמחר לפי' ג' מחיכות בשר שהוא כלאי בפ' שפטיהם (ל' ע"ל) מקום
דשם הכא מייבי במקום שאין עושה טרפה דוקא כדשנן בפ' שפטיהם הל"ג בשא"ם לאי
בדרי לה שמחרי מי וחייגו בכולין וכפ"ג דוקא שאין עושין טרפה אבל במקום שעושה טרפה
לא מכני בידוד שמחרי. דטרפה אין לה חקנה כלאי בהדיא בכפ"ל דשולין וחייגו בידי אדם
לפי ע"י בידוד שמחנים כמ"ש הכא"ם וכשב"ח שם גבי בהמה שנחחחה שלא ע"ז ואחא מדעחידים בשאר כוכ שנים
דשאר בשוגיא דיבמות וב"מ מכואר להדיא דלאי סימני דאורייחא מדאינין סימני בגופו ובכליו בעדות
שאר נסימים לאבדם ממם ולא ממעם אלא סי' לחרוך וגון בגופו ובכליו משום לחייבי לפלגה
ס"ל בעדות שאר אלא שם"ל סי' דאורייו וכ"כ הרא"ם בהדיא בפ' דכ"מ נאפי' נבי סי' דאורך גופו וכ"ש
נבי כליו ואע"ג דשכיחא מילחא ואלאי לאחכמו עוד מקלא טיעוו בעולם שהן מרוכות ממש כשליא
או בשמוש וכן עוד קלא שנשים מוחמשים בחרכם כזה ממש אפ"ם הוי סימן כדמוכח בגמרא
בהדיא דדוקא ממייא ומחקלא דשוין לא הוי סי' כו' וכמ"ש הרא"ש בפ"ם דכ"מ דשמליא הקיל
נבי כל הנו והכ"ע בעדות אשה כדלעיל ומ"ש ממשמ"ם דאחמירו רבנן לכחחלה ואפי' בדיעבד
לא אחירו אלא משום הוחש מיעוטא דלא שכיח לאפ"י עכ"ם ולפ לאפ"י עכ"ם לכחחלה אפרו משום
דמיעוט דממלאי שכיח וס"ל שכיח בעולם לאחמי חורך עליה כשליא ואינם כאים וכמו מדוע
דשומשמי ואפשר נמי דשכיח שפי ממיעוט דממליט דודאי כוונה כ"י לומר דשכיח עוכא שזהו
נגד החום שאינו מצוי כ"כ אלא דשכיח קלא ומכ"ם דודאי שכיח שפי מסחמרי ממש (למקום
שעושה טרפה לפ"ד ר"ע וה"ם) אלא שכיח כלל אלא ודאי דמשום דאשה דייקא לקילו משום
עיגוגא כמו במליאה אפי' נסי' כל דשוא כמ"ם הרא"ם אבל במשל"ם אמי דמי למלחמה ולא דייקא
ומכ"ם נבי סמחרי דמייבי במלחמה ממש מ"ם חייבי אפי' למיעוטא דלעיל:

שם ני"ד קריתי ובמימי. ולפ"ד אין כאן בית מיחום מכל החשנות שחשת מעכ"ם כי שחי חשנות
בדבר אחד דה"ם לאו משום סהירה היא נבי סוסה דמ"ם קיי"ל שפק ר"ם טהור והייט
אפי' היכא דשייך קלא סהירה בחפילה וכלילה כמ"ש אחום' דפ"ק דמדה (ד"ב פע"ח) ואף דהמידה
אין לן ר"ם לענין שבת הא לענין טומאה שייט (פ"ו דעכחות) הרבה דברים שהן ר"ח לשבת ור"ח
לטומאה ואפי' חלר שהרבים בוקעים (בס) ובקעה ביטוח החמה (ר"ה לטומאה) וגם לא"ם בגליון
שום' שם ג' ירושלמי סייט בחפילה דוקא משל"כ כשהלבנה זורחת כמ"ש מע"ח וכ"ה בהדיא
בפ"ם דמהרות נבי נגע בפ' בלילה שהוא ס' ר"ה כמ"ש בחוספ' שם שובחה בר"ש שם ובחום'
רפ"ק דמדה (דף ד' רע"ח) ומ"ם החום' נסוחה דף ק"ח ע"ב ממשנה ג' פ"ח דמהרות נע"ב דהחם
ס"ם משום נזירה כלים כשמלחים שנאו בחוחש לטרוף לף בר"ה על ודאי מנחן שהוא שפק
טומחתן כדחיחא בפ"ד דמהרות (מ"ם) ובפ"ק דשבח. ומשבר ניוס ס"ם כמ"ש הר"ש שם ול"ע
ואו דנם שם נשעה בדרך לבדה בלא חבורה אין לחוש כלל דבכה"ג לא מקרי קיעוי כלל רק
קוכחה שהוכיח לומה ומיחה בה (שלא) לעבור על דברי חז"ל אבל לא עשוה שהלא על נכי
להחדה לעשות מעשה א"ו וקיעוי שבחורים אינו אלא כשחופדה בחפה בדחיחה ניכאות בפ"ג

בפב"ו בב' ר"ה דמם"ם לא מפקינן בדיעבד אלא בב' החולן כחב הרא"ם חיכא דמם"ם לסכ"ו
לכחחלה משום חהוי מיעוטא דשכיחא והוא מהמוס שם בשם ר"י ור"ב מדבריה מכאן יש להוכיח
חיכא ממ"ם כ"ב ור"ם הא"ל דאף שהוא מיעוטא דשכיח שרי בדיעבד והא דלא הקילו לכחחלה
משום עיגוגא ס"ם משום דלא דייקא כמ"ש מהרא"י (והא דשלחמה אחמירו אף דיעבד משום
דלא דייקא ס"ם במים שאין להם סוף דשכיעה היא ודאית ע"פ עד א' או אפילו על פיה בהר
דאקילו רבנן לשאמיה משום עיגוגא משום דבשביעה לא שייך לומר דשמרם בדאמי שנפצע אע"פ
שלא נפל כלל מן השפיחה אלא בשאל ליה שמרם בדאמי דשסחמא שוב לא עלה ושלך אלילך
אחר רובא דאין נשלטים בדיעבד משא"כ בשלחמה ואפי' לשמ"ם לעיל לפ"ד רשב"ן ורשב"ם דשמו
ליה בגירא במקום שעושה טרפה בשאמ"ם מ"מ היו דבר שבור בודאי דרחמה בעיניה ממש דשמו
ליה במקום שעושה טרפה ודאי אלא דרך חם"ל קאמר רבא שאם חלף אם"ל דחזי' דשמו ליה בגירא
במקום שעושה טרפה חכמי חיכא לספוקי נמי דחיכא לעגיד שמחרי אבל בשאין ים להשחפק
עדיין נ"ב אלא חזיא ממש דשמו ליה במקום שעושה טרפה ודאי ומדא שבחי שרמב"ם לא העתיק
רק סעמא קאמ לאוד ס"ד בכל שני לשקוטל כו' והייט משום דס"ל דרבא קאמר רק בדרך אם"ל
לאוד ולרווחא דשלחא דשמועתי' לחיכא נמי עוד שפק דשמחרי דאוו מיעוטא דשכיח חייבי ליה
נמי מאחר דשמרם בדאמי דשבחא שמח ואף דשרמב"ם ס"ל דעיקר הטעם משום מילחא דשכיחא
לגלויי אם"ם לא שמכיון על ס"ם לאוד היכא דשמרם בדאמי ואא דייקא כמ"ש המ"מ) ואחא עוד
דשא בשוגיא דיבמות וב"מ מכואר להדיא דאי סימני דאורייחא מדמיון סימני בגופו ובכליו בעדות
שאר נסימים לאבדם ממם ולא ממעם אלא סי' לחרוך וגון בגופו ובכליו משום לחייבי לפלגה
ס"ל בעדות אשה כדלעיל ומ"ש ממשמ"ם דאחמירו רבנן לכחחלה ואפי' בדיעבד לא אחירו אלא משום
דמיעוט דממלאי שכיח וס"ל שכיח בעולם לאחמי חורך עליה כשליא ואינם כאים וכמו מדוע
דשומשמי ואפשר נמי דשכיח שפי ממיעוט דממליט דודאי כוונה כ"י לומר דשכיח עוכא שזהו
נגד החום שאינו מצוי כ"כ אלא דשכיח קלא ומכ"ם דודאי שכיח שפי מסחמרי ממש (למקום
שעושה טרפה לפ"ד ר"ע וה"ם) אלא שכיח כלל אלא ודאי דמשום דאשה דייקא לקילו משום
עיגוגא כמו במליאה אפי' נסי' כל דשוא כמ"ם הרא"ם אבל במשל"ם אמי דמי למלחמה ולא דייקא
ומכ"ם נבי סמחרי דמייבי במלחמה ממש מ"ם חייבי אפי' למיעוטא דלעיל:

שם ני"ד קריתי ובמימי. ולפ"ד אין כאן בית מיחום מכל החשנות שחשת מעכ"ם כי שחי חשנות
בדבר אחד דה"ם לאו משום סהירה היא נבי סוסה דמ"ם קיי"ל שפק ר"ם טהור והייט
אפי' היכא דשייך קלא סהירה בחפילה וכלילה כמ"ש אחום' דפ"ק דמדה (ד"ב פע"ח) ואף דהמידה
אין לן ר"ם לענין שבת הא לענין טומאה שייט (פ"ו דעכחות) הרבה דברים שהן ר"ח לשבת ור"ח
לטומאה ואפי' חלר שהרבים בוקעים (בס) ובקעה ביטוח החמה (ר"ה לטומאה) וגם לא"ם בגליון
שום' שם ג' ירושלמי סייט בחפילה דוקא משל"כ כשהלבנה זורחת כמ"ש מע"ח וכ"ה בהדיא
בפ"ם דמהרות נבי נגע בפ' בלילה שהוא ס' ר"ה כמ"ש בחוספ' שם שובחה בר"ש שם ובחום'
רפ"ק דמדה (דף ד' רע"ח) ומ"ם החום' נסוחה דף ק"ח ע"ב ממשנה ג' פ"ח דמהרות נע"ב דהחם
ס"ם משום נזירה כלים כשמלחים שנאו בחוחש לטרוף לף בר"ה על ודאי מנחן שהוא שפק
טומחתן כדחיחא בפ"ד דמהרות (מ"ם) ובפ"ק דשבח. ומשבר ניוס ס"ם כמ"ש הר"ש שם ול"ע
ואו דנם שם נשעה בדרך לבדה בלא חבורה אין לחוש כלל דבכה"ג לא מקרי קיעוי כלל רק
קוכחה שהוכיח לומה ומיחה בה (שלא) לעבור על דברי חז"ל אבל לא עשוה שהלא על נכי
להחדה לעשות מעשה א"ו וקיעוי שבחורים אינו אלא כשחופדה בחפה בדחיחה ניכאות בפ"ג

ע"כ פ"ם בתוספות ד"ה לפקוח לה וכרמ"י שם ולהילוק זה מהכוין הכ"ם סי' קצ"ח (בשוה) ומוכרח הוא ג"כ בנתי רפ"ק דסוטה ולפ"ז הקבי להה דמ"כ תניגא מסורה לה ליתה פיהם כו' מסה דקוי"ל כ"י וכ"ע הלכה כב"ע וכ"ע אמר וקבל הובם ולף דהרמב"ם (פ"ג מה' סוטה) דמהניתין (ריש סוטה) דלה כב' מניגא ולהרמב"ם בלאה"ג אין לחום (כלל) (כ"כ) בל"ד שהיה כיון לדיקה (כ"ל בפ"מ דמסמע מדבריו ריש הלכות סוטה וכ"מ פ"ד מהל' נע"ג מ"ם ה' כ"ד מה' ישוחת) ומבודל מרדומי לה מוכל להחריך וה' ימיו ומנוחיו יהריך כשפה מו"ל מלו"ה מיתור זהמן בתו' ברוך זהה"ם.

ל דה' ישפות שלום וחיים מובים לאו"נ בר"ז הרב הגדול המפורסם מוהר"ר ישראל נ"י ולגיסו הרב חמופלג מוה' יעקב נ"י מ"ץ דק' ווישעפסק יצ"ו:

אהד"ש כמשפם לפוסבי שמו בלחי מן המודיעים היך בהיות פה מוב"ז שילחי קין העבר בשול שהל הפים שחלי מודוע שמשו שהר יהל עליה קול עוות חלושה היך שהודיע לחני היה בני אדם בעיניה שזיהה חתת בעלה. ובבלה מקרא ודרשה הסיב ובחשה לו ואמרה שלח היה טוב מעשה ממש בשולם רק היה קיהו ושוח סומך ומחמין לדברים שדברה לו בלבד ולא לדבני שהר בנ"ה שתרחי לו מז בשפיעות לפי מעשה מחרוש לסוף שדיה דמ"ל דדוקא בחומרה לבעלה דיוהה הבי דז"ה בחומר מלמון המוה"ע סי' קס"ו שלה שזכיהו בלל בעלה וב"ה בהדיה בב"ה שם שק"ל בפני כמה עדיה כו' (וב"מ בהרח"ם שפ"ב דיבמות) וב"ה בהדיה בפשקי מהרח"י סי' רב"ב ובשהר הסובות לחשוחים ומחרוחים יפשום שוה. ומבואר שם בחרח"י דרגליה לדבר היינו שים רגליה לדבר ע"י עידי כיעור כי הני עובדי דעילחי בדיה בחשם שוחים חמה כו' והיינו שים רגליה לדבר ע"י עידי כיעור כי הני עובדי דעילחי בדיה בחשם שוחים מהרח"י מידום דין זה לפ"ד החום' בבחובות דף ס"ג ע"ב ד"ה לבל כו' ומבואר הדבר כו'. והבה דבהחי והקדמי מבני עירה שהיו לז בחהניהו ולה בחשב עליה שום כיעור בעולם ויוליהים לחקור שם עוד כל מה שחשבר ואין קבל ואין עוזה רק הקול בהחשון לבד מה שהודיע בל"ל. והבה מבואר שם בחרח"י דלף דקלוחה ואמרה שחוהבה חת בעלה לפ"ה חומרים שהיה נחה בחמר ובחחובות מודע ביהודה בחב דלף שם אין הבדר לומר שהיה נחה בחמר לפ"ה לה חשיחה בפמ"ם הר"ן שוף ללדיה לחמי הבעיה דחשיחה לה חשיחה בחשב יע"ב סי' ע'. עוד זהה מבואר בחרח"י שם דלף שהודיע לפני גברה דחשיחה ליה בבי תרי ולבו שוחך עליו לפ"ה בריה יע"ם בחשם בחריכות (ולע"ד זו היה כוונה רמ"ה הודיה לפני ג' כו' והחרחים חשם ואין חשרי"ק בחקום חרח"י ונחחלקה בזה הגנה הב"ם שק"ל מל"ל הם כו' ותירולו הינו חוכן דשוף שה בהדיה כהב רמ"ה לף שחחיחי בשבועות. והבה עשה הפעם חזר הבעל ובה הלי ושומד בדיבורו שחיה חשיחה דחשיחה ובהרי בשבועות. והבה עשה הפעם חזר הבעל ובה הלי ושומד בדיבורו שחיה חשיחה רק לדברי חשחו ודברה חליו דוקא והליה לפני לוך שקחו עליו עוררין והפריעו חשחו והבה הוא גר בבפר הפייך לחחייבם הפחר ולוחה חחרחי עם הספר כי עליכם הרחוה הזהה לקבל חת הרחוקות בזרוע ועמכם המדע והחכמה ושם ייהיהו דברי בחייהם יהיו עידיהם ויולדקו בבה ג"כ עה"ם בבה היהבה דעדיף והיה זה שלוה מחדה"ם בשפעם הפחור ובפה ה"ב ד"ה מלו"ה מיתור זהמן בה"ה מו' ברוך זהה"ה:

לא תשובה על חודות הפחחלה שלה ופקבלה בעיניו לפחחלה מבוררת ודלוים יפה כיון מעכ"ה כי לחיהם מיבחי חולי היהם הודהם בחלה מחחת חברון ידיעה זו הוא דבר רחוק ל בעלה. ואח"כ לחחר לה בעלה בהחסור וחזרה נה. ובנה בחברון ידיעה זו הוא דבר רחוק חת. לפ"ב לחיהם מילעי לך לפ"ב לפי הסובן מהבה מעכ"ה דעכ"ה מידי ספיקה לה הקה לחחלה שלה בעיני מעכ"ה דחולי הודיה מהחת הילחה חיעיד בפניה במקום הפחבה ובהרי בעכ"ה. והה הה הוא הפך הקול לפי רחוה עיני מע"ל. ולפ"ד לפחוך בזעה בחשם ובהרי בעכ"ה (בים לה בחים וכו') ע"ד בב"י בב"ה סי' קע"ח בה"ל לפ"ה הם היו מחמין בלבו

בלבו לדברי העד לף שמוחק ומחיקה בהודחה בכל דוכחה וכמ"ש לקמן. ומקה שוחקה לרבוחה. דלפני היהם חומרה מפי' שחחה שי לריך להוליחה הם מחמין לדברי העד וגה לחפיקי מבחחה לפחה"ם בב"י סי' קס"ו ולף שחלק עליו רה"ל בה"ל שוחק וכו'. מ"ח הדין דין חחת וחוה חלמוד ערוך בקידושין ד' ס"ו בעובדא דהבוה שחיה לפחה"ם הרחב"ה בחבוחה לרחב"ן סי' קל"ג בשם רש"י ולה מבחיחהו חלה שוחקה וגה מוכרח לומר כן לכל הטומדים בשחה רחב"ן והרב"ה וסיעתה החולקים על פי' ר"ח בסוגיה זו כמבואר שם בחידושי רשב"ה וריטב"ה ובר"ן שם ומפרשים דלחו חשום שחחיקה כהודחה לחסר חלבי בכולהו. חלה חשום נחמנה העד ופחי' בחיהו יודע ושהוח שחיה לף ידע מידי דלה בח"ה הר"ן בשם הטוח' (ושם הרא"ש יחניה לבל בחום' שלחו חי' בע"ב) ול"ב לה הלחה מבחחה מ"ח דלחבי וגה רבה לל"ל חשום דבר הבעדוה וכו'. בלחה"ל ע"ה לף חיהיו בבה"ג חפי' בשחר חיסוריה וב"ה נבי חשה דהלמוד ערוך הוא רה"ק דשוחה ד"ג ע"ב ולל"ב ע"ב דע"ה לף חיהיו בלה קיהי ושחיה

אלא ודחי דחייבי שחיה מבחחה ול"ע דח"ח לה בויה בשחה הה"ה חלה בחחיה בפי' דז"ה שחר רבה ותירולה לף שייך כ"ה בבעל ולה בחשה עלחה בידועה הלחה. ול"ל דה"ל לרחב"ה ושיעתו בח"ר יהוחה בל"ב ה"ב הוכח בח"ך שי' קל"ז לחלק בין דבר שבערוה לשאר חיסוריה בחה שחק חחלה ובח"ב חחר לף שחקחי חלה חחשחי וכו'. ז"ל דר' יהוחה סוגיה דין זה חשחה ר"ה לפח"ם בחום' יבוים שהעד חחר לסהוה שחיה בגה הוא יודע בחשר בר"ן ולהה פלוג רבה ואמר חין דבר שבערוה וכו' פי' דגבי דבר שבערוה לף חשני שחיקה לחסוי בהודחה חחה לפ"ב חח"ל העד שהוא יודע ודוחיה דהבוה שהשחו לפניך לפל"ה. והייבו ע"ב חשום שיהול לומר לף חשחי וכו' חלל הרחב"ה וסיעתה הקשו זהה על פר"ה וכתבו בהדיה לחלק בלל בזה בין דבר שבערוה לשאר חיסוריה ע"ה בחידושי רשב"ה וריטב"ה:

ובר חן דין הגה בשחו לרחב"ן הל"ל בחוב בהדיה שחיה חבחחה שהדיין חיהה חבחחה. ושה דלף פי' שחומרה שחחה לפי חשום דז"ה חוכרה בנחי דחייבי בבי וגה דדיהי דהבי דלף שחיה חומרה בפי' חייב לחוליחה פי חשיחן לרחב"ן חבי ודיבורה לף חשלה ולף חוריד דפי לף חשיחן שהעד בבי תרי לף שחומרה בפי' שחה שיהה בחחר. ולף פי לף חיהחברה לחיהני בהבי ח"ח חשום חבדר חילחה הפקיעו חבחיה בלל חי שחומרה בן לפ"ד רשב"ה בחדושי סוף נדרים *וחדע עוד חדלף ה"ל שחולל לחחיה לבחול חחחחו לה חוזה חחסר גה בי לף חשיחן בבי תרי ולה חבחיה גה פי חשיחן שהר לפ"ד רשב"ה בחשובה לרחב"ן ה"ו שדיבורה לף חשלה ולף חוריד לף בע"ה חחחר דע"ה לחו בלוה חוף *וכן חשחע בהדיה ג"כ חל' הרחב"ה ס' חיהוה חכ"ד ס' י"ה חחרה לו חחחחו בזיהחה וכו' ולה היה חבחיה גה פי חשיחן שהר לפ"ד רשב"ה בהשובה לרחב"ן ה"ו שדיבורה לף חשלה ולף חוריד לף בע"ה חחחר דע"ה לחו בלוה כלוה הוא *וכן חשחע בהדיה ג"כ חל' הרחב"ה ס' חיהוה חכ"ד ס' י"ה חחרה לו חחחחו בזיהחה וכו' ולה היה חבחיה גה פי חשיחן שהר לפ"ד רשב"ה בהשובה לרחב"ן ה"ו שדיבורה לף חשלה ולף חוריד לף בע"ה חחחר דע"ה לחו בלוה כלוה הוא

*וחדהכה חפבר דשוחקה הוא רבוחה גה לרבוה לעסקל בלה חשיחן שהר דב"ה חומרה שחחה לפי כח"ה בירושלמי בחחה לחסור עשה החיכה בחה להחיר עשה חכרה ושע"ה בחיה לחיה לדבר זה דבר (ע"ה סוף חדיה):

*ועיין ב"ך סימן קב"ו שחפה עיקר בהרב"ה וסיעתו בפי' הסוגיה וחביה עוד הרבה חנדולי הפוסקים דפ"ל הבי וע"ה בפפ"ה דגה רשב"ה וסיעתו חודיע דשחיקה בהודחה בדבר שיודע בחחה וע"ה בה"ה בב"ה בב"ח בגמרא רפ"ג דבלידות ופשוט הוא לחעיין היטב בחדושי רשב"ה וריטב"ה דל"ה בלל חיב"ה בבפ"ג וחסיעת דהלכה חלא הבי הלכה בשגה ולה ידע גה לפ"ד בעי בה"ל מלבו מודע (בח"ה הר"ן בשם הום'):

סוף נדרים *וחדע עוד מדלה ה"ל שמוחל לחמיה לבחול מחחתו חם תודה חחסר גה פי לף חשיחן בבי תרי ולה חבחיה גה פי חשיחן שהר לפ"ד רשב"ה בהשובה לרחב"ן ה"ו שדיבורה לף חשלה ולף חוריד לף בע"ה חחחר דע"ה לחו בלוה כלוה הוא *וכן חשחע בהדיה ג"כ חל' הרחב"ה ס' חיהוה חכ"ד ס' י"ה חחרה לו חחחחו בזיהחה וכו' ולה היה חבחיה גה פי חשיחן שהר לפ"ד רשב"ה בהשובה לרחב"ן ה"ו שדיבורה לף חשלה ולף חוריד לף בע"ה חחחר דע"ה לחו בלוה כלוה הוא

ס"ו דמדמו לס לסומכס סמפס מני וכ"ס בסוס ר"ל ס"ק דקידושין גבי דניחסו דר' חייס .
וס"ל דסמי סחס דסקסק עד עכשיו . דמ"כ סיכי מייתי רב חסדס רסיס מדניחסו דר"ח לסוס
עכרס דקדיס וכ' ולוחק לומר דסימס דרניחסו קיימס וס"ל כו כיוס . וגס סוס ליס לר"ס
לפיולס ולחקרס ויע לסתיך כזס מלס סמין חזמן גרמס :

והנה מס"ס רס"ס בסג"ס סי' קע"ו ס"ו מין רסיס לסחור פסק סב"י בס"ע סי' קע"ח לפמ"ס
ח"מ וב"ס סס דמייכי ניס רגלים לדבר בלס"ס . ומס"ס סח"מ וב"ס כמן מין סכרע ג"כ
דלס ס"ל כרס"ל דסמי סכס לישכ על סחד על סודסחס וניס מכחיסחו שלס סודיס משולס .
שלס סס סיסס מודע בב"ד כל"ד י"ל דמכי עדות סמחדד למסוי רגלים לדבר עכ"ס מסמ"כ
בגדון שבסגסות רס"ס יניס כל סעמין חלוי בעדות סמחדד וסוס ע"ס וק"ל . לך בסמס ודלי
מסניסס ל' רס"ס לס מסמע כלל כלי' סס"ס וב"ס דכל כס"ג ודלי ס"ל לרס"ס לפרס ולס לישוש
סעיקר חסר מן הספר ומכ"ס מסחר דכשיפס סודיס לפני ס' מייירי רס"ס בדלישכ רגלים לדבר
כמבואר מס"ס ס"ס וב"ס ס"ר סכיינ סרישס כו' רק סמס יורס דרכו למעיין בספקי מרס"י שכיחר
שיפר סמס סמומרס מסוס :יכיון דלילו למרי' עיניס נמנס בסחר ס"ל עדות נמורס דנמסלס ע"י
לירוף ומלן ליסע לן דבכס"ג למרי' עיניס כו' סי' דלס למרי' עיניס כו' מלס בדלישכ רק בוים נפמס
חד"ס לילו לא למרי' עיניס כו' ולא בדלישכ עדות
נמורס לילו לא למרי' עיניס כו' *וכיון דלא למרינן כלל
עיניס כו' מין לריך לרגלים לדבר ומ"ס מין ללמוד מכמן
ע"ל לפסור בלא רגלים לדבר מסוס דסעד הוא סחמו ומיסו
מלערך עמס לעדות נמורס ודומלס בע"ל כק' עדיס לא
שייך הכא דמסייבא לסחריני לפסרס על הכעל ובדלישכ סחס נגמ' דלא דמויא נפמס חד"ס ולפך
מילתא ודלי בעי רגלים לדבר ולא מספקא למרי"י אלא בעדות נמורס ע"ס היכא ודו"ק
וכדמסיק מרס"י שם סמך מלחא נופא מסוס דסמחדד היס קרוב לנעשה"כ וכו' . ולף לפי הפעם
זכ' שם מרס"י להניר בגדון שלו לא שייך לסניר אלא בסולים לפני ס' אף שהוא נסמן כפנים
אבל לא בסולים לפני ג"ל אף שמחדד הוא קרוב. והיינו מסוס דעכ"ס רגלים לדבר ליכא אף
שלין כאן לירוף עדות נמורס . והיינו דלא כב"י וס"ע מ"מ הכי רמ"ס בשו"ס לא סזכיר רק דיק
לירוף עדות נמורס וממילא משמע שלין כאן קרובים . וכבה"ג מיסברא כלי רגלים לדבר . אבל
ליכא דבעי רגלים לדבר י"ל כמ"ש שם"ע סי' קע"ח דע"ס לא מקרי רגלים לדבר . ומ"ס לא
קניה רמ"ס שם פלוס אע"ע וכל זה לכוומל דמלחא אבל בשעת י"ל דאף מרס"י לא ס"ל
בגדון שלו דעדות שמחדד מקרי רגלים לדבר מסוס עדותו לחוד רק מסוס שניו מיכרים דברי
אמת להכעיס"כ שסוכיחו וחודס דרך וידוי ובקשת המוכה כמבואר שם . וגס סיו שם שלרי
מומדים והוכחות כמו שנ"ל כן ל"ל ס"ס וב"ס שניו שם רגלים לדבר כלי מלריך שמחדד
אבל אין ללמוד כלל מכאן לע"ס שבא להעיד בלא דרך וידוי והסובה כלל כיון דע"ס לא מיסתל
לא מקרי רגלים לדבר דלמת שמקר לנמרי ולעפורי מכוין (ושפרס זה מלינו בעדות אשה בין
מס"ס למחכוונים להעיד) וב"ל לא היס דרך וידוי והסובה לפי סמוכח מכאן ומב"ע (אבל
ס"ל דמעמיד דבס"ג אינו מסוס דע"ס מקרי רגלים לדבר אלא מסוס דלא לאמרינן כלל עיניס
נמהר אלא בשאלרס מעשה דוקא כדמשמע לכאורה מלשון שבפרישה דז"ל כמבואר בהדיא
כרס"ס שס"ב דיבמות דף שמודס ע"י שאלה לאמרינן הכי ושס לדיעכרך שהס מעשה להחיכה דלי
לילה דעביד ליסורא וכו' היינו מסוס דליכא פעמא נמי לאיסורא דערך שולף כמ"ש במרס"י) :

והנה מקור לילסור ברגלי לדבר מוכא מהני עובדא דשילהי נדרים כמ"ש מרס"י ב' סהוס, ורס"ס
דיבמות פ"ב ושם מבואר דלא סולרכו לפרס בזומרא שמאה אי אלא בשאר כ"ס אבל
לפרס"י דמפקי' מבעל בעילי ליסור ס"ס אלא מסוס דשאר סוס ליעור גדול דערך שולף
וכו' וכ"כ סהוס' בשלוים פ"ק דכתובות דוולף שמי . וס"כ אין ללמוד מכאן לע"ס דלכ"ע לא
מחקינן בע"ס כדילף מקרא רפ"ק וספ"ס דסוטה (וכן בא ללמוד מכאן לייחוד נרידס שלין
שוכרין כו' דלא בב"ס) ועיין בכתי מרס"י שם דאין להחמיר בהא בשאר כהן ייחר מבשאר

*ואולי לשעמיס דלעיל שם בשם דשם דמויא נפשם הר"ח לא מייירינן בשום שאלרים דהכניס שאר מפ"ס בעדות גמורה :

שרגל וכחבו ל"ל שניס רשיס לזה מבחי' מכר"ס בשו"ע ומ"ם בב"ס ב' הל"ל להחמיר בחיסיי
בכוסס סיינו בחיסור דלא שייך בירבעל כלל : ול"ל לפ"ז בסוגיס דיבמות ד' פ"ח ע"ב דכיי לס
לאו סיינו שרלחס מיסס נעלס דב"ב סיס מזידס ואף בשאר יבמל שסורס אלא כדפרס"י שם
בשחלח הסוגיס ע"י סימנים וכי' או כדפרס"י בשחוכות ד' כ"ב ע"ב חין לבי נוקפי וכו' אלא
קיים וכו' ולא כר"ן שם (ושאר ב"ל דעת הל"ל בשון שלו שבב"ם פליפס דעת ממני דשם מדבר
שהרוגס דסוף נדרים מיירי בסוסס דלא שייך אלא בשאר כהן וב"ל דשם זוסס חד סוג דב"ב
בסוגיס דיבמות הל"ל נמי ול"ע) וע"ש בל"ל דלא מקרי רגלים לדבר מס שיש רגלים לדבר והוכחס
דקוסבע קאמרס בסודלס רק שיש רגלים לדבר אף נס בלי סודלס ע"ש. אך שאר"כ לולי פירוף
בשק שקול דשמחלא אלא בעיני ועכ"ס כל"ל לא מלאני לבי לשמוך ע"ד דשב"ם וסיעתו דלעיל
למוד בפי' הסוגיא דקידושין אף שכן שאר"ם הס"ך עיקר יען כי הוא דוחק גדול מליבא דהכיי
שאלי שחלים שמוכח לאיסור לסחוס אי מהימן ליה דלאו נזלגה הוא ולא ס"ל לשחוט מאלחי
שוני הכחים ועכ"ל ל"ל דמיירי שכבר שלל ושחקה וכל כה"נ ה"ל לגמ' לפרס ולא לסוס סעיקר
חבר מן הספר . אלא ודאי דשחיקתו גומרת הלישור ויצוד כל הסוגי' על נכון לא עת הלשף פה :

ועובדא דר"ס שבב"ם סוף ניסין ופוס"ע סבי' מ"ם וכן עובדא דיבמות דכיחתו דר"ח וכו'
נלשע"ד דמ"ם אף למשנה רלשוס דלא חייבי שאלוס וכו' (דלא כסבריס'
דלעיל) וס"ע כמ"ם סר"ן שם ב' מחריס דמדינא ודאי אין לשאל אלא בשאלוס וכו' (וכ"ס בהדיא
בגמ' שם דלא עבידא לבזויי נפשא וכו' וכ"מ מפשט ל' הסמנה מזרו לומר שלא שאל אף מקולא
וכו' דה"ס קאי אכל הסלם נסיס אלו בשוס שלא . לכוף לסוגיא דמשנה רלשוס אבל לא ניחן טעס
לחלי מוכרס דשם ס"ס לא שייך ולא מיללריך בב' נסיס הלחרוסס ול"ל לא מיללריך נמי משוס
שיכר לשומרא שמלא אלי) ושלכך לשבר לומר דגם בשאלס לחרוסס לא סיינו אלא בשומרא
היס לבדס ולא בדלישכ עד שלסייע לס וכדעס רס"ל וסיעתו משל"ס בעובדא דיבוחיס ועובדא
דר"ס ס"ל דלא שייך כ"ש ס"ס דבזויי נפשא מוקמי' דלינא מסיימא לשקולינ עלמא ואף
בדלישכ עד שלסייע לס (ואף שע"ס אלילו קרוב נאמן בלישורין) . ומיסו לפ"ז עכ"ס ליכא
לישורא דשוריינא בכב"ג אף לפ"ד רס"ל וכשלשוס לשון הר"ן הסיסו בשאלס וכו' ושלכך בשפק
שקול דשמחלא הל"ל יש לשקל ולשמול על שאלס רשב"ס דלעיל וע"ד סרשב"ס וכ' יראוס לפ"ז :

* כלל דוסק להלן בין לשקולינ עלמא שבעלה ע"י שפקעה הקי ושין למפרע לפי דבריס ושין לאסור עלמה לבעלה . דעכ"ס לריכה גט דהא ל' מייל לאל לדבריהס נלמו כל כמיך דאמרה לך פלי משמע דסעיקר תלוי בהיכיר לאוד וכ"מ מלשון ר"ת שבגל"ס ושוס"ע שלא הזכיר לשון שפקעה כלל אלא לשון לישור לאוד :

והנה בשאר לבי נוקפי קלא בשמחלא שלא
לפי המבואר בגב"ע ברלשוס המעשה
בחריכות שהיסה שהחזה בייחס בשעה שולחלה
שניס שאמרס לו שלא לא שלאתי לאחריך וכ'
דמוכח קלא בשאמרס שאמה לך מין מזה שוכחה
גמורה וכלל לפי רלוה עיני מע"ח וסיעתו
הל"ד בשעה שפור ושאך שהחזה שבריס שניסס מ
בשעת שולחה ואף שהיכר שהחזה עלה בשלא
מזרס נו וכשהיתה י"ל שהחלה שהיה שילחה שבברה כי יהיה די לה בשוכה לבד
ולא סיסה יודעה שהיסבר עליו . וכשהודיע' בשלה שהבהרם בודאי מי מין כל שהדיס כדף
לה נגד סגידוסין לכן מזרס בה לך לבי בחון ואין לדיין אלא מה שעיניו רואות . ואע"ג שלא
סיסה שאה יבמל שבשר שייבי כיוך להחיר בשפיעות לך לפי שהיא השחבכהן מעלה עשו
ביוחסין אלא ימחו מלניס ח"ו לילי רוצה לסחוך על דשחי עד שיסכימה שני גדולי שורשה
כי היכי דלימטיין שיבא מבשורה :

לב ה' ישפות שלום לעבדו ידידו הרב המופלג בתורה ויראת ה' אוצרו הסידה
ופרישא כש"ת מ"ה' יעקב נ"י מסטילא :

ענוותך הדכוי לנרפני להיות נמנה לדבר מנוה לדבר שהרבה עגונה בכחה להיכרה עדיף ומעשה
עניה

עליו מפי ח"ל · אמר הרבה שקדו בתקנת עגונות ואף גם כאן בנ"ד דעת מהרש"ל ביש"ש שפ"ו להתיר לגמרי באומר אמרו במקום עגון כדעת ר"י בהרא"ש פ' המגרש וברמזים שם ורי"ו נכ"ד ח"ג ודלא כספר"ת והגם כי חלילה לנו לסמוך ע"ז נגד השימות בעלי הש"ע דכ"ע גרירי בתרייהו אך אעפ"כ כדאי הוא לסמוך להקל בנ"ד דמסתבר טובא דבכה"ג שא' מהשומעים כתב הגם מודים כל הפוסלים באומר אמרו משום דלא חשיבא לשמה לבד ולא משום שליחות וכמ"ש כת"ר · אלא שמרוב ענוותנותו וכו' · והנה יש להאריך בזה הרבה בטוב טעם ודעת להשיב בזה גם להאומרים דבעי שליחות לכתיבה וגם לטעמים השוכות לדעת רש"ל הנ"ל בבירור וליבון ההלכות ויישוב הסוגיות על מכונן אך כי מעשה הכתב עליך למורח גדול ואין הזמ"ג כעת בקיץ שהלילות קצרות וכל היום איני מופנה מכל צד כי העם נצב עלי מבוקר עד ערב ובשלשי קייטא אשיב ש:אי שלא לכתוב באריכות שמענה אי"ה כ"ד או"נ שניאור זלמן בא"א מוה' ברוך זצ"ל : ולענין התימות פשיטא דיש עוד צד להקל לבד מדעת הש"ע דלעיל ולהתיר במקום עגון עכ"פ עפ"י מ"ש הפרישה סי' קמ"א ס"ק פ"ד · ידידו הנ"ל :

לג תשובה הנה דעת רש"ל ביש"ש שפ"ו להקל לגמרי באומר אמרו היכא דאיכא למיחש לעיגונא ולסמוך ע"ד ר"י בעל התוס' והרא"ש שפ"ש בשמו וכ"כ רי"ו נכ"ד ח"ג בשם התוס' ופוסקים אחרים והגהה יצאה מלפני הספר"ת לכתוב ע"ד רי"ו דליתא והרי אין אומרים למי שלא ראה את החדש כו' ואשתמטתיה שכ"כ נ"כ הטור ברמזים בהדיא בש' ר"י וגם מסיק שם דצריך לחוש לדברי שניהם לפסול כו' דהיינו לדעת ר"ח ולדעת ר"י משום דלר"י כשר באומר אמרו ע"ש · וכ"כ בהדיא בחי' רמב"ן שפ"ו בעלי התו' וכ"פ הריטב"א בפ"ק דקידושין להלכה ולזה נתכוין הש"ש ע"ד מה' זכי' ע"ש בלח"מ שהש"ם שם הוא בסוף לשונו לבד ולא בתחלת לשונו דלא כספר"ת · ומ"ש הרא"ש אלא לחוש לדברי שניהם כו' היינו להחמיר בחתם סופר אף לפ"ד הגאון ר"ח ז"ל כמש"ש בהדיא ואפשר שלא פסק הגאון לגמרי כו' אבל ר"י גופיה ס"ל כשמואל וכולהו אמוראין דמכשרי באומר אמרו לפמ"ש התוס' בש' ר"י כמ"ש הרא"ש (וכן הוס' ר"ש משנ"ץ) וא"כ ס"ל לר"י נמי להחמיר כן היינו ודאי לחומרא בעלמא כמ"ש רש"ל בהדיא וכ"מ ממ"ש המרדכי בפ"ז ב' ר"י הזקן בתשו' בחתם סופר ועד דאם נשאת וילדה כדאי הוא ר"ח לסמוך עליו להכשיר הולד ואם לא ילדה יש להסתפק מה יעמד רבינו הזקן כו' ואי הוה ספק שקול לא ה"ל להחמיר כך בספיקא דרבנן להוציא אשה מבעלה וגם ס"ל לחוש לספק גט מעושה ומ"ש בסמ"ג ורשב"א ור"ן בש' ר"י לפסול גם באומר אמרו מספיקא ומשמע לכאורה דהוא ס' שקול הוא מדברי הס"ת בש' ר"י ואשכחן בדוכתי טובא דהתוס' וס"ת אין מתנבאים בסגנון א' בש' ר"י וכן בעלי התוס' עצמן וזה יצא לאשונה בענין וסוגיא דנ"ד דהרא"ש שפ"ב כ' בש' ר"י בעל התו' דבעי' שליחות לכתיבה וכ"כ בתוס' שלנו ד"ש ע"ב ומש"ה פסולי חש"ו אפי' בגדול עע"ג ובסה"ת סי' קי"ח וקי"ט מכשיר בפשיטו' וכן בסמ"ג ובודאי נ"ש על רבו ר"י להתיר בפשיטות כ"כ ובפרט באיסור א"א אלא דס"ל כמ"ש בתוס' שלנו דכ"ב סע"ב ב' ר"י ועוד נראה כו' משום דרישא אתי נמי כר"א ולדידיה דוקא חש"ו כשרים כו' :

והנה בחי' רמב"ן שפ"ו לאחר שתמה על הרי"ף וכתב אלו הייתי ראוי לחלוק הייתי מכשיר בו דשמואל עדיפא ור' נמי ס"ל כוותיה ור' סתמינהו כו' מ"מ אני אומר שהיא ספיקא כו' (כמ"ש הר"ן בשמו) מסיק לבסוף ושוב מצאתי דעת ר"י בעל התוס' ז"ל שמכריע כר' באומר אמרו דכשר ולא העטה (שכ"ה גי' רמב"ן א"ר"ה אמר ר') ואפי' בחתם תתומו ופוסל חתם סופר ועד ואע"ג דלא שכיחא גזרי' לרב חסדא בתרוייהו לפי הפי' שכתבנו למעלה וזהו דעת שראוי לסמוך עליו בתוך השמועה עכ"ל · ושם למעלה כ"כ נתרץ הא דאר"ח הא מני ר"י הוא דוקא אע"ג דר"ח ס"ל כשר ולא העטה אפילו בחתם התומו וכ"כ בסה"ת בשם ר"י דהא דאמרינן בגמרא כיון דאמר מר כשר ול"ת לא שכיח דיחויא הוא וכל האמוראים (ולזה נתכוין נ"כ הרא"ש במ"ש ור"י הכיה כו') דפליגי בכשר ול"ת סברי כו' ר"ל דאפי' הסוברים לא העטה סברי כו' דלהאומרים העטה א"נ לשום הוכחה דשום הוא בגמ' דלדידהו איכא למיחש לחורבא ולרב דמכשיר חתם סופר ועד נ"ל לפ"ז דאומר אמרו פסול לגמרי ופליג אכולהו אמוראי דאמרי כשר ול"ת (ול"ג

בגמ'

בגמ' א"ר"ה אמר רב כגי' שלנו אלא א"ר"ה לחוד או א"ר"ה אמר ר' כגי' הרמב"ן) טעמיה דרב א"א לומר משום דמילי לא מימסרי לשליח דהא רב ס"ל דמימסרי כדאיתא בפ' כל הגט ועכצ"ל דטעמיה דרב נמי משום דלא ליתי לידי חורבא ובהא פליגי כולהו אמוראי וס"ל דמשום חשש חורבא אין לפסול אלא חתם סופר ורב ס"ל איפכא להכשיר חתם סופר ולפסול אומר אמרו כי היכי דלא ליתי לידי חורבא וסברא זו הוזכרה ברשב"א שפ"ו ודלא כמהרש"א שם ואדרבה לפי דעת הס"ת ב' ר"י א"ש דלק"מ קושיית הרשב"א משום דאי משום חשש חורבא ה"ל לפסול אפי' בדיעבד כמו לרב א"ו משום דכולהו אמוראי ס"ל דחתם סופר פסול כמ"ש הס"ת ב' ר"י *ולפ"ז אף את"ל דבמסקנא ס"ל לר"י נמי כדעת הגאון לפסול אומר אמרו מיהא עכ"פ י"ל דפסול מדרבנן כרב משום חורבא) דהלכתא כוותיה באיסורי כדפסק ר"י ברא"ש דבריו והספרים שבין פסול דרבנן ובין כשר ול"ת הוא משום דל"ה הוא רק לכתחלה ובדיעבד כשר (ובשעת הדחק אפי' לכתחלה כמ"ש התוס' מש"ה חיישינן לחורבא וכ"ה להדיא בסה"ת בסי' ק"כ וקכ"ה) משא"כ בפיסולא דרבנן :

*ולזה נתכוין נ"כ הרא"ש במ"ש וכיון דחתם סופר פסול ליכא למיחש לחורבא דלכאורה הוא שפת יתר ומלתא דפשיטא אלא דהא ליתן טעם הא דשמואל ור"ח לא חיישי לחורבא כרב וכיש"ש סגי' ברא"ש דכיון כו' שהיא נתינת טעם :

והנה גם בסה"ת מקור דברי הסמ"ג ורשב"א ור"ן נ"ל כן בטעמיה דרב דפוסל אומר אמרו משום חשש חורבא דא"ל דרב נמי ס"ל כס"ד דגמרא דכיון דכשר ול"ת לא שכיח כו' דא"כ נימא דכולהו אמוראי דס"ל כשר ול"ת הכי ס"ל כרב ומנ"ל לר"י לפסול חתם סופר דלא כרב דהלכתא כוותיה באיסורי* :

והנה לרב דסבירא ליה דמילי מימסרי לשליח וטעמייהו דרבי מאיר ור"י במתני' דספ"ו הוא משום בזיון דבעל לחוד א"כ הא דפוסל באומר אמרו אע"ג דליכא בזיון דבעל ע"כ משום דס"ל דהלכתא כמתני' דרפ"ז וכתנא כוותיה דרב אבי עד שישמעו לאפוקי אומר אמרו כו' וס"ל לרב דה"ט משום חשש חורבא ולא משום דמילי לא מימסרי לשליח והא דקתני עד שיאמר לסופר כו' הא עד לא קאי אבעל אלא דאינו עד כו' דבלא"ה נ"ל כן בפיסול ח"י העדים דאינו אלא מדרבנן לדידן וכמ"ש בפנ"י והלכך אף גם במסקנא דהס"ת דמסיק ומסיי' ב' ר"י להחמיר ולפסול אומר אמרו מספק דשמא הלכה כברייתא עד שישמעו לאפוקי ממאן דמכשיר כו' שפיר י"ל דכמה דפסח סיים דהיינו מדרבנן משום דנפיק מיניה חורבא כמו לרב דהלכתא כוותיה באיסורי וס"ל הכי בטעמא דמתניתין ובריית' ואף שהוא ספק דרבנן הרי גם חתם סופר הוא ספק דרבנן ופוסל ר"י מספק ואדרבה השתא א"ש טובא טעמא דר"י דמחמיר כ"כ בס' דרבנן ולפסול אפי' בדיעבד דאפילו אם ניסה אלא דה"מ דכיון דא"א להכשיר בשניהם דהיינו באומר אמרו ובחתם סופר והסברה לפסול א' מהם כי היכי דלא ליתי לידי חורבא ולא ידעינן איזה מהם פסלו חכמים יש לנו לפסול שניהם (ול"ד לב' שבילין כו' דבזא"ז שניהם טהורים דש"ה דנפיק מיניה חורבה והסברה לפסול א' מהם ודמי ממש לגבת אחת) אבל אי ה"ם דאומר אמרו פסול מספק דלמא מילי לא מימסרי לשליח (כמשמעות לשון הרשב"א ור"ן) דהוא ספק דאורייתא ה"ל להחמיר בספק דאורייתא ולהקל בספק דרבנן . ומ"ש הרשב"א ומייתו גם בעל לא הוי דלמא הלכה כשמואל כו' ז"א מהס"ת אלא הוספה מד"ע ולאפוקי מדעת הרי"ף אבל בסה"ת לא הביא כלל דעת הרי"ף כ"א דעת ר"ח לבד ור"ח לא פסק אלא דאין הלכה כאמוראי דמכשרי כו' לאפוקי ממאן דמכשיר אומר אמרו כו' :

*והמעיין בסה"ת יראה לעין שכדי להוליד דין חדש שחיד' ר"י לפסול חתם סופר הקדים התחלה דהא דאמרינן בגמרא דכיון דכשר ול"ת ל"ש דיחויא הוא ולכל האמוראים אפי' דאמרי כשר ול"ת ס"ל דחתם סופר פסול ומש"ה אין לנו לסמוך על רב להכשיר אע"ג דהלכה כוותיה באיסורי :

והא"ש טובא מ"ש בסה"ת (וכ"כ בסמ"ג) והובא במרדכי דלאחר שהביא מהתוספתא דלא יועיל ע"י כת"י לסופר לכתוב כו' מסיים בזה"ל וא"כ אין אדם יכול לשלוח כת"י לב"ד שבמקום אחר שיכתבו ויתנו כו' דפשט הלשון משמע דהב"ד יצוו לכתוב וליתן ולא בשם עצמן יכתבו וימסרו ליד האשה דלא ה"ל לקרותם ב"ד אלא סופר ועדים ושליח לגירושין דל"צ ב"ד

ב'ד

ב"ד שבמשנה היינו שמצווין לכתוב וליתן כדינא בדר"מ שעשאן ב"ד וגם ר"י אמר הרי אלא ילמדו כו' משום דשהם ב"ד אינם אומנים לכתיבת הגט כסופרים כמ"ש הרמב"ם בפי' המשנה ומ"ל לפה"ח לכנוקס בשם ב"ד אם לא שהם יצוו לכתוב לספרי דדייני דמיגמר גמירי והרי כבר פסק לפסול אומר אמרו מספק דשמא הלכה כו' ולמאי דפריש דה"ע משום תרבא א"ם משום דבב"ד ליכא למיחש לחורבא כמ"ש בשה"ת סה"י קכ"ד ומש"ה אין לפסול אומר אמרו אלא באומר לשנים וכ"ה בהדיא בשה"ת בסימנים וגם פסל אמר הבעל לשנים אמרו לסופר כו' לשנים דוקא ואלו היה הטעם משום דמילי לא מימסרי לשליח ה"ה אפי' אמר לג' וכדא"ר אפי אפילו אמר לבי תלתא כו' ולא ה"ל ליתן מכשול בלשון בספק א"א ח"ו (והפ"ם נמי אריכה הפלפול בשה"ת בסי' קכ"ד דנ"מ לדינא הא דאסיקשה דבג' ליכא למיחש לחורבא) והא"ם פובא נמי שינוי לשון שה"ת ב' ר"י דמתחלה ליישב דע הגאון פי' הטעם משום דרב אשי מתרץ המשנה בהכי הכי ס"ל ולבסוף בפסק הלכה פי' הטעם להחמיר ולפסול כאומר אמרו דשמא הלכה כברייתא עד שישמעו לאפוקי כו' ולא הזכיר שם רב אשי כלל אלא ה"ם משום דרב אשי פירוש המשנה אפי' אמר לבי תלתא ומשום דמילי לא מימסרי לשליח וכולה ר"י הוא דר"י הרתי אמר אבל ר"י בעל התוס' ס"ל דמשום דרב אשי מתרץ המשנה בהכי אין ראיה כ"כ דס"ל הכי להלכה ופליג אשמואל וכולהו אמוראי דמכשרי רק שאעפ"כ יש לחוש שמא הלכה כברייתא לפסול באומר לשנים עכ"פ משום תורבא דמסייעא לרב דהלכתא כוותיה באיסורי דהא בברייתא ופס במשנה לא הוזכרו שלשה וקושיית הגמרא א"ה עד שיאמר לג' כו' ע"כ ס"ל לרב לתרץ כמ"ש התוס' שם לס"ד דנמ' (לפמ"ש בשה"ת דבג' ליכא למיחש לחורבא) והלכך מאחר דאף גם לשה"ת ב' ר"י אינו פוסל אלא מספיקא דרבנן ודאי דכדאי הם התוס' והרא"ש בשם ר"י לסמוך עליהם בשעת הדחק להקל במקום עיגון כמ"ש הש"ל (ואם דנם לדידהו כשר ולא תעשה לכתחלה שעה הדחק שאני כמ"ש התוס') והא דלא הם הש"ל לדעת הרי"ף דפסק כמשנה וברייתא דפ"ז היינו משום תמיהת ר"י על הגאון שבשה"ת ורא"ש דמה שיישב הרמב"ן הוא כנ"ן משום דפרק התקבל קדים לפ' מי שאחזו והוי מחלוקת ואח"כ סתם לא נעלם זאת מעיני ר"י בעל התוס' כמבואר בתוס' דע"כ שסוכיתו שם דפ' התקבל קדים דלא כרש"י ורא"ש אלא דדעת ר"י דכיון דכולהו אמוראי קמאי ובתראי (דהיינו רב ושמואל ור"ה ור"נ ורב ששת ור"ח ורבה ורב יוסף מבבל ועולא ורבב"ח מא"י) לא ס"ל הכי הכי הילכתא כדאמכתן בדוכתי טובא ואמוראי פליגי אסתם משנה ואמרי דהלכתא כיחידאי דברייתא כדאיתא בפכ"ב דשבת ודוכתי טובא ואפילו לר' יוחנן דס"ל הלכה כסת"מ אשכחן טובא דאין הלכה כסתם משנה משום דרבים פליגי עלה כדאיתא רפ"ג דמגילה ורפ"ד שם ופ"ג דמכות די"ז אבל חכמים אומרים כו' וס"ג י"ל כן דהכי קים להו לאמוראי דחכמים פליגי אר' יוסי דאמר הרתי ומש"ה אין הלכה כסתם משנה דרפ"ז ולא דספ"ם תתם סופר כו' דר' יוסי היא ותדע דהא הא דאמר ר"י הלכה כסת"מ היא מימרא דרבב"ח (דאמוראי ניהו אליבא דר"י כדאי' ר"פ א"מ) ורבב"ח אמר הכי כשר ותעשה ותדע עוד דהא ר' שתמינהו לכולהו סתמי ור' איה ליה בהדיא בירושלמי דכשר ולא תעשה (ועי' הרמב"ן הני' כן בגמרא שלנו ג"כ ומש"ה כ' אנו הייתי ראוי לחלוק הייתי מכשיר כו'):

והנה הגם שדברי ר"י א"ל חיזוק מתני ח"ו ומי אנכי כו' אך תורה היא כו' ולפע"ד אין שום ראיה כלל מתניתין דפ"ז ואוקימתא דרב אשי שם ואדרבה כו' כי הנה התו' והייתם ספ"ב הביאו מסוגיא דזבחים רפ"ק דלא בעי' שליחות לכתיבת הגט מדלא מפסלי טופסי גיטין אלא משום דסתמא לאו לשמה כו' ודחקו לייסב מתניתין וברייתא דפ"ז דבעינן שיאמר לסופר כתוב כו' דהיינו נמי משום דלא חשיב לשמה כו' וכמ"ש הר"פ בהגהת סמ"ק דשינויא דחיקא הוא ובפרט מ"ש הר"ן לתרץ קושית הרא"ה גבי אומר אמרו דלמ"ד מילי מימסרי לשנית היון דשלוחו של אדם כמותו הוה כאלו שמע מפי הבעל וחשיב לשמה ואי לא מימסרי לא חשיב לשמה זהו דוחק גדול דמימסרי ולא מימסרי הוא ענין הנמסר לחכמים בתורה שבע"פ בקבלתם איש מפי איש כדאמר ר' חנינא מקובל אני כו' ור' יוסי אמר אף אנו מקובלים כו' וזה אינו ענין כלל לדעת ב"א וכוונתן לשמה ובפרט לפמ"ש הרשב"א ספ"ב תוספות ביאור לשפת התו' משום דלא חשבי' עוגן כוונת מעליא אע"פ שמתכוונין לשמו ולשמה כו' ואיך אפשר לימתי כוונתם

שבקבלת חכמים אי מילי מימסרי לשליח או לא מימסרי אל שהר"ם לא כתב שום ישוב לסוגיא דזבחים וגם סוגיא דספ"ד דגיטין מרווחת בפשיטות יותר לשטת התוס':

אמנם הגלפע"ד לייסב הכל על נכון ע"פ פשט לשון המשנה וברייתא דפ"ז הרי הגט בטל עד שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו דמשמע מפשט הלשון דבטל ממש גם בח"י העדים שלא שמעו מפיו והגם דלאוקימתא קמייתא דריפא ר"מ וסיפא עד שיאמר ר"י סיא י"ל דהרי הגט בטל בח"י העדים לר"מ דוקא דס"ל ע"ח כרתי ובסופר מיירי דלא אמר אמרו ובבל לרב משום בזיון הבעל ולשמואל משום דמילי לא מימסרי לשליח וה"ל כאלו נכתב שלא מדעת הבעל לגמרי וכמו דאמרי' הכי במתני' אבל לאוקימתא דרב אשי ע"כ צ"ל דר' יוסי ס"ל כר' יהודה דלדידיה דין כתיבה וחתימה שוין לכל דבר כדאי' בפר"ק וכמ"ש בפנ"י ובב"ש רס"י קכ"ג וב"ה בהדיא בירושלמי דמתניתין ר' יהודה היא ובגמ' דילן לא איצטריך רב אשי לפרושי אף אליבא משום דבכר פי' בריש מכילתין דתנא דמתני' דמשוי כתיבה וחתימה להדדי גבי בפ"ג וכפ"ל ר' יהודה היא א"כ דס"ל כר' יהודה כמתניתין דרפ"ב שם כמ"ש התוס' שם רפ"ק ומינה נשמע דה"נ בכולה מכילתין כל היכא דמשוי תנא דמתני' כתיבה וחתימה להדדי ר' יהודה היא או דס"ל כר' יהודה ולא איצטריך הו לפרושי • והנה ר' יהודה ודאי דלא כר"א ס"ל דע"מ כרתי דא"כ אין צריך כלל ע"א דבקרא לא כתיב אלא חד וכתב וע"כ ס"ל כר"מ דע"ח כרתי ועלייהו קאי וכתב דקרא אלא דס"ד דקאי נמי אכתיבה דלא כר"מ דס"ל דקאי אח"י העדים לאוד שהן הן מקיימי דבר ור"י ס"ל דקאי אתרווייהו משום דהעדים הם מקיימי הכתב בספר כריתות ואם אין ספר כריתות אין עדים והנה לר"מ ודאי דבעינן שליחות לע"ח דהא דאינהו כרתי בשליחות שבעל הוא בודאי דהא הבעל הוא המגרש וכורת ותדע שהרי אם כתב הגט בכת"י א"צ לע"ח אפי' לר"מ כדפרש"י ותוס' רפ"ק ומ"ש הרא"ש פ"ב דלר"מ לא בעי' שליחות לע"ח וכ"מ בתוס' היינו משום דאזלי לשיטתם דס"ל דאף לר"מ בעי' ע"מ דוקא שאין דבר שבערוה כו' משום דס"ל דעיקר הכריתות הוא בשעת המסירה לידה דאל"כ א"צ עדים • אבל לפ"ד הריף ורמב"ם ורשב"א ורמב"ן ור"ן אפי' לר"א סגי בע"ח ואף גם הר"א והרז"ה המולקים ל"פ אלא לר"א ולא לר"מ ואף גם לשטת התוס' ורא"ש דגם לר"מ בעי' ע"מ מ"מ כיון דבלאו ע"ח לאו כלום הוא ואינהו נמי כרתי שפיר י"ל דבעי' שליחות ול"ד כלל לכתיבה לר"מ דמשם הביא הרא"ש ראיה לר"מ משום דתרווייהו מוכחא נפקא דהו כו' דשאני כתבה לר"א דלא כרתה כלל כ"א ע"ש לחודייהו (ובהדיא אמרינן בגמ' ד"י ע"ב דלר"מ בעי' בני כריתה לע"ח וא"כ י"ל דה"ה דבעי' שליחות דהדא מלתא היא והא בהא תליא לפום ריהטא דלישנא דגמרא גבי עבד וכמ"ש בב"ש סימן קכ"ג אלא שכ"כ לפ"ד התוס' וזה אינו (והא דנקט בגמרא ד' י' דלאו בני כריתה ולא נקט דלאו בני שליחות י"ל כמ"ש בפנ"י שה"ה דמש"ה אין הנכרי בתורת שליחות לגיטין משום דאינו בתורת גיטין ולא משום דילפינן מתרומה מה אתם כו' ע"ש ועוד דהא בלא"ה כמ"ל בגמרא משום דלאו בני עדות ניהו כמ"ש התוס' שם) • והאי מדר"מ נשמע לדר' יהודה ואפי' לכתיבה כמו דבעי לשמה ותלום בכתיבה כמו לחתימה אע"ג דלא כתיב אלא חד וכתב אלא משום דהעדים הם מקיימי דבר הספר כריתות ומש"ה ס"ל דוכתב דקרא קאי אתרווייהו יחד דוקא ומש"ה משוי להו נענין לשמה ותלוש ומשה"ל יש להשוותם יחד ג"כ לענין שליחות מה"ש ול"ד כלל לדין כתיבה לר"א • דס"ל דוכתב דקרא קאי אכתיבה לחודה ומש"ה לא בעי' רק לשמה ותלוש ולא שליחות • וא"ם סוגיא דזבחים אליבא דהלכתא דקיי"ל כר"א בגיטין וכן סוגיא דספ"ב וכן פ"ם התקבל דכולהו אמוראי מכשרי. ויש עוד להאריך בזה הרבה אלא שאין הז"ג:

אמנם כל זה לפלפולא בעלמא לעשות סמוכות לדעת רש"ל אבל למעשה בודאי שקשה הדבר להקל באומר אמרו אפי' במקום עיגון לסמוך ע"ד רש"ל נגד סתימת בעלי הש"ע דכ"ש גרירי בתרייהו ובפרט בהגהת רמ"א שהחליט לפסק מגורשת • מיהו הכו דלא לוסיף עלה כשים עוד לד להקל כעובדא דנ"ד שכתב הגט א' מהשומעים מפי הבעל דעכ"פ לפ"ד האומרים דפסול אומר אמרו הוא משום דלא חשיב לשמה עד שישמעו מפי הבעל כמ"ש הר"ן בשם הרמב"ן שפ"ו אין לפסול בנ"ד כמ"ש כה"ר ובפרט לפמ"ש הרשב"א הוספת באור דבלא ציוי הבעל לא חשיב כוונתן כוונה מעליא אע"פ שמתכוונים לשמו ולשמה כו' וא"כ בנ"ד י"ל דהסיבה כוונה מעליא

כשאומר

כשאומר בפה אלא שיהי כוחב בלבו ואמתא כו' כמו שאמרו מפי סבעל שלוח לשלוחו לומר לסופר
לכתוב לשמה ולשמה כו' וי"ל אלא מקרי שלוחא סבעל כשלא ייחד הדבור לכותב זה שכתב בו שלוחו זה
היו דשם דמקח רשכ"ם לשון שלוחא וכן בהום ורפ"ם שם היינו משום דשיעור לא מיירי שהם כשאומר
אחרו אלא כשכתב שהם סבעל כלל דומיא דסוגיא דזכמים (ופפ"ה דוקא בניעין משום אלא כשכתב בשמה
שכבל בשהגם לא מיפסל כפ"ג אלא דוקא דלום לכ' כשבו ומו והם שיהו ליוויו ואמרו לאחריה) (ומ"ם
הר"ן שם לשון שלוחא נבי מילי לא מיירי בשלוחי לעליה דע"כ היינו בשאומר אחרו דאל"כ בשהגם נמי פסול
היינו משום דהר"ן מזיל לשיטתיה דס"ל בהרפ"ם כדלקמן) אבל בשאומר אחרכם הרי שיקר לווי
סבעל לא נמסר אלא בשכתב שיהא בשליח וכן לעדים שיהא לו כמ"ש שהום' דס"ז ד"ה אחרו
כו' ל"ל לעד שפי עד כו' אבל כאן שיקר העדות לא נמסרה אלא לשלו וה"ם בשיקר שלוח לשופר
וא"ב גם בשאומר אחרו שהם ומדעתכם שיהא בשליח וכן לעדים שיהא לו נמסרה אלא לשעדים שיהא
כשבואר אח"ם שהום' דס"ו ע"ב ד"ה כח"י שם כו' כאלו אחר לשם כפי' כו' או לחתום כו' ולא
שיפסל משום עד אפי עד ושעשה וניתוק עשה דכ"א בשדיה אלמן הנשרא שם שם אחב שגם
נעשה כשאומר אחרו ושודה כ"י בשאומר אחרו כו' לשון שודה שעשה דשודה לר"א ור"א אחיר
בין כשאיכה בין בשהיכה בשאומר לג' אחו וכשב"ג אפי אחיר ר"י בשאומר אחרו ואפי' לב' ולפ בשהיכה
ולא שיפסל משום עד אפי עד ולפ למסקנא אלא שודה ר"י בשאומר אחרו היינו משום דאילי
לא שיפסלי לעליה ולא משום עד אפי עד אלא אפ לשיקר העדות לא נפסלה אבשל שבשל
להאחרונים שאחרו לשם אחרו אלא להאחרונים בלבד שעב"ב ע"פ הקבלה שקבל ר"י שרבותיו
לא אלים שלחו בדעת הבשל כי אם שבשל שוכר העדות להאחרונים פ"י הראשונים שבעדו
שלוחו לכך אין שכירים זו כלום ע"פ שהבע"פ והקבלה ולפ אפ"ל דשבב"ג הוי עד אפי עד
ש"ח לעניו דאילי לא שיפסלי לעליה להשומרים אלא בעיון שליחות בשהיכה דאין אלא שיפסל אלא
משום לשהם כי שלחר אילי לא שיפסלי לעליה אין להראשונים דין שליח שפם לומר שלוחו
של אדם כשוחו ואפו שהרו שכוכר והעדים שפי בשבל שהיה שהובא כוותם לשהם כשאומר
שלשון הר"ן לפ"ד רשב"ן פ"ב בב"ד לפ דאילי לא שיפסלי לעליה ש"ח שלחר שהובא שהר"ן
בשבלו שפי בשבל שלוח לשלוחו לומר לכל שי שירלה שיכחוב לשהו ולשהם כו' י"ל בשבישוש
דעדיף שפי לעניו כוונם לשהם שכוכר שלח אלא שהע כלום שפי בשבל רק שהראשונים
שאומר להם אחרו שהם ומדעתכם דשהיכו כוונתם לשהם לפ"ד דשודה ר"י דאילי שיפסלי
לשלוח בשלוחו אחרו וכדשהע בר"ן בשדיה וכפ"ם שהום' דלעיל:

וא"ל דלשה"ם הר"ן שם לעיל בשם הרשב"ן ובעיון נמי וכתב כלומר שיכתבו לה בבשל ואין
הסופר ושעדים עומדים (כ"ה הני' בחי' רשב"ן) במקום הבשל אלא עומדים במקום הבשל בשאומר
דוקא לפ"ד דאילי שיפסלי לעליה ושלוחו אל אדם כשוחו שם עומדים במקום הבשל בשאומר
שפילו אפי שלוחו ולפ"ד דלא שיפסלי לעליה שאחר אפי עד אלא שיפסל רק שאחר לשם ע"י אלא אין
עומדים במקומו אלא בשלוחו אינו כשוחו בשילי · דזה אינו שכאי לפ"ז שם בעיון שיהיו עומדים
במקום בשבל אלו זו טובת שליחות אחר דשלוחו כשוחו והרי הרשב"ן פ"ל דלא בעיון שליחות
לכתיבה אלא כשם בשידושין שם"ב ורש"י בתריבות ושאחר שלשון זה שפשה לשב"ם שיטת ק"כ
שה"ז דהרשב"ן פ"ל בעיון שליחות לכתיבה כי לא היו לשניו אלו שליחות אחר ע"ם בר"ן דשם
שליחות בעיון שיאחרו אפי בשבל פ"כ בשלוח קבלה אפי בעיון שליחות אחר ע"ם בר"ן דשם
כתיב ואחן בידה אלא בשלוחה כשוחה (ואם אחר"ם בשב"ם רפי' קכ"ג דשחאת הוא פסולא דרבנן היא
שלוחה כשבנה ואע"ג ואפשוט' שירושלמי שבשיא) (ע"כ מלשון דברי קדשו נזה ואלא שחאר בשעתה):

לר אחרות השאר שיעורים יעשי אלא מלשוני לר להסיר אלא"כ יהוא בברור שבשאר השב"ם
אם יהו נגד ידי שאחרו בשהחיל שמסדר לומר שמו אפי זה ניחך ואשתהק ואפע
אחר נידו לא אלים יהו על השאר אלו ע"ע (נוסף) (נוסף) אלא היחה יהו שנוסף כך עד
שלקחה שאחר הגע מידו להשניעו וכפ"ג מקרי קידב יהו אלים מהני לפ"ד רשב"ם ור"ן ופוכ ב'
ברשב"ם ולפ לשום"ם (סי' קל"ח) כתב דהרהי בשיון כו' מ"ש בשאחר שהחק כפ"ג שפשר לשיוך
ע"ד רוב רוס"ם · ובשהע שאחר מת בכר היבם . וגם אלו דמשפקא ליה לשעב"ח לומר לשאחר שהו'
(דע"ה שע"ם) דבעי' שהחא שאחר שיש שנוכחם אלא"ד דגם שהום' מודים דאין הנידונין

פלוי' ושומדים עד שעה שהחא דוקא אלא כשהחא ס"ז מנוכחם לשפרע משאחר נחיה כש"ם
שרשב"ם בש' הרשב"ד נבי סוא בשבריה כו' וכ"ד שהום' כשכופר בדבריהם ד' ע"ש ע"ש ד"ה היכא
מומר' כו' ע"ם דקאני כיון שהגיע לעייר סגי מנוכח' · ואף שיש לפלפל בזה לא ראיתי להאריך כי לשפ"ד
רחוק הדבר מאד שיהיה ידו שאוחה ע"כ כמו שהיכא שאוחה בשאר שהחא בשאחר שהחא ס"ז ניחך וקרוב
לודאי שאיהא מקומה וסוגתא ע"נ גופו אלו ע"נ שהחא כשבשהחק ומשם לקחה שהחא שגם מידו
ופ"כ אאל ליה הקידוב שרשבון אקידב ידו אלים מחלה וסיינו משם מ"ם הר"ן אם שהחא
בשבל גם ולקחתו שהחא כו' ובשב"ם כובא ב"י מבואר דאפי' אחא ידו לא מהני עד
שיקדישו אלים וכו' ומוכח מדבריהם דאם בשבל שגם מן הלבנר לא מיקרי קדשו אלים דדוחק
גדול לומר דמיירי שבחבו בעשאם בתוכו מקום עשאו אלו שחזו בידו אלא לשם נידונין
דוקא דכל כה"ג חו"ל לשרש ובשרש מדפירשו שיקדישו אלים דוקא ולא שעשיע רבותא אפי
שפילו בלא קדשו אלים אם שהחו בידו לשם נידונין דומיא דקדשו אלים שהוא לשם נידונין
ומ"ם ב' אפי יהושע בסוגיא דנעין אלא שכומה בתוכה לק"מ וסיינו מ"ם שהיא חזקה שעשויה לשהחות סיינו
דוקא היא לא שהיתיו נעין אלא שכומה שחכומה לק"מ כו' (ע"ש) ושם"ז כיון"ד סי' של"ז שייכי
שכבר שה בודאי לשיחרא לה חזקה דחייש ע"ם ושם"ז שם"ש סי' ק"ו שם"ח סי' ק"ו שם"ח בשבל"ה
שם"ח בש"ח סי' מ' (שקי"ם) דחזקה שעשויה לשהחות אינה כלום ש"ם בחתו' הר"ן שבשב"ה
יו"ד ס' ר"ח ע"ג ושפסוק הוא דהר"ן לא כ"כ אלא שהיא מוציא מידי חזקה שהרה שבשגדה
ומדע עוד מסוגיא דרפ"ק דשדה דמוקמי' שהם בחזקת' ואין לך חזקה שעשוי' לשהחות גדולה
מזו דמגופה חזיא וכוב שהיא רוחה מל' עלמ"ד כמ"ם בסי' קפ"ד ושק"ם ולפי שאין הורחה
אלא לשהיר וכחה דשהיכא עדיף לא רציחי להאריך וס' ימיכם ושנוחיכם יאריך כשהיכם ושהם
פ"ב ד"ם מלוכ"ח שיחור זמן בח"ח חוה' כרוך זלה"ה:

עוד מענין הנ"ל

לה אדרבי סובי נחמתי דאפי' נשהרש יהו שהוה עד שלקחה השהם הגם מידו כמו שהיכא ואחן
שהוה שהם ממש ולא שיכחה מקומה כלל אין לקול לשפ"ד משום דכחיב ואחן
ולא שהקה משלשה כמ"ם הרמב"ם פ"ח וכ"ד הרי לקחה מעלמה אלא מחמת למיכת הבשל ואפי'
לפ"ד ר"י שבר"ם ום"ש דבשבשל שהיכא לשהיכה לפ שהשהם נמכה ולא מקרי ואחן ס"ם משום
שהחלת נחיכת שבשל היא הנורמת שהיכת לידי נמר נחיכה ע"י השהם כגון בדשקה לה תרני'
דשהם הוא רשייכ ר"י כמבואר בשם"ת ושם"נ ורבשב"ם וכ"ן הובא ב"י גילה דעתו ולשון שהקה
הגם ולכך היא לוקחתו מש"ה נקראת זו על שמו למיקרי ואחן הואיל והוא שהחיל ליחן
ומחמת שהחלה זו נגמרת שהיכה בידי השהם וכש"כ גבי קפלא ידה אחר שאחן שבשל לידה דלוש
אחן לידם לא היחה יכולה לעשות כלום וגם עכשיו קפלא ידה מרשות כמ"ם הרשב"ם ושר"ן
שהבא ב"י מש"ם נקרא הכל על שמו ואף דמ"ם רשב"ם וכ"ן שקפלא מרשות אין הפי' שלום לה
לקטון שהרי כתבו שהלם ב' ר"ם דבעין גזילה היא אלא ולפי שקפלא מעלמה ופעב"כ ס"ל לר"י
כמ"ם שרשיב"ם בשמו פ"ק דכ"מ ד"ז סובא בש"ם שם כיון שבכלון הבשל שגיא שגם לידה ושיש
קפלא ידם מחוך כך כלילו שהשם מרשות דמי עב"ל (וכימי שכ"ח וכ"ם לא יפלו לשורה עדיין
ולכן השינו על הרמ"ם בד"ם שהגם) מ"מ משמת שבשל קשיחה זו כמ"ם קפלא ידם מחוך
כך כלומר שסיא שברם שזהו רשות לעמוד שהיכה שהשהיל סוא מש"ה נקראת על שמו משהר
שהיא עושה לדעתו לעמוד שהחלתו · ועוד שלוני שאחן לידה לא היחה עושה כלום · אבל בר"ד
אלא אפשר למקרי ואחן סוא מה שיש לקחה מעלמו להשניעו ואין שום שייכות לשקיחה זו עם
שהחלת נחיכתו כשהשם יהו ליחן לשם נידונין ולא שהא מחמתה ובסיבתה כלל וכלל אפי' ע"י
גרמא בעלמא ולא ע"י נורם דגורם וגם לא היה בדעת השהם כלל כשלקחה להשניע שיש
ולא מקרי ואחן כלל לפ שם הבשל הרגיש בשלקחה ואפי' שם שהה ידו כמ"ם שרשב"ם סובא ב"י
כלי שום מולק ושהם זו מן שהמים ירחמו עליה:

לו שאלה סובב לכאן מהגו ק"ק דובראוויי גם מסם ע"י שליח ממסיסלאוו ושגם הוא
כלו קהשוים כסו פניו מרולים מוחיותו דבוקים הם מן שחמתו נוראן ונלפן
מדברים שבעת שמסר לשליח היה הגם כהונן ובהכאר יצא מלא הבד"ץ דשם אך מחמת שלא
מסרו לכורכו יפה ונשפשו והשפשו השוחיות מכח לחות סדיו שקורין גיפלאסין עד שנרטין
דבוקין וסוא במקום עיגון כי הנעל הוא מסוסנים לשלשם ובקובי שניהו שלו והיה שאר
למיגע לד סיתר מחמת שהקלקולים שם בשופש הגע ולא נרע משאר מי' לחת כמובא בש"ע סי'
קכ"ו סעיף מ"ש ומש נם שלין חשש לחקן השוחיות שלריכים תיקון כשאר הובא בסי' קכ"ס סעיף
ס"ו ובחצו' מ"ב סימן כ"ב וסימן כ"ג שעפ"כ לא מלא נצטו להחירו מחמת כמה רישוחים שנמלאים
בכוכף הגע כשאר עיני מכ"ם מחזיק מיצרים ושחטו שולחים הגע עם הסרשלה ובלרוף לזה
שלא נכתבם הסרשלה בסיגון שחשר כמה וכמה מי' ושולי ים לחוש על מצדרי הגע כשאר הובא
בש"ע סימן קמ"ו סעיף למ"ד בסג"ם נזקה שמטו מחליט שי קדמו למחול לעיין סיטב ולהצינצו
דעתו שכתוב שזה כדאי מה לעשות ולשתוכתו סרמה שמטו מלאים :

תשובה עשותם תרבני לסיות נמה לדבר מצוה רבה מצוה מסש עיגון כמבואר במחבשם
ובעשם ומוקה עמם ולע"ד לף גם בש"ך בסג"ם לא מיירי אלא בשיש שעת הדחק
לכתוב גם אחר שם לא נהוגלא מרובה בגון שחשופר וחעדים נחוצים לדרכם ומחעיכוב יגיע
להם ס"מ וכה"ג שא"א לכתוב אחר אלא בדוחק וס"מ אזי יש לחקן כו' שכ"ם מצטעות שלשון
שע"י הדחק עכ"פ אפשר לכתוב גם אחר שכל כשא"א לכתוב גם אחר היינו מקום עיגון שחיבר
רמ"א בהדיא בד"מ יעו"ש וכ"ם יכ"ם הלבוש ופ"ח דלק"מ מ"ם הכ"מ מסי' ס"ז בהג"ה"ש"ז
שמך רמ"א ולא סוכרך לחציר זה שם"ו ומש נם שכל הדיבוקים הם בשופש אך בשע"כ כל מה דאפשר
לחקן ע"י גרירם יין הדיבוקים נכון לחקן ולא מצוה מרחית העין לבד כמ"ש הב"ח אלא כמ"ש
בחצובת הרש"ם כלל מ"ס ורמזס בד"מ סימן ס"ו לענין סאריכא חוין דכמקום עיגון יחריכו הכ"ד
חוין כי מסחמת הכעל לוה לכתוב גם כחיקון מז"ל ומש לא כחבו הסופר כרצוי ניחא ליה לכעל
שיקבלנו ושלימויה דכעל קעביד וכו' והוצאה בעור שסי' קכ"ו והמיסה שריב"ם סובלאה כ"י שם
לק"מ בכ"ד עכ"פ לשחת הרש"ם ומו' ורמב"ן דס"ל דלא בעי שיחות מחת לכחיבה יעו"ש בשפ"ב
דגיעין רק מצוה דלא מצינו לשמ ובגרירה הדביקות שבין השוחיות לא שייך ס"א שאחר שכל"חשות
נכחבה כבר לשמו ולשמ ולאו היינו מיחחקא מלינו בשר ולפשר דגם בחלוכה חוין ע"ל ק
שדינים כשופש דלא בעי לשמ מדינא . ברש כגון דא צריך לעודעי פליפא שגבא לא חוכל
ויגעתי לחמול כל היום ולא מלאתי סימר ברור מדוע לא נכחב בגם דמחקרי מחשיסלאוו
כמו שנקרלא בפי כל ונם בשכרות ושגרות שלשון ישראל רק בשפריסם ולפשר גם בשפרוסיהם
כחוב כמ"ם בגם ושם שעברי עיקר לף בשמות הטיירות כמ"ש בחשובת מהרי"ק סי' ק"ו דמחמר
שמיחקן דלא ניחי למעני כו' יש לנו לכחוב בשם שמחפרשם יוחר בין שעבירים לפיכשם הגויש
לא מעלה כו' ויש לסקריך להרמיב הדיבור שרבם מזה דלא דמי לקיזור השם וכו' ולא שמעחי
מחשלה בין דמשם לשאר מ"ו וכו' ולפ יוכשר בעיני ברב דמ"ן לחמול ושלוח מבחנו בשם
ושנדולי טורלא שבחדיש לפשר שיחוקן הדבור על לשבח וס' יפיש שעם כ"ד ס"ע ד"ם שיעור
זלמן בחמ"ו מוהר"ר ברוך זללה"ס :

עוד מענין זה

לכבוד הרב המאה"ג הגאון האמיתי רבה דעמיה ומרבנא דאומתיה קדוש יאמר לו

כק"ש מוהר"ר שניאור זלמן נ"י

לי הנה שמעתי מפי לחי שרומעכ"ם מחרעם על שלשו כותבים בניעין מסמיסלאוו כי הגידו
לעני מעכ"ם שהיה נקרלא בפי יקרלא המיסלאוו וכפיהם מסמיסלאוו גבן דמם
דומע"ל שרלוי לכחוב למיסלאוו דמחקרי מסמיסלאוו כמו שמבואר ברמ"ם סימן רכ"ח סעיף
ג'

ג' הגם כי מי לחכי שלשב עד הלוש ושיני ושיני כדאי שיבואו דברי לפני מעכ"ם אך מוכח היש
ונלמוד מני זריך וכבוח לחי בשוחשו שלחיחי' שיקבל דברי ושם ייחרו בעיני יסבים עליהם
ושמש לשר שעיד כן בפי מעכ"ם שקר עשם כי שעיר נקרלא בפי סשמוני הן יפרשל הן ג"י
למיסלאוו ובכחבי יפרשל כוחבי' למסמיסלאוו אך לכחוב שהים רשוי לכחוב דמחקרי למיסלאוו
כיון שנקרלא בפי כולם כך ושגה לא עליו לבד שחמיהם כי גם על כל שעיירות שבישלא כי עיר
שנקרלאו נקרלא בפי כלל לשרקו ובניהן כוחבים שבשרקו וגם בשמות שלשם מיני כן כי שם
שבשעיר כוחבין כן בגם ובפי כלל קורין שלשעיר וכן שם שלשרע כוחבין שבשרע ושחשרע בשעש
שבשעיר כוחבין שם לשעות כמו שכרשם שבלין וכיוצא ואין זה שיני כי כלל יודעים שהשמוש מצוים
שלשון מעיקר הדבר זלכן לשבר גם בשמות עיירות לא נלמוד מהשמוש שמעחיקים הלשון לדומש
ולקרוב עד שנשלש שלשם שבשם שקוקש מיר מיק וכן בשלו שעיירות מחליפין שם, בל' ומבליעין שם'
והכל יודעים שהשמוש מצוים כמה שמות ועיקר הדבר הוא כמו שכחבין לך מה שנשמעתי שמע"ל
מחרעם שיש בו הדבר ממזרות דרבנן חלילה מהכחי שם יפא זה מפיו הקדוש כי בדיעבד בודלי
אין בוש הדבר דלא נרע מפ שפיש ושפשם שפש כחב חעיכתו וחעיכתו כשר בדיעבד וכן שם
כחב שם הפעל לבד לדעת רמ"א סימן קכ"ח סעיף ג', ולא נרע הדבר שמקרא בפי נויש מפש
פעל וגם בגר שם כחב שם גיותו לבד כשר מיש הדעש דלא נרע מחיכה ומכ"ש בשמות
עיירות שפלילו שם שיש מקום עמידת העדים לף חלא לדעת הב"י בסי' קכ"ו וכן הוא דעת
רוב הפוסקים וכן לפיון שיהי מקום עמידת הדים והשש כמו שלשו כותבים דעת הרמ"א בסימן
הל"ל להכשיר בשעת הדחק ומכ"ש בילדון דידן שגם לכחחלה רלוי לכחוב כמו שכותבין בכל
השערות ולף שם נאמר שרלוי לכחוב דמחקרי למיסלאוו כמו שקורין הפולש מ"ש בדיעבד מין
פוש הדבר הקדוש וחלילה להוציא לעז על כמה גלילים וגבולי שמע הפומע ושעה ולא
יגע מפיו הקדוש לף עדיין יש לחמוה כי לכחורה היה רלוי לכחוב למסמיסלאוו כמו שכותבין
בשטרות יפרשל וכמו שמבואר הרמ"א סימן קכ"ח סעיף ג', שאם הכל הוא שם אחד כותבין שם
יפרשל לבד כמו הרעדים רעדים אלא מאחר שבדיעבד הוא כשר בודלי אלא גרע משם הפעל
ובפרט שבפל הוא שם אחד אין בידי לשמוע משם שכשנו גדולי ארץ אשר היו לפנינו בחחיונו ומשם
לפי ז"ל והרב הגדול מוהר"ר יפרשל ז"ל מלובאוויץ והרב המפורסם מוהר"ר דוב ז"ל שקשם
עשם ממחני ובוודלי דקדקו יפש ושולי ידעו שמה שכותבין למיסלאוו שמשם אחר כך ומחחה
שמין הדעיות ניכר כל כך לא רלו לשנות בניעין ומי יבא לדון לחכריסם לא אשר כבר עשוהו וגם
אלא לסוליא לעז על הניעין שרלשנוים כמו שמבואר בסימן שמ"ב סעיף ג"ו והוא מהגמרא
וכן כ' הפוסקים נבי מי שרוצה לחייב השוחיות וכשמה מקומות בחחרוני' שגם שים לחלק כי לענין
שם העיר יאמרו שמשה הגם מ"מ מלינו כיוצא בו לענין עיר שמין בם אלא בורות ושגמים בפי'
קכ"ח סעיף ז' וכוודלי בשיעו גמור אין לחוש לזה אבל בגדון דידן אין כאל שיעו הניכר כ"ש
ובפרט שלשו גוליס ומובשים בין השומות וסם קרלו בשמוסם עלי שלמות ויודעים שיקר שגם
לכן אין בידי לשמוע ממש שבשנו הגדולים שאר לפני עוסי שפר ומה לי להאריך לפים כמוהו כי
מה שבין ולא שמו הוא ובקשתי לחמול עכ"ס לאודיעני דעתו הנעלם ושלום שאר ולחורתו דברי
המצפה להשובתו הרמתה ומבקש לשמוע מפ דבריו :

יעקב בהרב הגדול מוהר"ר מנש זללה"ס ליפשין מ"ץ דק"ק ממסיסלאוו י"ץ :

וזה שהשיב על זה

הנה בהסקפה רשמוש במכתבו שלין בידו לשום שמכא שמתי לב לבי מאחר רז"ל כשם שמלוש
לומר דבר שמשמע בי' שמש מקרוב שלאתי עוד הפעם במכתבו וסכל שולך לאחר המיתוש
שאר בקשה ושבו המסור בסיום מכתבו לסודיע לעתי ומפשה להשובתי מהרה לבבי יתקבלו דברי ויכוסו בחזיו הפשור ;
ים ליחה שתח הקיש לזשה בשתי לפרש שיחתי בקלרה שולי יתקבלו דברי ויכוסו בחזיו הפשור ;
הגה ישלום לף עלה על דעתי לכתו כ שמיסלאוו ג' כי זה ידוע לכל בקיאים הל' בפי כל

היא נכתבת בפי' ש' כי הן קרובות מ"זד במבטא כמו שטאריי ושטערקוב ודומיהן זאריכות בת"ר בזה אך למותר אך דעתי היתה מתחלה שיכתבו אמטשיסלאוו והנה לפי מ"ש כת"ר שכתבי ישראל בנתנהו השהור כותבים אמשטיסלאוו ראוי ונכון לכתוב כן גם בגיטין לכתחלה עכ"פ לד"ה כי שם ישראל עיקר • ולפ"ד הב"ש סימן קכ"ט סק"ג אפילו בדיעבד פסול אם כתב שם הטפל לבד דלא כרמ"א וכ"פ הט"ז שם ומסייס דהג"ה זו לאו דסמכא היא להלכה כלל • אלא דהתם איירי בשם האים והאמה אבל בשם העיר יש לצדד ולהקל בדיעבד משום דמסתמא נתייסדה העיר שנים רבות קודם שנתיישבו ישראל בתוכה ואז היה מסתמא מסטיסלאוו לחוד ומאחר שזהו שמה הראשון יש להכשיר בדיעבד כמו בגר בשם העכו"ם דכשר בדיעב (וכמו שכתב כת"ר) משום שזהו שמו הראשון כמו שכתב הלבוש וכמבואר בתוספות ורא"ש שמזה הביא ר"ת ראיה למומר בשם ישראל • וכל זה בדיעבד אבל לכתחלה ודאי לכ"ע צריך לכתוב שם העיקר שהוא של ישראל • ואת"ל דמסטיסלאוו הוא קיצור השם והכל שם א' וכמו הרעדי"ש ורעדים א"כ א"צ לכתוב כאן דמתקריא מסטיסלאוו וכמו אילו היה עיקר השם שהוא של ישראל הרעדי"ש והנכרים היו קורין בקיצור רעדי"ש דאתי במכ"ש לכתוב שם של ישראל לבדו (אבל באמת אפשר דל"ד כלל להרעדי"ש שהה"א בחטף ושמוכה ורסופה להרי"ש אבל אמטשיסלאוו האל"ף בפתח ודמי לקאזמירז ופוזנא בסי' מהר"מ) לכתחלה עכ"פ שהרי אפי' בקצור דישראל אין כותבים לכתחלה שם הקיצור אלא שם העיקר ולא התיר הרא"ש לכתחלה אלא בחניכה שהכל קורין בו אלא שחותם בשטר כו' והיינו דישראל קורין כן ולא נכרים וכן מ"ש התוס' א"נ כשהכינוי דומה לשם כו' (עב"י דהרא"ש והטור לא ס"ל הך פירושא) מיירי הכל בישראל ולא בנכרים וכמ"ש מהרי"ק סי' ק"ו בשם ר"ת דפרסום הנכרים אינו מעלה כו' הובא ב"י ולא אשכחן דמהני קיצור הנכרים אפילו בדיעבד אם כתבו לבדו אלא בדישראל כמו חזקיה מחזקיהו והלכך מאחר דמדינא בעי' לכתוב שם ישראל לכ"ע אין לחוש ללעז על גטין הראשונים כמ"ש בב"ש סימן קכ"ט סק"י דאין לחוש ללעז אלא בדבר שהוא חומרא בעלמא ולא מדינא • אך אין רצוני להאריך בזה כלל כי באמת לא זאת היתה עיקר קפידתי כלל רק על גיטין הנשלחים מעירכם לעיירות שאינן סמוכות לעירכם ומכ"ש לעיירות הרחוקות שאין מכירין ויודעים כלל בשם מסטיסלאוו שנקראת עירכם בכתבי נכרים רק נודעת ומפורסמת עירכם ושגור בפי הכל בשם אמטשיסלאוו וכשרואין בגט שם מסטיסלאוו סוברים שהיא עיר אחרת במדינות רחוקות כאשר קרה לי ולרבים עמדי אשר קראנו בגט הנשלח מעירכם לדוברא[ו]ונא וע"ש מקרה נשלח אלי לעיין בו באיזו שאלה שהיתה בו ונבהלנו מראות • וזאת שילחתי לאחיו נ"י שהרי זה מבואר בסימן קכ"ח ס"ג בהג"ה בלי שום חולק דאם יש לעיר שם אחר במקום הנתינה דינה כשם הטפל בסימן קכ"ט ושם מבואר היטב דאם כתב מקום הכתיבה לחודיה פסול לכ"ע אפי' בדיעבד ואם ניסת תצא והולד ממזר מדרבנן כמבואר שם בטור ובב"ש :

לה **מודעת** זאת דסי' דאורייתא לחומרא ובשינוי השם כל דהוא מקרי ספיקא בגמר"א פ"ו • והנה לולי הכתיבה הנהוגה בתי' רק המבטא לחוד ודאי שיש להסתפק בקריאת שם זה אולי נגזר משם בת שבע שנעשה ממנו קיצור השם בשא (ומה שקורין בשיא הוא לרפיון לשון המדינה כמו בילייע גאליא ודומיהן במדינתינו ולא בשאר ** מדינות) אף גם לשם הערישה כמו שם הערישה ** השירש משפחר ומאייש שרה (וריסא) (וריסה מרבקה ומארקה משרה • אף שכותבין שארקא ושאייה לכתחלה אפי' בדיעבד מ"מ מודים דנגזר משרה ורבקה מדכותבי' ה' לבסוף ע"ש בב"ש וכ"מ מפשט ל' הב"ש גבי בשפיל שהוא שם הערישה והוא כינוי לבת שבע ושן

בהקת' מכי"ק רבינו נ"ע ע"י העתקות ונראה שיש בה ט"ס (וגם חסר) :

לט **נבהלתי** מראות ונעויתי משמוע מהמעשה אשר לא יעשה בישראל הנעשה סמוך לגבולכם לגרש בגט פסול מדאורייתא (שכתבו בהגט שם האשה רחל) אף אם היה שם הערישה רחל • מאחר שנקראת בפי כל ראשי' • ומכ"ש שלא נודע שם הערישה בבירור • וע"כ עליכם מוטל הדבר חובה לתקן המעוות שלא * יצא אחרת ח"ו עד אשר יתן גט כשר לאשתו וברצונה תזקה כדת מה"ק ולא בע"כ ח"ו וגם לגמור ביניהם בכי טוב בדבר שבממון קודם הגט כדת ול שלום

ולצלם שקודם שלא לעשות היפה ח"ו בכל תוקף ותירות לקיום הדת הנתונה למ מהקיר"ה . לבזור בכלל ובפרט בגז"ח על השוחטים שלא ישחטו על התנוגה ח"ו שום בהמה ועוף ולא יעברו ח"ו הטא שחיטתן נבילה כדין עובר וכו'. ולשומעים יונעם ותבוא עליהם ברכת טוב מה' הטוב . כ"ד המבקש בבקשה כפולה ומכופלת בבל ישונה ובל יאומר ח"ו . א"נ ד"ש שניאור זלמן בלא"מ ברוך זלה"ה :

מ **אודות** השאלה הנקראת בפי כל שרה לאה וכשגגה יצאו מלפני מע"ל לכתוב בגט שרה דמתקריא לאה שגיאות מי יבין כתיב ואין אדם עומד על ד"ת אא"כ וכו' מ"ש מע"ל שכ"ד כל הראשונים כו' אין זכרון לראשונים בזה אלא מ"ש בב"י דל"פ מהרי"ק ומוה' ישראל דמהרי"ק מיירי כשנקרא במקום הכתיבה בשם א' ובמקום הנתינה בשם אחר ומוהר"ר ישראל מיירי כשנקרא בשני השמות במקום א'. והבין רומע"ל דהיינו שנקרא בשניהם יחד ראובן שמעון וזהו מקור הגהת רמ"א לפ"ד רומע"ל ושגגה היא כי מ"ש הב"י שנקרא בשני שמות יחד ר"ל שמקצת ב"א קורין אותו בשם זה ומקצת בני אדם בעיר זו קורין אותו בשם אחר. אבל כשנקרא בשניהם יחד א"א לומר דל"פ מהרי"ק דאדרבה בכה"ג מבואר בהדיא במהרי"ק דכותבים בגט ב' השמות ביחד ולא בדיעבד דווקא כמ"ש מוהר"ר ישראל וכ"כ ג"כ רמ"א בד"מ אות י"ט בשם סדר גיטין אם נתנו לו ב' שמות במילתו יש לכתוב בלא מתקרי וכ"כ בסדר גיטין שלנו ממהר"ר ר"י מקראקא סי' י"ט וכ"כ בנחלת שבעה אות י"ב וכ"כ בס' גט פשוט ס"ק ס"ג ובס' ב"מ סי"ד ומ"ש רמ"א בהג"ה סי"ד להכשיר בדיעבד דוקא פי' בס' גט פשוט שם דמיירי במי שנשתנה שמו מחמת חולי וכה"ג ומתחלה היה נקרא בשם א' לבד ביום מילתו וכ"מ בד"מ מקור הגה"ה זו וכ"מ מלשון הט"ז שסי' זה שפירש כן כוונת רמ"א בהגה"ה זו דמיירי בנשתנה שמו וחלק בזה על הלבוש שחילק בזה בין שינוי ע"י חולי לשינוי אחר והט"ז ס"ל דבכל שינוי שם יש לכתוב דמתקרי לכתחלה ובדיעבד כשר אם כתב שניהם יחד כהגהת רמ"א זו ע"ש בט"ז . ומ"ש הב"ש דלא רמ"א אינו מדוקדק הייט משום דסתם רמ"א לשונו ולא פירש דהיינו דוקא בנשתנה שמו אחר מילתו אך באמת לק"מ כלל וכלל לפמ"ש בסדר גיטין שלנו בסי' הנ"ל דאף שנקרא בפי כל בב' השמות יחד אם עולה לס"ת באחד מהם לבד צריך לכתוב דמתקרי . ורמ"א בהג"ה זו כתב או שעולה כן לס"ת מכלל דברישא מיירי שאינו עולה כן לס"ת אלא דאפשר דלא שכיחא מילתא כלל שיהיה נקרא בשני שמות יחד במילתו וגם נקרא כן בשניהם יחד בפי כל בעירו ולס"ת עולה בשם אחד בלבד . אלא אם אחר מילתו נתחדש בו שינוי להקרא בפי כל בעירו בב' שמות אזי שכיחא מלתא לעלות לס"ת בשם הראשון שבמילתו לבדו אם לא נשתנה ע"י חולי אלא ע"י לחוק וכה"ג כמ"ש בתשובת רמ"א או בשם השני לבדו אם נשתנה ע"י חולי שהשני הוא עיקר כמ"ש בסי"ח וא"ש מ"ש בד"מ מקור הגה"ה זו עם סיומות ל' רמ"א בהג"ה זו משום דנקט בקצרה עיקרא דדינא שכשנקרא בשניהם יחד בפי כל אף שאינו עולה כן לס"ת מאיזה טעם שיהיה אפ"ה כשר בשניהם יחד בגט בדיעבד . אבל אם נקרא בשניהם יחד וגם עולה כן לס"ת מודה רמ"א דצריך לכתוב שניהם יחד בלא דמתקרי ואפי' בדיעבד פסול אם כתב דמתקרי על השני שזהו שינוי גמור וכדעת הב"ש . ומ"ש מע"ל שאינו מבואר בב"ש לפסול בדיעבד הרי בסיום דבריו גבי משה ליב כתב בהדיא די"ל דפסול בדיעבד : ומ"ש לשון די"ל היינו משום דאינו נקרא בפי כל יהודה רק שעולה לס"ת מש"ה אפשר לצדד להכשיר בדיעבד אם כתב משה דמתקרי יהודה . אבל בנקרא בפי כל כמו שעולה לס"ת פשיטא דפסול וכ"פ בהדיא בס' גט פשוט וכס' בית מאיר בפשיטות לפסול בכה"ג בדיעבד וס"ה והוא הטעם באשה שאינה עולה לס"ת כלל אין צד ומקום להכשיר כלל ובלא ופי לזאת החיוב מוטל על אלופי הקהל לצוות על הבעל שלא ישא אחרת עד שישלח גט כשר לאשתו לקיימגלוק בבל ישונה ובל יאומר . כ"ד המודיע נאמנה :

מא **עיין** תשובה ח"ל סימן קס"ז וכ"ד תשובות הרבה על רמ"א באה"ע סימן א' ולק"מ אף לפ"ד בדעת רמ"א שהחלים להלכה פסוקה בלי חילוק דבארוסה לא גזר אם דעתו לפטור ח"ל דשאני יבמה שאין בידו להוציא לה בע"כ כמו בארוסה שבידו לזרוק לה גט לד' אמותיה . ואף שגזר רגמ"ה ע"ז ס"ל הקנתא לתקנתא כמ"ש הט"ז שם :

אבל האמת יורה דרכו שלא כ"כ רמ"א בסימן א' להלכה פסוקה בלי שום חולק מדסיים שם וכ"ש אם היא ארוסה כו' ומה ללמוד בק"ו דבר הפשוט להיתר בלא"ה ובלאה"ע כלל כי לא נגזר ע"ז כלל. וגם מדכלל ארוסה בהדי יבמה ובחדא מחתא מחתינהו וכמ"ש בבה"י שם. והירוץ הח"ל בסימן קנ"ד הוא דחוק וכ"מ בהדיא מלשון וה"ה בכל מקום מצוה שברמ"א שם דהל"ל וכן במקום מצוה. א"ו דגם בארוסה מטעם מצוה אתין עלה דמ"ש מהרי"ק דמי יכריחנו כו' אין זה מספיק אלא שאין עליו עון אשר חטא מעגון ארוסתו. עיין אה"ע סימן ע"ז בח"מ ובה"ש מחלוקת הרא"ש והבאים אחריו דמבואר שם דבארוסה לכ"ע ש"ד. אבל מ"מ הרי יש לו ב' נשים כל זמן שלא גירש ומשמעות ל' מהרי"ק שם שהתיר לישא אחרת קודם הגירושין וגם א"א לגרש המסורבת ועכצ"ל דכיון שאין עליו חיוב לכנוס ארוסתו ממילא מותר לישא אחרת משום פ"ו דבמקום מצוה לא גזר ר"ג. ובפרט בזה לישא אחרת אשה אשר חפץ בה דבר מצוה מיקרי אף לענין כיבוד אב דאורייתא כמ"ש מהרי"ק שם קס"ז שהאב המוחה הוא כמצוה לעבור על ד"ת. א"כ להסוברים דר"ג גזר אף במקום מצוה יבום כ"ש שגזר במקום פ"ו דמצות יבום עדיפא מפ"ו כמ"ש בר"י מינץ סימן י'. וזהו שסיים רמ"א אמנם כו' ולכן כתב בסימן קנ"ט בלשון י"א אף לפי הספר שעשה שם רמ"א בהג"ה שלא יחלוק על מ"ש בסמ"ר דלא כמ"ש בד"מ דפליגי ומ"ש הח"ל סימן קכ"ד ממהרי"ק שורש כ"ג נפי' לשון מהרי"ק בשורש ק"א בפי' דחוק מאד לא לעזר ולא להועיל דסוף סוף התיר מהרי"ק לישא על הארוסה בלא גט כי א"א לגרש מי שיצאה מדעתה. וכן הבין בש"י סימן כ"ח במהרי"ק דלא כמ"ש בשמו בח"ל שם וממ"ש בשרש ס"ג לק"מ דהא בשרש ק"א הקדים והתנה בתנאי כפול מאחר שכן הוא שאין לחוש לשעבוד הקנס כו'. וכוונתו שכיון שאין עליו קנס אם לא יכנוס והוא אין בדעתו לכונסה אזלינן בתר דעתיה אבל אם יש עליו קנס וכל שאינו פורע הקנס חל עליו החרם לכנוס לא אזלינן בתר דעתיה דבטלה דעתו דבע"כ מיחייב לכנוס כל זמן שאינו פורע. ולכן בסוף שרש ס"ג שהאב אינו נותן הנדוניא שפסק ונמצא שנפטר מן הקנס והחרם התיר לו מהרי"ק לישא אחרת רק שלא יבא לידי קלות להתיר גם בע"א שצריך טובי העיר אבל אם היה נותן הנדוניא לא היה מתיר מכח החרם והקנס. וממ"ש ועי"ד החרם שבעל כו' לא קאי אארוסה המורדת דהל"ל האירוס ולא הבעל וגם מדסיים הקדישה לו שבשלו דלא שייך בארוסה שבבית אביה היא א"ו מלתא באשה נשואה היא ומיירי בנשואה. וכ"כ בהדיא בד"מ סי' ע"ז דבנשואה מיירי הכא ולא בארוסה אבל אירוסין מגד עצמן אין אוסרים עליו אשה אחרת הואיל ובידו שלא לכנוס כמ"ש מהרי"ק שם ק"א. וז"ש רמ"א אם אינו רוצה לכנוס כו' דממילא משמע דדוקא הכא דהויא מלתא ברצונו הוי' דשרי. ומ"ש הח"ל סי' קכ"ד מתשובת מיימון, בר מינה דהויא מחמרא טובא שכ"כ אפי' במורדת וכבר דחאה רמ"א מהלכה בסי' ע"ז. והדין עמו דהא רבים מתירים אפי' בנשואה המורדת ואפשר שגם המחמירים לא החמירו אלא מטעם מבואר במהרי"ק הקדישה לו כו' כמ"ש בב"ש סימן ע"ז ולא מדינה ובארוסה לא שייך ה"ט שכל אחד יאמר כו' שהרי היא משיב אמריה לו לך לחופה ואני אחריך. וממהרי"ל אין ראיה בכל דנראה שם בעליל גודל ענותנותו שלא רצה לתקוע עצמו לדבר הלכה להורות בימי רבותיו רק דבר שיהיו שום מאוד לכ"ע בלי חולק ופוצה פה לאיסור לכן לא רצה לסמוך על היתר זה לישא על הארוסה שלא נמצא מפורש בספרים שלפניו ואדרבה בתשובת מיימון מפורש לאיסור אף דלא קי"ל הכי לכן התיר מטעמא אחרינא ועד"מ סימן א' שרמז לתשובת מיימון דאסרה אלא שסיים וצ"ל דהמיקל וסומך כו' עד כ"ש בהקנס בעלמא ומש"ה הביא בהג"ה דעת המתירין בסתם ודעת המחמירים בלשון י"א אלא מדכתב בלשון אמנם כו' משמע שדעתו לחוש לסברא זו. עיין שכנה"ג בכללי הפוסקים סימן ל"ג. ומש"ה הביא סברא זו לבדה בסימן קנ"ט רק שלא תהיה כהלכה פסוקה כתבה בלשון י"א. וכ"מ להקל בשעת הדחק ומ"ש הח"ל להקל בקטן מההיא דחגיגה: ל"ד כלל דהתם מיירי במ"ע המוטלת על האב לחנך בה בנו כדי שיקיים מעצמו כשיגדיל שזו היא מצות חינוך כדכתיב חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין כו'. ואם כן שהיגר כשיגדיל פטור יהא בעודנו קטן פטור אבל למספי איסור בידים לקטן דאסור לכ"ע לאו משום חינוך אתינן עלה אלא מדכתיב לא תאכלום קרי ביה לא תאכילום כדאיתא בפ' חרש דחינוך אינו מוטל אלא על האב בלבד כמ"ש הרמב"ם עיין א"ח סימן שמ"ג. אין להקל בו באונס דלא שייך בו אלא כגדול

שלי כשמכניסין הכלה לחופה עמו ונבעלת לו הוי ליה איסור בידים ובפרט שהוא הוגם דלא שייך בגדול כלל והלכך אם אפשר לדחות הנשואין ולא יתפרד הזוג אין להקל כלל, ע' שב יעקב סימן ל"ו:

סב באה"ע סימן נ' בב"ש סקנ"ג שהיא הכניסה כו'. ל"ד היא אלא ה"ה שהכניס הוא כדאיתא בגמרא ע"ש ברא"ש ורז"ה ורמב"ן וכ"מ בהדיא מלשון הטור כסף וזהב כו' וכן מה שהחתן כו'. וכ"ה בהדיא במהרי"ק בשם הר"מ מרקגטי בשם תשובת הרי"ף א"כ התנו עמו שיכניסה לה כו' אין בע"ה כו' ע"ש. וכ"ה בהדיא בח"מ סימן ל"ז סכ"ה. וטעמא דמלתא משום דבהא לאו בדעתו לגזוד תליא מלתא. עי' תוספות ב"ק דק"י סע"ב והתמ"ה שפי' לשון הש"ע כשהכניס לה ולא בתתנה י"ל דס"ל כהד"מ דהרא"ש וטור פליגי על תשובת הרי"ף שבמהרי"ק ולא ס"ל לחלק כמ"ש הב"ש והב"ש אזיל לשיטתיה. ודוק היטב:

שם בסי' ק"ח ס"ע בהג"ה במתנות שנתנו להחתן כו' עי' א"מ סי' נ"ה ב' ב"ז ועי' בב"ז דמיירי במתנות שמגד הכלה. אבל של אבי החתן מבואר בהדיא בתשו' מהרי"ל דאפילו הסבלונות של הכלה ששלח לה חמיה חוזרים אליו ואפילו הטבעת קדושין ע' המ"ש סימן נ' סק"ה רק אחר טבעות ודומיהם שנוהגים להכלה (או להחתן לכבוד הכלה לפ"ד האחרונים במהרי"ל) מב' הצדדים היינו אפילו מהשושבינים של החתן ולא של אבי החתן עצמו אע"ג דאפשר שצריך אבי החתן לשלם להשושבינים לימים דהיינו כשהם ישיאו בניהם ויהיה הוא להם שושבין אפ"ה לא חילקו הקהלות. ע"ש במהרי"ל סי' ס"ד ובמהרי"ו סי' ס"ה נמי מוקי תשובת מהרי"ל במתנות של הכלה שהם נ"מ שלה. אבל מתנות של החתן לא מצינו בשום מקום שיהיו נ"מ שלה. ואף את"ל דהם נ"מ לא עדיפי מסבלונות ששלח לה חמיה דהדרי. וטעמא דב"ז הוא משום שאביה נתנם לו ואיכא עגמת נפש. וגם בתשובת מהרי"ל שם מדמי הסבלונות שחוזרים משום עגמת נפש להא דאמרינן בגמרא מוהרי הדרי כו'. ועסי' נ' ס"ד דמוהרי דידה נמי הדרי ליה אבל מתנות שניתנה לו מאביו ליכא למ"ד דיחזירם לחמיו כמשמעות האחרונים לפ"ד מהרי"ל ודבריהם לע"ג למעיין היטב בתשובת מהרי"ל שם (ע"ש ובסי' פ"ד שהטבעות שנותנים להכלה) והוכחת מהרי"ל מתשובת מהר"ם אינה אלא על ירושתה דלא ירתי לה מידי אבל מתנות שזכה בהן בחייה לא פקע זכותו במיתתה אפי' במה שנתן לו חמיו אלא משום עגמת נפש לפ"ד ב"ז. ואף גם זאת אפשר דדוקא בשל חמיו לבד אי לכל היותר אף של כל צד הכלה כמ"ש בבאה"ע ב' כנה"ג ומשום דנותנים בשביל כבודה. אבל של צד החתן אין דמות למ"ש מהרי"ל שם דקהילות לא חילקו כו' דהתם הפקיעו ירושת הבעל לגמרי שלא ירשנה בעלה מכח התקנה וממילא יורש אביה כל מה שהיה לו זכות בחייה אף במה שלא שייך בו עגמת נפש הואיל וכבר הפקיעו ירושת הבעל לגמרי משום לא פלוג. אבל להוציא מיד החתן מה שזכה בו בחייה גמורה ולא בתורת ירושה אין להוציא אלא משום עגמת נפש כמוד דלא שייך למימר דמשום לא פליג הפקיעו זכותו שזכה במתנה זו. שא"כ נפקע זכותו מכל מתנות שבעולם דמ"ש מתנה זו משאר מתנות שנתנו לו אחרים שלא ביום חתונתו כיון שאין בה משום עגמת נפש ואת"ל לא פלוג בחזרה שני בחזרת לאב כל מה שנתן הוא אבל להחזיר לו מה שנתנו אחרים אין לזה מקום כלל אם לא מתורת ירושה שהאב יורש את בתו ובזה שלא זכתה היא בחייה איך יזכה בו אביה במיתתה. וצ"ע בב"ז.

קנה שכל אחד חייב בת"ת ובו ב"ס :

א כל איש ישראל א' חייב בתלמוד תורה בין עני בין עשיר בין שלם בגופו בין בעל יסורין ואפי' עני המחזיר על הפתחים ואפי' בעל אשה ובנים חייב לקבוע לו עת לתלמוד תורה ביום ובלילה שנאמר והגית בו יומם ולילה ובעת זו צריך שילמוד ב תורה שבכתב ותורה שבע"פ הלכות פסוקות ותלמוד ולא תלמוד בלבד ג אם הוא תחלת לימודו לפי ד שבתחלה צריך לידע הרבה מן האיסור והמותר בלא טעמים וראיות ואיך לעשות המצות הנהוגות כדי שידע לשמור ולעשות ולא יחטא קודם שידע הכל על נכון מעומק לימוד התלמוד ה ועת זו שביום מצוה מן המובחר לקבוע אותה מיד אחר התפלה קודם שילך לעסקיו וכל ו היוצא מבהכ"נ לביהמ"ד והולך ללמוד זוכה ומקבל פני השכינה שנאמר ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון : (וע"ש בתלים בת"י ובגמרא סוף מסכת מ"ק דכ"ט ע"א ובמד"ר פ' שמות ספ"ב ובירושלמי ספ"ד דשביעית) וקביעות העת ז צריך שיהיה קבועה ותקועה בענין שלא יעבירנו ומ"מ קודם שילך לביהמ"ד יכול לאכול פת שחרית אם הוא רגיל וטוב שירגיל בו ח כי פ"ג מיני חלאים כמנין מחלה תלויים במרה וכולם פת במלח וקיתון של מים שחרית מבטלתן ומצוה ט להנהיג עצמו בהנהגה טובה לשמור בריאותו י כדי שיהיה בריא וחזק לעבודת בוראו יא ועל כן אינו רשאי לסגף עצמו אא"כ יש בו צורך לעבודה בגון יב שטבעו נוטה להיות שטוף בתאוות אכילה ושתיה או שאר תאוות וא"א לו לכפות טבעו אא"כ יטה עצמו לקצה אחרון ולנהוג בעצמו בפרישות לגמרי מאותו דבר שטבעו כופף ומנהיג בזה זמן רב עד שידע בנפשו שאף אם ינהג עצמו בזה הדרך הממוצע לא יטנו טבעו מדרך הישרה וזהו כלל לכל המדות שבאדם יג חוץ מן הגאוה והכעס שבהם אין ראוי לילך במדה בינונית אלא להתרחק מגובה הלב והכעס עד קצה האחרון וכמו שאמרו חכמים מאד מאד הוי שפל רוח בפ"ד דאבות משנה ד' יע"ש בפי' הרע"ב ובפי' המשניות להרמב"ם שהאריך בזה וכן בענין הכעס וכמו שיתבאר לקמן סימן קנ"ו ס"ג :

אם יד צריך לעשות דבר נחוץ מיד אחר התפלה ורוצה ללות עת הקבוע לו ולפורעה אח"כ ביום או בלילה (כמו שיתבאר בסימן רל"ח ס"ב מהש"ס דערובין פרק הדר ד' ס"ה ע"א) אעפ"כ טוב שילמוד אפילו הלכה אחת טו או פסוק א' מיד אחר התפלה ואף טז מי שאינו יודע ללמוד ילך לביהמ"ד יז ושכר הליכה בידו או יקבע לו מקום וילמוד מעט בזה שיודע ויכנים י"ש בלבו ויפשפש במעשיו אולי ימצא בהם איזה צד עבירה ויפרוש ממנה :

קנו סדר משא ומתן ובו כ"א סעיפים :

א לא אמרו א' (וכ"ה בפרש"י בתהלים סי' קי"ט ע"פ עת לעשות לה' הפרו תורתך ובילקוט שם) קביעת עתים לתורה אלא במי שצריך לעסוק בדרך ארץ להחיות נפשו ונפשות ביתו אבל מי שא"צ לכך חייב לקיים

והגית

א רמב"ם פ"א ה' ת"ת ה"ח טוש"ע י"ד רסי' רמ"ו ב עמ"ש בה' ת"ת פב סעיף א' ג ש"ט בהת"ת סעיף ב' ד עט"ז בי"ד סי' רמ"ו סק"ב וש"ך שם סק"ה ה הרר"י פ"ק דברכות ו סוף ברכות ד' סד ז טוש"ע ח ב"ק ספ"ח ד"ב ובב"מ פ"ט ד' קז ע"ב טטור והרמב"ם רפ"ד מה' דיעות י טור ורמב"ם ספ"ג מה' דיעו' יא פ"ק דתענית ד' י"א ע"א והרמב"ם פ"ג מה' דיעות ה"א יב רמב"ם בה' פרקי' פ"ד ובה' דיעות פ"ב יג ע' בהרמב"ם פ"ב מה' דיעות ה"ג. יד ע"ה מ"א. טו בפ' שנו תכמים מ"ג טז הרר"י פ"ק דברכות בד"ה כל הקובע מקו' לתורתו רמ"א יז ע' משנה יד פ"ה דאבות. א מ"א סס"י זה מפירש"י בשבת דף לא

ת ריות שבתחילין בין פרשה לפרשה
ב המוקת מחיה בשבת :
ג העמדת קנים של נוה"פ :
ד חמן שלא היה בשטר מכיר"ת חנק :
ה תערובות בנק חמן בבנק אלה :
ו בישול מלה שנתפרדה ובדיק חדש של ישראל :
ז ניתן סכינים מלוטשים :
ח שוחטים שאסרו הקהל שחיטתן :
ט שוחטים שמסינים גבול רעיהם :
י שוחט שאסר שחיטתו הרב דקהלתו ושחט אם יש לאסור הבשר :
יא ספק בעגלים וגדיים אם כלו להם חדשיהם :
יג סירכא שעברה וניתקה מהריאה ע"י מיעוד ולגול בין אצבעות :
יג שיד מענין הנ"ל :
יד עוד מענין הנ"ל :
טו תולעים הנמצאים בריאה :
טז פרה שיולא מה אבעביע שקורין זלא"ק נגד הכרס והטור שלם :
יז בשר שאינו מנוקר מגידי הדם ושהה ג' ימים בלי מליחה :
יח תערובות יבש ביבש :
יט אשה שמצאה על העד קרטין
כ אם נוהג איסור חדש ביי"ש :
כא ניתן עניני אורענדי :
כב מיאון יתומה קטנה שנישאת לפחות מי"ו שנה :
כג ישוחה שנישאת בקפטותה ונתגדלה ורוצה

למאן בבעלה :
כד אלמנה מניקת שנישאת תוך כ"ד חודש אם צריך לחזור עליו שיוציאנה בגט :
כה בנידון אשה שוטה ומטורפת בענין גט :
כו אודות גט מומר :
כז תשובה בענין תשובת הרא"ש בדבר אשה שנישאת לבעל ולא נודע שהיה לו את ואח"כ אמר אחי האשה שראה את אחיו :
כח בענין היתר עגונה שהשיב באלוכה להרב הקדוש דבארדיטשוב ז"ל :
כט אשה שנחשדה מאחר ע"י סתירה ומיחה בה בעלה :
ל אשה שאמרו עליה שזינתה והודית בפני ב"א ואח"כ כחשה בפני בעלה :
לא אשה שהודית כזינתה ואח"כ שיחשה ואמרה אמתלא ולא נתקבלה האמתלא להשואל :
לב באומר אמרו במקום עיגון :
לג באומר אמרו היכא דאיכא למיחש לעיגון :
לד שכיב מרע שפשף ידו ליתן גט לאשתו ונשתתק :
לה עוד מענין הנ"ל :
לו גט שאותיותיו דבוקות ונשתנית צורתן :
לז נידון כתיבת עיר מסטיסלאוו בגט :
לח נידון כתיבת שם בתיא בגט :
לט נידון כתיבת שם רמל בגט ונקראת ראשי :
מ כתיבת שם שרה לאה בגט :
מא פלפול בתשובת ח"ל ס"ק ט"ז וקכ"ד :
מב ביאור הב"ש באה"ע ס"ק ג"ג ושם בש"ק י"ח

והגית בו יומם ולילה כמשמעו (ועיין בסנהדרין פרק חלק דף ל"ט ע"ב ובמקום
פרק י"ח ד' י"ט ע"ב ובזוהר כו' ומאמר חכמי אסם נ"ל פליני מלמ"ה במי שמניח לעסוק
בדרך ארץ ובמדה"ג פ' כ"ח ובמד"ר רים פתיחתא דסיכה ובקהלת רבה ד' קע"ו ח'
ע"פ בשפל קול שמחכה מה מחכה זו כו') ואף מי שצריך לכך כ לא יעשה
מלאכתו עיקר אלא עראי כדי ג פרנסתו בלבד ותורתו קבע וזה וזה
יתקיים בידו אבל ד כל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה כי העוני
ס יעבירנו על דעת קונו אלא מי שחשקה נפשו בתורה ונשא לבו
לקיים מצוה זו כראוי יעשה מלאכה בכל יום כדי חייו וחיי בני ביתו ושאר
יומו ולילו עוסק בתורה :

ב ור׳שעישה מלאכה ז או נושא ונותן לא תהיה כוונתו אלא עד
למצוא צרכי הגוף כדי שיוכל לעבוד לבוראו כמ"ש בכל דרכיך
דעהו וגו׳ (משלי סי׳ ג׳ ו׳) (ועיין מזה בתלמ"ן פי"ז ובמ"פ להרמב"ם פ"ה) והייב
ח כל אדם ללמד לבנו מלאכה ט או לעסוק בסחורה ואם אינו עושה
כן כאלו מלמדו לסטות י שסופו ללסטם את הבריות בשביל פרנסתו
יא ויזהר לישא ויתן באמונה שלא יחליף את דבורו שנאמר והיו צדק
יהיה לך יב שיהיה הן שלך צדק ולאו שלך צדק יג כלומר כשאתה
מדבר הן או לאו קיים דבריך והצדק אותם (ועיין בהרמב"ם פ"ח מה' דיעות
סי"ג פ"ז מה' מכירה ס"ה ובפילוש המשניות סוף שביעית ובמ"ש במסכת תולין אלו
דף קי"ד ע"ב גבי עמין מו"מ בתמונה) וכל יד המהלך את דבורו כאלו
עובד כוכ"ו ואפי׳ מהשבה טו שנגמרה בלבו טוב לקיימה כל מי שיש
בידו יראת שמים שנאמר ודבר אמת בלבבו (תהלים סי׳ טו) בד"א
בדבר שבינו לחברו אבל אם דברי עצמו מצרכיו טז אם אין בהן
סמך מצוה א"צ לקיימו ואפי׳ יז מפני השלום לא יבטיח שקר לחבירו
ולא אמרו מותר לשנות מפני השלום אלא בסיפור דברים שכבר עברו
(ומ"מ י"ש קצת כיון שהשלום גדול מכל המצות כמ"ש במ"כ פ' תוקף ע"פ נקם
שלום ולדפסה ובגמרא המיר למעט דכוכו מלפי השלום ובכי"ף פ' לולו מינחות כתב
דלעולם סיתר הוא דלא מצוה ס"ל מכלן דלעולם בלשקה לסור אמת יח להיתר ע"ד בפל
דרכיך דעסו פ"ב דכרכות דס"ג ע"ב ועי׳ במד"ר פ' בראשית פ"ח ועי׳ בתלים רבתי
מזה ובפמ"ג) ולא ברבר שלהבא יט ויזהר מלהוכיר שם שמים לבטלה
שבכל מקום יט שהזכרת השם מצויה מיתה או עניות מצויה ופשוט
לחלק בין דין זה ובין שאלת שלום חבירו בשם שדתירי חכמים במשנה
פ"ט דברכות ויחדי מלשבע אפילו באמת שאלף עיירות היו לו לינאי
המלך וכולם נחרבו לפי שהיו נשבעים שבועות אע"פ שהיו מקיימים
אותם :

ג כ מ"ע מן התורה לילך בדרכי ה׳ שנאמר והלכת בדרכיו (בפ׳ תבא
כח ט) ובך למדו כא בפירוש מצוה זו מה הוא נקרא חנון אף אתה
היה חנון ועושה מתנת חנם מה הוא נקרא רחום אף אתה היה רחום
כך הוא נקרא ארך אפים אף אתה היה ארך אפים כג וכן שאר
כל המדות שיש באדם צריך להדמות עצמו בהם לבוראו ולמאום
ברע שבהם ולבחור בטוב כד וכיוצר ירגיל אדם עצמו במדות טובות
עד שיקבע בו יעשה וישנה וישלש במעשים שעושה ע"פ הכללות
האלו

ס"ע עקב רמז רמ"ג רמב"ם שם פ"ו ה'. כב עי׳ במסכת דרך"ת דלמטה ובמדב"ר פפ"ג ובמסכת אבות
פ"ב ה"ח בפי"ח ובשער העמה פ"ח. כג שם ועי׳ ילקוט שם . כד הרמב"ם שם פ"ו ואבות פ"ב

האלו ויחזור בהם תמיד עד שתהיה עשייתן קלה בעיניו ויקבעו
המדות בנפשו כגון אם היה כילי יפזר ויתן ממון הרבה לעניים
כה ויגמול חסד גם לעשירים ויחזור ויתן עד שתקבע בנפשו מדת ורב
חסד שנשתבח בה הקב"ה ואחר שתקבע בנפשו מדה זו (בערכין פ'
המקדיש אדמו ד' כח ע"ב במסנה ובגמרא שם ובכתובות פרק שבעה ד' ל' ע"ב ועיין
בפרקי"ר פ"ב דכילם די"ן ע"ב ובפ"ס דמולין דף ד' ע"ב) לא יפזר יותר מראוי
שזו אינה דרך טובה ותקנת חכמים שלא יבזבז יותר מחומש אלא
יגהוג בדרך המיצוע הוא דרך הטובה והישרה טו חוץ משפלות הרוח
שמאד מאד הוי שפל רוח כי תועבת ה׳ כל גבה לב (משלי סי׳ ט״ז ה׳)
לכן יתרחק מזה עד קצה האחרון וכל המגביה טז לבבו כאלו כפר
בעיקר שנאמר ורם לבבך ושכחת את ה׳ וגו׳ (כפ׳ עקב ח׳ י״ד) כח וכל
מי שיש בידו גסות הרוח הוא כאשרה ואין עפרו ננער בתתה״מ וכן
כט הכעס מדה רעה מאוד ומגסות הרוח היא באה לכן יתרחק מזה ג״כ
עד קצה האחרון ואפי׳ אם צריך לכעוס על העם להפרישם מדבר
עבירה ולהחזירם למוטב יראה עצמו כאלו הוא כועס ותהיה דעתו
מיושבת עליו בינו לבין עצמו ואמרו חכמים ל כל הכועס כאלו עובד
כוכ"ו לא :נשמתו מסתלקת ממנו שנא׳ טורף נפשו באפו (איוב סי׳ יח
ד) לפיכך צוו להתרחק מן הכעס עד שינהוג לב עצמו שלא ירגיש
בלל לדברי המכעיסים וזו דרך צדיקים לג עלובים ואינם עולבים שומעים
חרפתם ואינם משיבים עושים מאהבה ושמחים ביסורים ועליהם הכתוב
אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו (בס׳ שופטים סמי׳ ס׳) ואם הוא
ת״ח לד וחירפו וביזהו אחר מהעם הוא לא ישיב על חרפתו וכ״מ
יהיה לו עונש על בזיון התורה לה ואם יבא אחר לנקום נקמתו בקיום
המשפט ישתוק ולא ימחה בידו וע״ז אמרו ע כל ת״ח שאינו נוקם
ונוטר כנחש אינו ת״ח הואיל ואין תורתו חשובה בעיניו ואינו מקפיד
על בזיונה לו וכ״מ אם מפייסים אותו צריך להתפייס מיד שבפיוס זה
כבר נתקן כבוד התורה וע״ז אמרו כל המעביר על מדותיו ומוחל לכל
שמפייסו מעבירין לו על כל פשעיו לח וכ״ז בצער הגוף אבל בדבר
שבממון אף ת״ח אסור ליסור בלבו ואצ״ל לנקום והנוקם מחבירו או
הנוטר עובר בל״ת שנאמר לא תקום ולא תטור את בני עמך (בקדושים
קדושים תהיו) איזהו נקימה אמר לו השאילני קרדומך ולא השאילו ולמחר
בא חבירו אצלו ואמר לו השאילני מגלך ואמר לו איני משאילך כדרך
שלא השאלתני זו נקימה ואם אמר לו הריני משאילך ואיני כמותך זו
היא נטירה אלא ימחה הדבר מלבו ולא יזכירנו ולא יעלה על לב לעולם
וצריך כל האדם ליזהר בזה (רמב"ם פסה"מ בעשין סימן ו׳ וגם הרמב"ן
בהשגות שם סי׳ ז׳ מודה לזה וכ"ם בסמ"ג בלאוין לסאחר שם סק"כ מתה שמין הגילהה
כמ"ם הרמב"ן וכ"ם בפ"ק דתמורה ד"ג סמ"ב כדבריו וכן פירש"י שם . סמ"ג
עשין סי׳ מ׳) :

ד לה מצות עשה לידבק ביודעי ה׳ ובתורתו שנאמר ובו תדבקו
(בפרשת עקב יו"ד כ׳) מ ובכפל הצווי במקום אחר שנאמר ולדבקה
בו (ס"פ נצבים) וארז"ל וכי אפשר לאדם לידבק בשכינה אלא כך אמרו
חכמים מה בפי׳ מצוה זו הדבק בחכמים ובתלמידיהם כדי ללמוד
מעשיהם וכן צוו חכמים מב ואמרו הוי מתאבק בעפר רגליהם והוי
שותה

כה סמ"ג דמשמ
דף מט ע"ב
ושי׳ בפ"ק ח'
דע"ז ח'
כו פ' נעיר כי'
קנה סמ"ו ח'
ד' ד' ע"ב
כז ועי׳ פ"ב
דכתובות ד' לב
ע"ב ובפ"ק
דסוטה דף ג'
ע"ב ובמ"ק
מכות ד' יא
ע"ב
כח בפ"ק ד' לב
ע"ב ובפ"ק
דסוטה דף ג'
ע"ב ובמ"ק
מכות ד' יא
ע"ב
כט רמב"ם פ"ה
מדעות ה"ג
ל בפרק ח'
סנהדרין ד'
קה ע"ב
לא ובפ"ב
דתענית ד'
כ ע"ב
לב ובפ"ק
דסוטה ד' ה
ע"ב
לג רמב"ם פ"ו
מדעות ה"ו
לד ובפ"ק
דסוטה ד' ג'
ע"ב
לה ובפ"ק
דסנהדרין ד'
מו ע"ב
לו ובפ"ק
דסוטה ד' ח'
ע"ב
לז ובפ"ק
דמכות ד' כג
ע"ב
לח ובפ"ק
דסוטה ד' ג'
ע"ב
לט ובפ"ק
דמכות ד' כג
ע"ב
מ רמב"ם פ"ה
מדעות ה"ב
מא מכות פ"ג
הלכות ד'
קיח ע"ב
מב מכות פ"ק
דלמטה

שותה בצמא את דבריהם לפיכך צריך כל אדם להשתדל לישא מן בת ת"ח ולהשיא בתו לת"ח ולאכול ולשתות עם ת"ח ולעשות פרקמטיא לת"ח מד ולהתחבר להם בכל מיני חיבור שנאמר ולדבקה בו וכל הנוהג מה מסעודה שת"ח שרוי בתוכה כאילו נוהגה מזיו השכינה מן ועוד דרשו בספרי שם ולדבקה בו למד דברי אגדה שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם (וע' בתמיד"ן פכ"ט ופיין בגמרא פ' בתרא דיומא דע"ס ע"ל פ"ח והמן בזרע נד הוא והוא מסמיכלתא) .

ה מז מצוה על כל אדם לאהוב את כל אחד ואחד כגופו שנאמר ואהבת לרעך כמוך לפיכך צריך לחוס על כבודו ועל ממונו מה כמו שחס על כבוד וממון שלו מט והמתכבד בקלון חבירו אין לו חלק לעולם הבא :

ו נ בשיחטא איש לאיש לא ישמטנו וישרטוק אלא מצוה עליו להודיעו ולומר למה עשית לו כך וכך שנאמר הוכח תוכיח את עמיתך נא ואל רוצה למחול לו ולא להוכיחו ה"ז מדת חסידות ולא הקפידה התורה אלא על השטמה :

ז נב הרואה את חבירו שחטא או שהלך בדרך לא טובה נג מצוה עליו להחזירו למוטב ולהודיעו שהוא חוטא על נפשו במעשיו הרעים שנאמר הוכח תוכיח את עמיתך ואם לא קיבל ממנו יחזור ויוכיחנו שנאמר נד הוכח תוכיח אפי' ק' פעמים נה עד שיכנו החוטא או יקללנו ואינו מתויב להוכיח אלא עמיתו שהוא חבירו שהוא נם בן אבל איש אחר שאם יוכיחנו וישנאנו וינקום ממנו א"צ להוכיחו מ כיון שבודאי לא ישמע לו מא אבל חבירו אפי' אם יודע שלא ישמע לו חייב להוכיחו א"כ הוא חוטא בשוגג שאז אנו אומרים נו מוטב שיהיה שוגג ואל יהיה מזיד ס ורבים אפי' הם מזידין אין להוכיחם יותר מפעם א' אם ידוע לו שדבריו אינם נשמעים וע"ז אמרו כשם שמצוה לומר סא דבר הנשמע כך מצוה שלא לומר דבר שלא נשמע סב ואם הם שוגגים אין להוכיח כלל שמוטב שיהיו שוגגים ואל יהיו מזידים בד"א ביחיד המוכיח סג אבל על הב"ד היה בימים הקדמונים מוטל להוכיחם ולגעור בם שלא יהיו נתפשים באותו עון ואפי' הוא דבר סד שאסורו אינו אלא מספק ואפי' אם רבים הם השוגגים ואין להם להשמט ולומר מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידים סה אלא א"כ הוא איסור שאינו מפורש בתורה ופרצו בו רבים מפני חסרון אמונתם באיסור שאז קשה מאוד למחות בידם סו שא"א לב"ד להעמיד שוטרים בבית כל אחד ואחד ע"ז אמרו סז הנח להם לישראל מקנף עליהם ומגער בם מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידים :

ח סח כל המוכיח את חבירו בין בדברים שבינו לבינו בין בדברים שבינו לבין המקום צריך להוכיחו בינו לבין עצמו וידבר לו בנחת ובלשון

רכה ויודיעו שאינו אומר לו אלא למובתו סט ואם דיבר אתו בקשות והבליטו עובר בל"ת שנאמר ולא תשא עליו חטא כך אמרו חכמים ע יכול אתה מוכיחו ופניו משתנות ת"ל לא תשא עליו חטא (ולעפ"י סרכ"ו סז פירש דסייט כסיופיטא נרניש לסלנין פניו הגה הסמ"ג וסרמב"ם פירשו סלא יוכיחנו בהבניש קשיש עד שפניו מסמיקות והיינו לפי' ניט לכיון) מכאן עא שאסור לאדם להכלים את חבירו אפי' ביני לביני ואצ"ל ברבים לפיכך עב לא יקראנו בשם שהוא בוש ממנו ולא מספר לפניו דבר שהוא בוש ממנו עג וכל המלבין פני חבירו ברבים אין לו חלק לעוה"ב עד בר"א ברברים שבין אדם לחבירו אבל בדברי שמים אם לא חזר בו צריך להוכיחו ברבים עד שיחזור למוטב כמו שעשו כל הנביאים בישראל וכ"ז בעבירה שבסתר אבל אם עבר עבירה בגלוי עז יוכיחנו מיד שלא יתחלל ש"ש ותלמיד שראה את רבו עובר עבירה יאמר לו עו למדתנו רבינו כך וכך להזהירו עז אולי שוגג הוא ואם אינו שומע לו לא יוכיחנו עוד משא"כ בחבירו כמ"ש עח :

ט פט חייב אדם ליזהר ביהומים ואלמנות אפי' הם עשירים גדולים וכל המקניטו או הבעיטן או הכאיב לבם או רדה בהן או אבד ממונן ה"ז עובר בל"ת שנאמר כל אלמנה ויתום לא תענון וכל שכן המכה אותן או המקללן בד"א בזמן שעינה אותן לצורך עצמו אבל אם עינה אותן רבן כדי ללמדן תורה או אומנות או להוליכן בדרך ישרה ה"ז שותר ואעפ"כ לא ינהג בהן מנהג כל אדם אלא יעשה להם הפרש וינהלם בנחת וברחמים גדולים אחד יתום מאב ואחד יתום מאם ועד איטת נקראים יתומים לענין זה עד שלא יהיו צריכין לאדם להסמך עליו ולאמנן ולהטפל בהן אלא יהיה עושה כל צרכי עצמו לעצמו כשאר כל הגדולים :

י פ המרגל בחבירו עובר בל"ת שנא' לא תלך רכיל בעמיך (קדושים יט מז) פא איזהו רכיל זה שטוען דברים והולך מזה לזה ואומר כך וכך אמר פלוני כך וכך שמעתי על פלוני אע"פ שהוא אמת פב ואינו דברים של גנאי כלל וגם אותו פלוני לא מכחישם כלל ה"ז מחריב את העולם שמזה יוכל לבא לפעמים לידי שפ"ד כמו שאמרו במעשה דואג עם אחימלך (ולשון הכ"מ כך הוא שרכיל היינו האומר פלוני ופלוני אמר עליך כך וכך או עשה לך כך וכך כו' וז"ל הסמ"ג שם איזהו רכיל המגלה לחבירו דברים שדיבר ממנו אדם בסתר והביא ראיה מהמשנה פרק ג' דסנהדרין והגמרא שם דף ל"א וכ"מ בערוך סוף ערך לשון ז"ל לא תלך רכיל תרגום ירושלמי לישנא תליתאי ועי' פ"ג דעירובין דף ס"ו ע"ב גמרא ופירש"י ד"ה לישנא תליתאי ודתו' שם פירשו בע"א ובהראב"ד בהלכות דעות רפ"ז משמע כפרש"י וכ"מ במדרש רבה ריש פרשת אמור) והמקבלו נעכש יותר מן האומרו פג אא"כ רואה דברים הניכרים ובכלל לאו זה הוא לשון הרע והוא המספר בגנות חבירו אף ע"פ שאמר אמת ואפי' פד אמר היכן מצוי אור תדיר אם לא בבית פלוני שמצוי אצלו בשר ודגים ה"ז לשון הרע אם הוציאו בדרך לשון הרע שנתכוון לגנות שהוא בזוללי בשר למו אבל פה האומר שקר על חבירו נקרא מוציא שם רע ועיין פרק רביעי דכתובות דף מ"ו ע"א :

יא פו אחד המספר בלשון הרע בפני חבירו או שלא בפניו והמספ"
דברים שנורמים אם נשמעו איש מפי איש להזיק חבירו בגופו או
בממונו או לצערו או להפחידו אף ע"פ שאינן דברים של גנאי על
חבירו הרי זה לשון הרע פז ואם נאמרו דברים אלו בפני שלשה כגון
נשמע הדבר ונודע ואם סיפר הדבר אחד מן השלשה פעם אחרת אין
בו משום לה"ר והוא שלא יתכוין להעביר הקול ולגלותו יותר פח ואם
האומר מזהיר שלא לאומרו אפי' אמר בפני רבים יש בו משום לה"ר
פט בר"א כשמספר בפני חבירו או בפני ג' יש בו משום לשון הרע
להאומר כשיאמר דבר של קנטור וגנאי או דבר שיכול לגרום לו נזק
או צער אבל דבר שיש לומר שאין כוונתו ללה"ר כגון היכן מצוי
אור בבית פלוני שמצוי לו בשר אין בו משום לשון הרע או אומר
כן בפניו וכן אם אמר בפני ג' שה"ז כאומר בפניו שא"א שלא יגיע
הדבר ל באזניו:

יב אבק לשון הרע כיצד גמ מי יאמר לפלוני שיהיה כמו שהוא עתה
או שיאמר שתקנו מפלוני איני רוצה להדיע מה אירע ומה היה
וכיוצא בדברים האלו גא וכל המספר בטובתו של חבירו גב בפני
שונאיו גג או בפני רבים מהעם שיש לחוש שיש בהם אחד משונאיו
הרי זה אבק לשון הרע שהוא גורם ששונאו יספר בגנותו גד אבל
בפני אוהביו מותר לספר בשבחיו גה ובלבד שלא ירבה יותר מראי
מתוך שמספר ומונה מרותיו אי אפשר שלא יבוא לידי גנות גו וכן
המספר לשון הרע דרך רמאות והוא שמספר לתומו כאילו איט יודע
שדבר זה ש"בר ל' הרע הוא או שזה עשה פלוני ועיין עוד מה שכתב
הגמ"י שם סק"נ בירושלמי מותר כו' והוא גם כן בילקוט ח"ב רמז
קסז ועיין מגן אברהם בשם הגרח סמ"ק ועיין מ"ש בהלכות גוקי
ממון ס"ו ובש"ע חשן משפט סי' תכ"א ססעי' י"נ דבבה"ג דהתם
מירי בירושלמי:

יג אורח אינו רשאי לשבח את בעה"ב שהוא טוב עין שמא ירבו
עליו אורחים ויאכלו כל אשר לו וע"ז נאמר מברך רעהו בקול גדול
בבוקר השכם קללה תחשב לו (במדבר רבה פי' כ"ג יד) ועי' עוד מפסוק זה
באדר"נ ס"פ י"א:

יד גמ כל האומר דבר לחבירו הוא בבל יאמר עד שיאמר לו לך אמור:
טו גמ אסור למנות את ישראל אפי' אינו מתכוין רק להטיל גורל
על איזה סכום ומספר ואפי' לדבר מצוה אלא מוציאים אצבעותיהם
ומונים האצבעות כתיב יביא במשפט על כל נעלם בסוף קהלת:
טז ק חשה שיתת תולין והוא קא שיתת הילדות וקלות ראש עובר
בעשה שנאמר ודברת בם בם ולא בדברים אחרים ואפי' אם
קבע עתים לתורה לא יעסוק בשאר היום אלא קב בדברים שיש
בהם צורך אבל לא בשיחת הילדות וקלות ראש אלא יחזור ללימודו
וקביעת העת אינה אלא להחמיר שלא ימשוך כל היום בדרך ארץ
כמשנ"ת לעיל סעיף א':

יז קג זריזים מקדימים למצות ואין צריך להקדים יותר מעמוד השחר:
יח כל המחניף בדבר מחמת יראתו מפני בעל עבירה ואינו חושש
על יראת הקב"ה עונשו גדול אך אם מתירא שלא ידרגנו מותר לומר

לז

לו יפה עשית אפי' עבר עבירה גדולה ולא אסרו לחנף אלא שלא
במקום סכנה ועיין בספר יראים סי' נה ובכדה"ק אות ח' ובר"ח שער
הקדושה פי"ב:

יט קד אל יעמוד אדם במקום סכנה ויאמר שעושין לו נס שמא אין
עושין לו נס ואם עושין לו נס מנכין לו מזכיותיו ויש מהחכמים
שהיו נמנעים לעבור בספינה שיש בה רשעים גמורים שמא נפקד דין
עליהם ויתפס עמהם ויש מהחכמים שהיה מחזיר לעבור בספינה שיש
כה יהודים ואינם יהודים אמר שהשטן אינו שולט בשתי אומות ועיין
מ"א ססי' זה:

כ קה בדברי תורה ענה כסיל כאולתו פן יהיה חכם בעיניו אבל בדברי
השולם אל תען כסיל כאולתו פן תשוה לו (במדבר סי' כ"ן):

השלמה לשו"ע רז"ל

בה' נפילת אפים סי' קל"א נשמט שם מאמצע ס"ק ו'
וע"כ התחלתי מראש הסעיף הנ"ל:

ו (ג) אין מונעין מליפול ע"פ ביום המילה אלא בבהכנ"ס שהמילה בו
אבל בבהכנ"ס אחר נופלין. (ד) ובזמן הקור שמלין התינוק בביתו
נוהגים שלא ליפול ע"פ בבהכנ"ס שבעה"ב מתפלל שם (ה) וכ"ז
בתפלת שחרית שמלין או התינוק אבל במנחה אעפ"י שמתפללים
אצל התינוק אומרים תחנון משא"כ בתתן שא"א תחנון כל היום
כשמתפללים אצל התתן או אם בא לבהכנ"ס ביום כניסתו לחופה ויש
מקומות נוהגים שאין התתנים הולכים לבהכנ"ס יום או יומים קודם
החופה כדי שיוכלו הקהל לומר תחנון אך אם נכנסו לבהכנ"ס אומרים
תחנון לבד מיום החופה. (ז) ויש נוהגים שלא לומר תחנון כ"ז
כשהתתן בבהכנ"ס שכל ז' ימי המשתה הם לו כרגל ואפי' ביום ח'
לחופתו (בשחרית) אין נוהגין ליפול ע"פ כיון שהיתה החופה סמוך
לערב (ולא נשלמו ז' ימים עד יום ח' בעה' ההיא). (ח) ויש מקומות
נוהגין שלא לומר תחנון גם במנחה כשמתפללים אצלו אבל בבהכ"נ
נופלים אעפ"י שבעה"ב מתפלל שם. (ט) ובשבת אומרים צ"צ אפי'
שאין עושין הסעודה אלא בלילה (י) (אם אינם מתפללים אצל התינוק)
אבל אה"ר בשחרית דשבת א"א בבהכנ"ס שיש שם מילה (או בע"ב)
כמו בחול א"א תחנון וכמשי"ת בסי' רפ"ד (יבעלי הברית עצמם שהן
אבי הבן והמוהל והסנדק (י) י"א שלעולם דינם במנחה כמו בשחרית
שיו"ט שלהם הוא):

ז (יא) אם חלה מילה בתענית צבור אעפ"י שאין אומרים תחנון ולא
וה"ר בשני ובחמישי מתפללים סליחות ואומרים וידוי כדרכם דכיון
שמניחים מקצת סגי ואין צריך להניח לגמרי. וה"ה בתתן בתוך ז'
ימי המשתה אבל ביום החופה (ס) יש אומרים דאף סליחות דתענית
צבור אין אומרים דעדיף ממילה שאינה אלא שקבלוה בישמחה (הייט
אותן

קד פ 3 מ"ב
ד' נב ע"ח.
קה ס"ב דמכמ
ד' נ"ב מה"ל
כ"פ יח:

(ג) מהלי"
רמ"ח.
(ד) כמ"ג
ע"ח.
(ה) רמ"ח.
(ו) כמ"ב.
(ז) ב"ח ס"ק
מ"ח.
(ח) הגמ"י
מ"ח.
(ט) ס"מ וכ"מ
במה"ב.
(י) מ"ח ועט'
הקנ"ע ס"ק
(יא) ס"ע בשו"ע
וכיו"ד ססי'
רס"ס כשם
רמב"ח.
(יב) מ"ח סק"ס
וסקי"כ ומ"ב
מילה תיכוין"ס
ס"ע מסי'
תקנ"ע וק"ע
כמ"ס נפסיק
עמ"ח סי' קכ"מ
ס"ק י"ג וסי'
תקנ"ו סק"ס
וכיו"ד סי'
ס"ק נפ"ב.

אותן המקיימים המצוה) ואין בשמחתה מצוה גדולה כ"כ כמו בחתן שמצוה גדולה היא על הכל לשמות עמו כמ"ש באה"ע רסי' ס"ה . (סא) ומ"מ י"ת ע"ז וכמדומה שכן נוהגים ואומרים סליחות דת"צ כמו במילה וכן בבית האבל הגם (סב) שי"א כיון דאיתקש לחג א"א גם הסליחות דת"צ (סג) נמצא כתוב ע"ש גדול אחד שהיה אבל והתפללו אצלו סליחות בת"צ (ומידו החתן ובע"ה עצמם כיון שיו"ט שלהם הוא וכמו"כ האבל עצמו דלגבי דידי' איתקש לחג אפשר שאף הסליחות דת"צ א"א) :

ח (סד) מנהג פשוט בכל ישראל שאין נ"א (וא"א תחנון) בשבת ויו"ט (ותוה"מ) (סה) ור"ה ויוכ"פ . ועוד נהגו שא"א תחנון ונ"א בכל הימים שהם מעין יו"ט . ואלו הן (סו) ר"ח חנוכה ופורים גדול (סז) ופ"ק שהן י"ד וט"ו שבאדר ראשון ובאדר שני . ט"ב דאיקרי מועד כמשי"ת סי' קנ"ט . כל חדש ניסן מטעם שית' סי' תכ"ט . (סח) ל"ג בעומר מטעם שית' סי' תצ"ג . (סט) מר"ח סיון עד אחר א"ח דשבועות מטעם שית' ססי' תצ"ד (ע) ויש מקומות שמוסיפים עד י"ב סיון ועד בכלל משום דקרבנות חג השבועות היה להם תשלומין כל ז') . (עא) ט"ו באב שבזמן בה"מ היה יו"ט גדול מהרבה טעמים שנאמרו ע"ז בגמרא . (עב) ער"ה מטעם שיתבאר סי' תקפ"א . עיוכ"פ כמ"ש סי' תר"ד . (עג) בין יוכ"פ לסוכות כמ"ש סי' תרכ"ד . (עד) א"ח דסוכות. (עה) ויש מוסיפים עד סוף חודש תשרי (עו) מפני ריבוי המועדות שבו . (עז) ט"ו בשבט שהוא ר"ה לאילנות כמ"ש ביו"ד סי' של"א . (עח) ומה"ט נוהגין להרבות בו במיני פירות של אילנות . (עט) וכל הימים הללו גם במנחה שלפניהם א"א תחנון (פ) כי מן המנחה ולמעלה שייך (קצת) ליום שלאחריו . חוץ מער"ה ועיוכ"פ שנופלים ע"פ במנחה שלפניהם מטעם שית' בסי' תקפ"א ותר"ד . ול"ג בעומר תלוי במנהג המקומות כמשי"ת בסי' תצ"ג . (פא) ומנהגנו שגם במנחה שלפניו אין אומרים תחנון . (פב) ובמילה וחתן נופלים ע"פ במנחה שלפניהם . (פג) ויש שמוסיפים שא"א תחנון בי"ד אייר שהוא פסח שני . ובמנחה שלפניו אומרים :

ט כל יום שא"א בו תחנון ונ"א . ה"ה שא"א בו והו"ר בב' וה'. וכן כשחל בשבת א"א צ"צ במנחה כל שכנגדו בחול לא היו אומרים תחנו באותה מנחה כמשי"ת סי' רצ"ב (וגם כשחל ר"ה או יו"כ בשבת עי' סי' תקצ"ח ותרכ"ב) וכמו"כ אה"ר שנוהגים לומר בשחרית דשבת א"א אותו כשחל ביום שא"א תחנון בחול כמשי"ת ססי' רפ"ד וע"ש פרטי דין זה . אבל למנצח יענך שאו' בכל יום . ואא"א שאו' בב' וה' כמשי"ת יש בהם מנהגים חלוקים. ובמדינתנו נוהגים שרק בר"ח וחנוכה ופ"ג ופ"ק (שהן י"ד וט"ו שבאדר ראשון ושני) וע"פ ועיוכ"פ וט"ב א"א אותם . (ואצ"ל בשבת וי"ט ותוה"מ ור"ה ויוכ"פ) וכמשי"ת כאו"א במקומו אבל בשאר הימים

(סא) כ"ע כה"ג וסי' כפר"ח חולק על עיקר דין סתרית התוספ. (סב) מד' שם . (סג) שם מד' הט"ז ביו"ד סי' שפ"ד ומ' דס"ל דהכל שוה למילה פ"מ וידויים נ"ע ע' ס' פק"ד סי' ה' אות ס"ד ופט"ז ומה"ש. (סד) רמב"ם ספ"ה מה' תפלה . (סה) כגמ"י שם . (סו) שם וס"ג כו"ע . (סז) ב"י וש"ע סי' תרצ"ז וכ"ה בהגמ"י. (סח) מהרי"ל מנהגי' רמ"א . (סט) הגמ"י רמ"א . (ע) כה"ג מ"א פר"ח עק"ד וכ"ה במהריק"ש. (עא) ב"י ס"ע. (עב) מנהגים רמ"א . (עג) ס"ל ס"ע וכ"ה בהגמ"י שם . (פד) לבוש במנהגים סי"ד וכ"מ בהגמ"י ועמ"א סימן תקע"ג סק"א זמ' בכל מ"ת כמש"ל סי' תכ"פ ולף לפמ"ש ח"ר ססי' ת"כ מ"ת ידלי כל ח"ה לא גרע מניכן דבס"ג עכ"פ .

(עד) מ"א ססי' תרס"ט בשם ס"ה . (עה) ע' ב"י סי' תל"ב וכה"י . (עו) ב"י שו"ע . (עז) מ"א פר"ח (עח) פר"ח מ"א ססי' תרס"ט . (עט) לבוש במנהגים פר"ח מ"ז וע' מהריק"ש . (פ) מ"א רל"ב סק"ד ותקמ"ח סקי"ד (וע' סי' [illegible]) . (פא) לבוש שם . (פב) שם . וכ"מ בהגמ"י . (פג) מהריק"ש פר"ה וכ"ה בסידור :

הימים אעפ"י שא"א תחנון או' למנצח וכן אא"א בב' וה' . וי"א שבכל עיו"ט וא"ה ג"כ א"א אותם ובחתן וכן בבית האבל ג"כ (י"א) שא"א אותם . אבל במילה או' אותם מטעם שית' ביו"ד סי' ים"ה . (אך יש מקומות שבכ"י שא"א בו תחנון א"א ג"כ למנצח . וכ"ה מ"ס והיינו אף באותן הימים שמוסיפי' דהיינו בסיון עד י"ב בו . ובסוף חודש תשרי ופסח שני כדלעיל . וכ"ז בלמנצח יענך דס"ל שכל הימים שא"א תחנון אינם יום צרה . אבל באא"א אין מוסיפי' על מנהג מדינתנו שנת') :

סימן תקע"ג . א

הלכתא (א) בטלה מגלת תענית . והיא (ב) מגילה שבה כתבו חכמים הראשונים בזמן הבית הימים שאירע בהם נסים לישראל וקבעום יו"ט לאסור בתענית . ויש מהם שאסרום אף בהספד . ואחר חורבן הבית (ג) שערבה כל שמחה . גמנו ובטלו כל אותן יו"ט . ומותרים בהספד ובתענית . חוץ מחנוכה ופורים שכתובים נ"כ במגילה זו שקבעום יו"ט באיסור הספד ותענית לא בטלום . מפני (ד) שהנסים שאירע בהם כבר הם גלויים ומפורסמים לכל ישראל ע"י המצות הנוהגין בהם ולא נכון לבטלם . ולקמן בה' חנוכה ובה' מגילה יתבאר :

ב בגמרא איכא פלוגת' אם אמרו גם לפניהם ולאחריהם דיו"ט אלו קודם שנתבטלום . די"א (ה) שכל הימים שהחמירו בהם לאסור גם בהספד החמירו ג"כ לאסור יום שלפניהם ויום שלאחריהם (ו) בתענית לבד עכ"פ . כדי שלא (ז) יבואו להקל גם בעיקרן . ואותן הימים שאסרום בתענית לבד. החמירו ג"כ לאסור יום שלפניהם אבל לא יום שלאחריהם . ומה (ח) שהחמירו כן ביו"ט אלו יותר משבתות ויו"ט דאורייי' שלא גזרו בהם לאסור יום שלפניהם ושלאחריהם (ט) (מעיקר הדין) הוא משום שהללו ד"ת וא"צ חיזוק והללו ד"ס וצריכים חיזוק. וי"א (י) שבין אותם שאסרום בתענית לבד ובין אותם שאסרום גם בהספד בכולם החמירו ביום שלפניהם ולא ביום שלאחריהם . וי"א (יא) שבכולם לא אמרו כ"א בגוף אותן הימים בלבד ולא בלפניהם ולאחריהם כלל . ועכשיו בזה"ז שגוף יו"ט אלו נתבטלו (יב) כ"ש לפניהם ולאחריהם . אין לנו נ"מ מזה כ"א לענין חנוכה ופורים ויתבאר במקומן :

ג ויש (יג) מגדולי הראשונים ז"ל דס"ל דהא דאמרי' בטלה מג"ת היינו לתענית יהידים בלבד אבל מ"מ אין לגזור בהם ת"צ בתחילה . ולדבריהם (יד) גם הפלוגת' הנ"ל בלפניהם ולאחריהם שייכי אף בזה"ז בכל היו"ט דמג"ת . לענין גזירת ת"צ . אבל למעשה לא נהגו כדעה זו (טו) שהמנהג שלא לדקדק כלל בימי מג"ת לא ליחיד ולא לגזירת ת"צ . ומ"מ יש נ"מ מדעה זו לענין לפניהם ולאחריהם דחנוכה ופורים וכמשי"ת שם במקומן :

סימן תקפ"א . א

בר"ח אלול עלה משה רבינו ע"ה להר סיני לקבל לוחות האחרונו' ועמד שם מ' יום ונתרצה הקב"ה לישראל על עון העגל. וירד משה ביו"כ והלוחות בידו ובישר לישראל שנתרצו לפני הקב"ה . ובו ביום (בשנה שני' עי' ש"ס ב"ק דפ"ב) נאמר לו למשה סלחתי כדברך . וקבעו הקב"ה

(א) (ר"ס יט:) מוס"ע . (ב) רפ"י שם יח: . (ג) כרי"(יט:) מפני שלכל פי וד' כלבוש ל"ע. (ד) גמ' ורפ"י (יח:) כהטעם דמפרסם ניסא כו' וס"כ כפוסי'. (ה) רב כל"יוסי (תענית יח.) . (ו) רוב הפוסקי' כרב לפי . (ז) רפ"י במחלי' (ח) כרי"(יח:) . (ט) ע' סי' רמ"ס ותכ"ט . (י) ל' יוחנן כר"מ גו"ס . (יא) במחלת מסכ"ג . (יב) טוש"ע . (יג) ראב"ד רא"ש סוף . (יד) כ"כ בכדי בס' חמים דפים מהגה כס' שכ"מ ס' מגילה וכ"ד בסור ויגלה כב"ח סי' תרפ"ו ומ"ש ברח"ש פ"ע דהגילם וכתר בס פ"ע ביים מביח דס"ל דס"ה גה ה"ש לגזירת פ"ע כמ"ש בה"ע . ומ"ב וכפ"כ דתענית ומה מנהגו כו' ע"כ סוה סמך כפ"ע וכו בפיים וחנוכה ופורים לא נמנו. ולפ"ז גם מר"ן אין רלאי' דלא כס' ס"ח . (טו) ב"י ובדעה סר"ן שם סס"ב וכ"ד ריסכ"ם פ"ע ר"י כ' :

תקב"ה יום סליחה ומחילה לדורות שנא' כי ביום הזה יכפר וגו'. ע"כ כל אותן ארבעים יום טר"ח אלול עד יו"כ הכה ימי רצון. והוא זמן מוכן לתשובה על כל מה שחטא ופגם בכל השנה. לפיכך מנהג קדמונים לתקוע בשופר בכל חודש אלול בבוקר אחר התפלה כדי לעורר ולהזהיר ישראל שיעשו תשובה כי קול השופר גורם להחריד האדם מפחד ה' והדר גאונו כמ"ש אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו. וגם ע"י קול שופר מתערבב השטן ולא ישטין על ישראל כי נזכר ליום דינו לעתיד שיבולע לנצח וכתי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול. וגם ע"י שתוקעין בכל החדש אין השטן יודע מתי ר"ה לקטרג ביום הדין. סמך למנהג זה דכתי' תקעו בחדש שופר דמשמע לתקוע חדש שלם. במקצת מקומות נהגין לתקוע גם בערב אחר התפלה (רא"ש טור א"ד) ובמדינות אלו אין נוהגין כן (רמ"א בר"מ):

ב יש מקומות שנוהגין להתחיל לתקוע מיום א' דר"ח וכן ברין כי בו היתה תקנת חכמים הראשונים לתקוע (כדאי' בפר"א פמ"ו) כשעלה משה בהר בר"ח אלול העבירו שופר במחנה משה עלה להר שלא יטעו עוד אחר עבודת כוכבים (כבראשונה שטעו בחשבון ועשו את העגל) (דבוש) והקב"ה נתעלה באותו שופר שנאמר עלה אלהים בתרועה. ע"כ התקינו חז"ל שיהיו תוקעים בו בכל שנה ושנה ואותו היום היה א' דר"ח. ומ"מ יש מקומות שנהגו להתחיל לתקוע מיום ב' דר"ח בלבד (וכן נוהגין במקומות אלו) ואין למחות לשנות המנהג כי יש מיישבים אותו (מ"א) אבל במקום הדש שאין שם עדיין מנהג יחזע (ה) יש לקבוע להתחיל ביום

קונטרס אחרון

(א) יש לקבוע כו'. ק כתב ג"כ ומיטוק עתו. דמ"ם לייתב המכא מחמת הסמך דתקעו בתודש כו'. אין זה מספיק. דלפ עלייתו מצה היה בפ"ד ר"ח מרי בו בלבד היה עיקר הקהל הכתים האכר בפר"ח. ואיך אפשר לעקור מקהל המפורסם בדברי חז"ל והכיתוב הפוסקים הרמבים מחמת מיזה רמז שלפי שהשם היו מדברי חז"ל וגם לא הזכירוה הפוסקים הרמבים. ומה גם שיש עמי שב' ימי ר"ה הן כיומא תריכתא כמ"ש הס"ר. וגם יותר טוב היה להקדים ב' ימים קודם ר"ה. וגם מ"ש הס"ח מהטור דר"ק בשם האחומה. ודפי אין כוונתו רק לקייס המכא היכא דמהוג בלבד. ועומר שיש לו קלא כמך בדרז"ל. אבל ודפי לא קיי"ל הכי מלה כמ"ש התוס' בשם סד"ע דבח"י התוז מלה פעם ב' ובלמ"ד אב עלה פעם ג'. וכמ"ש המדרש דביום ה' בשבת עלה פעם ג' וזה ה"ה להאחומה אין לר"י בין לרבנן כמ"ש התוס'. והרי הרא"ש וכ"י שם ופמ"ג ורי"ן והסורר ורמ"ה יהתכוים בסי' קל"ד העתיקו טעם הקודם וקה"ת בב' וס' מהמדרש הכ"ל דבר' עלה כו'. (וגם התוס' גופייהו לא ס"ל כהאחומה מלא כתבו דסדר עולם כמ"ש הס"כ ס"ב (וכ"ה בפסקי תוס') ובשבת דפ"ע מיתוי התוס' בפ"ע ד' רב"י שבתב בהאחומה). וע' כ"י שם שכ"כ ג"כ הרוקח בשם האחומה גופא דבח' בשבת עלה. וכ"ה בב"ל סי' ל"ב בשם האחומה. וה"כ מלה יותר דגם להאחומה ע"כ מלה ביום יכיתתו דהייט בל' אב כמ"ש המדרש"ם ומתרי מפרש"י מלא כתוס' וס"ל

ביום א' דר"ח (א"ר):

בעיר"ה אין תוקעין (רמ"א) וכן בלילה שלפניו (מ"א) כדי להפחיק בין תקיעות דמנהגא לתקיעות דאורייתא (לבוש) גם כדי לשרבב השטן שיסבור שכבר עבר ר"ה. ע"כ אין לתקוע אפי' בביתו

קונטרס אחרון

ע"י ולא כדבקן מב"ם. (אך בהאחומה מלפניו מגילמת בל' נחמה עלה פעם ג' ולפי"ז ע"כ לא ירד פ"ד כ' דר"ח מלול שהרי מ' לממעים לב"ע מלמים יום. ע"כ ס"ם הוא ומעיקר כגילמת התוס'. ומ"ם שם עשה שם עשרה מחמה כו'. ע"כ היית לצד יום מעליה) וגם הת"ם מלמ עלמו כתב בסוף סי' תק"פ דב' וה' שם ימי רעון ופ"כ היית מעשה המדרש מ"ל (וגם מרש"ל בב"ק שם יבסוף פ"ה לתולין כתב בל"ם גם מעשה מ"ל מהמדרש). ומגה גם מה שהביאו מרמ"ם וב"ח ולבוש דבר"ם מב מלה פעם ג' דלפי בל' לא ימלא מ' יום מלמים עד יוב"פ. הוא המוה בשרי מ' שהרוים בחמת היו חבריס ליום כמ"ם החום' (וגם מרש"י פרק ב"ע לין בליס דפליג כמ"ם מהמרש"ם שם בתד"ם) וביותר חימה על הלבוש דבשי' קל"ד וגשי' תק"פ משמוך כתב בפשיטות כהמדרש מ"ל דעלה בה' וירד בב'. ס"ב ממילא היו חבריס ליום ט'. אמנם לפיל ריש סי' תל"ד לכאורה משמע דקיי"ל כרבנן דר"י דבי' סיון ימשם החורש (בשבת) כמ"ם הלבוש ומכב ז"ל שם. ס"ב ע"כ עלה פ"ב בב"פ אב לפי המדרש שעלה בם' בשבת כמ"ם התוספות. וס"ב ג"ע למה לין תוקעין בר"ם. לך כתב י"ל בדוחק כעין מ"ם הלבוש שעלה בב"ם (במוך לעת ערב. ע' ב"ם) ולא העבירו שופר עד למ"ד בבוקר. (ותמבר בערב דלמ"ד כו') לך ליך יהייבב הלבוש שחומרים בפרקי ר"ם שעלה בר"ח. וס"ל כמ"ם הרא"ם שהשבון סם' יום מהחילין מר"ח לפי בב"ם הב לין ליל עתו ושברי לקן קיי"ל דהחבוים חבריס היו בב"ל. (מלבד שהלבוש לא מתמה כן בם"ם הב"ח שהרי לחריך שברתם חדם לחתר למעשה עלה בו'). ול"ל דבחמת פר"ח ס"ל בר"י וחקן לא קיי"ל בווחים בב"ם מלא כרבנן ובע"ז לא מגעו הפוסקים להכיחו להחמיעו הקהל התקיעה. ומחתר שלא מלא הקהל זו שלא שם. ע"כ מהעשם המכא שהחחילין ב' דר"ח עשי' האחומה אף שלא קיי"ל כן). גם בחמת לפמ"ם הם"ח ריש סי' תל"ד משמע שלא ברירא לן הלכתא כמאן מי בר"י מי כרבנן בו' ע"ם וה"ם שפי'. שוב ראיתי יותר בלא כהם"ח שלא דהלבשה לעניני כר"י כי ביו"ד סי' קנ"ו וברמ"ם שם משמע ודפי דמדיעה קיי"ל כהחמיים דו' עשות בעיר ולא להומרת בלבד ע"ם ודעת הרמב"ם לא הוכח בלל בשו"ע שם) וה"ם בם"ך ס"ק כ' דלפ בחת שחומיחים יום ל' מהום מחשת דבה"ם גזרו לא שחשת אמרו שחשת בו' ע"ם ולפון שלבוש שם שלא חשעה וחבת לידי חיסור כרת. וק בחשת בח"ם שם. (ובחברי"ק שורש ל"ם משמע דפי לא הוי מחחילין כ"ם להחתין ו' עושת שם שחשת הוי נקרא עבילה בזחשת. אף להקל לעבול ביוב"ם בו' ע"ם). וחה שחומרים בשבועות זמן מתן תורתנו. שגם בחמת בלא"ה דוחק גדול לומר דשם מיה כ"ם לרבנן ולא לר"י כמ"ם הם"ח שהרי עיקר השעם שקבע ה' חג שבועות בחמשים לעומר הוא מפני שבו זמן מתן תורתנו (כמ"ם בספליס). וכן מוכח בפסחים דף ס"ח ב' חמר ר"ח הכל מודים בעלרת שם ס"ח. מ"ם יום שניתנה בו תורה סוא. ואם ניחא דלר"י חין שייכות לעלרת עם ס"ח כלל. מלן דהכל מודים כו'. (ועם גם הרי חמרו בר"ה ד"ן ב' עלרת פעמים בה' סיון בו'). ועוד הרי ר"ם

בביתו להתלמד (מ"א א"ר) (כ"א בתדר סגור . ע' א"ר) :

הלכות לולב

סימן תרנ"א . א מצות ד' מינין הללו הוא שיטלם כאו"א מישראל בעצמו דוקא ואין א' יכול להוציא את חבירו (רש"ל בביאורו לסמ"ג לבוש) אפי' עשאהו שליח (מ) שנאמר ולקחתם לשון רבים ולא נאמר ולקחת ל' יחיד (תוס' רא"ש

קונטרס אחרון

נופל מצמע בסדיף ביומא ד"ד כ' דסביכא ליה כר"י . וע"כ איך מצטער דמה שמחמר בפמיים הכל מודים כו' . הוא דלא כמעמיין . מלא ודאי ע"כ לומר דבשבועה בפמיים יום לעומר הוא זמן מ"מ לכ"ע (ולפ מיכא בה' בסיון) . וקיים שהוא ממצים יום לעומר הוא זמן מ"מ שכוונה שבו הוא עת וזמן מ"מ גם שמה ע"כ עפ"י מ"ם נספרים דמ"ם זמן מ"מ שכוונה שבו הוא עת וזמן מ"מ גם שמה בכל שנה ושנה דקיימו שמהעובר ומשך עמה כתר תורה וחלוי דוקא בימי העומר שאחר ספירת ט"ו יומים ממילא נמשך כתר תורה ביום החמשים דוקא שרומה לשער החמשים ממ"ב (כמ"ש בל"ה ושאר ספרים) ופ"כ לפ לכ"י י"ל שכן הוא עתה זמן מתן תורה בחמשים לעומר לפ שהוא ו' סיון (ולפ אם יהיה בה' סיון כו') הנה שבו עדיין לא ניתנה התורה ליפראל שמדבר אלא ז' ימים אז דוקא והולחת שעה חיתה שהוסיף משה יום ז' מדעתו . (ולאיזה רמז ושעה כמוס ע' של"ה מם' פסחים דקל"ג ב') אבל רמזים חיתה התורה מו' ימי בראשית להתן בשבי בסיון שהוא חמשים לעומר . וכעין זה כתבו התוס' בע"ג ד"ב לתרן אליבא דר"י תמ"ה ריש לקיש ע"פ יום הששי כו' . ע"ש שכתב בתירון ב' שרמזוה חיתה להתן בשבי אלא שהוסיף משה יום ז' מדעתו (ונס תירון ז' דתו' שם הוא בכעין זה) : וזבוה יכוין נ"כ קובית סב' דמ"ח שם שהתורה ניתנה בה"ז לספירה ע"ם . ונס לפ"ז דקיי"ל כר"י ז"ם נמי בפמיעות מ"ם הטור ושאר פוסקים פסיתו ת"ל דיפראל יגאו ממצרים בה' בשבת ואולי לרבנן מצמע בגמרא פרק ר"ע דיגאו בע"ש כמ"ם בסדר עולם . (עיין ח"י שם שהניח זה בצ"ע) . (בסדר עולם שלפניו שגיר בב"ם ז' אב עלה כו' . אך לפיהיה מזל דס"ל כרבנן כמ"ם בגמרא פרק ר"ע וכן הוא בסדיף בסדר עולם גופא סוף פרק ה' דבו' סיון ניתנה התורה . (ומ"כ ניל סתום בשם סדר עולם לריך עיון) . אך מ"ם בגיסכא שלו עלה בי"ח תמוז כו' ויהיד בכ"ח אב צע"ב . דמ"כ היו הפריס לילה . והכי מ' מחניעים לכ"ע הוי שלמים כמ"ם השום ומקרא מלא הוא ואהגפל לפני ה' חת מרבעים היום ואת מרבעים שלושה כו') :

אחר זמן רב רמיתי מריכות בפ' סדר הדורות (די"ז) רלוי לעיין מי"ם . שוב נס ליתי ס' עמק ברכה (מסמ"ה) ורמיתי שם מריכות גדול בעיון הג"ל :

(א) שנאמר ולקחתם ט' . לכאורה מדמיפרין קרא מצמע דבעלמא מ' יכול להוציא אח חבירו גם במצות החלויין בשעשה . וכה"ג מדייק ספר"ח ריש סי' חם"ם גבי ספירה וכ"ל רש"ל בביאוריו לסמ"ג ומיו מ' כו' . בשאר מצות ט' . והוא פלא . שהרי לא למרינן כן מלא במצות החלויין בדיבור (או בקול סופר) דשומע כלומר . ואף אם נאמר דעיקר קרא לא נאמר אלא לדרשא לדקיחה ממש . ע"כ ז' עתה לברייתא לדרשא ש (אף דלך שמכחה) אם כבל מצות מעשיות

רא"ש רפ"ג) לומר שתהא לקיחה ביד כאו"א מכם (גמ' מ"א ב') ואעפ"י שקרא נא' ביו"ט ראשון בלבד מ"מ גם בשאר ימים שהן דרבנן כעין דאוריי' תקנו בזה כמשנת"ל סי' תרמ"ט (תוס' רא"ש) . (אבל לענין הברכה יכול א' להוציא את חבירו כמו בשאר כל ברכות המצות . וע"ד שנת"ל סי' ח' סי"א ע"ש (וע' ריש סי' רפ"ט) ע"כ נבון שיברך הש"ץ בקו"ר כדי להוציא את מי שאינו בקי כמ"ש שם) ובדין היה שכל הקהל שנוטלין הלולב בבהכנ"ם לא יברכו כאו"א בפ"ע אלא יכוונו לצאת בברכת הש"ץ שזה יוחד נבון משום ברב עם הדרת מלך (של"ה) אלא שעכשיו לא נהגו כן מטעם שנת"ל סי' תרי"ט ס"ח ע"ש (מ"א שם) :

ב כמה נטל מהן לולב א' ואתרוג א' ושני בדי ערבה וג' בדי הדס (רמב"ם וש"פ ממשנה ל"ד ב' כר"י ור"ש) כי בלולב כפת

קונטרס אחרון

פשום כן . ומכי אף במצות שאלויין בדיבור מי לא דקרא אמכהן לא סי' אחריך דשומע כעומר . ומה גם שבאמת ריש פ' ג' ד"ה בעין ובגמ"ם שם בקומיתם דבשבת ימים מיבני בלקיחה של מ' בשביל כולם ומצמע בסדיף דדרשה נמורה היל ומי לא קרא הוי סני בלקיחה של מ' בשביל כולם ול"ע (וע' ג"כ ברא"ש בביאורו לסמ"ג שמצמע האיך דרשין מחד קרא שהי דרשות) אבל בספירים דדרשין ממי כמ"ג לא ק"ל דאינעריך דאינו יולא בשמיעה ילוונה אף דבעלמא שומע כאומר . (ופכ"ז לא קשה מה שהקשה ספר"ח שם משום דעיקר קרא אינו מיותר דלא"ה אינעריך כמ"ם ספר"ח . אבל אליבא דאמת ג"ז ילפיק מינים דבעין שפירה לכל אחד ואחד ממש ולא אמרינן כאן דשומע כשומע) ולהשומרים שם דע"י שמיעה ושומה יולא רק דע"י שלימות אינו יולא ל"ל דבשאם לא ילפיק מקרא אלא דאין שפירה בב"ד בלבד כו' (וכמ"ש ספר"ח אלא שמדברי שאח"כ לא משמע כן . פ"ג ג"ע) ויש לעיין בעין קידוש דיולא בשמיעה מאחר דאף גם הטעימה היוב . ועיין לעיל סי' רע"ב סעיף י"ב . ומ"ש שם אר"ב בקו"א אות ב' בשחבירו פושה ומשמה כאילו הוא פושה כו' . ובד' פושה שאריך לדמוק עלמו לפתוח בעלמו אף אם פושלו אינו מפשה דרך תירות ע' לעיל סימן תפ"ב בסעיף כ"ח וכ"ב . אך אם הפשה ל"ש כשו הפ"ם אלא שזכירו בשמיעה מאחר כו' כדרך שאמרו בקידוש בסי' רע"ב כו' . וכן במלא בשבת שאם לא אמרינן שיפול אחר בעליחותו . וכן במפרש אלא לגמול בלול בשה לוקה ואוכל כו' . וכן בכל המצות כמו שכחוב בי"ד . ואם יכול לקייים ע"י אחר לשה לוקה ולשה אוכל כו' . אך זה אין רלוים כ"כ דמאחר שאשבע

לבעל אף דאפשר למצות אופן לקייים לא מיקי ולוקה כו' :

(ב) וערבה ג' כו' . הנה שבד' שרמב"ן שהביאו הר"ן וריעב"ח ומ"א לא חכר בשדיף אדי בא' כ"ג בהדם ולא בערבה וכן הג"א ומרדכי בשם בשב"ן מצמע ג"כ דמיירי בהדם בלבד . מ"מ ע"כ ל"ל דש"ל גם בערבה ג' שאני עיקר יסודם הוא שפוסקים הר"ן מדאמרינן ולידרום להו הר"ע כו' . ומצמע דלכולא מיירה שמרו . וכ"כ הר"ן בהדיא לעיל גבי ערבה של בעל כו' ע"ש . ומ"ש הר"ן בשם הרמב"ן ור"ל פלוג ר"ש כיון דהודש ר"י לר"ע ר"ל ר"ש יהודה כו' ע"כ ל"ל דש"ל חזר וסודה לגמרי הר"ע גם בערבה . ול"ג גם לינעריך הרמב"ן שאם אלא בהדם דאי לאו לאחר ר"י אבי ר"י וד"ע הרבי עבי ר"י לבל בערבה

בפת כתיב חסר ו' משמע א'. וכן באתרוג כתיב פרי עץ וגר משמע פרי א'. אבל בערבה כתיב ערבי ל' רבים ומיעוט רבים שנים (רא"ש) ובהדס דכתי' וענף עץ עבות קיבלו חכמים הלמ"ס (קרבן אהרן לדעת התום') דלדרשא אתי ענף הד עץ חד אבות חד הרי שלשה. לומר שצריך ג' בדין. וכיון ששיעורין הללו ד"ת הן אין גורעין מכנינם אפי' בשעת הדחק ואם גרע פסול (רמב"ם וצ"ע בגירסת הר"א בנו שהובא בכ"מ) וכן כל הפסולין שנת"ל בהדס וערבה וכל התוספות שנת' צריך ליזהר בכל הנ' בדי הדסים וב' בדי ערבות כי דין א' לכולם. ויש שחולקין עכ"ו ואומרי' שמעיקר הדין כמו שלולב א' ואתרוג א' כך הדס א' (ג) וערבה א' (רמב"ן ריטב"א כר"ע שם) (כי ערבי ל' רבים איצטריך לרבות של בעל ושל הרים (גמ' ל"ג ב' ועי' תוס' ור"ן שם) כמש"ל סי' תרמ"ו. וענף עץ עבות לא קיבלו כלל לדרוש כן) אלא שמ"מ מצוה לכתחילה ליטול ב' ערבות וג' הדסי' והידור מצוה היא (ר"ן וריטב"א) אבל במקומות שאין ההדסי' מצויין (כמו במדינתנו) מוקמינן ארינא ומכשרינן בא' אפי' נקטם ראשו (רמב"ן) וכן לדבריהם אפי' במקומות שהן מצויין אינו מחויב להדר שלא יהי' נקטם ראשו כ"א על בד א' בלבד. אבל השנים מאחד שאינן באים כ"א להידור בלבד יכול ליטול אפי' קטומין אם אינו רוצה להדהמיד ע"ע (ע' ריטב"א) (מאחר שנם הקטומי' אינם פסולי' גמורים מעיקר הדין כדלעיל סי' תרמ"ו) ולענין מעשה אף שהעיקר כסברא הראשונ' כי כן דעת (ג) רוב הפוסקים ולכן יש ליזהר בכל הברין שיהיו שלימות (אפילו במקומות שאינן מצויין) כי כולן באין מעיקר הדין

קונטרס אחרון

דלמ לחייבי ר"מ כלל בלמ"ס הלכה כר"ע מהגירו כפי הכלל המסור בידינו כדאיתי בפירוש דמ"ו ב' ופ' לשון המ"מ בשם הרמב"ן ההלכה כר"ע מהגירו פ'. והיינו לגבי ר"י וכ"ע שהרי ר"ע כ' המ"מ שלמ הכשים עלמו במחלוקת המנין פ' פ"ם (למ דלפי"ז היו מדוקדק כלל לשון הלבוש דמשמע שמחלק בין שרבה להדם בעיקר הדין מדלורייתא ע"ם ול"ע) והכה לפי"ז לדיוק דהמחיק מהדס זו בשעת הדחק פ'. ול"ל נם בשרבה היה מהגירו לכתחילה ע"י בשעת הדחק פ'. ולמ"ל מלשון רמ"ם ושלחנים (וביותר מד' הלבוש) ע"ם. ואפשר דדוקא בהדס שהיה מצוי תף כי מצוי בשלומינו הכשיר בשעת הדחק פ'. אבל בשרבה שהיה מצויה תף כי מתרמי פ"ם בשעת הדחק ליכא כ"ם פ' נם הכשיר הדעה זו כי העיקר כדעה ב' דק בהדס שעל הרוב יש בשעת הדחק פ'. כעין החילוק שכ' הרב ז"ל לעיל מכי' תרנ"ם (ולמהנגו ברמ"ם דלא כמ"כ שהובא במ"ם שם) לחלק בין לולב והדס וביותר לכתר בפוסלים פ' ע"ם (וכ"מ מלשון הרמב"ן עלמו שם שכ' ובאחרב דלמ שביה מוקמי' לדיוק) פ'. אבל לענין בדיעבד אם ניכר על ב' מהם דאין נהלק בין הדס לערבה וכשאיכם ברמם דיש לסמוך על המקילין בב' ואין לאחור ולברך מספק. אבל מה שמיקל הם"ח בהרמב"ן בחד וקטום ז"ל כ"ם בהדס אבל בערבה בכר מבואר בכוונת הברמ"ז דנקטם בפסול (וכן מה שמיקל הרמב"ן אפשר לכתחילה בחד שיש קטום וכו' קטומים ג"כ אפשר ר"ל כ"ם בהדס אבל בערבה

וזדין אחד לכולם. מ"ם בשעת הדחק (רמ"א) שא"א בשום אופן להשיג ג' הדסים יש לסמוך על הסברא השני' ולברך בבר א'. ודוקא שאותו א' אינו נקטם ראשו עכ"פ. אבל אם הוא נקטם ראשו אין מברכין עליו אפילו ליכא אחר כיון דאיכא תרתי לריעותא. (אבל אם יש לו ג' בדין אפילו כולן קטומין מברכין עליהם כי העיקר כהמקילים בנקטם ראשו כדלעיל סי' תרמ"ו) ויש מ' שאומר(מ"א) דגם אי ליכא כ"א א' שנקטם ראשו ויש ליטלו ולברך עלי ולסמוך על המיקל גם בבה"ג(רמב"ן) (שהרי יש נוהגין לברך בשערט הדחק ע"כ הפסולין גמורין לכל הדיעות כדלעיל ססי' תרמ"ט):

ג מצוה מן המובחר לאגוד הלולב והדס וערבה יחד (בקשר גמור וחזק) ולעשות שלשתן אגודה א' משום שנאמר זה אלי ואנוהו

התנאה

קונטרס אחרון

בסברא דהסקסימס פסול גמור מדלם שמני הכדין ל"ל שלימות לכתחילה (לח"ז ניחא כם' נרבי יוסף בשם המובא ב"ד שבערבה ג' לף דיעבד יש לחזור ולברך לף סיים ע"ז ע' לוח ט' וסומתו מדלם דשם מבואר דמסתפק לתן לברך ע"ם וכן כתב וע' תוי"ם:

(ג) רוב הפוסקים כו'. כ"מ דעת הרי"ף והרמב"ם והטור' וגת"ם וכי"ן סמ"ג ולבו וכ"כ הם"מ בשם כל הגלוסים וכ"מ דעת הר"ן וס"פ וכן דעת הטור וג"י וב"מ. ומה נם רמ"ם לא כתב למה במקום שהחק ליכא כו'. ומיהם מלשון הרמב"ן והם"מ בשם ריטב"ם שכתב בהחרא למה שכיה כו'. ונראם דסיימו לפי שלהרמב"ן לא בעיק שבשם כ"ם להידור ובהחרא למה שכיה לף שמ"מ יש לחביים בעיר (ורק שמהיקר הספר) מוקמינן לדיעה וכ"מ בגמרא לעיסקו שהרי שמואל לחר לה לחנוו וזבינו כו'. הרי היו לסם שהיה עכ"פ. ועכ"ז פרכינן ולידהום לה מ"ע כו' פ"ם. אבל רמ"ם הוסם עיקר כהפוסקים למה כר"ע (ומ"ם בגמ' ולידהום פ' הוא מן הדיוק למה לשהמיד אחר שמוחל כו' כמ"ם המוס' והכר"ן) ולכן לף בהחרא למה שכיה (ומהיקרים) אם יש עכ"פ בעיר היו יוצא בפ' רק הי ליכא אחר יש לסמוך על הרמב"ן ולכך ולא לבמל המוס לגמרי. (וזה ג"ם מ"ם הם"ם כדעי הרמב"ן לסמוך עליו בשעת הדחק כו' דלכאורה לא לחניון כן היכה דעיקר שחלוקת הוא בשעת הדחק בלבד כמ"ם הח"מ בסימ"ע סי' י"ז סק"ם הביאו סרוב ז"ל נכ"ם סי' רם"ם למה דסמ"ם קאי על רמ"ם ליכא לחהר כו'. ולא כרמב"ן מהם למה שכיה כו' ובכס"ג שייך לומר כדעי הוא כו'. כעין שחילוק שכ' הם"ם שם בדחק דעצומה כו' ע"ם (ומה שכ' במקום שהחק לפשר כוונם דהכוונים בעיקר ילפסוקי במיסם השביה לפילו בשעת הדחק לפי שעה וכמו בערבה כו') לף הם לבמוים ל"ע על הרמ"ם דמשהר שהכריע לסמוך במקום שהחק על המקילין למה לא שכיר נם בהד וקטום שהרי הרמב"ן מכשיר בהדס נם בזה. ומה נם הם"ם בשם ריטב"ם שעליו נראם שהרי רמ"ם כיון שניין בהנשם הרי נם הוא מיישם ומכשיר בחד וקטום וע"כ לומר שמ"ם בתחילה לצוה לכשיר בחד ולא קטום הוא ס"ם. (וע' בד"מ שהדוך שהשתיק נם בתחילה ד' הס"ח בחד וקטום) מ"מ נראה שלשם דבריו מיירי לכתחילה וכו' (והוא דוחק) לבל ודאי ל"ל שבסוף דבריו יש כ"ם ול"ל בחד ולא קטום שהרי בחי ריטב"ם שעליו נראם בעיל שדעתו כהרמב"ן ע"ם. לף בחמה נראם לא קטום מידי כי הריטב"ם הרי הסכים לעיל דנקטם ראשו להדר וקטומין דמשתינן להד וכפי' סרז"ם והרחב"ד ע"ם. ול"ל מ"ם כתן להכשיר בחד וקטום

התנאה לפניו במצות . ואינוד הלולב ומינוי נוי הוא לו . אבל הארתרוג אינו נאגד עמהם . ולא עוד אלא שאם אגדו עמהם פסול ואינו יוצא י"ח דלכך נאמר פרי עץ הדר כפת תמרים וגו' ולא נאמר וכפת בוי"ן בראש התיב' (כמו שנאמר וענף וגו' וערבי וגו') לומר לך דהארתרוג צ"ל בפ"ע והג' מינים בפ"ע ואין לאוגדן יחד . (ע' ט"ז סקי"ד ופ"ם שם) (ואם נטלן הארתרוג עמהם ביד א' בלא אגודה יתבאר בסמוך) :

ד אגד זה י"א שיש לעשותו בקשר גמור וחזק שיקשור ב' ראשי האגודה כדי שיהו מהודקי' היטב שזהו הידור טפי (רש"י מרדכי הגמ"י הג"א סמ"ג הגהת סמ"ק ש"ל כלבו) ולבן יש קושרין בשני קשרים

קונטרס אחרון

קמוס ודמי קמוסו על קמוס דמעתק מבל נקמס רחמו ודמי פסול לדידיס אפי' בג' בדין כמש"ל ס"ם (ובמיוחס מפי רבו מהר) ומ"כ מרי מרמב"ן יחיד בדבר להכשיר מד וקמוס ולמ רמ"ם לסמוך עליו בלבד עד כל הפוסקים . מבל כמה ולמ קמוס מרי גם מריטב"מ ומס"ח מכשיריס רמה רמ"ם לסמוך עליסס . (ע"ב ין בסגמס ג"י בשם מ"ם ט' . וק רמז עליו בד"ם סמרוך ולמ רמב"ן) ומלבד זה שם יש לדעת רמ"ם פיס בשלמה שם"י מ"ם מג"ם שרשב"ן ורשב"ץ פסקו כר"ם דמי מבד מני מד ולמ קמוס כשר כו' . וכ"כ המרדכי (שם"ם מרי"ף) שלמה כר"ם ומיהו לא נהי עביד מני כר"ם דמהר מד ולמ קמוס כו' ע"ם . וכומהם נרמה פשוט דבאתרוג ולמ שביח (אי בדיעבד יש לסמוך על מ' מכשיסה אי על ר"ם שמכשיר בג' קמוסין אי על ר"ם שמכשיר בחד ולמ קמוס . דסייס מה שמקל יותר למעוט . מבל מד וקמוס ודמי פסול לכ"ע לר"ם מסוס דנ' בני . ולר"ם מסוס דשלימס בני . זהמס גס בשעת הדחק (אי בדיעבד) אין להקל בזה ולא בממן . ומעתה נרמה פשוט דמשרבים הסונים ע"ד שפי' סר"ן וריטב"ם לדעת הרמב"ן ע"ם . רק בשם שמוסיף הרמב"ן להקל אף בחד וקמוס לא ס"ל כוותיס שבאמת אין לזה מקום בגמרא גס לפירושם שפרי ע"כ שמוטל לא רלה לברוס להו בקולי דמלווייהו (אף ס"ל יתברו במקום הסוס כו') מי' ר"ן וריטב"ם ס"ל חיך שפק הרמב"ן ק . (ומ"ש שם"ם שמשיר בזה לדעת הרמב"ן ושבר לתרן ולפ"ב לא חיכן כלום ע"ם שמשיר שקופים במקומה ו"ע) ולפשר עוד לדידהו יהברס בע"ח דפרכיק מ"ם מילימס כי' פי' מ"ם ידהוס כר"ם (אי מ"ם מהר הלכה כר"ם עד ר"ש מילימס מסוס דמיקל ורמה שמוטל לסמוך על המיקל בעת הצורך ולידהוס להו כר"ם דמיקל שפי ולסמוך גס עליו בעת הצורך . ומבי מלהת קמומי שבימי כו' . וממילא גס במקום שהד ולמ קמוס שביח יותר מני' קמומין ודמי יש לסמוך גס על ר"ע . מבל כהד וקמוס ודמי אין להקל דלמ קמלן . וזה לא יקשה עליסס גס כל מה שמגמגם הר"ן על הרמב"ם ע"ם) (גס לפ"ד ז' י"ל דמ"ם נמי סהם מחייחין לעיל מקמה רחמו שמוטל וכל מה דחיחמר עלה בגמרא שם בעלמה ממרס כו' דחיחה כהלכתא ומיירי בבד מ' וכו"ע . ומה שמ"ם הלכה כר"ם סיוה בני בדין ולמ נסמך להחמוקים שם בזה אין לדעת הרי"ף ורמב"ם וסיעתם שהחמו מהלכה ואין לדעת הרז"ה והרא"ש וסיעתם שפי' דנקמס רחמו למוד קמומין למוד כו' מ' עליהס ומ' בם מ"י בני בדין זה בע"ה) והכא מעתה ל"ע קלה על המ"ם מל"ל להוסיף על רמ"ם ולסמוך על דעת הרמב"ן בקמוס שבל הפוסקים רחמוהו ותמהוהו תלקים עליו כמש"ם

קשרים זע"ז שזה קשר אמיץ (רא"ם) ויש קושרין פעם א' וכורכין פעם האגד סביב (ותוחבין ראשו לתוכו) ומתוך כך מהודק יפה כאלו קשרו ב' פעמים (ראבי') :

ה ואוגדו ביו"ט ואם הותר אגודו ביו"ט או ששכח לאגוד מערב יו"ט והרי אסורי' לעשות ביו"ט בקשר גמור ע"ד הנ"ל . (שהרי קשר זה הוא של קיימא שאינו חושש להתירו עולמית וקשר של קיימא מאבות מלאכו' הוא) (כמשנת"ל סי' שי"ז . לבן יש לאוגדו בעניבה ע"ד שנת"ל סי' שי"ז או יאגדנו באגודה של ירק דהייט שיכרוך חוט האגד סביבם וידחוק ראשי האגד בתוך הברך בלא קשירה . ויש מי שכתבו (ד) שגם בחול נוהגין לעשות האגד ע"ד זה (רמ"א ס"א . וצ"ע) :

ו ונוהגין לאגוד עלי הלולב עצמן מלבד אגודת ג' מינים שנתבאר כדי שיהיו עליו כפותין ויהיה דומה לכף א' (רמז לדבר כפת כתיב . וע"ל רסי' תרמ"ה ופרישה שם) (מרדכי ראבי') . ונוהגין לעשות

קונטרס אחרון

(ונ"ל שלכך לזה דעת הפוסקים שבשעת הדחק מבכיון ע"כ שפסולן ולמעט שמיר שפיר יש לסמוך על הפי' דלעיל כר"ע בשעת הדחק כו') :

(ד) שגם בחול כו' . כ"כ המ"ם סק"ב בשם סד"ם. ובד"מ שלמיטו כ"כ על הממג שכ' המרדכי בשם רשבי'. ושם דעת רשבי' נרמה שדוקא שאחר שקושרין פ"ם עכ"פ ולמ"כ כורכין כו' ומשום דשם קשר גמור . ובחול בעבד קשור . משמ"כ ביו"ם שלמודם על ירק בלמ קשירם פ"ם דוקא (ע' שמ"ב סוחב כ' רשפיון) שבל בכריכה שאר הקשירם פ"ם לשור (וכ"ם הוא מעשיבה שאר קשירם פ"ם שאשור כמ"ם בסי' שי"ז) ומ"כ למ פליג כלל על רש"י ושייעתו בשם שדייקו מסגמ' דיבמי' קשר גמור שאסור בשבת ויו"ם (דשלמ"כ מנא ליה לרשבי' לשבות בכה"ג דוקא ושייך שפיר בשאר קשירם שאינם בקשר גמור כמו בב' פעמים כו'. וכ"מ מד' שב"ח שמחלה כ' על רש"י דשם מי שפשיטא ליה ואח"כ שביח ד' שמרדכי בשם רשבי' ס"ם) . ושם לפ"מ שייך בד"מ שלפניו שאר ד' רשבי' שכ"ל וכ' שכן שמו מוסכין כו' ושיש מעמע שכוונתו ג"כ ס"ד שכ"ל (שלמ שלפ"ז ל"ש מ"ם שם בחול כו' דמעמע גס ביו"ע מוסכין כן כו' ול"ם . גס מ"ם למ שבמעשות שסור אינו מובן לפי שכ"ל) ומ"ם בשגגם שו"ע דיש שכתבו כו' ולמ הזכיר קשירם פ"ם היש לפשר לומר דמיירי ביו"ם בלבד ושאר למחי דסליק מיניס שכ"י דביו"ם מוגזו בעניבה כמ"ם הרי"ף ורמ"ם ס"ז הניכרת דיש מי שכ' לעשות בדרך אחר כו' דסיוה מ"ם שהור מן הבריותא כלשון שלמ ירק כו' (ומ"ם מה שציין בשגגם שור ולמ נמצא לפניו מרדכי כמ"ם בשל ע"ז כו' גס ל"ם מה שלמ הגיה רמ"ם כן לעיל על מ"ם בשו"ע ב' קשריס כו' . גס ד' שלבוש פ"ב ל"ע כן שהכי מחלם כ' בפשיטות וצריך לאוגזו כו' שהי קשריס פו' ע"ם) . מבל לפי ד' המ"ם שהעתיק בשם סד"ם שמוסכין שם בחול בכריכה בלמ קשירם כלל ממעמ דס"ל דשין חילוק כלל בין בריכה אחר קשירם פ"ם לבריכה בלמ קשירם כלל ול"ש מלמ וגם לפ"ז ל"ל דגם ביו"ם מותר בבריכה אחר קשירם פ"ם ולמ נרמה כן ול"ש בשו' שי"ז ע"ם ומה גס לפ"ז ל"ש מלין בשחרבב מהכ זה לשלל ולמ לאוסרו שבבריכה מן הגמרא על הפי פוסקים רביס וגדולים רש"י ומרדכי ורב"ם ושאר

לעשות (ה) ב' אגודות זה למעלה מזה (לציורף קשר אגודת ג' מינים) (ט"ז) ויהיה בין הבל שלשה קשרים נגד ג' אבות . (מהרי"ו של"ה רס"א) אך צריך ליזהר שישאר שיהיה שדרו של לולב יוצא למעלה מן האגודות טפח בלא אגד שזהו שיעור נענוע שיהיה ביכלתו לכסכם העלין היטב (ובהושענא רבה מתירין ופותחין עד חציו (מהרי"ל א"ר וע"ל סי' תרס"ד) . אגודות הללו יכול לעשות ברוטב או במשיחה ובכל מין שירצה (משנה ל"ו ב' כר"ם וגם שם) דכיון שאין האיגוד מעכב ואינו מכלל עיקר מצות הלקיחה אינו עובר על ב"ת אף שהוא מין אחד אין זה כמוסיף על ד' מינים דהאי לחודי' קאי והאי לחודי' קאי .

ז סדר האגידה יש נוהגין מטעם הידוע להם לאגוד ההדס בימין והערבה בשמאל ולולב באמצע (א"ש מט"ם של"ה) ויש נוהגין מטעם הידוע להם לאגוד השלשה הדסים א' בימין (כששדרת הלולב נגד פניו כמשי"ת) וא' בשמאל ואחד באמצע השדרה נוטה קצת לימין והב' ערבות א' בימין וא' בשמאל (האריז"ל) (וכ"כ בסידור רבינו ז"ל) ואין חילוק בזה בין איטר יד ימינו לכל אדם (פ"ם) ויש לאגוד ההדסים גבוהים מעט מן הערבות (מהרי"ו רמ"א) והכל ע"ד הקבלה . וישפיל ההדסים והערבות תוך האגודה למטה כדי שבשעת הנטילה יהיו כולם בידו (מהרי"ל רמ"א) ויזהר שלא למשוך הערבות כו' ע' א"ר . כל סדר זה יש ליזהר לעשות בעת שאגדם

קונטרס אחרון

כמה כ"פ ורמ"ש ומ"ק ובגמ' סמ"ק וט"ז וכלבו שכולם נכפו בסגנון אחד מכח למעט קצר גמור עכ"פ ומסכ' סכ"מ דעת מהרי"ף ורמ"ם ג"כ . ובפרש"י גם למעט מי שמולך עליהם בהדיא ולדמות מלמיה שלמה מהגמרא הנ"ל . וכ"כ דעת רבינו יונה וכ"ה ובי"ה ועי' כ"ה שכ' שכולם מילמה דפסיחא כו' . ועי' מרדכי פ' נימין וכרי"ג שם דמשמע לכוונת רבותי' דזה הוי קצר גמור של קיימא ע"פ ולכן נראה דיש להחמיר לעשות כרבותי' עכ"פ :

(ה) ב' מגודות ט' . כ"כ הש"ו . ומש"כ דמשמע דג' לבד קצר הג' מיושב קצת וכיון דמלשון הלבוש מ"כ שכ' גם בלולב ט' כדי ט' ע"פ שכל מלשון רמ"א מיט מוכרח . ועי' שכ"ה שכיון לשון מע"מ ומהרי"ו שמשמע מקור ממנו זה (ומה שעיין מ"ש ע"ז מרדכי ג"ע ומוהרי סוף פ"ם וג"ל מהרי"ו) ומדבריו ולשונו שם משמע כש"ו ע"ש . גם מ"ש הש"ך וכן משמכר למשה מין הערבה מריכין לכפו' היני מבין מ"ק ומולי כוונתו לפי שלשון הלבוש משמע דמשם הל הג' קשרים הוא כדי שיהיה עליו כפות כו' . וז"ש מהרי כמרדכי שכ' שיהיה דומה לכף ג' לא שכזה ג' קשרים דוקא . ומהרי"ו ג"כ היינו נגד ג' אבות ולא שכזה כדי שיהיה כפותין (גם מ"ש על הש"ו לא ידעתי מה ממש על המרדכי כו' וע"ע שעיקר המיסת הש"ו הוא על רמ"א שהרי הוא כ' גם"ם ומכשכש כו') גם מ"ש דמשמעותם להש"ו מ"ש מהרי"ל שיהיה שתוך משה כו' היינו מוכן כ"כ ועכ"פ לעניין עיקר הפי' אל הש"ו הג' קשרים הן בניצוף הקשר אל ממש הין מהרי"ל דיש לכתוב כלל לכן נראה להעיקר כהש"ו . ומשה לכתורה נראה שכשה לא שייך

לומר

שאגדם בעיו"ט . כי אחר האיגוד יש לחוש שמתוך שימשוך לכאן ולכאן ינשרו העלין ולפעמי' ינשרו רוב עלין שהוא פסול במשנת"ל סי' תרמ"ו ותרמ"ז וע"ל סי' תרנ"ד :

ח בשעת נטילה צריך שלא יהיה דבר חוצץ בין ידיו ללולב ומינין (ו) בין מין למין (ע' רמב"ם פ"ז הי"ב ורש"י ל"ז ב') ואפילו כדיעבד אם נטלו ונמצא דבר חוצץ ביניהם לידו ע"ד שית' איט יוצא י"ח (ויחזור וישול בברכה) שאין זו לקיחה (תמה) . ומיהו איט חוצץ אלא דבר שאינו עשוי לצורך הלולב ולנאותו וגם איט מטינים הללו שבלולב אבל אם הוא מטינים הללו שבלולב אפי' איט לנאותו או אם עשוי לנאותו אי אפי' הוא מטין אחד איט חוצץ כי מין

קונטרס אחרון

עמר שיש למאן למומרא בסמ"ק מספק . שהרי גם המיקר בסמ"ק כל שמשיף עורב בזה שהרי מבטל הכוונה נגד ג' מכוח כו' . אך ע"ל רסי' רס"ג בשם רמ"ם ומרדכי דיפולים להוסיף כו' וע"ם בל"מ מ"ם בשם מהרי"ן שבדיעבד כשי כמ' (וכ"ם בשל"ם) נע"ג שהרי גם בלמ מגד מעיו"ם כ"ם ס' כאר ומ"ג לעשות הג' מגודות כיו"ם בעניבה או בכריכה :

(ו) בין מין למין כו' . זה פשוט שיש ליזהר בזה להתחילה עכ"פ שכן הוא פשטם דגמרא בהא דאמר רבה לא ליזדון מיתם כו' וכדאמרי' דאמרי מרבי ואי מיתיבי בין מין למין כו' ופליג רבה ואמר מין במינו ס"ה ממילה הש מיט מיט מפסיק בין מין למין תוכן וכ"כ הרמב"ם פ"ז סי"ב בהדיא ע"ש . מלמ דלמ"ז מיט מדוקדק לשון הלבוש מ"ם ומש שמו כו' במינן שמפסיק בין ידו לעלוב ט' משמע קוותו דלמ מפסיק בין מין למין בלבד לא שייך חיישי בלל גם בלמו משמע דמין במינו כו' וז"ל וכ"ל (ובקיצור פסקי הרמ"ם שהי כ"ד שכ' בין הלולב להדס מו בין יד להדס . ומקו בין יד להדס לרבותא אבל ודאי משמע דגם בין לולב להדס דוקא משום מב"מ מיט תוכן כו' ע"ש) אך כדיעבד לכאורה נראה דאין מקום לחוש שהרי קיי"ל דלולב ג"כ מגד . ואפי' כאמ"ז קיי"ל כבה"ג ושייעתו דיולא ג"כ כ"ם דאין לחוש לחיישה . ובכה ורבא להחתילה בלבד מיירו . גם מ"ם הרמב"ם ס"ז תוכן . ע"כ לדחוק ולומר דכוונתו נ"כ להחתילה ולכן שיש לחוש משום מ"ם בקדיטם לא יצא י"ח כו' (מלמ דלמ"ז סוי משמע דגם מיוק פלוגתתא דרבה ורבא בגמ' לעניין חיישה בין יד לעלוב שם שייט נ"כ להחתילה בלבד . דהא נבי הדדי מיתמרו ובחתא לא שכח בגמרא דלמ יצא י"ה כ"ה בדף ה"כ לחבוי כשאבט ולרבה בשמוניתו בכלי ומ"ם דמשמע דלא מסכחת דלמ יצא בע"ת מ"ם הש"ו ס"ק ד' וש"ר ס"ק י' וי"ב פ"ם . ומש גם לפ"מ שרחיתי בבה"ב מנוסח בדל"ז שהבי במקום רבה ג"כ ל"ל למימר בדף ה"כ כשהשבו לוקמי כשחתו במקום אחנוד כו' . אבל מ"ת מין כן דעת הפוסקים עיין בדבריהם . וכמ"ש בשו"ע ס"ז בכרך סודר כו') ואפשר דגם בדיעבד פוסל חיישה בין מין למין משעם דאותה המפלית המפסקת בין לעלוב להדס שרי היא עצמה מפסקת ג"כ בין מקנת סיד לעלוב וכן בין מקנתה להדס ומה יועיל מה שמין המפלית לבדה מפסקת בין סיד לעלוב כ"ת גם ההדס עד"מ מפסיק ג"כ מה שהמפלית בין מקנת סיד לעלוב וכן בהיפך

מן במינו אינו חוצץ וכל לנאותו ג"כ אינו חוצץ לפי שהוא טפל ובטל לגביה וכאלו נוגע ידו בלולב ומינו ממש (ר"ן) :

פ לפיכך אם כרך סודר וכה"ג על האגודה או על א' ממיניו בענין שאינו לצורך הלולב ואגודתו (ז) (ואינו עשוי לנאותו . עיין ב"י) ונטלו שם לא יצא ידי חובתו (שו"ע ס"ז) . אפילו אם אינו מפסיק אלא מקצת היד (ב"ח וט"ז ,מ"א ס"ק ח' ט') . ולכן יזהר להסיר החוט שרגיל להיות סביב ההדס (מהרי"ל במ"א) כשמביאים אותו ממרחקים (לבוש) . אבל החוט שאוגדין בו את הג' מינים יהד מאחד שעשוי לנאותו כמשנ"ת אינו חוצץ אפילו אם הוא ממין אחר . ע"כ מותר לאחזו בשעת נטילה במקום הקשר ממש (גמ' ל"ז כרבא) .

וכן

קונטרס אחרון

לולב עם המעלית מפסיקין בין מקלה היד להסדם כ' ו"ע . (וע' רמ"י סכ' בשם ומיין מנודין יהד להיות לקיחה אחת ממש כשמוע . ומפאר דמ"ל כ"ה דלף לולב ס"ל מגד מ"מ בזה"ז לא יצא דבכי' עכ"פ לקיחה אחת ג' מינים כיד אחד כ' . וה"כ י"ל דסייר פסול מניעה גם בין מין למין לף לעיכובא כ') :

(ז) ואינו עשוי לנאותו כ' . אבל אם עשוי לנאותו ודאי ס"ח אפי' לפי' סכ"ע בתוס' שהרי כלה כייל רבה כל לנאותו אינו תוקן . ואין חילוק לכ"ע בין כשהלולב תוך מידו לכשהוא תוך ידו אלא שבתוך ידו לא שייך מניעה כלל ואפי' אם אינו לנאותו (ומ"ש בגמ' דף מ"ב ס"מ דרך כבוד כ' ע"כ סיים להפוכי דרך בזיון בלבד כו') וכשהוא תוך ידו שייך מניעה אם אינו לנאותו כ' ח"ם סכ"י וכשהלולב תוך ידו כ' מיפסל מעשה מניעה אם אינו לנאותו כ' ע"ם . וה"כ מ"ם בזה"ע ואם כרך עליו סודר כ' ע"כ מיירי בענין שאינו לנאותו דוקא . וע' בשהשה שלבוש ס"ז . וכזה ס"ם ג"כ דלהפוסק בע"ג שהרי סרמב"ם פ"ז סי"ל כ' אז שכרך עליו סדין ונפלה יפה . וה"כ לתה לל אסק סכ"י כוותיה נגד התוס' כדלכו (ולא הביא דברינו בב"י) ובפרט שכ"מ ג"כ מסתימו' סרי"ף ורמ"ם וסמ"ג . וע' מ"ל שקשה"ע מעמש דשכרך על שלולב לא שייך לומר י"ל כי הוא מוכרח . ואתאי הרי הרמב"ם כרור מלא דיבה . ש"ז ע"כ שבשו"ע מיירי בתינו לנאותו דוקא . והרמב"ם הרי סיים והוא שיהיה דרך כבוד ודרך הילוך כו' ע"ם דהיינו לנאותו ואין חילוק בין הרמב"ם לתוס' לפי' סכ"י לעניו סדין בזה אלא בפי' הסוגיא בלבד שלהרמב"ם פלוגתא דרבה ורבא בסודרא מיירי כשהלולב תוך ידו וכרך עליו לנאותו וז"ם בגמ' דף מ"ב ס"מ דרך כבוד סיינו לנאותו וע' לח"מ שם (ומהורן קונ' התוס' וכ"ן ב"כ) ולפתוס' מיירי בתוך מידו ואינו עשוי לנאותו ומ"ם בגמ' ס"מ דרך כבוד סיינו לאפוקי דרך בזיון בכלי בלבד כ' ע"כ דוקא כשהלולב תוך מידו אבל כשהוא בתוך ידו לף שאינו דרך בזיון רק שאינו לנאותו ג"כ מיפסל מעשה מניעה לף לרבה . ומצא שאין חילוק דין ביניהם בזה . וכשהלולב תוך מידו שהתוס' אפילו כשאינו לנאותו אפיר דמי לף שהרמב"ם לא פיירו בזה בגמ' כלל . מ"מ כיון שאינו מצוי כשהיא שמולק ע"ז לא נמנע סכ"י בשו"ע לפסוק כהתוס' בזה אפ"מ שאפי' סמ"ם סק"ם (והשור שם נאמר דמפרש ס"מ דרך כבוד דשאינו לנאותו דוקא ת"ם כשאינו לגמי דעקא וכ"מ שמפרש הלבוש ס"ז ע"ש

ודלא

וכן אם נשרו מהעלין של הלולב או של ההדס וערבה ונשארו בתוך האגודה ותוצצין בין מין למין ואפילו אם הוא בענין שמפסיקין ג"כ ביניהם להיד (פסקי הרא"ש לבוש) אין לחוש שהרי הוא מין במינו ואינו חוצץ (גמ' שם ב' כרבא) וכן אם כרך ואגד את ההדס בעלי הלולב הלושין אין לחוש (אפי' אם אינו לנוי) דכיון שהכרך הוא ממינים שבלולב אינו חוצץ (ס"א וכ"כ א"ר בשם האגודה) :

ו ואם כרך סודר וכה"ג על ידו ונטלו י"א דיצא לפי שכלי הכרוך על היד הוא טפל ובטל אליו וכאלו ידו ממש נוגע בלולב (ר"ן ודיטב"א שם באידך דרבא וכפרש"י וכ"פ הב"ח אף לפי' התוס') ז"א שאין חילוק בין שכרך על הלולב ובין שכרך על היד דכאן מאחר שאין זה לנאותו וגם אינו ממינים שבלולב הוי חציצה ואינו יוצא י"ח . (ב"י וט"ז לדעת התוס' וכ"ד המרדכי וכ' הפ"מ שכ"פ דעת השו"ע וכ"נ דעת הלבוש) וכן עיקר (עי' פ"מ וא"ר ס"ק י"פ ום"מ נראה ריחזור ויטול (ח) בלא ברכה) ודוקא אם כרך כל היד בסודר

קונטרס אחרון

ולא כבעל סהגהה שם שמפרש כהב"י לדעת התוס' ופ' פרישה) . לף פ"ם סמ"כ סק"כ דלפ עשה מסודר במין בית יד לפי' כשהלולב תוך ידו ס"ד (לפי' לא כיון לנאותו) משום דסתם בית יד הוי לנאותו . ומה דבעי' להב"י מן מידו סיים לרבה ולא לרבה ע"ם נ"ם לכתורה שהרי זה סיום הס"ם של הב"י לפרש כן ד' הטור אבל להמחבר גרסה דודאי חזר בו מסברא זו ע"ם ופ' פ"ם סק"ך . (ולא עוד אלא שגם הב"ח לא התיר בהדיא כ"ת כשהלולב מן מידו ע"ם) . לף מ"ם בדיעבד גרהר דיש לסמוך עליו שהרי לסמ"ן בפי' טשום ודאי כ"פ וכ"מ ודאי דעת הב"ח ומה שכיר בהדיא כ"ת בתוך מידו סיינו לפי שכשהוא בתוך ידו הוא רחוק ממיעוט שיהיה הסולר בית יד ומסיים לסחזיק אבל אי אינהרי כה"נ כמ"ם סם"ן ודאי לפסברת הב"ח ם"ד ע"ם . וגם הב"י אפשר דלא מסברתו אלא בשהם אבל אי אינהרי מוטב שהשולר מסיימו להחזיק ם"ד (שהרי לזה אין רואים לסחור מד' התוס' דשהרי ויומם בכרך ידו בשולר) . אח"ז ראיתי בד"מ שהרוך שהעתיק בשם הב"י שלא לסהיר בניס יד) וע"ם דמשמע בהדיא שיש חילוק בין כרך על לולב שהם לעשה בית יד . ולכתחילה נ"ע :

(ח) בלא ברכה . ע' ס"מ וע"ל סקי"ם . מ"מ קשה הדבר ליכתב בשלק ברכות שחיק מעכבים . מאחר שלהר"ן וריטב"א מוכר לפי' לכתחילה וכ"כ דעת רש"י (וכ"מ קלת שחימות ם"ש) וגם לתוס' שרי לפי' הב"ח בדבריהם ס"ל ג"כ כהר"ן בזה וכ"ם דעת הב"ה עמו (וכ"ם דעת שטור להב"ח) ע"כ שפק ברכות להקל . ומה גם שעיקר פסול שהניעה כאן היא כשהשם בתורה כמ"ם הר"ן וע' פ"ז בק"ד . גם לענין תפילין וכה"ג יהיה נראה דבדיעבד אין לחוש מאחר דשה"ז יחיד בדבר . וקומייתו כבר הילפה שמ"ש . והשה הב"ח לף שגם הוא כ' כשם"ז מ"מ נ"ע שהרי הוא שפק לעיל דבכרוך על היד לא שייך מניעה כלל . וע"כ נראה דל"ל דאין כוונתו כאן אלא להוכיח דבשלק שייך מניעה וה"מ לענין התוס שבניד שהשם בכה"ג כדמשיק ע"ם ופ"ם כבר כתב הש"ך שם דל"ל לחזור וליטול בלא ברכה . ומשיות פוב כ' :

בסודר וכה"ג אבל אם לא כרך כ"א מקצת היד בלבד כגון שהיתה טבעת על ידו או שתופי הציצית וכה"ג היו תלוין על ידו בענף שמפסיקין. אין לחוש מעיקר הדין (אגודה רמ"א) לפי שבכה"ג שאין כל היד מכוסה לכ"ע ה"ז טפל ובטל לגבי היד (מ"א) ומ"מ נהגו להחמיר וליזהר להסיר מידם בשעת נטילה תופי הציצית והטבעות וכה"ג (רמ"א):

יא וכן מי שנטל הלולב בבהכ"נ קודם ההלל כמשי"ת סי' תרנ"ב ורוצה ליטול בתוה"ט קודם שחלץ עדיין התפילין (כמו דעות שנוהגין להניחן בחול המועד) נוהגין גם כן להחמיר להסיר הרצועה מעל היד והאצבעות (מהרי"ל רמ"א) ולקושרה אחורי הפרק (א"ר בשם מהרי"ל) כדי שלא תפסיק (וי"א שבלא"ה יותר טוב לנהוג להלוץ התפילין לגמרי קודם נטילת לולב והטעם ע"פ הקבלה (לבוש וכ"כ מ"א בשם מהר"ן) וכ"ז לכתחלה אבל בדיעבד שנטל ולא הסיר מידו הרצועה וחוטי הציצית והטבעות אין לחוש מאחר שאין זה אלא מנהג ולא מעיקר הדין כמשנ"ת ויש מי שאומר שמ"מ טוב לחזור וליטול בלא ברכה (א"ר) וכדי לחוש לדעת מי שתולק גם ע"ז ואומר שגם בדבר הכרוך על היד שייך חציצה מעיקר הדין בכל ענין אפילו אם אינו מפסיק אלא במקצת (ט"ז):

יב אם עשה מהסודר וכה"ג בית יד ללולב כגון שקשה לו להחזיק הלולב ביד (מחמת איזה סבה כמו מחמת עובין במקום שנוהגין להרבות בהדס וערבה) וכרך עליו סודר והאריך בו עד שקצה אחד בולט כמין בית יד ונפלו שם שפיר דמי בין שהלולב שבתוך הכרך מגיע קצתו אל תוך היד ובין שכולו ייצא מהמקום שאוחז בידו דלקיחה ע"י דבר אחר שמה לקיחה. וגם משום חציצה אין לחוש בכה"ג דסתם בית יד שעושה שיסייעו להחזיק הלולב על ידו לנאותו הוא וא"ח כמשנ"ת (משא"כ כשכרך סודר שלא כדרך בית יד ובלא תועלת וסיוע להחזיק ה"ז חוצץ כמשנ"ת לעיל) וי"ח ואומר שאפילו כמין בית יד דוקא כשכל הלולב חוץ מידו ע"ד שנתבאר שאז מאחר שאינו אוחז הלולב בידו כ"א הבית יד לא שייך חציצה כלל ואין לחוש בזה אלא משום לקיחה ע"י ד"א דשמה לקיחה. אבל כשהלולב מגיע אל תוך ידו והרי הסודר מפסיק ביניהם הוי חציצה דלא אמרינן דסתם בית יד לנאותו הוא (אם לא שידוע שעשאוהו לנוי דאז אפילו שלא כדרך ב"י אינו חוצץ כמשנ"ת) ואין דבריהם עיקר ומ"מ לכתחלה יש להחמיר כדבריהם. וכ"ז כשעשה בית יד דרך כבוד (רק שאינו עשוי לנוי ממש) אבל לקיחה ע"י ד"א דרך בזיון לא שמה לקיחה לפיכך אם נתן הלולב בכלי ונטלו באיזה ענין שיהיה (בין שאחז ברופני הכלי או בבית יד של הכלי ובין שמנוח ידו תחת שוליה) דרך בזיון הוא ואינו יוצא י"ח:

יג ד' מינים הללו נוטלן דרך גדילתן עיקריהן למטה וראשיהן למעלה. ואם נטל אחד מד' מינים הללו כשהוא הפוך ראשו למטה (או לצדדין) לא יצא י"ח ודבר זה למדו חכמים ממשכן שנאמר עצי שטים שמרים וגו' וקיבלו חכמים בפירוש עומדים שעומדין

שעומדין דרך גדילתן. מכאן אמרו כל המצות אין אדם יוצא בהן אלא דרך גדילתן. האתרוג אעפ"י שהוא תלוי באילן ראשו למטה ועוקצו המחובר לאילן הוא למעלה מ"מ מקרי דרך גדילתו עוקצו למטה (מ"א בשם רי"ץ גיאות וא"ר בשם ס' המנהיג) שכן הוא גדל בתחלתו רק שאח"כ מתוך כובדו מתהפך ראשו למטה (א"ר שם). ההדס בשמביאים אותו נותנים לפעמים עיקרו של בד זה בצד ראשו של זה ולפעמים כופפים ראשיהם. ע"כ יזהר לפתוח אותו ולהניח כתיקונן דרך גדילתן:

יד ויטול האגודה בידו הימנית. והאתרוג בשמאלית (ויסמוך ויחברם זה לזה) בין בשעה שנוטלן לצאת י"ח ובין בשעת אמירת ההלל והושענות כמשנ"ת (מ"א). והטעם לפי שבהאגודה יש שלשה חלקים ממצוה זו (ריטב"א) דהייט לולב הדס וערבה. והאתרוג הוא חלק א' (גמ' שם) מהמצוה ואם הפך ונטל האתרוג בימין והאגודה בשמאל יצא י"ח. (רמ"א ט"ז וא"ר בשם כמה פוסקים וכ"כ הרשב"א בתשובה אלף ק"כ). ויש מי שחולק ע"ז ואומר דאף בדיעבד לא יצא (מ"א בשם ר"ח וכ"כ ריטב"א בשם י"מ) לכן טוב לחזור וליטול כדינו בלא ברכה (מ"א) וכן אם נטל כולן ביד אחד בבת אחת י"א שלא יצא שהרי הכתוב הפריד האתרוג מן הנ' מינים מדלא כתיב וכפת בוי"ו כמשנת"ל (כ"י בשם א"ח ד"ט בשם כלבו לבוש. ממה יהודה) וי"ח ואומר שלא הפרידן הכתוב אלא ללמדך שלא יהיה האתרוג עמהם באגודה אחת אבל בלא איגוד לא קפיד רחמנא שלא יטלן ביד אחד (ט"ז א"ר בשם ס' אמרכל וכ"מ מד' הרמב"ם וסמ"ג וכ"מ מירושלמי הביאו ר"ן וריטב"א) ע"כ גם בזה נראה דיש לחזור וליטלן בב' ידיו כתיקונן בלא ברכה:

טו אחר יד נוטל האגודה בימין דידיה שהוא שמאל דכל אדם והאתרוג בשמאל דידיה כמו שנת"ל סי' כ"ז (רא"ש ב"י מהרי"ל מהרי"ו רמ"א רש"ל ט"ז א"ר. רשב"א בתשובה שם) וכן עיקר וכן נוהגין אעפ"י שיש חולקים (ב"י לבוש). ומי ששולט בב' ידיו בשוה יטול האגודה בימין ואתרוג בשמאל בכל אדם (כלבו רמ"א):

טז אדם גידם שנקטעה כף ידו אחת. נוטל האגודה בידו השלימה אפי' אם היא שמאלית שהרי עכשיו שאין לו אלא זו הרי היא אצלו השובה בימין. והאתרוג נוטל בזרועו. שהרי לא נאמר בתורה ולקחתם ביד שלקיחת האתרוג תהיה ביד דוקא אלא ולקחתם והרי גם לקיחה בזרוע נקראת לקיחה. וזה יותר טוב ממה שישול גם האתרוג בידו השלימה אחר שיניח האגודה ממנה. שהרי לכתחלה אין ליטול בזוי"ז כמשי"ת. וכ"ש שאין לו ליטול האתרוג ביחד עם האגודה בידו השלימה שהרי י"א שאף בדיעבד לא יצא בכה"ג כמשנ"ת ואם (א"א לו ליטול האתרוג בזרועו או) נקטעה כל ידו ואין לו גם זרוע אזי נוטל בתחלה האגודה בידו השלימה ומניחה מידו ותוזר ונוטל בד האתרוג. כי זה יותר טוב ממה שישול שניהם ביד א' בבת אחת כמו שנת'. (ולא אמרי' שישול האתרוג בפה דבכה"ג לא נקרא לקיחה כלל ולא דמי לחליצה ע' אה"ע סי ק"ס

סל"א דהתם לא כתיב לקיחה). אם נקטעו שתי כפות ידיו. נוטל האגודה בזרוע ימין והאתרוג בזרוע שמאל:

יז כל המצות כולן מברכין עליהן עובר לעשייתן כמשנ"ת זה כמה פעמי'. לפיכך גם במצוה זו היה בדין לברך קודם שיטול הד' מינים בידיו שהרי נטילתן והגבהתן ממקומן זו היא עיקר מצותן כמ"ש ולקחתם וגו' אלא לפי שאין סברא לברך בעוד שהן מונחי' בכלי ואינם מוטנים בידו ולא התחיל עדיין להתעסק בעשיית המצוה (וגם שיש לחוש פן יקדימנו אחר ויטלם לעצמו) בשעה שיברך זה ונמצא בירך לבטלה. ע"כ תיקנו לעשות באחד מג' אופנים או שיטול הלולב בידו ויברך קודם שיטול האתרוג או שיהפך האתרוג ראשו למטה ועוקצו למעלה עד אחר הברכה דאז הוי כאלו לא נטלו עדיין שהרי אין יוצאין בו שלא כדרך גרילתו א"נ יכוין בשעה שנוטלן שאין רצונו לצאת בהן י"ח עד אחר הברכה. דבא' מדרכים הללו הרי כבר התחיל בעשיית המצוה ועכ"ז הוי עובר לעשייתן מאחר שלא יצא י"ח עד אחר הברכה:

יח עיקר מצות ד' מינים הללו הוא הנטילה שיטלן ויגביהן ממקומן בלבד. ומשהגביהן פ"א ביום (תוס' מ"ה ב') יצא י"ח מעיקר הדין. (גמ' שם מ"ב א'. ופסחים ז' ב'). וי"ש ולקחתם וגו' ומ"מ מצוה בהלכתה מד"ס שינענם בשעת נטילה לכל צד ע"ד שיתבאר. ואם לא נענע בשעה שנוטלן לצאת י"ח טוב לחזור וליטלו ולנענע אח"כ (מ"א סקכ"ג) וכן מצוה לנענע בשעת הלל:

יט ומברכין על מצוה זו כדרך שמברכין על כל המצות בין ביום ראשון שהוא דאורייתא' ובין בשאר הימים אעפ"י שהנטילה בהן היא מד"ס מברכין בהן כדרך שמברכין על כל המצות של דבריהם (גמ' מ"ו טוש"ע סי' תרמ"ב) כמשנת"ל סי' קנ"ח סמ"ז ע"ש הטעם ואין מברכין אלא בפעם הראשון שנטלן בכ"י ואח"כ אפי' נוטלן כמה פעמי' (וחפסיק ביניהם) לא יברך (מהרי"ץ רמ"א) שהרי משהגביהו פ"א ביום כבר עבר עיקר מצותן (תוס' מ"ה ב') כמשנ"ת (וא"ד לשאר מצות שמצותן לא נפסק כל היום כמו סוכה כמשנ"ת סי' תרל"ט וכן תפילין כמשנ"ת סי' ל"ז (תוס' שם) וכן מצות ציצית נמשכת כ"ז שהוא מעוטף בטליתו (תוס' ל"ש ורא"ש מ"ב) וכיוצא בהן. ע"כ מברכין עליהם כמה פעמי' ביום אם הפסיק והסיח דעתו בינתיים כמשנ"ת בכאו"א על מקומו. אבל מצוה זו כיון שנטלן פ"א שוב אין מצוה כלל בנטילתו כל אותו היום מעיקר הדין כמשנ"ת:

סימן תר"ע. א בכ"ה בכסליו מתחילים שמונת ימי הנוכה. ונקבעו ע"י הנס שאירע לאבותינו בימים הללו.

(א) שבזמן בית שני גזרו עובדי כוכבים גזירות על ישראל לבטל תורתם. ופשטו ידם בממונם ובבנותיהם ונכנסו להיכל ופרצו בו פרצות. וצר להם לישראל מאי' מפניהם. עד שריחם השי"ת עליהם והושיעם על ידי

מעשה

מעשה יהודית (ג) בתו של יוחנן כהן גדול מבית חשמונאי שהאבילה לראש האויבים תבשיל של גבינה כדי שיצמא וישתכר מן היין ויישן וירדם ותתכה את ראשו וברכו כולם. וגברו עליהם בני חשמונאי הכהנים הגדולים. וחזרה מלכות לישראל יותר על מאתים שנה עד תורבן השני:

ב וכשנכנסו (ג) העובדי כוכבים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום כ"ה בכסליו היה. ובדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן טהור שהיה מונח בהצנע וחתום בטבעתו של כהן גדול והכירו שלא נגעו בו העובדי כוכבים ולא היה בו אלא כדי להדליק נרות המערכה יום אחד ונעשה בו נס והדליקו ממנו ח' ימים (ד) עד שהשיגו שמן טהור. ונמצא (ה) שהיה הנס מתחדש באותו פך בכל יום מח' ימים אלו. ואף גם ביום הראשון. דאע"ג שהיה שמן בפך כדי יום אחד. מ"מ (ו) ע"ב לא נתרוקן לנמרי בשנתן השמן בהנרות אלא נשתייר ממנו מעט עכ"פ כדי שישרה ע"ז הברכה לימים הבאים או (ז) שלא נחסר מהפך ביום הראשון כי אם הלק שמינית ממנו. וכן בכל יום ויום. ונמצא שבכל יום ויום היה הנס ניכר ומתחדש באותו פך. ומפני זה חכמים שבאותו הדור קבעום לח' ימים אלו ועשאום יו"ט בקריאת ההלל בכל יום ולומר על הנסים בהודאה ולהדליק בהם הנרות על פתחי הבתים להראות ולגלות הנס. זכמה שיתבאר. ונקראו ימים אלו חנוכ"ה (ח) כלומר חג' כ"ה שביום כ"ה בכסליו (ט) חנו מאויביהם. וגם (י) יש טעם על שם חנוכת המזבח שחנכוהו בימים אלו כמה שיתבאר:

ג יש (יא) אומרים שלא נקבעו ימים אלו ליו"ט כ"א להלל והודאה ונרות אבל לא למשתה ושמחה כימי הפורים. והטעם (יב) כי בפורים היה הגזרה להרוג ולאבד הגופים של היהודים וגם פרסום הנס היה בענין הצלתם לכן גם זכרון הנס נתקן במשתה ושמחה עופנית. אבל בחנוכה עיקר הגזרות היה בהעברת הדת וביטול התמיד ונרות המערכה. וגם עיקר פרסום הנס היה באותו פך של שמן שבו היה הנס גלוי ומפורסם אבל הצלתם עם שהיה עפ"י סיבה וסייעתא דשמיא לא היה ע"ד נס גלוי ע"כ גם זכרון ה"ס נתקן בעניני עבודת ה' ולא בשמחה גופנית. ויש חולקים ואומרים (יג) שגם למשתה ושמחה נקבעו. אם מחמת שמחת הנס הנזכר. ואם משום דאיתא במדרש שמלאכת המשכן נגמר בכ"ה בכסליו והיה ראוי להיות זו חנוכת הנשיאים אלא שעיכב הקב"ה שמחת המשכן עד תודש ניסן שבו נולד יצחק. ונגד זה שילם לכסליו בימי חשמונאי שכשגברה ידם בכ"ה בכסליו (יד) סתרו את המזבח וגנזו אבניו מפני שקצצוהו אנשי עובדי כוכבים לעבודת כוכבים ובנו מזבח חדש וחנכוהו ח' ימים אלו כעין חנוכת הנשיאים במשכן ולפיכך קבעום לימי משתה ושמחה. ולענין מעשה (טו) מנהג קדום הוא להרבות בסעודה בימים אלו. (טז) וכן נוהגין במדינות אלו. ומ"מ יש (יז) נוהגין בסעודות אלו לומר שירות ותשבחות להשי"ת (יח) מעין המאורע

על

(ג) כ"ן פלוא וס"פ מכמדתם. (ד) נמגלה וכס"י טור. (ה) כ"ף. (ו) ס"ז ומפין זס כמ"ג המג"א סי' ת"ר ס"ק ח' ע"ש שכתב כפך וכדמשמע בכ"ף ס"ג וק"מ קי' מק"ח בהגהות ולק' נמי' ג' דכ"י י"ל מלא מלאים שלמי. (ז) סג"י ותמצר כב"י נפי' ס' כ"ע ג"כ עד"ז וכדמשמ' כמ"ף סמגם ס' כפך כלי ו"ע כס' חס"ל שנכנ"י. (ח) כ"ן טוב הס"ס. (ט) נמגם וס כב"י וכס"ח. (י) מהכס"ח שמס (יא) סוס"ע כמס כב"ע. (יב) ע' נמגם כ"ח ט"ן. (יג) מדכי כתחך כמ"ל למ"ח כ"ח מ"ח עמ"י מדכם ונוג"ם ס' כמ"ג וכ"ך כלנו וכ"מ כגמב"ס וכס' כמב"ח סי' תנל"ט וכגמ"ם זטור כסי' ס"כ. (יד) מ"כ סק"ם כ"ח עמ"י מנכם דמדוס וגמ' ע"ב ג"כ. (טו) כ"ח וכ"ם מנדמי כב"ע גופח. (טז) נגנוס. (יז) נוהגין

(יח) נמ"ח. (יא) ע' גמ"ר כ"ם מס"ג על כתכד שעשה עם תדם שהוא ס"ס כתן. עד"ז ומ' יש"ם

על הנסים שעשה לאבותינו בימים אלו . ועל ידי זה ניכר שהסעודה באה לחבב ולפרסם הנס . ואז הוי סעודת מצוה (יח) לכולי עלמא .

יש אומרים (כ) שיש לאכול בחנוכה מאכלי חלב וגבינה (כא) זכר לנס שהיה ע"י שהאכילה יהודית את ראש האויבים תבשיל של גבינה כנזכר לעיל :

ד לענין איסור מלאכה לכ"ע לא נקבעו ימים אלו ליו"ט (כב) ומותרים בעשיית מלאכה . ומ"מ (כג) נוהגות הנשים שלא לעשות מלאכה בעוד שהנרות דולקות כדי (כד) שיהיה להם היכר שאסור להשתמש לאורן . וגם כדי שלא יכשלו בשוגג להשתמש לאורן . א"נ (כה) כדי שלא להסיח דעתן מזכר הנס עושין לפתות אותה שעה כמו יו"ט . ויש נשים (טו) שנוהגות איסור מלאכה בכל יום הראשון ויום השמיני. מעין יו"ט דפסח וסוכות שביום הראשון והאחרון אסורים מדאורייתא. והטעם לנשים (כז) דוקא הוא משום שהנס נעשה על ידי אשה יהודית כנזכר לעיל . ויש (כח) מגדולי המורים שמשמע מדבריו שאין חילוק ושגם לאנשים יש למנוע . וכל מקום לפי מנהגו אין להקל להם . (ועל ידי (כט) שאלה ותרטה צ"ע) :

ה כבר נתבאר בסימן תקע"ג דאע"פ שכל ימים טובים הכתובים במגילת תענית לענין איסור תענית והספד נתבטלו אחר החורבן. חנוכה ופורים הכתובים ג"כ שם לא בטלום . לפיכך אסור להתענות בחנוכה אפילו תענית יחיד ואין צריך לומר שלא לגזור תענית צבור ואפילו תענית חתן ביום חופתו ותענית יום שמת בו אביו ואמו אין מתענין. ואם התענה בו תענית חלום צריך למיתב תענית לתעניתו אחר חנוכה כדין המתענה תענית חלום בשבת ויו"ט. וכמו כן אין מספידין בו אלא לחכם בפניו . ואין אומרים צדוק הדין . וכבר נתבאר כל זה בהלכות ר"ח ועי"ש יתר פרטי דינים אלו בסימן תי"ח ות"כ ובהלכות תענית סי' תק"ע :

ו ולענין יום שלפני חנוכה ויום שלאחריו רבו הדעות . שכבר נתבאר בסי' תקע"ג שבעיקר תקנת חכמים דמגילת תענית איכא בנ"ש שלש מחלוקות בדבר . (לא) שי"א דאותן הימים טובים דמגילת תענית שאסרום גם בהספד גזרו בהם לאסור גם יום שלפניהם ויום שלאחריהם בתענית עכ"פ מטעם שנתבאר. וי"א דלפניהם אסור ולאחריהם מותר. וי"א דגם לפניהם לא גזרו כלל ומותר . ועתה שבטלה מגילת תענית מ"מ נ"מ לתנוכה ופורים דכיון שלא בטלום מסתמא הם כאשר היו גם (לב) בדין דלפניהם ולאחריהם . ולא הושוו הפוסקים כאיזה מ"ד קיי"ל (לג) יש פוסקים כדעה הראשונה (לד) ויש כדעה שניה (לה) ויש כדעה ג' . ולהלכה היה (לו)נראה עיקר לתפוס כדעה שניה כיון שהיא מילתא מציעתא וכעין הכרעה . אלא שי"א (לז) עוד דעבשיו שבטלה מגילת תענית מסתברא דאף חנוכה ופורים אע"ג דלא בטלו תיכף רק לענין עיקרן אבל לא לענין לפניהם ולאחריהם דלא עדיף לפניהם ולאחריהם דחנוכה

(יח) שמחה בב"ע מוסד שכמ"ג במרדכי שם וכמ"ש כה"מ כאגמ"ג פ"ב כהן. (כ) כ"ן וכ"פ רמ"ע . (כא) לשום וכ"מ בכמ"ק . (כב) רמ"א ושו"ע . (כג) מוה"ש . (כד) כ"י וב"ג הגמ"י . (כה) לבוש . (כו) ב"ג מכה"ל מ"ח . (כז) מ"ז ומ"ח וב"ח . (כח) מהר"ל מ"ל וש"מ . (כט) עמ"ש בהנ"מ סי' תקע"ד וש"נ וכאן בא"ר משמע שהכי קאמר מטעם דכרות לאו מה"ע וג"כ במור ומהרי"ע ז"ל שהכל מנהג תשוב עש"ע ס"ה כו' וס"ל סי' שם ס"ע ס"ח . (לא) גהמ"י בכי' תקע"ג. (לב) ריטב"ן פ"ק דתענית ד"י כ' וכ"ן שם ספ"ב וה"ה ס"ק דמגיל' וש"ת . (לג) סה"ת פלוגתא דברי"ף דמגילה וסמ"ג בה' תעניות . (לד) כ"י ובהלכות והמג"ן דמגילה בשמואל . (לה) רא"ם במגילה מטוש דה' כרי' ומהן נגד מ"ש . (לו) טוש' בהגהות

דברי השלמת שו"ע וז"ל סי' תר"ע נחמיה

דחנוכה ופורים מעיקרן דשאר ימים טובים דמגילת תענית דבטלום . ואעפ"י (לח) שרוב הפוסקים חולקים ע"ז מ"מ (לט) יש לצרף סברא זו עם דעה שלישית הנ"לדה"ל דגם קודם שבטלה מגילת תענית לא גזרו בכלל על לפניהם ולאחריהם. אך כבר נתבאר בסי' תקע"ג שיש מגדולי (מ) הראשונים דס"ל גם בכל ימים טובים דמגילת תענית דלא בטלום אלא לענין תענית יחיד אבל לענין גזירת ת"צ (מא) לא נתבטלו בין לענין עיקר גוף הימים ובין לענין לפניהם ולאחריהם . והגם שאין המנהג כדבריהם כמשנ"ת שם . היינו בשאר ימי מגילת תענית . אבל בחנוכה ופורים שבלא"ה לרוב הפוסקים גם לפניהם ולאחריהם לא בטלו כלל יש לנו לפסוק כן (מב) לענין ת"צ עכ"פ . ועוד שבאמת אותן האומרים דלפניהם ולאחריהם דחנוכה ופורים בטלו (מג) רובם או כולם הם עצמם נראה מדבריהם ז"ל דס"ל כאותן הגדולים הנ"ל דלענין ת"צ לא בטלה כלל כל מגילת תענית . ונמצא דלענין ת"צ לכ"ע אין מקום להקל מצד דבטלה מגילת התענית ולא נשאר כ"א הפלוגתא שבגמ' בעיקר התקנה דמגילת תענית בלפניהם ולאחריהם. וכבר נתבאר דבזה יש לתפוס כדעה מציעתא דלעיל דלפניהם אסור ולאחריהם מותר . אבל בתענית יחיד יש להסתפק אם לתפוס ג"כ כדעה מציעתא דלעיל או כדעה ג' דלעיל בצירוף היש אומרים דאחר שבטלה מגילת תענית גם לפניהם ולאחריהם דחנוכה ופורים בטלום :

ז לכן למעשה (מד) (א) ביום שלפני חנוכה אין לגזור ת"צ עכ"פ . וגם מתענית יחיד יש למנוע אם לא (על צד ההברח או) שזמנו קבע

(לח) וכ"כ (לט) זהו טעם הכנו"ע . (מ) לתב"ד . (מא) טור שם וש' מש"ה . (מב) זהו טעם סמ"ק . (מג) עיין בק"ס . (מד) עי' לעיל סק"ה .

קונטרס אחרון

(א) **ביום** שלפני חנוכה כו' . ע' פ"ח כסי' תרפ"ז . וכמה סכוש"ע פסקו דלפניהם ולאחריהם דחנוכה ופוריס מוחר , ומלקו עליהם בחנוכה . ברמב"ה (ח"ב סי' ז') וב"ח ופר"ח . ומעמו דרמב"ם מטוש דאין לפחך מהי' דלא עדיף כו' למוד . ובזה יהי' הדין עמו כיון שגם המוש' ורמ"ם כתבו עוד הימוש דחנוכה מחריש דלא שייך כ"ח בה"ח (וברמ"ם הלחנוכה כתב רק מי' רז"ה) . מבל ע"ש שלא האיר הימון ר"י מברגלוני דקיי"ל כשמואל **וה"ב גם בחנוכה מותר , ומבן במדכי פ"ק דמגילה** הסכים עמו (אלא שבחב שי"ל עוד הימון) וביעב"ח עש שבפ"ק דתענית(ד"י ב') היה נראה שמוטש לחימון ב' דרמב"ן בסוף פ' כ' שם לא שביח כ"ח הימון זה . וגם הר"ן שם לא הכריע בין הימון זה לחימון הרא"ש (ולפ שבפ"ק דר"ה שביח רק מי' ר"ח י"ל שבמך ע"מ שהמריך בפ"ב דתענית בשם עיקר מקומו. וכמו בל"ל בן בחם"ם ולפייסם ולאחריהם בו' בחוי"ם) וגם הרי רבבי"ו שבחבדי והגמ"י פ"ב שבחבתו הימון רז"ה לחך דה"ח ס"ל שגם חנוכה חשוב פרהומי ניסא דומה לזה . (ובהשובת רמ"ע סי' י"ב כתב רק שבפ"ו ומיהו לפי החימוני שבחבתי הענית דשוב גמי הרי וה"ל גם בחנוכה (לילה הובח) ודעת רלאב"ח שבחב דקאי רק לפוריס דחוק ולחוק ודעת שו"ע יוביח . וכמ"כ בחשוב ח"ם שהרי חיתוני לא שייך כ"ח לפוריס כו' . ולמה הפליס עינו מחירוץ הר"ן שהובא שם בב"י ופ"ח . גם שביח ב"י שם דעת הרמב"ם ד"ה מבל חשוביס בהספד . ולפב"י שלבלוניה היה חקום לומר דחוקא בהספד קאמר . ומהא דאמר ר"ח בל שלאחריו כו' וה"ה לפניו כמ"ש הפוסקים (וכן הוא בהום' דר"ה י"ט ע' ודמבוחם ס"ח ע'). מבל ממה שבחב הב"י ס"ז ומהא מהשמ שבחבתי מוכן דר"ן מפשיטים דלעיל וגם בהענית הרי וכ"ה בב"מ דה"ל ע"ם . ומיהוא עמו שבן מאמע בהדיא בפירוש המשמיט להרמב"ם בפ"ב דתענית (ומי' מל"י בלל פ"ה

ואפ"ם בחנוכה ופורים ושוב וכ"ל . (מ) בל"ב ובל שמחלוים סי' לחריש ואם דה"ל .

קבוע בו ביום כגון תענית יום שמת בו אביו או אמו וכה"ג. או יש לסמוך על הדעות המקילים דלעיל. וכן אותן (מה) הנוהגין להתענות ערב חנוכה תמורת ערב ר"ח טבת אם כבר נהגו כן אין להם לשנות מנהגם כיון שיש להם על מה שיסמוכו אבל לכתחלה אין לנהוג כן. (כיון שאין זמנו קבוע באותו יום וגם עיקר תענית ער"ח אינו חמור כ"כ שיהיה צריך להתענות יום אחר תמורתו) ואצ"ל שמי שהתענה (מו) בו תענית חלום וכה"ג א"צ למיתב תענית לתעניתו וביום שלאחר חנוכה הכל שרי מדינא. ומ"מ טוב למנוע מלגזור בו ת"צ אם אין בו צורך כ"כ כי יש מי שמחמיר גם בזה וכ"ז לענין תענית אבל (מז) בהספד לכ"ע מותר אף ביום שלפני חנוכה כש"כ ביום שלאחריו. דמעיקר התקנה דמגילת תענית לכ"ע לא גזרו כלל בלפניהם ולאחריהם בהספד:

ח כל (מח) דברי אבילות וסעודת (ט) הבראה נוהגין בחנוכה וכמ"ש בר"ח ועיין סימן ת"ב. ומ"מ יוכל לברך (מט) שהחיינו על נרות חנוכה שמדליק בביתו בלילה הראשונה. דלא מצינו שאבל אסור לברך שהחיינו. אבל הנרות שמדליקים בבהכ"נ כמשי"ת סי' תרע"א אין לאבל (כל שלשים (נ) וכן כל יב"ח על אביו ואמו) להדליקם בלילה ראשונה משום ברכת שהחיינו. (וכדרך שלא נהגו להתפלל לפני העמוד בשבת ויו"ט וכה"ג כמ"ש ביו"ד ססי' שע"ו) אבל בשאר הלילות דחנוכה יוכל להדליק גם בבהכ"נ. ומי שהוא אונן דפטור מכל המצות (נא) פטור ג"כ מנר חנוכה ותדליק או אשתו ותברך לעצמה:

או

(מה) מ"ש. (מו) ס"מ בכאן. (מז) כ"כ מ"ש בכל לשונותיו כו'. זה ש לעמ"ש כמ"ש ה"פ זש"ס. וכ"פ במוס' דמגמת (ס"ב) וכ"פ על הפו' זולת בהמ"לוכ"כ כל ההתחזיכודכרי ר"י ס"ל כזה תמוה. (מט) במ"ב ש"ל מה"ת פוסק"ע סי' בכה"ג"ו ול"פ כ"ל בפוסיס (וכמ"ש בח' מיימו' לה"ל סי' ט"ו ודלא פוהש רבי' מ' ע"ש). (נ) כ"י ועמ"ש סי' ס"ב בקי"ל (נא) ע"ב מה"ת כ"י מ"ל סי' בקי"ל פ"ע. (נב) עמ"ש סי' תקפ"ל בקי"ד ולקוש סמי' סי"ב. (נג) ס"ל סק"ש

קונטרס אחרון

סק"ג דכל שמלין פוסר בסדיום המפיגות לחריך דמוין לן). וכן מדמה הרע"ג שם. ופעמו של סב"ח הוא כמ"ש דלמיסם של רז"ס וכ"ן ברוסם כו'. וכוונתו לחת שהוכיח דמחוכה ופוריס גם לפניסם ולאחריסם לח נעלו דלל"כ למחי מלכחת לחמר רב מלכה כר"י וזה מיש כ"ם להוות שסברת ללא עדיף שבסור. אבל לחיוון הר"י מברגלוני וסייעתו לק"ת (ולכן לח שכריש כר"ן בזה כל"ל) ונם לרס"ם ופור כיון דס"ל כהרחב"ד בסי' הקפ"נ (וסייוו לף בלפניסם ולאחריסם כמש"ם) ס"ל ס"ל דל"מ נמ"ל כו' וסבר"ח לח הביוו כ"ם דעת הרז"ס וכזה דחם ד' סמוס"ע בלי מעם. ומלחה שמחך ס"ע על רחב"ח וכ"ח. וחיוו מפסיק לכיון שהרחב"ס וחרע"ב וכר"י מברגלוני וסייעתו ורמב"ס ס"ל לדיוק עכ"פ בחיוון הת' דמוס' ורס"ם וסייעתם יש בחס כדי סמיכה (להקל בד"ם) וזהו מעם הטו"ע ומ"ש כיון שהמולקים ג"כ רבוים דמלבד הרז"ס הר' יש ג"כ רבוים לפרים וסמ"ג שפוסקים כרב. וגם חיוון הב' דרס"ם עפי"ד ר"ח וחיוון ב' דמוס' ורמב"ן. (וקושי' הר"ן ע"ז ל"ב ע"ם שהוכיח לפניסם מנזירת מרדכי מהא דחמריק לף נדרכם כו'. ולכלו' ס"ל הר' יד"ל נבי ס"ן ס"ז לפניסם וכן ס"ן נבי י"ל ס"ן לחריסם וגם רחייתו מיוחלמי חיו מוכרח ע"ם) וריובב"ח בפ"ק מוסם לחיוון זה כל"ל וגם במרדכי חיחה גם חיוון זה. והרס"ם בחעניס וכ"ן בב"ה לף כחבו כ"ם חיוון רז"ה בל"ל קשה להכריע לגמרי נגד דלב"ח וב"ח ופר"ח. אבל ולפי לין להחליט ג"כ נגד בעלי הטו"ע ורמ"ח ופ"ז וס"ל כיון שיש להם ג"כ על מי שיסמוכו רביס וגדולים דלעיל. לכן לפעשה יש לחפוס הדבר כספק ומלה שב"ס חמת המ"ח ז"ל סחי בחניה ד' סב"ח. וכחמת יש מוהגין כו'. ומיון לפעשה מסכינ'. ולפי הי' ל"ל לפניסם בל"ם מודס. ויהיוו מסוס דס"ז כחלר כמ"ם מחליס השקל. שם ופלר היסב

או אחר ידליק לה ויברך לה. (ב) ויש מי שאומרים (נד) שמ"ם גם הוא יעמוד שם בשעה שתדליק אשתו או אחר וישמע הברכות ויענה אמן. ועפי"ז יש מי שאומרים עוד דאם אין לו אשה והוא יחידי ידליק בלא ברכה: (נד) שם ואפ"ה פ"ע:

טהגין

קונטרס אחרון

כתן בשם דב"ם. הל"ל ומיהו לו ומ"ם כו'. ומדכתב ובלתת סי' משמע שלא יומר שכחתת לף להחליט כ"כ בכה"ח. וכ"מ מש"ם ובכ"ש ס'. דמשמע לכל בתעניס יחיד לף כרירא לי'. לכן מדלה דמ"ם לין לומות מהכא סייע דמשום ציעי מהכא בלבד (ולפי' ליכא משום הר כגון שהחתה בלי הר וכה"ג) לין לחוש להב"ח דיש לסמוך על הטו"ע. ולפי"ז מדלה ולפי דס"ה ביחלריוים וכה"ג שחל בערב חנוכה לף שלא חלנו הפשם מדלתון ולפ מכא מדיין להחתעות פ"ם שייך כאן שיטי מהכא שהכל נהגו להחמיות ביה"ל וחשב לקבוע בו ביוס. משל"כ חמורה טר"ח ולפי לין כאן מהכא פשום (ונם טר"ח עלמו לית מהכא פשום כ"כ. וכ"ם חמורתו לפין שמ פחם). לף שייך כאן שיטי מהכא ס"ל שהוח עלמו כבר נהג כן. ועוד מדלה לפף חת"ל דמ"ם לין לשום מהכחת סוף מחשם הר ר"ל דמ"ם ס"כ לית מחלים כהב"ה. דלהב"ח הרי ליסור זה הוף מהקחת מכחים דמגילת תענית ומ"כ לפילו בחר ממש הל לחריך פ"ק חענית (י"ב) לפ נזילמש קדש לגדול חבחל כו'. ומכי קיי"ל כי' ית"ח וחק"ע דל"ל כהרחב"ד בסי' הקפ"נ בלשון קבלה חענית (וגם בלשון הרי עלי טב"ם לריך להחזיר כו') ומלחה דה"ה בלפיסם לחתן דלית לי'. לגף ס"כ דלא מחלים כב"ח ור"ל דבבהכ"נ יש לסמוך על הסו"ע. ומ"כ נ"ל דה"ה ביח"ש וכה"נ. ומש שמחלים הח"ח בח"ל לחסור חוף כח"ם בפיס. דשל"ה חיכון ל' לחום' ורל"ח וסייעתם ליכם דשם הרלב"ד דה"ל בח"ש ס"ל כיון דלח בטלה כלל מ"ש בטלה חענית. ובפרס שבכל"ח ושוב וכ"ל. (ומה שהלה בר"ב"ח חיו לגף לפי שיטון שלו לייני בח"ל. וכ"ל דשב"ם בבד"ד וכ"ל. (ומה שהלה בר"ב"ח חיו לגף רק לפי שיטון שלו לייני בח"ל. וכ"ל דשב"ם בבד"ד סלבה כמוחו כו' וכן חוכחי בשחיל. לממש מה שחוכיף עוד בשם כמה"ג לחסור נם לחחריו בח"ל. כבר כחב ל"ך דבטל כה"ג חל בשבה"ב. וכן בדין דמ"ם בם' מחליט השקל דשבשב"ם ל"ל דה"ל לחיוב בלחריו כ"ם בחעניס יחיד הוא לחוק וכחוק ומ"ל. לגף ע"ב לומר דמ"ל פיקר כהר"ח ושם"ב ומשום שב"מ ג"כ מדמת הרמ"ם ושוב וריי"ן שלגלוג שבשלה מניה חעניס סיס סלבה כרב. ושרי בח"ל ס"ל לגף בשלה כלל כ"ל. לבל הרי רבו החולקים הרמב"ם ורע"ב ור"י לברגלוני ורז"ה ורמב"ן וריטב"ח וכ"ן ומרדכי. (ומשחברת שעמייהו דהלכה כר"י שכ"ח נגד רב). ומדברי חחום' שגייש רב חמר הלכה כר"י לדפיון חמור לבל כו'. מחמת דמ"ם נגד רב לף בסק כר"י לגף בשלה להחעלחה וכר"י. וגם מד' רח"ם ושוב וריי"ן לין כאן כ"כ די"ל הא דנקטו בלשום לפניסם ולאחריסם לחעניה חוא ולף הקפידו לדקדק כיון דלגיוה מסקי דגם בהוכה ושוביס בשלה לפניסם ולאחריסם ויוין כ"ן פ"ק דל"ם דנקט ממי ושחניה כו' כין לאחריסם. והרי פיהא ולפי לף ס"ל להלכה כן לגף חו כר' יוחנן חו בשמואל כמ"ם בפ"ב דחענית חע"כ לף דק ומתך חת"ם בחענית בשם עיקר מקומו. וכ"ש סי"ל כן בדעה הרמ"ם ושוב וריי"ן שמכחו לחתי דמסקי שם נופל דלגיוה בשלה כו'. וח"כ סר"ח ושת"ב יחידאי היחא ובפרס שלה מניה בלחריוים מי שיחמיר בלאחריו זולת כמ"ב מכחבר דשת שפ"ר לעתר שחזר בשבה"ב. ומ"ם כיון שיש מפי חמ"ח דרב נוברי' טוב לשמוע שם לין עוד כ"ב. (ועב דלפיהי בכלבו הלכות פוריס שכחב דחמור לפניסם ולאחריסם ושם בכוחו הלכה הל"ל בחב שגם שחמר בשיטת לחסחו חו לחתר להדליק ויעשה לחתן. ובפי שחבר לשון מסופק חוח שם ר"י

ש נוהגין הנשים העניים לסבב בחנוכה על הפתחים ויש שכתבו טעם לזה:

קונטרס אחרון

זוך תפסר וכפק . לו יהבר מלה דר"ן דלך סברעה ותקיתן דתפסר נמשוה נכה"ג דלילה הכם ליסוד
שם"ד (ע"ד תפסר שיעמוד במקום גבוה דכה"ג דמדה) וכיון דלה לכה לכמוך המ"ם דנ"ד נמגילה וו"ש
ג כ"ש נשלה יכנם בהכם היסוד בכה נשמלה . ועפי"ז כ' כמ"ו דהם הוה יסדי ידליק בלה נכה .
וכה"ג ס"א דכה קי"ל דלוק פטור וגם לכוד לפני נעומה חמן . ומ"ם המ"ו דבכי ע"ה וביו"ד סי' שמ"ה
ס"ה דלכתי לכתמיד לם כוונתו נדעת רכ"י (ומכ"ם) כרי לה הוכה כלל בשמ"ע שכבר המהו הוס'
סלה"ם וכב"י ול"ל מיהוכלמי מפוכתם ול"ל דל"ל נמי שים לו מי שיתעסק וכיון דעת רלתי' ו"ל שכבר"ם.
וכ"ל לשכם ות"ם גם בכה"ג כרי סט"ו נכי ע"ה סק"ב כתב כשם רכ"ל דלה מהו שגם לפי מ"ם הא"ע שכתב לון
כשב שכשיקר דלוש רשלי וכן מפוק שם הל"ב גופה נדישע ובתב עוד שגם לפי מ"ם הא"ע שכתב לון
מוחין כי' מ"ש הכה לשהול מוכין לו שלוש רשלי (וכן הוה תירוץ ב' דמ"ה שם) כיון שגם נכה"ג עדיין
ים השם היסוד לשוק . ובפרע נמ"ם הל"ב שם לסיסוד נרכה לעשלה ליכה כלל כשה וכ"כ כמ"ו שם (ד"ש
שחוה לעשוש כו') ל"ב לון תילוק כלל בין שיכרך בעשמו לו ישמע ויעשה חמן . לו ידליק בלה נרכה .
וכיכל לסוד כשוה לשוק . לן לתם שכת' שמ"ל תי"ד ספי' ס' פשב שנ"ל דהל דלוש לעמה חמן כשנו השוס' דעשוד קמן
כשלוס דכיון דפשוד לוש כי' לסיסוד נרכה לעשלה כו' ופשפש ג"כ שחוה לעמה חמן כשנו השוס' דעשוד קמן
(כ"ג) מהוה שמיעת שברכה כדי שלה יכנו חמן יהומה . לבל נשביים מלה גרידה דליכא תומלת נרכה
של"ל לו לסיסוד לתמיעה מה"ם לשוכח דלק שכות שקוד שמעת מלי מיכל (שוסכו עליו עכ"ל (ופסקיס שמ
נרכה כמנ' ובנמי') לבל נוכרים מנמיעים כרי הל דלוש לשהי לכתמיד הוה מהיוכלמי שפשיהו הפוסקים
כ"ל ומפורש שם כ' שמעיט . לו מפי כבוד המם לו מפי שלין לו מי שיעה מלה . (וכן נ"ל ספיחם
מפני כבוד המם) ;לון כתב כוה שמעת מלי מיכל (שוסכו כו' כרי הפשם מהוכ ביוסלמי וכל הפוסקים .
שיש לנרשמי' וכ"ל מוסים כשעם כל' נקוטה ונרוב פפוסקים . כשעם כלי וכו' ושוני הפשם דלוסיד
נרכה נשלה לון זכר ושיש מכוס דפשוד דקלי המם לק"ם וכל כמוס . לבכל לוש רשלי לכתמיד ונעשוה
גם נוף סמוס נלה שברכוה (שבי שברכוה לוש מעכבוה) . (מלבד שמנד לסוד נרכה לעשלה ל"ל דלה
שיך כשם כלל כ"ל כשם ג"ל ומ"ש) ופכוס דמכ"ם שי לסוד לעמה חמן . ומ"ם כשם השוס' דמ"ל דמכמה
לעלוה דל"ל כלו מכוס לסוד חמן יהומה גגו כה שוכר ביכה דמלי עלון לסוד זה לעוון ומכמה
כשלוה דלה יעשה חמן שיש בשמה כל שברכוה כדיש לחלרים וד' שפוסקוה שכוסים בלפי מה שרלו לפרש
פכה דלה עוכה חמן שלון טעם לסיסוד מכוס ניטול עכו כמה דמה ניטול יש בעיית חמן (פירוש ג')
ע"י כשם מכוס שמיעת שברכה שלה מכה חמן יהומה ול"ל דשמיעה וו היא ניטול עכו ופכוס דלטעמה
לכבוד כמה שביוכלמי (שכיוהו שם השוס' לח"כ פ"ם) ג"ם שפי דבעיית חמן גופה יש לסוד מפני כבוד
כמה ושרי כלל"ם שם (פי' ק"ל) וברית פ' מי שמעו דמה נשמת דעת פי' ל"ל דם"ל דלוש לסוד לוש
כשלין נשכוק כו' מכה דלוש עוכה חמן . ובעיית חמן לוש מפנכל כו' . (וכ"כ בשגמ"י פ"ד מה"ל
כשם מות) וטיוקו עמו דלה ימה ני' נפי' כשוס' דכה דלון עוכה חמן יהומה לוש לה כמי שמיינ נהוסה נרכה דוקא
שברכה כדיש ע"י לסוד לעמה . גם כרי י"ל דלוסיד חמן יהומה לוש לה כמי שמיינ נהוסה נרכה דוקא
וכי חוק פטור כו' . וגם י"ל כשוכד לוש נרכה היא כגי דעפ"י שלה שמעה ובדלוקה שכתי לעיכוה
שהוא פטור וגם יוכד לוש נרכה היא נכ"ע יכול לעמה וכדמוכה שכיה דמיפין בכוזלין שבש בהנוך .
כלכלוה בפוסקים הובלו נ"י סי' קכ"ד וה"כ בלוק שהוא פטור כל שיוכד לוש נרכה היא לכ"ע ליכא
כלל לוסיד חמן יהומה וגם"א לסוד מכוס כבוד המם לנוכ פפוסקים . (וכה דלה פשמו מהכ בהגמי' דיוכלמי
דשעשה מכוס כבוד המם ע' מעי"ם רים פ' מי שמהו) גם שהר בלוסיוס שבשיהו השוס' ורש"ם והה"י מכה
דלחמרוק רים פ' מי שמהו חון נד"ח שמי לסוד ומכה דלחמרוק כם יוכבין וקורין וכוה יוכב וזומם . שכל
נלה נברכוה לוישי כ"ל בק"ם וכב"ם וכן בעוכ"ע קימן ע"ל לוישי כבדי בק"ם דלוש רשלי לקרוש . ומפ
לוסיד שיך כזה יוכר מבכל מלוה מעשוה . וכפר"י ורש"ם שם סוכיוה מכה דשקשו לפני הרמב"ן כשביוס
ל"י נל לפי שיכדילו לפרוש בש"ם וחכל בלי שבדלה (וגם לפי שלה לפסוק ע"ע כדבר לליכא משם לסיסוד וכן
לוק בל"ם לליכא לשוה בבוקר . ומה לפי' שמא לפי לפסוק ע"ע כדבר לליכא משם לסיסוד וכן
נכ"ג) לנלה ולפי פשוט זה גופה מפ שמשעבד במלוה הוה שלסוד מכוס כבוד המם (שיהא לבו פמי
כו' . כמ"ם הל"ב. לו בשלין לו מי שיתעסק במלוה עכ"פ (פי"ל) ובריטב"ה עלוכה היא לפון מבכין עלין
נפי' הכ"י וכרש"ם (שם ושם) דלה קושה הוא לוש מבכן לבל לחבים כו' ולפי הוא בשמיעה קמ"ל דלה
ערך . ומ"ם דלה נרוך ולפי לפו דוקא לפה כמו כל לשון פטור שבשתיכון ובריטב"ה שביכבו הפוסקים שפ"י
פרוכלמי ופ"י דמעיקה לסוד (וע' מעי"ט לוש ג' שבשב דלרש"י נקט לשון זה ובב"י יו"ד שימן שפ"ה
ליפה מיכה ערך לפה קמ"ל דלפה):